

ဝိဇ္ဇာနိကာယ

မဟာဝဂ္ဂဋီကာ နိဿယ

ဒုတိယတွဲ

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

၄-မဟာသုဒဿနသုတ်ဋီကာ နိဿယ

ကုသာဝတီရာဇောနိအဖွင့်

၂၄၂။ သောဝဏ္ဏမယာတိ- သောဝဏ္ဏမယာ-ဟူသည်ကား (ဧကာ- အချို့သော၊
 ဣဋ္ဌကာ- အုတ်သည်) သုဝဏ္ဏမယာ- ရွှေဖြင့် ပြုလုပ်အပ်၏။ ဝါ- ရွှေအတိပြီး၏။ အယံ
 ပါကာရောတိ- ကား၊ သဗ္ဗရတနမယော- အားလုံးစုံသော ရတနာအတိ ပြီးသော၊
 ပါကာရော- တံတိုင်းသည် (သဌိဟတ္ထော အဟောသိ) တယော တယောတိ- ကား၊
 အန္တော- အတွင်း၌၊ တယောစ- သုံးခုသော တံတိုင်းတို့လည်းကောင်း၊ ဗဟိ- အပြင်ဘက်၌၊
 တယောစ- တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ တယော တယော- သုံးခုစီ သုံးခုစီ
 ကုန်သော (ပါကာရာ- တံတိုင်းတို့သည်၊ အနုပုဗ္ဗနိစာ- အစဉ်အတိုင်း နိမ့်ကုန်သည်၊
 အဟေသံ- ဖြစ်ကုန်ပြီ) ဧသိကတ္ထမ္ဘော- ဧသိကတ္ထမ္ဘ- ဟူသည်၊ နဂရသောဘနော-
 မြို့ကိုတင့်တယ် စေနိုင်သော၊ အလင်္ကာရတ္ထမ္ဘော- အဆင်တန်ဆာတိုင်ဖြစ်သော၊
 ဣန္ဒြိလော- တံခါးတိုင်တည်း၊ ဧတေန- ဤအရာဝတ္ထုဖြင့် (ဤအဝန်းအဝိုင်းလုံးပတ်ဖြင့်)
 ပုထုလဘာဝေါ- ကျယ်ပြန့်သည်အဖြစ်ကို၊ အဂ္ဂိယတိ ဉာယတိ- သိအပ်၏။ ဣတိ-
 ထိုသို့ကျယ်ပြန့်သည် အဖြစ်ကို သိကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် (တံ- ထိုအရာဝတ္ထုသည်)
 အဂ္ဂိ- အင်္ဂမည်၏။ (တံ- ထိုအင်္ဂဟူသည်) ပရိက္ခေပေါ- အဝန်းအဝိုင်းလုံးပတ်တည်း။

ဧတိဿာ- ဤတံခါးတိုင်၏၊ တိပေါရိသံ- သုံးရပ်သုံးသူဟူသော၊ အဂ္ဂိ-
 အဝန်းလုံးပတ်သည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏) ဣတိ- ထိုသို့ သုံးရပ်သုံးသူ အဝန်းလုံးပတ်ရှိသည်
 အဖြစ်ကြောင့် (သာ- ထိုတံခါးတိုင်သည်) တိပေါရိသင်္ဂါ- တိပေါရိသင်္ဂါမည်၏။ တေန-

၂

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ [မဟာသုဒဿန

ထို့ကြောင့်၊ တေနာတိ အာဒိ- တေန အစရှိသော (ယံဝစနံ- အကြင်စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံဝစနံ- ထိုစကားကို၊ အာစရိယော- အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊ အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီ) ပဉ္စဟတ္ထပ္ပမာဏေန- တစ်ခုတစ်ခု၌ ငါးတောင်စီ အတိုင်းအတာရှိသော၊ တေန တိပေါရိသေန- ထိုသုံးရပ်သုံးသူဖြင့် (တိပေါရိသပရိက္ခေပါ- သုံးရပ် သုံးသူ အဝန်းလုံးပတ် ရှိကုန်သော၊ ဧသိကာ- တံခါးတိုင်တို့သည်၊ နိခါတာ- မြေ၌ စိုက်မြှုပ်ထားအပ်ကုန်သည်၊ အဟေသုံ) ပဏ္ဏာဖလေသုပီတိ-ကား၊ သဗ္ဗရတနမယာနံ- အားလုံးစုံသော ရတနာ အတိပြီးကုန်သော၊ တာလာနံ- ထန်းပင်တို့၏၊ ပဏ္ဏာဖလေသုပိ- အရွက်အသီးတို့၌လည်း၊ ဧသေဝ နယောတိ- ကား၊ ပဏ္ဏေသု- အရွက်တို့တွင်၊ ဧကံ- တခုသော၊ ဝါ- တချို့သော၊ ပတ္တကံ- အရွက်သည်၊ သောဝဏ္ဏမယံ- ရွှေအတိပြီး၏၊ ဧကံ- သော၊ (ပတ္တကံ- သည်) ရူပိယမယံ- ငွေအတိပြီး၏၊ ဖလေသုပိ- အသီးတို့တွင်လည်း၊ ဧကော- အချို့သော အသီးသည်၊ လေခါဘာဝေါ- အရေးအကြောင်း (အစင်းကြောင်း) ထင်ပေါ်လာခြင်း ရှိသည် (ဟုတွာ- ဖြစ်၍) သောဝဏ္ဏမယော- ရွှေအတိပြီး၏၊ ဧကော-သည် (လေခါဘာဝေါ ဟုတွာ) ရူပိယမယော- ၏၊ ဣတိ အာဒိကော- ဤသို့ အစရှိသော၊ အယမတ္ထော- ဤအနက်ကို၊ အတိဒိဋ္ဌော- အလွန်ပေါ်ထင် ရှုမြင်အပ်၏၊ ပါကာရန္တရေတိ- ကား၊ ဒွိန္ဒံ ဒွိန္ဒံ- နှစ်ခု နှစ်ခုကုန်သော၊ ပါကာရာနံ- တံတိုင်းတို့၏၊ အန္တရေ- အလယ်အကြား၌၊ ဧကေကာ- တစ်ခုစီ တစ်ခုစီသည်၊ ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ ဌိတာ- တည်ရှိသော၊ တာလပန္နိ- ထန်းပင် အစဉ်အတန်းသည် (အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ)။

ဆေကောတိ- ကား၊ ပဍူ- ကျွမ်းကျင်စွာ ထီးခတ်အပ်သကဲ့သို့ပီပြင်သည်၊ သုဝိသဒေါ- ကောင်းစွာ သန့်ရှင်းကြည်လင်သည် (ဟောတိ) အဿ- ထိုအသံ၏၊ သော စ ပဍူဘာဝေါ- ထိုပီပြင်ကြည်လင်သည်အဖြစ်သည်လည်း၊ မနောသာရော- ကြားရသူတို့၏ စိတ်ကို လာရောက်စေနိုင်သည် (လာရောက်အောင် ဆွဲဆောင်နိုင်သည်၊ ဟောတိ၊ မနံ သာရေတိ ဂါမေတီတိ မနောသာရော) ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သုန္ဓရောတိ- သုန္ဓရော-ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ရဇ္ဇေတန္တိ- ကား၊ ရာဂံ- တပ်မက်စွဲလမ်းမှုကို၊ ဥပ္ပါဒေတုံ- ဖြစ်စေခြင်းငှာ (သမတ္ထော) ခမတေဝါတိ-ကား၊ ရောစတေဝ- နှစ်သက်သည်သာတည်း၊ နဗိတစ္ဆေတီတိ- ကား၊ နတဇ္ဇေတိ- မခြိမ်းခြောက်တတ်၊ ဝါ- မကြောက်လန့်စေတတ်၊ သောတ သုခ ဘာဝတော- နားကို ချမ်းသာစေတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပိယာယိတဗ္ဗောစ- ချစ်အပ်သည်လည်း၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ကုမ္ဘဏ္ဍဏ၊ ဒဒ္ဒရိကာဒိ- အိုးစည်၊ စည်ပုတ် အစရှိသော၊ ဧကတလံ- တခုသော အပြင် မျက်နှာဝရှိသော၊ ဝါ- တဖက်ပိတ်ဖြစ်သော၊

သုတ်]

စက္ကရတနအဖွင့်

၃

တူရိယံ- တူရိယာသည်၊ (အာတတံ နာမ- အာတတစည်မည်၏။) ဥဘယတလံ- နှစ်ဖက်ပိတ်စည်သည်၊ ပါကဋ္ဌမေဝ- ထင်ရှားတော့သည်သာ။

သဗ္ဗတော- အားလုံးသော မျက်နှာပြင်လေးဘက်တို့၌၊ ပရိယောနဒ္ဒံ- သားရေဖြင့် ကြက်အပ်သော၊ စတုရဿအဓမ္မဏကံ- လေးထောင့်ရှိသော အဓမ္မဏမည်သော စည်သည်လည်းကောင်း၊ ပဏဝါဒိစ- ထက်စည်အစရှိသော စည်သည်လည်းကောင်း၊ (အာတတ ဝိတတံ နာမ- အာတတ ဝိတတ စည်မည်၏။) ဝံသာဒီတိ (ဧတ္ထ) - ဝံသာဒီ- ဟူသော ဤပါဌ၌၊ အာဒိသဒ္ဓေန- အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊ သင်္ခါဒီကံ- ခရုသင်းအစရှိသော တူရိယာကို၊ သင်္ဂဏာတိ- သွင်းယူ၏။ သုမုစ္ဆိတဿာတိ- ကား၊ သုဋ္ဌ- ကောင်းစွာ၊ ပရိယတ္တဿ- တီးခတ်စွမ်းနိုင်သော (တူရိယဿ) ပမာဏေတိ- ကား၊ နာတိဒဠနာတိ- သိထိလတာသင်္ခါတေ- အလွန်မတင်းသည်အဖြစ်၊ အလွန်မလျော့သည် အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ မဇ္ဈိမေ- အလယ်အလတ်၌ဖြစ်သော၊ မုစ္ဆနပ္ပမာဏေ- တီးခြင်း၏ အတိုင်းအတာပမာဏ၌ (ဌိတဘာဝဇာနနတ္ထံ- ၌စပ်) ဟတ္ထံ ဝါ ပါဒံ ဝါ စာလေတ္တာတိ- ကား၊ ဟတ္ထလယပါဒလယေ- လက်၏ စည်းဝါးချက်ကျ ကဟန်၊ ခြေ၏ စည်းဝါးချက်ကျ ကဟန်တို့ကို [အဘိဓာန်ဂါထာ (၁၃၈)၌ လယသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို ကြိယာဒိသမတာ- သီဆိုတီးမှုတ်ခြင်း စသော အမူအရာတို့၏ သင့်လျော်ညီမျှသည်အဖြစ်သည်၊ လယော- လယမည်၏- ဟူ၍ ဆိုထားသည်နှင့် အညီ အနက်ပေးလိုက်၏။ သဇ္ဇေတွာ- ပြင်ဆင်ပြုလုပ်၍၊ နစ္စန္ဒာတိ- ကား၊ သာခါနစ္စံ- သစ်ကိုင်းတို့၏ ယိမ်းနွဲ့ပုံခင်း ကခြင်းကို၊ နစ္စန္ဒာ- ကကြကုန်လျက် (ကီဠိသု- ကစားကြကုန်ပြီ)။

စက္ကရတနအဖွင့်

အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတံ- ရှစ်ပါးသော အင်္ဂါနှင့် ပြည့်စုံသော၊ သဗ္ဗဒိဝသေသု- အားလုံးသော နေ့တို့၌၊ ဂဟဋ္ဌေဟိ- လူတို့သည်၊ ရက္ခိတဗ္ဗသီလံ- စောင့်ထိန်းထိုက်သော သီလကို၊ ဥပေါသထံ- ဥပုသ်သီလဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏။ တဿ- ထိုမဟာ သုဒဿနမင်း၏၊ သမာဒါနဝသေန- ကောင်စွာ လက်ခံ နာယူဆောက်တည်ခြင်း အနေအားဖြင့်၊ တံ- ထိုဥပုသ်သီလသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့် (သော- ထို မဟာသုဒဿနမင်းသည်) ဥပေါသထိကော- ဥပေါသထိကမည်၏။ ဥပေါသထိကဿ- ခံယူဆောက်တည်သော အားဖြင့် ဥပုသ်သီလရှိသော၊ တဿ (ရညော)- ထိုမင်း၏ (စက္ကရတနံ- သည်) တေန- ထို့ကြောင့်၊ သမာဒိန္နဥပေါသထင်္ဂဿာတိ- ဟူ၍

☞ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ တဒါတိ- တဒါ-ဟူသည်ကား၊ တသ္မိ ကာလေ- ထိုအခါ၌ (နိသီဒိ- ဌှစ်ပ) ပန- မေးဖွယ်ကား၊ ကသ္မိ ကာလေ- အဘယ်အခါ၌ (ပုညသမုဒါယံ- ကုသိုလ်အပေါင်းကို၊ အာဝဇ္ဇန္တော- ဆင်ခြင်လျက်၊ နိသီဒိ- ထိုင်နေသနည်း) ဣတိ- ဤကား အမေးတည်း။

ယသ္မိ ကာလေ- အကြင်အခါ၌၊ စက္ကဝတ္တိဘာဝ ။ပ။ သမ္ပန္နော- စက္ကဝတ္တိမင်း၏ အဖြစ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော ဒါနသီလအစရှိသော ကုသိုလ်ဟူသော အကြောင်း အဆောက်အဦ၏ ကောင်းစွာ ဆက်ကာဆက်ကာ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းနှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ပူရိတစက္ကဝတ္တိဝတ္တော- ဖြည့်ကျင့်အပ်ပြီးသော စက္ကဝတ္တိမင်း၏ ကျင့်ဝတ်ရှိသည် (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) ကာလ ။ပ။ ဇာတိယာစေဝ- စက္ကဝတ္တိမင်း ဖြစ်ရာ ဖြစ်သော ကာလအထူး၊ ကျွန်းအထူး၊ နေပြည်တော်ဟူသော ဒေသအထူးတို့၌ ဖွားမြင်ခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကုလဗူပဘောဂါဓိပတေယျာဒိဂုဏ ဝိသေသသမ္ပတ္တိယာစ- အမျိုး၊ ရုပ်အဆင်း၊ စည်းစိမ်၊ အစိုးရသည် အဖြစ် အစရှိသော ဂုဏ်ထူးတို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တဒနု- ရူပေ- ထိုစက္ကဝတ္တိမင်းအဖြစ်အားလျော်သော၊ အတ္တဘာဝေ- ခန္ဓာအတ္တဘော၌၊ ဌိတော- တည်သည်၊ ဟောတိ- ၏။ တသ္မိ ကာလေ- ထိုအချိန်အခါ၌ (အာဝဇ္ဇန္တော- လျက်၊ နိသီဒိ- ထိုင်နေပြီ) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ တာဒိသေ- ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ကာလေ- ၌၊ စက္ကဝတ္တိဘာဝိ- စက္ကဝတ္တိမင်းဖြစ်လတ္တံ့သော၊ ပုရိသဝိသေသော- ယောက်ျား အထူးဖြစ်သော၊ ယထာဂုတ္တဂုဏသမန္နာဂတော- ပြဆိုအပ်ပြီးသမျှ ဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ခတ္တိယော- မင်းမျိုးဖြစ်သော၊ မုဒ္ဒါဝသိတ္တော- ဦးထိပ်အထက်၌ အသိသိက်ရေစင် သွန်းဖျန်းအပ် ပြီးသော၊ ရာဇာ- မင်းသည်၊ ဝိသုဒ္ဓသီလော- စင်ကြယ်သော သီလရှိသည် (ဟုတ္တာ) အနုပေါသထံ- ဥပုသ်နေ့တိုင်း၊ သတသဟဿဝိဿဇ္ဇနာဒိနာ- ငွေအသပြာတစ်သိန်း စွန့်လွှတ်လှူဒါန်းခြင်း အစရှိသည်ဖြင့်၊ သမ္မာပဋိပတ္တိ- ကောင်းမြတ်သော အကျင့်ကို၊ ပဋိပဇ္ဇတိ- ကျင့်၏။

ယဒါ- အကြင်အခါ၌၊ စက္ကရတနံ- စကြာရတနာသည်၊ နဥပဇ္ဇတိ- မဖြစ်ပေါ်လာသေး၊ တဒါဇေဝ- ထိုအခါ၌သာလျှင် (အာဝဇ္ဇန္တော နိသီဒိ) စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဣမေ ဝိသေသာ- ဤထူးခြားသော ဂုဏ်တို့ကို၊ သဗ္ဗစက္ကဝတ္တိနံ- အားလုံးသော စက္ကဝတ္တိမင်းတို့နှင့်၊ ဝါ- တို့၏၊ သာဓာရဏဝသေန- သက်ဆိုင်သော ဂုဏ်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဂုတ္တာ- ပြဆိုအပ်ကုန်ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ပါတောဝ ။ပ။ ဓမ္မတာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပန- ထို့ထက်ထူးခြားသည်ကား၊ ဗောဓိသတ္တာနံ-

သုတ်]

စက္ကရတနအဖွင့်

၅

ဘုရားအလောင်းတော်တို့၏၊ စက္ကဝတ္တိဘာဝါဝဟဂုဏာပိ- စက္ကဝတ္တိမင်း အဖြစ်သို့ ပို့ဆောင်သော ဂုဏ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ စက္ကဝတ္တိဂုဏာပိ- စက္ကဝတ္တိမင်း၏ ဂုဏ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ သာတိသယာဝ- အခြားသော စက္ကဝတ္တိမင်းဂုဏ်တို့ထက် ထူးခြားမှုနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သည်သာလျှင်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ဂုတ္တပ္ပကာရပုည ကမ္မပစ္စယန္တိ- ကား၊ စက္ကဝတ္တိဘာဝါဝဟ ဒါနဒမသံယမာဒိပုညကမ္မဟေတုကံ- စက္ကဝတ္တိမင်း အဖြစ်သို့ ပို့ဆောင်တတ်သော စည်းစိမ်ဥစ္စာ လှူဒါန်းမှု ကုသိုလ်၊ မိမိ ကိုယ်ကို ဆုံးမကြောင်း ဥပုသ်စောင့်သုံးမှုကုသိုလ်၊ ကိုယ်နှုတ်စောင့်ထိန်းမှု သီလကုသိုလ် အစရှိသော ကုသိုလ်ကောင်းမှုဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ (ဥတု-၌စပ်) နီလမဏိ- သဃိတ သဒိသန္တိ- ကား၊ ဣန္ဒနီလ မဏိသဉ္ဇယ သမာနံ- ဣန္ဒနီလာ ပတ္တမြား အစုအဝေး အတုံးအခဲနှင့်တူသော (စက္ကရတနံ-၌စပ်)။

ဒိဗ္ဗာနုဘာဝယုတ္တတ္တာတိ- ကား၊ ဒဿနေယျတာ- ကြည့်ရှုထိုက်သည် အဖြစ်၊ ဝါ- ရှုချင်စဖွယ်တင့်တယ်လှပသည် အဖြစ်၊ မနုညဃောသတာ- စိတ်ကို နှစ်သက် စေတတ်သော သာယာနာပျော်ဖွယ် အသံရှိသည်အဖြစ်၊ အာကာသဂါမိတာ- ကောင်းကင်၌ သွားနိုင်သည် အဖြစ်၊ ဩဘာသဝိဿဇ္ဇနာ- အရောင်ကို လွတ်ခြင်း၊ အပ္ပဋိဃာတတာ- မထိုးနှက် မတိုက်ခိုက်သည် အဖြစ်၊ ရညော- မင်း၏၊ ဣစ္ဆိတတ္ထနိပ္ပ- တို့ကာရဏတာ- အလိုရှိအပ်သော အကျိုးပြီးစီးခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်၊ ဣတိဝေမာဒိဟိ- ဤသို့ အစရှိကုန်သော၊ ဒိဗ္ဗသဒိသေဟိ-နတ်၌ ဖြစ်သော အာနုဘော်နှင့် တူကုန်သော၊ အာနုဘာဝေဟိ- တန်ခိုးအာနုဘော်တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတတ္တာ- ပြည့်စုံသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဒိဗ္ဗန္တိ- ဒိဗ္ဗဟူ၍၊ ဂုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ) ဧတေန- ဤဒိဗ္ဗာနုဘာဝ- ယုတ္တတ္တာ- ဟူသောပါဌ်ဖြင့် (ဒဿေတိ-၌စပ်) (ယံ- အကြင် တန်ခိုးအာနုဘော်သည်) ဒိဗ္ဗဝိယ- နတ်၌ ဖြစ်သော တန်ခိုးအာနုဘော်ကဲ့သို့ ဖြစ်၏၊ ဝါ- နတ်တန်ခိုးနှင့် တူ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် (တံ- ထိုတန်ခိုးအာနုဘော်သည်) ဒိဗ္ဗံ- ဒိဗ္ဗမည်၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော ဥပမာအနက်ကို၊ (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ပြ၏၊ [ထို့နောက် စက္ကရတနာကို ယူနိုင်အောင် “ဒိဗ္ဗံ အဿ အတ္ထိတိ ဒိဗ္ဗံ- နတ်၌ ဖြစ်သော တန်ခိုးနှင့်တူသော တန်ခိုးအာနုဘော်နှင့် ပြည့်စုံသော စကြာရတနာ” ဟူ၍ အဿတ္ထိ တဒ္ဓိတ်ထပ်ဆင့်ပါ။

ဟိ- ဥပမာတဒ္ဓိတ်အနက်ဖြစ်သင့်သည်မှန်ပေ၏၊ တံ- ထိုစကြာရတနာသည်၊ ဒေဝလောကပရိယာပန္နံ- နတ်ပြည်၌ ပါဝင်သည် (နတ်ပြည်၌ရှိသည်) န-မဟုတ်၊ ဝါ- တနည်း၊ ဧတဿ- ဤစကြာရတနာ၏၊ သဟဿံ- တထောင်သော၊ အရာ- အကန့်

ဒေါက်ဆန်တို့သည် (သန္တိ- ရှိကုန်၏) ကူတိ- ထို့ကြောင့် (တံ- ထိုစကြာရတနာသည်) သဟဿာရံ- သဟဿာရမည်၏ (အဋ္ဌကထာ၌ ဘိန္နာဓိကရဏ ဗဟုဗ္ဗိဟိဝိဂ္ဂိုဟ် ဖွင့်ထား၏) သဗ္ဗေဟိ အာကာရေဟိတိ- ကား၊ သဗ္ဗေဟိ- အားလုံးကုန်သော၊ သုန္တရေဟိ- ကောင်းကုန်သော၊ ပရိပုဏ္ဏာဝယဝေ- ပြည့်စုံသော အစိတ်အပိုင်းရှိသော၊ လက္ခဏသမ္ပန္န- လက္ခဏာတို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ စက္ကေ- ဘီးစက်ဝန်းဟူသော စကြာ ရတနာ၌၊ ကုဋ္ဌိတဗ္ဗဟိ- အလိုရှိအပ်ကုန်သော၊ အာကာရေဟိ- အခြင်းအရာတို့နှင့်၊ ပရိပူရန္တိ- ကား၊ ပရိပုဏ္ဏံ- ပြည့်စုံ၏၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ အဿာ- ထိုစကြာရတနာ၏ ပုံတောင်း၏၊ ဝါ- ပုံတောင်း အကန့်၊ အကွပ်၏၊ တံ ပါရိပူရိ- ထိုအားလုံးသော အခြင်းအရာတို့နှင့် ပြည့်စုံပုံကို၊ ကုဒါနေဝ- ယခုအခါ၌ပင်၊ ဝိတ္ထာရေဿတိ- အကျယ်ချဲ့ပြလတ္တံ့၊ [အဋ္ဌကထာကို ကြည့်၍ “အဿာ”၏ စွဲနက်ကို ထုတ်ဖော်ရ၏ “သာ”ဟု ရှိနေသည်ကို “တံ”ဟု ပြင်လိုက်သည်။]

ပနာဠိတိ- ကား၊ (အဿာ- ထိုပုံတောင်း၏၊ မဇ္ဈေ-၌) ဆိဒ္ဓ္ဓံ- အပေါက်သည် (အတ္ထိ- ရှိ၏) နိဗ္ဗိဝရာယ- အကြားအပေါက်မရှိသော၊ သုဒ္ဓသိနိဒ္ဓဒန္တပန္နိယာ- သန်ရှင်း၍ ပြေပြစ်ချောမောသော သွားအစဉ်အတန်းဖြင့်၊ (ဟသမာနာဝိယ ဝိရောစတိ) ကူတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယော- အလိုရှိအပ်သော အနက်တည်း၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ တဿာ ပနာဠိယာ- ထိုပုံတောင်းအပေါက်၏၊ သမန္တတော- ပတ်ပတ်လည်၌ (ပတ်ပတ်လည်က) ပဿဿ- နံပါး၏၊ ရဇတမယတ္တာ- ငွေအတိပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့် သာရရဇတမယာ- အနှစ်ဖြစ်သော ငွေအတိပြီး၏ ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တာ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့် ရထစက္ကဿ- ရထားဘီး၏ (အန္တောဘာဝေါ- အတွင်းဘက်၏ အဖြစ်သည်၊ အတ္ထိဝိယ- ရှိသကဲ့သို့၊ တထာ- ထို့အတူ) အဿ စက္ကဿ- ထိုစကြာ ရတနာဖြစ်သော ဘီးစက်ဝန်းကြီး၏၊ အန္တောဘာဝေါ နာမ- အတွင်းဘက်၏ အဖြစ်မည်သည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ဥဘောသုပိ ဗာဟိရန္တေသုတိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ ပနာဠိ- ပုံတောင်းအပေါက်သည်၊ ကတပရိက္ခေပါ- ပြုအပ်သော အကာအရံရှိသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ကူတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ- အနက်ယှဉ်စပ်ခြင်းသည် (ဟောတိ) နာဘိပနာဠိပရိက္ခေပပဋ္ဌေသုတိ- ကား၊ နာဘိပရိက္ခေပပဋ္ဌေစေဝ- ပုံတောင်း၏ အကာအရံဖြစ်သော အပြား၌လည်းကောင်း၊ နာဘိယာ- ပုံတောင်း၏၊ ပနာဠိပရိက္ခေပပဋ္ဌေစ- အပေါက်၏ အကာအရံဖြစ်သော အပြား၌လည်းကောင်း (ပညာယန္တိ)။

တေသန္တိ- တေသံ- ဟူသည်ကား၊ အရာနံ- အကန့်ဒေါက်ဆန်တို့၏၊ အလင်္ကာရ
 ဘူတာ- အဆင်တန်ဆာဖြစ်ကုန်သော၊ ခုဒ္ဒက ပုဏ္ဏယဉ္ဇာ- ငယ်သော ရေပြည့်အိုး
 တို့သည်၊ ယဇ္ဇကာနာမ- ယဇ္ဇကတို့မည်၏၊ တထာ- ထိုအဆင်တန်ဆာဖြစ်ကုန်သော၊
 မုတ္တာဝဋ္ဋိကာ- ပုလဲသွယ်တို့သည်၊ မဏိကာနာမ- မဏိကတို့မည်၏၊ တဿ တဿ-
 အကန့်ဒေါက်ဆန်တို့ ထိုထိုနေရာဌာန၏၊ ပရိစ္ဆေဒဒဿနဝသေန- အပိုင်းအခြားကို
 ဖော်ပြခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ဌိတာ- တည်ရှိကုန်သော၊ ပရိစ္ဆိန္ဒလေခါ- ပိုင်းခြားကန်သတ်
 ထားအပ်သော အရေးအကြောင်းတို့သည်၊ ပရိစ္ဆေဒလေခါ- ပရိစ္ဆေဒလေခါတို့မည်၏၊
 အာဒိသဒ္ဓေန- လေခါဒီနိ- ၌ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊ မာလာကမ္မာဒိ- ပန်းပွင့်ပြုလုပ်ခြင်း
 အစရှိသည်တို့ကို၊ ဝါ- ပြုလုပ်အပ်သော ပန်းပွင့်ချိုးပန်းအစရှိသည်တို့ကို၊ သင်္ဂဏှာတိ-
 သိမ်းယူ၏၊ သုဝိဘတ္တာနေဝါတိ- ကား- အညမည်- ယဇ္ဇက၊ မဏိကစသည်တို့ အချင်းချင်း၊
 အသံကိဏ္ဍတ္တာ- မရောယှက်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သုဠ- ကောင်းစွာ၊ ဝိဘတ္တာနိ-
 ဝေဘန်ခွဲခြားအပ်ကုန်သည် (ဟုတွာ) သုရတ္တာတိ အာဒိသု- သုရတ္တာ အစရှိသော
 ပါဠိတို့၌၊ သုရတ္တဂ္ဂဟဏေန- သုရတ္တသဒ္ဓါဖြင့် (ပဝါဠဿ- သန္တာ၏) မဟာနာမဝဏ္ဏတံ-
 နာမည်များစွာ ရှိသော ဆိုးရည်အမျိုးမျိုး ရောစပ်ဆိုးအပ်သဖြင့် ဖျော့တော့သော
 သစ်ရွက်အဆင်းရှိသည် အဖြစ်ကို၊ ပဋိက္ခိပတိ- ပယ်မြစ်၏၊ မဟာနာမရတ္တာ သမ္ဘိန္ဒဝဏ္ဏာ
 ဟောတိ ပဏ္ဍုပလာသဝဏ္ဏာ၊ မဟာဝါ စမ္မက္ခန္ဓက အဋ္ဌကထာ၊ ၃၆၇။

သုဒ္ဓဂ္ဂဟဏေန- သုဒ္ဓသဒ္ဓါဖြင့်၊ (ပဝါဠဿ- ၏) သံကိလိဋ္ဌတံ- ညစ်နွမ်းသည်
 အဖြစ်ကို (ပဋိက္ခိပတိ-၏) သိနိဒ္ဓဂ္ဂဟဏေန- သိနိဒ္ဓသဒ္ဓါဖြင့် (ပဝါဠဿ- ၏) လူခတ်-
 ကြမ်းတမ်းသည် အဖြစ်ကို၊ (ပဋိက္ခိပတိ- ပယ်၏) တဿ စက္ကရတနဿ- ထိုစက္က
 ရတနာ၏၊ နေမိမဏ္ဍလံ- အကွပ် (ဘီးပတ်) အဝန်းအပိုင်းသည်၊ အသန္တိကမေဝ-
 အဆက်အစပ် မရှိဘဲသာလျှင်၊ ကာမံ နိဗ္ဗတ္တံ- အကယ်၍ ဖြစ်ပါပေ၏၊ ပန- ယင်းသို့
 ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ သဗ္ဗတ္ထကမေဝ- အားလုံးသော အကွပ်အဝန်း အပိုင်း၌ ပါဝင်သော
 အစိတ်အပိုင်းဟူသမျှသည်ပင်လျှင်၊ ကေဝလံ- အခြားသော အဆင်းရောင်မပါဘဲ၊
 ပဝါဠဝဏ္ဏေနစ- သန္တာအဆင်းရောင်ဖြင့်လည်း၊ သောဘတိ- တင့်တယ်လှပ၏၊ ဣတိ-
 ထို့ကြောင့် (နေမိမဏ္ဍလံ- ကို) ပကတိစက္ကဿ- ပကတိရှိလှည်းဘီး၏၊ သန္တိယုတ္တဌာနေ-
 အဆက်အစပ်နှင့် ယှဉ်သင့်သော နေရာဌာန၌၊ ပညာယမာနာဟိ- ထင်ရှားကုန်သော၊
 သုရတ္တသုဝဏ္ဏပဋ္ဌာဒိမယာဟိ- ကောင်းစွာ နီမြန်းသော ရွှေပြားစသည် အတိပြီးကုန်သော၊
 ဝဋ္ဋပရိစ္ဆေဒလေခါဟိ- လုံးဝိုင်းသော အပိုင်းအခြား အရေးအကြောင်းတို့ဖြင့်၊

၈

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂဋီကာနိဿယ [မဟာသုဒဿန

သသန္ဓိကံဝိယ- အဆက်အစပ်ရှိသကဲ့သို့ ဒီဿတိ- တွေ့မြင်အပ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာ ဆရာဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ သန္ဓိသု ပနဿာတိအာဒိ- အစရှိသည် တည်း၊ ဤနေရာ၌ မူရင်းကပုဒ်က “နေမိမဏ္ဍလံ” ဖြစ်သောကြောင့် “သသန္ဓိကံ ဝိယ ဒီဿတိ”ဟု ဧကဝုစ်ဖြင့် ရှိသင့်ပါ၏။

နေမိမဏ္ဍလပိဋိယန္တိ- ကား၊ (အဿ- ထိုစကြာရတနာဘီး၏) နေမိမဏ္ဍလဿ- အကွပ်အဝန်းအဝိုင်း၏၊ ပိဋိပဒေသေ- ကျောကုန်းပြင်အရပ်၌ (ပဝါဠဒဏ္ဍော ဟောတိ) ဟိ- မှန်၏၊ အဿ- ထိုစကြာရတနာ၏၊ ဝါ- သည်၊ အာကာသစာရိတာဝတော- ကောင်းကင်၌လှည့်လည်သွားလာသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တတ္ထ- ထိုအကွပ်အဝန်း၏ ကျောကုန်းပြင်၌၊ ဝါတဂ္ဂါဟိ- လေကို ယူတတ်သော၊ ပဝါဠဒဏ္ဍော- သန္တာ အရိုးသည်၊ ဟောတိ- ရှိ၏၊ ဒသန္တံ ဒသန္တံ အရာနံ အန္တရေတိ- ကား၊ ဒသန္တံ ဒသန္တံ- ဆယ်ခု ဆယ်ခုကုန်သော၊ အရာနံ- အကန့်ဒေါက်ဆန်တို့၏၊ အန္တရေ သမိပေ- အနီး ဖြစ်သော၊ ပဒေသေ- အရပ်၌ (ပဝါဠဒဏ္ဍော ဟောတိ) ဆိဒ္ဓမဏ္ဍလခစိတောတိ- ကား၊ မဏ္ဍလသဏ္ဌာနဆိဒ္ဓဝိစိတ္တော- ဝန်းဝိုင်းသော သဏ္ဌာန်ရှိသော အပေါက်တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော (ဝါတဂ္ဂါဟိ- သော၊ ပဝါဠဒဏ္ဍော- သည်၊ ဟောတိ) သုကုသလသမန္ဓာ ဟတဿာတိ- ကား၊ သုဠ- ကောင်းစွာ၊ ကုသလေန- ကျွမ်းကျင်သော၊ သိပ္ပိနာ- အတတ်ပညာရှင်သည်၊ ပဟတဿ- တီးအပ်သော၊ ဝါဒိတဿ- တီးအပ်သော (ပဉ္စကိက ဣရိယဿ- ၏) ဣတိ အတ္ထော၊ ဝဂ္ဂုတိ- ကား၊ မနောရမော- စိတ်ပျော်မွေ့ဖွယ်သည်၊ ရဇနီယောတိ- ကား၊ သုဏန္တာနံ- ကြားရသော သူတို့ကို၊ ရာဂုပ္ပါဒကော- တပ်မက်မှုကို ဖြစ်စေတတ်သည်၊ ကမနီယောတိ- ကား၊ ကန္ဓော- နှစ်သက်အပ်သည် (ဟောတိ) သမောသရိတကုသုမဒါမာတိ- ကား၊ ဩလမ္ဘိတသုဂန္ဓကုသုမဒါမာ- တွဲလွဲဆွဲအပ်သော ကောင်းသော အနံ့ရှိသော ပန်းကုံးတို့တည်း၊ (အဋ္ဌကထာ၌မူ ဆဋ္ဌိဗဟုဝုစ်ဝိဘတ်ဖြင့် ရှိသည်) နေမိပရိက္ခေပဿာတိ- ကား၊ နေမိပရိယန္တပရိက္ခေပဿ- ဘီးပတ်အကွပ် ဟူသော အဆုံးဘက် အကာအရံရှိသော စကြာရတနာ၏၊ နာဘိပနာဠိယာ- ပုံတောင်းအပေါက်၏၊ ဒွိန္ဒ- နှစ်ဖက်ကုန်သော၊ ပဿာနံ- နံဘေးဘက်တို့၏၊ ဝသေန- အပြားအားဖြင့်၊ ဒွိန္ဒ နာဘိပနာဠိနန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ။

ဟိ- မှန်၏ (ပုံတောင်းအပေါက်နှစ်ခုဟု မဆိုဘဲ ပုံတောင်းအပေါက်၏ နံဘေးနှစ်ဖက်ဟု ဆိုသင့်သည်အမှန်ဖြစ်၏) သာ ပနာဠိ- ထိုပုံတောင်းအပေါက်သည်၊ ဧကာဧဝ- တစ်ခုသာတည်း၊ ယေဟိတိ- ကား၊ ဒွိဟိ- နှစ်ခုကုန်သော၊ ယေဟိ မုခေဟိ-

သုတ်]

စက္ကရတနအဖွင့်

၉

ယင်းသို့သော ခံတွင်းပေါက်တို့မှ (ဩလမ္မန္တိ- ဌိစပ်) ပုန- နောက်ထပ်၊ ယေဟိတိ- ယေဟိ- ဟူသည်ကား၊ ယေဟိ မုတ္တကလာပေဟိ- ယင်းပုလဲစည်း ပုလဲသွယ်တို့ဖြင့်၊ (ခါယန္တိ- ထင်ပေါ်နေကုန်၏-ဌိစပ်) ဩဓာပယမာနန္တိ- ကား (သောတာနိ- နားတို့ကို) သောတုံ- နားထောင်ခြင်းငှာ၊ အဝတိတာနိ- စွင့်ထောင်ထားအပ်သည်တို့ကို၊ ကုရုမာနံ- ပြုလျက် (အာဂစ္ဆတိ) စန္ဒော- လသည်၊ ပုရတော- ရွှေ၌ (ရွှေက) စက္ကရတနံ- သည်၊ ပစ္ဆာ- နောက်၌ (နောက်က) ဣတိဇဝံ- ဤသို့၊ ပုဗ္ဗာပရိယေန ပုဗ္ဗာပရဘာဝေန- ရှေ့နောက် အဖြစ်အားဖြင့် (အဘိလယ်တိ- ရွှေရုံလွှားပုံသွားနေ၏) အန္တေပုရဿာတိ- ကား၊ အနုရာဓပုရေ- အနုရာဓမြို့၌၊ ရညော- မင်း၏၊ အန္တေပုရဿ- နန်းတော်၏၊ ဥတ္တရသီဟပဋ္ဌရသဒိသေတိ- ဥတ္တရသီဟပဋ္ဌရသဒိသေ-ဟူသော စကားကို (ဝုတ္တံ-ဌိစပ်) တဒါ- ထိုစကြာရတနာ ဆိုက်ရောက်လာရာအခါ၌၊ ရညော- မဟာသုဒဿနမင်း၏၊ ပါသာဒေ- ပြာသာဒ်၌၊ တာဒိသဿ- ထိုအနုရာဓမြို့ မင်းနန်းတော်၏ မြောက်ဘက် ခြင်္သေ့ခံ လေသာပြူတင်းကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ဥတ္တရဒိသာယ- မြောက်အရပ်မျက်နှာ၌၊ ပဋ္ဌရဿ- ခြင်္သေ့ခံ လေသာပြူတင်း၏၊ ဝါ-ကို၊ လဗ္ဘမာနတ္တာ- ရအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီ။

သုခေန သက္ကာတိ- ကား၊ ကိဉ္စိ- တစုံတခုသော နေရာပေါ်သို့၊ အနာရဟိတွာစ- မတက်မူ၍လည်းကောင်း၊ သရီရံ- ခန္ဓာကိုယ်ကို၊ အနုလ္လယီတွာစ- မခုန်လွှားမူ၍ လည်းကောင်း၊ ယထာဌိတေနေဝ- တည်နေမြဲတိုင်းသာလျှင် ဖြစ်သော၊ ဟတ္ထေန- လက်ဖြင့်၊ ပုပ္ဖမုဋ္ဌိယော- ပန်းဆုပ်တို့ကို၊ ခိပိတွာ- ပစ်တင်၍၊ သုခေန- လွယ်ကူသော အားဖြင့်၊ ပူဇေတုံ- ပူဇော်ခြင်းငှာ၊ သက္ကာ- တတ်နိုင်သည်၊ ဟောတိ- ၏ (ဇဝံ- ဤသို့ လွယ်ကူစွာ ပူဇော်နိုင်လောက်အောင်၊ စက္ကရတနံ- သည်၊ အက္ခာဟတံဝိယ- ဝင်ရိုး၌ သွင်းလျှိုထားအပ်သော ဘီးကဲ့သို့၊ တိဋ္ဌတိ- မလှုပ်မရှားရပ်တည်နေ၏) နာနာဝိရာဂရ တနပ္ပဘာသမုဇ္ဈလန္တိ-ကား၊ နာနာဝိဓဝိစိတ္တဝဏ္ဏရတနောဘာသပဘဿရံ- အထူးထူး အပြားပြား ဆန်းကြယ်သော အရောင်ရှိသော ရတနာအရောင်တို့ဖြင့် တလက်လက် ထွက်သော အရောင်ရှိအောင် (အလင်္ကျီရမာနံ- တန်ဆာဆင်သော၊ ပဘာသမူဟံ- ကို) အာကာသံ အဗျူဂန္ဓာ ပဝတ္ထေတိ- ကား၊ အာဂန္ဓာ- လာပြီး၍၊ ဌိတဋ္ဌာနတော- တည်နေရာအရပ်မှ၊ ဥပရိ- အထက်၌၊ အာကာသံ- ကောင်းကင်သို့၊ အဗျူဂန္ဓာ- တက်၍၊ ပဝတ္ထေ-ချာချာပတ်ပတ်လည် လက်သော် (စက္ကဝတ္ထိ- စကြာရတနာကိုလည်စေသော မင်းသည်၊ ဟောတိ)။

၂၄၄။ ရာဇာယုတ္တတိ- ကား၊ ရညော- မင်း၏၊ ကိစ္စ- ကိစ္စကြီးငယ်၌၊ ဝါ- တို့ကို၊ အာယုတ္တကပုရိသာ- အားထုတ်ဆောင်ရွက်သော အမှုတော်ထမ်းတို့သည်၊ (ဘေရိစရာပေန္တိ-၌စပ်) သိနေရုံ- မြင့်မိုရ်တောင်ကို၊ ဝါမပဿေန- လက်ဝဲနံပါးဘက်ဖြင့်၊ ဝါ- လက်ဝဲနံပါးဘက်၌၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဝါ- ထား၍၊ တဿ- ထိုမြင့်မိုရ်တောင်၏၊ ဓရတရံ- အရှေ့စူးစူးဦးလျှည့်လျက်၊ ဂစ္ဆန္တိ- သွားသော (စက္ကရတနံ- ကို) ဝါမပဿေန သိနေရုံ ပဟာယာတိ- ဝါမပဿေန သိနေရုံ ပဟာယ- ဟူ၍ (အာစရိယေန- အဋ္ဌကထာဆရာသည်) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဂစ္ဆန္တော- ဟု ပုလ္လင်ဖြင့် ရှိနေ၏၊ စက္ကရတနံ- ၌စပ်ရမည် ဖြစ်သောကြောင့် နပုလ္လင်ရုပ်ပြင်လိုက်၏၊ ဝိနိဗ္ဗေနေနာတိ- ကား၊ တိရိယံ- ဖီလာ၊ ဝိနိဝိဇ္ဈနဝသေန- ထုတ်ချင်းထွင်းခြင်း အနေအားဖြင့်၊ သန္တိဝေသက္ခမောတိ- ကား၊ ခန္ဓာဝါရသန္တိဝေသယောဂျော- သစ်တုံးအကာအရံဖြင့် စုဝေးနေခြင်းငှာ သင့်လျော်သော (ယော ဘူမိဘာဂေါ အတ္ထိ) သုလဘာဟာရူပကရဏောတိ- ကား၊ သုခေနေဝ- လွယ်ကူစွာသာလျှင်၊ လဒ္ဓဗ္ဗပေဂေါရသဒါရုတိဏာဒိ ဘောဇနသာနေနာ- ရနိုင်သော စပါး၊ နွားအရသာနှင့် ထင်းမြက်အစရှိသော စားဖွယ်ဘောဇင်ကိစ္စ ပြီးစီးစေသော ပစ္စည်း ဝတ္ထုအပြည့်အစုံရှိသော (ဘူမိဘာဂေါ အတ္ထိ) ပရစက္ကန္တိ- ကား၊ ပရဿ- အခြားသော၊ ရညော- မင်း၏၊ သေနာ- စစ်သည်သည်၊ ဝါ- တနည်းကား (ပရဿ- သော၊ ရညော- ၏) အာဏာ- အာဏာသည် (အာဂတာ- ရောက်လာပြီ) အာဂမနနန္ဒနောတိ- ကား၊ အာဂမနေန- ကြွလာခြင်းကြောင့်၊ နန္ဒိဇနနော- နှစ်သက်မှုကို ဖြစ်စေပါ၏၊ ဂမနေန- ပြန်သွားခြင်းကြောင့်၊ သောစေတိ- ဝမ်းနည်းစေ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် (သောတွံ- ထိုအရှင်မင်းမြတ်သည်) ဂမနသောစနော- ဂမနသောစနမည်၏၊ ဥပကပ္ပေထာတိ- ကား၊ ဥပရူပရိ- နောက်နောက်ကာလ၌ (ဗလိံ- အခွန်အတုတ်ကို) ကပ္ပေထ သံဝိဒဟထ- စီစဉ်ကြကုန်လော၊ ဥပနေထ- ဆက်သကြကုန်လော၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ဥပပရိက္ခိတ္တာတိ- ကား၊ (ပါဏာတိပါတာဒီနံ- ပါဏာတိပါတ အစရှိသည်တို့၏) ဟေတုတောပိ- အကြောင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သဘာဝတောပိ- သဘောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖလတောပိ- အကျိုးအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိက သမ္မရာယိကာဒိအာဒီနဝတောပိ- မျက်မှောက်ဘဝ၌ဖြစ်သော အပြစ်၊ တမလွန်ဘဝ၌ ဖြစ်သော အပြစ်အစရှိသော အပြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း ဝိမံသိတွာ- စူးစမ်းဆင်ခြင်၍၊ (ဩဝါဒံ ဒေတိ- ၌စပ်)။

(ယေ- အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်) ပညာယ- ပညာဖြင့်၊ အတ္ထိ- အနက်သဘောကို၊
 ဝါ- အကြောင်းအရာကို၊ ဝိဘာဝေန္တိ- ထင်ရှားပြကြကုန်၏၊ ဝိဘူတံ- ထင်ရှားအောင်
 ကရေန္တိ- ပြကြကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပညဝန္တော- ပညာရှိကုန်သော (တေ-
 ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်) ဝိဘာဝိနော- ဝိဘာဝိတို့မည်၏၊ အနုယန္တာတိ- ကား၊ အနုဝတ္ထကာ-
 နောက်လိုက်နောက်ပါတို့သည် (ဘဝန္တိ) ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ အနုဝတ္ထကာဘာဝေနဝစ-
 နောက်လိုက်နောက်ပါတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်လျှင်လည်းကောင်း၊ ရညော- စက္ကဝတ္တိမင်း၏၊
 မဟာနုဘာဝေနစ- ကြီးစွာသော တန်ခိုးအာနုဘော်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တေ-
 ထိုပညာရှိ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဇိဂုစ္ဆနဝသေန- စက်ဆုပ်ခြင်းသဘော၏ အစွမ်းဖြင့်၊
 ပါပတော- မကောင်းမှု အကုသိုလ်မှ၊ အနောရမန္တာပိ- မရှောင်ကြဉ်ကြပါကုန်သော်
 လည်း၊ ဧကစ္စေ- အချို့သော နောက်တော်ပါ ပညာရှိ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဩတ္တပ္ပဝသေန-
 ထိတ်လန့်ခြင်းသဘော၏ အစွမ်းဖြင့်၊ (ပါပတော-မှ) ဩရမန္တိ- ရှောင်ကြဉ်ကြကုန်၏၊
 ဣတိ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိနိုင်၏၊ ဩဂစ္ဆမာနန္တိ- ကား၊ ဩသီဒန္တံ- အောက်သို့
 သက်လျောလသော်၊ (ဩဂန္တာ တိဌတိ- ဌှပ်) ယောဇနမတ္တန္တိ-ကား၊ ဝိတ္တာရတော-
 အနံအားဖြင့် ယောဇနမတ္တံ- တယူဇနာအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ပဒေသံ- အရပ်တိုင်အောင်
 (ဩဂန္တာ တိဌတိ)။

ပန- ထိုမှတပါး၊ ဂစ္ဆိရဘာဝေန- (မဟာသမုဒ္ဒရာက) နက်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊
 ယထာ- အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် (ဩဂစ္ဆန္တေ- အောက်သို့ သက်လသော်) ဘူမိ-
 သမုဒ္ဒရာအောက်မြေပြင်ကို၊ ဒိဿတိ- တွေ့မြင်အပ်၏၊ ဧဝံ- ဤသို့ သမုဒ္ဒရာ မြေပြင်ကို
 မြင်ရလောက်အောင်၊ ဩဂစ္ဆတိ- သက်ဆင်း၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာ
 ဆရာမိန့်ဆိုသည်ကား၊ မဟာသမုဒ္ဒတလန္တိ အာဒိ- မဟာသမုဒ္ဒတလံ အစရှိသည်တည်း၊
 ဥဒကေန- ရေသည်၊ သေနာယ- စစ်သည်တော်ကို၊ အနုဇ္ဈောတ္တရဏတ္ထံ- မလွမ်းဖီခြင်း
 အကျိုးငှာ၊ စက္ကရတနံ- သည်၊ အန္တေ- အားလုံးတို့၏ အဆုံးစွန်၌ (ဟောတိ) ဧတဿ-
 ဤပုဗ္ဗဝိဒေဟကျွန်း (အရှေ့ကျွန်း)၏၊ ပုရတ္ထိမော-အရှေ့ဘက်ဖြစ်သော၊ မဟာသမုဒ္ဒေါ-
 မဟာသမုဒ္ဒရာဟူသော၊ ပရိယန္တော- အဆုံးအပိုင်းအခြားသည် (အတ္ထိ- ရှိ၏) ဣတိ-
 ထို့သို့အရှေ့ဘက်မဟာသမုဒ္ဒရာဟူသော အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်
 (သော- ထိုပုဗ္ဗဝိဒေဟကျွန်းသည်)၊ ပုရတ္ထိမမဟာသမုဒ္ဒပရိယန္တော- ပရိယန္တမည်၏၊
 ပုရတ္ထိမမဟာသမုဒ္ဒပရိယန္တံ- အရှေ့မဟာသမုဒ္ဒရာဟူသော အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသော၊

တံ (ပုဗ္ဗဝိဒေဟံ)-ကို (အဘိဝိဇ္ဇနိတွာ- ချံ) ပုရတ္ထိမမဟာသမုဒ္ဒိ- အရှေ့ဘက်မဟာသမုဒ္ဒရာကို၊ ပရိယန္တိ- အဆုံးအပိုင်းအခြားကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ ဣတိအတ္ထော- တည်း။

စာတုရန္တာယာတိ- ကား၊ စတုသမုဒ္ဒန္တယ- လေးစင်းသော သမုဒ္ဒရာ ဟူသော အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသော၊ ဝါ- တနည်း (စာတုရန္တာယာတိ- ကား) ပုရတ္ထိမဒိသာဒိစတု ကောဋ္ဌာသန္တယ- အရှေ့အရပ်မျက်နှာ အစရှိသော လေးမျိုးသော အဖို့အစုဟူသော အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသော၊ (ပထဝိယာ- မြေပြင်၏၊ ဝါ- ဌိ) သောဘယမာနံ ဝိယာတိ (ဧတ္ထ) သောဘယမာနံ ဝိယ- ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ဝိယသဒ္ဓေါ- ဝိယသဒ္ဓါသည်၊ နိပါတမတ္တံ- အနက်မရ နိပါတ်မျှသာတည်း၊ ဟိ- နိပါတမတ္တဟုဆိုသင့်၏၊ တံ- ထိုစင်္ကြာရတနာသည်၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ အတ္ထရိယဂုဏေဟိ- အံဩဖွယ်ဂုဏ်တို့ဖြင့် (အန္တေပရံ- နန်းတော်ကို) **သောဘေန္တမေဝ** -တင့်တယ်စေသည်သာလျှင် (ဟုတွာ- ဖြစ်၍) တိဋ္ဌတိ- ရပ်တည်နေ၏၊ ဟိ- ယင်းသို့ ဖွင့်ဆိုသင့်ပါ၏၊ ပါဠိယမ္ပိ- ပါဠိတော်၌လည်း ဥပသောဘယမာနန္တေဝ- ဥပသောဘယမာနံ- ဟူ၍ ဝိယသဒ္ဓါမပါဘဲသာလျှင် (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

ဟတ္ထိရတနအဖွင့်

၂၄၆။ ဟရိဝန္ဒနာဒီဟိတိ ဧတ္ထ- ဟရိဝန္ဒနာဒီဟိ-ဟူသော ဤပါဌ်၌ အာဒိသဒ္ဓေန- အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊ စတုဇ္ဇာတိယဂန္ဓာဒိ- လေးပါးသော အမျိုးဇာတ်ရှိသော နံသာ

၁။ **သောဘေန္တမေဝ** ။ ။ ဋီကာ၌ကာရိတ်ပစ္စည်း မပါဘဲ “သောဘေန္တမေဝ” ဟု သုဒ္ဓရုပ်ပါဠိရှိနေ၏။ သို့သော် ပါဠိတော်၌ “အဋ္ဌာသိ ရညော မဟာသုဒဿနဿ အန္တေပရံ ဥပသောဘယမာနံ” ဟူ၍ကာရိတ်ဏယပစ္စည်းဖြင့်ရှိရုံမျှမက “အန္တေပရံ” ဟူ၍ ကာရိတ်ကံလည်း ပါနေသေး၏။ အဋ္ဌကထာ၌လည်း “တံ စက္ကရတနံ အန္တေပရဒ္ဓါရံ သောဘယမာနံ ဝိယ ဟုတွာ တိဋ္ဌတိ”ဟု ကာရိတ်ရုပ်ပင် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌လည်း “သောဘေန္တမေဝ”ဟု ကာရိတ်ဏယပစ္စည်းဖြင့် ရှိသင့်ပါသည်။ ဤနေရာဝယ် “ဝိယ” သဒ္ဓါ မပါဘဲ ပါဠိတော်ပါဌ် ရှိနေပါလျက် အဋ္ဌကထာ၌ “သောဘယမာနံ ဝိယ”ဟု ဥပမာဇောတက “ဝိယ” သဒ္ဓါပါနေသောကြောင့် “ဝိယသဒ္ဓေါ နိပါတမတ္တံ (ဝိယသဒ္ဓါ အနက်မရ နိပါတ်ဖြစ်သည်)ဟု ဋီကာဖွင့်ရ၏။ အမှန်တကယ်အားဖြင့်လည်း ဋီကာ ဖွင့်သည့်အတိုင်း ထိုစင်္ကြာရတနာသည် မိမိ၏ အံဩဖွယ်ဂုဏ်ဖြင့် နန်းတော်ကို တင့်တယ်စေလျက် တည်ရှိနေသည်ဟူသာ ဆိုရမည် ဖြစ်ပြီး တင့်တယ်စေသကဲ့သို့ တည်ရှိနေသည်ဟု ဆိုရမည် မဟုတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာမှ ဝိယသဒ္ဓါကို အနက်မရှိနိပါတ်ဟု ဋီကာဖွင့်နေခြင်းဖြစ်သည်။

အစရှိသည်ကို၊ သင်္ဂဏှာတိ- သွင်းယူ၏၊ ဣကာနာ- ၁၉၀၊ မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်နှင့်
 နောက် ဣတ္ထိရတနအဖွင့်ကြည့် (ရညာ- မင်းသည်) စက္ကဝတ္တိဝတ္တဿ- စက္ကဝတ်မင်း၏
 ကျင့်ဝတ်ကို၊ ပူရိတတာယ- ဖြည့်ကျင့်အပ်ပြီးသည် အဖြစ်ဖြင့်၊ ပရိစိတတ္တာ- လေ့ကျက်
 ဆည်းပူးအပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဒေဝ- မင်းမြတ်၊ ဟတ္ထိရတနဿ- ဆင်ရတနာ၏)
 အာဂမနံ- လာခြင်းကို၊ စိန္တေယ- ကြံစည် စဉ်းစားကြပါကုန်လော၊ ဣတိ- ဤသို့ (အမစ္စာ-
 အမတ်တို့သည်) ဝဒန္တိ- သံတော်ဦးတင်ကြကုန်၏၊ ကာဠတိလကာဒိနံ- မည်းညစ်သော
 အပြောက်အစက်အကွက် အစရှိသည်တို့၏၊ အဘာဝေန- မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဝိသုဒ္ဓိ-
 သေတသရီရော- သန့်ရှင်းစင်ကြယ်၍ ဖြူသော ကိုယ်ခန္ဓာရှိသော၊ (ဟတ္ထိသေဋ္ဌော-
 သည်) သတ္တပတိဋ္ဌောတိ- ကား၊ ဘူမိဖုသနကေဟိ- မြေ၌ ထိကုန်သော၊ ဝါလမိ-
 အမြီး၊ ဝရီ- အင်္ဂါဇာတ်၊ ဟတ္ထော- နာမောင်း၊ ဣတိ- ဤမည်ကုန်သော၊ ဣမေဟိ
 တိဟိစ- ဤသုံးမျိုးသော အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းတို့လည်းကောင်း၊ စတူဟိ- လေးချောင်း
 ကုန်သော၊ ပါဒေဟိစ- ခြေတို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့ သတ္တဟိ- (၇) မျိုးကုန်သော၊
 အဝယဝေဟိ- ကိုယ်အင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်းတို့ဖြင့်၊ ပတိဋ္ဌိတတ္တာ- မြေ၌ တည်သည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ သတ္တပတိဋ္ဌော- သတ္တပတိဋ္ဌ ဖြစ်သော (ဟတ္ထိသေဋ္ဌော)။

သဗ္ဗကနိဋ္ဌောတိ- ကား၊ သဗ္ဗဟိ- အားလုံးကုန်သော၊ ဆန္ဒန္တကုလဟတ္ထိဟိ-
 ဆန္ဒန္တအမျိုးဖြစ်သော ဆင်တို့အောက်၊ ဟိနော- ယုတ်နိမ့်သော (ဟတ္ထိသေဋ္ဌော-
 မြတ်သော ဆင်သည် အာဂစ္ဆတိ- လာ၏၊) ဥပေါသထကုလာ သဗ္ဗဇေဋ္ဌောတိ- ကား၊
 ဥပေါသထကုလတော- ဥပေါသထဆင်မျိုးမှ၊ အာဂစ္ဆန္တော- လာလသော်၊ တတ္ထ-
 ထိုဥပေါသထဆင်မျိုး၌၊ သဗ္ဗပုဓာနော- အားလုံးသော ဆင်တို့ထက် ပဓာနဖြစ်သော
 (ဟတ္ထိသေဋ္ဌော) အာဂစ္ဆတိ- ၏၊ ဣတိ- ဤကား၊ ယောဇနာ- ပုဒ်တို့ကို အနက်ယှဉ်စပ်
 ခြင်းတည်း၊ ဝုတ္တနယေနာတိ- ကား၊ မဟာဒါနံ- ကြီးစွာသော အလှူကို၊ ဒတ္တာ- လှူ၍၊
 ဣတိ အာဒိနာ- ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဝုတ္တေန- ဆိုအပ်ပြီးသော၊ နယေန- နည်းဖြင့်၊
 စက္ကဝတ္တိနံ စ- စက္ကဝတ်မင်းတို့၏ လည်းကောင်း၊ ဝါ- တို့သည်လည်းကောင်း၊
 စက္ကဝတ္တိပုတ္တာနံစ- စက္ကဝတ်မင်း၏သားတော်တို့၏ (ဝါ-တို့သည်) လည်းကောင်း၊
 စက္ကဝတ္တိ- စက္ကဝတ်မင်းအဖြစ်ကို၊ ဥဒ္ဓိဿ- ရည်စူး၍၊ စိန္တယန္တာနံ- ကြံစည်ကုန်စဉ်
 (ဟတ္ထိသေဋ္ဌော) အာဂစ္ဆတိ- လာ၏၊ အပနေတွာတိ- ကား၊ အတ္တနော- မိမိ၏
 (ဆင်ရတနာ၏) အာနုဘာဝေန- တန်ခိုးအာနုဘော်ဖြင့် (တံဟတ္ထိ- ထိုနဂိုမူလရှိနေသော
 ရိုးရိုးဆင်ကို) အပနေတွာ- ပယ်ထုတ်၍ (တတ္ထ- ထိုမင်္ဂလာဆင်တော်၏ နေရာဌာန၌၊

အဋ္ဌာသိ) ဟိ- မှန်၏။ တဿ- ထိုဆင်ရတနာ၏။ ဂန္ဓမေဝ- အနံ့ကိုမျှပင်၊ ဣတရေ- အခြားကုန်သော၊ ဟတ္ထိ- ဆင်ရိုးရိုးတို့သည် နသဟန္တိ- မခံနိုင်ကုန်၊ ယရဓေနဝစ္ဆကော ဝိယာတိ- ကား၊ ယရေ- အိမ်၌၊ ပရိစိတဓေနယာ- နေထိုင်ယဉ်ပါး အလေ့အကျက် များသော နွားမ၏။ တတ္ထေဝ- ထိုနေမြဲအိမ်၌သာလျှင်၊ ဇာတသံဝဒ္ဓဝစ္ဆကောဝိယ- မွေးဖွားကြီးပွားသော နွားငယ်ကဲ့သို့ (ရာဇာနံ ဥပသင်္ကမတိ) သကလပထဝိန္ဒြိယ- ကား၊ သကလဇမ္ဗဒီပသညိတပထဝီ- အားလုံးသော ဇမ္ဗဒီပဟု သိမှတ်အပ်သော မြေပြင်ကို (အနုသံယာယိတွာ- စဉ်ကာဆက်ကာလှည့်လည်၍)။

အဿရတနအဖွင့်

၂၄၇။ သိန္ဓဝကုလတောတိ- သိန္ဓဝကုလတော- ဟူသည်ကား၊ သိန္ဓဝအဿာဇနီယကုလတော-သိန္ဓဝမည်သော မြင်းအာဇာနည်မျိုးမှ (ဝလာဟကော နာမ အဿရာဇာ အဂန္နာ တသ္မိံ ဌာနေ ပတိဌာတိ)။

မဏိရတနအဖွင့်

၂၄၈။ သကဋ္ဌနာဘိသမပရိကာဟန္တိ- ကား၊ ပရိကာဟတော- လုံးပတ်အားဖြင့် မဟာသကဋ္ဌဿ- ကြီးမားသော လှည်း၏။ နာဘိယာ- ပုံတောင်းနှင့်၊ သမပ္ပမာဏံ- တူညီသော အတိုင်းအတာရှိသော (မဏိရတနံ အာဂစ္ဆတိ) ဥဘောသု အန္ဓေသုတိ- ကား၊ ဟေဌာစ- အောက်အစွန်းလည်းကောင်း၊ ဥပရိစ- အထက်အစွန်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒွိသု- နှစ်ဖက်ကုန်သော၊ အန္ဓေသု- အစွန်းတို့၌၊ ကဏ္ဍိကပရိယန္တတောတိ- ကား၊ ဒွိန္ဒ- နှစ်ခုကုန်သော၊ ကဗ္ဗနပဒုမာနံ- ရွှေပဒုမာကြာတို့၏၊ ကဏ္ဍိကာယ- အချက်၏၊ ပရိယန္တတော- အစွန်းမှ (ဝိနိဂ္ဂတေဟိ၌စပ်) မုတ္တာဇာလကေ ဌပေတွာတိ- ကား၊ သုဝိသုဒ္ဓေ- လွန်စွာ စင်ကြယ်သော၊ မုတ္တာမယေ- ပုလဲဖြင့်ပြီးသော၊ ဇာလကေ- ဇာကွန်ရက်၌၊ ပတိဌာပေတွာ- တည်နေစေ၍၊ အရုဏုဂ္ဂမနဝေလာ ဝိယာတိ- ဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ အရုဏုဂ္ဂမနသီသေန- အရုဏ်တက်ခြင်းကို အဦးပြုသော အားဖြင့်၊ သူရိယ ဥဒယလက္ခဏံ- နေတက်ခြင်း၏ အမှတ်အသားကို၊ ဥပလက္ခေတိ- မှတ်ပြ၏။

ဣတ္ထိရတနအဖွင့်

၂၄၉။ ဣတ္ထိရတနံ ပါတုဘဝတိ- ဣတ္ထိရတနံ ပါတုဘဝတိ- ဟူ၍၊ ဝတွာ- ဖွင့်ဆိုတော်မူပြီး၍၊ အဿာ- ထိုဣတ္ထိရတနာ၏၊ ကုတော- အဘယ်အမျိုးမှ၊

သုတ်]

ဣတိရတနအဖွင့်

၁၅

ပါတုဘာဝေါ- ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည် (ဟောတိ- ဖြစ်ပါသနည်း) ဣတိ- ဤသို့
 မေးဖွယ်ရှိခြင်းကြောင့် (တံ- ထို ဣတ္ထိရတနာဖြစ်ရာ အမျိုးကို) ဒဿေတံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊
 မဒ္ဒရာဇကုလတောတိ အာဒိ- မဒ္ဒရာဇကုလတော- အစရှိသော စကားရပ်ကို
 (အာစရိယေန- အဋ္ဌကထာဆရာသည်) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ၊ မဒ္ဒရဋ္ဌံ-
 မဒ္ဒတိုင်းပြည်သည်၊ ဇမ္ဗုဒီပေ- သပြေပင်ဖြင့် မှတ်သားအပ်သော ကျွန်း၌၊ အဘိရူပါနံ-
 လွန်ကဲသော အဆင်းရှိကုန်သော၊ ဝါ- အလွန်အဆင်းလှကုန်သော၊ ဣတ္ထိနံ- မိန်းမတို့၏၊
 ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနံ ကိရ- ဖြစ်ရာအရပ်ဖြစ်သတဲ့၊ တထာ ဟိ- ထိုစကား မှန်၏၊ သိဉ္ဇယ-
 မဟာရာဇဿ- သိဉ္ဇယမင်းကြီး၏၊ ဒေဝီ- မိဖုရား၊ ဝေဿန္တရမဟာရာဇဿ-
 ဝေဿန္တရာမင်းကြီး၏၊ ဒေဝီ- မိဖုရား၊ ဘဒ္ဒကာပိလာနီ- ဘဒ္ဒကာပိလာနီ၊ ဣတိ ဧဝမာဒိ-
 ဤသို့ အစရှိသော၊ ဣတ္ထိရတနံ- မိန်းမရတနာသည်၊ မဒ္ဒရဋ္ဌေဇေ- မဒ္ဒတိုင်းပြည်၌
 သာလျှင်၊ ဥပ္ပန္နံ- ဖြစ်ပြီ၊ ပုညာနုဘာဝေနာတိ- ကား၊ စက္ကဝတ္တိရညော- စက္ကဝတ်မင်း၏၊
 ပုညတေဇေန- ကုသိုလ်၏ အစွမ်းကြောင့် (သယံ အာဂစ္ဆတိ)။

သဏ္ဌာနပါရိပူရိယာတိ- ကား၊ ဟတ္ထပါဒါဒိသရီရာဝယဝါနံ- လက်ခြေ
 အစရှိသော ကိုယ်ခန္ဓာအစိတ်အပိုင်းတို့၏၊ သုသဏ္ဌိတာယ- ကောင်းစွာ
 တည်ရှိခြင်းကြောင့် (အဘိရူပါ- မည်၏-၌စပ်) ဟိ- မှန်၏၊ အဝယဝပါရိပူရိယာ-
 ကိုယ်ခန္ဓာအစိတ်အပိုင်း၏ ပြည့်ဖြိုးခြင်း ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊ သမုဒါယပါရိပူရိသိဒ္ဓိ-
 အပေါင်းတကိုယ်လုံး ပြည့်ဖြိုးမှု၏ ပြီးစီးခြင်းသည်၊ ဟောတိ၊ ရူပန္တေ သင်္ခီ ဂစ္ဆတိတိ
 အာဒိသုဝိယ- ရူပန္တေ သင်္ခီ ဂစ္ဆတိ အစရှိသော ပါဠိဝါကျတို့၌ ကဲ့သို့ ရူပန္တိ- ရူပဟူသည်၊
 သရီရံ- ကိုယ်ခန္ဓာတည်း၊ ဒဿနိယာတိ- ကား၊ သုရူပဘာဝေန- လှပသော ကိုယ်ခန္ဓာ
 ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဿိတဗ္ဗယုတ္တာ- ရှုချင်ဖွယ်ကောင်းသည် အဖြစ်နှင့် ယှဉ်၏။

တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဒိဿမာနာဝါတိအာဒိ- ဒိဿမာနာဝ- အစရှိသော (ယံဝစနံ-
 အကြင် စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားကို၊ အာစရိယော- သည်) အာဟ-
 ဖွင့်ဆိုပြီ၊ ယောနိသော- ကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းအားဖြင့်၊ စိန္တေန္တာနံ- ကြံစည်
 စဉ်းစားသူတို့၏၊ ကမ္မဗလသဒ္ဓါယ- ကံအကျိုး၌ ယုံကြည်မှုကုသိုလ် သဒ္ဓါ၏၊ ဝသေန-
 အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ- အလိုကျအားဖြင့်၊ သောမနဿဝသေန- ဝမ်းမြောက်မှု၏ အစွမ်းဖြင့်၊
 စိတ္တံ- စိတ်ကို၊ ပဿာဒေတိ- ကြည်လင်စေ၏။

ပဿာဒါဝဟတ္တာတိ- ပဿာဒါဝဟတ္တာ-ဟူသော၊ ကာရဏဝစနေန- အကြောင်းပြ
 စကားဖြင့်၊ ပါသာဒိကတာယ- စိတ်ကြည်လင်မှုကို ဖြစ်စေတတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊

ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာသိဒ္ဓိ- အဆင်း၏ ကောင်းသည်အဖြစ် ပြီးစီးခြင်းကို၊ ဝုတ္တာ ယထာ-
 ဟောတော်မူအပ်ပြီးသကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ ဒဿနိယတာယ- ရှုချင်ဖွယ် ကောင်းသည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ ပါသာဒိကတာသိဒ္ဓိစ- စိတ်ကြည်လင်မှုကို ဖြစ်စေတတ်သည် အဖြစ်၏
 ပြီးစီးခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အဘိရူပတာယ- လွန်ကဲသော အဆင်းရှိသည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒဿနိယတာသိဒ္ဓိစ- ရှုချင်ဖွယ်ကောင်းသည် အဖြစ်၏ ပြီးစီးခြင်းကို
 လည်းကောင်း၊ ဝတ္ထဗ္ဗာ- ဆိုသင့်ဆိုထိုက်၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ နယံ- နည်းကို၊ ဝါ-
 လမ်းညွှန်ချက်ကို၊ ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ပဋိလောမတော-
 ပြောင်းပြန်အားဖြင့်၊ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ- အဆင်း၏ ကောင်းမွန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊
 ပါသာဒိကတာ သိဒ္ဓိ- ကိုလည်းကောင်း၊ ပါသာဒိကတာယ- ကြောင့်၊ ဒဿနိယတာ-
 သိဒ္ဓိ- ကောင်း၊ ဒဿနိယတာယ- ကြောင့်၊ အဘိရူပတာသိဒ္ဓိ- ကောင်း၊ ယောဇေတဗ္ဗာ-
 ယှဉ်စေထိုက်ကုန်၏။

ဧဝံ- ဤသို့၊ သရီရသမ္ပတ္တိဝသေန- ကိုယ်ခန္ဓာ ပြည့်စုံခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် (ဝါ-
 ကိုယ်ခန္ဓာပြည့်စုံခြင်းကြောင့်) အဘိရူပတာဒိကေ- လွန်ကဲသော အဆင်းရှိသည် အဖြစ်
 အစရှိသည်တို့ကို၊ ဒဿေတွာ- ပြပြီး၍၊ ဣဒါနိ- ယခုအခါ၌၊ သရီရေ- ခန္ဓာကိုယ်၌၊
 ဒေါသာဘာဝဝသေနပိ- အပြစ်မရှိခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်လည်း၊ တေ- ထိုအဘိရူပတာ
 အစရှိသည်တို့ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ အဘိရူပါ ဝါတိ အာဒိ- အဘိရူပါ ဝါ-
 အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုအဘိရူပါ ဝါ- အစရှိသော
 စကားရပ်၌၊ ပမာဏယုတ္တာ- ကိုယ်ခန္ဓာ၏ အတိုင်းအတာ ပမာဏနှင့် ယှဉ်ကုန်သည်
 (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ ဝါ- ဖြစ်ခြင်းကြောင့်) ပါသာဒိကနာတိဒီဃတာဒယော- စိတ်ကို
 ကြည်လင်စေသည် အဖြစ်၊ မရှည်လွန်းသည် အဖြစ်အစရှိသည်တို့သည်၊ ဟောန္တိယထာ-
 ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ အာရောဟ၊ ပရိဏာဟယောဂတော စ-
 အရပ်အမောင်း၊ ကိုယ်လုံးကိုယ်ထည်တို့နှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်လည်း၊ ပါသာဒိကနာတိဒီ
 ဃတာဒယော- တို့သည် (ဟောန္တိ) [ဤ၌ ပါသာဒိကာ-ဟု အာဒီဃ ပါဠိရှိနေ၏၊
 ရဿပြုလုပ်၍ နောက်ပုဒ်နှင့် သမာသ်ရှိမှသာ မှန်ကန်မည် ဖြစ်သည်] ဧဝံ- ဤအတူ၊
 မနုဿာနံ- လူတို့၏၊ ဒိဗ္ဗရူပတာသမ္ပတ္တိပိ- နတ်၌ ဖြစ်သော ရုပ်သွင် သဏ္ဌာန်ရှိသည်
 အဖြစ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်းသည်လည်း (ဟောတိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အပ္ပတ္တာ ဒိဗ္ဗဝဏ္ဏန္တိ-
 ဝဏ္ဏံ- ဟူ၍ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

ဥဗ္ဗေနေ- အရပ်အမြင့်အားဖြင့်၊ ပါသာဒိက ဘာဝတော- စိတ်ကြည်လင်မှုကို ဖြစ်စေတတ်သည် အဖြစ်ကြောင့် အာရောဟသမ္ပတ္တိ- အရပ်အမောင်း၏ ပြည့်စုံခြင်းကို ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ကိသထူလဒေါသာဘာဝတော- ပိန်ချုံးသည်၊ ဝလွန်းသည် အဖြစ်ဟူသော အပြစ်မရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် ပရိဏာဟသမ္ပတ္တိ- ကိုယ်လုံးကိုယ်ထည် ပြည့်စုံခြင်းကို ဝုတ္တာ- ပြီ၊ ဝိဝဏ္ဏတာဘာဝတော- ဖောက်ပြန်သော ရုပ်အဆင်းရှိသည် အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိ- အဆင်း၏ ပြည့်စုံခြင်းကို ဝုတ္တာ- ပြီ၊ ကာယဝိ ပတ္တိယာတိ- ကား၊ သရီရဒေါသာ- ခန္ဓာကိုယ်အပြစ်၏၊ (အဘာဝေါ) သတဝါရဝိဟတ- သာတိ- ကား၊ သတက္ခတ္တိ- အကြိမ်တစ်ရာတိုင်အောင် ဝိဟတသ- တိုက်ခတ်အပ်သော၊ ဝါ- ဖတ်အပ်သော (တူလပိစုနောဝါ- ဌှပ်) စ- ဆက်ဦးအံ့၊ သတဝါရဝိဟတသာတိ ဣဒံ- သတဝါရဝိဟတသ-ဟူသော ဤစကားကို၊ ကပ္ပိသ ပိစုဝသေန- ဝါဂွမ်း အစုအနေအားဖြင့် ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ ပန- စင်စစ်သော်ကား၊ တူလပိစုနော- လဲအစုကို ဝိဟနနမေဝ- တိုက်ခတ် (ဖတ်) ရခြင်းသည်ပင်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ကုင်္ဂီမ၊ တဂရ၊ တုရက္ခ၊ ယဝနပုပ္ဖိနိ- ကုင်္ဂီမံ၊ တောင်လေပ်၊ ကမျည်း၊ လေးညှင်းပွင့် တို့သည်၊ စတုဇ္ဇာတိ- နံသာမျိုးလေးပါးတို့မည်၏၊ တမာလ၊ တဂရ၊ တုရက္ခ၊ ယဝနပုပ္ဖိနိ- ပန်းညို၊ တောင်လေပ်၊ ကမျည်း၊ လေးညှင်းပွင့်တို့သည် (စတုဇ္ဇာတိ- မည်၏) ဣတိ- ဤသို့၊ အပရေ- အခြားသော ဆရာတို့သည် (ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏)။

အဂ္ဂိဒမ္မာ ဝိယာတိ- ကား၊ အာသနဂတေန- မိမိထိုင်နေရာသို့ ရောက်နေသော၊ အဂ္ဂိနာ- မီးသည်၊ ဒမ္မာ ဝိယ- လောင်အပ်သကဲ့သို့၊ ပဌမမေဝတိ- ကား၊ ရာဇာနံ- မင်းကို၊ ဒိသ္မာပိ- မြင်ရ၍လည်း (မြင်ရလျှင်လည်း) ကိစ္စန္တရပသုတာ- ပြုလုပ်မြဲ အခြားကိစ္စ၌သာ ကြောင့်ကြစိုက်နေသည်၊ အဟုတ္တာ- မဖြစ်မူ၍၊ ကိစ္စန္တရတော- အခြားကိစ္စမှ၊ ပဌမမေဝ- ရှေးဦးအလျင်သာလျှင် (ဥဋ္ဌာတိ- ပြုလုပ်ရာ နေရာမှ ထလာ၏) ဒဿနသမကာလမေဝ- မြင်ခြင်းနှင့် အတူအမျှကာလ၌သာလျှင် (မြင်သည်နှင့် တပြိုင်နက်သာလျှင်) (ဥဋ္ဌာတိ) ဣတိ အတ္ထော၊ ဧတိဿာ- ဤမိဖုရား ရတနာ၏၊ ဝါ- မှာ၊ ရညော- မင်း၏၊ နိသဇ္ဇာယ- ထိုင်နေခြင်း၏၊ ဝါ-မှ၊ ပစ္ဆာ- နောက်၌၊ နိပါတနံ နိသီဒနံ- ထိုင်ခြင်းဟူသော၊ သီလံ- အလေ့အလာသည် (အတ္ထိ- ရှိ၏) ဣတိ- ထိုသို့ ဘုရင်မင်းထိုင်ပြီးနောက်မှ ထိုင်ခြင်း အလေ့အလာရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် (သာ- ထိုမိဖုရား ရတနာသည်) ပစ္ဆာနိပါတိနိ- ပစ္ဆာနိပါတိနိ မည်၏၊ အတ္တနာ- မိမိကိုယ်တိုင်၊ ရညော- မင်း၏၊ ဝါ- မင်းအတွက်၊ တံတံ ကာတဗ္ဗကိစ္စံ- ထိုထိုပြုသင့်သော ကိစ္စကို

(အဟံ- ကျွန်တော်မသည်) ကိကရောမိ- အဘယ်ကို ပြုလုပ်ပေးရမည်နည်း၊ ကုတိ- ဤသို့၊ ပုတ္တိတဗ္ဗတာယ- မေးရမည်ကိစ္စ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ကိကရဏံ- အဘယ်ကို ပြုရမည် ဟူသောကိစ္စကို၊ ပဋိသာဝေတိ- ကြားသိစေတတ်၏၊ ဝါ- ကြားသိအောင် မေးမြန်း တတ်၏၊ ကုတိ- ထိုသို့ အဘယ်ကိုပြုရမည်ဟူသော ကိစ္စကို ကြားသိစေတတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ကိကာရပဋိဿာဝိနီ- ကိကာရပဋိဿာဝိနီမည်၏။

မာတုဂါမော နာမ- မိန်းမမည်သည်၊ သဌဇာတိကော- စဉ်းလဲကောက်ကျစ်ခြင်း သဘောရှိ၏ (မိမိ၌ မရှိသော ဂုဏ်ကို အရှိလုပ်ခြင်း ဟိတ်ဟန်ဆောင် ဟန်ကြီး ပန်ကြီး လုပ်ခြင်းသဘောရှိ၏) ပန- သို့သော်လည်း၊ ကုတ္တိရတနဿ- မိဖုရား ရတနာ၏၊ တံ- ထိုသဌဇာတိသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ကုတိ- ဤအနက်သဘောကို၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ သွာဿာတိ အာဒိ- သွာဿ- အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) ဂုတ္တံ-ပြီ၊ ဂုဏာတိ- ကား၊ ရူပဂုဏာစေတ-ရုပ်အဆင်းလှခြင်းဂုဏ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အာစာရဂုဏာစ- ကိစ္စတပါး ရပ်နား အလျင် ကြိုတင်ထခြင်းအစရှိသော အကျင့်ဂုဏ် တို့ကိုလည်းကောင်း၊ (ဂုတ္တာ- ပြီ) ပုရိမကမ္မာနုဘာဝေနာတိ- ကား၊ ကတဿ- ပြုလုပ်အပ်ခဲ့ဖူးသော၊ ပုရိမကမ္မဿ- ရှေး၌ ဖြစ်သော ကံ၏၊ အာနုဘာဝေန- အစွမ်းကြောင့်၊ ကုတ္တိရတနဿ- ၏၊ တဗ္ဘာဝသံဝတ္တနိယဿ- ထိုလူ့အဆင်းထက် သာလွန်သည်အဖြစ်အစရှိသော ဂုဏ်တို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ ပုရိမကမ္မဿ- ၏၊ အာနုဘာဝေန- ကြောင့်၊ (နိဗ္ဗတ္တာ- ဖြစ်ကုန်၏) စက္ကဝတ္တိနောပိ- စက္ကဝတ္တိမင်း၏လည်း၊ ပရိဝါရသမ္ပတ္တိသံဝတ္တနိယပုညကမ္မံ- အခြံအရံပြည့်စုံခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော ကုသိုလ်ကံသည်၊ တာဒိသဿ- ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ဖလဝိသေသဿ- ပရိဝါရသမ္ပတ္တိဟူသော အကျိုးထူး၏၊ ဥပနိဿယော- အားကြီးသော မှီရာအကြောင်း သည်၊ ဟောတိယေဝ- ဖြစ်သည် သာတည်း၊ ဧတေန- ထို့ကြောင့်၊ စက္ကဝတ္တိနော ပုည ဥပနိဿာယာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ။

ဧတေန- ဤစက္ကဝတ္တိနော ပုည ဥပနိဿာယ- ဟူသော စကားဖြင့်၊ သေသေသု- မိဖုရားရတနာမှ ကြွင်းကုန်သော၊ သဝိညာဏကရတနေသုပိ- ဝိညာဏ်နှင့် တကွဖြစ်သော ဆင်၊မြင်းအစရှိသော သက်ရှိရတနာတို့သည်လည်း၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ကမ္မဝသေန- ကုသိုလ်ကံ အစွမ်းကြောင့်၊ နိဗ္ဗတ္တေသုပိ- ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း၊ တေသံ တေသံ ဝိသေသာနံ- (လူ့အဆင်းထက် သာလွန်ခြင်းအစရှိသော) ထိုထို ထူးခြားသော ဂုဏ်တို့၏၊ တဒုပနိဿယတာ- ထိုစက္ကဝတ္တိမင်း၏ ကုသိုလ်ကံဟူသော အားကြီးသော

သုတ်]

ဂဟပတိရတနအဖွင့်

၁၉

မှီရာရှိကုန်သည်အဖြစ်ကို၊ ဝိဘာဝိတာဇေ- ထင်ရှားပြအပ်သည် သာတည်း၊ ဣတိ-
ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ- မှတ်ထိုက်၏၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေး၌ (စက္ကဝတ္တိမင်းအဖြစ်သို့ မရောက်မီ ရှေး၌)
ဧကဒေသဝသေန- တစိတ်တချို့ အနေအားဖြင့်၊ လဗ္ဘမာနာ- ရအပ်သော၊ ပါရိပူရိ-
ပြည့်စုံခြင်းသည်၊ ရညော- မင်း၏၊ စက္ကဝတ္တိဘူပဂမနတော- စက္ကဝတ္တိမင်း အဖြစ်သို့
ရောက်ရာအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ သဗ္ဗကာရပရိပူရာ- အားလုံးစုံသော အခြင်းအရာတို့နှင့်
ပြည့်စုံသည်၊ ဇာတာ- ဖြစ်ပြီ။

ဂဟပတိရတနအဖွင့်

၂၅၀။ ပကတိယာဝါတိ- ကား၊ သဘာဝေနေဝ- ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့်
သာလျှင်၊ စက္ကရတနပါတုဘာဝတော- စကြာရတနာ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာရာ အခါမှ၊
ပုဗ္ဗေပိ- ရှေးအခါ၌လည်း (မဟာဘောဂေါ- သည်၊ ဇာတာ) ယာဒိသံ- အကြင်ကဲ့သို့
ရှုအပ်သော၊ စက္ကဝတ္တိဿ- စကြာရတနာကိုလည်စေတတ်သော၊ ရညော- မင်း၏၊
ပုညဗလံ- ကုသိုလ်၏ အစွမ်းအားကို၊ နိဿာယ- မှီ၍၊ ယထာဂုတ္တာ- ပြဆိုအပ်ပြီး
တိုင်းသော၊ စက္ကရတနာနုဘာဝ နိဗ္ဗတ္တိ- စကြာရတနာ အစွမ်းအာနုဘော်၏ ဖြစ်ခြင်း
သည်၊ (ဟောတိ) တာဒိသံ- ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ (ထိုစကြာရတနာ၏ အာနုဘော်ကို
ဖြစ်စေသော ပုညဗလကဲ့သို့ ရှုအပ်သော) ဧတဿ- ထိုစက္ကဝတ္တိမင်း၏၊ ပုညဗလံ-
ကို၊ နိဿာယ- ၍၊ ဂဟပတိရတနဿ- အိမ်ရှင်သူဌေးရတနာ၏၊ ကမ္မဝိပါကဇံ- ကံ၏
အကျိုးအနေအားဖြင့် ဖြစ်သော၊ ဒိဗ္ဗစက္ခု- နတ်၌ ဖြစ်သော မျက်စိနှင့်တူသော မျက်စိကို
နိဗ္ဗတ္တေတိ- ဖြစ်စေ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ စက္ကရတနာနုဘာဝသဟိတန္တိ- ဟူ၍၊
(အာစရိယော- အဋ္ဌကထာဆရာသည်) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီ၊ ဟိ- စက္ကရတနာနုဘာဝ-
သဟိတံ- ဟူ၍ ဆိုသင့်၏၊ ကာရဏဿ- စကြာရတနာ၏ အာနုဘော်ကို ဖြစ်စေသော
ပုညဗလဟူသော အကြောင်းတရား၏၊ ဧကသန္တတိ ပတိတတာယစ- တစ်ဦးတည်းသော
စက္ကဝတ္တိမင်း၏ ခန္ဓာအစဉ်၌ ကျရောက် ဖြစ်လာသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊
ဖလဿ- ဂဟပတိရတနာ၏ ဒိဗ္ဗစက္ခုဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဟူသော အကျိုးတရား၏၊
သမာနကာလိကတာယစ- အကြောင်းတရားနှင့် တူသော ကာလ၌ (တချိန်တည်း၌)
ဖြစ်ပေါ်လာသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တထာဝစနံ- ထိုသို့ စက္ကရတနာနု-
ဘာဝသဟိတံ- ဟု ဖွင့်ဆိုခြင်းသည် (ဟောတိ)။

ပရိကာယကရတနအဖွင့်

၂၅၁။ အယံ- ဤကုသိုလ်ကံတရားသည်၊ ဓမ္မော- ဓမ္မတည်း၊ အယံ- ဤအကုသိုလ်ကံတရားသည်၊ အဓမ္မော- အဓမ္မတည်း၊ ဣတိ အာဒိနာ- ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့် ကမ္မဿကတာဝဇောဓနသင်္ခါတဿ- ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင် ဥစ္စာရှိသည် အဖြစ်ကို ထိုးထွင်းသိခြင်း သဘောဟု ဆိုအပ်သော၊ ပဏ္ဍိတတာဝဿ- ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဉာဏ်ပညာ၏၊ အတ္ထိတာယ- ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဏ္ဍိတော- ပဏ္ဍိတမည်၏၊ ဗာဟုဿစူဠာယ- များသော အကြားအမြင်သူတ ရှိသူ၏၊ အဖြစ်ကို ထင်ရှားပြတ်တော်သော ဉာဏ်ပညာကြောင့်၊ ဗျတ္တော- ထက်မြတ်ကျွမ်းကျင်သူမည်၏၊ သဘာဝသိဒ္ဓါယ- ပင်ကိုသဘာဝအားဖြင့် ပြီးစီးသော၊ မေဓာသင်္ခါတာယ- မေဓာဟုခေါ်ဆိုအပ်သော၊ ပကတိပညာယ- ပင်ကိုပဋိသန္ဓေပညာ၏၊ အတ္ထိတာယ- ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ မေဓာဝိ- မေဓာဝိမည်၏၊ ဝါ- ပင်ကို ပဋိသန္ဓေပညာရှိမည်၏၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ယာထာဝဗုဒ္ဓံ- မှန်ကန်စွာ သိအပ်ပြီးသော၊ အတ္ထံ- အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို၊ ပရေသံ- သူတပါးတို့ကို၊ ဝိဘာဝေတုံ ပကာသေတုံ- ထင်ရှားပြခြင်းငှာ၊ သမတ္တကာယ- စွမ်းနိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိဘာဝိ- ဝိဘာဝိမည်၏ (မိမိထိုးထွင်း သိမြင်အပ်ပြီးသမျှ အနက်အဓိပ္ပါယ် အကြောင်းအရာကို သူတပါးတို့ကို ထင်ရှား ဖော်ပြစွမ်းနိုင်သူမည်၏) ဝဝတ္ထပေတုန္တိ- ကား၊ နိစ္ဆိတုံ- ဆုံးဖြတ်ခြင်းငှာ (သမတ္တော ဟောတိ)။

စတုက္ကဒ္ဓိသမန္နာဂတအဖွင့်

၂၅၂။ ဝိပစ္စနံ- ကျေကျက်ခြင်း၊ ဝိပါကော- ကျေကျက်ခြင်း၊ ဝိပါကောဇေ- ဝိပါက သည်ပင်လျှင်၊ ဝေပါကော- ဝေပါကမည်၏၊ ဝိကတမေဝ ဝေကတန္တိ ယထာ- ဝိကတမေဝ ဝေကတံ- ဟူသော ဥဒါဟရုဏ်ကဲ့သို့တည်း၊ ဧတိဿာ- ဤကမ္မဇတေဇော ဓာတ်၏၊ သမံ- အညီအမျှ၊ နာတိသီတနာစူဠာဣကာယ- မအေးလွန်း၊ မပူလွန်းသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ- မန့်ညံ့လွန်း၊ မထက်လွန်းသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အဝိသမံ- မညီမမျှ မဟုတ်ဘဲ၊ ဘုတ္တဿ- စားအပ်ပြီးသော အစာ၏၊ ဝေပါကော- ကျေကျက်ခြင်းသည် (အတ္ထံ- ရှိ၏) ဣတိ- ထိုသို့မန့်လွန်း မထက်လွန်းသည်အတွက် စားအပ်ပြီးသော အစာ၏ အညီအမျှကျေကျက်ခြင်း ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် (သာ- ထိုကမ္မဇဝမ်းမီးဓာတ် သည်) သမဝေပါကိနီ- သမဝေပါကိနီမည်၏။ သမဝေပါကိနီယာ- စားအပ်ပြီးသော

သုတ်]

ဓမ္မပါသာဒပေါက္ခရဏီအဖွင့်

၂၁

အစာ၏ အညီအမျှကျေကျက်ခြင်းရှိသော၊ တာယ- ထိုကမ္မဝေမ်းမီးဓာတ်နှင့် (သမန္တာဂတော- ပြည့်စုံ၏)

ဓမ္မပါသာဒပေါက္ခရဏီအဖွင့်

၂၅၃။ ဇနရာသိ- လူစုလူဝေးကို ကာရေတွာ- ပြုလုပ်စေ၍၊ တေန ဇနရာသိနာ- ထိုလူအစုလူထုဖြင့်၊ ခဏိတွာ- တူး၍ (ပေါက္ခရဏီယော- ရေကန်တို့ကို) နမာပေသိ- စီမံဖန်တီးသည် မဟုတ်၊ ကိစ္စရဟိ- အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တေန ဇနရာသိနာ- ဖြင့်၊ ခဏိတွာ- ၍၊ နမာပေသိ- စီမံဖန်တီးသည် မဟုတ်သနည်း၊ ဣတိ - ဤသို့မေးဖွယ် ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ရညောပနာတိအာဒိ- ရညောပန- အစရှိသည်ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီ၊ တတ္ထ- ထိုရညောပန- အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ကာရဏံ- လူစုလူဝေးဖြင့် ရေကန်တူးရသည် မဟုတ်ခြင်း၏ အကြောင်း (ရှေးကောင်းမှု) သည်၊ ပရတော- နောက်၌၊ အာဂမိယတိ- လာလတ္တံ့ (ဗောဓိသတ္တပုဗ္ဗယောဂ ဝဏ္ဏနာ၌ ပါရှိလတ္တံ့)၊ ဧကာယ- တစ်ခုသော၊ ဝေဒိကာယ- ပွတ်တိုင်ဝရံတာဖြင့်၊ ပရိက္ခိတ္တာ- ကာရ်အပ်ကုန်သော၊ ပေါက္ခရဏီယော- ရေကန်တို့သည် (အဟေသံ- ဖြစ်ကုန်ပြီ)။

ပရိဝေဏပရိစ္ဆေဒပရိယန္တေတိတ္ထေ- ပရိဝေဏပရိစ္ဆေဒပရိယန္တေ ဟူသော ဤပါဌ၌၊ ပရိဝေဏံနာမ- ပရိဝဏ်မည်သည်၊ သမန္တတော- ပတ်ပတ်လည်၌၊ ဝိဝဋ္ဋင်္ဂဏဘူတံ- ဟင်းလင်းပွင့် လွင်ပြင်ဖြစ်သော၊ ပေါက္ခရဏီယာ- ရေကန်၏၊ တီရိ- ကမ်းတည်း၊ တဿ- ထိုရေကန်ကမ်း၏၊ ပရိစ္ဆေဒဘူတေ- အပိုင်းအခြားဖြစ်သော၊ ပရိယန္တေ- အဆုံးစွန်၌၊ ဧကာယ- တခုသော၊ ဝေဒိကာယ- ဖြင့်၊ ပရိက္ခိတ္တာ- ကုန်သော၊ ပေါက္ခရဏီယော- တို့သည်၊ (အဟေသံ) ဧတဒဟောသီတိ- ကား၊ ယန္တူနာဟံ ဣမာသု ပေါက္ခရဏီသုတိ အာဒိကံ- ယန္တူနာဟံ ဣမာသု ပေါက္ခရဏီသု- အစရှိသော၊ ဧတံ- ဤအကြံအစည် သည်၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤကား အနက်တည်း၊ သဗ္ဗောတုကန္တိ- ကား၊ သဗ္ဗေသု- အားလုံးကုန်သော၊ ဥတူသု- ဥတုတို့၌၊ ပုပ္ဖကံ- ပွင့်သော (မာလံ ရောပါပေသိ- ၌စပ်) နာနာဝဏ္ဏဥပလ ဗီဇဒီနီတိ- ကား၊ ရတ္တနီလာဒိနာနာဝဏ္ဏ ပုပ္ဖေ- အနီရောင် အညိုရောင် အစရှိသော အမျိုးမျိုးသော အရောင်အဆင်းရှိသော ပန်းဖြင့်၊ ပုပ္ဖနကဥပလဗီဇဒီနိ- ပွင့်လတ္တံ့သော ကြာမျိုးစေ့အစရှိသည်တို့ကို (နရောပါပေသိ- ၌စပ်) ဇလဇထလဇမာလန္တိ- ကား၊ ဇလဇ ထလဇပုပ္ဖမာလံ- ရေ၌ ဖြစ်သော ပန်းပွင့်၊ ကုန်း၌ ဖြစ်သော ပန်းပွင့်ကို၊ (ပိဠန္တိတွာ ဂစ္ဆတိ)။

၂၅၄။ ပရိစာရဝသေနာတိ- ကား၊ တင်္ခဏိကပရိစာရဝသေန- ထိုပြုစု
 ဖျော်ဖြေလိုရာ ခဏ၌သာ ပြုစုဖျော်ဖြေခြင်းကိစ္စအနေအားဖြင့် (ဌပေတွာ- ထား၍)
 စ- ဆိုဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ဣဒံ- ဤပရိစာရဝသေနဟူသော စကားကို၊ ပဌမံ- နောင်အခါ
 ပြုလုပ်အပ်သော လုပ်ငန်းအစဉ်အလာ မရှိသေးမီ ရှေးဦးစွာ၊ ပဌပိတနိယာမေနေဝ-
 ပြုလုပ်အပ်သော လုပ်ငန်းအစဉ်အလာ အားဖြင့်သာလျှင် (အာစရိယေန- သည်) ဂုတ္တံ-
 ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ပစ္ဆာပန- နောက်ထပ်အစဉ်အလာပြုလုပ်ပြီးရာ နောက်အခါ၌ကား၊
 ယာနသယနာဒီနိ- ယာဉ်၊ အိပ်ရာ အစရှိသည်တို့ကို (ပရိစ္စတ္တာနိ ဝိယ- စွန့်လျှူအပ်ကုန်
 သကဲ့သို့) ဣတ္ထိယောပိ- မိန်းမတို့ကိုလည်း၊ အတ္ထိကာနံ- အလိုရှိသော သူတို့အား၊
 ပရိစ္စတ္တာဇေဝ- စွန့်လွှတ်လျှူဒါန်းအပ်ကုန်ပြီးသည်သာတည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့် အာဟ-
 အဋ္ဌကထာဆရာ မိန့်ဆိုတော်မူသည်ကား၊ ဣတ္ထိဟိပီတိအာဒိ- ဣတ္ထိဟိပိ-
 အစရှိသည်တည်း၊ ပရိစ္စာဂဝသေနာတိ- ကား၊ နိရပေက္ခပရိစ္စာဂဝသေန- ငဲ့ကွက်မှု
 မရှိ အပြီးအပိုင် စွန့်လျှူခြင်း အနေအားဖြင့် (ဌပေတွာ- ထား၍၊ ဒေတိ) ဒီယတိ-
 ပေးလျှူအပ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဒေယျဝတ္ထု- လျှူဖွယ်ဝတ္ထုသည်၊ ဒါနံ- ဒါနမည်၏၊
 ဧတ္ထ- ဤဌာန၌၊ တံ- ထိုလျှူဖွယ် ဝတ္ထုကို၊ အဂ္ဂိယတိ နိဿဇ္ဇိယတိ- စွန့်လျှူအပ်၏၊
 ဣတိ- ထိုသို့လျှူဖွယ် ဝတ္ထုကို စွန့်လျှူရာ၏ အဖြစ်ကြောင့် ပရိဝေသနဌာနံ- လျှူဒါန်းသမှု
 ပြုစုရာဌာနသည်၊ ဒါနဂ္ဂံ- ဒါနဂ္ဂမည်၏၊ ဝါ- အလျှူမဏ္ဍပ်မည်၏။

တာဒိသာနိ အတ္ထိတိ- ကား၊ ရညော- မဟာသုဒဿန စကြဝတေမင်း၏၊
 ဒါနဂ္ဂေ- အလျှူမဏ္ဍပ်၌၊ ယာဒိသာနိ- အကြင်ကဲ့သို့ ရှုအပ်ကုန်သော၊ ခေါမဉ္ဇုမာဒီနိ-
 နူးညံ့သော ခေါမအဝတ်ထည် အစရှိကုန်သော၊ ဝတ္တာနိ-အဝတ်ထည်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ-
 ဖြစ်ကုန်၏) ယေသံ- အကြင်သူတို့၏၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ သန္တကာနိ- ဥစ္စာတို့သည်၊
 တာဒိသာနိ-ထိုအလျှူမဏ္ဍပ်၌ ရှိသော ဥစ္စာတို့ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော ဥစ္စာတို့သည်၊ သန္တိ-
 ဖြစ်နေကုန်အံ့၊ ဩဟာယာတိ- ကား၊ ပဟာယ- ပယ်စွန့်၍၊ တတ္ထေဝ- ထိုအလျှူမဏ္ဍပ်၌
 သာလျှင်၊ ဌပေတွာ- ထားခဲ့၍ (ဂစ္ဆန္တိ) ယေသံ- အကြင်လူတို့၏ (တို့မှာ) အတ္ထော-
 ယူလိုသော ဆန္ဒသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တေ- ထိုယူလိုသော ဆန္ဒရှိသူ
 လူတို့သည်၊ အတ္ထိကာ- အတ္ထိကတို့မည်၏၊ အနတ္ထိကာပိ- အနတ္ထိကတို့ကိုလည်း၊ ဧဝံ-
 ဤဝိဂြိုဟ်အတူ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ- မှတ်ထိုက်ကုန်၏။

၂၅၅။ ကလဟသဒ္ဓေါပီတိ (ဧတ္ထ)- ကလဟသဒ္ဓေါပိ- ဟူသော ဤပါဌ၌၊
 ပိသဒ္ဓေန- ပိသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဒါနာဓိပ္ပါယေန- ပေးလျှူခြင်း၌ လိုလားမှုဖြင့် (ပေးလျှူလိုမှုဖြင့်)

သုတ်]

ဈာနသမ္ပတ္တိအဖွင့်

၂၃

ဂေဟတော- မိမိအိမ်မှာ၊ နီဟတံ- ထုတ်ဆောင်ယူငင်အပ်ပြီးသော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို၊ ပုန- တဖန်၊ ဂေဟံ- အိမ်သို့၊ ပဝေသေတုံ- သွင်းခြင်းငှာ၊ နယုတ္တံ- မသင့်လျော်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဣမံ အတ္ထံ- ဤအနက်ကို၊ သမုစ္ဆေတိ- စုစည်းယူငင်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူသည်ကား၊ နခေါ ဧတံ အမှာကံ ပတိရူပန္တိအာဒိ- ရူပံ- အစရှိသည်တည်း။

၂၅၇-၈။ ဥက္ခိယမတ္ထကေတိ- ကား၊ သိခါပရိယန္တမတ္ထကေ- ဦးစွန်းချွန်ဟူသော အထွတ်အစွန်အဖျား၏ အထက်၌ (ဧကာ- သော၊ ဝေဒိကာ- ဝရံတာသည်၊ အဟောသိ) ပရိစ္ဆေဒမတ္ထကေတိ- ကား (ဧကာ ဝေဒိကာ-သည်) ပါသာဒင်္ဂဏပရိစ္ဆေဒဿ- ပြာသာဒ် လွင်ပြင်အပိုင်းအခြား၏၊ မတ္ထကေ- ထိပ်ဖျား၌ (အဟောသိ) ဟရတီတိ- ကား၊ (ပါသာဒေါ- ပြာသာဒ်သည်၊ တနည်း- အာဒိစ္စော- နေသည်) အတိဝိယ- အလွန်အကဲ သာလျှင်၊ ပဘဿရဘာဝေဒ- အရောင်တလက်လက်ထွက်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ စက္ခုနိ- မျက်စိတို့ကို၊ ပဋိဟရန္တံ (ပဋိဟရန္တော)- (အကြည့်မခံ) တုံ့ပြန်ဖယ်ရှားလျက်၊ ဒုဒ္ဓိက္ခတာယ- ခက်ခဲသဖြင့် ကြည့်ရှုအပ် (အကြည့်ခက်)သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌိယော- ကြည့်ရှုခြင်းတို့ကို၊ ဟရတိ- ဖယ်ရှားပစ်၏၊ အပနေန္တံ (အပနေန္တော) ဝိယ- ဖယ်ရှားပစ် သကဲ့သို့၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ တံ ဟရဏံ- ထိုဖယ်ရှားပစ်ခြင်းသည်၊ နေသံ- ထိုမျက်စိတို့၏၊ ပရိပ္ပန္နနေန- အဖန်ဖန် လှုပ်ရှားခြင်းအားဖြင့် (ပုတ်ခတ် ပုတ်ခတ်ဖြစ်နေခြင်းအားဖြင့်၊ ဟောတိ- ၏) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဖန္ဒာပေတီတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ ဤ၌ “ပဋိဟရန္တံ၊ အပနေန္တံ” ဟူ၍ နပုလ္လင်ရုပ်ရှိနေ၏၊ သို့သော် ထိုနှစ်ပုဒ်တို့၏ ကတ္တားမှာ “ပါသာဒေါ၊ အာဒိစ္စော”ဖြစ်၏၊ ပါဠိတော်၌ “ပါသာဒေါ (အာဒိစ္စော) ဒုဒ္ဓိက္ခော အဟောသိ မုဿတိ စက္ခုနိ” ဟူ၍ ရှိပါသည်၊ ထို့ကြောင့် “ပဋိဟရန္တော၊ အပနေန္တော”ဟု ပုလ္လင်ရုပ်ရှိသင့်ပါသည်၊ ပဌမဘာဏဝါရ ဝဏ္ဏနာ- သည်၊ နိဋ္ဌိတာ- ပြီ။

ဈာနသမ္ပတ္တိအဖွင့်

၂၆၀။ မဟတိယာ ဣဒ္ဓိယာတိ- ကား၊ မဟန္တေန- ကြီးမားများပြားသော၊ ဝါ- မြတ်သော၊ ဣစ္ဆိတတ္ထသမိဇ္ဈနေန- အလိုရှိအပ်သော အကျိုး၏ ပြီးစီးခြင်းနှင့် (သမန္နာဂတော) တေသံယေဝ ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတတ္ထာနံ- ထိုအလိုရှိအပ်၊ အလိုရှိအပ်သော အကျိုးတို့၏သာလျှင် (မဟန္တတာယ) အနုဘဝိတဗ္ဗာနန္တိ ဣမိနာ- အနုဘဝိတဗ္ဗာနံ-

ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ အာနုဘာဝသဒ္ဓဿ- အာနုဘာဝသဒ္ဓါ၏၊ ကမ္မသာဓနတံ- အပ်ဟူသော ကမ္မသာဓန အနက်ရှိသည် အဖြစ်ကို (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ပြ၏။ ပုဗ္ဗေ- ရှေးရှေးဘဝ၌၊ သမ္ပန္နံ- ပြည့်စုံသည်ကို၊ ကတ္တာ- ပြုလုပ်၍၊ ဒေယျဓမ္မပရိစ္ဆာဂဿ- လှူဖွယ် ဝတ္ထုကို စွန့်ကြလျှင်၊ ဝါ- ကို၊ ကတဘာဝံ- ပြုအပ်ခဲ့ဖူးသည် အဖြစ်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္ပတ္တိပရိစ္ဆာဂဿာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဧတေန- ဤဥပုသ်သီလ စောင့်ထိန်းခြင်းဖြင့်၊ အတ္တာနံ- မိမိကိုယ်ကို၊ ဒမေတိ- ဆုံးမ၏၊ ဣတိ- ထိုသို့ မိမိကိုယ်ကို ဆုံးမကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် (သော- ထိုဥပုသ်သီလ စောင့်ထိန်းခြင်းသည်) ဒမော- ဒမမည်၏။

ဗောဓိသတ္တပုဗ္ဗယောဂအဖွင့်

☞ အဿာတိ- ကား၊ မဟာသုဒဿနရညော- မဟာသုဒဿန စကြဝတေးမင်း၏ (ပုဗ္ဗယောဂေါ- ရှေးဘဝက အားထုတ်ခဲ့ဖူးသော ကုသိုလ်ကံကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော) ဧကော ထေရောတိ-ကား၊ နာမဂေါတ္တတော- အမည်အနွယ်အားဖြင့်၊ အပ္ပညာတော- မထင်ရှားသော၊ အညတရော- အမှတ်မထားတပါးသော၊ ပုထုဇ္ဇနော- ပုထုဇဉ်ဖြစ်သော၊ ထေရော- ထေရ်ရဟန်းသည်၊ (ဝသတိ-၌စပ်) ထေရံ ဒိသ္မာတိ- ကား၊ အညတရသ္မိ- တပင်သော၊ ရုက္ခမူလေ- သစ်ပင်အနီးအောက်၌၊ နိသိန္နံ- ထိုင်နေတော်မူသော (ထေရ်- ကို) ဒိသ္မာ- မြင်၍ (ပုတ္တိ) ကဋ္ဌတ္ထရဏန္တိ- ကား၊ ကဋ္ဌမယံ- သစ်သားဖြင့် ပြုအပ်သော၊ အတ္ထရဏံ- အခင်းကို၊ ဒါရုဖလကံ- သစ်သားပြားကို (ကတ္တာ) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ပရိဘောဂဘာဇနန္တိ- ကား၊ ပါနီယပရိဘောဇနီယာဒိပရိ ဘောဂယောဂျံ- သောက်ရေ၊ သုံးဆောင်ရေ အစရှိသည်ကို သုံးဆောင်ခြင်းငှာ လျှောက်ပတ်သော၊ ဘာဇနံ- ခွက်ကိုလည်းကောင်း (အဒါသိ) အာရဏဏုကန္တိ- ကား၊ သူစိဝိဇ္ဈနကကဏူကံ- အပ်နဖါးထွင်းဆူးကိုလည်းကောင်း၊ ပိပ္ပလိကန္တိ- ကား၊ ခုဒ္ဒကသတ္တကံ- ဓားငယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဥဒကတုမ္မကန္တိ- ကား၊ ကုဏ္ဍိကံ- ရေးကရားရေးဖူးကို လည်းကောင်း၊ (အဒါသိ) ကုဏ္ဍာဂါရဒါရေယေဝ နိဝတ္တေသီတိ- ကား၊ ကုဏ္ဍာဂါရံ- အထွတ်တပ်ဆင်အပ်သော နန်းတော်ဆောင်သို့၊ ပဝိဋ္ဌကာလတော- ဝင်ရာအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ တေသံ မိစ္ဆာဝိတက္ကာနံ- ထိုယုတ်ညံ့သော ဝိတက်တို့၏၊ ပဝတ္တိယာ- ဖြစ်ခြင်း၏၊ ဩကာသံ- အခွင့်ကို၊ နာဒါသိ- မပေးတော့ပြီ။

၂၆၁။ မဟာပုရိသဿ- မြတ်သော ဘုရားအလောင်းတော်၏၊ ဝါ- သည်၊ တတ္ထ တတ္ထ- ထိုထိုဖြစ်ခဲ့ဖူးရာဘဝတို့၌၊ ကတာမိကာရတ္တာစ- ပြုအပ်ခဲ့ဖူးသော လွန်ကဲသော

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တပုဗ္ဗယောဂအဖွင့်

၂၅

ကုသိုလ်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တေသံ ပဒေသာနံ- (မဟာဝိယူဟ ကုဋ္ဌာဂါရနန်းတော်ဆောင် အစရှိသော) ထိုနေရာ ဌာနတို့၏၊ ဝါ- တို့သည်၊ သုပရိကမ္မ ကတကသိကာသဒိသတ္တာစ- ပြုလုပ်အပ်ပြီးသော ကောင်းစွာ ကြိုတင်စီမံမှု ပရိကံရှိသော ကသိုဏ်းဝန်းနှင့် တူကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (ဩလောကိတ ဩလောကိတဌာနေ- ကြည့်ရှုအပ် ကြည့်ရှုအပ်သော နေရာဌာန၌) ကသိကာမေဝ- ကသိုဏ်း အာရုံချည်းသာလျှင်၊ ပညာယတိ- ထင်ရှား၏။

၂၆ ၂။ စတ္တာရိ ဈာနာနီတိ- ကား၊ စတ္တာရိ- လေးမျိုးကုန်သော၊ ကသိကာဈာနာနီ- ကသိုဏ်းအာရုံ ရှိသော ဈာန်တို့ကိုလည်းကောင်း (ပုတ္တာနိ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ) (ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌) ကသိကာဈာနပမညာနံယေဝ- ကသိကာဈာန်နှင့် အပမညာ တရားတို့ကိုသာလျှင်၊ ဝစနံ- ဟောတော်မူခြင်းသည်၊ တာသံ- ထိုကသိကာဈာန်၊ အပမညာတရားတို့ကို၊ တဒါ- ထိုမဟာသုဒဿန စကြာဝတေးမင်းလက်ထက်ကာလ၌၊ အာဒရဂါရဝဝသေန- ရှိသေလေးစားခြင်း အလေးဂရုပြုခြင်းအနေအားဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တိတတ္တာ- ဖြစ်စေအပ်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်ပေတည်း၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့ (တနည်း- ဟိယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်) မဟာဗောဓိသတ္တာနံ- မြင့်မြတ်သော ဘုရားအလောင်း တော်တို့၏(တို့မှာ) အရူပဇ္ဈာနေသု- အရူပဈာန်တို့၌၊ အာဒရော- လေးစားခြင်း ဂရုစိုက်ခြင်းသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ ပန- သို့သော်လည်း၊ အဘိညာပဒဌာနတံ- အဘိညာဉ်၏ နီးကပ်သော အခြေခံအကြောင်းတို့၏ အဖြစ်ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ တာနိပိ- ထိုအရူပဈာန်တို့ကိုလည်း၊ နိဗ္ဗတ္တေန္တိ- ဖြစ်စေကုန်၏။

တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ မဟာသတ္တော- ဘုရားအလောင်းတော်သည်၊ တာပသ- ပရိဗ္ဗာဇကကာလေ- ရသေ့၊ ပရိဗိုဇ်ဖြစ်ရာအခါ၌၊ ယတ္ထကေ- အကြင်မျှလောက် အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ လောကီယဂုဏေ- လောကီဂုဏ်ဖြစ်သော တရားတို့ကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတိ- ဖြစ်စေ၏၊ တေ သဗ္ဗေပိ- ထိုအားလုံးသော လောကီဂုဏ်ဖြစ်သော တရားတို့ကိုလည်း၊ နိဗ္ဗတ္တေတိ- ဖြစ်စေ၏၊ တေသဗ္ဗေပိ- ထိုအားလုံးသော လောကီဂုဏ်တရားတို့ကိုလည်း၊ တဒါ- ထိုမဟာသုဒဿနမင်းဖြစ်ရာ အခါ၌၊ နိဗ္ဗတ္တေသိယေဝ- ဖြစ်စေသည်သာတည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ မဟာပုရိသော ပနာတိ အာဒိ- မဟာပုရိသော ပန- အစရှိသော (ယံဝစနံ- အကြင်စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံဝစနံ- ထိုစကားကို၊ အာစရိယော- အဋ္ဌကထာဆရာသည်) အာဟ- ဖွင့်ဆိုတော်မူပြီ။

စတုရာသီတိနဂရသဟဿာဒိအဖွင့်

၂၆၃-၄။ အဘိဟရိတဗ္ဗန္တိ- ကား၊ ဥပနေတဗ္ဗဘတ္တံ- ဆက်သအပ်သော စားပွဲတော်ကို (အဘိဟရိယိတ္ထ- ရှေ့ရှုဆောင်ပို့ဆက်သအပ်ပြီ) နိဗ္ဗဒ္ဓဝတ္တန္တိ- ကား၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေ့၌ (ရှေ့က)၊ ဥပနိဗ္ဗဒ္ဓပါကဝတ္တံ- အမြဲမပြတ် ချက်ပြုတ်ကျွေးမွေး စားနပ်ရိက္ခာ ပေးမှုဝတ်ကို (နလတိဿန္တိ)။

သုဘဒ္ဒါဒေဝိဥပသင်္ကမနအဖွင့်

၂၆၅-၆။ အာဝဇ္ဇေတွာတိ- ကား၊ အတိဝိသိတွာ- ပူးကပ်၍ (ဥပ္ပါဒေသံ) [ဤမှ နောက်စာပိုဒ် ၂၆၆-တပ်ရမည်] ယံယံ- အကြင်အကြင်သို့သော၊ ဒါနူပကရဏဉ္စေ- အလှူဒါန၏ အဆောက်အအုံဖြစ်သော လှူဖွယ်ဝတ္ထုကိုလည်းကောင်း၊ ဘောဂူပကရဏဉ္စ - စည်းစိမ်ဥစ္စာ အဆောင်အယောင်ကိုလည်းကောင်း၊ ရညော- မဟာသုဒဿန- စကြဝတေးမင်းကြီးသည်၊ ဣစ္ဆိတံ- အလိုရှိအပ်ပြီ၊ တဿ တဿ- ထိုထိုသို့သော (ဒါနူပကရဏဿစေ- ၏လည်းကောင်း၊ ဘောဂူပကရဏဿစ- ၏လည်းကောင်း) တထေဝ- ထိုအလိုရှိအပ်တိုင်းပင်၊ သမိဒ္ဓဘာဝံ- ပြီးစီးပြည့်စုံသည် အဖြစ်ကို (သုဘဒ္ဒါ- သုဘဒ္ဒါမည်သော၊ ဒေဝီ- မိဖုရားကြီးသည်၊ ဣမာနိ တေ ဒေဝ စတုရာသီတိနဂရသဟဿာနီတိ အာဒီတိ- ဣမာနိ ။ပ။ သဟဿာနိ- အစရှိသော စကားတို့ဖြင့်) ဝိတ္ထဝတိ- အထူးတလည် ချီးမွမ်း၏၊ ပန- ယင်းသို့ အထူးတလည် ချီးမွမ်းခြင်း၏ အကြောင်းကား၊ ရာဇာ- မဟာသုဒဿန မင်းကြီးသည်၊ ဝိဝိတေ- နိုင်ငံတော်၌၊ ဆန္တံ- လိုလားမှုတဏှာ ဆန္ဒကို၊ သစေ ဇနေယျ- အကယ်၍ ဖြစ်စေငြားအံ့၊ (ဧဝံသတိ- ဤသို့ ဖြစ်စေသည် ဖြစ်လသော်) ဣတော- ဤနေ့မှ၊ ပရမ္ပိ- နောက်၌လည်း၊ စိရံကာလံ- ကြာမြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး (ရာဇာ- သည်) မဟိဒ္ဓိကော- ကြီးမားသော အလိုရှိအပ်သမျှ အကျိုးပြီးစီးမှု တန်ခိုးရှိသည်၊ မဟာနုဘာဝေါ- များပြားသော ခံစားဖွယ်စည်းစိမ်ရှိသည် (ဟုတွာ- ဖြစ်၍) တိဋ္ဌေယျ- တည်နေရလေရာ၏၊ ဣတိ ဧဝံ- ဤသို့၊ မဟဇ္ဈာသယာ- မြတ်သော အလိုဆန္ဒရှိသော၊ ဒေဝီ- သုဘဒ္ဒါမိဖုရားကြီး သည်၊ ဘောဂေသု- စည်းစိမ်တို့၌ လည်းကောင်း၊ ဇီဝိတေစ- အသက်၌လည်းကောင်း၊ ရာဇာနံ- မဟာသုဒဿနမင်းကြီးကို၊ သာပေက္ခံ- ငဲ့ကွက်မှုတဏှာရှိအောင်၊ ကာတုံ- ပြုခြင်းငှာ၊ ဝါယမိ- အားထုတ်ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ မာဟေဝ ခေါ ရာဇာတိအာဒိ- မာဟေဝ ခေါ ရာဇာ- အစရှိသော စကားကို (ဒေဝိယာ- သည်) ဝုတ္တံ- သံတော်ဦးတင် အပ်ပြီ။

တေနေဝ- ထို့ကြောင့်ပင်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာ ဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ တဿ ကာလ- ကိရိယံ အနိစ္စမာနာတိ အာဒိ- တဿ ကာလကိရိယံ အနိစ္စမာနာ- အစရှိသည်တည်း။ ဆန္တံ ဇနေဟိတိ ဇတ္ထ- ဆန္တံ ဇနေဟိ-ဟူသော ဤပါဌ၌၊ ဆန္တသဒ္ဓေါ- ဆန္တသဒ္ဓါသည်၊ တဏှာပရိယာယော- တဏှာ၏ ပရိယာယ် စကားလွယ်တည်း။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပေမံ ဥပ္ပါဒေဟိတိ- ပေမံ ဥပ္ပါဒေဟိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဇတာယ- ဤ သဘောတရားဖြင့်၊ အာရမ္မဏံ- အာရုံကို အပေက္ခာတိ- ဝဲကွက်တတ်၏။ နဝိဿဇ္ဇေတိ- မစွန့်လွှတ်တတ်၊ ဣတိ- ထိုသို့ အာရုံကို ဝဲကွက်ကြောင်း မစွန့်လွှတ် ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တဏှာ- တဏှာမည်သော၊ (သာ- ထိုတရား သဘောသည်) အပေက္ခာ- အပေက္ခာမည်၏။

၂၆၇။ ဂရဟိတာတိ ဇတ္ထ- ဂရဟိတာ-ဟူသော ဤပါဌ၌၊ ကေဟိ- အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ် တို့သည် (သာပေက္ခဿ- အာရုံကိုဝဲကွက်တွယ်တာကြောင်း တဏှာရှိသည် ဖြစ်၍၊ ကာလကိရိယာ- ကွယ်လွန်မှုပြုခြင်းကို) ဂရဟိတာ- ကဲ့ရဲ့အပ်သနည်း၊ စ- ထို့အပြင်၊ ကဿ- အဘယ်ကြောင့် (သာပေက္ခဿ- ၍၊ ကာလကိရိယာ- ကို) ဂရဟိတာ- နည်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ အန္တောလီနစောဒနံ- အတွင်း၌ ငုတ်လျှိုးသော အနက်ကို စောဒနာမှုကို၊ ဝိဿဇ္ဇေန္တော- ဖြေဆိုတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓေဟိတိ အာဒိ- ဗုဒ္ဓေဟိ- အစရှိသော သောနောစကားရပ်ကို (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆိုတော်မူပြီ၊ တေန- ထိုဗုဒ္ဓေဟိ- အစရှိသော သောနောစကားရပ်ဖြင့် (သာပေက္ခဿ- ၍၊ ကာလ- ကိရိယာယ- ၏၊ ဝါ- ကို ဝါ- သည်) ဝိညုဂရဟိတတ္တာစ- ဘုရားအစရှိသော ပညာရှိကို ကဲ့ရဲ့အပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒုဂ္ဂတိ သံဝတ္တနိယတောစ- အပါယ်လေးဝ၊ ဒုဂ္ဂတိဘဝ၌ ဖြစ်စေတတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သာပေက္ခ ကာလကိရိယာ- ကို၊ ပရိပဇ္ဇေတဗ္ဗာ- ရှောင်ရှားထိုက်၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏။

၂၆၈။ ဧကမန္တံ ဂန္ဓာတိ- ကား (ဒေဝီ- သုဘဒ္ဓါ၊ မိဖုရားသည်) ရညော- မဟာသုဒဿန စကြဝတေးမင်းကြီး၏၊ စက္ခုပထံ- မျက်စိမြင်နိုင်ရာ လမ်းကြောင်း အရပ်ကို၊ ဝိဇဟိတ္တာ- စွန့်ခွာ၍ (ရောဒိတ္တာ ဧတဒဝေါစ)။

ဗြဟ္မလောကူပဂမနအဖွင့်

၂၆၉။ သောဏဿာတိ- သောဏဿ- ဟူသည်ကား၊ ကောဋိဝိသဿ- (စိုးမိုးအုပ်ချုပ်သော အကြီးအကဲ အနေအားဖြင့်) အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်သော

ဝေဿမ္ပိသုဋ္ဌေ၏ သားဖြစ်သော၊ သောဏဿ- သောဏမည်သော (သေဋ္ဌိပုတ္တဿ-
၏) [ဣဿရိယေန ကောဋိပုတ္တော ဝေဿော ကောဋိဝေဿော၊ တဿ အပစ္စံ
ကောဋိဝေဿော။ ဝေဿ၌ ဧကံ ဣပြန်၊ သတလံဗျေ၊ ဋကံ ဋပြု၍ ကောဋိဝိသ- ဟုလည်း
ရှိ၏။ အင်္ဂုတ္တိရ် အဋ္ဌကထာ ပ-၁၈၁- စသည်နှင့် ၎င်းဋီကာ။] ဧကာ ဘတ္တပါတီတိ-
ကား၊ ဧကံ- တခုသော၊ ဘတ္တဝမ္မိတကံ- ခူးခတ်ထည့်အပ်သော ထမင်းပွဲသည်
(ဒေသတသဟဿာနိ အတ္တတိ) တာဒိသံ ဘတ္တန္တိ- ကား၊ တထာရူပံ- ထိုငွေအသပြာ
နှစ်သိန်းတန် သဘောရှိသော၊ ဂရံ- လေးသော၊ မဇရံ- ချိုသော၊ သိနိဒ္ဓံ- အာဟာရဓာတ်
အစိုအစေးများ၍ နူးညံ့သော၊ ဘတ္တံ- ထမင်းကို၊ ဘုတ္တာနန္တိ- ကား၊ ဘုတ္တဝန္တာနံ-
စားပြီးသော သူတို့၏၊ ဝါ- တို့မှာ (မဟုတ္တံ ဘတ္တသမ္ပဒေါ ဟောတိ)။

၂၇၁။ ဒါသမနုဿာတိ- ကား၊ ဒါသာစေဝ- ကျွန်တို့သည်လည်းကောင်း၊
အာယုတ္တကမနုဿာစ- မင်းမှုလုပ်ငန်းကြီးပမ်းထမ်းဆောင်သော လူ (မင်းမှုထမ်း)
တို့သည်လည်းကောင်း (ဝသီသု) ဣဒါနိ- မဟာသုဒဿနမင်း၏ ဘောဂသမ္ပတ္တိ ဖြစ်ပုံကို
ပြပြီးရာ ယျအခါ၌၊ ယထာဂုတ္တယ- ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသမျှသော၊ မဟာသုဒဿနဿ-
သော၊ ရညော- ၏။ ဘောဂသမ္ပတ္တိယာ- စည်းစိမ်ဥစ္စာပြည့်စုံခြင်း၏၊ ကမ္မသရိက္ခတံ-
ရှေးကပြုအပ်ခဲ့ဖူးသော ကုသိုလ်ကံနှင့် အလားတူ အကျိုး၏ အဖြစ်ကို၊ ဥဒ္ဓရန္တော-
ထုတ်ဆောင်ပြလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧတာနိ ပနာတိအာဒိ- ဧတာနိ ပန- အစရှိသော
စကားရပ်ကို (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ တံ- ထိုစကားရပ်ကို၊ သုဝိညေယျမေဝ-
လွယ်ကူစွာ သိနိုင်တော့သည်သာတည်း။

၂၇၂။ အာဒိတော ပဋ္ဌာယာတိ- ကား၊ သမုဒါဂမနတော- (မဟာသုဒဿန
စကြဝတေးမင်းစည်းစိမ်ချမ်းသာ၏) အဦးအစဖြစ်ပေါ်လာပုံမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍ (ဝိတ္ထာရေန
ကထေတွာ-၌စပ်) ယတ္ထ- အကြင်လွန်ခဲ့ပြီး တတိယဖြစ်သော ဂဟပတိဘဝ၌၊ တံ
ပုညံ- ထိုစည်းစိမ်ချမ်းသာ၏ ဖြစ်ကြောင်း ကုသိုလ်ကံကို၊ အာယူဟိတံ- အားထုတ်အပ်ပြီး
ယတော- ယင်းအားထုတ်အပ်ပြီးသော ကုသိုလ်ကံကြောင့်၊ သာသမ္ပတ္တိ- ထိုစည်းစိမ်
ချမ်းသာသည်၊ နိဗ္ဗတ္တာ- ဖြစ်ပြီ၊ တတော တတိယတ္တဘာဝတော- ထိုသုံးခုမြောက်
အိမ်ရှင် သူကြွယ်ဘဝခန္ဓာ အတ္တဘောမှ၊ ပဘုတိ- အစပြု၍ (ကထေတွာ- ၍) ဟိ-
မှန်၏ (တတိယတ္တဘာဝတော ပဘုတိ- ဟူသော စကားမှန်၏) မဟာသုဒဿနဿ-
မဟာသုဒဿန စကြဝတေးမင်းကြီး၏၊ ဇာတကဒေသနာ- ဖြစ်တော်စဉ်ဖော်ပြသော
ဒေသနာတော်ကို၊ တဒါ- ထိုပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခါနီး အခါကာလ၌၊ သမုဒါဂမနတော-

သုတ်]

ဗြဟ္မလောကူပဂမနအဖွင့်

၂၉

အဦးအစတတိယဖြစ်သော ဂဟပတိဘဝမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ ဘဂဝတာ- မြတ်စွာ ဘုရားသည်၊ ဒေသိတာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ (သင်္ဂါယနာတင်စဉ်က ပါဝင် မပါဝင် နှစ်မျိုးလုံးသော ဒေသနာတော်ကို ဟောတော်မူအပ်ပြီ) ဣတိ- ဤသို့ (ဒဋ္ဌဗ္ဗ- မှတ်ရမည်)။

ပံသွာဂါရကီဠိ ဝိယာတိ- ဝိယ-ဟူသော ဥပမာစကားရပ်ဖြင့် (ဒဿေန္တော- ဌ်လှမ်းစပ်) ယထာနာမ- ဥပမာမည်သည်ကား၊ ဒါရကာ- သူငယ်တို့သည်၊ ပံသုဟိ- မြူမှုန်တို့ဖြင့်၊ ဝါပိဂေဟ ဘာဇနာဒီနိ- ရေကန်၊ အိမ်၊ အိုးခွက် အစရှိသည်တို့ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြကြကုန်လျက်၊ ယထာရူစိ- အလိုရှိသလောက်၊ ကီဠိတွာ- ကစားပြီး၍၊ ဂမနကာလေ- စွန့်ခွာထွက်သွားရာ အခါ၌ သဗ္ဗ- အားလုံးသော၊ တံ- ထိုရေကန်၊ အိမ်၊ အိုးခွက် အစရှိသော ကစားဖွယ်ကို၊ ဝိဓံသေန္တော- ဖျက်ဆီးကုန်လျက်၊ ဂစ္ဆန္တိယထာ- သွားကြကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ- ဤအတူသာလျှင်၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ မဟာသုဒဿနကာလေ- မဟာသုဒဿနမင်းလက်ထက်ကာလ၌၊ အတ္တနာ- ကိုယ်တော်တိုင်၊ အနုဘူတံ- ခံစားအပ်ဖူးသော၊ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိသဒိသံ- နတ်၌ ဖြစ်သော စည်းစိမ်နှင့် တူသော၊ အစိန္တေယျာနုဘာဝသမ္ပတ္တိ- မကြံစည်နိုင်သော အစွမ်းအာနုဘော် ရှိသော စည်းစိမ်ချမ်းသာကို၊ ဝိတ္ထာရတော- အကျယ်တဝင့်အားဖြင့်၊ ဒဿေတွာ- ပြတော်မူပြီး၍၊ ပုန- တဖန်၊ အတ္တနော- ကိုယ်တော်မြတ်၏၊ ဒေသနံ- ဒေသနာတော်ကို၊ အာဒီနဝ နိဿရဏ ဒဿနဝသေန- အနိစ္စ ဒုက္ခအစရှိသော အပြစ်၊ ထွက်မြောက် ကြောင်း မဂ်နိဗ္ဗာန်တို့ကို ဖော်ပြတော်မူခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ဝိဝဋ္ဋာဘိမုခံ- ဝဋ်မှကင်းသော နိဗ္ဗာန်သို့ ရှေ့၍၊ ဝိပရိဝတ္တေန္တော- ပြောင်းပြန်ဖြစ်စေတော်မူလျက်၊ သဗ္ဗာ- အားလုံးသော၊ သာ သမ္ပတ္တိ- ထိုစည်းစိမ်သည်၊ အနိစ္စတာယ- မမြဲသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိပရိဏတာ- ဖောက်ပြန်ပျက်စီးပြီ (အနိစ္စတာယ- မမြဲသည် အဖြစ်ဟူသော သဘောသည်၊ ဝါ- မမြဲခြင်း သဘောသည်) ဝိဓံသိတာ- ဖျက်ဆီးအပ်ပြီ ဣတိ- ဤသို့ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဿာနန္နာတိအာဒိ- ပဿာနန္တ- အစရှိသော ဒေသနာတော်ကို အာဟ- ဟောတော်မူပြီ။

ဝိပရိဏတာတိ- ကား၊ ဝိပရိဏာမံ- ဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲခြင်းသို့၊ သဘာဝဝိဂမံ- ပင်ကို သဘော၏၊ ကင်းပျောက်ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသို့၊ ဂတာ- ရောက်ကုန်ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ပကတိဝိဇယနေနာတိအာဒိ- ပကတိ ဝိဇယနေနအစရှိသည်ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပကတီတိ- ကား၊ သဘာဝဓမ္မာနံ- ရုပ်ဝေဒနာအစရှိသော သဘော တရားတို့၏၊ ဥဒယဝယပရိစ္ဆိန္တော- ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းတို့ဖြင့်၊ ပိုင်းဖြတ်ကုန်သတ်အပ်သော၊

ကက္ခဠဗုဒ္ဓသနာဒိသဘာဝေါ- ခက်မာခြင်း၊ တွေ့ထိခြင်းအစရှိသော သဘောတည်း။
 သော- ထိုသဘောကို ဘင်္ဂက္ခဏတော- ဘင်္ဂဏမူ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ ဇဟိတော- စွန့်အပ်ပြီ
 (သော-သည်) ပရိစ္ဆန္တော- စွန့်လသော်၊ သဗ္ဗသော- အားလုံးစုံအခြင်းအရာအားဖြင့်၊
 ဝါ- ဘာမျှမကျန်အောင်၊ နတ္ထိဇေ- မရှိတော့သည်သာတည်း။ တေန- ထို့ကြောင့်၊ နိဗ္ဗတ
 ။ပ။ ဂတာတိ- ဂတာ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ဧတ္တာဝတာတိ- ကား၊ အာဒိတော- ဒေသနာတော်၏ အဦးအစပိုင်းမှ၊ ပဋ္ဌာယ-
 စ၍၊ ပဝတ္တေန- ဖြစ်သော၊ ဧတ္တကေန- ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဒေသနာမဂ္ဂေန-
 ဒေသနာတော်လမ်းကြောင်းဖြင့် (အာရုပ္ပ ဩတိဇ္ဈော) ဧတိဿာ- ဤမဟာသုဒဿန
 မင်းကြီး၏ စည်းစိမ် သမ္ပတ္တိ၏၊ ဝါ- သမ္ပတ္တိမှာ၊ အနေကာနိ- တပါးမက များလှကုန်သော၊
 ဝဿ ကောဋိသတသဟဿာနိယေဝ- နှစ်ပေါင်းကုဋေ အသိန်းသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊
 ဥဗ္ဗေဓာ- ရှည်ကြာမြင့်မတ်သော ကာလသည် (အတ္ထိ- ရှိ၏) ဣတိ- ထိုသို့ နှစ်အရေ
 အတွက် ကုဋေသိန်းပေါင်းများစွာ ရှည်ကြာမြင့်မတ်သော ကာလရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊
 (သာ- ထိုစည်းစိမ်သမ္ပတ္တိသည်) အနေကဝဿကောဋိသတသဟ သုဗ္ဗေဓာ-
 ဥဗ္ဗေဓာမည်၏ [နိပ္ပန္နပုဒ်ပြီး၌- ဣတ္ထိလိင် အာကာရန္တုပါဌ်ရှိရ၏။] အနိစ္စလက္ခဏံ
 အာဒါယာတိ- ကား၊ သမ္ပတ္တိဂတံ- စည်းစိမ်သမ္ပတ္တိ၌ ဖြစ်သော၊ တံအနိစ္စလက္ခဏံ-
 ထိုအနိစ္စလက္ခဏာကို၊ ဒေသနာယ-ဒေသနာတော်ဖြင့် ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ ဝိဘာဝေတွာ-
 ထင်ရှားပြတော်မူ၍ (ဩတိဇ္ဈော) နိဿေဏိမုစ္စနေ- လှေကားကြီးဖြေခြင်းကြောင့်၊
 ဝါ- လှေကားကို စွန့်လွှတ်လိုက်ခြင်းကြောင့်၊ တာဒိသံ- ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊
 သတဟတ္ထုဗ္ဗေဓံ- အတောင်တရာအမြင့်ရှိသော၊ ရုက္ခံ- သစ်ပင်သို့၊ ပကတိပုရိသေန-
 ပကတိရိုးရိုးယောက်ျားသည်၊ အာရုဟိတံ- တက်ခြင်းငှာ၊ နသက္ကာ ယတာ-
 မတက်နိုင်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ အနိစ္စတာ ဝိဘာဝနေန- မမြဲသည် အဖြစ်ကို
 ထင်ရှားပြခြင်းအားဖြင့် တဿာ သမ္ပတ္တိယာ- ထိုစည်းစိမ်၌၊ အပေက္ခာနိဿေဏိမုစ္စနေ-
 ငဲ့ကွက်တွယ်တာမှု တဏှာဟူသော လှေကားကို စွန့်လွှတ်လိုက်ခြင်းကြောင့်၊ ကေနစိ-
 တစ်ဦးတယောက်မျှ၊ အာရောဟိတံ- ငှာ၊ န သက္ကာ- မတတ်နိုင်၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို
 ပြလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အနိစ္စလက္ခဏံ ။ပ။ ဝိယာတိ- ဝိယ- ဟူ၍ (အာစရိယော)
 အာဟ။

တေနေဝါတိ- ကား၊ ယထာဝုတ္တကာရဏေနေဝ- ပြဆိုအပ်ပြီးတိုင်းသော
 အကြောင်းကြောင့်သာလျှင် (ထိုစကားကို ထပ်ဖွင့်လို၍ အာဒိတော- စသည်မိန့်)

သုတ်]

ဗြဟ္မလောကူပဂမနအဖွင့်

၃၁

အာဒိတော- ဒေသနာတော်၏ ရှေးဦးအစပိုင်း၌၊ သာတိသယံ- အလွန်အကဲနှင့်တကွ၊
 ကာမေသု- ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၌၊ အဿာဒံ- သာယာဖွယ်ကို၊ ဒဿေတွာပိ- ပြတော်
 မူပြီး၍လည်း (ပြပြီးပါလျက်လည်း) ဥပရိ- အထက်ပိုင်း (နောက်ပိုင်း) ၌၊ နေသံ-
 ထိုကာမဂုဏ်တို့၏၊ ပဿာနန္ဒာတိ အာဒိနာ- ပဿာနန္ဒအစရှိသည်ဖြင့်၊ အာဒိနဝံ-
 မမြဲခြင်း အစရှိသော အပြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဩကာရံ- ယုတ်ညံ့အောက်ကျသည်
 အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ သံကိလေသံ- ညည်းပန်းလောင်မြိုက်အပူတိုက်ခြင်း သဘောကို
 လည်းကောင်း၊ နေက္ခမ္မေ- ကာမမှ ထွက်မြောက်သော ရဟန်းအဖြစ်နှင့် ဈာန်အစရှိသော
 တရား၌၊ အာနိသံသဉ္စ- အကျိုးကိုလည်းကောင်း၊ ဝိဘာဝေတွာ- ထင်ရှားပြပြီး၍၊
 ဒေသနာယ- ဒေသနာတော်၏၊ ဝါ- ကို နိဗ္ဗာပိတတ္တာ- ဖြစ်ဆုံးစေအပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်
 (သာဓုကာရံ အဒါသိ- ၌စပ်) ပုဗ္ဗေတိ- ကား၊ အတိတကာလေ- ရှေးလွန်လေပြီးကာလ၌၊
 ဝသဘရာဇာတိ- ကား၊ ဝသဘနာမကော- ဝသဘအမည် ရှိသော၊ သီဟဠမဟာရာဇာ-
 သီဟိုဠ်ကျွန်းအစိုးရ ဘုရင်မင်းသည် (သုတွာ သာဓုကာရံ အဒါသိ) ဥဒကပုဗ္ဗဠာ-
 ဒယောတိ ဧတ္ထ- ဥဒကပုဗ္ဗဠာဒယော-ဟူသော ဤပါဌ၌၊ အာဒိသဒ္ဓေန- အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်
 တိဏဂ္ဂေ- မြက်ပင်ဖျား၌၊ ဥဿာဝ ဗိန္ဒူအာဒိကေ- နှင်းပေါက်နှင်းလုံး အစရှိသည်တို့ကို
 သင်္ဂဏှာတိ- သွင်းယူ၏။

မဟာသုဒဿနဿ ပနာတိ (ဧတ္ထ)- မဟာသုဒဿနဿ ပန-ဟူသော ဤပါဌ၌၊
 ပနသဒ္ဓေါ- ပနသဒ္ဓါသည်၊ ဝိသေသတ္ထဇောတနော- ဝိသေသအနက်ကို ထွန်းပြ၏။
 တေန- ထိုဝိသေသတ္ထ ဇောတနဖြစ်သော ပနသဒ္ဓါဖြင့် (ဣမံ ဝိသေသံ ဒဿေတိ-၌
 လှမ်းစပ်) မဟာသုဒဿန မဟာရာဇာ- မဟာသုဒဿနစကြဝတေးမင်းမြတ်သည်၊
 ဈာနာဘိညာသမာပတ္တိယော- ဈာန်အဘိညာဉ်၊ သမာပတ်တို့ကို၊ နိဗ္ဗတ္တေသိ- ဖြစ်စေပြီး
 တဒဂ္ဂေန- ထိုဈာန်အဘိညာဉ်သမာပတ်ဟူသော အဦးအမြတ်တရားဖြင့်၊ ပရိသုဒ္ဓေ-
 စင်ကြယ်သော၊ သမဏဘာဝေစ- ရဟန်းအဖြစ်၌လည်း၊ ပတိဌိတော- တည်ပြီ၊
 ယတော- ယင်းသို့တည်ခြင်းကြောင့်၊ ကာမဝိတက္ကာဒိသမဏဘာဝသံကိလေသံ-
 ရဟန်းအဖြစ်ကို ညစ်နွမ်းစေတတ်သော ကာမဝိတက်အစရှိသော တရားအပေါင်းကို၊
 ဝိဓုယဇေ- ခါတွက်ဖျက်ဆီးပြီး၍သာလျှင်၊ သုညာဂါရံ- ဆိတ်ငြိမ်ရာ နန်းဆောင်သို့၊
 ပါဝိသိ- ဝင်စံနေပြီ၊ ဧဝံ ဘူတဿ- ဤသို့နေသည် ဖြစ်သော၊ ဝါ- ဤသို့နေသည်
 ဖြစ်ပါလျက်၊ တဿပိ- ထိုမဟာသုဒဿနမင်းကြီး၏ သော်မှလည်း၊ ကာလံ-
 နတ်ရွာစံခြင်းကို၊ ကိရိယတော- ပြရာအခါမှ၊ သတ္တမေ- ခုနစ်ရက်မြောက်သော၊ ဒိဝသေ-

နေ၌၊ သဗ္ဗာ- အားလုံးသော၊ စက္ကဝတ္တိသမ္ပတ္တိ- စကြဝတေးမင်း၏ စည်းစိမ်သည်၊
 အန္တရဟိတာ- ကွယ်ပျောက်သွားလေပြီ၊ တတော- ထိုကွယ်ပျောက်ပြီးရာ အခါမှ၊ ပရံ-
 နောက်၌၊ စက္ကဝတ္တိသမ္ပတ္တိ- သည်၊ နအတ္တိ- မရှိတော့၊ အဟော- အံ့ဩဖွယ်
 ကောင်းပါပေစွ၊ အနညသာဓာရဏဂုဏဝိသေသော- အခြားသူတို့နှင့် မသက်ဆိုင်သော
 ဂုဏ်ထူးရှိသော၊ အစ္ဆရိယမနုဿော- အံ့ဩဖွယ်ပုဂ္ဂိုလ်ပါပေတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊
 ဣမံ ဝိသေသံ- ဤထူးခြားချက်ကို (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏။

အနာရုဠန္တိ (ဣဒံစနံ) အနာရုဠ-ဟူသော ဤစကားကို၊ ရာဇာ ။ပ။ နိဗ္ဗတ္တိတိ
 အာဒိနာစ- ရာဇာ ။ပ။ နိဗ္ဗတ္တိ- အစရှိသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပုန ဝေရံ အာမန္တေသိတိ
 အာဒိနာစ- ကောင်း၊ ဂုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော၊ အတ္ထံ- အကြောင်းအရာ
 အနက်ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဟိ- မှန်၏၊ သော
 (အတ္ထော) ထိုအကြောင်းအရာကို ဣမသ္မိ သုတ္တေ- ဤမဟာသုဒဿနသုတ်၌၊ သင်္ဂီတိ-
 ပေါင်းစု ရွတ်ဖတ် ဒေသနာစကားရပ်အဖြစ်သို့၊ ဝါ- သင်္ဂီယနာသို့၊ အနာရုဠော-
 မတင်အပ်၊ အညတ္ထပန- အခြားသော သုတ်တို့၌ကား၊ ဣမိဿာ ဒေသနာယ-
 ဤမဟာသုဒဿနသုတ်ဒေသနာတော်၏၊ ပိဋ္ဌိဝတ္ထကဘာဝေန- နောက်ဆက်တွဲ
 အဖြည့်အစွက် တရားတော်အဖြစ်ဖြင့်၊ အာဂတော- ပါရှိ၏၊ ပန- ဂန္ထဂရု- မျှော်ထောက်
 ရှု၍၊ ယခုအနေ မှာခဲ့ပေအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤသုတ်ဋီကာ၌၊ ယံ- အကြင်ပါဠိစကားရပ် ပုဒ်ပါဌ်ကို
 အတ္ထတော- အနက်အားဖြင့်၊ နဝိဘတ္တံ- မဝေခွဲမဖွင့် ပြအပ်၊ တံ- ထိုမဖွင့်ပြအပ်သော
 စကားရပ်ပုဒ် ပါဌ်သည်၊ (ဝါ- ကို) သုဝိညေယျမေဝ- လွယ်ကူစွာသိနိုင်သည်သာတည်း၊
 ဣတိ- ဤတွင် အပြီးတည်း၊ မဟာသုဒဿန သုတ္တဝဏ္ဏနာယ- ၏၊ လီနတ္ထပုကာသနာ-
 လျှို့ဝှက်သော အနက်ကို ဖော်ပြရာ ဋီကာတည်း။ ။

၅-ဇနဝသဘသုတ်ဦးကာနိဿယ

နာတိကိယာဒိဗျာကရဏအဖွင့်

၂၇၃-၅။ ပရိတောတိပဒံ- ပရိတော-ဟူသောပုဒ်သည်။ သမန္တတ္ထဝါစကံ- ထက်ဝန်းကျင်ပတ်ပတ်လည်ဟူသော အနက်ကို ဟောသည်။ ဟောတိယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ သမိပတ္ထဝါစကမ္ပိ- အနီးဟူသော အနက်ကိုဟောသည်လည်း။ ဟောတိ- ခေါ်။ [ဦးကာ-၌ ဝါစကော- ဟု ဩကာရန္တ ပုလ္လိင်ရုပ်ရှိနေ၏။ ပဒံ- နှင့်ညီအောင် ဝါစကံဟု နပုလ္လိင် နိဂ္ဂဟိတန္တရုပ်ပြင်လိုက်ပါသည်။] ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သာမန္တာ သာမန္တာတိ- သာမန္တာ သာမန္တာ- ဟူ၍၊ အတ္ထော- အနက်ကို (အာစရိယေန- အဋ္ဌကထာဆရာသည်) ဝုတ္တော- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ [နှစ်ပုဒ်လုံး၌ “သာ”ဟု အာဒိယဖြင့်ချည်း ရှိရမည်။] ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ အာမေဍိတေန- သာမန္တာ၊ သာမန္တာ-ဟူ၍ နှစ်ကြိမ်ဆိုအပ်သော အာမေဍိတ်သဒ္ဒါဖြင့် (ပရိတော သဒ္ဒဿ- ပရိတော ဟူသော ပါဠိတော်သဒ္ဒါ၏) သမန္တတ္ထော- ထက်ဝန်းကျင် ပတ်ပတ်လည် ဟူသော အနက်ကို [ဤ၌ကား “သ”ဟု ရဿရုပ်ရှိရ၏။] ဇောတိတော- ထွန်းပြအပ်ပြီ။

ပန- အထူးဆိုဖွယ်ကား၊ ယဿ- အကြင်ရွာ၏။ သာမန္တာ- အနီးပတ်ပတ်လည်၌၊ ဝါ- အနီးပတ်ပတ်လည် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဇနပဒေသု- ဇနပုဒ်တို့၌၊ ဝါ- တိုင်းပြည်တို့၌၊ (တိုင်းပြည်တွေထဲက) နာတိကေ- နာတိကရွာ၌ (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝိဟရတိ- သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝုတ္တတ္တာ- ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူ အပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ နာတိကဿာတိ- နာတိကရွာ၏-ဟူ၍ (နာတိကဿ- နာတိကရွာ၏။ ပရိတော ပရိတော- အနီးပတ်ပတ်လည်၊ အနီးပတ်ပတ်လည်၌) ဣတိ- ဤသို့၊ အယံအတ္ထော- ဤအနက်ကို၊ ဝိညာတော- သိအပ်ပြီ၊ ယဿ- အကြင် နာတိက ရွာ၏။ ပရိတော- အနီးပတ်ပတ်လည်၌၊ ဝါ- အနီးပတ်ပတ်လည်က၊ ဇနပဒေသု- တို့၌ (ပရိစာရကေ- ရတနာမြတ်သုံးပါးတို့၏ အလုပ်အကျွေး ဥပါသကာဒါယကာတို့ကို၊ ဥပပတ္တိသု- ရရှိအပ်သော မင်္ဂလာနှင့် ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့၏ ဖြစ်ရာနတ်ဘဝတို့၌၊ ဘဂဝါ-သည်) ဗျာကရေတိ- မိန့်ကြားတော်မူ၏။ တတ္ထ- ထိုနာတိကရွာ၌၊ ပရိစာရ- ကာနံ- လုပ်ကျွေးမှုပြုသော ဒါယကာတို့၏ (ဥပပတ္တိသု- တို့၌) ဗျာကရဏံ- မိန့်ကြား တော်မူခြင်းသည်။ အဝုတ္တသိဒ္ဓံ- တိုက်ရိုက်မိန့်ကြားအပ်သည် မဟုတ်ဘဲ ပြီးစီးသည် (တိုက်ရိုက်မိန့်ကြားမှု မပြုဘဲ မိန့်ကြားခြင်းကိစ္စ အလိုအလျောက်ပြီးစီးသည်) ဟောတိ-

၏။ ဝါ- တနည်းကား၊ တဿ- ထိုနာတိကရွာကို နိဒဿနဝသေန- တိုက်ရိုက်ညွှန်ပြခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ဝက္ခမာနတ္တာ- ပါဠိတော်၌ မိန့်ဆိုအပ်လတ္တံ့၏၊ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိတော ပရိတော ဇနပဒေသုက္ကစ္စေဝ- (နာတိကဿ-ဟု တိုက်ရိုက်မထည့်ဘဲ) ပရိတော ပရိတော ဇနပဒေသု- ဟူ၍ သာလျှင်၊ ဝုတ္တံ- ပါဠိတော်၌ (ယခု) မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ။

ပရိစာရကေတိ- ကား၊ ဥပါသကေ- ဥပါသကာဒါယကာတို့ကို (ရတနာသုံးရပ် ဆည်းကပ်သော ဒါယကာတို့ကို၊ ဗျာကရေတိ) တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓဓမ္မသံဃာနံ ပရိစာရကေတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ၊ ဥပပတ္တိသုတိ-ကား၊ နိဗ္ဗတ္တိသု- ဖြစ်ရာ နတ်ဘဝတို့၌ (မဂ်ဉာဏ်နှင့် ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့၏ ဖြစ်ရာ နတ်ဘဝတို့၌) (ဗျာကရေတိ- ၌စပ်) ဉာဏဂတိပုညာနံ ဥပပတ္တိသုတိဇတ္ထ- ဉာဏဂတိပုညာနံ ဥပပတ္တိသု- ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ တဿ တဿ မဂ္ဂဉာဏမနဿ- ထိုထိုရောက်အပ် ရအပ်သောမဂ်ဉာဏ်၏။ ဝါ- ထိုထိုမဂ်ဉာဏ်ကိုခြင်း၏၊ နိဗ္ဗတ္တိ- ဖြစ်ရာ နတ်ဘဝသည်၊ ဉာဏဂတူပပတ္တိနာမ- ဉာဏဂတူပပတ္တိမည်၏။ ယံ- ယင်းသို့သော ဉာဏဂတူပပတ္တိကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ ပစ္စန္နံ ဩရမ္မာဂိယာနံ ပရိက္ခယာတိ အာဒိ- ပစ္စန္နံ ။ပ။ ကွယာ- ဟူသော စကားတော်ကို၊ ဝုတ္တံ- ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်ပြီ (ပုညာနံ- ကောင်းမှု ကုသိုလ်တို့၏) တံတံ ဒေဝနိကာယူပပတ္တိ- ထိုထိုနတ်အပေါင်းဟူသော ဖြစ်ရာဘဝ သည်၊ ပုညူပပတ္တိနာမ- ပုညူပပတ္တိမည်၏။ (ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့၏ ဖြစ်ရာနတ်ဘဝ မည်၏) သဗ္ဗတ္ထာတိ- ကား၊ ဝဇ္ဇိမလ္လေသုတိ အာဒိကေသု- ဝဇ္ဇိမလ္လေသု- အစရှိကုန်သော၊ [ဗဟုဝုဗ်ပါဠိပြင်လိုက်၏] သဗ္ဗတ္ထ- အားလုံးကုန်သော၊ စတူသု- လေးခုကုန်သော၊ ပဒေသုပိ- ပုဒ်တို့၌လည်း၊ (ဧသ နယော- တည်း)။

ပုရိမေသုတိ- ပုရိမေသု- ဟူသော သဒ္ဒါကို၊ ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊ ဝုတ္တေ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော ကာသိ၊ ကောသလအစရှိသော တိုင်းပြည် ဆယ်မျိုးတို့ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍ (အာစရိယော) အာဟ၊ ဒသသုယေဝါတိ- ကား၊ ဒသသု- ဆယ်မျိုးကုန်သော၊ တေသုဇေ ဇနပဒေသု- ထိုတိုင်းပြည်တို့၌သာလျှင် (တို့ကသာလျှင်) ပရိစာရကေ- ရတနာသုံးပါးတို့ကို လုပ်ကျွေးသော ဥပါသကာတို့ကို (ဥပပတ္တိသု- တို့၌) ဗျာကရေတိ- မိန့်ကြားတော်မူ၏ (ကသွာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း) ဗျာကာတဗ္ဗာနံ- မိန့်ကြားထိုက်ကုန်သော၊ ဗဟူနံ- များစွာကုန်သော၊ (ပရိစာရကာနံ- တို့၏။ ဝါ- တို့ကို) တတ္ထ- ထိုဆယ်မျိုးသော တိုင်းပြည်တို့၌၊ လဗ္ဘနတော- ရအပ်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့် တည်း၊ နာတိကေ- နာတိကရွာ၌၊ ဘဝါ- ဖြစ်သော ဒါယကာတို့သည်၊ နာတိကိယာ-

သုတ်]

အာနန္ဒပရိကထာအဖွင့်

၃၅

နာတိကိယတို့မည်၏။ နိဋ္ဌင်္ဂတာတိ- ကား၊ နိဋ္ဌ နိစ္ဆယံ- ဆုံးဖြတ်ခြင်းသို့၊ ဂတာ- ရောက်ကုန်သည် (ဟုတ္တာ)။

အာနန္ဒပရိကထာအဖွင့်

၂၇၆။ ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ သံဃသုပ္ပဋိပတ္တိနာမ- သံဃာတော်၏ ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း မည်သည်၊ ဓမ္မသုဓမ္မတာယ- တရားတော်၏ ကောင်းသော တရားတော်၏ အဖြစ်ကြောင့် (ဟောတိ- ဖြစ်၏။) ဓမ္မသုဓမ္မတာစ- တရားတော်၏ ကောင်းသော တရားတော်၏ အဖြစ်သည်လည်း၊ ဗုဒ္ဓသုဗုဒ္ဓတာယ- မြတ်စွာဘုရား၏ ကောင်းသော မြတ်စွာဘုရား၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဟောတိ- ၏။ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ဓမ္မော- တရားတော်မြတ်သည်၊ အဟော- ဪ အံ့ဖွယ်ကောင်းပါပေစွာ၊ သံဃော- သံဃာတော်မြတ်သည်၊ အဟော- စွာ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဓမ္မသံဃဂုဏကိတ္တနာပိ- တရားနှင့် သံဃာတော်တို့၏ ဂုဏ်ကို ချီးမွမ်းမြှောက်ကြားခြင်းသည်လည်း၊ အတ္တတော- သက်ရောက်သော အနက်အားဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓဂုဏကိတ္တနာဇေ- ဘုရားဂုဏ်တော်တို့ကို ချီးမွမ်းမြှောက်ကြားခြင်းသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ- ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဘဂဝန္တံ ကိတ္တယမာနရူပိတိ ပဒဿ- ဘဂဝန္တံ ကိတ္တယမာနရူပိ-ဟူသောပုဒ်၏။ အဟော ဓမ္မောတိအာဒိနာပိ- အဟော ဓမ္မော- အစရှိသည်ဖြင့်လည်း၊ အတ္ထော- အနက်ကို (အာစရိယေန- အဋ္ဌကထာ ဆရာသည်) ဂုတ္ထော- ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ။

၂၇၈။ ဉာဏဂတိတိ- ဉာဏဂတိဟူသည်ကား၊ ပဉ္စန္ဒံ ။ပ။ ပရိက္ခယာတိ အာဒိနာ- ပဉ္စန္ဒံ ။ပ။ ပရိက္ခယာ- အစရှိသည်ဖြင့်၊ အာဂတံ- လာသော၊ ပဟာတဗ္ဗဟာန ဝသေန- ပယ်ထိုက်သော အကုသိုလ်တို့ကို ပယ်ခြင်း၏ အနေအားဖြင့်၊ ပဝတ္တံ- ဖြစ်သော၊ မဂ္ဂဉာဏဂမနံ- မဂ်ဉာဏ်ကိုရခြင်း (ဝါ- မဂ်ဉာဏ်၏ ဖြစ်ခြင်း) တည်း၊ ဝါ- ဖြစ်ပေါ်လာသော မဂ်ဉာဏ်တည်း၊ [မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ် ဋီကာ၊ ဓမ္မာဒါသဓမ္မ ပရိယာယဝဏ္ဏနာ၊ နှာ- ၁၄၂ (စာပိုဒ်- ၁၅၈) တုန်းက “ဉာဏာဓိဂမနံ” ဟူ၍ အဓိဥပသာရ ပါသေး၏] ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ တဿာဇေ ဉာဏဂတိယာ- ထိုမဂ်ဉာဏ်ကို ရခြင်း၏သာလျှင်၊ ဝါ- ထိုရအပ်သော မဂ်ဉာဏ်၏သာလျှင်၊ ဝသေန- အစွမ်းဖြင့်၊ တဿ တဿ အရိယပုဂ္ဂလဿ- ထိုထိုအရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဩပပါတိကတာ ဒိဝိသေသော- ဥပပါတ် ပဋိသန္ဓေနေသော နတ်ဗြဟ္မာဘဝ၏ အဖြစ် အစရှိသော ထူးခြားချက်သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ တဿ- ထိုအရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်၏။

တာဒိသံ- ထိုနတ်ဗြဟ္မာဘဝ၏ အဖြစ်အစရှိသည်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ တံ အဘိသမ္မ-
ရာယံ- ထိုရှေ့ရှုလားရောက်အပ်သော တမလွန်ဘဝကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊
ဉာဏာဘိသမ္မရာယမေဝါတိ- မေဝဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

၂၇၉။ (ယော ဘဂဝါ- အကြင်မြတ်စွာ ဘုရားကို) ဥပသန္တ- တည်ငြိမ်တော်မူလျက်၊
ပတိသမ္မတိ အာလောကီယတိ- ဖူးမြင်အပ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့် (သော ဘဂဝါ-
ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်) ဥပသန္တပတိသော- ဥပသန္တပတိသမည်၏ [ပတိသမ္မတိ-
ကိုကြည့်၍ ပတိပုဗ္ဗ သမုဓာတ် ကိပ္ပစည်းဖြင့် ပတိသပုဒ်ကို ရုပ်စီရင်တော်မူကြသည်]
(ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားကို ဥပသန္တဒဿနော- တည်ငြိမ်တော်မူလျက် ဖူးတွေ့အပ်ပါ၏။
ဘဂဝါ- သည်) ဥပသန္တ ဥဿန္ဓော- ကြီးမားသော တည်ငြိမ်တော်မူခြင်းရှိပါ၏။
ဘာတိရိဝါတိဇတ္ထ- ဘာတိရိဝ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ရကာရော- ရအက္ခရာသည်၊
ပဒသန္ဓိကရော- ပုဒ်တို့ကို ဆက်စပ်မှုပြုသော အက္ခရာတည်း၊ ဣဝ သဒ္ဒေါ- ဣဝ
သဒ္ဒါသည်၊ ဘုသတ္ထော- အလွန်အကဲဟူသော အနက်ရှိ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊
အတိဝိယ ဘာတိတိ- အတိဝိယ ဘာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုတော်မူပြီ။

နေဝသဘယက္ခအဖွင့်

၂၈၀။ ဇေဋ္ဌကဘာဝေန- တသိန်းတသောင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ရှေ့ဆောင်အကြီး
အကဲ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဇနေ- ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါအပေါင်း၌၊ ဝသဘသဒိသော-
ရှေ့ဆောင်နွားလားနှင့် တူသော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် အဿ ဒေဝပုတ္တဿ-
ဤနတ်သား၏၊ ဇနဝသဘောတိ- ဇနဝသဘ- ဟူသော၊ နာမံ- နာမည်သည်၊
အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ၊ ဣတော ဒေဝလောကာ- ဤယခုနေရာ စာတုမဟာရာဇ်
နတ်ပြည်မှ၊ စဝိတ္တာ- စုတေပြီး၍၊ သတ္တက္ခတ္တံ- ခုနစ်ကြိမ်၊ မနုဿလောကေ- လူ့ပြည်၌၊
ရာဇဘူတဿ- ဘုရင်မင်းဖြစ်လျက်လည်းကောင်း၊ မနုဿလောကာ- လူ့ပြည်မှ၊
စဝိတ္တာ- ၍၊ သတ္တက္ခတ္တံ- ခုနစ်ကြိမ်၊ ဒေဝဘူတဿ- နတ်ဖြစ်လျက်လည်းကောင်း
(နိဝါသံ- နေခဲ့ခြင်းကို၊ အဘိဇာနာမိ- မှတ်မိသိရှိပါ၏) ဧတ္ထေဝါတိ- ကား၊ ဧတသ္မိ
ယေဝ စာတုမဟာရာဇိက ဘဝေ- ဤစာတုမဟာရာဇ်နတ်ဘဝ၌ပင်လျှင် (နိဗ္ဗတ္တော-
ဖြစ်ပါပြီ) ဧတ္တာပိ- ဤယခုဖြစ်ရာ စာတုမဟာရာဇ်နတ်ဘဝ၌လည်း ဝေဿဝဏဿ-
ဝေဿဝဏ်နတ်မင်း၏၊ သဟဗျတာဝသေန- အတူတကွ ဖြစ်ဖက်၏ အဖြစ်ဖြင့်
(နိဗ္ဗတ္တော- ဖြစ်ပြီ)။

သုတ်]

နေဝသဘယက္ခအဖွင့်

၃၇

၂၈၁။ အာသိသနံ- တောင့်တခြင်း၊ အာသာ- တောင့်တခြင်း၊ ပတ္တနာ- တောင့်တခြင်း၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- အာသာ စ ပန မေ သန္တိဋ္ဌတိ- ဟူသော ဤဝါကျ၌၊ အာသာသိသေန- တောင့်တမှုအာသာကို အဦးပဓာနပြုသော အားဖြင့်၊ ကတ္တုက- မျတာကုသလစ္ဆန္ဒ- (သကဒါဂါမိမဂ်အကျိုးငှာ) ပြုကျင့်အားထုတ်လိုသည် အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော ဆန္ဒကို (ဒေဝပုတ္တော- နေဝသဘနတ်သားသည်၊ ဘဂဝန္တိ- မြတ်စွာဘုရားကို) ဝဒတိ- လျှောက်ထား၏၊ တေနေဝ- ထို့ကြောင့်ပင်၊ သကဒါဂါမိ မဂ္ဂတ္ထာယာတိ အာဒိ- သကဒါဂါမိမဂ္ဂတ္ထာယ- အစရှိသော (ယံ ဝစနံ- အကြင် စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားကို) အာဟ- လျှောက်ပြီ၊ ယဒဂ္ဂေတိ ဧတ္ထ- ယဒဂ္ဂေ- ဟူသော ဤပါဌ၌၊ အဂ္ဂသဒ္ဓေါ- အဂ္ဂသဒ္ဓါသည်၊ အာဒိပရိယာယော- အာဒိ သဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ ပြလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ ဒိဝသံ အာဒိကတ္တာတိ- ကတ္တာ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပုရိမံ ။ပ။ အဝိနိပါတောတိဣဒံ- ဟူသော ဤစကားကို၊ ယထာ- အကြင်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် (ကုသလကမ္မေ- ကုသိုလ် ကံကို၊ ဥပစိတေ- ဆည်းပူးစုဆောင်းအပ်ပြီးလှသော်)၊ တတ္ထကံ- ထိုတဆယ့်လေးဘဝ အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ကာလံ- ကာလပတ်လုံး၊ သုဂတိတော- သုဂတိဘဝမှ (စဝိတ္တာ- စုတေပြီး၍) သုဂတူပပတ္တိယေဝ- သုဂတိဘဝပဋိသန္ဓေသည်သာလျှင်၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ၊ တထာ- ထိုသို့ သုဂတိဘဝပဋိသန္ဓေ ချည်းဖြစ်လောက်အောင် (ဒေဝပုတ္တေန- သည်) ကတူပစိတ ကုသလကမ္မတ္တာ- ပြုအပ် ဆည်းပူးစုဆောင်းအပ်ပြီးသော ကုသိုလ်ကံ ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် (အာစရိယေန- သည်၊ ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ)။

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ဧသ ဒေဝပုတ္တော- ဤနေဝသဘနတ်သားသည်၊ ဖုသဿ- ဖုဿမည်တော်မူသော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ကာလတော- လက်ထက်တော်အခါမှ၊ ပဘုတိ- အစပြု၍၊ သမ္ဘတဝိဝဇ္ဇူပနိဿယကုသလသမ္ဘာရေ- စုဆောင်းအပ်ပြီးသော ဝဋ်ဒုက္ခကင်းရာနိဗ္ဗာန်၏ အားကြီးသော မှီရာအကြောင်း ကုသိုလ်အဆောက်အဦးရှိ၏၊ အနစ္စရိယန္တိ- ကား၊ အနုအနု- အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်၊ အစ္စရိယံ- အံ့ဩထိုက်ပါပေ၏၊ (ဣတိ- ဤသို့ ပဒစ္ဆေဒေါ- ပုဒ်ဖြတ်ခြင်းကို၊ ကာတဗ္ဗော- ပြုရမည်) တေန- ထိုသို့ ပုဒ်ဖြတ်ရမည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုနပ္ပနံ အစ္စရိယမေဝါတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သယံ ပရိသာယာတိ- ကား၊ သကာယ- မိမိ၏ စပ်ဆိုင်ရာ ဖြစ်သော၊ ပရိသာယ- ပရိသတ်၌ (ဘာသတော- ပြောဆိုစဉ်) ဘဂဝတော ဒိဌသဒိသ- မေဝါတိ- ကား၊ အာဝဇ္ဇနသမနန္တရံ- ဆင်ခြင်ခြင်း၏ အခြားမဲ့၌၊ ဘဂဝတော-

မြတ်စွာဘုရား၏။ ဝါ- သည်၊ စတုဝိသတိသတသဟဿမတ္တာ- နှစ်သန်းလေးသိန်းအတိုင်း အရှည်ရှိကုန်သော၊ တေ သတ္တာ- ထိုဉာဏဂတိ ဉာဏာဘိသမ္ဘရာယရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ ဉာဏဂတိတော- ဉာဏ်တော်ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်၊ ဝါ- ဖြစ်ပေါ်လာသော ဉာဏ်တော်ဖြင့်၊ ဒိဋ္ဌာ ယထာ- မြင်အပ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ တုမေဟိ- ရှင်တော်မြတ်ဘုရားတို့သည်၊ ဒိဋ္ဌသဒိသမေဝ- မြင်တော်မူအပ်သည်နှင့် တူစွာသာလျှင်၊ မယာ- တပည့်တော်သည် (ယဉ္ဇ- အကြင်စကားကိုလည်း) ဝေဿဝဏဿ- ဝေဿဝဏ်နတ်မင်း၏၊ သမ္မုခါ- မျက်မှောက်၌၊ သုတံ- ကြားသိအပ်ပါပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့ (ဒေဝပုတ္တော-သည်) ဝဒတိ- လျှောက်ထား၏။

ဒေဝသဘာအဖွင့်

၂၈၂။ ဝဿူပနာယိကသင်္ဂဟတ္ထန္တိ- ကား၊ ဝဿူပဂတာ- မိုးလပတ်လုံး သီတင်းသုံးနေထိုင်ခြင်းသို့ ကပ်ရောက်ကြကုန်သော [ဝဿံ အာဝါသော ဝဿာဝါသော- မိုးလပတ်လုံး နေထိုင်ခြင်း၊ ဝဿာဝါသံ ဥပဂစ္ဆန္တိတိ ဝဿူပဂတာ၊ အလယ်မှ အာဝါသပုဒ်ကျေ၏] ဝါ- ဝါကပ်မီခို ဝါဆိုကြ ကုန်သော၊ ဘိက္ခု- ရဟန်းတို့သည်၊ ဧဝံ- ဤသို့ အစောင့်အရှောက် စီစဉ်ထားခြင်းကြောင့်၊ သုခေန- ချမ်းသာသုခဖြင့်၊ သမဏ ဓမ္မ- ရဟန်းတရားကို၊ ကရေန္တိ- ပြုကြရကုန်၏၊ ဣတိ- ဤသို့ကြံစည်ရည်ရွယ်ကြကုန်၍၊ ဝဿူပနာယိကာယ- မိုးလပတ်လုံး သီတင်းသုံး မှီခိုဝါဆိုကပ်ရောက်ခြင်း အကျိုးငှာ [ဝဿံ အာဝါသော ဝဿာဝါသော၊ ဥပနယနံ ဥပနာယော- ကပ်ရောက်ခြင်း၊ ဥပနာယော- ဧဝ ဥပနာယိကာ၊ ဝဿာဝါသဿ ဥပနာယိကာ ဝဿူပနာယိကာ- မိုးလပတ်လုံး နေထိုင်ခြင်းသို့ ကပ်ရောက်ခြင်း၊ ဝါ- ဝါကပ်ဝါဆိုခြင်း] အာရက္ခာသံဝိဓာန ဝသေန- အစောင့်အရှောက် စီစဉ်ထားခြင်း အနေအားဖြင့် ဘိက္ခုနံ- ဝါဆိုဝါကပ်ကြသော ရဟန်းတို့ကို၊ သင်္ဂဟဏတ္ထံ- ချီးမြှောက်သမှု အထောက်အကူ ပြုခြင်းငှာ (တေ ဒေဝါ သန္တိပတန္တိ- စည်းဝေးကြကုန်၏) ပန- ထို့အပြင်၊ အဿ- ထိုရဟန်းအပေါင်း၏၊ ပဝါရဏာသင်္ဂဟော- ပဝါရဏာပြုခြင်း ကိစ္စကို ချီးမြှောက်သမှု အထောက်အကူပြုခြင်း ဟူသည်ကား၊ ပဝါရေတွာ- ပဝါရဏာ ပြုပြီး၍၊ သတ္ထု- မြတ်စွာဘုရား၏၊ သန္တိကံ- အထံတော်သို့၊ ဝဇ္ဇန္တာနံ- ကြွသွားကြကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ- ရဟန်းတို့၏၊ အန္တရာမဂ္ဂေ- လမ်းခရီး အကြား၌၊ ပရိဿယပရိဟရဏတ္ထံ- ဘေးရန်ကို ပယ်ရှားခြင်း အကျိုးငှာ (ဟောတိ) ဓမ္မဿဝနတ္ထံ- တရားနာခြင်း အကျိုးငှာ၊ ဒုရဋ္ဌာနံ- ဝေးသောအရပ်သို့၊

သုတ်]

ဒေဝသဘာအဖွင့်

၃၉

ဂစ္ဆန္တေသုပိ- သွားသော ရဟန်းတို့၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော- ဤနည်းတူပင် ဘေးရန်ကို ပယ်ရှားခြင်းသည် (ဟောတိ- ၏) အတ္တနာပိ- နတ်ပရိသတ်ကိုယ်တိုင်လည်း၊ အာဂန္တာ- လာ၍၊ ဓမ္မဿဝနတ္ထိ- တရားနာယူခြင်း အကျိုးငှာ၊ သန္နိပတိယေဝ- စည်းဝေးသည် ပင်တည်း။

ဧတ္ထေတ္တာတိ- ကား၊ အယျာနံ- အရှင်မြတ်တို့၏၊ ဧတ္ထ ဧတ္ထ ဝသနဋ္ဌာနေ- ဤမည် ဤမည်သော နေရာအရပ်၌ (အာရက္ခံ သုသံဝိဟိတံ ကရောထ) တဒါပီတိ- ကား၊ ပုရိမာနိ ဘန္တေ ဒိဝသာနီတိ- ပုရိမာနိ ဘန္တေ ဒိဝသာနိ- ဟူ၍၊ ဝုတ္တကာလေပိ- ဆိုအပ်ရာ အခါ၌လည်း ဧတေနေဝ ကာရဏေနာတိ- ကား၊ ဝဿူပနာယိကနိမိတ္တမေဝ- ဝါကပ် ဝါဆိုခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်သာလျှင်၊ ဝါ- ဝါဆိုဝါကပ်မှု ပြုသော ရဟန်းတို့ အတွက် အစောင့်အရှောက် စီစဉ်ခြင်းကိစ္စ ဟူသော အကြောင်းကြောင့်သာလျှင် (သန္နိပတိကာ- စည်းဝေးကြကုန်ပြီ) တေန- ထိုအနက်ကို ပြခြင်းကြောင့်၊ ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊ အာဟ- ဟောတော်မူသည်ကား၊ တဒဟုပေါသထေ ပန္နရသေ ဝဿူပနာ- ယိကာယာတိ အာဒိ- ကာယ-အစရှိသည်တည်း၊ အာသနေ- နေရာ၌၊ နိသဇ္ဇာယပိ- ထိုင်နေခြင်း၌လည်း၊ သုဓမ္မာယ- သုဓမ္မာမည်သော၊ ဒေဝသဘာယ- နတ်သဘင် အဆောက်အဦး၌၊ ပဌမံ- နတ်မင်းကြီးလေးဦးတို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ တာဝတိံသေသု- တာဝတိံသာဘုံသားဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝေသု- နတ်တို့သည်၊ နိသိန္နေသု- ထိုင်နေပြီး ကုန်လသော်၊ တဿာ- ထိုသုဓမ္မာ နတ်သဘင်၏၊ စတူသု- လေးခုကုန်သော၊ ဒွါရေသု- တံခါးတို့၌၊ စတ္တာရေ- လေးဦးကုန်သော၊ မဟာရာဇာနော- နတ်မင်းကြီးတို့သည်၊ နိသိဒန္တိ- ထိုင်နေကြကုန်၏၊ ဣဒံ- ဤထိုင်နေခြင်းသည်၊ နေသံ- ထိုနတ်တို့၏၊ အာသနေ- နေရာ၌၊ နိသဇ္ဇာယ- ထိုင်ခြင်း၌၊ စာရိတ္တံ- ထိုင်ရိုးစဉ်လာအလေ့ အကျက်သည်၊ ဟောတိ- ၏။

ယေနတ္ထေနာတိ- ကား၊ ယေန ကိစ္စေန- အကြင်ဝါဆိုဝါကပ်ပြုကြသော ရဟန်းတို့ကို အစောင့်အရှောက် စီစဉ်ပေးခြင်းကိစ္စဖြင့်၊ ယေန ပယောဇနေန- အကြင် ဝါဆိုဝါကပ်ပြုကြသော ရဟန်းတို့ကို အစောင့်အရှောက် စီစဉ်ပေးခြင်းအကျိုးဖြင့်၊ (သန္နိသိန္နာ ဟောန္တိ) အာရက္ခတ္ထန္တိ- ကား၊ အာရက္ခဘူတံ- တောနေရဟန်းတို့ကို စောင့်ရှောက်မှု ဖြစ်သော၊ အတ္ထံ- ကိစ္စကို၊ ဝါ- အကျိုးကို (စိန္တယိတွာ- ၍) ဧတေသံ- ထိုစတုမဟာရာဇ်နတ်မင်းကြီးတို့၏၊ ဝါ- တို့မှာ၊ ဝုတ္တံ- နတ်သားသုံးကျိပ်သုံးယောက် တို့က အမိန့်ပေးပြောဆိုအပ်သော၊ ဝစနံ- အမိန့်စကားသည် (အတ္ထိ- ရှိ၏) ဣတိ-

ထိုသို့ သုံးကျိပ်သုံးယောက်သော နတ်သားတို့က အမိန့်ပေးပြောဆိုအပ်သော အမိန့်စကားရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ မဟာရာဇာနော- စတုမဟာရာဇ် နတ်မင်းကြီး တို့သည်၊ ဝုတ္တဝစနာ- ဝုတ္တဝစနတို့မည်၏ (အမိန့်စကား နာခံသူတို့မည်၏- ဟူလို)။

၂၈၃။ အတိက္ကမိတွာတိ- ကား၊ အဘိဘဝိတွာ- လွှမ်းမိုး၍ (ဩဘာသော ပါတုရဟောသိ)။

သနက္ခိမာရကထာအဖွင့်

၂၈၄။ (သော ပကတိဝဏ္ဏော- ထိုဗြဟ္မာ၏ ရုပ်အဆင်း ရုပ်အသွင်သဏ္ဌာန်သည်၊ ဝါ- ကို၊ တာဝတိံသာနံ- တာဝတိံသာဘုံသားဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝါနံ- နတ်တို့၏၊ စက္ခုပထသို့- စက္ခုပသာဒတည်းဟူသော လမ်းကြောင်း၌၊ ဝါ- စက္ခုပသာဒ၏ အာရုံထင်ပေါ်နိုင်ရာ အရပ်၌) အဘိသမ္ဘဝိတုံ အဓိဂန္ဓိ- ရခြင်းရောက်ခြင်းငှာ၊ ဝါ- မြင်ခြင်းငှာ၊ အသတ္တုဏေယျာ- မစွမ်းနိုင်သည်၊ အနဘိသမ္ဘဝနီယော- မရနိုင် မရောက်နိုင်သည်၊ ဝါ- မမြင်နိုင်သည် (ဟောတိ- ဖြစ်၏) တေန- ထိုအနက်ကို ပြလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ အပ္ပတ္တဗ္ဗောတိ အာဒိ- အပ္ပတ္တဗ္ဗော- အစရှိသည်တည်း၊ စက္ခုယေဝ- စက္ခုပသာဒသည် ပင်လျှင်၊ ပထော- လမ်းကြောင်းတည်း၊ ရူပဒဿနဿ- ရူပါရုံကို မြင်ခြင်း၏၊ မဂ္ဂေါ- လမ်းကြောင်းတည်း၊ ဥပါယော- အကြောင်းတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ စက္ခုပထော- စက္ခုပထမည်၏၊ တသ္မိံ စက္ခုပထသို့- ထိုစက္ခုပသာဒ တည်းဟူသော ရူပါရုံမြင်ခြင်း၏ လမ်းကြောင်း၌ ၊ ဝါ- ရူပါရုံမြင်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော စက္ခုပသာဒ၌ (အနဘိသမ္ဘဝနီယော ဟောတိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ စက္ခုပသာဒေတိ- စက္ခုပသာဒဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဝါ- တနည်းကား၊ စက္ခုဿ- စက္ခုပသာဒ၏၊ ဂေါစရယောဂ္ဂေါ- အာရုံထင်မှုဖြစ်သင့်ရာ အရပ်သည်၊ စက္ခုပတော- စက္ခုပထမည်၏၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ အာပါထေဝါတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

နာဘိဘဝတိတိ- ကား၊ နအဘိဘဝတိ- မရောက်၊ ဂေါစရဘာဝံ- အာရုံ၏ အဖြစ်သို့၊ နဂစ္ဆတိ- မရောက် [ဘူ ပတ္တိယံ- ဟူသော ဓာတ်ကျမ်းနှင့် အညီတည်း၊ အဘိဥပသာရကို ဓာတုတ္တာနုဝတ္တကဟု ဆိုရတော့၏] ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ဟေဋ္ဌာ ဟေဋ္ဌာတိ- ကား၊ တာဝတိံသတော- တာဝတိံသာနတ်ဘုံမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ ဟေဋ္ဌာ ဟေဋ္ဌာ- အောက်အောက်ဘုံ၌၊ ဝါ- အောက်အောက်ဘုံက

(ဒေဝတာ- နတ်တို့တည်း)။ စာတုမဟာရာဇိကတော- စာတုမဟာရာဇ်နတ်ဘုံမှ (ပဋ္ဌာယ- ဤ၊ ဟေဋ္ဌာ ဟေဋ္ဌာ- ဤ၊ ဝါ- က၊ ဒေဝတာ- နတ်တို့သည်)၊ န- မဟုတ်ကုန်၊ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇတော- ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇဘုံမှ (ပဋ္ဌာယ ဟေဋ္ဌာ ဟေဋ္ဌာ ဒေဝတာပိ- နတ်တို့သည် လည်း) န- မဟုတ်ကုန်၊ ဟိ- မှန်၏။ စာတုမဟာရာဇိက- စာတုမဟာရာဇ် ဘုံသားနတ်တို့သည်၊ တာဝတိံသာနံ- တာဝတိံသာဘုံသားနတ်တို့၏၊ ဇာတိရူပါနိ- နဂိုမူလ ပဋိသန္ဓေရုပ်တို့ကို ပဿိတုံ- မြင်ခြင်းငှာ၊ သက္ကောန္တိယထာ- စွမ်းနိုင်ကုန်သကဲ့သို့ တထာ- ထိုအတူ၊ ဗြဟ္မာနော- ဗြဟ္မာတို့သည်၊ ဟေဋ္ဌိမာ၊ အောက်ဘုံ၌ ဖြစ်သော ဗြဟ္မာတို့သည်၊ ဥပရိမာနံ- အထက်ဘုံ၌ ဖြစ်သော ဗြဟ္မာတို့၏ (ဇာတိရူပါနိ- တို့ကို၊ ပဿိတုံ- မြင်ခြင်းငှာ၊ သက္ကောန္တိ- စွမ်းနိုင်ကုန်၏) ဣတိ- ဤသို့၊ ကေစိ- အချို့ ဆရာတို့သည် (ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏) တံ- ထိုသို့ဆိုခြင်းသည်၊ န ယုတ္တံ- မသင့်၊ ဟိ- အမှန်တကယ် ဖြစ်ပုံကား၊ ဟေဋ္ဌိမာ- အောက်ဘုံ၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဗြဟ္မာနော- ဗြဟ္မာတို့သည်၊ ဥပရိမာနံ- အထက်ဘုံ၌ ဖြစ်သော ဗြဟ္မာတို့၏၊ မူလပဋိသန္ဓိရူပံ၊ နဂိုမူလပဋိသန္ဓေရုပ်ကို၊ ပဿိတုံ- ငှာ၊ န သက္ကောန္တိ- ကုန်၊ မာပိတမေဝ- ဖန်ဆင်းပြ အပ်သော ရုပ်ကိုသာလျှင်၊ ပဿိတုံ- ငှာ၊ သက္ကောန္တိ- စွမ်းနိုင်ကုန်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏။

သုဏန္တော နိဒ္ဒန္တိ ဩက္ကမိတိ- ကား (ရာဇာ- ဒုဋ္ဌဂါမဏိအဘယမင်းသည်) ဂတိယော- ယမိုက်ပါဠိတော် ရွတ်သံသွားပုံတို့ကို၊ ဥပမာရေန္တော- စူးစမ်းဆင်ခြင်လသော်၊ ဗဟိ-တရားသံမှ အခြားသော အပြင်အပအာရုံ၌၊ ဝိသဋ္ဌဝိတက္ကဝိစ္ဆေဒေန- လွင့်ပါး ပြေးသွားသော ဝိတက်ကို ပယ်ဖြတ်ခြင်းအားဖြင့်၊ သင်္ကောစံ- ကျဉ်းကျုံ့ခြင်းသို့၊ အာပန္နစိတ္တကာယ- ရောက်သော စိတ်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် (သဇ္ဈာယံ- စိတ္တယမိုက် ပါဠိတော်ရွတ်ဆိုသံကို၊ သုဏန္တော- နားထောင်လျက်သာလျှင်၊ နိဒ္ဒန္တိ- အိပ်ပျော်ခြင်းသို့ ဩက္ကမိ- သက်ရောက်ပြီ)၊ မယံ အယျကဿာတိ (ဝစနံ)- မယံ အယျကဿ- ဟူသော စကားကို၊ ဘဂဝန္တံ- မြတ်စွာဘုရားကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍ (ရာဇာ- သည်) ဝဒတိ- ပြောဆို၏၊ ဧတဿ- ဤဂန္ဓဗ္ဗနတ်၏၊ ပဉ္စ- ငါးခုကုန်သော၊ သိခါ- ဆံစည်းတို့သည် (အတ္ထိ- ရှိကုန်၏) ဣတိ- ထို့ကြောင့် (သော- ထိုဂန္ဓဗ္ဗနတ်သည်) ပဉ္စသိခေါ- ပဉ္စသိခမည်၏၊ [ဤပုဒ်အနက်ကို မဟာဂေါဝိန္ဒသုတ်ဋီကာ၌ သာဓကနှင့် တကွပြပါမည်] ပဉ္စသိခေါ ဝိယ- ဆံစည်းငါးခုရှိသော ဂန္ဓဗ္ဗနတ်သားကဲ့သို့သော သနင်္ကမာရဗြဟ္မာသည်၊ ပဉ္စသိခေါ- ပဉ္စသိခမည်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပဉ္စသိခဂန္ဓဗ္ဗသဒိသောတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ မမာယန္တိတိ- ကား၊ ပိယာယန္တိ- ချစ်ခင်ကုန်၏။

၂၈၅။ သုမုတ္တောတိ- ကား၊ သရဒေါသေဟိ- အသံ၏ အပြစ်တို့မှ၊ သုဠ-
 ကောင်းစွာ၊ မုတ္တော- လွတ်ကင်းသော၊ ယေဟိ ပိတ္တသေမှာဒီဟိ- အကြင်သည်းခြေ
 သလိပ် အစရှိသော အပြစ်တို့သည်၊ ပလိဗုဒ္ဓတ္တာ- မြေးယုက်အပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊
 သရော- အသံသည်၊ အဝိဿဋ္ဌော- မလွတ်လပ် မသန့်ရှင်းသည်၊ သိယာ- ဖြစ်ရာ၏၊
 တဒဘာဝတော- ထိုသည်းခြေသလိပ် အစရှိသော အပြစ်တို့မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဝိဿဋ္ဌော-
 လွတ်လပ်သန့်ရှင်းသည် (ဟောတိ) ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်
 မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အပလိဗုဒ္ဓေါတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊
 ဝိညာပေတိ- အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေနိုင်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝိညေယျော-
 ဝိညေယျမည်၏၊ ဧသ ဝိညေယျသဒ္ဓေါ- ဤဝိညေယျသဒ္ဓါသည်၊ အန္တောဂမဟေတု
 အတ္ထော- ဝိညေယျဟူသော သဒ္ဓါ၏ အတွင်း၌ ပါဝင်သော ဧကဟူသော ကာရိတ်
 ပစ္စည်း၏ “စေ” ဟူသော ဟိတ်အနက်ရှိသော၊ ကတ္တုသာဓနော- တတ်ဟူသော
 ကတ္တုသတ္တိကို ပြီးစေတတ်သော သဒ္ဓါတည်း၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ အတ္ထဝိညာပနော-
 တိ- အတ္ထဝိညာပနော- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သရဿ- အသံ၏၊ မဓရကာ
 နာမ- ချိုသာသည် အဖြစ်မည်သည်၊ မဒ္ဒဝံ- နူးညံ့သည်အဖြစ်တည်း၊ ဣတိ- ကြောင့်၊
 မဓရော မုဒူတိ- မဓရော မုဒု-ဟူ၍၊ အာဟ- ပြီ။

သဝနံ- ကြားနာခြင်းကို၊ အရဟတိ- ထိုက်၏၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ သဝနီယော-
 သဝနီယမည်၏၊ သဝနာရဟတာ စ- ကြားနာခြင်းကို ထိုက်သည် အဖြစ်ဟူသည်လည်း
 [ဤပုဒ်၌ “ယ” ပိုသည် ဟုယူဆ၏]၊ အာပါထသုခတာယ- ထိုအသံထင်ပေါ်လာပါက
 နားချမ်းသာစေသည် အဖြစ်ကြောင့် (ဟောတိ) ဣတိ- ကြောင့်၊ ကဏ္ဍသုခေါတိ-
 ဟူ၍၊ အာဟ- ပြီ၊ ဗိန္ဒူတိ- ဗိန္ဒူဟူသည်ကား၊ ပိဏ္ဍိတော- (မကွဲမအပ်တခဲနက်)
 လုံးသည်၊ အာကောဋိတ ဘိန္နကံသသဒ္ဓေါဝိယ- ခေါက်အပ်လသော် ကွဲအက်သော
 ကြေးခွက်သံကဲ့သို့၊ အနေကာဝယဝေါ- များစွာသော အစိတ်အမွှာရှိသည်၊ အဟုတ္တာ-
 မဖြစ်မူ၍၊ နိရဝယဝေါ- အစိတ်စိတ်အမွှာမွှာမရှိသည်၊ ဧကဘာဝေါ- တလုံးတခဲတည်း
 ဖြစ်ခြင်းရှိသည် (ဟောတိ) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊
 ဧကဂ္ဂနောတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဧတေနော- ထိုဧကဂ္ဂနော- ဟူသော
 ပုဒ်ဖြင့်ပင်၊ အဿ- ထိုဗြဟ္မာ၏ အသံ၏၊ အဝိသာရိတာ- ဖရိဖရဲ မကွဲမပြန့်သည်
 အဖြစ်ကို၊ သံဝဏ္ဏိတာ- ဖွင့်ဆိုအပ်၏ ဟူ၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ- မှတ်ထိုက်၏။

စ- ထိုမှတပါး၊ အဿ- ထိုအသံ၏၊ ဂမ္ဘီရပုတ္တိဋ္ဌာနတာယ- နက်ရှိုင်းသော ဖြစ်ရာ ဌာနရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဂမ္ဘီရတာ- နက်သည် အဖြစ်သည် (ဟောတိ- ဖြစ်၏) ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ နာဘိမူလတောတိ အာဒိ- နာဘိမူလတော- အစရှိသည် ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဧဝံ သမုဋ္ဌိတောတိ- ကား၊ ဇိဝါဒိပ္ပဟာရမတ္တသမုဋ္ဌိတော- လျှာအစရှိသည်တို့၏ ပုတ်ခတ်ခြင်းမျှကြောင့် ထွက်ပေါ်လာသော အသံသည်၊ အမဓုရောစ- မချိုသာသည်လည်း၊ ဟောတိ- ၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း) ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနာနံ- အသံဖြစ်ရာဌာနတို့၏၊ ပရိလဟုဘာဝတော- ထက်ဝန်းကျင်မှ ပေါ်သည် အဖြစ် (ဝါ- မလေးမနက် ပေါ်ပြက်ပြက်၏ အဖြစ်) ကြောင့်တည်း (ဧဝံသမုဋ္ဌိတော- ဤသို့ လျှာသွား နှုတ်ခမ်း အာစောက်တို့၏ ထိခံမှုကြောင့် ထွက်လာသော အသံသည်) ဒူရံစ- ဝေးသော အရပ်တိုင်အောင်လည်း၊ နသာဝေတိ- မကြားစေနိုင် (ကသ္မာ-နည်း၊ တဿ- ထိုအသံ၏) ဝီရတာဝါဘာဝတော- ရဲတင်းသည် ခိုင်ခံ့မြဲမိမိသည် အဖြစ် မရှိခြင်းကြောင့်တည်း၊ ပါဠိရှိသည့် အတိုင်းသင့်မည် ထင်သလို အနက်ပြန်ဆိုလိုက်၏။ “ထိရ ဘာဝါဘာဝတော” ဟု ရှိသင့်လေမည်လောဟုတွေးတောမိ၏၊ နိန္နာဒီတိ- ကား၊ သုဝိပုလဘာဝတော- ကောင်းစွာ ပြန့်ပွားသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သဝိသေသံ- ထူးခြားမှုနှင့်တကွ ဖြစ်သည် (ဟုတွာ- ဖြစ်၍) နိန္နာဒေါ- ပဲ့တင်ထပ်ခြင်းရှိသည် (ဟောတိ) ဝါ- တနည်းကား၊ ပါသံသနိန္နာဒေါ- ချီးမွမ်းထိုက်သော ပဲ့တင်ထပ်မှုရှိသည် (ဟောတိ) တေန- ထို့ကြောင့်၊ မဟာမေဃ ။ပ။ ယုတ္တောတိ- ဟူ၍၊ အာဟ- ပြီ။

ပစ္ဆိမံ ပစ္ဆိမန္တိ - ကား၊ ဒုတိယံ- နှစ်ခုမြောက်သော၊ ပဒဉ္စ- ဝိညေယျဟူသော ပုဒ်သည် လည်းကောင်း၊ စတုတ္ထံ- လေးခုမြောက်သော၊ ပဒဉ္စ- သဝနီယပုဒ်သည်လည်းကောင်း၊ ဆဋ္ဌံ ပဒဉ္စ- ခြောက်ခု မြောက်သော အဝိသာရီပုဒ်သည်လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌမံ ပဒဉ္စ- ရှစ်ခုမြောက် နိန္နာဒီပုဒ်သည်လည်းကောင်း (အတ္ထောယေဝ- အနက်ကို ညွှန်ပြသော

၁။ **ပစ္ဆိမံ ပစ္ဆိမံ ပဒံ ပုရိမဿ ပုရိမဿ ။** ။ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ ဝိဿဋ္ဌော ဝိညေယျော- အစရှိသော ရှစ်ပုဒ်တို့တွင် နောက်နောက်ပုဒ်သည် ရှေးရှေးပုဒ် အနက်ကို ညွှန်ပြသည်ဟု ဖွင့်၏။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ (ဗြဟ္မာယုသုတ်အဖွင့် ၂၇၀) ၌မူ ဝိဿဋ္ဌဖြစ်သောကြောင့် ဝိညေယျဖြစ်သည်၊ မဇ္ဈ (မဓုရ) ဖြစ်သောကြောင့် သဝနီယ ဖြစ်သည်၊ ဗိန္နုဖြစ်သောကြောင့် အဝိသာရီ ဖြစ်သည်၊ ဂမ္ဘီရဖြစ်သောကြောင့် နိန္နာဒီဖြစ်သည်ဟူ၍ ရှေးရှေးပုဒ်က အကြောင်းကို ပြ၍ နောက်နောက်ပုဒ်က အကျိုးပြုအဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်ထားသည်။ [သန့်ရှင်း၊ သိလွယ်၊ နာချင်ဖွယ်၊ နားဝယ်ချိုသာယာ၊ ဖရိုဖရဲ၊ မအက်ကွဲဟု၊ နက်နဲလုံးအင်၊ ပဲ့ထပ်တင်၊ အသံတွင် ရှစ်အင်္ဂါ။

ပုဒ်သာတည်း) ပုရိမဿ ပုရိမဿာတိ- ကား၊ ယထာက္ကမံ- အစဉ်အတိုင်း၊ ပဌမဿစ- ပဌမဖြစ်သော ဝိဿဋ္ဌပုဒ်၏လည်းကောင်း၊ တတိယဿစ- တတိယ မဇ္ဈပုဒ်၏လည်းကောင်း၊ ပဉ္စမဿစ- ပဉ္စမ ဗိန္ဒုပုဒ်၏လည်းကောင်း၊ သတ္တမဿစ- သတ္တမ ဂမ္ဘီရပုဒ်၏လည်းကောင်း၊ အတ္ထောယေဝါတိ- ကား၊ အတ္ထနိဒ္ဒေသော ဧဝ- အနက်ကို ညွှန်ပြသော ပုဒ်သာတည်း၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ အဿ- ထိုအသံ၏၊ ဝိဿဋ္ဌတာ- သည်းခြေ ချဲ့သလိပ်မပိတ်ဆို့၍ လွတ်လွတ်ကင်းကင်းသန့်ရှင်းသည့် အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောကို၊ ဝိညေယျတာယ- အနက်အဓိပ္ပါယ်သိလွယ်သည် အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိနိုင်၏၊ မဇ္ဈဘာဝေါ- ချိုသာသည် အဖြစ်ကို၊ သဝနီယတာယ- ကြားနာထိုက်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ- သာယာနာပျော်ဖွယ်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ- နာဝင်ချိုသည် (ကဏ္ဍသုခရှိသည်) အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိရ၏၊ ဗိန္ဒုဘာဝေါ- လုံးသည် အဖြစ်ကို၊ အဝိသာရိတာယ- ဖရိုဖရဲ မကွဲမပြန်သည် အဖြစ်ကြောင့် (ဝေဒိတဗ္ဗာ) ဂမ္ဘီရဘာဝေါ- နက်သည် အဖြစ်ကို၊ နိန္ဒာဒိတာယ- ပဲ့တင်ထပ်မှုရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် (ဝေဒိတဗ္ဗာ) ဣတိ- ဤသို့ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်သင့်၏)။

ယထာပရိသန္တိ ဧတ္ထ- ယထာပရိသံ- ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ယထာသဒ္ဓေါ- ယထာသဒ္ဓါသည်၊ ပရိမာဏဝါစီ- အတိုင်းအတာပမာဏဟူသော အနက်ကို ဟောသော သဒ္ဓါတည်း၊ ပကာရာဒိဝါစီ- အပြားအစရှိသော အနက်ကိုဟောသော သဒ္ဓါသည်၊ န- မဟုတ်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ယတ္တကာ ပရိသာတိ- ယတ္တကာပရိသာ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ တေန- ထိုယတ္တကာ ပရိသာ-ဟူသော အဖွင့်ပါဌ်ဖြင့်၊ အဿ- ထိုဗြဟ္မာ၏၊ သရော- အသံသည်၊ ပရိသပ္ပမာဏမေဝ- ပရိသတ်၏ အတိုင်းအတာ အကန့်အသတ်မျှ လောက်သာလျှင်၊ နိစ္ဆရတိ- ထွက်ပေါ်လာ၏၊ အယံ- ဤပရိသတ်အတိုင်းအတာမျှလောက်သာ အသံထွက်ခြင်းသည်၊ အဿ- ထိုဗြဟ္မာ အသံ၏၊ ဓမ္မတာ- ထုံးတမ်းစဉ်လာသဘောတည်း၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ပြ၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ဆိုတော်မူသည် ကား၊ တတ္တကမေဝါတိအာဒိ- တတ္တကမေဝ အစရှိသည်တည်း။

ယေ ဟိ ကေစိတိ အာဒိ- ယေ ဟိ ကေစိ- အစရှိသော ပါဠိတော် စကားရပ်သည်၊ ယာဝဉ္စ သော ဘဂဝါတိ အာဒိနာ- ယာဝဉ္စ သော ဘဂဝါ- အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဝုတ္တဿ- ပြဆိုအပ်သော၊ အတ္တဿ- အနက်၏၊ ဟေတုကိတ္တနဝသေန- အကြောင်းကို ပြဆိုခြင်း

သုတ်]

သနင်္ကမာရကထာအဖွင့်

၄၅

အနေအားဖြင့် သမတ္ထနံ- ခိုင်မြဲစေသော စကားရပ်တည်း (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း) နေသံ- ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ သရဏေသု- ကိုးကွယ်အားထားရာ ရတနာသုံးပါးတို့၌၊ နိစ္စသေဝနေနစ- အမြဲမှီခိုဆည်းကပ်ခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သီလေသု- သီလတို့၌၊ ပတိဋ္ဌာပနေနစ- မိမိကိုယ်ကိုတည်မြဲစေခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဆကာမသဂ္ဂ သမ္ပတ္တိအနုပ္ပါဒနတော- ခြောက်ထပ်သော ကာမာဝစရနတ်စည်းစိမ်ကို ဖြစ်စေကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ယေ ဟိ ကေစိ ။ပ။ ဝဒတီတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီ၊ နိဗ္ဗေမတိကဂဟိတသရဏေတိ- ကား၊ မဂ္ဂေန- အရိယမဂ်ဖြင့် အာဂတသရဏဂမနေ- ဖြစ်ပေါ်လာသော သရဏဂုံရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ဝါ- ဖြစ်ပေါ်လာသော ကိုးကွယ်အားထားရာဟု ဆည်းကပ်မှု ကုသိုလ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို (သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ ဗြဟ္မာ- သနင်္ကမာရ ဗြဟ္မာသည်၊ ဝဒတိ- မိန့်ဆို၏)။

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ တေ- ထိုအရိယမဂ်ဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော သရဏဂုံရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ သည်၊ သဗ္ဗသော- ကြွင်းမဲ့ဥဿုံ အားလုံးစုံအားဖြင့်၊ သမ္မုတ္တိတိတ ဝိစိကိစ္ဆတာယ- ပယ်နုတ်အပ်ပြီးသော ယုံမှားမှု ဝိစိကိစ္ဆာရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ရတနတ္ထယေ- ရတနာမြတ်သုံးပါးအပေါင်း၌၊ အဝေစ္စပ္ပဿာဒေန- ဂုဏ်တော်တို့သို့ ဉာဏ်ဖြင့် သက်ရောက်၍ ကြည်ညိုယုံကြည်ခြင်းဟူသော သဒ္ဓါတရားနှင့်၊ သမန္နာဂတာယေဝ- ပြည့်စုံသူတို့ချည်းသာတည်း၊ (ယေ- အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်) ပေါထုဇ္ဇနိကသဒ္ဓါယ- ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သဒ္ဓါတရား၏၊ ဝသေန- အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ- အလိုကျအားဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓါဒိနံ- ဘုရားအစရှိသော ရတနာသုံးပါးတို့၏၊ ဂုဏေ- ဂုဏ်တော် တို့သို့၊ ဩဂါဟေတွာ- ဉာဏ်ဖြင့် သက်ဝင်၍၊ ဇာနန္တိ- သိကြကုန်၏၊ အပရနေယျ ဗုဒ္ဓိနော- သူတပါးတို့ ဟောပြောပို့ဆောင်မှုကြောင့် ရရှိအပ်သော တဆင့်ခံ အသိဉာဏ် ရှိကြကုန်သော၊ တေ- ထိုပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ ပရိယာယတော- တိုက်ရိုက်မုချမဟုတ် သွယ်ဝိုက်ယူဖွယ် ပရိယာယအားဖြင့်၊ နိဗ္ဗေမတိက ဂဟိတ သရဏာ- ယုံမှားတွေဝေမှု မရှိဘဲ ယူအပ် ဆည်းကပ်အပ်သော ကိုးကွယ်ရာ ရှိသူတို့ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက် ကုန်၏၊ ဂန္ဓဗ္ဗဒေဝဂဏန္တိ- ကား၊ ဂန္ဓဗ္ဗဒေဝသမူဟံ- ဂန္ဓဗ္ဗနတ်အပေါင်းကို (ပရိပူရေန္တိ) ခီရိဏီ- အစေးရှိသော သစ်ပင်ကို (လင်လွန်းပင်-ဟု မိန့်ဆိုတော်မူကြ၏) တုကာ- တုကာ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏၊ ယာ- ယင်းသစ်ပင်ကို တုကာ (တုဂါ) တိပိ- တုကာ(တုဂါ) ဟူ၍လည်း၊ ဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ တဿာ- ထိုတုကာမည်သော သစ်ပင်၏၊ စုဏ္ဏံ-

အမှန်သည်။ တုကာပိဋ္ဌံ- တုကာပိဋ္ဌမည်၏။ တံ- ထိုတုကာပင်အမှန်ကို ကောဋေတ္တာ- ထောင်း၍၊ ပက္ခိတ္တံ- ထည့်သွင်းအပ်လသော်၊ ယနံ- တခဲနက်ပြည့်ကြပ်သည်။ နိရန္တရစိတံ- အကြားမလပ် ပြည့်ကြပ်နေသည်။ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ တိဋ္ဌတိ- တည်၏။

ဘာဝိတက္ကဒ္ဓိပါဒအဖွင့်

၂၈၇။ သုပညတ္တာတိ- ကား၊ သုဠ- ကောင်းစွာ၊ ပကာရေဟိ- အမျိုးမျိုး အစားစား အပြားတို့ဖြင့်၊ ဉာပိတာ- သိစေအပ်ကုန်ပြီ၊ ဗောဓိတာ- သိစေအပ်ကုန်ပြီ၊ ဝါ- တနည်းကား၊ အသင်္ကရတော- မရောယှက်သော အားဖြင့်၊ ဌပိတာ- (ဝေနေယျတို့ ခန္ဓာအစဉ် သန္တာန်၌) ထားအပ်ကုန်ပြီ၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ တံဗောဓနံစ- ထိုသိစေခြင်း ဟူသည်လည်းကောင်း၊ အသင်္ကရတော- ဖြင့်၊ တံ ဌပနံစ- ထိုဝေနေယျတို့ ခန္ဓာအစဉ်၌ ထားခြင်းဟူသည်လည်းကောင်း၊ အတ္ထတော- ဆိုလိုရင်းအနက်အားဖြင့်၊ ဒေသနာဇဝ- ဟောခြင်းသာတည်း၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သုကထိတာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဣဇ္ဈနဋ္ဌေနာတိ- ကား၊ သမိဇ္ဈနဋ္ဌေန- ပြီးစီးကြောင်း ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ နိပ္ပဇ္ဇနဿ- ပြီးစီးခြင်း၏၊ ကာရဏဘာဝေန- အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် (ဣဒ္ဓိ- ဣဒ္ဓိမည်၏) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ပတိဋ္ဌာန ဋ္ဌေနာတိ- ကား၊ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန- တည်ရာဟူသော အနက်ကြောင့် (ပါဒေါ- ပါဒမည်၏) ဣဒ္ဓိယာ- ပြီးစီးထမြောက်ကြောင်း တရား၏ (ပြီးစီးထမြောက်ကြောင်း တန်ခိုးဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော အဘိညာဉ်စိတ်နှင့် ယှဉ်သော ဆန္ဒသမာဓိပဓာန သင်္ခါရ အစရှိသော နောက်နောက်သော တရားအပေါင်း၏) ပါဒေါ- တည်ရာ အကြောင်းတည်း (တည်ရာ အကြောင်းဖြစ်သော ကြွင်းသော ရှေးရှေးစိတ်စေတသိက် နာမ်ခန္ဓာလေးပါး တရား အစုအပေါင်းတည်း) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဣဒ္ဓိပါဒေါ- ဣဒ္ဓိပါဒမည်၏၊ ဣဒ္ဓိယာ- ပြီးစီးထမြောက်ကြောင်း တန်ခိုးဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော တရား၏၊ ဝါ- ကို၊ အဓိဂမုပါယော- ရခြင်း၏ အကြောင်းတည်း၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း။

ဟိ- မှန်၏၊ ယသ္မာ- အကြံကြောင့်၊ တေန- ထိုဣဒ္ဓိရခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ရှေးရှေးနာမ်ခန္ဓာလေးပါး တရားအစုဖြင့်၊ ဥပဇ္ဈပရိ- အထက်အထက် (နောက်နောက်) ဖြစ်သော၊ ဝိသေသသင်္ခါတံ- ထူးခြားသော တရားဟု ဆိုအပ်သော၊ ဣဒ္ဓိ- ပြီးစီးထမြောက်ကြောင်း တရားသို့ (ဆန္ဒ အစရှိသော တန်ခိုးသို့) ပဇ္ဇန္တိ ပါပုဏန္တိ- ရောက်ကုန်၏၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့် (သော- ထို ဣဒ္ဓိရကြောင်း ဖြစ်သော ရှေးရှေး

သုတ်]

ဘာဝိတက္ကဒ္ဒိပါဒအဖွင့်

၄၇

နာမ်ခန္ဓာလေးပါး တရားအစုကို ပါဒေါတိ- ပါဒဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏။ (ယော-
 အကြင်ရှေးရှေးနာမ်ခန္ဓာလေးပါးတရားသည်) ကုဇ္ဈတိ- ပြီးစီး၏။ ကုတိ- ထို့ကြောင့်
 (သော- ထိုရှေးရှေးနာမ်ခန္ဓာလေးပါးတရားသည်) ကုဒ္ဒိ- ကုဒ္ဒိမည်၏။ သမိဇ္ဈတိ နိပ္ပဇ္ဇတိ-
 ပြီးစီး၏။ ကုတိ အတ္ထော- တည်း။ ကုဒ္ဒိဇေ- ကုဒ္ဒိမည်သော တရားသည်ပင်၊ (ပြီးစီး
 ထမြောက်သော ရှေးရှေးနာမ်ခန္ဓာလေးပါး တရားသည်ပင်) ပါဒေါ- အဖို့အစုတည်း။
 ကုဒ္ဒိပါဒေါ- ကုဒ္ဒိမည်သော တရားအဖို့အစု (တန်ခိုးအဖို့အစု) ကုဒ္ဒိကောဋ္ဌာသော-
 ကုဒ္ဒိတရားအစု၊ ကုတိအတ္ထော- တည်း။ ဧဝံ- ဤဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော စကားအစဉ်ဖြင့်၊
 တာဝ- ကုဒ္ဒိပဟုတည်း။ အစရှိသော ပုဒ်တို့မှ ရှေးဦးစွာ (ဝုတ္တေ- ဟောတော်မူအပ်သော)
 စတ္တာရော ကုဒ္ဒိပါဒေါ ဧတ္ထ- စတ္တာရော ကုဒ္ဒိပါဒေါ- ဟူသော ဤပါဠိတော်၌၊ အတ္ထော-
 အနက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏။ ကုဒ္ဒိပဟောနကတာယာတိ- ကား၊ ကုဒ္ဒိယာ-
 တန်ခိုးကို၊ နိပ္ပိဒနေ- ဖြစ်စေခြင်း၌၊ သမတ္ထဘာဝါယ- စွမ်းနိုင်သည် အဖြစ်ဟူသော
 အကျိုးငှာ (ပညတ္တာ- သိစေတော်မူအပ်ကုန်ပြီ)။

ကုဒ္ဒိဝိသဝိတာယာတိ- ကား၊ ကုဒ္ဒိယာ- ကို၊ နိပ္ပိဒနေ- ၌၊ ယောဂျဘာဝါယ-
 သင့်လျော်သည် အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှာ (ပညတ္တာ) ဟိ- ယောဂျဘာဝါယ-ဟု
 ဖွင့်သည်မှာ မှန်၏။ ဓာတူနံ- ဓာတ်တို့၏။ အနေကတ္ထတာယ- များသော
 အနက်ရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိပုဗ္ဗော- ဝိရှေးရှိသော၊ သုသဒ္ဓေါ- သုဓာတ်ဟူသော
 သဒ္ဓါသည်၊ ယောဂျတ္ထော- ယောဂျအနက်ရှိ၏။ ဝါ- တနည်း။ ဝိသဝနံ ပဇ္ဇနံ-
 အလိုရှိတိုင်းဖြစ်စေနိုင်ခြင်းသည်၊ ဝိသဝိတာ- ဝိသဝိတာမည်၏။ တတ္ထ- ထိုတန်ခိုးကို
 ဖြစ်စေခြင်း၌၊ ကာမကာရိတာ- အလိုရှိတိုင်း ပြုလုပ်နိုင်သည် အဖြစ်သည်၊ ဝိသဝိတာ-
 မည်၏။ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ပုနပျုနန္တိအာဒိ- ပုနပျုနံ အစရှိသည်ဟူ၍ (အာစရိယော)
 အာဟ- ပြု ကုဒ္ဒိဝိကုဗ္ဗနတာယာတိ- ကား၊ ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိယာ- ရုပ်အဆင်း သဏ္ဌာန်အမျိုးမျိုး
 ပြုလုပ်မှု၏ ပြီးစီးခြင်းငှာ၊ ဝိဝိဇ္ဈေပကရဏာယ- အထူးထူး အပြားပြားရှိသော ရုပ်အဆင်း
 သဏ္ဌာန်ကို ပြုခြင်းငှာ (ပညတ္တာ) တေန- ကြောင့်၊ နာနပ္ပ ။ပ။ ဒဿနတ္ထာယာတိ-
 ဟူ၍၊ အာဟ- ပြီ။

ဘိက္ခု- ရဟန်းသည်၊ ဆန္ဒံ- ဆန္ဒကို၊ အဓိပတိ- အကြီးအကဲကို၊ ကရိတ္တာ- ပြု၍၊
 ဝါ- ပြုခြင်းကြောင့်၊ သမာဓိ- သမာဓိကို၊ စေ လဘတိ- အကယ်၍ ရငြားအံ့၊ စိတ္တဿေ
 ကဂ္ဂတံ- စိတ်တည်ကြည်သည် အဖြစ်ကို၊ စေလဘတိ- အံ့ (ဧဝံသတိ- ဤသို့ရသည်
 ဖြစ်လသော်) အယံ- ဤရအပ်သော သမာဓိကို၊ ဆန္ဒသမာဓိတိ- ဆန္ဒသမာဓိ- ဟူ၍။

ပုစ္ဆတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏။ ကုတိ- ဤသို့သော၊ ကုမာယ ပါဠိယာ- ဤကုဒ္ဒိပါဒဝိဘင်း ပါဠိတော်ဖြင့်၊ ဝါ- ကြောင့်၊ ဆန္ဒာဓိပတိ- ဆန္ဒဟူသော အကြီးအကဲရှိသော၊ သမာဓိ- သမာဓိသည်၊ ဆန္ဒသမာဓိ- ဆန္ဒသမာဓိမည်၏။ ကုတိ- ဤသို့၊ အဓိပတိသဒ္ဓလောပံ- အဓိပတိသဒ္ဓါကျေခြင်းကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ သမာသော- သမာသ်ကို၊ ဝုတ္တော- ဟောတော်မူ အပ်ပြီ၊ ကုတိ- ဤသို့၊ ဝိညာယတိ- သိအပ်၏။ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ အဓိပတိ သဒ္ဓတ္ထ- ဒဿနဝသေန- အဓိပတိသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို ပြခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ဆန္ဒဟေတုကော ။ပ။ သမာဓိတိ- ဟူ၍၊ အဋ္ဌကထာယံ- အဋ္ဌကထာ၌၊ ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ကုတိ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိအပ်၏။

ပဓာနဘူတာတိ- ကား၊ ဝီရိယဘူတာ- ဝီရိယဖြစ်ကုန်သော (သင်္ခါရာ- သင်္ခါရတို့သည်) ကုတိ- ဤသို့၊ ကေဓိ- အချို့ဆရာတို့သည် (ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏) တိ- မှန်၏။ ပဓာနဂ္ဂဟဏံ- ပဓာနသဒ္ဓါသည်၊ သင်္ခတသင်္ခါရာဒိနိဝတ္တနတ္ထံ- သင်္ခတသင်္ခါရ အစရှိသည်တို့ကို နှစ်စေခြင်းအကျိုးရှိ၏။ ကုတိ- ဤသို့ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) အထဝါ- တနည်းကား၊ တံတံ ဝိသေသံ- ထိုထိုထူးခြားသော ကိစ္စကို၊ သင်္ခရောတိ- စီမံပြုလုပ် တတ်၏။ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ သဗ္ဗမ္ပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ ဝီရိယံ- ဝီရိယသည်၊ သင်္ခါရော- သင်္ခါရမည်၏။ တတ္ထ- ထိုအားလုံးသော ဝီရိယတို့တွင် စတုကိစ္စသာဓ- ကတော - (အနုပ္ပန္နပါပက အကုသလဓမ္မတို့ကို မဖြစ်စေခြင်း အစရှိသော) လေးမျိုးသော ကိစ္စကို ပြီးစေတတ်သော သမ္ပပ္ပဓာနဝီရိယမှ၊ အညဿ- အခြားသော ဝီရိယကို၊ နိဝတ္တနတ္ထံ- နှစ်စေခြင်းအကျိုးငှာ၊ ပဓာနဂ္ဂဟဏံ- ပဓာနသဒ္ဓါကို (ကတံ- ပြုတော်မူ အပ်ပြီ) ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပဓာနဘူတာ သေဋ္ဌဘူတာ- မြတ်သော တရားဖြစ်ကုန်သော (သင်္ခါရာ- သမ္ပပ္ပဓာနဝီရိယတို့တည်း) ကုတိ အတ္ထော- ဤသို့သော အနက်သည် (ဟောတိ) ပန- ဆိုဖွယ်ရှိသည်ကား၊ စတုဗ္ဗိဓဿ- လေးမျိုးအပြားရှိသော၊ ဝီရိယဿ- သမ္ပပ္ပဓာနဝီရိယ၏။ ဝါ- ကို၊ အဓိပ္ပေတတ္တာ- အလိုရှိအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗဟုဝစနနိဒ္ဒေသော- ပဓာနသင်္ခါရာ-ဟု ဗဟုဝစကို ညွှန်ပြခြင်းကို (အာစရိယေန- သည်) ကတော- ပြုတော်မူအပ်ပြီ။

ဝိသု- သီးခြား (ကုဒ္ဒိဇေဝ ပါဒေါ ကုဒ္ဒိပါဒေါ- ဟူသော ကမ္မဓာရယသမာသ်မှ သီးခြား) သမာသယောဇနာဝသေန- (ကုဒ္ဒိယာ ပါဒေါ ကုဒ္ဒိပါဒေါ- ဟူ၍) ဆဋ္ဌိတပျရိသ သမာသ်ကို ယှဉ်စေခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေး၌၊ ယော ကုဒ္ဒိပါဒတ္ထော- အကြင် ကုဒ္ဒိပါဒသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို (ဝုတ္တော- ၌စပ်) ပါဒဿ- ပါဒသဒ္ဓါ၏၊ ဥပါယတ္ထတံ စ-

သုတ်]

ဘာဝိတက္ကဒ္ဒိပါဒအဖွင့်

၄၉

အကြောင်းဥပါယအနက်ရှိသည် အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကောဠာသတ္တတဉ္စ- အဖို့အစု
 အနက်ရှိသည် အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ ယထာယောဂဝသေန-
 ယှဉ်သင့်သည်အားလျော်သည် အဖြစ်ဖြင့်၊ ကုဓ- ဤနေရာ၌၊ ဝုတ္တော- ဆိုအပ်ပြီ၊ သော-
 ထိုက္ကဒ္ဒိပါဒသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို၊ ဝက္ခမာနာနံ- ဆိုအပ်လတ္တံ့ကုန်သော၊ ပဋိလာဘ
 ပုဗ္ဗဘာဂါနံ- နောက်နောက်ရအပ်သော ပဌမဈာန်အစရှိသော တရား၊ ရှေးအဖို့ဖြစ်သော
 ဥပစာရဈာန် အစရှိသော တရားတို့၏၊ ကတ္တုကရဏိဒ္ဓိဘာဝံ- အစဉ်အတိုင်း ကတ္တား
 ဟော ကုဒ္ဒိ၊ ကရိုဏ်းဟော ကုဒ္ဒိတို့၏ အဖြစ်ကို (သန္ဓာယ ဝုတ္တော-၌စပ်) [ကုဇ္ဈတီတိ
 ကုဒ္ဒိ-ဟူသော ဝစနတ္ထသည် ကတ္တုကုဒ္ဒိဖြစ်၏၊ ကုဇ္ဈန္တိ ဧတာယာတိ ကုဒ္ဒိ- ဟူသော
 ဝစနတ္ထသည် ကရဏိဒ္ဓိဖြစ်၏] ဝါ- တနည်း၊ ဥတ္တရစူဠဘာဇနီယေ- ဥတ္တရစူဠဘာဇနီယ
 အခန်းပါဠိတော်၌ (ကုဒ္ဒိပါဒဝိဘင်း အဘိဓမ္မဘာဇနီယ၊ နှာ- ၂၃၂ စာပိုဒ်- ၄၅၇-၌)
 ဝုတ္တေဟိ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော၊ ဆန္ဒာဒီဟိ- ဆန္ဒအစရှိကုန်သော (ဆန္ဒ၊ ဝီရိယ၊
 စိတ္တ၊ ဝီမံသာဟူကုန်သော) ကုဒ္ဒိပါဒေဟိ- ကုဒ္ဒိပါဒတို့ဖြင့် သာဓေတဗ္ဗာယ- ပြီးစေထိုက်
 သော၊ ကုဒ္ဒိယာ- ဆန္ဒအစရှိသည်တို့နှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော နာမက္ခန္ဓာလေးပါး ဟူသော
 ကုဒ္ဒိ၏၊ ကတ္တိဒ္ဓိဘာဝံစ- ကတ္တားဟော ကုဒ္ဒိ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဆန္ဒာဒီနံ-
 ဆန္ဒအစရှိသည်တို့၏၊ ကရဏိဒ္ဓိဘာဝံစ- ကရိုဏ်းကုဒ္ဒိ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊
 သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ ဝုတ္တော- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ကုတိ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-
 သိထိုက်၏။

တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ကုဇ္ဈနဋ္ဌေန ကုဒ္ဒိတိ ဧတ္ထ- ကုဇ္ဈနဋ္ဌေန ကုဒ္ဒိ- ဟူသော
 ဤပါဌ၌၊ ကတ္တုအတ္ထောစ- ကတ္တားအနက်ကိုလည်းကောင်း၊ ကရဏတ္ထောစ- ကရိုဏ်း
 အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ ဧကဇ္ဈိ- တပေါင်းတည်း၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍ (အာစရိယေန-
 အဋ္ဌကထာဆရာသည်) ဝုတ္တော- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ တာဝ- ကရိုဏ်း
 အနက်မှ ရှေးဦးစွာ၊ ကတ္တုအတ္ထံ- ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ နိပ္ပတ္တိပရိယာယေန
 ကုဇ္ဈနဋ္ဌေန ဝါတိ- နိပ္ပတ္တိပရိယာယေန ကုဇ္ဈနဋ္ဌေန ဝါ- ဟူ၍၊ ဝတွာ- ဖွင့်ဆိုပြီး၍၊
 ကုတရံ- ကတ္တားအနက်မှ တပါးတခြားသော ကရိုဏ်းအနက်ကို၊ ဒဿေန္တော-
 ဖွင့်ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ကုဇ္ဈန္တိ ဧတာယာတိအာဒိ- ကုဇ္ဈန္တိ ဧတာယ-
 အစရှိသော ဝိပြိုဟ်ဝါကျကို (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဝုတ္တန္တိ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ-
 ဟူသည်၊ ကတ္ထ- အဘယ်ပါဠိတော်၌၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း၊ ကုဒ္ဒိပါဒ-
 ဝိဘင်္ဂပါဌေ- ကုဒ္ဒိပါဒဝိဘင်္ဂပါဠိတော်၌ (ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ) တထာဘူတသာတိ-

ကား၊ တေနာကာရေန- ထိုဆန္ဒအစရှိသော တရားတို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်း အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ ဘူတဿ- ဖြစ်သော၊ တေ ဆန္ဒာဒိဓမ္မေ- ထိုဆန္ဒအစရှိသော တရားတို့ကို၊ ပဋိလတိတ္တာ- ရ၍၊ ဌိတဿ- တည်သော (ဘိက္ခုနော- ရဟန်း၏) ဣတိ အတ္ထော။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာတိအာဒီဟိ- ဝေဒနာက္ခန္ဓာအစရှိသော သဒ္ဓါတို့ဖြင့်၊ ဆန္ဒာဒယော- ဆန္ဒအစရှိသော တရားတို့ကို (ဆန္ဒသမာဓိပဓာန သင်္ခါရတရားတို့ကို) အန္တောကတ္တာ- အတွင်းပြု၍၊ စတ္တာရောပိ- လေးပါးလုံးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓာ- နာမ်ခန္ဓာတို့ကို၊ ကတိတာ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ သေသေသုတိ- ကား၊ သေသိဒ္ဓိပါဒေသု- ကြွင်းသော ဝီရိယိဒ္ဓိပါဒ် အစရှိသည်တို့၌ (အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော)။

ဝီရိယိဒ္ဓိပါဒ်နိဒ္ဒေသေ- ဝီရိယိဒ္ဓိပါဒ်နိဒ္ဒေသ၌၊ ဝီရိယသမာဓိပဓာနသင်္ခါရသမန္ဓာဂ တန္တိ- ဝီရိယ ။ပ။ ဂတံ- ဟူ၍၊ ဌိက္ခတ္တံ- နှစ်ကြိမ်၊ ဝီရိယံ- ဝီရိယသည်၊ အာဂတံ- လာ၏ (ပါရှိ၏) တတ္ထ- ထိုနှစ်ကြိမ်ပါသော ဝီရိယတို့တွင်၊ ပုရိမံ- ရှေး၌ ဖြစ်သော ဝီရိယသမာဓိပုဒ်၌ ပါရှိသော ဝီရိယသည်၊ ဝီရိယာဓိပတိ- ဝီရိယ ဟူသော အကြီးအကဲ ရှိသော၊ သမာဓိ- သမာဓိသည်၊ ဝီရိယသမာဓိ- ဝီရိယသမာဓိမည်၏၊ ဣတိ- ဤသို့ အဓိပတိဟူသော အလယ်ပုဒ်ကျေသော သမာသ်ဝစနတ္ထပြု၍၊ သမာဓိ ဝိသေသနံ- သမာဓိဟူသော နောက်ပုဒ်၏ ဝိသေသနဖြစ်သော ဝီရိယသည် (ဟောတိ) ဒုတိယံ- နှစ်ခုမြောက်သော ပဓာနသင်္ခါရ အမည်ရသော ဝီရိယသည်၊ သမန္ဓာဂမင်္ဂဒဿနံ- ပြည့်စုံသော အစိတ်အပိုင်းအင်္ဂါကို ပြသော ဝီရိယသည် (ဟောတိ) ဟိ- မှန်၏၊ သဗ္ဗတ္ထ- အားလုံးသော ဣဒ္ဓိပါဒ်တို့၌၊ သမန္ဓာဂမင်္ဂါနိ- ပြည့်စုံသော အစိတ်အပိုင်းအင်္ဂါတို့သည်၊ သမာဓိစ- သမာဓိလည်းကောင်း၊ ပဓာနသင်္ခါရောစ- မြတ်သောသမ္မပ္ပဓာန်ဝီရိယ ဟူသော သင်္ခါရလည်းကောင်း၊ (ဣတိ- ဤသို့) ဒွေယေဝ- နှစ်ပါးတို့သာတည်း၊ ဟိ- ဒွေယေဝ- ဟူသော စကားအမှန်ပင်တည်း၊ ဆန္ဒာဒယော- ဆန္ဒ၊ ဝီရိယ၊ စိတ္တ၊ ဝီရိယာတို့သည်၊ သမာဓိဝိသေသနာနိ- (ဆန္ဒသမာဓိ၊ ဝီရိယသမာဓိ- စသည်ဖြင့်) သမာဓိ၏ ဝိသေသနတို့တည်း၊ ပဓာနသင်္ခါရော ပန- ကိုကား၊ ပဓာနဝစနေနေဝ- ပဓာန သဒ္ဓါဖြင့်သာလျှင် ဝိသေသိတော- အထူးပြုအပ်ပြီ၊ ဆန္ဒာဒီဟိ- ဆန္ဒအစရှိသည်တို့သည်၊ နဝိသေသိတော- အထူးပြုအပ်သည် မဟုတ်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဣမ- ဤဝီရိယသမာဓိ ပဓာနသင်္ခါရသမန္ဓာဂတံ- ဟူသော ပါဠိ၌၊ ပဓာနသင်္ခါရဿ- ၏၊ ဝီရိယာဓိပတိတာ- ဝီရိယဟူသော အဓိပတိရှိသည် အဖြစ်ကို၊ ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်သည်၊ နဟောတိ- မဖြစ်။

သုတ်]

ဘာဝိတက္ကဒ္ဒိပါဒအဖွင့်

၅၁

စ- ပုံသေဧကန်အားဖြင့်၊ ဝီရိယံ- ဝီရိယသည် (ဝီရိယသမာဓိ- ဌိပါသော ဝီရိယသည်) သမာဓိ- သမာဓိကို၊ ဝိသေသေတွာ- အထူးဝိသေသနပြု၍၊ ဌိတမေဝ- တည်သည်သာတည်း၊ (သမန္နာဂမအင်္ဂါမဟုတ်ဟူလို) သမန္နာဂမင်္ဂမဝသေန ပန- သမန္နာဂမအင်္ဂါအနေအားဖြင့်ကား၊ (တံ- ထိုဝီရိယကို) ပဓာနသင်္ခါရဝစနေန- ပဓာနသင်္ခါရသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဒွိဟိ ဝီရိယေဟိ- (ဝီရိယသမာဓိ၌ ဝီရိယ၊ ပဓာနသင်္ခါရခေါ်ဝီရိယတည်းဟူသော) နှစ်မျိုးသော ဝီရိယတို့နှင့်၊ သမန္နာဂမော- ပြည့်စုံခြင်းကို၊ ဝုတ္တာပိ- ဟောတော်မူအပ်သည်လည်း၊ နဟောတိ- မဖြစ်၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ သမာဓိ- သမာဓိကို၊ ဆန္ဒာဒိဟိ- ဆန္ဒအစရှိသည်တို့သည်၊ ဝိသိဋ္ဌော- အထူးပြုအပ်၏၊ တထာ ဝိသိဋ္ဌေနဝ- ထိုသို့ အထူးပြုအပ်သည်သာဖြစ်သော၊ တေနစ- ထိုသမာဓိနှင့်လည်း၊ ပဓာနသင်္ခါရောစ- သည်လည်း၊ သမ္ပယုတ္တော- ယှဉ်၏၊ သေသဓမ္မောစ- ပဓာနသင်္ခါရမှ ကြွင်းသော စိတ်စေတသိက်တရားတို့သည်လည်း၊ (သမ္ပယုတ္တော- ယှဉ်ကုန်၏) တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ သမာဓိဝိသေသနာနံ- သမာဓိ၏ ဝိသေသနဖြစ်သော ဆန္ဒ၊ ဝီရိယ၊ ဓိတ္တ၊ ဝီမံသာတို့၏၊ ဝသေန- အပြားအားဖြင့်၊ စတ္တာရော- လေးပါးကုန်သော၊ ဣဒ္ဓိပါဒါ- ဣဒ္ဓိပါဒတရားတို့ကို (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။

စ-ဆက်ဦးအံ့၊ ဆန္ဒာဒိနံ- ဆန္ဒအစရှိသည်တို့၏၊ ဝိသေသနဘာဝေါ- သမာဓိ၏ ဝိသေသနတို့၏ အဖြစ်သည်၊ ဆန္ဒာဒိနံ- တို့၏၊ ဝါ- တို့က၊ တံတံအဝဿယ ဒဿနဝသေန- ထိုထို သမာဓိ၏ မှီရာကိုပြခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဆန္ဒသမာဓိ ။ပ။ ဣဒ္ဓိပါဒန္တိဇတ္ထ- ဆန္ဒသမာဓိ ။ပ။ ဣဒ္ဓိပါဒိ- ဟူသော ဤပါဠိတော်၌၊ ပါဒသဒ္ဓေ- ပါဒသဒ္ဓါသည်၊ နိဿယတ္ထေ- မှီရာဟူသော အနက်ရှိသည်၊ သတိပိ- ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဥပါယတ္ထေန- ဥပါယအနက်အားဖြင့်၊ ဆန္ဒာဒိနံ-တို့၏၊ ဣဒ္ဓိပါဒတာ- ဣဒ္ဓိပါဒတို့၏ အဖြစ်ကို (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဟိ- မှန်၏၊ ဝါ- သာဓကကို ပြရသော်ကား၊ တေနေနဝ- ထိုသို့ဆန္ဒ အစရှိသည်တို့၏ ဥပါယအနက်အားဖြင့် ဣဒ္ဓိပါဒမည်ကုန်သည် အဖြစ်ကို ဟောတော် မူအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မေ- အဘိဓမ္မာဣဒ္ဓိပါဒ ဝိဘင်းပါဠိတော်၌၊ ဥတ္တရုဠ ဘာဇနီယေ- ဥတ္တရုဠဘာဇနီယ၌၊ စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒါ ဆန္ဒိဒ္ဓိပါဒေါတိ အာဒိနာ- စတ္တာရော ။ပ။ ပါဒေါ- အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဆန္ဒာဒိနမေဝ- ဆန္ဒအစရှိသည်တို့၏သာလျှင်၊ ဣဒ္ဓိပါဒတာ- ကို၊ ဝုတ္တာ- ပြီ၊ ပဥပုစ္ဆကေ- ပဥပုစ္ဆကအခန်း၌၊ စတ္တာရော ။ပ။ သမာဓိတိ

အာဒိနာစ- သမာဓိအစရှိသည်ဖြင့်လည်း၊ ဥဒ္ဓေသံ- အကျဉ်းညွှန်ပြခြင်းကို၊ ကတ္တာပိ- ပြုပြီး၍လည်း၊ ပုန- တဖန်၊ ဆန္ဒာဒီနိယေဝ- တို့၏သာလျှင်၊ ကုသလာဒိဘာဝေါ- ကုသိုလ်အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ကို (ဘဂဝတာ) ဝိဘတ္တာ- ဝေဘန်တော်မူအပ်ပြီ။

ဟိ- မှန်၏။ (ဆန္ဒာဒီနိ- တို့၏) ဥပါယိဒ္ဓိပါဒဒဿနတ္ထမေဝ- ကုဒ္ဓိရခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ကုဒ္ဓိပါဒ်ကို ပြခြင်း အကျိုးငှာသာလျှင်၊ နိဿယိဒ္ဓိပါဒဒဿနံ- မှီရာဖြစ်သော ကုဒ္ဓိပါဒ်ကို ပြခြင်းကို၊ (ဘဂဝတာ-သည်) ကတံ- ပြုတော်မူအပ်ပြီ။ အညထာ- ဆန္ဒအစရှိသော လေးပါးတို့ကို ကုဒ္ဓိပါဒ်ဟု ယူခြင်းမှ တပါး ယင်းတို့၏ သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော စိတ်စေတသိက်ခန္ဓာတို့ကို ကုဒ္ဓိပါဒ်ဟု ယူခြင်းအားဖြင့် (အတ္ထေ- အနက်ကို၊ ဂယုမာနေ- ယူအပ်လသော်) စတုဗ္ဗိတော- ကုဒ္ဓိပါဒ်လေးပါးရှိသည် အဖြစ်သည်။ န သိယာ- မဖြစ်နိုင်တော့ရာ၊ ကုတိ- ဤသို့၊ ဧတ္ထ- ဤသုတ်စတုရော ကုဒ္ဓိပါဒ်၊ ပညတ္တာ-ဟူသော ပါဠိ၌၊ ပါဠိဝသေန- ကုဒ္ဓိပါဒ်ဝိဘင်းပါဠိတော် အစွမ်းဖြင့်၊ အယံအတ္ထ ဝိနိစ္ဆယော- ဤအနက်အဓိပ္ပါယ် အဆုံးအဖြတ်ကို ဝေဒိတဗျော- သိထိုက်၏။ ကုဒါနိ- ကုဒ္ဓိပါဒ်ပုဒ်ကို အကျဉ်းအားဖြင့် အနက်ဖွင့်ဆိုပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ ပဋိလာဘ- ပုဗ္ဗဘာဂါနံ- နောက်နောက်ရအပ်သော တရားနှင့် ရှေ့အဖို့ဖြစ်သော တရားတို့၏၊ ဝသေန- ဖြစ်သင့်သော အနက်အနေအားဖြင့်၊ ကုဒ္ဓိပါဒေ- ကုဒ္ဓိပါဒ်တရားတို့ကို၊ ဝိဘဇိတာ- ခွဲဝေ၍၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ အပိဓာတိအာဒိ- အပိစ အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တံ- ထိုစကားရပ်ကို၊ သုဝိညေယျမေဝ- လွယ်ကူစွာ သိနိုင်တော့သည်သာ၊ ကုဓေ- ဤနေဝသဘသုတ်၌၊ ကုဒ္ဓိပါဒ်ကထာ- ကုဒ္ဓိပါဒ်ကို ဖွင့်ဆိုရာ စကားရပ်ကို၊ သင်္ခေပေနေဝ- အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်သာ၊ ဝုတ္တာ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ကုတိ- ကြောင့်၊ ဝိတ္တာရေန ပန ။ပ။ ဝုတ္တာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ။

ကေစိတိ- ကား၊ အဘယဂိရိဝါသိနော- အဘယဂိရိကျောင်းတိုက်၌ သီတင်းသုံး နေထိုင်သော ရဟန်း (အဘယဂိရိဂိုဏ်းသား ရဟန်း) တို့သည် (ဝဒန္တိ) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ တေသု- ထိုအဘယဂိရိဝါသိ ရဟန်းတို့တွင်၊ ဧကစ္စေ- အချို့သော ရဟန်းတို့သည်၊ ကုဒ္ဓိနာမ- တန်ခိုးမည်သည်၊ အနိပ္ပန္နော- အကြောင်းတရားတို့သည် ပြီးစီးစေအပ်သော ပရမတ္ထတရားမဟုတ်ကုန်၊ ကုတိ- ဤသို့၊ ဝဒန္တိ- ဆိုကုန်၏၊ ဧကစ္စေ- တို့သည်၊ ကုဒ္ဓိပါဒေါပန- ကုဒ္ဓိပါဒ်တရားသည်ကား၊ အနိပ္ပန္နော- ပရမတ္ထတရားမဟုတ်၊ ကုတိ ဝဒန္တိ။ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ အနိပ္ပန္နောတိ- အနိပ္ပန္နဟူသည်၊ ပရမတ္ထတော- ပရမတ္ထအားဖြင့်၊

သုတ်]

ဘာဝိတက္ကဒ္ဓိပါဒအဖွင့်

၅၃

အသိဒွေ- မပြီးစီးသော တရားတည်း၊ (ပရမတ္ထတော- အားဖြင့်) နတ္ထိ- မရှိ၊ ကုတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- ထိုရဟန်းတို့ ဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း၊ အာဘတောတိ- ကား၊ အဘိဓမ္မပါဌတော- အဘိဓမ္မပါဌတော်မှာ၊ ဒီဃနိကာယဋ္ဌကထာယံ- ဒီဃနိကာယ် ဤဇနဝသဘသုတ် အဋ္ဌကထာ၌၊ အာနိတော- ဆောင်ယူအပ်ပြီ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ အာနိတော- ဆောင်ယူအပ်သနည်း) **ပုရိမနယတော** - ရှေးပါဠိတော် ဒေသနာနည်းမှာ၊ အညေန- အခြားသော၊ အာကာရေန- အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဒေသနာယ- ဒေသနာတော်၏၊ ပဝတ္တတ္တာ- ဖြစ်သည် အဖြစ်ကြောင့် (အာနိတော-

၁။ ပုရိမနယတော ။ပ။ ပဝတ္တတ္တာ ။ ။ အဘိဓမ္မာက္ကဒ္ဓိပါဒဝိဘင်းပါဠိတော် ဥတ္တရဗုဒ္ဓိက ဝါရမည်သည်ကို ဆောင်ပြအပ်ပြီး ဟူ၍ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာဆရာ မိန့်ဆိုရာ၌ အဘယ့်ကြောင့် ဆောင်ပြအပ်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ပုရိမနယတော ။ပ။ ပဝတ္တတ္တာ- ဟူ၍ အကြောင်းပြစကားကို ဋီကာဆရာမိန့်ဆိုတော်မူ၏ ရှေးဒေသနာတော်နည်းမှ တမျိုးတခြားအခြင်းအရာအားဖြင့် ဒေသနာတော်ဖြစ်သည် အဖြစ်ကြောင့် (ဟောကြားတော် မူအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်) ဆောင်ပြအပ်ပါသည်ဟူလို၊ ထိုအကြောင်းပြစကား၌ ပုရိမနယ (ရှေးပါဠိတော် ဒေသနာတော်နည်း) ဟူသည် အဘယ်နည်းဟု ဆိုသော်-

ထိုက္ကဒ္ဓိပါဒဝိဘင်းပါဠိတော်၊ သုတ္တန္တဘာဇနီယ- နှာ- ၂၂၆ (စာပိုဒ် -၄၃၄၊ ၄၃၇) ဆိုင်ရာ ဒေသနာတော်ဖြစ်၏။ ထိုဒေသနာတော်အတိုင်း ကုဒ္ဓိနှင့် ကုဒ္ဓိပါဒနှစ်မျိုးခွဲခြားရသော် - ဆန္ဒသမာဓိပဓာန သင်္ခါရ (ဝီရိယ၊ စိတ္တ၊ ဝီမံသာသမာဓိ ပဓာနသင်္ခါရ) တို့ကို ရရှိပြီးစီးခြင်း (ပဋိလာဘ) ကို ကုဒ္ဓိ (တန်းခိုး)ဟု ခေါ်၍ (သို့မဟုတ်) ပဌမဈာန်အစရှိသော နောက်နောက် တရားတို့ကို ရခြင်း (ပဋိလာဘ) တို့ကို ကုဒ္ဓိ (တန်ခိုး) ဟု ခေါ်၍ ဥပစာရဈာန်အစရှိသော ကုသိုလ်စိတ်နှင့် ယှဉ်သော ထိုဆန္ဒအစရှိသော ကုဒ္ဓိတို့ကိုရခြင်း၏ အခြေခံအကြောင်း ဖြစ်သော ကြွင်းသော (ထိုဆန္ဒအစရှိသည်တို့မှ ကြွင်းသော) စိတ်စေတသိက် နာမ်ခန္ဓာတို့ကို ကုဒ္ဓိပါဒဟု ခေါ်၏ (သို့မဟုတ်) ဥပစာရဈာန်အစရှိသော ရှေးရှေးတရား (ပုဗ္ဗဘာဝ) တို့ကို ကုဒ္ဓိပါဒဟု ခေါ်၏ (အကျဉ်းချုပ်မျှဆိုရသော် နောက်နောက်ရအပ်သော ပဋိလာဘခေါ်တရားတို့ကို ကုဒ္ဓိဟု ခေါ်၍ ရှေးရှေး ပုဗ္ဗဘာဝတရားတို့ကို ကုဒ္ဓိပါဒခေါ်သည်ဟု မှတ်ရာ၏) ဤကား ပုရိမနယခေါ် ရှေးဒေသနာတော်နည်းတည်း။

အညေနာကာရေန ဒေသနာတော်ဟူသည် ထိုဝိဘင်း အဘိဓမ္မာဘာဇနီယပါဠိတော်၊ နှာ- ၂၃၂ (စာပိုဒ်- ၄၅၇) ၌ “စတ္တာရော ကုဒ္ဓိပါဒါ၊ ဆန္ဒိဒ္ဓိပါဒေါ ဝီရိယိဒ္ဓိပါဒေါ” အစရှိသော ဥတ္တရဗုဒ္ဓိကဝါရ ဖြစ်၏။ ထိုဝါရ၌ ဆန္ဒ၊ ဝီရိယ၊ စိတ္တ၊ ဝီမံသာ- ဟူသောလေးပါးတို့ကိုသာ ကုဒ္ဓိပါဒဟု ဟောတော်မူ၏။ ထိုဥတ္တရဗုဒ္ဓိကဝါရ ပါဠိတော်နှင့် အညီ ကုဒ္ဓိ၊ ကုဒ္ဓိပါဒတို့သည် ပရမတ္ထဓမ္မနိပ္ပန္နဖြစ်သည်။

ဆောင်ယူအပ်ပြီ) ဆန္ဒောဇဝ- ဆန္ဒသည်ပင်လျှင်၊ ကုဒ္ဓိပါဒေါ- ကုဒ္ဓိပါဒ်တည်း၊ ဆန္ဒိဒ္ဓိပါဒေါ- ဆန္ဒသည်ပင်လျှင် ကုဒ္ဓိပါဒ်၊ သေသေသုပိ- ကြွင်းသော ဝီရိယိဒ္ဓိပါဒေါ- အစရှိသော ပုဒ်တို့၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော- ဤနည်းပင်တည်း။

ဣမေ ပနာတိ- ကား၊ ဣမသ္မိ သုတ္တေ- ဤနေဝသဘသုတ်၌၊ ကုဒ္ဓိပါဒါ- ကုဒ္ဓိပါဒ် တို့သည် (လောကုတ္တရဝသေနေဝ- လောကုတ္တရာတရား အနေအားဖြင့်သာလျှင်) အာဂတာ- လာကုန်ပြီ၊ ရဋ္ဌပါလတ္ထေရော- ရဋ္ဌပါလထေရ်သည်၊ ဆန္ဒေ- ဆန္ဒသည်၊ သတိ- ရှိလသော်၊ ကထံ- အဘယ်ကြောင့်၊ နာနုဇာနိဿန္တိ- ခွင့်မပြုကြကုန်လတ္တံ့နည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ ကြံ၍၊ သတ္တာဟံ- ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး၊ ဘတ္တာနိ- ထမင်းတို့ကို အဘုဦးတွာ- မစားမူ၍၊ မာတာပိတရော- မိဘတို့ကို၊ အနုဇာနာပေတွာ- ခွင့်ပြုစေ၍၊ ပဗ္ဗဇိတွာ- ရဟန်းပြု၍၊ ဆန္ဒမေဝ- ဆန္ဒကိုသာလျှင်၊ အဝဿာယ- စွဲမြဲစွာမှီကပ်၍၊ လောကုတ္တရံ- လောကုတ္တရာ ဖြစ်သော၊ ဓမ္မံ- မဂ်ဖိုလ်တရားကို၊ နိဗ္ဗတ္တေသိ- ဖြစ်စေပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ရဋ္ဌပါလတ္ထေရော ။ပ။ နိဗ္ဗတ္တေသီတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သောဏတ္ထေရော- သောဏထေရ်သည်၊ ဘာဝနံ- ဘာဝနာကို၊ အနုယုတ္တော- အဖန်ဖန်အားထုတ်သည်၊ (သမာနော- ဖြစ်လသော်၊ ဝါ- ဖြစ်စဉ်) အာရဒ္ဓဝီရိယော- အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိသည်၊ (အာရဒ္ဓဝီရိယတ္တာ- အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယ ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်) ပရမသုခမာလော- အလွန်နူးညံ့သိမ်မွေ့သည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍) ပါဒေသု- ခြေတို့၌၊ ဖေါဋ္ဌေသု- အဖုအလုံးတို့သည်၊ ဇာတေသုပိ- ပေါ်ပေါက်နေပါ ကုန်သော်လည်း၊ ဝီရိယံ- ဝီရိယကို၊ နပ္ပဋိပဿမ္ဘေသိ- မချုပ်ငြိမ်းစေပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သောဏတ္ထေရော ။ပ။ ကတွာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ။

သမ္ဘူတတ္ထေရော- သမ္ဘူတထေရ်သည်၊ စိတ္တဝတော- စိတ်ရှိသော သူ၏၊ ဝါ- သူမှာ၊ ကိ နာမ- အဘယ်မည်သော အမှုလုပ်ငန်းသည်၊ န သိဇ္ဈတိ- မပြီးစီးအံ့နည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ စိတ္တံ- စိတ်ကို၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ- ရှေ့သွားရှေ့ဆောင်ကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ ဘာဝနံ- ကို၊ အာရာဓေသိ- ပြီးစီးစေပြီ၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ သမ္ဘူတတ္ထေရော ။ပ။ ကတွာတိ- ၍၊ အာဟ- ပြီ၊ မောဃတ္ထေရော- မောဃရာဇထေရ်သည်၊ ဝီဓံသံ- ပညာကို၊ အဝဿယိ- မှီခိုအားထားပြီ၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ တဿ- ထိုမောဃရာဇထေရ်အား၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သုညတော- သတ္တဝါကောင် အသက်ကောင်မှ ဆိတ်သုန်းသော အားဖြင့်၊ လောကံ- သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ အဝေက္ခဿု- ကြည့်ရှုလော၊ ဣတိ- ဤသို့၊ သုညတာကထံ- သတ္တဝီဝမှ ဆိတ်သုန်းသည် အဖြစ်နှင့် စပ်သော တရားတော်ကို၊

သုတ်]

ဘာဝိတက္ကဒ္ဒိပါဒအဖွင့်

၅၅

ကထေသိ- ဟောတော်မူပြီ (ဘဂဝါ- သည်၊ တဿ- ထိုမောဃရာဇထေရ်၏) ပညာနိဿိတမာနနိဂ္ဂဟတ္ထိစ- ပညာ၌ မှီသော မာနကို နှိပ်ကွပ်ခြင်း အကျိုးငှာ လည်းကောင်း၊ ပညာယ- ထိုထေရ်၏ ပညာကို၊ ပရိဂ္ဂဟတ္ထဉ္စ- အနုအရင့်စုံစမ်းခြင်း အကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ ဒွိက္ခတ္တံ- နှစ်ကြိမ်၊ ပုစ္ဆိတော- မေးအပ်ပြီးသည်၊ သမာနော- ဖြစ်မှသာ၊ ပဉ္စ- ထိုထေရ်၏ အမေးပုစ္ဆာကို၊ ကထေသိ- ဖြေဆိုပြီ၊ တေန- ကြောင့်၊ အာယသ္မာ ။ပ။ ကတွာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ။

ပုနပျုနံ- အဖန်ဖန်၊ ဆန္ဒုပ္ပါဒနံ- ဆန္ဒကို ဖြစ်စေခြင်းသည်၊ ပေသနံ ဝိယ- စေခိုင်းခြင်းနှင့်တူသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဆန္ဒဿ- ဆန္ဒ၏၊ ဥပဋ္ဌာန သဒိသတာ- ဆည်းကပ်စားခြင်းနှင့်တူသည် အဖြစ်ကို (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တာ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ပရက္ကမေနာတိ (ဝစနေန)- ပရက္ကမေန- ဟူသော သဒ္ဒါဖြင့်၊ ပရက္ကမသီ- သေန- လုံ့လဝီရိယကို အဦးပဓာနပြုသော အားဖြင့်၊ သူရဘာဝံ- ရဲရင့်သည် အဖြစ်ကို (အာစရိယော) ဝဒတိ- မိန့်ဆို၏၊ စ- ထို့အပြင်၊ ထာမဘာဝတောဝ- စွမ်းအားဗလ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝီရိယဿ- ဝီရိယ၏၊ သူရဘာဝသဒိသတာ- ရဲရင့်သူ၏ အဖြစ်နှင့် တူသည် အဖြစ်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ- မှတ်သင့်၏၊ စိတ္တဿ- စိတ်၏၊ စိန္တနပ္ပဓာနတ္တာ- ကြံစည် စဉ်းစားခြင်းဟူသော ပဓာနကိစ္စရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ မန္တသံဝိဓာနသဒိသတာ- မန္တန်အတတ်ကို စီမံခြင်းနှင့်တူသည် အဖြစ်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တာ- ပြီ၊ ဝိသိဋ္ဌ- ဇာတိတာ- ထူးခြားသော အမျိုးဇာတ်ရှိသူ၏ အဖြစ်သည်၊ ဇာတိသမ္ပတ္တိနာမ- အမျိုးဇာတ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်းမည်၏။

စ- ဆက်ဦးအံ့၊ သဗ္ဗဓမ္မေသု- အားလုံးသော တရားကိုတွင်၊ ပညာ- ပညာသည်၊ သေဋ္ဌာ- အထူးမြင့်မြတ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝိမံသာယ- ပညာ၏၊ ဇာတိသမ္ပတ္တိသဒိ သတာ- အမျိုးဇာတ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်းနှင့်တူသည် အဖြစ်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တာ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ သမ္မောဟဝိနောဒနိယံ ပန-သမ္မောဟဝိနောဒနီအဋ္ဌကထာ၌ကား၊ စိတ္တိဒ္ဓိပါဒဿ- စိတ္တိဒ္ဓိပါဒ်၏၊ ဇာတိသမ္ပတ္တိသဒိသတာ စ- ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိမံသိဒ္ဓိ- ပါဒဿ- ၏၊ မန္တဗလသဒိသတာစ- မန္တန်အတတ်စွမ်းအားနှင့် တူသည် အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ယောဇိတာ- ယှဉ်စေအပ်ပြီ၊ ဧတဿ- ဤတန်ခိုးအဖို့အစု၏၊ အနေကံ- တစ်ပါးမကများသော၊ ဝိဟိတံ- စီစဉ်အပ်သော အဖို့အစုသည်၊ ဝိမံ- အဖို့အစုသည် (အတ္ထိ- ရှိ၏) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အနေကဝိဟိတံ- အနေကဝိဟိတ မည်၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အနေကဝိဇ္ဇိ- ဟူ၍၊ အာဟ- ပြီ၊ ဝိသေဒ္ဓေါ-

ဝိသေဒ္ဓါသည်။ ဧကဝိဓေန ဉာဏဝတ္ထုတိ အာဒိသု ဝိယ- ဧကဝိဓေန ဉာဏဝတ္ထု- အစရှိသော ပါဠိတော်တို့၌ကဲ့သို့၊ ကောဋ္ဌာသပရိယာယော- ကောဋ္ဌာသသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်စကားလှယ်တည်း၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဣဒ္ဓိဝိဓန္တိ ဣဒ္ဓိကောဋ္ဌာသန္တိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဧကဝိဓေန- တပါးသော အဖို့အစုအားဖြင့်၊ ဉာဏဝတ္ထု- များစွာသော သမ္ပတ္တိတို့၏ တည်ရာဖြစ်သော ဉာဏ်သည် (ဟောတိ)။

တိဝိသြကာသာဓိဂမအဖွင့်

၂၈၈။ သုခဿာတိ ဣဒိ- သုခဿ-ဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ တိဏ္ဍမ္ပိ- သုံးမျိုးလုံးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ သုခါနိ- သုခတို့၏၊ ဝါ- တို့နှင့်၊ သာဓာရဏဝစနံ- သက်ဆိုင်သော သဒ္ဓါတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဈာနသုခဿ ။ပ။ သာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပန- ဆက်လက်ဆိုဖွယ်ကား (သုခါနိ- တို့၏) နာနပ္ပနာပတ္တတာယစ- အမျိုးမျိုးသော အပ္ပနာသို့ရောက်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဥပစာရဇ္ဈာန သုခဿစ- ဥပစာရဈာန်၌ ပါဝင်သော သုခ၏လည်းကောင်း၊ ဝိပဿနာသုခဿစ- ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ယှဉ်သော သုခ၏လည်းကောင်း၊ အပ္ပဓာနတ္တာစ- ပဓာနမဟုတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဧတ္ထ- ဤသုခဿာဓိဂမာယ- ဟူသောပါဌ်၌ (ဥပစာရဇ္ဈာနသုခဿစ- ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိပဿနာသုခဿစ- ကောင်း၊) အဂ္ဂဟဏံ- မယူခြင်းသည် (ဟောတိ) တာဝ- တတိယသြကာသာဓိဂမမှ ရှေးဦးစွာ (နိဒ္ဒိဋ္ဌေသု- ညွှန်ပြအပ်ကုန်သော) ပုရိမေသု- ရှေ့၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒွိသု- (ပဌမဈာန်၊ စတုတ္ထဈာန် အားဖြင့်) နှစ်မျိုးကုန်သော၊ သြကာသာဓိဂမေသု- သြကာသာဓိဂမတို့ကြောင့်၊ တိဏ္ဍပိ- သုံးမျိုးလုံးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ သုခါနိ- သုခတို့ကို၊ လဗ္ဘန္တိ- ရအပ်ကုန်၏၊ တတိယေ ပန- အရဟတ္တမဂ်-ဟူသော တတိယ သြကာသာဓိဂမကြောင့်ကား၊ ကထံ- အဘယ်သို့သော အကြောင်းအားဖြင့်၊ (လဗ္ဘန္တိ- ရအပ်ပါကုန်သနည်း) ဣတိ- ဤသို့

၁။ သြကာသာဓိဂမေသု တိဏ္ဍိ သုခါနိ ။ ။ ပါဠိတော်၌ “တယော သြကာသာဓိဂမာ အနုဗုဒ္ဓါ သုခဿာဓိဂမာယ”ဟု တဒတ္ထသမ္ပဒါနိပါဌ်ဖြင့် ဟောတော်မူ၏။ ဋီကာ၌လည်း “မဂ္ဂဖလဓိဂမာယ သြကာသဘာဝတော” ဟုဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် “ပုရိမေသု ဒွိသု သြကာသာဓိဂမေသု” ဟူသော ဋီကာပါဌ်၌ သတ္တမိဝိဘတ်ကို နိမိတ်အနက်ဟောကြံလိုက်၏။ ယင်းနိမိတ် အနက်နှင့် အညီ ဋီကာ၏ ဖြစ်သင့်သော အဓိပ္ပါယ်မှာ- သြကာသာဓိဂမဖြစ်ပေါ်လာသောကြောင့် ဈာနသုခ၊ မဂ္ဂသုခ၊ ဖလသုခ- ဟူသော သုခသုံးမျိုးဖြစ်ပေါ်လာရကား သြကာသာဓိဂမ ဖြစ်ခြင်းသည် အကြောင်း၊ သုခသုံးမျိုးဖြစ်ခြင်းသည် အကျိုးတည်း၊ ထို့နောက်တဖန် (၁)

သုတ်]

တိဝိဓဩကာသာဓိဂမအဖွင့်

၅၇

မေးငြားအံ့၊ တတ္ထ- ထို့တတိယဩကာသာဓိဂမကြောင့်၊ တီဏိ- သုံးမျိုးကုန်သော၊
 သုခါနိ- တို့ကို၊ ကာမံ န လဗ္ဘန္တိ- အကယ်၍ကား မရအပ်ပါပေကုန်၊ ပန- ထိုသို့ပင်
 မရအပ်ပါကုန်သော်လည်း၊ ဌေ- နှစ်မျိုးကုန်သော မဂ္ဂသုခ ဖလသုခတို့ကို၊ လဗ္ဘန္တိယေဝ-
 ရအပ်ကုန်သည်သာတည်း၊ ဟိ- မှန်၏၊ ဧတံ- ဤဈာနသုခဿ- အစရှိသော စကားကို၊
 သက္ခရ။ပ။ တိဋ္ဌန္တိမ္မိတိ အာဒိသုဝိယ- အစရှိသော ပါဠိဝါကျတို့၌ကဲ့သို့ ယထာလာဘဝ
 သေန- ယထာလာဘနည်း အနေအားဖြင့်၊ (အာစရိယေန) ဂုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ
 [သက္ခရကထလမ္ဗိ- ကျောက်စရစ်၊ အိုးခြမ်းကွဲကိုလည်းကောင်း၊ မစ္ဆူမ္မုမ္မိ- ငါ့အုပ်စုကို
 လည်းကောင်း၊ စရန္တိမ္မိ- သွားနေသည်ကိုလည်းကောင်း၊ တိဋ္ဌန္တိမ္မိ- ရပ်နေသည်ကို
 လည်းကောင်း (ပဿေယျ- မြင်နိုင်၏)။

သံသဋ္ဌောတိ- ကား၊ သံသဂ္ဂံ- ရောနှောယှဉ်တွဲခြင်းသို့၊ ဥပဂတော- ကပ်ရောက်
 သည်၊ သမင်္ဂီဘူတော- ပြည့်စုံသူဖြစ်သည် (ဟုတ္တာ) ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ သော- ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊
 တေဟိ- ထိုကာမ အကုသိုလ်တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတစိတ္တောပိ- ပြည့်စုံသော
 စိတ်ရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သမ္ပယုတ္တစိတ္တောတိ- ဟူ၍
 (အာစရိယေန) ဂုတ္တံ- ပြီ၊ အရိယဓမ္မန္တိ- ကား၊ အရိယဘာဝကရံ- အရိယာပုဂ္ဂိုလ်၏
 အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော၊ ဓမ္မံ- တရားကို (သုဏ္ဏတိ) ဥပါယတောတိ- ကား၊ ဝိမိတော-
 အစီအစဉ် အစီအမံအားဖြင့်၊ ပထတောတိ- ကား၊ မဂ္ဂတော- လမ်းကြောင်းလမ်းစဉ်
 အားဖြင့်၊ ကာရဏတောတိ- ကား၊ ဟေတုတော- အကြောင်းအားဖြင့်၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊
 ယေန ဝိမိနာ- အကြင် အစီအမံဖြင့်၊ ဝါ- စီမံပြုလုပ်ခြင်းဖြင့်၊ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ္တိ- ဓမ္မာနု
 ဓမ္မပဋိပတ်သည်၊ ဝါ- လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးအားလျော်သော ရှေ့ပိုင်းအကျင့်သည်၊
 ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ သော (ဝိမိ)- ထိုအစီအမံသည် (ဥပါယော- ဌ်စပ်) ဧတေန (ဝိမိနာ)-

ပဌမဈာန် (၂) စတုတ္ထဈာန် (၃) အရဟတ္တမဂ်ဟူ၍ ဩကာသာဓိဂမ သုံးမျိုးရှိရာတွင် (၁)
 (၂) ဩကာသာဓိဂမဖြစ်ပေါ်လာသောကြောင့် ဈာနသုခ ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ထိုဈာန်နှစ်မျိုးကို
 အခြေခံ၍ ဝိပဿနာရှုလျှင် အရဟတ္တမဂ်ဟူသော တတိယဩကာသာဓိဂမ ဖြစ်ပေါ်လာရကား
 ထိုအရဟတ္တမဂ်နှင့်အတူ မဂ္ဂသုခ (ထို့နောက်) ဖလသုခတို့လည်း ဖြစ်လာ၏၊ ဤသို့အားဖြင့်
 (၁) (၂) ဩကာသာဓိဂမ နှစ်မျိုးကြောင့် ဈာနသုခ၊ မဂ္ဂသုခ၊ ဖလသုခ- ဟူသော သုခသုံးမျိုး
 ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ တတိယ ဩကာသာဓိဂမကြောင့်ကား မဂ္ဂသုခ၊ ဖလသုခ နှစ်မျိုးသာ
 ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ဈာနသုခမဖြစ်နိုင်၊ ဤပြဆိုခဲ့သော ခွဲခြားချက်ကို ရည်ရွယ်၍ ဋီကာ၌ “ပုရိမေသု
 တာဝ ဒွိသု ဩကာသာဓိဂမေသု” စသည်ဖြင့် ဖွင့်ဆိုသည်ဟု စဉ်းစားမိပေသည်။

ဤအစီအမံဖြင့်၊ (ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ္တိ- သည်) ဥပေတိ- ကပ်ရောက်ဖြစ်လာ၏။ ကုတိ- ထိုသို့ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ်ကပ်ရောက်ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥပါယော- ဥပါယ မည်၏။ သော (ဝိမိ)- ကို၊ တဒဓိဂမဿ- ထိုဓမ္မာနု ဓမ္မပဋိပတ်ကို ရရှိခြင်း၏။ မဂ္ဂဘာဝတော- လမ်းကြောင်းလမ်းစဉ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပထောတိစ- ပထဟူ၍ လည်းကောင်း၊ တဿ- ထိုဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ်ဖြစ်ခြင်း ဟူသော အကျိုးကို၊ ကရဏတော- စီမံပြုလုပ်တတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ကာရဏန္တိစ- ကာရဏ- ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏။

အနိစ္စန္တိ ။ပ။ ကရောတိတိ- အနိစ္စန္တိ ။ပ။ ကရောတိ- ဟူ၍၊ သင်္ခေပတော- အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်၊ ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်သော၊ အတ္ထံ- အနက်ကို၊ ဝိဝရိတံ- အကျယ် တဝင့်ဖွင့်ပြခြင်းငှာ၊ ယောနိသော မနသိကာရော နာမာတိ အာဒိ- နာမ အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုယောနိသော မနသိကာရော နာမ- အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ဥပါယမနသိကာရောတိ- ဟူသည်ကား ကုသလဓမ္မပွဲဝတ္တိယာ- (ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ်အစရှိသော) ကုသိုလ်တရား ဖြစ်ခြင်း၏။ ကာရဏဘူတော- အကြောင်းဖြစ်သော၊ မနသိကာရော- စိတ်နှလုံး၌ သွင်းပိုက် ထားခြင်းတည်း (ဝါ- စိတ်နှလုံး၌ သွင်းပိုက်ထားခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော ရှေးက ဖြစ်နှင့်သော မနောဒွါရိက ကုသိုလ်ဇောတည်း) ပထမနသိကာရောတိ-

၁။ ယောနိသော မနသိကာရော ။ ။ ဤ၌ “ယောနိသော” ပုဒ်ကို “ဥပါယတော ပထတော ကာရဏတော” ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်သည်ကို “ဥပါယတောတိ ဝိမိတော” စသည်ဖြင့် ဋီကာထပ်ဆင့်ဖွင့်၏။ ထို၌လည်း “ဥပေတိ ဧတေနာတိ ဥပါယော”ဟု ဝစနတ္ထပြု၏။ ဥပေတိ- ၏ ကတ္တားကို ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ္တိ-ဟု ထည့်စွက်အနက်ပေးခဲ့သည်။ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ်ဖြစ်ပေါ် လာကြောင်းဖြစ်သော စီမံပြုလုပ်မှု (ဝိမိ) ကို ဥပါယဟုလည်းကောင်း၊ ထိုဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ် ရရှိခြင်း၏ အစီအမံလမ်းကြောင်းကို “ပထ”ဟုလည်းကောင်း၊ အတ္တနော ဖလံ ကရောတိတိ ကာရဏံ-ဟုဝစနတ္ထပြု၍ ထိုဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ်ဟူသော အကျိုးကို စီမံပြုလုပ်တတ်သော အကြောင်းတရားကို ကာရဏဟုလည်းကောင်း ဋီကာဖွင့်သည်။ ယင်းသို့ ဖွင့်သည့်အတိုင်း ယောနိသောမနသိကာရပုဒ်၌ ယောနိသဒ္ဒါ၏ အနက်ဖြစ်သော ဝိမိ (အစီအမံ) ပထ-မဂ္ဂ (လမ်းကြောင်း) ကာရဏ (အကြောင်း) ဟူသည် ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော အစီအမံ အကြောင်းများ ဖြစ်သည်ဟု သိထားပြီးလျှင်-

ထိုအစီအမံအကြောင်းအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း (ဝါ- ထိုအကြောင်းဖြစ်သော နှလုံးသွင်းခြင်း) ကို ယောနိသော မနသိကာရဟု ခေါ်သောကြောင့် ဥပါယနှင့် မနသိကာရသည်

သုတ်]

တိဝိဓဩကာသာဓိဂမအဖွင့်

၅၉

ကား၊ တဿာဇဝ- ထိုကုသိုလ်တရားဖြစ်ခြင်း၏ ပင်လျှင် [တဿ-ဟုရှိနေသည်ကို ကုတ္တိလိင်ရုပ်ပြင်လိုက်၏] မဂ္ဂဘူတော- လမ်းကြောင်းဖြစ်သော၊ မနသိကာရော- တည်း၊ အနိစ္စတိ- ကား၊ အာဒိအန္တဝန္တကာယစ- ဥပါဒ်ဟူသော အစအပိုင်းအခြား၊ ဘင်ဟူသော အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အနစ္စန္တိကာယစ- ဘင် ဟူသော အဆုံးအပိုင်းအခြားကို မကျော်လွန်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း [န+ အတိ+ အန္တ= အနစ္စန္တိ] အနိစ္စ- မမြဲသော၊ တေဘူမကေ- ကာမ ရူပ အရူပဟူသော ဘုံအဆင့် သုံးမျိုး၌ ဖြစ်သော၊ သင်္ခါရေ- ဥပါဒ်နက္ခန္ဓာ ငါးပါးဟူသော သင်္ခါရတရား၌၊ အနိစ္စန္တိ- မမြဲဟူ၍၊ မနသိကာရော- နှလုံးသွင်းခြင်းတည်း၊ ကုတိ- ဤကား၊ ယောဇနာ- အနက်ယောဇနာခြင်းတည်း၊ သေသေသုပိ- ဒုက္ခေ ဒုက္ခန္တိ- အစရှိသော ကြွင်းသော ပုဒ်တို့၌လည်း၊ ဧသေဝနယော- ဤနည်းပင်တည်း။

ပန- ဆက်လက်ဆိုဖွယ်ကား၊ အယံ- ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သော စကားသည်၊ ဝိသေသော- ထူးခြားချက်တည်း၊ ဥဒယဗ္ဗယပဋိပိဋနတာယ- ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း သဘောတို့ဖြင့် အဖန်ဖန်နှိပ်စက်တတ်သည် အဖြစ်ဖြင့် ဒုက္ခနတောစ- စက်ဆုပ်ဖွယ်ရာ တူးဖွိုးတတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ- ဆင်းရဲကြောင်းတရား၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခမတောစ- ခက်ခဲစွာသည်းခံအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခေ- ဒုက္ခဖြစ်သော၊ တသ္မိယေဝ- ထိုတေဘူမက သင်္ခါရ၌ပင်လျှင် (ဒုက္ခန္တိ- ဒုက္ခဟူ၍၊ စိတ္တဿ အာဝဇ္ဇနာ- စသည်၌စပ်) အဝသဝတ္တနတ္ထေနစ- အလိုသို့

အနက်အရ တူ၍ တုလျာဓိကရဏဖြစ်၏။ ဥပါယသည်ပင်မနသိကာရဖြစ်သည် ဟူလို၊ ဥပါယတော။ပ။မနသိကာရောတိ- ဟူသော အဋ္ဌကထာ အဖွင့်နှင့် ကုသလဓမ္မပွင့်တို့သာ ကာရဏ ဘူတော။ပ။တဿာ ဇဝ မဂ္ဂဘူတော မနသိကာရော-ဟူသော ဋီကာအဖွင့်ကို ထောက်၍ တုလျာဓိကရဏဖြစ်သည်ဟု သိနိုင်၏။ သို့ဖြစ်လျှင် ယောနိသော မနသိကာရဟူသည် အဘယ်နည်း၊ တရားကိုယ် ပရမတ္ထဓမ္မကို ပြစမ်းပါဟု ဆိုလျှင်-

ထိုအဖွင့်များအတိုင်းပင် ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ်ဖြစ်သော ကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်သော ဝိပဿနာ (အနိစ္စအစရှိသည်ဖြင့် ရှုမှတ်နှလုံးသွင်းခြင်းသဘော)ကို ယောနိသော မနသိကာရဟု ခေါ်သည်ဟု အတိအကျပြဆိုရပေမည်။ “ယောနိသော မနသိကာရော နာမ ။ပ။စိတ္တဿ အာဝဇ္ဇနာ အန္တာဝဇ္ဇနာ။ပ။မနသိကာရော”ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့် ဝုဋ္ဌော မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းဟူသော အာဝဇ္ဇန်းဒွေကို ယောနိသော မနသိကာရဟု ဆိုလိုရာ ရောက်သော် လည်း ထိုအာဝဇ္ဇန်းဒွေ၏ အကြောင်းဖြစ်သော ရှေးကဖြစ်နှင့်သော မနောဒွါရိက ကုသိုလ်ဇောကို ဖလူပစာရအားဖြင့် ယောနိသောမနသိကာရခေါ်သည်ဟု ဋီကာဖွင့်၏။

မလိုက်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ- မိမိအလိုအတိုင်း မဖြစ်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အနတ္တသဘာဝတာယစ- အသက်ရှင်အတ္တကောင် မဟုတ်သော သဘောတရား၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အနတ္တနိ- အတ္တမဟုတ်သော (တသ္မိယေဝ- ထိုတေဘူမကသင်္ခါရတရား၌ပင်၊ အနတ္တတိ- အနတ္တဟူ၍ လည်းကောင်း) အသုစိသဘာဝတာယ- မစင်မကြယ်ရှုံ့ဖွယ်ဖြစ်ခြင်းသဘောရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အသုဘေ- မတင့်မတယ်ရှုံ့ဖွယ်ဖြစ်သော (တသ္မိယေဝ- ပင်၊ အသုဘန္တိ- အသုဘဟူ၍လည်းကောင်း) ဟိ- မှန်၏။ သဗ္ဗမ္ပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ တေဘူမကံ- သော၊ သင်္ခိတံ- လောကီသင်္ခိတ တရားကို၊ ကိလေသာသုစိပုပ္ဖရဏတော- ကိလေသာဟူသော မစင်ကြယ်သော တရားဆိုးတို့ကို သွန်ချတတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အသုဘန္တေဝ- အသုဘဟူ၍သာလျှင်၊ ဝတ္တု- ဆိုခြင်းငှာ၊ အရဟတိ- ထိုက်၏။

သစ္စာနုလောမိကေန ဝါတိ- ကား၊ သစ္စာဘိသမယဿ- သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိခြင်းအား၊ ဝါ- သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိသော အရိယမဂ်ဉာဏ်အား၊ အနုလောမနဝသေန- လျော်သောတရား အနေအားဖြင့်၊ စိတ္တဿ အာဝဇ္ဇနာတိ အာဒိနာ- စိတ္တဿ အာဝဇ္ဇနာ- အစရှိသော ပါဠိဖြင့်၊ အာဝဇ္ဇနာယ- အာဝဇ္ဇန်း၏၊ ပစ္စယဘူတာ- အကြောင်းဖြစ်သော၊ တတော- ထိုအာဝဇ္ဇန်းမှ ပုရိမပုစ္ဆာ- ရှေး၌ ဖြစ်သော၊ မနောဒွါရိကာ- မနောဒွါရ၌ ဖြစ်သော၊ ကုသလဇဝနပ္ပဝတ္တိ- ကုသိုလ်ဇော၏ ဖြစ်ခြင်းကို၊ ဝါ- ဖြစ်ပေါ်လာသော ကုသိုလ်ဇောကို၊ ဖလဝေါဟာရေနေဝ- အကျိုးဖြစ်သော အာဝဇ္ဇန်း၏ နာမည်ဝေါဟာရကို တင်စားခေါ်ဝေါ်ခြင်းအားဖြင့်၊ တထာ- ထိုစိတ္တဿ အာဝဇ္ဇနာ- အစရှိသည်ဟူ၍ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ တထာ- ဖြင့်၊ ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ပါသည်) ဟိ (ယသ္မာ)- အကြင့်ကြောင့်၊ တဿ- ထိုရှေး၌ ဖြစ်သော မနောဒွါရိက ကုသိုလ်ဇော ဖြစ်ခြင်း၏၊ ဝသေန- အစွမ်းသတ္တိကြောင့် သာ- ထိုအာဝဇ္ဇန်းသည်၊ ကုသလပ္ပတ္တိယာ- မိမိ၏ နောက်၌ ဖြစ်သော ကုသိုလ်ဇောဖြစ်ခြင်း၏၊ ဥပနိဿယော- အားကြီးသော မှီရာ အကြောင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တထာ-ဖြင့်၊ ဝုတ္တာ-ပြီ)။

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ အာဝဇ္ဇနာ- အာဝဇ္ဇန်းသည်၊ ဘဝင်္ဂစိတ္တံ- ဘဝင်္ဂစိတ်ကို၊ အာဝဇ္ဇေတိ- (ရှေ့သို့ဆက်လက်၍ မဖြစ်အောင်) ပြန်လည်စေ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ စိတ္တဿ အာဝဇ္ဇနာ- စိတ္တဿ အာဝဇ္ဇနာမည်၏၊ အနုအနု- အဖန်ဖန်၊ အာဝဇ္ဇေတိ- ၏၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ အန္တာဝဇ္ဇနာ- အန္တာဝဇ္ဇနာမည်၏၊ ဘဝင်္ဂါရမ္မဏတော- ဘဝင်္ဂ၏ ကံ၊ ကမ္မနိမိတ်၊

သုတ်]

တိဝိဓဩကာသာဓိဂမအဖွင့်

၆၀

ဂတိနိမိတ်အာရုံမှ၊ အညံ- အခြားသော အာရုံကို အာဘုဇတိ- နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်တတ်၏။
 ကုတိ- ကြောင့်၊ အာဘောဂေါ- အာဘောဂမည်၏ (ဘဝင်္ဂီရမ္မဏတော- မှ၊ အညံ-
 ကို) သမန္နာဟရတိ- ကောင်းစွာ ဆောင်ယူတတ်၏။ ဝါ- နှလုံးသွင်းတတ်၏။ ကုတိ-
 ကြောင့်၊ သမန္နာဟာရော- မည်၏။ တဒေဝ အာရမ္မဏံ- ထိုဘဝင်၏ အာရုံမှ
 အခြားသော အာရုံကိုပင်လျှင်၊ အတ္တာနံ- မိမိဟူသော အာဝဇ္ဇန်းသို့၊ အနုဗန္ဓိတွာ
 အနုဗန္ဓိတွာ- အစဉ်လိုက်၍ အစဉ်လိုက်၍၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ- ဖြစ်ပေါ်လာအောင်၊
 [ဤနေရာပါဠိပျက်နေ၏] မနသိ- စိတ်ထဲ၌၊ ကရောတိ ဌပေတိ- သွင်းပိုက်ထားတတ်၏။
 ကုတိ- ကြောင့်၊ မနသိကာရော- မနသိကာရမည်၏။ အယံ ဝုစ္စတီတိ-ကား၊ ဥပါယမန
 သိကာရလက္ခဏော- (နောက်နောက်ကုသိုလ် ဖြစ်ခြင်း၏) အကြောင်းအားဖြင့်
 စိတ်နှလုံး၌ သွင်းပိုက်ထားခြင်းလက္ခဏာရှိသော၊ အယံ- ဤအာဝဇ္ဇန်းကို၊ ဝါ-
 ဤအာဝဇ္ဇန်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ရှေး၌ဖြစ်သော မနောဒွါရိကကုသိုလ်ဇောကို၊
 ယောနိသော မနသိကာရောနာမ- ယောနိသောမနသိကာရမည်၏။ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-
 ဆိုအပ်၏။ ယဿ- ယင်းသို့သော ယောနိသော မနသိကာရ၏။ ဝသေန- အစွမ်းဖြင့်၊
 ဝါ- အလိုကျအားဖြင့်၊ ပုဂ္ဂလော- ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဒုက္ခာဒိနိ- ဒုက္ခအစရှိကုန်သော၊
 သစ္စာနိ- သစ္စာလေးပါးတို့ကို၊ အာဝဇ္ဇိတုံ- နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်ခြင်းငှာ၊ သက္ကောတိ-
 စွမ်းနိုင်၏။

အသံသဋ္ဌောတိ- ကား၊ နသံသဋ္ဌော- မရောနှောဘဲ၊ ကာမာဒီဟိ- ဝတ္ထုကာမ၊
 ကိလေသကာမ အစရှိသည်တို့မှ၊ ဝိဝိတ္တော- ကင်းကွာလျက်၊ ဝိနာဘူတော-
 တသီးတခြား ဖြစ်လျက်၊ (ဝိဟရတိ) ကာမာဒိဝိသံသဂ္ဂဟေတု- ကာမ အစရှိသည်တို့နှင့်
 မရောနှောခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇနကသုခံနာမ- ဖြစ်သော သုခဟူသည်၊
 ဝိဝေကဇံ- နီဝရဏတို့မှ ကင်းကွာခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော၊ ဝီတိသုခံ- ဝီတိသုခတည်း၊
 ကုတိ- ဤအနက်ကိုပြလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဌမဇ္ဈာနသုခန္တိ- ပဌမဇ္ဈာနသုခံ-ဟူ၍၊
 (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ ပဌမဇ္ဈာနသုခမ္ပိ- ပဌမဇ္ဈာနသုခသည်လည်း၊ သောမနဿ-
 မေဝ- သောမနဿသည်ပင်လျှင်၊ ကာမံ (ဟောတိ) - အကယ်၍ ဖြစ်ပါပေ၏။ ပန-
 သို့သော်လည်း၊ သုတ္တေသု- ပါဠိတော်တို့၌၊ တံ- ထိုပဌမဇ္ဈာနသုခကို၊ ကာယိကသုခ
 သာပိ- ကာယိကသုခ၏လည်း၊ ပစ္စယဘာဝတော- အကြောင်းတရား၏ အဖြစ်ကြောင့်၊
 ဝိသေသတော- အထူးအားဖြင့်၊ သုခဇ္ဇေဝ- သုခဟူ၍သာလျှင်၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏။
 ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ ကုဓာပိ- ဤအသံသဋ္ဌဿ ။ပ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ သုခံ- ဟူသော ဤသုတ်

ပါဠိတော်၌လည်း၊ ဈာနဘူတံ- ဈာန်ဖြစ်သော၊ သောမနဿံ- သောမနဿကို၊ သုခန္တိ- ဟူ၍ (ဝုစ္စတိ) ကတရံ- ဈာန်ဖြစ်သော သောမနဿမှ အခြားသော သောမနဿကို၊ သောမနဿံ- ၍ (ဝုစ္စတိ) တေန- ထို့ကြောင့်၊ သုခါတိ- သုခါဟူ၍ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ (ဧတံ- ဤသုခါဟူသော သဒ္ဓါသည်) ဟေတုမိ- ဟိတ်အနက်၌၊ နိဿက္ကဝစနံ- ပစ္စမိဝိဘတ် ရှိသော သဒ္ဓါတည်း၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဈာနသုခပစ္စယာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

အပရာပရံ သောမနဿန္တိ- ကား၊ ဈာနာဓိဂမဟေတု- ဈာန်ကိုရခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ပစ္စဝေက္ခဏာဒိဝသေန- ပြန်လည်ဆင်ခြင်ခြင်း အစရှိသည်တို့ အနေအားဖြင့်၊ ပုနပ္ပုနံ- အဖန်ဖန်အထပ်ထပ်၊ ဥပ္ပဇ္ဇနက သောမနဿံ- ဖြစ်သော သောမနဿ ဝေဒနာသည် (ဥပ္ပဇ္ဇတိ) ပမောဒနံ- နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်း၊ ပမုဒေါ- နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်း၊ တရုဏပီတိ- နုသော နှစ်သက်မှုတည်း၊ တတော ပမုဒေါ- ထိုနှစ်သက်ဝမ်းမြောက်မှုတည်းဟူသော နုသော ပီတိကြောင့်၊ ပါမောဇ္ဇံ ပီတတ္ထာယာတိ အာဒိသု- ပါမောဇ္ဇံ ပီတတ္ထာယ အစရှိသော ပါဠိတော် ဝါကျ၌၊ တရုဏပီတိ- နုသော ပီတိကို၊ ပါမောဇ္ဇန္တိ- ပါမောဇ္ဇဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏။ ပန- ထူးခြားချက်ကား၊ ဣဓ- ဤပမုဒေါ ပါမောဇ္ဇံ ဇာယေထ-ဟူသော ဤသုတ်ပါဠိတော်၌၊ ပကဋ္ဌော- ပမာနဖြစ်သော၊ ဝါ- အားကောင်းသော၊ မုဒေါ- နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်းတည်းဟူသော၊ ပမုဒေါ- ပမုဒဟူသည်၊ **ပါမောဇ္ဇံ**⁂- ပါမောဇ္ဇပေတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အဓိပ္ပေတံ- အလိုရှိအပ်၏။ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ တံ- ထိုပါမောဇ္ဇဟူသည်၊ သောမနဿရဟိတံ- သောမနဿနှင့် ကင်းကွာလျက်၊ နတ္ထိ- မဖြစ်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အဝိနာဘာဝိတာယ- ပါမောဇ္ဇဟူသည် သောမနဿနှင့် ကင်းကွာလျက် မဖြစ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗလဝတရံ

၁။ ပကဋ္ဌော မုဒေါ ပမုဒေါ ပါမောဇ္ဇံ ။ ။ ပမုဒေါ ပါမောဇ္ဇံ ဇာယေထ- ဟူသော ဤသုတ်ပါဠိတော်၌ “ပမုဒေါ” ဟူသော ရှေ့ပုဒ်ကို “ပမောဒနံ ပမုဒေါ တရုဏပီတိ (ဒုဗ္ဗလပီတိ)” ဟူ၍ ရှေးဦးစွာ ဖွင့်ခဲ့ပြီးဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဣဓ ပန ပကဋ္ဌော မုဒေါ ပမုဒေါ ပါမောဇ္ဇန္တိ အဓိပ္ပေတံ” ဟူ၍ နောက်ထပ်ဖွင့်ပြအပ်သော “ပမုဒ” သည် ထိုပဌမ ဖွင့်ခဲ့ပြီးသော “ပမုဒ” မဟုတ်ပါ။ ပါမောဇ္ဇံ- ဟူသောပုဒ်သည် ပမုဒပုဒ်၊ ဣပ္ပစ္စည်းဖြင့် ရုပ်ပြီးသောကြောင့် ထိုပါမောဇ္ဇပုဒ်၏ မူရင်း “ပမုဒ” ပုဒ်ကိုသာ နောက်ထပ်ဖွင့်နေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုပမုဒပုဒ် နောင် ဣပ္ပစ္စည်းသက်၍ ပါမောဇ္ဇံ-ဟု ရုပ်ပြီးထားသော်လည်း ထိုဣပ္ပစ္စည်းသည် အနက်မရှိ (သုတ္တ) ဖြစ်နေရကား ထိုပါမောဇ္ဇပုဒ်သည် သူ၏ နဂိုမူရင်း ပမုဒပုဒ်နှင့် အနက်ထူးခြားမှု မရှိတော့ပါ။ ထို့ကြောင့်

သုတ်]

တိဝိဓဩကာသာဓိဂမအဖွင့်

၆၃

ပီတိသောမနဿန္တိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ (ပဉ္စန္ဒ- ငါးပါးကုန်သော၊ နိဝရဏာနံ- နိဝရဏတို့၏၊ ဝါ- တို့က) ဈာနဿ- ဈာန်၏၊ ဥဇ္ဈိပပစ္စနီကတံ- ပြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက်တို့၏ အဖြစ်ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ ပဉ္စ။ပ။ဝိက္ခမ္ဘတ္တာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ဈာနံ- သည်၊ တဒေကဋ္ဌေ- ထိုနိဝရဏ ငါးပါးတို့နှင့် ပယ်သတ်ခံရသော တရားအဖြစ်ဖြင့် တဦးတည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်၌ တည်ကုန်သော၊ သဗ္ဗေပိ- အားလုံးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ကိလေသေ- ကိလေသာတို့ကို လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗေပိ- ကုန်သော၊ အကုသလေ ဓမ္မေ- အကုသိုလ်တရားတို့ကို လည်းကောင်း၊ ဝိက္ခမ္ဘတ္တိယေဝ- ပယ်ခွာသည်သာ။

(ပဌမဇ္ဈာနံ- ပဌမဈာန်သည်၊ ပဉ္စနိဝရဏာနိ- ငါးပါးကုန်သော နိဝရဏတို့ကို၊ ဝိက္ခမ္ဘတ္တာ- ပယ်ခွာ၍) အတ္တနော- မိမိ၏၊ ဩကာသံ- ဖြစ်ခွင့်ကို၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ တိဋ္ဌတိ- တည်၏ (ကဿာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း) ပဋိပက္ခဓမ္မေဟိ- ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာ အကုသိုလ်တို့သည် (တို့က) အနဘိဘဝနီယတော- မလွှမ်းမိုးနိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ တဿာတိ- ကား၊ (ပဌမဇ္ဈာနဿ- ၏၊ ဝါ- သည်) ဩကာသဂ္ဂဟ- ဇာတော- မိမိ၏ ဖြစ်ခွင့်ကိုယူသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ လဒ္ဓေါကာသတာယ- ရအပ်သော ဖြစ်ခွင့်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ဝါ- တနည်းကား၊ မဂ္ဂဖလသုခါဓိဂမာယ- မဂ်ဖိုလ်ချမ်းသာကို ရခြင်းငှာ၊ (ဝါ- ရခြင်း၏) ဩကာသဘာဝတော- အခွင့်အလမ်း၏ အဖြစ်ကြောင့် (ပဌမဇ္ဈာနံ- ပဌမဈာန်သည်) ဩကာသော- ဩကာသမည်၏၊ အဿ- ထိုမဂ်ဖိုလ်သုခရရှိခြင်း၏ အခွင့်အလမ်း ဖြစ်သော ပဌမဈာန်ကို အဓိဂမော- ရခြင်းသည်၊ ဩကာသာဓိဂမော- ဩကာသာဓိဂမ မည်၏၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ ပုရိမပက္ခေ- (အတ္တနော ဩကာသံ ဂဟေတွာ တိဋ္ဌတိ-

“ပကဋ္ဌော မုဒေါ ပါမောဇ္ဇန္တိ အဓိပ္ပေတံ” ဟူသော အဖွင့်သည် “ပမုဒေါဇဝ ပါမောဇ္ဇံ” ဟု ဖွင့်ခြင်းနှင့် အတူတူပင် ဖြစ်ပါတော့၏။ ထို ပါမောဇ္ဇပုဒ်၏ အနက်ကိုလည်း “ဗလဝတရံ ပီတိသောမ- နဿံ” ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်ခဲ့ပြီး ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်-

ပမုဒေါ ဇာယေထ ပါမောဇ္ဇံ- ဟူသော ပါဠိတော်၌ ရှေ့ “ပမုဒေါ” ပုဒ်အရ တရုဏပီတိ (ဒုဗ္ဗလပီတိ) ကိုယူ၍ နောက် “ပါမောဇ္ဇံ (ပမုဒ)” အရ ဗလဝ ပီတိသောမနဿကို ယူရမည်ဟု ဖွင့်ထားပါသည်။ သို့သော် နေရာတိုင်းမှာ ဤလိုချည်း မှတ်ရမည်မဟုတ်ပါ။ ပါမောဇ္ဇံ ပီတတ္ထာယ (ပီတိအတ္ထာယ) ဟူသော ပါဠိတော်၌ ကား တရုဏပီတိကို ပါမောဇ္ဇဟု ဆိုလို၍ ဗလဝပီတိကို ပီတိဟု ဆိုလိုသည်ဟုလည်း ဖွင့်ထားပါသည်။

ဟူသော) ရှေးနည်းအဖွင့် သံဝဏ္ဏနာအဖို့၌၊ ဧတေန- ဤပဌမဈာန်ဖြင့်၊ ဩကာသံ အဝသရံ- မဂ်ဖိုလ်ချမ်းသာဖြစ်ခွင့်ကို၊ အဓိဂစ္ဆတိ- ရယူ၏။ ဣတိ- ထိုသို့မဂ်ဖိုလ်ချမ်းသာ ဖြစ်ခွင့်ကို ရယူကြောင်းတရား၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော- ထိုပဌမဈာန်သည်) ဩကာသာဓိဂမော- မည်၏။

☞ အာနာပါနဝိတက္က ဝိစာရာနံ- ထွက်လေဝင်လေဟူသော ကာယသင်္ခါရနှင့် ဝိတက် ဝိစာရဟူသော ဝစီသင်္ခါရတို့၏။ ဝါ- တို့သည်၊ ရူပသဘာဝတာယစ- ရုပ်သဘော ရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (ကာယသင်္ခါရကို ဆိုလို၏) ဧကန္တရူပါဓိန- ဝုတ္တိတာယစ- စင်စစ်ဧကန် ရုပ်နှင့်စပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ သဝိပ္ပါရိကတာယစ- ပျံ့နှံ့ခြင်း လှုပ်ရှားခြင်းရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ အာနာပါနဝိတက္ကဝိစာရာနံ- တို့၏။ ထူလဘာဝံ- ရုန်းရင်းကြမ်းတမ်း ကုန်သည် အဖြစ်ကို၊ အနုဇာနန္တော- ခွင့်ပြုလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ကာယဝစီသင်္ခါရာ ။ပ။ ဟောန္တုတိ- ဟူ၍ (စောဒကော- စောဒက ပုဂ္ဂိုလ်သည်) အာဟ- ပြီ ပန- ထိုမှတပါး၊ တဗ္ဗိဓုရတာယ- ထိုကာယဝစီသင်္ခါရတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧကစ္စာနံ- အချို့ကုန်သော၊ ဝေဒနာသညာနံ- ဝေဒနာနှင့် သညာတို့၏၊ ထူလတံ- ရုန်းရင်းကြမ်းတမ်းကုန်သည် အဖြစ်ကို၊ အနုဇာနန္တော- ခွင့်မပြုလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ စိတ္တသင်္ခါရ ကယံ ဩဠာရိကာတိ-ဟူ၍ (စောဒကော- သည်) အာဟ- ပြီ ဣတရော- စောဒကပုဂ္ဂိုလ်မှ တပါးသော ပရိဟာရဆရာတော်သည်၊ အပ္ပဟိနတ္တာတိ- အပ္ပဟိနတ္တာ-ဟူ၍၊ ကာရဏံ- အကြောင်းပြစကားကို၊ ဝတ္တာ- မိန့်ဆိုပြီး၍၊ ကာယသင်္ခါရာ ဟိတိအာဒိနာ- ကာယသင်္ခါရာဟိ-အစရှိသည်ဖြင့်၊ တမတ္ထံ- ထိုမပယ်အပ်သေးသည် အဖြစ်ဟူသော အနက်ကို၊ ဝိဝရတိ- ဖွင့်ပြတော်မူ၏။

တေတိ- ကား၊ စိတ္တသင်္ခါရ- စိတ္တသင်္ခါရတို့သည် (တိဋ္ဌန္တိယေဝ- တည်ရှိ နေကုန်သည်သာတည်း) အပ္ပဟိနာ- မပယ်အပ်သေးကုန်သော၊ သင်္ခါရ- သင်္ခါရတို့ သည်၊ လဗ္ဘမာနသင်္ခါရနိမိတ္တတာယ- ရအပ်သော သင်္ခါရနိမိတ်ရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဩဠာရိကာတိ- ရုန်းရင်းကြမ်းတမ်းကုန်၏ ဟူ၍၊ ဝတ္တံ- ဆိုခြင်းငှာ၊ အရဟန္တိ- ထိုက်ကုန်၏။ ပန- အန္တယ အနက်မှတပါး ဗျတိရေက အနက်ကား၊ ပဟိနာ-ပယ်အပ် ပြီးသော သင်္ခါရတို့သည်၊ တဒဘာဝတော- ရအပ်သော သင်္ခါရနိမိတ် မရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သုခုမာတိ- သိမ်မွေ့ကုန်၏ ဟူ၍ (ဝတ္တံ၊ အရဟန္တိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပဟိနော။ပ။ဇာတာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊

သုတ်]

တိဝိဓဩကာသာဓိဂမအဖွင့်

၆၅

ကာယသင်္ခါရာနံ ပဋိပ္ပဿဒွိယာတိ- ဒွိယာ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့် သုခန္တိ စတုတ္ထဇ္ဈာန်ကမ္မလသမာပတ္တိသုခန္တိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ စိတ္တသင်္ခါရာနံ ပဋိပ္ပဿဒွိယာတိ- ဟူ၍၊ ဝုတ္တတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ နိရောဓာ ဝုဋ္ဌဟန္တဿာတိ- ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဝစီသင်္ခါရပဋိပ္ပဿဒွိ- ဝစီသင်္ခါရ၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသည်၊ ကာယသင်္ခါရပဋိပ္ပဿဒွိယာဝ- ကာယသင်္ခါရ၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့်သာလျှင်၊ သိဒ္ဓါတိ- ပြီးစီး၏ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိနိုင်၏၊ တေနေဝ- ထို့ကြောင့်သာလျှင်၊ ဒုတိယ။ ပ။ ဝိသုံ န ဝုတ္တာနီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ။

ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊ အတ္တတော- အနက်အားဖြင့်၊ သိဒ္ဓါဝိ- ပြီးစီးပါသော်လည်း၊ သုပါကဋ္ဌဘာဝေန- ကောင်းစွာ ထင်ရှားသည် အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဝိဘာဝေတုံ- ဖော်ပြခြင်းငှာ၊ သရူပတော- သရုပ်သကောင်အားဖြင့်၊ ဂဏှာတိ- ယူ၏ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်၊ သုပါကဋ္ဌဘာဝေန- ဖြင့်၊ ဝိဘာဝေတုံ- ငှာ၊ သရူပတော- ဖြင့်၊ ဂဏှာတိ- ယူတော်မူပါသနည်း) ဟိ (ယသ္မာ)- အကြံကြောင့်၊ အရိယဝိနယေ- အရိယာဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာ ဘုရား၏ အဆုံးအမတရားတော်၌၊ အတ္တာပတ္တိ ဝိဘာဝနာ- (တိုက်ရိုက်မဟောအပ်သော်လည်း) အနက်အဓိပ္ပါယ်သက်ရောက်မှုကို ဖော်ပြခြင်းသည်၊ အဘိဓမ္မဒေသနာယ- အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်၏၊ ပကတိ- အစဉ် အလာသဘောသည်၊ န- မဟုတ်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် (သုပါကဋ္ဌဘာဝေန-ဖြင့်၊ ဝိဘာဝေတုံ သရူပတော ဂဏှာတိ- ၏) စ- ထိုမှတပါး၊ နီဝရဏဝိက္ခမ္ဘနံ- နီဝရဏတရား တို့ကို ပယ်ခွာခြင်းသည်၊ ပဌမဿ ဈာနဿ- ပဌမဈာန်ကို၊ အဓိဂမာယ- ရခြင်းငှာ၊ ဥပါယော- အကြောင်းသည်၊ ဟောတိယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ သုခဒုက္ခ ဝိက္ခမ္ဘနံ- သုခဝေဒနာ ဒုက္ခဝေဒနာတို့ကို ပယ်ခွာခြင်းသည်၊ စတုတ္ထဿ- သော၊ ဈာနဿ- ကို၊ အဓိဂမာယ- ငှာ၊ ဥပါယော (ဟောတိ) ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ စတုတ္ထဇ္ဈာန် သုခံ ဒုက္ခံ ဝိက္ခမ္ဘေတွာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ သေသံ- ကြွင်းသော စကားရပ်သည်၊ ဟေဋ္ဌာ- အောက်၌ (ဝါ- ရှေးက) ဝုတ္တနယမေဝ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည်သာတည်း။

အဝိဇ္ဇာရာဂါဒီတိ- အဝိဇ္ဇာ၊ ရာဂအစရှိကုန်သော၊ ဝဇ္ဇေဟိ- ကဲ့ရဲ့ထိုက်၊ ရှောင်ရှားထိုက်သော အပြစ်တို့နှင့်၊ သဟ- တကွ (ဝတ္တတိ- ဖြစ်တတ်၏) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အကုသလံ- အကုသိုလ်သည်၊ သာဝဇ္ဇံ- ကဲ့ရဲ့ထိုက် ရှောင်ရှားထိုက်သော

အပြစ်နှင့်တကွ ဖြစ်သော တရားမည်၏။ တဒဘာဝတော- ထိုသို့သော အပြစ်မရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ကုသလံ- ကုသိုလ်သည်၊ အနဝဇ္ဇ- အပြစ်မရှိသော တရားမည်၏။ အတ္တနော- မိမိ၏။ ဟိတသုခံ- စီးပွားချမ်းသာကို၊ အာကဇ်ဇ္ဈေန- အလိုရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သေဝနီယတော- မှီဝဲထိုက် (အဖန်ဖန်ဖြစ်စေထိုက်) သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ကုသလံ- သည်၊ သေဝိတဗ္ဗံ- မှီဝဲထိုက်သော တရားမည်၏။ တဗ္ဗိပရိယာယတော- ထိုသေဝိတဗ္ဗကုသိုလ်၏ ပြောင်းပြန်တရား၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အကုသလံ- သည်၊ နသေဝိတဗ္ဗံ- မမှီဝဲထိုက်သော တရားမည်၏။ လာမက ဘာဝေန- ယုတ်ညံ့သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အကုသလံ- သည်၊ ဟိနံ- ဟိနမည်၏။ သေဠဘာဝေန- မြင့်မြတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ကုသလံ- သည်၊ ပဏီတံ- ၏။ ဣတိ- ဤသို့၊ သာဝဇ္ဇဒုကာဒယော- သာဝဇ္ဇဒုကာဒအစရှိကုန်သော၊ တယောဝိ- သုံးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဒုကာ- နှစ်ပါး အစုံတရား တို့ကို၊ ယထာရဟံ- ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ဧတေသံ ကုသလာကုသလ- ကမ္မပထာနံ- ထိုသုဂတိ၊ ဒုဂ္ဂတိဘဝတို့၏ လမ်းကြောင်းဖြစ်သော ကုသိုလ်ကံ၊ အကုသိုလ်ကံတို့၏။ ဝသေနော- အပြားအားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်ကုန်၏။

သဗ္ဗန္တိ-ကား၊ ယထာဂုတ္တံ- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသမျှသော၊ သဗ္ဗံ- အားလုံးသော၊ စတူဟိ- လေးမျိုးကုန်သော၊ ဒုကေဟိ- နှစ်ပါးစုံတို့ဖြင့်၊ သင်္ဂဟိတံ- သိမ်းယူအပ်သော၊ ဓမ္မဇာတံ- တရားသဘောသည်၊ ပဋိဒ္ဓန္တိဘာဝတော- ဆန့်ကျင်ဘက် နှစ်ပါးစုံတွဲ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ယထာရဟံ- ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ကဏ္ဍ- မည်းညစ်သောတရားလည်းမည်၏။ သုက္ကဗ္ဗ- ဖြူစင်သောတရားလည်းမည်၏။ အဒ္ဓယဘာဝတော- နှစ်ပါးစုံတွဲမဟုတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သပ္ပဋိဘာဝဗ္ဗ- ဆန့်ကျင်ဘက် အဖို့ရှိသော တရားလည်းမည်၏။ အပ္ပဋိဘာဝဗ္ဗ- ဆန့်ကျင်ဘက် အဖို့မရှိသော တရားလည်းမည်၏။ ဝဇ္ဇပဋိစ္စာဒိကာ- ဝဋ်ဒုက္ခကို ဖုံးအုပ် တတ်သော၊ အဝိဇ္ဇာ- အဝိဇ္ဇာကို၊ ပဟိယတိ- ပယ်အပ်၏ (ကသ္မာ- နည်း) စတုန္တံ- လေးပါးကုန်သော၊ အရိယသစ္စာနံ- အရိယသစ္စာတို့ကို၊ သမ္မဒေဝ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ ပဋိဝိဇ္ဈနတော- ထိုးထွင်းသိသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ တတော ဧဝ- ထိုသို့ အဝိဇ္ဇာကို ပယ်သတ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင်၊ အရဟတ္တမဂ္ဂဝိဇ္ဇာ- အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် ဝိဇ္ဇာသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ- ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ သုခန္တိ- ကား၊ ဧဝံ- ဤသို့ “ဣဒံ ကုသလန္တိ ယထာ ဘူတံ ပဇာနာတိ- အစရှိသည်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သည့် အတိုင်း၊ ကမ္မပထမုခေန- ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ် ကမ္မပထတရားကို အဦးအစပြုသော အားဖြင့်၊ တေဘူမကဓမ္မေ- ဘုံသုံးပါး၌ ဖြစ်သောတရားတို့ကို၊ သမ္မသိတွာ-

သုတ်]

တိဝိဓဩကာသာဓိဂမအဖွင့်

၆၇

အနိစ္စတာစသည်ဖြင့် သုံးသပ်၍၊ ဝိပဿနံ- ဝိပဿနာကို၊ ဥဿုက္ကာပေတွာ- လုံ့လစိုက်ထုတ်မှု ပြုလုပ်၍၊ မဂ္ဂပဋိပါဋိယာ- မဂ်လေးပါး အစဉ်အားဖြင့်၊ အရဟတ္တေ- အရဟတ္တဖိုလ်၌၊ ပတိဋ္ဌဟန္တဿ- တည်သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ယံ- အကြင်သို့သော၊ အရဟတ္တမဂ္ဂသုခဇ္ဈေဝ- အရဟတ္တမဂ် ချမ်းသာသည်လည်းကောင်း၊ အရဟတ္တ- ဖလသုခဇ္ဈ- ကောင်း (ဟောတိ) တံ- ထိုအရဟတ္တမဂ်သုခ၊ အရဟတ္တဖိုလ်သုခကို၊ ဣဓ- ဤ ဝိဇ္ဇုပ္ပါဒါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ သုခံ- ဟူသော ပါဠိတော်၌၊ သုခန္တိ- သုခဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတံ- အလိုရှိအပ်၏ (တသ္မိံ- ထိုအရဟတ္တမဂ်ကို၊ ဂဟိတေ- ယူအပ်ပြီးလသော်၊ သေသမဂ္ဂါ- ကြွင်းကျန်သော အောက်မဂ်သုံးပါးတို့သည်) နာနန္တရိယဘာဝတော- အကြားအလပ်မရှိ တဆက်တည်း (နာနန္တရိကနည်း)၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အန္တောဂဓာဇဝ- အရဟတ္တမဂ်၌ ပါဝင်ကုန်တော့သည်သာတည်း။

☞ အဋ္ဌတိသာရမ္မဏဝသေနာတိ- ကား၊ ပါဠိယံ- ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်၌ (ရူပါ ဝစရကုသိုလ်၊ စာပိုဒ်- ၂၀၃၊ နှာ- ၅၅၌) အာဂတာနံ- လာကုန် (ဟောတော်မူအပ်ကုန်) သော၊ အဋ္ဌတိသာယ- (အာကာသကသိုဏ်း အာလောကကသိုဏ်တို့မှ အခြားသော) သုံးဆယ့်ရှစ်ပါးသော၊ ကမ္မဋ္ဌာနာနံ- ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၏၊ ဝသေန- အပြားအားဖြင့်၊ ဝိတ္ထာရေတွာ- ချဲ့ထွင်၍၊ ကထေတဗ္ဗာ- ပြဆိုထိုက်ကုန်၏ (ကသ္မာ- နည်း၊ ဩကာသာဓိဂမာနံ- တို့၏၊ ဝါ- တို့က၊ ပဌမဇ္ဈာနာဒိဝသေန- ပဌမဈာန်အစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ အာဂတာတ္တာ- လာကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပာယ်- အဋ္ဌကထာ၏ အလိုတည်း၊ ကထန္တိအာဒိနာ- ကထံ အစရှိသော စကားရပ်ဖြင့်၊ ဝိတ္ထာရေတွာ- အကျယ်ချဲ့၍၊ တမေဝ ကထနံ- ထိုပြဆိုခြင်းကိုပင်၊ ဝါ- ပြဆိုအပ်သော ဩကာသာဓိဂမကိုပင်၊ နယတော- သိနိုင်ကြောင်းနည်းအားဖြင့်၊ ဒဿေတိ- ပြ၏၊ စတုရိသတိယာ ဌာနေသူတိအာဒီသု- စတုရိသတိယာ ဌာနေသူ- အစရှိသော ပါဠိတို့၌၊ ယံ- အကြင် အဖွင့်စကားရပ်ကို၊ ဝတ္ထုဗ္ဗံ- ဆိုသင့်ဆိုထိုက်၏၊ တံ- ထိုစကားရပ်ကို၊ မဟာပရိနိဗ္ဗာန ဝဏ္ဏနာယံ- မဟာပရိနိဗ္ဗာသုတ်အဖွင့်ဋီကာ (နှာ- ၁၈၅) ၌ (မယာ- ငါဋီကာဆရာသည်) ဝုတ္တမေဝ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသည်သာ၊ နိရောဓေမာပတ္တိ ပါပေတွာတိ ဣမိနာ- နိရောဓေမာပတ္တိ ပါပေတွာ- ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့် အရူပဇ္ဈာနာနိပိ- အရူပဈာန်တို့ကိုလည်း၊ ဂဟိတာနိ- ယူအပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏ (ကသ္မာ- နည်း) တေဟိ- ထိုအရူပဈာန်တို့နှင့်၊ ဝိနာ- ကင်း၍၊ နိရောဓေမာပတ္တိ သမာပဇ္ဇနဿ- နိရောဓေမာပတ်ဝင်စားခြင်း၏၊ အသမ္ဘဝတောစ- မဖြစ်နိုင်သည်အဖြစ်ကြောင့်

လည်းကောင်း၊ တေသံ- ထိုအရူပဈာန်တို့၏၊ ဝါ- တို့သည်၊ စတုတ္ထဇ္ဈာနသဘာဝတ္ထာစ-
(ဥပေက္ခာ၊ ဧကဂ္ဂတာ- ဟူသော ဈာန်အင်္ဂါနှစ်ပါးရှိ၍) ရူပစတုတ္ထဈာန်သဘောရှိကုန်
သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။

ဒသ ဥပစာရဇ္ဈာနာနီတိ- ကား၊ ကာယဂတာသတိစ- ကာယဂတာသတိ
ဥပစာရဈာန်ကိုလည်းကောင်း၊ အာနာပါနဉ္စ- အာနာပါနဥပစာရဈာန်ကိုလည်းကောင်း၊
ဌပေတ္တာ- ချန်ထား၍၊ အဋ္ဌ- ရှစ်ပါးကုန်သော၊ အနုဿတိယောစ- အနုဿတိ ဥပစာရ
ဈာန်တို့လည်းကောင်း၊ သညာဝဝတ္ထာနဉ္စ- အာဟာရေ ပဋိကူလသညာဥပစာရဈာန်နှင့်
စတုဓာတုဝဝတ္ထာန် ဥပစာရဈာန်လည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒသ- ဆယ်ပါးကုန်သော၊
ဥပစာရဇ္ဈာနာနီ- တို့သည် (ဘဇန္တိ) အဓိသီလံနာမ- အဓိသီလ သိက္ခာမည်သည်၊
သမာဓိသံဝတ္တနိယံ- သမာဓိကို ဖြစ်စေ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တဿ- ထိုအဓိသီလ
သိက္ခာ၏၊ ပရိယောသာနံ- အပြီးသတ်တရားကား၊ ဟေဋ္ဌမန္တေန- အောက်ထစ်ဆုံး
အပိုင်းအခြားအားဖြင့် ပဌမဇ္ဈာနံ- ပဌမဈာန်တည်း၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ အဓိသီလ သိက္ခာ
။ပ။ ဘဇတိတိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ အဓိစိတ္တံ နာမ-
အဓိစိတ္တသိက္ခာမည်သည်၊ စတုတ္ထဇ္ဈာနနိဋ္ဌံ- ရူပါဝစရ စတုတ္ထဈာန် ဟူသော
အပြီးသတ်တရားရှိ၏ (ကသွာ- နည်း) အရူပဇ္ဈာနာနံ- တို့၏၊ တဒန္တောဂတ္တာစ-
ထိုရူပါဝစရစတုတ္ထဈာန်၌ ပါဝင်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဖလဇ္ဈာနာနံ-
ဖိုလ်ဈာန်တို့၏၊ တပ္ပရိယောသာနတ္တာ- ထိုစတုတ္ထဈာန်ဟူသော အပြီးသတ်တရား
ရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်းတည်း၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ အဓိစိတ္တသိက္ခာ
ဒုတိယန္တိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ မတ္ထကပ္ပတ္တာ- အထွတ်အထိပ်သို့
ရောက်သော၊ အဓိပညာသိက္ခာနာမ- အဓိပညာသိက္ခာမည်သည်၊ အဂ္ဂမဂ္ဂဝိဇ္ဇာ-
အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ဝိဇ္ဇာတည်း၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ အဓိပညာသိက္ခာ တတိယန္တိ- ဟူ၍
(အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သိက္ခတ္ထယဝသေန- သိက္ခာသုံးပါး အပေါင်း အနေအားဖြင့်၊
တယော- သုံးပါးကုန်သော၊ ဩကာသာဓိဂမေ- တို့ကို၊ နိဟရန္တေန- ထုတ်ဆောင်သော
ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ယထာရဟံ- ထိုက်သည်အား လျော်စွာ၊ တံတံ သုတ္တဝသေနပိ- ထိုထို
ပါဠိတော် အနေအားဖြင့်လည်း၊ နိဟရိတဗ္ဗံ- ထုတ်ဆောင်ထိုက်၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော
အဓိပ္ပါယ်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သာမညဖလေပီတိ အာဒိ-
သာမညဖလေပီ- အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

သုတ်]

တိဝိဓဩကာသာဓိမအဖွင့်

၆၉

စ- ထိုမှတပါး၊ ယဒဂ္ဂေန- အကြင်စည်းကမ်းအပိုင်းအခြားဖြင့်၊ တိဿော- သုံးပါးကုန်သော၊ သိက္ခာ- သိက္ခာတို့သည်၊ ယထာက္ကမံ- အစဉ်အားလျော်စွာ၊ တယော- သုံးမျိုးကုန်သော၊ ဩကာသာဓိမမေ- ဩကာသာဓိမတို့သို့၊ ဘဇန္တိ- သက်ရောက် ပါဝင်ကုန်၏၊ တဒဂ္ဂေန- ထိုသို့အစဉ်အတိုင်း ဩကာသာဓိမသုံးပါးတို့သို့ သိက္ခာသုံးပါး သက်ရောက်ပါဝင်နိုင်ကြောင်း စည်းကမ်းအပိုင်းအခြားဖြင့်၊ (တိက္ကံ- သုံးမျိုးကုန်သော၊ ပိဋကနံ- ပိဋကတို့၏) တပ္ပဓာနတ္တာ- ထိုသိက္ခာသုံးပါးသာလျှင် ပဓာနရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ယထာက္ကမံ- အစဉ်အတိုင်း၊ တီဏိ ပိဋကနိ- ပိဋကသုံးဖြာတို့သည်၊ တေ- ထိုဩကာသာဓိမတို့သို့၊ ဘဇန္တိ- ၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ တီသု ပနာတိအာဒိ- တီသု ပန အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တီဏိ ပိဋကနိ ဝိဘဇိတ္တာတိ- ကား၊ တိက္ကံ- ကုန်သော၊ ဩကာသာဓိမနာနံ- တို့၏၊ ဝဿေန- အလိုကျအားဖြင့်၊ ယထာနုပုဗ္ဗံ- အစဉ်အတိုင်း၊ တီဏိ ပိဋကနိ- တို့ကို၊ ဝိတ္တာရေတွာ- ချဲ့ထွင်ဖွင့်ပြ၍၊ ကထေတုံ- ပြောဟောခြင်းငှာ၊ လဘိဿာမ- ရကြကုန်အံ့၊ ဣတိ- ဤသို့ပြောဟောခြင်းငှာ ရမည်ဖြစ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် (ဣမမေဝ သုတ္တံ- ဤဇနဝသဘသုတ်ကိုသာလျှင်၊ ပဌပေန္တိ- သတ်မှတ်ထားကြကုန်၏၊ (ဩကာသာဓိမသုံးမျိုးတို့ဖြင့် ပိဋကသုံးပုံတို့ကို ချဲ့ထွင်ဟောပြုချရန် သတ်မှတ်ထား ကြကုန်၏)။

သမာဓာနေတွာတိ- ကား၊ (တေပိဋကေန- ပိဋကသုံးပုံနှင့်) သမာယောဇေတွာ- ကောင်းစွာယှဉ်တွဲ၍၊ တတ္ထ- ထိုပိဋကသုံးပုံ၌၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်သော၊ အတ္ထံ- အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ ဣမဿ သုတ္တဿ- ဤဇနဝသဘသုတ်၏၊ အတ္တဘာဝေန- အနက်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ သမာဓေတွာ- ကောင်းစွာ ဆောင်ယူ၍ (ကထေန္တဿ- ပြောဟောသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝစနံ- စကားကို) ဒုက္ကထိတန္တိ- ကား၊ အသမ္ပန္နကထနေနဝါ- အဆက်အစပ်မရှိဘဲ ပြောဆိုခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ အတိပပဉ္စကထနေနဝါ- အလွန်ချဲ့ထွင် ပြောဆိုခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒုဋ္ဌ- မကောင်းသောအားဖြင့်၊ ကထိတံ- ပြောဆိုအပ်ပြီ ဣတိ- ဤသို့ ဝတ္တံ- ပြောဆိုခြင်းငှာ၊ နသက္ကာ- မတတ်ကောင်း (ကဿာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း) တထာ- ထိုသို့ ပိဋကသုံးပုံတို့ကို ဩကာသာဓိမ သုံးမျိုးတို့ဖြင့် ခွဲဝေချဲ့ထွင်သောအားဖြင့်၊ ကထနဿေဝ- ဟောပြော ပို့ချခြင်း၏ပင်၊ သုကထနဘာဝတော- ကောင်းစွာဟောပြု ပို့ချချက်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တေပိဋကံ ။ပ။ သုကထိတံ ဟောတီတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ။

စတုသတိပဋ္ဌာနအဖွင့်

၂၈၉။ ကေဝလံ- ဗာဟိတိကသုတ်မပါဘဲ သီးသန့်အားဖြင့်၊ အဘိဓမ္မပရိယာယေနဝ- အဘိဓမ္မာဒေသနာတော် နည်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ ကုသလဋ္ဌာ- ကုသလသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို၊ နဂဟေတဗ္ဗော- ယူထိုက်သည် မဟုတ်သေး၊ အထခေါ- အဟုတ်သော်ကား၊ ဗာဟိတိကပရိယာယေနပိ- ဗာဟိတိကသုတ်ဒေသနာတော်နည်းအားဖြင့်လည်း၊ (ကုသလဋ္ဌာ- ကို၊ ဂဟေတဗ္ဗော- ယူထိုက်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဖလကုသလဿစာတိ- ဖလကုသလဿစ^၁-ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ခေမဋ္ဌေနာတိ- ကား၊ စတူဟိပိ- လေးပါးလုံးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ယောဂေဟိ- ယောဂတို့ဖြင့်၊ အနုပဒ္ဒဝဘာဝေန- ပူးကပ်နှိပ်စက်တတ်သော ဘေးဥပဒ်မရှိသည် အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ (ကုသလမေဝ- ကုသိုလ်မည်သည်သာတည်း) သမ္မာသမာဟိတောတိ- ကား၊ သမထဝသေနစေဝ- သမထ၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝိပဿနာဝသေနစ- ဝိပဿနာ၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သုဠ- ကောင်းစွာ၊ သမာဟိတော- (ငြိမ်သက်တည်ကြည်အောင် အာရုံတခုတည်း၌) စိတ်ကိုထားသည်၊ ဧကဂ္ဂစိတ္တောတိ- ကား၊ ဝိက္ခေပဿ- ပြန့်လွင့်မှု ဥဒ္ဓစ္စကို၊ ဋ္ဌရသမုဿာရိတတ္တာ- ဝေးရာပယ်ရှားသွားစေအပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧကဂ္ဂတံ- တခုတည်းသော

၁။ ဖိုလ်ကိုကုသိုလ်ဟုဆို ။ ။ ကုသလဿာဓိကမာယာတိ မဂ္ဂကုသလဿစေဝ ဖလကုသလဿစ အဓိကမတ္တယ (မဂ်ကုသိုလ်နှင့် ဖိုလ်ကုသိုလ်ကို ရခြင်းအကျိုးငှာ) ဟူ၍ မဂ်ကိုသာမက အကျိုးဝိပါက်ဖြစ်သော ဖိုလ်တရားကိုပါ ကုသိုလ်ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်ထား၏။ ယင်းသို့ဖွင့်ရာ၌ အဘယ့်ကြောင့်မဂ်နှင့် ဖိုလ်ကို ကုသိုလ်ဟု ဆိုပါသနည်းဟူမူ- ဥဘယမ္ပိဟေတံ အနဝဇ္ဇဋ္ဌေန ခေမဋ္ဌေနဝါ ကုသလမေဝ (အနဝဇ္ဇအနက်နှင့် ခေမအနက်ကြောင့် မဂ်နှင့် ဖိုလ်နှစ်မျိုးလုံးပင် ကုသိုလ်မည်သည်သာ)ဟု ဆက်လက်ဖွင့်ထား၏။ ယင်းသို့ဖွင့်ခြင်းမှာ-

မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသပါဠိတော်၊ ဗာဟိတိကသုတ် (၃၁၈) ဒေသနာတော်နည်းအရ ဖွင့်ဆိုသည်ဟု ဋီကာမိန့်ဆို၏။ ထိုဗာဟိတိကသုတ်၌ ကောသလမင်းကြီးက အရှင်အာနန္ဒာထေရ်ကို- ကတမောပန ဘန္တေ ကာယသမာစာရော ကုသလော- ဟုမေးလျှောက်၍၊ “ယော ခေါ မဟာရာဇ ကာယသမာစာရော အနဝဇ္ဇော- အပြစ်မရှိသော ကိုယ်အကျင့်သည် ကုသိုလ်မည်ပါ၏”ဟု အရှင်အာနန္ဒာဖြေဆိုတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် အနဝဇ္ဇအနက်သဘောကြောင့် အကျိုးဝိပါက် ဖြစ်သော ဖိုလ်တရားသည် ကုသိုလ်မည်၏ဟု သိရပေသည်။ ဣမသ္မိံ ပန ဌာနေ ဗာဟိတိက သုတ္တန္တပရိယာယေန အနဝဇ္ဇဋ္ဌေန ကုသလံ အဓိပ္ပေတံ၊ ပါတိကဝဂ်အဋ္ဌကထာ သမ္ပဿဒနီယသုတ်အဖွင့်၊ နှာ- ၆၇

သုတ်]

စတုသတိပဋ္ဌာနအဖွင့်

၇၁

အာရုံရှိသည် အဖြစ်သို့၊ အဝိက္ခေပံ- မပြန့်လွင့်ခြင်းသို့၊ ပတ္တစိတ္တော- ရောက်သော စိတ်ရှိသည် (ဟောတိ) အတ္တနော ကာယတောတိ- ကား၊ အဇ္ဈတ္တံ- မိမိ၏၊ ကာယေ- ရူပကာယ၌ (အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏ အပေါင်းအစု၊ ဆံပင်အမွှေးအစရှိသည်တို့၏ အပေါင်းအစု၌) ကာယာနုပဿနာဝသေန- ရူပကာယကိုပင် ပညာဖြင့် အဖန်ဖန်ရှုခြင်း အနေအားဖြင့်၊ သမ္မာ- ကောင်းစွာ၊ သမာဟိတစိတ္တော- တခုတည်းသော အာရုံ၌ ထားအပ်သောစိတ်ရှိသည်၊ ဝါ- တည်ကြည်သော စိတ်ရှိသည်၊ သမာနော- ဖြစ်လသော် (နိဗ္ဗတ္တေန္တော နိဗ္ဗတ္တေတိ- တို့၌စပ်) သမာဟိတော ။ပ။ ပဿတီတိ- ဟူ၍၊ ဝစနတော- ဟောတော်မူခြင်းကြောင့် ဤနေရာ အပိုဒ်မခတ်ရ၊ တတ္ထ- ထိုအဇ္ဈတ္တကာယ၌၊ ဉာဏဒဿနံ- ဉာဏ်အမြင်ကို၊ နိဗ္ဗတ္တေန္တော- ဖြစ်စေလျက်ပင်၊ တတော- ထိုအဇ္ဈတ္တကာယမှ၊ ဗဟိဒ္ဓါ- အပြင်အပဖြစ်သော၊ ပရဿ- သူတပါး၏၊ ကာယေပိ- ရူပကာယ၌လည်း၊ ဉာဏဒဿနံ- ကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတိ- ဖြစ်စေ၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ပရဿ ။ပ။ ပေသေတီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ [သမာဟိတော- သမာဓိ ရှိသူသည်၊ ယထာဘူတံ- ဟုတ်မှန်စွာ၊ ပဇာနာတိ- သိ၏၊ ပဿတိ- မြင်၏]။

သမ္မာ ဝိပုသီဒတီတိ- ကား [ပါဠိတော်ကို တည်ပုဒ်ပြု၍ ဖွင့်နေသည်] သမ္မာ- ကောင်းစွာ၊ သမာဓာနပစ္စယေန- တစ်ခုတည်းသော အာရုံ၌ စိတ်ကိုထားခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ ဉာဏူပသဉ္စိတေန- ဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲသော၊ အဘိပ္ပသာဒေန- အလွန်ကြည်လင်ခြင်းသဘောဖြင့်၊ အဇ္ဈတ္တံ- မိမိ၏၊ ကာယံ- ရူပကာယအာရုံသို့၊ ဩကပ္ပေတိ- သက်ဝင်စေ၏၊ သဗ္ဗတ္တာတိ- ကား၊ သဗ္ဗဋ္ဌာနေသု- အားလုံးစုံသော ဝေဒနာနုပဿနာ စသည်တို့ ဆိုင်ရာဝါကျဌာနတို့၌၊ သတိ- သတိကို၊ ကထိတာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ- အနက်ယှဉ်စပ်ခြင်းကို (ကာတဗ္ဗာ- ပြုရမည်) လောကိယလောကုတ္တရဓိဿကာ- လောကီလောကုတ္တရာ နှစ်မျိုးရော နှောကုန်သော (သတိပဋ္ဌာနာ- သတိပဋ္ဌာန်တို့ကို) ကထိတာ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့် လောကိယလောကုတ္တရဓိဿကာ- ကုန်သော၊ သတိပဋ္ဌာနာ- တို့ကို၊ ကထိတာ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်သနည်း) အနုပဿနာဉာဏ ဒဿနာနံ- ကာယ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ္တ၊ ဓမ္မ အာရုံတို့၌ အဖန်ဖန်ရှုတတ်သော ဉာဏ်အမြင်တို့၏၊ တဒုဘယသာဓာရဏဘာဝတော- ထိုလောကီ လောကုတ္တရာ နှစ်မျိုးအပေါင်းနှင့် သက်ဆိုင်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (လောကိယ လောကုတ္တရဓိဿကာ- ကုန်သော၊ သတိပဋ္ဌာနာ- တို့ကို၊ ကထိတာ- ကုန်ပြီ။)

သတ္တသမာဓိပရိက္ခာရအဖွင့်

၂၉၀။ ဧတ္ထာတိ- ကား၊ ဣမိဿာ ကထာယ- ဤသမာဓိပရိက္ခာရကထာ၌၊ သီလံ- သီလကို၊ ဈာနက္ခယ- ဈာန်တည်းဟူသော ဝင်ရိုးလည်းရှိသော၊ ဝီရိယစက္ကယ- ဝီရိယတည်းဟူသော ဘီးလည်းရှိသော၊ အရိယမဂ္ဂရထဿ- အရိယမဂ်တည်းဟူသော ရထား၏၊ ဝိဘူသနဘာဝေန- အဆင်တန်ဆာ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အလင်္ကာရော ပရိက္ခာရော နာမာတိ- နာမ-ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သတ္တဟိ နဂရပရိက္ခာရေတိတိ- ကား၊ နဂရံ- မြို့ကို၊ ပရိဝါရေတွာ- ဝန်းရံ၍၊ ရက္ခဏကေဟိ- စောင့်ရှောက်သော သူတို့သည် (သုပရိက္ခတံ- ၌စပ်) **ကတပရိက္ခေပေါ (အာဝါဋပရိက္ခေပေါ)°** ပြုအပ်တူးအပ်သော တွင်းတည်းဟူသော အရံအတား လည်းကောင်း၊ ပရိခါ- ကျုံးလည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓါပေါ (ဥဒါပေါ)- တံတိုင်းခြေလည်းကောင်း၊ ပါကာရော- မြို့ရိုးမြို့တံတိုင်းလည်းကောင်း၊ ဧသိကာ- တံခါးတိုင်လည်းကောင်း၊ ပလိယော- တံခါးကျည်မင်းတုပ်လည်းကောင်း၊ ပါကာရမတ္ထကမဏ္ဍလံ (အဇ္ဈော) မြို့ရိုးတံတိုင်း အထက်၌တည်ဆောက်ထားအပ်သော ဝန်းဝိုင်းသော အဆောက်အဦး (ပြအိုး)လည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ သတ္တဟိ- ခုနစ်မျိုးကုန်သော၊ ဣမေဟိ နဂရပရိက္ခာ ရေဟိ- ဤမြို့၏ အကာအရံတို့ဖြင့် (သုပရိက္ခတံ- ကောင်းစွာ ကာရံထားအပ်သည်၊ ဟောတိ) ဧတေန- ဤအရာဝတ္ထုသည်၊ ဖလံ- အကျိုးကို၊ သမ္ဘရိယတိ- ဆောင်အပ်၏၊ ဣတိ- ဤသို့ အကျိုးကို ဆောင်တတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ကာရဏံ- အကြောင်း

၁။ ကတပရိက္ခေပေါ စသည် ။ ။ ဤနေရာ၌ သာရတ္ထဋီကာ ဒု- ၃၂၄ (သံဃာဒိသေသံ၊ အတ္တကာမပါရိစရိယာ သိက္ခာပုဒ်၌ အာဝါဋပရိက္ခေပေါ (အာဝါဋဂေဟပရိ က္ခေပေါ- သျှာ) ၎င်းဝိမတိ ဋီကာ၌မူ “ရာဇူနံ ဂေဟပရိက္ခေပေါ”၊ မိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ (ပ- ၆၃)၌မူ “ဝိဝဋပရိက္ခေပေါ”ဟု အမျိုးမျိုးတွေ့ရ၏။ ဤသုတ်ဋီကာ “ပါကာရ ပက္ခဏ္ဍိလံ” နေရာ၌မူ “ပတ္ထလက္ခိလံ”ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာမှာ တွေ့ရ၏။ ထိုပါဌ်ကို စိစစ်ရန်ခက်ခဲလှ၏။ ထို့နောက် သာရတ္ထဋီကာ၌ “ပါကာရမတ္ထကမဏ္ဍလံ”ဟု တွေ့ရ၏။ ဂေါပုရဇ္ဈာလက ယုတ္တန္တိ ဒွါရပါသာဒေန စ တတ္ထ တတ္ထ ပါကာရမတ္ထကေ ပတိဌာပိတအဇ္ဈာလကေဟိစ ယုတ္တံ၊ သာရတ္ထဋီကာ၊ ဒု- ၃၄၂ (ပဌမဒုဋ္ဌဒေါသသိက္ခာပုဒ်) ပါထိကဝဂ္ဂဋီကာ၊ သင်္ဂါလသုတ် (၁၂၇) တို့ကိုထောက်၍ သာရတ္ထဋီကာ အတိုင်း “ပါကာရမတ္ထကမဏ္ဍလံ” ဟူသော ပါဌ်ကို အတည်ပြုသင့်ပါ၏။ ဝိမတိဋီကာ၌ တွေ့ရသော “အဇ္ဈော”ဟူသော ပါဌ်နှင့်လည်း အနက်တူဖြစ်နိုင်၏။ ဥဒ္ဓါပေါ၊ ဥဒါပေါ ပါဌ်များသာမှန်ကန်ကြောင်း အဘိဓာန် နိသျှသစ် (အဘာယာရာမ) ပုရဝဂ်၊ ၂၀၃- ဂါထာကြည့်။

သုတ်]

သတ္တသမာဓိပရိက္ခရာအဖွင့်

၇၃

အဆောက်အဦးဖြစ်သော၊ တံ- ထိုအရာဝတ္ထုသည်၊ သမ္ဘာရေး- သမ္ဘာရမည်၏ [အဝုတ္တကတ္တုသာနေတည်း] ဟိ- မှန်၏၊ ဘေသန္တိ- ဆေးသည်၊ ဗျာဓိဝပသမနေန- အနာရောဂါငြိမ်းပျောက်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဇီဝိတဿ- အသက်ရှည်ခြင်း၏၊ ကာရဏံ- အကြောင်းအဆောက်အဦးမည်၏။

ပရိဝါရပရိက္ခရာဝသေနာတိ- ကား၊ ပရိဝါရသင်္ခါတပရိက္ခရာဝသေန- အခြံအရံ ဟူသော ပရိက္ခရာအဖြစ်ဖြင့် (ဝုတ္တံ) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒယော- သမ္မာဒိဋ္ဌိ အစရှိကုန်သော၊ မဂ္ဂဓမ္မာ- မဂ်တရားတို့သည်၊ သမ္မာသမာဓိဿ- သမ္မာသမာဓိ၏၊ သဟဇာတာဒိပစ္စယဘာဝေန- သဟဇာတအစရှိသော ပစ္စည်း၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ပရိကရဏတော အဘိသင်္ခရဏတော- စီမံပြုလုပ်တတ်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိက္ခရာ- ပရိက္ခရာရမည်၏ (ယာ- အကြင်တရားကို) ဥပေစ္စ- ကပ်ရောက်၍၊ နိဿိယတိ- မှီခိုအပ်၏၊ ဣတိ- ထိုသို့ကပ်ရောက်၍ မှီခိုအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့် (သာ- ထိုတရားသည်) ဥပနိဿာ- ဥပနိဿာမည်၏ (ယော- အကြင်သမ္မာသမာဓိသည်) ဥပနိဿာယ- ကပ်ရောက်မှီခိုအပ်သော အခြံအရံတရားနှင့်၊ သဟ- အတူအကွ (ဝုတ္တတိ- ဖြစ်တတ်၏) ဣတိ- ထို့ကြောင့် (သော- ထိုသမ္မာသမာဓိသည်) သဥပနိသော- သဥပနိသမည်၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော အနက်ကို ပြလိုသည် အဖြစ်ကြောင့် သဥပနိဿ- ယောတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ သဟကာရိကာရဏဘူတော- အတူတကွ အကျိုးတရားကို စီမံပြုလုပ်တတ်သော အကြောင်းတရားဖြစ်သော၊ ဓမ္မသမူဟော- (သမ္မာဒိဋ္ဌိအစရှိသော ခုနစ်ပါးသော) တရားအပေါင်းကို၊ ဣဓ- ဤသဥပနိသော- ဟူသော ပါဠိတော်၌၊ ဥပနိဿယောတိ- ဥပနိဿယ-ဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတော- အလိုရှိအပ်၏၊ ဧတဿ- ဤပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သမ္မာ- ကောင်းသော၊ ပသတ္တာ- ခိုးမွမ်းအပ်သော၊ သုန္ဓရာ- ကောင်းသော၊ ဒိဋ္ဌိ- ပညာသည် (အတ္ထိ- ရှိ၏) ဣတိ- ထိုသို့ခိုးမွမ်းအပ် ကောင်းမြတ်သော ပညာရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် သောပုဂ္ဂလော- ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သမ္မာ- ဒိဋ္ဌိ- သမ္မာဒိဋ္ဌိ မည်၏၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိဿ- သမ္မာဒိဋ္ဌိရှိသော (ခိုးမွမ်းအပ် ကောင်းမြတ်သော ပညာရှိသော) တဿ- ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ- ထိုပုဂ္ဂိုလ်မှာ (သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ- သမ္မာသင်္ကပ္ပ သည် ။ပ။ ဟောတိ- ဖြစ်၏)

ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ သော- ထိုသမ္မာဒိဋ္ဌိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့် ပတိဋ္ဌိတ သမ္မာဒိဋ္ဌိကော- ရပ်တည်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိရှိသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိယံ ဌိတဿာတိ- သမ္မာဒိဋ္ဌိယံ ဌိတဿဟူ၍ (အာစရိယေန-

သည်) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ ပဟောတီတိ- ကား၊ မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိယာ- အရိယမဂ်ဖြစ်
 သော သမ္မာဒိဋ္ဌိသည်၊ ဒုက္ခာဒိသု- ဒုက္ခသစ္စာအစရှိသည်တို့၌၊ ပရိဇာနနာဒိ ကိစ္စံ-
 ပိုင်းခြားသိခြင်း အစရှိသော ကိစ္စကို သာဓေန္တိယာ- ပြီးစီးစေလသော်၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ-
 သမ္မာသင်္ကပ္ပ သည် (ပဟောတိ-၌စပ်) ကာမဝိတက္ကာဒိကေ- ကာမဝိတက် အစရှိသော
 အကုသိုလ်တို့ကို၊ သမ္မုဂ္ဂါတေန္တော- ပယ်သတ်လျက်၊ ယထာ- အကြင်အခြင်းအရာ
 အားဖြင့်၊ (ပဝတ္တန္တော- ဖြစ်လသော်) အတ္တနော- မိမိ၏၊ ကိစ္စသာဓနေ- လုပ်ငန်းကိစ္စကို
 ပြီးစေခြင်း၌၊ ပဟောတိ- စွမ်းနိုင်၏၊ တထာ- ထိုစွမ်းနိုင်လောက်အောင်သော
 အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အဿ- ထိုသမ္မာသင်္ကပ္ပ၏၊ ပဝတ္တိ- ဖြစ်ခြင်းကို၊ ဒဿေန္တော-
 ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ ပဝတ္တတီတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော)
 အာဟ- ပြီ၊ ဧသ နယော သဗ္ဗပဒေ-သူတိ- ဧသ နယော သဗ္ဗပဒေသု- ဟူသော
 စကားရပ်ဖြင့်၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပဿ သမ္မာဝါစာ ပဟောတီတိ အာဒိသု- ပဟောတိ- အစရှိ
 ကုန်သော၊ သေသပဒေသု- ကြွင်းကျန်သော ပုဒ်တို့၌၊ ယထာဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီး
 တိုင်းသော၊ အတ္တံ- အနက်ကို (အာစရိယော- သည်) အတိဒိသတိ- ညွှန်ပြတော်မူ၏။

☞ စ- ဆက်ပြီးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤသမ္မာဒိဋ္ဌိအစရှိသော သမာဓိပရိက္ခာရတရား (၇) ပါးတို့တွင်
 ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ- သမ္မာဒိဋ္ဌိသည်၊ နိဗ္ဗာနာဓိဂမာယ- နိဗ္ဗာန်ကို
 သိမြင်ဆိုက်ရောက် မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ၊ ပဋိပန္နဿ- ကျင့်သော၊ ယောဂိနော- ယောဂီ
 ပုဂ္ဂိုလ်အား (ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သူအား) ဗဟူပကာရာ- များသော ကျေးဇူးရှိ၏၊
 တထာ- ထိုစကားသည်၊ ဟိ- မှန်၏၊ သာ- ထိုသမ္မာဒိဋ္ဌိကို၊ ပညာပဇ္ဇောတော-
 ပညာဟူသော တောက်ပသော ဆီမီး၊ ပညာသတ္တံ- ပညာဟူသော လက်နက်၊ ဣတိစ-
 ဤသို့လည်း (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ (ကသ္မာ-
 အဘယ်ကြောင့်၊ ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်သနည်း) ဟိ (ယသ္မာ) အကြင်ကြောင့်၊
 သော- ထိုသမ္မာဒိဋ္ဌိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တာယ- ထိုသမ္မာဒိဋ္ဌိဖြင့်၊ အဝိဇ္ဇန္တကာရံ-
 အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော အမှိုက်မှောင်ကို၊ ဝိဓေတော- မှုတ်လွှင့်ဖျက်ဆီး၍၊ ကိလေသ
 စောရေ- ကိလေသာ- ဟူသော ခိုးသူတို့ကို၊ ယာတေန္တော- သတ်လျက်၊ ခေမေန-
 ဘေးရန် ကုန်ခန်းငြိမ်းချမ်းစွာဖြင့်၊ နိဗ္ဗာနံ- နိဗ္ဗာန်သို့၊ ပါပကာတိ- ရောက်၏၊ တသ္မာ-
 ထိုသို့ သမ္မာဒိဋ္ဌိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် (သာ-
 ထိုသမ္မာဒိဋ္ဌိကို၊ ပညာပဇ္ဇောတော ပညာသတ္တန္တိ- ဟူ၍၊ ဝုတ္တာ- ပြီ) တသ္မာ- ထိုသို့
 ဟောတော်မူအပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အရိယမဂ္ဂကထာယံ- အရိယမဂ်ကို

သုတ်]

သတ္တသမာဓိပရိက္ခရာအဖွင့်

၃၅

ဟောကြားရာ တရားတော်၌၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ- ကို၊ အာဒိတော- ရှေးဦးအစ၌၊ ဂယုတိ- ယူအပ်၏ (ဟောတော်မူအပ်၏။) ပန- အထူးကား၊ ဣဓ- ဤသမာဓိ ပရိက္ခရာကထာ၌၊ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနဒေသနာယ- ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော တည်ရာရှိသော ဒေသနာတော်ဖြင့်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိဿာတိ- ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ- သည်) ဝုတ္တံ- ပြီ။

ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိပုဂ္ဂလော- သမ္မာဒိဋ္ဌိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပါဒိဝသေန- အကုသိုလ်တို့မှ ထွက်မြောက်သော ကုသိုလ်တို့နှင့် ယှဉ်သော ကြံစည်ခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အနေအားဖြင့်၊ သမ္မဒေဝ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ သင်္ကပ္ပေတိ- ကြံစည်၏၊ မိစ္ဆာကာမသင်္ကပ္ပါဒိဝသေန- ယုတ်ညံ့လွဲမှားသော ကာမဂုဏ်အာရုံ၌ ကြံစည်ခြင်း အစရှိသည်တို့ အနေအားဖြင့်၊ နသင်္ကပ္ပေတိ- မကြံစည်၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိဿ- သမ္မာဒိဋ္ဌိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာနေ- ခန္ဓာအစဉ်၌) သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ- သည်၊ ပဟောတိ- ဖြစ်၏၊ စ- ထိုမှတစ်ပါး (သမ္မာဒိဋ္ဌိရှိသည့် သမ္မာသင်္ကပ္ပဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းမှတစ်ပါး၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပရှိသည့် သမ္မာဝါစာဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ဆိုဦးအံ့) ယသ္မာ- ကြောင့်၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ- သမ္မာသင်္ကပ္ပသည်၊ သမ္မာဝါစာယ- သမ္မာဝါစာအား၊ ဥပကာရကော- ကျေးဇူးပြုတတ်၏၊ ယထာဟ- အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ် အဘယ်သို့ မိန့်ဆိုသနည်းဟူမူ၊ ပုဗ္ဗေခေါ ။ပ။ ဘိန္ဒုတီတိ- ဟူ၍ (ဓမ္မဒိန္နာ ထေရီ- ဓမ္မဒိန္နာထေရီသည်) အာဟ- မိန့်ဆိုတော်မူပြီ၊ ဂဟပတိ- အိမ်ရှင်ဒါယကာ၊ ပုဗ္ဗေ- စကားမပြောဆိုမီ ရှေးဦးအစ ကာလ၌၊ ဝိတက္ကေတွာ- ကြံစည်ပြီး၍၊ ဝိစာရေတွာ လှည့်လည်ဆင်ခြင်သုံးသပ်ပြီး၍၊ ပစ္ဆာ- ထိုမှ နောက်၌၊ ဝါစံ- စကားကို၊ ဘိန္ဒုတိ- မြှက်ဆို၏၊ တသ္မာ- ထိုသမ္မာသင်္ကပ္ပသည် သမ္မာဝါစာအား ကျေးဇူးပြုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပဿ- သမ္မာသင်္ကပ္ပရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ- ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ သမ္မာဝါစာ- သမ္မာဝါစာသည်၊ ပဟောတိ- ဖြစ်၏။

ပန- သမ္မာသင်္ကပ္ပရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၌ သမ္မာဝါစာဖြစ်နိုင်ပုံမှတစ်ပါး သမ္မာဝါစာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၌ သမ္မာကမ္မန္တဖြစ်နိုင်ပုံကား၊ ယသ္မာ- ကြောင့်၊ ဣဒံ ဣဒံ- ဤမည် ဤမည်သော အလုပ်ကိစ္စကိုလည်း၊ ကရိဿာမ- ပြုလုပ်ကုန်အံ့၊ ဣတိဟိ- ဤသို့ပင်၊ ပဌမံ- ရှေးဦးစွာ၊ ဝါစာယ- စကားပြောဆိုခြင်းဖြင့်၊ သံဝိဒဟိတွာ- စီစဉ်တိုင်ပင်ပြီး၍၊ ယေဘုယျေန- များသော အားဖြင့်၊ တေတေ ကမ္မန္တာ- ထိုထိုလုပ်ငန်း ကိစ္စတို့ကို၊ သမ္မာ- ကောင်းစွာ၊ ပယောဇီယန္တိ- ပြုလုပ်အားထုတ်အပ်ကုန်၏၊ တသ္မာ- ကြောင့်၊ ဝါစာ- သမ္မာဝါစာသည်၊ ကာယကမ္မဿ- သမ္မာကမ္မန္တအား၊ ဥပကာရိကာ- ကျေးဇူးပြု၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊

သမ္မာဝါစသ- သမ္မာဝါစာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ သမ္မာကမ္မန္တာ- သမ္မာကမ္မန္တသည်၊
 ပဟောတိ- ဖြစ်၏။ ပန- ထိုမှတပါး၊ ယသ္မာ- ကြောင့်၊ စတုပ္ပိဓံ- လေးပါး အပြားရှိသော၊
 ဝစီဒုစ္စရိတံစ- ဝစီဒုစ္စရိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ တိဝိဓံ- သုံးပါး အပြားရှိသော၊
 ကာယဒုစ္စရိတံစ- ကောင်း၊ ပဟာယ- ပယ်စွန့်၍၊ ဥဘယံ- နှစ်မျိုးစုံသော၊ သုစရိတံ-
 ကာယသုစရိတ်၊ ဝစီသုစရိတ်ကို၊ ပူရေန္တဿေဝ- ဖြည့်ကျင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ သာလျှင်၊
 အာဇီဝဋ္ဌမကသီလံ- သမ္မာအာဇီဝလျှင် ရှစ်ခုမြောက်ရှိသော သီလသည်၊ ပူရတိ-
 ပြည့်စုံ၏။ ဣတရဿ- သုစရိတ် နှစ်မျိုးကို ဖြည့်ကျင့်သူမှတစ်ပါး မဖြည့်ကျင့်သူမှာ၊
 (အာဇီဝဋ္ဌမကသီလံ-သည်) နပူရတိ- မပြည့်စုံ၊ တသ္မာ- ကြောင့်၊ သမ္မာဝါစသ-
 သမ္မာဝါစာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း၊ သမ္မာကမ္မန္တဿ- ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏
 လည်းကောင်း၊ (သန္တာနေ- ခန္ဓာအစဉ်၌) သမ္မာအာဇီဝေါ- သမ္မာအာဇီဝသည်၊
 ပဟောတိ။

ဝိသုဒ္ဓိဒိဋ္ဌိသမုဒါဂတသမ္မာအာဇီဝဿ- အထူးစင်ကြယ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိမှ
 အထက်အထက် ဆက်ကာဆက်ကာ ဖြစ်ပေါ်လာသော သမ္မာအာဇီဝရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။
 ဝါ- မှာ၊ ယောနိသော- အကြောင်းမှန် နည်းလမ်းမှန်အားဖြင့်၊ ပဓာနဿ- အားထုတ်မှု
 ဝီရိယ (သမ္မာဝါယာမ)၏။ သမ္ဘဝတော- ဖြစ်နိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့် သမ္မာအာဇီဝဿ-
 သမ္မာအာဇီဝရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ သမ္မာဝါယာမော- သမ္မာဝါယာမသည်၊ ပဟောတိ-
 ဖြစ်နိုင်၏။ ယောနိသော- ဖြင့်၊ ပဒဟန္တဿ- အားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ ကာယာဒီသု-
 ကာယ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ္တ၊ ဓမ္မဟူကုန်သော၊ စတုသု- လေးပါးကုန်သော၊ ဝတ္ထုသု-
 အကြောင်းအာရုံတို့၌၊ သတိ- သတိသည်၊ သူပဋိတာ- ကောင်းစွာ စွဲကပ်တည်နေသည်၊
 ဟောတိ-၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သမ္မာဝါယာမဿ- သမ္မာဝါယာမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊
 သမ္မာသတိ- သမ္မာသတိသည်၊ ပဟောတိ- ၏။ ယသ္မာ- ကြောင့်၊ ဧဝံ- ဤသို့ ဤပုံ
 အားဖြင့်၊ သူပဋိတာ- သော၊ သတိ- သည်၊ သမာဓိဿ- အား၊ ဥပကာရာနုပကာရာနံ-
 ကျေးဇူးပြုကုန်၊ ကျေးဇူးမပြုကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ- တရားတို့၏ ဂတိယော- သွားရာ
 လမ်းကြောင်းတို့ကို၊ သမန္နေသိတွာ- ကောင်းစွာ အဖန်ဖန် ရှာဖွေ၍၊ ဧကတ္တာရမ္မဏေ-
 တခုတည်းသော သဘောရှိသော အာရုံ၌၊ စိတ္တံ- စိတ်ကို၊ သမာဓာတုံ- ကောင်းစွာ
 ထားခြင်းငှာ၊ ပဟောတိ- စွမ်းနိုင်၏။ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ သမ္မာသတိဿ- သမ္မာသတိ
 ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ သမ္မာသမာဓိ- သမ္မာသမာဓိသည်၊ ပဟောတိ- ဖြစ်နိုင်၏။ ဣတိ-
 ဤသို့ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်သင့်၏)။

စ- အထူးဆိုဖွယ်ကား၊ အယံနယော- ဤသမ္မာဒိဋ္ဌိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၌ သမ္မာသင်္ကပ္ပ ဖြစ်နိုင်ခြင်း စသည်တို့၏ အကြောင်းဖြစ်ပုံ ပြဆိုအပ်ပြီးသော နည်းသည်၊ ပုဗ္ဗဘာဂ- အရိယမဂ်၏ ရှေ့အဖို့၌ (ဝိပဿနာစသည်၌) နာနက္ခဏိကာနံ- အမျိုးမျိုးသော ခဏ၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒီနံ- သမ္မာဒိဋ္ဌိအစရှိသည်တို့၏၊ ဝသေန- အလိုအားဖြင့်၊ ဝုတ္တော- ဆိုအပ်ပြီ၊ မဂ္ဂက္ခဏေ ပန- မဂ် ခဏ၌ကား၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒီနံ- သမ္မာဒိဋ္ဌိ အစရှိသော တရားတို့၏ တံတံသဟဇာတဘိဝသေန- ထိုထိုတက္ခ ဖြစ်ဖက်တရား အစရှိသည်တို့ အလိုအားဖြင့်၊ [ဤနေရာ၌ “တဿ တဿ”ဟု စာရှိနေ၏၊ စဉ်းစားကြပါကုန်၊ သဟဇာတဘိ-၌ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် နိဗ္ဗာန် အာရုံကို ယူသင့်သည် ထင်၏] ဝုတ္တော- ဖွင့်ဆိုအပ်သော၊ “သမ္မာဒိဋ္ဌိဿ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ ပဟောတိ” အာဒီနံ- ပဟောတိ အစရှိကုန်သော၊ ပဒါနံ- ပုဒ်တို့၏၊ အတ္တော- အနက်သည်၊ ယုတ္တော- သင့်လျော်၏၊ စ- ထိုအပြင် အယမေဝ (အတ္တော)- ဤမဂ်ခဏ၌ ထိုထိုသဟဇာတတရား စသည်တို့ အလိုအားဖြင့် ဆိုအပ်သော အနက်ကိုသာလျှင်၊ ဣဓ- ဤသမာဓိပရိက္ခရာ ကထာ၌၊ အဓိပ္ပေတော- အလိုရှိအပ်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အယံ ပနတ္တောတိအာဒိ- အယံ ပနတ္တော- အစရှိသော (ယံဝစနံ- အကြင်စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံဝစနံ- ထိုစကားကို၊ အာစရိယော- အဋ္ဌကထာ ဆရာသည်) အာဟ- မိန့်ဆိုတော်မူပြီ။

မဂ္ဂဉာဏေတိ- ကား၊ မဂ္ဂပရိယာပနန္တဉာဏေ- အရိယ မဂ်၌ အကုပ္ပိဝေသော ဉာဏ်၌၊ ဌိတဿ- တည်သော၊ တံသမဂ္ဂီနော- ထိုမဂ်ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ- ပုဂ္ဂိုလ်မှာ (မဂ္ဂဝိမုတ္တိ- သည်၊ ပဟောတိ) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ မဂ္ဂပညာ- မဂ်ပညာကို၊ (အရိယမဂ် တရား၌ ပါဝင်သော ပညာကို) စတုန္တံ- လေးပါးကုန်သော၊ သစ္စာနံ- သစ္စာတို့ကို၊ သမ္မာဒဿနဋ္ဌေန- မှန်ကန်စွာ မြင်သည် အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောကြောင့်၊ မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိတိ- မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိဟူ၍၊ ဝုတ္တော- ခေါ်ဆိုအပ်ပြီ၊ သာဇေ- ထိုမဂ္ဂပညာကိုပင်၊ နေသံ- ထိုသစ္စာလေးပါးတို့ကို၊ ယာထာဝတော- ဟုတ်မှန်သောအားဖြင့်၊ ဇာနနတော ပဋိဝိဇ္ဈနတော- ထိုးထွင်းသိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣဓ- ဤသတ္တသမာဓိ ပရိက္ခရာကထာ၌၊ မဂ္ဂဉာဏန္တိပိ- မဂ်ဉာဏ်ဟူ၍လည်း၊ ဝုတ္တော- ပြီ၊ မဂ္ဂဝိမုတ္တိတိ- ကား၊ မဂ္ဂေန- မဂ်ဖြင့်၊ ကိလေသာနံ- ကိလေသာတို့မှ၊ ဝိမုစ္စနံ- လွတ်မြောက်ခြင်းတည်း (အများအားဖြင့် ကိလေသေဟိ-ဟု အပါဒါနံ ဝိဘတ်ရှိတည်း) (မဂ္ဂေန- ဖြင့် ကိလေသာနံ- ကိလေသာ တို့ကို) သမုစ္ဆေဒပဟာနံဇေ- အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်ခြင်းသာတည်း၊ ဖလသမ္မာဒိဋ္ဌိဇေ-

ပိုင်ဖြစ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိကိုပင်၊ ဖလသမ္မာဉာဏန္တိ- ဟူ၍ (ပိုင်ဖြစ်သော မှန်စွာ သိသော

တရားဟူ၍) ပရိယာယေန- ပရိယာယ်အားဖြင့်၊ ဝုတ္တံ- ခေါ်ဆိုအပ်ပြီ၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ပရိယာယဝစနံ- ပရိယာယ်ဖြစ်သော သဒ္ဓါအနက်အဖွင့်ကို၊ ဝုတ္တနယာ နုသာရေန- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းကို အစဉ်လိုက်သော အားဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိထိုက်၏၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ ဖလဝိမုတ္တိ- ဖိုလ်ဝိမုတ္တိကို၊ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပ္ပဟာနံ- ကိလေသာ တို့ကို တဖန်ငြိမ်းစေသော တရား ဟူ၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်သင့်၏။

အမတဿ ဒွါရာတိ- အမတဿ ဒွါရာ-ဟူသော စကားဖြင့် အရိယမဂ္ဂံ- အရိယမဂ်ကို (ဗြဟ္မာ- သနင်္ကမာရဗြဟ္မာသည်) အာဟ- ဆိုပြီး၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ သော- ထိုအရိယမဂ်တရားကို (ဝိဝဇ္ဇော- ဌိစပ်) အာစရိယမုဋ္ဌိနာ- ဆရာ၏ လက်ဆုပ်လက်ကိုင် လျှို့ဝှက်ချက်တရားကို၊ ဝိနာ စ- မဝှက်မထားရှောင်ရှား၍ သာလျှင်၊ အနန္တရံ- အတွင်းတရား၊ အတွင်းပုဂ္ဂိုလ်မထားအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ (မဟောဘဲ လျှို့ဝှက် ချန်ထားရမည့် အတွင်းတရားနှင့် တရားဟောသင့်သူဟု သတ်မှတ်ထားအပ်သော အတွင်း ပုဂ္ဂိုလ်မထားအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း) အဗာဟိရံ- အပြင်အပတ်တရားနှင့် အပြင်အပုဂ္ဂိုလ်မထားအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ (လျှို့ဝှက်မထား ဖော်ထုတ် ဟောကြားရမည့် အပြင်တရားနှင့် မဟောမကြား ကြဉ်ဖယ်ထားရမည့် အပြင်လူမရှိသည် ကိုလည်းကောင်း) ကရိတွာ- ပြု၍ ဤသို့ အနက်ပေးလျှင် အနန္တရံ အဗာဟိရံ- သည် ယုတ္တသမာသံ ဖြစ်၏၊ တနည်း- အန္တရံ အတွင်းတရား၊ အတွင်းပုဂ္ဂိုလ် ထားအပ်သည်ကို၊ နကရိတွာ- မပြုလုပ်မှု၍လည်းကောင်း၊ ဗာဟိရံ- အပြင်တရားနှင့် အပြင်လူထားအပ် သည်ကို န ကရိတွာ- မပြုလုပ်မှု၍လည်းကောင်း၊ ဤသို့ အနက်ပေးလျှင် အယုတ္တ သမာသံတည်း။ ယာဝေဒဝ မနုဿေဟိ- နတ်လူတို့ တိုင်အောင်၊ သုပ္ပကာသိတတ္တာ- ထင်ရှားဖော်ပြဟော ကြားအပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိဝဇ္ဇော- ဖွင့်လှစ်အပ်ပြီးပြီ။

ဓမ္မဝိနိတာတိ- ကား၊ အရိယဓမ္မေ- အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ တရား၌၊ ဝိနိတာ- ခေါ်ဆောင်ဆုံးမအပ်ကုန်သော (ယေစ ဣမေ ပရိစာရကာ- အကြင်အလုပ်အကျွေး တို့သည်လည်း၊ သန္တိ) ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤဓမ္မဝိနိတာ- ဟူသော ပါဌ၌၊ သော- ထိုအရိယာတို့၏ တရားကို၊ ကိလေသာနံ- ကိလေသာတို့ကို၊ သမုစ္ဆေဒဝိနယ ဝသေန- အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်တတ်သော တရား၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် သမ္မာ နိယျာနေန နိယျာတာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အတ္ထိတိ- အတ္ထိ-ဟူသော ပုဒ်သည်၊ ပုထုတ္တဝိသယံ- များသည်အဖြစ်ဟူသော ဖြစ်ရာ နယ်ပယ်ရှိသော၊ နိပါတပဒံ- နိပါတ်ပုဒ်တည်း (ကေသုဝိယ- အဘယ်ပါဠိဝါကျတို့၌

သုတ်]

သတ္တသမာဓိပရိက္ခရာအဖွင့်

၇၉

ကဲ့သို့ နည်းဟူမူ) အတ္တိ ဣမသ္မိံ ကာယေ ကေသာတိ အာဒီသု ဝိယ- အတ္တိ ။ပ။
 ကေသာ- အစရှိသော ပါဠိတော် ဝါကျတို့၌ကဲ့သို့တည်း။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အနာဂါမိ
 နော စ အတ္တိတိ- အတ္တိဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ တေနေဝ- ထို့ကြောင့်ပင်၊
 အတ္တိစေဝေတ္ထ သကဒါဂါမိနောတိ- မိနောဟူ၍ (သနင်္ကမာရဗြဟ္မာ-သည်) အာဟ-
 ပြီ၊ ဧတိဿာ (ပဇာယ)- ဤအနာဂါမိ ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်း၏။ ဝါ- အပေါင်းမှာ၊
 ဗဟိဒ္ဓါသံယောဇနပစ္စယော ဗဟိဒ္ဓါသံယောဇဉ်ဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ ဝါ-
 အပြင်အပရုပ်နာမ်ခန္ဓာဟူသော ရူပဘဝ, အရူပဘဝ၌ ချည်နှောင်ထားတတ်သော
 ဥဒ္ဓန္ဓာကိယသံယောဇဉ် နှောင်ကြီးငါးမျိုးဟူသော အကြောင်းပစ္စည်းရှိသော၊ နိဗ္ဗတ္တိဟေတု
 ဘူတော- (ရူပ အရူပဘဝ၌) ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော၊ ပုညဘာဂေါ- ကုသိုလ်
 အဖို့အစုသည်၊ (အတ္တိ- အလွန်အကဲရှိ၏) ဣတိ- ထို့ကြောင့် (သာ ပဇာ- ထိုအနာဂါမိ
 ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်းသည်) ပုညဘာဂါ- ပုညဘာဂါမည်၏။ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤပုည
 ဘာဂါ-ဟူသော ပုဒ်၌၊ အတိသယဝိသိဋ္ဌော- အလွန်အကဲဟူသော အနက်ဖြင့် အထူးပြု
 အပ်သော၊ အတ္တိအတ္တော- အတ္တိ အနက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိရ၏ [အတ္တိ- ရှိ၏- ဟု
 ဆိုရာ၌ ရိုးရိုးသာမန်ရှိသည်ကို မဆိုလို၊ အလွန်အကဲရှိသည်ဟု ဆိုလိုသည်။]

ဩတ္တပ္ပမာနောတိ- ကား၊ ဥတ္တသန္တော ဘာယန္တော- ကြောက်သည် (ဟုတွာ-
 ဖြစ်၍၊ သင်္ခါတုံ- ရေတွက်ပြောခြင်းငှာ၊ နသက္ကောမိ- မစွမ်းနိုင်ပါ) (သင်္ခါတုံ- ငှာ၊ မမ-
 အကျွန်ုပ်၏၊ ဗလံ- စွမ်းအားသည်) နပန နတ္ထိ- မရှိသည်မဟုတ်ပါ၊ အတ္တိ ဧဝ- ရှိသည်
 သာပါတည်း။ ဣတိ- ဤအနက်ကို (ဗြဟ္မာ- သည်) ဒီပေတိ- ပြ၏၊ [၂၉၀] အဿာတိ-
 ကား၊ ဝေဿဝဏဿ- ဝေဿဝဏ်နတ်မင်း၏၊ ဝါ- မှာ၊ လဒ္ဓိပန- အယူသည်ကား၊ န
 အတ္တိ- မရှိပါ၊ (ကသွာ- အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ၊ ဝေဿဝဏေန- သည်)
 ပဋိဝိဒ္ဓသစ္စတ္တာ- ထိုးထွင်း သိအပ်ပြီးသော သစ္စာလေးပါးရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း။
 အဘိသမယေ ဝိသေသော နတ္တိတိ ဧတေန- အဘိသမယေ ဝိသေသော နတ္တိ- ဟူသော
 ဤပါဌ်ဖြင့်၊ သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ- အားလုံးသော မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ သဗ္ဗေပိ- အားလုံးလည်း
 ဖြစ်ကုန်သော၊ သဗ္ဗညုဂုဏာ- သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော်တို့သည်၊
 သဒိဿာဧဝ- တူကုန်သည်ချည်းသာတည်း။ ဣတိ- ဤအနက်ကို (အာစရိယော)
 ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏။

၂၉၂။ ကာရဏဿ- အကြောင်းအရာ စကားရပ်၏၊ ဧကရူပတ္တာ- တူသော
 သဘောရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ကေဝလံ- ဣမမတ္ထံ ဇနဝသဘော ယက္ခော- အစရှိသော

ပုဒ်တို့ မပါဘဲ သီးသန့်၊ ဣမာနိ ပန ပဒါနီတိ- ဣမာနိ ပန ပဒါနီ- ဟူသော ပါဠိဖြင့် (နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ- ညွှန်ပြအပ်ကုန်သော) တယိဒံ ဗြဟ္မစရိယန္တိ အာဒီနိ- တယိဒံ ဗြဟ္မစရိယံ - အစရှိကုန်သော၊ ပဒါနီ (စဝ)- ပုဒ်တို့ကိုသာလျှင်၊ (ဓမ္မသင်္ဂါဟကတ္ထရေဟိ- သုတ်အဘိဓမ္မာဝိနည်းတို့ကို ပေါင်းစုရွတ်ကာ သင်္ဂါယနာတင်ကြသော ထေရ်ရှင်မြတ်တို့သည်၊ နဌပိတာနိ- ထားအပ်ကုန်သည် မဟုတ်ပါ) အထခေါ- အဟုတ်ကား၊ ဣမမတ္ထံ ဇနဝသဘော ယက္ခောတိ အာဒီနိ- ဣမမတ္ထံ ဇနဝသဘော ယက္ခော- အစရှိကုန်သော၊ ပဒါနီပိ- ပုဒ်တို့ကိုလည်း၊ ဝါ- ဝါကျတို့ကိုလည်း (ဓမ္မသင်္ဂါဟကတ္ထရေဟိ- တို့သည်၊ ဌပိတာနိ- ထားအပ်ကုန်ပြီးသည်သာတည်း) ဣတိ- ဤတွင် ဇနဝသဘသုတ် အဖွင့်အပြီးတည်း၊ ဇနဝသဘသုတ္တဝဏ္ဏနာယ- ဇနဝသဘသုတ်ကို ဖွင့်ကြောင်း ဖွင့်ရာ ဋီကာ၏၊ လီနတ္ထပကာသနာ- လျှို့ဝှက် ခက်ခဲသော အနက်ကို ထင်ရှားပြရာ အဖွင့် စကားရပ်တည်း။

၆-မဟာဂေါတိန္ဒသုတ်ဋီကာ နိဿယ

ပဉ္စသိခေါရောစနကထာအဖွင့်

၂၉၃။ ပဉ္စကုဏ္ဍလိကောတိ- ပဉ္စကုဏ္ဍလိကော- ဟူသည်ကား၊ **ဝိဿဋ္ဌပဉ္စ-
ဝေဏီကော**°- နောက်ကျောဘက်၌ ချထားအပ်သော ငါးခုသော ဆံပင်စည်းရှိသော
(ဂန္ဓဗ္ဗပုတ္တော- ဂန္ဓဗ္ဗနတ်သားသည်) စတုမဂ္ဂဋ္ဌာနေသူတိ- ကား၊ စတုန္ဒ- လေးခုကုန်သော၊
မဂ္ဂါနံ- လမ်းတို့၏၊ ဝိနိဝိဇ္ဈိတွာ- ထုတ်ချင်းထွင်း၍၊ ဂတဋ္ဌာနေသု- သွားရာ အရပ်တို့၌
(သာလံ- တည်းခိုရပ်ကို ကရောန္တော) ဟိ- ခဲ့ပြီးဒံ၊ တတ္ထ- ထိုလမ်းလေးခု ထုတ်ချင်းထွင်း
သွားရာအရပ်တို့၌၊ ကတာ- ဆောက်လုပ်အပ်ကုန်သော၊ သာလာဒယော- ဇရပ်အစရှိ

၁။ **ဝိဿဋ္ဌပဉ္စဝေဏီကော** ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “ပဉ္စသိခေါတိ ပဉ္စစူဠော
ပဉ္စကုဏ္ဍလိကော”ဟု ဖွင့်ထားသည်ကို ဋီကာ၌ “ဝိဿဋ္ဌပဉ္စဝေဏီကော”ဟု ထပ်ဖွင့်၏။
ထို့ကြောင့်သိခါ၊ ကုဏ္ဍလ၊ ဝေဏီ (ဏီ) ဟူသော သဒ္ဒါသုံးခုတို့ အနက်တူပရိယာယ်ပုဒ်များ
ဖြစ်၏ဟု သိနိုင်၏။ ထိုသဒ္ဒါသုံးပုဒ်တို့တွင် ဝိနည်းအဋ္ဌကထာများ၏ ကာယသံသဂ္ဂ သိက္ခာပုဒ်
အဖွင့်၌ ဝေဏီပုဒ်ကို ကေသကလာပ (ဆံစည်း) ဟု ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် “ပဉ္စသိခေါ ဂန္ဓဗ္ဗပုတ္တော
ဟူသော ပါဠိတော်၌ ဆံပင်တို့ကို စုစည်းထားသော ဆံစည်းငါးခုရှိသော ဂန္ဓဗ္ဗနတ်သားကို
“ပဉ္စသိခ”ဟု သိနိုင်၏။ အဋ္ဌကထာ၌ (သော ဂန္ဓဗ္ဗပုတ္တော) ပဉ္စဟိ ကုဏ္ဍလကေဟိ ဝိဋ္ဌိယံ
ဝတ္တမာနေဟိ ပဉ္စစူဠကဒါရက ပရိဟာရေနေဝ ဝိစရတိ၊ ဧတနေတံ ပဉ္စသိခေါတွေဝ သဉ္ဇာနန္တိ-
ဟု ဖွင့်ထားသည့်အတိုင်း ထိုပဉ္စသိခဂန္ဓဗ္ဗနတ်သားသည် ထိုဆံစည်း ငါးခုကို နောက်ကျော်ဘက်၌
ချထားသည်ဟု သိရ၏။ ထို့ကြောင့်ပင် ဋီကာ၌ “ဝိဿဋ္ဌပဉ္စဝေဏီကော”ဟု ဝိဿဋ္ဌပုဒ်
ထည့်စွက်၍ ဖွင့်ထားခြင်းဖြစ်သည်။

အဘိဓာန်တို့၌ကား “ကုဏ္ဍလိကော”မှ ကုဏ္ဍလသဒ္ဒါ၏ ဆံပင် (ကေသ)ဟူသော
အနက်ဟော အဖြစ်ဖြင့် တသီးတသန့် ပြထားသည်ကို မတွေ့ရ၊ ကုဏ္ဍလာဝဠာ (ကုဏ္ဍလာဝတ္တာ)
ဟူ၍ ဖက်လိပ်နားချောင်၊ ကဲ့သို့ ရန်ပတ်လိပ်ခွေနေသော ဆံပင်အဖြစ်ဖြင့် မဟာပုရိသလက္ခဏာနှင့်
ကုဏ္ဍလကေသာ ထေရီဝတ္ထုတို့၌ တွေ့ရ၏။ ကေသာ ပုန ဝဇ္ဇန္တာ ရာသိရာသီဝသေန
ကုဏ္ဍလာဝတ္တာ ဟုတွာ ဝဇ္ဇိသု။ ဧကကနိပါတ် အင်္ဂုတ္တိုရ် အဋ္ဌကထာ- ၂၈၇။ ထို့အပြင်
အဘိဓာန် ဂါထာ (၂၅၈) နိဿယ (အဘယာရာမနှင့်တောင်ပေါက်) တို့၌ စူဠာ၊ သိခါပုဒ်တို့ကို
ဦးစွန်းဖုတ်- ဟု မြန်မာပြန်တော်မူကြ၏။ မြန်မာအဘိဓာန် အကျဉ်းချုပ်နှင့် မြန်မာအင်္ဂလိပ်
အဘိဓာန်တို့၌ကား ခေါင်းတုံးရိတ်ထားသော ကလေးတယောက်၏ ဦးခေါင်းရှေ့တည့်တည့်
သီးသန့်ချန်ထားသော ဆံပင်တိုတိုအုပ်စုလေးတခုကို ဦးစွန်းဖုတ် အဖြစ်ဖြင့် ရုပ်ပုံနှင့်တကွ
ပြထား၏။ ၎င်းမှာ ပဉ္စသိခနတ်သား၏ သိခါ၊ စူဠာနှင့် မတူပါ။

သည်တို့သည်၊ စတုဟိ- လေးခုကုန်သော၊ ဒိသာဟိ- အရပ်မျက်နှာတို့မှ၊ အာဂတ-
 မနုဿာနံ- လာသော လူတို့၏၊ ဥပဘောဂက္ခမာ- အသုံးအဆောင်အကျိုးငှာ လျှောက်ပတ်
 ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ဧဝုပ္ပါနီတိ ဣမိနာ- ဧဝုပ္ပါနိ- ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊
 ရုက္ခမူလသောနောဒီနိ- သစ်ပင် အမြစ်ကို သုတ်သင်ခြင်း အစရှိကုန်သော၊ ဝါ-
 သစ်ပင်အနီး (အောက်)၌ ရှင်းလင်းခြင်းအစရှိကုန်သော၊ ပုညာနိစေဝ- ကုသိုလ်တို့ကို
 လည်းကောင်း၊ ယထာသတ္တိ- အားအစွမ်းရှိသလောက်၊ အန္ဓဒါနာဒီနိ- စားဖွယ်လှူဒါန်းခြင်း
 အစရှိကုန်သော၊ ပုညာနိစ- ကောင်း၊ သင်္ဂဏှာတိ- သိမ်းယူ၏၊ သုဝဏ္ဏက္ခန္ဓံ ။ပ။
 အဟောသီတိ- ဟူ၍၊ ပါဌော- ပါဌိသည် (အတ္တိ- ရှိ၏) [သုဝဏ္ဏက္ခန္ဓသဒိသော-
 ရွှေတုံးနှင့်တူသော၊ အတ္တဘာဝေါ- အတ္တဘောဓန္ဓာကိုယ်သည်၊ ဣဌော- အလို
 ရှိအပ်သည်၊ ကန္တော- နှစ်သက်အပ်သည်၊ မနာပေါ- စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သည်၊
 အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ။

သကဋသဟဿမတ္တန္တိ- ကား၊ ဝါဟသဟဿမတ္တံ- လှည်းအစည်းတိုက်
 တစ်ထောင်အတိုင်း အရှည်ရှိသော (အာဘရဏံ- တန်ဆာကို) ပန- ထိုမှတပါး၊ ဝိသတိ-
 (၂၀) သော၊ ခါရိ- တို့တို့သည်၊ ဝါဟော- လှည်းတစ်စည်းတိုက်ဝန်မည်၏၊ ခါရိ-
 တို့တခုသည်၊ သောဠသဒေါဏမတ္တာ- (၁၆) စိတ်အတိုင်းအရှည်ရှိ၏၊ သောဠသနာ-
 ဠိယော- (၁၆) စလယ်တို့ကို၊ ဒေါဏံ- တစ်စိတ်ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်ကုန်၏၊
 ဒသမ္ပဏာနိ- (၁၀) အမ္ပဏတို့ကို၊ ကုမ္ဘိ- တစ်ကုမ္ဘိ- ဟူ၍ (ဝေဒိတဗ္ဗာနိ) သဟဿနာ-
 ဠိယော- တစ်ထောင်သော စလယ်တို့ကို (ကုမ္ဘိ- ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ) ဣတိ- ဤသို့၊ ကေစိ-
 အချို့ဆရာတို့သည် (ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏) [အဘိဓာန်တို့၌ “ကုမ္ဘော” ဟု ပုလ္လိင်ရှိ၏]
 ရတ္တသုဝဏ္ဏကဏ္ဍိကန္တိ- ကား၊ ရတ္တသုဝဏ္ဏမယံ- နိမြန်းသော ရွှေဖြင့် ပြီးသော၊ ဝဋ်သကံ-
 ဦးဆောက်ပန်းကို (ပိဋန္တိတွာ- ပန်ဆင်၍) ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ မဇ္ဈိမယာမေ ဧဝ-
 ညဉ့်အလယ်ပိုင်း ယာမိဉ်သာလျှင်၊ ဒေဝတာ- နတ်တို့သည်၊ သတ္တာရံ- မြတ်စွာဘုရားကို၊
 ဥပသင်္ကမိတုံ- ချဉ်းကပ်ခြင်းငှာ၊ အဝသရံ- အခွင့်ကို၊ လဘန္တိ- ရကုန်၏၊ တသ္မာ-
 ထို့ကြောင့်၊ ဧက ကောဌာသံ အတိတာယာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ-
 ပြီ။

အတိက္ကန္တဝဏ္ဏောတိ- ကား၊ အတိဝိယ- အလွန်အကဲသာလျှင်၊ ကမနိယရူပေါ-
 နှစ်သက်ဖွယ် အဆင်းရောင်ရှိသည် (ဟုတွာ) ဝါ- အဋ္ဌကထာအဖွင့်နည်းမှ တနည်းကား၊
 ကေဝလကပ္ပန္တိ- ကား၊ မနံ- အနည်းငယ်၊ ဦနံ- ယုတ်လျော့သော၊ အဝသေသံ-

သုတ်]

ဒေဝသဘာအဖွင့်

၈၃

ကြွင်းကျန်သေးသော၊ ဤသက်- အနည်းငယ်၊ အသမတ္တိ- မပြည့်စုံသော (ဂိဇ္ဈကုဋ် ပဗ္ဗတံ) ကုတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- တည်း၊ [ဤနည်း၌ ကေဝလပုဒ်နောင် ဤသံဃိန အနက်၌ ကပ္ပပစ္စည်းသက်သည်ဟု သဒ္ဓါကျမ်းတို့ဆို၏] ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ သမိပဋ္ဌာနံ- အနီးအရပ်ကို၊ မုဉ္ဇိတာ- လွှတ်၍၊ ဝါ- ချန်ထား၍၊ သဗ္ဗော- အားလုံးသော၊ ဂိဇ္ဈကုဋ်ဝိဟာရော- ဂိဇ္ဈကုဋ်ကျောင်းတိုက်ကို၊ တေန- ထိုပစ္စသိနတ်သား၏ ကိုယ်အရောင်၊ တန်ဆာအရောင်ဖြင့်၊ ဩဘာသိတော- ထွန်းလင်းစေအပ်ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ စန္ဒိမာ ဝိယာတိအာဒိ- စန္ဒိမာဝိယ- အစရှိသည်တည်း။

ဒေဝသဘာအဖွင့်

၂၉၄။ ရတနမတ္တကဏ္ဍိက ရုက္ခနိဿန္ဓေနာတိ- ကား၊ ရတနပုမာဏ ရုက္ခမယကုဋ်ဒါနပုညနိဿန္ဓေန- တတောင် အတိုင်းအရှည်ရှိသော သစ်သားဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော အထွတ်ကို လျှိုဒါနိုးမှုကုသိုလ်၏ အကျိုးကြောင့် (အကျိုးပေးခြင်းကြောင့်) ဝါ- တနည်းကား၊ တဿ ပုညဿ- ထိုတတောင်ပမာဏရှိသော သစ်သား အထွတ်ကို ပေးလှူမှုကုသိုလ်၏၊ နိဿန္ဓုဖလဘာဝေန- ဆင့်ပွား အကျိုးအဖြစ်ဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တသာလာ ယန္တိ- ကား၊ သမုဉ္ဇိတဥပဋ္ဌာနသာလာယံ- ဖြစ်ပေါ်လာသော စည်းဝေးရာဇရပ်၌ (သန္တိသိန္နာ- စုဝေးထိုင်နေကုန်သည်၊ ဟောန္တိ) မဏိမယာတိ- ကား၊ ပဒုမရာဂါဒိမဏိ မယာ- ပတ္တမြားနီအစရှိသော ပတ္တမြားဖြင့် ပြီးကုန်၏၊ အာဏိယောတိ- ကား၊ တမ္ဘ+ တုလာ+ သယံဇာတဒီသု- တိုင်+ ထုပ်ရက်မ+ ခေါင်လျောက် (ယောက်ပတ်) အစရှိသည်တို့၌၊ ဝါဠုပုပါဒိသယံဇာနက အာဏိယော- သားကောင်ရုပ်အစရှိသည် တို့ကို ထိုးနှက်တပ်ဆင်ကြောင်း စို့တို့သည် (မဏိမယာ) ဂန္ဓဗ္ဗရာဇာတိ- ကား၊ ဂန္ဓဗ္ဗကာယိကာနံ- ဂန္ဓဗ္ဗနတ်အပေါင်း၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝတာနံ- နတ်တို့၏၊ ရာဇာ- မင်းသည် (နိသိန္ဓော- ထိုင်နေပြီ)။

တာဝတိံသာနံ- တာဝတိံသာဘုံသားနတ်တို့၏၊ အာသန္နဝါသိနော- အနီးနေ ဘုံသား ဖြစ်ကုန်သော၊ စာတုမဟာရာဇိကာ- စာတုမဟာရာဇ်ဘုံသား ဖြစ်ကုန်သော၊ ယေ ဒေဝါ- အကြင်နတ်တို့သည် (သန္တိ- ရှိကုန်၏) တေ- ထိုစာတုမဟာရာဇ်ဘုံသား နတ်တို့ကို၊ ပုရတော- မိမိ၏ ရှေ့၌၊ ကရောဇ္ဈော- ပြုလျက်၊ ဝါ- ထားလျက်၊ (နိသိန္ဓော- ထိုင်နေသော၊ ဓတရဋ္ဌော- ဓတရဋ္ဌမည်သော၊ ဂန္ဓဗ္ဗရာဇာ- ဂန္ဓဗ္ဗနတ်တို့၏ ဘုရင်မင်းကို)

ဒီသု ဒေဝလောကေသု ဒေဝတာ ပုရတော ကတ္တာ နိသိန္နောတိ- ဒီသု ။ပ။ နိသိန္နော-
 ဟူ၍ (ပဉ္စသိခေန- ပဉ္စသိခမည်သော၊ ဂန္ဓဗ္ဗပုတ္တေန- ဂန္ဓဗ္ဗနတ်သားသည်။) ဝုတ္တော-
 လျှောက်အပ်ပြီ၊ သေသေသု- တေရဋ္ဌနတ်မင်း၏ ထိုင်နေရာပြ ဝါကျမှ ကြွင်းကျန်ကုန်
 သော၊ တီသု ဌာနေသုပိ- ဝိရုဋ္ဌက အစရှိသော နတ်မင်းကြီးတို့ ထိုင်နေရာပြ ဝါကျသုံးခု
 တို့၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော- ဤနည်းပင်တည်း၊ နာဂရာဇာတိ- ကား၊ နာဂါနံ-
 နဂါးတို့၏၊ အဓိပတိ- အကြီးအကဲဘုရင်တည်း၊ ပန- ထိုသို့ပင် နဂါးဘုရင်ဖြစ်သော်လည်း၊
 သယံ- ဝိရူပက္ခနတ်မင်းကြီးကိုယ်တိုင်၊ နာဂဇာတိကော- နဂါးအမျိုးဇာတ်ရှိသူသည်၊
 န- မဟုတ်၊ ဧတ္ထ- ဤနေရာ၌၊ အာသတိ နိသီဒတိ- ထိုင်နေ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊
 နိသဇ္ဇဇာနံ- ထိုင်ရာနေရာဌာနသည်၊ အာသနံ- အာသနမည်၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို
 ပြလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ နိသီဒိတုံ ဩကာသောတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ-
 ဖွင့်ဆိုပြီ၊ ဧတ္တာတိပဒံ- ဧတ္ထ-ဟူသော ပုဒ်သည်၊ နိပါတမတ္တံ- အနက်မရန်ပါတ်မျှ
 သာတည်း၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ဧတ္တာတိ- ကား၊ ဧတသ္မိံ ပါဌေ- ဤ သန္နိပတိတာ-
 ဟူသော ပါဌ၌ (သန္နိပါတကာရဏံ- စည်းစဉ်းခြင်း၏ အကြောင်းကို) အတ္ထုဒ္ဓါရနယေန-
 အနက်ကို ထုတ်ဆောင်ခြင်း နည်းအားဖြင့်၊ ဝတ္ထဗ္ဗံ- ဆိုထိုက်သော၊ ပုဗ္ဗေ-
 ရှေးဇနဝသဘသုတ်၌၊ ဝုတ္တံ- ပြဆိုအပ်ပြီးသော၊ စတုဗ္ဗိမေမေဝ- လေးပါးအပြားရှိသော
 အကြောင်းပင်တည်း။

တာဝတိံသာစ- တာဝတိံသာနတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဧကစ္စေ- အချို့ကုန်သော၊
 စာတုမဟာရာဇိကာစ- စာတုမဟာရာဇ်တို့သား နတ်တို့သည် လည်းကောင်း၊
 ယထာလဒ္ဓါယ- ရအပ်ပြီးသမျှသော၊ သမ္ပတ္တိယာ- စည်းစိမ်၏၊ ထာဝရဘာဝါယ-
 တည်တံ့ခိုင်မြဲသည် အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ အာယတိ- နောင်အခါ၌၊
 သောနောယစ- စင်ကြယ်အောင် သုတ်သင်နိုင်ခြင်း အကျိုးငှာ လည်းကောင်း၊
 ပဉ္စသီလာနိ- ငါးပါးသီလတို့ကို၊ ရက္ခန္တိ- စောင့်ထိန်းကုန်၏၊ တေ- ထိုနတ်တို့သည်၊
 တဿ- ထိုငါးပါးသီလကို၊ ဝိသောနေတ္ထံ- စင်ကြယ်အောင်သုတ်သင်ခြင်း အကျိုးငှာ၊
 ပဝါရဏာသင်္ဂဟံ- ပဝါရဏာပြုသော ရဟန်းတို့ကို ဘေးအန္တရာယ် ကာကွယ်တာဆီးသော
 အားဖြင့် ချီးမြှောက်ခြင်းကို၊ ကရောန္တိ- ပြုကုန်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ မဟာပဝါရဏာ-
 ယာတိအာဒိ- မဟာပဝါရဏာယ အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန- သည်)
 ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဝဿသဟဿန္တိ- ကား၊ မနုဿဂဏနာယ- လူတို့ အရေအတွက်
 အားဖြင့်၊ ဝဿသဟဿံ- အနှစ် တစ်ထောင်ပတ်လုံး (ဥပဋ္ဌာနံ- နီးနီးကပ်ကပ် ရပ်ဌာန

သုတ်]

ဒေဝသဘာအဖွင့်

၈၅

သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ) ပန္နပလာသောတိ- ကား၊ ပတိတပတ္တော- ကြွေကျသော အရွက်ရှိသည် (ဘဝိဿတိ) ခါရကဇာတောတိ- ကား၊ ဇာတခုဒ္ဒကမကုဋ္ဌော- ပေါ်ထွက်ကာစ ငယ်သော အငုံရှိသည် (ဟောတိ) ဟိ- မှန်၏။ နီလပတ္တကာ- စိမ်းညိုသော အရွက်ရှိ ကုန်သော၊ အတိဝိယ- အလွန်ပင်၊ ခုဒ္ဒကာ- ငယ်ကုန်သော၊ ယေမကုဋ္ဌာ- အကြင် အငုံတို့သည် (သန္တိ- ရှိကုန်၏) တေ ထိုစိမ်းညိုသော အရွက်ရှိ၍ အလွန်ငယ်သော အငုံတို့ကို၊ ခါရကာတိ- ခါရကတို့ဟူ၍၊ ဂုစ္ဆန္တိ- ဆိုအပ်ကုန်၏။

ဇာလကဇာတောတိ- ကား၊ တေဟိယေဝ ခုဒ္ဒက မကုဋ္ဌေဟိ- ထိုငယ်သော အငုံတို့မှပင်လျှင် ဇာတဇာလကော- ပေါ်ထွက်သော မီးလျှံအရောင်ရှိသည်၊ သဗ္ဗသော- အားလုံးစုံပင်၊ ဇာလော ဝိယ- မီးလျှံရောင်ရှိသကဲ့သို့၊ ဇာတော- ဖြစ်သည် (ဟောတိ) ကေမိ ပန- အချို့ဆရာတို့သည်ကား၊ ဇာလက ဇာတောတိ- ဟူသည်၊ ဧကဇာလော- ဝိယ- တစ်ခုတည်းသော မီးလျှံရောင်ရှိသကဲ့သို့၊ ဇာတော-ဖြစ်သည် (ဟောတိ) ဣတိ- ဤသို့၊ အတ္ထံ- အနက်ကို၊ ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏၊ ကိရ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ပါရိစ္ဆတ္တကော- ပင်လယ်ကသစ်ပင်သည်၊ ခါရကဂ္ဂဟဏကာလေ- အလွန်ငယ်သော အငုံကို ယူရာ အခါ၌၊ သဗ္ဗတ္ထကမေဝ- တပင်လုံးပင်၊ ပလ္လဝိကော- ရွက်နုရှိသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ အဿ-ထိုပင်လယ်ကသစ်ပင်၏၊ တေ ပလ္လဝိ- ထိုရွက်နုတို့သည်၊ ပဘဿရပဝါဠဝဏ္ဏသမုဇ္ဈာ- အရောင်တလက်လက် ထွက်သော သန္တာအဆင်းရောင် တို့ဖြင့် လွန်စွာ ထွန်းလင်းတောက်ပကုန်သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ သော- ထိုပင်လယ်ကသစ်ပင်သည်၊ သဗ္ဗသော- ကြွင်းခဲ့သည့် အားလုံးစုံ သမုဇ္ဈလန္တော- လွန်စွာ ထွန်းလင်းလျက်၊ တိဋ္ဌတိ- တည်နေ၏၊ ကုဋျမလကဇာတောတိ- ကား၊ သဇ္ဇာတ မဟာမကုဋ္ဌော- ကောင်းစွာဖြစ်သော ကြီးသော အငုံရှိသည်၊ (ဟောတိ) ကောရက- ဇာတောတိ- ကား၊ သဇ္ဇာတ သူစိဘေဒေါ- ကောင်းစွာ ဖြစ်သော ရွက်လိပ် ပြေပျက်၊ ကွဲအာထွက်ခြင်းရှိသည်၊ သမ္ပတိ- ယခုပင်၊ ဝိကသမာနာဝတ္ထော- ပွင့်တော့မည့် အငုံ၏ အခိုက်အတန့်ရှိသည် (ဟောတိ) သဗ္ဗပါလိဖုလ္လာတိ- ကား၊ သဗ္ဗသော- အားလုံးစုံပင်၊ ဖုလ္လိတဝိကသိတော- ငွားငွားစွင့်စွင့် ကားကားပွင့်သည် (ဟောတိ)။

ကန္တနကဝါတောတိ- ကား၊ ဒေဝါနံ- နတ်တို့၏၊ ပုညကမ္မပစ္စယာ- ကုသိုလ်ကံ ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ပုပ္ဖါနံ- ပန်းပွင့်အညှာတို့ကို၊ ဆိန္ဒနကဝါတော- ဖြတ်တောက် တတ်သော လေသည်၊ ကန္တတီတိ- ကား၊ ဆိန္ဒတိ- ဖြတ်တောက်၏၊ သမ္ပဋိန္ဒနကဝါတောတိ- ကား၊ ဆိန္ဒနံ ဆိန္ဒနံ- ဖြတ်အပ်ပြီး ဖြတ်အပ်ပြီးကုန်သော၊

ပုပ္ဖိနံ- တို့ကို၊ သမ္ပဋ္ဌိဂ္ဂဏှနကဝါတော- ခံယူသောလေသည် (သမ္ပဋ္ဌိစ္ဆတိ- ခံယူ၏) နစ္စန္တောတိ- ကား၊ နာနာဝိဘောတ္တိ- အမျိုးမျိုးသော သွားရောက်ချဉ်းကပ်ရာ နေရာသို့၊ ဝါ- သွားရောက်ခင်းသင့်ရာ နေရာအမျိုးမျိုးသို့၊ သန္တိဝေသဝသေန- စုဝေးစေခြင်းအနေအားဖြင့်၊ နစ္စနံ- ညွတ်ကိုင်ခြင်းကို၊ ကရောန္တော- ပြုလျက် (သန္တရတိ- ခင်း၏) အညတရဒေဝတာနန္တိ- ကား၊ နာမဂေါတ္တဝသေန- နာမည်အနွယ် အနေအားဖြင့်၊ အပ္ပညာတဒေဝတာနံ- မထင်ရှားသော နတ်တို့၏၊ (အာသနံ ဟောတိ) ရေကုဝဋ္ဌိတိ- ကား၊ ရေကုသဃာတော- ဝတ်မှုန်ဝတ်ဆံအလုံးသည် (ဥဂ္ဂန္တော) ကဏ္ဍိကံ အာဟာရတိ- ကား၊ သုဓမ္မာယ- သုဓမ္မာနတ်သဘင်ခန်းမဆောင်၏၊ ကူဠံ- အထွတ်ကို၊ အာဟန္တာ- ဆိုက်ရောက်တိုက်ခတ်၍၊ အဋ္ဌဒိဝေသတိ- အဋ္ဌဒိဝေသ- ဟူသော စကားကို၊ ပဉ္စမိယာ- ပဉ္စမိဥပုသ်နေ့နှင့်၊ သဒ္ဓိ- အတူတကွ၊ ပက္ခေ- လဆန်းရက်ပိုင်း၊ လဆုတ်ရက်ပိုင်း အသီးအသီး၌၊ စတ္တာရော ဒိဝေသ- လေးရက်ကုန်သော ဥပုသ်နေ့တို့ကို (ထို ပဉ္စမိဥပုသ် နေ့နှင့်တကွ အဋ္ဌမီ၊ စာတုဒ္ဓသီ၊ ပန္နရသီအားဖြင့် လဆန်းပက္ခ လေးဥပုသ်၊ လဆုတ်ပက္ခ လေးဥပုသ်တို့ကို) သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

ယထာဝုတ္တေသု- ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသမျှသော၊ အဋ္ဌသု- ရှစ်ရက်ကုန်သော၊ ဒိဝေသသု- နေ့တို့၌၊ ဓမ္မဿဝနံ- တရားနာခြင်းသည်၊ နိဗ္ဗဒ္ဓံ- အမြဲမပြတ်၊ တဒါ- ထိုအခါ၌၊ ပဝတ္တတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တတော- ထိုရှစ်ရက်မှ၊ အညဒါ- အခြားနေ့ရက် အခါ၌၊ ကာရိတံ- ပြုစေအပ်သော၊ (ဓမ္မဿဝနံ- ကို) သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ အကာလဓမ္မဿဝနံ ကာရိတန္တိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ စေတိယေ- စေတီ၌၊ ဆတ္တဿ- ထီး၏၊ ဟေဋ္ဌာ- အောက်၌၊ ကာတဗ္ဗဝေဒိကာ- ပြုအပ်ကာရံထားအပ်သော ထိုင်နေရာခုံ အကျည်သည်၊ ဆတ္တဝေဒိကာ- ဆတ္တဝေဒိကာ မည်၏၊ စေတိယံ- စေတီကို၊ ပရိက္ခိပိတ္တာ- ကာရံ၍၊ ပဒက္ခိဏကရဏဋ္ဌာနံ- အရိအသေ ပြုရာဌာနကို အန္တောကတ္တာ- အတွင်းပြု၍၊ ကာတဗ္ဗဝေဒိကာ- ပြုအပ်သော စိန်ထောင် တံတိုင်းသည်၊ ပုဋ္ဌဝေဒိကာ- ပုဋ္ဌဝေဒိကာမည်၏၊ စေတိယဿ- စေတီ၏၊ ကုဉ္စိ- ဝမ်းကို၊ ပရိက္ခိပိတ္တာ- ဝန်းရံ၍၊ တံသမ္ပန္နမေဝ- ထိုစေတီဝမ်းနှင့် ဆက်စပ်သည်ကိုသာလျှင်၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ကာတဗ္ဗဝေဒိကာ- ပြုအပ်သော ဘုံအဆင့်ပစ္စယာသည်၊ ကုဉ္စိဝေဒိကာ- ကုဉ္စိဝေဒိကာမည်၏၊ သီဟရူပပါဒကံ- ခြင်္သေ့ရုပ်အခြေခံရှိသော၊ အာသနံ- ထိုင်နေရာ ပလ္လင်သည်၊ သီဟာသနံ- မည်၏။ ဥဘောသု- နှစ်ဖက်ကုန်သော၊ ပဿေသု- နံပါးတို့၌၊ သီဟရူပယုတ္တံ- ခြင်္သေ့ရုပ်နှင့် ယှဉ်တွဲထားအပ်သော၊ သောပါနံ- စောင်းတန်းဟူသော လှေကားသည်၊ သီဟသောပါနံ- သီဟသောပါနမည်၏။

အနိယာမနကဘာဝတော- အမြဲအစဉ်အလာဖြစ်သည် မဟုတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အတ္တမနာ- ဝမ်းမြောက်ကြကုန်သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ မြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်၌ ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့ကို ပြု၍ နတ်ပြည်ရောက်လာသော မဟာပုညနတ်တို့ကို ရှေ့ဆောင်ရှေ့သွားပြု၍ နက္ခတ်ကစားပျော်ပါးရခြင်းသည် အမြဲအစဉ်အလာ ဖြစ်နိုင်သည် မဟုတ်ဘဲ ရံဖန်ရံခါမျှသာ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာဖြစ်ကြရသည်ဟူလို၊ တေနေဝ- ထို့ကြောင့်ပင်လျှင်၊ မဟာပုညေ ပုရက္ခတ္တာ တိအာဒိ- ပဟာပုညေ ပုရက္ခတ္တာ- အစရှိသည်ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ (ဣဓ ပန- ဤမဟာဂေါဝိန္ဒသုတ်၌ကား၊ ဒေဝါ- နတ်တို့သည်၊ ဝါ- တို့ကို) ပဝါရဏာ- သင်္ဂဟတ္ထာယ- ပဝါရဏာပြုသော ရဟန်းတို့ကို ဘေးရန်အန္တရာယ်ကာကွယ်သော အားဖြင့် ချီးမြှောက်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ သန္နိပတိတာ- စည်းဝေးကြကုန်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်ကုန်၏၊ (ကဿာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း) တဒဟုပေါသထေ ။ပ။ ရတ္တိယာတိ ဝစနတော- တဒဟုပေါသထေ ။ပ။ ရတ္တိယာ- ဟူ၍ ဤသုတ်၌ ဟောတော် မူသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း [ပန္နရသေ- တဆယ့်ငါးရက်မြောက်သော၊ ဥပေါသထေ- ဥပုသ်ဖြစ်သော၊ တဒဟု- ထိုနေ့၌၊ ပဝါရဏာယ- ပဝါရဏာနေ့၏၊ ပုဏ္ဏာယ- ပြည့်သော၊ ပုဏ္ဏမာယ- ပြည့်သော လရှိရာဖြစ်သော၊ ရတ္တိယာ- ည၌၊ သန္နိပတိတာ- စည်းဝေး ကြကုန်သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။

၂၉၅။ နဝဟိ ကာရဏေဟိတိ- ကား၊ ဣတိပိ သော ဘဂဝါ အရဟန္တိ အာဒိနာ- ဣတိပိ ။ပ။ အရဟံ အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဝုတ္တေဟိ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော၊ အရဟတ္တာဒိဟိ- ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သည် အဖြစ်အစရှိကုန်သော၊ နဝဟိ- ကိုးပါးကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝဒီပနေဟိ- မြတ်စွာဘုရား၏ အစွမ်းတန်ခိုး အာနုဘော်ကို ပြကုန်သော၊ ကာရဏေဟိ- အကြောင်းတို့ဖြင့်၊ (တထာဂတံ- မြတ်စွာဘုရားကို၊ နမဿမာနာ- ရှိခိုးကြကုန်လျက်၊ မောဒန္တိ ဝတ- ဝမ်းမြောက်ကြပေကုန်၏၊ တကား) ဓမ္မဿစာတိ ဧတ္ထ- ဓမ္မဿစ- ဟူသော ဤပါဌ၌၊ စသဒ္ဓေါ- စသဒ္ဓါသည်၊ အဝုတ္တ- သမုစ္စယတ္ထော- တိုက်ရိုက်မပြအပ်သော သံယာဇုဏ်တော် အပေါင်းကို စုစည်းယူခြင်း အနက်ရှိ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တေန- ထိုစသဒ္ဓါဖြင့်၊ သမ္ပိဏ္ဍိတံ- ပူပေါင်းအပ်သော၊ အတ္တံ- အနက်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥဇုပ္ပဋိပန္နတာ ။ပ။ သုပ္ပဋိပတ္တိန္တိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

အဋ္ဌယထာဘူစုအဖွင့်

၂၉၆။ အနန္တမေဝ- အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသော ကောင်းကင်ပညတ်ကိုပင်လျှင် အာနေဉ္ဇန္တိ- အာနေဉ္ဇ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဘိသက္ကမေဝ- ဆေးကိုပင်လျှင်၊ ဘောသဇ္ဇန္တိ- ဘောသဇ္ဇဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝုတ္တိယတာ- ဆိုအပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ ယထာ- ဘူတာဧဝံ- ဟုတ်မှန်သည်ချည်းသာဖြစ်သော ဂုဏ်တော်တို့ကိုပင်၊ ယထာဘူစု- ယထာဘူစုတို့ ဟူ၍၊ ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊ ဝုတ္တံ- ပြဆိုအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ယထာဘူစုတိ ယထာဘူတေတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဝဇ္ဈောတဗ္ဗတော ကိတ္တောတဗ္ဗတော- ချီးမွမ်းပြောဆိုထိုက်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဂုဏာ- ဂုဏ်တို့သည်၊ ဝဇ္ဈာ- ဝဇ္ဈာတို့မည်၏၊ ကထံ ပဋိပန္နာတိ- ကထံ ပဋိပန္နာ-ဟူသော ပုစ္ဆာသည်၊ ဟေတု အဝတ္ထာယံ- အကြောင်း၏၊ ကာလအပိုင်းအခြားလည်းကောင်း (ဘုရားဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ပါရမီတော်တို့ကိုဖြည့်ကျင့်ရာ ကာလအပိုင်းအခြား လည်းကောင်း) ဖလအဝတ္ထာယံ- (ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူခြင်း တည်းဟူသော) အကျိုး၏၊ ကာလ အပိုင်းအခြားလည်းကောင်း၊ သတ္တာနံ- သတ္တဝါတို့အား၊ ဥပကာရာဝတ္ထာယံ- အကျိုးကျေးဇူးပြုရာ ကာလအပိုင်းအခြားလည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ တီသုပိ- သုံးပါးလုံးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ အဝတ္ထာသု- ကာလအပိုင်းအခြားတို့၌၊ လောကနာ- ထဿ- သတ္တလောက၏၊ အားကိုးရာ မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဗဟုဇနဟိတာယ- များစွာသော သတ္တဝါအပေါင်း၏ စီးပွားအလို့ငှာ၊ ပဋိပတ္တိယာ- ကျင့်တော်မူခြင်းကို၊ ကထေတုက- မျှတာ ပုစ္ဆာ- ဖြေဆိုလိုသည် အဖြစ်ကြောင့် မေးမြန်းခြင်းတည်း။

တထာဟိ- ထိုစကားမှန်၏၊ နံ- ထိုမြတ်စွာဘုရား၏ ပရဟိတကျင့်တော်မူပုံကို၊ အာဒိတော- အဦးအစကာလမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ ယာဝ ပရိယောသာနာ- အပြီးအဆုံး ကာလတိုင်အောင်၊ သင်္ခေပေနေဝ- အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်သာလျှင်၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊ ဒီပင်္ကရပါဒမူလေတိ အာဒိ- ဒီပင်္ကရပါဒ- မူလေ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ အာဟ- ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုဒီပင်္ကရပါဒမူလေ-အစရှိသော စကားရပ်၌၊ အဘိနိဟရမာနောတိ- ကား၊ အဘိနိဟာရံ- ပါရမီကုသိုလ်တော်ကို သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သို့ ရှေ့ရှုဆောင်နှင်းဆုတောင်းတော်မူခြင်းကို၊ ကရောန္တော- ပြုတော်မူလျက်လည်း (ဗဟုဇနဟိတာယ ပဋိပန္နာနာမ ဟောတိ) ပန- မှာထားဖွယ်ရာ စကားကား၊ ဧတ္ထ- ဤမြတ်စွာဘုရား၏ ယထာဘူစုဂုဏ်တော်တို့ကို ပြဆိုရာ အခန်း၌၊ မဟာဘိနိဟာရေစ- မြတ်သော ဆုတောင်းတော်မူရာ၌လည်းကောင်း၊ ပါရမီသုစ-

သုတ်]

အဋ္ဌယထာဘူတအဖွင့်

၈၉

ပါရမီတော်တို့၌လည်းကောင်း၊ ယံ- အကြင် အဖွင့်စကားရပ်ကို၊ ဝတ္ထု- ဆိုသင့် ဆိုထိုက်၏။ တံ- ထိုစကားကို၊ ဗြဟ္မဇာလဋီကာယံ- ဗြဟ္မဇာလသုတ်ဋီကာ၌၊ ဝတ္ထုမေဝ- ဖွင့်ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည်သာ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တံ- ထိုအဖွင့်စကားရပ်ကို) တတ္ထ- ထိုဗြဟ္မဇာလသုတ်ဋီကာ၌၊ ဝတ္ထုနယေနေဝ- ဖွင့်ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိသင့်၏။ သိပါလေ။

ခန္တိဝါဒိတာပသကာလေတိ- ခန္တိဝါဒိတာပသကာလေ- ဟူသော စကားရပ်သည်၊ ဟေတုအဝတ္ထာယံ ဧဝ- ၌ပင်လျှင်၊ အနုညသာဓာရဏာယ- အခြားသော သူတို့နှင့် မသက်ဆိုင်သော၊ သုဒုက္ကရာယ- အလွန်ခက်ခဲစွာပြုအပ်သော၊ ဗဟုဇနဟိတာယ- များစွာသော သတ္တဝါအပေါင်း၏ စီးပွားဖြစ်သော၊ ပဋိပတ္တိယာ- အကျင့်မြတ်ကို၊ ဝိဘာဝနံ- ထင်ရှားဖော်ပြသော စကားရပ်တည်း၊ ယာယ ကိရိယာယ- အကြင် အကျင့်မြတ် ပဋိပတ်ကိုပြုခြင်းနှင့်၊ ဝိနာ- ကင်း၍၊ ယထာဓိပ္ပေတံ- အလိုရှိအပ်သမျှသော၊ ဟိတသုခံ- စီးပွားချမ်းသာသည်၊ နက္ကဇ္ဈတိ- မပြီးမြောက်နိုင်၊ သာပိ (ကိရိယာ)- ထိုအကျင့်မြတ် ပဋိပတ်ကို ပြုခြင်းသည်လည်း၊ တဒတ္ထာဧဝ- ထိုစီးပွားချမ်းသာ ဟူသော အကျိုးရှိသည် သာတည်း၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေတံ- ပြခြင်းငှာ၊ တုသိတပုရေ ။ပ။ တိဋ္ဌန္တောပီတိ အာဒိ- တိဋ္ဌန္တော- အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနာဒိ- တရားစက်ဝန်းကို လည်ပတ်စေတော်မူခြင်း အစရှိသော၊ နိဗ္ဗတ္တိတာ- ဖြစ်စေအပ်သော အကျင့်မြတ်သည်၊ ဗဟုဇနဟိတာယ- ငှာ၊ ပဋိပတ္တိ- ပြုအပ်သော အကျင့်မြတ်တည်း၊ အာယုသခါရောဿဇနမ္ပိ- အာယုသခါရကို စွန့်လွှတ်တော်မူခြင်း သည်လည်း၊ ဧတ္တကံ- ဤရွှေ့၍မျှသုံးလအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ကာလံ- ကာလပတ်လုံး၊ တိဋ္ဌာမိ- တည်နေတော်မူမည်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ပဝတ္တိယာ- ဖြစ်စေခြင်းအားဖြင့်၊ ဗဟုဇနဟိတာယ- ငှာ၊ ပဋိပတ္တိ- တည်း။

အနုပါဒိသေသာယ- ကံကိလေသာတို့သည် စွဲလမ်းဖမ်းယူအပ်သော ဝိပါက်နာ- မက္ခန္ဓာကမ္မတ္တာရုပ်အကြွင်းအကျန်မရှိသော၊ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ- ခန္ဓာဇာတ်သိမ်းချုပ်ငြိမ်းခြင်း ဓာတ်သဘောဖြင့်၊ ပရိနိဗ္ဗာနဝသေန- ငြိမ်းအေးခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ဗဟုဇနဟိတာယ- ငှာ၊ ပဋိပတ္တိ- တည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုတော်မူသည်ကား၊ ယာဝဿာတိအာဒိ- ယာဝဿ-အစရှိသည်တည်း၊ သေသပဒါနီတိ- ကား၊ ဗဟုဇန- သုခါယာတိ အာဒိနိ- ဗဟုဇနသုခါယ- အစရှိကုန်သော၊ ပဒါနိ- ပုဒ်တို့သည် (ဧတဿေဝ ဝေဝစနာနိ- တို့တည်း) ပစ္ဆိမန္တိ- ကား၊ အတ္ထာယ ဟိတာယ သုခါယာတိ-

အတ္ထာယ ဟိတာယ သုခါယ-ဟူသော၊ ပဒတ္တယံ- ပုဒ်သုံးခုအပေါင်းသည် (အတ္ထောဋ္ဌိစပ်) ပုရိမဿာတိ- ကား၊ တတော- ထိုအတ္ထာယ ဟိတာယ သုခါယ- ဟူသော ပဒတ္တယမှ၊ ပုရိမဿ- ရှေး၌ ဖြစ်သော၊ ပဒတ္တယဿ- ဗဟုဇနဟိတာယ- အစရှိသော ပုဒ်သုံးခုအပေါင်း၏၊ အတ္ထောတိ- ကား၊ အတ္ထနိဒ္ဒေသော- အနက်ကို ညွှန်ပြသော ပုဒ်အပေါင်းတည်း [အတ္ထော- အနက်တည်း-ဟု အနက်မပြန်ဆိုရ၊ အနက်ကို ညွှန်ပြသော (ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော) ပုဒ်အပေါင်းဟု အနက်ပြန်ဆိုပါဟု ဆိုလို၏၊ အတ္ထနိဒ္ဒေသော-ဟု ဆိုလိုလျက် နိဒ္ဒေသပုဒ်အကျေကြီး။

အတီတေန- လွန်ပြီး အတိတ်ဖြစ်သော၊ အင်္ဂေန- (ဗဟုဇနဟိတ ပဋိပန္နတာ အစရှိသော) အကြောင်းအင်္ဂါနှင့်၊ သမန္နာဂတာ- ပြည့်စုံတော်မူကြကုန်သော၊ သတ္တာရေ- မြတ်စွာဘုရားတို့သည်၊ ယဒိပိ အဟေသုံ- အကယ်၍ ကားရှိခဲ့ဖူးကုန်၏၊ ပန- ထိုသို့ပင်ရှိခဲ့ဖူးကုန်သော်လည်း၊ တေပိ- ထိုမြတ်စွာဘုရားတို့သည်လည်း၊ ဗုဒ္ဓါဇေ- (ဤဂေါတမမြတ်စွာဘုရားကဲ့သို့) ဗုဒ္ဓတို့ချည်းသာတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အတ္တတော- ဗုဒ္ဓတို့ချည်းဖြစ်ခြင်းဟူသော အနက်သဘောအားဖြင့် (တေပိ ဗုဒ္ဓါ- ထိုအတိတ်အကြောင်း အင်္ဂါနှင့် ပြည့်စုံသော မြတ်စွာဘုရားတို့သည်လည်း) အမှာကံ- ငါတို့၏ (ငါသိကြားမင်းနှင့် တကွသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏) သတ္တာ- ဆရာသခင်ဘုရားရှင်ပင်တည်း၊ အနညော- ဆရာသခင် ဘုရားရှင်မှ တခြားပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ်၊ ဣတိ- ဤသို့ သိကြားမင်း ဆိုလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အတီတေပိ ။ပ။ နသမနုပဿာမာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုတော်မူပြီ၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ အတီတေ- လွန်ခဲ့ပြီး အတိတ်ကာလတုန်းက၊ ဗုဒ္ဓတော- ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားမှ၊ အညံ- အခြားပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ နသမနုပဿာမ ယထာ- မမြင်ကြရ ကုန်သကဲ့သို့၊ အနာဂတေစ- နောင် အနာဂတ်ကာလ၌လည်း၊ ဗုဒ္ဓတော- မှ၊ အညံ- ကို နသမနုပဿာမ- မမြင်ရပါကုန်၊ ဣတိအယံ အတ္ထော- ဤအနက်သဘောကို (ဤသို့ အနာဂတ်၌လည်း ဗုဒ္ဓမှ တခြားတပါး ပုဂ္ဂိုလ်ကို မတွေ့မြင်ရခြင်းဟူသော အနက် သဘောကို) နယတော- အတိတ်ကာလ၌ မတွေ့မြင်ရခြင်းကို နည်းယူသော အားဖြင့်) လဗ္ဘတိ- ရအပ်၏၊ ဣတိကတွာ ဤသို့ နှလုံးသွင်းပိုက်မှု ပြု၍၊ အနာဂတေပိ နသမနုပဿာမာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ဒေဝရာဇာ- နတ်တို့၏ ဘုရင်မင်းဖြစ်သော၊ သက္ကော- သိကြားမင်းသည်၊ တမတ္ထံ- အနာဂတ် ကာလ၌လည်း ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားမှ တပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို မတွေ့မြင်ရခြင်းဟူသော ထိုအနက်သဘောကို၊ အတ္ထာပန္နမေဝ- တိုက်ရိုက်မဆိုသော်လည်း ဆိုလိုအပ်သော

သုတ်]

အဋ္ဌယထာဘူတအဖွင့်

၉၁

အနက်သက်ရောက်သည်ကိုသာလျှင်၊ ကတွာ- ပြု၍၊ နပနေတရဟိန္တစွေဝ- နပနေတရဟိ- ဟူ၍ သာလျှင်၊ အာဟ- ဆိုပြီ။

ကို သက္ကော ၁၁။ ဝိစာရေတွာတိ- ဝိစာရေတွာ- ဟူသည်ကား၊ နေဝ ၁၁။ သမနုပဿာမာတိ- ဟူ၍။ ဝဒန္တော- ပြောဆိုသော၊ သက္ကော- သိကြားမင်းသည်၊ ကိ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ကထေတိ- ဆိုသနည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝိစာရဏံ- စိစစ်ခြင်းကို၊ သမုဋ္ဌာပေတွာ- ဖြစ်စေ၍၊ ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ အတီတေ- အတိတ်ကာလ၌၊ ဗုဒ္ဓါ- မြတ်စွာဘုရားတို့သည်၊ အဟေသံ- ဖြစ်ခဲ့ဖူးကုန်ပြီ၊ အနာဂတေ- အနာဂတ်ကာလ၌ (ဗုဒ္ဓါ) ဘဝိဿန္တိ- ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိအယံ အတ္ထော- ဤအနက်ကို၊ ဒေဝရာဇေန- နတ်တို့ဘုရင်ဖြစ်သော၊ သက္ကေန- သိကြားမင်းသည်၊ နပရိညာတော- ခွဲခြားနေသည် မဟုတ်၊ ပန- စင်စစ်သော်ကား၊ တေ- ထို အတိတ် အနာဂတ်ကာလက မြတ်စွာဘုရား တို့ကို၊ ဗုဒ္ဓသာမညေန- ဘုရားချင်းတူသည် အဖြစ်ဖြင့်၊ အမှာကံ- ငါတို့၏၊ ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားနှင့်၊ သဒ္ဓိ- အတူတကွ၊ ဂဟေတွာ- ပေါင်းယူ၍၊ ဧတရဟိ- ယခုအခါ၌၊ အညဿ- အခြားသော မြတ်စွာဘုရား၏၊ သဗ္ဗေနသဗ္ဗံ- အချင်းပင်သိမ်း၊ အဘာဝတော- မရှိခြင်းကြောင့်၊ တထာ- ထိုသို့ နေဝ အတိတ်သေ သမနုပဿာမ- အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေတံ- ပြခြင်းငှာ၊ ဧတရဟိတိအာဒိ- ဧတရဟိ- အစရှိသော စကားရပ်ကို (သက္ကေန ဒေဝရာဇေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။ သွာက္ခာတာဒိနီတိ- ကား၊ သွာက္ခာတပဒါဒိနိ- သွာက္ခာတပုဒ် အစရှိသည်တို့သည် (ဝုတ္တတ္ထာနေဝ- တည်း၌စပ်) ကုသလာဒိနီတိ- ကား၊ ဣဒံ ကုသလန္တိအာဒိနိ- ဣဒံ ကုသလံ- အစရှိကုန်သော၊ ပဒါနိ- တို့သည် (ဝုတ္တတ္ထာနေဝ)။

ဂင်္ဂါယမုနာနံ- ဂင်္ဂါမြစ်၊ ယမုနာမြစ်တို့၏၊ အသမာဂမဋ္ဌာနေ- ပေါင်းဆုံရာ မဟုတ်သော အရပ်၌၊ ဥဒကံ- မြစ်ရေသည်၊ ဘိန္ဒုဏ္ဍိ- ကွဲပြားတမူ မတူသော အရောင်ရှိသည်၊ ဟောန္တမ္ပိ- ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ သမာဂမဋ္ဌာနေ- ပေါင်းဆုံရာ အရပ်၌၊ အဘိန္ဒုဏ္ဍမေဝ- မကွဲတမူ တူသော အဆင်းရောင်ရှိသည်သာတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် ဝဏ္ဏေနပိ သံသန္တတိ သမေတီတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုပေါင်းဆုံရာ အရပ်၌၊ ဂင်္ဂီဒကသဒိသမေဝ- ဂင်္ဂါမြစ်ရေအရောင်နှင့်တူသည် ချည်းသာဖြစ်သော၊ ယမုနောဒကံ- ယမုနာမြစ်ရေအရောင်သည်၊ (ဟောတိ) ကိရ- ဖြစ်သတတ်၊ နိဗ္ဗာနံ- နိဗ္ဗာန်သည်၊ ကေနစိ- တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ကိလေသေန- ညစ်နွမ်းကြောင်းလောဘစသည်ဖြင့်၊ အနုပက္ကိလိဋ္ဌတာယ- မညစ်နွမ်းသည်

အဖြစ်ကြောင့် ပရိသုဒ္ဓိ ယထာ- စင်ကြယ်သကဲ့သို့ ဧဝံ- ဤအတူ၊ နိဗ္ဗာနဂါမိနိပဋိပဒါပိ- နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်တရားကိုလည်း၊ ကေနစိ- သော၊ ကိလေသေန- ဖြင့်၊ အနုပက္ကိလိဋ္ဌတာယ- ကြောင့်၊ ပရိသုဒ္ဓိဝ- စင်ကြယ်သည်ကိုသာလျှင်၊ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ- အလိုရှိထိုက်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့် နဟိတိအာဒိ- နဟိ အစရှိသည်ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ယေန ပရိသုဒ္ဓတ္ထေန- အကြင်စင်ကြယ်ခြင်းအနက်သဘောကြောင့်၊ နိဗ္ဗာနဿစ နိဗ္ဗာန်၏လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာနဂါမိနိယာ- နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပဋိပဒါယစ- အကျင့်တရား၏ လည်းကောင်း၊ အာကာသုပမတာ- ကောင်းကင်ဟူသော ဥပမာရှိသည် အဖြစ်သည် (ဟောတိ) သော (ပရိသုဒ္ဓတ္ထော) ထိုစင်ကြယ်ခြင်းအနက်သဘောသည်၊ ကေနစိ- တစ်စုံတစ်ခုသော အရာဝတ္ထုဖြင့် အနုပလေပေါစ- ဖူးကပ်ငြိတွယ်ခြင်း မရှိသည် လည်းကောင်း၊ အနုပက္ကိလေသောစ- ငြိမ်နှိမ်းကြောင်း အညစ်အကြေး မရှိသည် လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အာကာသမ္ပိ အလဂ္ဂ ပရိသုဒ္ဓန္တိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ။ ဣဒါနိ- အာကာသ၏ အလဂ္ဂ ပရိသုဒ္ဓိဖြစ်သည်ကို ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ တမတ္ထံ- အာကာသ၏ အလဂ္ဂ ပရိသုဒ္ဓိဖြစ်ခြင်း သဘောကို၊ နိဒဿနေန- ညွှန်ပြကြောင်း သက်သေဝတ္ထုဖြင့်၊ ဝိဘူတံ- ထင်ရှားသည်ကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ စန္ဒိမသုရိယာနန္တိအာဒိ- စန္ဒိမသုရိယာနံ အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ပဋိပဋ္ဌိတဗ္ဗတာပဋိပဇ္ဇနေဟိ- ကျင့်သင့် ကျင့်ထိုက်သည် အဖြစ်၊ လက်တွေ့ကျင့်ခြင်းတို့ဖြင့်၊ အညမညာနန္တဝိကတာယ- အချင်းချင်းသင့်လျော်သည် အဖြစ်ကြောင့် (နိဗ္ဗာနဉ္စ- နိဗ္ဗာန်သည်လည်းကောင်း၊ ပဋိပဒါစ- နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်သည်လည်းကောင်း) သံသန္တတိ ယုဇ္ဇတိ- ပေါင်းစပ်မိ၏။

ပဋိပဒါယ ဌိတာနန္တိ- ကား၊ ပဋိပဒံ- အကျင့်ကို၊ မဂ္ဂပဋိပတ္တိ- အရိယမဂ်ဟူသော အကျင့်မြတ်ကို၊ ပဋိပဇ္ဇမာနာနံ- ကျင့်ဆဲသေက္ခယုဂ္ဂိုလ်တို့၏လည်းကောင်း၊ ဝုသိတဝတန္တိ- ကား၊ ဗြဟ္မစရိယဝါသံ- မြတ်သော အရိယမဂ်အကျင့်ကို၊ ဝုသိတဝန္တာနံ- ကျင့်သုံးပြီး ကုန်သော၊ ဧတေသံ- ထိုရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ လည်းကောင်း (ဧတာသံ ပဋိပဒါနံ ဝသေန- သို့စပ်) လဒ္ဓသဟာယောတိ- ကား၊ (သောဘဂဝါ- ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်) ဧတာသံ ပဋိပဒါနံ- ဤအကျင့်တရားတို့၏၊ ဝသေန- အလိုအားဖြင့်၊ တနည်း-ဧတာသံ ပဋိပဒါနံ- တို့နှင့် ဝသေန- စပ်သောအားဖြင့်၊ လဒ္ဓသဟာယော- ရအပ်ပြီးသော အဖော် ရှိတော်မူ၏၊ သာဝကေဟိ- သေက္ခ၊ ရဟန္တာဖြစ်သော တပည့်တို့နှင့် (သဟ- အတူတကွ)

သုတ်]

အဋ္ဌယထာဘူတအဖွင့်

၉၃

သတ္တု- မြတ်စွာဘုရား၏၊ တတ္ထတတ္ထ ကာတဗ္ဗကိစ္စေ- ထိုထိုပြုထိုက်သော ကိစ္စ၌ (အယနတော- ဖြစ်တတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်) အဒုတိယောတိ အာဒိ- အဒုတိယော- အစရှိသော၊ သုတ္တန္တရေ- အခြားသော သုတ်ပါဠိတော်၌၊ ဣဒံ အာဂတဝစနံပန- ဤလာသော စကားကိုကား၊ အညေဟိ- အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့်၊ အသဒိသဋ္ဌေန- သီလအစရှိသော ဂုဏ်အားဖြင့် မတူသည် အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီ (အဒုတိယော အသဟာယော အပ္ပဋိသမော- ဟူ၍ ဆိုအပ်ပြီဟူလို) ယထာဝုတ္တသဟာယာဘာဝတော- ဤသုတ်ပါဠိတော်၌ ပြဆိုအပ်ပြီးတိုင်းသော အဖော်သဟာယမဟုတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ နဝုတ္တံ- ဆိုအပ်သည် မဟုတ်၊ အပနုဇ္ဇာတိ- ကား၊ အပနီယ- ပယ်ခွာ၍၊ ဝိဝဇ္ဇေတွာ- ရှောင်ရှား၍ (ဝိဟရတိ- သီတင်း သုံးနေတော်မူ၏) စ- ဆက်ဦးအံ့၊ တဿ အပနောဒဿ- ထိုပယ်ခွာရှောင်ရှားခြင်း၏၊ ဧကန္တိကတ္တာ- ဧကန်မလွဲသေချာမြဲသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အပနုဇ္ဇာတိ ဣဒံဝစနံ- အပနုဇ္ဇာဟူသော ဤစကားသည်၊ အန္တောဂဓာဝဓာရဏံ- အတွင်းဝင်နေသော အဝဓာရဏရှိသော စကားတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အပနုဇ္ဇေဝါတိ- အပနုဇ္ဇေဝ- ဟူ၍သာလျှင်၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ။

☞ လတ္တတိ- ရအပ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ လာဘော- လာဘမည်၏၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ သော- ထိုရအပ်သော ပစ္စည်းလာဘ်ကို၊ ဥက္ကံသဂတိဝိဇာနနေန- လွန်ကဲသော ပမာဏသို့ ရောက်ခြင်းကို သိရခြင်းအားဖြင့်လည်း၊ သာတိသယော- လွန်ကဲသော အတိုင်းအတာနှင့်တကွ ဖြစ်သည် (ဟုတွာ- ဖြစ်၍) ဝိပုလောဇဝစ- ပြန့်ပွားများပြားသော လာဘ်ကိုသာလည်း၊ ဣဓ- ဤလာဘော-ဟူသော ပါဌ၌၊ အဓိပ္ပေတော- အလိုရှိအပ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ မဟာလာဘော ဥပ္ပန္နောတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။ ဥဿန္တုညနိဿန္တသမုပ္ပန္နောတိ- ကား၊ ယထာဝုတ္တကာလံ- ပြဆိုအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း လေးအသင်္ချေနှင့်ကမ္ဘာတစ်သိန်း ကာလပတ်လုံး၊ သမ္ဘတ သုဝိပုလဥဉ္ဇာရတရပညာဘိသန္ဓတော- စုဆောင်းဆည်းပူးအပ်၍ လွန်စွာ ပြန့်ပွား များပြားသော အလွန်မွန်မြတ်သော ကုသိုလ်ရေ အလျဉ်ကြောင့်၊ နိဗ္ဗတ္တော- ဖြစ်ပြီ။ ဣမေ- ဤကုသိုလ်ရေအလျဉ်တို့သည်၊ နိဗ္ဗတ္တော- ဖြစ်လာကုန်ပြီ၊ ဣတော- ဤဘုရား အဖြစ်သို့ ရောက်ပြီးရာအခါမှ ပရံ- နောက်ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရာ အခါ၌၊ မယံ- ငါ၏၊ (ငါတည်းဟူသော လာဘ်လာဘ၏) ဩကာသော- ဖြစ်ခွင့်သည်၊ နတ္ထိ- မရှိတော့ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဥဿာဟဇာတောဝိယ- တက်တက်ကြွကြွဖြစ်သော လုံ့လ ဥဿာဟရိ

သကဲ့သို့၊ ဥပရူပရိ- ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ၊ ဝါ- တိုး၍ တိုး၍၊ (လာဘော- ပစ္စည်း လာဘ်သည်) ဝဗ္ဗမာနော- တိုးတက်ကြီးပွားလျက်၊ ဥဒပါဒိ- ဖြစ်ပေါ်လာပြီ။

ဟိ- ချဲ့ပြဦးအံ့၊ သဗ္ဗဒိသာသု- အားလုံးသော အရပ်မျက်နှာတို့၌၊ ယမက မဟာမေယော- စုံတွဲဖြစ်သော ကြီးစွာသော မိုးသည်၊ ဥဋ္ဌဟိတွာ- တက်လာပြီး၍၊ မဟာမေယံ- ကြီးစွာသော မိုးတိမ်ကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတိ ဝိယ- ဖြစ်စေသကဲ့သို့ (တထာ- ထို့အတူ) သဗ္ဗပါရမိယော- အားလုံးသော ကုသိုလ်ပါရမီတော်တို့သည်၊ (မယံ- ငါတို့သည်) ဧကသ္မိ အတ္တဘာဝေ- မြတ်စွာဘုရား၏ ဤနောက်ဆုံးဘဝ အတ္တဘော တခုတည်း၌၊ ဝိပါကံ- အကျိုးကို ဒဿာမ- ပေးကြကုန်အံ့၊ ဣတိ- ဤသို့ ကြံရွယ်၍၊ သမ္ပိဏ္ဍိတာဝိယ- တပေါင်းတစည်းတည်း ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဣဒံ လာဘသက္ကာရ သိလောကံ- ဤရိုးရိုးရအပ်သောလာဘ်၊ ကောင်းစွာ စီမံပြုလုပ် အပ်သော လာဘ်၊ ထင်ပေါ်ကျော်ကြားမှုကို၊ နိဗ္ဗတ္တယီသု- ဖြစ်စေကုန်ပြီ။ တတော- ထိုသို့ဖြစ်စေခြင်း ကြောင့်၊ အန္တပါနဝတ္ထယာန မာလာဂန္ဓဝိလေပနာဒိဟတ္ထာ- စားဖွယ်၊ သောက်ဖွယ်၊ အဝတ်၊ ယာဉ်၊ ပန်း၊ နံ့သာ၊ နံ့သာပျောင်း အစရှိတို့ လက်ထဲစွဲကိုင် ကြကုန်လျက်၊ ခတ္တိယ ပြာဟ္မဏာဒယော- မင်းပုဏ္ဏား အစရှိသည် တို့သည်၊ ဥပဂန္ဓာ- လာရောက်ကြ၍၊ ဗုဒ္ဓေါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ကဟံ- အဘယ်မှာ ပါနည်း၊ ဘဂဝါ- ဘုန်းတော်ကြီးသခင် ဘုရားရှင်သည်၊ ကဟံ- နည်း၊ ဒေဝဒေဝါ- သမ္မုတိနတ်၊ ဥပပတ္တိနတ်၊ ဝိသုဒ္ဓိနတ်တို့ထက် မြင့်မြတ်သောနတ် ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား သည်၊ ကဟံ- နည်း၊ နုရာသဘော- ဥာသအတူရဲရင့်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ကဟံ- အဘယ်အရပ်၌ (ဝိဟရတိ- သီတင်းသုံးနေတော် မူပါသနည်း) ပုရိသသီဟော- ခြင်္သေ့မင်း အတူရဲရင့်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ကဟံ- ၌ (ဝိဟရတိ) ဣတိ- ဤသို့ မေးမြန်၍၊ ဘဂဝန္တံ- မြတ်စွာဘုရားကို၊ ပရိယေသန္တိ- ရှာကြကုန်၏။

(တေ- ထိုမင်းပုဏ္ဏား အစရှိသူတို့သည်) သကဋသတေဟိပိ- လှည်းအစည်း အရာတို့ဖြင့်သော်မှလည်း၊ ပစ္စယေ- လှူဖွယ်ပစ္စည်းတို့ကို၊ အာဟရိတွာ- ဆောင်ယူကြ ကုန်၍၊ ဩကာသံ- လှူဒါန်းခွင့် အလှည့်ကို၊ အလဘမာနာ- မရကြကုန်လသော်၊ သမန္တာ- ထက်ဝန်းကျင်ပတ်ပတ်လည်၌၊ ဂါဝုတပ္ပမာဏမ္ပိ- ဂါဝုတ်အတိုင်းအရှည်ရှိသော အရပ်တိုင်အောင်သော်မှလည်း သကဋဓူရေန- တခုသော လှည်းဦးဖြင့်၊ သကဋဓူရံ- တခုသောလှည်းဦးကို၊ အာဟရေ- ထိရောက်၍၊ တိဋ္ဌန္တိစေဝ- ရပ်တည်လည်းရပ်တည် နေကြကုန်၏၊ အနုဗန္ဓန္တိစ- အစဉ်တစိုက် နောက်ကလိုက်သည်း လိုက်ကြကုန်၏၊ (တေ

သုတ်]

အဋ္ဌယထာဘူတအဖွင့်

၉၅

ဝိယ- အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကဲ့သို့နည်းဟူမူ) အန္တကဝိနွဉ္ဇာဟူ၍နာမဒယော ဝိယ- အန္တက
 ဝိနွဉ္ဇပုဏ္ဏားအစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကဲ့သို့တည်း။ သဗ္ဗ- အားလုံးသော ထိုအကြောင်း
 အရာကို၊ ခန္ဓကေစ- မဟာဝဂ္ဂ ဘေသဇ္ဇကန္ဓက (၃၃၅) ၌လည်းကောင်း၊ တေသု တေသု
 သုတ္တေသုစ- ထိုထိုသုတ်တို့၌လည်းကောင်း အာဂတနယေန- လာသော (ပါရှိသော)
 နည်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗ- သိရ၏။ တေန- ထို့ကြောင့် လာဘ ။ပ။ ဝိယာတိ အာဒိ- လာဘ
 ။ပ။ ဝိယ- အစရှိသည်ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပဋိပါဋိဘတ္တန္တိ- ကား၊ ဗဟူသု-
 များစွာသော မင်းပုဏ္ဏား အစရှိသော ဒါယကာတို့သည် (မယံ- ငါတို့သည်) ဒါနံ-
 အလှူကို၊ ဒဿာမ- လှူကုန်အံ့။ ဣတိ- ဤသို့ ပြောဆို၍၊ အာဟဋ္ဌပဋိပါဋိယာ-
 ဆောင်ယူလာအပ်သော အစဉ်အားဖြင့်၊ ဥဋ္ဌိတေသု- တက်တက် ကြွကြွ လာကြကုန်
 လသော်၊ အနုပဋိပါဋိယာ- လာသူတို့၏ အစဉ်အားဖြင့် ဒါတဗ္ဗဘတ္တံ- ပေးလှူအပ်သော
 ဆွမ်းသည် (ဥပ္ပန္နံ)။

တဿ ဒါနဿ- ထိုအသဒိသဒါန၏။ အနညသာဓာရဏတ္တာ- အခြားရိုးရိုး
 အလှူဒါနတို့နှင့် မသက်ဆိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့် (လာဘော- ပစ္စည်းလာဘ်သည်)
 မတ္တကံ- အထွတ်အထိပ်သို့၊ ပတ္တာ- ရောက်ပြီ၊ နာဂရာနံ- မြို့သူမြို့သားတို့၏။
 အသက္ကဏေယျဗုဒ္ဓပေန- လှူခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်သည် အဖြစ်ဟူသော သဘော အားဖြင့်၊
 ဒါနံ- အလှူကို၊ ဒါပေတံ- ပေးလှူစေခြင်းငှာ၊ (အဿ- ထိုကောသလမင်းကြီးအား၊
 မလ္လိကာ- မလ္လိကာမိဖုရားသည်) ဥပါယံ- အကြောင်းနည်းလမ်းကို အာစိန္တံ-
 ပြောကြားပြီ၊ သာလကလျာဏီရက္ခာ- သာလကလျာဏီသစ်ပင်တို့သည်၊ ရာဇပရိစ္ဆဟာ-
 ဘုရင်သိမ်းပိုက်အပ်ကုန်သည် (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) အညေဟိ- ဘုရင်မှတစ်ပါး အခြားသော
 သူတို့နှင့်၊ အသာဓာရဏာ- မသက်ဆိုင်ကုန်၊ တဿာ- ထို့ကြောင့်၊ တေသံ-
 ထိုသာလကလျာဏီသစ်ပင်တို့၏။ ပဒရေဟိ- ပျဉ်ပြားတို့ဖြင့် မဏ္ဍပေါ- အလှူမဏ္ဍပ်ကို၊
 ကာရိတော- ဆောက်လုပ်စေအပ်ပြီ၊ စ- ထို့အပြင်၊ ဟတ္ထိနော- ဆင်တို့သည်၊
 ရာဇာဏ္ဍဘူတာ- မင်း၏ ဘဏ္ဍာဖြစ်ကုန်သည် (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) နာဂရေဟိ-
 မြို့သူမြို့သားတို့သည်၊ လဒ္ဓံ- ရခြင်းငှာ၊ နသက္ကာ- မတတ်နိုင်ကုန်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊
 တေဟိ- ထိုဆင်တို့ကို၊ ဆတ္တံ- ထီးကို၊ ဓာရာပိတံ- ဆောင်းမိုး စေအပ်ပြီ၊ တထာ-
 ထိုမှတစ်ပါး၊ ခတ္တိယဓိတာဟိ- မင်းသွီးတို့ကို၊ ဝေယျာဝစ္စံ- လုပ်ငန်း ကိစ္စကို၊ ကာရိတံ-
 ပြုလုပ်စေအပ်ပြီ၊ ပဉ္စ အာသနသတာနီတိ ဣဒံ- ပဉ္စ အာသနသတာနီ- ဟူသော
 ဤစကားကို၊ သာလကလျာဏီမဏ္ဍပေ- သာလကလျာဏီမဏ္ဍပ်၌၊ ပညတ္တေ-
 ခင်းထားအပ်သော နေရာထိုင်ခင်းတို့ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ ဝုတ္တံ- ပြီ။

ပန- ထိုမှတပါး၊ တတော- ထိုသာလကလျာဏိမဏ္ဍပ်မှ၊ ဗဟိ- အပြင်ဘက်၌၊ ဗဟူနိ- များစွာကုန်သော နေရာထိုင်ခင်းတို့ကို၊ ပညတ္တာနိ- ခင်းထားအပ်ပြီးကုန်သည်၊ အဟေသုံ- ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ဗုဒ္ဓပုဗ္ဗဓဿ- မြတ်စွာဘုရား အမျိုးရှိသော၊ သံဃဿ- သံဃာတော်ကို၊ ပူဇနတ္ထဉ္စေ- ပူဇော်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ပတ္တဿ- သပိတ်ကို၊ ဥဗ္ဗဋ္ဌနတ္ထဉ္စေ- ပွတ်တိုက်ခြင်း အကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ စတုဇ္ဇာတိယဂန္ထံ- လေးပါးသော အမျိုးအစားရှိသော နံ့သာကို၊ ပိသတိ- ကြိတ်၏၊ ဥဒကန္တိ- ကား၊ ပတ္တဓောဝနဥဒကံ- သပိတ်ဆေးရေကို (ပရိသာဝေတိ- စစ်၏) အနုဂ္ဂရတနာဘိသင်္ခတတ္တာ- မပိုင်းဖြတ်နိုင် လောက်အောင် အဖိုးထိုက်တန်သော ရတနာတို့ဖြင့် စီမံပြုလုပ်အပ်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့် (ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ စတ္တာရိ- ခြေပွတ်အိမ်ခြမ်း အစရှိသည်ဖြင့် လေးမျိုးသော လျှို့ဝှက်ပစ္စည်းတို့သည်) အနုဂ္ဂါနိ- အတိုင်းအတာ မရှိ အဖိုးထိုက်တန် ကုန်သည်၊ အဟေသုံ- ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ အနာဒရကာရဏာဒိနာ- မရှိသေခြင်းဟူသော အကြောင်း အစရှိသည်ကြောင့်၊ သတ္တဓာ- ခုနစ်စိတ်ခုနစ်မျှ၊ ဖလိဿတိ- ကွဲလွဲ၊ ကာဠု- သြလောကေဿာမီတိ- ကား၊ ကာဠု- ကာဠုအမတ်ကို၊ ဧဝံ- ဤနည်း ဤပုံအားဖြင့်၊ အနုပေက္ခိဿာမိ- ငဲ့ညှာသနား ရှုစားရပေအံ့၊ တဿ- ထိုကာဠု အမတ် အတွက်၊ ဥပ္ပဇ္ဇနကံ- ဖြစ်လတ္တံ့သော၊ အနတ္တံ- အကျိုးမဲ့ငြား၊ ဒုက္ခပ္ပာဒေမ္မာ- ပရိဟရိဿာမိ- ရှောင်ရှားရပေအံ့။ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း။

☞ ကဒရိယာတိ- ကား၊ ထဒ္ဓမ္မရိနော- ကြမ်းတမ်းသော နှမြောဝန်တို့မှရှိသော သူတို့သည်၊ ပုညကမ္မဝိမုခါ- ကုသိုလ်ကောင်းမှု၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မျက်နှာ ရှိသော သူတို့သည်၊ ပုညဿ- ကုသိုလ်၏၊ ဝါ- ကုသိုလ်ကို၊ အကတတ္တာစ- မပြုအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ မစ္ဆရိတာဝေန- နှမြောဝန်တို့မှရှိသည် အဖြစ်ဖြင့်၊ ပါပဿ- အကုသိုလ်၏၊ ဝါ- ကို၊ ပသုတတ္တာစ- အားထုတ်စုဆောင်းအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဒေဝလောကံ- နတ်ပြည်သို့၊ နဝဇန္တိ- မသွားရောက်နိုင်ကြကုန်၊ ဗာလာတိ- ကား၊ ဒုစိန္တိတစိန္တနာဒိနာ- မကောင်းသဖြင့် ကြံစည်အပ်သော အကုသိုလ် အမှုကို ကြံစည်ခြင်းအစရှိသည်ဖြင့် ဗာလလက္ခဏယုတ္တာ- လူမိုက်၏ အမှတ်အသားနှင့် ယှဉ်တွဲနေသူတို့သည်၊ ဒါနံ- ဒါနကုသိုလ်ကို၊ နပသံသန္တိ- မချီးမွမ်းကြကုန်၊ ပသံသိတံပိ- ချီးမွမ်းခြင်းငှာသော်မှလည်း၊ နဝိသဟန္တိ- မရဲဝံ့ကုန်၊ ဝါ- မစွမ်းနိုင်ကုန်၊ မီရောတိ- ကား၊ ဓိတိသမ္ပန္နော- ပညာနှင့် ပြည့်စုံသော သူသည်၊ ဥဠာရပညော- မြတ်သော ပညာရှိသော သူသည်၊ ပရေဟိ- သူတပါးတို့သည်၊ ကတံ- ပြုလုပ်အပ်သော၊ ဒါနံ- အလှူဒါနကုသိုလ်ကို

သုတ်]

အဋ္ဌယထာဘူတအဖွင့်

၉၇

အနုမောဒမာနောပိ- အဖန်ဖန်ဝမ်းမြောက်လျက်လည်း၊ တေနေဝ ဒါနာနုမောဒနေန- ထိုဒါနကုသိုလ်ကို ဝမ်းမြောက်ခြင်းကြောင့်ပင်လျှင် သုခီ ပရတ္တာတိ- ကား၊ ပရလောကေ- တမလွန်လောက၌၊ ကာယိက စေတသိကသုခ သမဏီ- ကိုယ်၌ ဖြစ်သော ချမ်းသာ၊ စိတ်၌ ဖြစ်သော ချမ်းသာနှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။

ဝရရောဇောနာမ- ဝရရောဇမည်သည်၊ တသ္မိကာလေ- ထိုအချိန်၌၊ ဧကော- တစ်ဦးသော၊ ခတ္တိယော- မင်းအမျိုးဇာတ်ရှိသူတည်း၊ တဿ ဝရရောဇဿ- ထိုဝရရောဇမင်းအား၊ (သဟဿံ ဒတ္တာ) အနဝဇ္ဇအတ္တဘာဝေ- အပြစ်မရှိသော ခန္ဓာကိုယ်တော်၌၊ အဝဏ္ဏံ- အပြစ်ကို၊ ဝဒန္တဿ- ပြောသောသူ၏၊ ဝါ- သူမှာ၊ အဘူတဝါဒိဘာဝတော- မဟုတ်မမှန်သော စကားကို ပြောဆိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ မုခမ္ပိ- နှုတ်ခမ်းသည်လည်း (ပါစပ်သည်လည်း) ဝိပရိဝတ္တေယျ- ပြောင်းပြန်လည် သွားရာ၏၊ ဝါ- ရွံ့သွားရာ၏၊ မုဒ္ဒါပိ- ဦးခေါင်းသည်လည်း၊ သတ္တဓာ- ခုနစ်စိတ်၊ ဖလေယျ- ကွဲသွားရာ၏၊ ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယော- အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း၊ အတိရေက ပဒသဟဿေန- တစ်ထောင်ထက်ကျော်လွန်သော ပုဒ်ဖြင့်၊ တိသာဓိကေန- သုံးဆယ်ပိုလွန်သော၊ အမုတေယျဂါထာ သတေန- ဂါထာနှစ်ရာ ငါးဆယ်ဖြင့်၊ ရူပပ္ပသန္နတာယစ- ရုပ်အဆင်းသဏ္ဌာန်တော်၌ ကြည်ညိုသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ ဝဏ္ဏမေဝ- ရုပ်အဆင်းသဏ္ဌာန်တော်ကိုသာလျှင်၊ ကထေသိ- ချီးမွမ်းပြောဆိုပြီ။

ယာဝ မညေ ခတ္တိယာတိ ဧတ္ထ- ယာဝ မညေ ခတ္တိယာ- ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ယာဝါတိ- ယာဝ-ဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ အဝဓိပရိစ္ဆေဒဝစနံ- အဘိဝိဓိအဝဓိ- ဟူသော အပိုင်းအခြားကို ဟောသောသဒ္ဒါတည်း၊ အညေတိ- အညေ-ဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ နိပါတမတ္ထံ- အနက်မရ နိပါတ်မျှသာတည်း၊ [ဤဋီကာ၌ အညေဟု အသရဖြင့် တွေ့ရသောကြောင့် မညေ-ဟူသော ပါဠိတော်၌ မအာဂုံ-ဟု ဆိုရတော့မည်] ယာဝ ခတ္တိယာ- ဘုရင်မင်းတို့တိုင်အောင်၊ ခတ္တိယေ- မင်းတို့ကို၊ အဝဓိ- အပိုင်းအခြားကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ သဗ္ဗေ- အားလုံးကုန်သော၊ ဒေဝမနုဿာ- နတ်လူတို့သည် (သမ္ပိယာ ယမာနရူပါ- လွန်စွာ ချစ်မြတ်နိုးခြင်းသဘောရှိကုန်သည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ ဝိဟရန္တိ- နေကြကုန်၏) ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယော- ပါဠိတော်ဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ ခတ္တိယာ ဗြာဟ္မဏာတိ အာဒိ- ခတ္တိယာ ဗြာဟ္မဏာ- အစရှိသည်တည်း၊ မဒပမတ္တောတိ- ကား၊ လာဘသက္ကာရ

သိလောကမဒေန- ပစ္စည်းလာဘ်၊ ရိသေသမှုကောင်းစွာ ပြုစုခံရခြင်း၊ ချီးမွမ်းအံ့ဩ ကျော်စောခြင်းတို့ကြောင့် မာန်ယစ်မောက်ကြွားခြင်းဖြင့်၊ ပမတ္တောစေတ- မေ့လျော့သည် လည်းကောင်း၊ တဒန္တယေန- ထိုမာန်ယစ်မောက်ကြွားခြင်းဖြင့် မေ့လျော့မှုသို့ အစဉ်လိုက်၊ ဖြစ်ပွားသော၊ ပမာဒေန- မေ့လျော့ခြင်းဖြင့်၊ ပမတ္တောစ- မေ့လျော့သည်လည်းကောင်း၊ ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍ (ဒဝါဒိဝသေန- ပျော်မြူးခြင်းအစရှိသည်တို့ အနေအားဖြင့်၊ အာဟာရ- အစာအာဟာရကို၊ နအာဟာရေတိ- ဘုဉ်းပေးတော်မူသည်မဟုတ်)။

တဒန္တယမေဝါတိ- ကား (အဿ- ထိုမြတ်စွာဘုရား၏) တဒန္တဂတမေဝ- ထို့နှုတ် အပြောသို့ အစဉ်လိုက်လျော့ကိုက်ညီသည်သာဖြစ်သော (ကာယကမ္မံ- ကိုယ်ဖြင့် ပြုလုပ်မှုသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏) ဝါစာ။ သမေတိတိ- ကား၊ ဝစီကမ္မကာယကမ္မာနိ- နှုတ်ဖြင့် ပြောဆိုမှု၊ ကိုယ်ဖြင့် ပြုလုပ်မှုတို့သည်၊ အညမည- အချင်းချင်း၊ အဝိရုဒ္ဓါနိ- မဆန့်ကျင်ကုန်၊ အညဒတ္တ- စင်စစ်ဧကန် အမှန်တကယ်ပင်၊ သံသန္တန္တိ- အစဉ်လိုက်လျော့နှိနှောမိကုန်၏၊ အဇာဇေ- ဆိတ်တို့သည်သာလျှင်၊ မိဂါ- သားကောင် တို့တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အဇာမိဂါ- အဇာမိဂတို့မည်၏၊ [ဇဂိုဏ်းလိုသောကြောင့် “အဇာ” ဟု ဒီဃသရဖြစ်ရ၏] တေ အဇာမိဂေ- ထိုဆိတ်တည်းဟူသော သားကောင် တို့ကို (ဒိသ္မာ- မြင်ရလျှင်) (သောဘဂဝါ- ထိုဘုန်းတော်ကြီးမား မြတ်စွာဘုရားသည်) တိဏ္ဍဝိစိကိစ္ဆာ- ကျော်လွှားလွန်မြောက်အပ်ပြီးသော ယုံမှား တွေးတောမှု ဝိစိကိစ္ဆာရှိတော်မူ၏၊ ဝါ- သို့လောသို့လော ယုံမှားတွေးတောမှုကို ကျော်လွှား လွန်မြောက်တော်မူပြီ (သောဘဂဝါ- သည်) သဗ္ဗသော- ကြွင်းမဲ့ဥသည့် အကုန်အစင်၊ အတိက္ကန္တဝိစိကိစ္ဆာကန္တာရော- သို့လောသို့လော တွေးတော ယုံမှားမှု ဟူသော ခရီးခဲကို ကျော်လွှားလွန်မြောက်တော် မူပြီးပြီ။

စ- စောဒနာဖွယ်ရှိသည်ကား၊ သဗ္ဗေပိ- အားလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ သောတာပန္နာ- သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ တိဏ္ဍဝိစိကိစ္ဆာ- လွန်မြောက်အပ်ပြီးသော ဝိစိကိစ္ဆာရှိကုန်သည်၊ ဝိဂတ ကထံကထာစ- ကင်းရှင်းပြီးသော သို့လော သို့လော တွေးတောမှုလည်း ရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိနန- ဖြစ်ကုန်သည် မဟုတ်ပါလော၊ (ဣတိ- ဤကား စောဒနာတည်း) ဧတံ- ဤသောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်တို့ တိဏ္ဍဝိစိကိစ္ဆာ ဝိဂတကထံ ကထာဖြစ်ခြင်းသည်၊ သစ္စံ- မှန်ပေ၏၊ ပန- ယင်းသို့ မှန်ပါသော်လည်း၊ ဣဒံ- ဤမြတ်စွာ ဘုရားကိုယ်တော်မြတ် တိဏ္ဍဝိစိကိစ္ဆာ ဝိဂတကထံကထာ ဖြစ်တော်မူ၏ဟု သိကြားမင်း ဟောပြောအပ်သော စကားကို၊ တာဒိသံ- ထိုသောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဝိစိကိစ္ဆာ

သုတ်]

အဋ္ဌယထာဘူတအဖွင့်

၉၉

လွန်မြောက်မှုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ တိဏ္ဍဝိစိကိစ္ဆတံ- လွန်မြောက်အပ်ပြီးသော
 ဝိစိကိစ္ဆရှိသည် အဖြစ်ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ နဂုတ္တံ- သိကြာမင်းဟောအပ်သည်
 မဟုတ်၊ အထခေါ- အဟုတ်အမှန်ကား၊ သဗ္ဗသ္မိ ဥေယျဓမ္မေ- သိဖွယ်တရား အားလုံး၌၊
 သဗ္ဗာကာရ ။ပ။ ဝသေန- အားလုံးစုံ အသေးစိတ် အခြင်းအရာအားဖြင့် ထိုးထွင်း
 သိခြင်းဟု ဆိုအပ်သော ဆုံးဖြတ်ချက်ချ ထိုးထွင်းသိခြင်း အနေအားဖြင့်၊ သဗ္ဗသော-
 ကြွင်းမဲ့ဥသ္မံ အားလုံးစုံပင်၊ နိရာကတံ- ယုံမှားမှု ဝိစိကိစ္ဆကို ပယ်ရှား သုတ်သင်ပြီးခြင်းကို၊
 သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍ (ဂုတ္တံ- ပြီ) ဣတိ- ဤအနက် သဘောကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူ
 လိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ယထာဟိတိအာဒိ- ယထာဟိ- အစရှိသော စကားကို၊
 (အာစရိယော- အဋ္ဌကထာဆရာသည်) အာဟ- ဖွင့်ဆိုတော်မူပြီ (ဣတိ- ဤကား၊
 သောနောတည်း)။

ဥဿန္တုဿန္တတ္တတိ- ကား၊ (ဣမေသံနာမ ဓာတူနံ- ဤမည်သော ဓာတ်တို့၏)
 ပရောပရဘာဝတော- လွန်ကဲကုန်၊ လွန်ကဲကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဣဒံ-
 ဤအရာဝတ္ထုသည်၊ ဧဝံ- ဤသို့ ဤပုံ ဟောတိ- ဖြစ်ရ၏) အယဉ္စ အတ္ထော- ဤအနက်
 သဘောသည်လည်း၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ အနေကဓာတုနာနာဓာတုဉာဏ
 ဗလေနပိ- တစ်ပါးမက များသော ဓာတ်၊ လက္ခဏာ ထူးခြား အမျိုးမျိုး အစားစားသော
 ဓာတ်တို့၌ သိသော ဉာဏ်တော်အစွမ်းဖြင့်လည်း၊ ဣဇ္ဈတိ- ပြီးစီးထမြောက်၏၊ (ဘဂဝါ-
 မြတ်စွာဘုရားသည်) သဗ္ဗတ္ထ- သိဖွယ်ဥသ္မံ အားလုံးစုံတို့၌၊ ဝိဂတကထံကထော-
 ကင်းပြီးသော သို့လောသို့လော တွေးတော ယုံမှားမှု ရှိတော်မူ၏ (ကသ္မာ-
 အဘယ်ကြောင့်နည်း) သဗ္ဗဒဿာဝိဘာဝတော- သိဖွယ် လုံးစုံ အကုန်အစင်
 သိမြင်တော်မူသည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ သဗ္ဗေသံ- အားလုံးကုန်သော၊ ပရမတ္ထဓမ္မာနံ-
 ပရမတ္ထတရားတို့၏၊ ဝါ- တို့ကို၊ သစ္စာ ဘိသမယဝသေန- သစ္စာလေးပါးတို့ကို ထိုးထွင်း
 သိသော ဉာဏ်အစွမ်းဖြင့်၊ ပဋိဝိဒ္ဓတ္တာ- ထိုးထွင်းသိအပ်ပြီးကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်
 (ဘဂဝါ- သည်၊ သဗ္ဗတ္ထ- တို့၌၊ ဝိဂတကထံကထော- ၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဂုတ္တံ-
 ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ- ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ) ဤနေရာ စာကျနေပါသည်၊ စဉ်းစားကြပါကုန်၊
 ဝါ- တနည်းကား ဝေါဟာရဝသေနာတိ (ပဒဿ)- ဝေါဟာရဝသေန- ဟူသော ပါဌ်၏၊
 နာမဂေါတ္တာဒိဝသေန- အမည်အနွယ်အစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့် (ကင်္ခါနာမ
 ဟောတိယေဝ) ဣတိ အတ္ထော- ဤသို့သော အနက်ကို (ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏)။

ပရိယောသိတသင်္ကပ္ပေါတိ- ကား၊ (သောဘဂဝါ- သည်) သဗ္ဗသော- အားလုံးစုံ အကုန်အစင်၊ နိဋ္ဌိတ မနောရထော- ပြီးပြည့်စုံပြီးသော အလိုအကြံရှိတော်မူ၏။ စ- စောဒနာဖွယ်ရှိသည်ကား၊ အရိယမဂ္ဂေန- အရိယမဂ်ဖြင့်၊ ပရိယောသိတသင်္ကပ္ပတာ နာမ- ပြီးဆုံးပြီးသော အကြံရှိသည် အဖြစ်မည်သည်၊ သောဠသကိစ္စ သိဒ္ဓိယာ- ၁၆- ပါးသော မဂ်ကိစ္စ၏ ပြီးစီးထမြောက်ခြင်းအားဖြင့်၊ ကတကရဏီယဘာဝေန- ပြုအပ်ပြီး သော ပြုဖွယ်ကိစ္စရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဟောတိ နနု- ဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော၊ သဗ္ဗဥယျဉ္ဇေဓမ္မာဝဇာဓေန- အားလုံးသော သိဖွယ် တရားတို့ကို ထိုးထွင်း သိခြင်းကြောင့် နဟောတိ နနု- မဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ စောဒနံ- ပြစ်တင် စောဒနာခြင်းကို၊ သန္တာယ- ရည်ရွယ်၍၊ ပုဗ္ဗေအနုဿုတေသုတိ အာဒိ- ပုဗ္ဗေ အနုဿုတေသု- အစရှိသော (ယံ ဝစနံ- အကြင်စကားတော်သည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားတော်ကို၊ အာစရိယော- သည်) အာဟ- မိန့်ဆိုတော်မူပြီ။

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ သာဝကာနံ- ဘုရားတပည့် အရိယာ သာဝကတို့၏၊ သာဝက ပါရမိဉာဏံ- သာဝကပါရမိဉာဏ်သည်၊ စတုသစ္စာ ဘိသမ္မောဓ ပုဗ္ဗကံ- လေးပါးသော သစ္စာတို့ကို ထိုးထွင်းသိသော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ဟူသော ရှေ့ပြေးဉာဏ်ရှိသည် (ဟောတိ ဝိယစ- ဖြစ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း) ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနံ- ပစ္စေကဗုဒ္ဓအရှင်မြတ်တို့၏၊ ပစ္စေကဗောဓိဉာဏံ- ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ်သည် (စတုသစ္စာဘိသမ္မောဓပုဗ္ဗကံ- သည်၊ ဟောတိ ဝိယစ- ကောင်း) သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ သဗ္ဗညုတညာဏံ- သည်၊ စတုသစ္စာဘိသမ္မောဓပုဗ္ဗက မေဝ- ရှိသည်သာလျှင်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏) ဣတိ- ဤသို့မှတ်အပ်၏၊ အနုဿုတေသုတိ- ကား၊ န အနုဿုတေသု- မကြားအပ် ဖူးကုန်သော (ဓမ္မေသု) သာမန္တိ- သာမံ- ဟူသည်ကား၊ သယမေဝ-ကိုယ်တိုင်သာလျှင် (သစ္စာနိ- တို့ကို၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓါ- ပြီ) ပဒဒ္ဒယေနာပိ- သယံနှင့် ဧဝ- ဟူသော ပုဒ်နှစ်ခု အပေါင်းဖြင့်လည်း၊ ပရတော ယောသေန- သူတစ်ပါးထံမှ ကြားနာအပ်သော တရားသံနှင့်၊ ဝိနာ- ကင်း၍ (သစ္စာနိ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓါ) ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေတိ- ပြ၏၊ တတ္ထာတိ- တတ္ထ-ဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ နိမိတ္တတ္ထေ- နိမိတ်အနက်၌၊ ဘုမ္မံ- သတ္တမီ ဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဓါတည်း၊ သစ္စာဘိသမ္မောဓနိမိတ္တံ- သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိခြင်း ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ သစ္စာဘိ- သမ္မောဓောစ- သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိခြင်းသည်လည်း၊ အဂ္ဂမဂ္ဂဝသေန- အရဟတ္တမဂ်၏ အစွမ်းဖြင့် (ဟောတိ) ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ရ၏၊ ဗလေသုစ

သုတ်]

အဋ္ဌယထာဘူတအဖွင့်

၁၀၀

ဝသီဘာဝန္တိ- ကား၊ ဒသန္တိ- ဆယ်ပါးကုန်သော၊ ဗလဉာဏာနံ- အားစွမ်းရှိသော ဉာဏ်တော်တို့၏၊ ယထာရုစိ- အလိုဆန္ဒအားလျော်စွာ၊ ဝါ- အလိုတော်ရှိသလောက်၊ ပဝတ္တိ- ဖြစ်ခြင်းသို့ (ပတ္တော- ရောက်တော်မူပြီ၊) [သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပါဠိနှင့် ညီအောင် “ပဝတ္တိ” ဟု ဒုတိယန္တပြင်လိုက်၏၊] ဇာတတ္တာ ဇာတာတိ- ဇာတတ္တာ ဇာတာ- ဟူသော ပါဠိဖြင့် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ- သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားတို့ကို၊ ဝဒတိ- ပြဆိုတော်မူ၏၊ [ဤပါဠိမှာ အဋ္ဌကထာ၌ မရှိ၍ စကား အဆက်အစပ်ကို စဉ်းစားမရပါ။]

၂၉၇။ (ဧကော- တဆူသော ဘုရားသည်) တတ္ထ တတ္ထ ရာဇဓာနိ အာဒိကေ- ထိုထိုမင်းနေပြည်တော်အစရှိသည်၌၊ နိဗဒ္ဓဝါသံ- အမြဲ သီတင်းသုံးနေတော်မူခြင်းကို၊ ဝါ- ခြင်းဖြင့် ဝသန္တော- သီတင်းသုံးနေတော်မူလျက် (ဓမ္မံ- တရားကို၊ သစေ ဒေသေယျ- အကယ်၍ ဟောတော်မူငြားအံ့၊ ဧကော- တစ်ဆူသော ဘုရားသည်) တီသု- သုံးမျိုး ကုန်သော (မဟာမဏ္ဍလ၊ မဇ္ဈိမမဏ္ဍလ၊ အန္တိမ မဏ္ဍလအားဖြင့် သုံးမျိုးကုန်သော) မဏ္ဍလေသု- နယ်ပယ်ဒေသရပ်ဝန်းတို့၌၊ ယထာကာလံ- အချိန်ကာလအားလျော်စွာ၊ စာရိကံ- ခရီးဒေသစာရီ ကြွချီတော်မူခြင်းကို၊ ဝါ- ခြင်းဖြင့်၊ စရန္တော- ကြွချီလှည့်လည် တော်မူလျက် (ဓမ္မံ- ကို၊ သစေ ဒေသေယျ- ငြားအံ့)။

၂၉၈။ အဿာတိ- ကား၊ ဖလဿ- အကျိုး၏၊ တန္တိ- ကား၊ ကာရကံ- အကြောင်းသည် (ဩကာသော ဝိယ- တည်ရာနှင့်တူ၏) ဒွိန္နမ္ပိ- နှစ်ဆူသော မြတ်စွာဘုရားတို့၏လည်း၊ ဧကတော- တပေါင်းတည်း၊ ဥပ္ပတ္တိယာ- ပွင့်ထွန်းတော် မူခြင်း၏၊ ကာရကံ- အကြောင်းသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ တိဏ္ဍဝါ- သုံးဆူသော မြတ်စွာဘုရား တို့၏ လည်းကောင်း၊ စတုန္နဝါ- လေးဆူသော မြတ်စွာဘုရားတို့၏ လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပတ္တိယာ- ၏၊ ကာရကံ- သည်၊ ပဂေဝ (အတ္ထိ) အဘယံကြောင့် ရှိနိုင်ပါအံ့နည်း၊ (နတ္ထိဇေ- မရှိနက်တည်း) ဧတ္တစာတိ အာဒိ- ဧတ္တစ အစရှိသော စကားရပ်ကို ဧကိဿာ လောကဓာတုယာတိ- ဟူ၍၊ ဝုတ္တလောကဓာတုယာ- ပြဆိုအပ်သော လောကဓာတ်၏၊ ပမာဏ ပရိစ္ဆေဒဒဿနတ္ထံ- အတိုင်းအတာ ပမာဏ အပိုင်းအခြားကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ (အာစရိယေန- သည်) အာရဒ္ဓံ- အားထုတ်တော်မူအပ်ပြီ၊ ယာဝတာတိ- ကား၊ ယတ္ထကေန- အကြင်မျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဌာနေန- အရပ်ဖြင့်၊ ပရိဟရန္တိတိ- ကား (စန္ဒိမသူရိယာ- လနေတို့သည်) သိနေရုံ- မြင့်မိုရ်တောင်ကို၊ ပရိက္ခိပန္တာ- ရစ်ပတ်ကုန် လျက်၊ ပရိဝတ္တန္တိ- လှည့်လည်ကြကုန်၏၊ ဒိသာတိ-ကား၊ ဒိသာသု- အရပ်မျက်နှာတို့၌၊ ဧတံ- ဤ ဒိသာ-ဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ဘုမ္မတ္ထေ- သတ္တမီဝိဘတ် အနက်၌၊ ပစ္စတ္တဝစနံ-

ပဌမာဝိဘက်ရှိသော သဒ္ဓါတည်း။ ဘန္တိ ဒိဗ္ဗန္တိ- ထွန်းလင်းကုန်၏။ ဝိရောစနာတိ- ကား၊
ဩဘာသန္တာ- အရောင်ဝါဖြန့်ခင်း ကုန်လျက်၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ဝိရောစနာ
သောဘမာနာ- တင့်တယ်ကုန်လျက်၊ စန္ဒိမသုရိယာ- တို့သည်၊ ဘန္တိ- ထွန်းလင်းကုန်၏။
တတောဇဝ- ထိုသို့ လနေတို့ ထွန်းလင်းကြခြင်းကြောင့် သာလျှင်၊ ဒိသာစ-
အရပ်မျက်နှာတို့သည်လည်း၊ ဘန္တိ- ထွန်းလင်းနေကုန်၏။

တာဝ သဟဿဓာတိ- ကား၊ တတ္ထကော- ထိုလနေတို့ လှည့်လည်၍ ရောင်ဝါ
ထွန်းလင်းရာ ပမာဏရှိသော၊ သဟဿလောကော- တစ်ထောင်သော ဩကာသ
လောကသည်၊ (အတ္တိ- ရှိ၏။) ဧတ္တကန္တိ- ကား၊ ဣမံ စက္ကဝါဠိ- ဤစကြဝဠာကို၊ မဇ္ဈေ-
အလယ်၌၊ ကတွာ- ထား၍၊ ဣမိနာဝ- ဤအလယ်စကြဝဠာနှင့်ပင်လျှင်၊ သဒ္ဓိ-
အတူတကွ၊ ဒသသဟဿံ- တစ်သောင်းသော၊ စက္ကဝါဠိ- သည်၊ (ဇာတိက္ခေတ္တံ နာမ-
၏။) ပန- မှာထားဖွယ် ရှိသည်ကား၊ ဧတ္ထ- ဤ ယံ ဧကိဿာ လောကဓာတုယာ-
အစရှိသော ပါဠိတော်၌၊ ယံ- အကြင်အဖွင့်စကားရပ်ကို၊ ဝတ္ထဗ္ဗံ- ဆိုသင့်၏။ တံ-
ထိုဖွင့်ဆိုသင့်သမျှ စကားရပ်ကို၊ မဟာပဒါနဝဏ္ဏနာယံ- မဟာပဒါနသုတ်အဖွင့်နိကာ၌၊
(ဗောဓိသတ္တဓမ္မတာအဖွင့်၊ နှာ- ၂၃၁) ဝုတ္တမေဝ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသည်သာ၊
နပညာယတီတိ- ကား၊ တီသု ပိဋကေသု- တို့၌၊ အနာဂတတ္တာ- မလာ (မပါရှိ)
သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (န ပညာယတိ- မထင်ရှား။)

သနက္ခိမာရကထာအဖွင့်

၃၀၀။ ဝဏ္ဏေနာတိ- ကား၊ ရူပသမ္ပတ္တိယာ- ရုပ်အဆင်း၏ ပြည့်စုံခြင်းအားဖြင့်
လည်းကောင်း၊ (အတိရောစတိ- သာလွန်တင့်တယ်၏။) သုဝိညေယျတ္တာ- လွန်စွာ
သိလွယ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ- ထိုရုပ်အဆင်း၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ အနာမသိတ္တာ-
မသုံးသပ်မှု၍၊ ဝါ- အထူးမဖွင့်ဆိုမှု၍၊ ယသသဒ္ဓေသေဝ- ယသသဒ္ဓါ၏သာလျှင်၊ အတ္တံ-
အနက်ကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီး၊ အလင်္ကာရပရိဝါရေနာတိ- ကား၊
အလင်္ကာရေနစ- အဆင်တန်ဆာဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပရိဝါရေနစ- အခြံအရံအားဖြင့်
လည်းကောင်း၊ (အတိရောစတိ) ပုညသိရိယာတိ- ကား၊ ပုညိဒ္ဓိယာ- ကုသိုလ်ကောင်းမှု၏
ပြီးစီးပြည့်စုံခြင်း အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ (အတိရောစတိ)

၃၀၁။ သမ္ပသာဒနေတိ- ကား၊ သမ္ပသာဒနေနေ- စိတ်ကြည်လင်မှုကို ဖြစ်စေခြင်း
အနက်၌ (သာဓုသဒ္ဓေါ ဝတ္တတိ) သံပုဗ္ဗော- သံရှေးရှိသော၊ ခါသဒ္ဓေါ- ခါဓာတ်သည်၊

သုတ်]

ဂေါဝိန္ဒဗြာဟ္မဏဝတ္ထုအဖွင့်

၁၀၃

သင်္ခါယေကံ ပဋိသေဝတိတိအာဒိသုဝိယ- သင်္ခါယေကံ ပဋိသေဝတိ-အစရှိသော ပါဠိတော်တို့၌ကဲ့သို့၊ ဇာနည်ကော- သိခြင်းအနက်ရှိ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဇာနိတွာ မောဒါမာတိ- ဇာနိတွာ မောဒါမ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။ [သင်္ခါယ- ဉာဏ်ဖြင့်သိ၍၊ ဧကံ- တဖို့သောမှီဝဲသုံးစွဲသင့်သော ပစ္စည်းလေးပါးကို၊ ပဋိသေဝတိ- မှီဝဲသုံးစွဲ၏။]

ဂေါဝိန္ဒဗြာဟ္မဏဝတ္ထုအဖွင့်

၃၀၄။ ယာဝ ဝိယရတ္တန္တိ- ကား၊ ပရိမာဏတော- ညဉ့်နေ့ကာလ အတိုင်းအတာ အားဖြင့် ယာဝ- အလွန်အကဲကြာမြင့်စွာကပင်၊ (သော ဘဂဝါ- ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ မဟာပညာဝ- ကြီးမားသော ပညာရှိသည်သာလျှင်၊ အဟောသိ- ဖြစ်ခဲ့ပြီမဟုတ်လော၊) ဧတံ- ဤ ယာဝ ဝိယရတ္တံ-ဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ အပရိမိတကာလပရိဒီပနံ- မတိုင်းတာ နိုင်သော အချိန်ကာလကို ပြကြောင်းသဒ္ဒါတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဧတ္တကန္တိ ။ပ။ အတိစိရရတ္တန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ။ မဟာပညာဝ သော ဘဂဝါတိ- မဟာပညာဝ သော ဘဂဝါ- ဟူသော စကားကို တေန ဗြဟ္မနာ- ထိုသနင်္ဂီမာရဗြဟ္မာ သည်၊ ဒေဝါနံ- တာဝတိံသာနတ်တို့၏၊ ဝါ- တို့ကို၊ အနုမတိပုစ္ဆာဝသေန- အလိုဆန္ဒ ထင်မြင်ချက်ကို မေးမြန်းခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့သော အနက်ကို၊ ဒဿန္တော- ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ မဟာပညာဝ ။ပ။ တုမေ မညထာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ [ဤနေရာ၌ “နောတိ” ဟု ဣတိသဒ္ဒါ ပါ၏၊ သော ဘဂဝါ- သည်၊ မဟာပညာဝ- သာလျှင်၊ အဟောသိနော- ဖြစ်သည် မဟုတ်လော၊ ဣတိ- ဤသို့ မြတ်စွာဘုရား မဟာပညာဖြစ်တော်မူခြင်း သဘောကို၊ တုမေ- အသင်နတ်တို့သည်၊ ကထံမညထ- အဘယ်သို့ ထင်မြင်ကြပါကုန်သနည်း၊ ဤသို့အနက် ဆိုလျှင် ဣတိသဒ္ဒါအပို မဖြစ်ပါ၊ ဤနေရာ အဋ္ဌကထာဝါကျရှင်းလင်းချက်ကို အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာကြည့်၊] ဧတံပဉ္စ- တံ ကိံ မညန္တိ-အစရှိသော ထိုပုစ္ဆာကို၊ သယမေဝ- ဗြဟ္မာကိုယ်တိုင်ပင်၊ ဗျာကာတုကာမော- ဖြေဆိုခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍) ဘူတပုဗ္ဗံ ဘောတိအာဒိ- ဘူတပုဗ္ဗံ ဘော-အစရှိသော စကားကို၊ (ဗြဟ္မာ- သနင်္ဂီမာရဗြဟ္မာ သည်) အာဟ- ဟောကြားပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ သမ္ပန္နော- စကား အဆက်အစပ်သည်၊ (ဟောတိ)။

ပန- ဆက်ဦးအံ၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဗျာကရောက္ခေန- ဖြေဆိုသော သနင်္ကမာရဗြဟ္မာ သည်၊ အတ္တတော- သက်ရောက်သော အနက်အားဖြင့်၊ အယမ္ပိ အတ္ထော- ဤဆိုအပ် လတ္တံသော အနက်သည်လည်း၊ ဝုတ္တောနာမ- ဆိုအပ်သည်မည်သည်၊ ဝါ- ဆိုအပ်ရာ ရောက်သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အနတ္တရိယမေတန္တိအာဒိ- အနတ္တရိယမေတံ- အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီး၊ တိဏ္ဏံ မာရာနန္တိ- ကား၊ ကိလေသာ ။ပ။ မာရာနံ- ကိလေသမာရ်၊ အဘိသင်္ခါရမာရ်၊ ဒေဝပုတ္တမာရ်တို့၏၊ (မတ္ထကံ- ဦးထိပ်ကို၊ ဘိန္ဒိတာ) အနတ္တရိယမေတန္တိ- အနတ္တရိယမေတံ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံဧဝ- ပြဆိုအပ်ပြီးသည်သာဖြစ်သော၊ အတ္ထံ- အနက်ကို၊ နိဂမနဝသေန- နိဂုံးအုပ်ခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ကိမေတ္တ အတ္တရိယန္တိ- ကိမေတ္တ အတ္တရိယံ-ဟူ၍၊ ပုနပိ- နောက်ထပ်တဖန်လည်း၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြ၊ ရညော- မင်း၏၊ ဒိဋ္ဌမ္ပိက သမ္ပရာယိကတ္တာနံ- မျက်မှောက်ဘဝ၌ဖြစ်သော အကျိုးစီးပွား၊ တမလွန်ဘဝ၌ဖြစ်သော အကျိုးစီးပွားတို့၏၊ ဝါ- တို့ကို၊ ပုရောဓာနတော- (ပုရ+ ဩဓာနတော)- ရှေ့၌ ထားတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုရေ ပုရေ- ရှေ့၌ ရှေ့၌၊ (ရှေ့က ရှေ့က) သံဝိဓာနတော- စီမံတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုရောဟိတော- ပုရောဟိတ မည်၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗကိစ္စာနိ ။ပ။ ဟိတော တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ။

ဂေါဝိန္ဒိယာဘိသေကေနာတိ- ကား၊ ဂေါဝိန္ဒဿ- ဂေါဝိန္ဒပုဏ္ဏား၏၊ ဌာနေ- အရာဌာန (ရာထူး) ၌၊ ဌပနာဘိသေကေန- တင်မြှောက်ထားခြင်းဟူသော အဘိသိက် ရေစင်သွန်းခြင်းဖြင့်၊ (အဘိသိတ္တော- အဘိသိက်သွန်းအပ်သော၊ ဗြာဟ္မဏော- သည်၊) တံ- ထိုဂေါဝိန္ဒိယသည်၊ တဿ ဗြာဟ္မဏဿ- ထိုဂေါဝိန္ဒပုဏ္ဏား၏၊ ကုလပရမ္မရာဂတံ-

၁။ ပုရောဓာနတော ။ပ။ ပုရောဟိတော ။ ။ ဋီကာစာအုပ်၌ “ပုရောနှင့်ဓာနတော”ကို တဆက်တည်း စာမစီဘဲ ခပ်ကျဲကျဲ စာစီထားသောကြောင့် ပုရောနိပါတ်ပုဒ်ဟု ရုတ်တရက် ကြံစည်မိတော်မူကြ၏။ သို့သော် ပုရောနိပါတ်မဟုတ်ပါ။ ပုရေ ဒါနံ အဒါသီတိ ပုရိန္ဒဒေါ- ဌ်ကဲ့သို့ ပုရပုဒ်သာတည်း။ ပုရောဓာနတော- ပုရ+ဩဓာနတော၊ ပုရောဟိတ- ပုရ+ဩဟိတ- ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ အဝပုဗ္ဗ၊ ဓာဓာတ်၊ ယုပစ္စည်း၊ တပစ္စည်းတို့ဖြင့် ဩဓာန၊ ဩဟိတ”ဟု ရုပ်ဖြစ်၏။ အဂ္ဂသမောဓာန၊ သောတံ ဩဒဟတိ၊ သောတာဝဓာနံ၊ ဩဟိတသောတော-အစရှိသည်ဖြင့် များစွာရှိပါ၏။ ပုရေ ဩဒဟတိ သံဝိဒဟတိတိ ပုရောဟိတော-ဟု ဝစနတ္ထပြုရန် ဋီကာ ညွှန်ပြထား၏။

သုတ်]

ဂေါဝိန္ဒဗြာဟ္မဏဝတ္ထုအဖွင့်

၁၀၅

ဆွေမျိုးအဆက်ဆက်မှ ဆင်းသက်လာသော၊ ဌာနန္တရံ- ပုရောဟိတ်ရာထူးသည်၊
 ဟောတိ ကိရ- ဖြစ်သတဲ့၊ ဇောတိတတ္တာတိ- ကား၊ အာဝုဓာနံ- လက်နက်တို့၏၊
 ဇောတိတတ္တာ- အရောင်တောက်နေကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊
 ပါလနသမတ္တကာယာတိ- ကား၊ ရညောစ- မင်း၏လည်းကောင်း၊ အပရိမိတဿ-
 ဤရှေ့ဤမျှဟု မနှိုင်းဆနိုင်သော၊ သတ္တကာယဿ စ- သတ္တဝါအပေါင်း၏လည်းကောင်း၊
 အနတ္တတော- အကျိုးမဲ့မှ၊ ပရိပါလနသမတ္တကာယ- စောင့်ရှောက်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သည်
 အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (ဇောတိပါလောတွေဝ နာမံ အကံသု) သမ္မာ ဝေါဿဇ္ဇိ-
 တွာတိ- ကား၊ (သဗ္ဗကိစ္စာနိ- အားလုံးသော မင်းမှုကိစ္စတို့ကို) သုဋ္ဌ- ကောင်းစွာ၊
 တဿေဝ- ထိုဂေါဝိန္ဒ၏သာလျှင်၊ ဝါ- သည်သာလျှင်၊ အာဂါရဝဘာဝေန- လွန်စွာ
 လေးစား အားထားရာပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်ဖြင့် ပါဌ်ရှိသည့်အတိုင်း အနက်ပေးလိုက်ခြင်း
 ဖြစ်၏၊ သို့သော်- တဿေဝ-၏သာလျှင်၊ ဘာရဘာဝေန- တာဝန်၏အဖြစ်ဖြင့်-
 ဟုရှိသင့်၏၊ ဝိဿဇ္ဇိတွာ- စွန့်လွှတ်၍၊ နိယျာတေတွာ- အပ်နှင်း၍၊ (ပရိစာရေမ-၌စပ်)
 တံ တံ အတ္ထံ- ထိုထိုကိစ္စကို၊ တံတံ ကိစ္စံ- ကို၊ ပဿတိ- မြင်နိုင်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊
 အတ္ထဒသော- အတ္ထဒသမည်၏။

၃၀၅။ ဘဝနံ ဝဇ္ဇနံ- ကြီးပွားခြင်း၊ ဘဝေါ- ကြီးပွားခြင်း၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ဧတေန-
 ဤအကြောင်းတရားဖြင့်၊ ဘဝတိ- ကြီးပွား၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝဇ္ဇိကာရဏံ-
 ကြီးပွားခြင်း၏ အကြောင်းသည်၊ ဘဝေါ- ဘဝမည်၏၊ သန္ဓိဝသေန- ပုဒ်စပ်ခြင်း
 သဘောအားဖြင့်၊ မကာရာဂမော- မအက္ခရာလာခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) ဩကာရဿစ-
 ဩအက္ခရာ၏လည်း၊ အကာရာဒေသံ- အအက္ခရာအပြုအစီအရင်ကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊
 ဘဝမတ္ထုတိ- ဘဝမတ္ထု-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ ဘဝန္တံ
 ဇောတိပါလန္တံ- ဘဝန္တံ ဇောတိပါလံဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ သာမိအတ္ထေ- သာမိအနက်၌၊
 ဥပယောဂဝစနံ- ဒုတိယာဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဒါတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဘောတောတိ-
 ဘောတော-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီ၊ မာပစ္စဗျာဟာသီတိ- မာပစ္စဗျာ-
 ဟာသိ-ဟူသောပုဒ်၏၊ မာ ပဋိက္ခိပိ- မငြင်းပယ်ပါလင့်၊ ဣတိ အတ္ထော- ဤသို့သော
 အနက်သည်၊ (ဟောတိ) ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ သော ပဋိက္ခေပေါ- ထိုငြင်းပယ်ခြင်းဟူသည်၊
 ပဋိဝစနံ- ဆန့်ကျင်ဘက်ပြောခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ မာ ပဋိဗျာ-
 ဟာသီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အဘိသမ္ဘောသီတိ- ကား၊ ကမ္မန္တာနံ-
 အမှုလုပ်ငန်းတို့ကို၊ သံဝိဓာနေ- စီမံခြင်း၌၊ သမတ္ထော- စွမ်းနိုင်သည်၊ ဟောတိ- ၏။

ဣတိ- ကြောင့်၊ သံဝိဒဟိတွာတိ- ဟူ၍၊ အာဟ- ပြီ၊ **ဘဝါဘဝံ**^၁- သေးငယ်သော ကြီးပွားခြင်း၊ တိုးတက် များပြားသော ကြီးပွားခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပညဉ္စ- ပညာကိုလည်းကောင်း၊ ဝိန္ဒိ ပဋိလဘိ-ရပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဂေါရိန္ဒော- ဂေါရိန္ဒ- မည်၏၊ [ဘဝါဘဝ- ဘဝ+အဘဝ။ အကို ဝုဒ္ဓိအနက်ဟောကြံ] မဟန္တော- မြတ်သော၊ ဂေါရိန္ဒော- ဘဝ၊ အဘဝနှင့် ပညာကို ရသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မဟာဂေါရိန္ဒော- မည်၏၊ ဟိ- မှန်၏၊ အတ္ထေ- ကိစ္စကြီးငယ် အသွယ်သွယ်တို့ကို၊ ဂစ္ဆတိ ဗုဒ္ဓတိ- သိတတ်၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော သကတ် အနက်ကြောင့်၊ ဂေါတိဇတံ- ဂေါဟူသော ဤသဒ္ဒါသည်၊ ပညာယ- ပညာဟူသော အနက်ကို၊ အဓိဝစနံ- ဟောသောသဒ္ဒါသည်၊ (ဟောတိ)

ရဇ္ဇသံဝိဘဇနအဖွင့်

၃၀၆။ ဧကပိတိကာ- တူသောခမည်းတော်ရှိကုန်သော၊ (အဖေတူဖြစ်ကုန်သော) ဝေမာတိကာ- မတူသော မယ်တော်ရှိကုန်သော (အမေကွဲဖြစ်ကုန်သော) ကနိဋ္ဌဘာ- တရော- ညီငယ်မင်းသားတို့သည်၊ (ဟောန္တိကိရ) အယံ အဘိသိတ္တောတိ- ကား၊ အယံ ရေကုရာဇကုမာရော- ဤရေကုမည်သော မင်းသားသည်၊ ပိတုအစ္စယေန- ခမည်းတော်ကွယ်လွန်ရာအခါ၌၊ ရဇ္ဇေ- မင်းအဖြစ်၌၊ အဘိသိတ္တော- အဘိသိက် သွန်းအပ်ပြီးသည်၊ (သမာနော- ဖြစ်လသော်၊) ရာဇကာရကာတိ- ကား၊ ရာဇပုတ္တံ- ရေကုမင်းသားကို၊ ရဇ္ဇေ- ၌၊ ပတိဋ္ဌာပေတာရော- တည်စေကုန်သော၊ (အမစ္စာ- အမတ်တို့သည်)

၃၀၇။ (ကာမာ- ကာမဂုဏ်အာရုံတို့သည်၊) မဒေန္တိ- ယစ်မူးစေတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ မဒနိယာ- မဒနိယတို့မည်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ကတ္တုသာနေတံ- ကတ္တုသာနေ၏ အဖြစ်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ မဒကရာတိ- မဒကရာဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ မဒကရဏံ- ယစ်မူးမှုကို ပြုခြင်းသည်၊ ပမာဒဿ- မေ့လျော့ခြင်း၏၊ ဝိသေသကာရဏံ- ထူးသော

၁။ ဘဝါဘဝံ ပညဉ္စ ဝိန္ဒိ ။ ။ ဂေါရိန္ဒ-၌ ဂေါသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို “ဘဝါဘဝံ ပညဉ္စ”ဟု နှစ်မျိုးပြထားရာတွင် ထိုဂေါသဒ္ဒါ၏ ပညာဟူသော အနက်ဟောကြောင်းကို နောက်ထပ် သီးခြားဖွင့်ထားပါလျက် ဘဝါဘဝံအနက်ကို နောက်ထပ်မပြခြင်းကြောင့် ဋီကာပါဠိ တချို့ ကျပျောက်နေလေသလောဟု တွေးတောမိ၏။

သုတ်]

ရုဇ္ဈသံဝိဘဇနအဖွင့်

၁၀၇

အကြောင်းတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ မဒကရာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ပြီ။

၃၀၈။ ရေကုဿ- ရေကုမင်း၏၊ ရုဇ္ဈသမိပေ- တိုင်းပြည်၏ အနီး၌၊ ဒသဂါ- ဝုတမတ္တဝိတ္တတာနိ- ဆယ်ဂါဝုတ်အတိုင်းအရှည်ရှိအောင် ကျယ်ပြန့်ကုန်သည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်ကုန်ပြီး၍၊ အပရဘာဂေ- ဆယ်ဂါဝုတ်မှ အခြားသော အရပ်အဖို့၌၊ တိယော- ဇနသတံ- ယူဇနာသုံးရာတိုင်အောင်၊ ဝိတ္တတတ္တာ- ကျယ်ပြန့်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗာနိ- အားလုံးကုန်သော၊ ဆရဇ္ဇာနိ- ခြောက်ခုသော တိုင်းပြည်တို့ကို၊ သကဋမုခါနိ- လှည်းဦးနှင့်တူသည်တို့ကို၊ ပဌပေသိ- ဖြစ်စေပြီ၊ စတုရဿဘာဝတော- လေးထောင့် ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (မဇ္ဈေ- အလယ်က၊ ရေကုဿ- ၏၊ ရုဇ္ဈ- တိုင်းပြည်သည်) ဝိတာနသဒိသံ- မျက်နှာကြက်နှင့်တူသည်၊ (အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ)။

၃၀၉။ သဟာတိ- သဟ- ဟူသော သဒ္ဒါကို၊ ဂါထာယ- ဂါထာ၏၊ ပဒပရိ- ပူရဏတ္ထံ- ပုဒ်ပြည့်ခြင်း အကျိုးငှာ၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီ၊ တဿ- ထိုသဟသဒ္ဒါ၏၊ အတ္ထံ- အနက်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာ ဆရာသည်၊ တေနေဝ သဟာတိ- ဟူ၍၊ အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ ဝါ- တနည်းကား၊ သဟာတိ- သဟ-ဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ အဝိနာဘာဝတ္ထေ- မကင်းမကွာဖြစ်ခြင်း အနက်၌၊ (ပဝတ္ထေ- ဖြစ်သော) နိပါတော- နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ သော- ထိုဝေဿဘူသည်၊ သဟ- ဘရတနှင့်တကွ၊ သတ္တ- ခုနစ်ဦးကုန်သော၊ ဘာရဓာ- တိုင်းပြည် တာဝန်ကို ဆောင်သော ဘုရင်မင်းတို့သည်၊ အာသုံ- ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ယောဇေတဗ္ဗော- ယှဉ်စပ်ရမည်၊ တေန- ထိုသဟသဒ္ဒါဖြင့်၊ (ဒီပေတိ-၌စပ်) တေ- ထိုခုနစ်ဦးသော ဘုရင်မင်းတို့သည်၊ ဒေသန္တရေ- အရပ်တပါး၌၊ (တပါးတခြားစီသောအရပ်၌) ဝသန္တာပိ- နေပါကုန်သော် လည်း၊ စိတ္တေန- စိတ်အားဖြင့်၊ သဟဘာဝိနော- အတူတကွ ဖြစ်ကြကုန်သည်၊ အဝိနာဘာဝိနော- မကွဲ မကွာဖြစ်ကြကုန်သည်၊ (အာသုံ- ဖြစ်ကုန်ပြီ) ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒီပေတိ- ပြ၏၊ [ဋီကာ-၌ “ဝိစိတ္တေန”ဟု ဝလုံးဖြင့် “ဝိ”ဟု ရှိသည်ကို ပစောက်ဖြင့် “ဝိ”ဟု ပြင်ပြီး ထိုဝသဒ္ဒါကို ဂရဟာအနက်ကြံ၍ “ဝသန္တာပိ”ဟု ရှေ့ပုဒ်နှင့် တွဲပါ။] ရုဇ္ဈဘာရံ- တိုင်းပြည်၏ တာဝန်ကို၊ ဓာရေန္တိ- ဆောင်ကုန်၏၊ အတ္တနိ- မိမိအပေါ်၌၊ အာရောပေန္တိ- တက်ရောက်စေကုန်၏၊ ဝါ- တင်ထားကြကုန်၏၊ ဝဟန္တိ- ထမ်းရွက်ထားကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တေ- ထိုဘုရင်မင်းတို့သည်) ဘာရဓာ- ဘာရဓတို့မည်၏၊ ပဌမဘာဏဝါရဝဏ္ဏနာ- သည်၊ နိဋ္ဌိတာ- ပြီ။

ကိတ္တိသဒ္ဓမ္မာဓိပတိအဖွင့်

၃၁၁။ အနုပုရောဟိတေ ဌပေသီတိ- ကား၊ (သတ္တ- ခုနှစ်ဦးသော မဟာသာလပုဏ္ဏားတို့ကို) အနုပုရောဟိတေ- လက်ထောက်ပုရောဟိတ်တို့ကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဌပေသိ- ထားပြီ၊ ဝါ- တနည်းကား၊ အနုပုရောဟိတေ- လက်ထောက် ပုရောဟိတ် ပုဏ္ဏား၏ အရာဌာနဖြစ်သော၊ ဌာနေ- ရာထူး၌၊ ဌပေသိ- ထားပြီ၊ တိသဝနံ- မန္တန် ရွတ်ဖတ်သံကို သုံးကြိမ်ကြားနာမှုကို၊ ကရောန္တေ- ပြုသည်တို့ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ ဒိဝသဿ တိက္ခတ္တန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဒီသု- နှစ်ခုကုန်သော၊ သန္တိသု- စပ်ကြားကာလတို့၌၊ သဝနံ- ဆရာ၏ မန္တန်ရွတ်သံနာခံမှုကို၊ ကရောန္တေ- တို့ကို၊ သန္ဓာယ- ၍၊ သာယံ ပါတောဝါတိ- ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တတော ပဋ္ဌာယာတိ- ကား၊ ဝတစရိယံ- ပုဏ္ဏားအကျင့်ပြုကျင့်ခြင်းကို၊ မတ္ထကံ- အထွတ်အထိပ် အပြီးအဆုံးသို့၊ ပါပေတွာ- ရောက်စေ၍၊ နှာတကာလတော- ရေချိုးပြီးရာအခါမှ၊ ပတုတိ- အစပြု၍၊ (န ခါဒန္တိ- ၌စပ်)

၃၁၂။ အဘိဥဂ္ဂစ္ဆိတိ- ကား၊ ဥဌဟိ- ကြွတက်လာပြီ၊ ဥဒပါဒိ- ဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ အစိန္တေတွာတိ- ကား၊ အဟံ- ငါသည်၊ ကလံ- အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (အဘယ်ပုံအဘယ်နည်းအားဖြင့်) ဗြဟ္မနာ- ဗြဟ္မာနှင့်၊ သဒ္ဓိ- အတူတကွ၊ မန္တေယျံ- တိုင်ပင်နှီးနှောပြောဆိုရအံ့နည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အစိန္တေတွာ- မကြံစည်မစဉ်းစားမှု၍၊ ဧဝံ- ဤသို့ ဗြဟ္မာနှင့်တိုင်ပင်မည်ဟူ၍၊ စိတ္တမ္ပိ- စိတ်ကိုသော်မှလည်း၊ အနုပပါဒေတွာ- မဖြစ်စေမှု၍၊ တေန- ထိုဗြဟ္မာနှင့်၊ သမာဂမနဿေဝ- တွေ့ဆုံရခြင်း၏ပင်လျှင်၊ အဘာဝတော- မဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ အမန္တေတွာ- မတိုင်ပင်မပြောဆိုမှု၍၊ (အနုသာသိတုံ- သွန်သင်ညွှန်ပြဆုံးမခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ) တံ ဒိသွာတိ- ကား၊ တံ ကရုဏာ ဗြဟ္မဝိဟာ- ရဘာဝနံ- ထိုကရုဏာဗြဟ္မဝိဟာရကိုဖြစ်ပွားစေခြင်းကို၊ ဗြဟ္မဒဿနူပါယံ- ဗြဟ္မာကို

၁။ အနုပုရောဟိတေ ဌပေသိ ။ ။ ဤပုဒ်တို့ကို နှစ်နည်းဖွင့်ရာ၌ ပဌမအဖွင့်အလို အနုပုရောဟိတေ-၌ ကံအနက်ဟော ဒုတိယာ ယောဝိဘတ်တည်း၊ အနုပုရောဟိတေ-ကို ကတ္တာ ပါဌသေသထည့်စပ်ပါဟု ဆိုလို၏။ ဒုတိယအဖွင့်အလိုအားဖြင့်မူ အနုပုရောဟိတေ-၌ သတ္တမိ သ္မိဝိဘတ်ကို ဘုမ္မတ္တ၌သက။ ပုရောဟိတပုဒ်အရ ပုရောဟိတ် ပုဏ္ဏားအနက်ကိုသာ မယူရ၊ ပုရောဟိတဿ ဣဒံ ပုရောဟိတ်-ဟု ဣဒံတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထပြု၍ ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏား၏ ရာထူးကို ယူပါ။ သို့မဟုတ် ပုရောဟိတပုဒ်ကို ဌာနပစာရကြိ၍ ရာထူးကို ယူပါ-ဟုဆိုလို၏။

သုတ်]

ကိတ္တိသဒ္ဓါအဗ္ဗဂ္ဂမနအဖွင့်

၁၀၉

တွေ့မြင်ခြင်း၏ အကြောင်းဟူ၍၊ ဉာဏစက္ခုနာ- ဉာဏ်မျက်စိဖြင့်၊ ဒိသွာ- မြင်၍၊ (ပရိဝိတက္ကေသိ- ကြံစည်ပြီ)

၂၁၃-၆။ ဧဝန္တိ- ဧဝံ-ဟူသည်ကား၊ ဧဝံ- ဤအတိုင်း၊ ရညော- ရေကျမင်အား၊ အာရောစေတော- ပြောကြားပြီး၍၊ ပဋိသလ္လာနံ- တစ်ဦးတည်း ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ်၌ နေခြင်းသို့၊ ဥပဂတေ- ရောက်ပြီးလသော်၊ သဗ္ဗတ္တာတိ- ကား၊ သဗ္ဗေသု- အားလုံး ကုန်သော၊ ဆန္တံ ခတ္တိယာနံစ- မင်းခြောက်ဦးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သတ္တန္တံ ဗြာဟ္မဏ- မဟာသာလာနံ စ- များသောဥစ္စာနှစ်ရှိသော ပုဏ္ဏား (၇) ဦးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သတ္တန္တံ နာတကသတာနံစ- ရေချိုးပြီးသော ခုနစ်ရာသော သူတို့ကိုလည်းကောင်း၊ စတ္တာရိသာယ- လေးဆယ်သော၊ ဘရိယာနံ စ- မယားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အာပုစ္ဆနဝါရေသု- ပန်းကြားကြောင်းအလှည့်ပြ စကားရပ်တို့၌၊ (ဧသနယော ဒဋ္ဌဗ္ဗော) သာဒိသိယောတိ- ကား၊ ဇာတိယာ- အမျိုးဇာတ်အားဖြင့်၊ သာဒိသိယော- အတူရှုအပ်ကုန်သော (ဘရိယာ သန္တိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သမဝဏ္ဏာ သမဇာတိကာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

၂၁၄။ သန္တာဂါရိန္ဒိ- ကား၊ ဈာနမနသိကာရေန- ဈာန်ကို စိတ်နှလုံး၌ သွင်းပိုက် ထားခြင်းကြောင့်၊ ဗဟိ- အပြင်အပအာရုံ၌၊ ဝိသဋ္ဌဝိတက္ကဝူပသမနေန- ပျံလွင့်သော ဝိတက်ကို ငြိမ်းစေခြင်းအားဖြင့်၊ စိတ္တဿ- စိတ်၏၊ ဝါ- စိတ်ကို၊ သန္တမ္ပနံ- အပန်းဖြေ နားနေရာဖြစ်သော၊ ဝါ- တည်ငြိမ်စေရာဖြစ်သော၊ အဂါရံ- အိမ်ကို၊ ဈာနသာလံ- ဈာန်အိမ်ကို၊ (ဈာန်ကိုဖြစ်ပွားစေရာ အိမ်ကို) (ကာရေတွာ) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- တည်း၊ ဂဟိတာဝါတိ- ကား၊ ဘာဝနာနုယောဂေန- ကရုဏာဘာဝနာကို အားထုတ် ဖြစ်ပွားစေခြင်းအားဖြင့်၊ မဟာသတ္တေန- ဘုရားအလောင်းတော် မဟာဂေါရိန္ဒ- ပုဏ္ဏားသည်၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ စိတ္တသန္တာနေ- စိတ်အစဉ်၌၊ ဥပ္ပါဒနဝသေန-

၁။ သန္တာဂါရိန္ဒိ ။ ။ ဤသုတ်ဋီကာ၌ ဤပုဒ်ကို “စိတ္တဿ သန္တမ္ပနံ အဂါရံ”ဟု ဖွင့်၏။ ထဘိဓာတ်၏ အနက်ကို အထူးမဖွင့်၊ ဝိနည်းမဟာဝါ ဘေသဇ္ဇက္ခန္ဓက သာရတ္ထဋီကာ (၃၂၂) ၌ “သန္တာဂါရေတိ မဟာဇနဿ သန္တမ္ပနာဂါရေ၊ ဝိဿမနတ္ထာယ ကတေ အဂါရေ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် “သန္တမ္ပတိ ဝိဿမတိ ပရိဿမံ ဝိနောဒေတိ ဧတ္တာတိ သန္တမ္ပနံ၊ သန္တမ္ပနံ ဘိ အဂါရတ္ထာတိ သန္တမ္ပနာဂါရံ”ဟု ဆိုလျက် “မ္ပနံ”ကို ချေ၍ “သန္တာဂါရိ” ရုပ်ပြီးသင့်၏။ သန္တမ္ပနံ- စိတ်၏အပန်းဖြေနားနေရာဖြစ်သော၊ ဝါ- စိတ်တည်ငြိမ်စေရာဖြစ်သော၊ အဂါရံ- အိမ်၊ (ဈာန်ကိုဖြစ်ပွားစေရာအိမ်)။

ဖြစ်စေခြင်း၏ အစွမ်းကြောင့်၊ (အဝသေသာ- ကရုဏာဗြဟ္မဝိဟာရမှ ကြွင်းကျန် ကုန်သော၊ တယော- သုံးမျိုးကုန်သော၊ ဗြဟ္မဝိဟာရာဝိ- မေတ္တာ၊ မုဒိတာ၊ ဥပေက္ခာ- ဗြဟ္မဝိဟာရတို့ကိုလည်း၊) ဂဟိတာဇဝ- ယူအပ်ပြီးကုန်သည်သာ၊ (ဈာနဘူမိယံ- ဈာန်၏ဖြစ်ရာ ဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ်၌၊ ဌိတဿ- တည်သောဘုရားအလောင်းတော်၏၊ ဝါ- တည်သော ဘုရားအလောင်းတော်မှာ၊ အနဘိရတိ ဥက္ကဏ္ဌနာဝါ- မပျော်မွေ့ခြင်း ဟူသော ဥက္ကဏ္ဌနာသည်လည်းကောင်း၊ ဘယပရိတဿနာ ဝါ- ကြောက်ခြင်းဟူသော ပရိတဿနာသည်လည်းကောင်း၊) နတ္ထိ- မရှိ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊ တေသံ- ထိုမပျော်မွေ့ခြင်း၊ ကြောက်ရွံ့ခြင်းဟူသော အကုသိုလ်တို့၏၊ ဝါ- တို့ကို၊) ဈာနေနေဝ- ဗြဟ္မဝိဟာရဈာန်ဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိက္ခမ္ဘိတတ္တာ- ပယ်ခွာအပ်ပြီးကုန်သည် အဖြစ် ကြောင့်တည်း။

ဟိ- မှန်၏၊ ဝါ- ချဲ့ပြဦးအံ့၊ ဝိသေသတော- အထူးအားဖြင့်၊ အဿ- ထိုမဟာ- ဂေါဝိန္ဒပုဏ္ဏား၏၊ (စိတ္တသန္တာနေ- စိတ်အစဉ်၌) ကရုဏာယ- ကရုဏာဗြဟ္မဝိဟာရ၏၊ ဝါ- ကို၊ ဘာဝိတတ္တာ- ဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီးသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အနဘိရတိဥက္ကဏ္ဌနာ- မပျော်မွေ့ခြင်းဟူသော ပျင်းရိခြင်းသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ မေတ္တာယ- မေတ္တာ ဗြဟ္မဝိဟာရ၏၊ ဝါ- ကို၊ ဘာဝိတတ္တာ- ကြောင့်၊ ဘယပရိတဿနာ- ကြောက်ရွံ့ခြင်းဟူသော ထိတ်လန့် ခြင်းသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ပန- အစစ်အမှန်တရားကား၊ ဥက္ကဏ္ဌနာတိ- ပျင်းရိခြင်းဟူသည်၊ ဗြဟ္မဒဿနေ- ဗြဟ္မာကိုတွေ့မြင်ရခြင်း၌၊ ဥဿုတ္တံ- ကြောင့်ကြစိုက်မှုဟူသော ဝီရိယနှင့်ယှဉ်သော တဏှာတည်း၊ ပရိတဿနာတိ- ထိတ်လန့်ခြင်းဟူသည်၊ တဒတိ- ပတ္တနာ- ထိုဗြဟ္မာကို မြင်ရခြင်း၌ တောင့်တသော တဏှာတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ ဗြဟ္မုနော ပနာတိအာဒိ- ဗြဟ္မုနော ပန-အစရှိ သည်တည်း၊ [ဥက္ကဏ္ဌနာ ပရိတဿနာ-ဟူသည် ဒေါသ ဒေါမနဿမဟုတ်၊ ဗြဟ္မဒဿန ဥဿုတ္တံနှင့်ပတ္တနာတဏှာဖြစ်၏ဟူလို]

ဗြဟ္မုနာ သာကစ္ဆာအဖွင့်

၃၁၈။ စိတ္တုတြာသောတိ- ကား၊ စိတ္တဿ- စိတ်၏၊ ဥတြာသနမတ္တံ- ကြောက်ရွံ့ ထိတ်လန့်ခြင်းမျှသည်၊ (အဟု- ဖြစ်ပြီ၊) ကထန္တိ- ကား၊ သတ္တနိကာယ နိဝါသဋ္ဌာန နာမဂေါတ္တာဒိနံ- သတ္တဝါအပေါင်း၊ နေရာဌာန၊ အမည်၊ အနွယ်-အစရှိသည်တို့၏၊ ဝသေန- အပြားအားဖြင့်၊ ကေန- အဘယ်မည်သော၊ ပကာရေန- အမျိုးအစား

သုတ်]

ဗြဟ္မနာ သာကတ္ထအဖွင့်

၁၁၁

အပြားအားဖြင့် (ဇာနည်- သိရပါကုန်အံ့နည်း)သောတိ- ကား၊ ပေါရာဏကုမာရသင်္ခါတ
သနန္တနကုမာရကာလနာမတာ - ရှေး၌ဖြစ်သော လူငယ်လူရွယ်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော
 သနန္တနကုမာရအခါကာလက ရအပ်သော နာမည်ရှိကုန်သော၊ လောကေ-
 သတ္တလောက၌၊ ပါကဋ္ဌာ- ထင်ရှားကုန်သော၊ ပညာတာ- အများကြားသိအပ်ကုန်သော၊
 ယေ တေ ဗြဟ္မာနော- အကြင်ဗြဟ္မာတို့သည်၊ (သန္တိ- ရှိကုန်၏။) တေသု- ထိုဗြဟ္မာ
 တို့တွင်၊ အဟံ- အကျွန်ုပ်သည်၊ သနင်္ကမာရော နာမ- သနင်္ကမာရမည်ပါ၏။ ကုတိ-
 ဤအနက်သဘောကို၊ ဒဿေတိ- ပြ၏။ ဂရုဋ္ဌာနိယာနံ- အလေးဂရုပြုထိုက်သူ၏
 အရာဌာန၌ တည်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ ဒါတဗ္ဗံ- ပေးလှူထိုက်သော၊ အာဟာရံ-
 စားဖွယ်ကို၊ အပ္ပန္နိ- ထိုက်ထိုက်တန်တန်စားဖွယ်ဟူ၍၊ (ပုစ္ဆတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏။)
 မဇုသာကန္တိ- ကား၊ မဇုအာဟာရံ- ချိုသော စားဖွယ်ကို (ပုစ္ဆာမ- မေးမြန်းပါကုန်၏)
 ယံကိဗ္ဗိ- အားလုံးသော၊ အတိထိနော- ဧည့်သည်အား၊ ဒါတဗ္ဗံ- သော၊ အာဟာရံ-
 ကို၊ ဥပစာရဝသေန- တင်စား ခေါ်ဝေါ်ခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ မဇုသာကံ-
 ဟူ၍၊ (မဟာဂေါဝိန္ဒော) ဝဒတိ- ပြောဆို၏။ တေန- ထို့ကြောင့် မဇုသာကံ ပနာတိအာဒိ-
 အစရှိသည်ဟူ၍၊ (မဟာဂေါဝိန္ဒော) အာဟာ၊ ပုစ္ဆာမာတိ- ကား၊ နိမန္တနဝသေန-
 ဖိတ်မန်ခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ပုစ္ဆာမ- မေးပါကုန်၏။

၃၁၉။ မဟာသတ္တော- ဘုရားအလောင်းတော်သည် စတ္တာရော- လေးပါးကုန်သော၊
 ဗြဟ္မဝိဟာရေ- ဗြဟ္မဝိဟာရတရားတို့ကို၊ ဘာဝေတွာ- ဖြစ်ပွားစေ၍၊ ဌိတောပိ-
 တည်ပါသော်လည်း၊ တေသု- ထိုဗြဟ္မဝိဟာရတရားတို့၌၊ ဗြဟ္မလောကသဟဗျတာယ-

၁။ **သနန္တနကုမာရကာလနာမတာ** ။ ။ ဤနေရာဋီကာ၌ “ပနကနသနန္တ ဗန္ဓ
 သတန”ဟု ပါဠိတွေ့ပျက်နေ၏။ “အဟံ သော ပေါရာဏကုမာရော သနင်္ကမာရော နာမ
 ဗြဟ္မာတိ ဒဿေတိ”ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌ “ပေါရာဏကုမာရော သနင်္ကမာရော”ဟူသော
 ပုဒ်နှစ်ခုတို့တွင် ရှေ့ပုဒ်သည် နောက်ဖြစ်သော “သနင်္ကမာရော” ၏ အဖွင့်ဖြစ်၏။ ထိုပုဒ်
 နှစ်ခုလုံးကို ဋီကာ၌ ယူထားသည်ဟု ယူဆ၏။ ထိုသို့ယူထားရာ၌ ရှေ့ပုဒ်က နောက်ပုဒ်၏
 အနက်အဖွင့်ဖြစ်သည်ဟု သိသာထင်ရှားအောင် သင်္ခါတပုဒ်ကူစွက်၍ “ယေ တေ ပေါရာဏ-
 ကုမာရသင်္ခါတ သနန္တနကုမာရကာလနာမတာ”ဟူ၍ ဋီကာပါဠိကို ပြင်ပြီးအနက်ပေးလိုက်၏။
 ယင်းသို့ပါဠိပြင်ရာ၌လည်း “သနန္တဗန္ဓသတန”ဟူသော ဋီကာပါဠိပျက်မှ “သနန္တန” ကိုယူ၍
 “သနန္တနကုမာရ”ဟု ပါဠိပြင်လိုက်ခြင်းဖြစ်၏။ ပါဠိတော်ဂါထာ၌လည်း “ကုမာရံ ဇာနန္တိ ။ပ။
 သနန္တနံ”ဟူရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “သနန္တနကုမာရ” မှ “တန”ကို ချေ၍ “သနင်္ကမာရ” ပုဒ်ဖြစ်လာ
 သည်ဟုကြံသင့်၏။

ဗြဟ္မာတုံသားဗြဟ္မာများနှင့် အတူတကွဖြစ်သည် အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှာ၊ မဂ္ဂေါ-
 အကြောင်းတရားတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အနိဗ္ဗေမတိကတာယ- ယုံမှားသံသယမရှိသူ
 မဟုတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ကဇီတိ- ကဇီ-ဟူ၍၊ အဝေါစ- ပြောဆိုပြီ၊ ပန- ဝါဒ
 တမျိုးကား၊ ကေစိ- အချို့ဆရာတို့သည်၊ (ဝဒန္တိ-၌စပ်) တပေါကမ္မေန- ဗြဟ္မဝိဟာရ
 တရားတို့ကို အပူတပြင်းကြိုးပမ်းမှု ပြုခြင်းကြောင့်၊ ပရိက္ခိဏသရီရတာယစ-
 ကုန်ခန်းသော ကိုယ်ခန္ဓာအင်အားရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မသမာ-
 ဂမေန- ဗြဟ္မာနှင့်ပေါင်းဆုံတွေ့ကြုံရခြင်းကြောင့်၊ ဘယာဒိသမုပ္ပတ္တိယာစ- ကြောက်ရွံ့မှု
 စသည်တို့၏ဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပဋိလဒ္ဓမ္မတ္တေဟိ- ရအပ်ပြီးကာမျှ
 ဖြစ်ကုန်သော၊ ဗြဟ္မဝိဟာရေဟိ- တို့မျှ ပရိဟိနော- လျော့ကျသည်၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ
 တသွာ- ထို့ကြောင့်၊ အဝိက္ခမ္ဘိတဝိစိကိစ္ဆတာယ- မပယ်ခွာအပ်သေးသော ယုံမှား
 ဝိစိကိစ္ဆာရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ကဇီတိ- ကဇီ-ဟူ၍၊ အဝေါစ- ဆိုပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊
 ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏။

ပရဿ- သူတပါးသည်၊ ဝါ- သူတပါးအား၊ ဝေဒိယာ ဝိဒိတာ- သိအပ်ကုန်သော၊
 ဝါ- သိသာထင်ရှားကုန်သော၊ (ပဉ္စာ- အမေးပုစ္ဆာတို့သည်၊) ပရဝေဒိယာ- ပရဝေဒိယတို့
 မည်၏၊ တေ- ထိုအမေးပုစ္ဆာတို့သည်၊ တဿ- ထိုသူတပါးအား၊ ပါကဋ္ဌာ ဝိဘူတာ-
 ထင်ရှားကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပရဿ ပါကဋ္ဌေသု ပရဝေဒိယေသုတိ- ဟူ၍၊
 (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုပုစ္ဆာပြဿနာတို့၏ သူတပါးအား
 သိသာထင်ရှားကုန်သည်အဖြစ်၌၊ ကာရဏံ- အကြောင်းကို၊ ပရေန သယံ အဘိသင်္ခ-
 တတ္တာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ မမ- ငါ၏၊ (ဣဒံ- ဥစ္စာတည်း၊)
 [တနည်း “မမံ”ဟု နိဂ္ဂဟိတ်နှင့်တကွ ပါဌ်ရှိစေ၍- မမံ- ငါ့ဥစ္စာတည်း၊] ဣတိ- ဤသို့၊
 ကမ္မံ- ပြုကြောင်းတဏှာသည်၊ မမံကာရော- ငါ့ဥစ္စာ ငါ့ဟာဟုပြုကြောင်း
 (စွဲလမ်းကြောင်း) တဏှာသည်၊ မမတ္ထံ- မမတ္တမည်၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကိုပြလိုသည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣဒံ မမ၊ပ။ တဏှန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီ၊ ဟိ-
 မှန်၏၊ ဒေတေန- ဤတရားသဘောဖြင့်၊ မမန္တိ- ငါ့ဥစ္စာဟူ၍၊ ကရောတိ- ပြုတတ်
 (စွဲလမ်းတတ်) ၏၊ ဣတိ- ထိုသို့ ငါ့ဥစ္စာဟု ပြုကြောင်း စွဲလမ်းကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်
 တထာ- ထိုငါ့ဥစ္စာဟု စွဲလမ်းပုံအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပဝတ္တာ- ဖြစ်သော၊ တဏှာ-
 တဏှာသည်၊ မမံကာရော- မမံကာရမည်၏၊ [ဤအဖွင့်အတိုင်း အဋ္ဌကထာ၌
 “မမံကာရတဏှာ”ဟု ပါဌ်ရှိရမည်၊ ယခုစာအုပ်၌မူ “ဥပကရကတဏှာ”ဟုရှိနေလေ၏။]

သုတ်]

ဗြဟ္မနာ သာကတ္ထအဖွင့်

၁၁၃

မနုဇေသုတိ- မနုဇေသု-ဟူသော သဒ္ဒါသည်။ နိဒ္ဒါရဏ- နိဒ္ဒါရဏအနက်၌၊
 (ပဝတ္တိ- ဖြစ်သော) ဘုမ္မ- သတ္တမိဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဒါတည်း။ ဝိသယေ- ဖြစ်ရာတည်ရာ
 ဝိသယာဓာရအနက်၌၊ (ပဝတ္တိ- သော) ဘုမ္မ- သည်။ န- မဟုတ်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊
 မနုဇေသု ယောကောစိတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဧကောဒိဘူတော-
 တိပဒဿ- ဧကောဒိဘူတောဟူသောပုဒ်၏။ တာဝ- အဓိပ္ပါယ်တ္ထမှ ရှေးဦးစွာ၊ ဘာဝတ္ထံ-
 တစ်ဦးတည်းဖြစ်ခြင်းဟူသော သဒ္ဒတ္ထကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်။ (ဟုတ္တာ-
 ဖြစ်၍) ဧကီဘူတောတိ- ဧကီဘူတော-ဟူ၍၊ ဝတ္တာ- ဖွင့်ဆိုပြီး၍၊ ပုန- တဖန်၊ တံ-
 ထိုဖြစ်ခြင်းအနက်ကို၊ ဝိဝရန္တော- အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်လိုသည်။ (ဟုတ္တာ) ဧကော ။ပ။ နိဿိဒ-
 န္တောတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ တာဒိသောတိ- ကား၊ ဧကော- တစ်ယောက်
 တည်းသည်။ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ ပဝတ္တနကော- ဖြစ်သောသူတည်း။ ဘူတောတိ- ဘူတော-
 ဟူသည်ကား၊ ဇာတော- ဖြစ်သောသူတည်း။ တသ္မိ- ထိုကရုဏာဈာန်ကို၊ နိဗ္ဗတ္တိတေ-
 ဖြစ်စေအပ်ပြီးလသော်၊ ဈာနေ- ကရုဏာဈာန်၌၊ အဓိမုတ္တိနာမ- စွဲမြဲစွာ နှလုံးသွင်း
 သက်ဝင်ခြင်းမည်သည်။ (ဟောတိ- ဖြစ်၏။) (တသ္မိ- ထိုကရုဏာ ဈာန်ကို) အနိဗ္ဗ-
 တ္တိတေ- မဖြစ်စေအပ်သေးလသော်၊ ကုတော- အဘယ်ကြောင့် ဝါ- အဘယ်မှာ၊ အဓိမုတ္တိ-
 သည်။ (ဟောတိ- ဖြစ်နိုင်ပါအံ့နည်း။) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဈာနံ နိဗ္ဗတ္တေတွာတိ
 အတ္ထောတိ- အတ္ထော-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ဝိဿဂန္တော နာမ- စိမ်းစိုညီဟောက်သော အနံ့ဟူသည်။ ဝါ- အဆိပ်နံ့ဟူသည်။
 ကောဓာဒိကိလေသပရိတာဝနာ- အမျက်ဒေါသအစရှိသော ကိလေသာတို့ကို အဖန်ဖန်
 ဖြစ်ပွားစေခြင်းတည်း။ ဣတိ- ဤသို့ဖြစ်ပွားစေအပ်ကုန်သော၊ တေသံ- ထိုကိလေသာ
 တို့ကို၊ ဝိက္ခမ္ဘနေန- ပယ်ခွာခြင်းကြောင့်၊ ဝိဿဂန္တဝိရဟိတော- စိမ်းစိုညီဟောက်သော
 ကိလေသာဟူသော အနံ့ကင်းသည်။ (ဟုတ္တာ) ဧတေသု ဓမ္မေသုတိ- ကား၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာ-
 ဝိဝေကဝါသ၊ ကရုဏာဗြဟ္မဝိဟာရာဒိဓမ္မေသု- ရဟန်းအဖြစ်၊ ဆိတ်ငြိမ်ရာ၌နေခြင်း၊
 ကရုဏာဗြဟ္မဝိဟာရအစရှိသော တရားတို့၌၊ (ဌိတော- တည်သော၊ မစွော)

၁။ ပဗ္ဗဇ္ဇာ ။ပ။ ဓမ္မေသု ။ ။ ပါဠိတော်ဝယ် ဧတ္ထဌိတော (ဧတေသု ဓမ္မေသု ဌိတော)
 ၌ ဓမ္မသုံးမျိုးကို ဋီကာ၌ အကျဉ်းချုပ်ပြထား၏။ (၁) ဟိတ္တာ မမတ္တံ- ဟူသော ပါဠိတော်အရ
 ဖြစ်သော ပဗ္ဗဇ္ဇာ (၂) ဧကောဒိဘူတော-၏ အရဖြစ်သော ဝိဝေကဝါသ (၃) ကရုဏာဓိမုတ္တော-
 ၏ အရဖြစ်သော ဗြဟ္မဝိဟာရတရားတို့တည်း။ ထိုသုံးမျိုးတို့မှာ မဟာဂေါရိန္ဒပုဏ္ဏားနှင့်
 သနင်္ကမာရ ဗြဟ္မာတို့၏ အမေးအဖြေအနေဖြင့် ပါဠိတော်၌ အကျယ်တဝင့်ပါရှိပြီးတည်း။
 ဤသုတ်ဋီကာ၌မူ “ပဗ္ဗဇ္ဇာနံ”ဟု ပါဠိပျက်နေ၏။ “ပဗ္ဗဇ္ဇာ”ဟု ရှိပါစေ။

၃၂၀။ အဝိဒ္ဓါတိ- ကား၊ (အဟံ- အကျွန်ုပ်သည်၊ ဧတေ- ဤအာမဂန္ဓတို့ကို) န
 ဝိဒိတဝါ- မသိပါ။ [ဝိဒဓာတ်၊ တဝန္တုပစ္စည်းဖြင့် “ဘုတ္တဝါ”ကဲ့သို့ “ဝိဒိတဝါ”ဟု
 ဖြစ်ပြီးနောက် ကုန္တုဒ်တကို ချေ၊ ဒကို ဝသ္မိကပ်၍ ဝိဒ္ဓါ-ဟု ရုပ်ပြီး၏။] အာဝရိတာတိ-
 ကား၊ ကုသလာနံ- ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဥတ္တရိမနုဿမ္မောနံ- မြတ်သောလူပုဂ္ဂိုလ်တို့၏
 ဈာန်မဂ်ဖိုလ် တရားတို့၏၊ ဥပ္ပတ္တိနိဝါရဏေန- ဖြစ်ခွင့်ကိုတားမြစ်ခြင်းအားဖြင့်၊
 အာဝရိတာ- တားမြစ်ခံရသော၊ (ပဇာ- သတ္တဝါအပေါင်းသည်၊) ပူတိကာတိ- ကား၊
 ဗျာပန္နစိတ္တတာဒိနာ- ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ရောက်သော စိတ်ရှိသည်၏အဖြစ် အစရှိ
 သည်ဖြင့်၊ ပူတိဘူတာ- ပုပ်သည်ဖြစ်၍ဖြစ်သည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) ကိလေသဝသေန-
 ကိလေသာ အစွမ်းဖြင့်၊ ဒုဂ္ဂန္ဓံ- မကောင်းသော အနံ့ကို၊ ဝိဿဂန္ဓံ- စိမ်းညိုသောအနံ့ကို၊
 ဝါယတိ- လှိုင်ပြန့်စေ၏။ နိရယာဒိအပါယေသု- ငရဲအစရှိသော အပါယ်ဘဝတို့၌၊
 နိဗ္ဗတ္တနု-သီလတာယ- ဖြစ်ခြင်းအလေ့ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့် အာပါယိကာ- အာပါယိကာ
 မည်၏။ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ အပါယူပဂါတိ- အပါယူပဂါဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ။
 စောရာဒီဟိ- သူခိုးဓားပြအစရှိသည်တို့သည်၊ ဥပဒ္ဓုတဿ- နှိပ်စက်အပ်သည်ဖြစ်၍၊
 ပဝိသိတုကာမဿ- ဝင်ခြင်းငှာအလိုရှိသော သူအတွက်၊ ပါကာရကဝါဋ္ဌပရိခါဒီဟိ-
 တံတိုင်း တံခါးရွက် ကျုံးအစရှိသည်တို့သည်၊ နဂရံ- မြို့ကို၊ ယိတိတံဝိယ- ပိတ်အပ်သကဲ့သို့၊
 (တထာ- ထို့အတူ) အဿာ (ပဇာယ)- ဤသတ္တဝါအပေါင်းအတွက်၊ ဝါ- ဤသတ္တဝါ
 အပေါင်း၏၊ ဗြဟ္မလောကော- ဗြဟ္မာ့ဘုံဘဝကို၊ ကောဓာဒီဟိ- အမျက်ဒေါသ
 အစရှိသော အကုသိုလ်တို့သည်၊ နိဝုတော ပိဟိတော- ပိတ်အပ်ပြီ၊ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊
 (သာပဇာ- ထိုသတ္တဝါအပေါင်းသည်၊) နိဝုတဗြဟ္မလောကော- နိဝုတဗြဟ္မလောက
 မည်၏၊ (မဟာဂေါရိန္ဒော- သည်၊) ကေနာဝဋ္ဋာတိ- ကေနာဝဋ္ဋာ-ဟူ၍၊ ဝဒန္တော-
 ပြောဆိုလျက်၊ ပုစ္ဆတိ- မေး၏။

မုသာဝါဒေါ- လွဲမှားသော စကားကို ပြောဆိုခြင်းမုသာဝါဒသည်ပင်လျှင်၊
 မောသဝဇ္ဇံ- မောသဝဇ္ဇမည်၏။ ဘိသက္ကမေဝ- ဆေးသည်ပင်လျှင်၊ ဘေသန္တယထာ-
 ဘေသန္တမည်သကဲ့သို့တည်း၊ ကုဇ္ဈနံ ဒုဿနံ- စိတ်ဆိုးခြင်း၊ ဒိဋ္ဌာဒီသု- မြင်ရသော
 ရူပါရုံအစရှိသည်တို့၌၊ အဒိဋ္ဌာဒိဝါဒိတာဝသေန- မမြင်ရပါအစရှိသည်ဖြင့် ပြောဆိုသူ၏
 အဖြစ်၏ အပြားအားဖြင့်၊ ပရေသံ- သူတပါးတို့ကို၊ ဝိသံဝါဒနံ- လွဲမှားသွား စေခြင်းသည်၊
 ပရဝိသံဝါဒနံ- ပရဝိသံဝါဒနမည်၏။ သဒိသံ- အတူကို၊ ပတိရူပံ- အတူ အပကို၊
 ဒဿေတွာ- ပြ၍၊ ပလောဘနံ- လှည့်ပတ်ဖြားယောင်းခြင်းသည်၊ သဒိသံ ဒဿေတွာ

သုတ်]

ဗြဟ္မနာ သာကတ္ထအဖွင့်

၁၁၅

ဝဉ္ဇနံ- သဒိသံ ဒေသေတွာ ဝဉ္ဇနမည်၏။ မိတ္တာနံ- မိတ်ဆွေတို့ကို၊ ဝိဟိသနံ-
ညှဉ်းဆဲခြင်းဟူသော၊ မေတ္တိဘေဒေါ- ချစ်ခင်မှုကို ဖျက်ဆီးခြင်းသည်။ မိတ္တဒုဗ္ဗနံ-
မိတ္တဒုဗ္ဗနမည်၏။ ဒဠမစ္ဆရိတာ- ခိုင်မြဲသော နှမြောဝန်တို့မှရှိသူ၏ အဖြစ်သည်။
တဒ္ဓမစ္ဆရိယံ- မည်၏။ အတ္တနိ- မိမိ၌၊ ဝိဇ္ဇမာနံ- ထင်ရှားရှိနေသော၊ ဟိနတံ ဝါ-
သူတပါးအောက်ယုတ်နိမ့်သည် အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ သဒိသတံ ဝါ- သူတပါးတို့နှင့်
တူညီနေသည်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အတိတ္တမိတွာ- ကျော်လွန်၍၊ မညနံ-
မိမိကိုယ်ကို မှတ်ထင်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ) ပရေသံ- သူတပါးတို့၏၊ သမ္ပတ္တိယာ-
ပြည့်စုံနေခြင်းကို၊ အသဟနံ- သည်းမခံနိုင်ခြင်းသည်။ ဒီယနံ- ရှုတ်ချခြင်းမည်၏။
ဧတိဿာ- ဤမစ္ဆရိယ၏။ အတ္တသမ္ပတ္တိယာ- မိမိ၏ ပြည့်စုံနေခြင်းကို၊ နိဂူဟနဝသေန
စ- လျှို့ဝှက်ခြင်းအနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပရေဟိ- သူတပါးတို့နှင့်၊ သာဓာရဏ-
ဘာဝါသဟနဝသေနစ- သက်ဆိုင်သည်အဖြစ်ကို သည်းမခံနိုင်ခြင်း အနေအားဖြင့်
လည်းကောင်း၊ ဝိဝိဓာ- အထူးထူးအပြားပြားရှိသော၊ ဣစ္ဆာ ရစိ- အလိုသည်။ (အတ္ထိ-
ရှိ၏) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝိဝိစ္ဆာ- ဝိဝိစ္ဆာမည်၏။

ကဒရိယတာယ- စက်ဆုပ်ဖွယ်သတ္တဝါ၏အဖြစ်ဟူသော ဝန်တိုခြင်းအားဖြင့်၊
မုဒုကံ- နူးညံ့သော၊ မစ္ဆရိယံ- မစ္ဆရိယသည်။ (ဟောတိ) ယတ္ထ ကတ္ထစိတိ- ကား၊
သကသန္တကေစ- မိမိဥစ္စာ၌လည်းကောင်း၊ ပရသန္တကေစ- သူတပါးဥစ္စာ၌လည်းကောင်း၊
ဟိနာဒိကေစ- ယုတ်နိမ့်သော အာရုံ၌လည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ ယတ္ထကတ္ထစိ-
အမှတ်မရှိတစုံတခုသော၊ အာရမ္မဏေ- အာရုံ၌၊ လုဗ္ဗနံ- လိုချင်တပ်မက်ခြင်းဟူသည်။
အာရမ္မဏဿ- အာရုံကို၊ ဂဟဏံ- ဖမ်းယူဆုပ်ကိုင်ခြင်းတည်း၊ အဘိဂိဇ္ဈနံ- အလွန်
အကဲ တပ်မက်ခြင်းတည်း၊ မဇ္ဇနံ- မန်ယစ်ခြင်းဟူသည်။ သေယျာဒိဝသေန- ငါမြတ်၏
အစရှိသည်တို့ အနေအားဖြင့်၊ မဒနံ- ထောင်လွှားမာန်တက်ခြင်းတည်း၊ သမ္ပဂ္ဂဟော-
မိမိကိုယ်ကို ချီးမြှောက်ခြင်းတည်း၊ မုယုနံ- မုယုနဟူသည်။ အာရမ္မဏဿ- အာရုံကို၊
အနဝဟေဓော- မသိခြင်းတည်း၊ ဧတေသုတိ- ဧတေသု-ဟူသည်ကား၊ ယထာဝုတ္တေသု-
ပြဆိုအပ်ပြီးသမျှကုန်သော၊ ကောဓာဒီသု- ကောဓအစရှိကုန်သော၊ (ပါပဓမ္မေသု-၌စပ်)
သတ္တသန္တာနဿ- သတ္တဝါခန္ဓာအစဉ်ကို၊ ကိလိဿနတော ဝိဗာဓနတော စ- ညှဉ်းဆဲ
နှိပ်စက်တတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကိလိဿနတော ဥပတာပနတော စ-
ပူလောင်စေတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကိလေသသညိတေသု-
ကိလေသဟု သိမှတ်အပ်ကုန်သော၊ ဧတေသု ပါပဓမ္မေသု- ဤယုတ်မာသော

အကုသိုလ်တရားတို့၌၊ ယုတ္တာ ပယုတ္တာ- ယှဉ်တွဲသော၊ သမ္ပယုတ္တာ- ကောင်းစွာ ယှဉ်တွဲသော၊ အဝိရဟိတာ- မကင်းကွာသော (ပဇာ- သတ္တဝါသည်။)

☞ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤကောဓော မောသဝဇ္ဇိ-အစရှိသည်ဖြင့် သနကို မာရဗြဟ္မာပြောဆိုရာ၌၊ အယံ ဗြဟ္မာ- ဤ သနကိုမာရဗြဟ္မာသည်၊ မဟာသတ္တေန- ဘုရားအလောင်းတော်သည်၊ အာမဂန္ဓေ- စိမ်းညိုသော ကိလေသာအနံ့တရားတို့ကို၊ သုပုဋ္ဌော- ကောင်းစွာမေးမြန်းအပ်သည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) အတ္တနော- မိမိ၏ ဉာဏ်အား၊ ယထာဥပဋ္ဌိတေ- ထင်ပေါ်လာသမျှကုန်သော၊ ပါပဓမ္မေ- ယုတ်မာသော တရားတို့ကို၊ စုဒ္ဓသဟိ- တစ်ဆယ့်လေးမျိုးကုန်သော၊ ပဒေဟိ- ပုဒ်တို့ဖြင့်၊ ဝိဘဇိတ္တာ- ခွဲဝေ၍၊ ကထေသိ- ပြောဆိုပြီ၊ ပန- ဆိုဖွယ်ရှိသည်ကား၊ တေ- ထိုပါပဓမ္မတို့ကို၊ တာဒိသံ- ထိုသို့သဘောရှိသော၊ ပဝတ္တိဝိသေသံ- ဖြစ်ပုံအထူးကို၊ ဥပါဒါယ- ဉာဏ်ဖြင့်ကပ်ယူ၍၊ ဝါ- အစွဲပြု၍၊ ဝုတ္တာပိ- ဆိုအပ်ပြီးပါကုန်သော်လည်း၊ ကေစိ- အချို့တရားတို့ကို၊ ပန- ထပ်၍၊ ဝုတ္တာ- ဆိုအပ်ကုန်ပြီ၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ အာမဂန္ဓသုတ္တေ- အာမဂန္ဓသုတ်၌၊ ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီးကုန်သော၊ ကေစိပိ- အချို့ပါပဓမ္မတို့ကိုလည်း၊ ဣဓ- ဤသုတ်ဂါထာ၌၊ (ဗြဟ္မာနာ- ဗြဟ္မာသည်) သဗ္ဗသော- အားလုံးစုံပင်၊ နဝုတ္တာ- မဆိုအပ်ပါကုန်၊ ဧဝံသန္ဓေပိ- ဤသို့မဆိုအပ်သည်ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ လက္ခဏ- ဟာရနယေနဝါ- လက္ခဏဟာရနေတ္တိနည်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တဒေကဋ္ဌ- တာယဝါ- ထိုပါပဓမ္မတို့နှင့် တကွဖြစ်သည်အဖြစ်ဖြင့် တစ်ခုတည်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်၌တည် ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ- ထိုပါပဓမ္မတို့နှင့် ပယ်ဘက်အဖြစ်ဖြင့် တစ်ဦးတည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်၌ တည်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တေသမ္ပိ- ထိုမပြဆိုအပ်သော ပါပဓမ္မတို့ကိုလည်း၊ ဧတ္ထ- ဤသုတ်ဂါထာ၌၊ သင်္ဂဟော- သွင်းယူ ခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ရမည်၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ ဣဒံ ပန သုတ္တန္တိအာဒိ- ဣဒံ ပန သုတ္တံ-အစရှိသည်တည်း။

တတ္ထ- ထိုဣဒံ ပန သုတ္တံ-အစရှိသော စကားရပ်၌၊ အာမဂန္ဓသုတ္တေန ဒီပေတွာတိ- ကား၊ ဣဓ- ဤသုတ်ဂါထာ၌၊ သရူပတော- သရုပ်သကောင်ထုတ်ဆောင်သော အားဖြင့်၊ အဝုတ္တေ- မပြဆိုအပ်ကုန်သော၊ အာမဂန္ဓေပိ- အာမဂန္ဓတရားတို့ကိုလည်း၊ ဝုတ္တေဟိ- အာမဂန္ဓသုတ်၌ပြဆိုအပ်ပြီးတရားတို့နှင့်၊ ဧကလက္ခဏတာဒိနာ- တူသောလက္ခဏာရှိသည်အဖြစ်အစရှိသည်ဖြင့်၊ အာမဂန္ဓသုတ္တေန- ဖြင့်၊ ပကာသေတွာ- ထင်ရှားပြ၍၊ ကထေတဗ္ဗံ- ဆိုသင့်၏၊ (ကသွာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း) တတ္ထ- ထိုအာမဂန္ဓသုတ်၌၊ နေသံ- ထိုအာမဂန္ဓတရားတို့၏၊ ဝါ- တို့ကို၊ သရူပတော- ဖြင့်၊

သုတ်]

ဗြဟ္မနာ သာကတ္ထအဖွင့်

၁၁၇

ကထိတတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီးကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ အာမဂန္ဓသုတ္တမ္ပိ- ကိုလည်း။ ဣမိနာ- ဤမဟာဂေါဝိန္ဒသုတ်ဖြင့်၊ ဒီပေတဗ္ဗံ- ပြသင့်၏။ (ကသ္မာ- နည်း။) ဣဓ- ဤသုတ်၌၊ ဝုတ္တာနံ- ပြဆိုအပ်ပြီးကုန်သော၊ ကေသမ္ပိ- အချို့ကုန်သော၊ အာမဂန္ဓာနမ္ပိ- တို့၏လည်း။ တတ္ထ- ၌၊ အဝုတ္တဘာဝတော- ဟောတော်မူအပ်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ အာမဂန္ဓသုတ္တေ- ၌၊ ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော၊ အာမဂန္ဓာပိ- အာမဂန္ဓတရားတို့သည်လည်း။ အတ္ထတော- အနက်သဘောအားဖြင့် (ပါဠိဓမ္မမဟုတ်ဘဲ အနက်သဘောအားဖြင့်) ဣဓ- ဤသုတ်၌၊ သင်္ဂဟံ- သွင်းယူအပ်ကုန်သည်အဖြစ်သို့၊ သမောသရဏံ- ပေါင်းစုအပ်ကုန်သည်အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ- ရောက်ကုန်၏။ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ဣဓ- ဤသုတ်၌၊ ဝုတ္တေ- ပြဆိုအပ်ပြီးသော အာမဂန္ဓတရားတို့ကို၊ ပရိဟရဏဝသေန- ပါဠိအနက်ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ဒဿေန္တေန- ဖွင့်ဆိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊ (ဝုတ္တံ- ၌စပ်) ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ ဧတ္ထ- ဤအာမဂန္ဓတို့တွင်၊ ကေစိ- အချို့အာမဂန္ဓတို့သည်၊ အဘိဓမ္မနယေန- အဘိဓမ္မာနည်းအားဖြင့်၊ အကိလေသသဘာဝါ- ကိလေသာ၏ နှိပ်စက်ခြင်း သဘောမရှိကုန်သည်၊ သမာနာပိ- ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း။ သတ္တ သန္တာနဿ- သတ္တဝါ ခန္ဓာအစဉ်ကို၊ ဝိဗာဓနဋ္ဌေန- ညဉ်းဆဲခြင်းအနက်သဘောကြောင့်၊ ကိလေသာတိ- ကိလေသာတို့ဟူ၍၊ ဝတ္တဗ္ဗတံ- ဆိုထိုက်ကုန်သည်အဖြစ်ကို၊ အရဟန္တိ- ထိုက်ကုန်၏။ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ စုဒ္ဓသသု ကိလေသေသုတိ- ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီ။

နိမ္မာဒံ- နိမ္မာဒဟူသည်၊ မိလာပနံ- (အာမဂန္ဓတို့ကို) ညှိုးနွမ်းစေခြင်းတည်း။ ခေပနံ- ပစ်ပယ်ခြင်းတည်း။ ဝါ- ကုန်စေခြင်းတည်း။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ နိမ္မာဒေတဗ္ဗာ ပဟာတဗ္ဗာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဗုဒ္ဓတန္တိတိ- ကား၊ ဗုဒ္ဓဘာဝီနံ- ဘုရားဖြစ်လတ္တံ့သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ဝါ- ဘုရားအလောင်းတော်တို့၏၊ ပဝေဏီ- အစဉ်အလာတည်း။ ဗုဒ္ဓဘာဝိနောပိ- ဘုရားဖြစ်လတ္တံ့သော ဘုရားအလောင်းတော် တို့ကိုလည်း။ ဗုဒ္ဓါတိ- ဗုဒ္ဓတို့ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ- ဆိုအပ်ကုန်၏။ ယထာ- ဥဒါဟရဏကား၊ အဂမာ ရာဇဂဟံ ဗုဒ္ဓေါတိ- အာဂမာ ရာဇဂဟံ ဗုဒ္ဓေါ-ဟူသည်တည်း။ [ဘုရားမဖြစ်မီ ဘုရားအလောင်းတော် ရာဇဂြိုဟ်မြို့ကြွလာခြင်းကိုလည်း ဘုရားကြွလာပြီး-ဟု ဆိုသကဲ့သို့တည်းဟူလို၊] မဟာပုရိသဿ ဒဠိကမ္ပံ ကတ္တာတိ- ကား၊ မဟာပုရိသဿ- ဘုရားအလောင်းတော်၏။ အဟံ- ငါသည်၊ ပဗ္ဗဿာမိ- ရဟန်းပြုအံ့၊ ဣတိ ပဝတ္တစိတ္တပ္ပါဒဿ- ဤသို့ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို၊ ဒဠိကမ္ပံ- ခိုင်မြဲအောင်ပြုခြင်းကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍။

ရေကျရာအာမန္တနာအဖွင့်

၃၂၁။ မမ မနံ ဟရိတွာတိ- ကား၊ မမ- အကျွန်ုပ်၏၊ စိတ္တံ- စိတ်ကို၊ အပနေတွာ- ပယ်ရှား၍၊ တဿ- ထိုအကျွန်ုပ်စိတ်၏၊ ဝသေန- အလိုအားဖြင့်၊ အဝတ္တိတွာ- မဖြစ်မူ၍၊ ဧကီဘာဝံ ဥပဂန္တာ ဝုတ္တဿာတိ- ကား၊ ကာယဝိဝေကပရိဗြူဟနေန- ကိုယ်အားဖြင့် အပေါင်းအဖော်တို့နှင့် ကင်းရှင်းတိတ်ဆိတ်မှုကို ဖြစ်ပွားစေခြင်းဖြင့်၊ ဧကီဘာဝံ- တစ်ဦးတည်းနေသည်အဖြစ်သို့၊ ဥပဂန္တာ- ကပ်ရောက်၍၊ တပေါကမ္မဝသေန- ကရုဏာ ဈာန်အကျင့်ကို ကျင့်ခြင်းအဖြစ်ဖြင့်၊ ဝုတ္တဿ- ကျင့်သုံးနေထိုင်စဉ်၊ ကုသပတ္တေဟိ ပရိတ္တတောတိ- ကား၊ ဗရိဟိသေဟိ- သမန်းမြက်တို့ဖြင့် ဝေဒိယာ- ထိုင်နေရာအခင်းဖြင့် သမန္တတော- ပတ်ပတ်လည်၍၊ သန္တရိတော- ခင်းအပ်သည်၊ (အာသိ- ဖြစ်ပြီ) အကာ- စောတိ- ကား၊ အဝဏော- အပြစ်အနာမရှိသည်၊ [ဝဏော-ဟုရှိသည်ကို အဝဏော- ဟု ပါဠိပြင်လိုက်ပါသည်၊] ဝဏသဒိသခဏ္ဍိစ္စဝိရဟိတော- အပြစ်အနာနှင့်တူသော ကျိုးပဲ့သည်အဖြစ်မှ ကင်းသည်၊ (ဟောတိယထာ- ကဲ့သို့) တေန- ထို့ကြောင့်၊ အကတ္တ- သောတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ဆခတ္တိယအာမန္တနာအဖွင့်

၃၂၂-၃။ သိက္ခေယျာမာတိ- ကား၊ (ယန္တူန) သိက္ခာပေယျာမ- ဖြားယောင်း ရပါမူကောင်းလေစွ၊ စ- ဆက်၊ ဧတ္ထ- ဤသိက္ခာပေယျာမ- ဟူသော ပါဠိ၌၊ သိက္ခာပနံ- ဖြားယောင်းခြင်းဟူသည်၊ အတ္တိဘာဝါပါဒနံ- ပစ္စည်းဥစ္စာရှိသည် အဖြစ်သို့ ရောက်စေ ခြင်းတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဥပလာပေယျာမာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ယဿ ဝီရိယာရမ္ဘဿစ- အကြင်ဝီရိယကို ကြိုးပမ်းအားထုတ်ခြင်း၏လည်းကောင်း၊ ခန္တိဗလဿ စ- သည်းခံမှုစွမ်းအား၏လည်းကောင်း၊ အဘာဝေန- မရှိခြင်းကြောင့်၊ ပဗ္ဗဇိတာနံ- ရဟန်းတို့မှာ၊ သမဏဓမ္မော- ရဟန်းတို့၏ သီလသမာဓိပညာတရားသည်၊ ပရိပုဏ္ဏောစ- ပြည့်စုံသည်လည်းကောင်း၊ ပရိသုဒ္ဓေါ စ- ဖြူစင်သည်လည်းကောင်း၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ တေသု ဝီရိယာရမ္ဘ ခန္တိဗလေသု- ထိုဝီရိယကို ကြိုးပမ်းအားထုတ်ခြင်းနှင့် ခန္တိစွမ်းအားတို့၌၊ တေ တေ- ထိုထိုကုသိုလ်တရားတို့ကို၊ နိယောဇေတုံ- အစဉ်အမြဲ ယှဉ်တွဲခြင်းငှာ၊ အာရမ္မဌေတိတိအာဒိ- အာရမ္မဌေ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (ဗြာဟ္မဏေန- မဟာဂေါဝိန္ဒပုဂ္ဂိုလ်သည်) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ။

သုတ်]

ဆခတ္တိယအာမန္တနာအဖွင့်

၁၁၉

ကရုဏာဈာနမဂ္ဂေါတိ- ကား၊ ကရုဏာဈာနသင်္ခါတော- ကရုဏာနှင့် ယှဉ်သော ဈာန်ဟုဆိုအပ်သော၊ မဂ္ဂေါ- လမ်းကြောင်းသည်၊ ဥဇုမဂ္ဂေါတိ- ကား၊ ဗြဟ္မလောက- ဂမနေ- ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့သွားခြင်း ကိစ္စ၌၊ ဥဇုတူတော- ပြောတန်းသည်ဖြစ်သော၊ မဂ္ဂေါ- လမ်းကြောင်းမည်၏၊ အနုတ္တရောတိ- ကား၊ ဗြဟ္မဝိဟာရသဘာဝတော- မြင့်မြတ်သော နေကြောင်းသဘော၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သေဋ္ဌော- မြတ်သော၊ မဂ္ဂေါ- လမ်းစဉ်တည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဥတ္တမမဂ္ဂေါနာမာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သဒ္ဓိ- သူတော်ကောင်းတို့သည်၊ ရက္ခိတော- စောင့်ရှောက်အပ်ပြီ၊ သာဓူဟိ- သူတော်ကောင်း တို့သည်၊ ယထာ- အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် (ရက္ခိယမာနေ- စောင့်ထိန်းအပ် လသော် သဒ္ဓမ္မဿ- သူတော်ကောင်းတရား၏) ပရိဟာနိ- ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ ဧဝံ- ဤသို့ ဆုတ်ယုတ်မှုမဖြစ်နိုင်လောက်အောင်။ ပဋိပက္ခုဇ္ဈိ- ကရုဏာန- ဆန့်ကျင်ဘက် အကုသိုလ်တို့ကို ဝေးအောင်ပြုခြင်းအားဖြင့်၊ (သဒ္ဓမ္မော- ကရုဏာဈာန် ဟူသော သူတော်ကောင်းတရားကို) ရက္ခိတော ဂေါပိတော- စောင့်ရှောက်အပ်၏၊ သဒ္ဓမ္မော သဒ္ဓိ ဝက္ခိတောတိ- သဒ္ဓမ္မော သဒ္ဓိ ဝက္ခိတော-ဟူ၍၊ ကေစိ- အချို့ဆရာတို့သည်၊ ပဋ္ဌန္တိ- ရွတ်ဖတ်ကြကုန်၏၊ တေသံ- ထိုကေစိဆရာတို့၏ (ပါဌေ- ပါဌ်၌) (သဒ္ဓမ္မော- ကရုဏာဈာန်သူတော်ကောင်း တရားကို) သပရဟိတသာ- ဓနေန- မိမိနှင့် သူတပါးတို့၏ စီးပွားကို ပြီးစေခြင်းအားဖြင့်၊ သာဓူဟိ- သူတော်ကောင်း ဖြစ်တော်မူကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါဒိတိ- ဘုရားအစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့သည်၊ ကထိတော- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ပဝေဒိတော- သိစေတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိအတ္ထော- ဤသို့သော အနက်ကို (ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏)။

တင်္ခါက ဝိဒ္ဓိသနမ္မန္တိ- ကား (ဇီဝိတံ နာမ- အသက်ဇီဝိတိန္ဒြေသည်) ယသ္မိံ ခဏေ- အကြင်ခဏ၌၊ ဝိရောဓိဓမ္မသမာယောဂေါ- ဆန့်ကျင်ဘက်တရားနှင့် ပေါင်းဆုံမိခြင်း သည်၊ (ဟောတိ) တသ္မိံယေဝ ခဏေ- ထိုဆန့်ကျင်ဘက်တရားနှင့် ပေါင်းဆုံမိရာ ခဏ၌သာလျှင်၊ ဝိနဿနသဘာဝံ- ပျက်စီးခြင်း သဘောရှိ၏၊ ဝါ- သို့မဟုတ်၊ ဂမနဿာဒါနံ- ပြေးသွားခြင်း၌ သာယာကြကုန်သော၊ (အပြေးဝါသနာပါကုန်သော) ဒေဝပုတ္တာနံ- နတ်သားတို့သည်၊ ဟေဋ္ဌပရိယေန- အောက်အထက်အားဖြင့်၊ ပဋိမုခံ- ရှေ့ရှုတည်တည်၊ ဓာဝန္တာနံ- ပြေးကြကုန်စဉ် [တနည်း- ဂမနဿာဒါနံ- ပြေးသွားခြင်း၌ သာယာကြကုန်သည် ဖြစ်၍၊ ဟေဋ္ဌပရိယေန- ဖြင့်၊ ပဋိမုခံ- တည်၊ ဓာဝန္တာနံ- ပြေးကြကုန်သော၊ ဒေဝပုတ္တာနံ- နတ်သားတို့၏] သိရသိစ- ဦးခေါင်း၌လည်းကောင်း၊

ပါဒေစ- ခြေထောက်၌လည်းကောင်း၊ ဗဒ္ဒခုရဓာရာ သမာဂမနတောပိ- ဖွဲ့ချည်ထား အပ်သော သင်ခန်းစားသွားတို့၏ ပေါင်းဆုံထိခိုက်မိခြင်းထက်လည်း၊ သီဃတရတာယ- သာ၍လျင်မြန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အတိက္ကတ္တရော- အလွန်တိုတောင်းသော၊ ယောသော ပဝတ္တိက္ခဏော- အကြင်ဖြစ်ရာခဏသည် (အတ္တိ- ရှိ၏) တေနေဝ- ထိုအလွန်တိုတောင်းသော ဖြစ်ရာခဏအတွင်း၌ပင်လျှင်၊ ဝိနဿနသဘာဝံ- ပျက်စီးခြင်း သဘောရှိ၏။

တဿ ဇီဝိတဿ- ထိုအသက်ဇီဝိတိန္ဒြေ၏၊ ဂတိန္ဒြိ- ဂတိဟူသည်ကား၊ နိဋ္ဌံ- အဆုံးသတ်မှုကို၊ (ကော- အဘယ်သူသည်၊ ဇာနာတိ- သိအံ့နည်း) မန္တယန္တိ- ကား၊ မန္တေယျံ- ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်စဉ်းစားသင့်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဂုတ္တံ- ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ မန္တေတဗ္ဗန္တိ- မန္တေတဗ္ဗံ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ [မန္တဓာတ်၊ ကျပစ္စည်း၊ ဣအာဂုံကို ပြေ၍ မန္တေယျံ-ဟု ဆိုလိုလျက် ဧကို အာပြု၍ မန္တယံ-ဟု ဖြစ်သည်ဟူလို] ကရဏတ္ထေ ဝါ ဘုမ္မန္တိ- ကရဏတ္ထေ ဝါ ဘုမ္မံ- ဟူသည်ကား၊ မန္တယန္တိ (ဧတ္ထ)- မန္တယံ- ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ဣဒံ ဘုမ္မံ- ဤသတ္တမီသ္မိဝိဘတ်ကို၊ ကရဏတ္ထေ- ကရိုဏ်းအနက်၌၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏၊ ယထာ- ဥဒါဟရဏ်ကား၊ ဉာတာယန္တိ- ဉာတာယံ- ဟူသည်တည်း၊ သဗ္ဗပလိဗောဓေတိ- ကား၊ ကုသလကိရိယာယ- ကုသိုလ် ပြုခြင်း၏၊ သဗ္ဗေပိ- အားလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝိဗန္ဓေ- အတားအဆီး တို့ကို၊ ဥပရောဓေ- အန္တရာယ်အနှောင့်အယှက်တို့ကို (ဆိန္ဒိတ္တာ)။

ဗြာဟ္မဏမဟာသာလာဒီနံ အာမန္တနာအဖွင့်

၃၂၄။ အပ္ပေသက္ခာတိ- ကား (ပဗ္ဗဇ္ဇာ နာမ- ရဟန်းအဖြစ်မည်သည်) အပ္ပါနုဘာဝါ- နည်းသော တန်ခိုးအရှိန်အဝါရှိ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာ ဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ ပဗ္ဗဇိတကာလတော ပဋ္ဌာယာတိ အာဒိ- ပဗ္ဗဇိတကာလတော ပဋ္ဌာယ- အစရှိသည်တည်း၊ (အဟံ- ငါသည်) စက္ကဝတ္တိရာဇဝိယ- စက္ကဝတ္တိမင်းကဲ့သို့၊ သမ္ဘာဝိဘော- ချီးမွမ်းမြှောက်စားခံရသူသည် (အမိ- ဖြစ်နေပါ၏)။

မဟာဂေါဝိန္ဒပဗ္ဗဇ္ဇာအဖွင့်

၃၂၈။ သမာပတ္တိနံ- ဈာန်သမာပတ်တို့ကို၊ အာဇာနနံနာမ- သိခြင်းမည်သည်၊ (သမာပတ္တိနံ- တို့၏) အတ္တ ပစ္စက္ခတာ- မိမိကိုယ်တွေ့မျက်မှောက်ဖြစ်သည် အဖြစ်တည်း။

သုတ်]

မဟာဂေါရိန္ဒပဗ္ဗဇ္ဇာအဖွင့်

၁၂၁

(သမာပတ္တိနံ- တို့ကို) သစ္စိကိရိယာ- ကိုယ်တွေ့မျက်မှောက်ပြုနိုင်ခြင်းတည်း။ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ နသက္ခိသု နိဗ္ဗတ္တေတုန္တိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

၃၂၉။ ကုမိနာတိ- ကား၊ သရာမဟန္တိ ကုမိနာ ပဒေန- သရာမဟံ- ဟူသော ဤပုဒ်ဖြင့်၊ ဟိ-မှန်၏ (ပဉ္စသိခ- ပဉ္စသိခ) အဟံ- ငါဘုရားသည်၊ သရာမိ- မဟာဂေါရိန္ဒပုဏ္ဏားဖြစ်ခဲ့သည်ကို အမှတ်ရပါ၏။ ကုတိ- ဤသို့၊ ဝဒန္တေန- မိန့်ဆိုတော် မူသော၊ ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည် (ပဋိညာတမေဝ- ဌှစ်စပ်) မဟာဗြဟ္မာနာ- သနင်္ကမာရမည်သော မဟာဗြဟ္မာသည်၊ ကထိတံ- ဟောပြောအပ်သော မဟာဂေါရိန္ဒပုဏ္ဏားဖြစ်စဉ်အကြောင်း အရာကို (ပဋိညာတမေဝ- ဌှစ်စပ်) တံ- ထိုသနင်္ကမာရဟောပြောအပ်သော မဟာဂေါရိန္ဒ ဖြစ်စဉ် အကြောင်းအရာသည်၊ တထေဝ- ဟောပြောသည့်အတိုင်း အမှန်တကယ် ဖြစ်ပါ၏။ ကုတိ- ဤသို့ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) [ဝဒန္တေန ဘဂဝတာ-ဟု ပါဠိပြင်ရမည် ဖြစ်ပြီး၊ နောက်ထပ် “ဘဂဝတာ” တပုဒ်ပိုနေပါသည်။]

ဝဇ္ဇေ- ဝဋ်ဒုက္ခ၌ နိဗ္ဗိန္ဒနတ္ထာယ- ငြီးငွေ့ခြင်းအကျိုးငှာ၊ နသံဝတ္တတိ- မဖြစ် (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း) စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနကထာယ- သစ္စာလေးပါးကိုသိသော အရိယမဂ်သို့ ရောက်ကြောင်း ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကို ဖော်ပြသော စကား၏။ အဘာဝတော- မဟုတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ပန- အမှန်စင်စစ်ကား (စတုသစ္စ ကမ္မဋ္ဌာနကထာယ- သည်) အသတိ- မဟုတ်လသော်၊ ဝဇ္ဇေ- ၌၊ နိဗ္ဗိဒါယ- ငြီးငွေ့ခြင်းငှာ၊ ဝိရာဂါဒီနံ- ရာဂကင်းခြင်းအစရှိသည်တို့၏၊ ဝါ- ဝဋ်ဒုက္ခ၌ စက်ဆုပ်ရွံ့မုန်းခြင်းစသည် တို့၏၊ အသမ္ဘဝေါဇေ- မဖြစ်ခြင်းသည်သာလျှင် (ဟောတိ) ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူသည်ကား၊ နဝိရာဂါယာတိအာဒိ- နဝိရာဂါယ အစရှိသည်တည်း။ [ဤနေရာ၌ “ဝိရာဂါနံ အသမ္ဘဝေါဇေ”၌ ဝိရာဂါဒီနံ-ဟု အာဒိသဒ္ဒါပါသင့်၏။ ဝိရာဂ တစ်ခုတည်းအတွက် “ဝိရာဂါနံ”ဟု ဗဟုဝုဇ်မဖြစ်သင့်၊ ထိုဝိရာဂါဒီနံ၌ အာဒိဖြင့် ပါဠိတော်၌ ပါသော “နိရောဓ၊ ဥပသမ” စသည်ကိုယူပါ။]

(ပဉ္စသိခ- ပဉ္စသိခ၊ မေ- ငါဘုရား၏၊ ကုဒံ ဗြဟ္မစရိယံပန- ဤမြတ်သော အရိယမဂ်အကျင့်သည်ကား) ဧကန္တမေဝ- စင်စစ် ဧကန်အမှန်တကယ်ပင်၊ ဝဇ္ဇေ- ဝဋ်ဒုက္ခ၌၊ နိဗ္ဗိန္ဒနတ္ထာယ- ငြီးငွေ့ခြင်းအကျိုးငှာ၊ သံဝတ္တတိ- ဖြစ်၏၊ ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊ ကုမဿ ဗြဟ္မစရိယဿ- ၏။ ဝါ- သည်။ အနေကာကာရဝေါကာရ ဝဇ္ဇေ- များစွာသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ရောပြွမ်းသောဝဋ်ဒုက္ခ၌၊ အာဒီနဝိတာ- ဝနတော- အပြစ်ကို ထင်ရှားဖော်ပြသည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ နိဗ္ဗိဒါယာတိ

ဣဒ္ဓိနာပဒေန- နိဗ္ဗိဒါယ- ဟူသော ဤပုဒ်ဖြင့်၊ ဝိပဿနာ- ဝိပဿနာကို (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ သေသေသုပိ- ကြွင်းသော ဝိရာဂါယ နိရောဓာယ- အစရှိသော ပုဒ်တို့၌လည်း ဧသနယော- ဤအနက်ယောဇနာနည်းကို (ဒဋ္ဌဗ္ဗော) ဝဝတ္ထာနကထာတိ- ကား၊ ဝိပဿနာ မဂ္ဂနိဗ္ဗာနာနံ- ဝိပဿနာ၊ အရိယမဂ်၊ နိဗ္ဗာန်တို့ကို၊ တံတပဒေဟိ- ထိုထို နိဗ္ဗိဒါယ၊ ဝိရာဂါယ- အစရှိသော ပုဒ်တို့ဖြင့်၊ ဝဝတ္ထပေတွာ- အသီးအသီးခွဲခြားသတ်မှတ်ပြီး၍၊ ကထာ- ပြဆိုရာ ပြဆိုကြောင်း စကားရပ်ကို (ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိရမည်) ဧတ္ထ- ဤနိဗ္ဗိဒါယ၊ ဝိရာဂါယ- အစရှိသော ပုဒ်တို့၌၊ အယံ- ဤ နိဗ္ဗိဒါယာတိ ဝိပဿနာ၊ ဝိရာဂါယာတိ မဂ္ဂေါ- အစရှိသည်ဖြင့် အသီးအသီးခွဲခြားပြဆိုကြောင်း စကားရပ်သည်၊ နိပ္ပရိယာယကထာ- ပရိယာယ်မဟုတ် မူချအားဖြင့် ပြဆိုကြောင်းစကားတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာ ဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ ပရိယာယေန ပနာတိအာဒိ- အစရှိသည်တည်း။

၃၃၀။ ပရိယုရေတန္တိ- ကား (စတ္တာရောပိ- လေးပါးလုံးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ အရိယ မဂ္ဂေ- အရိယမဂ်တို့ကို) ဘာဝနာပါရိယုရိဝသေန- ဖြစ်ပွားစေခြင်း ကိစ္စ၏ ပြည့်စုံ လုံလောက်ခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ပရိပုဏ္ဏေ- ပြည့်စုံသည်တို့ကို၊ ကာတံ- ပြုခြင်းငှာ၊ နိဗ္ဗတ္တေတံ- ဖြစ်စေခြင်းငှာ၊ (နဇနန္တိ- မသိကုန်) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ဗြဟ္မစရိယစိက္ခကုလပုတ္တာနန္တိ- ကား၊ စိက္ခမဂ္ဂဗြဟ္မစရိယာနံ- ကျင့်အပ်ပြီးသော အရိယမဂ်ဟူသော မြတ်သော အကျင့်ရှိကုန်သော၊ ဝါ- အရိယမဂ် ဟူသော မြတ်သော အကျင့်ကို ကျင့်ကြပြီးကုန်သော၊ ကုလပုတ္တာနံ- အမျိုးသားတို့၏ (ပဗ္ဗဇ္ဇာ- ရဟန်း အဖြစ်သည်၊ အမောယာ- အကျိုးမပြီး အချည်းနှီးမဟုတ်သည်၊ အဟောသိ) ဣတိ- ဤသို့၊ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေန- အမြင့်မြတ်ဆုံးတရားထူးကို ညွှန်ပြတော် မူခြင်းအားဖြင့်၊ အရဟတ္တနိက္ခဋေန- အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော အထွတ်အထိပ်တရားဖြင့်၊ ဒေသနံ- တရားဒေသနာတော်ကို၊ နိဋ္ဌာပေသိ- ပြီးဆုံးစေပြီ။

အဘိနန္ဒနံ နာမ- နှစ်သက်ခြင်းဟူသည်၊ အဘိနန္ဒန္တိ အာဂတန္တိ အာဒိသု ဝိယ- အဘိနန္ဒန္တိအာဂတံ- အစရှိသော ပါဠိဝါကျတို့၌ကဲ့သို့၊ သမ္ပဋိစ္ဆနံ- ဒေသနာတော်ကို စိတ်ဖြင့် လက်ခံနာယူခြင်းတည်း၊ တံစ- ထိုလက်ခံနာယူခြင်းဟူသည်လည်း၊ ဧတ္ထ- ဤဘဂဝတော ဘာသိတံ အဘိနန္ဒိတော-ဟူသော ပါဠိတော်၌၊ အတ္တတော- ဖြစ်သင့်သော အနက်သဘောအားဖြင့်၊ စိတ္တဿ- စိတ်၏၊ အတ္တမနတာ- ဝမ်းမြောက် နှစ်သက် လက်ခံသည် အဖြစ်တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ စိတ္တေန သမ္ပဋိစ္ဆန္တော အဘိနန္ဒိတော

သုတ်]

မဟာဂေါရိန္ဒပဗ္ဗဇ္ဇာအဖွင့်

၁၂၃

တိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သာဓု သာဓုတိ- ကောင်းပါပြီ ကောင်းပါပြီ
ဟူ၍၊ ဝါစာယ- စကားအားဖြင့်၊ သမ္ပဟံသနာ- ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်ခြင်းသည်၊
အနုမောဒနာ- အနုမောဒနာမည်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝါစာယ ။ပ။ အနုမောဒိတွာတိ-
တွာ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီ၊ ဣတိ- ဤတွင် အပြီးတည်း၊ မဟာဂေါရိန္ဒ
သုတ္တဝဏ္ဏနာယ- မဟာဂေါရိန္ဒသုတ်အဖွင့် အဋ္ဌကထာ၏၊ လီနတ္ထပကာသနာ-
လျှို့ဝှက်ခက်ခဲသော အနက်ကို ထင်ရှားဖွင့်ပြကြောင်း ငြိကာတည်း။

၇-မဟာသမယသုတ်ဋီကာနိဿယ

နိဒါန်းအဖွင့်

၃၃၁။ ဥဒါနန္တိ- ဥဒါနံဟူသည်ကား၊ ဩက္ကာကေန- ဩက္ကာကမည်သော၊ ရညာ- မင်းသည်၊ ဇာတိ သမ္ဘေဒပရိဟာရနိမိတ္တံ- အမျိုးဇာတ်ပျက်ခြင်းကို ရှောင်ရှားလိုခြင်း ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ပဝတ္တိတံ- ဖြစ်စေအပ်သော၊ ဥဒါနံ- ဥဒါန်းကို၊ ပဋိစ္စ- စွဲ၍၊ (သက္ကာတိ- သက္ကတို့ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ) ဧကောပိ ။ပ။ ဝုစ္စတိတိဇတ္ထ- ဧကောပိ ။ပ။ ဝုစ္စတိ-ဟူသော ဤဝါကျ၌၊ ယံ- အကြင်အဖွင့်စကားရပ်ကို၊ (မယာ- ငါသည်၊) ဝတ္တဗ္ဗံ- ဖွင့်ဆိုသင့်၏။ တံ- ထိုအဖွင့်စကားရပ်ကို၊ မဟာနိဒါနဝဏ္ဏနာယံ- မဟာနိဒါနသုတ်အဖွင့် ဋီကာ၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်ပင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိထိုက်၏။ အရောပိတေတိ- ကား၊ ကေနစိ- တစ်စုံတစ်ယောက်သည်၊ အရောပိတေ- မပေါက်ရောက် စေအပ်သော၊ ဝါ- မစိုက်ပျိုးအပ်သော၊ (ဝနေ- ၌)၊ အာဝရဏေနာတိ- ကား၊ သေတုနာ- ဆည်းရိုးဖြင့်၊ ဗန္ဓာပေတွာတိ- ကား၊ ပံသုပလာသပါသာဏမတ္တိကာခဏ္ဍာဒီတိ- မြေ၊ သစ်ရွက်၊ ကျောက်၊ မြေကြီးခဲတို့ဖြင့်၊ အာဠိ- ဆည်းရိုးကို၊ ထိရံ- ခိုင်မြဲအောင်၊ ကာရာပေတွာ- ပြုလုပ်စေ၍၊ (သဿာနိ ကရေန္တိ) ဇာတိ- အမျိုးဇာတ်ကို၊ ယဇ္ဇေတွာ- ပုတ်ခတ်၍၊ ကလဟံ- ခိုက်ရန်ကို၊ ဝမယိသု- ပွားစေကုန်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ သင်္ခေပေန- အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်၊ ဝုတ္တံ- ပြဆိုအပ်ပြီးသော၊ အတ္ထံ- အနက်ကို၊ ပါကဋတရံ- အထူးပေါ်လွင်အောင်၊ ကာတံ- ပြုခြင်းငှာ၊ ကောလိယကမ္မကရာ ဝဒန္တိတိ အာဒိ- ဝဒန္တိအစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ။

တိဏိ ဇာတကာနီတိ- ကား၊ ဖန္ဒနဇာတကပထဝီဥန္တိယဇာတကလဇ္ဈကိက- ဇာတကာနိ- ဖန္ဒနဇာတ်၊ ပထဝီဥန္တိယဇာတ်၊ လဇ္ဈကိကဇာတ်တို့ကို၊ (ကထေဿာမိ- အံ) ဒွေ ဇာတကာနီတိ- ကား၊ ရုက္ခဓမ္မဝဋ္ဋကဇာတကာနိ- ရုက္ခဓမ္မဇာတ်၊ ဝဋ္ဋကဇာတ် တို့ကို(ကထေတွာ) တေနာတိ- ကား၊ ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ကလဟကာရဏ- ဘာဝေတိ- ကား၊ ကလဟကာရဏဿ- ခိုက်ရန်ဖြစ်ခြင်းအကြောင်း၏၊ အတ္ထိဘာဝေ- ရှိသည် အဖြစ်ကို၊ (ဒိဋ္ဌောနုခေါ) အဋ္ဌာနေတိ- ကား၊ အကာရဏေ- ရန်ပြုခြင်း၏အကြောင်း မဟုတ်သည်၌၊ ဝေရံ ကတွာ တိ- ကား၊ ဝိရောဓံ- ဆန့်ကျင်ဘက်ရန်ကို၊ ဥပ္ပါဒေတွာ- ဖြစ်စေ၍၊ ကုဌာရိဟတ္ထော ပုရိသောတိ အာဒိနာ- ပုရိသောအစရှိသည်ဖြင့်၊ ဖန္ဒန- ဇာတကံ- ဖန္ဒနဇာတ်ကို၊ ကထေသိ- ဟောတော်မူပြီ၊ ဒုဒ္ဓါဘာယတိ ဘဒ္ဒန္တတိအာဒိနာ-

သုတ်]

နိဒါန်းအဖွင့်

၁၂၅

ဘဒ္ဒန္တ-အစရှိသည်ဖြင့် ပထဝီဥဒ္ဓိယဇာတကံ- ကို၊ ကထေသိ- ပြီ၊ ဝန္တာမိ တံ ကုဉ္ဇရာတိ အာဒိနာ- ဖြင့်၊ လဇ္ဈကိကဇာတကံ- ကို၊ ကထေသိ- ပြီ။

ဉာတိ- ဆွေမျိုးတို့သည်၊ သမ္ပဟုလာ- များကုန်မှုကား၊ သာဓူ- ကောင်းပါကုန်၏။ အရညဇာ- တော၌ ပေါက်ကုန်သော၊ ရုက္ခာအပိ- သစ်ပင်တို့သည်လည်း၊ (သမ္ပဟုလာ- ကား၊ သာဓူ- ကုန်၏။) ဗြဟ္မန္တိ- ကြီးပင် ကြီးမားလှပါသော်လည်း၊ ဧကဋ္ဌ- တပင်တည်းသာ တည်ရှိနေသော၊ ဝနပ္ပတိ- တောစိုးသစ်ပင်ကြီးကို၊ ဝါတော- လေသည်၊ ဝဟတိ- ဆောင်ယူလဲကျသွားစေ၏။ ဣတိ အာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့်၊ ရုက္ခဓမ္မ ဇာတကံ- ရုက္ခဓမ္မဇာတ်ကို၊ ကထေသိ- ဟောတော်မူပြီ။

ပက္ခိနော- ငှက်တို့သည်၊ သမ္မောဒမာနာ- ဝမ်းမြောက်ကြည်သာ ညီညာကြကုန် လသော်၊ ဇာလံ- ပိုက်ကွန်ကို၊ အာဒါယ- သယ်ဆောင်ကြကုန်၍၊ ဂစ္ဆန္တိ- သွားနိုင်ကုန်၏။ ယဒါ- အကြင်အခါ၌၊ တေ- ထိုငှက်တို့သည်၊ ဝိဝေဒိသန္တိ- ညီညာပျက်ပြား အငြင်းပွား ကြကုန်အံ့၊ တဒါ- ထိုအခါ၌၊ မေ- ငါမုဆိုး၏။ ဝသံ- အလိုသို့၊ ဧဟိန္တိ- လိုက်ပါကြရကုန် လတ္တံ့၊ ဣတိ အာဒိနာ- ဖြင့်၊ ဝဇ္ဇဇာတကံ- ငုံးဇာတ်ကို၊ ကထေသိ- ဟောတော်မူပြီ။

အတ္တဒဏ္ဍာ- မိမိ၏ဒုစရိုက်မှု အကုသိုလ်ပြစ်ဒဏ်ကြောင့်၊ ဘယံ- ကြောက်ရွံ့ခြင်း ဘေးသည်၊ ဇာတံ- ဖြစ်ပြီ (ဧဝံ သန္တေပိ- ဤသို့ပင် မိမိပြစ်ဒဏ်ကြောင့် ဘေးဖြစ်ပါ သော်လည်း၊) ဇနံ- သာကီဝင်မင်းအပေါင်းကို၊ မေဓဂံ- အချင်းချင်း ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွားနေ သည်ကို ပဿထ- ကြည့်ကြပါကုန်လော၊ ယထာ- အကြင် အခြင်းအရာနည်းလမ်းအားဖြင့် မယာ- ရှေးအခါ ဘုရားလောင်းဖြစ်ခဲ့ဖူးသောငါသည်၊ သံဝေဇိတံ- ထိတ်လန့်စေအပ်ခဲ့ ဖူးပြီ၊ (တထာ- ထိုနည်းလမ်းအားဖြင့်၊) သံဝေဂံ- ထိတ်လန့်ကြောင်းတရားကို၊ ကိတ္တယိဿာမိ- ဟောပေအံ့၊ ဣတိ အာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့်၊ အတ္တဒဏ္ဍာသုတ္တံ- အတ္တဒဏ္ဍာသုတ်ကို၊ ကထေသိ- ဟောတော်မူပြီ၊ (သုတ္တနိပါတ်၊ ၄၂၄နှင့် ၄၃-ဒု၊ ၂၈၁) တံတံပလောဘနကိရိယာကာယဝါစာဟိ- ထိုထိုပြားယောင်းမှု အပြုအမူကိုဖြစ် စေသော ကိုယ်နှုတ်တို့ဖြင့်၊ ပရက္ကမန္တိယော- အားထုတ်ကုန်လျက်၊ (ပုရာဏဒုတိယိကာ- ယောပိ- မယားဟောင်းတို့ကလည်း၊) ဥက္ကဏန္တိ- ငြီးငွေ့စိတ်ပျက် လူထွက်ခဲ့ကြကုန်လော၊ ဣတိ- ဤသို့၊ သာသနံ- သတင်းစကားကို၊ ပေသေန္တိ- ပို့ကြကုန်၏။

ကုဏ္ဍာလဒဟေတိ- ကား၊ ကုဏ္ဍာလဒဟတီရေ- ကုဏ္ဍာလမည်သော ရေအိုင်ကြီး၏ ကမ်းနား၌၊ ပတိဋ္ဌာယ- ရပ်တော်မူ၍၊ (တေ ဘိက္ခု အာဟ) (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) ပုစ္ဆိတ ပုစ္ဆိတံ- ထိုရဟန်းတို့က မေးအပ် မေးအပ်သမျှသော

မေးခွန်းကို၊ ကထေသိ- ဖြေဆိုတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ- အဘယ်သို့ရည်ရွယ်၍၊ ကထေသိ-
 ဖြေဆိုတော်မူသနည်းဟူမူ၊) အနုတ္တမေန- စဉ်ကာဆက်ကာမေးခြင်းဖြေခြင်းအားဖြင့်၊
 ကုဏ္ဍလ သကုဏရာဇဿ- ကုဏ္ဍလငှက်မင်းကို၊ ပုစ္ဆနပ္ပသင်္ဂေန- မေးမြန်းခြင်းနှင့်
 စပ်လျဉ်းသောအားဖြင့်၊ ကုဏ္ဍလဇာတကံ- ကုဏ္ဍလငှက်မင်း၏ ဇာတ်တော်ကို၊
 ကထေဿာမိ- ဟောတော် မူအံ့၊ ဣတိ- ဤသို့သော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်၊ (ကထေသိ-
 ဖြေတော်မူပြီ၊) ဣတ္ထိနံ- မိန်းမတို့၏၊ ဒေါသဒဿနမုခေန- အပြစ်ကို ပြခြင်းဟူသော
 စကားအဦးအစ ပြုသောအားဖြင့်၊ ကာမာနံ- ကာမဂုဏ်တို့၏၊ (ဝတ္ထုကာမ
 ကိလေသကာမနှစ်မျိုးတို့၏) အာဒိနဝ၊ ဩကာရ၊ သံကိလေသ ဝိဘာဝနေန- အပြစ်၊
 ယုတ်ညံ့ခြင်းသဘော၊ ညည်းပန်းလောင်မြိုက်အပူတိုက်ခြင်း သဘောတို့ကို
 ထင်ရှားဖော်ပြခြင်းအားဖြင့်၊ အနဘိရတိ- (ရဟန်းတို့၏) မပျော်မွေ့မှုကို၊ ဝိနောဒေသိ-
 ပယ်ဖျောက်တော်မူပြီ၊ (တေဘိက္ခု- ထိုရဟန်းတို့သည်) ကောသဇ္ဇံ- ပျင်းရိမှုကို၊ ဝိမိတ္တာ-
 ပယ်ဖျောက်ကြပြီး၍၊ ပုရိသထာမပရိဗြူဟနေန- ယောက်ျားတို့၏ ခွန်အားလုံ့လကို
 တိုးပွားစေခြင်းအားဖြင့်၊ နော- ငါတို့သည်၊ ဥတ္တမပုရိသသဒိသေဟိ- မြတ်သော
 ယောက်ျားနှင့် တူသူတို့သည်၊ ဘဝိတံ- ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ- သင့်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊
 ဥပ္ပန္နစိတ္တာ- ဖြစ်သောစိတ် ရှိကြကုန်လျက်၊ (နိသီဒိသု)

အဝိဿဋ္ဌကမ္မန္တာတိ- ကား၊ (ဣမေ ဘိက္ခု- ဤရဟန်းတို့သည်) အရတိဝိနော-
 ဒနတော- ရဟန်းဘဝ၌ မပျော်မွေ့မှုကို ပယ်ဖျောက်ပြီးရာအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊
 အဝိဿဋ္ဌသမဏကမ္မန္တာ- မစွန့်အပ်သော ရဟန်းလုပ်ငန်းရှိကုန်၏၊ အပရိစ္စတ္တ-
 ကမ္မဋ္ဌာနာ- မပယ်စွန့်အပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းရှိကုန်၏၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်၊
 (မယာ- ငါသည်) နိသီဒိတံ- ထိုင်နေခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ- သင့်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဘဂဝါ-
 မြတ်စွာဘုရားသည်၊ စိန္တေသိ- စဉ်းစားတော်မူပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ- ပုဒ်တို့ကို
 အနက် ယှဉ်စပ်ခြင်းကို၊ (ကာတဗ္ဗာ- ပြုရမည်)၊ ပဒုမိနိယန္တိ- ကား၊ ပဒုမဿရေ-
 ပဒုမာကြာအိုင်၌၊ (ပဒုမာနိဝိယ- ပဒုမာကြာတို့ကဲ့သို့)၊ ဂုဏဂဏ ဝိဗောဓနေန-
 (အရဟတ္တဖိုလ်အစရှိသော) ဂုဏ်အပေါင်းကို ထိုးထွင်းမြင်သိ ရရှိခြင်းအားဖြင့်၊
 ဝိကသီသု- ပွင့်လင်းကုန်ပြီ၊ အယံ ဣမဿ ။ပ။ န ကထေသီတိဣမိနာ- အယံ ။ပ။
 ကထေသိ-ဟူသော ဤဝါကျဖြင့်၊ သဗ္ဗေပိ- အားလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တေဘိက္ခု-
 ထိုရဟန်းတို့သည်၊ တာဝဒေဝ- မြတ်စွာဘုရားထံတော်မှောက်ရောက်ပြီးရာ ထိုခဏ၌
 ပင်လျှင်၊ ပဋိပါဠိယာ- အစဉ်အတိုင်းအားဖြင့်၊ အာဂတတ္တာ- မြတ်စွာဘုရားထံ

သုတ်]

နိဒါန်းအဖွင့်

၁၂၇

ရောက်လာကြကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အညမညဿ- အချင်းချင်းအား၊ လဇ္ဇာ- ရှက်ကြခြင်းကြောင့်၊ အတ္တနာ- မိမိသည်၊ ပဋိဝိဒ္ဓဝိသေသံ- ထိုးထွင်းသိအပ်ပြီးသော တရားထူးကို၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရားအား၊ နာရောစေသုံ- မလျှောက်ထား နိုင်တော့ကုန်၊ ဣတိ- ဤအကြောင်းကို၊ ဒဿေတိ- ပြ၏၊ ဒီကာသဝါနန္တိအာဒိနာ- ဒီကာသဝါနံ-အစရှိသော စကားရပ်ဖြင့်၊ တတ္ထ- ထိုမိမိရအပ်ပြီးသော တရားထူးကို မြတ်စွာဘုရားအား မလျှောက်ထားဖြစ်ခြင်း၌၊ ကာရဏံ- အကြောင်းကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ။

ဩသီဒမတ္တေတိ- ကား၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ သန္တိကံ- အထံတော် မှောက်သို့၊ ဥပဂတမတ္တေ- ရောက်လာပြီးကာမျှ ဖြစ်လသော်၊ (ပုဏ္ဏစန္ဒမဏ္ဍလံ- သည်၊ ပဋိပဇ္ဇိတ္ထ-၌စပ်) အရိယမဏ္ဍလေတိ- ကား၊ အရိယသမူဟေ- အရိယပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်း သည်၊ (ဩသီဒမတ္တေ- ရောက်လာပြီးကာမျှဖြစ်လသော်၊) ပါစီနယုဂန္ဓရပရိက္ခေ- ပတောတိ- ကား၊ ယုဂန္ဓရပဗ္ဗတဿ- ယုဂန္ဓါရ်တောင်၏၊ ပါစီနပရိက္ခေပတော- အရှေ့ဘက်အဝန်းမှ၊ (ပုဏ္ဏစန္ဒမဏ္ဍလံ- သည်၊ ပဋိပဇ္ဇိတ္ထ- သွားပြီ၊) ဗာဟိရဧကဟိ- အပြင်အပ လူသားတို့သည်၊ ဥစ္စမာနဥဒယပဗ္ဗတတော- ပြောဆိုအပ်သော ဥဒည်းတောင်မှ (နပဋိပဇ္ဇိတ္ထ- သွားသည် မဟုတ်၊) ရာမဏေယျက ဒဿနတ္ထန္တိ- ကား၊ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒပဋိ- မဏ္ဍိတတ္တာ- မြတ်စွာဘုရား ပွင့်ထွန်းဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိသေသတော- အထူးအားဖြင့် ရမဏီယဿ- ပျော်မွေ့ဖွယ်ကောင်းသော၊ လောကဿ- သတ္တ လောက၏၊ ရမဏီယဘာဝဒဿနတ္ထံ- ပျော်မွေ့ဖွယ်ကောင်းသည် အဖြစ်ကိုပြခြင်းငှာ၊ (ပဋိပဇ္ဇိတ္ထ) ဥလ္လိယီတွာတိ- ကား၊ ဥဋ္ဌဟိတွာ- ခုံလွှား၍၊ (ပဋိပဇ္ဇိတ္ထ) ဧဝရူပေ ခဏေ လယေ မုဟုတ္တေတိ- မုဟုတ္တေ-ဟူသော စကားကို၊ ယထာဂုတ္တေ- ဆိုအပ်ပြီးတိုင်းသော၊ စန္ဒမဏ္ဍလဿ- လဝန်း၏၊ ဥဋ္ဌိတက္ခဏေ- ပေါ်ထွက်ရာခဏ၌၊ ဥဋ္ဌိတဝေလာယံ- ပေါ်ထွက်ရာ အခါ၌၊ ဥဋ္ဌိတမုဟုတ္တေ- ပေါ်ထွက်ရာ မုဟုတ်၌၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဥပရူပရိ- အထက် အထက်၌၊ ဝါ- ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ၊ ကာလဿ- အချိန်ကာလ၏၊ ဝဓိတဘာဝဒဿနတ္ထံ- တိုးတက်လာသည် အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီ။

☞ တထာ- ထိုမှတပါး၊ တေသံ ဘိက္ခုနံ- ထိုငါးရာသော ရဟန်းတို့၏၊ (ပရိဝါရတံ- ၌စပ်) ဇာတိအာဒိဝသေန- အမျိုးဇာတ်အစရှိသည်တို့၏ အမျိုးအစား အပြားအားဖြင့် ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝါ- အား၊ အနုရူပပရိဝါရတံ- သင့်လျော်သော အခြံအရံ

တို့၏ အဖြစ်ကို၊ [ပရိဝါရိတံ- ဟု ရှိနေသည်မှာ မကောင်း၍ နောက် “ဣ”သရကို ဖြုတ်လိုက်သည်။] ဒေသန္တော- ပြတော်မူလိုသော ဆရာသည်၊ တတ္တာတိအာဒိ- တတ္တ အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ အာဟ- မိန့်ဆိုပြီး၊ သမာပန္န ဒေဝတာတိ- ကား၊ **သမာပန္နဌာနေ** - သမာပတ်ဝင်စားရာဌာန၌၊ ဈာနသမာပတ္တိသမာပန္နဒေဝတာ- ဈာန်သမာပတ် ဝင်စားသော နတ်ဗြဟ္မာတို့သည်လည်းကောင်း၊ (သန္တိပတိတာ- လာရောက်စုဝေး ကုန်သည်၊ န ဟောန္တိ- မဖြစ်ကုန်၊) စလိသူတိ- ကား၊ ဥဋ္ဌဟိသု- ထကြွလှုပ်ရှားကြကုန်ပြီ ကောသမတ္တိ- တစ်ကောသအတိုင်းအရှည်ရှိသော အရပ်သည်၊ သဒ္ဓန္တရံ- အသံ ကြားလောက်သော အရပ်အပိုင်းအခြားမည်၏၊ ဇမ္ဗုဒီပေ- ဇမ္ဗုကျွန်း၌၊ အာဒိတော- ရှေးဦးအစကာလ၌၊ တေသဠိမတ္တာနိ နဂရသဟဿာနိ- ခြောက်သောင်းသုံးထောင် အတိုင်းအရှည်ရှိသော မြို့တို့သည်၊ ဥပ္ပန္နာနိ ကိရ- ဖြစ်ကုန်သတတ်၊ ဒုတိယံ- ဒုတိယ အကြိမ်၌၊ တထာ- ထိုခြောက်သောင်းသုံးထောင်တို့သည်ပင်၊ (ဥပ္ပန္နာနိကိရ- တဲ့၊) တတိယံ- တတိယအကြိမ်၌လည်း၊ တထာ- တို့သည်ပင်၊ (ဥပ္ပန္နာနိကိရ)တံ- ထိုသို့ ခြောက်သောင်း သုံးထောင် သုံးကြိမ်တိတိဖြစ်ပေါ်လာသော မြို့အရေအတွက်ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ တိက္ခတ္တံ။ ။။ သဟဿေသုတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ တေ- ထိုခြောက်သောင်းသုံးထောင်သုံးလီတို့ကို၊ သမ္ဗိဇ္ဈေတော- ပေါင်း၍၊ သတသဟဿတော- တစ်သိန်းမှာ၊ ပရံ- နောက်၌၊ အသီတိသဟဿာနိစ- ရှစ်သောင်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ နဝသဟဿာနိစ- ကိုးထောင်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ နဝနဂုတိယာ ။။။ သေသုတိ-ကား၊ နဝသတသဟဿာမိကေသု- ကိုးသိန်းတို့ဖြင့် ပိုလွန်ကုန်သော၊ နဂုတိသတသဟဿေသု- ကိုးသိန်းကုန်သော၊ ဒေါဏမုခေသု- စိတ်တောင်း၏ မျက်နှာဝသဖွယ်မြို့တို့၌လည်းကောင်း၊ (သန္တိပတိတာ)

၁။ **သမာပန္နဌာနေ** ။ ။ ဤနေရာ၌ “အာသန္နဌာနေ”ဟု ဋီကာပါဌ်ရှိ၏။ အစည်းအဝေးသို့ မလာကြသော နတ်ဗြဟ္မာတို့ကား- အသညသတ်နှင့် အရူပဗြဟ္မာများ၊ သမာပတ်ဝင်စား နေသော နတ်ဗြဟ္မာများ-ဟူ၍ အဋ္ဌကထာပြထားရာတွင် သမာပတ်ဝင်စားနေသော နတ်ဗြဟ္မာတို့ နေရာဌာနအတွက် “အာသန္နဌာနေ- အနီးအရပ်”ဟု ဆိုရာ၌ အဘယ်၏ အနီး အရပ်ဟု ဆိုရန် မလွယ်ကူပါ။ ထို့ကြောင့် ယင်းပါဌ်မှာ ပျက်ယွင်းနေသည်ဟုသာ ဆိုရတော့မည် ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍ ထိုပါဌ်နှင့် နီးနီးစပ်စပ်ဖြစ်နိုင်သော “သမာပန္နဌာနေ”ဟူသော ပါဌ်ကို အစားထိုး အနက်ပေး လိုက်ပါသည်။

သုတ်]

နိဒါန်းအဖွင့်

၁၂၉

စ- ဆက်ဦးအံ့၊ မဟာနဂရဿ- မြို့ကြီး၏၊ အာယုပ္ပတ္တိဘူတံ- အခွန်အတုတ်ဖြစ်ရာ
 ဌာနဖြစ်သော၊ ပါဒနဂရံ- အခြေခံမြို့ငယ်ကို၊ ဒေါဏမုခန္တိ- ဒေါဏမုခ-ဟူ၍၊ ဝါ-
 စိတ်တောင်း၏ မျက်နှာဝသဖွယ်မြို့ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ ဆန္ဒဝုတိယာ ။ပ။
 သေသုတိ- ကား၊ ဆကောဋိ ။ပ။ ပဉ္စနေသု- ခြောက်ကုဋေတို့ဖြင့် ပိုလွန်သော ကုဋေ
 ကိုးသန်းသော ဆိပ်ကမ်းတို့၌လည်းကောင်း၊ (သန္နိပတိတာ) တမ္ပပဏ္ဍိဒီပဒီသု-
 သီဟိုဠ်ကျွန်းအစရှိကုန်သော၊ ဆပဏ္ဏာသာယ- ၅၆-မျိုးသော၊ ရတနာကရေသု-
 ရတနာထွက်ရာအရပ်တို့၌လည်းကောင်း၊ (သန္နိပတိတာ) ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧဝံ-
 ဤပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း၊ နဂရ ။ပ။ ဝိဘာဂေန- မြို့ကြီး၊ ဒေါဏမုခမြို့ငယ်၊ ဆိပ်ကမ်း၊
 ရတနာထွက်ရာအရပ်အစရှိသည်တို့ကို အသီးအသီးခွဲခြားခြင်းအားဖြင့်၊ ကထနံ-
 ပြဆိုခြင်းသည်၊ တံတံအဓိဝတ္ထာယ- ထိုထိုအရပ်တို့၌ စိုးအုပ်လျက်၊ ဝသန္တိနံ-
 နေကုန်သော၊ ဒေဝတာနံ- နတ်တို့၏၊ ဗဟုဘာဝဒဿနတ္ထံ- များကုန်သည် အဖြစ်ကို
 ပြခြင်း အကျိုးရှိ၏။

ဒသသဟဿစက္ကဝါဠေသု- တစ်သောင်းသော စကြဝဠာတို့၌ (တို့က) ဒေဝတာ-
 နတ်တို့သည်၊ ယဒိ သန္နိပတိတာ- အကယ်၍ စုဝေးရောက်လာကြကုန်အံ့၊ အထ-
 ထိုသို့စုဝေးရောက်လာကြကုန်လသော်၊ ကဿ- အဘယ်ကြောင့်၊ ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊
 ဒသဟိ စ လောကဓာတူဟိတိ- ဒသဟိ စ လောကဓာတူဟိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်
 မူအပ်ပါသနည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ စောဒနာဖွယ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒသသဟဿ
 ။ပ။ အဓိပ္ပေတာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ တေန- ထိုဒသသဟဿ ။ပ။
 အဓိပ္ပေတာ- ဟူသော စကားရပ်ဖြင့်၊ သဟဿိလောကဓာတု- တစ်ထောင်သော
 လောကဓာတ်ကို၊ ဣဓ- ဤပါဠိတော်၌၊ ဧကာ- တစ်ခုသော၊ လောကဓာတူတိ-
 လောကဓာတ် ဟူ၍၊ ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိရ၏၊
 လောဟပါသာဒေတိ- ကား၊ အာဒိတော- အဦးအစကာလ၌၊ ကတေ- ဆောက်လုပ်
 အပ်သော၊ လောဟပါသာဒေ- ကြေးပြာသာဒ်၌၊ ဗြဟ္မလောကေတိ- ကား၊ ဟေဋ္ဌိမေ-
 အောက်ဆုံး၌ဖြစ်သော၊ ဗြဟ္မလောကေ- ဗြဟ္မာ့ပြည်၌၊ တာဒေဝတာ- ထိုမျှလောက်
 များပြားလှသော နတ်ဗြဟ္မာတို့သည်၊ ဧဝံ- ဤသို့ဤပုံအပ်ဗူးထဲ၌ အကြားအရပ်
 ကွက်လပ်မရှိအောင် ထည့်ထားအပ်သော အပ်များကဲ့သို့ ပြည့်ကြပ်နေလောက်အောင်၊
 နိရန္တရာ- အကြားအရပ် ကွက်လပ်မရှိကုန်သည်၊ ယဒိဟောန္တိ- အကယ်၍ဖြစ်ကုန်အံ့၊
 ပစ္ဆာ- နောက်၌၊ အာဂတာနံ- လာကုန်သော နတ်ဗြဟ္မာတို့၏၊ ဩကာသောဧဝံ-

နေရာနေရာသည်ပင်၊ နဘဝေယျ- မရှိနိုင်တော့သည်မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ-
ဤသို့သော၊ စောဒနံ- စောဒနာဖွယ်ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ အာဟ- မိန့်ဆိုသည်ကား။
ယထာ ခေါ် ပနာတိအာဒိ- ယထာ ခေါ် ပန-အစရှိသည်တည်း။

သုဒ္ဓါဝါသကာယံ- သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာအပေါင်း၌၊ ဝါ- သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာဘုံ၌၊
ဥပပန္နာ- ပဋိသန္ဓေတည်နေကြသော ဗြဟ္မာတို့သည်၊ သုဒ္ဓါဝါသကာယိကာ-
သုဒ္ဓါဝါသကာယိက တို့မည်၏။ [ဤနေရာမျိုး၌ “သမူဟ၊ နိဝါသဝါစကော ဟိ အယံ
ကာယသဒ္ဓေါ”ဟု ဣတိဝုတ် အဋ္ဌကထာ (၂၄၂) ဖွင့်၏။] ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ယသ္မာ-
အကြင့်ကြောင့်၊ တာသံ- ထိုဗြဟ္မာတို့၏၊ သုဒ္ဓါဝါသဘူမိ- သုဒ္ဓါဝါသဘုံသည်၊
နိဝါသဌာနံ- အမြဲနေရာအရပ်သည် (ဟောတိ) တသ္မာ- ထို့ကြောင့် သုဒ္ဓါဝါသဝါသီနန္တိ-
ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ အာဝါသာတိ- ကား၊ အာဝါသဌာနဘူတာ- အမြဲနေရာ
ဌာနဖြစ်ကုန်သော (ပဉ္စဗြဟ္မာလောကာ- တို့သည်၊ ဟောန္တိ) ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ဒေဝတာ-
ဗြဟ္မာတို့သည်၊ (သုဒ္ဓါဝါသာ-၌လှမ်းစပ်) ဩရုဗ္ဗာဂိယာနံ- အောက်ကာမဘုံဘဝသို့
ပဋိသန္ဓေတည်နေကပ်ရောက်ကြောင်း ဖြစ်ကုန်သော၊ သံယောဇနာနဉ္စ- သံယောဇဉ်
တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဣတရေသံ- ထိုဩရုဗ္ဗာဂိယသံယောဇဉ်မှ တပါးကုန်သော၊
သံယောဇနာနဉ္စ- ဥဒ္ဓမ္မာဂိယသံယောဇဉ် တို့ကိုလည်းကောင်း၊ သမုစ္ဆိန္ဒနေန-
အကြွင်းမဲ့ပယ်ဖြတ်ခြင်းကြောင့် (အနာဂါမ်-ဗြဟ္မာတို့က ဩရုဗ္ဗာဂိယသံယောဇဉ်တို့ကို
အကြွင်းမဲ့ပယ်ဖြတ်၍ ခီကာသဝ ဗြဟ္မာတို့က ဥဒ္ဓမ္မာဂိယသံယောဇဉ်တို့ကို အကြွင်းမဲ့
ပယ်ဖြတ်ခြင်းကြောင့်) ဧတေသံ- ထိုဗြဟ္မာတို့၏၊ ဝါ- တို့မှာ၊ သုဒ္ဓေါ- သန့်ရှင်းစင်ကြယ်
သော၊ အာဝါသော- နေရာဘုံဌာနသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တေ-
ထိုဗြဟ္မာတို့သည်) သုဒ္ဓါဝါသာ- သုဒ္ဓါဝါသတို့မည်၏။

၃၃၂။ (ဧကော=တစ်ဦးသော ဗြဟ္မာသည်) အညတ္ထ- အရှေ့စကြဝဠာ နှုတ်ခမ်းရစ်မှ
အခြားသော နေရာ၌၊ ဩကာသံ- နေရာကို၊ ဝါ- နေခွင့်ကို၊ အလဘမာနော- မရသည်၊
(ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) ပုရတ္ထိမစက္ကဝါဠမုခေဋ္ဌိယံ- အရှေ့ဘက်၌ဖြစ်သော စကြဝဠာတိုက်
နှုတ်ခမ်းရစ်၌၊ ဩတရိ- ဆင်းသက်ပြီ၊ သေသာပိ- ကြွင်းသော ဗြဟ္မာတို့သည်လည်း၊
ဧဝံ- ဤနည်းတူတောင်စကြဝဠာနှုတ်ခမ်းရစ် အစရှိသော နေရာအသီးအသီး၌၊
(ဩတရိ- ပြီ) ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ အဘိမုခမဂ္ဂေါ- ရှေ့ရှုတည်တည်ဖြစ်သော
လမ်းသည်၊ ဗုဒ္ဓဝီထိ- ဗုဒ္ဓဝီထိမည်၏၊ ယာဝစက္ကဝါဠာ- စကြဝဠာတိုင်အောင်
(စကြဝဠာနှုတ်ခမ်းရစ်တိုင်အောင်) ဩတ္ထရိတုံ- လွှမ်းမိုးခြင်းငှာ၊ ဩဝရိတုံ- ပိတ်ပင်

သုတ်]

နိဒါန်းအဖွင့်

၁၃၁

တားဆီးခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ- မတတ်နိုင်၊ ပဟဋ္ဌဗုဒ္ဓဝိထိယာဝါတိ- ကား၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ သန္တိကံ- အနီးသို့၊ ဥပသင်္ကမန္တေဟိ- သွားရောက်ကြ ကုန်သော၊ တေဟိ ဒေဝဗြဟ္မေဟိ- ထိုနတ်ဗြဟ္မာတို့သည်၊ ဝဠုဝ္ဗိတဝိထိယာဝ- အသုံးပြု အပ်သော လမ်းဖြင့်သာ (အာဂန္တာ အဋ္ဌာသိ) သမိတိ သင်္ဂတိ- အပေါင်းအစုသည်၊ သန္နိပါတော- အစည်းအဝေးသည်၊ သမယော- သမယမည်၏၊ မဟန္တော- ကြီးစွာသော၊ သမယော- နတ်ဗြဟ္မာအစည်းအဝေးသည်၊ မဟာသမယော- မဟာသမယမည်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ မဟာသမူဟေတိ- ဟူ၍၊ အာဟ- ပြီ၊ ပဝဗ္ဗံ- ကြီးပွားစည်ကားသော၊ ဝနံ- တောသည်၊ ပဝနံ- ပဝနမည်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝနသဏ္ဍေတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ ဒေဝဗျူဟာ- ကား၊ ဒေဝသမူဟာ- နတ်ဗြဟ္မာ အပေါင်းအစု တို့သည်၊ (သမာဂတာ- လာကုန်ပြီ။)

သမာဒဟံသုတိ- ကား၊ (ဘိက္ခုဝေါ- ရဟန်းတို့သည်) သမာဒဟိတံ- တခုတည်းသော နိဗ္ဗာန်အာရုံ၌ စိတ်ကို ကောင်းစွာထားအပ်သည်ကို၊ လောကုတ္တရသမာဓိနာ- လောကုတ္တရသမာဓိဖြင့်၊ သုဠ- ကောင်းစွာ၊ အပ္ပိတံ- နိဗ္ဗာန်အာရုံ၌ စိတ်ကို ရောက်စေ အပ်သည်ကို၊ အကံသု- ပြုကြကုန်ပြီ၊ ပန- ထိုမှတစ်ပါး၊ ယထာသမာဟိတံ- နိဗ္ဗာန် အာရုံ၌ ထားအပ်မြဲတိုင်းသော စိတ်သည်၊ သမာဓိနာ- လောကုတ္တရသမာဓိနှင့် ယောဇိ- တံနာမ- ယှဉ်စေအပ်သည်မည်သည်၊ ဟေတိ- ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သမာဓိနာ ယောဇေသန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ သဗ္ဗေသံ- အားလုံးကုန်သော၊ ဂေါမုတ္တ- ဝင်္ကံဒီနံ- နွားကျင်ငယ်ကဲ့သို့ စိတ်ကောက်ကွေးသည် အဖြစ်အစရှိသည်တို့၏၊ ဝါ- တို့ကို၊ ဒုရသမူဟနိတတ္တာ- ဝေးစွာပယ်နှုတ်အပ်ပြီးကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗေ- အားလုံး ကုန်သော၊ (စိတ္တဿ- စိတ်၏) ဝင်္ကံကုဋိလဇိမှတာဝေ- နွားကျင်ငယ်ကဲ့သို့ ကောက်သည် အဖြစ်၊ ထယ်တုံးကဲ့သို့ ကောက်သည်အဖြစ်၊ လရေးကဲ့သို့ ကောက်သည်အဖြစ်တို့ကို၊ [သဗ္ဗေသံ- ဟူသော ဋီကာအဖွင့်အတိုင်း အဋ္ဌကထာမှ “သဗ္ဗေ” ကို “ဝင်္ကံကုဋိလဇိမှတာဝေ” ၏ ဝိသေသနပြုပါ၏၊] ဟရိတွာ- ပယ်ရှား၍၊ စိတ္တံ- စိတ်ကို၊ ဥဇုကံ- ဖြောင့်မတ်အောင်၊ အကရီသု- ပြုကုန်ပြီ၊ ဧတေဟိ- ဤအရာဝတ္ထုတို့ဖြင့်၊ အဿေ- မြင်းတို့ကို၊ နယတိ- ဆွဲငင်ခေါ်ဆောင်၏၊ ဣတိ- ထိုသို့မြင်းတို့ကို ဆွဲငင်ခေါ်ဆောင်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ယောတ္တာနိ- ကြိုးမည်ကုန်သော (တာနိ- ထိုအရာဝတ္ထုတို့သည်) နေတ္တာနိ- နေတ္တတို့မည်၏။

အဝီထိပဋိပန္နာနံ- လမ်းခရီးသို့ မသွားကုန်သော၊ အသာနံ- မြင်းတို့ကို၊ ဝီထိပဋိ- ပါဒနံ- လမ်းခရီးကို သွားစေခြင်းသည်၊ ရသ္မိဂ္ဂဟဏေန- ကြိုးကို ကိုင်ခြင်းဖြင့် ပဟောတိ- စွမ်းနိုင်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သဗ္ဗယောတ္တာနိ ဂဟေတွာ အစောဒေန္တောတိ- အစော- ဒေန္တော- ဟူ၍၊ ဝတ္တာ- ဖွင့်ဆိုပြီး၍၊ တံ ပန အစောဒနံ- ထိုမမောင်းနှင်ခြင်းဟူသည်၊ အဝါရဏမေဝ- (မညီမညာသွားနေသည်ကို) မတားမြစ်ခြင်း၊ (တားမြစ်ဖွယ်မလိုခြင်း) ပင်တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အစောဒေန္တော အဝါရေန္တောတိ- နှော-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ခီလံ- ငြောင့်တံသင်းသည်၊ ဘိတ္တိယံဝါ- နံရံ၌လည်းကောင်း၊ ဘူမိယံ ဝါ- မြေ၌လည်းကောင်း၊ အာကောဋိတံ- ရိုက်သွင်းအပ်သည်၊ (သမာနံ- ဖြစ်လသော်၊) ဒုန္နီဟရဏံ- ခက်ခဲစွာ ဆွဲနုတ်အပ်သည်၊ ဝါ- ဆွဲနုတ်နိုင်ခဲ့သည်၊ ဟောတိယထာစ- ဖြစ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပလိယံ- တံခါးကျည်မင်းတုပ်သည်၊ နဂရပ္ပဝေသနိဝါရဏံ- မြို့တွင်းသို့ ဝင်ခြင်းကို တားမြစ်သည်၊ ဟောတိယထာစ- ကောင်း၊ ဣန္ဒ္ဒီဇီလံ- တံခါးတိုင်သည်၊ **ဂန္တိရနေမံ**^၁- နက်သောမြေဝင်ရှိအောင်၊ သုနိခါတံ- ကောင်းစွာ ရိုက်သွင်းအပ်သည်၊ (သမာနံ- သော်၊) ဒုန္နီဟရဏံ- သည်၊ ဟောတိယထာစ- ကောင်း၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ ရာဂါဒယော- ရာဂအစရှိသော အကုသိုလ်တို့သည်၊ သတ္တ- သန္တာနတော- သတ္တဝါခန္ဓာအစဉ်မှ၊ ဒုန္နီဟရဏာစ- ခက်ခဲစွာ ပယ်နုတ်အပ်ကုန်သည် လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာနနဂရပ္ပဝေသနိဝါရဏာစ- နိဗ္ဗာန်ဟူသော မြို့တွင်းသို့ ဝင်ခြင်းကို တားမြစ်ကုန်သည် လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တေ- ထိုရာဂအစရှိသော အကုသိုလ်တို့ကို၊ ခီလန္တိ စ- ငြောင့်တံသင်းဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပလိယန္တိစ- ကောင်း၊ ဣန္ဒီဇီလန္တိစ- ကောင်း၊ ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။

တဏှာဇောယ- တဏှာတည်းဟူသော တုန်လှုပ်တတ်သော အကုသိုလ်၏၊ အဘာဝေန- မရှိခြင်းကြောင့်၊ အနေဇာ- အနေဖြစ်ကြကုန်သော၊ (ဧတေ ဘိက္ခု- ထိုငါးရာသော ရဟန်းတို့သည်၊) ပရမသန္တုဋ္ဌဘာဝေန- အမြင့်မြတ်ဆုံးသော ရောင့်ရဲကျေနပ်လွယ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ပုဂ္ဂိုလ်တို့ဖြစ်သည့်အတွက်) စာတုဒ္ဓိသတ္တာ- (တစုံတရာတွယ်တာမကပ်) အရပ်လေးမျက်နှာ ရှိကုန်သည်

၁။ **ဂန္တိရနေမံ** ။ ။ ဤသုတ်ဋီကာ၌ “ဂန္တိရနေမံ” ဟူ၍ ဣကာရန္တပါဌ် ရှိနေ၏၊ မြေဝင်တွင်း ဟူသော အနက်ကို ဟောသော နေမသဒ္ဓါဖြင့် “ဂန္တိရနေမံ”ဟု ရှိရမည်၊ နေမံ ဝုစ္စတိ ထမ္မာဒီဟိ အနုပဝိဋ္ဌဘူမိပုဒေသောတိ အာဟ “ဂန္တိရအာဝါဋ”တိ၊ ဂန္တိရံ ဘူမိံ အနုပဝိဋ္ဌတိ အတ္ထော၊ အင်္ဂုတ္တိရိန္ဒီကာ (၁၉၀၊သတ္တက) နှင့် ပါထိကဝဂ် ဋီကာ (၉၃။)

သုတ်]

ဒေဝတာသန္နိပါတအဖွင့်

၁၃၃

အဖြစ်ကြောင့်၊ အပ္ပဋ္ဌိဟတစာရိကံ- အပိတ်အပင် အဆီးအတားမရှိ လှည့်လည်
 ကြွသွားနိုင်ခြင်းအားဖြင့် စရန္တိ- ကြွသွားတော်မူကုန်၏။ ဂတာသေတိ- ကား၊ ဂတာဇဝ-
 ဆည်းကပ်ကြပြီးကုန်သည်သာတည်း။ ပရိနိဋ္ဌိတသရဏဂမနတ္တာ- ပြီးပြီးသော
 ကိုးကွယ်ရာဟူ၍ ဆည်းကပ်ခြင်းရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့် နပန ဂမိဿန္တိ- တကယ်ပင်
 ဆည်းကပ်လတ္တံ့မဟုတ်ကုန်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) လောကုတ္တရသရဏဂမနံ-
 လောကုတ္တရာမဂ်ဖြင့် ကိုးကွယ်ရာဟူ၍ ဆည်းကပ်ခြင်းကို (လောကုတ္တရာသရဏဂုံကို)
 အဓိပ္ပေတံ- အလိုရှိအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ နိဗ္ဗေမတိကသရဏဂမနေန ဂတာတိ-
 ဂတာ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ ဟိ- မှန်၏၊ တေ- ထိုလောကုတ္တရာသရဏဂုံဖြင့်
 ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ကြသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ နိယမေန- ကိန်းသေမူချ မြဲသောအားဖြင့်
 အပါယဘူမိစ- အပါယ်ဘုံသို့လည်း၊ နဂမိဿန္တိ- မလားရောက်ကြကုန်တော့လတ္တံ့၊
 ဒေဝကာယံစ- နတ်ခန္ဓာကိုယ်ကိုလည်း၊ ဝါ- နတ်အပေါင်းကိုလည်း၊ ပရိပူရေဿန္တိ-
 ပြည့်စေကုန်လတ္တံ့၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ ယေ- အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ လောကီယေန-
 လောကီကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ သရဏဂမနေန- ကိုးကွယ်ရာဟူ၍ ဆည်းကပ်ကြောင်း
 တရားဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓံ- မြတ်စွာဘုရားကို၊ သရဏံ- ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂတာသေ- ဆည်းကပ်
 ကြကုန်ပြီ၊ တေ- ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အပါယဘူမိ- အပါယ်ဘုံသို့၊ နဂမိဿန္တိ- မသွား
 ရောက်ကြကုန်လတ္တံ့၊ (တေ- ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊) ပစ္စယန္တရသမဝါယေ- နတ်ပြည်
 လားကြောင်းဖြစ်သော အခြားသော ကုသိုလ်အကြောင်းနှင့် ပေါင်းဆုံမိသည်၊ သတိ
 စ- ရှိပါသော်ကား၊ မာနသံ- လူဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဒေဟံ- ခန္ဓာကိုယ်ကို၊ ပဟာယ-
 ပယ်စွန့်၍၊ ဒေဝကာယံ- နတ်ခန္ဓာကိုယ်ကို၊ ပရိပူရေဿန္တိ- ပြည့်စေကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ-
 ဤကား၊ ဧတ္ထ- ဤဂါထာ၌၊ အတ္ထော- အနက်တည်း။

ဒေဝတာသန္နိပါတအဖွင့်

၃၃၃။ ဧတေသန္တိ- ဧတေသံ-ဟူသည်ကား၊ ဒေဝတာသန္နိပါတာနံ- နတ်ဗြဟ္မာ
 အစည်းအဝေးတို့၏၊ (ဧတံ- ဤမျှလောက်သော၊ ပရမံ ပမာဏံ- အလွန်ဆုံးသော
 နတ်ဗြဟ္မာအတိုင်းအတာသည်၊ အတ္ထိ) ဣဒါနီတိ- ကား၊ ဣမသ္မိကာလေ- ဤအချိန်၌၊
 ဗုဒ္ဓါနန္တိ- ကား၊ အညေသံ- အခြားကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ အဘာဝါ-
 မရှိခြင်းကြောင့်၊ (န ဝုတ္တော-၌စပ်) စိတ္တကလ္လတာ- စိတ္တကလ္လတာ-ဟူသည်၊ စိတ္တမဒ္ဒဝံ-
 စိတ်နူးညံ့သည်အဖြစ်တည်း၊ ပန- မေးဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ဘဂဝတာဝ- မြတ်စွာဘုရားသည်

သာလျှင်၊ မဟန္တာ- ကြီးမားလှသော၊ ဒေဝတာသမာဂမေ- နတ်ဗြဟ္မာအစည်းအဝေး၌၊
 နေသံ- ထိုနတ်ဗြဟ္မာတို့၏၊ နာမဂေါတ္တံ- အမည်အနွယ်ကို၊ ကထေတုံ- ဟောကြား
 မိန့်ဆိုခြင်းငှာ၊ သက္ကာ ကိ- တတ်နိုင်ပါသလော၊ ဣတိ- ဤကား အမေးတည်း၊ အာမ-
 မှန်ပါ၏၊ (ဘဂဝတာဝ- လျှင်၊ ကထေတုံ- ငှာ၊) သက္ကာ- တတ်နိုင်၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော
 အဖြေကို၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ဗုဒ္ဓါ နာမ မဟန္တာတိအာဒိ- ဗုဒ္ဓါနာမ မဟန္တာ-
 အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုဗုဒ္ဓါ နာမ မဟန္တာ-
 အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ဒိဋ္ဌန္တိ- ဒိဋ္ဌဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ ရူပါယတနံ- ရူပါယတနကို၊
 (အာစရိယော) အာဟ- ဆိုပြီ၊ သုတန္တိ- ဖြင့်၊ သဒ္ဓါယတနံ- ကို၊ (အာဟ) မုတန္တိ- ဖြင့်၊
 သမ္ပတ္တဂ္ဂါဟိ ဣန္ဒြိယ ဝိသယံ- မိမိထံမှောက်ရောက်လာသော အာရုံကို ယူတတ်သော
 ယာနအစရှိသော ဣန္ဒြိယရုပ်၏ အာရုံဖြစ်သော၊ ဂန္ဓရသဗောဋ္ဌဗ္ဗာယတနံ- ဂန္ဓာရုံ၊
 ရသာရုံ၊ ဗောဋ္ဌဗ္ဗာရုံဟူသော အာယတနကို (အာဟ) ဝိညာတန္တိ- ဝိညာတံ-ဟူသော
 ပါဠိဖြင့်၊ ဝုတ္တာ ဝသေသံ- ဆိုအပ်ပြီးသော ပစ္စာရုံမှတစ်ပါးသော၊ သဗ္ဗံ- အားလုံးသော၊
 ဥပယျံ- သိဖွယ်အာရုံကို၊ (အာဟ)

ပတ္တန္တိ- ဖြင့်၊ ပရိယေသိတွာ ဝါ- ရှားမှီး၍သော်လည်းကောင်း၊ အပရိယေသိတွာ
 ဝါ- မရှားမှီးမူ၍သော်လည်းကောင်း၊ သမ္ပတ္တံ- ရောက်အပ်ရအပ်သော အာရုံကို၊
 (အာဟ) ပရိယေသိတန္တိ- ဖြင့်၊ ပတ္တံဝါ- ရောက်အပ်ရအပ်သည်သော်လည်းဖြစ်သော၊
 အပတ္တံ ဝါ- မရောက်အပ် မရအပ်သည်သော်လည်းဖြစ်သော၊ ပရိယိဋ္ဌံ- ရှားမှီးအပ်သော
 အာရုံကို၊ (အာဟ- ပြီ) အနုဝိစရိတံ မနသာတိ- အနုဝိစရိတံ မနသာ-ဟူသော ပါဠိဖြင့်၊
 ကေဝလံ- ရှားမှီးအပ် မရှားမှီးအပ်သည်မဟုတ်ဘဲ သီးသန့်အားဖြင့်၊ မနသာ- စိတ်ဖြင့်၊
 အာလောစိတံ- ရှုစားကြံစည်အပ်သော အာရုံကို (အာဟ) ကတ္တစိ ။ပ။ ရူပါရမ္မဏေတိ-
 ကား၊ အဘိဓမ္မေ- အဘိဓမ္မာပါဠိတော်၌၊ နီလံ ပီတကန္တိအာဒိနာ- နီလံ ပီတကံ-
 အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဝိဘတ္တေ- ခွဲဝေအပ်သော၊ ယတ္ထ ကတ္တစိ- အမှတ်မထားတပါးပါးသော၊
 ရူပါရမ္မဏေ- ရူပါရုံ၌၊ ကိစ္ဆိ- တစုံတခုသော၊ ရူပါရမ္မဏံ ဝါ- ရူပါရုံသည်လည်းကောင်း၊
 န အတ္ထိ- မရှိ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ- ပုဒ်တို့ကို အနက်ယှဉ်စပ်ခြင်းကို၊ (ကာတဗ္ဗံ-
 ပြုရမည်၊) ဘေရိသဒ္ဓါဒိဝသေနာတိဇေတ္တာပိ- ဘေရိသဒ္ဓါဒိဝသေနအစရှိသော
 ပုဒ်တို့၌လည်း၊ ဧသေဝနယော- ယောဇနာပုံ ဤနည်းပင်တည်း၊ ယန္တိ- ယံဟူသည်ကား၊
 ယံ အာရမ္မဏံ- အကြင်အာရုံသည်၊ ဧတေသန္တိ- ကား၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊
 (ဉာဏမုခေ- ဉာဏ်မျက်နှာအပြင်၌၊)

ဣဒါနိ- သကဝစန သာဓုစကားကို ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ ယထာဝုတ္တံ- ပြဆိုအပ်ပြီး သမျှသော၊ အတ္တံ- အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ ပါဠိယာ- သာဓကပါဠိတော်ဖြင့်၊ သမတ္ထေတုံ- ခိုင်မြဲစေခြင်းငှာ၊ ယထာဟာတိအာဒိ- ယထာဟ-အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ၊ တဒါ- ထိုသို့ “ယံ ဘိက္ခဝေ ။ပ။ အနုဝိစရိတံ မနသာ” ဟူ၍ ဟောတော်မူပြီးရာအခါ၌၊ ဇာနနကိရိယာယ- သိခြင်းကိရိယာ၏၊ အပရိယောသိတ ဘာဝဒဿနတ္ထံ- မပြီးဆုံးသေးသော ပစ္စုပ္ပန်ကိရိယာ၏၊ အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဇာနာမီတိ- ဇာနာမိ-ဟူ၍၊ ဝတ္တာ- ဟောတော်မူပြီး၍၊ ယသ္မာ- အကြွင့်ကြောင့်၊ ယံ ကိစ္ဆိ- ကြွင်းမဲ့သည့် အားလုံးစုံသော၊ နေယျနာမ- သိဖွယ်တရား မည်သည်၊ (အတ္တိ- ရှိ၏၊) သဗ္ဗံ တံ- အားလုံးသော ထိုသိဖွယ်သိစရာဟူသမျှကို၊ ဝါ- သည်၊ ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အညာတံနာမ- မသိအပ်မသိနိုင်သည် မည်သည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ တမဟံ အဗ္ဘညာသိန္တိ- ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ- သည်၊) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ (တေ အဘဗ္ဗေ- ထိုမဂ်ဖိုလ်တရားထူးမရနိုင်၍ မကျွတ်ထိုက်သော သတ္တဝါတို့ကို၊ ဧကဝိဟာရေ- တစ်ကျောင်း တည်း၌၊ ဝသန္တေပိ- အတူနေသူတို့ကို သော်မှလည်း၊ ဗုဒ္ဓါ- မြတ်စွာဘုရားတို့သည်၊) န ဩလောကေန္တိ- ကြည့်ရှုတော်မမူကုန်၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) ပယောဇနာဘာဝတော- အကျိုးမရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

နကမ္မာဝရဏေန သမန္နာဂတာတိ အာဒိနာ- ဂတာ-အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော၊ (သတ္တာ- သတ္တဝါတို့သည်၊) ဝိပရိတာ- အဘဗ္ဗပုဂ္ဂိုလ်၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော ဘဗ္ဗ (ကျွတ်ထိုက်သော) သတ္တဝါတို့မည်၏၊ ယဿ မင်္ဂလာ သမူဟတာတိ- ယဿ မင်္ဂလာ သမူဟတာဟူ၍၊ အာရဘိတွာ- အားထုတ်ပြီး၍၊ ရာဂံ ။ပ။ ကာမေသုစာတိ အာဒိနာစ- ရာဂံ ။ပ။ ကာမေသုစ-အစရှိသည်ဖြင့်လည်း၊ ရာဂနိဂ္ဂဟကထာဗာဟုလ္လတော- ရာဂကိုနှိပ်ကွပ်ကြောင်း တရားစကား၏ များသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္မာပရိဗ္ဗာဇနီယသုတ္တံ- သမ္မာပရိဗ္ဗာဇနီယသုတ်သည်၊ ရာဂစရိတာနံ- ရာဂစရိုက်ရှိသော သတ္တဝါတို့အား၊ သပ္ပါယံ- လျောက်ပတ်၏၊ ပိယ ။ပ။ မစ္ဆရာစာတိ အာဒိနာစ- ပိယ ။ပ။ မစ္ဆရာစ-အစရှိသည်ဖြင့်၊ (အာဒိနဝိဘာဝနံ- ၌စပ်) ကလဟာဒယော- ခိုက်ရန် ဖြစ်ခြင်း အစရှိသည်တို့သည်၊ ယတော ဒေါသတော- အကြင် ဒေါသကြောင့်၊ သမုဋ္ဌဟန္တိ- ဖြစ်လာကုန်၏၊ သော ဒေါသောစ- ထိုဒေါသသည် လည်း၊ ယတော ပိယဘာဝတော- အကြင်ချစ်အပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (ချစ်ခင်ခြင်းကြောင့်

၁၃၆

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ

[မဟာသမယ

သမုဋ္ဌာတိ- ဖြစ်၏။) သောစ ပိယဘာဝေါ- ထိုချစ်အပ်သည်အဖြစ်သည်လည်း။ ယတော ဆန္ဒတော- အကြင်ဆန္ဒကြောင့်၊ သမုဋ္ဌာတိ- ၏။ ဣတိ- ဤသို့၊ ဖလတောစ- အကျိုးအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကာရကပရမ္ပရတောစ- အကြောင်းအဆက်ဆက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒေါသေ- ဒေါသ၌၊ အာဒိနဝိဘာဝန ဗာဟုလ္လတော- အပြစ်ကို ထင်ရှားဖော်ပြခြင်း၏ များသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ကလဟဝိဝါဒသုတ္တံ- ကလဟဝိဝါဒသုတ်သည်၊ ဒေါသစရိတာနံ- ဒေါသစရိုက်ရှိသော သတ္တဝါတို့အား၊ သပ္ပိယံ- လျောက်ပတ်၏။

အပွဲ ဟိ ဧတံ ။ပ။ ဘူမိန္ဒြိအာဒိနာ- အပွဲ ဟိ ဧတံ ။ပ။ ဘူမိ- အစရှိသော၊ နယေန- နည်းဖြင့်၊ သမ္မောဟဝိဓမ္မနတောစ- ပြင်းထန်စွာ တွေဝေခြင်း သဘောကို ဖျက်ဆီးတတ်သည်အဖြစ် (ဖျက်ဆီးကြောင်း၏အဖြစ်) ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပညာပရိဗြူဟနတောစ- ပညာကို တိုးပွားစေတတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ မဟာဗျူဟသုတ္တံ- မဟာဗျူဟသုတ်သည်၊ မောဟစရိတာနံ- မောဟစရိုက်ရှိသော သတ္တဝါ တို့အား၊ သပ္ပိယံ- ၏။ [ဂါထာအနက်ကား- (အဟံ- ငါဘုရားသည်၊ ဝိဝါဒဿ- (ဤငါ့အယူသာမှန်၏ဟု) ငြင်းခုံခြင်း၏၊ ဒုဝေ- ကဲ့ရဲ့ခံရခြင်း၊ ချီးမွမ်းခံရခြင်းအားဖြင့် နှစ်မျိုးကုန်သော၊ ဖလာနိ- အကျိုးတို့ကို၊ ဗြူမိ- ဟောတော်မူ၏၊ ဟိ- အမှန်စင်စစ်အားဖြင့်၊ ဧတံ- ဤငြင်းခုံခြင်း၏ အကျိုးနှစ်မျိုးသည်၊ အပွဲ- အနည်းငယ်မျှပင်၊ သမာယ- ရာဂအစရှိသော အကုသိုလ်တို့ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းငှာ၊ န အလံ- မစွမ်းနိုင်၊ (သပ္ပရိသော- သူတော်ကောင်းသည်၊ ဝိဝါဒဖလေ- ငြင်းခုံခြင်း၏ အကျိုးနှစ်မျိုး၌) ဧတမ္ပိ (အာဒိနဝံ)- ရာဂအစရှိသော အကုသိုလ်တို့ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ခြင်းဟူသော ဤအပြစ်ကိုလည်း၊ ဒိသ္မာ- မြင်ပြီး၍၊ အဝိဝါဒဘူမိ- ငြင်းခုံမှုကင်းကွာတည်နေရာ နိဗ္ဗာန်ကို၊ ခေမံ- ဘေးရန်ကုန်ခန်းငြိမ်းချမ်းရာ ဌာနဟူ၍၊ အဘိပဿံ (အဘိပဿန္တော) ရှုမြင်လျက်၊ နဝိဝါဒယေထ- မငြင်းခုံသင့်ပေသတည်း၊ သုတ္တနိပါတ်အဋ္ဌကထာ၊ ဒု-၂၇၃]

ပရဿ ။ပ။ ပရိဗ္ဗသာနာတိအာဒိနာ- ပရိဗ္ဗသာနာ-အစရှိသော၊ နယေန- နည်းဖြင့်၊ သန္တိဗ္ဗပရာမာသိတာပနယနမုခေန- မိမိ၏ အယူမှားကို လွဲမှားသောအားဖြင့် သုံးသပ်ခြင်းရှိသည် အဖြစ်ကို ပယ်ခြင်းကို အဦးပဓာနပြုသောအားဖြင့်၊ သဝိသယေသု- မိမိ၏ ဖြစ်ရာနယ်ပယ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟဏေသု- အယူကို စွဲလမ်းဖမ်းယူခြင်းတို့၌၊ ဝိသဋ္ဌဝိတက္ကဝိစ္ဆိန္ဒနဝသေန- ပျံ့လွင့်သော ဝိတက်ကို ပယ်ဖြတ်ခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ပဝတ္တတ္တာ- ဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ စူဠဗျူဟသုတ္တံ- စူဠဗျူဟ သုတ်သည်၊ ဝိတက္က- စရိတာနံ- ဝိတက်စရိုက်ရှိသော သတ္တဝါတို့အား၊ သပ္ပိယံ။ [ဂါထာအနက်- ပရဿ-

သုတ်]

ဒေဝတာသန္နိပါတအဖွင့်

၁၃၇

သူတပါး၏။ ဓမ္မိ- အယူကို၊ အနာနုဇာနိ- (အနာနုဇာနန္တော)- (ငါ့အယူမှတစ်ပါး အခြားသူ၏ အယူဟူသမျှ အမှားဟူ၍)၊ လက်သင့်မခံပယ်လှန်သည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍)၊ ဗာလောမကော (ဗာလဩမကော)-ယုတ်ညံ့သော လူဗာလသည်၊ နိဟိနပညော- ယုတ်နိမ့်သော ပညာရှိသူသည်၊ စေ ဟောတိ- အကယ်၍ ဖြစ်ငြားအံ့၊ (ဧဝံ သန္တေ- ဤသို့ ဖြစ်လသော်)၊ သဗ္ဗေဝ- အားလုံးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ တေ- ထိုအယူရှိသူ တို့သည်၊ ဗာလာ- လူဗာလတို့သည်၊ သုနိဟိနပညာ- အလွန်နိမ့်ကျသော ပညာရှိသူတို့ သည်၊ (ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ကိကာရဏံ- အဘယ်အကြောင်းကြောင့်နည်းဟူမူ)၊ သဗ္ဗေဝ- ကုန်သော၊ ဣမေ- ဤသို့သော အယူရှိသူတို့သည်၊ ဒိဋ္ဌိပရိစ္ဆသာနာ- မိမိတို့ အယူ၌သာ အမှန်ဟု စွဲမြဲသက်ဝင်နေကြသူတို့တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်ပေတည်း၊ [ဤဂါထာ၌ ပဌမပါဒသည် ဥပေန္တဝဇိရာပါဒဖြစ်သောကြောင့် “အနာနုဇာနိ” ဟု နာ၌ ဒီဃရှိနေ၏၊ စတုတ္ထပါဒသည် ဣန္ဒဝဇိရာပါဒဖြစ်၍ “ပရိစ္ဆသာနာ” ဟု သာ၌ ဒီဃရှိနေ၏။]

မူလံ ပပဉ္စသင်္ခါယံ ။ပ။ သိက္ခေတိ- မူလံ ။ပ။ သိက္ခေ-ဟူသော ဂါထာ၌ (ဧဝမာဒိဥပဒေသဿ-၌စပ်) ပပဉ္စသင်္ခါယ- ဝဋ်ဒုက္ခသံသရာနယ်ချဲ့ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော အကုသိုလ်အပေါင်း၏၊ မူလံ- ပင်ရင်းမူလဖြစ်သော၊ အဝိဇ္ဇာဒိကိလေသဇာတံ စ- အဝိဇ္ဇာအစရှိသော ကိလေသာအပေါင်းကိုလည်းကောင်း၊ အသ္မိတိ- ငါဖြစ်၏ဟူ၍၊ ပဝတ္တမာနဉ္စ- ဖြစ်သော မာနကိုလည်းကောင်း၊ ဣတိ သဗ္ဗံ- ထိုအားလုံးစုံသော အကုသိုလ်ကို၊ မန္တာ ပညာယ- ပညာဖြင့် ဥပရုဇ္ဈေယျ- ပိတ်ဆိုတားဆီးရမည်၊ အဇ္ဈတ္တံ- မိမိခန္ဓာအစ၌၊ ယာကာစိ- အားလုံးကုန်သော၊ ရူပတဏှာဒိဘေဒါ- ရူပတဏှာ အစရှိသော အပြားရှိကုန်သော၊ တဏှာ- တဏှာတို့သည်၊ ဥပဇ္ဇေယျ- ဖြစ်ကုန်ငြားအံ့၊ [နောက်၌ “တာသံ”နှင့် ကိုက်ညီအောင် ဗဟုဝစ်ပြင်လိုက်၏၊ သုတ္တနိပါတ် အဋ္ဌကထာ၌ လည်း ဗဟုဝစ်ရှိပါသည်။] တာသံ- ထိုရူပတဏှာအစရှိသော တဏှာတို့ကို၊ ဝိနယာ (ဝိနယာယ)- ပယ်သတ်ခြင်းငှာ၊ (တေသံ- တို့၏)၊ ဝူပသမာယ- ချုပ်ငြိမ်းခြင်းငှာ၊ သဒါ- အမြဲခပ်သိမ်း၊ သတော- သတိစွဲကပ်သည်၊ ဥပဋ္ဌိတဿတိ- စွဲကပ်တည်နေသော သတိရှိသည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ သိက္ခေယျ- ကျင့်ကြံအားထုတ်သင့်၏၊ ဝါ- အားထုတ် ရမည်၊ [ဤဋီကာအဖွင့်အတိုင်း ဂါထာကို အနက်ပေးပါလေ။ ဂါထာ၌ “ဣတိ ဘဂဝါ” ကို ဂါထာ၏ “သတော သိက္ခေ၏” နောက်၌ “ဣတိ- ဤသို့ ဘဂဝါ- သည်၊ အဝေါစ- မိန့်တော်မူပြီ”ဟု ဆိုပါလေ၊] ဣတိ- ဤသို့သော၊ ဧဝမာဒိဥပဒေသဿ- ဤသို့ အစရှိသော ညွှန်ပြချက် ဥပဒေ၏၊ သဒ္ဓေါ ဝ- သဒ္ဓါတရားရှိသော သူတော်ကောင်းသည်

သာလျှင်၊ ဘာဇနံ- တည်ရာသည်၊ (ဟောတိ) ဟိ- မှန်၏။ သော (ဥပဒေသော)-
ထိုလမ်းညွှန် ချက်သည်၊ တဿ (သဒ္ဓဿ)- ထိုသဒ္ဓါတရားရှိသူ၏။ အတ္တာဝဟော-
အကျိုးစီးပွားကို သယ်ဆောင်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တုဝဇ္ဇကသုတ္တံ- သည်၊
သဒ္ဓါစရိတာနံ- တို့အား၊ သပ္ပါယံ- လျောက်ပတ်၏။

ဝိတတဏှော ။ပ။ ပုရက္ခတန္တိ- ဝိတတဏှော ။ပ။ ပုရက္ခတံ- ဟူ၍ (ဝုတ္တံ-
၌လှမ်းစပ်) ယော- အကြင်ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သရီရဘေဒတော- ခန္ဓာပျက်စီးသည်မှ၊
ပုဗ္ဗေဝ- ရှေးဦးမဆွ အစကသာလျှင်၊ ပဟိနတဏှော- ပယ်အပ်ပြီးသော တဏှာရှိ၏။
တတောဓေဝ- ထို့ကြောင့်ပင်လျှင်၊ အတိတဒ္ဓသညိတံ- အတိတ်အခွန်ဟု သိမှတ်အပ်သော၊
ပုရိမကောဋ္ဌာသံ- (အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရတည်းဟူသော) ရှေးအတိတ်အုပ်စုကို၊ တဏှာနိ-
ဿယေန- တဏှာ၏ မှီရာအဖြစ်ဖြင့်၊ အနိဿိတော- မမှီတွယ်၊ ဝေမဇ္ဈေ- အလယ်
ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော၊ အဒ္ဓနိပိ- အခွန်၌လည်း၊ (ဝိညာဏ် နာမ်ရပ် အစရှိသော အခွန်၌လည်း၊)
ရတ္ထော တိ အာဒိနာ- တပ်မက်သူအစရှိသည်ဖြင့်၊ န ဥပသင်္ခါတဗ္ဗော- မခေါ်ဆိုထိုက်
[ဋီကာ၌ “န” ကျပျောက်၏။] တဿ အရဟတော- ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (သန္တာနေ-
ခန္ဓာအစဉ်၌) တဏှာဒိဋ္ဌိပုရက္ခာရာနံ- တဏှာဒိဋ္ဌိဟူသော ရှေ့သွား ဦးဆောင်
တရားတို့၏၊ အဘာဝါ- မရှိခြင်းကြောင့်၊ အနာဂတေ- အနာဂတ်ဖြစ်သော၊ အဒ္ဓနိ-
အခွန်၌၊ (ဇာတိဇရာမရဏဟူသော အခွန်၌) ကိစ္ဆိ- ဖိုးစဉ်းအနည်းငယ်မျှသော၊ ပုရက္ခတံ-
ရှေ့ဆောင်ရှေးသွားတရားသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ဣတိ အာဒိနာ- ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့်၊
ဧဝံ- ဤမျှလောက်၊ ဂမ္ဘီရကထာ ဗာဟုလ္လတော- နက်နဲသော တရားဒေသနာများပြား
သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုရာဘေဒသုတ္တံ- သုတ်သည်၊ ဗုဒ္ဓိစရိတာနံ- တို့အား၊ သပ္ပါယံ-
၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ကတွာ- နှလုံးသွင်းပိုက်မှုပြု၍၊ အထ ။ပ။ ဝဝတ္ထပေတွာတိ- ဟူ၍၊
(အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

မနသာကာသီတိ- ကား၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ စရိယာယ- ရာဂစရိုက်အစရှိသော
စရိုက်၏၊ ဝသေန- အလိုအားဖြင့်၊ မနသိ- စိတ်နှလုံး၌၊ ကတွာ- သွင်းပိုက်ထားပြီး၍၊
ပုန- တဖန်၊ တံသဒိသံ- ထိုနှလုံးသွင်းပိုက်မှုနှင့် အလားတူစွာသာလျှင်၊ အတ္တနော-
ကိုယ်တော်မြတ်၏၊ ဒေသနာနိက္ခေပယောဂျတာဝသေန- ဒေသနာတော်ကို ဝေနေယျ
တို့၏ သန္တာန်၌ချထား (ဟောကြား) ခြင်းငှာ သင့်လျော်သည် အဖြစ်နှင့်စပ်သော
အားဖြင့် မနသိ- စိတ်နှလုံးတော်၌၊ အကာသိ- သွင်းထားတော်မူပြီ၊ အတ္တဇ္ဈာ သယေန
နုခေါ ဇာနေယျာသီတိ-ကား၊ ပရဇ္ဈာသယာဒိ- ကိုယ်တော်မှ တပါးသော တရားနာ

သုတ်]

ဒေဝတာသန္နိပါတအဖွင့်

၁၃၉

ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အလိုဆန္ဒအစရှိသည်ကို၊ အနုပေက္ခိတွာ- မဇ္ဇေမုနိ၊ မယုယေဝ- ငါဘုရား၏ သာလျှင်၊ အဇ္ဈာသယေန- အလိုဆန္ဒတော်ဖြင့်၊ အာရဒ္ဓဒေသနံ- အားထုတ်အပ်သော ဒေသနာတော်ကို၊ ဇာနေယျနုခေါ- သိနိုင်မည်လော၊ ပရဇ္ဈာသယေနာတိ- ကား၊ သန္နိပတိတာယ- စည်းဝေးရောက်လာသော၊ ပရိသာယ- ပရိသတ်၌၊ (ပရိသတ်ထဲက) ကဿစိ- တစ်ဦးဦး၏၊ အဇ္ဈာသယေန- အလိုဆန္ဒဖြင့်၊ (အာရဒ္ဓဒေသနံ- ကို၊ ဇာနေယျ- နုခေါ) အတ္ထုပ္ပတ္တိကေနာတိ- ကား၊ ဣဓ- ဤနတ်ဗြဟ္မာအစည်းအဝေး၌၊ သမုဋ္ဌိတ- အဋ္ဌုပ္ပတ္တိယာ- ပေါ်ပေါက်လာသော အကြောင်းအရာ တစ်ခုခုဖြစ်လာခြင်းကြောင့် (အာရဒ္ဓဒေသနံ ဇာနေယျနုခေါ) ပုစ္ဆာဝသေနာတိ- ကား၊ ကဿစိ- တစ်ဦးဦးသော၊ ပုစ္ဆန္တဿ- မေးမြန်းသော သူ၏၊ ပုစ္ဆာဝသေန- ပုစ္ဆာနှင့်စပ်သောအားဖြင့်၊ အာရဒ္ဓဒေသနံ ဇာနေယျ-နုခေါ- လော။ ဣတိ- ဤကား (အတ္ထော- အနက်တည်း။)

သစေ ပစ္စေက ဗုဒ္ဓေါ ဘဝေယျာတိ ဣဒံ- ဘဝေယျ-ဟူသော ဤစကားကို၊ ဣမေသံ သုတ္တာနံ- ဤသုတ်တရားတော်တို့ကို၊ ဒေသနာယ- ဟောကြားခြင်းငှာ၊ ပုစ္ဆာ- မေးမြန်းခြင်းဟူသည်၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနံ- ပစ္စေကဗုဒ္ဓအရှင်မြတ်တို့၏၊ ဘာရိယာ စ- လေးလံစွာ ထမ်းဆောင်အပ်သော ဝန်ထုပ်သည်လည်းကောင်း၊ အဝိသယာစ- စွမ်းဆောင်သော အရာမဟုတ်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ဤအကြောင်းအရာကို၊ ဒဿနတ္ထံ- ပြခြင်းငှာ၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ သောပိ န သက္ကာဏေယျာတိ- ဧကယျ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤအမေးပုစ္ဆာထုတ်၍ ဟောအပ်သော တရားကို သိနိုင်ကြရာ၌၊ ယသ္မာ- အကြံကြောင့်၊ အနုမတိပုစ္ဆာဝါ- တရားနာသူတို့၏၊ အလိုဆန္ဒအယူအဆကို မေးမြန်းခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ ကထေတုကမ္ပတာပုစ္ဆာဝါ- ကိုယ်တိုင်ဖြေဆိုခြင်းငှာ အလိုရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် မေးမြန်းခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ န ယုတ္တာ- မသင့်လျော်၊ အထ ခေါ- အမှန်စင်စစ်ကား၊ ဒိဋ္ဌသံသန္နနာပုစ္ဆာသဒိသီ- မိမိသိမြင်အပ်ပြီးသော အကြောင်းအရာကို နှီးနှောတိုက်ဆိုင်လို၍ မေးမြန်းခြင်းနှင့်တူသော၊ ပုစ္ဆာဝါ- ပုစ္ဆာသည်လည်းကောင်း၊ ဝိမတိစ္ဆေဒနပုစ္ဆာသဒိသီ- ယုံမှားမှုကို ပယ်ဖြတ်လိုခြင်းကြောင့် မေးမြန်းခြင်းနှင့်တူသော၊ ပုစ္ဆာဝါ- ကောင်း၊ ယုတ္တာ- သင့်လျော်၏၊ တာဝ- ထိုပုစ္ဆာနှစ်မျိုးတို့သည်သာလျှင်၊ ပုဂ္ဂလ- ဇ္ဈာသယဝသေန- ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အလိုဆန္ဒနှင့်စပ်သောအားဖြင့်၊ ပဝတ္တိတာနာမ- ဖြစ်စေ အပ်သည်မည်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ယတာဓမ္မဝသေန- ဟောတော်မူအပ် သမျှသော တရားနှင့်စပ်သောအားဖြင့်၊ ပဝတ္တိတာနာမ- ကုန်သည်၊ (န ဟောန္တိ- မဖြစ်ကုန်၊)

တတ္ထ- ထိုအမေးပုစ္ဆာထုတ်၍ တရားဟောတော်မူရာ၌ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်
 တထာ- ထိုသို့ အမေးပုစ္ဆာထုတ်၍ တရားဟောတော်မူလိုသော ဆန္ဒတော်အတိုင်း၊
 သယမေဝ- ကိုယ်တော်တိုင်သာလျှင်၊ ပုစ္ဆိတွာ- မေးမြန်း၍၊ သယမေဝ- လျှင်၊ ယဒိ
 ဝိဿဇ္ဇေယျ- အကယ်၍ ဖြေဆိုတော်မူငြားအံ့၊ (ဧဝံသတိ- ဤသို့ဖြေဆိုတော်မူသည်
 ဖြစ်လသော်၊) သုဏန္တိနံ- ကြားနာကြကုန်သော၊ ဒေဝတာနံ- နတ်ဗြဟ္မာတို့၏၊
 သမ္မောဟော- တွေဝေ ခြင်းသည်၊ ဝါ- ယုံမှားတွေးတောခြင်းသည်၊ ဘဝေယျ- ဖြစ်ရာ၏၊
 (ကိန္တိ- အဘယ်သို့ ဘဝေယျ- ဖြစ်ရာသနည်းဟူမူ) ဧတံ- ဤသို့ ကိုယ်တော်တိုင်မေး၍
 ကိုယ်တော်တိုင် ဖြေခြင်းသည်၊ ကိံ နာမ- အဘယ်မည်ပါလေသနည်း၊ ဘဂဝါ- သည်၊
 ပဌမံ- ရှေးဦးစွာ၊ ဧဝံ- ဤသို့ အာဟ- ဟောတော်မူပြီ၊ (မေးတော်မူပြီ) ပုနပိ- နေက်ထပ်
 တဖန်လည်း၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ အာဟ- ဖြေဆိုဟောကြားတော်မူပြီ၊ ဣတိ- သို့၊ (သမ္မော-
 ဟော- သည်၊ ဘဝေယျ- ဖြစ်လေရာ၏၊) (ဒေဝတာ- နတ်ဗြဟ္မာတို့သည်၊) အန္တကာရံ-
 အမိုက်မှောင်ထဲသို့၊ ပဝိဋ္ဌာဝိယ- ဝင်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ တသ္မာ-
 ထို့ကြောင့်၊ ဧဝမ္မေတာ ။ပ။ ပဋိဝိဇ္ဈိတန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန- သည်၊) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ပန-
 စင်စစ်သော်ကား၊ ယထာဓမ္မဒေသနာယံ- ဟောတော်မူအပ်သော တရားတော်တိုင်း၌၊
 ကထေတုကမျတာ ဝသေန- ကိုယ်တော်တိုင်ဖြေဆိုခြင်းငှာ အလိုရှိတော်မူသည်
 အဖြစ်ဟူသော အလိုသဘော အားဖြင့် ပစ္ဆနေန- မေးမြန်းနေခြင်းကြောင့် သမ္မောဟော-
 သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ)

သူရိယော- နေသည်၊ ဥဂ္ဂတော- တက်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒေဝသံဃော- နတ်
 အပေါင်းသည်၊ အာဟ- ပြောဆိုပြီ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့် အာဟ- ပြောဆိုသနည်း၊)
 အာသန္နတရတာဝေန- အထူးသဖြင့်၊ နီးကပ်သည်အဖြစ်ဖြင့်၊ ဩဘာသဿ-
 အရောင်၏၊ ဝိပုလဥဌာရတာဝတော- ပြန့်ပွားများပြားလာသည်အဖြစ်ကြောင့် (အာဟ-
 ပြီ) ဧကိဿာ လောကဓာတုယာတိသုတ္တေ- ဧကိဿာလောကဓာတုယာ- အစရှိသော
 ပါဠိတော်၌၊ အာဂတနယေန- လာသောနည်းဖြင့်၊ ပန- အမှန်တကယ်ပင်၊ သဗ္ဗတ္ထေဝ-
 အားလုံးသော လောကဓာတ်တစ်ခုလုံး၌ပင်လျှင်၊ ဒွေ- နှစ်ဆူကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါ- မြတ်စွာ
 ဘုရားတို့သည်၊ အပုဗ္ဗံ အစရိမံ- ရှေ့လည်းမကျ နောက်လည်းမကျ တပြိုင်နက်သော
 ခဏ၌၊ န ဟောန္တေဝ- မပွင့်ထွန်းတော်မူကုန်သည်သာတည်း၊ တေနေဝ- ထို့ကြောင့်ပင်၊
 အနန္တသု ။ပ။ အဒ္ဓသာတိ- ဟူ၍၊ အာဟ- ပြီ၊ [ဤပါဠိဝါကျကို အဋ္ဌကထာ၌ မတွေ့ပါ။]
 ဝါထာယံ- ဝါထာ၌၊ (အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏၊)

သုတ်]

ဒေဝတာသန္နိပါတအဖွင့်

၁၄၁

ပုတ္တမိတိ- ပုတ္တမိ-ဟူသောသဒ္ဒါဖြင့်၊ နိမ္မိတဗုဒ္ဓေါ- ဖန်ဆင်းအပ်သော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဘဂဝန္တံ- မြတ်စွာဘုရားကို၊ ပုစ္ဆိတုံ- မေးခြင်းငှာ၊ ဩကာသံ- အခွင့်ကို၊ ကာရာပေသိ- ပြုစေ တော်မူပြီ၊ မုနိန္ဒိ- မုနိဟူသည်ကား၊ ဗုဒ္ဓမုနိ- သက်တော်ထင်ရှားဘုရားတည်း ဟူသော မုနိကို၊ (ပုတ္တမိ- မေးပါ၏။) ပဟူတပညန္တိ- ကား၊ မဟာပညံ- ကြီးသောပညာ ရှိတော် မူသော (မုနိ- မြတ်စွာဘုရားကို၊) တိဏ္ဏန္တိ- ကား၊ စတုရောယတိဏ္ဏံ- လေးပါးသော ဩဃကို ကူးခတ်လွန်မြောက်တော်မူပြီးသော။

ပါရဂုံတန္တိ- ကား၊ နိဗ္ဗာနပုတ္တံ- နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်တော်မူသော၊ ဝါ- တနည်းကား၊ သဗ္ဗဿ- အားလုံးသော၊ ဥေယျဿ- သိဖွယ်တရားဟူသမျှ၏၊ ပါရံ ပရိယန္တံ- အပြီးအဆုံးသို့ ဂတံ- ရောက်တော်မူသော၊ သဉ္ဇပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဝသေန- ဝိပါင်နာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်အကြွင်းအကျန်နှင့်တကွဖြစ်သော ငြိမ်းအေးခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ပရိနိဗ္ဗုတံ- ကိလေသခပ်သိမ်းငြိမ်းအေးတော်မူသော၊ ဌိတတ္တန္တိ- ကား၊ လောကဓမ္မေဟိ- လောကဓမ္မတို့က၊ အကမ္မနေယျတာယ- မလှုပ်ရှားစေနိုင်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အဝဋ္ဌိတစိတ္တံ- ခိုင်မြဲစွာ သက်ရောက်တည်နေသော စိတ်ရှိတော်မူသော၊ (မုနိ- သက်တော်ထင်ရှား မုနိရှင်တော်မြတ်ဘုရားကို၊ ပုတ္တမိ) နိက္ခမ္မဃရာ ပနုဇ္ဇ ကာမေတိ- ကား၊ ဝတ္ထုကာမေ- ဝတ္ထုအာရုံကာမဂုဏ်တို့ကို၊ ပနုဒိတွာ- ပယ်နုတ်စွန့်ပစ်တော်မူပြီး၍၊ ဃရာဝါသာ- အိမ်ဟူသော နေရာဌာနမှ၊ ဝါ- အိမ်ရာတည်ထောင်လှူဘောင်မှ၊ နိက္ခမ္မ- ထွက်ခွာတော် မူပြီး၍၊ ကထံ ။ပ။ ပရိဗ္ဗဇေယျာတိ- ကား၊ သော ဘိက္ခု- ထိုအိမ်ရာတည်ထောင် လှူဘောင်မှ ထွက်ခွာခဲ့သော ရဟန်းသည်၊ ကထံ- အဘယ်နည်း အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ သမ္မာ- ကောင်းစွာ၊ ပရိဗ္ဗဇေယျ- သွားလာနေထိုင်ပါသနည်း၊ ဂစ္ဆေယျ- လှည့်လည် ကျင့်သွားပါသနည်း၊ ဝိဟရေယျ- ကျင့်ကြံနေထိုင်ပါသနည်း၊ အနုပလိတ္တော- ကာမဂုဏ်အာရုံ၌ တဏှာဖြင့် မလိမ်းကပ်မငြိတွယ်သည်၊ ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ လောကံ- သတ္တလောကကို၊ (ခန္ဓာလောကကို၊) အတိတ္တမေယျ- ကျော်လွန်ပါသနည်း၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္တော- ဂါထာအနက်တည်း။

၃၃၄။ သိလောကမနုကဿာမီတိ ဧတ္ထ- သိလောကမနုကဿာမိ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ပါဒသမုဒယော- ဂါထာပါဒအပေါင်းသည်၊ သိလောကောနာမ- သိလောကမည်၏၊ ဣသီဟိ- ရှေးရှေးရသေ့တို့သည်၊ ဝုစ္စမာနာ- ရွတ်ဆိုအပ်သော ပါဒအပေါင်းကို၊ ဂါထာတိပိ- ဂါထာဟူ၍လည်း၊ ဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ ပါဒေါ- ဂါထာပါဒသည် ပင်လျှင်၊ နိယတဝဏ္ဏာနုပုဗ္ဗိကာနံ- အမြဲပုံသေသတ်မှတ်အပ်သော အက္ခရာ

အစဉ်ရှိကုန်သော၊ ပဒါနံ- ပုဒ်တို့၏၊ သမ္မဟော- အပေါင်းအစုတည်း၊ တံ သိလောကံ- ထိုပုဒ်အပေါင်း ဖြစ်သော ဂါထာကို၊ အနုကဿာမိ- သင့်လျော်စွာပြုအံ့၊ ပဝတ္တယိ- သာမိ- ဖြစ်စေအံ့၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော အနက်ကို ပြလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အက္ခရ ၂၂။ ပဝတ္တယိသာမိတိ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်တော်မူပြီ၊ ယတ္ထာတိ- ယတ္ထ-ဟူသောသဒ္ဒါသည်၊ အဓိကရဏေ- အဓိကရဏကာရက အနက်၌၊ ဘုဗ္ဗိ- သတ္တမိဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဒါတည်း၊ အာမေဉိတလောပေန- အာမေဉိတံကျေသော အားဖြင့်၊ အယံ နိဒ္ဒေသော- ဤယတ္ထ- ဟု ညွှန်ပြခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ယေသု ယေသု ဌာနေသုတိ- ယေသု ယေသု ဌာနေသု-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ [ယတ္ထ ယတ္ထ-ဟု ဝိစ္ဆာ အနေအားဖြင့်၊ နှစ်ပုဒ်ဆိုလိုလျက် တစ်ပုဒ်ကို ချေထားသည် ဟူလို၊ ဤ၌ ဝိစ္ဆာကိုပင် အာမေဉိတဟု သုံးနှုန်းသည်၊]

ဘုမ္မာတိ- ကား၊ ဘူမိပဋိဗဒ္ဓနိဝါသာ- မြေ၌ဆက်စပ်သော သစ်ပင်အစရှိသော နေရာရှိကုန်သော၊ (ဒေဝတာ- နတ်တို့သည်၊) တံတံနိဿိတာတိ- ကား၊ တံတံ ဌာနံ- ထိုထိုသစ်ပင် တော တောင်အစရှိသောနေရာကို၊ နိဿိတဝန္တော- မှီခိုနေကုန်သည်၊ [နိ+သိ+တဝန္တ] နိဿာယ- မှီခို၍၊ ဝသမာနာ- နေကုန်သည် (ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊) တေဟိ- ထိုနတ်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ- တကွ၊ သိလောကံ- ဂါထာကို၊ အနုကဿာမိ- သင့်လျော်စွာ ပြုအံ့၊ ဝါ- ဖွဲ့စပ်အံ့၊ (ထိုနတ်တို့၏အမည် အနွယ် နေရာဌာနစသည်ကို ဂါထာဖွဲ့စပ် ဟောကြားအံ့ဟူလို) ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယော- ဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း၊ ယေသိတာ ဂိရိဗုဒ္ဓန္တိ ဣမိနာ- ယေ သိတာ ဂိရိဗုဒ္ဓရ်-ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ တေသံ- ထိုရဟန်းတို့၏၊ ဝိဝေကဝါသံ- ဆိတ်ငြိမ်စွာနေခြင်းကို၊ (ဘဂဝါ- သည်၊) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏၊ ပဟိတတ္တာ သမာဟိတာတိ ဣမိနာ- ပဟိတတ္တာ သမာဟိတာ- ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ (တေသံ- ထိုရဟန်းတို့၏၊) ဘာဝနာဘိယောဂံ- ဘာဝနာကို အားထုတ်ခြင်းကို၊ (ဘဂဝါ- သည်၊ ဒဿေတိ) (တေ ဘိက္ခု- ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊) ပဉ္စသတသင်္ချိတ္တာ- ငါးရာအရေအတွက် ရှိကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗဟုဇနာ- များစွာသော ရဟန်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ) (တေ ဘိက္ခု- တို့သည်၊) ပဋိပက္ခဘိဘဝန- တောစ- ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာတို့ကို လွှမ်းမိုးကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ တေဇဿဒတာယစ- ပြင်းထန်ထက်မြက်သော တန်ခိုးရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သီဟာဝိယ- ခြင်္သေ့နှင့်တူကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊)

သုတ်]

ဒေဝတာသန္နိပါတအဖွင့်

၁၄၃

ပဝိဝိတ္တကာယ- (အပေါင်းအဖော် ကိလေသာ တို့နှင့်) ကင်းကွာတိတ်ဆိတ်သူတို့၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ နိလိနာ- ကိန်းအောင်းနေတော် မူကုန်၏၊ ဧကတ္တန္တိ- ကား၊ ဧကီဘာဝံ- တစ်ပါးတည်း အဖြစ်သို့၊ (ဥပဂတာ- ကပ်ရောက်တော်မူကုန်၏။)

ဩဒါတစိတ္တာ ဟုတ္တာ သုဒ္ဓါတိ- ကား၊ အရဟတ္တမဂ္ဂါဓိဂမေန- အရဟတ္တမဂ်ကို ရခြင်းကြောင့်၊ ပရိယောဒါတစိတ္တာ- ဖြူစင်သော စိတ်ရှိကုန်သည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်ကြ၍၊ သုဒ္ဓါ- စင်ကြယ်သန့်ရှင်းကုန်၏၊ ကေဝလံ- စိတ်အားဖြင့် စင်ကြယ်ခြင်း မပါဘဲ သီးသန့်၊ သရီရသုဒ္ဓိယာဝ- ကိုယ်အားဖြင့် စင်ကြယ်ခြင်းဖြင့်သာလျှင် (သုဒ္ဓါ- စင်ကြယ်ကုန်သည်။) န- မဟုတ်ကုန်၊ ဝိပ္ပသန္နာတိ- ကား၊ အရိယမဂ္ဂပ္ပသာဒေန- အရိယမဂ်ကြောင့် ကြည်လင်ခြင်းအားဖြင့်၊ ဝိသေသတော- အထူးအားဖြင့်၊ ပသန္နာ- ကြည်လင်တော် မူကြကုန်၏၊ စိတ္တဿ- စိတ်၏၊ အာဝိလဘာဝကရာနံ- နောက်ကျသည်အဖြစ်ကို ပြုတတ်ကုန်သော၊ ကိလေသာနံ- ကိလေသာတို့၏၊ အဘာဝေန- မရှိခြင်းကြောင့်၊ အနာဝိလာ- မနောက်ကျကုန်၊ ဘိက္ခု ဇာနိတွာတိ- ကား၊ ဘိန္နကိလေသေ- ဖြိုခွဲအပ် ပြီးသော ကိလေသာရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခု- ရဟန်းတို့ကို၊ ဣမေ- ဤရဟန်းတို့သည်၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ- ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ဖြင့် ဧတေ ဒေဝကာယေ- ဤနတ်ဗြဟ္မာခန္ဓာကိုယ်တို့ကို ဝါ- နတ်ဗြဟ္မာအပေါင်းတို့ကို၊ ပဿန္တိ- မြင်နိုင်ကုန်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဇာနိတွာ- သိတော်မူ၍၊ (အာမန္တယီ- သိစေတော်မူပြီ) သဝနန္တေ ဇာတတ္တာတိ- ကား၊ ဓမ္မဿဝန- ပရိယောသာနေ- တရားနာခြင်းကိစ္စ၏ အဆုံး၌၊ အရိယဇာတိယာ- အရိယာ အမျိုးဇာတ်အားဖြင့်၊ ဇာတတ္တာ- တပည့်ဖြစ်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (သာဝကေ- တပည့်ဖြစ်သော ရဟန်းတို့ကို၊ အာမန္တယီ) ဣဒံသဗ္ဗန္တိ- ကား၊ ဘိယျော ပဉ္စသတေတိ အာဒိကံ- ဘိယျောပဉ္စသတေ-အစရှိသော၊ ဣဒံသဗ္ဗံ- ဤအားလုံးသော ပါဠိတော် စကားရပ်ကို၊ (ဝဒတိ- မိန့်တော်မူ၏၌စပ်)

ဘဒ္ဒတ္တာယ ဝီရိယံ ကရိသူတိ- ကား၊ (တေစ ဘိက္ခု- တို့သည်လည်း) ဒိဗ္ဗစက္ခု- ဉာဏာဘိဟာရဝသေန- မိမိတို့စိတ်ကို ဒိဗ္ဗစက္ခု ဉာဏ်သို့ရှေ့ရှုဆောင်ခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ဝီရိယံ- ကို၊ ဥဿာဟံ- အားထုတ်မှုကို၊ အကံသု- ပြုကြကုန်ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ န တံ တေဟိတိ အာဒိ- န တံ တေဟိ-အစရှိသည်ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သတ္တရိန္တိ- သတ္တရီ-ဟူသော ပါဠိကို၊ တကာရဿ- တအက္ခရာ၏၊ ရကာရာဒေသံ- ရအက္ခရာ အပြုကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ သတ္တတိ- (၇၀) သော၊ (သဟဿာနိ- နတ်ဗြဟ္မာအထောင်တို့ကို၊ အဒက္ခံ- မြင်ကြကုန်ပြီ) ဣတိ- ဤကား။

အတ္ထော- အနက်တည်း။ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ သဟဿန္တိ- သဟဿံ-ဟူသော သဒ္ဒါသည်။ အနုဝတ္တတိ- လိုက်လာ၏။ သတ္တတိယောဂေန- (ထိုသဟဿသဒ္ဒါက) သတ္တတိသဒ္ဒါနှင့် ယှဉ်တွဲရခြင်းကြောင့်။ ဗဟုဝစနံ- “သဟဿာနိ”ဟု အများအပြားအနက် ဟောသဒ္ဒါသည်။ (ဟောတိ) တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဧကေ ။ပ။ သဟဿာနိတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ၊ အနန္တန္တိ- ကား၊ အန္တရဟိတံ- အဆုံးအပိုင်းအခြားမှ ကင်းသော နတ်ဗြဟ္မာအပေါင်းကို (အဒ္ဓကံ) ပန- ဆက်၊ တံ- ထိုအဆုံးအပိုင်းအခြားမှ ကင်းသည်ဟူသည်။ အတိဝိယ- အလွန်အကဲ သာလျှင်၊ မဟန္တိနာမ- များသည် မည်သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝိပုလန္တိ- ဝိပုလံဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

အဝေက္ခိတ္တာတိ- ကား၊ ဉာဏစက္ခုနာ- ဉာဏ်စက္ခုဖြင့်၊ ဝိသုံ ဝိသုံ- အသီးအသီး၊ အဝေက္ခိတ္တာ- ကြည့်ရှုတော်မူ၍၊ ဝဝတ္ထိတ္တာနာတိပိ- ဝဝတ္ထိတ္တာနဟူ၍လည်း၊ ပဌန္တိ- ရွတ်ဆိုကြကုန်၏။ သော ဧဝအတ္ထော- ထိုဉာဏ်စက္ခုဖြင့် အသီးအသီးကြည့်ရှုခြင်း အနက်သည်သာလျှင်၊ (ဟောတိ) တံ အဝေက္ခနံ- ထိုကြည့်ရှုခြင်းဟူသည်။ နိစ္ဆယကရဏံ- ဆုံးဖြတ်မှုပြုခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝဝတ္ထပေတ္တာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေး၌၊ ဝုတ္တဂါထာသု- ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော ဂါထာ တို့တွင် တတိယဂါထာယ- ၏။ ပုစ္ဆိမဒ္ဓံ- နောက်ထက်ဝက် နှစ်ပါဒကိုလည်းကောင်း၊ (တတော အာမန္တယိ သတ္ထာ၊ သာဝကေ သာသနေ ရတေ- ကိုလည်းကောင်း) စတုတ္ထ- ဂါထာယ- ၏။ ပုရိမဒ္ဓံ- ရှေ့ထက်ဝက်နှစ်ပါဒကိုလည်းကောင်း၊ (ဒေဝကာယာ အဘိက္ကန္တာ တေ ဝိဇာနာထ ဘိက္ခုဝေါ-ကိုလည်းကောင်း၊) သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တဂါထ- မေဝါတိ- ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တဂါထမေဝဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ။ ဝိဇာနနမ္ပိ- သိခြင်းသည်လည်း၊ ဒဿနမေဝ- မြင်ခြင်းပင်တည်း။ ဣတိ- ကြောင့်၊ ပဿထ ဩလောကေထာတိ- ဟူ၍၊ အာဟ- ပြီ ဝါစာယ- နှုတ်ထွက်စကားဖြင့် တပုဂ္ဂိုလ်တ ဘာဝတော- ထိုနတ်ဗြဟ္မာတို့၏ အမည်အနွယ်ကို ထုတ်ဖော်မြွက်ကြားခြင်းကို ဖြစ်စေအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အနုပဋိပါဋိယာဝ ကိတ္တယိဿာမိတိ- သာမိ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝါ- သည်၊) ဝဒတိ- မိန့်တော်မူ၏။

၃၃၅။ သင်္ခါယ- အရေအတွက်အားဖြင့်၊ သတ္တ- (၇) လီကုန်သော၊ သဟဿာနိ- အထောင်တို့တည်း။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သတ္တသဟဿာ- သတ္တသဟဿတို့မည်၏။ (အသမာဟာရဒိဂုဿမာသ်တည်း) ယက္ခာယေဝါတိ- ကား၊ (ဘုမ္မာ- မြေ၌ ဖြစ်ကုန်သော၊)

သုတ်]

ဒေဝတာသန္နိပါတအဖွင့်

၁၄၅

ယက္ခဇာတိကာဇေ- ဘုမ္မစိုး ရုက္ခစိုး အမျိုးဇာတ်ရှိသောနတ်တို့ပင်တည်း။ အာနုဘာဝ- သမ္ပန္နာတိ- ကား၊ မဟေသက္ခာ- ကြီးသော တန်ခိုးရှိကုန်သော၊ ဝါ- အဋ္ဌကထာနည်းမှ အခြားတနည်းကား၊ ဣဒ္ဓိမန္တောတိ- ကား၊ မဟာနုဘာဝါ- ကြီးသော တန်ခိုးအာနုဘော် ရှိကုန်သော၊ ဇုတိမန္တောတိ- ကား၊ မဟပုဘာ- များသော အရောင်ရှိကုန်သော၊ ဝဏ္ဏ ဝန္တောတိ- ကား၊ အတိက္ကန္တဝဏ္ဏာ- လွန်ကဲသော အဆင်းရှိကုန်သော၊ ယသဿိနောတိ- ကား၊ မဟာပရိဝါရာဇေဝ- များသော အခြံအရံလည်းရှိကုန်သော၊ ပတ္တဋ္ဌကိတ္တိသဒ္ဓါစ- ပုံနဲ့သော ကျော်စောသံလည်း ရှိကုန်သော၊ (ယက္ခာ- ဘုမ္မစိုးနတ်တို့သည်၊ အဘိက္ကာမုံ- လာကြကုန်ပြီ) သမိတိသဒ္ဓေါ- သမိတိသဒ္ဓါသည်၊ သမိပတ္တော- အနီးဟူသော အနက် ရှိ၏။ ဣတိအဓိပ္ပါယေန- ဤသို့သော အလိုဖြင့် ဘိက္ခုနံ သန္တိကန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဟေမဝတပဗ္ဗတေတိ- ကား၊ ဟိမဝတော- ဟိမဝန္တာတောင်၏၊ သမိပေ- အနီး၌၊ ဌိတပဗ္ဗတေ- တည်သော တောင်၌ (နိဗ္ဗတ္တယက္ခာ- ဖြစ်သောနတ်တို့သည်။)

ဧတေ သဗ္ဗေပီတိ- ကား၊ သတ္တသဟဿာ- (၇) ထောင်ကုန်သော၊ ကာပိလ- ဝတ္ထဝါ- ကပိလဝတ္ထုမြို့ကို မှီ၍ဖြစ်ကြကုန်သော၊ ဧတေ (ဘုမ္မာ)- ထိုဘုမ္မစိုးနတ်တို့ လည်းကောင်း၊ ဆသဟဿာ- (၆) ထောင်ကုန်သော၊ ဟေမဝတာ- ဟိမဝန္တာတောင်၏ အနီး၌ တည်ရှိသော တောင်၌ဖြစ်သော နတ်တို့လည်းကောင်း၊ တိသဟဿာ- သုံးထောင် ကုန်သော၊ သာတာဂိရာ- သာတာဂိရ်တောင်၌ဖြစ်သော နတ်တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ ယထာဝုတ္တာ- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသမျှကုန်သော၊ သဗ္ဗေပိ- အားလုံးသော နတ်တို့သည်၊ သောဠသသဟဿာ- တစ်သောင်းခြောက်ထောင်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ) ရာဇဂဟနဂရေတိ- ကား၊ ရာဇဂဟနဂရဿ- ရာဇဂြိုဟ်မြို့၏၊ သမိပေ- အနီး၌၊ (နိဗ္ဗတ္တော- ဖြစ်သော) တန္တိ- တံ- ဟူသည်ကား၊ ကုမ္ဘီရံ- ကုမ္ဘီရမည်သော နတ်ကို၊ (ပယိရူပါသတိ- ဆည်းကပ်စား၏။)

၃၃၆။ (ဓတရဋ္ဌော- ဓတရဋ္ဌနတ်မင်းသည်။) ပါစိနဒိသံ- အရှေ့အရပ်ကို၊ ဝါ- အရှေ့အရပ်၌နေသော ဂန္ဓဗ္ဗနတ်အပေါင်းကို၊ ကာမံ ပဿာသတိ- အကယ်၍ကား ဆုံးမပေ၏၊ တထာပိ- ထိုသို့ပင်ဆုံးမသည် ဆိုသော်လည်း၊ (သော- ထိုဓတရဋ္ဌ နတ်မင်းသည်။) စတူသုပိ- လေးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဒိသာသု- အရပ်မျက်နှာတို့၌၊ သပရိဝါရဒိပေသု- အခြံအရံကျွန်းနှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော၊ စတူသုပိ- လေးမျိုးလုံးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ မဟာဒိပေသု- ကျွန်းကြီးတို့၌၊ ဂန္ဓဗ္ဗနံ- ဂန္ဓဗ္ဗနတ်တို့၏၊ ဇေဋ္ဌကော- အကြီးအကဲသည်၊ (ဟောတိ) ကထံ- အဘယ်နည်း အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ (သော-

ထိုတေရဋ္ဌနတ်မင်းသည်၊ ဇေဋ္ဌကော- သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်သနည်း၊) သဗ္ဗေ- အားလုံး
 ကုန်သော၊ တေ- ထိုဂန္ထဗ္ဗနတ်တို့သည်၊ တဿ- ထိုတေရဋ္ဌနတ်မင်း၏၊ ဝသေ- အလို၌၊
 ဝတ္တန္တိ- လိုက်ပါကြရကုန်၏၊ (ဧဝံ- ဤနည်း ဤပုံအားဖြင့်၊ ဇေဋ္ဌကော ဟောတိ)
 ကုမ္ဘဏ္ဍာနံ အဓိပတိတိအာဒိသုပိ- ကုမ္ဘဏ္ဍာနံ အဓိပတိအစရှိသော ဝါကျတို့၌လည်း၊
 ဧသေဝနယော- ဤနည်းပင်တည်း၊ တဿပိ ဝိရုဋ္ဌဿ- ထိုဝိရုဋ္ဌနတ်မင်း၏လည်း၊
 တာဒိသာယေဝါတိ- ကား၊ ပုထုတ္တတောစ- အရေအတွက်များသည် အဖြစ်အားဖြင့်
 လည်းကောင်း၊ နာမတော စ- နာမည်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဗလတော စ- ခွန်အား
 အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဣဒ္ဓိအာဒိဝိသေသတော စ- တန်ခိုးအစရှိသော ဂုဏ်ထူး
 အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တေရဋ္ဌဿ- တေရဋ္ဌနတ်မင်း၏၊ ပုတ္တသဒိသာဧဝ- သားတော်
 တို့နှင့် တူသည်သာချည်းတည်း။

သဗ္ဗသင်္ဂါဟိကဝသေနာတိ - ကား၊ ဒသသဟဿိလောကဓာတုယာ-
 တစ်သောင်းသော လောက ဓာတ်၌၊ ပစ္စေကံ- အသီးအသီး၊ (လောကဓာတ်တိုင်း
 လောကဓာတ်တိုင်း) စတ္တာရော စတ္တာရော- လေးဦးစီ လေးဦးစီကုန်သော၊ မဟာရာ-
 ဇာနော- နတ်မင်းကြီးတို့သည်၊ (သန္တိ- ရှိကုန်၏။) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တေသံ သဗ္ဗသံ-
 ထိုအားလုံးသော နတ်မင်းကြီးတို့ကို၊ သင်္ဂဏှနဝသေန- သွင်းယူခြင်း အနေအားဖြင့်၊
 (ဝုတ္တာ- မိန့်ဆိုအပ်ကုန်ပြီ) တေန- ထို့ကြောင့်၊ အယဉ္ဇေတ္တာတိအာဒိ- အယဉ္ဇေတ္တ
 အစရှိသော (ယံဝစနံ- အကြင်စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားကို၊
 အာစရိယော- သည်) အာဟ- ပြီ စတုရော ဒိသာတိ- ကား၊ စတုသု- လေးမျိုးကုန်သော၊
 ဒိသာသု- အရပ်မျက်နှာတို့၌၊ (ဒဒ္ဒလ္လမာနာ- ထွန်းလင်းကုန်လျက်၊ အဋ္ဌသု- တည်နေကုန်ပြီ)
 စတုရော- လေးမျိုးကုန်သော၊ ဒိသာ- အရပ်မျက်နှာတို့၌၊ ဇလမာနာ သမုဇ္ဈလန္တာ-
 ထွန်းလင်းကုန်လျက်၊ ဩဘာသေန္တာ- အရောင်ထုတ်လွှတ်ကုန်လျက်၊ (ဌိတာ- တည်နေ
 ကုန်ပြီ) ယဒိဧဝံ- ယင်းသို့ ဖြစ်လသော်၊ (အရပ်လေးမျက်နှာတို့၌ ထွန်းလင်းလျက်
 တည်နေကုန်သည် ဖြစ်လသော်၊) မဟတိယာ- များစွာသော၊ ပရိသာယ- ပရိသတ်နှင့်
 တကွ၊ အာဂတာနံ- လာကုန်သောနတ်မင်းကြီးတို့၏၊ (တို့မှာ) ကထံ- အဘယ်သို့၊
 ကာပိလဝတ္ထဝေ- ကာပိလဝတ်မြို့အနီးဖြစ်သော၊ ဝနေ- တော၌၊ ဌိတာ- တည်နေပါ
 ကုန်သနည်း၊ ဣတိ- ဤသို့မေးဖွယ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တေပနာတိ အာဒိ-
 တေပနအစရှိသည်ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

သုတ်]

ဒေဝတာသန္နိပါတအဖွင့်

၁၄၇

၃၃၇။ တေသံ မဟာရာဇာနံ- ထိုနတ်မင်းကြီးတို့၏။ ဒါသာ- ကျွန်တို့သည်။
 (အာရုံ- လာကုန်ပြီ) ဣတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ- အနက်ယောဇနာခြင်းကို၊ (ကာတဗ္ဗာ-
 ပြုရမည်) မာယာယ- လှည့်စားခြင်းဟူသော မာယာနှင့်၊ ယုတ္တာ- ယှဉ်ကုန်၏။ တသ္မာ-
 ထို့ကြောင့်၊ မာယာဝိနော- မာယာဝီတို့မည်၏။ ဧတေသု- ဤနတ်ကျွန်တို့၌၊ ဝဉ္စနံ-
 မျက်မှောက်မျက်ကွယ် နှစ်သွယ်လှည့်စားခြင်းသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏။ ဝါ- တနည်းကား၊
 (ဧတေ- ဤနတ်ကျွန်တို့သည်) ဝဉ္စနေ- ၌၊ နိယုတ္တာ- အားထုတ်ကုန်၏။ ဝါ- ယှဉ်ကုန်၏။
 ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝဉ္စနိကာ- ဝဉ္စနိကတို့မည်၏။ ဧကရာဇိယသာဌေယျနာတိ- ကား၊
 နိဟိနသဌေန- ယုတ်ညံ့သော စဉ်းလဲကောက်ကျစ်ခြင်းဟူသော၊ ကမ္မေန- အပြုအမူနှင့်
 (သမန္နာဂတတ္တာ) ဧတေသံ- ဤနတ်ကျွန်တို့၏။ (တို့မှာ) မာယာ- မျက်မှောက် မျက်ကွယ်
 နှစ်သွယ်လှည့်စားခြင်း သဘောသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တေ-
 ထိုနတ်ကျွန်တို့သည်) မာယာ- မာယတို့မည်၏။ စ- မာယာကာရကာ-ဟု ဖွင့်ဆိုခြင်း၏
 အကြောင်းကား၊ တေ- ထိုနတ်ကျွန်တို့သည်၊ ပရေသံ- သူတပါးတို့ကို၊ ဝဉ္စနတ္ထံ-
 လှည့်စားခြင်းအကျိုးငှာ၊ ယေန မာယာကရဏေန- အကြင်မာယာကို ပြုခြင်းကြောင့်၊
 မာယာတိ- မာယာ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တာ- ဆိုအပ်ကုန်ပြီ၊ တံ- ထိုမာယာကိုပြုခြင်းကို ဒဿေန္တော-
 ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊ မာယာကာရကာတိ- ဟူ၍၊ အာဟ- ပြီ။

ဧတ္တကာ ဒါသာတိ- ကား၊ ဧတ္တကာ- ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ကုဋေဣာ-
 အာဒိကာ- ကုဋေဣာအစရှိကုန်သော၊ နိယုတ္တာပရိယောသာနာ- နိယုတ္တာအဆုံး
 ရှိကုန်သော၊ အဋ္ဌ- ရှစ်ဦးသောနတ်တို့သည်၊ မဟာရာဇာနံ- နတ်မင်းကြီးလေးဦးတို့၏။
 ဒါသာ- ကျွန်တို့တည်း၊ ဒေဝရာဇာနောတိ- ကား၊ ဒေဝါ- နတ်တို့သည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်ကြ၍၊
 တံတံ ဒေဝကာယဿ- ထိုထိုနတ်အပေါင်း၏၊ ရာဇာနော- မင်းတို့တည်း၊ စိတ္တော စ-
 စိတ္တနတ်သားလည်းကောင်း၊ သေနော စ- သေနနတ်သားလည်းကောင်း၊ စိတ္တသေ-
 နောစ- စိတ္တသေနနတ်သားလည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ တယော- သုံးဦးကုန်သော၊
 ဧတေ ဒေဝပုတ္တာ- ဤနတ်သားတို့ကို ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊ ဧကသေသနယေန- တစ်ခု
 ကြွင်းပြုခြင်း နည်းအားဖြင့်၊ ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ-
 အဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ စိတ္တော စာတိ အာဒိ- စိတ္တော စ- အစရှိသည်တည်း၊ ဧတ္ထ-
 ဤတော၌၊ ဘိက္ခုသံယော- ရဟန်းအပေါင်းသည်၊ သမိတော- စုပေါင်းရောက်လာပြီ၊
 သန္နိပတိတော- စည်းဝေးရောက်လာပြီ၊ ဣတိ- ထိုသို့ရဟန်းအပေါင်း စည်းဝေး
 ရောက်လာရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (တံ ဝနံ- ထိုတောသည်) ဘိက္ခုသံယသမိတိ-

ဘိက္ခုသံဃသမိတိ မည်၏။ (ဘိက္ခုသံဃသမိတိ- ရဟန်းအပေါင်းစုဝေး ရောက်လာရာ ဖြစ်သော) ဣမံဝနံ- ဤတောသို့၊ (အာဂတာ- လာကြကုန်ပြီ။)

၃၃၈။ နာဂသဒဟဝါသိကာတိ- ကား၊ နာဂသဒဟနိဝါသိနော- နာဂသမည်သော ရေအိုင်၌ နေကုန်သော၊ (နာဂါစ- နဂါးတို့သည်လည်းကောင်း၊) တတ္ထ- ထိုနာဂသရေ အိုင်၌၊ ဧကော- တစ်ကောင်သော၊ နာဂရာဇာ- နဂါးမင်းသည်၊ (ဝသတိ ကိရ- နေသတတ်၊) စိရကာလံ- ကြာမြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး၊ ဝသတော- နေသော၊ တဿ- ထိုတစ္ဆက မည်သော နဂါး၏၊ ပရမ္မရာဂတာ- မဟာဝုန်တောသို့ ဆက်ကာဆက်ကာ ရောက်လာ သော၊ မဟတီ- များစွာသော၊ ပရိသာ- ပရိသတ်သည် (အတ္ထိ- ရှိ၏) တံ- ထိုဆက်ကာ ဆက်ကာ ရောက်လာသော ပရိသတ်ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ တစ္ဆကနာဂပရိ သာယာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ယမုနဝါသိနောတိ- ကား၊ ယမုနာယံ- ယမုနာမြစ်၌၊ ဝသနကနာဂါ- နေသော နဂါးတို့သည်လည်းကောင်း၊ (အာဂူ- လာကြ ကုန်ပြီ) နာဂဝေါဟာရေနာတိ- ကား၊ ဟတ္ထိနာဂဝေါဟာရေန- ဆင်ပြောင်ဟူသော အခေါ်အဝေါ်ဖြင့် (ဧသ- ဤဧရာဝတီ နတ်သားကို၊ ဝေါဟရိယတိ- ခေါ်ဝေါ်အပ်၏။) ဝုတ္တပ္ပကာရေတိ- ကား၊ ကမ္မလဿတရေ- ကမ္မလမည်သောနဂါး၊ အဿတရမည်သော နဂါးတို့ကို၊ ဌပေတွာ- ကြဉ်ဖယ် ထား၍၊ ဣတရေ- ထိုနဂါးတို့မှ တပါးကုန်သော၊ ဝုတ္တပ္ပကာရနာဂေ- ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိကုန်သော နဂါးတို့ကို (သဟသာ ဟရန္တိ) [ဝုတ္တပ္ပကာရနာဂါ-ဟု ပဌမန္တပါဌ်ရှိ၏၊ ဝုတ္တပ္ပကာရေ-ဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗတည်ပါဌ်နှင့် လျော်အောင် ဒုတိယန္တ ပြင်လိုက် ပါသည်။]

လောဘာဘိဘူတာတိ- ကား၊ အာဟာရလောဘေန- အစာ၌ တပ်မက်သော လောဘသည်၊ အဘိဘူတာ- နှိပ်စက်အပ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) ဒိဗ္ဗာနုဘာဝတာတိ- ကား၊ ဒိဗ္ဗာနုဘာဝတော- နတ်၌ဖြစ်သော တန်ခိုးအာနုဘော်ရှိကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့် (သုပဏ္ဏာ- ဂဠုန်တို့သည်၊) ဒိဗ္ဗာ- ဒိဗ္ဗတို့မည်၏၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ဒိဗ္ဗာနုဘာဝဟေတု- နတ်၌ဖြစ်သော တန်ခိုးအာနုဘော်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ (သုပဏ္ဏာ- တို့သည်။

၁။ ဒိဗ္ဗာနုဘာဝတာ ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “ဒိဗ္ဗာနုဘာဝတော”ဟု ပဉ္စမိတောပစ္စည်းဖြင့် ယခုတွေ့ရသော်လည်း ဋီကာဆရာလက်ထက်ကမူ ဘာဝတဒ္ဓိတ်တာပစ္စည်းဖြင့် ရှိသောကြောင့် ပဉ္စမိတောပစ္စည်းဖြင့် ပြောင်းလဲဖွင့်ခြင်းဖြစ်သည်ဆိုရမည်ဖြစ်၏။ နောက်နည်း၌ “ဒိဗ္ဗာနုဘာဝ- ဟေတု”ဟုဖွင့်ခြင်းမှာ “ဒိဗ္ဗာနုဘာဝတာ”၌ ပဌမာဝိဘတ်ကို ဟိတ်အနက်၌သက်ဟု ဆိုလိုသည်ဟု ကြံရာ၏။

သုတ်]

ဒေဝတာသန္နိပါတအဖွင့်

၁၄၉

ဒိဗ္ဗာ- ဤ။) ဝိစိတြသုန္ဒရပတ္တဝန္တတာယ- ဆန်းကြယ်သော ကောင်းသော အတောင်ရှိ
 ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့် စိတြသုပဏ္ဏာတိ- စိတြသုပဏ္ဏာတို့ဟူ၍၊ (တေသံ- ထိုဂဠုန်တို့၏။)
 နာမံ- နာမည်သည်၊ (ဟောတိ) ဥပဂ္ဂယန္တတိ- ကား၊ ဥပေစ္စ- အနီးကပ်၍၊ ကထေန္တာ-
 ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုကြကုန်လျက်၊ (ဗုဒ္ဓံ သရဏမကံသု) ကာကော ။ပ။ ဝိယ- ကျီးနှင့်ဇီးကွက်၊
 မြွေနှင့် မြွေပါအစရှိသည်တို့ကဲ့သို့၊ အညမညံ- အချင်းချင်း၊ ဇာတိသမုဒါဂတဝေရာ-
 မျိုးရိုးစဉ်လာအားဖြင့် ဖြစ်လာသောရန်သူတို့သည်၊ သမာနာပိ- ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း၊
 မိတ္တာ ဝိယ စ- မိတ်ဆွေတို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဗန္ဓဝိဝိယစ- ဆွေမျိုးတို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊
 ။ပ။ အညမညသ္မိ- အချင်းချင်း၌၊ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌစိတ္တာ- ရွှင်လန်းနှစ်သက်သော စိတ်ရှိကုန်လျက်၊
 (ဗုဒ္ဓံ သရဏံ အကံသု) ကုတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယော- ဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း၊
 ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေနေဝ- မြတ်စွာဘုရား၏ တန်ခိုးအာနုဘော်တော်ကြောင့်သာလျှင်၊ မယံ-
 ငါတို့သည်၊ အညမညသ္မိ- ၌၊ မေတ္တိ- ချစ်ခင်မှုကို၊ ပဋိလဘိမှာ- ရကြပါကုန်ပြီ၊ ကုတိ-
 ဤသို့ပြောဆိုကြလျက်၊ တေ- ထိုနဂါးနှင့် ဂဠုန်တို့သည်၊ ဗုဒ္ဓံယေဝ- မြတ်စွာဘုရားကို
 သာလျှင်၊ သရဏံ- ကိုးကွယ်အားထားရာဟူ၍၊ ဂတာ- ဆည်းကပ်ကြကုန်ပြီ၊

၃၃၉။ ဘာတရောတိ- ကား၊ မေထုနဘာတရော- (သိကြားမင်း၏။) ယောက်ဖ
 ဖြစ်သော ညီအစ်ကိုဖြစ်ကုန်သော (အသုရာ-တို့သည်၊) တေန- ထို့ကြောင့်၊ သုဇာယ
 အသုရကညာယ ကာရဏာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ၊ တေသု အသုရေသု-
 ထိုအသုရာတို့တွင်၊ ကာလကဉ္စာတိ- ကာလကဉ္စာဟူသည်ကား၊ ဧဝံ နာမကာ-
 ဤသို့ကာလကဉ္စဟူသော နာမည်ရှိကုန်သော၊ (အသုရာ အာဂမိသု) မဟာဘိသွာတိ-
 ကား၊ ဘိသနကမဟာသရိရာ- ကြောက်လန့်စေနိုင်သော ကြီးသော ကိုယ်ခန္ဓာရှိကုန်သော၊
 (အသုရာ) အဘဗ္ဗာတိ- ကား၊ သမ္ပတ္တနိယာမံ- သမ္ပတ္တနိယာမမည်သော အရိယမဂ်သို့
 (မှန်ကန်သော သဘောရှိသည်ဖြစ်၍ မိမိ၏ အခြားမဲ့၌ အရိယဖိုလ် အကျိုးပေးမှု
 ကိန်းသေမြဲသော အရိယမဂ်သို့) ဩက္ကမိတုံ- သက်ရောက်ခြင်းငှာ၊ န ဘဗ္ဗာ- မထိုက်ကုန်၊
 (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း၊) (တေသံ- ထိုအသုရာနှင့် မာရ်နတ်တို့သည်၊) အစ္ဆန္တိ-
 ကတ္တာ- အရိယမဂ်သို့ရောက်လိုသော ကုသိုလ်ဆန္ဒမရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊
 တာဒိသဿ- ထိုသို့အရိယမဂ်သို့ရောက်လိုသော ဆန္ဒကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ဆန္ဒဿ-
 ကုသိုလ် ဆန္ဒ၏၊ အဘာဝတော- မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ (အစ္ဆန္တိကတ္တာ-ကို
 ထပ်ဖွင့်သည်။) ဗလိနော- ဗလိမည်သော၊ မဟာအသုရဿ- အသုရာကြီး၏၊
 အဗ္ဘတိတတ္တာ- ကွယ်လွန် ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တဿ- ထိုဗလိအသုရာကြီး၏

ပုတ္တေဝေ- သားတို့ကိုသာလျှင်၊ ကိတ္တေန္တော- နာမည်ထုတ်ဖော်ဟောကြားတော်မူသော၊
ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သတဉ္စ ဗလိပုတ္တာနန္တိအာဒိ- သတဉ္စ ဗလိပုတ္တာနံ-
အစရှိသော ပါဠိတော်ကို၊ အာဟ- ဟောတော်မူပြီ၊ သော- ထိုဗလိအသုရာကြီးသည်၊
သုခုမံ- သိမ်မွေ့သော၊ အတ္တဘာဝံ- ခန္ဓာကိုယ်ကို၊ မာပေတွာ- ဖန်ဆင်း၍၊ ဥပဂစ္ဆိ
ကိရ- ရှေးအခါက မြတ်စွာဘုရား အထံတော်သို့ ချဉ်းကပ်ဖူးပြီတဲ့။

၃၄၀။ ကမ္မံကတ္တတိ- ကား၊ (အာပေါကသိဏာဒီသု- အာပေါကသိုဏ်းအစရှိသည်
တို့၌၊) ပရိကမ္မံ- အဖန်ဖန် စီးဖြန်းခြင်း အမှုကို၊ ကတ္တာ- ပြုကြပြီး၍၊ (နိဗ္ဗတ္တာ- ဖြစ်ကြ
ကုန်သော၊) နိဗ္ဗတ္တတိ- ကား၊ ဥပစာရဇ္ဈာနေန- ဥပစာရဈာန်ကြောင့်၊ နိဗ္ဗတ္တာ- ဖြစ်ကြ
ကုန်သော၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ အပ္ပနာဈာနေန- အပ္ပနာဈာန်ကြောင့်၊ နိဗ္ဗတ္တာ- ဖြစ်ပါကုန်
မူကား၊ ဗြဟ္မာနော- ဗြဟ္မာတို့သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ တေ- ထိုဗြဟ္မာတို့ကို ပရတော-
နောက်၌၊ သုဗြဟ္မာတိ အာဒိနာ- သုဗြဟ္မာအစရှိသည်ဖြင့်၊ ဝက္ခတိ- ဟောတော်မူလတ္တံ့၊
အယဉ္စ- ဤအာပေါ တေဇော- အစရှိသည်ကိုကား၊ ကာမာဝစရဒေဝတာ- ကာမာဝစရ
ဘုံသားနတ်ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ- ဆိုအပ်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ မေတ္တာ ။ပ။ နိဗ္ဗတ္တဒေဝါတိ-
ဒေဝါ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ မေတ္တာဈာနေ ကရုဏာဈာနေတိ- ကား၊
မေတ္တာဈာနနိမိတ္တံ- မေတ္တာဈာန်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ကရုဏာဈာနနိမိတ္တံ-
ကြောင့်၊ [နိမိတ်အနက်၌ သတ္တမိဝိဘတ်သက်ဟူလျှ်၊ တဒတ္ထံ- ထိုမေတ္တာဈာန် ကရုဏာဈာန်
ဟူသော အကျိုးငှာ၊ ဣတိအတ္ထော- တည်း၊ [ဒီပိ စမ္မေသု ဟညတေ- အရေကြောင့်
သစ်ကို သတ်အပ်၏-ဟူရာ၌ အရေအကျိုးငှာ သတ်အပ်၏-ဟု အကျိုးလည်း
ရသကဲ့သို့တည်း၊] တေ အာပေါဒေဝါဒယော- ထိုအာပေါနတ်အစရှိသည်တို့သည်၊
ယထာသကံ- မိမိကိုယ်ပိုင် ဆိုင်ရာအားလျော်စွာ၊ ဝဂ္ဂဝသေန- အုပ်စုအဖြစ်ဖြင့်၊ ဌိတတ္တာ-
တည်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒသမာ- ဆယ်မျိုးသော အုပ်စုအပြားအားဖြင့်၊ ဌိတာ-
တည်နေကုန်သော၊ ယာဝ ကရုဏာ ကာယိကာ- ကရုဏာနတ်အုပ်စု၌ အပါအဝင်ဖြစ်သော
နတ်တို့တိုင်အောင်၊ ဒသ- ဆယ်မျိုးကုန်သော၊ ဒေဝကာယာ- နတ်အုပ်စုတို့သည်၊
(အာဂတာ- လာကုန်ပြီ၊) နာနတ္ထဝဏ္ဏာတိ- ကား၊ နာနာသဘာဝဝဏ္ဏဝန္တော-
အမျိုးမျိုးသော သဘောရှိသော အဆင်းရှိကုန်သော၊ (ဒေဝကာယာ)

ဝေဏှဒေဝတာတိ- ကား၊ ဝေဏှနာမဒေဝတာ- ဝေဏှမည်သော နတ်တို့သည်
လည်းကောင်း၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ သဟလိဒေဝတာ- သဟလိမည်သော နတ်တို့သည်
လည်းကောင်း၊ အသမဒေဝတာ- အသမမည်သော နတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊

သုတ်]

ဒေဝတာသန္နိပါတအဖွင့်

၁၅၁

(အာဂုံ- လာကြကုန်ပြီ) ယမကဒေဝတာတိ- အစုံဖြစ်၍ ယမကမည်သော နတ်တို့ဟူသည်၊
 ဒွေ- နှစ်မျိုးကုန်သော၊ ဒေဝနိကာယာ- နတ်အုပ်စုတို့တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝဒန္တိ-
 ဆိုကြကုန်၏၊ [ဤနေရာ၌ “အယနိယော” ကို မှန်ကန်သော ပါဠိဟု မယူဆပါ။
 “ဒေဝနိကာယာ”ဟု ရှိသင့်မည်ထင်ပါ၏။ “တပ္ပမုခါ” စသည်သည် ထိုရှေ့ဝါကျ၏
 အဖွင့်ဖြစ်၏၊ တပ္ပမုခါ- အသမနတ်၊ ယမကနတ်အကြီးအမှူးရှိကုန်သော၊ ဒေဝနိကာယာ-
 နတ်အုပ်စုတို့သည်လည်းကောင်း၊ (အာဂုံ- လာကြကုန်ပြီ) ဣတိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) စန္ဒဿူပ-
 နိသာ ဒေဝါတိ- ကား၊ စန္ဒဿ- လကို၊ ဥပနိဿယတော- မှီရာပြုသောအားဖြင့်၊
 ဝတ္တမာနာ- ဖြစ်ကုန်သော၊ တဿ- ထိုလ၏၊ ပုရတော စ- ရှေ့မှလည်းကောင်း၊ ပစ္ဆတောစ-
 နောက်မှ လည်းကောင်း၊ ပဿတောစ- နံဘေးမှလည်းကောင်း၊ ဓာဝနကဒေဝါ-
 ပြေးသွားသော နတ်တို့သည်၊ (အာဂုံ) တေန- ထို့ကြောင့်၊ စန္ဒနိဿိတကာ ဒေဝါတိ-
 ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ။ သူရိယဿူပနိသာ- နက္ခတ္တနိဿိတာတိဇတ္ထာပိ-
 သိတာဟူသော ဤပါဠိ တို့၌လည်း၊ ဇေယဝနယော- ဤအနက်ပေးနည်းပင်တည်း၊
 ကေဝလံ- မိုးတိမ်လွှာနှင့် အပူငွေ့တို့၏ အကြောင်းမပါဘဲ သီးခြား၊ ဝါတဝါယနဟေတဝေါ-
 လေတိုက်ခြင်းအကြောင်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ- လေတိုက်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော
 မိုးတိမ်ကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော၊ ဒေဝတာ- နတ်တို့သည်၊ ဝါတဝလာဟကာ-
 ဝါတဝလာဟကတို့မည်၏။

တထာ- ထိုမှတပါး၊ ကေဝလံ- လေနှင့်အပူငွေ့တို့၏ အကြောင်းမပါဘဲ သီးခြား၊
 အဗ္ဘပဋ္ဌလသဉ္စရဏဟေတဝေါ- မိုးတိမ်လွှာတို့ လှည့်လည်သွားလာခြင်း၏ အကြောင်း
 ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝတာ- နတ်တို့သည်၊ အဗ္ဘဝလာဟကာ- တို့မည်၏၊ ဥဏှပွဝတ္တိ-
 ဟေတဝေါ- အပူငွေ့ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ (ဒေဝတာ- တို့သည်) ဥဏှဝ-
 လာဟကာ- ၏၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ ဝဿဝလာဟကာ- မိုးရွာခြင်း၏ အကြောင်းမိုးတိမ်ကို
 ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော၊ (ဒေဝတာ- နတ်တို့သည်) ပစ္စန္နသဒိသာ- ပစ္စန္နနတ်နှင့် တူကုန်၏၊
 တေ- ထိုဝဿဝလာဟကနတ်တို့ကို၊ ဣဓ- ဤမဟာသမယသုတ်၌၊ နုဥတ္တာ- ဟောတော်
 မမူအပ်ကုန်၊ ဝသုဒေဝတာနာမ- ဝသုနတ်တို့မည်သည်၊ ဇကော- တစ်ခုသော၊ ဒေဝနိ-
 ကာယော- နတ်အုပ်စုတည်း၊ တေသံ- ထိုဝသုနတ်တို့၏၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမတ္တာ- ရှေ့ဆောင်
 ရှေ့သွား၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါသဝေါ- ဝါသဝမည်သော၊ [ဝသုနံ ပုဗ္ဗင်္ဂမော သေဋ္ဌော
 ဝါသဝေါ-ဟု ဝစနတ္ထပြုပါဟူလို၊] သက္ကော- သိကြားမင်းသည်၊ (အာဂါ- လာပြီ၊)
 ဒသေတေတိ- ကား၊ ဝေဏှုဒေဝတာဒယော- ဝေဏှုနတ်အစရှိကုန်သော၊ ဝါသဝပရိ-

ယောသာနာ- သိကြားမင်းအဆုံးရှိကုန်သော၊ ဒသ- ဆယ်မျိုးကုန်သော၊ ဧတေ ဒေဝကာယာ- ဤနတ်အုပ်စုတို့သည်၊ (အဘိက္ကာမံ- လာကုန်ပြီ၊) ဣမာနိတိ- ဣမာနိ-ဟူသည်ကား၊ လေမဂ္ဂိတိစ- လေမဂ္ဂိလည်းဟူကုန်သော၊ သိခါရိဝါတိစ- သိခါရိလည်းဟူကုန်သော၊ ဣမာနိ- ဤသဒ္ဒါတို့သည်၊ တေသံ- ထိုနတ်တို့၏၊ နာမာနိ- နာမည်တို့တည်း၊ ကေမိ ပန- အချို့ဆရာတို့သည်ကား၊ မကာရော- မ အက္ခရာသည်၊ ပဒသန္တိကရော- လေပုဒ်၊ အဂ္ဂိပုဒ်တို့ကို ဆက်စပ်ခြင်းကို ပြတတ်၏၊ လောတိစ- လေလည်းဟူကုန်သော၊ အဂ္ဂိတိစ- အဂ္ဂိလည်းဟူကုန်သော၊ သိခါရိဝါတိစ- သိခါရိလည်းဟူကုန်သော၊ ဣမာနိ- ဤသဒ္ဒါတို့သည်၊ တေသံ- ထိုနတ်တို့၏၊ နာမာနိ- နာမည်တို့တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝဒန္တိ- မိန့်ဆိုကြကုန်၏။

ဧတေတိ- ကား၊ အဓိဋ္ဌကာတိစ- အဓိဋ္ဌကနတ်တို့ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ရောဇာ- တိစ- ရောဇနတ်တို့ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဧတေသု ဝုတ္တဒေဝေသု- ဤသို့ခေါ်ဆိုအပ်သော နတ်တို့တွင်၊ ဧကစ္စေ- အချို့သော နတ်တို့သည်၊ ဥမာပုပ္ဖနိဘာသိနော- နှင်းချပ်ပွင့်နှင့် တူကုန်၏၊ ဝဏ္ဏတော- အဆင်းရောင်အားဖြင့်၊ ဥမာပုပ္ဖသဒိသာ- နှင်းချပ်ပွင့်နှင့် တူကုန်၏၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဂဟေတဗ္ဗော- ယူရမည်၊ အညထာ- ယင်းသို့ အနက် ယူခြင်းမှ တပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (အတ္ထေ- အနက်ကို၊ ဂယမာနေ- ယူအပ်လသော်၊) ဧကဒသ- တစ်ဆယ်တစ်မျိုးကုန်သော၊ ဒေဝကာယာ- တို့သည်၊ သိယံ- ဖြစ်ကုန်ရာ၏၊ ဒသေတေတိ- ကား၊ ဧတေဒသ- ဤဆယ်မျိုးသော နတ်အုပ်စု တို့သည်၊ သဟဘူဒေဝါဒယော- သဟဘူနတ်အစရှိကုန်သော၊ ဝါသဝနေသိပရိယော- သာနာ- ဝါသဝနေသီနတ် အဆုံးရှိကုန်သော၊ ဒသဒေဝကာယာ- ဆယ်မျိုးသော နတ်အုပ်စုတို့သည်၊ တေနေဝ နိကာယ ဘေဒဝသေန- ထိုနတ်အုပ်စုအမျိုးအစား အပြားအနေအားဖြင့်၊ ဒသဓာဝ- ဆယ်မျိုးအပြားအားဖြင့်ပင်လျှင်၊ အာဂတာ- လာကုန်ပြီ၊ သမာနာတိအာဒိ- သမာနာအစရှိသော သဒ္ဒါသည်၊ တေသံ ဒေဝါနံ- ထိုသမာနာအစရှိသော နတ်တို့၏၊ နိကာယသမုဒါယဂတံ- နိကာယဟူသော အပေါင်းအစုအနေအားဖြင့်ဖြစ်သော၊ နာမံ- နာမည်တည်း၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ သေသာနမ္ပိ- ကြွင်းသော ပုဒ်တို့၏လည်း၊ (နိကာယသမုဒါယဂတံ- သော၊ နာမံ ဟောတိ၊)

ဒသေတေတိ- ကား၊ သမာနာဒိကာ- သမာန-အစရှိကုန်သော၊ မဟာပါရဂ- ပရိယောသာနာ- မဟာပါရဂအဆုံးရှိကုန်သော၊ ဒသ- ကုန်သော၊ ဒေဝကာယာ- တို့သည်၊ တေနေဝ နိကာယဘေဒေန- ထိုနတ်အုပ်စုအပြားအားဖြင့်၊ ဒသဓာဝ- လျှင်၊ အာဂတာ-

သုတ်]

ဒေဝတာသန္နိပါတအဖွင့်

၁၅၃

လာကုန်ပြီ၊ သုက္ကာဒယော- သုက္ကာအစရှိကုန်သော၊ တယော- သုံးမျိုးကုန်သော၊
 ဒေဝကာယာ- တို့သည်၊ (အာဂတာ- လာကြကုန်ပြီ) ပါမောက္ခဒေဝါတိ- ကား၊ ပမုခါ-
 အကြီးအမှူးဖြစ်ကုန်သော၊ ပဓာနဘူတာ- ပဓာနဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝါ (အာဂတာ)
 ဒိသာတိ- ကား၊ ဒိသာသု- အရပ်မျက်နှာတို့၌၊ ဒေဝေါတိ- ကား၊ မေယော- မိုးတိမ်သည်၊
 (ဝဿတိ- ရွာသွန်း၏) ဒေသေတေတိ- ကား၊ သုက္ကာဒယော- သုက္ကာနတ်အစရှိကုန်သော၊
 ပစ္စန္ဒပရိယောသာနာ- ပစ္စန္ဒနတ်အဆုံးရှိကုန်သော၊ ဒသ- ဆယ်မျိုးကုန်သော၊ ဧတေ
 ဒေဝကာယာ- တို့သည် (အာဂတာ) တေ- ထိုဆယ်မျိုးသော နတ်တို့သည်၊ ဒေဝနိကာယ-
 ဘေဒေန- ဖြင့်၊ ဒသဓာ- ဖြင့်၊ အာဂတာ- ပြီ၊ ဒေသေတေတိ- ကား၊ ခေမိယာဒယော-
 ခေမိယနတ်အစရှိကုန်သော၊ ပရိနိမ္မိတပရိယောသာနာ- ပရိနိမ္မိတနတ် အဆုံး
 ရှိကုန်သော၊ ဒသ ဒေဝကာယာ (အာဂတာ) တေ- ထိုနတ်အုပ်စုတို့သည်၊ ဒေဝနိကာယ-
 ဘေဒေန- ဖြင့်၊ ဒသဓာဝ- လျှင်၊ အာဂတာ- ကုန်ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုနတ်တို့တွင်၊ ခေမိယာစ-
 ခေမိယနတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ကဋ္ဌကာဒယော- ကဋ္ဌကနတ်အစရှိကုန်သော၊
 ပဉ္စပိ- ငါးမျိုးလုံးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝကာယာ စ- တို့သည်လည်းကောင်း၊
 [ငါးမျိုးဟူသည် ကဋ္ဌကာမှစ၍ အာသဝါတိုင်အောင်တည်း၊ ဤ၌ “သဒေဝကာယာ”
 ဟူ၍ သအက္ခရာအပိုပါနေ၏၊] တာဝတိံသကာယိကာ- တာဝတိံသနတ်အုပ်စု၌
 ပါဝင်သော နတ်တို့တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝဒန္တိ။

နာမန္တယေနာတိ- ကား၊ နာမာနုဂမေန- နာမည်သို့ အစဉ်လိုက်သောအားဖြင့်၊
 အာပေါဒေဝတာတိ အာဒိနာမသဘာဂေန-အာပေါနတ်အစရှိသော နာမည်နှင့်သဘော
 တူသောအားဖြင့်၊ (အာဂစ္ဆိ- လာကုန်ပြီ) တေနေဝ- ထိုကြောင့်ပင်လျှင်၊ နာမဘာဂေန
 နာမကောဋ္ဌာသေနာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သဗ္ဗာ ဒေဝတာတိ- ကား၊
 ဒသသဟဿိလောကဓာတူသု- တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်တို့၌၊ (ဝါ- တို့က၊)
 သဗ္ဗာပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝတာ- နတ်တို့ကို၊ တံတံနာမ သဘာဂေန-
 ထိုထိုနာမည်အားဖြင့် သဘောတူသောအားဖြင့်၊ ဧကန္တံ- တပေါင်းတည်း၊ ကတ္တာ-
 ပြု၍၊ (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်) နိဒ္ဒိသတိ- ညွှန်ပြတော်မူ၏၊ ပဝုတ္တာတိ- ကား၊
 ပဝါသံ- (အိမ်သူအိမ်သားနှင့်) ခွဲခွာနေရာအရပ်တပါးသို့၊ ဂတာ ဝိယ- သွားသူတို့ကဲ့သို့၊
 (ဇာတိ- ဘဝအသစ်ဖြစ်မှုသည်) အပေတာ- ကင်းပြီ၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိဂတာတိ- ဝိဂတာ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဝါ- တနည်းကား၊
 တေန- ထိုအရိယာသံဃာတော်သည်၊ (ဇာတိ- ပဋိသန္ဓေဇာတိကို) ပဝုတ္တာ- အမျိုးမျိုး

အစားစား အပြားအားဖြင့် နေအပ်ပြီးပြီ အသေ- ထိုအရိယာသံဃာတော်၏။ ဂုဿိတဗ္ဗာ-
 နောက်ထပ်နေဖွယ်ဖြစ်သော၊ ဇာတိ- ပဋိသန္ဓေသည်၊ န (အတ္ထိ)- မရှိတော့၊ ကုတိ-
 ထို့ကြောင့်၊ (သော အရိယသံဃော- ထိုအရိယာသံဃာသည်။) ပဝုဋ္ဌဇာတိ- ပဝုဋ္ဌဇာတိ
 မည်၏။ [ဤ၌ ဂုဿိတာနောက်၌ အပိုဒ်မခတ်ရ၊ တေနသည် ဂုဿိတာ၏ ကတ္တားတည်း။
 “ဂုတ္တာ ဂုဿိတာ တေန၊ န ဇာတိ”ဟု နောက်ထပ် န အက္ခရာပါစေရမည်ဟု အဋ္ဌကထာ-
 ဘာသာဋီကာ မိန့်တော်မူ၏။]

ကာဠကဘာဝါ- မည်းညစ်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းတရားတို့ဟူသည် သံကိလေ-
 သဓမ္မာ- စိတ်အစဉ်ကို မည်းညစ်စေတတ်သော ကိလေသာတရားတို့တည်း။ သဗ္ဗသော-
 ကြွင်းမဲ့ညဿုံအားလုံးစုံအားဖြင့်၊ တဒဘာဝတော- ထိုသံကိလေသတရားတို့ မရှိသည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ ကာဠကဘာဝါတီတံ- မည်းညစ်သူ၏ အဖြစ်ကို ကျော်လွန်တော်မူသော၊
 ဒသဗလံ- မြတ်စွာဘုရားကို၊ (ဒက္ခေမ- ဖူးမြင်ကြပါကုန်အံ့) ဝါ- တနည်းကား၊ စန္ဒော-
 လသည်၊ လညနာဘာဝေန- မည်းညစ်သော အမှတ်တံဆိပ် အပြောက်အကွက်
 မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ကာဠကဘာဝါတီတာယ- မည်းညစ်သည်၏ အဖြစ်ကို
 ကျော်လွန်သော၊ ဝါ- မည်းညစ်သည်၏ အဖြစ်မရှိသော၊ သိရိယာ- ကျက်သရေကြောင့်
 အသိတာတိဂေါ- အသိတာတိဂမည်သည်၊ ဝါ- မည်းညစ်သည် အဖြစ်ကို ကျော်လွန်သည်
 မည်းသည်၊ (ဟောတိ- ၏) တာဒိသံ- ထိုလက္ခဏာအပ်သော မည်သစ်သော သံကိလေသ
 ဓမ္မကင်းစင် တော်မူသော၊ စန္ဒံ ဝိယ- လနှင့်တူတော်မူသော၊ သိရိယာ- ကျက်သရေဖြင့်၊
 ဝိရောမဓာနံ- ထွန်းလင်းတင့်တယ်တော်မူသော၊ (ဒသဗလဉ္စ- မြတ်စွာဘုရားကိုလည်း၊
 ဒက္ခေမ- အံ့) [ဤဥပမာစကားရပ်၌ လသည် ဝိုင်းဝိုင်းစက်စက် အရောင် တလက်လက်ဖြင့်
 လှပတင့်တယ်သောကြောင့် အပြောက်အစက် အပြစ်အနာများ လုံးဝ ကင်းစင်သည်
 မဟုတ်သော်လည်း အနည်းငယ်မျှသော အပြစ်အနာသည် မထင်ရှားတော့၍ လုံးဝ
 အပြစ်အနာ မရှိသကဲ့သို့ ချီးမွမ်းရမည်ဖြစ်၏။ ယင်းသို့ ချီးမွမ်းမှသာလျှင် မည်းညစ်သော
 သံကိလေသဓမ္မများ လုံးဝကင်းစင်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားနှင့် နှိုင်းခိုင်းနိုင်မည်
 ဖြစ်သည်။]

၃၄၁။ ဧကော ဗြဟ္မာတိ- ဧကော ဗြဟ္မာ-ဟူသောသဒ္ဒါကို၊ သဂါထာဝဂ္ဂေ-
 သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်၌၊ အာဂတော- လာသော (ပါရှိသော) သုဗြဟ္မဒေဝ-
 ပုတ္တော- သုဗြဟ္မာနတ်သားကို၊ (အာစရိယေန) ဂုတ္တော- ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ၊ (တေ-
 ထိုသုဗြဟ္မာနှင့် ပရမတ္ထအစရှိသော ဗြဟ္မာတို့သည်၊ ဗြဟ္မလောကေ- ဗြဟ္မာပြည်၌၊

သုတ်]

ဒေဝတာသန္နိပါတအဖွင့်

၁၅၅

နိဗ္ဗတ္တိတ္တာ- ဖြစ်ကြပြီး၍၊ ဟေဋ္ဌိမေသု- အောက်၌တည်သော ဗြဟ္မာ့ဘုံတို့၌၊ ပတိဋ္ဌိတာ-
 တည်နေကုန်သော၊ အရိယဗြဟ္မာနော- အရိယာဖြစ်သော ဗြဟ္မာတို့တည်း၊ သုဒ္ဓါဝါသ-
 ဗြဟ္မာနော- သုဒ္ဓါဝါသဘုံသား ဗြဟ္မာတို့သည်၊ န- မဟုတ်ကုန်၊ တိဿဗြဟ္မာ- တိဿ
 မည်သော ဗြဟ္မာသည်၊ ပုထုဇ္ဇနော- ပုထုဇဉ်တည်း၊ သော- ထိုတိဿဗြဟ္မာသည်၊
 အပရဘာဂေ- နောက်အဖို့ကာလ၌၊ မနုဿေသု- လူတို့၌၊ နိဗ္ဗတ္တိတ္တာ- ဖြစ်၍၊ မောဂ္ဂလိ-
 ပုတ္တတိဿတ္ထေရော- မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ်မြတ်သည်၊ ဇာတော- ဖြစ်ပြီ၊ သဟဿံ
 ဗြဟ္မလောကာနန္တိ- ကား၊ ဧတေသံ- ဤဗြဟ္မာတို့၏၊ ဝါ- တို့မှာ၊ ဗြဟ္မလောကော-
 ဗြဟ္မာဟူသော သတ္တလောကသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏၊) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဗြဟ္မာနော-
 ဗြဟ္မာတို့သည်၊ ဗြဟ္မလောကာ- ဗြဟ္မလောကတို့မည်၏၊ တေသံ ဗြဟ္မလောကာနံ-
 ထိုဗြဟ္မာဟူသော သတ္တလောကရှိသော ဗြဟ္မာတို့၏၊ သဟဿံ- တစ်ထောင်သည်၊
 (အာဂတံ- လာပြီ၊) စ- ဆက်ဦးအံ့၊ အယံ လောကသဒ္ဓေါ- ဤလောကသဒ္ဓါသည်၊
 သတ္တလောကပရိယာယော- သတ္တ လောက၏ ပရိယာယ်တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊
 မဟာဗြဟ္မာနံ သဟဿံ အာဂတန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ။

အနန္တရဂါထာယံ- အခြားမဲ့ တဆက်တည်းသော နောက်ဂါထာ၌၊ အာဂတာတိ-
 အာဂတာဟူ၍၊ ပုတ္တပဒမေဝ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော ပုဒ်ကိုပင်လျှင်၊ အတ္ထဝသေန-
 အနက်၏ အဖြစ်ဖြင့် (သဒ္ဓါတိုက်ရိုက် မပါ၍ သဒ္ဓါအနေဖြင့် မဟုတ်ဘဲ အနက်၏
 အနေအားဖြင့်၊) ဝဒတိ- အာဂတံ-ဟုဆို၏၊ ယတ္ထာတိ- ကား၊ ယသ္မိ ဗြဟ္မသဟဿေ-
 အကြင်ဗြဟ္မာတစ်ထောင်၌၊ (အဘိဘဝိတ္တာ- လွှမ်းမိုး၍၊ တိဋ္ဌတိ- တည်၏၊) အညေ-
 ဗြဟ္မေတိ- ကား၊ တဒညေ- ထိုတစ်ဦးတစ်ဦးသော မဟာဗြဟ္မာမှ တပါးတခြား
 ကုန်သော၊ ဗြဟ္မာနော- ဗြဟ္မာတို့ကို၊ ဝဏ္ဏေနစ- အရောင်အဆင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊
 ယသသာစ- အခြံအရံအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အာယုနာစ- အသက်အားဖြင့်
 လည်းကောင်း၊ အဘိဘဝိတ္တာ- ကျော်လွှမ်း၍၊ တိဋ္ဌတိ- တည်၏၊ ဣဿရာတိ- ကား၊
 တေနဝ ဝသဝတ္ထနေန- ထိုသို့ မိမိအလိုသို့ လိုက်စေနိုင်ခြင်းကြောင့်သာလျှင်၊
 သေသဗြဟ္မာနံ- မိမိမှ ကြွင်းသော လက်အောက်ခံ ဗြဟ္မာတို့၏၊ အဓိပတိနော-
 အကြီးအကဲဖြစ်ကုန်သော၊ (မဟာဗြဟ္မာနော- တို့သည်၊ အာဂတာ- လာကုန်ပြီ၊)

၃၄၂။ ကာဠကဓမ္မသမန္နာဂတဿ- မည်းညစ်သော အကုသိုလ်တရားတို့နှင့်
 ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍၊ [ဋီကာ၌ ပဌမာဝိဘတ်ဖြင့် ရှိနေ၏၊ သဒ္ဓထုံးစံနှင့် မလျော်သော
 ပါဌ်ပျက်ဖြစ်၍ ဆဋ္ဌိဝိဘကျနပြင်လိုက်ပါသည်၊] ကာဠကဿ- မည်းညစ်သော၊

၁၅၆

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ

[မဟာသမယ

ပါပိမဿ- ယုတ်မာသော အကုသိုလ်ရှိသော၊ မာရဿ- မာရ်နတ်၏၊ ဗာလဘာဝံ- မိုက်မဲသည်အဖြစ်ကို၊ ပဿထ- ကြည့်ကြကုန်လော၊ ယော- ယင်းသို့မိုက်မဲသော မာရ်နတ်သည်၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ အဝိသယေ- အရာမဟုတ်သည်၌၊ (နတ်ဗြဟ္မာ အပေါင်းကို ရာဂဖြင့် ဖွဲ့တုပ်ချည်နှောင်ခြင်းဟူသော မဖြစ်နိုင်ရာ၌) နိရတ္တကံ- အကျိုးမဲ့ နှောင့်ယှက်မှု အကုသိုလ်ကို၊ ပရတ္တမိတုံ- ပြုလုပ်အားထုတ်ခြင်းငှာ၊ ဝါယမတိ- ကြောင့်ကြစိုက်၏၊ ဝီတရာဂဘာဝါဝဟဿ- ကင်းသော ရာဂရှိသည်အဖြစ်သို့ ပို့ဆောင်သော၊ ဓမ္မဿဝနဿ- တရားနာခြင်းကိစ္စ၏၊ အန္တရာယကရဏေန- အန္တရာယ်ကို ပြုခြင်းအားဖြင့်၊ အဝီတရာဂါ- မကင်းသော ရာဂရှိသူတို့သည်၊ ရာဂေန- ရာဂဖြင့်၊ ဗဒ္ဓါဇေ နာမ- ချည်နှောင်အပ်သည်မည်ကုန်သည်သာလျှင်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ရာဂေန ဗဒ္ဓံ ဟောတူတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

ဘယာနကံ သရဉ္စ ကတွာတိ- ကား၊ ဘေရဝံ- ကြောက်မက်ဖွယ်ဖြစ်သော၊ မဟန္တံ- ကြီးစွာသော၊ သဒ္ဓံ- အသံကို၊ သမုဋ္ဌာပေတွာ- ဖြစ်စေ၍၊ (ပစ္စဒါဝတ္ထိ- ပြန်လည် ဆုတ်ခွာသွားလေပြီ) ဣဒါနိ- မာရ်နတ်က ကြောက်မက်ဖွယ်အသံကို ဖြစ်စေပုံကို ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ တံ သဒ္ဓံ- ထိုကြောက်မက်ဖွယ်အသံကို၊ ဥပမာယ- ဥပမာဖြင့်၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ယထာတိအာဒိ- ယထာအစရှိသော ဥပမာစကားရပ်ကို၊ (ဘဂဝါ) အာဟ- ပြီ၊ ကဗ္ဗိတိ- ကား၊ တသ္မိံ သမာဂမေ- ထို့နတ်ဗြဟ္မာ အစည်းအဝေး၌၊ ကဗ္ဗိ- တစ်စုံတစ်ယောက်သော၊ ဒေဝတံဝါ- နတ်ဗြဟ္မာကိုလည်းကောင်း၊ မာနသကံဝါ- လူကိုလည်းကောင်း၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ဝသေ- အလို၌၊ ဝတ္ထေတုံ- ဖြစ်စေ (လိုက်စေ) ခြင်းငှာ၊ အသက္ကောန္တော- မစွမ်းနိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အသယံဝသေ (အသယံဝသီ)= မိမိကိုယ်တိုင် မိမိအလို၌ မတည်နိုင်သည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ ပစ္စဒါဝတ္ထိ- ပြီ) [ပါဠိတော် မြန်မာမူ၌ “အသယံဝသေ” ဟု ရှိပြီး သီ၊ ဣ- မူများ၌ “အသယံဝသီ” ဟု ရှိကြောင်း ပါဠိတော်စာအုပ်၌ ပြထား၏၊ ဤကို ပြု၍ “အသယံဝသေ” ဖြစ်သည်ဟု အဋ္ဌကထာ ဘာသာနိကာ၌ ရုပ်ပြီးစေ၏။] သယဉ္စ- မာရ်နတ် ကိုယ်တိုင်ကလည်း၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ဝသေ- အလို၌၊ နဌိတော- မတည်နိုင်သည်၊ (ဟုတွာ) [အသယံဝသေ- ကို ဖွင့်ခြင်းတည်း၊] တေန- ထို့ကြောင့်၊ အသယံဝသီတိအာဒိ- အသယံဝသီအစရှိသော၊ (ယံဝစနံ- အကြင်စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားကို၊ အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီ။

သုတ်]

ဒေဝတာသန္နိပါတအဖွင့်

၁၅၇

၁၄၃။ ဝီတရာဂေဟီတိဇတံ- ဝီတရာဂေဟီ-ဟူသော ဤသဒ္ဒါသည်။ ဒေသနာ- သီသံ- ဒေသနာတော်၏ ဦးခေါင်းပမာ ပဓာနစကားသာတည်း။ ဟိ- ပဓာနစကား အမှန်ပင်တည်း။ တတ္ထ- ထိုမဟာဝုန်တော၌၊ သဗ္ဗဿပိ- အားလုံးလည်းဖြစ်သော၊ သမာဂတပရိသာယ- လာရောက်သမျှ ပရိသတ်မှ၊ (မာရသေနာ- မာရ်နှင့် မာရ်စစ်- သည်သည်။) အပက္ကန္တာဝ- ဝေးစွာ ဆုတ်ခွာသွားသည်သာတည်း။ နေသံ လောမာပိ ကုဗ္ဗယန္တိ- ကား၊ တေသံ- ထိုရာဂကင်းကွာ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ လောမမတ္တမ္ပိ- အမွှေးကိုသော်မျှလည်း၊ နစာလေသံ- မလှုပ်စေနိုင်ကုန်ပြီ၊ ကုတော- အဘယ့်ကြောင့်၊ အန္တရာယကရဏံ- တရားဓမ္မ၏ အနှောင့်အယှက် အန္တရာယ်ကို ပြုနိုင်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်ပါတော့အံ့နည်း။) ဣတိ- ဤသို့အားဖြင့်၊ တတ္ထ- ထိုနတ်ဗြဟ္မာ အစည်းအဝေး၌၊ ယတ္ထကာ- အကြင်မျှပမာဏရှိသော နတ်ဗြဟ္မာတို့သည်၊ ဝိသေသံ- တရားထူးကို၊ အဓိဂစ္ဆိသု- ရကြကုန်ပြီ၊ သဗ္ဗေသံပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တေသံ- ထိုတရားထူး ရကြသော နတ်ဗြဟ္မာတို့၏၊ အန္တရာယကရဏဝသေန- အန္တရာယ်ကို မပြုနိုင်ခြင်း အနေအားဖြင့်၊ အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဝိဘာဝေတဗ္ဗော- ထင်ရှားဖွင့်ပြ ထိုက်၏၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ဝီတရာဂဂ္ဂဟဏေန- ဝီတရာဂသဒ္ဒါဖြင့်၊ ဝါ- ဝီတရာဂပုဂ္ဂိုလ်ကို ယူခြင်းဖြင့်၊ တတ္ထ- ထိုနတ်ဗြဟ္မာအစည်းအဝေး၌၊ သရာဂဝီတရာဂ ဝိဘာဝိနောစ- သရာဂပုဂ္ဂိုလ်၊ ဝီတရာဂပုဂ္ဂိုလ်ဟု ထင်ရှားပြနိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်မျိုးလုံး တို့ကိုလည်း၊ သင်္ဂဟိတာ- သွင်းယူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိထိုက်၏။

မာရော- မာရ်နတ်သည်၊ အစ္ဆရိယဗျူတစိတ္တဇာတော- အံ့ဩဖွယ်ကောင်းလှပါ ပေ၏၊ မဖြစ်စဖူးအသစ်အထူးဖြစ်ပါပေ၏ ဟုဖြစ်သော စိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊) ဣမံဂါထံ- ဤ “သဗ္ဗေ ဝိဇိတ သင်္ဂါမာ” အစရှိသော ဂါထာကို၊ အဘာသိ- ရွတ်ဆိုပြီ၊ (ကိန္တိ- အဘယ်သို့နှလုံးသွင်း၍၊ အဘာသိ- ရွတ်ဆိုသနည်းဟူမူ) ကထံဟိ- အဘယ်ကြောင့် တာဝ- သို့ကလောက်၊ ယောရတရံ- အထူးကြမ်းတမ်းလှသော၊ မဟတိ- ကြီးစွာသော၊ ဝိဘိသကံ- ကြောက်မက်ဖွယ်ကို၊ မယိ- ငါသည်၊ ကရောန္တေပိ- ပြုပါလျက်လည်း၊ သဗ္ဗေပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမေ- ဤပရိသတ်တို့သည်၊ နိဗ္ဗိကာရာဇေ- ဖောက်ပြန်ခြင်းမရှိသူတို့ချည်းသာလျှင်၊ သမာဟိတာဇေ- တစ်ခုတည်းသော တရားအာရုံ စိတ်ကို ငြိမ်သက်စွာ ထားနိုင်သူတို့ ချည်းသာလျှင်၊ ဝါ- စိတ်တည်ကြည် သူတို့ချည်း သာလျှင်၊ ဘဝိဿန္တိနာမ- ဖြစ်ကြလေကုန်ဘိသနည်း၊ ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊

(သဗ္ဗေပိ- ကုန်သော၊ ကုမေ- တို့သည်၊ နိဗ္ဗိကာရာဇေ- လျှင်၊ သမာဟိတာဇေ- လျှင်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်သနည်းဟူမူ) ကုမေ- ဤပရိသတ်အားလုံးတို့သည်၊ ဝိဇိတာဝိနော- ရာဂအစရှိသော ကိလေသာတို့ကို ပယ်သတ်ကုန်စင် အောင်မြင်ပြီးကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍)၊ ဥတ္တမပုရိသာ- မြင့်မြတ်သော အာဇာနည်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ချည်းသာတည်း၊ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ (သဗ္ဗေပိ ကုမေ နိဗ္ဗိကာရာဇေ သမာဟိတာဇေ ဟောန္တိ) တေန- ထို့ကြောင့်၊ သဗ္ဗေတိ အာဒိ- သဗ္ဗေအစရှိသော၊ ယံ ဝစနံ- အကြင်ဂါထာစကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံ ဝစနံ- ထိုဂါထာစကားကို၊ မာရော- မာရ်နတ်သည်၊) အာဟ- ရွတ်ဆိုပြီ။

အရိယာနံ- အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ယာဒိသော- အကြင်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊
 မွေခနိဿိတော- မဂ်ဖိုလ်တရားထူးကို မှီငြမ်းသော၊ ပမောဒေါ- ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက် ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) ကဒါစိ- တခါတရံမျှပင်၊ အနရိယာနံ- အရိယာမဟုတ်သော ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ တာဒိသော- ထိုကဲ့သို့ရှုအပ်သော ပမောဒေါ- သည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ သာသနေ ဘူတေဟိ အရိယေဟိကုတိ- သာသနေ ဘူတေဟိ အရိယေဟိ- အစရှိသော၊ ဧတံ- ဤစကားကို၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆို အပ်ပြီး၊ ဝိသဒ္ဓေန- ဝိသဒ္ဓါနှင့်၊ ဝိနာ- ကင်း၍၊ ကေဝလော- ဝိသဒ္ဓါနှင့် မတွဲဘဲ သီးခြားဖြစ်သော၊ သုတသဒ္ဓေါပိ- သုတသဒ္ဓါသည်လည်း၊ ဝိချာတတ္ထဝစနော- ထင်ရှားသူဟူသော အနက်ကို ဟောနိုင်သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ (ကေသုဝိယ- အဘယ်ဥဒါဟရုဏ်တို့၌ ကဲ့သို့နည်းဟူမူ) သုတဓမ္မဿာတိ အာဒိသုဝိယ- သုတဓမ္မဿ- အစရှိသော ဥဒါဟရုဏ် တို့၌ကဲ့သို့တည်း၊ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဇနေ ဝိဿုတာတိ- ဇနေ ဝိဿုတာ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီ၊ ဒူရေတိ- ဒူရေဟူသည်ကား၊ ဒူရေ- ဝေးသော၊ ပဒေသေ- အရပ်၌၊ ဝါ- အရပ်က (သတ္တာရံ- မြတ်စွာဘုရားကို၊ ပဿသိ- မြင်နိုင် ပါ၏လော) ဒဟရဿ- ရဟန်းငယ်၏၊ အန္တရာယံ- ဗြဟ္မစရိယ၏ အန္တရာယ်ကို၊ ပရိဟရန္တိ- ရှောင်လွှဲလိုသည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) န သက္ကာ။ပ။ ဒဿေတုန္တိ- ဒဿေတုံ-ဟူ၍၊ (ဒေဝဓိတာ- နတ်သမီးသည်)၊ အဝေါစ- လျှောက်ထားပြီ၊ ကုတိ- ဤကားအပြီး တည်း၊ မဟာသမယသုတ္တဝဏ္ဏနာယ- မဟာသမယသုတ်၏ အနက်ကို ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာ၏၊ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ- လျှို့ဝှက်တိမ်မြုပ်သော အနက်ကို ထင်ရှားဖွင့်ပြကြောင်း နိကာတည်း။ ။

၈-သက္ကဋ္ဌပဉ္စသုတ်ဋီကာနိဿယ

နိဒါန်းအဖွင့်

၂၄၄။ အဗ္ဗသက္ကဋ္ဌာနံ- သရက်ပင် အပေါင်း (သရက်ပင်အုပ်စု) တို့၏။ အဇ္ဈက-
 ဝတ္တာ- အနီး၌ဖြစ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧကော- တစ်ခုတည်းသော ရွာသည် (သမာနောပိ-
 ဖြစ်ပါသော်လည်း။) သော ဗြာဟ္မဏဂါမော- ထိုပုဏ္ဏားရွာကို၊ အဗ္ဗသက္ကဋ္ဌာတွေဝ-
 အဗ္ဗသက္ကဋ္ဌာရွာဟူ၍သာလျှင်၊ ဗဟုဝစနဝသေန- ဗဟုဝစ်အဖြစ် (ဗဟုဝစ်အနေ)
 အားဖြင့်၊ ဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏။ (ရွာ တရွာတည်းဖြစ်သောကြောင့် “ဂါမော” နှင့်
 ကိုက်ညီအောင် “အဗ္ဗသက္ကဋ္ဌာ” ဟု ဧကဝစ်ဖြင့် မဆိုအပ်ဟူလို) ယထာ- အလားတူ
 ဥဒါဟရဏ်ကာ၊ ဝရဏာ နဂရန္တိ- ဝရဏာ နဂရံ- ဟူသည်တည်း။ (နဂရံ နှင့်ကိုက်ညီအောင်
 “ဝရဏံ” ဟု ဧကဝစ်ဖြင့် မဆိုဘဲ ရေခံတက်ပင် များစွာတို့ပေါက်ရာဖြစ်၍ ရှေးအခေါ်အဝေါ်
 အတိုင်း “ဝရဏာ” ဟု ဗဟုဝစ်ဖြင့်ပင် ခေါ်ဝေါ်သကဲ့သို့တည်း။ ဤအကြောင်းကို
 မဟာနိဒါနသုတ် နိဿယတုန်းက ရေးခဲ့ပြီ။) ဝေဒိဇေ- ပွတ်တိုင်သည်ပင်လျှင်၊ ဝေဒိကော-
 ဝေဒိကမည်၏။ ဝေဒိကောဇေ- ဝေဒိကသည်ပင်၊ ကကာရဿ- ကအက္ခရာ၏။ ယကာရံ-
 ယအက္ခရာကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ ဝေဒိယော- ဝေဒိယမည်၏။ ဝေဒိယကေ- ပတ္တမြား
 ပွတ်တိုင်နှင့်တူသော စိမ်းညိုသော တောအုပ်ဖြင့် ကာရံအပ်သော၊ တသ္မိံ (ပဗ္ဗတေ)-
 ထိုတောင်၌၊ (ဝိဟရတိ) တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုသည်ကား၊
 မဏိဝေဒိကာသဒိသေနာတိ အာဒိ- မဏိဝေဒိကာသဒိသေန- အစရှိသည်တည်း။
 ဣန္ဒနီလာဒိမဏိမယဝေဒိကာသဒိသေန- ဣန္ဒနီလာအစရှိသော ပတ္တမြားဖြင့်ပြီးသော
 ပွတ်တိုင်နှင့်တူသော (နီလဝနသက္ကေန- စိမ်းညိုသော တောအုပ်ဖြင့်) ဣတိ အတ္ထော။

ပုဗ္ဗေပီတိ- ကား၊ လေဏကရဏတော- လိုက်ကိုပြုရာအခါမှ၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေး၌၊
 (သာ- ထိုလိုက်သည်။) ဂုဟာရူပေန- ဂူ၏အသွင်ဖြင့်၊ ဌိတာ- တည်သည်၊ (ဟုတွာ-
 ဖြစ်၍) ဒွါရေ- လိုက်ဂူတံခါး အနီး၌၊ ဣန္ဒသာလရက္ခဝတိစ- နှံပင်လည်းရှိ၏။ တသ္မာ-
 ထို့ကြောင့်၊ (သာ- ထိုလိုက်ဂူကို) ပုရိမဝေါဟာရေန- ရှေးကာလ၌ဖြစ်သော အခေါ်
 အဝေါ်ဖြင့်၊ ဣန္ဒသာလဂုဟာတိ- နှံပင်လိုက်ဂူဟူ၍၊ ဝုတ္တာ- ခေါ်ဆိုအပ်ပြီ၊ အဘိရုစိ-
 အလိုဆန္ဒကို၊ ဥဿုက္ကံ- ဥဿုက္က-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏။ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ တံ-
 ထိုအလိုဆန္ဒကို ဗုဒ္ဓဒဿနကာမတာဝသေနစ- မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြင်ခြင်းငှာ ဖြစ်သော

အလို၏ အဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တထာ- ထိုမြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြင်ခြင်းငှာ လိုလားသော အားဖြင့်၊ ဥဿာဟနဝသေန စ- အားထုတ်ခြင်း အနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပဝတ္တိယာ- ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဓမ္မိကော ဥဿာဟောတိ- ဓမ္မိကော ဥဿာဟော- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ သက္ကေန- သိကြားမင်းနှင့် သဒိသော- တူသော၊ အပ္ပမာဒဝိဟာရီ- မမေ့လျော့မှု သတိဖြင့် နေလေ့ရှိသော၊ ဒေဝပုတ္တော နာမ- နတ်သားမည်သည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ဣတိ- ဤသို့အဋ္ဌကထာမိန့်ဆိုအပ်သော စကားကို၊ (ဒဇ္ဇိကရဏံ- ခိုင်မြဲအောင်ပြုသော) ယထာ (ကို ဝစနံ)- အဘယ်သို့သော သာဓက ပါဠိတော်ကို၊ အာဟ- မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူသနည်း၊ အပ္ပမာဒေန ။ပ။ ဂတောတိ- ဂတော-ဟူသော ဓမ္မပဒပါဠိတော်ကို (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အာဟ- ဟောတော်မူပြီ၊ အပ္ပမာဒေန- မေ့လျော့မှု၏ ဆန့်ကျင်ဘက်သတိတရားကြောင့်၊ မယဝါ- မယဝဟု ထင်ရှားသော မယလုလင်သည်၊ ဒေဝါနံ- အောက်နတ်ပြည်နှစ်ထပ်ရှိနတ်တို့၏၊ သေဋ္ဌတံ- မြင့်မြတ်သော သိကြားမင်းအဖြစ်သို့၊ ဂတော- ရောက်ပြီ၊]

ပရိတ္တကေနာတိ- ကား၊ အပရာပရံ- ဆက်ကာမပြတ် အထပ်ထပ်၊ ဗဟုံ- များစွာသော၊ ပုညကမ္ပံ- ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို၊ အကတ္တာ- မပြုမူ၍၊ အပ္ပမတ္တကေနဝ- အနည်းငယ်မျှသာဖြစ်သာ၊ ပုညကမ္မေန- ကြောင့်၊ (ဒေဝလောကေ- ဌံ၊ နိဗ္ဗတ္တာ- ဖြစ်ကုန်၏၊) သက္ကောပိ- သိကြားမင်းသည်လည်း၊ မဟာပုညကတဘီရုတ္တာနော- ပြုအပ်ပြီးသော ကြောက်ရွံ့မှုကာကွယ်ဆီးတားများသော ကုသိုလ်ရှိသူသည်၊ ကာမဟောတိ- အကယ်၍ ဖြစ်ပေ၏၊ ပန- သို့သော်လည်း၊ သာတိသယာယ- လွန်ကဲမှုနှင့် တကွဖြစ်သော၊ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိယာ- နတ်၌ဖြစ်သော စည်းစိမ်နှင့်၊ ဝိယောဂဟေတုကေန- ကင်းကွာခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ သောကေန- သောကကြောင့်၊ ဒိဂုဏိတေန- ထိုသောကထက် နှစ်ဆတက်သော၊ မရဏ ဘယေန- သေဘေးသည်၊ သံတဒ္ဓိတော- ခြိမ်းခြောက်အပ်သည်၊ ဇာတော- ဖြစ်ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့် သက္ကော ။ပ။ အဟောသီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ- နတ်ပြည်၌ဖြစ်သော မျက်စိဖြင့်၊ ဒေဝတာနံ- နတ်တို့၏၊ ဒဿနံနာမ- မြင်ခြင်းမည်သည်၊ ပဋိဝိဇ္ဇနသဒိသံ- ထိုးထွင်းသိခြင်းနှင့်တူ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပဋိဝိဇ္ဇိတိ- ပဋိဝိဇ္ဇိ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပါဠိယေက္ကော ဝေါဟာရောတိ- ကား၊ အာဝေဏိကော- သီးခြားဖြစ်သော၊ ပိယသမုဒါဟာရော- ချစ်ဖွယ်စကားအသုံးအနှုန်းတည်း။

(ယေ- အကြင်နတ်တို့သည်။) **မရိသနိယသမ္ပတ္တိကာ** - (ခံစားခြင်းငှာ၊) ထင်ပေါ်လာခြင်းရှိသော စည်းစိမ်ရှိကုန်၏။ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တေ- ထိုနတ်တို့သည်။) မာရိသာ- မာရိသတို့မည်၏။ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ တေသံ- ထိုနတ်တို့၏။ ဝါ- ထိုနတ်တို့အား။ သမ္ပတ္တိယော- စည်းစိမ်တို့သည်။ မဟာနုဘာဝတာယ- ကြီးသော တန်ခိုး အာနုဘော် ရှိကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (အနုဘဝိတုံ- ခံစားခြင်းငှာ၊) သဟန္တိ ဥပဋ္ဌဟန္တိ- ထင်ပေါ်

၁။ မရိသနိယ သမ္ပတ္တိကာတိ မာရိသာ ။ ဤအတိုင်း “မာရိသာ”ပုဒ်ကို ဋီကာဖွင့်ထားသည်မှာ သဒ္ဒါကျမ်းတို့၏ ရိုးရာ ရုပ်စီရင်ပုံနှင့်အလွန်ကွဲပြားခြားနား၏။ ထိုဝါကျကိုပင် “တေသဉ္စိ”စသည်ဖြင့် ချဲ့ထွင်ဖွင့်ပြထား၏။ စာပြင်ဆရာတို့က ထို “တေသဉ္စိ” ပါဠိကို ယုတ္တပါဌ-ဟု မယူဆကြသောကြောင့် ဋီကာစာအုပ်အောက်ခြေ၌ “တေဟိ”ဟူ၍ ရှိသင့်မည် ထင်သောပါဠိကို ပြထားကြ၏။ သို့သော် “သမ္ပတ္တိယော” နှင့် လိင်မတူသောကြောင့်၊ “တေ”ဟု မပြင်သင့်ပါ။ လွန်ပြီး ဝါကျ၊ စွဲဗ္ဗ၊ ပတ္တန္တဝိသယာ”နှင့် အညီ ဤမာရိသပုဒ်၏ အဖွင့် အဋ္ဌကထာဝါကျမှ “ဒေဝတာနံ” ကို ရည်ညွှန်းစွဲဆိုသော ပတ္တန္တဝိသယ တသဒ္ဒါဖြစ်သောကြောင့် နဂိုရှိရင်း “တေသဉ္စိ”သည်ပင် ပါဠိမှန်ဖြစ်ပါသည်။ ယခင် ဝါကျတုန်းက “ဒေဝတာနံ” နှင့် လိင်တူအောင် “တာသဉ္စိ”ဟု ပြင်လိုက် ပြင်နိုင်ပါ၏။ ထို “တေသံ” ကို “မဟာနုဘာဝတာယ”ဟူသော ဟိတ်၏ သမ္ပန်အဖြစ်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ “သဟန္တိ ဥပဋ္ဌဟန္တိ” ကြိယာတို့၏ သမ္ပဒါန်အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်းစပ်ရ၏။ ဥပဋ္ဌဟန္တိ၏ နောက်၌ “အညေ”ဟု ရှိနေပြန်၏။ သမ္ပတ္တိကို စွဲနက်ပြုရမည်ဖြစ်ပါက “အညာ”ဟု သာရှိရမည်ဖြစ်၏။ သမ္ပတ္တိကိုလည်း “အညာ”ဟု ဆိုရမည်မဟုတ်ပါ။ ယခင် “တေသံ”နှင့် အလားတူ နတ်တို့ကိုသာ “အည”ဟု ဆိုသင့်သောကြောင့် “အညေသံ”ဟု သာပါဠိရှိသင့်ပါ၏။

ထို့အပြင် “အပ္ပဟုကာယ”ကိုလည်း ပါဠိမှန်ဟု မယူဆပါ။ ယခင် “မဟာနုဘာဝတာယ”၏ ပြောင်းပြန်ဟိတ်ပါဠိအဖြစ်ဖြင့် “အပ္ပါနုဘာဝတာယ” ဟု ရှိသင့်၏။ “ဒုက္ခဝိရဟိတတာယ”၌လည်း တာပစ္စည်းဖြည့်စွက်၍ “ဒုက္ခဝိရဟိတတာယ”ဟု ပါဠိပြင်လိုက်ပါ၏။ သဟန္တိ ဥပဋ္ဌဟန္တိ-တို့ဖြင့် မာရိသာနှင့် မရိသနိယသမ္ပတ္တိကာ-တို့မှ မရိသဓာတ်၏ အနက်ကို ပြ၏။ ထို့ကြောင့် မရိသနံ သဟနံ ဥပဋ္ဌဟနံ ဧတိဿာ (သမ္ပတ္တိယာ) အတ္ထိတိ မရိသနိကာ (ထင်ပေါ်လာခြင်းရှိသော စည်းစိမ်)ဟု အဿတ္ထိတဒ္ဒိတ်ဆင့်ပြီး ယခင် “ဝေဒိယ” ပုဒ်ကဲ့သို့ ကကို ယပြု၍ “မရိသနိယ” ရုပ်ပြီးသည်ဟု ကြံပါ။ ထို့နောက် “မရိသနိယာ သမ္ပတ္တိ ယေသံ ဒေဝါနန္တိ မရိသနိယသမ္ပတ္တိကာ” ဟု ဗဟုဠိဟိသမာသံတွဲ၊ သမာသန္တ ကပစ္စည်း။

မာရိသာ အဖွင့်မှတ်ဖွယ် ။ ။ ကုယတမကိ ။ပ။ သက္ကိစ္စ-ဟူသော သုတ်နှင့်အညီ ကစ္စည်း၊ ရူပသိဒ္ဓိစသော သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ မာရိသပုဒ်ကို အမှသဒ္ဒါပပဒ ဒုသဓာတ် (ဒိသဓာတ်) ကိပစ္စည်း တို့ဖြင့် ရုပ်စီရင်သော်လည်း အဋ္ဌကထာဋီကာများအလို ဘူဝါဒီ၊ စုရာဒိဖြစ်သော၊ မရိသ (မရိသု) သဟနေ-ဟူသော ဓာတ်ဖြင့်လည်း ရုပ်ပြီးနိုင်၏။ ဋီကာ၌ “မရိသနိယ ။ပ။ သဟန္တိ- ဥပဋ္ဌဟန္တိ”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် မရိသန္တိ သဟန္တိ ဥပဋ္ဌဟန္တိတိ မရိသာ- ထင်ပေါ်လာသော စည်းစိမ်

လာကုန်၏။ အညေသံ- (တန်ခိုးကြီးသော နတ်တို့မှ) အခြားကုန်သော နတ်တို့၏။ (တို့မှာ) ဝါ- တို့အား၊ အယောနိသောမနသိကာရတာယ စ- မသင့်လျော်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အပ္ပါနုဘာဝတာယစ- နည်းသော တန်ခိုးအရှိန်အဝါရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (အနုဘဝိတုံ- ဌာ၊ သမ္ပတ္တိယော- တို့သည်)၊ နသဟန္တိယေဝ- မထင်ပေါ်လာကုန်သည်သာတည်း။ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ နေသံ- ထိုနတ်တို့၏။ သာ မရိသနိယသမ္ပတ္တိကတာ- ထိုခံစားခြင်းငှာ ထင်ပေါ် လာခြင်းရှိသော စည်းစိမ်ရှိကုန်သည်အဖြစ်သည်။ ဒုက္ခဝိရတိတတာယ- ဒုက္ခကင်းကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့် (ဟောတိ) ဣတိ- ဤသို့သော အနက်ကို ပြလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ နိဇ္ဈက္ခာတိပိ ဝုတ္တံ ဟောတိတိ- ဟောတိ-ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ-

သမ္ပတ္တိများ (ခံစားရဖို့အတွက် ဖြစ်ပေါ်လာသော စည်းစိမ်များ)ဟု ရှေးဦးစွာ ဝစနတ္ထပြု၍ စည်းစိမ်သမ္ပတ္တိတို့ကို “မရိသ”ဟု ဆိုရ၏။ ထို့နောက် “မရိသာ (မရိသနိယာ) သမ္ပတ္တိယော ဧတေသံ ဒေဝါနန္တိ မာရိသာ”ဟု တဒ္ဓိတ်ဏပစ္စည်းဆင့် ဝုဒ္ဓိရောက်၍ ယင်းသို့ထင်ပေါ်လာသော သမ္ပတ္တိ ရှိသော နတ်တို့ကို “မာရိသ”ဟု ဆိုရသည်။ ယင်းသို့ ထင်ပေါ်လာသော သမ္ပတ္တိရှိခြင်း သည်လည်း ဒုက္ခကင်းကွာ ချမ်းသာဖို့အတွက် ဖြစ်သောကြောင့် “နိဇ္ဈက္ခာတိပိ ဝုတ္တံ ဟောတိ” ဟု အဋ္ဌကထာဆိုလိုကြောင်း ဋီကာဖွင့်သည်။

သံယုတ်ဌာနီအဖွင့်များ ။ ။ သံယုတ်ဋီကာ၊ ပ-၄၅ (သဂါထာဝဂ္ဂ၊ ဩယတရဏသုတ်) ၌မူ “မရိသနဋ္ဌေန ပါပါနံ ရောဂါဒိအနတ္တာနံ အဘိဘဝနဋ္ဌေန မာရိသော ဒုက္ခရဟိတော၊ တေနာဟ နိဇ္ဈက္ခာတိ”ဟု ဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်အလို မရိသတိ ပါပေ ရောဂါဒိအနတ္တေ အဘိဘဝတီတိ မာရိသော- ယုတ်ညံ့သော အနာရောဂါအစရှိသော အကျိုးမဲ့ ဒုက္ခတို့ကို လွှမ်းမိုးနိုင်သော နတ် (ဒုက္ခကင်းသော နတ်)ဟု ဝစနတ္ထပြု၊ မရိသဓာတ် ဏပစ္စည်း၊ ထိုဝစနတ္ထနှင့်အညီ “မာရိသ-အိုဒုက္ခကင်းသော သူ”ဟု ချစ်ဖွယ်ရာခေါ်ဝေါ်သော အာလုပ်ပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် မာရိသပုဒ်ကို အတွေ့များသည်။

သို့သော် မူလပဏ္ဏာသပါဠိတော် (၄၁၃)၌ ကကုသန္နမြတ်စွာဘုရား၏ အဂ္ဂသာဝက ဖြစ်သော အရှင်ဝိဇ္ဇရထေရ်၏ ဦးခေါင်းတော်ကို ကျောက်တုံးဖြင့် ထုသော ဒုသီမာရ်နတ်သည် အဝီစိငရဲ၌ ကြီးစွာသော ငရဲဒုက္ခခံစားနေရသော ငရဲသားသတ္တဝါဘဝသို့ ရောက်သွား၏။ ထိုငရဲသား သတ္တဝါကိုလည်း “မာရိသ”ဟု အခေါ်ခံရသည်မဟုတ်ပါလော-ဟု စောဒနာဖွယ်ရှိ၏။ ကမ္ဘာဦး ကာလတုန်းက ဒုက္ခကင်း၍ ချမ်းသာသုခခံစားကြရသော သူတို့ကို “မာရိသ”ဟု ခေါ်ဝေါ်ရိုး ထုံးစံရှိသော်လည်း ကာလကြာသောအခါ ဒုက္ခကင်းမှု မကင်းမှုကို လိုရင်းပဓာနမပြုတော့ဘဲ အထင်ရဋ္ဌိ အနေအားဖြင့် ချစ်ဖွယ်စကား (ပိယသမုဒါစာရ) ပြုကာ မာရိသ-ဟု ခေါ်ဝေါ် ကြသောကြောင့် ကြာလည်းမရှိ၊ ရေလည်းမရှိပါဘဲလျက် ပေါက္ခရဏီ (ပဒုမာကြာရေကန်)ဟု ခေါ်ဝေါ်သကဲ့သို့ တည်းဟု ထိုသံယုတ်အဋ္ဌကထာ (ပ-၁၆)၌ ဖွင့်ထား၏။

သုတ်]

နိဒါန်းအဖွင့်

၁၆၃

ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဧကကောဝါတိ- ဧကကောဝဟူသော စကားကို၊ ဒေဝပရိသာယ- နတ်ပရိသတ်နှင့်၊ ဝိနာ- ကင်း၍၊ အာဂတတ္တာ- သိကြားမင်းလာသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

ပန- ထိုသို့ပင် မိန့်ဆိုအပ်ပါသော်လည်း၊ မာတလိအာဒယော- မာတလိ အစရှိ ကုန်သော၊ တာဒိသာ- ထိုနတ်ကဲ့သို့ ရှုအပ်ကုန်သော၊ သဟာယာ- သွားဖော်လာဘက် အဖော်သဟဲတို့သည်၊ တဒိပိ- ထင်းရှူးသားကျောင်းတော်၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်း သုံးတော်မူရာ အခါ လာစဉ်တုန်းကလည်း၊ အဟေသုယေဝ- အတူတကွ ပါရှိကြသည် သာလျှင်တည်း၊ တထာဟိ- ထို့ကြောင့်ပင်၊ အပိစာဟံ ။ပ။ ဝုဋ္ဌိတောတိ- အပိစာဟံ ။ပ။ ဝုဋ္ဌိတော-ဟူ၍၊ (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) ဝက္ခတိ- မိန့်ဆိုတော် မူလတ္တံ့ [အပိစ- စင်စစ်သော်ကား၊ အဟံ- ငါသည်၊ အာယသ္မတော- အရှင်သိကြားမင်း၏၊ စက္ကနေမိသဒ္ဓေန- ရထားဘီး၏ အကွပ်တကူ၏ အသံကြောင့်၊ တမ္မာ သမာဓိမ္မာ- ထိုဖိုလ်သမာဓိမှ၊ ဝုဋ္ဌိတော- ထပါ၏။] သက္ကဿ- သိကြားမင်း၏၊ ဉာဏပရိပါကံ- ဉာဏ် ရင့်ကျက်ခြင်းကို၊ အာဂမေန္တော- စောင့်ဆိုင်းတော်မူသည်လည်းကောင်း၊ အညေသံ- သိကြားမင်းမှ အခြားကုန်သော၊ ဗဟူနံ- များစွာကုန်သော၊ ဒေါဝါနံ- နတ်တို့၏၊ ဓမ္မာဘိ- သမယံ- သစ္စာလေးပါးတရားကို ထိုးထွင်းသိခြင်းကို၊ ဥပပရိက္ခမာနော စ- စူးစမ်း ဆင်ခြင် ရှုမြင်တော်မူသည်လည်းကောင်း၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊) ဩကာသံ- သိကြားမင်း လာရောက် ချဉ်းကပ်ခွင့်ကို (ဘဂဝါ- သည်၊) န အကာသိ- ပြုတော်မမူပြီ၊ သောတိ- သောဟူသည်ကား၊ သက္ကော- သိကြားမင်းသည်၊ (အာမန္တေသိ) ဧဝန္တိ- ဧဝံ-ဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ ဝစနသမ္ပုဋ္ဌန္တေန- စကားကို နာယူလက်ခံခြင်းအနက်၌၊ (ပဝတ္တော- ဖြစ်သော၊) နိပါတော- နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ဆို သည်ကား၊ ဧဝံ ဟောတူတိအာဒိ- ဧဝံ ဟောတု- အစရှိသည်တည်း၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ ဘဒ္ဒိတဝါတိ- ဘဒ္ဒိတဝ-ဟူသော သဒ္ဓါဖြင့် သက္ကံ- သိကြားမင်းကို၊ ဥဒ္ဓိဿ- ရည်စူး၍၊ နေသံ- ထိုနတ်တို့၏၊ ဝါဒေါ- ပြောဆိုခြင်းသည်၊ အာသိ- ဖြစ်ပြီ။

၃၄၅။ ဝလ္လဘော ။ပ။ ဓမ္မံ သုဏ္ဏာတီတိ- ဝလ္လဘော ။ပ။ သုဏ္ဏာတိ-ဟူသော ဝါကျ၏၊ အယံ အတ္ထော- ဤအနက်ကို၊ (မြတ်စွာဘုရားနှင့် အကျွမ်းဝင်၍ အလိုရှိရာ အလိုရှိရာ ခဏတိုင်း၌ သွား၍ အမေးပုစ္ဆာ မေးမြန်းပြီး တရားနာခြင်းဟူသော ဤအနက်ကို) ဂေါဝိန္ဒသုတ္တာဒီဟိ- ဂေါဝိန္ဒသုတ်အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ဒီပေတဗ္ဗော- ပြသင့်၏၊ ဣမိနာ ကာရိတောကာသေတိ- ကား၊ ဘဂဝတိ- မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဣမိနာ

ပဉ္စသိခေန- ဤပဉ္စသိခနတ်သားက၊ **ကာရိတောကာသေ**°- ပြုစေအပ်ပြီးသော လာရောက်ချဉ်းကပ်ခွင့်ရှိလသော်၊ ဝါ- လာရောက်ချဉ်းကပ်ခွင့်ကို ပြုစေအပ်ပြီးလသော် (သိကြားမင်း လာရောက်ချဉ်းကပ်ခွင့်ရဖို့အတွက် လျှောက်ထားအပ်ပြီးလသော်။) အနုစရိယန္တိ- ကား၊ အနုစရဏဘာဝံ- အစဉ်တစိုက်နောက်လိုက်၏ အဖြစ်သို့ (ဥပါဂမိ- ကပ်ရောက်ပြီ) ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ အဿ- ထိုပဉ္စသိခနတ်သား၏၊ တံ အနုစရဏနာမ- ထိုအစဉ်တစိုက်နောက်ကလိုက်ခြင်းမည်သည်၊ သဒ္ဓိံ ဂမနမေဝ- သိကြားမင်းနှင့် အတူတကွ လိုက်သွားခြင်းသည်သာတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သဟစရဏံ ဧကတော- ဂမနန္တိ- ဂမနံဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သောဝဏ္ဏမယန္တိ- ကား၊ (ပေါက္ခရံ- စောင်းခွက်သည်) သုဝဏ္ဏမယံ- ရွှေဖြင့်ပြီး၏၊ ပေါက္ခရန္တိ- ပေါက္ခရံဟူသော သဒ္ဓါဖြင့်၊ ဝိဏာယ- စောင်း၏၊ ဒေါဏီ- အောက်ခံအိုးကို၊ (စောင်းအိုးစောင်းခွက်ကို) အာဟ-

၁။ **ကာရိတောကာသေ** ။ ။ ဤနေရာ၌ “ဣမိနာ ကတောကာသေ”ဟူသော အဋ္ဌကထာ ပါဠိကို “ဣမိနာ ပဉ္စသိခေန ကတောကာသေ ဘဂဝတိ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ သို့သော် ဤနေရာ အဋ္ဌကထာဋီကာ နှစ်ကျမ်းလုံးမှာပင် သုဒ္ဓကမ္မရုပ် “ကတ”ပုဒ်ဖြင့် “ကတောကာသေ” ဟုချည်း ပါဠိပျက်နေ၏။ အမှန်အားဖြင့်ကား အဋ္ဌကထာ၌ “ဣမိနာ ကတောကာသေ”ဟူသော ပါဠိပျက်၏ ရှေ့ကကပ်လျက်ရှိနေသော “ဣမံ ပုရတော ပေသေတွာ ဩကာသံ ကာရေတွာ”ဟူသော စကားဝါကျအတိုင်း သိကြားမင်းသည် မြတ်စွာဘုရားအထံတော်သို့ ကိုယ်တိုင်မသွားသေးဘဲ ပဉ္စသိခနတ်သားကို ကြိုတင်အသွားခိုင်းကာ မြတ်စွာဘုရားထံ သိကြားမင်း လာရောက် ခွင့်ပြုပါရန် လျှောက်ထားခိုင်း၏။ ထိုအဋ္ဌကထာဝါကျ၌ “ကာရေတွာ”ဟူသော ကာရိတ်တွာ- ပစ္စယန္တကြိယာ၏ ကာရိတ်ကံမှာ-ဣမံ (ပဉ္စသိခံ) ဖြစ်၏။ ဩကာသံကား ဓာတ်ကံတည်း။ ထို “ကာရေတွာ”ကို ကာရိတ် တပစ္စယန္တ ကမ္မရုပ်ပြောင်းလဲပြုလုပ်လျှင် “ကာရိတ”ဟု ဖြစ်လာပြီး “ဣမိနာ ပဉ္စသိခေန ကာရိတောကာသေ ဘဂဝတိ”ဟု ဋီကာ သံဝဏ္ဏနာပြုလုပ်ပါက ယခင် အဋ္ဌကထာဝါကျမှ “ဣမံ ပဉ္စသိခံ”ဟူသော ကာရိတ်ကံသည် “ဣမိနာ ပဉ္စသိခေန”ဟူ၍ အဝုတ္တ- ကာရိတ် ကတ္တားဖြစ်လာ၏။ “ဘဂဝတိ” သည်ကား ဝုတ္တကာရိတ်ကံဖြစ်၏။ ဩကာသသည်ကား ဓာတ်ကံပင်တည်း။ ထို့ကြောင့်-

ယင်းဋီကာ သံဝဏ္ဏနာဝါကျကို “ဣမိနာ ပဉ္စသိခေန- ဤပဉ္စသိခနတ်သားသည်၊ ဘဂဝတိ- မြတ်စွာဘုရားကို၊ ကာရိတောကာသေ- ပြုစေအပ်ပြီးသော လာရောက်ခွင့် ရှိလသော်၊ ဝါ- လာရောက်ခွင့်ကို ပြုစေအပ်ပြီးလသော်၊ (သိကြားမင်းလာရောက်ခွင့် ရဖို့အတွက် ပဉ္စသိခ- နတ်သားက မြတ်စွာဘုရားအား ခွင့်တောင်းစကားလျှောက်ထားလသော်) ဤသို့ “ကာရိတော- ကာသေ” ဟူ၍ ကာရိတ်ပစ္စည်း ထည့်စွက်လိုက်မှသာလျှင်၊ ပါဠိမှန်ကန်၍ အနက်လည်း မှန်ကန်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ အဋ္ဌကထာနိဿယများ၌ကား ယင်သို့ပါဠိမပြင်ဘဲ ရှိရင်းပါဠိ

သုတ်]

နိဒါန်းအဖွင့်

၁၆၅

ဖွင့်ဆိုပြီ၊ ဒဏ္ဍောတိ- ကား၊ ဝီဏာဒဏ္ဍော- စောင်းရိုးတံသည်၊ ဝေဌကာတိ- ကား၊ တန္တိန်- စောင်းညှို့ (စောင်းကြိုး)တို့ကို၊ ဗန္ဓာနာယစေ- ဖွဲ့ချည်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဥပ္ပိဋ္ဌနာယစ- ဖိနှိပ်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဌပေတဗ္ဗာ- ထားထိုက်ကုန်သော၊ [ဓမ္မေတဗ္ဗာ- ဟုရှိ၏။] ဝေဌကာ- ရစ်ပတ်ဖွဲ့ချည်ရာ တုတ်ချောင်းတို့သည်၊

ပတ္တကန္တိ- ကား၊ ပေါက္ခရံ- စောင်းအိုး စောင်းခွက်သည်၊ သမပညာသမုစ္ဆနာ မုစ္ဆေတွာတိ- ကား၊ ယထာ- အကြင်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (သဇ္ဇေန္တေ- စီစဉ်လသော်၊) သမပညာသမုစ္ဆနာ- အတိအကျ ငါးဆယ်သော အသံနိမ့်မြင့်သီဆိုတီးမှုတ်ခြင်းသည်၊ ဝါ- ကို (ကာတုံ သက္ကာ-၌စပ်၊ ကမတော- စသည်ကား ထပ်ဖွင့်ခြင်းတည်း၊) ကမတော- အစဉ်အားဖြင့်၊ တတ္ထ- ထိုစောင်း၌၊ သံမုစ္ဆနံ- အသံနိမ့်မြင့်တီးမှုတ်ခြင်းသည်၊ ဝါ- ကို ကာတုံ ပြုခြင်းငှာ၊ သက္ကာ- တတ်ကောင်း၏၊ ဧဝံ- ဤသို့တီးမှုတ်နိုင်လောက်အောင် တံ- ထိုစောင်းကို၊ သဇ္ဇေတွာ- စီစဉ်၍၊ ဣတိ အတ္ထော- ဤကားအနက်၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ သမပညာသမုစ္ဆနာ သံမုစ္ဆေတွာတိဣဒံ- သမ ၂၂။ တွာ-ဟူသော ဤစကားကို၊ ဒေဝ- လောကေ- နတ်ပြည်၌၊ နိယတံ- အမြဲပုံသေဖြစ်သော၊ ဝီဏာဝါဒနဝိဓံ- စောင်းတီးခြင်း အစီအစဉ်ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ (အာစရိယေန- သည်၊) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ မနုဿလောကေပန- လူ့ပြည်၌ကား၊ မုစ္ဆနာ- တီးခြင်း အသံလွှတ်ခြင်းသည်၊ ဧကဝီသတိ-

အတိုင်းပင် “ဣမိနာ- ဤပစ္စသိခသည်၊ (ဘဂဝတိ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) ကတောကာသေ- ပြုအပ်ပြီးသော အခွင့်ရှိလသော်၊” (အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာ၊ ပခုက္ကူအဋ္ဌကထာနိဿယ) ယင်းသို့အနက်ပေးပါက ကတ္တားနှစ်ထပ်ကွမ်းဖြစ်နေ၏။ ပစ္စသိခကလည်းခွင့်ပြု၏၊ မြတ်စွာဘုရားကလည်း ခွင့်ပြု၏။ ဤသို့ ခွင့်ပြုသော ကတ္တားနှစ်ထပ် ကွမ်းဖြစ်၏။ ဤသို့ အပြင် ကတောကာသေဟူသည် အဘယ်နည်းဟု အဘိဓမ္မေယျတ္ထလည်း ရှာရလိမ့်ဦးမည်၊ ကာရိတောကာသေ-ဟု ကာရိတ်ပစ္စည်းသွင်းလိုက်လျှင်ကား “ဘဂဝတိ”ပုဒ်သည် တုလျာဓိကရဏဖြစ်သော လက္ခဏဝန္တ-ဝုတ္တကံဖြစ်၍ ထို “ဘဂဝတိ”သည်ပင် ကာရိတောကာသေ-၏ အဘိဓမ္မေယျတ္ထဖြစ်၏။

ဗားကရာဆရာတော်ကြီး၏ အဋ္ဌကထာနိဿယ၌မူ “ဣမိနာ- ဤပစ္စသိခနတ်သားသည်၊ ဘဂဝတိ- မြတ်စွာဘုရားကို (ထည့်) ကတောကာသေ- ခွင့်တောင်းအပ်ပြီးသည်ရှိသော်”ဟူ၍ အဓိပ္ပါယ်ကောင်းအောင် အနက်ပေးထားပေ၏။ သို့သော် ကတောကာသေ ပုဒ်က ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသံပုဒ်ဖြစ်နေပါလျက် “ကတေ ဩကာသေ” ဟူသော ဝါကျပါ၌၌ကဲ့သို့ အနက်ပေးထားသောကြောင့် အဘိဓမ္မေယျတ္ထလွဲမှား၏။ မူရင်းပါဠိက မမှန်သောကြောင့် အနက်လည်း မမှန်နိုင်တော့ပါ။ ထို့ကြောင့် “ကာရိတောကာသေ” ဟု ပါဠိပြင်ရမည်သာဖြစ်၏။ “ကာရိတော ဩကာသေ ယဿ ဘဂဝတောတိ ကာရိတောကာသေ”ဟု ဝစနတ္ထပြု။

၂၁-မျိုးတည်း၊ တေနေဝ- ထို့ကြောင့်ပင်၊ ဝိဇ္ဇောပမသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ- ဝိဇ္ဇောပမသုတ် အဖွင့် အဋ္ဌကထာ၌၊ သတ္တသရာ ၁၁။ သရမဏ္ဍလာတိ- မဏ္ဍလာ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော- အင်္ဂုတ္တိရ်အဋ္ဌကထာဆရာသည်။) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ။

သရာ- သီဆိုတီးမှုတ်သံတို့သည်၊ သတ္တ- ၇-မျိုးတို့တည်း၊ ဂါမာ- အသံအပေါင်း တို့သည်၊ တယော- သုံးမျိုးတို့တည်း၊ မုစ္ဆနာ- အသံနိမ့်မြင့်သီဆိုတီးမှုတ်ခြင်းတို့သည်၊ ဧကဝီသတိ- ၂၁-ပါးတည်း၊ တာနာ- အသံကို အမျိုးမျိုး ပြောင်းလဲခဲ့ထွင် သီဆို တီးမှုတ်ခြင်း အထူးတို့သည်၊ ဧကူနပညာသ- ၄၉-မျိုးတည်း၊ ဣစ္စေတေ- ဤဆိုအပ်ပြီး သမျှ အမျိုးမျိုးသော အသံတို့သည်၊ သရမဏ္ဍလာ- သရမဏ္ဍလတို့မည်၏၊ [အဘယာရာမဆရာတော်ကြီး၏ အဘိဓာန် နိဿယဂါထာ-နာ-၁၃၁။]

တတ္ထ- ထိုဂါထာ၌၊ ဆဇ္ဇေ- ဆဇ္ဇမည်သော အသံ၊ ဥသဘော- ဥသဘာအသံ၊ ဂန္ဓာရေ- ဂန္ဓာရအသံ၊ မဇ္ဈိမော- မဇ္ဈိမအသံ၊ ပဉ္စမော- ပဉ္စမအသံ၊ ဓေဝတော- ဓေဝတ- အသံ၊ နိသာဒေါ- နိသာဒအသံ၊ ဣတိ- ဤမည်ကုန်သော၊ ဧတေသတ္တ- ဤ (၇) မျိုးတို့သည်၊ သရာ- အသံတို့တည်း၊ ဆဇ္ဇဂါမော- ဆဇ္ဇအသံ ဦးတည်မှုပြုသော အသံ (၇)ပါးအပေါင်း (ပြခဲ့သော အသံများပင်တည်း)၊ မဇ္ဈိမဂါမော- မဇ္ဈိမအသံဦးတည်သော အသံ (၇)ပါးအပေါင်း၊ သာဓာရဏဂါမော- သာဓာရဏအသံ (ဂန္ဓာရအသံ) ဦးတည်သော အသံ (၇)ပါး အပေါင်း၊ ဣတိ- ဤသည်ကား၊ တယော- သုံးမျိုးကုန်သော၊ ဂါမာ- အသံအပေါင်းတို့တည်း၊ သရသမူဟာ- အသံအပေါင်းတို့တည်း၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- ဂါမသဒ္ဓါ၏အနက်တည်း၊ [ယခင်အဘိဓာန်နိဿယကြည့်ပါ။] မနုဿ- လောကေ- လူပြည်၌၊ ဝါဒနဝိဓိနာ- တီးပုံ အစီအစဉ်အားဖြင့်၊ ဧကေကဿေဝ- တစ်ခုတစ်ခု သာလျှင်ဖြစ်သော၊ သရဿ- အသံ၏၊ ဝသေန- အပြားအားဖြင့်၊ တယော တယော- သုံးမျိုးစီ သုံးမျိုးစီကုန်သော၊ မုစ္ဆနာ- သီဆိုတီးမှုတ်ခြင်းတို့ကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဧကဝီသတိ- ၂၁-ပါးသော၊ မုစ္ဆနာ- တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)

စ- ထိုမှတပါး၊ ဧကေကဿေဝ- သော၊ သရဿ- ၏၊ ဝသေန- ဖြင့်၊ သတ္တ သတ္တ- ၇-မျိုး ၇-မျိုးကုန်သော၊ တာနဘေဒါ- အသံကို ပြောင်းလဲခဲ့တွင်းခြင်း အထူးအပြားတို့သည်၊ (ဟောန္တိ) ယတော- အကြင် တာနထူးပြားခြားနားမှုတို့ကြောင့်၊ သရဿ- အသံ၏၊ မန္တတရဝဝတ္ထာနံ- အထူးသဖြင့် ဖြည်းညင်းသာယာသည်အဖြစ်ကို ခွဲခြားမှတ်သားနိုင်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ တေ တာနဝိသေသာ- ထိုတာန၏ ထူးပြားခြားနားမှုတို့သည်၊ ဧကူန ပညာသ- တစ်ခုယုတ်ငါးဆယ်သည်၊ ဝါ- (၄၉)

သုတ်]

နိဒါန်းအဖွင့်

၁၆၇

မျိုးသည်၊ ဟော၍၊ [ဤနေရာ၌ မန္တတရဝဝတ္ထာနံ-ဟု ဤသုတ်ဋီကာရှိပြီး အဘိဓာန်ဋီကာ၊ ၁၃၁-ဂါထာ၌ “မန္တတရဝဝတ္ထာနံ”ဟု ရှိ၏။ အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာ၊ တ- ၁၂၁၊ ဆက္က-၌ “မဏ္ဍလတာဝဝတ္ထာနံ”ဟုတွေ့ရ၏။ ကုတိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) တိဿော- ဥသဘာအသံ၌ တာရ၊ ကလ၊ မန္တအားဖြင့်သုံးပါး၊ ဒုဝေ- ခေဝတအသံ၌ တာရ၊ မန္တအားဖြင့် နှစ်ပါး၊ စတဿော- ဆဇ္ဇအသံ၌ တာရ၊ ကလ၊ မန္တ၊ ကာကလီအားဖြင့် လေးပါး၊ စတဿော- ဂန္ဓာရအသံ၌ ထို့အတူလေးပါး၊ တိဿော- မဇ္ဈိမအသံ၌ တာရ၊ ကလ၊ ကာကလီအားဖြင့် သုံးပါး၊ ဒုဝေ- ပဉ္စမအသံ၌ ကလ၊ ကာကလီအားဖြင့် နှစ်ပါး၊ စတဿော- နိသာဒအသံ၌ တာရ၊ ကလ၊ မန္တ၊ ကာကလီအားဖြင့် လေးပါး၊ ကုတိ- ဤသို့ ဒွါဝိသတိ- ၂၂-ပါးသော၊ သုတိဘေဒါ- အသံအထူးအပြားတို့ကို၊ ကုစ္ဆိတာ- အလိုရှိအပ်ကုန်၏။

ပန- ဆက်ဦးအံ့ အယံ- ဤပဉ္စသိခနတ်သားသည်၊ ဧကေကဿ- တစ်ခုတစ်ခုသော၊ သရဿ- အသံ၏၊ ဝသေန- အပြားအားဖြင့်၊ သတ္တ သတ္တ- ကုန်သော၊ မုစ္ဆနာ- အသံ ထုတ်လွှတ်ခြင်းတို့လည်းကောင်း၊ အန္တရသရဿ- အလယ်အကြား၌ဖြစ်သော အသံ တစ်ခု၏၊ ဧကာ- တစ်မျိုးသော၊ မုစ္ဆနာစ- လည်းကောင်း၊ ကုတိ- ဤသို့၊ သမပညာ- သာယ- အတိအကျ ငါးဆယ်သော၊ မုစ္ဆနာနံ- တို့အား၊ ယောဂျတာဘာဝေန- သင့်လျော်သည်အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဝိကံ- စောင်းကို၊ ဝဇ္ဇေသိ- တီးခတ်ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ သမပညာသမုစ္ဆနာ သံမုစ္ဆေတွတိ- သံမုစ္ဆေတွဟူ၍၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ သက္ကဿ- သိကြားမင်း၏၊ ဂမနကာလံ- သွားရာအချိန်ကို၊ သေသဒေဝေ- မိမိမှကြွင်းသော နတ်တို့ကို၊ ဇာနာပေန္တော- သိစေလျက်၊ (ဧကမန္တံ အဋ္ဌာသိ) ကုတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ- အနက်ယောဇနာခြင်းကို၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗာ)

၃၄၆။ အတိရိဝါတိ (ဧတ္ထ)- အတိရိဝ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ရကာရော- ရအက္ခရာ သည်၊ ပဒသန္ဓိကရော- ရှေ့ပုဒ်နောက်ပုဒ်တို့ကို ဆက်စပ်ခြင်းကို ပြု၏၊ အတိဝ- အလွန်အကဲ သာလျှင်၊ အတိဝိယ- အလွန်အကဲသာလျှင်၊ ကုတိ- ဤသို့ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ် သည်၊ ဝါ- ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ သက္ကော- သိကြားမင်းသည်၊ မရဏဘယသံတဇ္ဇိ- တတ္တာ- သေဘေးသည် ခြိမ်းခြောက်အပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပကတိသာယမာသကာ- လေယေဝ- လူတို့၏ ပကတိရိုးရာ ညနေစာစားချိန်အခါ၌သာလျှင်၊ ဂါမမဇ္ဈေ- ရွာအလယ်၌၊ ဒါရကေသု- သူငယ်တို့သည်၊ ကိဋ္ဌန္တေသု- ကစားနေကြကုန်စဉ်၊ တတ္ထ- ထိုအချိန်၌၊ တရမာနရူပေါ- အဆော့တလျှင် သဘောရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍)၊ အဂမာသိ- သွားပြီ၊ တေနေဝ- ထို့ကြောင့်ပင်လျှင်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ နနုစာ တိအာဒိ- နနုစ- အစရှိသည်တည်း။

၃၄၇။ ဗုဒ္ဓါနာမ- မြတ်စွာဘုရားတို့မည်သည်၊ မဟာကာရုဏိကာ- ကြီးမားသော ကရုဏာရှိတော်မူကုန်၏။ သဒေဝကဿ- နတ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ လောကဿ- သတ္တဝါအပေါင်း၏။ ဟိတသုခတ္ထာယဇေဝ- စီးပွားချမ်းသာအကျိုးငှာသာလျှင်၊ ဥပ္ပန္နာ- ပွင့်ထွန်းတော်မူကုန်၏။ တေ- ထိုမြတ်စွာဘုရားတို့သည်၊ ကထံ- အဘယ်အကြောင်းကြောင့် အတ္ထိကေဟိ- ချဉ်းကပ်ခြင်းငှာ အလိုရှိကုန်သော သူတို့သည်၊ ဒုရုပသင်္ကမာ- ခက်ခဲစွာ ချဉ်းကပ်အပ်ကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ- ဖြစ်ပါကုန်အံ့နည်း၊ န ဟောန္တိ ဇေဝ- မဖြစ်ကုန်သည် သာတည်း။) ဣတိ- ဤသို့ဆိုလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အဟံ သရာဂေါတိအာဒိ- အဟံ သရာဂေါအစရှိသည်ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီ၊ တဒန္တရံ ပဋိသလ္လိနာတိ- ကား၊ ယေန အန္တရေန- အကြင်ခဏကာလ၌၊ ယေန ခဏေန- အကြင်အခိုက်အတန့် ခဏကာလ၌၊ (သက္ခော- သိကြားမင်းသည်၊) ဥပသင်္ကမေယျ- ချဉ်းကပ်ရာ၏၊ (တထာ- ဂတာ- မြတ်စွာဘုရားတို့သည်၊) တဒန္တရံ- ထိုသိကြားမင်းချဉ်းကပ်ရာခဏ၌၊ ပဋိသလ္လိနာ- ဈာန်သမာပတ်၌ ကိန်းဝပ်တော်မူကုန်၏။ ဈာနံ- ဈာန်သို့၊ သမာပန္နာ- ကောင်းစွာ ရောက်နေတော်မူကုန်၏။ ဝါ- ဝင်စားနေတော်မူကုန်၏။ ဝါ- တနည်းကား၊ တဒန္တရ- သဒ္ဓေါ- တဒန္တရသဒ္ဓါသည်၊ ဧတရဟိတိက္ကမိနာ- ဧတရဟိ-ဟူသော ဤသဒ္ဓါနှင့် သမာ- နက္ခော- တူသောအနက်ရှိ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သမ္ပတိ ပဋိသလ္လိနာဝါတိ- သမ္ပတိ ပဋိသလ္လိနာဝါ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ပဉ္စသိခဂီတဂါထာအဖွင့်

၃၄၈။ သာဝေတီတိ- သာဝေတီ-ဟူသည်ကား၊ (ပဉ္စသိခေါ- ပဉ္စသိခမည်သော၊ ဂန္ဓဗ္ဗဒေဝပုတ္တော- ဂန္ဓဗ္ဗနတ်သားသည်၊) ယထာဓိပ္ပေတ မဉ္ဇ္ဈနံ- မိမိအလိုရှိအပ်သမျှသော အသံထုတ်လွှတ်တီးမှုတ်ခြင်းကို၊ ပဌပေတွာ- ဖြစ်စေ၍၊ ဝီဏံ- စောင်းကို၊ ဝါဒေန္တော- တီးခတ်လသော်၊ **တံတံဌာနပ္ပတ္တိယာ**^၁- ထိုထိုအကြောင်းအရာ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၏။ ဝါ- ထိုထိုဖြစ်ပေါ်လာသော အကြောင်းအရာ၏။ ပါကဋီဘူတမန္တတာဝဝတ္ထံ- ပေါ်လွင် ပီပြင်၍ ညင်းညင်းသာသာ နာပျော်ဖွယ်ရှိသည်အဖြစ်တည်းဟူသော ရည်ရွယ်

၁။ **တံတံဌာနပ္ပတ္တိယာ** ။ ။ ဤပုဒ်ကို “မန္တတာ” ဝယ် တာပစ္စည်း၌စပ်၊ ပါကဋီဘူတာ စ သာ မန္တာ စာတိ ပါကဋီဘူတမန္တာ၊ တဿာ ဘာဝေါ ပါကဋီဘူတမန္တာ၊ ဝဝတ္ထာသည် ဝဝတ္ထာနနှင့် အနက်တူ၏။ ရည်ရွယ်သတ်မှတ်ချက်ဟု အနက်ပေးသည်။ ပါကဋီဘူတမန္တာစ သာ ဝဝတ္ထာစာတိ ပါကဋီဘူတမန္တာဝဝတ္ထာ။ တံ ပါကဋီဘူတမန္တာဝဝတ္ထံ-ဟု ဝိဘဏ္ဍနံ။

သုတ်]

ပဉ္စသိခဂီတဂါထာအဖွင့်

၁၆၉

သတ်မှတ်ချက်ကို၊ ဒသေသန္တော- ဖော်ပြလျက်၊ **သုမဓရ ။ပ။ လက္ခဏော**- လွန်စွာ ချိုသာညက်ညော ချောမွေ့သော အချိုရည်ကို သောက်ခြင်းကြောင့် အီဆိမ့်မူးယစ် နေသော ပျားပိတုန်း၏ တဝီဝီတစီစီ အသံမြည် ရင့်ကျူးရွှင်မြူးသည် အဖြစ်ကဲ့သို့သော အမှတ်လက္ခဏာရှိသည်။ ပသန္နဘာဏီ- ကြည်လင်ရွှင်ပျစွာ သီဆိုသည်။ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍)၊ သမရဝံ- ညီညာကြည်သာ ပီပြင်စွာသော အသံတည်းဟူသော၊ တန္တိဿရံ- စောင်းကြိုးသံကို၊ (ဘဂဝန္တံ- မြတ်စွာဘုရားကို)၊ သာဝေသိ- ကြားစေပြီ၊ သကျပုတ္တောဝ ။ပ။ မုတ္တမန္တိစ- သကျပုတ္တောဝ ။ပ။ မုတ္တမံ-ဟူ၍လည်း၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဗုဒ္ဓူပသဥိတာ- မြတ်စွာဘုရားနှင့် ဆက်စပ်ကုန်သော၊ ဂါထာ- ဂါထာသီချင်းတို့ကို၊ အဘာသိ- သီဆိုပြီ။

ဈာနေန- ဈာန်ဖြင့်၊ ဧကောဒိ (ဧကောဒိဘာဝဂတော)- မွန်မြတ်လျက် မြင့်တက် လာသော စိတ်၏ဖြစ်ကြောင်း သမာဓိသို့ရောက်တော်မူသော၊ ဝါ- တည်ကြည်ငြိမ်သက် တော်မူသော၊ နိပကော- ကိလေသာတို့ကို ခြောက်ခန်းစေတတ်သော ပညာရှိတော် မူသော၊ သတော- အမြဲမပြတ်သတိစွဲကပ်တော်မူသော၊ မုနိ- ဂေါတမ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အမတံ- မအိုမသေ အမြဲနေရာနိဗ္ဗာန်ကို၊ ဇိနိသာနော- ရှာမှီးတော်မူသည်၊ ဟောတိက္ကဝ- ဖြစ်တော်မူသကဲ့သို့၊ ဤနေရာ၌ ဗုဒ္ဓူပသဥိတ မဟုတ်သော “တမဟံ သူရိယဝစ္ဆသေ” ဟူသော ဥပမေယျ စကားကို ဋီကာဆရာချန်ထားခဲ့သည်။ ထိုစကား၏အနက်ကား- သူရိယဝစ္ဆသေ- အိုသူရိယဝစ္ဆသော (နေဝန်းအလား၊ ကိုယ်အနေထားဖြင့်၊ ခြေဖျားမှထက်၊ ဆံဖျားဘက်သို့၊ ပျံတက်ရောင်ရှင်၊ အစဉ်မြူးကြွ၊ သူရိယဝစ္ဆသော၊ ဂုဏ်ဝါစုံညီ။

၁။ **သုမဓရကောမလ ။ပ။ လက္ခဏော ။** သုမဓရ- ကောင်းစွာ (လွန်စွာ) ချိုသော၊ ကောမလ- ညက်ညောချောပြေသော (ချိုသော်လည်းပြင်းသော ဘိလပ်ရေကဲ့သို့ ပြင်းပြ စူးရှသော အချိုမဟုတ်၊ ညက်ညောချောပြေသော အချိုဟူလို) မဓပါန- အချိုရည်သောက် (စုပ်ယူ) ခြင်းကြောင့်၊ မတ္တ- အီဆိမ့်မူးယစ်နေသော၊ မဓကာရ- ပျားပိတုန်း၏၊ ဝိရုတ- မြည်ခြင်းဖြင့်၊ ပဟာသိနီ (ပဟာသိနီဘာဝ)- ရွှင်မြူးသည်၏အဖြစ်ကဲ့သို့သော၊ သုမဓရံ စ တံ ကောမလံ စာတိ သုမဓရ- ကောမလံ၊ သုမဓရကောမလံ စ တံ မဓ စာတိ သုမဓရကောမလမဓ၊ တဿ ပါနံ သုမဓရ ကောမလ- မဓပါနံ၊ တေန မတ္တော တထာ၊ သုမဓရကောမလမဓပါနမတ္တော စ သော မဓကာရောစာတိ တထာ၊ ဝိရုဝနံ ဝိရုတံ၊ တဿ ဝိရုတံ သုမဓရကောမလ မဓပါနမတ္တ မဓကာရဝိရုတံ၊ တေန ပဟာသိနီ၊ ၎င်းပုဒ်အရ ပိတုန်းကို ယူရသောကြောင့် လက္ခဏပုဒ်နှင့်အရတူအောင် “ပဟာသိနီဘာဝ”ဟု ဆိုရမည်။ ထို့နောက် သုမဓရ ။ပ။ ပဟာသိနီဘာဝေါ လက္ခဏံ ယဿ ဒေဝပုတ္တဿာတိ တထာ၊ ဘာဝ ပုဒ်ကျေ၊ သို့မဟုတ် ဘာဝပ္ပဓာန။

အိုနတ်ဒေဝီ၊ တထာ- ထိုအတူ၊ အဟံ- ငါသည်၊ တံ- အသင်နတ်ဒေဝီကို၊ ဇီဝိသာနော- ရှာမှီးနေသည်၊ ဟောမိ- ဖြစ်ပါ၏။]

မုနိ- သကျန္တယံဖွား မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဥတ္တမံ- မြတ်သော၊ သမ္မောခိ- သဗ္ဗညုတာဉာဏ်တော်သို့၊ ပတ္တာ- ရောက်၍၊ နန္ဒေယျ ယထာပိ- နှစ်သက်တော် မူသကဲ့သို့၊ [ဤ၌လည်း ဗုဒ္ဓပုဂ္ဂိုလ်တ မဟုတ်သောကြောင့် ဥပမေယျပါဒနှစ်ခုကို ဋီကာ၌မပြု၊ ၎င်း၏အနက်ကား-ကလျာဏီ- ကိုယ်အင်္ဂါအသွယ်သွယ် တင့်တယ်ပြေညီ၊ အိုနတ်ဒေဝီ၊ ဧဝံ- ဤအတူပင် (အဟံ- ငါသည်၊) တယာ- အသင်နတ်ဒေဝီနှင့်၊ မိဿီ- ဘာဝံ- ဖောင်းဖက်ရသည် အဖြစ်သို့၊ ဂတော- ရောက်လျက်၊ နန္ဒေယျ- နှစ်သက် ကျေနပ်လိုပါ၏။

ပန- ထိုမှတပါး၊ ဓမ္မပသဉ္စိတာ- တရားတော်နှင့် စပ်သော ဂါထာကို၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ ဓမ္မသရီရံ- (အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော) တရားအထည်ကိုယ်တော်ကို၊ အာရဗ္ဗ- အကြောင်းပြု၍၊ နိဿယံ- မှီရာကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ပဝတ္တိတာ- ဖြစ်စေအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့သော အနက်ကိုပြခြင်းငှာ၊ ဓမ္မော အရဟတာမိဝါတိ- ဟူ၍၊ (ဒေဝပုတ္တော- သည်) အာဟ- သိဆိုပြီ၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဓမ္မပသဉ္စိတာ- တရားတော်နှင့်စပ်သော ဂါထာကို၊ အရဟတ္တပသဉ္စိတာ- အရဟတ္တဖိုလ်နှင့် စပ်သော ဂါထာဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်၏၊ သူရိယသမာနသရီရာတိ- ကား၊ သူရိယသမာနပ္ပဘာသရီရာ- တက်သစ်စ နေဝန်းနှင့် တူသော ထွန်းလင်းသော အရောင်ရှိသော ခန္ဓာကိုယ်ရှိသော နတ်သမီးတည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ တဿာ ကိရာတိအာဒိ- တဿာကိရ-အစရှိသော၊ (ယံ ဝစနံ- အကြင် စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားကို၊ အာစရိယော- အဋ္ဌကထာ ဆရာသည်၊) အာဟ- ဖွင့်ဆိုတော်မူပြီ၊ ယသ္မာ- အကြံကြောင့်၊ သူရိယဝစ္ဆသာ- သူရိယဝစ္ဆသာနတ်သမီးသည်၊ တိမ္မရုနော- တိမ္မရုမည်သော၊ ဂန္ဓဗ္ဗဒေဝရာဇဿ- ဂန္ဓဗ္ဗ နတ်မင်း၏၊ အင်္ဂေ- ရင်ခွင်၌၊ ဇာတာ- ပေါက်ဖွားခဲ့လေပြီ၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ယံ တိမ္မရံ ။ပ။ ဇာတာတိ- ဇာတာ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော- သည်) အာဟ- ပြီ၊ (တဿာ- ထိုသူရိယဝစ္ဆသာနတ်သမီး၏) ကလျာဏီတာယ- တင့်တယ်ကောင်းမြတ်သော ကိုယ်အင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်းရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ကလျာဏီတိ- ကလျာဏီ-ဟူ၍၊ (ဒေဝပုတ္တေန- ပဉ္စသိခနတ်သားသည်၊) ဝုတ္တာ- လျှောက်အပ်ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သဗ္ဗင်္ဂသောဘနာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

သုတ်]

ပဉ္စသိခဂီတဂါထာအဖွင့်

၁၇၁

ပုဗ္ဗေ- ရှေးဦးအစပဌမ၌၊ ရာဂါဝေသဝသေန- ရာဂပူးဝင်ခြင်း အစွမ်းဖြင့် ဂါထာ-
 ဝန္တေ တေ ပိတရံ ဘဒ္ဒေ-အစရှိသော ဂါထာကို၊ ဂုတ္တာ- သီဆိုမြွက်ကြား လျှောက်ထား
 အပ်ပြီ၊ ဣဒါနိပိ- ဝါတောဝ သေဒတံ- အစရှိသော ဒုတိယဂါထာကို မြွက်ကြား
 လျှောက်ထားရာ ယခုအခါ၌လည်း၊ (သော- ထိုပဉ္စသိခနတ်သားသည်၊) တမေဝ-
 ထိုသူရိယဝစ္ဆသာနတ်သမီးကိုပင်၊ အာရဗ္ဗ- အကြောင်းပြု၍၊ ပုရတော- မိမိ၏ရှေ့၌၊
 ဌိတံ- ရပ်တည်နေသော သူရိယဝစ္ဆသာနတ်သမီးကို၊ (အာလပတိဝိယ- ခေါ်ဝေါ်
 နေသကဲ့သို့၊ တထာ- ထို့အတူ၊) အာလပန္တော- (အင်္ဂီရသီ-ဟု) ခေါ်ဝေါ်လျက်၊ ဝဒတိ-
 သီဆိုလျှောက်ထား၏၊ ထန္တဒရန္တိ- ထန္တဒရံ-ဟူသော ဤပါဌ၌၊ ပယောရေဉ္စ- သားမြတ်
 (နို့) ကိုလည်းကောင်း၊ ဥဒရဉ္စ- ဝမ်းဗိုက်ကိုလည်းကောင်း၊ အဓိပ္ပေတံ- အလိုရှိအပ်၏၊
 ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ထနဝေမဇ္ဈံ ဥဒရဉ္စာတိ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ကိဉ္စိ
 ကာရဏန္တိ- ကား၊ ကိဉ္စိ ပီဠံ- မည်သည့်ညည်းပန်းနှိပ်စက်မှုကိုမျှ (န ဗုဇ္ဈတိ- မသိ၊)
 အဘိရတ္တဘာဝေန- အလွန်တပ်မက်နေသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (စိတ္တံ- ငါ၏စိတ်သည်၊)
 ပကတိ- ပြကတေတည်ငြိမ်သော သဘောကို၊ ဇဟိတ္တာ- စွန့်၍၊ ဌိတံ- တည်နေပါ၏၊
 ဝါမုရုတိ- ကား၊ ရုစိရဉ္စိရူ- တင့်တယ်သော ပေါင်ရှိသော၊ (ဘဒ္ဒေ- ချစ်နှမ) တေန-
 ထိုသို့ ဝါမသဒ္ဓါ၏ ရုစိရအနက်ဟောသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ
 ဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ ဝါမာကာရေနာတိအာဒိ- ဝါမာကာရေန-အစရှိသည်တည်း၊ ဟိ-
 မှန်၏၊ ဝါမ ။ပ။ သဒ္ဓါ- ဝါမသဒ္ဓါ၊ ဝိကသိတသဒ္ဓါ၊ ရုစိရသဒ္ဓါ၊ သုန္ဓရသဒ္ဓါ၊ အဘိရူပသဒ္ဓါ၊
 စာရသဒ္ဓါတို့ကို၊ ဧကတ္တာ- တူသော အနက်ရှိကုန်၏ဟူ၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ- မှတ်ထိုက်ကုန်၏။

နတိခိဏန္တိ- ကား၊ (ဣတ္ထိယော- မိန်းမတို့သည်၊) တိက္ခံ- ထက်မြက်ပြင်းထန်စွာ၊
 ဝါ- စိတ်အားထက်သန်စွာ၊ နနိဇ္ဈာယန္တိ- မကြည့်ကုန်၊ လူခံ- ကြမ်းကြမ်းတမ်းတမ်း၊
 ဝါ- ငမ်းငမ်းတက်၊ နနိဇ္ဈာယန္တိ- ကုန်၊ ကက္ခဠံ- ခက်ခက်မာမာ၊ ဝါ- စူးစူးဝါးဝါး၊ နနိဇ္ဈာ-
 ယန္တိ- ကုန်၊ မန္တန္တိ- ကား၊ မုဒု- နူးညံ့ညင်သာစွာ၊ သိနိဒ္ဓံ- ပြေပြစ်ညက်ညောစွာ၊ ဝါ-
 မခွဲတရို့ (အာလောစန္တိ- ကြည့်ကုန်၏၊) အနေကဘာဝေါတိ- ကား၊ အနေကသ-
 ဘာဝေါ- တစ်ပါးမကများသော သဘောရှိသည် (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊) ပန- သို့သော်လည်း၊
 (ထိုသို့ နဂိုမူလက နည်းနည်းပါးပါးမျှ ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ “အပ္ပကော ဝတ မေ သန္တော”
 ဟူသော စကားကို ဂရဟာပြုသည်၊) သော (ကာမော)- ထိုငါ၏ အချစ်တဏှာ
 ကာမသည်၊ ဗဟုဝိဓော နာမ- များသောအပြားရှိသည်မည်လျက်၊ ဝါ- တစ်ကိုယ်လုံး၌
 အဆများစွာ ပြန့်ပွားလျက်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ဤသို့ ဆိုလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊

အနေကဝိဇော ဇာတောတိ- ဇာတော-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ အနေကဘာ-
 ဂေါတိ- ကား၊ အနေကကောဋ္ဌာသော- များသော အဗ္ဗိအစုအစိတ်ရှိလျက်၊ (အစိတ်စိတ်
 ပွား များပြားလျက်၊ သမုပ္ပါဒ်- ဖြစ်ပေါ်လာပြီ) တယာ သဒ္ဓိ ဝိပစ္စတန္တိ- ကား၊ တယာ-
 သင့်နှင့်၊ သဟိတံယေဝ- အတူတကွသာလျှင်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) မေ- ငါ၏၊ တံ ကမ္မ-
 (ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ လှူဒါန်းပူဇော်သမှုပြုအပ်သော) ထိုကုသိုလ်ကံသည်၊ ဝိပစ္စတု-
 အကျိုးပေးပါစေသတည်း၊ (အဟံ- ငါသည်) တယာ- သင့်နှင့်၊ သဟေဝ- အတူတကွ
 သာလျှင်၊ တဿ ကမ္မဿ- ထိုကုသိုလ်ကံ၏၊ ဖလံ- အကျိုးကို၊ အနုဘဝေယျံ-
 ခံစားရပါလို၏၊ ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယ်- နတ်သားဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း။

တယာ သဒ္ဓိမေဝတိ- ကား၊ စက္ကဝတ္တိသံဝတ္တနိယကမ္မံ- စက္ကဝတ္တိမင်းအဖြစ်ကို
 ဖြစ်စေတတ်သော ကံသည်၊ တဿ- ထိုစက္ကဝတ္တိမင်းအဖြစ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော ကံ၏၊
 နိဿန္တုလဘူတေန- ဆင့်ပွားအကျိုးဖြစ်သော၊ ဣတ္ထိရတနေန- မိဖုရားရတနာနှင့်၊
 သဒ္ဓိယေဝ- အတူတကွသာလျှင်၊ ဝိပါကံ- အကျိုးကို၊ ဒေတိယထာ- ပေးသကဲ့သို့၊
 ဧဝံ- ဤအတူ၊ မေ- ငါ၏၊ တံ ကမ္မံ- ထိုရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့၌ ပူဇော်သမှုပြုအပ်သော
 ကုသိုလ်ကံသည်၊ တယာ- နှင့်၊ သဒ္ဓိယေဝ- သာလျှင်၊ မယံ- ငါ့အား၊ ဝိပါကံ- အကျိုးကို
 ဒေတု- ပေးပါစေသတည်း၊ ဧကောဒိတိ- ကား၊ ဧကောဒိဘာဝံ- မွန်မြတ်လျက်
 မြင့်တက်သော စိတ်၏ဖြစ်ကြောင်း သမာဓိသို့၊ ဂတော- ရောက်သည်၊ သမာဟိတော-
 အာရုံတစ်ခုတည်း၌ စိတ်ကို ကောင်းစွာထားသည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) ဣတိ- ဤကား၊
 အတ္ထော- ဧကောဒိပုဒ်၏အနက်တည်း၊ ဇီဝိသာနောတိ- ကား၊ ဇီဝိသမာနော- ရှာမှီးသည်၊
 ဟောတိ- ၏၊ တထာဘူတောဝ- ထိုသို့သမာဓိပညာသတိနှင့် ပြည့်စုံသူဖြစ်လျက်
 သာလျှင် (အမတံ- အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို) ဇီဝိသတိနာမ- ရှာမှီးသည်မည်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊
 တထာ- ထိုဇီဝိသာနော-ဟူသော ကိတ်ကိရိယာကို ဇီဝိသတိ-ဟူသော အာချာတ်
 ကိရိယာနှင့် တန်းတူညီမျှ ပဓာနကြိယာပြုခြင်းအားဖြင့်၊ ပဌမဝိကပ္ပေ- ပဌမကြံစည်
 အပ်သော အနက်ကို၊ ဝုတ္တော- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဒုတိယဝိကပ္ပေ ပန- ဒုတိယ ကြံစည်
 အပ်သော အနက်၌ကား၊ ဝိစရတိတိ ကိရိယာပဒံ- ဝိစရတိ-ဟူသော ကိရိယာပုဒ်ကို၊
 အာဟရိတ္တာ- ဆောင်ယူ၍၊ အတ္ထော- ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တော- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊
 နန္တယန္တိ- နန္တယျံ-ဟူသော စကားကို၊ အတိသဿိရိကရူပသောဘာယ- လွန်ကဲသော
 အသရေရှိသော ရုပ်အဆင်းတင့်တယ်ခြင်းရှိသော သူရိယဝစ္ဆာသာနတ်သမီးနှင့်၊
 သမာဂမံ- ပေါင်းဆုံခြင်းကို၊ ပတ္ထေန္တော- တောင့်တလျက်၊ ဝဒတိ- သိဆို၏။

သုတ်]

ပဉ္စသိခဂီတဂါထာအဖွင့်

၁၇၃

၃၄၉။ သံသန္တတိတိ- ကား၊ သမေတိ- ထပ်တူညီမျှဖြစ်၏။ ဝါ- ညီညွတ်၏။
 ယာယ မဉ္ဇနာယစ- အကြင်တီးခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ယေန စ အာကာရေန-
 အကြင်တီးပုံတီးဟန် အမူအရာကြောင့်လည်းကောင်း၊ တန္တိဿရော- စောင်းသံသည်၊
 ပဝတ္ထော- ဖြစ်လာ၏။ တံ မဉ္ဇနံစ- ထိုတီးခြင်းကိုလည်း၊ အနတိဝတ္ထေန္တော- မကျော်လွန်
 စေဘဲ၊ တေနေဝစ အာကာရေန- ထိုတီးပုံတီးဟန်အမူအရာကြောင့်ပင် လျှင်လည်း၊
 ဂီတဿရောပိ- သီချင်းသံသည်လည်း၊ ပဝတ္ထော- ဖြစ်လာ၏။ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော-
 အနက်တည်း၊ ယေန အဇ္ဈာသယေန- အကြင်အလိုတော်ဖြင့်၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရား
 သည်၊ ပဉ္စသိခဿ- ပဉ္စသိခနတ်သား၏၊ ဂန္ဓဗ္ဗေ- စောင်း၍၊ ဝဏ္ဏံ- ဂုဏ်ကို၊ ကထေသိ-
 ချီးမွမ်းတော်မူပြီ၊ ယဒတ္ထဉ္စ- အကြင်အကျိုးငှာလည်း၊ ကထေသိ- ပြီ၊ တံ သဗ္ဗံ-
 ထိုချီးမွမ်းကြောင်း အလိုတော်နှင့် ချီးမွမ်းခြင်း၏ အကျိုးကို၊ ဝိဘာဝေတုံ- ထင်ရှား
 ဖွင့်ပြခြင်းငှာ၊ ကဿာတိအာဒိ- ကဿာ-အစရှိသော ပုစ္ဆာဝိဿဇ္ဇနာကို (အာစရိယော)
 အာဟ- ဖွင့်ဆိုတော်မူပြီ၊ (ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ သန္တာနေ- စိတ်တော်အစဉ်၍၊
 သာရာဂေါ- သီချင်းသံ စောင်းသံ၍ လွန်စွာတပ်မက်သော တဏှာလောဘသည်၊) နတ္ထိ-
 မရှိ၊ (ကဿာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သာရာဂဿ-
 ၏၊ ဝါ- ကို) ဗောဓိမူလေဇဝ- ဗောဓိပင်အနီး (အောက်) ၌ပင်၊ သမုစ္ဆန္တော- အကြွင်းမဲ့
 ပယ်ဖြတ်အပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အနုပလိတ္တ
 ဘာဝတော- လောကီအာရုံကာမဂုဏ်၌ တဏှာဖြင့် ငြိတပ်တွယ်တာ တော်မမူသည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥပက္ခကော- စောင်းသံဂီတသံ၌ ချစ်ခင်မုန်းမူ လျှင်းမပြုဟူ၊ လျစ်လျူရှု
 တော်မူ၏။

☞ ဘဂဝါ- သည်၊ ဆန္ဒရာဂတောစ- ဆန္ဒရာဂမှလည်းကောင်း၊ သဗ္ဗသွာ-
 အားလုံးသော၊ ကိလေသာ စ- ကိလေသာမှလည်းကောင်း၊ သုဝိမုတ္တစိတ္တော- ကောင်းစွာ
 လွတ်မြောက်သော စိတ်ရှိတော်မူ၏၊ ယဒိ ဇဝံ- ယင်းသို့ ဥပေက္ခက၊ သုဝိမုတ္တစိတ္တ
 ဖြစ်တော်မူလျှင်၊ ကဿာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ပဉ္စသိခဿ- ၏၊ ဂန္ဓဗ္ဗေ- ၌၊ ဝဏ္ဏံ- ဂုဏ်ကို၊
 ကထေသိ- ချီးမွမ်းမြှောက်ကြားတော်မူပါသည်၊ ဣတိ- ဤသို့မေးဖွယ်ရှိသည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ သစေ ပနာတိ အာဒိ- သစေ ပန အစရှိသည်ဟူ၍၊ (အာစရိယော)
 အာဟ- ပြီ၊ ဂန္တိတာတိ- ကား၊ သန္တဟိတာ- ဖွဲ့စပ်သီကုံးအပ်ပါကုန်သည်၊ ပန-
 ဆက်ဦးအံ့၊ တာ- ထိုဂါထာသီချင်းတို့သည်၊ နိရန္တရံ- အဆက်မပြတ်၊ ကထိယမာနာ-
 သီဆိုအပ်ကုန်လသော်၊ ရာသိကတာ ဝိယ- ပေါင်းစုအပ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဟောန္တိ-

ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ- ဤသို့ဆိုလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ပိဏ္ဍိတာတိ- ပိဏ္ဍိတာ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဝေါဟာရဝစနန္တိ- ကား၊ ဘဂဝတောစ- မြတ်စွာဘုရား၏ လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုနဉ္စ- ရဟန်းတို့၏လည်းကောင်း၊ ပုရတော- ရှေ့တော်မှောက်၌၊ ဝတ္တဗ္ဗံ- လျှောက်ထားအပ်သော၊ ဥပစာရဝစနံ- (ဘဂိနိမဟုတ်ဘဲ ဘဂိနိဟူ၍) တင်စားပြောဆိုကြောင်းစကားတည်း၊ ဥပနစ္စန္တိယာတိ- ကား၊ ဥပဂန္တာ- သွားရောက်၍၊ နစ္စန္တိယာ- ကလသော်။

သက္ကပဉ္စမနအဖွင့်

၃၅၀။ ကဒါ သံယူဠာတိ အာဒီနိ- ကဒါ သံယူဠာ-အစရှိသော စကားတို့ကို၊ ဝဒန္တော- မိန့်ဆိုတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပဋိသမ္မောဒတိ- အတုံတဖန် ဝမ်းမြောက်တော်မူ၏၊ ဝိပ္ပကာရမ္ပိ ဒဿေယျာတိ- ကား၊ အမူကတာဘိနယဝသေန- ထက်ဝက်ကိုယ် ရှိသည်အဖြစ်ဖြင့် ကပြခြင်းအနေအားဖြင့် နစ္စမ္ပိ- ကခြင်းကိုသော်လည်း၊ ဒဿေယျ- ပြလေရာ၏။

၃၅၁။ တေန ခေါ ပန သမယေနာတိအာဒီနံ- တေန ခေါ ပန သမယေန- အစရှိသော ပါဠိတော်စကားရပ်တို့၏၊ ဝါ- တို့က၊ သင်္ဂီတိကာရဝစနဘာဝေ- သင်္ဂီယနာတင် ထေရ်ရှင်မြတ်တို့၏ စကား၏အဖြစ်၌၊ သံသယော- ယုံမှားသံသယသည်၊ နတ္ထိဝိယ- မရှိသကဲ့သို့၊ (တထာ- ထိုအတူ) အဘိဝဒိတော သက္ကော ဒေဝါနမိန္ဒောတိ အာဒီနံ- မိန္ဒောအစရှိသော စကားတို့၏၊ သင်္ဂီတိ ကာရဝစနဘာဝေ- ၌၊ သံသယော- သည်၊ နတ္ထိ- မရှိပါပေ၊ ပန- သို့သော်လည်း၊ ဧဝဉ္စ ပန တထာဂတာတိ ဣမ- ဧဝဉ္စ ပန တထာဂတာ- အစရှိသော ဤစကားရပ်၌၊ သံသယော- (သင်္ဂီယနာတင်ထေရ်ရှင်မြတ်တို့၏ စကားအဖြစ်၌) ယုံမှားသံသယသည်၊ သိယာ- ဖြစ်လေရာ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဓမ္မသင်္ဂီယကတ္ထေရေဟိ ဌပိတဝစနန္တိ- ဝစနံ-ဟူ၍၊ ဝတ္တာ- မိန့်ဆိုပြီး၍၊ ဣတရဿာပိ- အခြားသော စကား၏လည်း၊ တထာဘာဝံ- ထိုနည်းတူပင် သင်္ဂီတိကာရဝစန၏ အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ သဗ္ဗမေတန္တိအာဒိ- သဗ္ဗမေတံ-အစရှိသော စကားကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဝမ္မိဝစနေန ဝုတ္တောတိ- ကား၊ ပဉ္စသိခ- ပဉ္စသိခ၊ ဒေဝါနံ- နတ်တို့၏၊ ဣန္ဒော- အစိုးရသခင်ဘုရင်ဖြစ်သော၊ သက္ကော- သိကြားမင်းသည်၊ သုခိ- ချမ်းသာသုခရှိသည်၊ ဟောတု- ဖြစ်ပါစေ၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ အာသီသဝါဒံ- တောင့်တမြွက်ဖော် မိန့်ခွန်းတော်ကို၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တော- မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ။

သုတ်]

သက္ကပသင်္ကမနအဖွင့်

၁၇၅

ဘဂဝတော ပါဒေ သိရသာ ဝန္တတိတိ- ဝန္တတိ ဟူ၍၊ (ဘဂဝန္တိ- မြတ်စွာဘုရားကို) ဝဒန္တော- လျှောက်ထားသော ပဉ္စသီခသည်၊ အဘိဝါဒေတိနာမ- မြတ်စွာဘုရားကို ကြီးပွားကြောင်းစကား မိန့်ဆိုစေသည်မည်၏၊ (ဝါ- မိန့်ဆိုရန် လျှောက်ထားသည် မည်၏၊ ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ၊ ပဉ္စသီခဿ- ပဉ္စသီခ၏၊ ဝါ- ပဉ္စသီခသည်၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရားကို) သုခိ ဟောတူတိ- သုခိ ဟောတု-ဟူ၍၊ ဝါ- ချမ်းသာသုခရှိသူ ဖြစ်ပါစေဟူ၍၊ အာသီသဝါဒဿ- ကို၊ ဝဒါပနတော- မိန့်ဆိုစေသည်အဖြစ်ကြောင့် တည်း၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ တထာ- ထိုသို့မိန့်ဆိုစေသည်အတိုင်း၊ ဝါ- မိန့်ဆိုပါရန် လျှောက်ထားသည့်အတိုင်း၊ အာသီသဝါဒိ- ကို၊ ဝဒန္တော- မိန့်ဆိုတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အဘိဝဒေတိနာမ- ကြီးပွားကြောင်း စကားကို မိန့်ဆိုသည်မည်၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊ သက္ကဿ- သိကြားမင်း၏၊ ဝါ- သည်) သဗ္ဗကာလံ- အားလုံးသောကာလပတ်လုံး၊ တထေဝ- ထိုသို့ကြီးပွားကြောင်း စကားကို မြတ်စွာဘုရား မိန့်ဆိုသည့် အတိုင်းပင်၊ တိဋ္ဌနတော- သိကြားမင်းဘဝ၌ ဆက်လက်တည်မြဲနေသည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

(ယာ- အကြင်ကုန္ဒသာလဂူကို) ဥရုံ ဝေပုလ္လံ- ကျယ်ပြန့်စွာ၊ ဒဿတိ ဒက္ခတိ- တွေ့မြင်အပ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် (သာ- ထိုကုန္ဒသာလဂူသည်) ဝိဘတ္တိအလောပေန- ဒုတိယာဝိဘတ် မကျေသောအားဖြင့်၊ **ဥရုန္ဒာ**^၁- ဥရုန္ဒာမည်၏၊ ဝိဝဋ္ဋာ- ဟင်းလင်း ပွင့်သည်၊ အင်္ဂါဌာနံ- ဟင်းလင်းပြင်အရပ်သည်၊ (သမပါဒိ- ဖြစ်ပြီ) ယော ပကတိယာ ။ပ။ အန္တရဟိတောတိ- ကား၊ တဿံ ဂုဏာယံ- ထိုကုန္ဒသာလဂူ၌၊ သတ္တု- မြတ်စွာဘုရား၏၊ သမန္တတော- ပတ်ပတ်လည်ဖြစ်သော၊ အသီတိဟတ္ထတော- အတောင်ရှစ်ဆယ်

၁။ **ဥရုန္ဒာ** ။ ။ ဋီကာ၌ “ဥရုံ”ကို ဝေပုလ္လံ-ဟု ဖွင့်၍ “ဒါ”ကို ဒဿတိ ဒက္ခတိ-ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်အရ “ဥရုန္ဒာ”ပုဒ်ကို ဥရုသဒ္ဓါပပဒ ဒိသဓာတ် ကွဲပစ္စည်း-ဟု ကြံနိုင်၏၊ ဒဿတိဟု တွေ့ရ၏၊ ဒက္ခတိ-ပုဒ်ကို ကတ္တားဟော ကိရိယာအဖြစ်ဖြင့်သာ တွေ့ရသော်လည်း ဤဋီကာ ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ၌မူ ကံဟောကြံမှသာ အနက်မှန်ရမည်ဖြစ်၏၊ အဘိရူပံ ဒဿနိယံ ပါသာဒိကံ စသည်ဖြင့် ဒိသဓာတ် အနိယပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ကံဟောကိတ်ကိရိယာကိုကား အတွေ့များပါ၏၊ အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာ၌ “ဒိဿတိ”ဟု ကံဟောရုပ်ပြင်ထားသည်ကို တွေ့ရ၏၊ ဒိသဓာတ် ကွဲပစ္စည်းဟု ကြံထားသည်ကို မတွေ့ရ၊ စာကျနေဟန်တူပါ၏၊ “ဥရုံ”မှ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဒြဟုလည်း စာရိုက်လွဲမှားနေ၏၊ ထိုဝိဂြိုဟ်ဝါကျမှ “ဥရုံ”၌ ဒုတိယာဝိဘတ်မကျေ၊ ထိုနိဂ္ဂဟိတ်ကို တဝဂ္ဂန္တ “န” ပြုရသောကြောင့် ဒုတိယာဝိဘတ်မကျေသော အလုတ္တကိတန္တတပျရိသံ သမာသိဖြစ်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ ဝိဘတ္တိအလောပေန-ဟု မိန့်သည်။

အကွာအဝေး အရပ်၌၊ ပါကတိကော- ပြကတေအားဖြင့် ရှိနေသော၊ ယော အယံ အန္တကာရော- အကြင်အမိုက်မှောင်သည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏၊) သော-ထိုအမိုက်မှောင်သည်၊ ဒေဝါနံ- နတ်တို့၏၊ ဝတ္ထာဘရဏ သရီရောဘာသေဟိ- အဝတ်တန်ဆာအရောင်၊ ကိုယ်အရောင် တို့ကြောင့်၊ အန္တရဟိတော- ကွယ်ပျောက်ပြီ၊ အာလောကော- အရောင်အလင်းသည်၊ သမ္ပန္နိ- ဆိုက်ရောက်ဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ (သတ္ထု- ၏၊) အသီတိ- ဟတ္ထေပန- အတောင်ရှစ်ဆယ်အတွင်း၌ကား၊ ဗုဒ္ဓါလောကေနဝ- ဘုရားအရောင်တော်ကြောင့်သာလျှင်၊ အန္တကာရော- သည်၊ အန္တရဟိတော- ပြီ၊ စ- ထိုမျှမသေး၊ ဒေဝါနံ- နတ်တို့၏၊ ဩဘာသော- အရောင်သည်၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ (ဩဘာသံ- ကို၊) အဘိဘဝိတုံ- လွှမ်းမိုးခြင်းငှာ၊ သမတ္ထော- စွမ်းနိုင်သည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်။

၃၅၂။ **စိရပ္ပဋိကာဟံ**န္တိ- ကား၊ အဟံ- တပည့်တော်သည်၊ စိရပ္ပဘုတိကော- ကြာမြင့်စွာသော ကာလကစ၍ လာရောက်ချဉ်းကပ်လိုသော ဆန္ဒရှိသည်ဖြစ်၍၊ ဝါ- ကြာမြင့်စွာသော ကာလကစ၍၊ (ဥပသင်္ကမိတုကာမော-၌စပ်) (ဧတေသံ- ထိုရင်ခွင်၌ ဖြစ်သော နတ်သား နတ်သမီးအစရှိသည်တို့၏၊ အတ္ထာယ- အကျိုးငှာ၊) အဉ္စကရဏံ နာမ- တရားစွဲမှု တရားဆုံးဖြတ်မှုပြုခြင်းမည်သည်၊ နတ္ထိ- မရှိ (ကဿာ- အဘယ်ကြောင့် နည်းဟူမူ၊ ဧတေသံ- ဤနတ်သားနတ်သမီးတို့၏၊ ဝါ- တို့က၊) အဝိဝါဒါဓိကရဏဌာနေ- ငြင်းခုံမှု အဓိကရုဏ်းဖြစ်ရာမဟုတ်သော ဌာန၌၊ နိဗ္ဗတ္တတ္တာ- ဖြစ်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ကိဋ္ဌာဒိနိပီတိ (ဧတ္ထ)- ကိဋ္ဌာဒိနိပိ-ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ အာဒိသဒ္ဓေန-

၁။ **စိရပ္ပဋိကာဟံ** ။ ။ ဤပါဠိကို အဋ္ဌကထာ၌ “စိရတော အဟံ၊ စိရတော ပဋ္ဌာယာဟံ ဒဿနကာမောတိ အတ္ထော”ဟု ဖွင့်၏။ ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာ (၁၀၂) သံယုတ်အဋ္ဌကထာ၊ ဒု (ခန္ဓဝဂ္ဂ၊ ၂၈၈) တို့၌မူ “စိရပ္ပဋိကော အဟံ၊ စိရကာလတော ပဋ္ဌာယ အဟံ ဥပသင်္ကမိတုကာမောတိ သမ္ပန္နော” ဟူ၍ “စိရပ္ပဋိကော အဟံ”ဟူသော ပဒေစ္စဒေသံဝဏ္ဏနာပါသေး၏။ ထို့ကြောင့် ဤသုတ်နိကာ၌ “စိရပ္ပဘုတိကော အဟံ” ဟူ၍ ဖြည့်စွက်ဖွင့်ပြ၏။ ထိုအဖွင့်ကို ထောက်၍ “စိရပ္ပဋိကောဟံ” ကို စိရပ္ပဋိကော+အဟံ-ဟူ၍ ပုဒ်ဖြတ်လျှင် “စိရပ္ပဋိကော” နှင့် “အဟံ”သည် ဝိဘတ်တူ၍ တုလျာဓိကရဏဖြစ်ကြောင်းသိသာ လှပါ၏။ ထို့ကြောင့် ပတတိ ပဝတ္ထတိတိ ပဋိ (စ၍ဖြစ်သော လာရောက်ချဉ်းကပ်လိုသော ဆန္ဒ) စိရတော ပဋ္ဌာယ ပဋိ ယဿာတိ စိရပ္ပဋိကော (ကြာမြင့်စွာသော ကာလမှစ၍ လာရောက်လိုသော ဆန္ဒရှိသော သိကြားမင်း) ဟူ၍ ဝစနတ္ထပြုကာ ပါဠိတော်ဝါကျကို-

“ဘန္တေ- မြတ်စွာဘုရား၊ အဟံ- တပည့်တော်သည်၊ စိရပ္ပဋိကော- ကြာမြင့်စွာသော ကာလက စ၍ဖြစ်ပေါ်လာသော လာရောက်လိုသော ဆန္ဒရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊) ဘဂဝန္တံ-

သုတ်]

သက္ကပသင်္ကမနအဖွင့်

၁၇၇

အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဓမ္မဿဝနာဒိ- တရားနာခြင်း အစရှိသည်ကို သင်္ကဏ္ဍတိ- သိမ်းယူ၏။

သလဠမယဂန္ဓကုဋိယန္တိ- ကား၊ သလဠရက္ခေဟိ- ထင်းရှူးသားတို့ဖြင့်၊ ပသေနဒိနာ- ပသေနဒိမည်သော၊ ရဿ- မင်းသည်၊ ကာရိတဂန္ဓကုဋိယံ- ဆောက်လုပ်စေအပ်သော ဂန္ဓကုဋိတိုက်တော်၌၊ (ဝိဟရတိ- သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။) တေနဿာတိ- ကား၊ တေန ဖလဒ္ဓယာဓိဂမေန- ထိုရအပ်သော အောက်ပိုင်းနှစ်ပါးအပေါင်းဖြင့် ပဟိနဋ္ဌာ- ရိကကာမရာဂတာယ- ပယ်အပ်ပြီးသော ရှန်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ကာမရာဂရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အဿာ ဘုဇတိယာ- ထိုဘုဇတိနတ်သမီး၏၊ ဒေဝလောကေ- နတ်ပြည်၌၊ အဘိရတိယေဝ- ပျော်မွေ့ခြင်းသည်ပင်၊ နတ္ထိ- မရှိ။

စက္က ၂၀။ ဝုဠိတောတိ ဧတ္ထ- စက္က ၂၀။ ဝုဠိတော-ဟူသော ဤပါဠိတော်စကားရပ်၌၊ အဓိပ္ပါယ်- ပါဠိတော်၏ မူရင်းအဓိပ္ပါယ်ကို၊ အဇနန္တာ- မသိသောသူတို့သည်၊ (မညေယျံ-၌စပ်) အာရမ္မဏဿ- ရထားဘီးအကွပ်တကူအသံအာရုံ၏၊ အဓိမတ္တတာယ- လွန်ကဲပြင်းထန်သော တိုက်ခိုက်သံပမာဏရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သမာပတ္တိတော- ဖလသမာပတ်မှ၊ ဝုဠာနံ- တခြင်းသည်၊ ဇာတံ- ဖြစ်ပြီး၊ ဣတိ- ဤသို့၊ မညေယျံ- မှတ်ထင်ကြကုန်ရာ၏၊ ဣတိ- ထို့သို့မှတ်ထင်ကြကုန်ရာသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ- ထိုသို့မှတ်ထင်ခြင်းကို၊ ပဋိက္ခိပန္နော- ပယ်တော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ- ပယ်တော်မူလိုသော (ထေရော- အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ်သည်၊ တနည်း- သကဝါဒီ- ပုဂ္ဂိုလ်သည်) သမာပန္နော ၂၀။ ဝတ္ထဗ္ဗေတိ- ဟူ၍၊ အာဟ- မိန့်ဆိုပြီး၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ အာရမ္မဏဿယံဇ္ဇနာယံ- စက္ကနေမိအသံအာရုံ၏ သောတဝတ္ထ၌ တိုက်ခိုက်ခြင်းသည်။

မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဒဿနာယ- ဖူးမြင်ခြင်းငှာ၊ ဥပသင်္ကမိတုကာမော- ချဉ်းကပ်ခြင်းငှာ အလိုရှိပါ၏”ဟူ၍ အနက်ပေးလျှင် သဒ္ဓတ္ထ အဓိပ္ပါယ်တ္ထနှစ်မျိုးလုံးပါဝင်၏။

ဝိနည်းမဟာဝါ ပါစိဘျာဒိယောဇနာ၊ ဥရုဝေလာကထာ (၂၁၁)၌မူ “စိရပဋိကာ မယံ ဘော မဟာသမဏေ အဘိပ္ပသန္တာ”ဟူသော ပါဠိတော်ကို ဖွင့်ရာ၌ “ယသ္မာ ယော နာဂဒမန- ကာလော စိရံ ပတတိ ပဝတ္တတိ၊ တသ္မာ သော စိရပတိကောတိ ဝုစ္စတိ၊ တသ္မာ စိရပတိကာ ပဌာယ အဘိပ္ပသန္တာတိ ယောဇနာ”ဟု ဖွင့်၍ မြွေနဂါးကို ဆုံးမရာ ကာလကို “စိရပဋိက”၏ အဘိဓယေတ္ထ ပြုထား၏။ သို့ဖြစ်လျှင် ထိုပါဠိတော်မှ “မယံ”နှင့် ဘိန္နာဓိကရဏ ဖြစ်သွားသောကြောင့် ပြခဲ့သော ပဒစ္ဆေဒသံဝတ္ထနာနှင့် မကိုက်ညီတော့ပေ။ ဤသုတ်ဋီကာမှ “စိရပုဘု- တိကော”ကိုကား- ပဘုတိ ပဝတ္တတိတိ ပဘုတိကော (စ၍ဖြစ်သော ချဉ်းကပ်လိုသော ဆန္ဒ) စိရတော ပဌာယ ပဘုတိကော ယဿာတိ စိရပုဘုတိကော-ဟု ဝစနတ္ထပြုလျှင် စိရပုဋိကောနှင့် အနက်တူဖြစ်ပါ၏။

သတိ- ဖြစ်လသော်၊ ဂဟဏေနပိ- သဒ္ဓါရုံကို ယူခြင်း၊ အာရုံပြုခြင်း သည်လည်း၊
 ဘဝိတဗ္ဗံ- ဖြစ်ရမည်၊ ဣတိ အဓိပ္ပါယ်န- ဤသို့ပရဝါဒီဆိုလိုခြင်းကြောင့်၊ သုဏာတိ-
 သမာပတ် ဝင်စားနေခိုက်၌ အသံကို ကြားသလော၊ ဣတိ- ဤသို့သော မေးစိစစ်
 ချက်ကို၊ ဝုတ္တံ- သကဝါဒီကဆိုအပ်ပြီ၊ ဣတရော- ပရဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (အသဟန္တော
 ဥဒ္ဓရိ-၌စပ်) ပဌမံ ဈာနံ- ပဌမဈာန်ကို၊ သမာပန္နဿ- ဝင်စားသော သူ၏။ ဝါ- သူမှာ၊
 သဒ္ဓေါ- အသံသည်၊ ကဏ္ဍကော- (ဈာန်စိတ်အစဉ် ရပ်တန့်ပျက်ပြယ်အောင်
 ထိုးဆွဖျက်ဆီးသော) ဆူးပြောင့်တည်း၊ ဣတိ ဝစနမတ္တံ- ဤသို့သော စကားသံမျှ
 လောက်ကို၊ (စကား၏ ဆိုလိုရင်း ရည်ရွယ်ချက် အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို မသိဘဲ စကားသံမျှ
 ကိုသာ) နိဿာယ- မှီ၍၊ သဗ္ဗဿာပိ- (ပဌမဈာန်မျှသာမက) အားလုံးလည်းဖြစ်သော၊
 ဈာနဿ- ဈာန်၏၊ သဒ္ဓေါ- သည်၊ ကဏ္ဍကော- တည်း၊ ဣတိ အဓိပ္ပါယ်န-
 ဤသို့ဆိုလိုခြင်းဖြင့်၊ ပဋိက္ခေပံ- (သမာပတ်ဝင်စားနေတုန်းအချိန်မှာ အသံကိုကြား၏ဟု
 မဆိုထိုက်ပါဟူသော) ပယ်ရှားတားမြစ်ခြင်းကို၊ အသဟန္တော- မခံမရပ်နိုင်သည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ နနု ဘဂဝါ။။ဘဏတီတိ- ဟူသော၊ ဣမမေဝ သုတ္တပဒံ- ဤသက္ကပဉ္စသုတ်
 ပါဠိတော်ပုဒ်ကိုပင်၊ ဥဒ္ဓရိ- သာကေအဖြစ်ဖြင့် ထုတ်ပြလေပြီ။

တတ္ထ- ထိုသာကေအဖြစ်ထုတ်ဆောင်အပ်သော ပါဠိတော်၌၊ (အသာကေ ဘာဝံ-
 သာကေမမြောက်သည် အဖြစ်ကို၊ မယာ- ငါဋီကာဆရာသည်၊ ဝုစ္စတေ- ဆိုအပ်၏။
 ဝါ- ဆိုဦးအံ့) ဒေါသဒဿနပဋိပက္ခဘာဝနာဝသေန- ပဋိဿသညာ၏ အပြစ်ကို မြင်ခြင်း
 အားဖြင့် ပဋိဿသညာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဘာဝနာအနေအားဖြင့်၊ ပဋိဿသညာနံ-
 ပဉ္စဝတ္ထု၊ ပဉ္စာရုံတို့၏ ထိခိုက်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဒွိပဉ္စဝိညာဏ်သညာတို့၏၊ ဝါ- တို့ကို၊
 သုပ္ပဟီနတ္တာ- ကောင်းစွာပယ်အပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ မဟတာ- ကြီးမား
 ပြင်းထန်သော၊ သဒ္ဓေနာပိ- အသံကြောင့်သော်မှလည်း၊ အရူပသမာပတ္တိကော-
 အရူပသမာပတ်မှာ၊ ဝုဋ္ဌာနံ- ထခြင်းရပ်တန့်ခြင်းသည်၊ န ဟောတိ ယထာ- မဖြစ်သကဲ့သို့၊
 ဧဝံ- ဤအတူ၊ ဥပ္ပါဒေါ- ခန္ဓာနာမ်ရုပ်ဆက်လက်ဖြစ်နေခြင်းသည်၊ ဘယံ- အိုနာသေရိုး
 ကြောက်ဖွယ်ဘေးဆိုးတည်း၊ အနုပ္ပါဒေါ- ခန္ဓာနာမ်ရုပ် လုံးဝမဖြစ်ခြင်း ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသည်၊
 ခေမံ- အိုနာသေရိုးဘေးဆိုးကင်းရှင်း ငြိမ်းအေးခြင်းတည်း၊ ဣတိ အာဒိနာ- ဤသို့
 အစရှိသည်ဖြင့်၊ သမ္မဒေဝ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ ဒေါသဒဿနပဋိပက္ခဘာဝနာဝသေန-
 ဥပ္ပါဒအစရှိသည်၏ အပြစ်ကိုမြင်ခြင်းအားဖြင့် ဥပ္ပါဒအစရှိသည်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်
 ဘာဝနာအနေအားဖြင့်၊ သဗ္ဗာသမ္ပိ- အားလုံးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ လောကီယသညာနံ-

သုတ်]

သက္ကပသင်္ကမနအဖွင့်

၁၇၉

လောကီခန္ဓာငါးပါးတို့၌ မြဲ၏ဟု မှတ်ထင်ခြင်းအစရှိသော နိစ္စသညာအစရှိသည်တို့၏။
ဝါ- တို့ကို၊ အဂ္ဂမဂ္ဂေနေ- အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်၊ သမတိက္ကန္တတ္တာ- ကောင်းစွာကျော်လွန်
အပ်ကုန်ပြီးသည်အဖြစ်ကြောင့် (ကျော်လွန်အပ်ကုန်ပြီးသည့်အတွက်) အာရမ္မဏာ-
ဓိဂမတာယ- နိဗ္ဗာန်မှ တပါးသော အာရုံကို ရယူခြင်းရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ကဒါစိ-
တခါတရံမျှ (မည်သည့်အခါ၌မျှ) ဖလသမာပတ္တိတော- ဖလသမာပတ်မှာ၊ ဝုဋ္ဌာနံ- သည်၊
န ဟောတိ- မဖြစ်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ)

ပန- ဝုဋ္ဌာနဖြစ်သော သမာပတ်ကို ဆိုရသော်ကား၊ (ဗျတိရေကမှတပါး အန္တယ
ကား) တထာ- ထိုအရူပသမာပတ်နှင့် တန်းတူညီမျှအားဖြင့်၊ ပဋိဃသညာနံ- တို့၏။
ဝါ- တို့ကို၊ နသုပ္ပဟိနတ္တာ- ကောင်းစွာပယ်အပ်ပြီးမဟုတ်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊
သဗ္ဗရူပသမာပတ္တိတော- အားလုံးသော ရူပသမာပတ်မှာ၊ ဝုဋ္ဌာနံ- ထခြင်း ရပ်တန့်ခြင်း
သည်၊ ဟောတိ- ၏။ ပန- ထိုမျှမကသေး၊ ပဌမဇ္ဈာနံ- ပဌမဈာန်သည်၊ အပ္ပကမ္မိ-
အနည်းငယ်မျှသော်လည်းဖြစ်သော၊ သဒ္ဓိ- အသံကို၊ နသဟတိ- မခံနိုင်၊ ဣတိ-
ထို့ကြောင့်၊ တံသမာပန္နဿ- ထိုပဌမဈာန်ဝင်စားသော သူ၏။ ဝါ- သူအတွက် “သဒ္ဓေါ
ကဏ္ဍကော”တိ- ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်)၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊
(အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ ဒသကနိပါတ်၊ ကဏ္ဍကသုတ်၊ နှာ-၃၆၂-၃) ပန- ချီးမွမ်းဖွယ်ရာ သမ္ဘာဝနာ
ကား၊ ပဋိဃသညာနံ- တို့၏။ ဝါ- တို့ကို၊ ဝိက္ခမ္ဘိတတ္တာ- ပယ်ခွာအပ်ကုန်ပြီးသည်
အဖြစ်ကြောင့်၊ မဟတာ- သော၊ သဒ္ဓေနပိ- လည်း၊ အရူပသမာပတ္တိတော- မှ၊ ဝုဋ္ဌာနံ-
သည်၊ ယဒိ န ဟောတိ- အကယ်၍ မဖြစ်ငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ- ဤသို့ မဖြစ်သည်
ဖြစ်လသော်)၊ ပဂေဝ- ရှေးဦးမဆွအစအဦးကပင်၊ မဂ္ဂဖလသမာပတ္တိတော- မဂ်ဖိုလ်
သမာပတ်မှာ၊ ဝုဋ္ဌာနံ- သည်၊ (န ဟောတိ- မဖြစ်တော့) တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ-
ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်သည်ကား၊ စက္ကနေမိသဒ္ဓေနာတိအာဒိ- စက္ကနေမိသဒ္ဓေန
အစရှိသည်တည်း၊ စ- ဆိုဖွယ်အထူးရှိသေးသည်ကား၊ စက္ကနေမိသဒ္ဓေနာတိ (ဧတ္ထ)-
စက္ကနေမိသဒ္ဓေန-ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ ဣဒံ ကရဏဝစနံ- ဤကရိုက်းဝိဘတ်သည်၊
ဟေတုမ္ပိ- ဟိတ်အနက်၌၊ ဝါ- ထို့အပြင်၊ ကရဏေ- ကရိုက်းအနက်၌၊ န ဟောတိ-
ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ အထ ခေါ- အဟုတ်အမှန်ကား၊ (ဣဒံ ကရဏ ဝစနံ- သည်) သဟ-
ယောဂေ- သဟယောဂအနက်၌၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ဟိ- မှန်၏၊ ဣမမေဝ အတ္ထံ-
ဤသဟယောဂအနက်ကိုသာလျှင်၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ ဘဂဝါပနာတိအာဒိ- ဘဂဝါ
ပန-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ။

ဂေါပကဝတ္ထုအဖွင့်

၃၅၃။ ပရိပူရကာရိနီတိ- ကား၊ ပရိပူရကာရိနီ- ပြည့်စုံသည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပရိသုဒ္ဓါနိစ- စင်ကြယ်သည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ရက္ခိတဝတီ- စောင့်ထိန်းပြီးသည်၊ [ရက္ခဓာတ် တဝန္တပစ္စည်းတည်း၊ ကုတ္တိတ္တန္တိအာဒိ- ကုတ္တိတ္တိအစရှိသော စကားရပ်သည်၊ တတ္ထ- ထိုမိန်းမ၏ အဖြစ်၌၊ ဝါ- မိန်းမဘဝ၌၊ ဝိရဇ္ဇနာကာရဒဿနံ- စက်ဆုပ်ပုံကို ပြသော စကားရပ်တည်း၊ ဓိတ္တိဘာဝံ- ထို့ထို့ပြုဖွယ် မိန်းမ၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ- စက်ဆုပ်ဖွယ် မိန်းမ၏ အဖြစ်ကို၊ (ဝိရာဇေတွာ- တပ်မက်တွယ်တာကင်းကွာစေ၍၊ ဝါ- စက်ဆုပ်၍၊) ကုတ္တိဘာဝဿ- မိန်းမ၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ- မိန်းမဘဝကို၊ ဓိတ္တာရော- ဓိစိထိထိပြခြင်းဟူသော၊ ဝါ- စက်ဆုပ်ခြင်းဟူသော၊ ဟေတု- အကြောင်းကြောင့်၊ ကုတိ- အတ္ထော- တည်း၊ အလန္တိ- အလံဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ ပဋိက္ခေပဝစနံ- ပယ်မြစ်ခြင်း အနက်ကို ဟောသောသဒ္ဓါတည်း၊ ပယောဇနံ- မိန်းမဖြစ်ခြင်း၏ အကျိုးသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ကုတိ အတ္ထော။ ဝိရာဇေတိတိ- ကား၊ ဇိဂ္ဂတိ- စက်ဆုပ်၏၊ ဧတာ သမ္ပတ္တိယောတိ- ကား၊ စက္ကဝတ္တိသိရိအာဒိကာ- စက္ကဝတ္တိမင်း၏ ကျက်သရေအစရှိကုန်သော၊ ဧတာ ယထာဂုတ္တသမ္ပတ္တိယော- ဤအဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုအပ်သမျှ စည်းစိမ်တို့သို့ (ပါပုဏိတုံ- ဌာ၊) ပုဗ္ဗပရိစယေန- ရှေ့ဘဝက အလေ့အကျက်ဖြင့်၊ တသ္မာ ဥပဋ္ဌိတနိကန္တိဝသေန- ထိုသို့ဂန္ဓဗ္ဗနတ်ဘဝ၌ စွဲကပ်တည်နေသော တပ်မက်တွယ်တာမှု၏ အစွမ်းကြောင့်၊ (တတ္ထ- ထိုဂန္ဓဗ္ဗနတ်ဘဝ၌၊ ဥပ္ပန္နာ- ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ဥပဋ္ဌာနသာလန္တိ- ကား၊ သုဓမ္မဒေဝသဘံ- သုဓမ္မာမည်သော နတ်သဘင်အဆောင်ကြီးသို့ (အာဂစ္ဆန္တိ)

သောတိ- သောဟူသည်ကား၊ ဂေါပကဒေဝပုတ္တော- ဂေါပကမည်သော နတ်သားသည်၊ (ဒိသ္မာ အဒ္ဓသ- စသည်၌စပ်) ဝဇ္ဇေတွာ ဝဇ္ဇေတွာတိ- ကား၊ တောမရာဒိ- မှိန်းအစရှိသော သံဆူးချွန်ကို၊ ဝတ္ထေန္တေန- ချာချာလည်စေ၍၊ ဝါ- ချာချာပတ်ပတ် လည်အောင် လှည့်၍၊ (ဟတ္ထိ- ဆင်ကို၊ ဂါဠု- ပြင်းထန်စွာ ဖိနှိပ်၍၊ ဝိဇ္ဈိတဗ္ဗော ဝိယ- ထိုးစိုက်ရသကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ အဋ္ဌိဝေပေဂ္ဂလာနာမ- အရိုးခိုက်အောင် ထိုးစိုက် ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်မည်ကုန်သော၊ ဧတေ- ရဟန်းဘဝမှ စုတေ၍ ကချေသည် ဂန္ဓဗ္ဗနတ် ဘဝသို့ ရောက်လာကြသော ထိုနတ်သားတို့ကို၊ စောဒနဝစနံ- ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင် မခံချင်စရာ စောဒနာစကားကို၊ ပရိဝဇ္ဇေတွာ ပရိဝဇ္ဇေတွာ- တစ်မျိုးပြီး တစ်မျိုးလှည့်လည်ပြောင်းလဲ၍ ပြောင်းလဲ၍၊ ဂါဠု ဝိဇ္ဈိတဗ္ဗာတိ- ကား၊ ဂါဠုတရံ- အထူးပြင်းထန်စွာ၊ ဝါ- မခံချင်စရာ နာနာဖိနှိပ်၍၊ ယဇ္ဇေတဗ္ဗာ- ထိုးစိုက်သင့်ကုန်၏၊ ကုတောမုခါတိ- ကား၊ ကုတော-

သုတ်]

ဝေါပကဝတ္ထုအဖွင့်

၁၈၁

ပဝတ္တဉာဏမုခါ- အဘယ်အရပ်ဘက်သို့လှည့်သော ဉာဏ်မျက်နှာရှိကုန်လျက်၊
(ဘဝတော ခမ္မံ အသုတ္တနာမ- ကြားနာခဲ့ကြလေဘိသနည်း၊) တေန- ထိုသို့သော
အနက်ကို ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အညဝိဟိတကာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော)
အာဟ- ဖွင့်ဆိုတော်မူပြီ၊ ကတပုညေတိ- ကား၊ သမ္မာ- ကောင်းစွာ၊ ကတပုညဓမ္မေ-
ပြုအပ်ပြီးသော ကုသိုလ်တရားရှိကုန်သော၊ (သဟဓမ္မိကေ- အတူတကွ တရားကျင့်ဖော်
ကျင့်ဘက် ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ အဒ္ဓဿာမ။ ဋီကာ၌ “ကတပညေ ဓမ္မေ”ဟု ပါဠိပျက်၏။)

ဒါယောတိ- ကား၊ လာဘော- ဆုလာဘ်ကို၊ ဝါ- သည်၊ (လဘိတဗ္ဗော အဿ-
၌စပ်) ဟိ- မှန်၏၊ တေဟိ- ထိုဆုချသော ပွဲကြည့်ပရိသတ်တို့သည်၊ သော-
ထိုဆုလာဘ်ကို၊ ဒီယတိ- ပေးအပ်၏၊ (သော- ထိုဆုလာဘ်ကို) တေဟိ- ထိုဆုချသော
ပွဲကြည့်ပရိသတ် တို့က၊ ဒါတဗ္ဗတ္တာ- ပေးထိုက်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒါယောတိစ-
ဒါယဟူ၍လည်း (ဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏၊) (သော- ထိုဆုလာဘ်ကို၊) ယေသံ-
အကြင်ကချေသည်တို့အား၊ ဒီယတိ- ပေးအပ်၏၊ တေဟိ- ထိုကချေသည်တို့သည်၊
လဒ္ဓတ္တာ- ရအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ လာဘောတိ စ- ဆုလာဘ်ဟူ၍လည်း၊ ဝုစ္စတိ-
ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ (ဒွေဇနာ- နှစ်ဦးသော ဂန္ဓဗ္ဗနတ်တို့သည်) သင်္ခါရေ- ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့ကို
သမ္ပသန္တာ- အနိစ္စ စသည်ဖြင့် သုံးသပ်ကုန်လသော်၊ ကတာဓိကာရတ္တာ- ရှေးဘဝက
လွန်ကဲစွာ ပြုအပ် ဖူးသော ကုသိုလ်ထူးရှိကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အနာဂါမိဖလေယေဝ-
အနာဂါမိ ဖိုလ်၌သာလျှင်၊ ပတိဋ္ဌဟိသု- တည်ကုန်ပြီ၊ (နေသံ- ထိုဂန္ဓဗ္ဗနတ်နှစ်ဦးတို့၏၊
သော ကာယော- ထိုဗြဟ္မပုရောဟိတခန္ဓာကိုယ်သည်၊) တတ္ထ တာဝတိံသ ဘဝနေ-
ထိုတာဝတိံသာနတ်ဘုံ၌၊ ဌိတာနိယေဝ- တည်ရှိနေကုန်စဉ်သာလျှင်၊ နိဗ္ဗတ္တော-
ဘွားကနဲဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ (ကောဝိယ- အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ) သက္ကဿ- သိကြားမင်း
သည်၊ ဣန္ဒဿာလဂုဟာယံ- ဣန္ဒဿာလဂူ၌၊ ဌိတဿဇေဝ- တည်ရှိနေစဉ်သာလျှင်၊
သက္ကတ္တဘာဝေါ- သိကြားမင်း၏ ဒုတိယဘဝခန္ဓာကိုယ်အသစ်သည်၊ နိဗ္ဗတ္တောယထာ-
ဘွားကနဲဖြစ်ပေါ်လာသကဲ့သို့တည်း၊ (ဧကော- တစ်ဦးသော၊ ဒေဝပုတ္တော- ဂန္ဓဗ္ဗ
နတ်သားသည်) တသ္မိံ ဂန္ဓဗ္ဗကာယေ- ထိုဂန္ဓဗ္ဗနတ်ခန္ဓာကိုယ်၌၊ နိကန္တိ- တပ်မက်မှု
တဏှာကို၊ အာလယံ- တွယ်တာမှုတဏှာကို၊ သမုဇ္ဈိန္ဒိတုံ- ပယ်ဖြတ်ခြင်းငှာ၊ န
သက္ကောန္တော- မစွမ်းနိုင်သည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊)

၃၅၄။ အတ္တနာဝ ဝေဒိတဗ္ဗောတိ- ကား၊ အတ္တနာဝ- ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊
အဓိဂန္ဓာ- ရရောက်မျက်မှောက်ပြု၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏၊ ပရပုပ္ဖယိကေန-

သူတပါးဟူသော အားကိုးအားထားရာရှိသည်။ ဝါ- သူတပါး ပြောစကား အားကိုး အားထားပြုသည်။ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) နဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်သည် မဟုတ်ပါ။ တုမေဟိ ဝုစ္စမာနာနီတိ- ကား၊ ကေဝလံ- အခြားပုဂ္ဂိုလ်ထံမှ တဆင့်ကြားသိရသည် မဟုတ်ဘဲ တိုက်ရိုက် သီးသန့်အားဖြင့် တုမေဟိ- အရှင်ဘုရားတို့သည်၊ ဝုစ္စမာနာနိ- ဟောအပ်သော ဘုရားတရားတော်တို့ကို၊ (သုတ္တာန- ကြားနာရ၍) ဝိယာယာမာတိ- ကား၊ ဝိဿဋ္ဌ- လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ် စွန့်စွန့်စားစား၊ ဝီရိယံ- ဝီရိယကို၊ သန္တာနေ- မိမိစိတ် အစဉ်သန္တာန်၌၊ ပဝတ္ထေမ- (မဂ်ဖိုလ်တရားတို့ကို) ဖြစ်စေကုန်အံ့၊ ပကတိယာတိ- ကား၊ ရူပါဝစရဘာဝေန- ရူပါဝစရတရားအဖြစ်ဖြင့်၊ (ပဋိဝိဒ္ဓံ- ထိုးထွင်းသိအပ်သော၊ ပဌမဇ္ဈာနမေဝ) အနုဿရန္တိ ဝါ- အနုဿရံ-ဟူ၍လည်း၊ ပါဌော- ပါဌ်သည်၊ (အတ္ထိ) ကာမရာဂေါဇဝ- ကာမရာဂ ကိုပင်လျှင်၊ ဆန္ဒော ။ပ။ ဘောဒေန- ဆန္ဒော ရာဂေါ၊ ဆန္ဒရာဂေါအစရှိသည်ဖြင့် ဖြစ်ပုံထူးခြား ကွဲပြားခြင်းကြောင့်၊ သံယောဇနဋ္ဌေန- ချည်နှောင်ခြင်း အနက်သဘောကြောင့်၊ ကာမရာဂသံယောဇနာနီတိစ- ကာမရာဂ သံယောဇနတို့ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ယောဂ ဂန္ထာဒိပဝတ္ထိ အာကာရဘောဒေန- ယောဂ၊ ဂန္ထ-အစရှိသည်ဖြင့် ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာ ထူးခြားကွဲပြားခြင်းကြောင့်၊ ကာမဗန္ဓနာနီတိစ- ကာမဗန္ဓနတို့ဟူ၍လည်းကောင်း၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တော- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ ပါပိမယောဂါနီတိဇတ္ထ- ပါပိမယောဂါနိ-ဟူသော ဤပါဌ၌၊ သေသယောဂဂန္ဓာနမ္ပိ- ကြွင်းကျန်သော ယောဂနှင့် ဂန္ဓတို့၏လည်း၊ ဝသေန- အဖြစ်အားဖြင့်၊ အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏။

ဒုဝိဇာနန္တိ- ကား၊ ဝတ္ထုကာမ ကိလေသကာမဝသေန- ဝတ္ထုကာမ၊ ကိလေသ- ကာမတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒုဝိဇာနံ- နှစ်ပါးအပြားရှိကုန်သော၊ (ကာမာနံ- တို့ကို၊ အဘိဘူ- သော) ဇတ္ထ ကိန္တိ စ- ဇတ္ထ ကိဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊ တတ္ထ ကိန္တိစ- တတ္ထ ကိဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊ ပဒဒ္ဒယေ- ပုဒ်နှစ်ပါးအပေါင်း၌၊ ကိန္တိ- ကိဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ နိပါတ မတ္တံ- အနက်မရနိပါတ်မျှသာတည်း၊ စာတုဒ္ဓိသဘာဝေတိ- ကား၊ ဗုဒ္ဓါဒိနံ- ဘုရားအစရှိကုန်သော၊ တိဏ္ဏံ- သုံးပါးကုန်သော၊ ရတနာနံ- ရတနာတို့၏၊ စတုဒ္ဓိသယောဂျဘာဝေ- အရပ်လေးမျက်နှာရှိတော်မူကုန်သည်အဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်အားလျော်သည် အဖြစ်၌၊ အပ္ပဋိဟတဘာဝေ- အရပ်လေးမျက်နှာ ရောက်ရာ ဒေသ၌ တွယ်တာငြိပါး တဏှာ အဆီးအတားမရှိသည်အဖြစ်၌၊ (နကင်္ခိတိ- မယုံမှား) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ဗုဒ္ဓရတနံ- ဘုရားရတနာတော်သည်၊ မဟာကာရုဏိကတာယစ-

သုတ်]

ဂေါပကဝတ္ထုအဖွင့်

၁၈၃

သတ္တဝါအားလုံးတို့ အပေါ်၌ ကြီးမားသော ကရုဏာတော် ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ အနာဝရဏ ဉာဏတာယစ- သိဖွယ်သိစရာမှန်သမျှတို့၌ အဆီးအတား မရှိသိသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်ရှိတော်မူသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပရမသန္တုဋ္ဌတာယစ- မြင့်မြတ်သော ရောင့်ရဲလွယ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်တော်မူသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ စာတုဒ္ဓိသံ- အဆီးအတားကင်းသော အရပ်လေးမျက်နှာ ရှိတော်မူသည်မည်၏။ ဓမ္မရတနံ- တရားရတနာတော်သည်၊ သွာက္ခာတတာယ- ရာဂဒေါသ မောဟကင်းကြောင်း ကောင်းစွာ ဟောကြားအပ်သော တရားတော်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (စာတုဒ္ဓိသံ- မည်၏။) သံဃရတနံ- သံဃာရတနာတော်သည်၊ သုပ္ပဋ္ဌိ- ပန္နတာယ- အဆုံးအမတရား လေးစားလိုက်နာကောင်းစွာ ကျင့်တော်မူသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (စာတုဒ္ဓိသံ- ၏) တေန- ထို့ကြောင့်၊ သဗ္ဗဒိသာသု အသဇ္ဇမာနောတိ- မာနော-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

(ဒွေ ဇနာ- နှစ်ဦးသော ဂန္ဓဗ္ဗနတ်တို့သည်။) မဇ္ဈိမဿ- အလယ်အလတ် တန်းစား ဖြစ်သော၊ ပဌမဇ္ဈာနဿ- ပဌမဈာန်၏။ ဝါ- ကို၊ အဓိဂတတ္တာ- ရအပ်ပြီးသည်အဖြစ် ကြောင့်၊ တာဝဒေဝ- ထိုအလတ်တန်းစား ပဌမဈာန်ရ၍ စုတေပြီးရာ အခါ၌ပင်လျှင်၊ ဗြဟ္မပုရောဟိတံ- ဗြဟ္မပုရောဟိတဖြစ်သော၊ ကာယံ- ဗြဟ္မာ့ခန္ဓာကိုယ်ကို၊ အဓိဂန္ဓာ- ရပြီး၍၊ တာဝဒေဝ- ထိုဗြဟ္မာ့ခန္ဓာကိုယ်ကို ရပြီးရာခဏ၌ပင်လျှင်၊ ပုရိမံ- ရှေးဘဝ၌ ဖြစ်သော၊ ဈာနသတိ- ဈာန်နှင့် ယှဉ်သော သတိကို၊ ပဋိလဘိတ္တာ- တဖန်ရ၍၊ တံ ဈာနံ- ထိုရပြီးဈာန်ကို၊ ပါဒကံ- ဝိပဿနာ၏ အခြေခံကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဝိပဿနံ- ကို၊ ဝဇေတွာ- ပွားစေ၍၊ ဩရမ္မာဂိယသံယောဇနသမ္ပန္နိန္ဒနေန- ဩရမ္မာဂိယသံယောဇနကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်ဖြတ်ခြင်းကြောင့် မဂ္ဂဖလဝိသေသံ- မဂ်ဖိုလ်တရားထူးကို၊ အနာဂါမိဖလ- သင်္ခါတံ- အနာဂါမိဖိုလ်ဟုဆိုအပ်သော၊ ဝိသေသံ- တရားထူးကို၊ အဇ္ဈင်္ဂသု အဓိဂစ္ဆိသု- ရကြ ကုန်ပြီ၊ ပန- ဝါဒန္တရကာ၊ ကေစိ- အချို့ဆရာတို့သည်၊ ကာမာဝစရတ္တဘာဝေန- ကာမာဝစရခန္ဓာ အတ္တဘောဖြင့်၊ မဂ္ဂဖလာနိ- မဂ်ဖိုလ်တို့ကို၊ အဓိဂစ္ဆိသု- ရကုန်ပြီ၊ ဣတိ အဓိပ္ပါယေန- ဤသို့ဆိုလိုအပ်သော အနက်သဘောဖြင့်၊ (ဝဒန္တိ-၌စပ်) ပဉ္စမဿ ဈာနဿ- ပဉ္စမဈာန်၏။ ဝါ- ကို၊ အဓိဂတတ္တာ- မရအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သုဒ္ဓါဝါသေသု- သုဒ္ဓါဝါသဘုံတို့၌၊ န ဥပ္ပဋ္ဌိသု- မဖြစ်နိုင်ခဲ့ကြကုန်ပြီ၊ ပန- ဖြစ်နိုင်သည်ကာ၊ ပဌမဇ္ဈာနလာဘိတာယ- ပဌမဈာန်ရကြကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗြဟ္မပုရောဟိ- တေသု- ဗြဟ္မပုရောဟိတဘုံတို့၌၊ နိဗ္ဗတ္တိသု- ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝဒန္တိ- မိန့်ဆိုတော်မူကြကုန်၏။

မယမာဝဏဝတ္ထုအဖွင့်

၃၅၅။ ဝိသုဒ္ဓေါတိ- ကား၊ (အယံ ယက္ခော- ဤသိကြားမင်းသည်။) ဝိသုဒ္ဓိအဇ္ဈာ- သယော- စင်ကြယ်မြင့်မြတ်ကိန်းဝပ်သော ကုသိုလ်ဓာတ်ခံရှိ၏။ ဥပနိဿယသမ္ပန္နော- အားကြီးသော မှီရာကုသိုလ်အကြောင်းတရားနှင့် ပြည့်စုံ၏။ ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယ်- မြတ်စွာဘုရားမိန့်ဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း။ ဂါမကမ္မကရဏဌာနန္တိ- ဂါမကမ္မကရဏဌာနံ-ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ ဂါမိကာနံ- ရွာသားတို့၏။ ဥပဋ္ဌာနဌာနံ- သူသူ ငါငါချဉ်းကပ်တည်နေရာဌာနကို၊ (အာစရိယော- အဋ္ဌကထာဆရာသည်။) ဝဒတိ- မိန့်ဆိုလို၏။ တာဝတကေနေဝါတိ- ကား၊ အတ္တနာ- မိမိသည်၊ သောမိတဌာနေဝ- သုတ်သင်အပ်ပြီးသော နေရာ၌သာလျှင်၊ အညဿ- အခြားသော သူ၏။ အာဂန္တာ- လာ၍၊ အဝဋ္ဌာနေနေဝ- အုပ်စီးပိုင်းနင်းတည်နေခြင်းကြောင့်သာလျှင်၊ သတိ ပဋိလ- ဘိတွာတိ- ကား၊ အဟော- တယ်ဟုတ်လှပါပေစွတကား၊ မယာ- ငါသည်၊ ကတကမ္မ- ပြုလုပ်အပ်သော သုတ်သင်ရှင်းလင်းမှုလုပ်ငန်းသည်၊ သဖလံ- အကျိုးရှိသည်၊ ဇာတံ- ဖြစ်ပါပေစွ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ယောနိသော- ကုသိုလ်ဖြစ်ခွင့်သင့်လျော်သော အကြောင်း အားဖြင့်၊ စိတ္တံ- စိတ်ကို၊ ဥပ္ပါဒေတွာ- ဖြစ်စေ၍၊ ပါသာဏေတိ- ကား၊ မဂ္ဂမဇ္ဈေ- လမ်းအလယ်၌၊ ဥစ္စတရဘာဝေန- အထူးမြင့်မောက်သည်အဖြစ်ဖြင့်၊ ဌိတပါသာဏေ- တည်သောကျောက်တုံးကျောက်ခဲတို့ကို၊ ဥစ္စာလေတွာတိ- ကား၊ ဥဒ္ဓရိတွာ- ထုတ်နုတ်၍၊ ဧတဿ သဂ္ဂဿ ဂမနမဂ္ဂန္တိ- ကား၊ စန္ဒာဒီနံ- လနတ်သားအစရှိသည်တို့၏။ ဥပ္ပတ္တိဌာနဘူတဿ- ဖြစ်ရာဌာနဖြစ်သော၊ ဧတဿ သဂ္ဂဿ- ဤနတ်ပြည်ဘုံဌာနသို့၊ ဂမနမဂ္ဂံ- သွားကြောင်းလမ်းဖြစ်သော၊ ပုညကမ္မံ- ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို၊ (အဟံ- ငါသည်။) သောဓေမိ- သုတ်သင်ဖြူစင်စေ၏။

သုကတဝသေန°- ကောင်းစွာပြုလုပ်အပ်သော အမှုတော်ထမ်းလုပ်ငန်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ လဒ္ဓဗ္ဗံ- ရသင့်ရထိုက်သော ဆုလာဘ်လည်းကောင်း၊ ကဟာပဏဉ္စ- ကျပ်ငွေလည်းကောင်း၊ (အရက်သောက်သူနှင့် ပါဏဃာတစသည် ပြုလုပ်သူတို့ထံမှ

၁။ သုကတဝသေန ။ ။ ဋီကာ၌ “ကဟာပဏာဒိဝသေန” ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဌ်မှ “ကဟာပဏ”သဒ္ဒါကို “သုဂတိဝသေန လဒ္ဓဗ္ဗံ၊ ကဟာပဏဉ္စာတိ ကဟာပဏံ”ဟူ၍ ဝိရူပက- သေသ်အဖွင့်မျိုးဖွင့်ထား၏။ ထိုဋီကာအဖွင့်ကို အမှီပြု၍ ဗားကရာ အဋ္ဌကထာနိဿယ၌ “(စာဋီ) ကဟာပဏာဒိဝသေန- သုကတ၏ အစွမ်းဖြင့်ရအပ်သော အိုးစရည်း အတိုင်းအရှည် ရှိသော အသပြာ၏အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း”ဟူ၍ အဋ္ဌကထာပါဌ်ကို အနက် ပေးထားခြင်းကြောင့်

သုတ်]

မဃမာဏဝတ္ထုအဖွင့်

၁၈၅

ရအပ်သော ကျပ်ငွေလည်းကောင်း၊) ဣတိ- ဤဆုလာဘ်နှင့် ကျပ်ငွေ-ဟူသော အနက်နှစ်မျိုးသည်၊ ကဟာပဏံ- ကဟာပဏပုဒ်၏အနက်တည်း၊ ဒဏ္ဍဝသေန- ဒဏ်တပ်ခြင်း အစွမ်းကြောင့်၊ လဒ္ဓဗ္ဗံ- ရရှိဖွယ်ဖြစ်သော၊ ဗလိ- အခွန်အတုတ်သည်၊ ဒဏ္ဍဗလိ- ဒဏ္ဍဗလိမည်၏၊ ဂဟပတိကာ ကိံ ကရိဿန္တိတိ- ကား၊ ဂဟပတိကာနာမ- အိမ်ပိုင်ရှင် လူတန်းစားတို့ မည်သည်၊ အဋ္ဌဝိကာ ဝိယ- တောကြိုတောကြား နေသူတို့ ကဲ့သို့၊ ဝိသမနိဿိတာ- မညီမညာ သွားလာခက်ငြား တောင်ကြားမြစ်လယ် အရပ်ကို မှီခိုသူတို့တည်း၊ တေ- ထိုအိမ်ရှင်လူတန်းစားတို့သည်၊ ကိဉ္စိ- စိုးစဉ်းအနည်းငယ်မျှသော၊ အနတ္တံ- ငါ၏အကျိုးမဲ့ လုပ်ငန်းကို၊ န ကရိဿန္တိ- မပြုကြကုန်လတ္တံ့၊ ဧဝံ တယာ။ ၁။

န ကထိတန္တိ- ကား၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေး၌၊ ယဒိပိ နကထိတံ- အကယ်၍ ပင် မပြောဆို အပ်ပါပေ၏။ ပန- သို့သော်လည်း၊ ဧတရဟိ- ယခုအခါ၌၊ ဘယေန- ကြောက်ခြင်းကြောင့်၊ ကထိတံ- ဆိုအပ် (သံတော်ဦးတင်အပ်) ပြီးပါပြီ၊ မယံ- ကျွန်တော်မျိုး၏၊ (ဥပရိ- အထက်၌၊) ဒေါသံ- အပြစ်ကို၊ မာကရေယျာထ- မပြုပါကုန်လင့်၊ အာရောစိတကာလတော- သံတော်ဦးတင်ပြီးရာအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ မယံ- ၏၊ ဒေါသော- အပြစ်သည်၊ န (ဟောတိ) မဟုတ်တော့ပါ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (ဂါမဘောဇကော- ရွာစားသည်၊) ဝဒတိ- သံတော်ဦးတင်၏။

ထိုနိဿယဆရာတော်ကြီး၏ ဋီကာပေမူ၌ ယခုဋီကာစာမူ၌ကဲ့သို့ “သုဂတိဝသေန”ဟုမရှိဘဲ “သုကတဝသေန”ဟု ရှိမှန်းသိရ၏။ သုဂတိဝသေန-ဟူသော ယခုဋီကာပါဠိ၌ ဤနေရာနှင့် သင့်လျော်သော အနက်ကို စဉ်းစားမရပါ။ သုကတဝသေန-ဟူသော ပါဠိအလိုအားဖြင့်ကား ထိုဂါမဘောဇက (ရွာစား)သည်-

ဘုရင်၏ အမှုတော်ထမ်းရာ၌ ဘုရင်ကျေနပ်လောက်အောင် ထမ်းဆောင်၍ ရအပ်သော ဆုလာဘ်ကို “သုကတဝသေန လဒ္ဓဗ္ဗံ”ဟု ဋီကာဆိုလိုသည်ဖြစ်ရာ၏။ သို့ဖြစ်လျှင် ထိုဋီကာနှင့် အဋ္ဌကထာဖွင့်ထားသည့်အတိုင်း (၁) အမှုထမ်းကောင်းခြင်းကြောင့် ရအပ်သော ဆုလာဘ် (၂) အရက်သောက်သူနှင့် ပါဏယာတစသည်ပြုလုပ်သူတို့ထံမှ ရအပ်သော ကဟာပဏ (ကျပ်ငွေ) (၃) ဒဏ္ဍဗလိအနေအားဖြင့် ရအပ်သော ဥစ္စာနေ-ဟူ၍ ဤသုံးမျိုးကို ဂါမဘောဇကမှာ ရရှိသည်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်၏။ ဤသို့အနက်အဓိပ္ပါယ်စဉ်းစားရရှိသဖြင့် ဗားကရာ ဆရာတော်ကြီး၏ ဋီကာစာမူအတိုင်း “သုကတဝသေန”ဟု ပါဠိပြင်၍ ဋီကာအနက်ပေးလိုက်ပါသည်။ ထပ်မံ စိစစ်ကြလေကုန်ဦး။

နိဗ္ဗန္တိ- နိဗ္ဗန္တိ-ဟူသည်ကား၊ (ဧတံ- ဤမတရားသဖြင့် မင်းပြစ်ဒဏ်သင့်ခြင်းသည်၊) ဧကန္တိကံ- ဧကန် မလွဲ အမြဲပုံသေတည်း၊ ပိသုဏေသီတိ- ကား၊ (အယံ- ဤရွာစားသည်၊) တုမေ- သင်တို့ကို၊ ကိမတ္ထံ- အဘယ်အကျိုးငှာ၊ ဝါ- အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊) ပိသုဏကမ္မံ- ကုန်းတိုက်ခြင်းအမှုကို၊ အကာသိ- ပြုသနည်း၊ တုမာကံ- အသင်တို့၏၊ (ဉာ-ယောက်သော အသင်တို့၏) အန္တရေ- အလယ်အကြား၌၊ (အလယ်အကြားက) ပေသုညံ- ကုန်းတိုက်စကားကို မယုံ- ငါ၏၊ (သန္တိကံ- အထံသို့) ဥပသံဟရတိ- ဆောင်ပို့ သနည်း၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္တော- အနက်တည်း၊ (ဝသနဂါမံ- နေထိုင်ရာရွာကို) ပုန- နောက်ထပ်တဖန်၊ အဟရဏီယံ- ပြန်မဆောင်ယူအပ်သည်ကို၊ ဝါ- အပိုင်ပေး အပ်သည်ကို၊ ဗြဟ္မဒေယျံ- မွန်မွန်မြတ်မြတ်ပေးအပ်သည်ကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ (ဒေမိ) မယုဓိတိ- ကား၊ မယုဓိ- ငါ၏လည်း၊ အတ္တာယ- အကျိုးငှာ၊ မံ- ငါ့ကို၊ ဥဒ္ဓိဿ- ရည်စူး၍၊ ပုညကမ္မံ- ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို၊ ကရောထ- ပြုကြကုန်လော၊ နီလုပ္ပလံနာမ- ကြာညို မည်သည်၊ ဝိကသမာနံ- ပွင့်လသော်၊ ဥဒကတော- ရေ၊ ဥဂ္ဂန္ဓာဝ- တက်ပြီး၍သာလျှင်၊ (တက်ပြီးမှသာလျှင်) ဝိကသတိ- ပွင့်၏၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ အဟုတ္တာ- မဖြစ်မူ၍၊ အန္တော- ဥဒကေ- ရေအတွင်း၌၊ ပုပ္ဖိတံ- ပွင့်သော၊ နီလုပ္ပလံဝိယ- ကြာညိုကဲ့သို့၊ (တထာ- ထို့အတူ) ပန- အမှန်တကယ်ပင်၊ အမာကံ- ငါတို့၏၊ ဣဒံ ပုညကမ္မံ- ဤကုသိုလ် ကောင်းမှုသည်၊ ဘဝန္တရူပပတ္တိယာ- ဘဝတပါး၌ ပဋိသန္ဓေကပ်ရောက် တည်နေခြင်းနှင့်၊ ဝိနာ- ကင်း၍၊ ဣမသ္မိယေဝ အတ္တဘာဝေ- ယခုဘဝအတ္တဘော၌ပင်လျှင်၊ ဝိပါကံ- အကျိုးကို၊ ဒေတိ- ပေး၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ- ပုဒ်တို့ကို အနက်ယှဉ်စပ် ယောဇနာခြင်းကို၊ (ကာတဗ္ဗာ- ပြုရမည်၊)

စိန္တာမတ္တကမ္ပိတိ- ကား၊ ဒေါမနဿဝသေန- (မတရားဖမ်းဆီးခံရခြင်းကြောင့်) စိတ်မချမ်းသာခြင်း အနေအားဖြင့်၊ စိန္တာမတ္တကမ္ပိ- သို့လောသို့လောတွေးတော ပူပန်ခြင်း မျှကိုသော်လည်း၊ (အကတ္တာ) ပဂေဝါတိ- ကား၊ ကာလဿေဝ- နံနက်စောစော၌ သာလျှင်၊ အတိဝိယ ပါတော- အလွန်အကဲ နံနက်စောစောကြီး၌သာလျှင်၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္တော- ပဂေဝပုဒ်၏အနက်တည်း၊ (အဋ္ဌကထာ၌မူ “ကာလဿေဝ”ဟုရှိ၏) ကဏ္ဍိကူပဂန္တိ- ကား၊ ကဏ္ဍိကာယောဂျံ- အထွတ်အားသင့်လျော်သော၊ (အထွတ် ပြုလုပ်ရန် သင့်လျော်သော၊ ရုက္ခံ ဆိန္ဒိတ္တာ) တစ္ဆေတွာ မဋ္ဌံ ကတွာတိ- ကား၊ ကဏ္ဍိကာယ- အထွတ်အကျိုးငှာ၊ ကတ္တဗ္ဗံ- ပြုထိုက်သော၊ သဗ္ဗံ- အားလုံးသော လုပ်ငန်းကို နိဋ္ဌပေတွာ- ပြီးစီးစေပြီး၍၊ တထာဟိ- ထိုသို့ပြီးစီးစေပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင်၊ သာ-

သုတ်]

မဃမာဏဝတ္ထုအဖွင့်

၁၈၇

ထိုအထွတ်ကို၊ ဝတ္ထေန- အဝတ်ဖြင့်၊ ဝေဌေတွာ- ရစ်ပတ်၍၊ ဌပိတာ- ထားအပ်ခဲ့ပြီ။
 စယဗန္ဓနံ- စယဗန္ဓန-ဟူသည်၊ သာလာယ- ဇရပ်၏၊ အဓိဋ္ဌာနသဇ္ဇနံ- တည်ရာမြေခံဟု
 ခေါ်ဝေါ်အပ်သော အကျည်ကို စီစဉ်ပြုလုပ်ခြင်းတည်း။ ကဏ္ဍိကမဉ္စ ဗန္ဓနံ- ဗန္ဓနဟူသည်။
 ကဏ္ဍိကာရောဟနကာလေ- အတွတ်တပ်ဆင်တင်ထားရာ အခါ၌၊ အာရဟိတ္တာ-
 တက်ရောက်၍၊ အဝဋ္ဌာနအဋ္ဌကရဏံ- ခိုင်မြဲစွာ ဆွဲကိုင်ရပ်တည်ရာ ငြိမ်းကိုပြုခြင်းတည်း။
 ယဿ အတ္ထတေ ဖလကေတိ- ကား၊ ယဿ- အကြင်သူ၏၊ ဖလကေ- ပျဉ်ချပ်ကို၊
 အတ္ထတေ- ခင်းအပ်ပြီးလသော်၊ ဣတိ- သို့၊ ယောဇနာ- ကို၊ (ကာတဗ္ဗာ) အဝိဒူရေတိ-
 ကား၊ သာလာယစ- ဇရပ်၏လည်းကောင်း၊ ကောဝိဋ္ဌာရရက္ခဿစ- ပင်လယ်
 ကသစ်ပင်၏လည်းကောင်း၊ အဝိဒူရေ- အနီး၌၊ (ပေါက္ခရဏံ ခဏာပေသိ)

သဗ္ဗဇေဋ္ဌိကာတိ- ကား၊ တဿ- ထိုမဃလုလင်၏၊ သဗ္ဗာသံ- အားလုံးကုန်သော၊
 ဘရိယာနံ- မယားတို့တွင်၊ ဇေဋ္ဌိကာ- အကြီးဆုံးမယားဖြစ်သော၊ သုဇာတာ- သုဇာတာ
 သည်၊ (မဏ္ဍယမာနာဝ ဝိစရတိ) တဿေဝါတိ- ကား၊ သက္ကဿေဝ- သိကြားမင်း၏
 သာလျှင်၊ သန္တိကေတိ- ကား၊ သမိပေ- အနီး၌၊ သန္တိကာဝစရာ- အထံတော်ပါး
 သွားလာကျက်စားသူတို့သည်သာလျှင်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ နိဗ္ဗတ္တာ- ဖြစ်ကုန်ပြီ (ဝေဇယန္တော
 နာမ- ဝေဇယန္တမည်သော) ပါသာဒေါ- ပြာသာဒ်သည်၊ ဓဇေန- တန်ခွန်နှင့်၊ သဒ္ဓိ-
 အတူတကွတိုင်းတာအပ်လသော်၊ သဟဿယောဇနိကော- ယူဇနာတစ်ထောင်ရှိ၏။
 ကက္ကဋကဝိဇ္ဇနသူလသဒိသန္တိ- ကား၊ ကက္ကဋကေ- ပုဇွန်တို့ကို၊ ဂဏှိတံ- ဖမ်းယူခြင်းငှာ၊
 တဿ ဗိလပရိယန္တဿ- ထိုပုဇွန်တွင်းအစွန်ကို၊ ဝိဇ္ဇနသူစိသဒိသံ- ထိုးကြောင်း
 နှုတ်သီးချွန်နှင့်တူ၏။ မစ္ဆရူပေနာတိ- ကား၊ မတမစ္ဆရူပေန- သေးပြီးငါး၏ ရုပ်သွင်
 သဏ္ဌာန်ဖြင့်၊ ဩသရတိတိ- ကား၊ ပိလဝန္တော- ပေါ်လောပေါ်လျက်၊ ဂစ္ဆတိ- မျောပါ
 သွား၏။ တဿာပိ ဗကသကုဏိကာယ- ထိုဗျိုင်းငှက်မငယ်၏လည်း အာယု-
 အသက်သည်၊ ပဉ္စဝဿသတာနိ- အနှစ်ငါးရာတို့သည်၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ၊ (ကသ္မာ-
 အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ) ဒေဝနေရယိကာနံ- နတ်နှင့်ဝရဲဘုံသား သတ္တဝါတို့၏၊
 အာယု- အသက်ကို၊ ပရိစ္ဆိန္တံ ဝိယ- ပိုင်းဖြတ်အပ်သကဲ့သို့၊ (တထာ- ထိုအတူ) မနုဿ
 ပေတ တိရစ္ဆာနာနံ- လူ၊ ပြိတ္တာ၊ တိရစ္ဆာန်တို့၏၊ အာယုနော- အသက်၏၊ ဝါ-
 အသက်ကို၊ အပရိစ္ဆိန္တတ္တာ- မပိုင်းဖြတ်အပ် မပိုင်းဖြတ်နိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း။
 ဥက္ကဋ္ဌိမကာသီတိ- ကား၊ ဥစ္စာသဒ္ဓံ- ကျယ်လောင်သော အသံကို၊ အကာသိ- ပြုပြီ။

ပုဗ္ဗသန္နိဝါသေနာတိ- ကား၊ ပုရိမဇာတီသု- ရှေးဘဝတို့၌၊ စိရသန္နိဝါသေန-
ကြာမြင့်စွာအတူတကွ ဆက်ဆံပေါင်းသင်းနေထိုင်ခဲ့ခြင်းကြောင့်၊ (သဉ္စတသိနေဟာ-
၌စပ်) ဟိ- မှန်၏။ ဧဝံ- ဤသို့ ရှေးဘဝ၌ကြာမြင့်စွာ ပေါင်းသင်းနေထိုင်ခဲ့ခြင်းကြောင့်၊
ဧကစ္စာနံ- အချို့သော သူတို့၏။ ဒိဌမတ္တေနပိ- မြင်အပ်ကာမျှဖြင့်လည်း၊ သိနေဟော-
ချစ်ခင်ခြင်းသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ- ဖြစ်၏။ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊
ပုဗ္ဗေဝ ။ပ။ ယထောဒကေတိ- ပုဗ္ဗေဝ ။ပ။ ဒကေ-ဟူ၍၊ အာဟ- ဟောတော်မူပြီ။

ပုဗ္ဗေဝ- ရှေးဘဝတုန်းကပင်၊ သန္နိဝါသေနဝါ- ဆက်ဆံပေါင်းသင်း နေထိုင်
ခဲ့ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပစ္စုပ္ပန္နဟိတေနဝါ- ယခုပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ အကျိုးစီးပွားကို
ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဧဝံ- ဤနှစ်မျိုးသော အကြောင်းကြောင့်၊
ဥဒကေ- ရေ၌၊ ဥပ္ပလံ- ကြာသည်၊ ဇာယတေဧဝ ယထာ- ပေါက်သကဲ့သို့သာလျှင်၊
(တထာ- ထို့အတူ) တံပေမံ- ထိုချစ်ခင်ခြင်းသည်၊ ဇာယတေ- ဖြစ်၏။

အဝသေသေသုတိ- အဝသေသေသု- ဟူသော စကားကို၊ အသုရေ- အသုရာ
တို့ကိုလည်းကောင်း၊ သက္ကံ- သိကြားမင်းကို၊ ဌပေတွာ- ထား၍၊ ဒွိသု- စတုမဟာရာဇ်
တာဝတိံသာအားဖြင့် နှစ်မျိုးကုန်သော၊ ဒေဝလောကေသု- နတ်ပြည်တို့၌၊ (ဝါ- တို့က၊)
ဒေဝေဧဝ- နတ်တို့ကိုပင်လျှင်လည်းကောင်း၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ (အာစရိယော-
အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊) ဝဒတိ- မိန့်ဆိုတော်မူ၏။ အတ္တနိဿိတန္တိ- ကား၊ အတ္တနော
စ- မိမိ၏လည်းကောင်း၊ ပရေသဉ္စ- သူတပါးတို့၏လည်းကောင်း၊ အတ္တမေဝ ဟိတမေဝ-
စီးပွားကိုသာလျှင်၊ နိဿိတံ- မှီသော၊ (ပဉ္စ- အမေးပုစ္ဆာကို) ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ တံ
ဟိတံ- ထိုစီးပွားဟူသည်၊ သုဓဿ- သုခ၏။ နိဒါနံ- အကြောင်းတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊
ကာရဏနိဿိတန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ပဉ္စဝေယျာကရဏအဖွင့်

၃၅၇။ ကိသံယောဇနာတိ- ကိသံယောဇနာ-ဟူသည်ကား၊ ကိဒိသသံယောဇနာ-
အဘယ်မည်သော အနှောင်အဖွဲ့ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ- ၍၊ သဝေရာ ဝိဟရန္တိ-၌စပ်)
သတ္တေ- သတ္တဝါတို့ကို၊ အနတ္တေ- အကျိုးမဲ့၌၊ (မကောင်းဆိုးဝါး အကျိုးတရား၌၊)
သံယောဇန္တိ- ယှဉ်တွဲစေတတ်ကုန်၏။ ဗန္ဓန္တိ- ချည်တုပ်ဖွဲ့နှောင်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ-
ထို့ကြောင့်၊ သံယောဇနာနိ- သံယောဇနာတို့မည်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ကိဗန္ဓနာ၊ ကေန
ဗန္ဓနေန ဗဒ္ဒါတိ- ကိ ။ပ။ ဗဒ္ဒါ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပုထုကာယာတိ-

သုတ်]

ပဉ္စဝေယျာကရဏအဖွင့်

၁၈၉

ကား၊ ဗဟူ- များစွာကုန်သော၊ သတ္တကာယာ- သတ္တဝါအပေါင်းတို့သည်၊ (သန္တိ) ကုတိ-
ကြောင့်၊ ဗဟူ ဇနာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟာ။ ဒေါသော- ဒေါသကို၊ ဝေရံ-
ရန်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏၊ ကုတိ- ကြောင့် အဝေရာတိ အပ္ပဋိယာတိ- ၍၊ (အာစရိယော)

အာဟာ။ အာဝုဇေန- လက်နက်ဖြင့်၊ သရီရေ- ခန္ဓာကိုယ်၌၊ ဒက္ခော- ဒဏ်တပ်ခြင်း၊
(ရိုက်နှက် ပုတ်ခတ်ဒဏ်တပ်ခြင်း)သည်၊ အာဝုဇဒက္ခော- အာဝုဇဒက္ခမည်၏၊ နေဿ-
ပစ္စည်း ဥစ္စာကို၊ ဒါပနတ္ထေန- ပေးစေခြင်းအနက်သဘောအားဖြင့်၊ ဒက္ခော-
ဒဏ်တပ်ခြင်းသည်၊ နေဒက္ခော- မည်၏၊ တဒုဘယာကရဏေန- ထိုလက်နက်ဒဏ်၊
ဥစ္စာဒဏ်တပ်ခြင်း နှစ်မျိုးစုံကို မပြုခြင်းကြောင့်၊ တတော- ထိုနှစ်မျိုးမှ၊ ဝိနိမုတ္တော-
လွတ်မြောက်သော သူသည်၊ အဒက္ခော- အဒက္ခမည်၏၊ သမ္ပတ္တိဟရဏတော-
စည်းစိမ်ကို လုယက်ယူဆောင်တတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သဟအနတ္တ-
ပုတ္တိတောစ- (တွေ့မြင်သည်နှင့်) တကွ တပြိုင်နက် အကျိုးမဲ့ဖြစ်ကြောင်း (ဝါ- ဖြစ်စေတတ်
သည်)၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဋိသတ္တု- ရန်သူသည်၊ သပတ္တော- သပတ္တမည်၏၊ ကုတိ-
ကြောင့် အသပတ္တာတိ အပစ္စတ္တိကာတိ- ၍၊ အာဟ- ပြီ၊ ဒဿနေန သဟ အနတ္တော
ပဇ္ဇတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ သပတ္တော ပဋိသတ္တု။

စိတ္တဒုက္ခံ- စိတ်၌ဖြစ်သော ဆင်းရဲကို၊ (စိတ်ဆင်းရဲမူ ဒေါမနဿဝေဒနာကို၊)
ဗျာပဇ္ဈ- ဗျာပဇ္ဈမည်၏ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ တဗ္ဗိရဟိတာ- ထိုစိတ်ဆင်းရဲမူမှ
ကင်းရှင်းသော သတ္တဝါတို့သည်၊ အဗျာပဇ္ဇာ- အဗျာပဇ္ဈတို့မည်၏၊ ကုတိ- ကြောင့်၊
ဝိဂတ ဒေါမနဿာတိ- ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေး၌၊ အဝေရာတိ ပဒေန-
အဝေရာ-ဟူသော ပုဒ်ဖြင့်၊ သမ္ပဒ္ဓါယာတကာဘာဝေါ- ဖွဲ့စပ်ယှဉ်တွဲသော ဒေါသ
အာယာတ မရှိခြင်းကို (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တော- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊
တေန- ထို့ကြောင့်၊ အပ္ပဋိယာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပန- ထို့အပြင်၊
အဝေရိနောတိ က္လမိနာပိ- ဤအဝေရိနော-ဟူသော ပုဒ်ဖြင့်လည်း၊ ကောပမတ္တဿပိ-
စိတ်ဆိုး ခြင်းမျှကိုသော်မှလည်း၊ အနုပ္ပါဒနံ- မဖြစ်စေခြင်းကို၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ- ပြီ၊
တေန- ထို့ကြောင့်၊ ကတ္ထစိ ကောပံ န ဥပ္ပါဒေတွာတိ- တွာ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော)
အာဟ၊ စ- ထို့အပြင်၊ ဝိဟရေမူတိ ပဒံ- ဝိဟရေမူ-ဟူသော ပုဒ်ကို၊ ပုရိမပဒေဟိပိ-
ရှေးပုဒ်တို့နှင့်လည်း “အဝေရာ- ခိုက်ရန်ဒေါသမရှိကြကုန်ဘဲ၊ ဝိဟရေမူ- နေလိုပါကုန်၏”
ကုတိ အာဒိနာ- ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့်၊ ယောဇေတဗ္ဗံ- ယှဉ်စပ်ရမည်၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊
အယံ အဝေရာဒိဘာဝေါ- ဤခိုက်ရန်ဒေါသမရှိသူသည်တို့၏ အဖြစ်သည် သံဝိဘာဓေန-

ဝေဖန်ခဲ့ခြင်းပေးကမ်းခြင်းဖြင့်၊ ပါကဋ္ဌော- ထင်ရှားသည်၊ ဟောတိ- ဤ၊ ဣတိ- ဤအနက်သဘောကို၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ အစ္ဆရာယာတိအာဒိ- အစ္ဆရာယ- အစရှိသော စကားကို၊ ဝတ္တာ- ဖွင့်ဆိုပြီး၍၊ ဣတိ စေ နေသံ ဟောတိတိ- ဣတိ ။ပ။ ဟောတိ- ဟူ၍၊ (ဘဝဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

စိတ္တပ္ပတ္တိ- လျှာဒါန်းလိုစိတ်ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဒဠတရာပိ- သာလွန်နိုင်မြဲသည်လည်း၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊) ပဝတ္တတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေတုံ- ငှာ၊ ဒါနံ ။ပ။ ပတ္တယန္တိတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဣတိ စေတိ (ဧတ္ထ)- ဣတိ စေ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ စေသဒ္ဓေါ- စေသဒ္ဓါသည်၊ အန္တယသံသဂ္ဂေန- (အဝေရာ ။ပ။ ဝိဟရေမု အဝေရိနော”ဟူသော) အလျော်အန္တယစကားရပ်နှင့် ရောနှောခြင်းအားဖြင့် ပရိကပ္ပေတိ- ကြံဆ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် ဧဝဉ္စ နေသန္တိ- ဧဝဉ္စ နေသံ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဧတိဿာ- ဤဣဿာ၏၊ ပရေသံ- သူတပါးတို့၏၊ ယာယ ကာယစိ- အမှတ် မထား တပါးပါးသော၊ သမ္ပတ္တိယာ- ပြည့်စုံမှုကို၊ ဝါ- စည်းစိမ်ဥစ္စာကို၊ ခီယနံ- ရှုတ်ချခြင်း ဟူသော၊ ဥဿူယနံ- ငြု၍စုခြင်းဟူသော၊ အသဟနံ- သည်းမခံနိုင်ခြင်းဟူသော၊ လက္ခဏံ- အမှတ်အသားလက္ခဏာသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏၊) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (သာ- ထိုဣဿာ တရားသည်၊) ပရသမ္ပတ္တိခီယနလက္ခဏာ- ပရသမ္ပတ္တိခီယနလက္ခဏာရှိသော တရား မည်၏၊ (မစ္ဆရိယဿ- မစ္ဆရိယ၏) ယဒဂ္ဂေန- အကြင် အပိုင်းအခြား အကန့် အသတ်ဖြင့် အတ္တသမ္ပတ္တိယာ- မိမိ၏ စည်းစိမ်ပြည့်စုံခြင်းကို၊ ဝါ- ခြင်း၏၊ ပရေဟိ- သူတပါးတို့နှင့်၊ သာဓာရဏဘာဝံ- သက်ဆိုင်သည်အဖြစ်ကို၊ အသဟနလက္ခဏံ- သည်းမခံနိုင်ခြင်း လက္ခဏာသည်၊ (ဟောတိ) တဒဂ္ဂေန- ထိုအသဟနလက္ခဏာဖြစ်ကြောင်း အပိုင်းအခြားအကန့်အသတ်အားဖြင့် အဿ- ထိုမစ္ဆရိယ၏၊ နိဂူဟနလက္ခဏံ- မိမိ၏ သမ္ပတ္တိကို လျှို့ဝှက်ခြင်း လက္ခဏာသည်၊ (ဟောတိ) ဣတိပိ- ဤသို့လည်း၊ ဝတ္တဗ္ဗံ- ဆိုထိုက်၏။

တထာဟိ- ထိုသို့ မစ္ဆရိယ၏ နိဂူဟနလက္ခဏာရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ အဿ- ထိုမစ္ဆရိယ၏၊ နိဗ္ဗစနံ- ဝိပြိုဟ်ကို၊ ပေါရာဏာ- ရှေးဆရာတို့သည်၊ “မာ ဣဒံ ။ပ။ မစ္ဆရိယန္တိ- မာ ဣဒံ ။ပ။ မစ္ဆရိယံ-ဟူ၍၊ ဝဒန္တိ- မိန့်ဆိုကြကုန်၏၊ [ဣဒံ အစ္ဆရိယံ- ဤအံ့ဩဖွယ်ပြည့်စုံမှုသည်၊ အညေသံ- အခြားသူတို့၏၊ (အစ္ဆရိယံ- သည်၊) မာ ဟောတု- မဖြစ်ပါစေသတည်း၊ မယုမေဝ- ငါ၏သာလျှင်၊ (အစ္ဆရိယံ- သည်၊) ဟောတု- ဖြစ်ပါစေသတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော ယုတ်မာသော အလိုဆိုးဟူသော အနက်

သုတ်]

ပဉ္စဝေယျာကရဏအဖွင့်

၁၉၁

သဘောကြောင့် မစ္ဆရိယံ- မစ္ဆရိယမည်၏။ အဘိဓမ္မေ- အဘိဓမ္မဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်၌၊
 “ယာ ။ပ။ ဣဿာယနာတိအာဒိနာ- ယနာအစရှိသည်ဖြင့်၊ နိက္ခေပကဏ္ဍေ စ-
 နိက္ခေပကဏ္ဍပါဠိတော် (၂၂၆)၌လည်းကောင်း၊ ယာ ဧတေသု ။ပ။ ဣမေသန္တိ အာဒိနာ-
 ယာ ။ပ။ ဣမေသံ-အစရှိသည်ဖြင့်၊ တံသံဝဏ္ဏနာယဉ္စ- ထိုပါဠိတော်၏အဖွင့်
 အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ (၄၀၄) ၌လည်းကောင်း၊ ဝုတ္တာနိဇေ- ဟောတော်မူ၊ ဖွင့်ဆိုတော်
 မူအပ်ပြီးကုန်သည်သာတည်း၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ တတ္ထ- ထိုဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်နှင့်
 အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာတို့၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ- ပြဆိုတော်မူအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်
 သာလျှင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ- သိထိုက်ကုန်၏၊ ဣတိ- ဤသည်ကား၊ အဓိပ္ပါယ်- အဋ္ဌကထာ
 ဆိုလိုအပ်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်တည်း။

ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ ဣဿာမစ္ဆရိယာနိ- ဣဿာနှင့်
 မစ္ဆရိယတရားတို့သည်၊ ဗဟ္တာဒိနဝါနိ- များသော အပြစ်ရှိကုန်၏၊ တေသံ- ထိုဣဿာ၊
 မစ္ဆရိယအကုသိုလ်တို့ကို၊ ဝိဘာဝနာ- အကျယ်ဖွင့်ပြအပ်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်
 စကားရပ်တို့သည်၊ လောကဿ- သတ္တဝါ အပေါင်းအား၊ ဗဟုကာရာ- များသောကျေးဇူး
 ရှိကုန်၏၊ တသ္မာ- ထိုသို့သတ္တဝါအပေါင်းအား များသော ကျေးဇူးရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊
 အဘိဓမ္မအဋ္ဌကထာယံ- အဘိဓမ္မာအဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ၌၊ ဝိဘာဝိတာနမ္ပိ- ဖွင့်ပြ
 အပ်ပြီးပါကုန်သော်လည်း၊ ဝါ- ဖွင့်ပြအပ်ပြီးသော်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တေသံ-
 ထိုဣဿာ မစ္ဆရိယတရားဆိုးတို့၏၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကေ- မျက်မှောက်ဘဝ၌ ဖြစ်ကုန်သော၊
 အာဒိနဝေပိ- အပြစ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ သမ္ပရာယိကေ- နောင်တမလွန်ဘဝ၌
 ဖြစ်ကုန်သော၊ အာဒိနဝေပိ- ကောင်း၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာ
 ဆရာသည်၊ အာဝါသမစ္ဆရိယေန ပနာတိအာဒိ- ပန အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ အာဟ-
 မိန့်ဆိုတော်မူပြီ၊ ဧတ္တာတိ- ကား၊ ဧတေသု ဣဿာမစ္ဆရိယေသု- ဤဣဿာ-
 မစ္ဆရိယတို့တွင်၊ ဝါ- တနည်းကား၊ အာဝါသမစ္ဆရိယာဒိသု- အာဝါသမစ္ဆရိယ အစရှိ
 ကုန်သော၊ ပဉ္စသု- ငါးပါးကုန်သော၊ ဧတေသု မစ္ဆရိယေသု- ဤမစ္ဆရိယတို့တွင်၊
 (အာဝါသမစ္ဆရိယေန- ကြောင့်၊ ဝိစရတိ-)

သင်္ကာရံ- အမှိုက်ကို၊ သီသေန- ဦးခေါင်းဖြင့်၊ ဥက္ခိပိတ္တာဝ- ထမ်းရွက်၍သာလျှင်၊
 ၂၀ ဝိစရတိ- သွားလာနေရ၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) တတ္ထ- ထိုအိမ်ကျောင်း
 အဆောက်အဦ၌၊ လဂ္ဂစိတ္တတာယ စ- ငြိက်ပိတ်တယ်တာသော စိတ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်
 လည်းကောင်း၊ နိဟီနဇ္ဈာသယတာယစ- ယုတ်ညံ့သော အလိုဆိုးရမ္မက်ရှိသည်

အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။ **မမာတိ**^၁- မမဟူသည်ကား၊ မယာ- ငါသည်၊ (ဘိန္တဝတ- ဖျက်ဆီးအပ်လေစွတကား၊) ဝါ- သို့မဟုတ်၊ အယမေဝ- ဤ မယာဟူသော ပါဌ်သည်ပင်၊ ပါဌော- အဋ္ဌကထာပါဌ်သည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏။) စိတ္တဝိယာတေန- စိတ်ကို နှိပ်စက်တတ်သော ဒုက္ခကြောင့်၊ ဝါ- စိတ်ဆင်းရဲခြင်းကြောင့်၊ သံတတ္တဟဒ- ယတာယ- ပူလောင်သော နှလုံးသားရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ လောဟိတမ္ပိ- သွေးသည် လည်း၊ မုခတော- ခံတွင်းမှ၊ ဥဂ္ဂစ္ဆတိ- အံထွက်၏၊ အတိဇလဂ္ဂိနော- အလွန်တောက် လောင်သော မီးရှိသော သူ၏ (သူမှာ) ကုဗ္ဗိဝိရေစနမ္ပိ- ဝမ်းသက်လျော့ခြင်းသည်လည်း၊ ဟောတိ- ၏၊ အညော- ပရိယတ္တိပါဠိဓမ္မမှ တပါးသော၊ ဝိဘဝပဋိဝေဓဓမ္မော- ဘဝကင်းရာနိဗ္ဗာန်ကို ထိုးထွင်းသိသော မဂ်ဖိုလ်တရားသည်၊ အရိယာနံယေဝ- အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏သာလျှင်၊ (သန္တာနေ- သန္တာန်၌) ဟောတိ- ၏၊ တေစ- ထိုအရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကလည်း၊ တံ- ထိုမဂ်ဖိုလ်တရားကို၊ န မစ္ဆရာယန္တိ- ဝန်တိုလျှို့ဝှက်မှုမပြုပါကုန်၊ (ကသ္မာ- နည်း၊ တေဟိ- ထိုအရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့က) မစ္ဆရိယဿ- ဝန်တိုလျှို့ဝှက်သူ၏ အဖြစ်၏၊ ဝါ- ကို၊ သဗ္ဗသော- အားလုံးစုံအကုန်အစင်၊ ပဟိနတ္တာ- ပယ်အပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ပဋိဝေဓဓမ္မ- ထိုးထွင်းမြင်သိရရှိအပ်ပြီးသော မဂ် ဖိုလ်တရား၌၊ မစ္ဆရိယဿ- ၏၊ အသမ္ဘဝေါ ဧဝ- မဖြစ်ခြင်းသည်သာလျှင်၊ (ဟောတိ- ၏။) ဣတိ- ကြောင့်၊ ပရိယတ္တိဓမ္မ မစ္ဆရိယေန စာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ဝဏ္ဏမစ္ဆရိယေန- ကိုယ်အဆင်း၊ ဂုဏ်အဆင်း၌ ဝန်တိုလျှို့ဝှက်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒုဗ္ဗဏ္ဏော မကောင်းသော အဆင်းရှိသည်၊ ဝါ- အဆင်းမလှသည်၊ (ဟောတိ) ဓမ္မ မစ္ဆရိယေန- ပရိယတ်တရား၌ ဝန်တိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧဠမူဂေါ- တံတွေးယိုစီး ထွက်ကျသော ခံတွင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ) ဒုပ္ပညော- ပညာမရှိသည်၊ ဟောတိ- ၏။

၁။ **မမာတိ မယာ** ။ ။ “ဘိန္တဝတိံ ကုလံ မမ” ဟူသော အဋ္ဌကထာဝါကျ၌ရှိသော “မမ” ပုဒ်ကို “မယာ”ဟု ဋီကာဖွင့်ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်လျှင် မမ (မယာ)သည် အဝုတ္တကတ္တား ဖြစ်သောကြောင့် မမ (မယာ) ၏ စပ်ရာ “ဘိန္တဝ”သည် ကံဟောကိရိယာ ဖြစ်ရတော့မည် ဖြစ်သောကြောင့် “ငါသည် ဤအမျိုးကို ဖျက်ဆီးအပ်လေပြီတကား” ဟူ၍ မြန်မာပြန် ဆိုရမည် ဖြစ်၏။ အဋ္ဌကထာ နိဿယတို့၌မူ ဋီကာဖွင့်သည့်အနက်ယောဇနာမူပြုတော်မမူကြပါ။ “မမ- ငါ၏၊ ဣဒံ ကုလံ- ဤဒါယကာ ဒါယိကာမ အမျိုးသည်၊ ဘိန္တဝတ- ပျက်စီးပါပေါ့တကား” ဟူ၍ အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၌ အနက်ပြန်ဆိုထားပါ၏။ အဋ္ဌသာလိနိမ္မ ဤဝါကျကို မူလဋီကာ အနုဋီကာတို့၌ အထူးဖွင့်ဆိုမှုမပြုပါ။

သုတ်]

ပဉ္စဝေယျကရဏအဖွင့်

၁၉၃

အပိဏတိအာဒိ- အပိစ-အစရှိသော စကားရပ်သည်၊ ပဉ္စန္ဒ- ငါးမျိုးကုန်သော၊ မစ္ဆရိယာနံ- တို့၏၊ ဝသေန- အလိုကျအားဖြင့်၊ ကမ္မသရိက္ခကဝိပါကဒဿနံ- ကံနှင့်တူသော အကျိုး ဝိပါက်ကို ပြကြောင်းစကားရပ်တည်း၊ အာဝါသမစ္ဆရိယေန- အိမ်ကျောင်း အဆောက်အဦး၌ ဝန်တိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ လောဟဂေဟေ- သံပူအိမ်ငရဲ၌၊ ပစ္စတိ- ကျက်ရ၏၊ (ကသ္မာ) ပရေဟိ- သူတပါးတို့၏၊ အာဝါသပစ္စယဟိတသုခနိသေခနတော- အိမ်ကျောင်း ဟူသော အကြောင်းအထောက်အပံ့ရှိသော စီးပွားချမ်းသာကို တားမြစ်တတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ (အိမ်ကျောင်းကို မှီခိုနေထိုင်ပြီးရရှိခံစားရမည့် စီးပွားချမ်းသာကို အခြားသူများ မခံစားရအောင် တားဆီးနှောင့်ယှက်ခဲ့ခြင်းကြောင့်ဟူလို) ကုလမစ္ဆရိယေန- ဆွေမျိုးနှင့် ခင်ရာမင်ရာလူပုဂ္ဂိုလ် (ဒါယကာ ဒါယိကာမ)တို့၌ ဝန်တိုခြင်းကြောင့်၊ အပ္ပလာဘော- ပစ္စည်းလာဘ်လာဘမရရှိသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ (ကသ္မာ) ပရေဟိ- သူတပါးတို့သည်၊ (လဒ္ဓဗ္ဗလာဘ-၌စပ်) ကုလေသု- ဆွေမျိုးနှင့် ဆွေမျိုးမဟုတ်သော မိတ်ဆွေ (ဒါယကာ ဒါယိကာမ) တို့၌၊ ဝါ- တို့ထံက၊ လဒ္ဓဗ္ဗလာဘ- နိသေခနတော- ရသင့်ရထိုက်သော လာဘ်ပစ္စည်းတို့ကို မရအောင် တားဆီးတတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ စ- ဆိုရန်ရှိသေးသည်ကား၊ အပ္ပလာဘောတိ (ပဒဿ)- အပ္ပလာဘော-ဟူသော ပုဒ်၏၊ အလာဘော- ပစ္စည်းလာဘ်မရရှိသည်၊ (ဟောတိ) ဣတိအတ္ထော- ဤသို့သော အနက်သည်၊ (ဟောတိ)

လာဘမစ္ဆရိယေန- ပစ္စည်းလာဘ်၌ ဝန်တိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဂူထနိရယေ- မစင်ဘင်ပုပ်ငရဲ၌၊ နိဗ္ဗတ္တတိ- ဖြစ်၏၊ (ကသ္မာ) လာဘဟေတု- ပစ္စည်းလာဘ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ပရေဟိ- သူတပါးတို့သည်၊ လဒ္ဓဗ္ဗဿ- ရသင့်ရထိုက်သော ပစ္စည်းလာဘ်၏၊ အဿာဒနိသေခနတော- သာယာဖွယ်သုခကို တားဆီးတတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဟိ- မှန်၏၊ ဂူထနိရယော- သည်၊ သဗ္ဗထာပိ- လုံးဝဥဿုံ အကုန် အစင်အားဖြင့်လည်း၊ နိရဿာဒေါ- သာယာဖွယ်သုခမရှိသည် (ဟောတိ) ဝဏ္ဏော နာမ နဟောတီတိ- ကား၊ သရီရဝဏ္ဏော- ခန္ဓာကိုယ်အဆင်းရောင်လည်းကောင်း၊ ဂုဏဝဏ္ဏော- ဂုဏ်ဟူသော အဆင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒုဝိဓောပိ- နှစ်မျိုး အပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဝဏ္ဏော- သည်၊ နာမမတ္တေနပိ- နာမည်မျှဖြင့်သော် မှလည်း၊ န ဟောတိ- မရှိ၊ တတ္ထ တတ္ထ- ထိုထိုဖြစ်လေရာရာဘဝ၌၊ နိဗ္ဗတ္တမာနော- ဖြစ်လသော်၊ ဝိရူပေါဇဝ- ဖောက်ပြန်သော ရုပ်အဆင်းရှိသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ။ သမ္ပတ္တိနိဂူဟနသဘာဝေန- စည်းစိမ်ဥစ္စာ ပညာစသည်နှင့် ပြည့်စုံမှုကို လျှို့ဝှက်ခြင်း

သဘောရှိသော၊ မုစ္ဆရိယေန- မုစ္ဆရိယအကုသိုလ်ကြောင့်၊ ဝိရူပိတေ- ဖောက်ပြန်သော အဆင်းရှိသည်အဖြစ်သို့ ရောက်သော၊ သန္တာနေ- သတ္တဝါခန္ဓာအစဉ်၌၊ ယေဘုယျေန- များသောအားဖြင့်၊ ဂုဏာ- ဂုဏ်တို့သည်၊ ပတိဋ္ဌံ ဒေဝ- တည်ရာကိုပင်၊ နလဘန္တိ- မရနိုင်ကုန်။

စ- ထိုအပြင် ယေ ဂုဏာ- အကြင်ဂုဏ်တို့သည်၊ (မုစ္ဆရိယေန ဝိရူပိတေ သန္တာနေ- ၌) ပတိဋ္ဌဟေယျံ- တည်ကုန်ရာ၏၊ တေသမ္ပိ- ထိုဂုဏ်တို့၏လည်း၊ ဝသေန- အစွမ်းကြောင့်၊ အဿ- ထိုသတ္တဝါ၏၊ ဝါ- မှာ၊ ဝဇ္ဇော- အဆင်းရောင်သည်၊ နဘဝေယျ- မဖြစ်နိုင် (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်၊ န ဘဝေယျ- မဖြစ်နိုင်သနည်း) ဟိ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ တဿ- ထိုမုစ္ဆရိယကြောင့် ဖောက်ပြန်သော အဆင်းရှိသော သတ္တဝါ၏၊ တေ- ထိုဂုဏ်တို့သည်၊ လောကေ- လောက၌၊ ရတ္တိ- ည၌၊ ခိတ္တာ- ပစိလ္လတ် အပ်သော၊ သရာ ဝိယ- မြားတို့ကဲ့သို့၊ န ပညာယန္တိ- မထင်ရှားကုန်၊ (ကသ္မာ- ထို့ကြောင့် န ဘဝေယျ- မဖြစ်နိုင်) ဓမ္မမုစ္ဆရိယေန- ကြောင့်၊ ကုတ္တုဠနိရယေ- ပြာပူဝဲ၌၊ (နိဗ္ဗတ္တံ တိ- ဖြစ်၏)၊ [ဋီကာ၌ အကျိုးပြုအဋ္ဌကထာဝါကျကိုသာတွေ့ရ၏၊ ယခင်မုစ္ဆရိယတို့၌ကဲ့သို့ အကြောင်းပြုဝါကျကို မတွေ့ရ၊ စာကျနေခြင်းသာဖြစ်နိုင်၏။]

(ဣဒံ ဣဿာ မုစ္ဆရိယသံယောဇနံ- ဤဣဿာမုစ္ဆရိယ သံယောဇနံကို) သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန- သောတာပတ္တိမဂ်ဖြင့်၊ ပဟိယတိ- ပယ်အပ်၏၊ (ကသ္မာ- နည်း၊ တဿ- ထိုဣဿာမုစ္ဆရိယသံယောဇနံ၏၊ ဝါ- သည်) အပါယဂမနိယတာဝတော- အပါယ်သို့ ရောက်ကြောင်း တရား၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ (တာဝ- ထို ဣဿာ- မုစ္ဆရိယသံယောဇနံကို သောတာပတ္တိမဂ်ဖြင့် မပယ်အပ်သေးသမျှကာလပတ်လုံး၊ ဒေဝမနုဿာ- နတ်လူတို့သည်၊ အဝေရတာဒီနိ- ခိုက်ရန်ဒေါသမရှိသူတို့၏ အဖြစ်အစရှိသည်တို့ကို၊ ပတ္တယန္တာပိ- နှုတ်ဖြင့်တောင့်တနေကြပါကုန်သော်လည်း၊) ဇာတိအာဒိ- ဓမ္မာနံ- ပဋိသန္ဓေနခြင်း အစရှိသော သဘောရှိကုန်သော၊ သတ္တာနံ- သတ္တဝါတို့၏၊ ဇာတိအာဒိဟိ- ပဋိသန္ဓေနခြင်းအစရှိသည်တို့မှ၊ နပရိမုစ္ဆန္တိ ဝိယ- နှုတ်ဖြင့် တောင့်တရုံမျှဖြင့် မလွတ်မြောက်ကုန်သကဲ့သို့ (တဿ- ထို့အတူ) ဝေရာဒီဟိ- ခိုက်ရန်ဒေါသအစရှိသည်တို့မှ၊ နပရိမုစ္ဆန္တိယေဝ- မလွတ်မြောက်နိုင်ကြကုန်သည်သာတည်း၊ (ကသ္မာ- နည်း၊) တပ္ပရိမုစ္စနာယ- ထိုခိုက်ရန်ဒေါသအစရှိသည်တို့မှ လွတ်မြောက်ခြင်းငှာ၊ ဣစ္ဆာယ- လိုလားတောင့်တနေရုံမျှဖြင့်၊ အပတ္တဗ္ဗတ္တာ- မရအပ် မရောက်အပ်နိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

သုတ်]

ပဉ္စဝေယျကရဏအဖွင့်

၁၉၅

တိဏ္ဏာ မေတ္တ ကင်္ခါတိ (ဧတ္ထ) တိဏ္ဏာမေတ္တ ကင်္ခါဟူသော ဤပါဌ၌၊ မကာရော-
မအက္ခရာသည်၊ ပဒသန္တိကရော- ရှေ့ပုဒ်နောက်ပုဒ်တို့ကို ဆက်စပ်မှုပြုသော အက္ခရာ
တည်း၊ ဧတသ္မိ ပဉ္စေတိ- ကား၊ ကိ သံယောဇနာ နုခေါတိ- ကိသံယောဇနာနုခေါ-
ဟူ၍၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဉာတုံ- သိခြင်းငှာ၊ ဣစ္ဆိတေ- အလိုရှိအပ်သော၊ အတ္ထေ- အနက်၌၊
(ကင်္ခါ- ယုံမှားသံသယကို၊ တိဏ္ဏာ- ကျော်လွှားလွန်မြောက်အပ်ပါပြီ) တုမှာကံ ဝစနံ
သုတ္တတိ- ကား၊ ဣဿာမစ္ဆရိယသံယောဇနာတိ- ဇနာဟူ၍၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ပဝတ္တိ-
ဟောကြားမြှောက်ဖော်ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ တုမှာကံ- ရှင်တော်မြတ်ဘုရားတို့၏၊ ဝိဿဇ္ဇန-
ဝစနံ- အဖြေစကားတော်ကို၊ သုတ္တ- ကြားနာရ၍၊ ဝါ- ကြားနာရခြင်းကြောင့်၊ ကင်္ခါ
တိဏ္ဏာတိ- ကား၊ ယထာပ္ပတ္တိတေ- မေးအပ်ပြီးသမျှသော၊ အတ္ထေ- အနက်၌၊ ဝါ- အကြောင်း
အရာ၌၊ သံသယော- ယုံမှားတွေးတောမှုကို၊ (မယာ- တပည့်တော်သည်) တရိတော-
ကျော်လွှားလွန်မြောက်အပ်ပြီးပါပြီ၊ ဒေသနာနုဿရဏမတ္တေန- ဒေသနာတော်သို့
အစဉ်လျှောက်၍ ဆင်ခြင်စဉ်းစားခြင်းမျှဖြင့် (မေ- တပည့်တော်၏၊ သံသယော- သည်၊)
ဝိဂတော- ကင်းကွာသွားပါပြီ၊ သမုစ္ဆေဒဝသေန- အရိယမဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ပယ်ဖြတ်ခြင်း
အစွမ်းဖြင့်၊ နဝိဂတော- ကင်းကွာသည် မဟုတ်ပါ၊ ဣတိ- ဤသို့ ဆိုလိုသည်
အဖြစ်ကြောင့်၊ နမဂ္ဂဝသေနာတိအာဒိ- နမဂ္ဂဝသေန အစရှိသည်ဟူ၍၊ (အာစရိယော)
အာဟ- ပြီ၊ အယမ္ပိ ကထံကထာ ဝိဂတာတိ- ကား၊ ကင်္ခါယ- ယုံမှား တွေးတောခြင်း
သဘော၏၊ ဝိဂတတ္တာဧဝံ- ကင်းသည် အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင်၊ တဿာ- ထိုယုံမှား
တွေးတောမှု၏၊ ပဝတ္တိအာကာရဝိသေသဘူတာ- ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာ အထူးဖြစ်သော၊
ဣဒံ ကထံ ဣဒံ ကထန္တိ- ဤအကြောင်းအရာကား အဘယ်သို့ပါနည်း ဤအကြောင်း
အရာကား အဘယ်သို့ပါနည်းဟု ဝေခွဲမရခြင်းတည်းဟူသော၊ အယမ္ပိ ကထံကထာ-
ဤသို့သော ကထံကထာ သဘောသည်လည်း၊ ဝိဂတာ အပဂတာ- ကင်းကွာပါပြီ။

၂၅၈။ နိဒါနာဒီနိ- နိဒါနအစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ မဟာနိဒါနသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ-
မဟာနိဒါနသုတ်အဖွင့် အဋ္ဌကထာ၌၊ ဝုတ္တတ္တာနိဇေ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ရှိကုန်
သည်သာတည်း၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ပိယာနံ- ချစ်ခင်စရာဖြစ်ကုန်သော၊ ပရိဂ္ဂဟ-
ဘူတာနံ- သိမ်းပိုက်ထားအပ်သော သက်ရှိသက်မဲ့ဖြစ်ကုန်သော၊ သတ္တသင်္ခါရာနံ-
သတ္တဝါနှင့် သင်္ခါရပစ္စည်းဝတ္ထုတို့၏၊ ဝါ- တို့ကို၊ ပရေဟိ- သူတပါးတို့နှင့်၊ သာဓာရဏ
ဘာဝါသဟနဝသေနစ- သက်ဆိုင်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို သည်းမခံနိုင်ခြင်း အနေ
အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ နိဂူဟနဝသေန စ- လျှို့ဝှက်ခြင်း အနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊

၁၉၆

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသုတ်

[သက္ကပဉ္စ

ပဝတ္တနတော- ဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့် မစ္ဆရိယံ- မစ္ဆရိယသည်၊ ပိယသတ္တသင်္ခါရနိဒါနံ-
 ချစ်အပ်သော သတ္တဝါသင်္ခါရဟူသော အကြောင်းရှိ၏။ ကုဿာ- ကုဿာသည်၊ [အဆုံး
 ကစ၍လည်း အနက်ပေးနိုင်၏။] အပ္ပိယာနံ- မချစ်ခင်မတွယ်တာစရာဖြစ်ကုန်သော၊
 ပရိဂ္ဂဟဘူတာနံ- ကုန်သော၊ သတ္တာနံ- သတ္တဝါတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သင်္ခါရာနံစ-
 ပစ္စည်းဝတ္ထုတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အသဟနဝသေန- သည်းမခံနိုင်ခြင်း အနေအားဖြင့်၊
 ပဝတ္တိယာ- ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ အပ္ပိယသတ္တသင်္ခါရနိဒါနာ- မချစ်အပ်သော သတ္တဝါ-
 သင်္ခါရဟူသော အကြောင်းရှိ၏။ (ကဿာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း) ဟိ(ယသ္မာ)- အကြင့်
 ကြောင့်၊ ယံ ကိစ္စံ- အမှတ်မရှိ တစုံတခုသော အရာဝတ္ထုသည်၊ အပ္ပိယသမ္ပန္နံ- မိမိ၏
 မုန်းစရာသတ္တဝါသင်္ခါရတို့နှင့် ဆက်စပ်နေသည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်အံ့) တံ- ထိုအပ္ပိယသမ္ပန္န
 ဖြစ်သော အရာဝတ္ထုသည်၊ ဘဒ္ဒကံ- အကောင်းစားသည် (သမာနမ္ပိ- ဖြစ်ပါသော်လည်း၊)
 ကောဓနဿ- စိတ်ဆိုးနေသော သူ၏၊ အပ္ပိယမေဝ- မချစ်ခင်စရာ (မုန်းစရာ)သည်
 သာလျှင်၊ (ဟောတိ) ကုတိ- ထို့ကြောင့်တည်း။

ဥဘယန္တိ- ဥဘယံဟူသည်ကား၊ မစ္ဆရိယံစ- မစ္ဆရိယလည်းကောင်း၊ ကုဿာစ-
 ကုဿာလည်းကောင်း၊ ကုတိ ဥဘယံ- ဤနှစ်မျိုးစုံသည်၊ ဥဘယနိဒါနန္တိ- ကား၊ ပိယနိ-
 ဒါနဉ္စေဝ- ချစ်ဖွယ်သတ္တဝါနှင့် သင်္ခါရဟူသော အကြောင်းလည်းရှိ၏။ အပ္ပိယနိဒါနဉ္စ-
 မုန်းစရာသတ္တဝါနှင့် သင်္ခါရဟူသော အကြောင်းလည်းရှိ၏။ ပိယာတိ- ကား၊ ကုဿာ-
 အလိုရှိအပ်ကုန်သည်၊ ကေဠာယိတာတိ- ကား၊ နောယိတာ- မိမိဥစ္စာကဲ့သို့ ပြုအပ်
 ကုန်သည်၊ ဝါ- မြတ်နိုးအပ်ကုန်သည်၊ မမာယိတာတိ- ကား၊ မမတ္တံ- ငါ့ဥစ္စာ၏ အဖြစ်ကို
 ကတွာ- ပြု၍၊ ပရိဂ္ဂဟိတာ- သိမ်းပိုက်အပ်ကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ) ကုဿံ ကရောတိတိ-
 ကား၊ ကုမဿ- ဤလိုလူစားအား၊ ကုမိနာ- ဤချစ်ဖွယ်ရာ သတ္တဝါဖြင့်၊ ကိ- အဘယ်
 အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ ကုတိ- ဤသို့၊ တဿ- ထိုမိမိ၏ မုန်းစရာ သတ္တဝါတစ်ဦးဦး၏။
 ပိယသတ္တလာဘာသဟနဝသေန- ချစ်စရာ သတ္တဝါကို ရခြင်းကို သည်းမခံနိုင်ခြင်း
 အစွမ်းဖြင့်၊ ဥဿူယတိ- ငြူ၏။ တမေဝ ပိယသတ္တံ- ထိုချစ်ဖွယ်သတ္တဝါကိုပင်လျှင်၊
 (အညေဟိ- အခြားသော သူတို့က) ယာစိတော- တောင်းအပ်သည် (သမာနော-
 ဖြစ်လသော်) အဟော ဝတဿာတိ- ကား၊ အဿ ကုမဿ ပုဂ္ဂလဿ- ဤပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊
 ဧဝရူပံ- ဤသို့ သဘောရှိသော၊ ပိယဝတ္ထု- ချစ်ဖွယ်အရာဝတ္ထုသည်၊ န ဘဝေယျ-
 မဖြစ်မရှိပါမူကား၊ သာဓုဝတ- ကောင်းလေစွာ၊ ကုတိ- သို့ ကုဿံ- ငြူခြင်းကို ကရောတိ-
 ပြု၏။ ဥဿူ- ငြူခြင်းကို၊ ဥပ္ပါဒေတိ- ဖြစ်စေ၏၊ မမာယန္တာတိ- ကား၊ ကေဠာယန္တာ-
 မြတ်နိုးကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (န ပရိဘုဉ္ဇာမ- မသုံးစွဲရက်ပါကုန်)

သုတ်]

ပဉ္စဝေယျကရဏအဖွင့်

၁၉၇

အပ္ပိယေတိ- အပ္ပိယေ-ဟူသည်ကား၊ တေသံ- ထိုသတ္တဝါနှင့် သင်္ခါရတို့၏၊ ဝါ- တို့က၊ သတာပတော- ပူပန်စေခြင်းနှင့်တကွဖြစ်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (ရရှိပိုင်ဆိုင်သူကို ဒုက္ခပေးတတ်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်) အပ္ပိယေ- မချစ်လုံးလုံး မုန်းစရာ ဖြစ်ကုန်သော၊ သတ္တေစ- သတ္တဝါတို့ကိုလည်းကောင်း၊ (သင်္ခါရေစ- တို့ကိုလည်းကောင်း၊ လဘိတ္တာ) အဿာတိ- ကား၊ ယေန- အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တေ- ထိုသတ္တဝါနှင့် သင်္ခါရတို့ကို၊ လဒ္ဓါ- ရအပ်ကုန်ပြီ၊ တဿ ပုဂ္ဂလဿ- ထိုရသော ပိုင်ရှင်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (အမနာပါ- ဟောန္တိ) တေတိ- ကား၊ (တေ) သတ္တသင်္ခါရာ- ထိုသတ္တဝါ သင်္ခါရတို့သည်၊ အပ္ပိယေဟိ- မုန်းစရာသတ္တဝါသင်္ခါရတို့ထံမှ၊ သမုဒါဂတတ္တာ- ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အမနာပါ- မမြတ်နိုးအပ်ကုန်သည်၊ သစေပိ ဟောန္တိ- အကယ်၍ပင် ဖြစ်ကုန်ဦးတော့၊ ဝိပရိတဝုတ္တိတာယာတိ- ကား၊ အယာထာဝဂါဟိတာယ- လွဲမှားဖောက်ပြန်စွာ သုံးသပ်မှတ်ယူစေတတ်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အညော- ငါမှတပါးအခြားသော၊ ကော- အဘယ်သူသည်၊ ဧဝံပဿ- ဤသို့သဘောရှိသော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို၊ လာဘီ- ရခြင်းရှိသူသည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်နိုင်ပါမည်နည်း၊) ဣတိ- ဤသို့သော၊ တေန- ထိုဝါကြွေးပလွှားပြောစကားဖြင့်၊ အတ္တာနံ- မိမိကိုယ်ကို၊ သမ္ဘာဝေန္တော- ခိုးမွမ်းလျက်၊ ဣဿံ ဝါ- ငြုစုခြင်းကိုသော်လည်း၊ ကရောတိ- ၏၊ အညဿ- အခြားသော သူမှာ၊ တာဒိသံ- ထိုသို့သော သတ္တဝါ သင်္ခါရသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနမ္ပိ- ဖြစ်ပေါ်ရရှိလျှင်လည်း၊ အဿ- ထိုလူ၏ (သန္တိကေ- အထံ၌) ဧဝံပပ- ဤသို့သဘောရှိသော ပစ္စည်းဝတ္ထုသည်၊ န ဘဝေယျ- မဖြစ် (မရရှိ) ပါမူကား၊ အဟောဝတ- ကောင်းလေစွာ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဣဿံဝါ- ကိုလည်း၊ ကရောတိ- ၏၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ အယံ နယော- ဤဣဿာ ပြုပုံနည်းကို၊ ဟေဋ္ဌာ- အောက်ရှေးယခင်တုန်းက၊ ဝုတ္တနယတ္တာ- ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (အာစရိယေန- သည်) န ဂဟိတော- မယူအပ်။

ဝတ္ထုကာမာနံ- ရူပါရုံအစရှိသော ဝတ္ထုအာရုံကာမဂုဏ်တို့ကို၊ (ကိလေသကာမ၏ ဖြစ်ရာတည်ရာဖြစ်သော လိုလားနှစ်သက်အပ်သော အာရုံငါးပါးတို့ကို) ပရိယေသန- ဝသေန- ရှာမှီးခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ပဝတ္တော- ဖြစ်သော၊ ဆန္ဒော- လိုချင်ခြင်း သဘောသည်၊ ပရိယေသနဆန္ဒော- ပရိယေသနဆန္ဒမည်၏၊ ပဋိလာဘပစ္စယော- ရခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ ဝါ- ရခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော၊ ဆန္ဒော- သည်၊ ပဋိလာဘဆန္ဒော- မည်၏၊ ပရိဘူဇနဝသေန- သုံးဆောင်ခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ပဝတ္တော ဆန္ဒော- သည်၊ ပရိဘောဂဆန္ဒော- ၏၊ ပဋိလဒ္ဓါနံ- ရအပ်ပြီး

ကုန်သော အာရုံပစ္စည်း ဝတ္ထုတို့ကို၊ သန္နိဓာပနဝသေနစ- သိုလှောင်သိမ်းထားခြင်း အနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ (သန္နိဒဟနဝသေန-ဟူပါဌ်ရှိသင့်ပါ၏။) သင်္ဂေါပနဝသေန စ- လုံခြုံစေခြင်း အနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပဝတ္တော ဆန္ဒော- သည်၊ သန္နိဓိဆန္ဒော- ၏။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကံ- ယခုလက်ငင်းဘဝ၌ဖြစ်သော၊ ပယောဇနမေဝ- အကျိုးကိုသာလျှင်၊ စိန္တေတွာ- စဉ်းစား၍၊ ဝိဿဇ္ဇနဝသေန- ပေးစွန့်ခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ပဝတ္တော ဆန္ဒော- သည်၊ ဝိဿဇ္ဇနဆန္ဒော- ၏။ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုတော်မူသည် ကား၊ ကတမောတိအာဒိ- ကတမော-အစရှိသည်တည်း၊ ပဉ္စဝိဓောပိ- ငါးပါးအပြားရှိ သည်လည်းဖြစ်သော၊ အယံ- ဤဆန္ဒသည်၊ အတ္တတော- မူရင်းသရုပ်တရားကို အနက်အားဖြင့်၊ တဏှာယနမေဝ- တဏှာ၏ဖြစ်ခြင်းမျှသာတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တဏှာမတ္တမေဝါတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ။

ဧဝံ ဝုတ္တောတိ- ဧဝံ ဝုတ္တော-ဟူသည်ကား၊ လာဘံ ပဋိစ္စ ဝိနိစ္ဆယောတိ- ယော ဟူ၍၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ မဟာနိဒါနသုတ္တေ- မဟာနိဒါနသုတ်၌၊ ဝုတ္တော- အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ဆိုအပ်သော၊ ဝိနိစ္ဆယဝိတက္ကံ- ဆုံးဖြတ်ကြောင်း ဝိတက်သည်၊ ဝိတက္ကောနာမ- ဝိတက်မည်၏၊ ယောကောစိ- ကြွင်းမဲ့သည့်အားလုံးစုံသော၊ ဝိတက္ကော- ဝိတက်သည်၊ န- မဟုတ်၊ ဣဒါနိ- ဝိနိစ္ဆယဝိတက်ဟု သာမညအဘေဒအားဖြင့် ပြဆိုပြီးရာ ယခုအခါ၌၊

ယထာဝုတ္တံ- ပြဆိုအပ်ပြီးသော၊ ဝိနိစ္ဆယဝိတက္ကံ- ကို၊ အတ္ထုဒ္ဓါရနယေန- သာမညအားဖြင့် အနက်ကို ထုတ်ဆိုခြင်းဟူသော နည်းအားဖြင့်၊ နိဟရိတွာ- ထုတ်ဆောင်၍၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ ဝိနိစ္ဆယောတိအာဒိ- ဝိနိစ္ဆယော-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ အဋ္ဌသတန္တိ- အဋ္ဌသတံဟူသည်ကား၊ အဋ္ဌာဓိကံ- ရှစ်ပါးတို့ဖြင့် ပိုလွန်သော၊ သတံ- တစ်ရာတည်း၊ တဉ္စ- ထိုရှစ်ပါးပိုလွန်သော တစ်ရာဟူသည်၊ တဏှာ- ဝိစရိတာနံ- အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ ဖြစ်တတ်သော တဏှာတို့၏၊ (အဋ္ဌာဓိကံ- သော) သတံ- တစ်ရာတည်း၊ ယဿ ကဿစိ- အမှတ်မထား တရားအမျိုးမျိုး၏၊ (အဋ္ဌာဓိကံ- သော၊ သတံ- သည်) န- မဟုတ်၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေတုံ- ငှာ၊ တဏှာဝိစရိတန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တဏှာယ- တဏှာ၏၊ ဝသေန- အလိုအားဖြင့်၊ ဝါ- အစွမ်းဖြင့်၊ ဝက္ခမာနနယေန- ဆိုအပ်လတ္တံ့သောနည်းဖြင့်၊ အာရမ္မဏဿ- အာရုံ၏၊ ဝါ- ကို၊ ဝိနိစ္ဆိနတော- ဆုံးဖြတ်ကြောင်း တရား၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တဏှာဝိနိစ္ဆယော နာမ- တဏှာဝိနိစ္ဆယမည်၏၊ (တဏှာဟူသော ဆုံးဖြတ်ကြောင်းတရားမည်၏)

သုတ်]

ပဉ္စဝေယျကရဏအဖွင့်

၁၉၉

ဒိဋ္ဌိဒဿနဝသေန- မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟူသော အမြင်အယူအဆအလိုအားဖြင့်၊ ကုဒမေဝ-
 ဤငါ့အယူသည်သာလျှင်၊ သစ္စံ- မှန်၏၊ အညံ- အခြားသူ၏ အယူသည်၊ မောယံ-
 အချည်းနှီးအမှားတည်း၊ ကုတိ- သို့၊ (အာရမ္မဏဿ- ၏၊ ဝါ- ကို) ဝိနိစ္ဆိနနတော-
 ဆုံးဖြတ်ကြောင်းတရား၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌိဝိနိစ္ဆယော နာမ- ဒိဋ္ဌိဟူသော ဆုံးဖြတ်
 ကြောင်း တရားမည်၏၊ ပဏီတံ- မွန်မြတ်သော အာရုံသည်၊ ကုဋ္ဌံ- ကုဋ္ဌာရုံမည်၏၊
 အပ္ပဏီတံ မမွန်မြတ်သော အာရုံသည်၊ အနိဋ္ဌံ- အနိဋ္ဌာရုံမည်၏၊ ပိယာယိတဗ္ဗံ-
 ချစ်ခင်ဖွယ် အာရုံသည်၊ ပိယံ- ပိယ မည်၏၊ အပ္ပိယာယိတဗ္ဗံ- မုန်းတီးဖွယ်အာရုံသည်၊
 အပ္ပိယံ- ၏၊ တေသံ- ထိုကုဋ္ဌအနိဋ္ဌပိယ အပ္ပိယအာရုံကို၊ ဝဝတ္ထာနံ- ပိုင်းခြားသတ်မှတ်
 ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည်၊ တဏှာဝသေန- တဏှာ၏ အလိုအားဖြင့်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊
 ဟိ- မှန်၏၊ တဏှာဝသေန- တဏှာ၏ အလိုအားဖြင့်၊ ဧကစ္စော- အချို့သောသူသည်၊
 ကိစ္ဆိ- တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ဝတ္ထု- ပစ္စည်းဝတ္ထုကို၊ ပဏီတံ- အမွန်အမြတ်ဟူ၍၊ မညတိ-
 ထင်မှတ်တတ်၏၊ ဧကစ္စော- သည်၊ ဟီနံ- အညံ့စားဟူ၍၊ မညတိ- ၏၊ ဧကစ္စော-
 သည်၊ ပိယာယတိ- ချစ်ခင်မှုပြုတတ်၏၊ ဧကစ္စော- သည်၊ နပ္ပိယာယတိ- ချစ်ခင်မှုမပြု၊
 တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာမိန့်ဆိုသည်ကား၊ တဒေဝ ဟိတိအာဒိ-
 တဒေဝဟိ အစရှိသည်တည်း၊ ဒဿာမိတိ ကုဒိ- ဒဿာမိ-ဟူသော ဤစကားကို ဝိဿဇ္ဇန-
 ဆန္ဒ- ပေးစွန့်ကြောင်း ဆန္ဒ၌၊ ဝါ- ပေးစွန့်လိုသော ဆန္ဒအဖွင့်စကားရပ်၌၊ ဝုတ္တနယေ-
 နစေဝ- ဆိုအပ်ပြီးသော ယခုလက်ငင်းရရှိမည့်အကျိုးကို မျှော်ကိုး၍ ပေးစွန့်ခြင်းဟူသော
 နည်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝဇ္ဈပနိဿယဒါနဝသေနစ- ဝဋ်ဆင်းရဲဟူသော အားကြီးသော
 မှီရာအကြောင်းရှိသော လှူဒါန်းခြင်း အနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ (နောက်ဘဝ
 စည်းစိမ်ကို တောင့်တ၍ လှူဒါန်းခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း) ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိထိုက်၏၊
 ဟိ- မှန်၏၊ တမ္ပိ- ထိုဝဇ္ဈပနိဿယ ဒါနသည်လည်း၊ တဏှာ ဆန္ဒဟေတုကံ- တဏှာတည်း
 ဟူသော ဆန္ဒသာလျှင် အကြောင်းရှိ၏၊ (တဏှာဆန္ဒဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်၏)
 ကုတိ- ဤသို့ မှတ်သင့်၏။

(ယေ အကြင်တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ မာနတရားတို့သည်၊) ယတ္ထ- အကြင်သတ္တဝါ ခန္ဓာ
 အစဉ်၌၊ သယံ- မိမိတို့ကိုယ်တိုင်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ (ကိန်းကုန်၏) တံ သန္တာနံ-
 ထိုမိမိတို့ဖြစ်ရာ သတ္တဝါ ခန္ဓာအစဉ်ကို၊ သံသာဓရေ- သံသရာဝဋ်ဒုက္ခ၌၊ ပပဉ္စေန္တိ ဝိတ္ထာ-
 ရယန္တိ- ရှည်လျားအောင် ချဲ့ထွင်ကြကုန်၏၊ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ မိမိတို့ဖြစ်ရာ
 သတ္တဝါ ခန္ဓာအစဉ်ကို သံသရာဝဋ်ဒုက္ခ၌ ချဲ့ထွင်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တေ- ထို

တဏှာဒိဋ္ဌိမာနတို့သည်။) ပပဉ္စာ- ပပဉ္စတို့မည်၏။ စ- တနည်းကား၊ (ယေ- အကြင်
 တဏှာဒိဋ္ဌိမာနတရားတို့သည်။ ယဿ (သန္တာနဿ) အကြင်သတ္တဝါခန္ဓာအစဉ်၏။
 ဥပဉ္စာ- ကိန်းအောင်းဖြစ်တည်သော တရားတို့သည်။ (ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။) တံ
 (သန္တာနံ)- ထိုမိမိတို့ ကိန်းအောင်းဖြစ်တည်ရာ ပိုင်ရှင် ခန္ဓာအစဉ်ကို၊ ရတ္တာတိ ဝါ-
 တပ်မက်သူဟူ၍လည်းကောင်း၊ သတ္တာတိဝါ- သတ္တဝါဟူ၍လည်းကောင်း၊ မိစ္ဆာတိ-
 နိဝိဋ္ဌာတိ ဝါ- လွဲမှားစွာ သက်ဝင်နှလုံးသွင်းသူ (အထင်မှားအမြင်မှားသူ) ဟူ၍
 လည်းကောင်း၊ ပပဉ္စေန္တိ ဗျဉ္စေန္တိ- ထင်ရှားဖော်ပြကြကုန်၏။ ဣတိ- ထိုသို့မိမိတို့
 ဖြစ်တည်ကိန်းရာ ခန္ဓာအစဉ်ပိုင်ရှင်ကို ရတ္တ၊ သတ္တ၊ မိစ္ဆာတိနိဝိဋ္ဌဟူ၍ ထင်ရှားဖော်ပြ
 ကြကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (တေ- ထိုတဏှာဒိဋ္ဌိမာနတရားတို့သည်။) ပပဉ္စာ- ပပဉ္စတို့
 မည်၏။ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ တဏှာဒိဋ္ဌိယော- တဏှာနှင့် ဒိဋ္ဌိတို့သည်။ အဓိမတ္တာ-
 လွန်ကဲသော အတိုင်းအတာရှိကုန်သည်။ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ ပဝတ္တမာနာ- ဖြစ်ကုန်လသော်၊
 တံသမင်္ဂီပုဂ္ဂလံ- ထိုတဏှာဒိဋ္ဌိနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ပမတ္တာကာရံ- မေ့လျော့ခြင်း
 ဟူသော အခြင်းအရာအမှုအရာသို့၊ ပါပေန္တိ- ရောက်စေကုန်၏။ မာနော ပန-
 မာနသည်ကား၊ (တံသမင်္ဂီပုဂ္ဂလံ- ထိုမာနနှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို) ဇာတိမဒါဒိဝသေန-
 အမျိုးဇာတ်ကို အကြောင်းပြု၍ မာန်တက်ဝါကြွားခြင်း အစရှိသည် အနေအားဖြင့်၊
 မတ္တာကာရမ္ပိ- မာန်ယစ်ထောင်လွှားခြင်း အခြင်းအရာသဘောသို့လည်း၊ (ပါပေတိ-
 ရောက်စေ၏။) တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ မတ္တ ။ပ။ ဋ္ဌေနာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ-
 ပြီ။

ဘာဂသော- အုပ်စုအနေအားဖြင့်၊ သင်္ခါယတိ ဥပဋ္ဌာတိ- ထင်ပေါ်လာ၏။ ဣတိ-
 ဤသို့သောဝစနတ္ထကြောင့်၊ ကောဋ္ဌာသော- အုပ်စုကို၊ သင်္ခါ- သင်္ခါဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-
 ခေါ်ဆိုအပ်၏။ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ ပပဉ္စသညာ- ပပဉ္စတရားတို့နှင့် ယှဉ်သော
 သညာတို့သည်။ (မိမိတို့ဖြစ်တည်ကိန်းအောင်းရာ ခန္ဓာအစဉ်ကို သံသရာဝဋ်၌ ချဲ့ထွင်
 ကြသော တဏှာဒိဋ္ဌိမာနတို့နှင့် ယှဉ်သော သညာတို့သည်။) တံတံဒွါရဝသေနစ- ထိုထို
 မိမိတို့ဖြစ်ကြောင်း ဝင်ကြောင်းဒွါရအစွမ်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အာရမ္မဏဝသေနစ-
 ပျော်မွေ့ရာ အာရုံအစွမ်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဘာဂသော- အုပ်စုအနေအားဖြင့်၊
 ဝိတက္ကဿ- ဝိတက်၏။ ပစ္စယာ- အကြောင်းပစ္စည်းတို့သည်။ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။
 ကေဝလာ- ဒွါရအာရုံမပါဘဲ ပပဉ္စသညာသက်သက်တို့သည် (ဝိတက္ကဿ- ၏။ ပစ္စယာ-
 တို့သည်။) န ဟောန္တိ- မဖြစ်ကုန်၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ပပဉ္စ ။ပ။ ဝိတက္ကော- ပပဉ္စ။ပ။

သုတ်]

ဝေဒနာကမ္မဋ္ဌာနအဖွင့်

၂၀၁

ဝိတက္ကောဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) ဝုတ္တော- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ပပဉ္စသညာနံ- တို့၏၊ အနေကဘေဒဘိန္နတ္တာ- တစ်ပါးမကများသော အမျိုးအစားအပြားတို့ဖြင့် ကွဲပြားကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တံသမုဒါယော- ထိုတစ်ပါး မကများသော ပပဉ္စသညာအမျိုးအစားတို့၏ အပေါင်းအစုကို၊ ပပဉ္စသညာသင်္ခါတိ- ပပဉ္စသညာသင်္ခါ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တော- ပြီ၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ပပဉ္စသညာသင်္ခါဝဟ- ဇောန- ပပဉ္စသညာသင်္ခါသဒ္ဓါဖြင့် အနဝသေသော- အကြွင်းအကျန်မရှိအားလုံးစုံသော၊ ဒုက္ခသမုဒယော- ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်းတရားကို (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တော- ပြီ (ကဿ- အဘယ် ကြောင့်နည်း)၊ ဝဇ္ဇဒုက္ခဿ- ဝဇ္ဇဒုက္ခ၏၊ တံတံ နိမိတ္တတ္တာ- ထိုထိုပပဉ္စသညာသင်္ခါ ဟူသောအကြောင်းရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် တည်း၊ ဣတိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ)

ယော နိရောဓော ဝူပသမောတိ- သမောဟူသော သဒ္ဓါအပေါင်းဖြင့်၊ နိရော- သေစွံ- နိရောဓသစ္စာကို၊ (သက္ကော- သိကြားမင်းသည်၊) အာဟ- မေးလျှောက်ပြီ၊ တဿ သာရပုဗ္ဗန္တိ- ကား၊ ပပဉ္စသညာသင်္ခါယ- ပပဉ္စတရားတို့နှင့် ယှဉ်သော သညာအုပ်စု၏၊ တဿ နိရောဓဿ- ထိုချုပ်ငြိမ်းကြောင်း နိရောဓသစ္စာအား (သာရပု- ဌ်စပ်) ဝါ- ၏၊ ဝါ- ကို၊ တဿ ဝူပသမဿ- ထိုငြိမ်းကြောင်း နိရောဓသစ္စာအား၊ ဝါ- ၏၊ ဝါ- ကို အဓိဂမုပါယတာယ- ရခြင်းသိခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သာရပုံ အနုတ္တဝိကံ- သင့်လျော်သော၊ (ပဋိပဒံ- အကျင့်ကို၊) ဧတေန- ဤတဿ သာရပုံ- ဟူသော သဒ္ဓါဖြင့်၊ (သက္ကော- သိကြားမင်းသည်၊) ဝိပဿနံ- ဝိပဿနာကို၊ ဝဒတိ- မေးလျှောက်၏၊ (ယာ ပဋိပဒါ- အကြင် အကျင့်သည်၊) တတ္ထ ယထာဝုတ္တနိရောဓေ- ထိုဆိုအပ်ပြီးတိုင်းသော ပပဉ္စသညာအပေါင်းအစု၏ ချုပ်ငြိမ်းကြောင်း နိဗ္ဗာန်၌၊ အာရမ္မဏကရဏဝသေန- အာရုံပြုခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိ- ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (သာ ပဋိပဒါ- ထိုအကျင့်သည်၊) တတ္ထ ဂါမိနီ- တတ္ထဂါမိနီမည်၏၊ ဧတေန- ဤတတ္ထဂါမိနီ-ဟူသော စကားဖြင့်၊ (သက္ကော- သည်) မဂ္ဂံ- အရိယမဂ် အကျင့်ကို (ဝဒတိ- ၏၊) တေန- ထို့ကြောင့်၊ သဟ ဝိပဿနာယ မဂ္ဂံ ပုစ္ဆတိတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ဝေဒနာကမ္မဋ္ဌာနအဖွင့်

၃၅၉။ ပုစ္ဆိတမေဝ ကထိတန္တိ- ပုစ္ဆိတမေဝ ကထိတံ-ဟူသည်ကား၊ ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ ဒေဝါနံ- နတ်တို့၏၊ ဣန္ဒြေန- အစိုးရသခင်ဘုရင်ဖြစ်သော၊ သက္ကေန-

သိကြားမင်းသည်၊ ပပဉ္စသညာသင်္ခါနိရောဂေါပနိပဋိပဒါ- မိမိတို့ဖြစ်ရာ သတ္တဝါခန္ဓာ အစဉ်ကို သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ၌ ကျယ်ပြန့်စေတတ်ကုန်သော တဏှာဒိဋ္ဌိမာနတို့နှင့် ယှဉ်သော သညာအုပ်စု၏ ချုပ်ငြိမ်းကြောင်း နိဗ္ဗာန်၌ အာရုံပြုသောအားဖြင့် ဖြစ်သော အရိယမဂ်အကျင့်ကို၊ ပုစ္ဆိတာဝ- မေးအပ်ပြီးသည်သာတည်း၊ ဘဂဝါ စ- မြတ်စွာဘုရား သည်လည်း၊ တဒေဝါမုပါယံ- ထိုနိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်ဖြစ်သော၊ အရူပကမ္မဋ္ဌာန- နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ တဿ- ထိုသိကြားမင်း၏၊ အဇ္ဈာသယဝသေန- အလိုအကြိုက် ဓာတ်ခံတရားနှင့်စပ်သောအားဖြင့် ဝေဒနာမုခေန- ဝေဒနာဟူသော အဦးအစတရားဖြင့် ကထေန္တော- ဟောတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) တိဿော- သုံးမျိုးကုန်သော၊ ဝေဒနာ- ဝေဒနာတို့ကို၊ အာရတိ- စတုရန်းအားထုတ်တော်မူပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့အားဖြင့်၊ ပုစ္ဆိတမေဝ- မေးအပ်သောအကြောင်းအရာကိုသာလျှင်၊ ကထေန္တေန- ဖြေဆိုတော်မူ သော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပုစ္ဆာနုသန္ဓိဝသေန- အမေးပုစ္ဆာနှင့်ဆက်စပ်သော အဖြေစကားတော်အနေအားဖြင့်၊ သာနုသန္ဓိမေဝ စ- အနုသန္ဓေနှင့်တကွဖြစ်သော တရားစကားတော်ကိုသာလျှင်လည်း၊ ကထိတံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဟိ- မှန်၏၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ အနုသန္ဓိကာ- အနုသန္ဓေမရှိသော၊ ဝါ- အမေးစကားရပ်နှင့် ဆက်စပ်မှုမရှိသော၊ ကထာနာမ- အဖြေစကားရပ်မည်သည်၊ န အတ္ထိ- မရှိ။

ဣဒါနိ- ဝေဒနာကို အဦးအစပြုသောအားဖြင့် နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြားတော် မူသည်ကို ပြပြီးရာယခုအခါ၌၊ အဿ- ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝေဒနာမုခေန- ဖြင့် အရူပ- ကမ္မဋ္ဌာနဿေဝ- နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုသာလျှင်၊ ကထနေ- ဟောတော်မူခြင်း၌၊ ကာရဏံ- အကြောင်းပြစကားကို၊ ဒေသေတံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ဒေဝတာနဉ္စိတိအာဒိ- ဒေဝတာနဉ္စိ- အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ ကရေကာယဿ- ကရေန္တာကိုယ်၏၊ သုခုမတာဝစနေနေဝ- သိမ်မွေ့နူးညံ့သည် အဖြစ်ကို ပြဆိုခြင်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ အစန္တ- မုဒုသုခုမာလဘာဝါပိ- နတ်ခန္ဓာကိုယ်၏ နယ်ပယ်အကန့်အသတ်ကျော်လွန်အောင် နူးညံ့သိမ်မွေ့သည်အဖြစ်တို့ကိုလည်း၊ ဝုတ္တာဇေဝ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးကုန်သည်သာတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏၊ ကမ္မဇန္တိ- ကား၊ ကမ္မဇတေဇံ- ကံကြောင့်ဖြင့်သော တေဇောသည်၊ (ဗလဝံ- အားကောင်း၏) တဿ- ထိုကမ္မဇတေဇောဓာတ်၏၊ ဗလဝ- ဘာဝေါ- အားကောင်းသည်အဖြစ်သည်၊ ဥဋ္ဌာရပုညကမ္မနိဗ္ဗတ္တတ္ထာ စ- ပြန့်ပွားများပြားသော ကုသိုလ်ကံကြောင့်ဖြစ်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အတိဝိယ- အလွန်ပင်၊ ဂရုမ- စုရသိနိဒ္ဓသုဒ္ဓါဟာရဇီရဏတောစ- လေး၍ ချိုဆိမ့်သော အစိုအစေးဓာတ်ဖြစ်သော

သုတ်]

ဝေဒနာကမ္မဋ္ဌာနအဖွင့်

၂၀၃

သန့်စင်သော အစာအဟာရကို ကျေကျက်စေနိုင်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊
 (ဟောတိ) ဧကာဟာရဓိတိ- ကာ၊ ဧကာဟာရဝါရမ္ပိ- တစ်ကြိမ် တစ်ထပ် အစာအဟာရ
 စားခြင်း၏ အလှည့်အကြိမ်ကိုသော်မျှလည်း၊ (အတိက္ကမိတွာ နတိဋ္ဌန္တိ) ဝိလိယန္တိတိ
 ဧတေန- ဝိလိယန္တိ-ဟူသော ဤသဒ္ဒါဖြင့် ကရဇကာယဿ- ၏၊ မန္တတာယ- နန္တညံသည်
 အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ကမ္မဇတေဇဿ- ၏၊ ဗလဝတာဝေန- အားကြီးသည်
 အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ အာဟာရဝေလာတိက္ကမေန- အစာစားချိန်ကို
 ကျော်လွန်ခြင်းကြောင့်၊ နေသံ- ထိုနတ်တို့၏၊ ဗလဝတီ- အားကြီးသော၊ ဒုက္ခဝေဒနာ-
 သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ- ဖြစ်လသော်၊ သုပါကဇ္ဇာ- အလွန်ထင်ရှားသည်၊ ဟောတိ- ၏၊
 ဣတိ- ဤအကြောင်းကို၊ (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏။

စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတံ- ဤဒုက္ခဝေဒနာဖြစ်မှု ထင်ရှားပုံကိုပြခြင်းသည်၊ နိဒဿန-
 မတ္တံ- နမူနာဥဒါဟရုဏ်ကို ညွှန်ပြခြင်းမျှသာတည်း၊ ပန- အမှန်စင်စစ်ကား၊ နေသံ-
 ထိုနတ်တို့၏၊ သုခဝေဒနာပိ- သုခဝေဒနာသည်လည်း၊ ဥဠာရပဏီတေသု- ပြန့်ပွား
 များပြားကုန် မွန်မြတ်ကုန်သော၊ အာရမ္မဏေသု- အာရုံတို့၌၊ ဥပရူပရိ- အထက်အထက်၌၊
 ဝါ- ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ၊ အနိဂ္ဂဟဏဝသေန- အဖိအနှိပ်အနှောင့်အယှက်မရှိသည်အဖြစ်ဖြင့်၊
 ပဝတ္တမာနာ- ဖြစ်လသော်၊ သုပါကဇ္ဇာ- ကောင်းစွာထင်ရှားသည်သာလျှင်၊ ဟုတွာ-
 ဖြစ်၍၊ ဥပဋ္ဌာတိယေဝ- ထင်ပေါ်လာသည်သာတည်း၊ ဥပေက္ခာပိ- ဥပေက္ခာဝေဒနာသည်
 လည်း၊ တေသံ- ထိုနတ်တို့၏၊ (သန္တာနေ ခန္ဓာအစဉ်၌) ကဒါစိ- တခါတရံ၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ-
 သော်၊ သန္တပဏီတရူပါဇဝ- ငြိမ်သက်မွန်မြတ်သော သဘောရှိသည်သာလျှင်၊ (ဟုတွာ-
 ဖြစ်၍) ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တေ- ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တဖြစ်သော၊ ဝါ- အလိုရှိအပ်၍ အလတ်တန်းစား
 ဖြစ်သော၊ အာရမ္မဏေဝ- အာရုံသာလျှင်၊ ပဝတ္တနတော- ဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊
 (သုပါကဇ္ဇာ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌာတိယေဝ) တေန- ကြောင့်၊ တဿာတိအာဒိ- အစရှိသည်
 ဟူ၍၊ အာဟ- ပြီ၊ ရူပကမ္မဋ္ဌာနန္တိ- ကာ၊ ရူပပရိဂ္ဂဟံ- ရုပ်ကိုသိမ်းယူရှုမှတ်ခြင်း၊ ရူပမုခေန-
 ရုပ်ကို အဦးအစပြု ရှုမှတ်ခြင်းအားဖြင့် ဝိပဿနာဘိနိဝေသံ- ဝိပဿနာဉာဏ်ကို လွန်ကဲ
 စွဲမြဲစွာ သက်ဝင်စေခြင်း၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- ရူပကမ္မဋ္ဌာနံပုဒ်၏ အနက်တည်း၊
 အရူပကမ္မဋ္ဌာနန္တိ ဧတ္တာပိ- အရူပကမ္မဋ္ဌာနံ-ဟူသော ဤပုဒ်၌လည်း၊ ဧသေဝနယော-
 အနက်ဖွင့်ပုံ ဤနည်းတူပင်တည်း။

တတ္ထ- ထိုရူပကမ္မဋ္ဌာန်း၊ အရူပကမ္မဋ္ဌာန်းတို့တွင် ရူပကမ္မဋ္ဌာနေန- ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့်
 ဝါ- ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းခြင်းကို ပြဆိုခြင်းဖြင့်၊ သမထဘိနိဝေသောပိ- သမထခေါ်

သမာဓိကို လွန်ကဲစွဲမြဲစွာ သက်ဝင်စေခြင်းကိုလည်း၊ (သမာဓိကို ဖြစ်ပွားစေခြင်းကိုလည်း၊) သင်္ဃိယုတိ- သွင်းယူအပ်၏။ ပန- ထိုသို့ပင် သမထာဘိနိဝေသကို သွင်းယူအပ်ပါသော်လည်း။ ကုဓ- ဤသောမနဿမ္မိဟံ-အစရှိသော ဒေသနာတော်၌၊ ဝိပဿနာဘိနိဝေသော-ကို၊ အဓိပ္ပေတော- အလိုရှိအပ်၏။ ကုတိ- ဤသို့သော အနက်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ရူပပရိဂ္ဂဟော ။ပ။ ဝုစ္စတီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ စတုဓာတုဝဝတ္ထာနန္တိဇတ္ထ- စတုဓာတုဝဝတ္ထာနံ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ယေဘုယျေန- များသောအားဖြင့်၊ စတုဓာတုဝဝတ္ထာနံ- ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို ပိုင်းခြား ရှုမှတ်ပုံကို၊ ဝိတ္ထာရေန္တော- ချဲ့ထွင်လျက်၊ ရူပကမ္မဋ္ဌာနံ- ကို၊ (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ကထေတိ- ဟောတော်မူ၏။ ကုတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယ်- ဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း၊ ရူပကမ္မဋ္ဌာနံ- ကို၊ ဒဿေတွာဝ- ပြတော်မူ၍သာလျှင်၊ ကထေတိ- ဟောတော်မူ၏။ (ကိန္တိ- အဘယ်သို့သော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်၊ ကထေတိ- ဟောတော်မူ သနည်းဟူမူ) ဧဝံ- ဤသို့၊ ရူပကမ္မဋ္ဌာနံ- ကို၊ ဝုစ္စမာနံ- ဟောအပ်လသော်၊ သုဠ- ကောင်းစွာ၊ ဝိဘူတိ- ထင်ရှားသည်၊ ပါကဋ္ဌံ- ပေါ်လွင်သည်၊ ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ ဥပဋ္ဌာတိ- ထင်လာ၏။ ကုတိ- ဤသို့သော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်၊ ကထေတိ- ဟောတော်မူ၏။) ဧတေန- ဤ“ရူပကမ္မဋ္ဌာနံ ဒဿေတွာဝ ကထေတိ” ဟူသော စကားရပ်ဖြင့်၊ ဣဓာပိ- ဤသုတ်၌လည်း၊ ရူပကမ္မဋ္ဌာနံ- ကို၊ ဧကဒေသေန- တစိတ်တဒေသအားဖြင့်၊ ဝိဘာဝိတမေဝ- ထင်ရှားပြအပ်ပြီးသည် သာတည်း၊ ကုတိ- ဤသို့ ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏။

ဧတ္ထ- ဤသုတ်၌၊ ဝေဒနာဝသေန- ဝေဒနာနှင့်စပ်သောအားဖြင့်၊ အရူပကမ္မဋ္ဌာနံ- နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းသည်၊ ကာမဗ္ဗ အာဂတံ- အကယ်၍ ကား လာပေ၏။ တဒညဓမ္မဝသေနပိ- ထိုဝေဒနာမှ တပါးသော နာမ်တရားနှင့် စပ်သောအားဖြင့်လည်း၊ အရူပကမ္မဋ္ဌာနံ- ကို၊ လဗ္ဘတိ- ရအပ်ရနိုင်၏။ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ တံဝိဘာဂေန- ထိုဝေဒနာမှ အခြားသော နာမ်တရားနှင့်စပ်၍ ဝေဖန်အပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းအထူးအပြားအားဖြင့်၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ တိဝိဓော ဟိတိအာဒိ- တိဝိဓော ဟိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုတိဝိဓော ဟိ-အစရှိသော စကားရပ်၌၊ အဘိနိဝေ- သောတိ- ကား၊ အနုပဝေသော- အဖန်ဖန် သက်ဝင်စေခြင်းသည်၊ ဝါ- နှလုံးသွင်း စီးဖြန်းခြင်းသည်၊ အာရမ္ဘော- အဦးအစ အားထုတ်ခြင်းသည်၊ (တိဝိဓော- သုံးမျိုးအပြား ရှိ၏။) ကုတိ- ကား၊ အတ္ထော- အနက်၊ ဟိ- မှန်၏။ အာရမ္ဘေ- အဦးအစ အားထုတ်ခြင်း သည်၊ သတိဇဝ- ရှိသော်သာလျှင်၊ အယံ ဝိဘာဂေါ- ဤသုံးမျိုးသုံးစား ဝေဖန်အပ်သော

သုတ်]

ဝေဒနာကမ္မဋ္ဌာနအဖွင့်

၂၀၅

အပြားသည်၊ ဟောတိ- ဤ၊ သမ္မသနံပန- အနိစ္စအစရှိသည်ဖြင့် သုံးသပ်ခြင်းသည်ကား၊ အနဝသေသတောဝ- အကြွင်းမဲ့အားဖြင့် သာလျှင်၊ ဓမ္မေ- ခန္ဓာငါးပါးတရားတို့ကို၊ ပရိဂ္ဂဟေတွာ- ပိုင်းခြားယူ၍၊ ပဝတ္တတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်သင့်၏)၊ ပရိဂ္ဂဟိတေ ရူပကမ္မဋ္ဌာနေတိ ဣဒံ- ပရိဂ္ဂဟိတေ ရူပကမ္မဋ္ဌာနေ-ဟူသော စကားကို၊ ရူပမုခေန- ရုပ်ဟူသော အဦးအစတရားဖြင့်၊ ဝါ- ရုပ်ကို အဦးအစပြုသောအားဖြင့်၊ ဝိပဿနာ- ဘိနိဝေသံ- ဝိပဿနာကိုစွဲမြဲသက်ဝင်စေခြင်းကို သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

ပန- ထိုမှတပါး၊ အရူပမုခေန- နာမ်တရားကို အဦးအစပြုသောအားဖြင့်၊ ဝိပဿနာဘိနိဝေသော- ကို၊ ယေဘုယျေန- များသောအားဖြင့်၊ သမထယာနိကဿ- သမထဟူသော နိဗ္ဗာန်သွားကြောင်း ယာဉ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အတွက်၊ ဣစ္ဆိတဗ္ဗော- အလိုရှိထိုက်၏၊ သော စ- ထိုသမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊ ပဌမံ- ကြွင်းသော တရားတို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ ဈာနဂီနိ- ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို၊ ပရိဂ္ဂဟေတွာ- သိမ်းယူရှုမှတ်ပြီး၍၊ တတော- ထိုဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ရှုမှတ်ပြီးသည်မှ၊ ပရံ- နောက်၌၊ သေသဓမ္မေ- ဈာန်အင်္ဂါတို့မှ ကြွင်းသော စေတသိက်တရားတို့ကို၊ ပရိဂ္ဂဟေတွာ- သိမ်းယူရှုမှတ်၏၊ ပဌမာဘိနိပါတောတိ (ဇတ္ထ)- ပဌမာဘိနိပါတော-ဟူသော ဤပါဌ၌၊ သဗ္ဗေ- အားလုံးကုန်သော၊ စေတသိကာ- စေတသိက်တို့ကို၊ စိတ္တာယတ္တာ- စိတ်နှင့်ဆက်စပ်နေကုန်သည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍)၊ စိတ္တကိရိယာဘာဝေန- စိတ်၏အပြုအမူအဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ- အဖြစ်ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ- ဆိုအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဖဿော- ဖဿကို၊ စိတ္တဿ- စိတ်၏၊ ပဌမာဘိနိပါတော- အာရုံ၌ ရှေးဦးစွာ ကျရောက်ကြောင်း တရားဟူ၍၊ ဝုတ္တော- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ တံ အာရမ္မဏန္တိ- ကား၊ ယထာပရိဂ္ဂဟိတံ- ပိုင်းခြားရှုမှတ်အပ်ပြီးတိုင်းသော၊ ရူပကမ္မဋ္ဌာန- သညိတံ- ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းဟု သိမှတ်အပ်ပြီးသော၊ အာရမ္မဏံ- ကို (ဖုသန္ဓော- တွေ့ထိလျက်၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော- ဖြစ်သော၊ ဖဿော- သည်၊ ပါကဋ္ဌော ဟောတိ) ဥပ္ပန္နဖဿော- ဖြစ်သော ဖဿ ရှိသော၊ ပုဂ္ဂလောဝါ- ပုဂ္ဂိုလ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ စိတ္တစေတသိကရာသိဝါ- စိတ်စေတသိက် အပေါင်းအစုသည်သော်လည်းကောင်း၊ အာရမ္မဏေန- အာရုံသည်၊ ဖုဋ္ဌော- တွေ့ထိအပ်သည်၊ (သမာနော- ဖြစ်လသော်)၊ ဖဿသဟဇာတာယ- ဖဿနှင့် တကွဖြစ်သော၊ ဝေဒနာယ- ဝေဒနာဖြင့်၊ တံသမကာလဓမ္မေ- ထိုအာရုံ၏ တွေ့ထိချိန်နှင့် ညီမျှသော ကာလ၌သာလျှင်၊ (အာရမ္မဏံ- ကို) ဝေဒေတိ- ခံစား၏။

ဖဿော ပန- ဖဿသည်ကား၊ (ဟောတိ-၌စပ်) ဝါ- ဖဿကိုကား (ဝုစ္စတိ-
 ၌စပ်) ပဒီပေါ- မီးသည်၊ ဩဘာသဿ- အလင်းရောင်၏၊ (ပစ္စယဝိသေသော- ထူးသော
 အကြောင်းသည်၊ ဟောတိဝိယ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ တထာ- ထို့အတူ) ဝေဒနာဒိနံ- ဝေဒနာ
 အစရှိသော သမ္ပယုတ်တရားတို့၏၊ ပစ္စယဝိသေသော- သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ-
 ထို့ကြောင့်၊ ပုရိမကာလောဝိယ- ရှေးဦးအစ ပဌမာဘိနိပါတကာလ ရှိသကဲ့သို့၊ ဝုစ္စတိ-
 ဆိုအပ်၏၊ ယာ- ယင်းသို့ ဖဿသည် ဝေဒနာအစရှိသည်တို့၏ ပစ္စယဝိသေသဖြစ်၍
 ပုရိမကာလရှိသကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်းကို၊ တဿ- ထိုဖဿ၏၊ အာရမ္မဏာဘိနိရောပန-
 လက္ခဏာတ- သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အာရုံသို့ ရှေ့ရှုတင်ပြီးခြင်း လက္ခဏာ ရှိသည်အဖြစ်
 ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏၊ ဖုသန္တောတိ- ကား၊ အာရမ္မဏဿ- ကို၊ ဖုသနာကာရေန-
 တွေ့ထိခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအမူအရာအားဖြင့်၊ (ဥပ္ပဇ္ဇမာနော-၌စပ်) ဟိ- မှန်၏၊
 အယံ- ဤဖဿသည်၊ အရူပဓမ္မတ္တာ- နာမ်တရား၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧကဒေသေန-
 တစိတ်တဖို့တချို့တလေဖြင့်၊ အနုလ္လိယ မာနောပိ- အာရုံ၌ မထိစပ် မငြိကပ်ပါသော်
 လည်း၊ ရူပံ- ရူပါရှိသည်၊ စက္ခု- စက္ခုပသာဒကို၊ (ဖုသတိဝိယ- ထိသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊)
 သဒ္ဓေါ- သဒ္ဓါရှိသည်၊ သောတံ- သောတပသာဒကို၊ (ဖုသတိဝိယ- ကောင်း၊) စိတ္တံ-
 စိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ အာရမ္မဏံစ- အာရုံကိုလည်းကောင်း၊ ဖုသန္တောဝိယစ-
 ထိသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သဃိဇ္ဇေန္တောဝိယစ- တိုက်ခိုက်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊
 ပဝတ္တတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ရမည်၊) တထာဟိ- ထိုစကားမှန်၏၊
 ဧသ- ဤဖဿကို၊ သဃိဇ္ဇနရသောတိ- အာရုံ၌ တိုက်ခိုက်ခြင်း ကိစ္စရှိသော တရားဟူ၍၊
 ဝုစ္စတိ- ၏။

အာရမ္မဏံ အနုဘဝန္တိတိ- ကား၊ ဣဿရဝတာယ- ပိုင်ဖိုးပိုင်နင်းရှိသည် အဖြစ်ဖြင့်
 ဝိသဝိတာယ- ထိုက်တန်သည်အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ- စွမ်းနိုင်သည်အဖြစ်ဖြင့်၊ သာမိဘာဝေန-
 ပိုင်ရှင်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ အာရမ္မဏရသံ- အာရုံ၏အရသာကို၊ သံဝေဒန္တိ- ခံစားလျက်၊
 (ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ- ဖြစ်သော) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့ ဖဿာဒိနံ- ဖဿအစရှိကုန်သော၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ-
 သမ္ပယုတ်တရားတို့၏၊ အာရမ္မဏေ- ၌၊ ဖုသနာဒိမတ္တဘာဝတော- တွေ့ထိခြင်း
 အစရှိသည်မျှ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အာရမ္မဏေ- ၌၊ ဧကဒေသေနေဝ- တစိတ်တဖို့
 တချို့အားဖြင့်သာလျှင် ပဝတ္တိ- ဖြစ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) ပန- ဝေဒနာ၏ ထူးခြားချက်ကား၊
 ဝေဒနာယ- ဝေဒနာ၏၊ ဝါ- သည်၊ ဣဋ္ဌာကာရသမ္ဘောဂါဒိဝသေန- ဣဋ္ဌာရုံ၏ဖြစ်ပုံ
 အခြင်းအရာကို ခံစားသုံးဆောင်ခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ပဝတ္တနတော- ဖြစ်သည်အဖြစ်

သုတ်]

ဝေဒနာကမ္မဋ္ဌာနအဖွင့်

၂၀၇

ကြောင့် အာရမ္မဏေ- ဌ၊ နိပ္ပဒေသတော- အကြွင်းမဲ့အားလုံးစုံ ခံစားသည် အဖြစ်ဖြင့်၊
 ပဝတ္တိ- ဖြစ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) ဟိ- နှိုင်းယှဉ်ပြရသော်ကား၊ ဖုသနာဒိဘာဝေန-
 တွေ့ထိခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ အာရမ္မဏဂ္ဂဟဏံ- အာရုံကို ယူခြင်းသည်၊
 ဧကဒေသာနုဘဝနံ- အာရုံအရသာကို တစိတ်တချို့မျှသာ ခံစားခြင်းတည်း၊
 ဝေဒယိတဘာဝေန- ခံစားသည်အဖြစ်ဖြင့် ဂဟဏံ- အာရုံကို ယူခြင်းသည်၊ ယထာကာမံ-
 အလိုရှိတိုင်း၊ သဗ္ဗာနုဘဝနံ- အာရုံကို အားလုံးစုံ ခံစားခြင်းတည်း၊ တာနိဂဟဏာနိ-
 (ဖဿ ဝေဒနာ အစရှိသည်တို့၏) ထိုအာရုံကိုယူခြင်းတို့သည်၊ ဧဝံသဘာဝါနိဇေဝ- ဤသို့
 မတူထူးခြားခြင်း သဘောရှိကုန်သည်သာလျှင်၊ (ဟောန္တိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝေဒနာယ-
 ဝေဒနာ၏၊ သာမိဘာဝါနုဘဝနံဝိယ- ပိုင်ရှင်အဖြစ်ဖြင့်ခံစားခြင်းကဲ့သို့၊ (ဧဝံ- ဤအတူ)
 ဖဿာဒီနမ္ပိ- ဖဿအစရှိသော တရားတို့၏လည်း ယထာသကကိစ္စကရဏေန-
 မိမိဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ ကိစ္စကို ပြုခြင်းအားဖြင့်၊ သာမိဘာဝါနုဘဝနံ- ကို၊ နစောဒေတဗ္ဗ-
 မစောဒနာသင့်။

ဝိဇာနန္တန္တိ- ကား၊ ပရိစ္ဆိန္ဒနဝသေန- ပိုင်းခြားခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ဝိသေသတော-
 အထူးအားဖြင့်၊ ဇာနန္တံ- သိလျက်၊ (ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ- ဖြစ်သော၊) ဟိ- ခဲ့ဦးအံ့၊ ဝိညာဏံ-
 ဝိညာဏ်သည်၊ မိနိတဗ္ဗဝတ္ထု- နှိုင်းချင့်ဖွယ်ရာဝတ္ထုကို၊ နာဠိယာ- စလယ်တောင်းဖြင့်၊
 မိနန္တော- နှိုင်းချင့်သော၊ ပုရိသော ဝိယ- ယောက်ျားကဲ့သို့၊ အာရမ္မဏံ- ကို၊ ပရိစ္ဆိန္ဒ-
 ပိုင်းဖြတ်ခွဲခြား၍၊ ဝိဘာဝေန္တံ- ထင်ရှားဖော်ပြလျက်၊ ပဝတ္တတိ- ဖြစ်၏၊ သညာဝိယ-
 သညာကဲ့သို့၊ သဇ္ဇာနနမတ္တံ- အမှတ်အသားပြု၍သိခြင်းမျှ (မှတ်သားရုံမျှ) သည်၊
 ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ နပဝတ္တတိ- ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ တထာဟိ- ထိုသို့အာရုံကို ခွဲခြား၍
 ထင်ရှားဖော်ပြလျက် ဖြစ်သော ကြောင့်ပင်၊ အနေန- ဤဝိညာဏ်ဖြင့်၊ ကဒါစိ-
 တခါတရံ၌၊ လက္ခဏတ္ထယဝိဘာဝနာပိ- လက္ခဏာသုံးပါးအပေါင်းကို ထင်ရှား
 ဖော်ပြနိုင်ခြင်းသည်လည်း၊ ဟောတိ- ၏၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ဣမေသံ ဖဿာဒီနံ-
 ဤဖဿအစရှိသော တရားသုံးပါးတို့တွင်၊ တဿ တဿ- ထိုထိုတရား၏၊ ပါကဋ-
 ဘာဝေါ- ထင်ရှားသည်အဖြစ်ကို၊ ပစ္စယဝိသေသသိဒ္ဓဿ- ထင်ရှားခြင်း၏ထူးခြားသော
 အကြောင်းကြောင့်ပြီးစီးသော၊ ပုဗ္ဗဘာဂဿ- ရှေးအဖို့ (ရှေ့ပိုင်း) တရား၏၊ ဝသေန-
 အလိုအားဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏၊ ဧဝံ- ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း၊ တဿ
 တဿေဝ- ထိုထိုတရား၏သာလျှင်၊ ပါကဋဘာဝေ- ထင်ရှားသည်အဖြစ်သည်၊
 (သတိပိ- ရှိပါသော်လည်း၊) ဘိက္ခဝေ- ရဟန်းတို့ သဗ္ဗ- အားလုံးသော လောကီတရား

အပေါင်းကို၊ အဘိညေယျံ- အနိစ္စသည်ဖြင့် ကွဲပြားအောင် ခွဲခြားသိသင့်၏။ ဣတိစ- ဤသို့လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခဝေ- တို့၊ သဗ္ဗံ- ကို၊ အဘိဇာနံ- ခွဲခြားသိလသော်၊ (ဒုက္ခက္ခယာယ- ဝဋ်ဒုက္ခကုန်ခြင်းငှာ၊ ဘဗ္ဗော- ထိုက်၏။) ဣတိ စ- ကောင်း၊ ဧဝမာဒိ- ဝစနတော- ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့် ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်၊ သမ္မသနုပဂါ- လက္ခဏာ ယာဉ်သုံးပါးတင်၍ ဆင်ခြင်သုံးသပ်ထိုက်သည် အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်သော၊ (ဆင်ခြင် သုံးသပ်ရန်သင့်လျော်ကုန်သော၊) ဓမ္မာ- လောကီနာမ်ရုပ်တရားတို့ကို၊ ပရိဂ္ဂဟေတဗ္ဗာ- သိမ်းယူမှုမှတ်ထိုက်ကုန်၏။ ဣတိ- ဤသို့သော အနက်သဘောကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တတ္ထ ယဿာတိအာဒိ- အစရှိသည်ကို (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

တတ္ထ- ထိုတတ္ထ ယဿ- အစရှိသောစကားရပ်၌၊ ဖဿပဉ္စမကေယေဝါတိ- ဖဿပဉ္စမကေယေဝဟူ၍၊ အဝဓာရဏံ- ငါးပါးအတိအကျ ပိုင်ခြားကန့်သတ်ခြင်းသည်၊ တဒန္တောဂတ္တာ- (နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့က) ထိုဖဿ ပဉ္စမကတရားတို့၌ အကျုံးဝင် ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တဂ္ဂဟဏေနေဝ- ထိုဖဿပဉ္စမကတရားတို့ကို ယူခြင်းဖြင့် သာလျှင်၊ စတုန္ဒ- လေးပါးကုန်သော၊ အရူပက္ခန္ဓာနံ- နာမ်ခန္ဓာတို့၏၊ ဝါ- တို့ကို၊ ဂဟိ- တတ္တာ- ယူအပ်ပြီးကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့် (ဟောတိ) [ဖဿပဉ္စမကတို့ကို ယူလိုက်ရုံဖြင့် အဘယ့်ကြောင့် နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့ကို ယူအပ်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် ဖဿပဉ္စမကတ္တဟဏဉ္စိ-စသည်မိန့်၊] ဟိ- ဖဿပဉ္စမကတို့ကို ယူခြင်း၏အကြောင်းကား၊ ဖဿပဉ္စမကတ္တဟဏံ- ဖဿ-ဟူသော ငါးပါးမြောက်ရှိသောတရားတို့ကို ယူခြင်းသည်၊ (ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ စေတနာ၊ ဝိညာဏ်ဟူသော ငါးပါးတို့ကိုယူခြင်းသည်။)

သဗ္ဗဿ- အားလုံးစုံသော၊ တဿ- ထိုဖဿအစရှိသော တရားငါးပါး၏၊ သဗ္ဗစိတ္တုပ္ပါဒ- သာဓာရဏဘာဝတော- အားလုံးသော စိတ်စေတသိက်တို့နှင့် ဆက်ဆံသည် အဖြစ် ကြောင့်တည်း၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ တတ္ထ- ထိုဖဿပဉ္စမကတို့တွင်၊ ဖဿစေတနာ- ဂဟဏေန- ဖဿနှင့် စေတနာတို့ကို ယူခြင်းအားဖြင့်၊ သဗ္ဗသင်္ခါရက္ခန္ဓဓမ္မသင်္ဂဟော- အားလုံးသော သင်္ခါရတရားတို့ကို သိမ်းယူနိုင်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ကသ္မာ- နည်း၊) တေသံ- ထိုသင်္ခါရက္ခန္ဓာတရားအားလုံးတို့၏၊ စေတနပ္ပဓာနတ္တာ- စေတနာဟူသောလိုရင်း ပဓာနတရားရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ တထာဟိ- ထိုသို့စေတနာသာလျှင် လိုရင်းပဓာနရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင်၊ သုတ္တန္တ- ဘာဇနီယေ- သုတ္တန်နည်းအားဖြင့် ခန္ဓာတို့ကို အကျယ်ဝေဖန်ရာဖြစ်သော၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓ-

သုတ်]

ဝေဒနာကမ္မဋ္ဌာနအဖွင့်

၂၀၉

ဝိဘင်္ဂေ- သင်္ခါရက္ခန္ဓ-ဝိဘင်းပါဠိတော်၌၊ စက္ခုသမ္ပဿဇာ စေတနာတိအာဒိနာ-
စေတနာ-အစရှိသည်ဖြင့်၊ စေတနာဝ- စေတနာကိုသာလျှင်၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာ
ဘုရားသည်) ဝိဘတ္တာ- အကျယ် ဝေဖန်တော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတရေ ခန္ဓာပန- စေတနာမှ
ကြွင်းကျန်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာတို့ကိုကား၊ သရူပေနေဝ- သရုပ်သကောင်ထုတ်ဆောင်ခြင်း
မျှဖြင့်သာလျှင်၊ ဂဟိတာ- ယူတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။

ဝတ္ထုနိဿိတာတိဇတ္ထ- ဝတ္ထုနိဿိတာ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ဝတ္ထုသဒ္ဓေါ- ဝတ္ထု
သဒ္ဓါသည်၊ ကရဇကာယဝိသယော- မိဘတို့၏ သုက်သွေးကြောင့်ဖြစ်သော ကိုယ်ခန္ဓာ-
ဟူသောဖြစ်ရာအနက်ဖြစ်ရှိ၏၊ ဆဗ္ဗတ္ထုဝိသယော- ခြောက်ပါးသော ဝတ္ထုရုပ်ဟူသော
ဖြစ်ရာအနက်ဖြစ်ရှိသည်၊ န- မဟုတ်၊ ဣတိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) ဣဒံ- ဤကရဇကာယ- ဟူသော
ဖြစ်ရာအနက်ရှိသည်အဖြစ်ကို၊ ကထံ- အဘယ်သာကေပါဠိဖြင့်၊ ဝိညာယတိ-
သိအပ်ပါသနည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ မေးဖွယ်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တန္တိ-
ယံ သန္ဓာယဝုတ္တံ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပန- မေးဖွယ်ကား၊ ကတ္ထ- အဘယ်
ပါဠိတော်၌၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း၊ (ဣတိ- ဤကား အမေးပုစ္ဆာတည်း၊)
သာမညဖလသုတ္တေ- (ဒီဃနိကာယ်သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂ) သာမညဖလသုတ်ပါဠိတော်၌ (ဝုတ္တံ-
ပြီ၊ ဣတိ- ဤကားအဖြေတည်း၊) သောတိ- သောဟူသည်ကား၊ ကရဇကာယော-
ဟူသည်၊ (အတ္ထတော ဘူတာနိစေဝ ဥပါဒါရူပါနိစ) ပဉ္စက္ခန္ဓဝိနိမုတ္တံ နာမရူပံ နတ္ထိတိ
ဣဒံ- နတ္ထိ- ဟူသော ဤစကားကို၊ အဓိကာရဝသေန- ဝိပဿနာရှုမှတ်ရာဌာန
အားလျော်သော အားဖြင့်၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ (ကသွာ- နည်း၊) ဟိ
(ယသွာ) အကြင်ကြောင့် အညထာ- ယင်းသို့ မဆိုဘဲ ပဉ္စက္ခန္ဓာမှ လွတ်သော နာမ်တရား
မရှိဟူ၍၊ (ဝုတ္တေ- ဆိုအပ်လသော်၊) ခန္ဓဝိနိမုတ္တံ- ခန္ဓာငါးပါးမှလွတ်သော၊ နာမံ- နိဗ္ဗာန်
ဟူသော နာမ်တရားသည်၊ အတ္ထေဝ- ရှိသည်သာတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်တည်း၊
အဝိဇ္ဇာဒိဟေတုကာတိ- ကား၊ (ဣမေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ- ဤခန္ဓာငါးပါးတို့သည်) အဝိဇ္ဇာတကျ-
ပါဒါဒိဟေတုကာ- အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါနိ- ဟူသော ဖြစ်ကြောင်းတရားရှိကုန်၏။

ဝိပဿနာပဋိပါဠိယာ ။ပ။ ဝိစရတီတိ ဣမိနာ- ဝိပဿနာ ။ပ။ ဝိစရတိ- ဟူသော
ဤစကားရပ်ဖြင့် ဗလဝိပဿနံ- အားကောင်းသော ဝိပဿနာကို၊ ဝတ္ထာ- ပြဆိုပြီး၍၊
ပုန- တဖန်၊ တဿ- ထိုယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (တဿာ-ဟု ဣတ္ထိလိင်ရုပ်ရှိလျှင် ဗလဝ
ဝိပဿနာကို စွဲဆိုရမည်) ဥဿုက္ကာပနံ စ- အားထုတ်မှု ပြုလုပ်ပုံကိုလည်းကောင်း၊
ဝိသေသာဓိဂမဉ္စ- အရဟတ္တဖိုလ်တရားထူးရရှိပုံကိုလည်းကောင်း၊ ဒသေန္တော-

ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သောတိ အာဒိ- သောအစရှိသော စကားရပ်ကို၊
 (အာစရိယော) အာဟ- ပြု ကုဓာတိ- ကား၊ ကုမသ္မိ သက္ကပဉ္စသုတ္တေ- ဤသက္ကပဉ္စသုတ်၌၊
 (ကထေသိ) စ- ဆက်ဦးအံ၊ ဧတ္ထ- ဤသက္ကပဉ္စသုတ်၌၊ ဝေဒနာဝသေန- ဝေဒနာ အနေ
 အားဖြင့်၊ ဝါ- ဝေဒနာနှင့်စပ်သောအားဖြင့်၊ အရူပကမ္မဋ္ဌာနကထနေ- နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို
 ဟောခြင်း၌၊ ကာရဏံ- အကြောင်းကို၊ ဟေဋ္ဌာ- အောက်၌၊ (ယခင်စာပိုဒ်-၃၅၉-၌)
 (မယာ- ငါသည်၊) ဝုတ္တနယမေဝ- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောနည်းရှိသည်သာတည်း၊ စ-
 ဆက်ဦးအံ၊ ယထာဝုတ္တေသု- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသမျှကုန်သော၊ တီသု- သုံးမျိုးကုန်သော၊
 (ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ်အားဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းနှလုံးသွင်းခြင်းဟူ၍ သုံးမျိုးကုန်သော)
 ကမ္မဋ္ဌာနာဘိနိဝေသေသု- ကမ္မဋ္ဌာန်းနှလုံးသွင်းခြင်းတို့တွင်၊ ဝေဒနာဝသေန- ဖြင့်၊
 ကမ္မဋ္ဌာနာဘိနိဝေသော- ခြင်းသည်၊ သုကရော- လွယ်ကူစွာပြုအပ်၏၊ (ကသ္မာ- နည်း၊)
 ဝေဒနာနံ- ဝေဒနာတို့၏၊ ဝိဘူတဘာဝတော- ထင်ရှားသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊
 ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေတံ- ပြခြင်းငှာ၊ ဖဿဝသေန ဟိတိအာဒိ- ဖဿဝသေန
 ဟိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန- သည်၊) ဝုတ္တံ- ပြီ။

နပါကဋ္ဌ ဟောတိတိက္ကဒံ- နပါကဋ္ဌ ဟောတိ-ဟူသော ဤစကားကို သက္ကပမုခါနံ-
 သိကြားမင်း အကြီးအမှူးရှိကုန်သော၊ တေသံ ဒေဝါနံ- ထိုနတ်တို့အား၊ ဝေဒနာ- ဝေဒနာ
 သည်၊ ဝိဘူတာ- ထင်ရှားသည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ ဥပဋ္ဌာတိ ယထာ- ထင်ပေါ်လာသကဲ့သို့
 (ဧဝံ- ဤအတူ၊) ဣတရဒ္ဓယံ- ဝေဒနာမှ တပါးသော ဖဿ၊ ဝိညာဏ်တရားနှစ်ပါး
 အပေါင်းသည်၊ ဝိဘူတံ- ထင်ရှားသည်၊ ဟုတ္တာ- ၍၊ န ဥပဋ္ဌာတိ- မထင်ပေါ်လာ၊
 ဣတိကတ္တာ- ဤသို့ရည်ရွယ်မှုပြု၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ စ- ဤမျှမကသေး၊
 ဝေဒနာယဇေဝ- ဝေဒနာ၏သာလျှင်၊ နေသံ- ထိုနတ်တို့၏၊ ဝိဘူတဘာဝေါ- ထင်ရှားသည်
 အဖြစ်သည်၊ ဧတ္ထ- ဤသက္ကပဉ္စသုတ်၌၊ ဝေဒနာမုခေနေဝ- ဝေဒနာကို အဦးအစပြုသဖြင့်
 သာလျှင်၊ ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒေသနာယ- ဒေသနာတော်၏၊ ဝါ- ကို၊
 အာရဒ္ဓတ္တာ- အားထုတ်အပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဟောတိ) ဝေဒနာနံ ဥပ္ပတ္တိယာ
 ပါကဋ္ဌတာယာ တိက္ကဒံ- တာယ- ဟူသောစကားကို၊ သုခဒုက္ခဝေဒနာနံ- သုခဝေဒနာ
 ဒုက္ခဝေဒနာတို့၏၊ ဝသေန- အလိုအားဖြင့်၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ၊
 တာသံ- ထိုသုခဒုက္ခ ဝေဒနာတို့၏၊ ပဝတ္တိ- ဖြစ်ပေါ်လာပုံသည်၊ ဩဠာရိကာ-
 ရုန့်ရင်းပေါ်လွင်၏၊ ဣတရာယ- ထိုဝေဒနာနှစ်မျိုးမှ တပါးသော ဥပေက္ခာဝေဒနာ၏၊
 (ပဝတ္တိ- သည်၊ ဩဠာရိကာ- သည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊) ဝါ- တနည်းကား၊ တဒုဘယဂ္ဂ-

သုတ်]

ဝေဒနာကမ္မဋ္ဌာနအဖွင့်

၂၁၁

ဟဏမုနေ- ထိုသုခဒုက္ခဝေဒနာ နှစ်မျိုးစုံကို ယူခြင်းကို အဦးအစပြုခြင်းဖြင့် (ဣတရာယ- ဥပေက္ခာဝေဒနာ၏။ ဝါ- ကျိ) ဂဟေတဗ္ဗတ္တာ- ယူထိုက်သည် အဖြစ်ကြောင့် ဣတရာယပိ- ၏လည်း။ ပဝတ္တိ- သည်။ ဝိညူနံ- ပညာရှိတို့၏။ (ဉာဏေ- ဉာဏ်၌) ပါကဋ္ဌာဇေ- ထင်ရှားသည်သာတည်း။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်။ သုခဒုက္ခဝေဒနာနဉ္စိတိ- ဟူ၍။ ဝိသေသဂ္ဂဟဏံ- အထူးအားဖြင့် ယူခြင်းသည်။ (ဟောတိ)

ယဒါ သုခံ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိအာဒိ- ယဒါ သုခံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ-ဟူသော စကားသည်။ သုခ- ဝေဒနာယ- ၏။ ပါကဋ္ဌဘာဝဝိဘာဝနံ- ထင်ရှားသည် အဖြစ်ကို ထင်ရှားပြသော စကား တည်း။ တယိဒံ- ထို ယဒါ သုခံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ-ဟူသောစကားကို၊ အသမာဟိတဘူမိဝသေန- တည်ကြည်သော သမာဓိမရှိသေးသော ဝေဒနာဖြစ်ပုံ အခိုက်အတန့် အဆင့်အတန်း အနေအားဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိသင့်၏။ တတ္ထ- ထို ယဒါ သုခံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ-အစရှိသော စကားရပ်၌၊ သကလသရီရံ ခေါဘေန္တန္တိအာဒိနာ- ခေါဘေန္တန္တိ-အစရှိသော စကားရပ်ဖြင့်၊ ပဝတ္တိဩဋ္ဌာရိကတာယ- ဝေဒနာဖြစ်မှု၏ ရှန်ရင်းပေါ်လွင်သည် အဖြစ်ကြောင့် ဧတံသုခံ- ဤသုခဝေဒနာသည်။ အဂ္ဂပသန္တသဘာဝံ- မငြိမ်းအေးခြင်းသဘောရှိသည်။ ကာမံ- (ဟောတိ)- အကယ်၍ ကားဖြစ်ပေ၏။ ပန- ထိုသို့ပင်ဖြစ်ပါသော်လည်း။ (ဧတံ သုခံ- သည်။) သာတလက္ခဏာတာယ- သာယာဖွယ်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိသည် အဖြစ်ဖြင့်၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေစ- သမ္ပယုတ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ နိဿယဉ္စ- မှီရာကရဇကာယကိုလည်းကောင်း၊ အနုဂ္ဂဏန္တမေဝ- ချီးမြှောက်လျက်သာလျှင်၊ ပဝတ္တတိ- ဖြစ်၏။ ဣတိ- ဤအနက်သဘောကို၊ (အာစရိယော) ဒသေတိ- ပြတော်မူ၏။ ယဒါ ဒုက္ခံ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိအာဒိသုပိ- ယဒါ ဒုက္ခံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ-အစရှိသော စကားရပ် တို့၌လည်း။ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန- ယဒါ သုခံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ-အစရှိသော စကားရပ်တို့၌ ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကို ပြောင်းပြန်ပြန်ခြင်းအားဖြင့်၊ အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိပါလေ။

ဒုန္နိပနာတိ- ကား၊ (အဒုက္ခမသုခါ- သည်) ဉာဏေန- ဉာဏ်ဖြင့် ဒီပေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ အသက္ကုဏေယျာ- မစွမ်းနိုင်သည်။ ဒုဗ္ဗိညေယျာ- ခက်ခဲစွာ သိအပ်သည်။ (ဟောတိ) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- ဆိုလိုရင်း အနက်တည်း။ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အန္တကာရာ အဘိဘူတာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အန္တကာရာတိ- ကား၊ (အဒုက္ခ- မသုခါ- သည်) အန္တကာရာတသဒိသီ- အမိုက်မှောင်ထဲရောက်ရသည်နှင့်တူသည်။

ဇာနိတုကာမေစ- သိခြင်းငှာအလိုရှိသော သူတို့ကိုလည်း၊ အန္တကာရိနိ- မမြင်စမ်းတမ်း

ကန်းအောင်ပြုတတ်သည်။ (ဟောတိ) ပုဗ္ဗာပရံ- ရှေ့နောက်နေရာဌာနနှစ်ခုကို၊ သမံ- ညီညာအောင်၊ သုကရေ- ကောင်းစွာပြုအပ်သော၊ သုပလက္ခိတမဂ္ဂဝသေန- ကောင်းစွာ မှတ်သားအပ်ပြီးသော လမ်းကြောင်းအဖြစ်ဖြင့်၊ ပါသာဏာတလေ- ကျောက်ဖျာအပြင်၌၊ မိဂဂတမဂ္ဂေါ- သမင်သွားအပ်သော လမ်းကြောင်းကို၊ အနုမိနိတဗ္ဗောဝိယ- မှန်းဆနိုင် သကဲ့သို့၊ (တထာ- ထို့အတူ) ဣဌာနိဌာရမ္မဏေသု- ဣဌာရုံ အနိဌာရုံတို့၌၊ သုဒုက္ခာ- နုဘဝနေဟိ- သုခဝေဒနာခံစားခြင်း၊ ဒုက္ခဝေဒနာခံစားခြင်းတို့ဖြင့်၊ မဇ္ဈတ္တာရမ္မဏေသု- အလယ်အလတ်သဘောရှိသော အာရုံတို့၌၊ (အဒုက္ခမသုခဝေဒနာနုဘဝနဿ- အဒုက္ခမသုခဝေဒနာခံစားခြင်း၏၊ ဝါ- ကို) အနုမိနိတဗ္ဗတာယ- နှိုင်းချိန်မှန်းဆနိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့် သာ သုဒုက္ခာနံ ။ပ။ ပါကဋ္ဌာ ဟောတိတိ- ဟောတိ-ဟူ၍၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ယထာတိအာဒိ- ယထာအစရှိသော၊ (ယံဝစနံ- အကြင်စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံဝစနံ- ထိုစကားကို၊ (အာစရိယော- သည်) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ။

နယတော ဂဏန္တဿာတိ ဧတ္ထ- နယတော ဂဏန္တဿဟူသော ဤပါဌ်၌၊ အယံ- ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သည်ကာ၊ နယော- နည်းတည်း၊ **ယသ္မာ**^၁- အကြင်ကြောင့် (သုဒုက္ခ- ဝေဒနာယ- သုခဝေဒနာ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ၏၊ ဝါ- သည်) ဣဌာနိဌာဝိသယာယ- ဣဌအနိဌ ဟူသော အာရုံရှိသော၊ အာရမ္မဏုပလဒ္ဓိယာ- အာရုံကို ရယူခြင်းဖြင့်၊ အနုဘဝနတော- အာရုံကို ခံစားသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ နိဌမဇ္ဈတ္တဝိသယဥပလဒ္ဓိ- ဣဌမဇ္ဈတ္တမဟုတ်သော

၁။ ယသ္မာ ဣဌာ ။ပ။ တထာရူပနီ ။ ။ သုခဝေဒနာ၏ သာယာဖွယ်ဖြစ်ခြင်း သဘောနှင့် ဒုက္ခဝေဒနာ၏ သာယာဖွယ်မဖြစ်ခြင်း သဘောတို့ကို ပယ်ရှားကာ အလယ်အလတ် သဘော အားဖြင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာသည် အဒုက္ခမသုခဝေဒနာဖြစ်သည်ဟု မိဂပဒဝလဉ္စန နည်းအားဖြင့် ယူမှသာ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာသည် ထင်ရှား၏၊ (နယတော ဂဏန္တဿ ပါကဋ္ဌာ ဟောတိ) ဟူ၍ အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။ ယင်းသို့သော “နယတော ဂဏန္တဿ”ဟူသော အဋ္ဌကထာ စကားကို “ယသ္မာ ဣဌာနိဌာဝိသယာယ”စသည်ဖြင့် နိကာယဖွင့်သည်။ ထိုနိကာ အဖွင့်ဝါကျများမှာ ပါဠိပျက်ယွင်း ကျပျောက်ခြင်းတို့ကြောင့် အနက်ဖော်ခက်၏။ “ယော ပန” အစရှိသော ဝါကျ၌ “ယော” ၏ စပ်ရာ ကိရိယာပုဒ်ပင် မရှိတော့၍ “အနုဘဝတိ”ဟူသော ကိရိယာပုဒ် ဖြစ်သင့် သည်ဟု ယူဆကာ ထိုကိရိယာပုဒ်ထည့်စွက်၍ ပြင်သင့်သမျှကို ပြင်ဆင်ကာ အတတ်နိုင်ဆုံး အဓိပ္ပာယ်ကောင်းအောင် စဉ်းစား၍ အနက်ပေးလိုက်ပါ၏။ သို့သော် ဤနိကာဝါကျနှင့် တိုက်ဆိုင်ကြည့်ရန်အတွက်၊ အလားတူအခြားသုတ်များမှ ဤအဖွင့်ဝါကျမျိုးကို ရှာမရသောကြောင့် မိမိကိုယ်တိုင်ပင် ကျေနပ် နှစ်သက်မှု မရှိသေးပါ။ ပညာရှင်တို့ ထပ်မံစိစစ်ရန် လိုပါသေးသည်။

သုတ်]

ဝေဒနာကမ္မဋ္ဌာနအဖွင့်

၂၁၃

အာရုံကို ရယူခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ တာယ- ထိုအဒုက္ခမ သုခါဝေဒနာသည်၊ နိရနုဘဝနာယ- အာရုံကို မခံစားခြင်းသဘောသည်၊ နဘဝိတဗ္ဗ- မဖြစ်သင့်၊ တတ္ထ (တဿာ)- ထိုမဇ္ဈတ္တာရုံကို၊ ယံ အနုဘဝနံ- အကြင် ခံစားခြင်း သဘောသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏။) သာ- ထို မဇ္ဈတ္တာရုံကို ခံစားခြင်းသဘောသည်၊ အဒုက္ခမသုခါ- အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာတည်း၊ [သုခဒုက္ခဝေဒနာ နှစ်မျိုးက ကုဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံ မဟုတ်သော ကုဋ္ဌာရုံနှင့် အနိဋ္ဌာရုံကို ခံစားခြင်းကြောင့်၊ ကုဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံကို ခံစားသော ဝေဒနာသည် အဒုက္ခမသုခ ဝေဒနာဖြစ်သည်ဟူလို၊ တထာ- ထိုကုဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံကို ခံစားခြင်းအားဖြင့် အနုပလတ္တမာနံ- မရအပ်သော၊ ရူပါဒိအနုဘုယျမာနံ- မဇ္ဈတ္တဖြစ်သော ရူပါရုံအစရှိသည်ကို ခံစားသော (ဓမ္မဇာတံ- အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ သဘောတရားကို) ဒိဋ္ဌိ- တွေ့မြင်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍) ဥပလတ္တတိ- ရအပ်၏၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ (ယော- အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်) တဗ္ဗိသယဝိညာဏပ္ပဝတ္တိယံ- ထိုမဇ္ဈတ္တအာရုံရှိသော ဝိညာဏ်ဖြစ်ရာ အခါ၌၊ မဇ္ဈတ္တာရမ္မဏံ- မဇ္ဈတ္တာရုံကို (အနုဘဝတိ- ခံစား၏) တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ တေန- ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အနုဘုယျမာနေန- မဇ္ဈတ္တာရုံကို မခံစားသူသည်၊ နဘဝိတဗ္ဗ- မဖြစ်နိုင်။

ဟိ- မှန်၏၊ ဥပလတ္တိဘာဝတော- အာရုံကိုရယူသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အနု- ဘဝမာနာ- မဇ္ဈတ္တာရုံကို ခံစားသော အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာသည်၊ မဇ္ဈတ္တဝိသယုပလတ္တိ- မဇ္ဈတ္တာရုံကို ရယူခြင်းရှိ၏ဟူ၍၊ ဝတ္တံ- ပြောဆိုခြင်းငှာ၊ သက္ကာ- တတ်ကောင်း၏၊ ပန- ထို့အပြင်၊ ကုဋ္ဌာနိဋ္ဌဝိသယုပလတ္တိဝိသယံ- ကုဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံရှိ၍ ရအပ်သောဖြစ်ရာ အာရုံရှိပါလျက်၊ နိရနုဘဝနံ- ယင်းကုဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံကို ခံစားခြင်းမရှိသော၊ တံ (ဓမ္မဇာတံ)- ထိုအဒုက္ခမသုခါဝေဒနာသဘောတရားကို၊ အနုပလတ္တိသဘာဝမေဝ- ကုဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံကို ရယူခြင်းမရှိသည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍) ဒိဋ္ဌိ- တွေ့မြင်အပ်၏၊ တံ (ဓမ္မဇာတံ)- ထိုအဒုက္ခမသုခါဝေဒနာဟူသော သဘောတရားသည်၊ တထာရူပံ- ထိုသို့သော မဇ္ဈာရုံကို ရယူခံစားခြင်းသဘောရှိ၏၊ ဣတိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) နိဝတ္တေတွာတိ- နိဝတ္တေတွာ ဟူသည်ကား၊ (အရူပကမ္မဋ္ဌာနံ- နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဝေဒနာဝသေန- ဝေဒနာ အနေအားဖြင့်၊ ဝါ- ဝေဒနာနှင့် စပ်သောအားဖြင့်) နီဟရိတွာ- ထုတ်နုတ်၍၊ သောမန- သမ္မာဟန္တိအာဒိနာ- သောမနဿမ္မာဟံအစရှိသည်ဖြင့်၊ သမာနဇာတိယမ္ပိ- တူသော နာမ်တရား အမျိုးဇာတ်၌လည်း၊ (အမျိုးဇာတ်ထဲကလည်း) ဘိန္ဒုန္တော- ခွဲထုတ်လျက်၊ အညေဟိ- ဝေဒနာမှ အခြားကုန်သော၊ အရူပဓမ္မေဟိ- နာမ်တရားတို့မှ၊ ဝိဝေစေတွာ-

ကင်းကွာစေ၍၊ ဝါ- ခွဲခါ၍၊ အသံသဋ္ဌိ- (အခြားသောနာမ်တရားတို့နှင့်) မရောနှောသည်ကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ (ဒေသေသိ- ပြတော်မူပြီ) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- တည်း။

စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ရူပကမ္မဋ္ဌာနံ- ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ကထေတွာ- ဟောတော်မူပြီး၍၊ အရူပကမ္မဋ္ဌာနံ- ကို၊ ဝေဒနာဝသေန- ဖြင့်၊ နိဝတ္တေတွာ- အခြားသောနာမ် တရားတွေထဲက သီးခြားခွဲထုတ်၍၊ အယံ ဒေသနာ- ဤဟောကြားအပ်သော တရားတော်သည်၊ တထာဝရဓမ္မဗုဒ္ဓပုဂ္ဂလာပေက္ခာယ- ထိုသီးခြားခွဲထုတ်၍ ဟောကြားခြင်းအားဖြင့်၊ ဆုံးမထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ရှုငဲ့ခြင်းအားဖြင့်၊ သုတ္တန္တရေသုပိ- အခြားသော သုတ္တန်တို့၌လည်း၊ အာဂတာဇဝ- လာသည် (ပါရှိသည်) သာတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော အနက်သဘောကို၊ ဒေသေန္တော- ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာ ဆရာသည်၊ နကေဝ- လန္တိအာဒိ- နကေဝလံ အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ အာဟ- မိန့်တော်မူပြီ၊ တတ္ထ- ထို နကေဝလံအစရှိသော စကားရပ်၌၊ မဟာသတိပဋ္ဌာနေ- မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်၌၊ တထာ- ထိုနာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဝေဒနာအနေအားဖြင့် သီးခြားခွဲထုတ်ခြင်းဖြင့် ဒေသနာယ- ဟောတော်မူအပ်သော တရားတော်၏၊ အာဂတာဘဝေါ- လာသည်အဖြစ်သည်၊ အနန္တရမေဝ- ဤသက္ကပဉ္စသုတ်၏ အခြားမဲ့တဆက်တည်းပင်၊ အာဝိဘဝိဿတိ- ထင်ရှားဖြစ်ပါလတ္တံ့၊ မဇ္ဈိမနိကာယေ- မဇ္ဈိမနိကာယ်၌၊ သတိပဋ္ဌာနဒေသနာပိ- သတိပဋ္ဌာနဒေသနာတော်သည်လည်း၊ တာဒိသီဇဝ- ထိုမဟာသတိပဋ္ဌာနဒေသနာ အလားတူရှုအပ်သည်သာ၊

(မဇ္ဈိမနိကာယေ- ၌) စူဠတဏှာသင်္ခယေ- စူဠတဏှာသင်္ခယသုတ်၌၊ (အာဂတံ- ၌စပ်) ဒေဝါနမိန္ဒ- နတ်တို့ဘုရင်သိကြားမင်း၊ ဘိက္ခုနော- ရဟန်းသည်၊ ဇဝံ- ဤသို့၊ သုတံ- ကြားနာအပ်ဖူးသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ (ကိန္တိ- အဘယ်သို့၊ သုတံ- သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်သနည်း) သဗ္ဗေ- အားလုံးကဲ့သော၊ ဓမ္မာ- ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးတို့သည်၊ အဘိနိဝေသာယ- (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် ငါ့ဟာ ငါ့ဥစ္စာ ငါ့ငါယူ၍) စွဲမြဲစွာ နှလုံးသွင်းခြင်းငှာ၊ န အလံ- မသင့်လျော်ကုန်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (သုတံ- သည်၊ ဟောတိ- ၏) သော- ထိုရဟန်းသည် သဗ္ဗေ- အားလုံးသော၊ ဓမ္မံ- ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတရားကို အဘိဇာနာတိ- (အနိစ္စ-ဒုက္ခ အနတ္တဟု) အထူးအားဖြင့် သိ၏၊ သဗ္ဗံ- သော၊ ဓမ္မံ- ကို၊ အဘိညာယ- အထူးအားဖြင့် သိပြီး၍၊ သဗ္ဗံ- သော၊ ဓမ္မံ- ကို၊ ပရိဇာနာတိ- ပိုင်းခြား၍ သိ၏၊ သဗ္ဗံ- သော၊ ဓမ္မံ- ကို၊ ပရိညာယ- ပိုင်းခြားသိပြီး၍၊ သုခံဝါ- သုခသော်လည်းဖြစ်သော၊ ဒုက္ခံဝါ- ဒုက္ခသော်လည်း ဖြစ်သော၊ အဒုက္ခမသုခံဝါ- ဒုက္ခလည်းမဟုတ် သုခလည်း မဟုတ်သော

သုတ်]

ဝေဒနာကမ္မဋ္ဌာနအဖွင့်

၂၁၅

ဥပေက္ခာဝေဒနာ သော်လည်းဖြစ်သော၊ ယံ ကိစ္ဆိ- ကြွင်းမဲ့ဥသု အားလုံးစုံသော၊ ဝေဒနံ- ဝေဒနာကို၊ ဝေဒေတိ- ခံစားအံ့၊ သော- ထိုရဟန်းသည်၊ တာသု ဝေဒနာသု- ထိုသုခ၊ ဒုက္ခ အဒုက္ခမသုခါ ဝေဒနာတို့၌၊ အနိစ္စနုပဿီ- အနိစ္စဟု အဖန်ဖန်ရှုလျက်၊ ဝိဟရတိ- နေ၏၊ ဝိရာဂါနုပဿီ- သင်္ခါရ တို့၏ ကုန်ခန်းပျက်စီးခြင်း သင်္ခါရအားလုံး ကုန်ဆုံး ပျက်စီးရာ နိဗ္ဗာန်အနေအားဖြင့်ရှုလျက်၊ ဝိဟရတိ- နေ၏၊ ဣတိအာဒိနာ- ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့်၊ အာဂတံ- လာ၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အရူပကမ္မဋ္ဌာနံ ။ပ။ ဒဿေသီတိ- ဒဿေသီဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ။

ပန- ထိုမှတပါး၊ မဟာတဏှာသင်္ခယေ- မဟာတဏှာသင်္ခယသုတ်၌၊ သော- ထိုရဟန်းသည်၊ ဧဝံ- ဤသို့ဟောတော်မူပြီးသည်အတိုင်း၊ အနုရောဓိရောဓိပ္ပဟိနော- ပယ်အပ်ပြီးသော ချစ်ခင်မှုရာဂနှင့် မုန်းမှု ဒေါသရှိသည်၊ ဝါ- ရာဂဒေါသကို ပယ်ပြီးသည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) သုခံဝါ- သော၊ ဒုက္ခံ ဝါ- သော၊ အဒုက္ခမသုခံဝါ- သော၊ ယံကိစ္ဆိ- အားလုံးစုံသော၊ ဝေဒနံ- ဝေဒနာကို၊ ဝေဒေတိ- ခံစား၏၊ သော- ထိုရဟန်းသည်၊ တံ ဝေဒနံ- ထိုသုခ၊ ဒုက္ခ၊ အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာကို၊ နာဘိနန္ဒတိ- တဏှာဖြင့် မနှစ်သက်၊ နာဘိဝဒတိ- ချမ်းသာပါပေစွာ၊ ကောင်းပါပေစွာ အစရှိသော စကားတို့ကို တဏှာဖြင့် မမြှောက်ဆို၊ အဇ္ဈောသာယ- တဏှာဖြင့် မျိုချသကဲ့သို့ အပြီးသတ် သိမ်းပိုက်မှုပြုသော အားဖြင့်၊ န တိဋ္ဌတိ- မရပ်တည်၊ တဿ- ထိုရဟန်းသည်၊ တံ ဝေဒနံ- ကို၊ အနဘိ- နန္ဒတော- တဏှာဖြင့် မနှစ်သက်လသော်၊ အနဘိဝဒတော- ကောင်းပါပေစွာ အစရှိသော စကားကို တဏှာဖြင့် မမြှောက်ဆိုလသော်၊ အဇ္ဈောသာယ- ဖြင့်၊ နတိဋ္ဌတော- မရပ်တည် လသော်၊ ဝေဒနာသု- တို့၌၊ ယာနန္တိ- အကြင်ချစ်ခင်နှစ်သက်သော ရာဂသည်၊ (အတ္ထိ) သာ (နန္တိ)- ထိုချစ်ခင်နှစ်သက်သော ရာဂသည်၊ နိရုဇ္ဈတိ- ချုပ်၏၊ ဣတိအာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့်၊ အာဂတံ- လာပြီ၊ စူဠဝေဒလ္လေ- စူဠဝေဒလ္လသုတ်၌၊ အယေျ- အရှင်မ၊ ဝေဒနာ- တို့သည်၊ ကတိ- အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း၊ ဣတိအာဒိနာ- ဖြင့်၊ အာဂတံ- ပြီ။

မဟာဝေဒလ္လေ- ၌၊ အာဝုသော- ငါ့ရှင် ဝေဒနာတိ- ဝေဒနာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏၊ အာဝုသော- ငါ့ရှင်၊ ကိတ္တာဝတာ- အဘယ်မျှအတိုင်းအတာရှိသော အနက်ကြောင့်၊ ဝေဒနာတိ- ဝေဒနာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်ပါသည်။ ဣတိအာဒိနာ- ဖြင့် အာဂတံ- ပြီ၊ ဧဝံ- ဤနည်းတူ၊ ရဋ္ဌပါလသုတ္တာဒီသုပိ- ရဋ္ဌပါလသုတ် အစရှိသည်တို့၌လည်း၊ ဝေဒနာကမ္မဋ္ဌာနဿ- ဝေဒနာကမ္မဋ္ဌာန်း၏၊ အာဂတဋ္ဌာနံ- လာရာ (ဟောတော်မူအပ်ရာ)

ဌာနကို ဥဒ္ဓရိတွာ- ထုတ်ဆောင်၍၊ ဝတ္ထုဗွံ- ဆိုသင့်၏။ ပဌမံ ရူပကမ္မဋ္ဌာနံ ကထေတွာတိ- တွာဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ၊ ဧတ္ထ- ဤသက္ကပဉ္စသုတ်၌၊ တံ- ထိုရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ကထံ- အဘယ်သို့သော အခြင်း အရာအားဖြင့်၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) ကထိတံ- ဟောတော်မူအပ်ပါသည်။ ဣတိ- ဤသို့မေးဖွယ် ရှိသောကြောင့်၊ ရူပကမ္မဋ္ဌာနန္တိအာဒိ- ရူပကမ္မဋ္ဌာနံ အစရှိသည်ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ရူပကမ္မဋ္ဌာနံ- ကို) သံခိတ္တံ- အကျဉ်းချုံး အပ်ပြီ၊ ကထံ- အဘယ်နည်း အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ သံခိတ္တံ- အကျဉ်းချုံးအပ်ပါသည်။ ဝေဒနာယ- ဝေဒနာ၏၊ အာရမ္မဏမတ္တကံယေဝ- အာရုံမျှကိုသာလျှင်၊ (ဒဿေတွာ- ပြ၍၊ သံခိတ္တံ- ပြီ။)

ယေဘုယျေန- များသောအားဖြင့်၊ ဝေဒနာ- ဝေဒနာသည်၊ ပဉ္စဒွါရဝသေန- စက္ခုဒွါရအစရှိသော ငါးပါးသော ဒွါရနှင့်စပ်သောအားဖြင့်၊ ပဝတ္တနတော- ဖြစ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ရူပဓမ္မာရမ္မဏာ- ရုပ်တရားဟူသော အာရုံရှိ၏၊ တေန စ- ထို့ကြောင့်လည်း၊ အဿာ- ထိုဝေဒနာ၏၊ အာရမ္မဏံ- အာရုံသည်၊ ပုရိမသိဒ္ဓံဧဝ- ရှေး၌ဟောမှုကိစ္စ ပြီးစီးခြင်း ရှိသည်သာတည်း၊ [သိဒ္ဓါဟု အာကာရန္တ ကုတ္တိလိင်ရှိနေသည်ကို နိဂ္ဂဟိတန္တ ပြင်လိုက်၏] ဣတိ- ထို့ကြောင့် ဝေဒနံ- ကို ဝေဒန္တေန- ဟောတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား သည်၊ တဿာ- ထိုဝေဒနာ၏၊ အာရမ္မဏဓမ္မာ- အာရုံတရားတို့သည်၊ အတ္တတော- သက်ရောက်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့်၊ ပဌမတရံ- ရှေးဦးစွာ (ဘဂဝတာ) ဂဟိတာ ဧဝနာမ- ယူအပ် (ဟောအပ်) ပြီးမည်ကုန်သည်သာလျှင်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ- ဤသို့သော၊ ဣမာယ အတ္တာပတ္တိယာ- ဤအနက်အဓိပ္ပာယ် သက်ရောက်ခြင်း အားဖြင့် ဧတ္ထ- ဤသက္ကပဉ္စသုတ်၌၊ ရူပကမ္မဋ္ဌာနဿေဝ- ၏သာလျှင်၊ ဝါ- ကိုသာလျှင်၊ ပဌမံ- ရှေးဦးစွာ၊ ဂဟိတတာ- ယူအပ်ပြီးသည်အဖြစ်ကို၊ ဇောတိတာ- ထွန်းပြအပ်ပြီ၊ (တိုက်ရိုက်ယူအပ်သည် မဟုတ်ဘဲ ယူရန်အရိပ်အရောင် အရိပ်အမြွက် ပြအပ်ပြီ ကသွာ- အဘယ်ကြောင့်၊ ပဌမံ- စွာ၊ ဂဟိတတာ- ကို၊ ဇောတိတာ- ထွန်းပြအပ်သည်။ ဣတိ- ဤကား အမေးတည်း၊ ရူပကမ္မဋ္ဌာနဿ- ၏၊ ဝါ- ကို) သရူပေနေဝ- သရုပ်သကောင် အားဖြင့်သာလျှင်၊ နဂဟိတတ္တာ- မယူအပ်၊ (မဟောအပ်) သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဌမံ- စွာ၊ ဂဟိတတာ- ကို၊ ဇောတိတာ- ပြီ၊ ဣတိ- ဤကား အဖြေတည်း။ တေန- ထို့ကြောင့် တသွာ ပါဠိယံ နာရဋ္ဌံ ဘဝိဿတီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

၃၆၀။ ဒွိဟိ ကောဋ္ဌာသေဟီတိ- ကား၊ (ဒွိဟိ- နှစ်မျိုးကုန်သော၊) သေဝိတဗ္ဗာ သေဝိတဗ္ဗဘာဂေဟိ- မှီဝဲထိုက်သော သောမနဿနှင့် မမှီဝဲထိုက်သော သောမနဿ

သုတ်]

ဝေဒနာကမ္မဋ္ဌာနအဖွင့်

၂၁၇

ဟူသော အဖို့အစုတို့ဖြင့်၊ (ဝဒါမိ) ဧဝရူပန္တိ- ကား၊ ယံ- အကြင်သောမနဿသည်၊
 အကုသလာနံ- အကုသိုလ်တို့၏၊ အဘိဗုဒ္ဓိယာစ- တိုးပွားခြင်းငှာလည်းကောင်း၊
 ကုသလာနံ- ကုသိုလ်တရားတို့၏၊ ပရိဟာနာယစ- ဆုတ်ယုတ်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊
 သံဝတ္တတိ- ဖြစ်၏၊ ဧဝရူပံ- ဤသို့သဘောရှိသော (ဤသို့အကုသိုလ်တို့ တိုးပွားခြင်း၊
 ကုသိုလ် တရားတို့ဆုတ်ယုတ်ခြင်းငှာ ဖြစ်ခြင်းသဘောရှိသော၊ သောမနဿံ-
 သောမနဿကို၊ နသေဝိတဗ္ဗံ- မမှီဝဲသင့်၊ ဝါ- မဖြစ်စေသင့်၊) ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ တံ-
 ထိုသောမနဿကို၊ (အကုသိုလ်တရားတိုးပွားခြင်း၊ ကုသိုလ်တရားဆုတ်ယုတ်ခြင်းငှာ
 ဖြစ်ခြင်းသဘောရှိသော ထိုသောမနဿကို) ကာမူပသဉ္စိတတာယ- ဝတ္ထုကာမ၊
 ကိလေသကာမတို့နှင့် ဆက်စပ် နေသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဂေဟနိဿိတန္တိ- ကာမဂုဏ်
 ဟူသော အိမ်၌ မှီတွယ်နေသော သောမနဿဟူ၍၊ ဥစ္စတိ- ဆိုအပ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်
 ဂေဟသိတသောမနဿန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြု ဣဋ္ဌာနန္တိ- ကား၊ ပိယာနံ-
 ချစ်ခင်အပ်ကုန်သော၊ ကန္တာနန္တိ- ကား၊ ကမနိယာနံ- နှစ်သက်အပ်ကုန်သော၊ မနာပါနန္တိ-
 ကား၊ မနဝဇနကာနံ- စိတ်ကို တိုးပွားစေတတ်ကုန်သော၊ တတောဧဝ- ထိုသို့စိတ်ကို
 တိုးပွားစေတတ်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ မနော- စိတ်ကို၊ ရမေန္တိ- ပျော်မွေ့စေကုန်၏၊
 ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ မနောရမာနံ- မနောရမမည်ကုန်သော၊ လောကာမိသပဋိသယုတ္တာ-
 နန္တိ- ကား၊ တဏှာသန္နိဿိတာနံ- တဏှာကို မှီတွယ်နေကုန်သော၊ ကာမူပသဉ္စိတာနံ-
 ကိလေသကာမနှင့် ဆက်စပ်ကုန်သော၊ (ရူပါနံ- ရူပါရုံတို့ကို၊)

ပဋိလာဘတော သမနုပဿတောတိ- ကား၊ အဟော- ဪ အံ့၊ အံ့ကောင်းပေစွာ၊
 မယာ- ငါသည်၊ ဣမာနိ- ဤရူပါရုံအစရှိသည်တို့ကို၊ လဒ္ဓါနိ- ရအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-
 ဤသို့၊ ယထာလဒ္ဓါနိ- ရအပ်ပြီးသမျှကုန်သော၊ ရူပါရမ္မဏာဒိနိ- ရူပါရုံ အစရှိသည်တို့ကို၊
 အဿာဒယတော- သာယာသောသူ၏ (သန္တာနေ- ခန္တာအစဉ်၌၊ သောမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ)
 အတိတန္တိ- ကား၊ အတိက္ကန္တံ- လွန်ခဲ့ပြီးသော၊ နိရုဒ္ဓန္တိ- ကား၊ နိရောဓပွတ္တံ- ချုပ်ခြင်းသို့
 ရောက်ပြီးသော၊ ဝိပရိဏတန္တိ- ကား၊ သဘာဝဝိဂမေန- ပင်ကိုသဘောမှ ကင်းခြင်း
 အားဖြင့် ဝိဂတံ- ကင်းကွာပြီးသော၊ (ရူပံ- ရူပါရုံကို) သမနုဿရတောတိ- ကား၊ အဿာ-
 ဒနဝသေန- သာယာခြင်းအနေအားဖြင့်၊ အနုစိန္တယတော- အဖန်ဖန် ကြံတွေးသော
 သူ၏၊ (သန္တာနေ) ဂေဟသိတန္တိ- ကား၊ ကာမဂုဏ်နိဿိတံ- (ရူပါရုံအစ ရှိသော)
 ကာမဂုဏ်၌ မှီသော၊ ဟိ- မှန်၏၊ ဝါ- ကာမဂုဏ်ကို ဂေဟဟု ခေါ်ဆိုရခြင်း
 အကြောင်းကား၊ ကာမဂုဏာ- ရူပါရုံအစရှိသော လိုလားနှစ်သက် တပ်မက်ဖွယ်

အာရုံအနှောင်အဖွဲ့တို့ကို၊ ကာမရာဂဿ- ကာမရာဂ၏၊ ဂေဟသဒိသတ္တာ- အိမ်နှင့် တူသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣဓ- ဤဂေဟသိတသဒ္ဓါ၌၊ ဂေဟန္တိ- အိမ်ဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတံ- အလိုရှိအပ်၏။

ဧဝရူပန္တိ- ကား၊ ယံ- အကြင်သောမနဿသည်၊ အကုသလာနံ- တို့၏၊ ပရိဟာ- နာယစ- ငှာလည်းကောင်း၊ ကုသလာနံ- တို့၏၊ အဘိဗုဒ္ဓိယာစ- ကောင်း၊ သံဝတ္တတိ- ၏၊ ဧဝရူပံ- သော၊ (ဤသို့အကုသိုလ်တရားတို့၏ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း၊ ကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွားခြင်းငှာ ဖြစ်ခြင်းသဘောရှိသော၊ သောမနဿံ- ကို၊ သေဝိတဗ္ဗံ- မှီဝဲသင့်၏၊ ဝါ- ဖြစ်ပွားစေသင့်၏။) ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ တံ- ထိုသောမနဿသည်၊ (အကုသိုလ်တရားတို့ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း၊ ကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွားခြင်းငှာ ဖြစ်ခြင်း သဘောရှိသော ထိုသောမန- ဿသည်၊) ပဗ္ဗဇ္ဇာဒိဝသေန- ရဟန်းအဖြစ်အစရှိသော တရားတို့အနေအားဖြင့်၊ ပဝတ္တိယာ- ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ နေက္ခမ္မူပသဉ္စိတံ- အိမ်အနှောင်အဖွဲ့မှ ထွက်ခွါကြောင်း တရားနှင့် ဆက်စပ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ နေက္ခမ္မသိတံ သောမနဿန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဣဒါနိ- သောမနဿ အရ နေက္ခမ္မသိတကို ယူရမည်အဖြစ် (အဘိဓေယျတ္ထ)ကို ဖွင့်ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ တံ- ထိုနေက္ခမ္မသိတသောမနဿကို၊ ပါဠိဝသေနဝ- ပါဠိတော်သာမက အနေအားဖြင့်သာလျှင်၊ ဒသေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ တတ္ထ ကတမာနိ တိအာဒိ- အစရှိသော ပါဠိတော်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

တတ္ထ- ထိုတတ္ထ ကတမာနိ အစရှိသော ပါဠိတော်၌၊ ဝိပဿနာလက္ခဏေ- ဝိပဿနာလက္ခဏာရှိသော၊ နေက္ခမ္မေ- နေက္ခမ္မသိတသောမနဿကို၊ ဒသိတေ- ပြအပ်ပြီးလျှင်၊ ဣတရာနိ- အခြားကုန်သော အနုဿတိ၊ ပဌမဈာန်အစရှိသည်တို့ အနေဖြင့် ဖြစ်သော သောမနဿတို့ကိုလည်း၊ တဿ- ထိုဝိပဿနာလက္ခဏာရှိသော နေက္ခမ္မသိတသောမနဿ၏၊ ကာရဏတော- အကြောင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖလတော- အကျိုးအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အတ္ထတော- အနက်သဘောအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဒသိတာနိဧဝ- ပြအပ်ပြီးကုန်သည်သာလျှင်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝိပဿနာလက္ခဏမေဝ- ဝိပဿနာလက္ခဏာရှိသည်သာ ဖြစ်သော၊ တံ- ထိုနေက္ခမ္မသိတသောမနဿကို၊ ဒသေန္တော- ပြတော်မူလိုသော၊ အာစရိယော- အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊ ရူပါနန္ဒေဝါတိအာဒိ- ရူပါနန္ဒေဝ-အစရှိသော ပါဠိတော်ကို၊ အာဟ- ထုတ်ပြ မိန့်ဆိုပြီ၊ ဝိပရိဏာမဝိရာဂနိရောဓန္တိ- ကား၊ ဇရာယ- အိုခြင်းသဘော တရားသည်၊ (အိုခြင်းသဘောတရားက) ဝိပရိဏာမေတဗ္ဗတဉ္စေဝ- ဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲ

သုတ်]

ဝေဒနာကမ္မဋ္ဌာနအဖွင့်

၂၁၉

စေအပ်သည် အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဇရာမရဏေဟိ- အိုခြင်းသေခြင်း သဘောတရား
 တို့ကြောင့်၊ ပလုဇနဉ္စ- ပျက်စီးခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ နိရုဇ္ဈနဉ္စ- ချုပ်ပျောက်ခြင်းကို
 လည်းကောင်း၊ ဝိဒိတ္တာ- သိ၍၊ ဣတိ- ဤကား၊ ယောဇနာ- အနက်ယောဇနာခြင်း
 တည်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-သောမနဿန္တိ- ကား၊ ဝိပဿနာယ- ဝိပဿနာ၏၊ ဝီထိပဋိပတ္တိယာ-
 လမ်းကြောင်းသို့ သွားခြင်းကြောင့်၊ ကမေဓ- အစဉ်အားဖြင့်၊ ဥပ္ပန္နာနံ- ဖြစ်ပေါ်လာ
 ကုန်သော၊ ပါမောဇ္ဇပီတိပဿဒ္ဓိနံ- နုနယ်သော နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်မှု ပါမောဇ္ဇ
 အားကောင်းသော နှစ်သက်မှု ပီတိ၊ ကိုယ်စိတ်ငြိမ်းအေးမှု ပဿဒ္ဓိတို့၏၊ ဥပရိ- အထက်၌၊
 (နောက်ကာလ၌) အနပ္ပကံ- အနည်းငယ်မက အတိုင်းအဆမရှိသော၊ သောမနဿံ-
 သောမနဿသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ- ဖြစ်၏၊ ယံ- ယင်းသို့ အတိုင်းအဆ မရှိ သောမနဿ
 ဖြစ်ခြင်းကို သန္တာယ- ရည်ရွယ်၍၊ သုညာဂါရံ။ပ။ ဝိပဿတောတိစ- ဟူ၍လည်းကောင်း၊
 ယတော ။ပ။ ဝိဇနတန္တိစ- ၍လည်းကောင်း၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဥတ္တံ-
 ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

သုညာဂါရံ ဆိတ်ငြိမ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကျောင်း၌၊ ပဝိဋ္ဌဿ- ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်၍
 နေသော၊ သန္တစိတ္တဿ- ငြိမ်းအေးသော စိတ်ရှိသော၊ ဘိက္ခုနော- ရဟန်း၏၊ ဝါ-
 သည်၊ သမ္မာ- နည်းမှန်လမ်းမှန် အကြောင်းမှန်အားဖြင့်၊ ဓမ္မ- ရုပ်နာမ်တရားကို၊
 ဝိပဿတော- အနိစ္စတာအစရှိသော အထူးထူး အပြားပြားအားဖြင့် ရှုပွားအားထုတ်စဉ်၊
 အမာနုသီ- လူတို့၏ ပျော်မွေ့မှုနှင့် မသက်ဆိုင်သော၊ ရတိ- ဝိပဿနာတည်းဟူသော
 ပျော်မွေ့ကြောင်း တရားသည်၊ ဟောတိ- ၏။

ယတော ယတော- ကြိုက်နှစ်သက်ရာ အကြင်အကြင် အချိန်အခါ၌၊ ခန္ဓာနံ-
 လောကီရုပ်နာမ် ခန္ဓာတို့၏၊ ဥဒယဗ္ဗယံ- အဖြစ်အပျက်ကို၊ သမ္မသတိ- ဆင်ခြင်ရှုမှတ်
 သုံးသပ်၏၊ (တတော တတော- ထိုထိုအချိန်၌၊ ဝါ- အချိန်မရွေး) ဝိဇနတံ- ပညာရှိတို့၏၊
 အမတံ (အမတနိဗ္ဗာနသမ္ပာပကံ)- အမြိုက်နိဗ္ဗာန်သို့ ဆိုက်ရောက်စေနိုင်သော၊ တံ
 ပီတိပါမောဇ္ဇ- ထိုဓမ္မပီတိ ဓမ္မပါမောဇ္ဇကို၊ ဝါ- ဝိပဿနာတရားနှင့် ယှဉ်တွဲသော နှစ်သက်
 ဝမ်းမြောက်မှုကို၊ လဘတိ- ရ၏။

နေက္ခမ္မဝသေနာတိ- ကား၊ ပဗ္ဗဇ္ဇဒိဝသေန- ရဟန်းအဖြစ်အစရှိသည်တို့၏
 အစွမ်းဖြင့် (ဥပ္ပဇ္ဇနကသောမနဿံ သေဝိတဗ္ဗနာမ) ဝဋ္ဋဒုက္ခတော- ဝဋ်ဆင်းရဲမှ၊ နိတ္ထရိ-
 သာမိ- ကျော်လွှားလွန်မြောက်ရပေတော့အံ့၊ ဣတိ- ဤသို့ ကြံရွယ်၍၊ ပဗ္ဗဇိတုံ-
 ရဟန်းပြုခြင်းငှာ၊ ဘိက္ခုနံ- ရဟန်းတို့၏၊ သန္တိကံ- အထံသို့၊ ဂစ္ဆန္တဿစ- သွားသည်လည်း

ဖြစ်သော၊ ပဗ္ဗဇန္တဿစ- ရဟန်းပြုသည်လည်းဖြစ်သော၊ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလံ- စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလ၌၊ အနုတိဋ္ဌန္တဿစ- အစဉ်တိမတ် ရပ်တည်သည်လည်းဖြစ်သော၊ တံ- ထိုစတုပါရိသုဒ္ဓိသီလကို၊ သောဇေန္တဿစ- သုတ်သင်သည်လည်းဖြစ်သော၊ ဓုတဂုဏေ- ကိလေသာတို့ကို ခါတွက် ဖျက်ဆီးတတ်သော ကုသိုလ်စေတနာတည်းဟူသော ဓုတင်ဂုဏ်တို့ကို၊ သမာဒါယ- ကောင်စွာနာယူဆောက်တည်၍၊ ဝတ္တန္တဿစ- ကျင့်သုံးသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ကသိဏပရိကမ္မာဒီနိ- ကသိုဏ်းစီးဖြန်းခြင်း အစရှိသည်တို့ကို၊ ကရေန္တဿစ- ပြုလုပ်အားထုတ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ (ပုဂ္ဂလဿ- ပုဂ္ဂိုလ်၏) ယာပဋိပတ္တိ- အကြင်အကျင့်သည်၊ (အတ္တိ- ရှိ၏) သဗ္ဗာ- အားလုံးသော၊ သာ (ပဋိပတ္တိ)- ထိုအကျင့်ကို ဣမ- ဤနေကွမ္မသီတံ သောမနဿံဟူသော ပါဠိတော်၌၊ နေကွမ္မန္တိ- နေကွမ္မဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတာ- အလိုရှိအပ်၏၊ ယေဘုယျေန- များသောအားဖြင့်၊ အနုဿတိယာ- ဗုဒ္ဓါနုဿတိ အစရှိသော အနုဿတိဘာဝနာဖြင့်၊ ဥပစာရဇ္ဈာနံ- ဥပစာရဇ္ဈာန်သည်၊ နိဋ္ဌာတိ- ပြီးဆုံး၏၊ ဣတိကတွာ- ဤသို့ရည်ရွယ်မှုပြု၍၊ အနုဿတိဝသေနာတိ- အနုဿတိဝသေန ဟူ၍၊ ဝတ္တာ- ဖွင့်ဆိုပြီး၍၊ ပဌမဇ္ဈာနာဒိဝသေနာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

စ- ဆက်ဦးအံ့ ဧတ္ထ- ဤနေကွမ္မသီတံ- ဟူသောသဒ္ဓါ၌၊ ပဗ္ဗဇ္ဇ- ရဟန်းအဖြစ်သည်၊ ယရဗန္ဓနတော- အိမ်ဟူသော အနှောင်အဖွဲ့မှ (အိမ်နှင့်တကွ အိမ်သူ အိမ်သား သားမယား စသည်တို့၌ တွယ်တာသော တဏှာရာဂဟူသော နှောင်ဖွဲ့တတ်သော တရားမှ) နိက္ခမနဋ္ဌေန- ထွက်ခွါကြောင်း၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ နေကွမ္မ- နေကွမ္မ မည်သည်၊ ဟောတိ ယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့ ဧဝံ- ဤအတူ၊ ဝိပဿနာဒယောပိ- ဝိပဿနာ အစရှိသော တရားတို့သည်လည်း၊ တံပဋိပက္ခတော- ထိုအိမ်အနှောင်အဖွဲ့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နေကွမ္မာနိ- နေကွမ္မတို့မည်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာ။ပ။ပဝုစ္စရေတိ- ပဝုစ္စရေ-ဟူ၍ (တဒတ္ထဝိညူ- ထိုပဗ္ဗဇ္ဇာသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို သိသော ပညာရှိသည်၊) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ။

ပဗ္ဗဇ္ဇာစ- ရဟန်းအဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပဌမံ ဈာနဉ္စ- ပဌမဈာန်ကိုလည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာနဉ္စ- နိဗ္ဗာန်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိပဿနာစ- ဝိပဿနာကိုလည်းကောင်း၊ သဗ္ဗေ- အားလုံးစုံကုန်သော၊ ကုသလာ ဓမ္မာပိ- ကုသိုလ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ နေကွမ္မန္တိ- နေကွမ္မ မည်၏ဟူ၍၊ ပဝုစ္စရေ- ဆိုအပ်ကုန်၏၊ ဧဝံစေတိဧတ္ထ- ဧဝံစေ ဟူသော ဤပါဌ၌၊ စေတိ- စေဟူသော ပုဒ်သည် နိပါတမတ္တံ- အနက်မရ နိပါတ်မျှသာတည်း၊ သောမနဿဿ-

သုတ်]

ဝေဒနာကမ္မဋ္ဌာနအဖွင့်

၂၂၁

သောမနဿ၏။ ဝါ- ကို၊ အဓိပ္ပေတတ္တာ စ- အလိုရှိအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ စတုက္ကနယဝသေနဝ- စတုက္ကနည်း အနေအားဖြင့်သာလျှင်၊ သုတ္တန္တေသု- သုတ္တန်ပါဠိတော်တို့၌၊ ဈာနကထာ- ဈာန်လေးပါးအပေါင်းကို ဟောကြားရာ ဒေသနာတော်သည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏။) ဣတိ စ- ထို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒုတိယ တတိယဇ္ဈာနဝသေနာတိ- ဒုတိယ တတိယဇ္ဈာနဝသေနဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြု ခွီသူတိ- ကား၊ သဝိတက္ကံ- ဝိတက်နှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ သဝိစာရံ- ဝိစာရနှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊ (သောမနဿ- သောမနဿ) အဝိတက္ကံ- ဝိတက်လည်း မရှိသော၊ အဝိစာရံ- ဝိစာရလည်းမရှိသော၊ (သောမနဿ- သောမနဿ) ဣတိ- ဤသို့၊ ဝုတ္တေသု- ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော၊ ခွီသု- နှစ်မျိုးကုန်သော၊ သောမနဿေသု- သောမနဿ တို့တွင်၊ (ယံ အဝိတက္ကံ အဝိစာရံ-၌စပ်) သဝိတက္ကသဝိစာရေ သောမနဿေတိ- ကား၊ ပရိတ္တဘူမိကေ- ကာမတရားဟူသော ဘုံအဆင့်၌ဖြစ်သော၊ သောမနဿေ- ၌၊ ဝါ- သို့မဟုတ်၊ ပဌမဇ္ဈာနေ- ပဌမဈာန် အင်္ဂါဖြစ်သော၊ သောမနဿေ- ၌၊ (ဝိပဿနံ ပဌပေတွာ-၌စပ်)

အဘိနိဝိဋ္ဌသောမနဿေသုတိ- ကား၊ ဝိပဿနံ- ဝိပဿနာကို ပဌပိတသောမန- သေသု- ဖြစ်စေသော သောမနဿတို့တွင်၊ ပိသဒ္ဓေန- ပိသဒ္ဓါဖြင့်၊ **သံမဋ္ဌသောမန- သေသုပီ-** အနိစ္စအစရှိသည်ဖြင့် သုံးသပ်အပ်သော သောမနဿ တို့တွင်လည်း၊

၁။ သံမဋ္ဌသောမနဿေသုပီ ။ ။ အဘိနိဝိဋ္ဌသောမနဿေသုပီ- ၌ ပိသဒ္ဓါဖြင့် သံမဋ္ဌ- သောမနဿကို ပေါင်းယူသည်ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် အဘိနိဝိဋ္ဌသောမနဿ၊ သံမဋ္ဌသော- မနဿဟု နှစ်မျိုးရှိသည်ကိုသိရ၏။ “သံမဋ္ဌသောမနဿ”၌ သံမဋ္ဌပုဒ်ကို သံပုဗ္ဗ မရူဇာတ် တပစ္စည်းဟု မကြိဘဲ ပရာမာသ၊ ပရာမဋ္ဌပုဒ်တို့၌ကဲ့သို့ သုံးသပ်ခြင်း (သမ္မသန) အနက်ဟော မသဇာတ် ကြံရ၏။ ထို့ကြောင့် အနိစ္စအစရှိသည်ဖြင့် သုံးသပ်အပ်သော သောမနဿကို သံမဋ္ဌသော- မနဿ-ဟု ဆိုလို၏။ သို့ဖြစ်လျှင် အဘိနိဝိဋ္ဌသောမနဿ (နှလုံး သွင်းအပ်သော သောမနဿ) ဟူသည် အဘယ်နည်း၊ အဘယ်သို့ နှလုံးသွင်းသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “အဘိနိဝိဋ္ဌသော- မနဿေသုတိ ဝိပဿနံ ပဌပိတသောမနဿေသု” ဟုဋီကာ ဖွင့်၏။

ထိုဋီကာ၌ “ဝိပဿနံ”ဟု အဝုတ္တကံအနက်ဟော ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့် ဖွင့်သောကြောင့် “ပဌပိတ”ပုဒ်သည် ကတ္တားဟောဖြစ်သည်ဟု သိသာ၏။ ထို့ကြောင့် ဝိပဿနာကို ဖြစ်စေသော သောမနဿကို၊ (ဝါ- ဝိပဿနာကို ဖြစ်စေခြင်းငှာ နှလုံးသွင်းအပ်သော သောမနဿကို၊) အဘိနိဝိဋ္ဌသောမနဿခေါ်သည်ဟု ဋီကာဖွင့်သည့်အတိုင်း အဓိပ္ပာယ်သိရ၏။ သို့ဖြစ်လျှင် အဘိနိဝိဋ္ဌသောမနဿ အခိုက်၌ ထိုသောမနဿကို အနိစ္စအစရှိသည်ဖြင့်ရှုမှု (ဝိပဿနာ) အဆင့်သို့ မရောက်သေး၊ “ဧကော ကိရ ဘိက္ခု သဝိတက္ကသဝိစာရသောမနဿေ ဝိပဿနံ

ကုတိ- ဤသို့သော၊ ကုမံ အတ္ထံ- ဤအနက်ကို (အာစရိယော) ဒေသေတိ- ပြတော်မူ၏။
 သောမနဿဝိပဿနာတောပီတိ- ကား၊ သဝိတက္ကသဝိစာရသောမနဿ-
 ပွဝတ္တိဝိပဿနာတောပိ- သဝိတက္က သဝိစာရသောမနဿ၌ အာရုံပြုသောအားဖြင့်
 ဖြစ်သော ဝိပဿနာထက်လည်း၊ အဝိတက္ကအဝိစာရဝိပဿနာ- အဝိတက္ကအဝိစာရ
 သောမနဿ၌ အာရုံ ပြုသောအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝိပဿနာသည်၊ ပဏီတတရာ-

ပဌပေတွာ”ဟူသော အဋ္ဌကထာစကား၌လည်း၊ “သဝိတက္ကသဝိစာရသောမနဿ၌ ဝိပဿနာကို
 ဖြစ်စေသည်၊ (ဝိပဿနာ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် အားထုတ်သည်) ဟုသာဆိုလို၏။ တကယ်
 ဝိပဿနာဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟု မဆိုလိုပါ။ ဝိပဿနာဖြစ်ပေါ်လာအောင် အားထုတ်ပုံကို ဆက်လက်
 ဖွင့်ဆိုထားပုံကား—

ကုဒံ သောမနဿံ ကိနိဿိတန္တိ ဥပဓာရေန္တော “ဝတ္ထုနိဿိတန္တိ ပဇာနာတီတိ
 ဖဿပဉ္စမကေ ဝုတ္တနယေနေဝ အနုတ္တမေန အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာတိ”ဟူ၍ အဋ္ဌကထာစာအုပ်
 စာမျက်နှာ (၁၁၄၊ ၁၁၅)ကို အဋ္ဌကထာဆရာ ပြန်ညွှန်းထားသည့်အတိုင်း အကျဉ်းချုပ်မျှ
 ပြရသော်—

သောမနဿဝေဒနာဟူသော နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ခွဲခြားရှုမှတ်ခြင်းကြောင့် သောမနဿ
 ဝေဒနာ ထင်ရှားလာသောအခါ ဝေဒနာသာမက ဝေဒနာနှင့်တကွ ဖဿ၊ သညာ၊ စေတနာ၊
 ဝိညာဏ်ဟူသော ဖဿပဉ္စမကတရားများလည်း ဖြစ်ပေါ်ဥပါဒ်သည်ကို သိ၍ ဖဿပဉ္စမက
 တရားများလည်း ထင်ရှားလာ၏။ ထို့နောက် ဤဖဿသည် (ဝါ- ဤဖဿပဉ္စမက တရားများသည်)
 အဘယ်၌ မှီတွယ်နေသနည်း (ကိနိဿိတံ)ဟု စူးစမ်းသောအခါ ဝတ္ထုခေါ် ဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ်
 ဟူသော ဤခန္ဓာကိုယ်ကရဇကာယ၌ မှီတွယ်နေ၏ (ဝတ္ထုနိဿိတံ) ဟု သိ၏။ ဖဿပဉ္စမက
 တရားများကား နာမ်တရားတည်း၊ ဝတ္ထုခေါ်ကရဇကာယကား ရုပ်တရားတည်းဟု နာမ်နှင့်
 ရုပ်ကို ကွဲကွဲပြားပြားသိ၏။ ယင်းသို့သိခြင်းသည် နာမရူပပရိဂ္ဂဟဉာဏ်တည်း၊ ထိုနာမ်နှင့် ရုပ်ဟူသည်
 ခန္ဓာငါးပါးသာတည်း၊ ထိုနာမ်နှင့်ရုပ်ကလွဲ၍ ခန္ဓာငါးပါးဟူ၍မရှိ၊ ထိုရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည်
 အဘယ်ကြောင့်ဖြစ်ကြလေသနည်းဟု အကြောင်းကို ရှာသောအခါ အဝိဇ္ဇာ တဏှာအစရှိသော
 အကြောင်းတရားများကို တွေ့၏။ ထိုအကြောင်းတရားများကြောင့် ရုပ်နာမ် ခန္ဓာဟူသော
 အကျိုးတရားများ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟု သိ၏။ ယင်းသို့အကြောင်းတရားကို သိခြင်းသည်
 ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်တည်း၊ ယင်းသို့ အကြောင်းကြောင့် အကျိုးဖြစ်သည်ကို သိသောအခါ
 အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားသာ ရှိသည်၊ အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားကလွဲ၍
 ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ သူသူငါငါဟူ၍ မရှိဟု သိပြီးလျှင် ထိုအကြောင်းနှင့်တကွသော ရုပ်နာမ်သင်္ခါရ
 အစုအဝေး၌ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ဆင်ခြင်သုံးသပ်မှု (သမ္မသနဉာဏ်) ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ဤတိုင်အောင်သော စကားများအရ အဘယ်ကို အဘိနိဝိဋ္ဌသောမနဿခေါ်သည်၊ အဘယ်ကို
 သံမဋ္ဌသောမနဿခေါ်သည်ကို ခွဲခြားပြရလျှင် ပြခဲ့သည့်အတိုင်း “ကုဒံ သောမနဿံ ကိနိ-

သာလွန်မွန်မြတ်၏။ (ကသ္မာ- အဘယံကြောင့်နည်း၊) သမ္မသိတဓမ္မဝသေနပိ- အနိစ္စ အစရှိသည်ဖြင့် သုံးသပ်အပ်သော အာရုံဖြစ်သော သောမနဿတရား အနေအားဖြင့်လည်း။
ဝိပဿနာယ- ဝိပဿနာ၏။ ဝိသေသသိဒ္ဓိတော- သာလွန်ထူးခြားမှု၏၊ ပြီးစီးခြင်းကြောင့် တည်း။ ယတော- ယင်းသို့ သမ္မသိတဓမ္မအနေအားဖြင့် ဝိပဿနာ၏၊ ထူးခြားမှု၊ ပြီးစီးခြင်း ကြောင့်၊ မဂ္ဂဝိ- အရိယမဂ် ဌ်လည်း။ တထာဂ္ဂပါ- ထိုနည်းအလားတူ ပြီးစီးခြင်းသဘော ရှိကုန်သော၊ ဝိသေသာ- ထူးခြားမှုတို့သည်။ ဣဇ္ဈန္တိ- ပြီးစီးကုန်၏။

ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ အယံ အတ္ထော- ဤအနက်သဘောကို (သမ္မသိတ ဓမ္မအနေ အားဖြင့် ဝိပဿနာ၏၊ ထူးခြားမှုပြီးစီးခြင်း အနက်သဘောကို) အရိယမဂ္ဂ ။ပ။ နိယမေန္တိတိ- နိယမေန္တိဟူ၍၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ပဝတ္ထေန- ဖြစ်သော၊ မောရဝါပီဝါသိမဟာဒတ္တတ္ထေရ- ဝါဒေန- မောရဝါပီအရပ်၌ သီတင်းသုံးနေထိုင်သော မဟာဒတ္တထေရ်၏၊ ဝါဒဖြင့်၊ ဒီပေတဗ္ဗော- ထင်ရှားပြသင့်၏။ [အရိယမဂ္ဂဗောဇ္ဈင်္ဂါဒီဝိသေသံ- အရိယမဂ်၊ ဗောဇ္ဈင် အစရှိသည်တို့၏၊ ထူးခြားမှုကို၊ ဝိပဿနာယ- ဝိပဿနာ၏။ **အာရမ္မဏဘူတာ**- အာရုံ ဖြစ်ကုန်သော၊ **ခန္ဓာ**- ခန္ဓာတို့သည်၊ **နိယမေန္တိ**- သတ်မှတ်ကုန်၏။]

သိတံ၊ ဝတ္ထုနိသိတံ၊ ဣမေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ ကိဟေတုကာ”အစရှိသည်ဖြင့် နာမရူပပရိဂ္ဂဟဉာဏ်၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်တို့ဖြင့် နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်သိမြင်အပ်သော သောမနဿကို အဘိနိဝိဋ္ဌ- သောမနဿဟု ခေါ်၍ သမ္မသနဉာဏ်စသည်ဖြင့် အနိစ္စအစရှိသည်ဖြင့် နှလုံးသွင်းရှုမှတ်သုံးသပ် အပ်သော သောမနဿကို သံမဋ္ဌသောမနဿ ခေါ်သည်ဟု သိနိုင်ပါသည်။ (အဋ္ဌကထာကို ကြည့်၍ မိမိသဘောပေါက်သည့်အတိုင်း ရေးလိုက်ခြင်းဖြစ်ပေ၏။)

၁။ အာရမ္မဏဘူတာ ခန္ဓာ နိယမေန္တိ ။ ။ အရိယမဂ္ဂင်အစရှိသည်တို့ မတူကွဲပြား ထူးခြားပုံကို ဝိပဿနာ၏၊ အာရုံဖြစ်သော ခန္ဓာတို့က သတ်မှတ်ကုန်၏ဟူသော မောရဝါပီဒေသမှ အရှင်မဟာဒတ္တ ထေရ်၏ ဝါဒဖြင့်ပြသင့်၏ဟု ဋီကာမိန့်ဆို၏။ ထိုဝါဒအလို ပဌမဈာန် သဝိတက္က သဝိစာရသောမနဿကို အနိစ္စအစရှိသည်ဖြင့် ရှုမှတ်သုံးသပ်မှု (သမ္မသိတဓမ္မ) ပြုကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားခြင်းကြောင့် အရိယမဂ်ရလျှင် ထိုရှုမှတ်သုံးသပ်အပ်သော အာရုံသောမနဿ (သမ္မသိတဓမ္မ) သည် ဝိတက်ပါရှိရကား ရှုမှတ်သုံးသပ်ခြင်းကြောင့် ရလာသော အရိယမဂ်၌လည်း ဝိတက်ပါ၏။ ထို့ကြောင့် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတိတိပြည့်စုံ၏။ ပီတိမပါသော တတိယဈာန်သောမနဿကို သမ္မသိတ ဓမ္မပြု၍ ဝိပဿနာရှုပွားခြင်းကြောင့် အရိယမဂ်ရလျှင်ကား မဂ္ဂင် (၇) ပါးနှင့် ပီတိမပါသော ဗောဇ္ဈင် (၆) ပါးဖြစ်၏။ ဤသို့အားဖြင့် ဝိပဿနာ၏၊ အာရုံဖြစ်သော သမ္မသိတဓမ္မတို့က မဂ္ဂင်- ဗောဇ္ဈင် ထူးခြားမှု (ဝိသေသ) ဖြစ်အောင် သတ်မှတ်သည်ဟု ဆိုလို၏။ ဤနေရာ၌ ထိုမဟာဒတ္တ ထေရ်၏ တပည့်များက စောဒကတက်ကြပုံနှင့် ဆရာကဖြေရှင်းပုံကို အဋ္ဌသာလိနီလောကုတ္တရာ ကုသိုလ်အဖွင့် (နှာ- ၂၇၄) ကြည့်ကြကုန်။

၃၆၁။ ဂေဟသီတဒေါမနဿံ နာမ- ဂေဟသီတဒေါမနဿမည်သည်။ ကာမဂုဏာနံ- ကာမဂုဏ်တို့ကို အပ္ပဋ္ဌိလာဘနိမိတ္တံ- မရခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဝါ- မရခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ ဥပ္ပန္နကဒေါမနဿံစ- ဖြစ်သော ဒေါမနဿသည် လည်းကောင်း၊ (ကာမဂုဏာနံ- တို့၏။) ဝိဂတနိမိတ္တံ- ကင်းကွာ ပျက်စီးခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဝါ- ရှိသော၊ ဥပ္ပန္နကဒေါမနဿဉ္စ- သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏။) အပ္ပဋ္ဌိလာဘတော သမနုပဿတောတိ- ကား၊ (ကာမဂုဏာနံ- တို့ကို) အပ္ပဋ္ဌိ- လာဘေန- မရခြင်းကြောင့်၊ အဟမေဝ- ငါသည်သာလျှင်၊ (ကာမဂုဏေ- တို့ကို) နလဘာမိ- မရပါကလား၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ပရိတဿတော°- ကြံတွေးအဖန်ဖန် ပူပန်နေသော သူ၏၊ (သန္တာနေ- စိတ်အစဉ်၌၊ ဒေါမနဿံ- သည်၊ ဥပ္ပန္နတိ- ဖြစ်၏။) သမနုပဿရတောတိ- ကား၊ မေ- ငါ၏၊ ဝါ- ငါ့မှာ၊ (တံ- ထိုဟာကို မရလိုက်ခြင်းသည်။) အဟုဝတ- ဖြစ်လေစွတကား၊ မေ- ငါ့မှာ၊ တံ- ထိုဟာ(ထိုအာရုံ)သည်၊ နတ္ထိ ဝတ- မရှိပါတကား၊ ဣတိအာဒိနာ- ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့်၊ အနုဿရဏဝသေန- အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်းအားဖြင့်၊ စိန္တယတော- ကြံတွေးသောသူ၏၊ (သန္တာနေ- ၌၊ ဒေါမနဿံ ဥပ္ပန္နတိ) တေန- ထို့ကြောင့် အာဟ- အဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ ဧဝံ ဆသု ဒွါရေသုတိ အာဒိ- အစရှိသည်တည်း။

အနုတ္တရေသု ဝိမောက္ခေသုတိ- ကား၊ သုညတဖလဒါအရိယဖလဝိမောက္ခေသု- သတ္တဇီဝမှ ဆိတ်သုဉ်းသော ဖိုလ်အစရှိသော အရိယဖိုလ်တည်းဟူသော ဝိမောက္ခ တရားတို့၌၊ ပိဟန္တိ- ပိဟ်ဟူသည်ကား၊ အပေက္ခံ- လိုချင်ခဲ့၍ တွယ်တာမှုဟူသော တဏှာကို (ဥပဋ္ဌာပေတိ- ဖြစ်စေ၏။) အာသံ- တောင့်တတွယ်တာ တဏှာကို၊ (ဥပဋ္ဌာပေတိ) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ပန- မေးဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ကထံ- အဘယ်ပုံ အဘယ် နည်းအားဖြင့်၊ လောကုတ္တရဓမ္မေ- လောကုတ္တရာ တရားတို့ကို၊ အာရဗ္ဗ- အာရုံပြု၍၊ အာသာ- တောင့်တတွယ်တာ တဏှာသည်၊ ဥပ္ပန္နတိ- ဖြစ်ပါသနည်း၊ ဣတိ- ဤကား အမေး ပုစ္ဆာတည်း၊ အာရမ္မဏကရဏဝသေန- တိုက်ရိုက်အာရုံပြုခြင်း အနေအားဖြင့်၊ တတ္ထ- ထိုလောကုတ္တရာတရားတို့၌၊ ပိဟာ- လိုချင်တောင့်တမှု တဏှာသည်၊ ယံ ပဝတ္ထ-

၂။ ပရိတဿတော ။ ။ ဋီကာစာအုပ်၌ “ပရိတဿနတော”ဟူ၍ ယူပစ္စည်းဖြင့် ရှိနေခြင်းကြောင့် ပစ္စမိတောပစ္စည်းဖြင့် ဟိတ်အနက်ပေးရပေလိမ့်မည်။ သို့သော် သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ ပုဒ်က “သမနုပဿတော”ဟု အန္တပစ္စည်း၊ ဆဋ္ဌိသဝိဘတ်ဖြင့် ရှိနေသောကြောင့် “ပရိတ-ဿန”မှ နကို ဖြုတ်ပယ်လိုက်ပါသည်။

သုတ်]

ဝေဒနာကမ္မဋ္ဌာနအဖွင့်

၂၂၁

တိ- အကြင်ဖြစ်၏။ ကုတိ- ဤသို့သော၊ ဧတံ- ဤလိုချင်တောင့်တမှု တဏှာဖြစ်ခြင်းကို၊ ဧဝံ- ဤသို့တိုက်ရိုက်အာရုံပြုလျက်ဖြစ်၏ဟူ၍၊ နခေါဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မမှတ်သင့်သည်သာတည်း။ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ဧတံ- ကို၊ ဧဝံ- ဟူ၍၊ နခေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မမှတ်ထိုက်သနည်းဟူမူ၊ လောကုတ္တရဓမ္မာနံ- လောကုတ္တရာတရားတို့၏၊ ဝါ- တို့က၊ အာသာယ- တောင့်တတွယ်တာမှု တဏှာ၏။) အဝိသယတ္တာစ- ဖြစ်ရာအာရုံမဟုတ်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပုဂ္ဂလဿ- ပိဟာအာသာဖြစ်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ- သည်၊ (လောကုတ္တရဓမ္မေ- တို့ကို၊) အနဓိဂတဘာဝတော စ- မရရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (ဧတံ- ကို၊ ဧဝံ- ဟူ၍၊ န ခေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မမှတ်ထိုက်သည်သာတည်း။) ပန- ပိဟာအာသာဖြစ်နိုင်ပုံကား၊ အနုဿဝူပလဒ္ဓေ- တဆင့်ကြားအားဖြင့် ရအပ်သိအပ်ကုန်သော၊ အနုတ္တရဝိမောက္ခေ- မိမိထက် သာလွန်မြင့်မြတ်သော တရားမရှိသော ဝိမောက္ခတရားတို့ကို၊ ဥဒ္ဓိဿ- ရည်မှန်း၍၊ ပိဟံ- လိုချင်မှုကို၊ ဥပဋ္ဌပေန္တော- ဖြစ်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ တတ္ထပိဟံ ဥပဋ္ဌာပေတီတိ- တတ္ထ ပိဟံ ဥပဋ္ဌာပေတိ- ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ- သည်၊) ဝုတ္တော- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူသည်ကား၊ ကုဒါဿုနာမာဟန္တိအာဒိ- နာမာဟံ အစရှိသည်တည်း။

ဆသု- ခြောက်ပါးကုန်သော၊ ဒွါရေသု- ဒွါရတို့၌၊ ကုဋ္ဌာရမ္မဏေ- ကုဋ္ဌာရုံသည်၊ အာပါထဂတေ- ထင်ပေါ်လာခြင်းသို့ ရောက်လသော်၊ အနိစ္စာဒိဝသေန- အနိစ္စ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝိပဿနံ- ဝိပဿနာကို၊ ဝါ- အထူးထူး အပြားပြား အခြင်းအရာအားဖြင့် ရှုခြင်းကို၊ ဥပဋ္ဌပေတွာ- ဖြစ်စေ၍၊ ကုတိ- ဤကား၊ ယောဇနာ- ပုဒ်တို့ကို အနက်ယှဉ်စပ်ခြင်းတည်း၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ကုဋ္ဌာရမ္မဏေတိ ကုမိနာ- ကုဋ္ဌာရမ္မဏေဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ (ဒဿေတိ၌စပ်) ကုဒိ ဒေါမနဿ- ဤစိတ်နှလုံး မသာယာခြင်းဟူသော ဒေါမနဿ ဝေဒနာသည်၊ သဘာဝတော- ပင်ကိုသဘော အားဖြင့်၊ အနိဋ္ဌဓမ္မေယေဝ- အနိဋ္ဌာရုံတရား၌သာလျှင်၊ ဝါ- အနိဋ္ဌာရုံတရားတို့ကို သာလျှင်၊ အာရမ္မ- အာရုံပြု၍၊ ဥပ္ပဇ္ဇနကံ- ဖြစ်တတ်သည်၊ န- မဟုတ်၊ အထခေါ- အဟုတ်သော်ကား၊ ကုစ္ဆိတာလာဘဟေတုကံ- အလိုရှိအပ်သော အာရုံကို မရခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊) ကုစ္ဆာဘိယာတဝသေန- အလိုအာသာတဏှာ ဆန္ဒအတိုင်း မဖြစ်နိုင်ငြား ပျက်ပြားခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ယတ္ထ ကတ္ထစိ- ကုဋ္ဌ၊ အနိဋ္ဌ အမှတ်မထားတစ်ပါးပါးသော၊ အာရမ္မဏေ- အာရုံ၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇနကံ- ဖြစ်တတ်သည်၊ (ဟောတိ) ကုတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေတိ- ပြ၏။

ဧဝံ- ဤသို့၊ ကုဒါဿနာမာဟန္တိ- ကုဒါဿနာမာဟံဟူ၍၊ ဝုတ္တာကာရေန-
 ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝိဟံ- လိုချင်တောင့်တမှု တဏှာကို၊
 ဥပဋ္ဌပေတွာ- ဖြစ်စေပြီး၍၊ [အဋ္ဌကထာမှ “ဧဝံ ဆသု ခွါရေသု”၌ “ဧဝံ” ကို ဥပဋ္ဌပေတွာ၌
 စပ်စေလို၏။ ထို့နောက် တဖန် ထို “ဧဝံ”ကိုပင် “အနုသောစတော” ၌ စပ်စေလို၍
 “ဧဝံ ဣမိမ္မိ ပက္ခံ”စသည်မိန့်၏။ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဣမိမ္မိ ပက္ခံ- ဤ (၁၅)ရက်ပက္ခပတ်လုံးလည်း
 ။ပ။ ဣမိမ္မိ မာသံ- ဤတလပတ်လုံးလည်း ။ပ။ ဣမိမ္မိ သံဝစ္ဆရံ- ဤနှစ်ပတ်လုံးလည်း၊
 ဝိပဿနံ- ဝိပဿနာကို၊ ဥဿုတ္တာပေတွာ- အားထုတ်မှုပြု၍၊ အရိယဘူမိ- အရိယာ-
 ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ တရားထူးအဆင့်သို့၊ ပါပုဏိတုံ- ရောက်ခြင်းငှာ၊ န အသက္ခိ- မစွမ်းနိုင်
 လေပြီတကား၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အနုသောစတော- အဖန်ဖန် ပူပန်ဝမ်းနည်းသော သူ၏။
 (သန္တာနေ- စိတ်အစဉ်၌၊ ဥပ္ပန္နံ- ဖြစ်သော၊ ဒေါမနဿံ- ကို၊ သေဝိတဗ္ဗံ- မှီဝဲထိုက်၏။)
 ဣတိ- ဤကား၊ ယောဇနာ- တည်း၊ ဣမသ္မိ ပက္ခေ- ဤ (၁၅) ရက်ပိုင်း၌၊ ပဗ္ဗဇိတုံ- ရဟန်း
 ပြုခြင်းငှာ၊ နာလဒ္ဓံ- မရအပ်လေခဲ့ပါတကား၊ ကသိဏပရိကမ္ပံ- ကသိုဏ်းစီးဖြန်းမှုကို၊
 ကာတုံ- ပြုခြင်းငှာ၊ နာလဒ္ဓံ- တကား၊ ဣမသ္မိ မာသေ- ဤလ၌ ။ပ။ နာလဒ္ဓံ- ကား၊
 ဣမသ္မိ သံဝစ္ဆရေ- ဤနှစ်၌ ။ပ။ နာလဒ္ဓံ- ကား၊ ဣတိအာဒိဝသေန- ဤသို့အစရှိသည်
 အနေအားဖြင့်၊ ပဝတ္တိံ- ဖြစ်ခြင်းကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ နေက္ခမ္မဝသေနာတိ- နေက္ခမ္မ-
 ဝသေနဟူ၍၊ (အာစရိယေန- ဆရာသည်၊) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဝိပဿနာဝသေနာတိ
 အာဒိသုဝိ- ဝိပဿနာဝသေနအစရှိသည်တို့၌လည်း၊ ဣမိနာ နယေန- ဤနေက္ခမ္မဝသေန၌
 ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ယောဇနာ- အနက် ယောဇနာခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိသင့်၏။

ယတော- အကြင်ပုဒ်မှ၊ (ပရံ- နောက်၌၊) ဧဝံသဒ္ဓါသည်၊ (အတ္ထိ-
 ရှိ၏။) တတော- ထိုပုဒ်မှ၊ အညတ္တ- အခြားသော ပုဒ်နောက်၌၊ နိယမော- အနက်ဒြပ်ကို
 ကနံသတ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ဤသို့နှလုံးသွင်းပိုက်ခြင်းကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊
 တသ္မိမ္မိ ။ပ။ ဂေဟဿိတဒေါမနဿမေဝါတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန- သည်၊) ဝုတ္တံ-
 မိန့်ဆိုအပ်ပြီ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤဧဝံသဒ္ဓါ၏ အနက်ဒြပ် ကနံသတ်ရာ၌၊ ဂေဟဿိတ-
 ဒေါမနဿတာ- ဂေဟဿိတဒေါမနဿ၏ အဖြစ်သည်၊ သဝိတက္ကသဝိစာရေ-
 သဝိတက္ကသဝိစာရ တရား၌၊ နိယတာ- ပုံသေမြဲကြပ် သတ်မှတ်အပ်သည်၊ န- မဟုတ်၊
 အထ ခေါ- အဟုတ်သော်ကား၊ ဂေဟဿိတဒေါမနဿေ- ဂေဟဿိတဒေါမနဿ၌၊

သဝိတက္ကသဝိစာရတာ- သဝိတက္ကသဝိစာရတရား၏ အဖြစ်သည်၊ နိယတာ- သည်၊
 (ဟောတိ- ၏၊ ကသ္မာ- အတယုံကြောင့်နည်း၊) ဂေဟဿိတဒေါမနဿံ- သည်၊

သုတ်]

ဝေဒနာကမ္မဋ္ဌာနအဖွင့်

၂၂၇

သဝိတက္ကသဝိစာရံဇေဝ- သဝိတက္က-သဝိစာရတရား တမျိုးသာတည်း။ အဝိတက္က- အဝိစာရံ- အဝိတက္ကအဝိစာရတရားသည်။ န- မဟုတ်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဇေဝကာရဿ- ဇေဝသဒ္ဓါ၏။ ဝါ- ဇေဝသဒ္ဓါက၊ ပဋိယောဂိနိဝတ္တနတ္ထတ္တာ- တွဲဘက်ဖြစ်သော အဝိတက္က အဝိစာရ အနက်ကို တားမြစ်ခြင်းအနက်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ပန- ထိုမှတပါး၊ နေက္ခမ္မဿိတဒေါမနဿံ- အိမ်အနှောင်အဖွဲ့မှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော ဒေါမနဿသည်။ သိယာ- အချို့ကား၊ သဝိတက္ကသဝိစာရံ- သဝိတက္ကသဝိစာရတရား တည်း။ သိယာ- အချို့ကား၊ အဝိတက္ကအဝိစာရံ- တည်း။

သဝိတက္ကသဝိစာရဿေဝ- ၏သာလျှင်၊ ကာရဏဘူတံ- အကြောင်းဖြစ်သော၊ ဒေါမနဿံ- ဒေါမနဿသည်။ သဝိတက္ကသဝိစာရဒေါမနဿံ- ဒေါမနဿမည်၏။ တံ- ထိုသဝိတက္ကသဝိစာရတရား၏ သာလျှင် အကြောင်းဖြစ်သော ဒေါမနဿဟူသည်။ ကိံ- အဘယ်နည်း၊ (တံ- ဟူသည်) ဂေဟဿိတဒေါမနဿံ- တည်း။ ပန- ထိုမှတပါး၊ ယံ- အကြင်ဒေါမနဿသည်။ နေက္ခမ္မာဒိဝသေန- နေက္ခမ္မ (ဝိပဿနာ၊ အနုဿတိ၊ ပဌမဈာန်) တို့၏ အနေအားဖြင့်၊ ဥပ္ပန္နံ- ဖြစ်၏။ တံ- ထိုနေက္ခမ္မ ။ပ။ ပဌမဈာန် အစရှိ သည်တို့၏ အနေအားဖြင့် ဖြစ်သော ဒေါမနဿသည်။ အဝိတက္ကအဝိစာရဿ- အဝိတက္ကအဝိစာရတရား၏။ ကာရဏဘူတံ- အကြောင်းဖြစ်သည်။ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊) အဝိတက္က အဝိစာရဒေါမနဿံ- သည်၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ဤသို့၊ (ဒဠဗ္ဗံ- မှတ်သင့်၏။) စ- ဆက်ဦးအံ့၊ အယံနယော- ဤအဝိတက္ကအဝိစာရဒေါမနဿဟု ခေါ်ဆိုရခြင်း ဟူသော နည်းကို၊ ပရိယာယဝသေန- ပရိယာယအနေအားဖြင့်၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာ ဘုရားသည်) ဝုတ္တော- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ နိပ္ပရိယာယေန ပနာတိအာဒိ- နိပ္ပရိယာယေန ပန-အစရှိသည်ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ယဒိဇဝံ- ယင်းသို့ဖြစ်လျှင်၊ ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်၊ ယံ စေ အဝိတက္ကအဝိစာရန္တိ- ယံ စေ အဝိတက္က အဝိစာရံဟူ၍၊ ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပါသည်။ ဣတိ- ဤသို့မေးဖွယ်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧတဿ ပနာတိအာဒိ- ဧတဿ ပန အစရှိသော (ယံ ဝစနံ- အကြင် စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏။ တံဝစနံ- ထိုစကားတော်ကို၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်) အာဟ- ဟောတော်မူပြီ၊ မညနဝသေနာတိ- ကား၊ ပရိကပ္ပနဝသေန- ကြံစည်ခြင်း အစွမ်းဖြင့်၊ ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊ ဝုတ္တံ- ပြီ။

တကြာတိ- တကြဟူသည်ကား၊ တသို့ မညနေ- ထိုကြံစည်ခြင်း၌၊ ဣဒါနိ- ယခု၊ အယံ ဝုစ္စမာနော- ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သော အကြောင်းအရာသည်၊ နယော- သိနိုင်ကြောင်း

ဖြစ်သော အကြောင်းအရာတည်း။ ဒေါမနဿ ပစ္စယဘူတေတိ- ကား၊ ဒေါမနဿဿ- ဒေါမနဿ၏။ ပစ္စယဘူတေ- အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ (ဒေါမနဿ၏ အကြောင်းဖြစ်ပုံကို ချဲ့ဦးအံ့) ဥပစာရဇ္ဈာနံဝါ- ဥပစာရဇ္ဈာန်ကိုသော် လည်းကောင်း၊ ပဌမဇ္ဈာနာဒီနိဝါ- ပဌမဇ္ဈာန် အစရှိသည်တို့ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပါဒကာနိ- အခြေခံတို့ကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ မဂ္ဂဖလသန္တိ- မဂ်ဖိုလ်တို့ကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတုကာမဿ- ဖြစ်စေခြင်းငှာ အလိုရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ- ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ တေသံ- ထိုမဂ်ဖိုလ်တို့ကို အလာဘေ- မရခြင်းကြောင့်၊ ဒေါမနဿဿ- ၏။ ဥပ္ပဇ္ဇနေ- ဖြစ်ခြင်းသည်၊ (သတိ- ဖြစ်လသော်၊) တာနိ- ထိုမဂ်ဖိုလ်တို့သည်၊ တဿ- ထိုဒေါမနဿ၏၊ ပစ္စယာနာမ- အကြောင်းတရားတို့ မည်သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ တေဓမ္မာ- ထိုမဂ်ဖိုလ်တရားတို့ကို၊ ဖလူပစာရေန- အကျိုးဒေါမနဿ၏ အမည်ကို အကြောင်း မဂ်ဖိုလ်၌ တင်စား၍ ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုခြင်း အားဖြင့်၊ ဒေါမနဿန္တိ- ဒေါမနဿ မည်၏ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တာ- မိန့်ဆိုအပ်ကုန်ပြီ၊ ပန- ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ဒေါမနဿမည်ပုံကား၊ ယော- အကြင်ရဟန်းသည်၊ တထာ- ထိုနည်းတူ မဂ်ဖိုလ် တရားတို့ကို မရခြင်းကြောင့်၊ ဥပ္ပန္နဒေါမနဿော- ဖြစ်သော ဒေါမနဿရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍)၊ ဓုရနိက္ခေပံ- ဝီရိယကို လျှော့ချခြင်းကို၊ အကတ္တာ- မပြုမူ၍၊ အနုတ္တမေန- အစဉ်အားဖြင့်၊ ဝိပဿနံ- ကို၊ ဥဿုကာပေတွာ- အားထုတ်မှု ပြု၍၊ မဂ္ဂဖလဓမ္မေ- မဂ်ဖိုလ်တရားတို့ကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတိ- ဖြစ်စေအံ့၊ (တဿ- ထိုရဟန်း၏) တေ- ထိုမဂ်ဖိုလ် တရားတို့ကို၊ ကာရဏူပစာရေန- အကြောင်းဒေါမနဿ၏ အမည်ကို အကျိုးမဂ်ဖိုလ်၌ တင်စားခေါ်ဝေါ်ခြင်းအားဖြင့်၊ ဒေါမနဿန္တိ- ၍၊ ဝုတ္တာ- ပြီ၊ ဣတိ ဣမံ အတ္ထံ- ဤသို့သော အနက်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာ ဆရာသည်၊ ဣဓ ဘိက္ခုတိအာဒိ- ဣဓ ဘိက္ခု အစရှိသည်ကို၊ အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ။

ဧတဿ- ဤရဟန်း၏၊ တဒါ- ဒေါမနဿဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌၊ ဒေါမနဿမေဝ- ဒေါမနဿသည်သာလျှင်၊ ဥပ္ပန္န နန- ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော၊ ဒေါမနဿဟေတုကာ- ဒေါမနဿဟူသော အကြောင်းရှိကုန်သော၊ ဝိပဿနာမဂ္ဂဖလဓမ္မာ- ဝိပဿနာမဂ်ဖိုလ် တရားတို့သည်၊ န ဥပ္ပန္နာနန- မဖြစ်ကုန်သည်မဟုတ်ပါလော၊ တတ္ထ- ထိုသို့ဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ်တရားတို့ မဖြစ်ရာ၌၊ ဝါ- ထိုဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ်တရားတို့၌၊ ကထံ- အဘယ်နည်း အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ ဒေါမနဿဿမည်- ဒေါမနဿဟူသော နာမည်ကို၊ အာရော-

သုတ်]

မဟာသီဝတ္ထေရဝတ္ထုအဖွင့်

၂၂၉

ပေတွာ- တင်၍၊ ဝေါဟရဟိ- (သဝိတက္ကသဝိစာရ ဒေါမနဿ ဖလသမာပတ္တိ စသည်ဖြင့်) ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲ ပြောဆိုပါသည်။ ကုတိ- ဤသို့မေးဖွယ်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အညေသံ ။ပ။ ဂဟေတွာတိအာဒိ- အစရှိသည်ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သဝိတက္ကသ- ဝိစာရဒေါမနဿတိ- ကား၊ သဝိတက္ကသဝိစာရနိမိတ္တေ- သဝိတက္က သဝိစာရဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ ဒေါမနဿေ- ဒေါမနဿ၌၊ (ဝိပဿနာ ပဋ္ဌပိတာ ဘဝိဿတိ) တိဟိ မာသေဟိ- သုံးလတို့ဖြင့် နိဗ္ဗတ္တေတဗ္ဗာ- ဖြစ်စေသင့်သော (ပဋိပဒါ- အကျင့်သည်) တေမာသိကာ- တေမာသိကာမည်၏၊ တေမာသိကံ- သုံးလတို့ဖြင့် ဖြစ်စေထိုက်သော၊ တံ (ပဋိပဒံ)- ထိုအကျင့်ကို၊ (ဂဏှာတိ) စ- ဆက်ဦးအံ့၊ တေမာသိကာဒယော- တေမာ- သိကာ အစရှိကုန်သော၊ ကုမာ ပဋိပဒါ- ဤအကျင့်တို့ကို၊ တထာ- ထိုတေမာသိကာ၊ ဆမာသိကာ၊ နဝမာသိကာဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပဝတ္တဥက္ကဋ္ဌမဇ္ဈိမမုဒိန္ဒြိယ- ဝသေန- ဖြစ်ပေါ်လာသော မြင့်မြတ်သော ကုန္ဒေ၊ အလယ်အလတ် ကုန္ဒေ၊ နှံ့ညံ့သော ကုန္ဒေတို့၏ အလိုအားဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်ကုန်၏၊ ဝါ- သို့မဟုတ်၊ အဓိကမဇ္ဈိမ- မုဒုဿာဟဝသေန- လွန်ကဲသော ဝီရိယ၊ အလယ်အလတ်ဝီရိယ၊ နှံ့ညံ့သော ဝီရိယတို့၏ အလိုအားဖြင့်၊ (ဝေဒိတဗ္ဗာ) ဇေတဝီတိ- ကား၊ ဇာဂရိကံ- နိုးကြားခြင်းကို၊ အနုယုဉ္ဇတိ- အားထုတ်၏။

မဟာသီဝတ္ထေရဝတ္ထုအဖွင့်

သဟဿဒ္ဓိသဟဿသင်္ချိတ္တာ- တစ်ထောင် နှစ်ထောင် ရဟန်းအရေအတွက်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ မဟာဂဏေ- ကြီးစွာသော ဂိုဏ်းတို့ကို၊ (ဝါစေသိ- ပို့ချပြီ) အဋ္ဌကထာ- ထေရာတိ- ကား၊ အဋ္ဌကထာယ- အဋ္ဌကထာ၏၊ အတ္ထပဋိပုစ္ဆနကတ္ထေရာ- အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို မေးမြန်းသော ထေရ်တို့သည်၊ (ကခိ ဝိနောဒေန္တိ) အန္တရာမဂ္ဂေတိ- ကား၊ ဘိက္ခံ- ဆွမ်းကို၊ ဂဟေတွာ- ခံယူပြီး၍၊ ဂါမတော- ရွာမှ၊ ဝိဟာရံ- ကျောင်းသို့၊ ပဋိဂမ- နမဂ္ဂေ- ပြန်လာရာလမ်း၌၊ (ပုစ္ဆိဿာမိ) တတော ။ပ။ ဂါဟာပေတွာတိ- ကား၊ တိဏိ စတ္တာရိ- သုံးကြိမ်လေးကြိမ်ကုန်သော၊ ဥဏှာပနာနိ- ပူဇွန်းစေခြင်းတို့ကို၊ ဝါ- ပူဇွန်းစေသော အငွေတို့ကို၊ (ဂါဟာပေတွာ) ကေနစိ ပပဉ္စေနာတိ- ကား၊ ကေနစိ- တစုံတခုသော၊ သရီရကိစ္စဘူတေန- ကိုယ်လက်သုတ်သင်မှု ကိစ္စဖြစ်သော၊ ပပဉ္စေန- ကြာမြင့်စွာ ပြုအပ်သော ကိစ္စဖြင့်၊ (နိက္ခန္တော- ကျောင်းမှထွက်ခဲ့ပြီ) [ပပဉ္စိယတေ ဝိတ္တာရိယတေတိ ပပဉ္စံ- ချဲ့ထွင် အပ်သော (ကြာမြင့်စွာ ပြုအပ်သော) ကိစ္စ] ရတ္တိယံ-

ညဉ့်၌၊ ပစ္ဆိမော- နောက်၌၊ (နောက်က) ဂစ္ဆန္တိ- ကြွသွားသော မဟာသီဝထေရ်ကို၊ အသလ္လက္ခေန္တော- ဆရာဟူ၍ မမှတ်နိုင်သည့် (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) (နိက္ခန္တော- ယခုကျောင်းက ထွက်ခဲ့သော၊ ထေရော- ထေရ်သည်၊ ကောစိဒေဝ- တစ်ပါးပါးသာလျှင် ဖြစ်သော၊ သမာနာစရိယဘိက္ခု- ငါတို့နှင့်တူသော ဆရာရှိသော ရဟန်းတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊) သညံ- မှတ်သားခြင်းကို၊ အကာသိ- ပြုပြီ။

ပန- မေးဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်၊ ထေရော- အရှင်မဟာသီဝ ထေရ်သည်၊ အန္တေဝါသိကာနံ- အနီးနေတပည့်တို့အား၊ အနာရောစေတွာဝ- မပန်ကြား မူ၍သာလျှင်၊ ဂတော- ကျောင်းအပြင်သို့ ကြွသွားသနည်း၊ ဣတိ- ဤသို့မေးဖွယ်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ထေရော ကိရာတိအာဒိ- ထေရော ကိရ အစရှိသည်ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ အရဟတ္တိနာမ ကိန္တိ- အရဟတ္တိ နာမ ကိ ဟူသော စကားကို တဒဓိဂမဿ- ထိုအရဟတ္တဖိုလ်ကို ရခြင်း၏၊ အဒုက္ကရဘာဝံ- ခက်ခဲစွာ ပြုအပ်သော အလုပ်မဟုတ် သည်အဖြစ်ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ (ထေရော- မဟာသီဝထေရ်သည်၊) ဝဒတိ- မိန့်ဆို၏၊ စတူဟိ ဣရိယာပထေဟိတိ- ကား၊ (မဇ္ဈေ- ညောင်စောင်းပေါ်၌၊) စတူဟိ- လေးမျိုးကုန်သော၊ ဣရိယာပထေဟိ- ဣရိယာပုထ် တို့ဖြင့်၊ ဝတ္တမာနဿ- ဖြစ်သော၊ ဝါ- နေထိုင်သော၊ (မယံ- ငါ့မှာ၊ မဂ္ဂဖလံ- မဂ်ဖိုလ်သည်၊ န ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ- မဖြစ်လတ္တံ့၊) တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ (အဟံ- ငါသည်၊) ယာဝ အရဟတ္တမိဂမာ- အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရခြင်း (ရရာအခါ) တိုင်အောင်၊ သယနံ- လျောင်းစက်ခြင်း ဣရိယာပုထ်ကို၊ ပဋိက္ခိပါမိ- ပယ်စွန့်အံ့၊ ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယော- မဟာသီဝ ထေရ်၏ ဆိုလိုရင်းတည်း၊ တေ- သင်အား၊ ဧတံ- ဤမျက်ရည်ကျဆင်း ငိုယိုခြင်းသည်၊ အန္တဝိကံနုခေါ- သင့်လျော်ပါ၏ လော၊ ဣတိ- ဤသို့၊ သံဝေဂဇာတော- ဖြစ်သော ထိတ်လန့်ခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊) ဝီရိယံ- ဝီရိယကို၊ သမုတ္တေဇေန္တော- ထက်သန်စေလျက်၊ အရဟတ္တိ- အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ အဂ္ဂဟေသိ- ယူပြီ၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း၊) ဧတ္တကံ- ဤမျှသော အနှစ်သုံးဆယ် အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ကာလံ- ကာလပတ်လုံး၊ ဝိပဿနာယ- ဝိပဿနာ၌၊ သုစိဏ္ဏဘာဝတော- ကောင်းစွာ လေ့ကျက်အပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဉာဏဿ- ဉာဏ်၏၊ ပရိပါကံ- ရင့်ကျက်ခြင်းသို့၊ ဂတတ္တာ- ရောက်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ပရိမဇ္ဇိတိ- ကား၊ ပရိမသိ- ပွတ်တိုက်ပြီ၊ ပန- ဝါဒတမျိုးကား၊ ကေစိ- အချို့ဆရာ တို့သည်၊ ပရိမဇ္ဇိတိ (ပဒဿ)- ပရိမဇ္ဇိဟူသော ပုဒ်၏၊ ပရိဝတ္တေတွာ- အဖန်ဖန်

သုတ်]

မဟာသိဝတ္ထေရဝတ္ထုအဖွင့်

၂၃၁

လှည့်ပတ်၍၊ ထေရေန- မဟာသိဝထေရ်သည်၊ ဓောဝိယမာနံ- ဆေးကြောအပ်ဆဲ
 (ဆေးကြောနေတုန်း) ဖြစ်သော ခြေကို၊ ပရိစ္ဆဟေတွာ- သိမ်းယူ၍၊ ဓောဝိ- ဆေးကြောပြီး
 (မဟာသိဝထေရ် ကိုယ်တိုင်ပင် မိမိခြေကို ဟိုဘက်သည်ဘက် လှည့်ပတ် ဆေးကြော
 နေတုန်းမှာပင် သိကြားမင်းက ထိုခြေကို ဆွဲကိုင်ယူငင်လျက် ဆေးကြောပြီဟူလို) ဣတိ-
 ဤသို့၊ အတ္တံ- အနက်ကို၊ ဝဒန္တိ- ဆိုကုန်၏၊ ဝိပဿနာယ- ဝိပဿနာ၏၊ အာရမ္မဏံ
 နာမ- အာရုံ မည်သည်၊ ဥပစာရဇ္ဈာနပဌမဇ္ဈာနာဒိ- ဥပစာရဈာန်၊ ပဌမဈာန်အစရှိ
 သည်တည်း၊ သဝိတက္က သဝိစာရဒေါမနဿေတိအာဒိသု- သဝိတက္ကသဝိစာရဒေါမနဿေ
 အစရှိသော ပုဒ်တို့၌၊ ဝတ္တဗွံ- ဖွင့်ဆိုသင့်သော အနက်ကို၊ သောမနဿေသု-
 သဝိတက္ကသဝိစာရသောမနဿ အစရှိသော ပုဒ်တို့၌၊ ဝုတ္တနယာနုဿာရေန-
 ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းကို အစဉ်လျှောက်သော အားဖြင့်၊ ဝေဒိတဗွံ- သိပါလေ၊

၃၆၂။ ဧဝရူပါတိ- ကား၊ ယာ- အကြင်ဥပေက္ခာသည်၊ အကုသလာနံ- အကုသိုလ်
 တို့၏၊ အဘိဝုဒ္ဓိယာစ- တိုးပွားခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ကုသလာနံ- တို့၏၊ ပရိဟာနာယစ-
 ဆုတ်ယုတ်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ သံဝတ္တတိ- ဖြစ်၏၊ ဧဝရူပါ- ဤသို့ အကုသိုလ်
 တိုးပွားခြင်း၊ ကုသိုလ်ဆုတ်ယုတ်ခြင်း သဘောရှိသော၊ (ဂေဟဿိတဥပေက္ခာ- ကို၊
 နဿေဝိတဗ္ဗာ) ပန- ဆက်ဦးအံ့ သာ- ထိုအကုသိုလ်တိုးပွားခြင်း၊ ကုသိုလ်ဆုတ်ယုတ်ခြင်း
 သဘောရှိသော ဥပေက္ခာကို၊ ကမ္မပဿဉ္စိတတာယ- ကာမဂုဏ်တို့နှင့် ဆက်သွယ်သည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ ဂေဟဿိတာတိ- ဂေဟဿိတာ- ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏၊ ဣတိ-
 ထို့ကြောင့်၊ ဂေဟဿိတဥပေက္ခာတိ- ဟူ၍၊ (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) အာဟ-
 ဟောတော်မူပြီ၊ ဗာလဿာတိ အာဒိသု- ဗာလဿအစရှိသော ပုဒ်တို့၌၊ (အတ္ထော-
 အနက်ကို၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏၊) ဗာလကရဓမ္မယောဂတော-
 မိုက်မဲသည် အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော အကုသိုလ်တရားတို့နှင့် ယှဉ်တွဲသည်အဖြစ်ကြောင့်၊
 ဗာလဿ- မိုက်မဲသော၊ အတ္တဟိတ-ပရဟိတဗျာမူဠတာယ- မိမိ၏စီးပွား သူတပါးစီးပွား
 တို့၌ အထူးတွေဝေသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ မူဠဿ- တွေဝေသော၊ ပုထုနံ- များစွာကုန်သော၊
 ကိလေသာဒီနံ- ကိလေသာအစရှိသည် တို့ကို၊ ဇနနာဒိဟိ- ဖြစ်စေခြင်း အစရှိကုန်သော၊
 ကာရဏေဟိ- အကြောင်းတို့ကြောင့်၊ ပုထုဇနဿ- ပုထုဇင်မည်သော၊ ကိလေသာဒီနံ-
 ကိလေသာဟူသော အရေးအကြောင်း အပိုင်းအကန့်တို့ကို၊ မဂ္ဂေါဇီဟိ- အရိယမဂ်တည်း
 ဟူသော အကန့်အသတ် အရေး အကြောင်းတို့ဖြင့်၊ အဇိတတ္တာ- မအောင်နိုင်
 အပ်သေးကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အနောဓိဇနဿ- ကိလေသာအပိုင်း အကန့်တို့ကို

အရိယမဂ် အပိုင်းအကုန်တို့ဖြင့် မအောင်နိုင်သေးသော၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ဩဓိသောဝ- အကုန်အသတ်အားဖြင့်သာလျှင်၊ ကိလေသာနံ- ကိလေသာတို့၏၊ ဝါ- တို့ကို၊ ဇိတတ္တာ- အောင်နိုင်အပ်ပြီးကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သေက္ခာ- သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ **ဩဓိဇိနာ**^၁- ဩဓိဇိနတို့မည်၏။

တေန- ထိုအနာဓိဇိနဿဟူသော ပါဌ်ဖြင့်၊ အဿ- ထိုပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သေက္ခဘာဝံ- သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်ကို၊ ပဋိက္ခိပတိ- ပယ်၏၊ သတ္တမဘဝါဒိတော- ခုနစ်ခုမြောက် ဘဝအစရှိသည်မှ၊ ဥဒ္ဓံ- အထက်၌၊ ပဝတ္တနဝိပါကဿ- ဖြစ်လတ္တံ့သော အကျိုးဝိပါက်၏၊ ဝါ- ကို၊ အဇိတတ္တာ- မအောင်နိုင်အပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အဝိပါက ဇိနဿ- အကျိုးဝိပါက်ကို မအောင်နိုင်သော၊ ဝါ- တနည်းကား၊ အရဟန္တာ- ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အပ္ပဋိသန္ဓိကတ္တာ- ပဋိသန္ဓေနေခြင်းမရှိတော့ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိပါကဇိနာ- အကျိုးဝိပါက်ကို အောင်နိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့မည်၏၊ တေန- ထိုအဝိပါ- ကဇိနဿ သဒ္ဓါဖြင့်၊ အဿ- ထိုပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အသေက္ခတ္ထံ- အသေက္ခ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်ကို၊ ပဋိက္ခိပတိ- ပယ်၏၊ အနေကာဒီနဝေ- များသော အပြစ်ရှိသော၊ (သမ္မောဟေ- ဌ်စပ်) သဗ္ဗေသမ္ဘိ- အားလုံးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပါပမ္မောနံ- အကုသိုလ် တရားတို့၏၊ မူလဘူတေ- အခြေခံအကြောင်းရင်းဖြစ်သော၊ သမ္မောဟေ- ပြင်းထန်စွာ တွေဝေသော မောဟ၌၊ အာဒီနဝါနံ- အပြစ်တို့ကို၊ အဒဿနသီလတာယ- မမြင်ခြင်း အလေ့ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အနာဒီနဝဒဿာဝိနော- အပြစ်ကိုမြင်လေ့ မရှိသော၊ အာဂမာဓိ- ဂမာဘာဝါ- သင်ကြားမှတ်သားထားအပ်သော အာဂုံပရိယတ် ပိဋက ကျမ်းဂန်နှင့် ထိုးထွင်းသိအပ်သော မဂ်ဖိုလ်တရားထူးမရှိခြင်းကြောင့်၊ အဿုတဝတော- အကြားအမြင် သုတမရှိသော၊ ဧဒိသော- ဤကဲ့သို့ရှိအပ်သူသည်၊ ဧကံသေန- တသမတ်တည်း ဧကန် အမှန်မူချ အားဖြင့်၊ အန္ဓပုထုဇ္ဇနော နာမ- ဉာဏ်မြင်မသန်း အကန်းခေါ်တွင် ပုထုဇဉ် မည်သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တဿ- ထိုဗာလမူဠစသည်ဖြင့် ကဲ့ရဲ့ပြောဆို ထိုက်သော သတ္တဝါ၏၊ အန္ဓပုထုဇ္ဇနဘာဝံ- အန္ဓပုထုဇဉ်၏ အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတုံ-

၁။ **ဩဓိဇိနာ ဝါ သေက္ခာ** ။ ။ ဤသုတ်ဋီကာ၌ “ဩဓိဇိနော ဝါယပေက္ခာ”ဟု ပါဠိပျက်၏။ ဤအနာဓိဇိန အစရှိသော ပုဒ်တို့၏အဖွင့်များမှာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ၊ ပ- ၃၈၂ (ဗြဟ္မဝိဟာရနိဒ္ဒေသ)၌ လည်းပါ၏။ ထိုအတိုင်းရှိရမည်ဖြစ်၏။ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ကိလေသာတို့ကို အားလုံးမအောင်သေးဘဲ အကုန်အသတ် (တချို့တဝက်) အားဖြင့်သာအောင် သောကြောင့် ဩဓိဇိနအမည်ရကြသည်။

သုတ်]

မဟာသိဝတ္ထေရဝတ္ထုအဖွင့်

၂၃၃

ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ပုနပိ- နောက်ထပ်လည်း၊ ပုထုဇ္ဇနဿာတိ- ပုထုဇ္ဇနဿဟူ၍၊
(အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

☞ ဧဝံရူပိတိ- ကား၊ ဝုတ္တပ္ပကာရာ- (စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသွာ- အစရှိသည်ဖြင့်) ဆိုအပ်
ပြီးသော အပြားရှိသော၊ သမ္မောဟပုဗ္ဗိကာ- လွန်စွာတွေဝေမှု ရှေ့ရှိသော (ယာ ဥပေက္ခာ-
သည်၊ အတ္ထိ) ရူပံ သာ နာတိဝတ္တတိတိ- ကား၊ ရူပါနံ- ရူပါရုံတို့ကို (ကာရဏပစာရတည်း။
နောက်၌ ရူပါရမ္မဏေ ကိလေသေဟု ဖွင့်သည်။) သမတိက္ကမနာယ- ကျော်လွန်ခြင်းငှာ၊
ဝါ- ခြင်း၏။ ကာရဏံ- အကြောင်းသည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ ရူပါရမ္မဏေ- ရူပါရုံဟူသော
အာရုံရှိကုန်သော၊ ဝါ- ရူပါရုံကို အာရုံပြုကုန်သော၊ ကိလေသေ- ကိလေသာတို့ကို၊ န
အတိက္ကမတိ- မကျော်လွန်၊ ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယ်- (ရူပံ သာ နာတိဝတ္တတိ-ဟူသော
စကား၏) ဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း။ အညာဏာဝိဘူတတာယ- ဉာဏ်ကင်းသော
အညာဏုပေက္ခာဖြစ်၍ ဖြစ်ပုံမထင်ရှားသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အာရမ္မဏေ- အာရုံ၌၊
အဇ္ဈုပေက္ခာဏဝသေန- အမှုမဲ့ အမှတ်မဲ့ဖြစ်မှု လျစ်လျူရှုခြင်းသဘော အနေအားဖြင့်၊
ပဝတ္တမာနာ- ဖြစ်သော၊ လောဘသမ္ပယုတ္တဥပေက္ခာ- လောဘနှင့်သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော
အညာဏုပေက္ခာကို၊ ဣဓ- ဤဧဝံရူပိ ဥပေက္ခာဟူသော ပါဠိ၌၊ ဝါ- ဤဂေဟသီတာ
ဥပေက္ခာဟူသော ပါဠိ၌၊ အဓိပ္ပေတာ- အလိုရှိအပ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တဿ
လောဘဿ- ထိုလောဘအား၊ အနုစ္ဆဝိကမေဝ- လျော်သည်သာလျှင် ဖြစ်သော၊
အာရမ္မဏံ- အာရုံကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣဋ္ဌာရမ္မဏေတိ-
ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

အာနာဒီနဝဒဿိတာယ- အပြစ်ကို မမြင်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (အားလုံးသော
ပါပဓမ္မတို့၏ မူရင်းဖြစ်၍ များသောအပြစ်ရှိသော သမ္မောဟ၌ အပြစ်တို့ကို မမြင်သည်
အဖြစ်ကြောင့်) (ရူပါဒီနံ- ရူပါရုံအစရှိသည်တို့ကို ဝါ- ရူပါရုံအစရှိသည်တို့ကို အာရုံပြုသော
ကိလေသာတို့ကို) အနတိဝတ္တမာနာ- မကျော်လွန်နိုင်သည်၊ (ဟုတွာ) တတောဇဝ-
ထိုသို့ မကျော်လွန်နိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင်၊ အဿာဒါနုပဿနတော-
(ရူပါရုံအစရှိသည်တို့၌) သာယာဖွယ်ဟု ရှုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တတ္ထေဝ- ထိုရူပါရုံ
အစရှိသည်တို့၌သာလျှင်၊ လဂ္ဂါ- ငြိကပ်သည်၊ (ဟုတွာ) အဘိသင်္ဂဿ- ငြိကပ်သော၊
လောဘဿ- လောဘ၏။ ဝသေနစ- အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒုဓမ္မာစနိယတာယစ-
လွတ်မြောက်စေနိုင်ခဲ့သည် အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ တေန- ထိုလောဘဖြင့်၊
လဂ္ဂိတာဝိယ- ရူပါရုံအစရှိသည်တို့၌ ကပ်ငြိသကဲ့သို့ ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ ဥပ္ပန္နာ- ဖြစ်သော

(ကာမဂုဏနိဿိတာ ဥပေက္ခာ နသေဝိတဗ္ဗာ) ဧဝုပ္ပါတိ- ကာမ၊ ယာ- အကြင်ဥပေက္ခာ သည်၊ အကုသလာနံ- အကုသိုလ်တို့ကို၊ ပဟာနာယ စ- ပယ်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ကုသလာနံ- ကုသိုလ်တရားတို့၏၊ အဘိဗုဒ္ဓိယာ စ- တိုးပွားခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ သံဝတ္တတိ- ဖြစ်၏၊ ဧဝုပ္ပါ- ဤသို့အကုသိုလ်တို့ကို ပယ်ရှားခြင်း၊ ကုသိုလ်တရားတို့ တိုးပွားခြင်းငှာ ဖြစ်ခြင်းသဘောရှိသော၊ (နေက္ခမ္မဿိတာ ဥပေက္ခာ သေဝိတဗ္ဗာ)

ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ သာ- ထိုမှီဝဲအပ်သော ဥပေက္ခာသည်၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာဒိဝသေန- ရဟန်းအဖြစ် အစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ပဝတ္တိယာ- ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ နေက္ခမ္မ- ပသဉ္စိတာ- အိမ်အနှောင်အဖွဲ့မှ ထွက်မြောက်ကြောင်းတရားနှင့် ဆက်စပ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ နေက္ခမ္မဿိတာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဣဒါနိ- နေက္ခမ္မ- သိတ ဥပေက္ခာ၏ သေဝိတဗ္ဗအဖြစ်ကို ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ တံ- ထိုနေက္ခမ္မဿိတ ဥပေက္ခာကို၊ ပါဠိဝသေန- ပါဠိတော်နှင့် ဆက်သွယ်သောအားဖြင့်၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူ ခြင်းငှာ၊ တတ္ထ ကတမာတိအာဒိ- တတ္ထ ကတမာ အစရှိသော ပါဠိတော်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ တဿ- ထိုပါဠိတော်၏၊ အတ္ထော- အနက်ကို ဟောဋ္ဌာ- အောက်၌၊ (ယခင် နေက္ခမ္မဿိတ သောမနဿ၌) ဝုတ္တနယာနုသာရေန- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော နည်းကို အစဉ်လျှောက်သဖြင့် ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏၊ ရူပံ သာ အတိဝတ္တတိတိ- ကာမ၊ (သာ- ထိုနေက္ခမဿိတာ ဥပေက္ခာသည်၊) ရူပသ္မိံ- ရူပါရုံ၌၊ သမ္မဒေဝ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ အာဒိနဝဒဿနတော- (အနိစ္စအစရှိသော) အပြစ်ကို မြင်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဝါ- မြင်သည့်အတွက်) ရူပနိဿယေဟိ- ရူပါရုံဟူသော မှီရာအာရုံရှိကုန်သော၊ ကိလေ- သေဟိ- ကိလေသာတို့သည်၊ (တို့က) အနဘိဘဝနီယတော- မလွှမ်းမိုးအပ် မလွှမ်းမိုး နိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (သာ- ထိုဥပေက္ခာသည်၊ ရူပံ- ရူပါရုံကို၊ ဝါ- ရူပါရုံကို အာရုံ ပြုသော ကိလေသာကို၊ အတိဝတ္တတိ- ကျော်လွန်၏၊) ဣဋ္ဌေတိ- ကာမ၊ သဘာဝတော စ- ပင်ကိုသဘောအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ သင်္ကပ္ပတော စ- ကြံတွေးစဉ်းစားခြင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဣဋ္ဌေ- အလိုရှိအပ်သော၊ အာရမ္မဏေ- အာရုံ၌၊ အရဇ္ဈန္တဿာတိ-

၁။ ရူပနိဿယေဟိ ။ ။ ဤနေရာ၌ “ရူပနိယာတာတိ”ဟူ၍ ပျက်နေသော ပါဠိ၏ ပုံသဏ္ဌာန်အနေအထားနှင့် နီးစပ်အောင် “ရူပနိဿယေဟိ”ဟု ပြင်လိုက်ပါသည်။ “ရူပနိက- ဇ္ဈေဟိ- ရူပါရုံ၌ တပ်မက်ကုန်သော”ဟုလည်း ပြင်နိုင်ပါ၏။ သို့သော် ယခင်ဂေဟဿိတ ဥပေက္ခာ- ဝါကျတုန်းကမူ “ရူပါရမ္မဏေ ကိလေသေ”ဟု ရှိခဲ့၏။ ထိုပါဠိနှင့် အလားတူပင် “ရူပါရမ္မဏေဟိ- ရူပါရုံဟူသော အာရုံရှိကုန်သော”ဟုသော်လည်း ရှိသင့်ပါ၏။

သုတ်]

မဟာသိဝတ္ထေရဝတ္ထုအဖွင့်

၂၃၅

ကား၊ န ရုက္ခန္ဓဿ- မတပ်မက်သော သူ၏။ ရာဂံ- တပ်မက်ခြင်းကို၊ အနုပ္ပါဒေန္တဿ- မဖြစ် စေသောသူ၏။ (သန္တာနေ- ခန္ဓာအစဉ်၌ ဥပ္ပန္နာ)

အနိဋ္ဌေ အဒုဿန္တဿာတိ ဧတ္ထ- အနိဋ္ဌေ အဒုဿန္တဿဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ဝုတ္တနယေန- ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ [ဆိုအပ်ပြီးသော အဖွင့်ကို အစဉ်မှီးသဖြင့် ဒေါသံ အနုပ္ပါဒေန္တဿ- ဟုဆိုစေလို၏။] အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိပါလေ၊ သမံ- သင့်လျော်ညီမျှစွာ၊ သမ္မာ- မဖောက်မပြန် မှန်ကန်စွာ၊ ယောနိသော- သင့်လျော်သော အကြောင်းအားဖြင့်၊ နပေက္ခနံ- မရှုခြင်းသည်၊ အသမပေက္ခနံ- အသမပေက္ခနမည်၏။ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ တံ (အသမပေက္ခနံ)- ထိုအညီအမျှ မရှုခြင်းသည်၊ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌမဇ္ဈတ္တေ- ဣဋ္ဌာရုံ၊ အနိဋ္ဌာရုံ၊ မဇ္ဈတ္တာရုံ၌၊ ဗာလဿ- လူဗာလ၏။ (သန္တာနေ- ၌) ဟောတိဝိယ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌေသုပိ- ဣဋ္ဌာရုံ၊ အနိဋ္ဌာရုံတို့၌လည်း၊ ဗာလဿ- ၏။ (သန္တာနေ) ဟောတိ- ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌမဇ္ဈတ္တေတိ- ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌမဇ္ဈတ္တေဟူ၍၊ အဝတ္တာ- မဖွင့်ဆိုမှု၍၊ အသမပေက္ခနေန အသမ္ပယုန္တဿာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တိဝိဓေပိ- သုံးပါးအပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ အာရမ္မဏေ- (ဣဋ္ဌ၊ အနိဋ္ဌ၊ မဇ္ဈတ္တ ဖြစ်သော) အာရုံ၌၊ အသမပေက္ခနဝသေန- အညီအမျှမရှုခြင်း အနေအားဖြင့်၊ အသမ္ပယုန္တဿ- မတွေဝေသောသူ၏။ (သန္တာနေ- ၌၊ ဥပ္ပန္နာ) [ဤနေရာ၌ “မုယုန္တဿ”ဟု ပဋိသေခမပါသော ဋီကာပါဌ်ကို သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပါဠိနှင့် ကိုက်ညီအောင် “အသမ္ပယုန္တဿ”ဟု ပြင်လိုက်ပါသည်။] ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ဝိပဿနာ- ဉာဏသမ္ပယုတ္တာ- ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော၊ ဥပေက္ခာ- ဥပေက္ခာ ဟူသည်၊ နေက္ခမ္မဿိတာ- သော၊ ဥပေက္ခာ- တည်း။

ဝေဒနာသဘာဂါတိ- ကား၊ ဥဒါသိနာကာရေန- လျစ်လျူရှုခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပဝတ္တိယာ- ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာယစ- ဥပေက္ခာ ဝေဒနာနှင့်လည်း၊ သဘာဂါ- သဘောတူသော (တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာပိ) ဧတ္ထ ဥပေက္ခာ- ဝါတိ- ကား၊ ဧတ္ထ ဧတသ္မိ ဥပေက္ခာနိဒ္ဒေသေ- ဤဥပေက္ခာကို အကျယ်ပြုရာ စကားရပ်၌၊ (တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာပိ- တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာကိုလည်း၊) ဥပေက္ခာတိ- ဥပေက္ခာဟူ၍၊ ဂဟိတာဇေ- ယူအပ်သည်သာတည်း၊ တသ္မာတိ- ကား၊ တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာယပိ- ကိုလည်း၊ ဣဓ- ဤဥပေက္ခာနိဒ္ဒေသ၌၊ ဥပေက္ခာဂဟဏေန- ဥပေက္ခာသဒ္ဒါဖြင့်၊ ဂဟိတတ္ထာ- ယူအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့် (သေဝိတဗ္ဗာနာမ)ဟိ- မှန်၏။ တံ- ထိုတတြ-

မဇ္ဈတ္တပေက္ခာကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ ပဌမဒုတိယ ။ပ။ ဥပေက္ခာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ တာယပိ နေက္ခမ္မဿိတ ဥပေက္ခာယာတိ (ဧတ္ထ)- ဥပေက္ခာယ ဟူသောဤပါဌ်၌၊ နိဒ္ဒါရဏေ- နိဒ္ဒါရဏအနက်၌၊ ဘုမ္မံ- သတ္တမိဝိဘတ်သည်၊ (ဟောတိ) ယံ နေက္ခမ္မဝသေနာတိအာဒိ- ယံ နေက္ခမ္မဝသေန အစရှိသော စကားရပ်သည်၊ ဟေဋ္ဌာ- အောက်ဖြစ်သော နေက္ခမ္မဿိတသောမနဿကို ပြဆိုရာစကားရပ်၌၊ ဝုတ္တနယတ္တာ- ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ- ပေါ်လွင်ထင်ရှားသော အနက်ရှိသည်သာတည်း။

၃၆၃။ သက္ကဿ- သိကြားမင်း၏၊ တဒါ- ထိုအရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော အထွတ် အထိပ် တရားမြတ်ဖြင့် အပြီးသတ်ရာအခါ၌၊ သောတာပတ္တိဖလပတ္တိယာဝ- သောတာပတ္တိ ဖိုလ်သို့ ရောက်ခြင်း၏သာလျှင်၊ ဥပနိဿယော- အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းသည်၊ ယဒိ (ဟောတိ)- အကယ်၍ ဖြစ်ငြားအံ့ အထ- ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ ကဿ- အဘယ်ကြောင့်၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ယာဝ အရဟတ္တံ- အရဟတ္တဖိုလ် တိုင်အောင်၊ ဒေသနံ- ဒေသနာတော်ကို၊ ဝဗ္ဗေသိ- တိုးပွားစေတော်မူပါသနည်း၊ ဣတိ- ဤသို့မေးဖွယ်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ဆိုတော်မူသည်ကား၊ ဗုဒ္ဓါနဉ္စိတိအာဒိ- ဗုဒ္ဓါနဉ္စိအစရှိသည်တည်း၊ တရုဏသက္ကောတိ- ကား၊ အဘိနဝေါ- အသစ်ဖြစ်သော၊ အဓနာ- ယခုအခါ၌၊ ပါတုဘူတော- ဘဝသစ် အဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှားဖြစ်သော၊ သက္ကော- သည်၊ (ဟုတ္တာ နိဗ္ဗတ္တိ) ဟိ- မှန်၏၊ သမ္ပတိပါတုဘာဝံ- ယခုပင် ဘဝအသစ် ထင်ရှား ဖြစ်သော သိကြားမင်းကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ တရုဏသက္ကောတိ- နုပျိုသော သိကြားမင်း ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ တဿ- ထိုသိကြားမင်း၏၊ ကုမာရတာဝါ- ပျိုမျစ်နုနယ် ငယ်ရွယ်သူ၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝုဒ္ဓတာဝါ- ကြီးရင့်သူ၏ အဖြစ်သည် လည်းကောင်း၊ နတ္ထိ- မရှိ ဂတာဂတဋ္ဌာနန္တိ- ကား၊ ဂမနာဂမနကာရဏံ- သွားခြင်း လာခြင်း၏ အကြောင်းသည်၊ နပညာယတိ- မထင်ရှား၊ (ဂမနာဂမနကာရဏံ- ကို) န ဥပလဗ္ဘတိ- မရအပ်။

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ဂဗ္ဘသေယျကာနံ- အမိဝမ်း၌ အောင်းသော သတ္တဝါတို့သည်၊ စဝန္တာနံ- စုတေသေလွန်ကုန်လသော်၊ [တနည်း- စဝန္တာနံ- စုတေသေလွန်ကုန်သော၊ ဂဗ္ဘသေယျကာနံ- တို့၏] ကမ္မဇရုပ်- ကမ္မဇရုပ်သည်၊ ဝိဂစ္ဆတိ- ကင်းပျောက် ချုပ်ငြိမ်းသွား၏၊ စိတ္တဇရုပ်- စိတ္တဇရုပ်သည်လည်းကောင်း၊ အာဟာရဇရုပ်- အာဟာရဇရုပ်သည်လည်း ကောင်း၊ ပစ္စယာဘာဝတော- ထိုရုပ်တို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော စိတ်အာဟာရတို့

သုတ်]

မဟာသိဝတ္ထေရဝတ္ထုအဖွင့်

၂၃၇

မဖြစ်တော့ခြင်းကြောင့်၊ အနုဝေဒ- ကမ္မဇရုပ်သို့ အစဉ်လိုက် ချုပ်ငြိမ်းသည်သာလျှင်၊
 (ဟောတိ) ဥတုဇံပန- ဥတုဇရုပ်သည်ကား၊ သုစိရံ- အလွန်ကြာမြင့်သော၊ ကာလမ္ပိ-
 ကာလပတ်လုံးလည်း၊ ပဝေဏီ- ရုပ်ဖြစ်စဉ်ကို ယဇ္ဇန္တိ- ဆက်စပ်သည်လည်းကောင်း၊
 ဘဿန္တိဝါ- ရွှေ့လျောသည်လည်းကောင်း၊ သောသန္တိ ဝါ- ခြောက်သွေ့သည်လည်း
 ကောင်း၊ ကိလေသန္တိဝါ- ညစ်နွမ်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝိတ္တတံ ဝါ- ပြန့်ကားသည်လည်း
 ကောင်း၊ ဟောတိ- ဤ။ [ဋီကာစာအုပ်၌ “ဝိဋ္ဌတံ”ဟု ရှိနေ၏။ ဒေဝါနံ- နတ်တို့၏။
 (ဥတုဇံ- ဥတုဇရုပ်သည်။) ဧဝံ- ဤသို့ကြာမြင့်စွာ ဆက်စပ်ဖြစ်ခြင်း စသည်သည်။) န
 ဟောတိ- မဖြစ်၊ ဟိ- မှန်၏။ တေသံ- ထိုနတ်တို့၏။ ဝါ- တို့က၊ သြပပါတိကတ္တာ-
 ဥပပတ် ပဋိသန္ဓေနေသော သတ္တဝါတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကမ္မဇရူပေ- ကမ္မဇရုပ်သည်၊
 အန္တရဓာယန္တေ- ကွယ်ပျောက်ချုပ်ငြိမ်းလသော်၊ သေသတိသန္တတိရူပမ္ပိ- ကမ္မဇရုပ်မှ
 ကြွင်းသော ဥတုဇအာဟာရဇ ဗိတ္တဇဟူသော သုံးပါးသော ဖြစ်စဉ်ရှိသော ရုပ်သည်လည်း၊
 တေန- ထိုကမ္မဇရုပ်နှင့်၊ သဒ္ဓိ- အတူတကွ၊ အန္တရဓာယတိ- ကွယ်ပျောက်ချုပ်ငြိမ်း၏။
 တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဒီပသိခါဂမနံ ဝိယ ဟောတီတိ- ဟောတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော)
 အာဟ- ပြီ။

ပုနပိ- နောက်ထပ်တဖန်လည်း၊ သက္ကတ္တဘာဝေန- သိကြားမင်း၏ ဘဝသစ်
 ခန္ဓာ အတ္တဘောဖြင့်၊ တသ္မိယေဝ ဌာနေ- ထိုဣန္ဒြိယာလဂ္ဂဝယ် တရားနာယူရာ ဌာန၌
 ပင်လျှင်၊ နိဗ္ဗတ္တတ္တာ- ခန္ဓာပြောင်းလဲလျက် ဖြစ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သေသဒေဝတာ-
 သိကြားမင်းမှ ကြွင်းသော နတ်တို့သည်၊ နဇာနီသု- မသိကြကုန်၊ (သိကြားမင်း၏
 ဘဝခန္ဓာဟောင်း ချုပ်ပျောက်စုတေ သေလွန်၍ ဘဝခန္ဓာအသစ်ဖြစ်ခြင်းကို
 မသိကြကုန်) တီသု ဌာနေသူတိ- ကား၊ သောမနဿ ဒေါမနဿ ဥပေက္ခာဝိဿဇ္ဇနာ
 ဝသာန ဌာနေသု- သောမနဿကို ဖြေဆိုခြင်း၊ ဒေါမနဿကို ဖြေဆိုခြင်း၊ ဥပေက္ခာကို
 ဖြေဆိုခြင်းတို့၏ အပြီးသတ် သုံးဌာနတို့၌၊ နိဗ္ဗတ္တိတဖလမေဝါတိ- ကား၊ သပ္ပိမ္မာ-
 ထောပတ်မှ၊ သပ္ပိမဏ္ဍော- ထောပတ်ဆီကြည်ကို၊ နိဗ္ဗတ္တိတော ဝိယ- ဖြစ်စေအပ်
 ထုတ်အပ်သကဲ့သို့ အာဂမနီယ ပဋိပဒါယ- မဂ်ဖိုလ်ဖြစ်ပေါ်လာရာ ဝိပဿနာအကျင့်မှ၊
 နိဗ္ဗတ္တိတဖလဘူတံ- ဖြစ်စေအပ် ထုတ်နုတ်အပ်သော အကျိုးဖြစ်သော၊ လောကုတ္တရ-
 မဂ္ဂဖလမေဝ- လောကုတ္တရာ မဂ်ဖိုလ်ကိုသာလျှင်၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်။)
 ကထိတံ- ဖြေဆိုတော်မူအပ်ပြီ၊ သကုဏိကာယ- ငှက်မသည်၊ ကိဉ္စိ- တစ်စုံတစ်ခုသော၊
 ဂယျုပဂံ- ယူဖွယ်ဝတ္ထုကို၊ ဥပ္ပတိတွာ- ပျံတက်၍၊ ဂဏှာတိဝိယ- ယူသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-

ဤအတူ၊ ဥပ္ပတိတွာ ဥဇ္ဈေတွာ- ပျံတက်၍၊ ဥလ္လယီတွာ- ခုန်ပျံ၍၊ (အယံ မဂ္ဂေါဝါ- ဤမဂ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ- ကိုလည်းကောင်း၊ ဣဒံဖလံဝါ- ဤဖိုလ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ- ကိုလည်းကောင်း၊ ဂဟေတုံ- ယူခြင်းငှာ၊ နသက္ကာ- မတတ်ကောင်း၊) အဿာတိ- ကား၊ မဂ္ဂဖလသညိတဿ- မဂ်ဖိုလ်ဟု မှတ်သားအပ်သော၊ အရိယဿ- ဖြူစင်သန့်ရှင်း အပြစ်ကင်းသော၊ ဓမ္မဿ- တရား၏၊ (အာဂမနီယပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါ- ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ရာ ရှေ့ပိုင်းအကျင့်သည်၊ ဘဝိတဗ္ဗံ- ရှိရာ၏။)။

ပါတိမောက္ခသံဝရအဖွင့်

၃၆၄။ ပါတိမောက္ခသံဝရယာတိဇတ္ထ- ပါတိမောက္ခသံဝရယဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ပါတိမောက္ခဘူတသီလသံဝရယ- မြတ်သော အကြီးအကဲဖြစ်သော သီလကို စောင့်ရှောက် ထိန်းသိမ်းခြင်းငှာ၊ (ပဋိပန္နော- ကျင့်သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်ပါသနည်း။) ဣတိအယံ- ဤသည်ကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥတ္တမဇေဋ္ဌကသီလသံဝရယာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဟိ- မှန်၏၊ ပါတိမောက္ခသီလံ- ပါတိမောက်သီလသည်၊ သဗ္ဗသီလတော- အားလုံးသော သီလထက်၊ ဇေဋ္ဌကသီလံ- အကြီးအကဲဖြစ်သော သီလတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒီဃဝါပီဝိဟာရဝါသီသုမတ္ထေရော- ဒီဃဝါပီကျောင်း၌ သီတင်းသုံးသော သုမထေရ်သည်၊ ဝဒတိ- မိန့်ဆိုတော်မူ၏၊ အဿ- ထိုဒီဃဝါပီကျောင်းနေ သုမထေရ်၏၊ အန္တောဝါသိကော- အနီးနေတပည့်ဖြစ်သော၊ တေပိဋကစူဠနာဂဝတ္ထေရောပန- တေပိဋက စူဠနာဂထေရ်သည်ကား၊ ပါတိမောက္ခသံဝရောဇဝ- ပါတိမောက်ဖြစ်သော စောင့်စည်း ကြောင်း သီလသည်သာလျှင်၊ သီလံ- သီလမည်၏၊ ဣတရာနိပန- ပါတိမောက်ဖြစ်သော သီလမှ တပါးသော ဣန္ဒြိယသံဝရစသည်တို့ကိုကား၊ သီလန္တိ- သီလဟူ၍၊ ဝုတ္တဋ္ဌာနံနာမ- ဟောတော်မူအပ်သော ပါဠိတော်ဌာနမည်သည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အနန- ဇာနန္တော- ခွင့်ပြုတော်မမူသည်၊ (ဟုတွာ- ၍၊ ဝဒတိ-၌စပ်) ဣန္ဒြိယသံဝရော နာမ- စက္ခုစသော ဣန္ဒြေကို စောင့်စည်းခြင်း မည်သည်၊ ဆဒ္ဒါရရက္ခာမတ္တကံ- ခြောက်ပါးသော ဒွါရကို စောင့်ထိန်းခြင်းမျှသာတည်း။

အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ- အသက်မွေးမှု၏ စင်ကြယ်ခြင်းဟူသည်၊ ဓမ္မေန- တရားနှင့်၊ သမေန- ညီညွတ်သောအားဖြင့်၊ ပစ္စယုပ္ပါဒနမတ္တကံ- ပစ္စည်းလေးပါးတို့ကို ဖြစ်စေခြင်း မျှသာတည်း၊ ပစ္စယသန္နိဿိတံ- ပစ္စယသန္နိဿိတသီလသည်၊ ပဋိလဒ္ဓပစ္စယေ-

သုတ်]

ပါတိမောက္ခသံဝရအဖွင့်

၂၃၉

(ဒါယကာတို့ လှူဒါန်း၍) ရအပ်သော ပစ္စည်းတို့ကို၊ **ဣဒမတ္ထန္တိ** - ဤခန္ဓာကိုယ်၏ ခိုင်ခံ့တည်တံ့ခြင်း၊ ဗြဟ္မစရိယကို ချီးမြှောက်ကျင့်ကြံ အားထုတ်နိုင်ခြင်း အစရှိသော အကျိုးငှာသာ စားသုံးမှဲ၏ဟူ၍၊ ပစ္စဝေက္ခိတ္တာ- ဆင်ခြင်၍၊ ပရိတုဉ္ဇနမတ္တံ- သုံးဆောင်ခြင်း မျှသာတည်း၊ နိပ္ပရိယာယေန- ပရိယာယ်မဟုတ် မုချအားဖြင့်၊ ပါတိမောက္ခသံဝရောဝ- ပါတိမောက်သီလကို စောင့်ထိန်းခြင်းသည်သာလျှင်၊ ဝါ- ကိုယ်နှုတ်လွန်ကျူးမှုတို့ကို စောင့်ထိန်းကြောင်း ပါတိမောက် သီလသည်သာလျှင်၊ သီလံ- သီလတည်း၊ တထာ (တံ ဝစနံ)- ထိုစကားကို ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ယဿ- အကြင်ရဟန်း၏၊ သော- ထိုပါတိမောက် သီလသည်၊ ဘိန္ဒော- ပျက်ပြီ၊ သော- ပျက်စီးသော ပါတိမောက် သီလရှိသော ထိုရဟန်း သည်၊ ဣတရာနိ- ပါတိမောက်သီလမှ အခြားသော ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ အစရှိသည်တို့ကို ရက္ခိတံ- စောင့်ထိန်းခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗတ္တာ- မထိုက်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အသီလော- သီလမရှိသော သူသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ပန- ယင်းသို့မဟုတ်မူ၍၊ (ပန- ဗျတိရေကမှ တပါး အနွယကို ဆိုရသော်ကား) ယဿ- အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (သော- ထိုပါတိမောက် သီလသည်) သဗ္ဗသော- အားလုံးစုံပင်၊ အရောဂေါ- ရောဂါအပြစ်အနာမရှိ သန့်ရှင်းသည်၊ (ဟောတိ- ၏၊ သော- ထိုအပြစ်အနာ ရောဂါကင်း၍ သန့်ရှင်းသော ပါတိမောက်သီလ ရှိသော ထိုသူသည်) သေသာနံ- ပါတိမောက်သီလမှ ကြွင်းကျန်သော ဣန္ဒြိယသံဝရ- သီလ အစရှိသည်တို့၏၊ ဝါ- တို့ကို၊ ရက္ခိတံ- စောင့်ထိန်းခြင်းငှာ၊ ဘဗ္ဗတ္တာ- ထိုက်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္ပန္နသီလော- ပြည့်စုံသော သီလရှိသူတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ (တေပိဋ- ကစူဠနာဂတ္ထေရော) ဝဒတိ- မိန့်ဆို၏။

တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အပြစ်အနာ ရောဂါမရှိ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော ပါတိမောက္ခ သံဝရသီလ ရှိသူသည်သာလျှင် ကြွင်းသောဣန္ဒြိယ သံဝရသီလအစရှိသော သီလသုံးမျိုးတို့ကို စောင့်ထိန်းခြင်းငှာ ထိုက်သည်ဖြစ်၍ ပြည့်စုံသော သီလရှိသူ ဖြစ်နိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့်) ဣတရေသံ- ကြွင်းကျန်သော သီလသုံးမျိုးတို့၏၊ ဝါ- တို့သည်၊ တဿ- ထိုပါတိမောက္ခသံဝရသီလ၏၊ ပရိဝါရဘာဝတော စ- အခြံအရံတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗသောစ- အားလုံးစုံအားဖြင့်လည်းကောင်း၊

၁။ **ဣဒမတ္ထန္တိ ပစ္စဝေက္ခိတ္တာ ။ ။** အယံ ဣမဿ ကာယဿ ဌိတိအာဒိသင်္ခါတော အတ္ထော ပယောဇနံ ယဿ ပရိတုဉ္ဇနဿာတိ ဣဒမတ္တံဟု ဝစနတ္ထပြု၊ နောက်၌ “ပဋိပဒံ ပုစ္ဆိတေန ဘဂဝတာ”ဟု ရှိရာ၌ ပုစ္ဆိဓာတ်သည် ဒွိကမ္မက ဓာတ်ဖြစ်ရကား “ပဋိပဒံ”သည် အဝုတ္တကံဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ပုစ္ဆိတေန ဘဂဝတာ”ဟု ပါဠိရှိသည်။

ဧကဒေသေနစ- တချို့တစိတ် အနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တဒန္တောဂဓတာဝတောစ-
ထိုပါတိမောက္ခ သံဝရသီလအတွင်း၌ ပါဝင်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တဒေဝ-
ထိုပါတိမောက္ခသံဝရသီလသည်သာလျှင်၊ ပဓာနသီလံနာမ- ပဓာနဖြစ်သော
သီလမည်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဥတ္တမဇေဋ္ဌကသီလသံဝရာယာတိ- သံဝရာယဟူ၍၊
(အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

တတ္ထ- ထိုဥတ္တမဇေဋ္ဌကသီလသံဝရာယဟူသော ပါဠိ၌၊ ဟေဋ္ဌာ- အောက်၌၊
ပပဉ္စသညာသင်္ခါနိရောဓောရူပဂါမိနိ- မိမိဖြစ်ရာ သတ္တဝါခန္ဓာအစဉ်ကို သံသရာ၌
ချဲ့ထွင်တတ်သော တဏှာဒိဋ္ဌိမာနတရားတို့နှင့် ယှဉ်သောသညာ အစုအဝေး၏ ချုပ်ရာ
နိဗ္ဗာန်သို့ သင့်လျော်သော သွားကြောင်းဖြစ်သော၊ ပဋိပဒိ- အကျင့်ကို၊ ပုစ္ဆိတေန-
(သိကြားမင်းက) မေးလျှောက်အပ်သော၊ ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပပဉ္စ-
သညာနံစ- တဏှာဒိဋ္ဌိမာနတည်းဟူသော ပပဉ္စ (သံသရာနယ်ချဲ့) တရားတို့နှင့်
ယှဉ်သော သညာ တို့၏လည်းကောင်း၊ ပဋိပဒါယစ- ပပဉ္စတရားတို့ ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်
ရောက်ကြောင်း အကျင့်၏ လည်းကောင်း၊ မူလဘူတံ- မူရင်းအကြောင်းဖြစ်သော၊
ဝေဒနံ- ဝေဒနာကို၊ ဝိဘဇိတွာ- ဝေဖန်ခွဲခြမ်းပြီး၍၊ သက္ကဿ- သိကြားမင်း၏၊
အဇ္ဈာသယဝသေန- အလိုဆန္ဒနှင့် စပ်သောအားဖြင့်၊ သံကိလေသဓမ္မပ္ပဟာနမုခေန-
သံကိလေသတရားတို့ကို ပယ်ရှားခြင်းကို အဦးပဓာနပြုသောအားဖြင့်၊ ဝေါဒါနဓမ္မ-
ပါရိပုရိ- ဖြူစင်သော အရိယမဂ်ဖိုလ် တရားတို့ကို ပြည့်စုံစေသော၊ ပဋိပဒါ- အကျင့်ကို၊
ဒေသိတာယထာ- ဟောတော်မူအပ်သကဲ့သို့၊ [ဣတိသဒ္ဓါပိ၏။] ဧဝံ- ဤအတူ၊
တဿာဧဝ ပဋိပဒါယ- ထိုပပဉ္စသညာတို့ ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်၏
သာလျှင်၊ မူလဘူတံ- မူရင်းအခြေခံ အကြောင်းဖြစ်သော၊ သီလသံဝရမ္မိ- ကိုယ်နှုတ်
လွန်ကျူးမှု အကုသိုလ်ကို တားဆီးပိတ်ဆို့ကြောင်း သီလကို၊ ပုစ္ဆိတေန- မေးမြန်းအပ်သော၊

တဂဝတာ- သည်၊ ယတော- အကြင်ကြောင့်၊ သော- ထိုသီလသံဝရသည်၊ ဝိသုဇ္ဈတိ-
စင်ကြယ်၏၊ ယထာစ- အကြင်အခြင်းအရာ အားဖြင့်လည်း၊ ဝိသုဇ္ဈတိ- ၏၊ တဒုဘယံ-
ထိုစင်ကြယ်ခြင်း၏ အကြောင်းနှင့် စင်ကြယ်ပုံ အခြင်းအရာ နှစ်မျိုးစုံကို၊ သက္ကဿ-
သိကြားမင်း၏၊ အဇ္ဈာသယဝသေန- အားဖြင့်၊ ဝိဘဇိတွာ- ၍၊ ဒေသေတုံ-
ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ သံကိလေသဓမ္မပ္ပဟာနမုခေန- ဖြင့်၊ ဝေါဒါနဓမ္မပါရိပုရိ- ဖြူစင်သော
အရိယမဂ်ဖိုလ် တရားတို့ကို ပြည့်စုံစေသော အကျင့် တရားသည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏။)
ဣတိကတွာ- ဤသို့နှလုံးသွင်းပိုက်မှုပြု၍၊ ကာယသမာစာရစ္ဆိတိအာဒိ- ကာယသမာ-

သုတ်]

ပါတိမောက္ခသံဝရအဖွင့်

၂၄၀

စာရရှိအစရှိသော ဒေသနာတော်ကို၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) ဝုတ္တိ-
ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

သီလကထာယံ- သီလကထာဒေသနာတော်၌၊ အသေဝိတဗ္ဗကာယသမာ-
စာရာဒိကထနေ- မမှီဝဲသင့်သော ကိုယ်အကျင့် အစရှိသည်ကို ဟောတော်မူခြင်း၌၊
ကာရဏံ- အကြောင်းကို၊ ဝုတ္တမေဝ- ဟောတော်မူအပ်ပြီးသည်သာ၊ တဿ- ထို့ကြောင့်
[ဤတဿဟူသော ဟိတ်၏ စပ်ရာပုဒ်မရှိပါ။ စာကျနေသည်ဟု ယူဆ၏] ကမ္မပထ-
ဝသေနာတိ- ကား၊ ကုသလာကုသလကမ္မပထဝသေန- ကုသိုလ်ကမ္မပထ၊ အကုသိုလ်
ကမ္မပထနှင့် စပ်သောအားဖြင့်၊ (ကထေန္တေန- ပြောဟောသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကထေ-
တဗ္ဗော-၌စပ်) စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ကမ္မပထဝသေနာတိ- ကား၊ ကမ္မပထဝိစာရဝသေန-
ကုသိုလ်ကမ္မပထ၊ အကုသိုလ်ကမ္မပထတို့ကို စိစစ်ခြင်းအနေအားဖြင့်၊ (ကထေတဗ္ဗော)
ဟိ- မှန်၏။ ကမ္မပထဘာဝံ- ကမ္မပထအဖြစ်သို့၊ အပတ္တာနမ္ပိ- မရောက်သေးပါကုန်
သော်လည်း၊ ဝါ- မရောက်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ကာယဒုစ္စရိတာဒိနံ- ကာယဒုစ္စရိတ်
အစရှိကုန်သော၊ အသေဝိတဗ္ဗကာဒိနံ- မမှီဝဲသင့်သော တရား အစရှိသည်တို့၏၊ ဝါ-
တို့ကို၊ အသေဝိတဗ္ဗကာယသမာစာရာဒိဘာဝေါ- မမှီဝဲထိုက်သော ကိုယ်အကျင့်
အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ကို၊ ဣမ- ဤပါတိမောက္ခသံဝရကထာပါဠိတော်၌၊ ဝုစ္စတိ-
ဟောတော်မူအပ်၏။ ဣတိ- ဤသို့၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏။) ပဏ္ဏတ္တိဝသေနာတိ- ကား၊
သိက္ခာပဒပဏ္ဏတ္တိဝသေန- ပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်နှင့် စပ်သောအားဖြင့်၊
(ကထေတဗ္ဗော-၌စပ်) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ဃတော ယတော- အကြင် အကြင် ပါဏာတိပါတ
အစရှိသော အကုသိုလ် ဒုစ္စရိတ်မှ၊ ယာယာ ဝေရမဏိ- အကြင် အကြင် ရှောင်ကြဉ်ခြင်း
သည်၊ (အတ္တိ- ရှိ၏) တဒုတယေပိ- ထိုဒုစ္စရိတ် အကုသိုလ်နှင့် ရှောင်ကြဉ်ခြင်းဟူသော
နှစ်မျိုးစုံတို့ကိုလည်း၊ ဝိဘာဝေန္တော- ထင်ရှားပြသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပဏ္ဏတ္တိဝသေန-
ပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်နှင့် စပ်သောအားဖြင့်၊ ကထေတိ နာမ- ပြောဟောသည်
မည်၏။ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ဆိုတော်မူသည်ကား၊
ကာယဒွါရေတိအာဒိ- ကာယဒွါရေ အစရှိသည်တည်း။

ဧတေန- ဤတရားသဘောဖြင့်၊ သိက္ခာပဒံ- သိက္ခာပုဒ်ကို၊ ဝီတိက္ကမတိ-
ကျူးလွန်၏။ ဣတိ- ထိုသို့သိက္ခာပုဒ်ကို ကျူးလွန်ကြောင်းတရား၏ အဖြစ်ကြောင့်၊
(သော- ထိုတရားသဘောသည်) သိက္ခာပဒဝီတိက္ကမော- သိက္ခာပဒဝီတိက္ကမမည်၏။
အယံ- ဤသိက္ခာပဒဝီတိက္ကမဟူသည်၊ သိက္ခာပဒဿ- သိက္ခာပုဒ်ကို၊ ဝီတိက္ကမနာ-

ကာရေန- လွန်ကျူးခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ပဝတ္ထော- ဖြစ်သော၊ အကုသ-
 လဓမ္မော- အကုသိုလ်တရားတည်း၊ တဿ (သိက္ခာပဒဝိတိက္ကမဿ)- ထိုသိက္ခာပုဒ်ကို
 လွန်ကျူးကြောင်း အကုသိုလ်ကို အသေဝိတဗ္ဗကာယသမာစာရာဒိတာ- မမှီဝဲ သင့်သော
 ကိုယ်အကျင့် အစရှိသည်၏ အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ) ဝိတိက္ကမပဋိပက္ခော-
 လွန်ကျူးကြောင်း အကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ကုသိုလ်တရား သည်၊ အဝိတိက္ကမော-
 အဝိတိက္ကမမည်၏၊ ဧတေန- ဤတရားသဘောဖြင့်၊ နဝိတိက္ကမတိ- သိက္ခာပုဒ်ကို
 မလွန်ကျူး၊ ဣတိ- ထိုသို့မလွန်ကျူးကြောင်း တရား၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သီလံ- သီလသည်၊
 အဝိတိက္ကမော- အဝိတိက္ကမမည်၏၊ ဧတာယ- ဤတရားသဘောဖြင့်၊ မိစ္ဆာစ- မှားမှား
 ယွင်းယွင်းလည်းကောင်း၊ သမ္မာစ- မှန်ကန်စွာ လည်းကောင်း၊ ပရိယေသတိ- ရှာမှီး၏၊
 ဣတိ- ထို့ကြောင့် (ထိုသို့မှားယွင်းစွာ ရှာမှီးကြောင်း၊ မှန်ကန်စွာရှာမှီးကြောင်း၏ အဖြစ်
 ကြောင့်) အာဇီဝေါ- အသက်မွေးခြင်း သဘောတရားသည်၊ ပရိယေသနာ- ပရိယေသနာ
 မည်၏၊ အတ္ထတော- တရားကိုယ် အနက်အားဖြင့်၊ ကာယဝစီဒ္ဓါရိကော- ကာယဒွါရ
 ဝစီဒ္ဓါရိ၍ဖြစ်သော၊ ပစ္စယဂဝေသနဗျာပါရော- ပစ္စည်းဥစ္စာတို့ကို ရှာမှီးမှု လုံ့လဝီရိယ
 တည်းဟူသော ကြောင့်ကြဗျာပါရသည်၊ (ပရိယေသနာ- ပရိယေသနာမည်၏။)

ယဒိဇေဝံ- ယင်းသို့ဖြစ်လျှင်၊ (ယင်းသို့ကာယဝစီဒ္ဓါရိ၍ဖြစ်သော ပစ္စယဂဝေသန
 ဗျာပါရသည် ပရိယေသနာဖြစ်ခဲ့သော်၊) ကဿ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ဝိသုံဂဟဏံ-
 ပရိယေသနာဟူ၍ သီးခြားယူခြင်းသည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်သနည်း၊) ဣတိ- ဤသို့ မေးဖွယ်
 ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ မိန့်ဆိုသည်ကား၊ ယသ္မာတိအာဒိ-
 ယသ္မာအစရှိသည်တည်း၊ အရိယာ နိဒ္ဒေါသာ- အပြစ်မရှိသော၊ ပရိယေသနာ- ဂဝေသနာ-
 ပစ္စည်းတို့ကို ရှာမှီးကြောင်း လုံ့လဗျာပါရတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် အရိယ ပရိယေသနာ-
 မည်၏၊ အရိယေဟိ သာဓူဟိ- အရိယာသူတော်ကောင်းတို့သည်၊ ပရိယေသိတဗ္ဗာ-
 ရှာမှီးထိုက်သော သဘောတရားတည်း၊ (ပဋိသန္ဓေနေ အိုနာသေခြင်း အစရှိသော
 သဘောမရှိသော နိဗ္ဗာန်ကို ရှာမှီးခြင်းသဘောတရားတည်း၊) ဣတိပိ- ထို့ကြောင့်လည်း၊
 အရိယပရိယေသနာ- အရိယပရိယေသနာမည်၏၊ ဣတိ- ဤသို့ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏။)
 ဝုတ္တဝိပရိယာယတော- ဆိုအပ်ပြီးသော အရိယပရိယေသနာ၏ အနက်မှ ပြောင်းပြန်
 အနက်အားဖြင့်၊ အနရိယပရိယေသနာ- အနရိယပရိယေသနာကို ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်၏။

ဇာတိဓမ္မောတိ- ကား၊ (အတ္တနာ- ကိုယ်တိုင်) ဇာယနသဘာဝေါ- ဖြစ်ခြင်း
 ပဋိသန္ဓေနေခြင်း သဘောရှိသည်၊ ဇာယနပကတိကော- ဖြစ်ခြင်း ပဋိသန္ဓေ နေခြင်းဟူ

သုတ်]

ပါတိမောက္ခသံဝရအဖွင့်

၂၄၃

သော ပကတိသဘောရှိသည်။ (သမာနော- ဖြစ်ပါလျက်) ဇရာဓမ္မောတိ- ကား၊ ဇီရဏ- သဘာဝေါ- ဆွေးမြေ့အိုမင်း ရင့်ခြင်းသဘောရှိသည်။ ဗျာဓိဓမ္မောတိ- ကား၊ ဗျာဓိသ- သဘာဝေါ- မကျန်းမမာ နာခြင်းသဘောရှိသည်။ မရဏဓမ္မောတိ- ကား၊ မိယနသဘာဝေါ- ခန္ဓာပျက်ယွင်းသေခြင်းသဘောရှိသည်။ သောကဓမ္မောတိ- ကား၊ သောစနက- သဘာဝေါ- ဝမ်းနည်းပူဆွေးခြင်း သဘောရှိသည်။ သံကိလေသဓမ္မောတိ- ကား၊ သံကိလိဿနသဘာဝေါ- ပူပန်ခြင်း ညစ်နွမ်းခြင်း သဘောရှိသည်။ (သမာနော) ပုတ္တဘရိယန္တိ- ကား၊ ပုတ္တာစ- သားတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဘရိယာစ- မယားတို့သည် လည်းကောင်း၊ (ဇာတိဓမ္မာ- ဘဝအသစ်ဖြစ်ခြင်း သဘောရှိကုန်၏။) သဗ္ဗတ္ထ- ဒါသိဒါသံ အစရှိသော ကြွင်းသောပုဒ်အားလုံးတို့၌၊ ဧသနယော- ဤဒွန်သမာသ်အနက် အဖွင့် နည်းကို၊ (ဒဌဗ္ဗော- မှတ်ရမည်။) တေသံ- ထိုပုတ္တဘရိယံ- အစရှိသော ပုဒ်တို့ကို၊ ဒွန္ဓေ- ကတ္တဝသေန- သမာဟာရဒွန်ဖြစ်၍ နပုံလိင်ဧကဝုဏ်အဖြစ်၏ အနေအားဖြင့်၊ နိဒ္ဒေသော- ညွှန်ပြခြင်းသည်။ (ဟောတိ)ပန- ထိုမှတစ်ပါး၊ ဇာတရူပရဇတန္တိဧတ္ထ- ဇာတရူပရဇတံ-ဟူသော ဤပါဌ၌၊ ပရတော- နောက်ကာလ၌၊ ဝိကာရံ- အရောင်အဆင်း ပြောင်းလဲ ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ အနာပဇ္ဇိတ္တာ- မရောက်မူ၍၊ သဗ္ဗံ- အားလုံးသော အထည် ဝတ္ထုသည်။ ဇာတရူပမေဝ- ပင်ကိုမူလဖြစ်မြဲတိုင်းသော အရောင်အဆင်းရှိသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ- ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သုဝဏ္ဏံ- ရွှေသည်။ ဇာတရူပနာမ- ဇာတရူပမည်၏။

ဓဝလသဘာဝကာယ- ဖြူသောသဘောရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ရဇ္ဈိယတိ- တပ်မက်အပ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့် ရူပိယံ- ငွေသည်။ ရဇတံ- ရဇတမည်၏။ [မူလပဏ္ဏာ သဋ္ဌိကာ၊ ၁၂၇ (ဩပမ္မဝင်၊ပါသရာသိသုတ်၌ “ရဇ္ဈိယတိ”ဟု ကမ္မရုပ်ရှိ၏။ ဤသုတ်ဋီကာ ၌ကား “ရဇတိ” ဟု ပျက်ယွင်းနေ၏] ပန- ထူးခြားချက်ကား၊ ဣမ- ဤသုတ်၌၊ သုဝဏ္ဏံ- ရွှေကို၊ ဌပေတ္တာ- ထား၍၊ ယံကိဗ္ဗိ- အားလုံးစုံသော၊ ဥပဘောဂပရိဘောဂါရဟံ- နီးနီး ကပ်ကပ် သုံးဆောင်ခြင်း၊ အခြံအရံအဖြစ် သုံးဆောင်ခြင်းကို ထိုက်သည်။ (ဟုတ္တာ) ဝေါဟာရူပဂမာသကာဒိ- ကုန်သွယ်ခြင်းသို့ ရောက်သော ပဲပိုက်ဆံ အစရှိသည်ကို၊ ရဇတန္တေဝ- ရဇတဟူ၍သာလျှင်၊ ဂဟိတံ- ယူအပ်ပြီ၊ ဇာတိဓမ္မာ ဟေတေ ဘိက္ခဝေ ဥပဓယောတိ- ဇာတိ ။ပ။ ဥပဓယောဟူသော ပါဌဖြင့်၊ ဧတေ- ဤပုတ္တဘရိယတို့မှစ၍ ဇာတရူပရဇတတိုင်အောင်သော အာရုံဝတ္ထု တို့သည်၊ ကာမဂုဏူပဓယောနာမ- ကာမဂုဏ်ဟူသော ဥပဓိတို့မည်၏။ [ဥပဓိယတိ ဧတ္ထ ဒုက္ခန္တိ ဥပဓိ- ဒုက္ခကို ဆောင်ထား အပ်ရာ၊ (ဝါ- ဒုက္ခ၏တည်ရာ) ဖြစ်သော ကာမဂုဏ်ငါးပါး] သဗ္ဗေပိ- အားလုံးစုံလည်း

ဖြစ်ကုန်သော၊ တေ- ထိုကာမဂုဏ် ဥပဓိတို့သည်၊ ဇာတိဓမ္မာ- ဖြစ်ခြင်း သဘောရှိသော အာရုံဝတ္ထုတို့ပေတည်း။ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒေသေတိ- ပြတော်မူ၏။

☞ ဗျာဓိဓမ္မဝါရာဒီသု- ဗျာဓိဓမ္မဝါရာအစရှိသည်တို့၌၊ ဇာတရူပရဇတံ- ရွှေငွေကို၊ နဂဟိတံ- မယူအပ် (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့် န ဂဟိတံ- မယူအပ်သနည်း) ဟိ- (ယသ္မာ)- အကြင့်ကြောင့်၊ ဧတဿ- ထိုရွှေငွေ၏၊ ဝါ- မှာ၊ သီသရောဂါဒယော- ဦးခေါင်းရောဂါ အစရှိကုန်သော၊ ဗျာဓယောနာမ- အနာရောဂါတို့မည်သည်၊ နသန္တိ- မရှိကုန်၊ သတ္တာနံ ဝိယ- သတ္တဝါတို့၏ ကဲ့သို့၊ စုတိသင်္ခါတံ- ရွှေ့လျောစုတေခြင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ မရဏံ- သေခြင်းသည်၊ နအတ္ထိ- မရှိ သောကော- ပူဆွေးဝမ်းနည်းခြင်းသည်၊ နဥပ္ပဇ္ဇတိ- မဖြစ်၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ စုတိသင်္ခါတံ မရဏန္တိ- ကား၊ ဧကဘဝပရိယာပန္နခန္ဓနိရောဓော- တစ်ခု တည်းသော ဘဝ၌ အကံ့ဝင်သော ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့၏ ချုပ်ခြင်းတည်း၊ တဿ- ထိုရွှေငွေမှာ၊ သော- ထိုဧကဘဝပရိယာပန္န နိရောဓသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ခဏိကနိရောဓောပန- ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း၌ ခန္ဓာတို့၏ ချုပ်ခြင်းကိုကား၊ (တဿ- မှာ) လဗ္ဘတေဝ- ရအပ်သည်သာ၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ အယာဒီဟိ- သံအစရှိကုန်သော၊ သံကိလေသေဟိ- ညစ်နွမ်းကြောင်း အရာဝတ္ထု တို့ကြောင့်၊ (ဇာတရူပံ- သည်) သံကိလိဿတိ- ညစ်နွမ်း၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် သံကိလေသဓမ္မဝါရေ- သံကိလေသတရား၏ ဝါရ၌၊ ဇာတရူပံ- ကို၊ ဂဟိတံ- ယူအပ်ပြီ၊ တထာ- ထို့အတူပင်၊ (ဇာတရူပဿ- ရွှေ၏) ဥတုသမုဋ္ဌာနတ္တာ- ဥတုကြောင့် ဖြစ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဇာတိဓမ္မဝါရေစ- ၌လည်းကောင်း၊ မလံ- အညစ်အကြေးကို၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ ဇီရဏတော- ဆွေးမြေ့ယိုယွင်းသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဇရာဓမ္မဝါရေစ- ကောင်း၊ (ဇာတရူပံ ဂဟိတံ- ပြီ) အရိယေဟိ- အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ န အရဏီယာ- မချဉ်းကပ် မရှာမှီးထိုက်ကုန်သော၊ ပရိယေသနာ- ရှာမှီးခြင်းတို့တည်း၊ ဣတိပိ- ထို့ကြောင့်လည်း၊ အနရိယပရိယေသနာ- အနရိယပရိယေသနာတို့ မည်၏။

၁။ အယာဒီဟိ ။ ။ ဤသုတ်နိကာ၌ “ရာဂါဒီဟိ”ဟု ပါဠိပျက်နေ၏။ မူလပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ၊ ဒု၊၇၅ (ပါသရာသိသုတ်) ၌ ရှိသည့်အတိုင်း အနက်ပေးလိုက်ပါ၏။ “ပဗ္ဗိမေ ဘိက္ခဝေ ဇာတရူပဿ ဥပတ္တိလေသာ အယော လောဟံ”အစရှိသော အင်္ဂုတ္တိုရ် ပဉ္စကနိပါတ် ဥပတ္တိလေ- သသုတ် ပါဠိတော်ကို ထိုပဏ္ဏာသသုတ်နိကာ၌ သာဓက ပြုထားသောကြောင့် “အယာဒီဟိ” ဟူသော ပါဠိသာ မှန်ကန်ကြောင်းသိနိုင်ပါ၏။ ထိုသာဓကပါဠိတော်နှင့် အညီ ရွှေကို ညစ်နွမ်း စေနိုင်သော အရာဝတ္ထုများမှာ (၁) အယ- သံ၊ (၂) လောဟ- ကြေး၊ (၃) တိပု- သလွဲဖြူ (ခဲဖြူ- ဗင်)၊ (၄) သီသ- သလွဲမည်း (ခဲ)၊ (၅) သဇ္ဈ-ငွေတို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် အယာဒီဟိ-၌ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် လောဟစသော လေးပါးကို ယူရ၏။

ဣဒါနိ- ဇာတိဓမ္မပရိယေသနာ အစရှိသည် အနေအားဖြင့် အနရိယပရိယေသနာကို ပြဆိုပြီးရာ ယခုအခါ၌ အနေသနာဝသေနာပိ- ရဟန်းတို့အား မသင့်လျော်သော ရှာမှီးခြင်းအနေအားဖြင့်လည်း၊ တံ- ထိုအနရိယပရိယေသနာကို၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ အပိစာတိ အာဒိ- အပိစ အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ ဣမိနာနယေန- ဤနည်းအားဖြင့်၊ သုက္ကပက္ခေပိ- ဖြူစင်သော အရိယပရိယေသနာဘက်၌လည်း၊ အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိသင့်၏၊ (ပါဏာတိပါတာဒီနံ- ပါဏာတိပါတ အစရှိသည်တို့၏) သမ္ဘာရပရိယေသနံ- အကြောင်းအဆောက်အဦ ပစ္စည်းကို ရှာမှီးခြင်းဟူသည်၊ ပဟရဏဝိသာဒိဂဝေသနံ- လက်နက်၊ အဆိပ်အစရှိသည်ကို ရှာဖွေခြင်းတည်း၊ ပယောဂဝသေန- လုံ့လပယောဂ အနေအားဖြင့်၊ ပယောဂကရဏံ- ပယောဂကို ပြုခြင်းဟူသည်၊ တဇ္ဇာဝါယာမဇနနံ- ထိုပါဏာတိပါတအစရှိသည်တို့ အားလျော်သော လုံ့လကို ဖြစ်စေခြင်းတည်း၊ တာဒိသံ- ထိုပါဏာတိပါတ အစရှိသည်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ဥပက္ကမနိဗ္ဗတ္တနံ- အားထုတ်မှုကို ဖြစ်စေခြင်းတည်း၊ ပါဏာတိပါတာဒိအတ္ထံ- ပါဏာတိပါတအစရှိသည် အကျိုးငှာ၊ ဂမနံ- သွားခြင်းတည်း၊ သမ္ဘာရပရိယေသနကာလတော- (လက်နက်၊ အဆိပ်အစရှိသော) အကြောင်း အဆောက်အဦပစ္စည်းကို ရှာရာအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍လည်းကောင်း၊ ပယောဂကရဏကာလတော- သူတပါးအသက်သတ်ခြင်း အစရှိသော လုံ့လကို ပြုရာအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ- ကောင်း၊ ဂမနကာလတော- သူတပါးအသက်ကို သတ်ခြင်းငှာ သွားရာအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ- ကောင်း၊ (ကာယသမာစာရာဒိကော- ကိုယ်အကျင့်အစ ရှိသည်ကို၊ နသေဝိတဗ္ဗော- မမှီဝဲထိုက်) ဣတိ- ဤသို့၊ ပစ္စေကံ- အသီးအသီး၊ ကာလသဒ္ဓေါ- ကာလသဒ္ဓါကို၊ ယောဇေတဗ္ဗော- ယှဉ်စေရမည်၊

ဣတရောတိ- ဣတရော ဟူသည်ကား၊ သေဝိတဗ္ဗောတိ- မှီဝဲထိုက်၏ဟူ၍၊ ဝုတ္တကာယသမာစာရာဒိကော- မိန့်ဆိုအပ်သော ကိုယ်အကျင့်အစရှိသည်ကို (သေဝိတဗ္ဗော) (အသက္ကောန္တေန- ဆိုအပ်ပြီးသော ကာယသမာစာရ အစရှိသည်ကို မှီဝဲခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်လသော်) စိတ္တမ္ပိ- မှီဝဲလိုသော စိတ်ကိုသော်လည်း၊ ဥပ္ပါဒေတဗ္ဗံ- ဖြစ်စေရမည်၊ (ကသွာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ စိတ္တမ္ပိ- လည်း၊ ဥပ္ပါဒေတဗ္ဗံ- ဖြစ်စေရမည်နည်း ဟူမူ) ဟိ (ယသွာ)- အကြင်ကြောင့်၊ တထာ- ထိုမှီဝဲလိုသောအားဖြင့်၊ ဥပ္ပါဒိတစိတ္တော- ဖြစ်စေအပ်သော စိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပစ္စယသမဝါယေ- မှီဝဲခြင်း၏ အကြောင်း တရားတို့၏ အညီအညွတ် ပေါင်းဆုံမိခြင်းသည်၊ သတိ- ဖြစ်လသော်၊ တာဒိသံ-

ထိုသို့သော ကာယသမာစာရ အစရှိသည်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ပယောဂံ- လုံ့လ ပယောဂကို၊ ပရက္ကမံ- အားထုတ်မှု၊ ဝီရိယကို၊ ကရောန္တော- ပြုလျက်၊ ပဋိပတ္တိယာ- အကျင့်၏၊ မတ္တကံ- အထွတ်အထိပ်ဖြစ်သော မဂ်ဖိုလ်တရားထူးကို၊ ဂဏှာတိ- ယူ၏၊ (ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ စိတ္တမ္ပိ- လည်း၊ ဥပ္ပါဒေတဗ္ဗံ- မည်၊) တေန- ထို့ကြောင့်၊ စိတ္တုပ္ပါဒမ္ပိ ။ပ။ ဝဒါမိတိ- ဟူ၍၊ (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) အာဟ- ဟောတော်မူပြီ၊ [ဘိက္ခုဝေ- ရဟန်းတို့၊ ကုသလေသု- ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု- တရားတို့၌၊ စိတ္တုပ္ပါဒမ္ပိ- ကာယသမာစာရစသည် မဖက် စိတ်ဖြစ်ခြင်းမျှသည်သော်မှလည်း၊ ကုသလေသု- ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု- တို့၌၊ ဗဟူပကာရံ- များသော ကျေးဇူးရှိ၏ဟူ၍၊ အဟံ- ငါသည်၊ ဝဒါမိ- ဟောတော်မူ၏။]

ဣဒါနိ- ပုဗ္ဗဘာဂကာယသမာစာရ အစရှိသည်ကို ပြဆိုပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ မတ္တကပ္ပတ္တံ- အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်သော၊ တံ- ထိုကာယသမာစာရ အစရှိသည်ကို၊ အသေဝိတဗ္ဗဉ္စ- မမှီဝဲထိုက်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ သေဝိတဗ္ဗဉ္စ- မှီဝဲထိုက်သည်ကိုလည်း ကောင်း၊ ဒဿေတုံ- ခွဲခြားပြခြင်းငှာ၊ အပိစာတိအာဒိ- အပိစ အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ သံဃဘေဒါဒိနန္တိ (ဧတ္ထ)- သံဃဘေဒါဒိနံ- အစရှိသော ဤပါဌ်၌၊ အာဒိသဒ္ဓေန- အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊ လောဟိတုပ္ပါဒနာဒိ- မြတ်စွာဘုရား၏ သက်တော်ထင်ရှားရှိဆဲ ခန္ဓာကိုယ်တော်၌သွေးကို ဖြစ်စေခြင်းအစရှိသည်ကို၊ သင်္ဂဏှာတိ- သိမ်းယူ၏၊ ဗုဒ္ဓရတနသံဃရတနုပဋ္ဌာနေဟေဝ- ဘုရားရတနာ၊ သံဃရတနာနှစ်ပါးတို့ကို အနီးချဉ်းကပ် ဝတ်ပြုခြင်းတို့ဖြင့်သာလျှင်၊ ဓမ္မရတနုပဋ္ဌာနသိဒ္ဓိ- တရားရတနာကို အနီးချဉ်းကပ်ဝတ်ပြုမှု၏ ပြီးစီးခြင်းသည်၊ (ဟောတိ- ၏၊) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဒိဝသဿ ။ပ။ ဝသေနာတိ- ဝသေနဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဓနုဂ္ဂဟပေသနံ- ဓနုဂ္ဂဟပေ- သနဟူသည်၊ ဓနုဂ္ဂဟပုရိသာနံ- လေးသမား ယောက်ျားတို့ကို၊ ဥယျောဇနံ- စေခိုင်း တိုက်တွန်းခြင်းပင်တည်း၊ အာဒိသဒ္ဓေန- ဓနုဂ္ဂဟပေသနာဒိ၌ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊ ပဉ္စဝရယာ စနာဒိ- ငါးမျိုးသော ဆုကိုတောင်းခြင်း အစရှိသည်ကို၊ သင်္ဂဏှာတိ [ပဉ္စဝရကို ပါရာဇိကဏ်ပါဠိတော် သံဃဘေဒသိက္ခာပုဒ် ၂၆၃-ကြည့်။]

အဇာတသတ္တံ- အဇာတသတ်ကို၊ ပဿာဒေတွာ- ကြည်ညိုစေပြီး၍၊ လာဘုပ္ပါဒ- ဝသေန- ပစ္စည်းလာဘ်ကို ဖြစ်စေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ပရိဟိနလာဘသက္ကာရဿ- ဆုတ်ယုတ်သော ပစ္စည်းလာဘ်၊ ကောင်းစွာပြုစု လှူဒါန်းအပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုရှိသော ဒေဝဒတ်၏၊ ကုလေသု- ဒါယကာတို့ထံ၌၊ ဝိညာပနံ- တောင်းခြင်း၊ ဣတိ ဧဝမာဒိ-

သုတ်]

ဣန္ဒြိယသံဝရအဖွင့်

၂၇၇

ဤသို့အစရှိသော၊ အနရိယပရိယေသနံ- အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့ မရှာမှီးသင့်သော ရှာမှီးခြင်းကို၊
 ပရိယေသန္တာနံ- ရှာမှီးကုန်သော၊ (ဒေဝဒတ္တာဒိနံ- ဒေဝဒတ်အစရှိသည်တို့၏၊ ပရိယေ-
 သနာဝိယ- ရှာမှီးခြင်းကဲ့သို့သော ရှာမှီးခြင်းကို၊ နသေဝိတဗ္ဗာ) ပါရိပူရိယာတိ-ကား၊
 (သေဝိတဗ္ဗာနံ- မှီဝဲသင့်သော ကာယဝစီသမာစာရနှင့် ပရိယေသနာတို့၏၊) ပါရိပူရိအတ္ထံ-
 ပြည့်စုံခြင်း အကျိုးငှာ၊ (ပဋိပန္နော တိကျ) ဟိ- မှန်၏၊ အဂ္ဂမဂ္ဂလဝသေနဝ- အရဟတ္တမဂ်
 အရဟတ္တဖိုလ် အနေအားဖြင့်သာလျှင်၊ (အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ် အဆင့်အထိ
 ရောက်ခြင်းဖြင့်သာလျှင်) သေဝိတဗ္ဗာနံ- မှီဝဲသင့်သော ကာယဝစီသမာစာရနှင့်
 ပရိယေသနာတို့၏၊ ပါရိပူရိ- ပြည့်စုံခြင်းသည်၊ (ဟောတိ- ၏) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊
 တဒတ္ထံ- ထိုမှီဝဲသင့်သော ကာယဝစီသမာစာရနှင့် ပရိယေသနာတို့ ပြည့်စုံခြင်းအကျိုးငှာ၊
 သဗ္ဗာ- အားလုံးသော၊ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါ- အရိယမဂ်၏၊ ရှေ့ပိုင်း အကျင့်သည်
 လည်းကောင်း၊ ပါတိမောက္ခသံဝရောပိ- ပါတိမောက္ခသံဝရသီလသည် လည်းကောင်း၊
 အဂ္ဂမဂ္ဂေနဝ- အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်သာလျှင် (အရဟတ္တမဂ်သို့ ရောက်မှသာလျှင်)
 ပရိပုဏ္ဏော- ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တဒတ္ထံ-
 ထိုအရဟတ္တမဂ် အကျိုးငှာ၊ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒံ- ကို၊ ဝတ္တာ- မိန့်ဆိုပြီး၍၊ နိဂမေန္တော-
 အပြီးအဆုံး နိဂုံးအုပ်လိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ပါတိမောက္ခော ။ပ။ ဟောတိတိ- ဟူ၍၊
 (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊

ဣန္ဒြိယသံဝရအဖွင့်

၃၆၅။ ဣန္ဒြိယာနံ ပိဓာနာယာတိ- ကား၊ ဣန္ဒြိယာနံ- ၆-ပါးသော ဣန္ဒြေတို့ကို၊
 ပိဒဟနတ္ထံ- ပိတ်ပင်ဆီးတားခြင်း အကျိုးငှာ၊ (ပဋိပန္နော- ကျင့်သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်ပါ
 သနည်း) စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဣန္ဒြိယာနိ- ဣန္ဒြေတို့ဟူသည်၊ စက္ခာဒိနိ- စက္ခာအစရှိကုန်သော၊
 ဒွါရာနိ- ၆-ပါးသော ဒွါရတို့တည်း၊ တေသံ- ထိုဣန္ဒြေဟူသော ဒွါရ (၆) ပေါက်တို့ကို၊
 ပိဓာနံ သံဝရဏံ- ပိတ်ပင်ဆီးတားခြင်းတည်း၊ အကုသလုပ္ပတ္တိတော- အကုသိုလ်
 ဖြစ်ခြင်းမှ၊ ဂေါပနာ- ကာကွယ်တားဆီးခြင်းတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဂုတ္တဒွါရတာ-
 ယာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အသေဝိတဗ္ဗရူပါဒိဝသေန- မမှီဝဲသင့်သော
 ရူပါရုံ အစရှိသည်တို့၏ အနေအားဖြင့်၊ ဣန္ဒြိယေသု- တို့၌၊ အဂုတ္တဒွါရတာ- မကာကွယ်
 မတားဆီးအပ်သော ဒွါရအပေါက်ရှိသည် အဖြစ်သည်၊ အသံဝရော- မပိတ်ပင်
 မဆီးတားခြင်းမည်၏၊ သံကိလေသဓမ္မဝိပ္ပဟာနဝသေန- သံကိလေသအကုသိုလ်

တရားတို့ကို ပယ်ခြင်းအစွမ်းဖြင့်၊ ဝေါဒါနဓမ္မပါရိသုဒ္ဓိ- ဖြူစင်သော ကုသိုလ်တရားတို့ကို စင်ကြယ် စေခြင်းတည်း။ ဣတိ- ဤသို့၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ရမည်။) ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊ အသေဝိတဗ္ဗံ- မမှီဝဲသင့်သော၊ ရူပါဒိဝိ- ရူပါရုံအစရှိသည်ကိုလည်း၊ ကာမံ ဒဿိတံ- အကယ်၍ကား ပြအပ်ပါပေ၏။ ပန- ယင်းသို့ပြအပ်ပါသော်လည်း၊ သက္ကေန- သိကြားမင်းသည်၊ ဣန္ဒြိယသံဝရာယ- ဣန္ဒြေခေါ်ဒွါရ ခြောက်ပေါက်တို့ကို ပိတ်ပင် ဆီးတားခြင်းငှာ၊ ပဋိပတ္တိ- အကျင့်ကို၊ ပုစ္ဆိတာ- မေးအပ်သည် မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ- ဤသို့ စောဒနာဖွယ်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တမေဝ- ထိုစောဒနာစကားရပ်ကိုပင်၊ နိဝတ္တေတွာ- ဆုတ်နစ်သွားစေ၍၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ အဋ္ဌကထာယံ- အဋ္ဌကထာ၌၊ စက္ခုဝိညေယျံ။ ။။ ဝုတ္တန္တိ- ဝုတ္တံဟူ၍၊ ဝုတ္တံ- ပြီ။

တုဏှိ အဟောသီတိ- တုဏှိအဟောသီဟူ၍၊ ဝတ္တာ- မိန့်ဆိုပြီး၍၊ တုဏှိဘာ- ဝဿ- ဆိတ်ဆိတ်နေသူ အဖြစ်၏။ ဝါ- ဆိတ်ဆိတ်နေခြင်း၏။ ကာရဏံ- အကြောင်းကို၊ ဗျတိရေကမုခေန- ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ဆိတ်ဆိတ်မနေခြင်းကို အဦးအစ ပြုသောအားဖြင့်၊ ဝိဘာဝေတုံ- ထင်ရှားဖော်ပြခြင်းငှာ၊ ကထေတုကာမောပီတိအာဒိ- ကထေတုကာမောပိ အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ အယန္တိ- အယံဟူသည်ကား၊ ဒေဝါနံ- နတ်တို့၏၊ ဣန္ဒြေ- အစိုးသခင် ဘုရင်ဖြစ်သော၊ သက္ကော- သိကြားမင်းသည်၊ (ကထေတုကာမောစေဝ) ရူပန္တိ- ကား၊ ရူပါယတနံ- အဆင်းရူပါရုံ အာယတနကို၊ (ပဿတော) တဿ- ထိုရူပါယတနကို၊ အသေဝနံ နာမ- မမှီဝဲခြင်း ဟူသည်၊ အဒဿနမေဝ- မကြည့်ရှုခြင်းသာတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ နသေဝိတဗ္ဗံ နဒဋ္ဌဗ္ဗန္တိ- နသေဝိတဗ္ဗံ နဒဋ္ဌဗ္ဗံဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပန- မှီဝဲထိုက်သော ရူပါရုံကို ပြရသော်ကား၊ သတ္တသန္တာနဂတိ- သတ္တဝါခန္ဓာအစဉ်၌ အပါအဝင်ဖြစ်သော၊ ယံ ရူပံ- အကြင်ရူပါရုံကို၊ ပဿတော- ကြည့်ရှုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝါ- ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ ပဋိကူလမနသိကာရဝသေန- စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု နှလုံးသွင်းခြင်း အစွမ်းအားဖြင့်၊ အသုဘသညာဝါ- မတင့်တယ်ဟုဖြစ်သော အမှတ်သညာသည်သော် လည်း၊ သဏ္ဌာတိ- တည်အံ့၊ ဒဿနာနုတ္တရိယဝသေန- အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ကြည့်ရှုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ (ပသာဒေါ ဝါ- ကြည်ညိုခြင်းသည်သော်လည်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ- ဖြစ်အံ့) [လှမ်းစပ်ပါ] အထ ဝါ- သို့မဟုတ်၊ ကမ္မဗလသဒ္ဓဟနဝသေန- ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်ခြင်း အစွမ်းဖြင့်၊ ပသာဒေါဝါ- လည်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ- အံ့ ဟူတွာ- ဖြစ်ပေါ်လာပြီ၍၊ အဘာဝါကာရသလ္လက္ခဏေန- ထင်ရှားမရှိခြင်း ချုပ်ပျောက်သွားခြင်းဟူသော အခြင်းအရာကို ရှုမှတ်ခြင်းဖြင့်၊

သုတ်]

ကျွန်ုပ်တို့သံဝေဂအဖွင့်

၂၇၉

အနိစ္စသည် ပဋိလာဘောဝါ- မမြဲဟုဖြစ်သော အမှတ်သည်ကို ရခြင်းသည်သော်လည်း၊
ဟောတိ- ဖြစ်အံ့၊ (တံ ရူပံ- ထိုရူပါရုံကို၊ သေဝိတဗ္ဗံ)

ပရိယာယအက္ခရာဇာတော- ပရိယာယစကားလှယ်အမျိုးမျိုး ပြောဆိုသုံးစွဲခြင်းဖြင့်
မကုန်နိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝဏ္ဏော- စာလုံးသည်၊ အက္ခရံ- အက္ခရာမည်၏၊ သော
ဇဝ- ထိုအက္ခရာ စာလုံးသည်ပင်လျှင်၊ (ဗျဉ္ဇနံ-ဌာန) နိရန္တရပုပ္ဖိယာ- အကြားမလပ်
အထပ်ထပ်ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်၊ သမုဒိတော- ဖြစ်စေအပ်သည်၊ (သမာနော- ဖြစ်လသော်၊)
ပဒဝါကျသညိတော- ပုဒ်၊ ဝါကျဟူ၍ သိမှတ်အပ်သည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊) အဓိပ္ပေတံ-
အလိုရှိအပ်သော၊ အတ္ထံ- အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဗျဉ္ဇေတိ- ထင်ရှားပြတတ်၏၊ ဣတိ-
ထို့ကြောင့်၊ ဗျဉ္ဇနံ- ဗျဉ္ဇနမည်၏၊ တယိဒံ- ထိုပုဒ်ဝါကျဟု သိမှတ်အပ်သော ဗျဉ္ဇနကို၊
(သန္ဓာယ-၌ ပကတိကံတည်း၊ ဥပတိဋ္ဌနကံ- ကား၊ ဝိကတိကံတည်း၊) ကာဗျနာဋကား-
ဂတဝေဝစန ဝသေနစ- သီချင်းကဗျာ၊ ကချေသည် အစရှိသည်တို့၏ နှုတ်၌ရောက်သော
ဝေဝစပရိယာယ် အနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဥစ္စာရဏဝသေနစ- ရွတ်ဆိုခြင်း
အနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝိစိတ္တသန္နိဝေသကာယ- (နဘေ ကာရံစပ်ဟပ်ထပ်သော
အားဖြင့်၊) ဆန်းကျယ်စွာ စုဝေးပေါင်းစပ်ထားအပ်သည် အဖြင့် ကြောင့်၊ တထာ-
ထိုကာဗျနာဋကားဂတဝေဝစန အစရှိသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပဝတ္ထဝိကပုန-
ဝသေန- ဖြစ်သော ကြံစည်ခြင်း အစွမ်းဖြင့်၊ စိတ္တ ဝိစိတ္တဘာဝေန- ဆန်းကြယ်သည်၊
အထူးဆန်းကြယ်သည် အဖြစ်ဖြင့်၊ ဥပတိဋ္ဌနကံ- တည်သည်ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊
ယံ စိတ္တက္ခရံ ။ပ။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိတိ- ဥပ္ပဇ္ဇန္တိဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

အတ္တနိဿိတန္တိ- ကား၊ သမ္မရာယိကတ္တနိဿိတံ- နောင်တမလွန်ဘဝ၌ ဖြစ်သော
အကျိုးကို မှီသော၊ ဓမ္မနိဿိတန္တိ- ကား၊ ဝိဝဇ္ဇဓမ္မနိဿိတံ- ဝဋ်ဒုက္ခမှကင်းသော နိဗ္ဗာန်
တရားကို မှီသော၊ ဝါ- တစ်နည်း၊ လောကုတ္တရ ရတနတ္တယဓမ္မနိဿိတံ- လောကုတ္တရာ
တရားကိုးပါးနှင့် ရတနာမြတ်သုံးပါး အပေါင်းနှင့်စပ်သော တရားဓမ္မကိုမှီသော (ကမ္မဒါသိ
ဂီတမ္ပိ သုဏန္တဿ) ပသာဒေါတိ- ကား၊ ရတနတ္တယသဒ္ဓါပိ- ရတနာ သုံးပါး၌ ကြည်ညိုမှု
သဒ္ဓါသည်လည်း၊ (ဥပ္ပဇ္ဇတိ- ဖြစ်၏၊) ကမ္မဖလသဒ္ဓါပိ- ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကံနှင့် ထိုကံ
အကျိုး၌ ယုံကြည်မှု သဒ္ဓါသည်လည်း၊ (ဥပ္ပဇ္ဇတိ) နိဗ္ဗိဒါဝါတိ- ကား၊ အနိစ္စသည်-
ဒိဝသေန- အနိစ္စသည် အစရှိသည်တို့ အနေအားဖြင့်၊ ဝဇ္ဇတော- ဝဋ်ဒုက္ခမှ၊ ဥက္ကဏ္ဍာ
ဝါ- ငြီးငွေ့ခြင်းသည်သော်လည်း၊ (သဏ္ဌာတိ- တည်၏၊) ဂန္ဓရသာဝိရောဓာဒိဝသေန-
အနံအရသာတို့၌ ခင်တွယ်ခြင်း အစရှိသည်တို့ အနေအားဖြင့်၊ [အဝိပရောဓာဒိ-ဟု

ပါဌ်ရှိ၏။ ပအက္ခရာ ပိုသည်ဟု ယူဆ၏။ အဝိရောဓ- မဆန့်ကျင်ခြင်း၊ ချစ်ခင်
 တွယ်တာခြင်း၊ သေဝိယမာန်- မှီဝဲအပ်လသော်၊ အယောနိသော- ကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၏
 အကြောင်းမဟုတ်သောအားဖြင့်၊ ဝါ- မသင့်မလျော်သောအားဖြင့်၊ ပဋိပန္နတ္တာ-
 ကျင့်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အသေဝိတဗ္ဗံ နာမ- မမှီဝဲအပ်သော ဂန္ဓရသ မည်၏။
 ယောနိသော- ကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၏ သင့်လျော်သော အကြောင်းအားဖြင့်၊ ပစ္စဝေက္ခိတ္တာ-
 ဆင်ခြင်၍၊ သေဝိယမာန်- မှီဝဲအပ်လသော်၊ ဝါ- မှီဝဲအပ်သော ဂန္ဓရသသည်၊ သမ္ပဇဉေ-
 ဝသေန- ကောင်းစွာသိမြင် ဆင်ခြင်ဉာဏ်အလိုအားဖြင့်၊ ဂဟဏတော- ယူသည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ သေဝိတဗ္ဗံနာမ- မှီဝဲအပ်သော အနံ့အရသာ မည်၏။ တေန- ထို့ကြောင့်
 ယံ ဂန္ဓံ ယာယတောတိအာဒိ- ယံ ဂန္ဓံ ယာယတော အစရှိသော စကားကို၊ (အာစရိ-
 ယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

☞ ယံ ပန ဖုသတောတိ- ကား၊ ပန- ထိုမှတစ်ပါး၊ သေဝိတဗ္ဗံ- မှီဝဲသင့်သော၊ ယံ
 ဖောဋ္ဌဗ္ဗံ- အကြင်တွေ့ထိဖွယ်ရာ အခင်းအရံအစရှိသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို **အနိပန္နဿေဝ** -
 မလျောင်းစက်ဘဲသာလျှင်၊ ဖုသတော- တွေ့ထိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝါ- သည်၊ (အာသဝ-
 ကွယော စေဝ ဝီရိယဉ္စ သုပ္ပဂ္ဂဟိတံ စသည်၌ စပ်ပါ) ဇာဂရိယာနုယောဂဿ- နိုးကြားမှုကို
 အဖန်ဖန် အားထုတ်မှု၏။ မတ္တကပ္ပတ္တိတော- အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်သည် အဖြစ်ကြောင့်
 အာသဝကွယော စေဝ- အာသဝကုန်ခန်းကြောင်း အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်သည်လည်း၊
 ဟောတိ- ၏။ စတုတ္ထဿ- လေးခုမြောက်သော၊ အရိယဝံသဿ- အရိယဝံသတရား၏။
 ဝါ- ကို၊ (ဘုရားအစရှိသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အနွယ်ဝံသ အစဉ်အလာတရားကို၊
 အင်္ဂုတ္တိရ်စတုတ္ထနိပါတ် စာပိုဒ်-၂၈- အရိယဝံသ သုတ်ကြည့်၊) ဥက္ကံသနတော-
 ခိုးမြှောက် ထောက်ပံ့တတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝီရိယဉ္စ- ဝီရိယကိုလည်း၊ သုပ္ပဂ္ဂဟိတံ-
 ကောင်းစွာ ခိုးမြှောက်အပ်သည်၊ ဟောတိ- ၏။ သမ္မာ ပဋိပတ္တိယံ- ကောင်းသော
 အကျင့်မြတ်၌၊ နိယောဇနတော- အမြဲမသွေ ယှဉ်စေသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပစ္စိမာ-
 နောက်၌ဖြစ်သော၊ (ဇနတာစ- သူတော် ကောင်း အပေါင်းကိုလည်း) ။ပ။ အနုဂ္ဂဟိတာ-
 ခိုးမြှောက်အပ်သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။

၁။ အနိပန္နဿေဝ ။ ။ ဤနေရာဋီကာ၌ “အနိပန္နဿေဝ”ဟု ပါဠိပျက်၏။ အဋ္ဌကထာ၌
 “သာရိပုတ္တတ္ထေရော ကိရ တိသဝဿာနိ မဇ္ဈေ ဝိဋ္ဌိ နပသာရေတိ”စသည်ဖြင့် ပြုလတ္တံ့သော
 “ဝိဋ္ဌိပသာရဏ”နှင့် ကိုက်ညီအောင် “ဖ” ဦးထုပ်ကို ပယ်လိုက်၏။

သုတ်]

ကျွန်ုပ်တို့သံဝရအဖွင့်

၂၅၁

မနောဝိညေယျ- မနောဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ကုဋ္ဌာဒိဘေဒ- ကုဋ္ဌာရုံ အစရှိသည် အပြားရှိကုန်သော၊ ယေ ဓမ္မ- အကြင်တရားတို့ကို၊ သမန္နာဟရန္တဿ- စိတ်အတွင်းသို့ ကောင်းစွာဆောင်သွင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အာဝဇ္ဇန္တဿ- ဆင်ခြင် နှလုံးသွင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ [သမန္နာဟရန္တဿ-ကို အာဝဇ္ဇန္တဿ-ဟု ထပ်ဖွင့်သည်] (မနောဝိညေယျာ- ကုန်သော၊ ဓမ္မာ- ကုဋ္ဌာရုံအစရှိသော အာရုံတရားတို့သည်၊) အာပါယံ- ထင်ပေါ်လာခြင်းသို့၊ အာဂစ္ဆန္တိ- ရောက်ကုန်၏၊ မနောဝိညေယျာ ဓမ္မာတိ- မနောဝိညေယျာ ဓမ္မာဟူ၍၊ ဝိဘတ္တိ- ဒုတိယာ ယောဝိဘတ်ကို၊ ဝိပရိကာမေတဗ္ဗာ- ပဌမာဝိဘတ်အဖြစ်ဖြင့် ပြောင်းလဲစေရ၏၊ (အာပါယံ အာဂစ္ဆန္တိ စပ်ခိုက်၌ ပြောင်းလဲ ပေးရမည်ဟူလို) မေတ္တာဒိဝသေန- မေတ္တာအစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ သမန္နာ- ဟရန္တဿ- ၏၊ ဝါ- နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ မနောဝိညေယျာ- ကုန်သော၊ ယေ ဓမ္မာ- အကြင် အာရုံတရားတို့သည်၊ အာပါယံ- သို့၊ အာဂစ္ဆန္တိ- ကုန်၏၊ ဧဝရူပါ- ဤသို့သဘောရှိသော မနောဝိညေယျတရားတို့ကို၊ သေဝိတဗ္ဗာ- မှီဝဲသင့်ကုန်၏၊ ကုတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ- ပုဒ်တို့ကို အနက်ယောဇနာခြင်းကို၊ (ကာတဗ္ဗာ- ပြုသင့်၏) အာဒိ- သဒ္ဓေန- မေတ္တာဒိဝသေန၌ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊ ကရုဏာဒိနဉ္စေ- ကရုဏာ အစရှိသော ဗြဟ္မဝိဟာရတရား သုံးပါးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အနိစ္စာဒိနဉ္စေ- အနိစ္စအစရှိသည်တို့ကို လည်းကောင်း၊ သင်္ဂဟော- သွင်းယူခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်သင့်၏၊

တိဏ္ဍံ ထေရာနံ ဓမ္မာတိ- ကား၊ ကုဒါနိ- ယခုအခါ၌၊ ဝုစ္စမာနပဋိပတ္တိနံ- ဆိုအပ်လတ္တံသော အကျင့်ပဋိပတ်ရှိကုန်သော၊ တိဏ္ဍံ- သုံးပါးကုန်သော၊ ထေရာနံ- ထေရ်ရှင်မြတ်တို့၏၊ မနောဝိညေယျာ- မနောဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ- အာရုံတရားတို့သည်၊ (သန္တိ- ရှိကုန်၏) ဗဟိ ဓာဝိတုံ န အဒါသိန္တိ- ဗဟိ ဓာဝိတုံ န အဒါသိ-ဟူသော စကားရပ်ဖြင့်၊ (ဒသေတိ-၌စပ်) အန္တောပရိဝေဏံ- ကျောင်းပရိဝုဏ် အတွင်းသို့၊ အာဂတမေဝ- ရောက်လာသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ရူပါဒိ- ရူပါရုံ အစရှိသော အာရုံကို၊ အာရဗ္ဗ- အာရုံပြု၍၊ ကုမသ္မိံ တေမာသေ- ဤဝါတွင်းသုံးလ၌၊ ကမ္မဋ္ဌာနဝိနိမုတ္တံ- ကမ္မဋ္ဌာန်းမှ လွတ်ကင်းသော၊ စိတ္တံ- စိတ်သည်၊ ကဒါစိ- တခါတရံ၌၊ ဥပန္နပုဗ္ဗံ- ဖြစ်ဖူး၏၊ စ- သို့သော်လည်း၊ အန္တောပရိဝေဏေ- ၌၊ ဝိသဘာဂရူပါဒိနံ- သဘောမတူသော မိန်းမရူပါရုံ အစရှိသည်တို့၏၊ အသမ္ဘဝေါဇေ- မဖြစ်ခြင်းသည် သာလျှင်တည်း၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ဝိသဋ္ဌဝိတက္ကဝသေန- ထိုထိုအာရုံဆီသို့ ပျံ့လွင့် ပြေးသွားသော ဝိတက်အနေအားဖြင့်၊ စိတ္တံ- စိတ်ကို၊ ဗဟိ- ကျောင်းပရိဝုဏ်၏

၂၂၂

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယနိဿယ

[သက္ကပဉ္စ

အပြင်ဘက်သို့၊ ဓာဝိတုံ- ပြေးသွားခြင်းငှာ၊ န အဒါသိ- မပေးပြီ၊ ဣတိ- ဤအနက် သဘောကို၊ (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏၊ နိဝါသဂေဟတောတိ- ကား၊ နိဝါသနဂဗ္ဘတော- သီတင်းသုံးနေထိုင်ရာ တိုက်ခန်းမှ၊ (ဗဟိ ဓာဝိတုံ နအဒါသိ) နိယကဇ္ဈတ္တခန္ဓပဉ္စကတော- နိယကဇ္ဈတ္တဖြစ်သော ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းမှ၊ ဝိပဿနာဂေါ- စရတော- ဝိပဿနာ၏ အာရုံဖြစ်သော ခန္ဓာငါးပါးမှ၊ (ဗဟိ ဓာဝိတုံ န အဒါသိ) ထေရော- ထေရ်သည်၊ သဗ္ဗမ္ဘိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ အတ္တနာ- ကိုယ်တိုင်၊ ကာတဗ္ဗကိရိယံ- ပြုသင့်သော ကိုယ်နှုတ်အမှုအရာကို၊ ကမ္မဋ္ဌာနသီသေနေဝ- ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အဦးပဓာန ပြုခြင်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ ပဋိပဇ္ဇတိ- ကျင့်၏။

၃၆၆။ အသမ္မောဟသမ္ပဇညဝသေန- မတွေဝေသောအားဖြင့် ကောင်းစွာ အမျိုးမျိုးသိခြင်းအနေအားဖြင့်၊ အဒွေဇ္ဈာဘာဝတော- နှစ်ဖို့နှစ်စုအားဖြင့် မဖြစ်ခြင်း ကြောင့်၊ ဧတဿ- ဤအပြောအဟောဝါဒ၏၊ ဧကော- တစ်ခုတည်းသော၊ ဝါ- တူညီသော၊ အန္တော- အဖို့အစုသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏)၊ ဣတိ- ထိုသို့တစ်ခုတည်း တူညီသော အဖို့ အစုရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော-ထိုအပြောအဟောဝါဒသည်)၊ ဧကန္တော- ဧကန္တ မည်၏၊ ဧတသံ- ဤသမဏဗြာဟ္မဏတို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ ဧကန္တော- တဖို့တစုတည်းသာ ရှိသော၊ ဝါဒေါ- အဟောအပြောဝါဒသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏)၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တေ- ထိုသမဏဗြာဟ္မဏတို့သည်) ဧကန္တဝါဒါ- ဧကန္တဝါဒတို့မည်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့် ဧကံယေဝ ဝဒန္တိတိ- ဧကံယေဝ ဝဒန္တိဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ (သဗ္ဗေဝ- အားလုံးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ သမဏဗြာဟ္မဏာ- သမဏဗြာဟ္မဏ မည်သူ တို့သည်) အဘိန္နဝါဒါ- မကွဲပြားသော အဟောအပြောဝါဒရှိပါကုန်သလော၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ဧကာစာရာတိ- ကား၊ သမာနာစာရာ- တူညီသော အကျင့်ရှိကြပါကုန်သလော၊ ဧကလဒ္ဓိကာတိ- ကား၊ သမာနလဒ္ဓိကာ- တူညီသော အယူအဆရှိကြပါကုန်သလော၊ ဧကပရိယောသာနာတိ- ကား၊ သမာန နိဋ္ဌာနာ- တူညီသော အပြီးသတ်ဆုံးဖြတ်ချက် ရှိပါကုန်သလော၊

ဣတိ- ဤသို့ဧကန္တဝါဒမေးခွန်းကို မေးခြင်းအားဖြင့် သက္ကော- သိကြားမင်းသည် ပုဗ္ဗေ- ရှေး၌၊ အတ္တနာ- ကိုယ်တိုင်၊ သုတံ- ကြားသိထားအပ်ပြီးသော၊ ပုထုသမဏ- ဗြာဟ္မဏာနံ- များစွာသော သမဏဗြာဟ္မဏမည်သူတို့၏၊ နာနာဝါဒါစာရလဒ္ဓိနိဋ္ဌာနံ- အမျိုးမျိုးသော ဝါဒ၊အကျင့်သီလ၊ အယူအဆ၊ အပြီးသတ်ဆုံးဖြတ်ချက်ကို၊ ဣဒါနိ- ယင်းအကြောင်းအရာကို မေးမြန်းရာ ယခုအခါ၌၊ သစ္စပဋိဝေခေန- သစ္စာလေးပါးကို

သုတ်]

ကျွန်ုပ်တို့သံဝေဂအဖွင့်

၂၅၃

ထိုးထွင်းသိခြင်းကြောင့် အသာရတော- အနှစ်သာရမဟုတ်သော အားဖြင့်၊ ဥတ္တာ- သိပြီး၍၊ ဌိတော- ရပ်တည်လေပြီ၊ တဿ- ထိုအမျိုးမျိုးကွဲပြားသော ဝါဒ အကျင့် အယူအဆ၊ အပြီးသတ်ဆုံးဖြတ်ချက် ရှိခြင်း၏၊ ကာရဏံ- အကြောင်းကို၊ ဉာတုကာမော- သိခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍)၊ တမေဝ- ထိုနာနာဝါဒါစာရ လဒ္ဓိနိဌာနရှိကြခြင်း၏ အကြောင်းကိုပင်၊ တာဝ- အစီအစဉ်အတိုင်း၊ ဗျတိရေကမုခေန- ဧကန္တဝါဒစသည် မဖြစ်ခြင်းဟူသော ဆန့်ကျင်ဘက်အကြောင်းအရာကို အဦးအစ ပြုသောအားဖြင့်၊ သဗ္ဗေဝ ဓမ္မာ နုခေါတိအာဒိနာ- သဗ္ဗေဝ ဓမ္မာ နုခေါ အစရှိသည်ဖြင့် (သက္ကော- သည်)၊ ပုစ္ဆတိ- မေးလျှောက်၏၊ [ဋီကာ၌ “ပုစ္ဆတိ သဗ္ဗေဝ ဓမ္မာ နုခေါ”ဟု ပါဠိရှိနေသော်လည်း ပါဠိတော်ပုစ္ဆပါဠိဝါကျ၌မူ “သဗ္ဗေဝ ဓမ္မာ နုခေါ”ဟူ၍ မရှိပါ။ အားလုံးသော သမဏ-ဗြာဟ္မဏတို့၏ ဧကန္တဝါဒစသည် မရှိကြခြင်း၏ အကြောင်းကို မေးမြန်းလျှောက်ထားရာ၌ “ကသ္မာ ပန မာရိသ န သဗ္ဗေ သမဏဗြာဟ္မဏာ ဧကန္တဝါဒါ”စသည်ဖြင့်သာ ရှိပါသည်]

အဇ္ဈာသယဓာတု- အဇ္ဈာသယဓာတ်ကို (သတ္တဝါတို့၏ အလိုအကြိုက် အတွင်း ဓာတ်ခံ သဘောတည်းဟူသော အဇ္ဈာသယဓာတ်ကို) ဥတ္တရပဒလောပေန- အဇ္ဈာသယ ဟူသော နောက်ပုဒ်ကျေသောအားဖြင့် ဓာတုတိ- ဓာတုဟူ၍၊ ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ [အနေကဓာတု၊ နာနာဓာတု ၌ အနေကဇ္ဈာသယဓာတု၊ နာနဇ္ဈာသယဓာတု ဟုဆို လိုလျက် အဇ္ဈာသယ ဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေထား၏] စ- ဆက်ဦးအံ့၊ အဇ္ဈာသယ- ဓာတုတိ- အဇ္ဈာသယဓာတ်ဟူသည်၊ အတ္တတော- ပင်ကိုမူရင်း တရားကိုယ်အနက် အားဖြင့်၊ အဇ္ဈာသယောဇဝ- သတ္တဝါတို့၏ အတွင်းဓာတ်ခံ အလိုအကြိုက် သဘော သာတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အနေကဇ္ဈာသယော နာနဇ္ဈာသယောတိ- သယော ဟူ၍၊ (အာစရိယော- သည်)၊ အာဟ- ပြီ၊ ဧကသ္မိံ ။ပ။ ဟောတီတိ ဣဒံ- ဧကသ္မိံ ။ပ။ ဟောတိဟူသော ဤပါဠိစကားရပ်ကို၊ [ဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ-၌စပ်ပါ] ဣရိယာပထေပိ- သွားရပ်ထိုင်လျောင်းဟူသော ဣရိယာပုထံ၌သော်မှပင်၊ ဧကဇ္ဈာသယာ- တူညီသော အလိုအကြိုက်ရှိကုန်သော၊ သတ္တာ- သတ္တဝါတို့ကို၊ ဒုလ္လဘာ- ခက်ခဲစွာရအပ်ကုန်၏၊ ဝါ- ရနိုင်ခဲကုန်၏၊ လဒ္ဓိသု- အယူအဆဝါဒတို့၌၊ ဧကဇ္ဈာသယာ- ကုန်သော၊ သတ္တာ- တို့ကို ပဂေဝ- ရှေးဦးမခွဲ အစကပင်လျှင်၊ ဒုလ္လဘာ- ကုန်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဿနတ္ထံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ နိဒဿနဝသေန- နမူနာဥဒါဟရဏ် အနေအားဖြင့်၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ ယံ ယဒေဝ အဇ္ဈာသယန္တိ- ကား၊ ယံ ယံဇေဝ သဿတာဒိအဇ္ဈာသယံ-

အကြင်အကြင် သဿတအယူအစရှိသော အလိုအကြိုက်ဓာတ်ခံ သဘောကို၊
(အဘိနိဝိသန္တိ)

အဘိနိဝိသန္တိတိ- ကား၊ တံ တံ လဒ္ဓိ- ထိုထိုအယူကို၊ ဒိဋ္ဌာဘိနိဝေသဝသေန-
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတည်းဟူသော စွဲမြဲစွာ နှလုံးသွင်း သက်ဝင်ကြောင်း သဘောတရား အနေအား
ဖြင့် အဘိမုခါ- ရှေ့ဦးလှည့်သော မျက်နှာရှိသည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ ဒုပ္ပဋိနိဿဂ္ဂိတာဝေန-
ခက်ခဲစွာ စွန့်လွှတ်ခြင်းရှိသည် အဖြစ်ဖြင့်၊ နိဝိသန္တိ- နှလုံးသွင်း သက်ဝင်နေကုန်၏။
အာဒါနဂ္ဂါဟံ- မိမိ၏ အယူကို ပြင်းထန်စွာ စွဲလမ်းဖမ်းယူအပ်သည်ကို ပြု၍ ယူခြင်းဖြင့်
ဂဏန္တိ- ဖမ်းယူဆုပ်ကိုင်ထားကြကုန်၏။ [ဤနေရာမျိုး၌ “အာဓာနဂ္ဂါဟ” ဟု စတုတ္ထကွဉ်ရာ
အောက်ခြက်ဖြင့် အတွေ့များ၏။] ထာမေနစ ပရာမာသေနစာတိ- ကား၊ ဒိဋ္ဌိထာမေနစ-
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏ ခွန်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌိပရာမာသေနစ- မိစ္ဆာ ဒိဋ္ဌိဟူသော မှားယွင်းစွာ
သုံးသပ်တတ်သော တရားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သုဠှ ဂဏိတွာတိ- ကား၊ အတိဝိယ-
အလွန်အကဲသာလျှင်၊ ဒဠှဂ္ဂါဟံ- မိမိစွာ ဖမ်းယူခြင်းကို ဝါ- ခြင်းဖြင့် ဂဏိတွာ- ဖမ်းယူ၍၊
(ဝေါဟရန္တိ) ဝေါဟရန္တိတိ- ကား၊ ယထာဘိနိဝိဋ္ဌံ- စွဲမြဲစွာ နှလုံးသွင်းယူအပ်ပြီးသမျှသော၊
ဒိဋ္ဌိဝါဒံ- မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟူသော အယူအဆဝါဒကို၊ ပညာပေန္တိ- အမျိုးမျိုး အစားစားသိစေ
ကုန်၏။ ပရေဟိ- သူတပါးတို့ကို (ဒိဋ္ဌိဝါဒံ- ကို) ဝါဟာပေန္တိ- ယူစေကုန်၏။ ပတိဋ္ဌာပေန္တိ-
တည်ရှိစေကုန်၏။ တေန- ထို့ကြောင့် ကထေန္တိ ဒီပေန္တိ ကိတ္တေန္တိတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော)
အာဟ၊ ဥဠေါသေန္တိ- ကြွေးကြော်ကုန်၏။ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်၊ အန္တိ-
ပျက်စီးခြင်းကို၊ အတိတာ- ကျော်လွန်သော၊ (နိဋ္ဌာ- အပြီးသတ် အထွတ်အထိပ် နိဗ္ဗာန်
တရားသည်) အစ္စန္တာ- အစ္စန္တာမည်၏။ ဧတေသံ- ဤအားလုံးသော သမဏဗြာဟ္မဏတို့၏
(တို့မှာ) အစ္စန္တာ- ပျက်စီးခြင်းကို လွန်မြောက်သော၊ နိဋ္ဌာ- အပြီးအဆုံး အထွတ်အထိပ်
နိဗ္ဗာန်တရားသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏) ဣတိ- ထို့ကြောင့် (တေ- ထိုသမဏဗြာဟ္မဏတို့သည်)
အစ္စန္တနိဋ္ဌာ- အစ္စန္တနိဋ္ဌာတို့မည်၏။ သဗ္ဗေသန္တိ- ကား၊ သဗ္ဗေသံ- အားလုံးကုန်သော၊
သမဏဗြာဟ္မဏာနံ- တို့၏။

နိဗ္ဗာနံ- နိဗ္ဗာန်သည်၊ စတူဟိပိ- လေးပါးလုံးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ယောဂေဟိ-
ယောဂတို့သည်၊ အနုပ္ပဒုဋ္ဌတ္တာ (နဥပဒုဋ္ဌတ္တာ)- ဖူးကပ်ဖျက်ဆီးအပ်သည် မဟုတ်သည်
အဖြစ်ကြောင့်၊ ယောဂက္ခေမောတိပိ- ယောဂက္ခေမလည်းမည်၏။ အစ္စန္တယောဂက္ခေ-
မာတိ- အစ္စန္တယောဂက္ခေမဟူ၍၊ ဝတ္တဗ္ဗေ- ဆိုသင့်လျက်၊ နိဒ္ဒေသေန- ညွှန်ပြကြောင်း
ဖြစ်သော၊ ဣကာရေန- ဣအကွရာဖြင့်၊ အစ္စန္တယောဂက္ခေမီတိ- အစ္စန္တယောဂက္ခေမိ

သုတ်]

ကုဏ္ဍိယသံဝရအဖွင့်

၂၅၅

ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ (“မိ”ဟု ကုရဿဖြင့် ရှိရလိမ့်မည်) ဝါ- တနည်းကား၊
 ဧတေသံ- ဤသမဏဗြာဟ္မဏတို့၏၊ အစွန္တယောဂက္ခေမော- ပျက်စီးခြင်းကို
 လွန်မြောက်သော အပြီးအဆုံး အထွတ်အထိပ် နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော ယောဂလေးဖြာ
 ဘေးကုန်းရာ တရားသည်၊ အတ္တိ- ရှိ၏၊ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ အစွန္တယောဂက္ခေမီတိ-
 ကွေ့မီဟူ၍၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ (ဤဝိပြိုဟ်အလို ဤဒီဃပါဌ်ရှိရပေလိမ့်မည်၊)
 (အရိယမဂ္ဂံ သို့) စရန္တိ ဥပဂစ္ဆန္တိ- ကပ်ရောက်ကုန်၏၊ အဓိဂစ္ဆန္တိ- ရောက်ကြရကုန်၏၊
 ကုတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ တံ- ထိုနိဗ္ဗာန်သို့၊ အာဂမ္မ- ရောက်၍၊ ဝါ-
 ရောက်လသော်၊ ဝဇ္ဇဒုက္ခံ- ဝဋ်ဆင်းရဲသည်၊ ပရိယောသာတီ- ကုန်ဆုံး၏၊
 ပရိက္ခိဏာတီ- ကုန်ခန်း၏၊ ကုတိ- ဤသို့ဝဋ်ဒုက္ခ ကုန်ဆုံးရာ အဖြစ်ကြောင့်၊
 ပရိယောသာနန္တိပိ- ပရိယောသာနဟု ခေါ်ဆိုအပ်သောနာမည်သည်လည်း၊ နိဗ္ဗာနဿ-
 နိဗ္ဗာန်၏၊ နာမံ- နာမည်တည်း၊ သဒ္ဓိဏာတီတိ- ကား၊ (မဂ္ဂေါ- အရိယမဂ်သည်၊ တဏှံ-
 တဏှာကို) သမုဉ္ဇန္တုနေန- အကြွင်းမဲ့ပယ်ဖြတ်ခြင်းအားဖြင့်၊ ခေပေတိ- ကုန်ခန်းစေ၏၊
 ဝိနာသေတီတိ- ကား၊ တတောဇဝ- ထိုသို့ တဏှာကို ကုန်ခန်းစေသည် အဖြစ်ကြောင့်
 သာလျှင်၊ တဏှံ- တဏှာကို၊ သဗ္ဗသော- အားလုံးစုံ အကုန်အစင်၊ အဒဿနံ-
 မမြင်ရခြင်း ကွယ်ပျောက်ခြင်းသို့၊ ပါပေတိ- ရောက်စေ၏၊ ဝိမုတ္တာတိ- ကား၊ (ယေဘိက္ခု-
 အကြင် ရဟန်းတို့သည်၊) ဝဇ္ဇဒုက္ခတော- ဝဋ်ဆင်းရဲမှ၊ အစွန္တနိဂ္ဂမေန-
 နယ်ပယ်အကန့်အသတ် အပိုင်းအခြားကို ကျော်လွန်အောင် ထွက်ခွါသွားခြင်းအားဖြင့်၊
 ဝိသေသေန- အထူးအားဖြင့်၊ မုတ္တာ- လွတ်မြောက်ကုန်ပြီ၊

ကုဿာမစ္ဆရိယံ- ကုဿာနှင့် မစ္ဆရိယသည်၊ ဧကော- တစ်ခုသော၊ ပဉ္စော-
 ပြဿနာတည်း၊ ကုတိ- ဤသို့၊ ကဿာ- အဘယ်ကြောင့်၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ-
 မိန့်ဆိုအပ်ပါသည်၊ ကုဿာမစ္ဆရိယံ- သည်၊ ဝိဿဇ္ဇနံ- အဖြေသည်၊ ဟောတိနန-
 ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော၊ ကုတိ- ဤကား စောဒနာတည်း၊ ဧတံ- ဤကုဿာမစ္ဆ-

၁။ ပရိယောသာတီ ပရိက္ခိဏာတီ ။ ။ ဋီကာ၌ “ပရိယာသာတိ ပရိက္ခိဿတီ”ပါဌ်
 များမှာ ပျက်ယွင်းနေသော ပါဌ်များဟူသာ ယူဆ၏၊ ထို့ကြောင့် “ပရိယောသာန”ပုဒ်သည်
 ပရိ+အဝ+သာဓာတ် ယုပစ္စည်းဖြစ်ရကား အာချာတ်ရပ်၌ ဘူဝါဒိရုပ်အဖြစ်ဖြင့် “သာတိ
 တနံကရေတိ”စသည်ရှိသည့်အတိုင်း “ပရိယောသာတိ”ဟုလည်းကောင်း၊ ဒီဓာတ်၌
 သွာဒိဂဏိကရုပ်အဖြစ်ဖြင့် “ပရိက္ခိဏာတိ”ဟုလည်းကောင်း ပြင်ဆင်လှိုက်ပါသည်၊ “တံ
 အာဂမ္မ”ဟူသော ဋီကာအဖွင့်ကို ရှု၍ “ဝဇ္ဇဒုက္ခံ ပရိယောသာတိ ပရိက္ခိဏာတိ ဧတ္ထ နိဗ္ဗာနေတိ
 ပရိယောသာနံ”ဟု ဝစနတ္ထပြု။

၂၅၆

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသုတ်

[သက္ကပဉ္စ

ရိယသည် မေးခွန်းမဟုတ် အဖြေသာဖြစ်ခြင်းသည်။ သစ္စံ- မှန်ပေ၏။ ပန- သို့သော်လည်း။
ဝါ- စင်စစ် ဧကန်အမှန်ကား၊ ဉာတုံ- သိခြင်းငှာ၊ ဣစ္ဆိတော- အလိုရှိအပ်သော၊ ယော
အတ္ထော- အကြင်အနက်သည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏။) သော (အတ္ထော)- ထိုသိခြင်းငှာ အလိုရှိ
အပ်သော အနက်သည် ပစ္ဆေ- ပြဿနာတည်း။ စ- ထိုမျှမကသေး၊ သော ဧဝ- ထိုသိခြင်းငှာ
အလိုရှိအပ်သော ဣဿာမစ္ဆရိယဟူသော အနက်ကိုသာလျှင်၊ (ဘဂဝတာ-
မြတ်စွာဘုရားသည်။) ဝိဿဇ္ဈိယတိ- ဖြေဆိုအပ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဣဿာ-
မစ္ဆရိယသည် သိခြင်းငှာ အလိုရှိအပ်သော အနက်တည်းဟူသော ပြဿနာဖြစ်နေသည်
အဖြစ်ကြောင့်။) အယံဒေါသော- ဤအဖြေကို အမေးပုစ္ဆာဟု ဆိုခြင်းဟူသော
အပြစ်သည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်ပါ။ (ဣတိ- ဤကားသုတ်သင်ဖြေရှင်းချက်တည်း။)
အညထာ- အဖြေဝိဿဇ္ဈနဖြစ်သော ဣဿာ မစ္ဆရိယကို အမေးပုစ္ဆာပြုလုပ် ခြင်းအားဖြင့်
(အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဂယုမာနေ- ယူအပ်လသော်၊) အမ္ပိ- သရက်သီးကို၊ ပုဋ္ဌဿ-
မေးမြန်းခံရသူ၏၊ လဗုဇံ- ပိန္နသည်း၊ ဗျာကရဏံဝိယ- ဖြေဆိုအပ်သော အဖြေဝိဿဇ္ဈန
ကဲ့သို့၊ သိယာ- ဖြစ်လေရာ၏။ (တနည်း- အမ္ပိ- ကို၊ ပုဋ္ဌဿ- မေးမြန်းအပ်သော သူ၏။
ဝါ- မေးမြန်းအပ်သော သူက၊ လဗုဇဗျာကရဏံ ဝိယ- ပိန္နကို ဖြေဆိုခြင်းကဲ့သို့၊ သိယာ-
၏။ [ဤအတိုင်းသမာသ်ရှိလျှင် ကောင်း၏။] ဧဝံ- ဤသို့အားဖြင့် ပဉ္စသီသေန- သိခြင်းငှာ
အလိုရှိအပ်သော အနက်ကို ဦးတည်သမ္မူ ပဓာနပြုသောအားဖြင့်၊ ပဉ္စဗျာကရဏံ-
အမေးပုစ္ဆာ၏ အဖြေကို၊ (အာစရိယော- သည်။) ဝဒတိ- ဆိုလို၏။

တထာ- ထိုစကားသည်၊ (ဧဝံ ပဉ္စသီသေန ပဉ္စဗျာကရဏံ ဝဒတိ- ဟု ငါဆိုအပ်သော
ထိုစကားသည်။) ဟိ သစ္စံ- မှန်၏။ ပိယာပိယန္တိအာဒိနာ- ပိယာပိယံ- အစရှိသော
စကားရပ်ဖြင့်၊ ဝိဿဇ္ဈနပဒါနိဧဝ- ပိယအပိယအစရှိသော ဝိဿဇ္ဈနပုဒ် တို့ကိုသာလျှင်၊
(အာစရိယေန- သည်။) ဂဟိတာနိ- ယူအပ်ကုန်ပြီ၊ ပိယာပိယံ ဧကောတိအာဒိသုပိ-
ပိယာပိယံ ဧကော အစရှိသော စကားရပ်တို့၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော- ဤနည်း
ပင်တည်း။ ပပဉ္စသညာတိ- ပပဉ္စသညာဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ သညာသီသေန- သညာကို
အဦးပဓာနပြုသောအားဖြင့်၊ ဝါ- သညာဟူသော ဦးခေါင်းပဓာနစကားဖြင့်၊ ပပဉ္စာ-
ဧဝ- ပပဉ္စမည်သော တဏှာဒိဋ္ဌိမာနတို့ကိုသာလျှင်၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူ
အပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သညာ တစ်ခုတည်းကို ခေါင်းတပ်၍ ဟောတော်
မူသည် အဖြစ်ကြောင့်။) ပပဉ္စော ဧကောတိ- ပပဉ္စော ဧကောဟူ၍၊ (အာစရိယော)
အာဟ- (သညာတစ်ခုတည်းဖြစ်၍ ပြဿနာတစ်ခုဟူ၍) မိန့်ဆိုပြီ။

သုတ်]

ဣန္ဒြိယသံဝရအဖွင့်

၂၅၇

စ- ဆိုဖွယ်ရှိသည်ကို ဆက်လက်ပြရသော်ကား၊ ဧတ္ထ- ဤပြဿနာ အရေ
 အတွက်ကို ပြရာစကားရပ်၌၊ ပါတိမောက္ခသံဝရပုစ္ဆာ- ပါတိမောက္ခသံဝရဆိုင်ရာ အမေး
 ပုစ္ဆာကို၊ ကာယသမာစာရာဒီဝိဘာဂေန- ကိုယ်အကျင့် အစရှိသည်ကို ခွဲဝေခြင်းအားဖြင့်၊
 ဝိဿဒ္ဓိတတ္ထာ- ဖြေဆိုအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တယော- သုံးခုကုန်သော၊ ပဉ္စာ-
 ပြဿနာတို့သည်၊ ဇာတာ ယထာ- ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူပင်၊ ဣန္ဒြိယသံ-
 ဝရပုစ္ဆာ- သည်၊ ရူပါဒီဝိဘာဂေန- ရူပါရုံအစရှိသော အာရုံခြောက်ပါးကို ခွဲဝေခြင်း
 အားဖြင့် ဝိဿဒ္ဓိတတ္ထာ- ကြောင့် ဆ ပဉ္စာ- ၆-မျိုးသော ပြဿနာတို့သည်၊ သိယံ- ဖြစ်ကုန်
 လေရာ၏၊ တထာ- ထိုအတိုင်းခြောက်မျိုးစသည်ဖြင့် ပြဿနာတို့ တိုးပွားလာခြင်းသည်၊
 သတိ- ဖြစ်လသော်၊ ဧကူနဝီသတိ- တစ်ခုယုတ် နှစ်ဆယ်သော၊ ပုစ္ဆာ- တို့သည်၊ သိယံ-
 ဖြစ်ကုန်ရာ၏၊ ဣန္ဒြိယသံဝရတာသာမညေန- ဣန္ဒြိယသံဝရအဖြစ်ဖြင့် တူသည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧကောဝ- တစ်ခုသာလျှင်ဖြစ်သော၊ (ခြောက်မျိုးမပြုဘဲ တစ်ခုတည်းသာ
 ဖြစ်သော)၊ ပဉ္စော- ပြဿနာကို၊ အထ ကတော- အကယ်၍ ပြုအပ်ငြားအံ့၊ ဧဝံသတိ-
 ဤသို့ပြုအပ်သည်ဖြစ်လသော်၊ ပါတိမောက္ခသံဝရပုစ္ဆာဘာဝသာမညေန- ပါတိ-
 မောက္ခသံဝရသီလဆိုင်ရာ ပုစ္ဆာအဖြစ်အားဖြင့် တူသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တေပိ တယော-
 ထိုပါတိမောက္ခသံဝရသီလဆိုင်ရာ ပုစ္ဆာသုံးမျိုး တို့သည်လည်း၊ ဧကောဝ- သော၊ ပဉ္စော-
 သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သဗ္ဗေဝ- အားလုံးသာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော၊
 ပဉ္စာ- ပြဿနာပုစ္ဆာတို့သည်၊ ဒွါဒေသေဝ- (၁၄-ပါးမရှိဘဲ) ၁၂-ပါးတို့သည်သာလျှင်၊
 ဘဝေယျံ- ဖြစ်ကုန်ရာသည်မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ- ဤကားစောဒနာစကားရပ်တည်း။

ဣဒံ- ဤအမေးပုစ္ဆာသည်၊ ဧဝံ- ဤသို့ (၁၄) ပါး မရှိဘဲ (၁၂) ပါးသာလျှင်၊ န
 ဟောတိ- မဖြစ်ပါ၊ (ကသွာ- အဘယ်ကြောင့်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်သနည်းဟူမူ) ယသွာ-
 အကြံကြောင့်၊ ကာယသမာစာရာဒီသု- ကာယသမာစာရအစရှိသည်တို့ကို၊ (ကာယ-
 သမာစာရ၊ ဝစီသမာစာရ၊ ပရိယေသနာဟူသော သုံးမျိုးတို့ကို) ဝိဘဇ္ဇ- အကျယ်ခွဲဝေ၍၊
 ဝုစ္စမာနေသု- ဖြေဆိုဟောပြုအပ်ကုန်လသော်၊ မဟာဝိသယတာယ- များသော ဖြစ်ရာ
 နယ်ပယ်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (သိက္ခာပုဒ်တို့က အကျဉ်းခေါင်းစဉ် မာတိကာအားဖြင့်
 နှစ်ရာနှစ်ဆယ် ခုနစ်သွယ်ရှိပြီး အကျယ်အားဖြင့် ကုဋေကိုးထောင်ကျော်ရှိ၍
 ကျယ်ဝန်းများပြားသော နယ်ပယ်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်)၊ ဝိဿဇ္ဇေတုံ- ဖြေဆိုခြင်းငှာ၊
 အပရိမာဏော- အတိုင်းအတာ ပမာဏမရှိသော၊ ဝိဘာဂေါ- ခွဲခြမ်းဝေဖန်ရခြင်းသည်၊
 သမ္ဘဝတိ- ဖြစ်၏၊ သကလမ္ပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ ဝိနယပိဋကံ- ဝိနည်းပိဋက

၂၅၈

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ

[သက္ကပဉ္စ

သည်။ တဿ- ထိုပါတိမောက္ခသံဝရသီလ၏။ နိဒ္ဒေသော- အကျယ်ပြရာနယ်ပယ်တည်း။
 ပန- အပရိမာဏဝိဘာဂ ဖြစ်သည်မှတစ်ပါး မဖြစ်သည်ကို ပြရသော်ကား၊ ရူပါဒီသု-
 ရူပါရုံ အစရှိသော အာရုံခြောက်ပါးတို့ကို ဝိဘဇ္ဇ- အကျယ်ခွဲဝေ၍၊ ဝုစ္စမာနေသု- သော်၊
 အပ္ပဝိသယတာယ- အနည်းငယ်မျှသော ဖြစ်ရာနယ်ပယ်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊
 ဝိဿဇ္ဇေတုံ- ဖြေဆိုဟောကြားခြင်းငှာ၊ တာဒိသော- ထိုပါတိမောက္ခသံဝရသီလကဲ့သို့
 အပရိမာဏအဖြစ်ဖြင့် ရှုအပ်သော၊ ဝိဘာဂေါ- သည်၊ န သမ္ဘဝတိ- မဖြစ်နိုင်၊ ဣတိ-
 ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည်အတိုင်း၊ မဟာဝိသယတာယ- ကြောင့်၊ ပါတိမောက္ခသံဝရပုစ္ဆာ-
 ကို၊ တယော- သုံးမျိုးကုန်သော၊ ပညာ- ပြဿနာတို့ဟူ၍၊ (အာစရိယေန- အဋ္ဌကထာ
 ဆရာသည်) ကတာ- ပြုတော်မူအပ်ကုန်ပြီ ဣန္ဒြိယသံဝရပုစ္ဆာပန- ကိုကား၊ အပ္ပဝိသယ-
 တာယ- ကြောင့်၊ ဧကောဝ- သော၊ ပညော- ပြဿနာဟူ၍၊ ကတော- ပြီ၊ (တသ္မာ-
 ထို့ကြောင့်၊ ဣဒံ- ဤအမေးပုစ္ဆာသည်၊ ဧဝံ- ဤသို့ (၁၄)ပါး မရှိဘဲ (၁၂)ပါးသည်
 သာလျှင်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်ပါ။) တေန- ထို့ကြောင့်၊ စုဒ္ဒသ မဟာပညာတိ- ဟူ၍၊
 (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

၃၆၇။ စလနဋ္ဌေနာတိ- ကား၊ ကမ္မနဋ္ဌေန- တုန်လှုပ်တတ်သည် အဖြစ်ဟူသော
 အနက်သဘောကြောင့်၊ (တဏှာ- ကို၊ ဧဇာတိ- ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ၏။) ဟိ- ချဲ့၍ ပြဦးအံ့၊
 တဏှာ- တဏှာသည်၊ ကာမရာဂရူပရာဂ အရူပရာဂါဒိဝသေန- ကာမရာဂ၊ ရူပရာဂ၊
 အရူပရာဂအစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ပဝတ္တိယာ- ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ- ဖြစ်ခြင်း
 အားဖြင့်၊ အနဝဋ္ဌိတတာယ- မတည်တံ့သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သယမ္ဗိ- ကိုယ်တိုင်လည်း၊
 စလတိ- တုန်လှုပ်၏၊ ယတ္ထ- အကြင်သတ္တဝါခန္ဓာအစဉ် သန္တာန်၌၊ (တဏှာ- သည်၊)
 ဥပ္ပန္နာ- ဖြစ်၏၊ တမ္ဗိသန္တာနံ- ထိုသတ္တဝါခန္ဓာအစဉ်ကိုလည်း၊ ဘဝါဒီသု- ဘဝ
 အစရှိသည်တို့၌၊ (ဘဝ၊ ယောနိ၊ ဂတိ၊ ဝိညာဏဋ္ဌိတိ၊ သတ္တာဝါသ၊ သတ္တနိကာယ
 တို့၌) ပရိကမ္မနေန- ဆွဲငင်ခြင်းအားဖြင့်၊ စာလေတိ- လှုပ်ရှားစေ၏၊ တသ္မာ- ထိုသို့
 အနဝဋ္ဌိတတာ၊ ပရိကမ္မနတည်းဟူသော၊ စလနဋ္ဌေန- လှုပ်ရှားတတ်၊ လှုပ်ရှားစေတတ်
 သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တဏှာ- တဏှာသည်၊ ဧဇာနာမ- ဇောမည်၏၊ ပိဋနဋ္ဌေနာတိ-
 ကား၊ ဝိဇာနဋ္ဌေန- ညှဉ်းပန်းနှိပ်တတ်သည် အဖြစ်ကြောင့် (နှိပ်စက်တတ်သည့်အတွက်)
 တဿ တဿ ဒုက္ခဿ- ထိုထိုဒုက္ခ၏၊ ဟေတုဘာဝေန- အကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့်၊
 (ဧဇာ- တဏှာသည်၊ ရောဂေါ- ရောဂါနှင့်တူ၏။) ပဒုဿနဋ္ဌေနာတိ- ကား၊ အဓမ္မရာဂါ-
 ဒိဘာဝေနစ- လောကအစဉ်အလာကျင့်ဝတ် စာရိတ္တဓမ္မ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍

သုတ်]

ကျွန်ုပ်တို့သံဝေဂအဖွင့်

၂၅၉

မတပ်မက်သင့်သော အမိအဒေါ် အစရှိသည်တို့၌ တပ်မက်သော ရာဂအစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သမ္မုဒပရမ္မဓေန- မျက်မှောက် မျက်ကွယ်နှစ်သွယ်၌ ဖြစ်သော၊ ကိလေသာသုစိပဋ္ဌရဏေန- မစင်မကြယ် ရွံစဖွယ်ကိလေသာတို့ကို ယိုချ ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပကာရတော- အမျိုးမျိုးအစားစား အပြားအားဖြင့်၊ ဒုဿနဋ္ဌေန- ဖောက်ပြန်ပျက်စီးတတ်သည် အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောကြောင့်၊ (ဇဇာ- သည်၊ ဂဏ္ဍော- အိုင်းအမာနှင့်တူ၏။)

အနုပ္ပဝိဋ္ဌဋ္ဌေနာတိ- ကား၊ ဒုန္နိဟရဏီယ ဘာဝေန- ခက်ခဲစွာ ဆွဲနုတ်ရသည် အဖြစ်ဖြင့်၊ အာသယဿ- ဖြစ်ရာတည်ရာ ဌာနအတွင်းသို့၊ အနုပ္ပဝိသနဋ္ဌေန- စူးဝင် တတ်သည် အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောကြောင့်၊ (သလ္လံ- မြားပြောနှင့်တူ၏။) အတ္တနော- မိမိ၏၊ ရုစိယာစ- အလိုအားဖြင့်လည်း၊ ကမတိ ဥပနေတိ- ဆွဲဆောင်၏။ ဥစ္စာဝစန္တိ- ကား၊ ပဏီတဘာဝံ- မြင့်မြတ်သူ၏ အဖြစ်သို့လည်းကောင်း၊ နိဟိနဘာဝဉ္စ- ယုတ်နိမ့်သူ၏ အဖြစ်သို့လည်းကောင်း၊ (အာပဇ္ဇတိ) ယေသု သမဏဗြာဟ္မဏေသု- အကြင်သမဏဗြာဟ္မဏမည်သူတို့၌၊ (မညာမိ- မှတ်ထင်မိ၏။) ယေသာဟန္တိပိ- ယေသာဟံဟူ၍လည်း၊ ပါဠိ- ပါဠိသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏။) ကေစိ- အချို့ဆရာတို့သည်၊ တဿာ- ထိုပါဠိ၏၊ “ယေသံ အဟန္တိ- ယေသံ အဟံဟူ၍၊ အတ္ထံ -အနက်ကို၊ ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏။ ဧဝန္တိ- ဧဝံဟူသည်ကား၊ သုတာနုရူပံ- ကြားနာအပ်ဖူးပြီးသည် အားလျော်စွာ၊ ဥဂ္ဂဟာနုရူပံ- သင်ယူအပ်ဖူးပြီးသည်အားလျော်စွာ၊ [ဥဂ္ဂဟိတာနုရူပံဟု ရှိလျှင် သာကောင်း၏၊] ဘန္တေ- အရှင်ဘုရား၊ အဟံ- တပည့်တော်သည်၊ အညေသံ- အခြားကုန်သော၊ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ- တို့၏၊ ဓမ္မာစရိယော- တရားဟောဆရာသည်၊ ဟောန္တောပိ- ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ သာဝကော-

၁။ ယေသု သမဏဗြာဟ္မဏေသု ။ ။ ဤအဖွင့်သည် “ယေသွာဟံ ဘန္တေ မညာမိ” ဟူသော ပါဠိတော်မှ “ယေသု”ပုဒ်၏ အဖွင့်ဖြစ်၏။ ထို “ယေသု”၏ စွဲနက်သည် ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်မပါသောကြောင့် “သမဏ ဗြာဟ္မဏေသု”ဟု စွဲနက်ကို ဖွင့်ပြခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “ယေသွာဟံ ဘန္တေတိ ယေသု အဟံဘန္တေ သန္တိဝသေန ပနေတ္ထ “ယေသွာဟ”န္တိ ဟောတိ”ဟု ပါဠိရှိရမည်ဟု အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၌ မိန့်၏။ ပခုက္ကူအဋ္ဌကထာ နိဿယ ၌လည်း ထိုပါဠိကိုပင် အနက်ပေးထား၏။ ဗားကရာ အဋ္ဌကထာနိဿယ၌မူ “ယေသာဟံ ဘန္တေတိ ယေသု အဟံ ဘန္တေ သန္တိဝသေန ပနေတ္ထ ယေသာဟန္တိ ဟောတိ”ဟု တွေ့ရ၏။ ယခင်စာပိုဒ်ပါဠိတော် “ယေသာဟံ ဘန္တေ ပဉာနံ” ၌ “ယေသံ” အရ “ပဉာနံ”ဟု စွဲနက် တိုက်ရိုက်ပါပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ဤနေရာနှင့် မဆိုင်။

၂၆၀

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ

|သက္ကပဉ္စ

တပည့်သည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) သောတာပန္နော- သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အဝိနိပါတ-
ဓမ္မော- အပါယ်လေးဘုံတို့၌ ဖောက်ပြန်စွာ ကျရောက်ခြင်း သဘောမရှိတော့သည်၊
နိယတော- အထက်မဂ်အကျိုးငှာ ကိန်းသေမြဲသည်၊ သမ္မောဓိပရာယဏော-
အထက်မဂ်သုံးပါးတည်းဟူသော နောက်ထပ် လည်းလျောင်းရာ ရှိသည်၊ (ဟောမီတိ-
ဖြစ်ပါ၏ ဟူ၍) ဧဝံ- ဤသို့၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ သောတာပန္နဘာဝံ- သောတာပန်
ပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်ကို၊ ဇာနာပေတိ- သိစေ၏။

သောမနဿပဋိလာဘကထာအဖွင့်

၃၆၈။ သမာပန္နောတိ- ကား၊ သမောဂါဇ္ဈော- ကောင်းစွာသက်ရောက် ဖြစ်ပေါ်
ခဲ့သည်၊ ပဝတ္ထသမ္ပဟာရော- ဖြစ်သောထိုးနှက်တိုက်ခိုက်ခြင်း ရှိသည်၊ ဝိယာတိဗျူဠော-
အလွန်အတဲ သက်ရောက်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်၊ (အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ) ဇိနိသုတိ- ကား၊
ယထာ- အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် (ဝိဇိနန္တေသု- အောင်နိုင်ကုန်လသော်) အသုရာ-
အသုရာတို့သည်၊ ပုန- တဖန်၊ သီသံ- ဦးခေါင်းကို၊ ဥက္ခိပိတုံ- ချီမြှောက်ထောင်မတ်
ခြင်းငှာ၊ နာသက္ခိသု- မစွမ်းနိုင်တော့ကုန်၊ ဧဝံ- ဤသို့ ဦးခေါင်းထောင်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်
လောက်အောင်၊ ဒေဝါ- နတ်တို့သည်၊ ဝိဇိနိသုယေဝ- အောင်နိုင်ပြီးကုန်သည်သာတည်း၊
ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုရကား၊ ဒေဝါ ။ပ။ ဇိနိသုတိ- ဟူ၍၊
(အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဟိ- မှန်၏၊ အဿ- ထိုသိကြားမင်း၏၊ တာဒိသော- ထိုကဲ့သို့
ရှုအပ်သော၊ ဇယော- အောင်နိုင်ခြင်းသည်၊ သာတိသယံ- လွန်ကဲမှုနှင့်တကွဖြစ်အောင်၊
ဝေဒပဋိလာဘာယ- နှစ်သက်မှုကို ရခြင်းငှာ၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ၊ ဒုဝိဓမ္မိ ဩဇ္ဈိ- ကား၊
ဒိဗ္ဗံ- နတ်၌ဖြစ်သော၊ (ဩဇိ- အစားအစာ လည်းကောင်း) အသုရံ- အသုရာပြည်၌
ဖြစ်သော၊ (ဩဇိ- ကောင်း)၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒွိပ္ပကာရမ္ဘိ- နှစ်ပါးအပြား ရှိသည်လည်း
ဖြစ်သော၊ ဩဇိ- ကို၊ ဒေဝါယေဝ- နတ်တို့ချည်းသာလျှင်၊ ပရိဘုဉ္ဇိဿန္တိ- စားသုံးကြ
ရကုန်လတ္တံ့၊ (ကဿာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ) အသုရာနံ- အသုရာတို့၏၊ ပဝေသာ-
ဘာဝတော- ဝင်နိုင်ခြင်း မရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဒဏ္ဍဿ- တုတ်
လက်နက်ကို၊ အဝစရဏံ- ကိုင်ဆောင် လှည့်လည်ရခြင်းတည်း၊ (ဒဏ္ဍေန- တုတ်
လက်နက်ဖြင့်) အာဝရဏံ- ရန်သူကို တားဆီးရခြင်းတည်း၊ ဒဏ္ဍာဝစရော- တုတ်
လက်နက်ကိုင်ဆောင်၍ ရန်သူကို တားဆီးရခြင်း၊ ဒဏ္ဍာဝစရေန- နှင့်၊ သဟ- တကွ၊
(ဝတ္ထတိ- ဖြစ်တတ်၏)၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သဒဏ္ဍာဝစရော- သဒဏ္ဍာဝစရမည်၏။

သုတ်]

သောမနဿပဋိလာဘကထာအဖွင့်

၂၆၀

ဒက္ခေန- တုတ်ဖြင့်၊ ပဟရိတ္တာဝါ- ရိုက်နှက်၍ လည်းကောင်း၊ အာဝရိတ္တာဝါ- တားဆီး၍လည်းကောင်း၊ သာဓေတဗ္ဗံ- ပြီးစီးစေရ၏။ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- တည်း။

၃၆၉။ ဣမသ္မိယေဝ ဩကာသေတိ- ကား၊ ဣမိသံဇဝ ဣန္ဒသာလဂူဟာယံ- ဤဣန္ဒသာလလိုက်ဂူ၌သာလျှင်၊ (အာယု- အသက်ကို၊ လဒ္ဓေါ- ရအပ်ပါပြီ) ဒေဝဘူ- တဿ မေတိ- ကား၊ ပုဗ္ဗေပိ- ရှေးကလည်း၊ မေ- တပည့်တော်သည်၊ ဒေဝဘူတဿ- နတ်ဖြစ်သော၊ သက္ကဿေဝ- သိကြားမင်းသည်သာလျှင်၊ ဘူတဿ- ဖြစ်၍၊ (သတော- ဖြစ်စဉ်) သတောတိ- ကား၊ ဣဒါနိပိ- ယခင်သကြားဘဝမှ ကွယ်လွန် ပြီးရာ ယခုအခါ၌ လည်း၊ သက္ကဿေဝ- သိကြားမင်းသည်သာလျှင်၊ သတော- ဖြစ်၍၊ မေ- တပည့်တော် သည်၊ ပုန- နောက်ထပ်၊ အာယုစ- အသက်ကိုလည်း၊ လဒ္ဓေါ- ရအပ်ပါပြီ၊ ဒိဝိယာ ကာယာတိ- ဟူသည်ကား၊ ဒိဗ္ဗာ- နတ်ပြည်၌ဖြစ်သော၊ ခန္ဓပဉ္စကသင်္ခါတာ- ခန္ဓာငါးပါး အပေါင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ ကာယာ- ကိုယ်မှ၊ (စုတော အဟံ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဒိဗ္ဗာ အတ္တဘာဝါတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အမူဠော ဂဗ္ဘမေဿာမိတိ ဣမိနာ- အမူဠော ဂဗ္ဘမေဿာမိဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့် (ဒဿေတိ-၌စပ်) အန္ဓပုထုဇ္ဇနာနံ- ပညာစသည်မရှိ၍ မိုက်ကန်းသော ပုထုဇဉ်တို့၏၊ ဝါ- တို့မှာ၊ **သမ္မောဟမရဏံ**^၁- တွေဝေစွာ သေရခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အသမ္မဇာနဂဗ္ဘောက္ကမနဉ္စ- မသိမမြင် မဆင်ခြင်နိုင်ဘဲ အမိမိတိုက်သို့ သက်ရောက်ရခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ (အတ္ထိ ဝိယ- ရှိသကဲ့သို့၊ တထာ- ထို့အတူ) အရိယသာဝကာနံ- မြတ်စွာဘုရား၏ အရိယာဖြစ်သော တပည့်တို့မှာ၊ သမ္မောဟမရဏဉ္စ- ကောင်း၊ အသမ္မဇာနဂဗ္ဘောက္ကမနဉ္စ- ကောင်း၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ အထ ခေါ- စင်စစ်စကန် အမှန်အားဖြင့်၊ အမ္မောဟမရဏဉ္စ- မတွေမဝေ သေရခြင်း သည်လည်းကောင်း၊ သမ္မဇာနဂဗ္ဘောက္ကမနဉ္စ- ကောင်းစွာသိမြင် ဆင်ခြင်လျက် ကွယ်လွန်ရခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော ဖြစ်ရိုးစဉ်လာ အကြောင်းအရာကို၊ (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏။

၁။ **သမ္မောဟမရဏံ** ။ ။ များစွာသော ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သေခါနီး၍ အိပ်ရာထဲ လဲလျောင်းနေရစဉ် ရာပေါင်းများစွာသော ဓားလှံတို့ဖြင့် ထိုးခုတ်ခံနေရသကဲ့သို့ ဝရဲဂတိ နိမိတ်တွေ ထင်လာခြင်းကြောင့် ကယ်ပါ ကယ်ပါဟု ကြောက်လန့်စွာ ကယောင်ကတမ်း မြည်တမ်းလျက် သမ္မောဟမရဏဖြင့် သေကြရ၏။ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာမူ သုဂတိဘဝသို့ သွားရမည်မှာ သေချာသောကြောင့် သမ္မောဟမရဏမရှိ၊ **မဟာပဒါနသုတ်သတော** သမ္မဇာနော အဖွင့်၏ ချီကြည့်ပါ။

အရိယသာဝကာ- တို့သည်၊ နိယတဂတိကတ္တာ- မြဲသော သုဂတိဘဝရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သုဂတီသုဇဝ- ကောင်းသောဘဝတို့၌သာလျှင်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။ တတ္ထာပိ- ထိုသုဂတိဘဝတို့တွင်လည်း၊ မနုဿေသု- လူဘဝတို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တော- ပဋိသန္ဓေ တည်နေဖြစ်ကုန်လေသော်၊ ဥဠာရေသုဇဝ- အဆင့်အတန်းမြင့်၍ ကြီးပွားချမ်းသာသည် ချည်းသာဖြစ်ကုန်သော၊ ကုလေသု- အမျိုးတို့၌၊ ပဋိသန္ဓိ- ပဋိသန္ဓေကို၊ ဂဏှိဿန္တိ- ယူကြကုန်လတ္တံ့၊ သက္ကဿာပိ- သိကြားမင်းမှာလည်း၊ တာဒိသော- ထိုကဲ့သို့ဖြစ်လိုသော၊ အဇ္ဈာသယော- အလိုဆန္ဒသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏။) တေန- ထို့ကြောင့်၊ ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊ ယတ္ထ မေ ရမတီ မနောတိ- မနောဟူ၍၊ (သက္ကေန- သိကြားမင်းသည်၊) ဝုတ္တိ- လျှောက်ထားအပ်ပြီ၊ တံ- ထိုသိကြားမင်းလျှောက်ထားအပ်သော စကားကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ ယတ္ထ မေတိအာဒိ- ယတ္ထ မေအစရှိသော၊ (ယံ ဝစနံ- အကြင် စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏။ တံ ဝစနံ- ထိုစကားကို၊ အာစရိယော- အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီ၊ ပန- ဆက်ဆိုဖွယ်ကား၊ သက္ကော- သည်၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ဒိဗ္ဗာနုဘာဝနာပိ- နတ်၌ဖြစ်သော တန်ခိုးအာနုဘော်ဖြင့်လည်း၊ တာဒိသံ- ထိုကဲ့သို့ရှိအပ်သော မိမိ ဖြစ်လတ္တံ့သော အကြောင်းအရာကို၊ ဇာနိတုံ- သိခြင်းငှာ၊ သက္ကောတိယေဝ- စွမ်းနိုင်သည် သာတည်း၊ ကာရဏေနာတိ- ကား၊ ယုတ္တေန- သင့်လျော်သော အကြောင်းဖြင့်၊ အရိယသာဝကဿ- အား၊ အနုစ္စဝိကေန- သင့်လျော်သော အကြောင်းဖြင့်၊ (ဝိဟရိဿာမိ) တေန- ထို့ကြောင့်၊ သမေနာတိ- သမေနဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

(သမ္မောဓိ စေ ဘဝိဿတီတိ ဣဒံ- သမ္မောဓိ စေ ဘဝိဿတီဟူသော စကားကို၊ သက္ကော- သိကြားမင်းသည်၊) သကဒါဂါမိမဂ္ဂံ- သကဒါဂါမိမဂ်ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ ဝဒတိ- မြတ်စွာဘုရားအား လျှောက်ထား၏၊ (ကဿော- အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ၊) ဆဋ္ဌေ- ၆-ခုမြောက်သော၊ အတ္ထဝသေ- အကြောင်းအရာ၌၊ အနာဂါမိမဂ္ဂဿ- ၏၊ ဝါ- ကို၊ ဝက္ခမာနတ္တာ- လျှောက်ထားအပ်လတ္တံ့သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ အာဇာနိတု- ကာမောတိ- ကား၊ အပ္ပတ္တဝိသေသံ- မရအပ်သေးသော တရားထူးကို၊ ပဋိဝိဇ္ဈိတု- ကာမော- ထိုးထွင်းသိခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ ဝိဟရိဿာမိ) မနုဿာလောကေ- လူ့ပြည်လောကဘုံဌာန၌၊ အန္တော- နောက်ဆုံးဘဝသည်၊ ဘဝိဿတိ- ဖြစ်ပါလတ္တံ့၊ (ကဿော- နည်းဟူမူ) ပုန- နောက်ထပ်တဖန်၊ မာနုဿူပပတ္တိယာ- လူဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ နေခြင်း၏၊ အဘာဝတော- မရှိတော့သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ပုနဒေဝါတိ- ကား၊

သုတ်]

သောမနဿပဋိလာဘကထာအဖွင့်

၂၆၃

မနုဿေသု- လူတို့၌၊ ဥပ္ပန္နော- ဖြစ်သည်၊ (ဟုတ္တာ) တတော- ထိုလူ့ဘဝမှ၊ စဝိတ္တာ- စုတေသေလွန်ပြီး၍၊ ပုနဒေဝ- နောက်ထပ်တဖန်သာလျှင်၊ ဣမသ္မိံ တာဝတိံ- သဒေဝလောကသို့- ဤတာဝတိံသာနတ်ပြည်၌၊ ဥတ္တမော- မြင့်မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ဘဝိဿာမိ- ဖြစ်ရပါမည်၊) (ဥတ္တမော- မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ် ဟူသည်၊) ကီဒိသော- အဘယ်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော သူပါနည်း၊ ဣတိ- ဤသို့မေးဖွယ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ သက္ကောတိအာဒိ- သက္ကောအစရှိသည်တည်း။

အန္တိမေ ဘဝေတိ- ကား၊ မမ- တပည့်တော်၏၊ သဗ္ဗဘဝေသု- အားလုံးသော ဘဝတို့တွင်၊ အန္တိမေ- နောက်ဆုံး၌ဖြစ်သော၊ သဗ္ဗပရိယောသာနေ- အားလုံးသော ဘဝတို့၏ နောက်ဆုံး၌ဖြစ်သော၊ ဘဝေ- ဘဝသည်၊ (ဝတ္တမာနေ- ဖြစ်လသော်၊) စ- ထိုမှတပါး၊ အာယုနာတိ ဣမိနာ- အာယုနာဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ တံသဟဘာဝိနော- ထိုအသက်အာယုနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော၊ သဗ္ဗေပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဝဏ္ဏာဒိကေ- အဆင်းအစရှိသည်တို့ကို၊ (ဝဏ္ဏ၊ သုခ၊ ဗလ၊ အာဓိပတေယျတို့ကို၊) သင်္ဂဏှာတိ- သိမ်းယူ၏၊ စ- ထို့အပြင်၊ ပညာယာတိဣမိနာ- ပညာယဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ (တံသဟဘာဝိနော- ထိုပညာနှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော၊) သဗ္ဗေပိ- ကုန်သော၊ သဒ္ဓါသတိဝီရိယာဒိကေ- သဒ္ဓါသတိဝီရိယ အစရှိသော တရားတို့ကို၊ (သင်္ဂဏှာတိ- ၏၊) တသ္မိံ အတ္တဘာဝေတိ- ကား၊ သဗ္ဗန္တိမေ- အားလုံးသော လူနတ်ဘဝတို့၏ အဆုံးစွန်၌ဖြစ်သော၊ တသ္မိံ သက္ကတ္တဘာဝေ- ထိုသိကြားမင်း၏ ဘဝခန္ဓာ အတ္တဘော၌၊ (အနာဂါမိမဂ္ဂဿ- ၏၊ ပဋိလဒ္ဓတ္တာ ။ပ။ အဝသာနေ အကနိဋ္ဌေ နိဗ္ဗတ္တိဿတိ- လတ္တံ၊) အကနိဋ္ဌဂါမိ ဟုတွာတိ- ကား၊ အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယိအာဒိဘာဝံ- အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယိ အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ် အစရှိသည်အဖြစ်သို့ အနုပဂန္ဓာ- မရောက်တော့မူ၍၊ ဧကံသတော- ဧကန် ပုံသေအားဖြင့် ဥဒ္ဓံသောတော- မိမိဖြစ်ရာသုဒ္ဓါဝါသဘုံမှ အထက်သုဒ္ဓါဝါသဘုံသို့ ပို့ဆောင်တတ်သော တဏှာအယဉ်၊ ဝဋ်ဒုက္ခအယဉ်ရှိသော၊ အကနိဋ္ဌဂါမိဧဝ- အကနိဋ္ဌ- ဘုံသို့ ပဋိသန္ဓေတည်နေသွားရောက်တတ်သော အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ် သည်သာလျှင်၊ ဟုတွာ (အကနိဋ္ဌေ နိဗ္ဗတ္တိဿတိ)

တတော ဧဝ- ထိုသို့ ဥဒ္ဓံသောတအကနိဋ္ဌဂါမိအနာဂါမိ ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၍ နောက်ဆုံး ဘဝ၌ အကနိဋ္ဌဘုံ၌ဖြစ်လတ္တံ့သည် အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင်၊ အနုတ္တမေန- သုဒ္ဓါဝါသ ငါးဘုံအစဉ်အတိုင်းအားဖြင့်၊ အဝိဟာဒိသု- အဝိဟာဘုံအစရှိသည်တို့၌၊ နိဗ္ဗတ္တန္တော- ဖြစ်လျက်၊ (အဝသာနေ- နောက်ဆုံးဘဝ၌၊ အကနိဋ္ဌေ- အကနိဋ္ဌဘုံ၌၊ နိဗ္ဗတ္တိဿတိ-

၂၆၄

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ

[သက္ကပဉ္စ

ဖြစ်လတ္တံ့၊) ဧဝမဟာတိ- ကား၊ သော နိဝါသော ဘဝိဿတိတိ- ဘဝိဿတိဟူ၍၊
 ဧဝံ- ဤသို့၊ (သက္ကော- သိကြားမင်းသည်၊) အာဟ- လျှောက်ထားပြီ၊ အဝိဟာဒီသု
 ။ပ။ နိဗ္ဗတ္တိဿတိတိ- ဟူ၍၊ သင်္ခေပတော- အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်၊ ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီး
 သော၊ အတ္ထံ- အနက်ကို၊ ဝိဝရိတံ- အကျယ်တဝင့်ဖွင့်ပြခြင်းငှာ၊ ဧသ ကိရာတိအာဒိ-
 ဧသ ကိရ အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ စ- ဆိုဖွယ်ရှိသေးသည်
 ကား၊ အယံနယော- ဤသိကြားမင်း၏ ဘဝဖြစ်စဉ်နည်းသည်၊ ကေဝလံ- မဟာသေဋ္ဌိ၊
 မဟာဥပါသိကာတို့ မပါဘဲ သက်သက် သီးသန့်၊ သက္ကဿေဝ- သိကြားမင်း၏သာလျှင်၊
 နယော- ဘဝဖြစ်စဉ်နည်းသည်၊ န ဟောတိ- မဟုတ်၊ အထ ခေါ- အဟုတ်သော်ကား၊
 မဟာသေဋ္ဌိမဟာဥပါသိကာနမ္ပိ- အနာထပိဏ်သူဌေးကြီးနှင့် ဝိသာခါဥပါသိကာ
 ဒါယိကာမကြီးတို့၏လည်း၊ (နယော- သည်၊) ဟောတိ ယေဝ- ဖြစ်သည်သာတည်း၊
 ဣတိ- ဤသို့၊ ဒေဿေန္တော- ပြတော်မူလိုရကား၊ သက္ကော ဒေဝရာဇာတိအာဒိ- သက္ကော
 ဒေဝရာဇာ အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊

၃၇၀။ ဘဝသမ္ပတ္တိ နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိနံ- ဘဝစည်းစိမ်၊ နိဗ္ဗာန်စည်းစိမ်တို့၏၊ ဝသေန-
 အပြားအားဖြင့်၊ (အမျိုးမျိုး အစားစား အပြားအားဖြင့်၊) အပရိပုဏ္ဏဇ္ဈာသယတာယ-
 မပြည့်စုံသော အလိုဆန္ဒရှိသည် အဖြစ်ဖြင့်၊ အနိဋ္ဌိတမနောရထော- မပြီးဆုံးသေးသော
 စိတ်အလိုရှိသည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊) တံတံ (သမ္ပတ္တိ)- ထိုထိုစည်းစိမ်သို့၊ ပတ္တုကာမော-
 ယေဝ- ရောက်ခြင်းရခြင်းငှာ အလိုရှိသည်သာလျှင်၊ ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ ဌိတော-
 တည်လျက်၊ (ဝိစရိ- လှည့်လည်ခဲ့ပါပြီ၊) ယေ စ သမဏေတိ- ကား၊ ယေ စ ပဗ္ဗဇိတေ-
 အကြင်ရဟန်းတို့ကိုလည်း၊ ပဝိဝိတ္တဝိဟာရိနောတိ- ကား၊ အနေကဝိဝေကတ္တယံ-
 တစ်ပါးမက များသော ကာယ၊ စိတ္တ၊ ဥပဓိဝေကဟူသော သုံးပါးအပေါင်းကို ပရိဗြူဟေတွာ-
 တိုးပွားစေ၍၊ ဝိဟရန္တိတိ- နေကြကုန်၏ဟူ၍၊ မညာမိ- မှတ်ထင်ပါ၏၊ သမ္မိဒနာတိ-
 ကား၊ (ကထံ- အဘယ်ပုံအဘယ်နည်းအားဖြင့်၊) မဂ္ဂဿ- အရိယမဂ်ကို၊ ဥပသမ္ဘာဒနံ-
 ပြီးစီးစေခြင်းသည်၊ တဿ- ထိုအရိယမဂ်သို့၊ သမ္မာပနံ- ကောင်းစွာရောက်စေခြင်းသည်၊
 သမ္မဒေဝ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ ပါပနံ- ရောက်စေခြင်းသည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်ပါသနည်း၊)
 ဝိရာနောတိ- ကား၊ (ကထံ- အားဖြင့်၊ မဂ္ဂဿ- ကို၊) အနာရာနော- မပြီးစီးစေခြင်းသည်၊
 ဝါ- လွဲချော်သွားစေခြင်းသည်၊ (မဂ္ဂဿ- ၏၊) အနုပါယပဋိပတ္တိ- ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း
 မဟုတ်သော အကျင့်သည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်ပါသနည်း၊)

နသမ္ဘောန္တိတိ- ကား၊ (မဂ္ဂေစ- အရိယမဂ်၌လည်းကောင်း၊ ပဋိပဒါသုစ-
 အရိယမဂ်သို့ရောက်ကြောင်း ရှေ့ပိုင်းအကျင့်တို့၌လည်းကောင်း) အနဘိသမ္ဘုကန္တိ-

သုတ်]

သောမနဿပဋိလာဘကထာအဖွင့်

၂၆၅

မဆိုက်ရောက်ပါကုန်၊ ယထာပုစ္ဆိတေ- မေးမြန်းအပ်တိုင်းသော၊ အတ္ထေ- မဂ်နှင့် ပဋိပဒါဟူသော အနက်၌၊ အနဘိသမ္ဘဏနံ နာမ- မဆိုက်ရောက်ခြင်းမည်သည်၊ သမ္မာ- ကောင်းစွာ၊ ကထေတုံ- ဖြေဆိုခြင်းငှာ၊ အသမတ္ထတာဇေ- မစွမ်းနိုင်သည်အဖြစ် (မစွမ်းနိုင်ခြင်း) သာလျှင်တည်း၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္မာဒေတွာ ကထေတုံ နသက္ကောန္တိတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ တသ္မာတိ- တသ္မာဟူသည်ကား၊ ယသ္မာ- အကြံကြောင့်၊ (ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝါ- သည်၊) အာဒိစ္စေန- နေမင်းနှင့်၊ သမာနဂေါတ္တတာယ- (ဂေါတမ အနွယ်အားဖြင့်) တူသော အနွယ်ရှိတော်မူသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဧဝံ- ဤသို့ အာဒိစ္စဗန္ဓနံ-ဟူ၍၊ အာဟ- လျှောက်ပြီ၊) တေနေဝ- ထို့ကြောင့်ပင်၊ အာဒိစ္စနာမဂေါတ္တေနာတိ- အာဒိစ္စနာမ ဂေါတ္တေနဟူ၍၊ အာဟ- ဟောတော်မူပြီ၊ (သုတ္တနိပါတ်၊မဟာဝဂ်၊ပဗ္ဗဇ္ဇာသုတ်၊၃၄၁ (ဂါထာနာ-၄၂၅) တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ (ဧဝံမာဟ-သို့ပင်စပ်) ဧတဿ- ဤမြတ်စွာဘုရား ၏၊ ဗန္ဓု- ဆွေမျိုးကား၊ အာဒိစ္စော- နေမင်းတည်း၊ ဣတိ- ထိုသို့နေမင်းတည်းဟူသော ဆွေမျိုးရှိတော်မူသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) အာဒိစ္စဗန္ဓု- အာဒိစ္စဗန္ဓုမည်၏၊ အထ ဝါ- တနည်းကား၊ အာဒိစ္စဿ- နေမင်း၏၊ ဗန္ဓု- ဆွေမျိုးတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဘဂဝါ- သည်၊ အာဒိစ္စဗန္ဓု- မည်၏၊ တံ အာဒိစ္စဗန္ဓနံ- ထိုနေမင်း တည်းဟူသော ဆွေမျိုးရှိတော်မူသော၊ ဝါ- နေမင်း၏ ဆွေမျိုးဖြစ်တော်မူသော (ဗုဒ္ဓံ- ကို၊ ဝန္တေ) ဟိ- မှန်၏၊ အာဒိစ္စော- နေမင်း (နေနတ်သား) သည်၊ သောတာပန္နတာယ- သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဩရသပုတ္တော- တရားရင်နှစ် သားတော်စစ်သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ တေနေဝ- ထို့ကြောင့်ပင်၊ ယော။ပ။ သူရိယန္တိ- ယော။ပ။ သူရိယံဟူ၍၊ အာဟ- ဟောတော်မူပြီ၊ (ဒေဝပုတ္တသံယုတ် နှာ- ၄၉)

ရာဟု- ဟဲ့-ရာဟုအသုရိန်၊ ယော- အကြင်နေဝန်းသည်၊ အန္တကာရေ- မျက်စိနှစ်ကွင်း အလင်းမသန်း၊ ကန်းအောင်ပြုတတ်သော၊ တမသိ- အမှိုက်မှောင်ထဲ၌၊ ပဘင်္ဂရော- အရောင်ကို ပြုတတ်၏၊ ဝေရောစနော- အရောင်တောက်ပ၏၊ မဏ္ဍလီ- ဝန်းဝိုင်းသော အသွင်သဏ္ဌာန်ရှိ၏၊ ဥဂ္ဂတေဇော- ထက်မြက်သော တန်ခိုးရှိ၏၊ အန္တလိက္ခေ- ကောင်းကင်၌၊ စရိ- လှည့်လည်သွားနေသော၊ (တံသူရိယံ- ထိုနေဝန်းကို) မာ ဂိလိ- မငုံလင့်၊ ရာဟု- ဟဲ့- ရာဟု အသုရိန်၊ မမိ- ငါ၏၊ ပဇိ- သားဖြစ်သော၊ တံ သူရိယံ- ထိုနေဝန်းကို၊ ပမုဗ္ဗေ- လွှတ်လိုက်လော။

၂၆၆

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ

|သက္ကပဉ္စ

သာမန္တိ- သာမိဟူသည်ကား၊ သာမိ ပယောဂံ- ကိုယ်ပိုင်လုံလပ်ယောဂကို (ကိုယ်တိုင်ပြုအပ်သော လုံလပ်ကို) (ကရောမ- ပြုပါကုန်၏) ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ သတ္တု- မြတ်စွာဘုရား၏၊ သာဝကဿ- တပည့်၏၊ သာမိပယောဂေါနာမ- ကိုယ်ပိုင်လုံလပ်ယောဂမည်သည်၊ သနိပါတောဇေ- မိမိကိုယ်တိုင်၏ ရိုသေတပ်ဝပ် ဦးနှိမ်ချခြင်းသာ တည်း၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ နမက္ကာရံ ကရောမာတိ- နမက္ကာရံ ကရောမ ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊

၃၇၁။ ပရာမသိတွာတိ- ကား၊ ဣမာယ နာမ ပထဝီယံ- ဤမည်သော မြေကြီး ပေါ်၌၊ နိသိန္နေန- ထိုင်နေသော၊ မယာ- ငါသည်၊ အယံ အစ္စရိယဓမ္မော- ဤအံ့ဩဖွယ် သောတာပတ္တိမဂ်ဖိုလ်တရားကို၊ အဓိဂတော- ရအပ်ပြီ ဝါ- ထိုးထွင်း သိအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ သောမနဿဇာတော- ဖြစ်သော ဝမ်းမြောက်မှုရှိသည်၊ (ဟုတွာ စ- ဖြစ်၍ လည်းကောင်း၊) ဣမာယ နာမ ပထဝီယံ- ၌၊ ဇဝံ- ဤမျှလောက်၊ အစ္စရိယဉ္စတံ- အံ့ဩဖွယ် ဖြစ်၍ မဖြစ်စဖူး အသစ်အထူးဖြစ်သော၊ ဗုဒ္ဓရတနံ- ဘုရားရတနာသည်၊ ဥပ္ပန္နံ- ဖြစ်ပေါ်လာပေပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အစ္စရိယဉ္စတံစိတ္တဇာတော- အံ့ဩဖွယ် ကောင်း၍ မဖြစ်စဖူးဖြစ်သော စိတ်ရှိသည်ဖြစ်သည်၊ (ဟုတွာ စ- ကောင်း၊) ပထဝီ- မြေကြီးကို၊ ပရာမသိတွာ- သုံးသပ်ပုတ်ခတ်ပြီး၍၊ (တိက္ခတ္ထံ၊ ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ) ပတ္တိတပဉ္စာတိ- ကား၊ ဒီဃရက္ခာနုသယိတသံသယသမ္ပုဏ္ဏိတတ္ထံ- ကြာမြင့်စွာသော နေ့ညဉ့်ပတ်လုံး အစဉ်အမြဲ ကိန်းအောင်းနေသော ယုံမှားတွေဝေမှုကို အကြွင်းမဲ့ပယ် ဖျောက်ခြင်း အကျိုးငှာ၊ (အဟံ- ငါသည်) ကဒါ- အဘယ်အခါ၌၊ ဘဂဝန္တံ- မြတ်စွာဘုရားကို ပုစ္ဆိတံ- မေးမြန်းခြင်းငှာ၊ လဘာမိနုခေါ- ရပါအံ့နည်း၊ ဣတိဇဝံ- ဤသို့ အဘိပတ္တိတပဉ္စာ- အလွန်တောင့်တအပ်သော အမေးပစ္စာ ပြဿနာတို့ကို၊ (ပဋ္ဌာ- မေးမြန်းအပ်ပြီးကုန်ပြီ) ပန- မှာထားဖွယ်ကား၊ ဧတ္ထ- ဤသက္ကပဉ္စသုတ်၌၊ ယံ- အကြင်ပါဠိပုဒ်ပါ၌ စကားရပ်ကို၊ အတ္ထတော- အနက်အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့်၊ န ဝိဘတ္တံ- မဝေဖန်မဖွင့်ပြအပ်၊ တံ- ထိုပါဠိပုဒ်ပါ၌ စကားရပ်ကို၊ သုဝိညေယျမေဝ- လွယ်ကူစွာ သိနိုင်တော့သည်သာတည်း၊ ဣတိ- ဤတွင်အပြီးတည်း။

သက္ကပဉ္စသုတ္တဝဏ္ဏနာယ- ၏၊ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ- တည်း။ ။

၉-မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်နိကာယ

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၉၇၃။ ကသ္မာ ဘဂဝါ ဣဒံ သုတ္တမဘာသီတိ- ကသ္မာ။ပ။မဘာသီ-ဟူသော ပုစ္ဆာဝါကျဖြင့် အသာဓာရဏံ- အခြားသော သုတ်တို့နှင့် မသက်ဆိုင်သော၊ သမုဋ္ဌာနံ- ဤမဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်ဒေသနာတော်ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်းဖြစ်သော အတ္ထုပ္ပတ္တိကို (အာစရိယော-သည်) ပုစ္ဆာတိ- မေးခွန်းထုတ်တော်မူ၏။ သာဓာရဏံ- သုတ်အားလုံးတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော (သမုဋ္ဌာနံ) ပန- ဒေသနာတော်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းအကြောင်း အတ္ထုပ္ပတ် သည်ကား၊ ပါကဋ္ဌံ- ထင်ရှား၏။ ဣတိ- ထိုသို့ထင်ရှားသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (တံ- ထိုသာဓာရဏသမုဋ္ဌာန်ကို) အနာမသိတွာ- မသုံးသပ်မူ၍၊ ကုရုရဋ္ဌဝါသီနန္တိအာဒိ- ကုရုရဋ္ဌဝါသီနံ-အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ သမုဋ္ဌာနန္တိ- သမုဋ္ဌာနဟူသည်၊ ဒေသနာနိဒါနံ- ဒေသနာတော်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၏ အကြောင်းတည်း၊ တံ- ထိုဒေသနာနိဒါနံသည်၊ သာဓာရဏာသာဓာရဏဘေဒတော- သုတ်အားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော သာဓာရဏ(ဘုံဆိုင်)နိဒါနံ၊ သုတ်တစ်ခုတည်းနှင့်သာ သက်ဆိုင်သော အသာဓာရဏ(သီခြား)နိဒါနံတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒုဝိဓံ- နှစ်မျိုးအပြား ရှိ၏။ သာဓာရဏမ္ပိ-သာဓာရဏနိဒါနံသည်လည်း၊ အဇ္ဈတ္တိက ဗာဟိရဘေဒတော- တရားဟော (ဒေသက) ပုဂ္ဂိုလ်၏အတွင်းခန္ဓာအစဉ်(သန္တာန်)၌ဖြစ်သော သာဓာရဏနိဒါနံ၊ တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်၏အပြင်အပ တရားနာပုဂ္ဂိုလ်၌ဖြစ်သော သာဓာရဏနိဒါနံတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒုဝိဓံ- ၏။

တတ္ထ- ထိုနှစ်မျိုးသော သာဓာရဏနိဒါနံ (သမုဋ္ဌာန်)တို့တွင်၊ သာဓာရဏံ- သော၊ အဇ္ဈတ္တိကံ- ဒေသကမြတ်စွာဘုရား၏ အတွင်းခန္ဓာတော်အစဉ်၌ဖြစ်သော၊ သမုဋ္ဌာနံ နာမ- ဒေသနာတော်ဖြစ်ကြောင်းတရားဟူသည်၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏။ မဟာကရုဏာ- ကြီးမားမြင့်မြတ်သော ကရုဏာတော်တည်း၊ ဟိ- မှန်၏။ တာယ- ထိုမဟာ ကရုဏာတော်သည်၊ သမုဿာဟိတဿ- လုံ့လဝီရိယစိုက်ထုတ်စေအပ်သော၊ ဝါ- တိုက်တွန်းနှိုးဆော်အပ်သော၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏။ ဝေနယျာနံ- ဆုံးမဟော ကြားထိုက် (ကျွတ်ထိုက်)သော သတ္တဝါတို့ကို၊ ဓမ္မဒေသနာယ- တရားဟောခြင်းငှာ၊ စိတ္တံ- စိတ်တော်သည်၊ ဥပပါဒိ- ဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ ယထာဟ- အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်အဘယ်သို့ မိန့်ဆိုသနည်းဟူမူ၊ သတ္တေသုစ ကာရုဏတံ။ပ။ ဝေါလောကေသီတိအာဒိ- သတ္တေသု

၂၆၈

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ [မဟာသတိပဋ္ဌာန

။ပ။ဝေါလောကေသိ-အစရှိသော (ယံ ဝစနံ- အကြင်စကားတော်သည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားတော်ကို၊ ဥပါလိတ္ထေရော- ဥပါလိတ္ထေရ်သည် (တနည်း-အာနန္ဒတ္ထေရော-သည်) အာဟ- မိန့်ဆိုတော်မူပြီ၊ [သတ္တေသုစ- သတ္တဝါတို့၌လည်း၊ ကာရုညတံ- သနားတော်မူခြင်းကို၊ ပဋိစ္စ- စွဲ၍၊ ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ- မြတ်စွာဘုရား၏ မျက်လုံးတော်ဖြစ်သော အာသယာနုသယဉာဏ်၊ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏ်တော်ဖြင့်၊ လောကံ- သတ္တလောကကို၊ ဝေါလောကေသိ- ကြည့်တော်မူပြီ၊]

ပန- ထိုမှတပါး၊ ဗာဟိရံ- တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်၏ အပြင်အပ တရားနာပုဂ္ဂိုလ်၌ ဖြစ်သော၊ သာဓာရဏံ- သော၊ သမုဋ္ဌာနံ နာမ- သည်၊ ဒသသဟဿ မဟာဗြဟ္မပရိဝရဿ- တစ်သောင်းသော မဟာဗြဟ္မာဟူသော အခြံအရံရှိသော၊ သဟမ္ပတိမဟာဗြဟ္မာနော- သဟမ္ပတိမည်သော ဗြဟ္မာကြီး၏၊ အဇ္ဈေသနံ- တိုက်တွန်းတောင်းပန်ခြင်းတည်း၊ တထာစ- ထိုနည်းတူပင်၊ ဗြဟ္မာနော စ အဇ္ဈေသနံ ဝိဒိတွာတိ- ဟူ၍၊ (အာနန္ဒတ္ထေရော) အာဟ- ပြီ ဟိ- မှန်၏၊ တဒဇ္ဈေသနုတ္တရကာလံ- ထိုဗြဟ္မာကြီး တောင်းပန်ရာကာလမှ နောက်၌၊ ဓမ္မပစ္စဝေက္ခဏာဇနိတံ- သစ္စလေးပါးတရားတော်၏ ဂမ္ဘီရ ဒုဒ္ဓသစသည်ဖြစ်ပုံကို ဆင်ခြင်မှုသည်ဖြစ်စေအပ်သော၊ အပ္ပေါသုက္ကတံ- တရားမဟောဘဲ ကြောင့်ကြနေတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကို၊ ပဋိပ္ပဿမ္ဘေတွာ- ငြိမ်းပျောက်စေတော်မူ၍၊ ဘဂဝါ- သည်၊ ဓမ္မ- တရားကို၊ ဒေသေတံ- ဟောတော်မူခြင်းငှာ၊ ဥဿာဟဇာတော- ဖြစ်သော လုံ့လဝီရိယ စိုက်ထုတ်တော်မူခြင်းရှိသည်၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ၊ စ- ဆက်လက်ဆိုဖွယ်ကား၊ မဟာကရုဏာ- ကို (ဒေသနာယ- ဒေသနာတော်၏၊ အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနဘာဝေ- အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာန်၏အဖြစ်၌၊ ဝတ္တဗ္ဗာယထာ- ဆိုထိုက်သကဲ့သို့) ဧဝံ- ဤအတူ၊ ဒသဗလဉာဏာ- ဒယောစ- ဒသဗလဉာဏ်အစရှိသည်တို့ကိုလည်း၊ ဒေသနာယ- ၏၊ အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနဘာဝေ- ၌၊ ဝတ္တဗ္ဗာ- ဆိုထိုက်ကုန်၏။။

(ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ဒသဗလဉာဏာဒယောစ- လည်း၊ ဒေသနာယ- ၏၊ အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနဘာဝေ- ၌၊ ဝတ္တဗ္ဗာ- ဆိုထိုက်ကုန်သနည်း) ဟိ (ယသ္မာ)- အကြင့်ကြောင့်၊ သဗ္ဗံ- အားလုံးသော၊ ဧယျဓမ္မံ စ- သိဖွယ်သိစရာတရားကိုလည်းကောင်း၊ တေသံ- ထိုဧယျဓမ္မတို့၏၊ ဒေသေတဗ္ဗပကာရံစ- ဟောပြဖွယ်ရာ နည်းအမျိုးမျိုး အစားစားကိုလည်းကောင်း၊ သတ္တာနံ- သတ္တဝါတို့၏၊ အသယာနုသယာဒိ စ- အတွင်းဓာတ်ခံအာသယသဘောနှင့် အနုသယအစရှိသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ယာထာဝတော- ဟုတ်မှန်သောအားဖြင့်၊ ဇာနိတွာ- သိတော်မူပြီး၍၊ ဘဂဝါ- သည်၊ ဌာနာဌာနာဒီသု-

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၂၆၉

အကြောင်းဟုတ်သည်၊ အကြောင်းမဟုတ်သည်အစရှိသည်တို့၌၊ ကောသလ္လေန-
 ကျွမ်းကျင်တော်မူသည်အဖြစ်တည်းဟူသော ဒသဗလဉာဏ်တော်အစရှိသည်ဖြင့်၊
 ဝေနေယျဇ္ဈာသယာနုရူပံ- ဝေနေယျသတ္တဝါတို့၏ အလိုအဇ္ဈာသယအားလျော်စွာ၊
 ဝိစိတ္တနယဒေသနံ- ဆန်းကြယ်သော နည်းရှိသော ဒေသနာတော်ကို၊ ပဝတ္တေသိ-
 ဖြစ်စေတော်မူပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် (ဒသဗလဉာဏာဒယောစ- လည်း၊ ဒေသနာယ-
 ၏၊ အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနဘာဝေ- ၌၊ ဝတ္တဗ္ဗာ- ကုန်၏။) အသာဓာရဏမ္ပိ- အသာဓာရဏ
 သမုဋ္ဌာန် (အသာဓာရဏနိဒါန်း)သည်လည်း၊ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရဘေဒတော- ဖြင့်၊
 ဒုဝိဓမေဝ- နှစ်ပါးအပြားရှိသည်ပင်တည်း။။

တတ္ထ- ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် အဇ္ဈတ္တိကံ- အသာဓာရဏဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တိကသမုဋ္ဌာန်ကို
 (ဝေဒိတဗွံ-၌စပ်) ယာယ မဟာကရုဏာယစ- အကြင် မဟာကရုဏာသည်လည်းကောင်း၊
 ဝါ- ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယေန ဒေသနာဉာဏေန စ- အကြင်ဒေသနာဉာဏ်သည်လည်း
 ကောင်း၊ ဝါ- ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဣဒံသုတ္တံ- ဤမဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်ကို၊ ပဝတ္တိတံ-
 ဖြစ်စေအပ်ပြီ၊ တဒုတယံ- ထိုမဟာကရုဏာနှင့် ဒေသနာဉာဏ်နှစ်မျိုးအပေါင်းဟူ၍၊
 ဝေဒိတဗွံ- သိသင့်၏၊ ပန- ထိုမှ တပါး၊ ဗာဟိရံ- အသာဓာရဏဗာဟိရသမုဋ္ဌာန်ကို၊
 ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ ကုရုရဋ္ဌဝါသီနန္တိအာဒိ- ကုရုရဋ္ဌဝါသီနံအစရှိသော စကားရပ်ကို
 (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့် အသာဓာရဏံ သမုဋ္ဌာနံ ပုစ္ဆတီတိ- ဟူ၍၊
 (မယာ- ငါဋီကာဆရာသည်) ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီ၊ တေန- ထိုကုရုရဋ္ဌဝါသီနံ-အစရှိသော
 စကားရပ်ဖြင့်၊ အတ္တဇ္ဈာသယာဒီသု- အတ္တဇ္ဈာသယ-အစရှိကုန်သော (မြတ်စွာဘုရား
 ကိုယ်တော်မြတ်၏ အလိုအဇ္ဈာသယရှိသော သုတ္တနိက္ခေပအစရှိကုန်သော) စတူသု-
 လေးမျိုးကုန်သော၊ သုတ္တနိက္ခေပသု- သုတ်ဒေသနာတော်ကို ချထားခြင်း (ဟောကြားခြင်း)
 တို့တွင်၊ အယံ- ဤသုတ်ကို ဟောကြားခြင်းသည်၊ ကတရော- အဘယ်မည်သော
 သုတ္တနိက္ခေပသည် (ဟောတိ-ဖြစ်သနည်း) ဣတိ- ဤသို့ သုတ္တနိက္ခေပေါ- သုတ်ဒေသနာ
 တော်ကို ချထား(ဟောကြား)ခြင်းကို၊ ဝါ- သည်၊ ပုစ္ဆိတော- မေးမြန်းအပ်သည်၊ ဟောတိ-
 ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ထိုသို့မေးမြန်းအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣတရော- အခြားတပါးသော
 ဖြေဆိုသူ ဝိဿဇ္ဇကပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကုရုရဋ္ဌဝါသီနန္တိအာဒိနာ- ကုရုရဋ္ဌဝါသီနံ-အစရှိသည်ဖြင့်
 အယံ သုတ္တနိက္ခေပေါ- သည်၊ ပရဇ္ဈာသယော- တပါးသော တရားနာယူ ကုရုကိုင်းသူတို့၏
 အဇ္ဈာသယအတွင်းဓာတ်ခံသဘောတရားရှိသော သုတ္တနိက္ခေပသည်၊ ဟောတိ-
 ဖြစ်ပါ၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော အဖြေကို၊ ဒဿေတိ- ပြ၏။။

၂၇၀ ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ [မဟာသတိပဋ္ဌာန

ကိရ- ချဲ့ပြဦးအံ့၊ တဒါ- ထိုမဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်ကို မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူရာအခါ၌၊ ကုရုရဋ္ဌံ- ကုရုတိုင်းပြည်သည်၊ တန္တိဝါသိသတ္တာနံ- ထိုကုရုတိုင်းပြည်၌ နေထိုင်ကြသော သတ္တဝါတို့၏။ ယောနိသောမနသိကာရဝန္တတာဒိနာ- (ဝိပဿနာတရားနှလုံးသွင်းခြင်းဟူသော) ယောနိသောမနသိကာရရှိကြသည်အဖြစ်အစရှိသည်ဖြင့်၊ ယေဘုယျေန- များသောအားဖြင့်၊ သုပ္ပဋိပန္နတာယစ- ကိလေသာငြိမ်းကြောင်း ကောင်းစွာ ကျင့်ကြကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေးဘဝက၊ ကတပုညတာဗလေနစ- ပြုအပ်ခဲ့ဖူးသော ကုသိုလ်ရှိကြသည်အဖြစ်ဟူသော စွမ်းအားကြောင့်လည်းကောင်း၊ တဒါ- ထိုအခါတုန်းက၊ ဥတုအာဒိသမ္ပတ္တိယုတ္တမေဝ- ရာသီဥတုကောင်းမွန်ပြည့်စုံခြင်းနှင့် ယှဉ်သည်သာလျှင်၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဥတုပစ္စယာဒိသမ္ပန္နတ္တာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန) ပုတ္တံ- ပြီ၊ အာဒိသဒ္ဓေန- အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊ (ဘောဇနာဒိသမ္ပတ္တိ- အစားအစာဘောဇနအစရှိသည်တို့၏ ပြည့်စုံခြင်းကို (အာစရိယော) သင်္ဂဏှာတိ- သိမ်းယူ၏။ ပန- ဝါဒတမျိုးကား၊ ကေစိ- အချို့ဆရာတို့သည်၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေးက၊ ပဝတ္တကုရုဝတ္တဓမ္မာနုဋ္ဌာနဝါသနာယ- ဖြစ်သော ကုရုတိုင်းပြည်ကျင့်ဝတ် ငါးပါးသီလဂရုဓမ္မ၌ အစဉ်တစိုက်တက်ကြွစွာ စောင့်ထိန်းမှု အလေ့အလာဝါသနာကြောင့်၊ ဥတ္တရကုရုဝိယ- မြောက်ကျွန်းကဲ့သို့ ယေဘုယျေန- များသောအားဖြင့်၊ ဥတုအာဒိသမ္ပန္နမေဝ- ရာသီဥတုစသည်တို့ကောင်းမွန်ပြည့်စုံသည်သာလျှင်၊ ဟောန္တံ- ဖြစ်လျက်၊ တံရဋ္ဌံ- ထိုကုရုတိုင်းပြည်သည်၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ကာလေ- လက်ထက်တော်အခါ၌၊ သာတိသယံ- လွန်ကဲမှုနှင့် တကွဖြစ်အောင်၊ ဥတုသပ္ပါယာဒိယုတ္တံ- သင့်လျော်ကောင်းမြတ်သော ဥတုအစရှိသည်တို့နှင့် ယှဉ်သည်၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝဒန္တိ- မိန့်ဆိုကြကုန်၏။

စိတ္တသရီရကလ္လတာယာတိ- ကား၊ စိတ္တဿစ- စိတ်၏လည်းကောင်း၊ သရီရဿစ- ခန္ဓာကိုယ်၏ လည်းကောင်း၊ အရောဂတာယ- ရောဂါကင်းကွာကျန်းမာသည်အဖြစ်သည် (အနုဂ္ဂဟိတ- ချီးမြှောက်အပ်-၌စပ်ပါ) အနုဂ္ဂဟိတပညာဗလာတိ- ကား၊ လဒ္ဓူပကာရ-ဉာဏာနုဘာဝါ- ရအပ်သော ကျေးဇူးပြုမှုရှိသော ပညာ၏ အစွမ်းအာနုဘော်ရှိကုန်သည်၊ ဝါ- တနည်းကား၊ အနုအနု- အဖန်ဖန်၊ အာစိဏ္ဏပညာ တေဇာ- လေ့ကျက်အပ် သော ပညာ၏ အစွမ်းတန်ခိုးရှိကုန်သည် (ဟုတ္တာ) ဧကဝီသတိယာဌာနေသူတိ- ကား၊ ကာယာနုပဿနာဝသေန- ကာယာနုပဿနာနှင့် စပ်သော အားဖြင့်၊ စုဒ္ဓသသူ- တစ်ဆယ့်လေးပါးကုန်သော၊ ဌာနေသူ- ဌာနတို့လည်းကောင်း၊

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၂၇၁

ဝေဒနာနုပဿနာဝသေန- ဖြင့်၊ ဧကသ္မိ- တစ်ခုသော၊ ဌာနေ- ဌာနလည်းကောင်း၊
 စိတ္တာနုပဿနာဝသေန- ဖြင့်၊ တထာ- ထိုတစ်ဌာနလည်းကောင်း၊ ဓမ္မာနုပဿနာ-
 ဝသေန- ဖြင့်၊ ပဉ္စသု- ငါးပါးကုန်သော၊ ဌာနေသု- ဌာနတို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧဝံ-
 ဤသို့၊ ဧကဝိသတိယာ- နှစ်ဆယ့်တစ်ပါးသော၊ ဌာနေသု- ဌာနတို့၌၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ အရဟတ္တ
 ပက္ခိပိတ္တာတိ- ကား၊ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနံ- သစ္စလေးပါးကိုသိသော အရိယမဂ်သို့
 ပို့ဆောင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ယထာ- အကြင်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပက္ခိပိယ-
 မာနေ- ထည့်သွင်းဟောကြားအပ်လသော်၊ အရဟတ္တံ- အရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ ပါပေတိ-
 ရောက်စေ၏။ ဧဝံ- ဤသို့ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်စေနိုင်လောက်အောင်၊
 ဒေသနာဝသေန- ဒေသနာတော်အစွမ်းဖြင့်၊ အရဟတ္တေ- အရဟတ္တဖိုလ်၌၊ ပက္ခိပိတ္တာ-
 ထည့်သွင်း၍ (အဘာသိ)

သုဝဏ္ဏစင်္ကောဋကသုဝဏ္ဏမဉ္ဇူသာသု- ရွှေပန်းတောင်း၊ ရွှေသေတ္တာတို့၌၊
 ပက္ခိတ္တာနိ- ထည့်ထားအပ်ကုန်သော၊ သုမနစမ္ပကာဒိနာနာပုပ္ဖာနိစ- မြလေးပန်း
 စကားဝါပန်း အစရှိသော အမျိုးမျိုးသော ပန်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ မဏိမုတ္တာဒိသတ္တ-
 ရတနာနိစ- ပတ္တမြား ပုလဲ အစရှိသော (၇)ပါးသော ရတနာတို့သည်လည်းကောင်း၊
 ဘာဇနသမ္ပတ္တိယာ- ယင်းတို့ကို ထည့်ထားရာ ရွှေပန်းတောင်း ရွှေသေတ္တာတို့၏
 ကောင်းမွန်လှပမှုပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊ မနုညဘာဝတော- စိတ်ကို နှစ်သက်စေတတ်သည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ သဝိသေသံ- ထူးခြားမှုရှိလောက်အောင်၊ သောဘန္တိ ယထာ စ-
 တင့်တယ်ကုန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ကိစ္စကရာနိ- မိမိတို့ ဆိုင်ရာကိစ္စကို ပြုလုပ်ကုန်
 သည်၊ ဟောန္တိ ယထာ စ- ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ သီလဒဿ-
 နာဒိသမ္ပတ္တိယာ- သီလကို ညွှန်ပြခြင်းအစရှိသည်တို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊
 ဘာဇနဝိသေသဘူတာယ- တရားဒေသနာတော်၏ တည်ရာဌာနအထူးဖြစ်သော၊
 ကုရုရဋ္ဌဝါသိပရိသာယ- ကုရုတိုင်း နေကြသူ ပရိသတ်အား၊ ဒေသိတာ- ဟောကြား
 အပ်သော၊ ဘဂဝတော- ၏၊ အယံ ဒေသနာ- ဤမဟာသတိပဋ္ဌာန သုတ်ဒေသနာသည်၊
 မတ္တာယ- အတိုင်းအတာပမာဏထက်၊ ဘိယျောသော- လွန်စွာ၊ သောဘတိစ-
 တင့်တယ်လည်း တင့်တယ်၏၊ ကိစ္စကာရီ- ဝေနေယျသတ္တဝါတို့ မဂ်ဖိုလ် တရားထူး
 သိမြင်စေခြင်း ကိစ္စကို ပြုသည်၊ ဟောတိစ- ဖြစ်လည်းဖြစ်၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊
 ဣမံ အတ္ထံ- ဤအနက်ကို၊ ယထာ ဟိ ပုရိသော တိအာဒိနာ- ယထာ ဟိ ပုရိသော-
 အစရှိသော စကားရပ်ဖြင့် (အာစရိယော) ဒေသေတိ- ပြတော်မူ၏၊ ဧတ္တာတိ- ကား၊
 ကုရုရဋ္ဌေ- ကုရုတိုင်းပြည်၌ (ဒေသေသိ)။

၂၇၂

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ [မဟာသတိပဋ္ဌာန

ပကတိယာဝါတိ- ပကတိယာဝ-ဟူသည်ကား၊ သရသတောပိ- မိမိတို့ပင်ကို သဘောအားဖြင့်လည်း၊ ဣမိဿာ သတိပဋ္ဌာနသုတ္တဒေသနာယ- ဤသတိပဋ္ဌာနသုတ်ကို ဟောကြားတော်မူရာအခါမှ၊ ပုဗ္ဗေပိ- ရှေး၌လည်း၊ ဣတိ- ဤသည်ကား၊ အဓိပ္ပါယ်- ပကတိယာပုဒ်၏ ဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း၊ (တသ္မိံ ဇနပဒေ- ထိုကုရုတိုင်း၌၊ စတဿော- လေးမျိုးကုန်သော၊ ပရိသာ- ဘိက္ခု ဘိက္ခုနီအစရှိသော ပရိသတ်တို့သည်။) သတ္တု- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဒေသနာနုသာရတော- ဒေသနာတော်ကို အစဉ်လျှောက်သော အားဖြင့်၊ ဘာဝနာနုယောဂံ- သတိပဋ္ဌာန်ဘာဝနာကို အဖန်ဖန် အားထုတ်မှုဝိရိယကို၊ အနုယုတ္တာ- အဖန်ဖန်အားထုတ်ကြလျက်၊ ဝိဟရန္တိ- နေကြကုန်၏၊ ဝိဿဋ္ဌအတ္တ- ဘာဝနာတိ- ကား၊ အနိစ္စဒိဝသေန- မမြဲသော ခန္ဓာအစရှိသည်တို့ အနေအားဖြင့်၊ ကိသ္မိစ္စိ- တစ်ခုခုသော၊ ယောနိဿော မနသိကာရေ- သင့်လျော်သော အကြောင်းအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း၌၊ စိတ္တံ- စိတ်ကို၊ အနိယောဇေတွာ- မယှဉ်တွဲစေမူ၍၊ ရူပါဒိအာရမ္မဏေ- ရူပါရုံအစရှိသော အာရုံ၌၊ အဘိရတိဝသေန- မွေ့လျော်မှု ရာဂအလိုကျအားဖြင့်၊ ဝိဿဋ္ဌစိတ္တေန- စွန့်လွှတ်ထားအပ်သော စိတ်ရှိသူသည်၊ ဘဝိတုံ- ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ နဝဇ္ဇတိ- မသင့်၊ ပမာဒဝိဟာရံ- မေ့လျော့ပေါ့ဆွဲစွာ နေခြင်းကို၊ ပဟာယ- ပယ်၍၊ အပ္ပမတ္တေန- မမေ့မလျော့သူသည်၊ ဘဝိတဗ္ဗံ- ဖြစ်သင့်၏၊ ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယ်- ဆိုလိုရင်း အနက်တည်း။။

ဧကာယနောတိ ဧတ္ထ- ဧကာယနော-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ အယနသဒ္ဓေါ- အယနသဒ္ဓါသည်၊ မဂ္ဂပရိယာယော- မဂ္ဂသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်စကားလှယ်တည်း၊ ကေဝလံ- ပဇ္ဇော၊ ပထော-အစရှိသော အခြားသော ပရိယာယ်ပုဒ်များမပါဘဲ သီးသန့်သက်သက်၊ အယန မေဝ- အယနသဒ္ဓါတစ်ခုတည်းသာ၊ (မဂ္ဂပရိယာယော- သည်) န- မဟုတ်သေး၊ အထ ခေါ- အဟုတ်သော်ကား၊ အညေ- အယနသဒ္ဓါမှ တပါး တခြားကုန်သော၊ ဗဟူ- များစွာကုန်သော၊ မဂ္ဂပရိယာယာပိ- တို့သည်လည်း၊ (သန္တိ- ရှိကုန်သေး၏။) ဣတိ- ဤသို့နှလုံးသွင်း၍၊ ပဒုဒ္ဓါရံ- မဂ္ဂသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်ပုဒ် ထုတ်ဆောင်ခြင်းကို၊ ကရောဇ္ဇော- ပြုတော်မူလိုသည် (ဟုတွာ- ဖြစ်၍) မဂ္ဂဿ ဟိတိအာဒိ- မဂ္ဂဿ ဟိ- အစရှိသောစကားကို၊ ဝတွာ- ပြဆိုပြီး၍၊ အယနသဒ္ဓေါ- သည်၊ မဂ္ဂပရိယာယော- သည်၊ ယဒိဟောတိ- အကယ်၍ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ- ဤသို့ဖြစ်လသော်) ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ပုန- နောက်ထပ်၊ မဂ္ဂေါတိ- မဂ္ဂေါ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၂၇၃

စောဒနံ- စောဒနာကို (အပြစ်ဖော်ပြော စောကြောခြင်းကို) သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊
တသ္မာတိ အာဒိ- တသ္မာ-အစရှိသည်ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

တတ္ထ- ထိုတသ္မာအစရှိသောစကားရပ်၌၊ ဧကမဂ္ဂေါတိ- ကား၊ ဧကောဇဝ-
တစ်ကြောင်းတည်းသာလျှင်ဖြစ်သော၊ မဂ္ဂေါ- လမ်းတည်း၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊
ဧကောဇဝ- သော၊ မဂ္ဂေါ- လမ်းဟူ၍၊ ဝုတ္တော- ဟောတော်မူအပ်ပါသည်။) ဟိ
(ယသ္မာ)- အကြင်ကြောင့်၊ နိဗ္ဗာနဂါမိမဂ္ဂေါ- နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရောက်ကြောင်းဖြစ်သော
လမ်းသည်၊ အညော- သတိပဋ္ဌာန်တရားလေးပါးမှ အခြားသော လမ်းသည်၊ နတ္ထိ-
မရှိ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် (ဧကောဇဝ- သော၊ မဂ္ဂေါ- ဟူ၍၊ ဝုတ္တော- အပ်ပြီ) သတိပဋ္ဌာန်-
သတိပဋ္ဌာန်ကို ဣ- ဤမဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်၌၊ မဂ္ဂေါတိ- နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းလမ်း
ဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတံနန- အလိုရှိအပ်သည်မဟုတ်ပါလော၊ တဒညေ- ထိုသတိပဋ္ဌာန်မှ
တပါးတခြားကုန်သော၊ ဗဟူ- များစွာကုန်သော၊ မဂ္ဂဓမ္မာ စ- နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းလမ်း
တို့သည်လည်း၊ အတ္ထိနန- ရှိကုန်သည်မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ- ဤကား စောဒနာတည်း၊
တဒညေ- ကုန်သော၊ ဗဟူ- ကုန်သော၊ မဂ္ဂဓမ္မာ- တို့သည်၊ အတ္ထိ- ရှိကုန်သည်ကား၊
သစ္စံ- မှန်ပေ၏၊ ပန- သို့သော်လည်း၊ (တေသံ- ထိုသတိပဋ္ဌာန်မှ တပါးသော မဂ္ဂဓမ္မတို့၏၊
ဝါ- တို့သည်၊) တဒဝိနာဘာဝတော- ထိုသတိပဋ္ဌာန်နှင့် ကင်း၍ မဖြစ်နိုင်ကုန်သည်အဖြစ်
ကြောင့်၊ တေ- ထိုသတိပဋ္ဌာန်မှ တပါးသော မဂ္ဂဓမ္မတို့ကို၊ သတိပဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏေနေဝ-
သတိပဋ္ဌာန်ကို ယူခြင်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဝါ- သတိပဋ္ဌာနသဒ္ဓါဖြင့်သာလျှင်၊ ဂဟိတာ-
ယူအပ်ပြီးပါကုန်ပြီ။

တထာ ဟိ- ထိုစကားကို ချဲ့ဦးအံ့၊ ဉာဏဝီရိယာဒယော- ဉာဏဝီရိယအစရှိသည်
တို့ကို နိဒ္ဓေသေ- သတိပဋ္ဌာန်ကို အကျယ်ပြုရာအခန်း၌၊ ဂဟိတာ-ယူတော်မူအပ်ပြီးကုန်ပြီ
ဥဒ္ဓေသေ ပန- အကျဉ်းချုပ်ပြုရာအခန်း၌ကား၊ ဝေနေယျဇ္ဈာသယဝသေန- ဝေနေယျ
သတ္တဝါတို့၏ အလိုသဘောနှင့် စပ်သောအားဖြင့်၊ သတိယာ ဧဝ- သတိကိုသာလျှင်၊
ဂဟဏံ- ယူခြင်းသည် (ဟောတိ) ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏၊ ဣတိ- ဤကား
သုတ်သင်ဖြေရှင်းချက် (သောနော)တည်း၊ နဒ္ဒိဓာပထဘူတောတိ ဣမိနာ- နဒ္ဒိဓာပထ-
ဘူတော-ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့် ဣမဿ မဂ္ဂဿ- ဤသတိပဋ္ဌာန်ဟူသော လမ်းကြောင်း
၏၊ အနေကမဂ္ဂဘာဝါဘာဝံ- တစ်ခုတည်းသော လမ်းကြောင်းမဟုတ်သည်အဖြစ်၏
မဖြစ်ခြင်းကို ဝါ- တစ်ပါးမကများသော လမ်းကြောင်းမဟုတ်ခြင်းကို (တစ်ခုတည်းသော
လမ်းကြောင်းသာဖြစ်ခြင်းကို) ဒဿေတိ ဝိယ- ပြသကဲ့သို့၊ တထာ- ထို့အတူ၊ အနိဗ္ဗာန-

ဂါမိဘာဝါဘာဝဉ္စ- နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရောက်ကြောင်းမဟုတ်သည်အဖြစ်၏၊ မဖြစ်ခြင်းကို လည်း၊ ဒသေတိ- ပြ၏၊ ဧကေနာတိ- ကား၊ အသဟာယေန- အဖော်မမှီး တစ်ယောက်တည်းသည်၊ (အယိတဗ္ဗော)။ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ အသဟာယတာ စ- အဖော် မမှီးတစ်ယောက်တည်း၏ အဖြစ်သည်လည်း (ဒုဝိဇာဉ်စပ်) ယာ (အသဟာယတာ)- အကြင်အဖော်မမှီး တစ်ယောက်တည်း၏အဖြစ်ကို၊ ဝုပကဋ္ဌကာယတာတိ- အပေါင်း အဖော်တို့မှ ခွဲခွာသော ကိုယ်ရှိသူ၏ အဖြစ်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏၊ အတ္တဒုတိယတာ ဘာဝေန- မိမိဟူသော နှစ်ယောက်မြောက်ပုဂ္ဂိုလ်ရှိသည်အဖြစ်၏၊ မရှိခြင်းအားဖြင့်၊ သာ အသဟာယတာ ဝါ- အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ယာ (အသဟာယတာ)- ကို ပဝိဝိတ္တ- စိတ္တတာတိ- ကိလေသာတို့မှ ကင်းရှင်းဆိတ်သုန်းသော စိတ်ရှိသူ၏ အဖြစ်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ၏၊ တဏှာဒုတိယတာဘာဝေန- တဏှာဟူသော နှစ်ယောက်မြောက်အဖော်ရှိသူအဖြစ်၏၊ မရှိခြင်းအားဖြင့်၊ သာ အသဟာယတာဝါ- ကောင်း (ဣတိ- ဤသို့) ဒုဝိဇာ- နှစ်မျိုးအပြား ရှိ၏၊ တေန- ထို့ကြောင့် ဝုပကဋ္ဌေန ပဝိဝိတ္တစိတ္တေနာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

လောကေ- လောက၌၊ ယာဝ ပရေ၊ ပ။ ကရောမိတိ အာဒိသု- ယာဝ။ ပ။ ကရောမိ- အစရှိသော ဥဒါဟရုဏ်တို့၌၊ သေဋ္ဌာပိ- မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်း၊ ဧကောတိ- ဧကော-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဧကသာတိ သေဋ္ဌသာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ [ဥဒါဟရုဏ်ဝါကျ၌ “ဧကာဟံ ဝေါ ကရောမိ”ဟု ဤသုတ်ဋီကာပါဌ်ရှိ၏၊ မူလပဏ္ဏာသဋီကာ၊ ပ-၃၃၀ (သတိပဋ္ဌာနသုတ်အဖွင့်)၌မူ “ဧကတော ကရောသိ”ဟု ရှိ၏၊ မသေချာလှပါ။] သံသာရတော- သံသရာမှ၊ နိဿရဏ- ဋ္ဌော- နိဗ္ဗာန်သို့သွားကြောင်း၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သည် အယနဋ္ဌော- အယနသဒ္ဓါ၏ အနက်သည်၊ ယဒိဟောတိ- အကယ်၍ ဖြစ်ငြားအံ့၊ (ဧဝံသတိ- ဤသို့ဖြစ်လသော်) အညေသံ- မြတ်စွာဘုရားမှ တပါးတခြားကုန်သော၊ ဥပနိဿယသမ္ပန္နာနမ္ပိ- နိဗ္ဗာန်သို့ သွားခြင်း၏ အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဝါ- ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် သာဓာရဏတော- သက်ဆိုင်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ကထံ- အဘယ်သို့သော အကြောင်းဖြင့် ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏သာလျှင် (အယနော- နိဗ္ဗာန်သို့သွားကြောင်း လမ်းခရီးသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်နိုင်ပါမည်နည်း) ဣတိ- ဤသို့စောဒနာဖွယ် ရှိသည်အဖြစ် ကြောင့်၊ ကိဇ္ဈာပီတိအာဒိ- ကိဇ္ဈာပိ-အစရှိသည်ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆို တော်မူပြီ၊ ဣမသ္မိ ခေါတိဧတ္ထ- ဣမသ္မိ ခေါ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ခေါသဒ္ဓေါ- ခေါသဒ္ဓါ

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၂၇၅

သည်။ အဝဓာရဏေ- ပိုင်းဖြတ်ကန်သတ်ခြင်းအနက်၌ (ဝတ္ထတိ- ဖြစ်၏) တသ္မာ-
ထို့ကြောင့်၊ ဣမသ္မိယေဝါတိ- ဤမြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်၌သာလျှင်-ဟူသော၊
အတ္ထော- အနက်သည်။ (ဟောတိ)။

ဟိ- အမှန်စင်စစ်အားဖြင့်၊ မဂ္ဂေါတိ ဝါ- မဂ္ဂေါ-ဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊
အယနောတိ ဝါ- အယနော-ဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊ ယဒိဒံ (ယောအယံဘေဒေါ)-
အကြင်ထူးခြားကွဲပြားသော သဒ္ဓါသည်။ ဝါ- အကြင်သဒ္ဓါ၏ ထူးခြားကွဲပြားမှုသည်
(အတ္ထိ- ရှိ၏) ဧသော- ဤထူးခြားကွဲပြားသော သဒ္ဓါသည်။ ဝါ- ဤသဒ္ဓါ၏ ထူးခြား
ကွဲပြားမှုသည်။ ဒေသနာဘေဒေါ ဧဝ- ထူးခြားကွဲပြားသော ဒေသနာတော်သာတည်း။
ဝါ- ဒေသနာတော်၏ ထူးခြားကွဲပြားမှုသာတည်း။ ဝါ- တနည်းကား၊ ကမ္မကရဏာဒိဝိ-
ဘာဂေါ- ကံအနက်၊ ကရိုဏ်းအနက်အစရှိသည်ဖြင့် ခွဲဝေအပ်သော၊ ယဒိဒံ (ယော
အယံ) အယနသဒ္ဓေါ- အကြင် အယနသဒ္ဓါသည် (အတ္ထိ) ဧသော- ဤအယနသဒ္ဓါ
သည်။ ဒေသနာဘေဒေါယေဝ- တည်း။ ဝါ- တည်း။ ဧတန- ထို့ကြောင့်၊ အတ္ထတော
ပန ဧကောဝါတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ နာနာမုခဘာဝနာနယပ္ပဝတ္ထောတိ-
ကား၊ ကာယာနုပဿနာဒိမုခေန- ကာယာနုပဿနာအစရှိသော အဦးအစ မျက်နှာဝရှိ
သော၊ (ဘာဝနာနယေန- ဇီဖြန်းပွားများအားထုတ်ပုံနည်းဖြင့်) တတ္ထာပိ- ထိုကာယာနုပ-
ဿနာဒိမုခဘာဝနာနယဉ်လည်း။ အာနာပါနာဒိမုခေန- အာနာပါနအစရှိသော
အဦးအစ မျက်နှာဝရှိသော၊ ဘာဝနာနယေန- ဖြင့် ပဝတ္ထော- ဖြစ်သည် (သမာနောပိ-
ဖြစ်ပါသော်လည်း)။

ဧကာယနန္တိ- ကား၊ ဧကဂါမိနံ- တစ်ခုတည်းသော နိဗ္ဗာန်သို့ သွားတတ်
ရောက်တတ်သော၊ ဝါ- မြတ်သော နိဗ္ဗာန်သို့ သွားတတ် ရောက်တတ်သော၊ နိဗ္ဗာနဂါမိနံ-
နိဗ္ဗာန်သို့ သွားတတ် ရောက်တတ်သော၊ (မဂ္ဂံ- သတိပဋ္ဌာန်ဟူသော လမ်းကို၊ ပဇာနာတိ)
ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း။ ဟိ- မှန်၏။ နိဗ္ဗာနံ- နိဗ္ဗာန်ကို အဒုတိယဘာဝတော
စ- နှစ်ခုမြောက် တန်းတူရည်တူမရှိသော တရား၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သေဋ္ဌ-
ဘာဝတော စ- မြင့်မြတ်သော တရား၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဧကန္တိ- ဧကံ-
ဟူ၍၊ ဝုတ္တတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏။ ယထာ (ကိံ ဝစနံ)- အဘယ်စကားတော်ကို (ယထာ ကော-
အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်။) အာဟ- ဟောတော်မူသနည်းဟူမူ၊ ဧကံ ဟိ သစ္စံ န ဒုတိယ
မတ္ထိတိ -မတ္ထိ-ဟူသော စကားကိုလည်းကောင်း၊ ယာဝတာ။ပ။မက္ခာယတီတိ- ဟူသော
စကားကိုလည်းကောင်း၊ (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အာဟ- ဟောတော်မူပြီ)။

[ဧကံ- တစ်ခုတည်းသော နိဗ္ဗာန်တရားသည်သာ၊ ဝါ- မြတ်သော နိဗ္ဗာန်တရားသည်သာ၊ သစ္စံ- အမှန်တရားသည်၊ ဟိ- အမှန်တကယ်၊ အတ္ထိ (ဟောတိ)-ဖြစ်၏။ ဒုတိယံ- နိဗ္ဗာန်မှ တပါးအခြားဒုတိယဖြစ်သော တရားသည်၊ သစ္စံ- သည်၊ န အတ္ထိ- မဖြစ်၊ ဘိက္ခဝေ- တို့၊ ယာဝတာ- အကြင်မျှလောက်ကုန်သော၊ သင်္ခတာ ဝါ- ကံအစရှိသော အကြောင်းတရားတို့သည် ပေါင်းစု၍ စီမံပြုလုပ်အပ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ ဝါ- တရားတို့သည်လည်းကောင်း၊ အသင်္ခတာ- ကံအစရှိသည်တို့သည် စုပေါင်း၍ စီမံပြုလုပ်အပ်သည်မဟုတ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ ဝါ- ကောင်း၊ (သန္တိ-ရှိကုန်၏။) တေသံ- ထိုသင်္ခတ၊ အသင်္ခတတရားတို့တွင်၊ ဝိရာဂေါ- ကိလေသာအားလုံးပျက်သုန်းရာနိဗ္ဗာန်ကို၊ အဂ္ဂံ (အဂ္ဂေါ)- အမြတ်ဆုံးဟူ၍၊ အက္ခာယတိ- ဆိုအပ်၏။]

ခယော ဧဝ- ကုန်ရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည်သာလျှင်၊ အန္တော- ဝဋ်ဒုက္ခ၏ အဆုံးတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ခယန္တော- ခယန္တမည်၏။ ဇာတိယာ- ဇာတိ၏၊ ခယန္တ- ကုန်ရာနိဗ္ဗာန်ဟူသော အဆုံးကို၊ ဒိဋ္ဌဝါ- မြင်တော်မူပြီးသော (ဘဂဝါ- တည်း၊) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဇာတိခယန္တဒဿိ- ဇာတိခယန္တဒဿိမည်တော်မူ၏။ အဝိဘာဓေန- မခွဲခြားတန်းတူထားသောအားဖြင့်၊ သဗ္ဗေပိ- အားလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ သတ္တေ- သတ္တဝါတို့ကို၊ ဟိတေန- အစီးအပွားဖြင့်၊ အနုကမ္ပတိ- ငဲ့ညှာထောက်ထားသနားတော်မူ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဟိတာနုကမ္ပိ- ဟိတာနုကမ္ပိမည်တော်မူ၏။ အတရိသုတိ- ကား၊ တရိသု- လွန်မြောက်တော်မူကုန်ပြီ၊ ပုဗ္ဗေတိ- ကား၊ ပုရိမကာ- ရှေး၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါ- မြတ်စွာဘုရားတို့သည်၊ (တရိသု) ဝါ- တနည်းကား၊ ပုဗ္ဗေ အတိတကာလေ- ရှေးလွန်လေပြီးသော ကာလ၌ (ဗုဒ္ဓါ တရိသု) တန္တိ- တံ-ဟူသည်ကား၊ တေသံ- ထိုကေစိဆရာတို့၏၊ တံ ဝစနံ- ထို ဧကဝါရံ နိဗ္ဗာန် ဂစ္ဆတိ-အစရှိသော စကားသည်၊ ဝါ- တနည်းကား၊ တံ ကိရိယာဝုတ္တိံ ဝါစကတ္တံ- ထိုအယနကိရိယာအဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ခြင်း အနက်ကို ဟောသည်အဖြစ်သည်၊ န ယုဇ္ဇတိ- မသင့် (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ န ယုဇ္ဇတိ- မသင့်သနည်းဟူမူ) ဟိ (ယသ္မာ)- အကြံကြောင့်၊ သင်္ခေယျပ္ပဓာနတာယ- သင်္ခေယျပြဋ္ဌာန်းသည်အဖြစ်ဖြင့်၊ သတ္တဝါစိနော- သတ္တဝါအနက်ကို ဟောသော၊ ဧကသဒ္ဓဿ- ဧကသဒ္ဓါ၏၊ ကိရိယာ ဝုတ္တိံဝါစကတာ- အဖြစ်သည်၊ န အတ္ထိ- မရှိ၊ (တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ န ယုဇ္ဇတိ- မသင့်)။

သကိမ္မိ ဥဒ္ဓံ ဂစ္ဆေယျာတိ အာဒီသု ဝိယ- သကိမ္မိ ဥဒ္ဓံ ဂစ္ဆေယျ-အစရှိသော ပါဠိတော်ဝါကျတို့၌ကဲ့သို့၊ သကိ အယနောတိ ဣမိနာ ဗျဉ္ဇနေန- သကိ အယနော-

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၂၇၇

ဟူသော ဤသဒ္ဓါသည်၊ ဘဝိတဗ္ဗံ- ဖြစ်ရာ၏။ ဧဝံ အတ္ထံ ယောဇေတွာတိ- ကား၊ ဧကံ အယနမဿာတိ- ဧကံ အယနမဿ-ဟူ၍၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ သမာသပဒတ္ထံ- ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံ ပုဒ်အနက်ကို၊ ယောဇေတွာ- ယှဉ်စေ၍ (ယဒိ ဝုစ္စေယျ- အံ) ဥဘယထာ ပီတိ- ကား၊ ပုရိမနယေန စ- ရှေးနည်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပစ္ဆိမနယေန- နောက်နည်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ န ယုဇ္ဇတိ- မသင့်၊ (ကသ္မာ- အဘယံကြောင့်နည်း) ဣဓာဓိပ္ပေတမဂ္ဂဿ- ဤ၌အလိုရှိအပ်သော ပုဗ္ဗဘာဂသတိပဋ္ဌာန်လမ်းစဉ်၏၊ အနေကဝါရံ- အကြိမ်များစွာ၊ ပဝတ္တိသတ္တာဝတော- ဖြစ်ခြင်းသဘော၏ ထင်ရှားရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ကသ္မာတိ အာဒိ- ကသ္မာအစရှိသည်ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အနေကဝါရမ္ပိ အယတီတိ- အနေကဝါရမ္ပိ အယတိ-ဟူသော စကားသည်၊ ပုရိမနယဿ- ဧကဝါရံနိဗ္ဗာန် ဂစ္ဆတိ-ဟူသော ရှေးနည်း၏၊ အယုတ္တတာဒဿနံ- မသင့်သည်အဖြစ်ကို ပြသော စကားတည်း၊ အနေကဉ္စဿ အယနံ ဟောတီတိ- ဟောတိ-ဟူသော စကားသည်၊ ပစ္ဆိမနယဿ- ဧကံ အယနမဿ-အစရှိသော နောက်၌ဖြစ်သော နည်း၏။ (အယုတ္တတာဒဿနံ- တည်း)။

☞ ဣမသ္မိံ ပဒေတိ- ကား၊ ဧကာယနော။ပ။မဂ္ဂေါတိ- မဂ္ဂေါ-ဟူသော၊ ဣမသ္မိံ- ဝါကျ- ဤဝါကျ၌၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ပုဗ္ဗဘာဂမဂ္ဂေါ- လောကုတ္တရမဂ္ဂေါ ရှေ့ပိုင်းအုပ်စု ဖြစ်သော လောကီသတိပဋ္ဌာန်မဂ္ဂလေလော၊ လောကုတ္တရမဂ္ဂေါ- လောကုတ္တရမဂ္ဂ လေလော၊ ဣတိ- ဤသို့သော [ဤသုတ်ဋီကာ၌ “ဝိဓာနပဒေ”ဟု ရှိ၏၊] ဣမသ္မိံ သံသယဌာနေ- ဤယုံမှားသံသယဖြစ်ရာဌာန၌ [ယခင်ပဏ္ဏာသဋီကာ၌ တွေ့ရသော ပါဌ်တည်း၊] မိဿကမဂ္ဂေါတိ- ကား၊ လောကီယေန- လောကီသတိပဋ္ဌာန်နှင့်၊ မိဿကော- ရောနှောသော၊ လောကုတ္တရမဂ္ဂေါ- လောကုတ္တရမဂ္ဂတည်း၊ ဝိသုဒ္ဓိအာဒိနံ- ဝိသုဒ္ဓိအစရှိကုန်သော အကျိုးတရားတို့၏၊ (သတ္တာနံ ဝိသုဒ္ဓိယာ-အစရှိသော ပါဠိတော်နှင့် အညီ သတ္တဝါတို့ သန္တာန်၌ ရာဂအစရှိသော စိတ်အညစ်အကြေး ကင်းဝေးစင်ကြယ်ခြင်း အစရှိသော အကျိုးတရားတို့၏) နိပ္ပရိယာယဟေတုကံ- ပရိယာယ်မဟုတ် တိုက်ရိုက် မုချဖြစ်သော အကြောင်းကို၊ သင်္ဂဏန္တော- ဦးစားပေးကာ ချီးမြှောက်တော်မူလိုသော၊ အာစရိယတ္ထေရော- ဆရာဖြစ်သော တိပိဋကစူဠသုမနထေရ်သည်၊ မိဿကမဂ္ဂေါတိ- မိဿကမဂ္ဂဟူ၍၊ အာဟ- မိန့်ဆိုတော်မူပြီ၊ ဣတရော- ဆရာမှ တပါး တခြားတပည့် ဖြစ်သော တိပိဋကစူဠနာဂထေရ်သည်၊ ပရိယာယဟေတု- ပရိယာယ်ဖြစ်သော ဝိပဿနာမဂ္ဂဟူသော အကြောင်းကို ဣ- ဤ “ဧကာယနော မဂ္ဂေါ”ဟူသော ပါဠိတော်၌၊

၂၇၈ ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ |မဟာသတိပဋ္ဌာန

အဓိပ္ပေတော- အလိုရှိအပ်၏။ ဣတိ- ဤသို့ရည်ရွယ်၍၊ ပုဗ္ဗဘာဂမဂ္ဂေါတိ- လောကုတ္တရမဂ်၏ ရှေ့ပိုင်းဝိပဿနာမဂ်ဟူ၍၊ အဝေါစ- မိန့်ဆိုပြီ။

သဒ္ဓိ သုတ္တတိ- ကာ၊ ဘန္တေ- အရှင်ဘုရားတို့ ဓမ္မဿဝနာယ- တရားနာခြင်းငှာ၊ ကာလော- အချိန်အခါပါတည်း။ ဣတိ- ဤသို့၊ ကာလာရောစနသဒ္ဓိ- တရားနာယူချိန်ကို လျှောက်ထားကြောင်း အသံကို ပစ္စက္ခတော စ- မျက်မြင်တိုက်ရိုက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပရမ္မရာယစ- အဆင့်ဆင့် ပြောကြားခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သုတ္တာ- ကြားသိရ၍ (ဩသရန္တိ- ဓမ္မသဘင်သို့ သက်ရောက်ကုန်၏။) ဧဝံ ဥက္ခိပ္ပိတ္တတိ- ကာ၊ ဧဝံ- သို့ကလောက်၊ သုန္တရံ- ကောင်းသော၊ မနောဟရံ- စိတ်ကို ဆွဲဆောင်တတ်သော၊ ဣမံ ကထံ- ဤငါစကားကို၊ ကုဟိ- အဘယ်အရပ်၌၊ ဆဋ္ဌေမ- စွန့်ပစ်နိုင်ကုန်အံ့နည်း၊ (န ဆဋ္ဌေမ ဧဝ- မစွန့်ပစ်နိုင်ကုန်သည်သာတည်း။) ဣတိ- ဤသို့သော မစွန့်လိုသော သဘောဖြင့်၊ အဆဋ္ဌန္တာ- မစွန့်ကြကုန်ဘဲ [ဤနေရာ ဤသုတ်ဋီကာ၌ “ကုဟိ” ပါဌ်ကျပျောက်၏၊ ယခင်ပဏ္ဏာသဋီကာ၌ ပါသည်၊ ဥဇ္ဈဘာရံ- ကြံစည်းဝန်ကို၊ (ပါယာသိသုတ၊ ၂၇၇-မှ “သာဏဘာရံ” နှင့် အလားတူ ဥဇ္ဈဘာရဟု ဆိုလိုဟန်တူ၏) ပဂ္ဂဏန္တိ ဝိယ- ချီးမြှောက် ယူငင်ကုန်သကဲ့သို့၊ (အတ္တနော- မိမိ၏၊ ကထံ- စကားကို၊) ပဂ္ဂဟေတွာ- ချီးမြှောက် ယူငင်၍၊ န ဝိစရန္တိ- မလှည့်လည်ကုန်၊ အာလုဠေတီတိ- ကာ၊ (အယံ ပဉ္စော- ဤ “ဧကာယနော အယံ မဂ္ဂေါ” ၌ ယူသင့်သော မဂ်ပြဿနာသည်၊) ဝိလုဠိတော- ဇေဝဇဝါ ဖြစ်အောင် ဓမ္မနှောက်သည်၊ အာကုလော- ရောထွေးသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ဤကာ၊ အတ္ထော- အနက်တည်း။

ဧကာယနမဂ္ဂေါ။ ပ။ မဂ္ဂေါတိ- ဧကာယန။ ပ။ မဂ္ဂေါ-ဟူသော၊ ဧတ္တာဝတာ- ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော ပါဠိဝါကျဖြင့်၊ ဣဓ- ဤ “ဧကာယနော အယံ ဘိက္ခဝေ မဂ္ဂေါ- ဟူသော ဤသုတ်ပါဠိတော်၌၊ အဓိပ္ပေတော- အလိုရှိအပ်သော ပုဗ္ဗဘာဂသတိပဋ္ဌာနမဂ် ဟူသော အနက်သည်၊ သိဒ္ဓေ- ပြီးစီးပါလျက်၊ တဿေဝ- ထိုပုဗ္ဗဘာဂသတိပဋ္ဌာနမဂ်၏ ပင်လျှင်၊ အလင်္ကာရတ္ထံ- အဆင်တန်ဆာဟူသော အကျိုးငှာ (အာနေတွာ ဌပိတာ-၌ စပ်) သော ပန- ထိုပုဗ္ဗဘာဂသတိ ပဋ္ဌာနမဂ်သည်ကာ၊ ယဿ- အကြင်လောကုတ္တရ မဂ်၏၊ ပုဗ္ဗဘာဂမဂ္ဂေါ- ရှေ့အဖို့ (ရှေ့ပိုင်း) ဖြစ်သော မဂ်သည် (ဟောတိ-၏) တံ- ထိုလောကုတ္တရမဂ်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ မဂ္ဂါနဋ္ဌဂီကောတိ အာဒိကာ- မဂ္ဂါနဋ္ဌဂီကော-အစရှိသော၊ ဂါထာပိ- ဂါထာကိုလည်း၊ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂတောဝ- ပဋိသမ္ဘိဒါ မဂ်မှပင်၊ အာနေတွာ- ဆောင်ယူ၍၊ ဌပိတာ- ထားအပ်ပြီ၊ နိဗ္ဗာနဂမနဋ္ဌေနာတိ (ဧတ္ထ)-

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၂၇၉

နိဗ္ဗာနဂမနဋ္ဌေန-ဟူသော ဤပါဠိ၌ (အတ္ထော-အနက်ကို၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏။) ဧတေန- ဤလမ်းဖြင့်၊ နိဗ္ဗာနံ- နိဗ္ဗာန်သို့၊ ဂစ္ဆတိ- သွား၏၊ အဓိဂစ္ဆတိ- ရောက်၏။ ဣတိ- ထိုသို့နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရောက်ကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (တံ- ထိုလမ်းသည်။) နိဗ္ဗာနဂမနံ- နိဗ္ဗာနဂမန မည်၏။ သော ယေဝ- ထိုနိဗ္ဗာနဂမနသည်ပင် (ထိုနိဗ္ဗာန်သို့ သွားရောက်ကြောင်းလမ်းသည်ပင်) အဝိပရိတသဘာဝတာယ- မဖောက်ပြန် မပြောင်းလဲသော အနက်သဘော၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အတ္ထော- အတ္ထ(အဋ္ဌ) မည်၏။ တေန နိဗ္ဗာန- ဂမနဋ္ဌေန- ထိုနိဗ္ဗာန်သို့သွားကြောင်းလမ်း၏ အဖြစ်ဟူသော မဖောက်ပြန် မပြောင်းလဲသော အနက်သဘော၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နိဗ္ဗာနာဓိဂမူပါယတာယ- နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ခြင်း၏ အကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣတိ အတ္ထော- တည်း။။

မဂ္ဂနိယဋ္ဌေနာတိ- ကား၊ ဂဝေသိတဗ္ဗတာယ- ရှာမှီးထိုက်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (မဂ္ဂေါ- မဂ္ဂမည်၏။) ဂမနိယဋ္ဌေနာတိ ဝါ- ဂမနိယဋ္ဌေန-ဟုလည်း၊ ပါဠော- ပါဠိသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏။) ဥပဂန္တဗ္ဗတာယ- ချဉ်းကပ်သင့်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ရာဂါဒီဟိတိ ဣမိနာ- ရာဂါဒီဟိ-ဟူသော ဤသဒ္ဒါဖြင့်၊ ရာဂဒေါသမောဟာနံယေဝ- ရာဂဒေါသမောဟတို့ကိုသာလျှင်၊ ဂဟဏံ- ယူခြင်းသည် (ဟောတိ- ဖြစ်၏။ ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) ရာဂေါ။ပ။မောဟော မလန္တိ-ဟူ၍၊ ဝစနတော- ဟောတော်မူသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ [ရာဂေါ- ရာဂသည်၊ မလံ- အညစ်ကြေး၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ အဘိဇ္ဈာ ဝိသမလောဘာဒီဟိတိ ဣမိနာ- အဘိဇ္ဈာ- ဝိသမလောဘာဒီဟိ-ဟူသော ဤပါဠိဖြင့်၊ သဗ္ဗေသမ္ပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဥပက္ကိလေသာနံ- ညစ်နွမ်းကြောင်း ကိလေသာအကုသိုလ်တို့ကို၊ သင်္ဂဏှနတ္ထံ- သိမ်းယူခြင်းငှာ၊ တေ- ထိုရာဂအညစ်အကြေးအစရှိသော သုံးမျိုးတို့ကို၊ ဝိသု- အသီးအခြား၊ (အာစရိယေန) ဥဒ္ဓဋ္ဌာ- ထုတ်နုတ်ဆောင်ပြအပ်ကုန်ပြီ၊ သတ္တာနံ ဝိသုဒ္ဓိယာတိ- ဟူ၍၊ ဝုတ္တဿ- ဟောတော်မူအပ်သော၊ အတ္တဿ- အနက်၏။ ဧကန္တိကတံ- တစ်ခုတည်းသော အဖို့ရှိ သည်အဖြစ်ကို၊ ဝါ- ဧကန်မူချက်န်းသေ၏ အဖြစ်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် (ဟုတွာ- ဖြစ်၍) တထာဟိတိ အာဒိ- တထာဟိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။။

ဝိသုဒ္ဓိယာတိ- ဝိသုဒ္ဓိယာ-ဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ သာမညဇောတနာ- သာမည အနက်ကို ထွန်းပြတတ်သောသဒ္ဓါသည် (စိတ်အညစ်အကြေးဟု သီးသန့်မခွဲခြားဘဲ စိတ်အညစ်အကြေး၊ ရုပ်အညစ်အကြေးအားလုံးတို့မှ စင်ကြယ်ခြင်းတည်းဟူသော

သာမည အနက်ကို ဟောသောသဒ္ဓါသည်။) ကာမံ ဟောတိ- အကယ်၍ကား ဖြစ်ပါပေ၏။ ပန- ထိုသို့ပင်ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ စိတ္တဿေဝ- စိတ်၏သာလျှင်၊ ဝိသုဒ္ဓိ- စင်ကြယ်ခြင်းကို၊ ဣဓ- ဤသတ္တာနံ ဝိသုဒ္ဓိယာ-ဟူသော ပါဠိတော်၌၊ အဓိပ္ပေတာ- အလိုရှိအပ်၏။ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ရူပမလဝသေန ပနာတိအာဒိ- ရူပမလဝသေန ပန- အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန- အဋ္ဌကထာဆရာသည်။) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ (ဣဒံ- ကိလိဋ္ဌစိတ္တာနံ သတ္တာနံ ဝိသုဒ္ဓိယာ-ဟူသော ဤစကား သည်။) ကေဝလံ- အာဟစ္စဘာသိတမဟုတ်ဘဲ တသီးတခြား၊ အဋ္ဌကထာဝစနမေဝ- အဋ္ဌကထာစကားချည်းသာလျှင်၊ န- မဟုတ်၊ အထ ခေါ- အဟုတ်ကား၊ ဧတ္ထ- ဤမဟာ သတိပဋ္ဌာနသုတ်၌၊ ဣဒံ- သည်၊ အာဟစ္စဘာသိတံ- မြတ်စွာဘုရား ကိုယ်တော်တိုင် ဌာန်ကရိုဏ်းတို့ကို ထိမိတိုက်ခတ်၍ ဟောအပ်သော ဗုဒ္ဓဘာသိတစကားတော် ပေတည်း။ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တထာဟိတိ အာဒိ- တထာဟိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။။

ပန- ထိုမှ တပါး၊ သာ ပနအယံစိတ္တဝိသုဒ္ဓိ- ထိုသို့သော ဤစိတ်စင်ကြယ်ခြင်း သည်၊ သိဇ္ဈမာနာ- ပြီးစီးလသော်၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ သောကာဒိနံ- သောက အစရှိသည်တို့၏၊ အနုပ္ပါဒါယ- မဖြစ်ခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တတိ- ဖြစ်၏။ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ သောက။ပ။မာယာတိ အာဒိ- သောက။ပ။မာယ-အစရှိသော စကားကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုသောကပရိဒေဝါနံ-အစရှိသော စကားရပ်၌၊ (ဝစနတ္ထော-ကို၊ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) သောစနံ- ပူဆွေးဝမ်းနည်းခြင်းသည်၊ ဉာတိဗျသနာဒိနိမိတ္တံ- ဆွေမျိုးတို့ ပျက်စီးခြင်းအစရှိသော အကြောင်းကြောင့်၊ စေတသော- စိတ်၏၊ သန္တာပေါ- ပူပန်ခြင်း သည်၊ အန္တောနိဇ္ဈာနံ- ကိုယ်စိတ်အတွင်းကို ရှိမြှောက်နေခြင်းသည်၊ သောကော- သောက မည်၏၊ ဉာတိဗျသနာဒိနိမိတ္တမေဝ- ကြောင့်သာလျှင်၊ သောကာဝတိဏ္ဏတော- သောက သည် သက်ရောက်အပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧကပုတ္တက- ငါ၏ တစ်ယောက်တည်းသော သားကလေး၊ ကဟံ- အဘယ်မှာနည်း၊ ဧက ပုတ္တက- လေး၊ ကဟံ- နည်း၊ ဣတိအာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့်၊ ပရိဒေဝနဝသေန- ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ဝါစာဝိပ္ပ- လာပေါ- စကားဖောက်ပြန်စွာပြောဆိုခြင်းတည်းဟူသော၊ ပရိဒေဝနံ- ငိုကြွေးမြည်တမ်း ခြင်းသည်၊ ပရိဒေဝေါ- ပရိဒေဝမည်၏၊ အာယတီ- နောင်အခါ၌၊ အနုပ္ပဇ္ဇနံ- မဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဣဓ- ဤသောကပရိဒေဝါနံ သမတိက္ကမာယ-ဟူသော ပါဠိတော်၌၊

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၂၈၁

သမတိက္ကမော- သမတိက္ကမမည်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပဟာနာယာတိ- ပဟာနာယ-
ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ။။

ပန- ထိုမှတပါး၊ အဿ- ထိုသတိပဋ္ဌာနဒေသနာမဂ္ဂ၏။ တံ သမတိက္ကမာဝဟတံ-
ထိုကျော်လွန်ကြောင်းတရား၏ အဖြစ်ကို ဆောင်ရွက်နိုင်သည်အဖြစ်ကို နိဒဿနဝသေန-
နမူနာလမ်းညွှန်ဥဒါဟရဏ်အဖြစ်ဖြင့်၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုရကား၊ အယဉ္ဇိတိ
အာဒိ- အယဉ္ဇိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုအယဉ္ဇိ-
အစရှိသော စကားရပ်၌ ယံ ပုဗ္ဗေ တံ ဝိသောဓေဟိတိ(ဣမိနာ)- ယံ ပုဗ္ဗေ တံ ဝိသောဓေဟိ-
ဟူသော ဤစကားတော်ဖြင့်၊ အတိတေသု- လွန်ပြီး အတိတ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓေသု-
ဘဝခန္ဓာတို့၌၊ တဏှာသံကိလေသဝိသောဓနံ- တဏှာတည်းဟူသော ပူပန်ကြောင်း
အကုသိုလ်ကို သုတ်သင်ရှင်းလင်းခြင်းကို (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တံ-
ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ပစ္ဆာတိ- ကား၊ ပရတော- နောင်အနာဂတ်ခန္ဓာ၌၊ တေတိ- ကား၊
ကုယံ- သင့်၏။ (သန္တာနေ- ခန္ဓာအစဉ်၌) မာဟူတိ- ကား၊ မာ အဟု- မဖြစ်စေလင့်၊
ကိဉ္စနန္တိ- ကား၊ ရာဂါဒိကိဉ္စနံ- ရာဂအစရှိသော ဖိစီးနှိပ်စက်တတ်သော အကုသိုလ်သည်
(မာအဟု) ဧတေန- ဤ ပစ္ဆာ တေ မာဟု ကိဉ္စနံ-ဟူသော ဒေသနာတော်ဖြင့်၊ အနာဂ-
တေသု- နောင်လာလတ္တံ့ဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓေသု- ခန္ဓာတို့၌၊ သံကိလေသဝိသောဓနံ-
တဏှာအစရှိ သော သံကိလေသကို သုတ်သင်ခြင်းကို (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ- ပြီ။။

မဇ္ဈေတိ- ကား၊ တဒုဘယဝေမဇ္ဈေ- ထိုအတိတ်ခန္ဓာ၊ အနာဂတ်ခန္ဓာတို့၏
အလယ်ဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာ၌၊ နော စေ ဂဟေဿတီတိ- ကား၊ စေ န ဥပါဒိယိဿတိ-
ငါ၊ ငါ့ဥစ္စာဟု ဒိဋ္ဌိတဏှာတို့ဖြင့် မစွဲလမ်း မဖမ်းယူငြားအံ့၊ ဧတေန- ဤ မဇ္ဈေ စေ နော
ဂဟေဿတိ-ဟူသော စကားတော်ဖြင့်၊ ပစ္စုပ္ပန္နေ- ဖြစ်ဆဲပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော၊ ခန္ဓပ္ပဗန္ဓေ-
ရုပ်နာမ် ခန္ဓာအစဉ်၌၊ ဥပါဒါနပ္ပဝတ္တိ- စွဲလမ်းဖမ်းယူတတ်သော တရား(ဥပါဒါန်)၏
ဖြစ်ခြင်းကို (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဥပသန္တော
စရိဿတီတိ- ကား၊ ဧဝံ- ဤသို့ “ယံ ပုဗ္ဗေ”အစရှိသည်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်ပြီး
သည့်အတိုင်း၊ အဒ္ဓတ္တယဂတသံကိလေသဝိသောဓနေ- အတိတ်ခန္ဓာ- အနာဂတ်ခန္ဓာ၊
ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာဟူသော အခွံနံသုံးပါးအပေါင်း၌ အာရုံပြုလျက်ဖြစ်သော သံကိလေသကို
သုတ်သင်ခြင်းသည်၊ သတိ- ဖြစ်လသော်၊ နိဗ္ဗတသဗ္ဗပရိဋ္ဌာဟတာယ- ချုပ်ငြိမ်းပြီးသော
အားလုံးသော သံကိလေသအပူရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥပသန္တော- ကိလေသာဟူသော
အပူကင်းဝေး ငြိမ်းအေးသည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ ဝိဟရိဿတိ- နေရလတ္တံ့၊ ဣတိ-

ဤသို့၊ အရဟတ္တနိက္ခဋေန- အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော အထွက်အထိပ်တရားထူးဖြင့်၊
ဂါထံ- ဂါထာကို၊ နိဋ္ဌာပေသိ- ပြီးဆုံးစေပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဣမံ ဂါထံတိ အာဒိ-
ဣမံ ဂါထံ-အစရှိသည် ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။။

ပုတ္တာတိ- ပုတ္တာ-ဟူသည်ကား၊ ဩရသာ- ရင်၌ဖြစ်သော သားတို့သည်၊ ဝါ-
ထိုမှတပါး၊ အညေပိ- ဩရသပုတ္တမှ တပါးကုန်သော၊ ဒိန္နကကိတ္တိမာဒယော-
သူတပါးတို့က ပေးအပ်သော ကိတ္တိမသား (မွေးစားသား)အစရှိကုန်သော၊ ကေကေစိ-
အားလုံးစုံသော သားတို့သည်၊ ပိတာတိ- ကား၊ ဇနကော- အဖေသည်၊ ဝါ- ထိုမှတပါး၊
အညေပိ- အဖေရင်းမှ အခြားသော သူလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပိတုဋ္ဌာနိယာ-
အဖေအရာ၌ တည်သော သူတို့သည်၊ ဗန္ဓဝါတိ- ကား၊ ဉာတကာ- ဆွေမျိုးတို့သည်၊
ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ အယံ- ဤဆိုလတ္တံ့၊ သည်ကား၊ ဧတ္ထ- ဤ နသန္တိ ပုတ္တာ-အစရှိသော
ဂါထာ၌၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ပုတ္တာ ဝါ- သားတို့သည်လည်းကောင်း၊ ပိတာဝါ-
အဘသည်လည်းကောင်း၊ ဗန္ဓဝါ ဝါ- ဆွေမျိုးတို့သည်လည်းကောင်း၊ အန္တကေန-
တာဘဝ၏ အဆုံးကို ပြုတတ်သော သေခြင်းသဘောတရားသည်၊ မဇ္ဈနာ- သေခြင်း
သည်၊ အဓိပန္နဿ အဘိဘူတဿ- နှိပ်စက်ခံရသောသူ၏(သူ့မှာ) မရဏတော-
သေခြင်းမှာ၊ တာဏာယ- ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်း ဌာ၊ န ဟောန္တိ- မဖြစ်နိုင်ကုန်၊
ကဿာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊ ဉာတိသု- ဆွေမျိုးတို့၌၊ တာဏတာ- စောင့်ရှောက်နိုင်
သူတို့၏ အဖြစ်သည် (စောင့်ရှောက်နိုင်သော အစွမ်းသတ္တိသည်) နတ္ထိ- မရှိ၊ ဣတိ-
ထို့ကြောင့်ပေတည်း၊ ဟိ- မှန်၏၊ ဉာတိနံ- ဆွေမျိုးတို့၏၊ ဝသေန- အစွမ်းသတ္တိဖြင့်၊
မရဏတော- သေဘေးမှာ အာရက္ခာ- ကာကွယ်စောင့်ရှောက်နိုင်ခြင်း သည်၊ န အတ္ထိ-
မရှိ၊ ဝါ- မဖြစ်၊ တဿာ- ထို့ကြောင့်၊ ပဋ္ဌာစာရေ- ပဋ္ဌာစာရာ၊ ဥဘော ပုတ္တာ ကာလင်္ကတာတိ
အာဒိနာ- ငါးသားနှစ်ယောက်တို့ ကွယ်လွန်သွားပါကုန်ပေါ့ဟူ၍ အစရှိ သည်ဖြင့်၊
နိရတ္ထကံ- အကျိုးမရှိဘဲ၊ မာ ပရိဒေဝိ- မငိုကြွေးပါလင့်၊ ပန- ငိုကြွေးမည်အစား၊ ဓမ္မယေဝ-
တရားကိုသာ၊ ယာထာဝတော- ဟုတ်မှန်စွာ၊ ပဿ- ရှုပါလော၊ ဣတိ- ဤကား၊
အဓိပ္ပါယော- ဂါထာ၏ ဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း။

သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌိတာတိ- ကား၊ ယထာနုလောမံ- သတ္တဝါတို့၏ စရိုက်နှင့်
သင့်တင့်လျောက်ပတ်အောင်၊ ပဝတ္တိတာယ- ဖြစ်စေအပ်သော၊ သာမုက္ကံသိကာယ-
ကိုယ်တော်တိုင်ထုတ်ဖော်ဟောကြားအပ်သော၊ ဓမ္မဒေသနာယ- တရားဒေသနာတော်၏။
ပရိယောသာနေ- အဆုံး၌၊ (ပဋ္ဌာစာရာ- ပဋ္ဌာစာရာသည်၊) သဟဿနယ ပဋိမက္ခိတေ-

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၂၈၃

တစ်ထောင်သော နည်းတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ သောတာပတ္တိဖလေ-
 သောတာပတ္တိဖိုလ်၌၊ ပတိဋ္ဌဟိ- တည်ပြီ၊ ပန- မေးဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ကထံ- အဘယ်သို့
 သောနည်းဖြင့်၊ အယံ- ဤပဋ္ဌာစာရာသည်၊ သတိပဋ္ဌာနမဂ္ဂဝသေန- သတိပဋ္ဌာန်
 လမ်းစဉ် အစွမ်းဖြင့်၊ သောတာပတ္တိဖလေ- ၌၊ ပတိဋ္ဌာသိ- တည်ခဲ့ပါသနည်း၊ ဣတိ-
 ဤသို့မေးဖွယ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ယသ္မာ ပနာတိအာဒိ- ယသ္မာ ပန-အစရှိသည်
 ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဟိ- သတိပဋ္ဌာန်လမ်းစဉ်ဖြင့် သောတာပတ္တိဖိုလ်၌
 တည်သည်မှာ အမှန်ပေ တည်း၊ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနကထာယ- သစ္စာလေးပါးသိကြောင်း
 ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားနှင့်၊ ဝိနာ- ကင်း၍၊ သာဝကာနံ- အရိယာတပည့်တို့၏၊ အရိယမဂ္ဂါ-
 ဓိဝမော- အရိယမဂ်ကို ရနိုင်ခြင်းသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ပန- ဆိုဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ဣမံ
 ဂါထံ သုတွာတိ ဣဒိ- ဣမံ ဂါထံ သုတွာ-ဟူသော ဤစကားကို၊ သောကဝိနောဒန-
 ဝသေန- သောကကို ပယ်နှုတ်ခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ပဝတ္တိတာယ- ဖြစ်စေအပ်သော၊
 ဂါထာယ- ဂါထာ၏၊ ဝါ- ကို၊ ပဌမံ- သောတာပတ္တိဖိုလ်၌ မတည်မီ နှေးဦးစွာ၊ သုတတ္တာ-
 ကြားနာအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဟိ- မှန်၏၊ သာပိ- နသန္တိ
 ပုတ္တာ-အစရှိသော ထိုဂါထာသည် လည်း၊ အနိစ္စတာကထာ- အနိစ္စတာကို ဖော်ပြသော
 တရားဂါထာပေတည်း၊ ဣတိ ကတွာ- ဤအကြောင်းကြောင့်၊ သစ္စဒေသနာယ-
 သစ္စာလေးဖြာဒေသနာ၏၊ ပရိဝါရဗန္ဓာ ဒဝ- အခြံအရံဖြစ်သော အဖွဲ့ဂါထာဗန္ဓုပေတည်း၊
 ဣတရဂါထာယံ ပန- ဤဂါထာမှ အခြားသော “ယံ ပုဗ္ဗေ”အစရှိသော ယခင်ဂါထာ၌ကား၊
 ဝတ္တဗ္ဗမေဝ- စတုသစ္စဒေသနာဟု အထူးဆိုဖွယ်သည်ပင်၊ နတ္ထိ- မရှိ။။

ဘာဝနာတိ- ကား၊ ပညာဘာဝနာ- ဝိပဿနာပညာဟူသော ဘာဝနာသည်၊
 ဝါ- အရိယမဂ်ပညာကို ဖြစ်ပွားစေသော ဝိပဿနာ ဘာဝနာမည်သည်၊ (နတ္ထိ- မရှိ၊)
 ဟိ- မှန်၏၊ သာ- ထိုပညာဘာဝနာကို၊ ဣဓ- ဘာဝနာနာမ နတ္ထိ-ဟူသော
 ဤစကားရပ်၌၊ အဓိပ္ပေတာ- အလိုရှိအပ်၏၊ တသ္မာတိ- ကား၊ ယသ္မာ- အကြံကြောင့်၊
 ရူပါဒိနံ- ရုပ်အစရှိသော ခန္ဓာတို့ကို၊ အနိစ္စာဒိတော- အနိစ္စရုပ်အစရှိသောအားဖြင့်၊
 အနုပဿနာပိ- အဖန်ဖန် ရှုခြင်းသည်လည်း၊ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာဝ- သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာ
 သာတည်း၊ (သတိပဋ္ဌာန်ကို ဖြစ်ပွားစေသော ဝိပဿနာ ဘာဝနာသာတည်း၊) တသ္မာ-
 ထို့ကြောင့် (ဝေဒိတဗ္ဗာ) တေပီတိ-ကား၊ သန္တတိ မဟာမတ္တပဋ္ဌာစာရာပိ- သန္တတိ အမတ်
 ကြီးနှင့် ပဋ္ဌာစာရာထေရီတို့သည်လည်း၊ (သမတိက္ကန္တာ) ပဉ္စသတေ စောရေတိ- ကား၊
 သတသတစောရပရိဝါရေ- တစ်ရာစီ၊ တစ်ရာစီသော အခြံအရံရှိကုန်သော၊ ပဉ္စစောရေ-

၂၈၄ ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂဋီကာနိဿယ |မဟာသတိပဋ္ဌာန

ငါးယောက်သော ခိုးသားဓားပြကြီးတို့ကို၊ ပဋိပါဠိယာ- အစဉ်အတိုင်း (တစ်ယောက်ပြီး တစ်ယောက်) ပေသေသိ- စေလွှတ်လိုက်ပြီ၊ တေ- ထိုခိုးသား ဓားပြငါးရာတို့သည်၊ အရည်- တောသို့၊ ပဝိသိတွာ- ဝင်ကြကုန်၍၊ ထေရ်- တိဿထေရ်ရဟန်းကို ပရိယေသန္တာ- ရှာမှီးကြကုန်လသော်၊ အနုက္ကမေန- လမ်းခရီးအစဉ်အားဖြင့်၊ ထေရဿ- ထေရ်၏။ သမိပေ- အနီးအရပ်၌၊ သမာဂစ္ဆိသု- ပေါင်းဆုံကြကုန်ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ တေ ဂန္ဓာ။ပ။နိသီဒိသူတိ-ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။။

ဝေဒနံ ဝိက္ခမ္ဘေတွာတိ- ကား၊ ဦးရဋ္ဌိဘေဒပစ္စယံ- ပေါင်းရိုးကွဲခြင်းကျိုးခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ ဒုက္ခဝေဒနံ- ဒုက္ခဝေဒနာကို၊ အမနသိကာရေန- နှလုံးမသွင်းခြင်း အားဖြင့်၊ ဝိနောဒေတွာ- ပယ်ခွာ၍၊ ပီတိပါမောဇ္ဇံ- နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်မှုသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိ- ဖြစ်ပြီ၊ (ကသွာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိ- ဖြစ်သနည်း။) ဝိပ္ပဋိသာရလေသဿပိ- စိတ်နှလုံး မကြည်လင်မှု အရိပ်အမြှောက်မျှ၏သော်မှလည်း၊ အသမ္ဘဝတော- မဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့် (ဥပ္ပဇ္ဇိ- ဖြစ်ပြီ) တေန- ထို့ကြောင့်၊ ပရိသုဒ္ဓံ သီလံ နိဿာယာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဟိ- မှန်၏၊ ထေရဿ- တိဿထေရ်သည်၊ သီလံ- မိမိ၏ သီလကို၊ ပစ္စဝေက္ခတော- ဆင်ခြင်စဉ်၊ ပရိသုဒ္ဓံ- စင်ကြယ်သော၊ သီလံ- သီလကို၊ နိဿာယ- မှီ၍၊ ဥဠာရံ- မြတ်သော၊ ပီတိပါမောဇ္ဇံ- သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ- ဖြစ်လသော် (တနည်း) ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ- ဖြစ်သော၊ ဥဠာရံ- သော၊ ပီတိပါမောဇ္ဇံ- သည်၊ ဦးရဋ္ဌိဘေဒနိတံ- ပေါင်ရိုး ကျိုးခြင်းသည်ဖြစ်စေအပ်သော၊ ဒုက္ခဝေဒနံ- ဒုက္ခဝေဒနာကို၊ ဝိက္ခမ္ဘသိ- ပယ်ခွာပြီ၊ တိယာမရတ္တိန္တိ- တိယာမရတ္တိဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ အစ္စန္တသံယောဂေ- အစ္စန္တသံယောဂ အနက်၌၊ ဥပယောဂဝစနံ- ဒုတိယာဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဓါတည်း၊ တေန- ထိုတိယာမရတ္တိ- ဟူသော သဒ္ဓါဖြင့်၊ အဿ- ထိုတိဿထေရ်၏၊ ဝိပဿနာယံ- ဝိပဿနာ၌၊ အပ္ပမာဒံ စ- မမေ့မလျော့ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပဋိပတ္တိဥဿုက္ကာပနဉ္စ- ဝိပဿနာအကျင့်၌ ကြောင့်ကြစိုက်ထုတ်မှု ဝီရိယကို ဖြစ်စေခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ (အာစရိယော) ဒေသေတိ- ပြတော်မူ၏။။

ပါဒါနီတိ- ကား၊ ပါဒေ- ခြေတို့ကို၊ (ဘိန္နိတွာ) သံယမေဿာမီတိ- ကား၊ သညပေဿာမိ- သိစေအံ့၊ သညတ္တိ- သိစေခြင်းကို၊ ကရိဿာမိ- ပြုအံ့၊ ဣတိ အတ္ထော- တည်း၊ အဋ္ဌိယာမီတိ- ကား၊ ဇိဂ္ဂုတ္တမိ- စက်ဆုပ်၏၊ ဟရာယာမီတိ- ကား၊ လဇ္ဇာမိ- ရှက်၏၊ ဝိပဿိသန္တိ- ကား၊ သမ္ပဿိ- ကောင်းစွာ ရှုပြီ၊ ပစလာယန္တာနန္တိ- ကား၊ ပစလာယိကာနံ- အိပ်ငိုက်နေကြကုန်စဉ်၊ ဝါ- အိပ်ပျော်နေကုန်စဉ်၊ နိဒ္ဒံ- အိပ်ပျော်ခြင်းသို့

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၂၈၅

ဥပဂတာနံ- ကပ်ရောက်နေကြကုန်စဉ်၊ (ဂဟေတွာ ဂစ္ဆတိ) အဂတိန္တိ- ကား၊ အဂေါစရံ- သွားလာကျက်စားနိုင်ရာဌာန မဟုတ်သော (ဆိန္ဒတဋ္ဌဌာနံ) ဝတသမ္ပန္နောတိ- ကား၊ ဓုတဂုဏသမ္ပန္နော- ဓုတင်ဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ဝါ- ကိလေသာတို့ကို ခါတွက်ဖျက်ဆီး တတ်သော အကျင့်ဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ပမာဒန္တိ- ပမာဒဟူသော သဒ္ဓါကို ပစလာယနံ- အိပ်ငိုက်အိပ်ပျော်ခြင်းကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ (ထေရော) အာဟ- ပြီ၊ ဩရုဒ္ဓမာန- သောတိ- ကား၊ ဥပရုဒ္ဓအဓိစိတ္တော- ဖမ်းချုပ်အပ်သော လွန်ကဲသော စိတ်ရှိသော၊ (အဟံ- ငါသည်၊) ပဉ္စရသ္မိန္တိ- ကား၊ သရီရေ- ခန္ဓာကိုယ်၌၊ ဟိ- မှန်၏၊ သရီရံ- ခန္ဓာကိုယ်ကို၊ နှာရူသမ္ပဒ္ဓအဋ္ဌိသဃာဋ္ဌတာယ- အကြောတို့သည် ဖွဲ့စပ်အပ်သော အရိုးအစုအပေါင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣဓ- ဤပဉ္စရသ္မိ ဂဟေတွာန-ဟူသော ပါဠိ၌၊ ပဉ္စရန္တိ- ပဉ္စရ-ဟူ၍၊ (ထေရေ န- ထေရ်ရှင်မြတ်သည်) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ။

ပန- အဖွဲ့တပါးကို ဆိုအံ့၊ ဝီတဝဏ္ဏာယ- ဝါသော အဆင်းရှိသော၊ ပဋ္ဌာကာယ- အလံဖြင့် ကာယံ- ခန္ဓာကိုယ်ကို၊ ပရိဟရဏတော စ- လွှမ်းခြုံတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ မလ္လယုဒ္ဓ စိတ္တကတာယ စ- လက်ဝှေ့ထိုးလိုစိတ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဝီတမလ္လောတိ- ဝီတမလ္လ-ဟူ၍ (ရွှေဝါရောင်လက်ဝှေ့သမားဟူ၍၊) ပညာတော- ထင်ရှားသော လက်ဝှေ့သမားသည်၊ ပဗ္ဗဇိတွာ- ရဟန်းပြု၍၊ ဝီတမလ္လ- တ္တေရော နာမ- ဝီတမလ္လထေရ်မည်၏ဟူ၍၊ ဇာတော- (ဘူတပုဗ္ဗဂတိကနည်းအားဖြင့် ခေါ်ဝေါ်စရာ)ဖြစ်လာပြီ၊ တီသု ရဇ္ဇေသုတိ- ကား၊ ပဏ္ဍုစောဠဂေါဠရဇ္ဇေသု- ပဏ္ဍုတိုင်း ပြည်၊ စောဠတိုင်းပြည်၊ ဂေါဠတိုင်းပြည်တို့၌၊ (ပဋ္ဌာကံ ဂဟေတွာ) သဗ္ဗမလ္လာ- အားလုံးသော လက်ဝှေ့သမားတို့သည်၊ သီဟဠဒီပေ- သီဟိုဠ်ကျွန်း၌၊ သက္ကာရသမ္မာနံ- ဆုလာဘ်တို့ဖြင့် ကောင်းစွာပြုစု မြတ်နိုးမှုကို လဘန္တိ- ရကုန်၏၊ ဣတိ- ဤသို့ကြားသိ၍၊ တမ္ပပဏ္ဍိဒီပံ- သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ အာဂမ္မ- လာ၍၊ (ရာဇာနံ ပဿိတွာ) တံ ယေဝ အကိုသံ ကတွာတိ- ကား၊ ရူပါဒယော- ရုပ်အစရှိသည်တို့သည်၊ မမာ- ငါ၏ ဥစ္စာတို့တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ န ဂဟေတဗ္ဗာ- မမှတ်ယူထိုက်ကုန်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ နတုမာကဝဂ္ဂေန- ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ်၊ နတုမာကဝဂ်ဖြင့် ပကာသိတံ- ထင်ရှားပြအပ်သော၊ အတ္ထံ- အနက်ကို အတ္တနော- မိမိ၏၊ စိတ္တမတ္တဟတ္ထိနော- စိတ်တည်းဟူသော မုန်ယစ်သော ဆင်၏၊ အကိုသံ- ချွန်းချပ်ကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ ပါဒေသု အဝဟန္တေသုတိ- ကား၊ အတိဝေလံ- အလွန်အချိန်ကြာမြင့်စွာ၊ စင်္ဂမနေန- လူးလာခေါက်ပြန် စကြိုသွားခြင်းကြောင့်၊ (ပါဒေသု- ခြေထောက်တို့သည်) အက္ကမိတုံ- နင်းလျှောက်ခြင်းငှာ၊ အသမတ္တေသု-

မစွမ်းနိုင်ကုန်လသော၊ ဇဏ္ဍကေဟိ- ပဆစ်ဒူးဝန်းတို့ဖြင့်၊ စင်္ကမတိ- စင်္ကြံလျှောက်လှမ်း၏။ (ကိန္တိ- အဘယ်သို့ နှလုံးသွင်း၍၊ စင်္ကမတိ- စင်္ကြံလျှောက်လှမ်းသနည်းဟူမူ) နိသိန္ဓေ- ထိုင်နေလသော၊ နိဒ္ဒါယ- အိပ်ခြင်း၏။ အဝသရော- အခွင့်အလမ်းသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။ (ဣတိ- ဤသို့နှလုံးသွင်း၍၊ စင်္ကမတိ- ၏။)။

ဗျာကရိတ္တတိ- ကား၊ အတ္တနော- မိမိ၏။ ဝီရိယာရမ္ဘဿ- ဝီရိယကို အားထုတ်ခြင်း၏။ ဝါ- အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယ၏။ သဖလတာပဝေဒနမုခေန- အကျိုးရှိသည်အဖြစ်ကို လျှောက်ထားမြှောက်ကြားခြင်းကို အဦးအစပဓာနပြုသောအားဖြင့်၊ သဗြဟ္မစာရိနံ- သီတင်းသုံးဖော်သံဃာတော်တို့ကို၊ တတ္ထ- ထိုဝိပဿနာတရားပွားများ အားထုတ်ခြင်း၌၊ ဥဿာဟံ- အားထုတ်မှု ဝီရိယကို၊ ဇနေန္တော- ဖြစ်စေလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အညံ- အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ ဗျာကရိတ္တ- ထုတ်ဖော်လျှောက်ထား၍ (ဣမံ ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ) ဘာသိတန္တိ- ကား၊ ဝစနံ- စကားတော်တည်း၊ ပန- မေးဖွယ်ကား၊ တံ- ထိုစကားတော်သည်၊ ကဿ- အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ (ဝစနံ- စကားပါနည်း) ဣတိ- ဤသို့မေးဖွယ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿ သဗ္ဗလောကဂ္ဂဝါဒီနောတိ- ဟူ၍ (ထေရော) အာဟ- ပြီ၊ နတုမ္မာ- ကန္တိ အာဒိ- န တုမ္မာကံ- အစရှိသော စကားတော်သည်၊ တဿ- ထိုစကားတော်၏။ ပဝတ္တိအာကာရဒဿနံ- ဖြစ်ပုံ ဟောကြားပုံ အခြင်းအရာကို ပြသော စကားတော်တည်း၊ မေ- ငါ၏။ သင်္ခါရာနံ- သင်္ခါရတရားတို့၏။ တယံဒိ အစ္စန္တူပသမကာရဏံ- ထိုစင်စစ်ဧကန်ချုပ်ငြိမ်းခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည်၊ (သုခေါ- သန္တိသုခအစစ်ပေတည်း) ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အနိစ္စာဝတာတိဂါတံ- အနိစ္စာဝတ-အစရှိသော ဂါထာကို၊ (ထေရော- ထေရ်ရှင်မြတ်သည်။) အာဟရိ- ဥဒါန်းအနေ ကျူးရင့်ပေသတည်း။

တေန- ထိုဂါထာဖြင့် (ဒဿေတိ- ၌စပ်) အဟံ- ငါသည်၊ ဣဒါနိ- အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ သင်္ခါရာနံ- သင်္ခါရတရားတို့၏။ ခဏေ ခဏေ- ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း၌၊ ဘင်္ဂသင်္ခါတဿ- ပျက်စီးခြင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ ရောဂဿ- နှိပ်စက်တတ်သော အနာရောဂါ၏။ အဘာဝေန- မရှိခြင်းကြောင့်၊ အရောဂေါ- ပျက်စီးမှု မရှိသော နိဗ္ဗာန်သည်၊ နိဗ္ဗတော- ငြိမ်းအေး၏။ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ (ထေရော) ဒဿေတိ- ၏။ အဿာတိ- ကား၊ သက္ကဿ- သိကြားမင်း၏။ ဥပပတ္တိတိ- ကား၊ ဒေဝူပပတ္တိ- သိကြားနတ်အဖြစ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေတည်နေကပ်ရောက်ခြင်းသည်၊ ပုန- နောက်ထပ်တဖန်၊ ပါကတိကာဇေ- နဂိုမူလပကတိ သိကြားအဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်မြဲဖြစ်သည်သာလျှင်၊ အဟောသိ-

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၂၈၇

ဖြစ်ပြီ (ကသွာ- နည်းဟူမူ)။ သက္ကဘာဝေနော- သိကြားမင်း အဖြစ်ဖြင့် ပင်လျှင်၊
 ဥပပန္နတ္တာ- ပဋိသန္ဓေတည်နေကပ်ရောက်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ သုဗြဟ္မာတိ- ကား၊
 ဧဝံနာမော- ဤသို့ သုဗြဟ္မာအမည်ရှိသော (ဒေဝပုတ္တော) အစ္ဆရာနံ- သူ၏
 အခြွေအရံနတ်သမီးတို့၏။ နိရယူပပတ္တိ- ငရဲ၌ဖြစ်နေခြင်းကို ဒိသွာ- မြင်ပြီး၍၊ တတော-
 ထိုမြင်ပြီးရာအခါမှ၊ ပဘုတိ- အစပြု၍၊ သတတံ- အမြဲမပြတ်၊ ပဝတ္တမာနံ- ဖြစ်နေသော၊
 အတ္တနော- မိမိ၏၊ စိတ္တုတြာသံ- စိတ်၏ ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်ခြင်းကို၊ သန္ဓာယ-
 ရည်ရွယ်၍၊ နိစ္စံ ဥတြတ္ထမိဒံ စိတ္တန္တိ- နိစ္စံ ဥတြတ္ထမိဒံ စိတ္တံ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝန္တိ-
 မြတ်စွာဘုရားကို) အာဟ- လျှောက်ပြီ။။

တတ္ထ- ထို နိစ္စံ ဥတြတ္ထမိဒံ စိတ္တံ-ဟူသောဂါထာ၌၊ ဥတြတ္ထန္တိ- ကား၊ (ဣဒံ စိတ္တံ-
 ဤတပည့်တော်၏ စိတ်သည်။) သန္တဿံ- လွန်စွာ ထိတ်လန့်နေပါ၏။ ဘီတံ- ကြောက်ရွံ့
 နေပါ၏။ ဥဗ္ဗိဂ္ဂန္တိ- ကား၊ သံဝိဂ္ဂံ- ထိတ်လန့်နေပါ၏။ ဝါ- တနည်းကား၊ ဥတြတ္ထန္တိ-
 ကား၊ သံဝိဂ္ဂံ- ထိတ်လန့်နေပါ၏။ ဥဗ္ဗိဂ္ဂန္တိ- ကား၊ ဘယဝသေန- ကြောက်ခြင်း၏ အစွမ်း
 ကြောင့်၊ နိဿယေန- စိတ်၏ မှီရာရပ်နှင့်၊ သဟ- တကွ (ဣဒံ စိတ္တံ- သည်)၊ သဗ္ဗလိတံ-
 လွန်စွာ တုန်လှုပ်နေပါ၏။ အနုပ္ပန္နေသုတိ- ကား၊ အနာဂတေသု- မရောက်လာသေးကုန်
 သော၊ ကိစ္ဆေသုတိ- ကား၊ တေသု တေသု ဣတိ ကတ္တဗ္ဗေသု- ထိုထိုသို့သော ဤသို့
 ဤပုံပြုလုပ်ဖွယ် ကိစ္စတို့ကြောင့်၊ ဝါ- အခြားတစ်မျိုးသော၊ ကိစ္ဆေသုတိ- ကိစ္ဆေသု-
 ဟူသော၊ ပါဌော- ပါဌ်သည် (အတ္တိ- ရှိသေး၏။) ဒုက္ခေသု- ဒုက္ခတို့ကြောင့်၊ ဣတိ-
 ဤကား၊ အတ္ထော- ကိစ္ဆေသုပါဌ်၏ အနက်တည်း။ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတံ- ဤကိစ္ဆေသု
 (ကိစ္ဆေသု) အစရှိသော ပါဌ်တို့၌ရှိသော “သု”ဝိဘတ်သည်၊ နိမိတ္တတ္ထေ- နိမိတ်အနက်၌
 (ဝိဟိတံ- စီရင်အပ်သော) ဘုမ္မံ- သတ္တမိဝိဘတ်တည်း။ ဘာဝိဒုက္ခနိမိတ္တံ- ဖြစ်လတ္တံ့သော
 ဒုက္ခဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ (ဣဒံစိတ္တံ- သည်၊ နိစ္စံ- အမြဲ၊ ဥတြတ္ထံ- ကြောက်ရွံ့
 နေပါ၏။) ဣတိ- ကား၊ အတ္ထော- တည်း။ ဥပ္ပတိတေသုတိ- ကား၊ ဥပ္ပန္နေသု- ဖြစ်ခဲ့ပြီး
 ကုန်သော၊ ကိစ္ဆေသု- ကိစ္စတို့ကြောင့်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ- အနက်ယောဇနာ
 ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) (ဧတံ- ဤဥပ္ပတိတေသု-ဟူသော စကားကို) တဒါ- သုဗြဟ္မ
 နတ်သားလျှောက်ထားရာ ထိုအခါ၌၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ပရိပါရဿ- အခြံအရံ
 နတ်သမီး ငါးရာ၏၊ ဥပ္ပန္နံ- ဖြစ်နေသော၊ ဒုက္ခံ- ငရဲဒုက္ခကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊
 ဝဒတိ- လျှောက်ထား၏။။

ဗောဇ္ဈာတိ- ဗောဇ္ဈာ-ဟူသည်ကား၊ ဗောဓိတော- သစ္စာလေးပါးကို သိတတ်သော အရိယမဂ်ကို၊ အရိယမဂ္ဂတော- အရိယမဂ်ကို (အညတြ- ကြဉ်၍)၊ ကုတိ အတ္ထော- တည်း၊ စ- ဆက်ဦးအံ၊ (ဧတံ- ဤဗောဇ္ဈာ-ဟူသော သဒ္ဓါသည်) အညတြာတိပဒံ- အညတြ-ဟူသော ပုဒ်ကို၊ အပေက္ခိတ္တာ- ငဲ့၍၊ နိဿတ္တဝစနံ- ပဉ္စမိဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဓါသည်၊ (ဟောတိ) ဗောဓိ- အရိယမဂ်ကို၊ ဌပေတွာ- ခြွင်းချန်ထား၍၊ ကုတိအတ္ထော၊ သေသေသုပိ- ကြွင်းသော “တပသာ” အစရှိသော ပုဒ်တို့၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော- ဒုတိယာကံအနက်၌ ပဉ္စမိဝိဘတ်စီရင်ခြင်းဟူသော ဤနည်းပင်တည်း၊ တပသာတိ- ကား၊ တပေါကမ္မတော- ခြိုးခြံစွာ ကျင့်ကြံခြင်း အကျင့်ကို၊ (အညတြ- ၍)၊ တေန- ထိုတပသာ-ဟူသော သဒ္ဓါဖြင့်၊ မဂ္ဂါမိဿ- မဂ်ကို ရခြင်း၏၊ ဥပါယဘူတံ- အကြောင်း ဖြစ်သော၊ သလ္လေခပဋိပဒံ- ကိလေသာတို့ကို ခြစ်ခွာ ပယ်ရှားကြောင်း ခြိုးခြံခြံခြံ ကျင့်ကြံခြင်းဟူသော ဓုတင်စသော အကျင့်ကို (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏၊ ကုန္တိယသံဝရာတိ- ကား၊ မနစ္ဆဋ္ဌာနံ- မနိန္ဒြေ-ဟူသော ခြောက်ပါးမြောက်ရှိ ကုန်သော၊ ကုန္တိယာနံ- ကုန္တိတို့ကို၊ သံဝရဏတော- စောင့်စည်းမှု သီလကို (အညတြ- ကြဉ်ဖယ်ထား၍)။

ဧတေန- ဤကုန္တိယသံဝရာ-ဟူသော ပါဌ်ဖြင့်၊ သတိသံဝရသီသေန- သတိ- တည်းဟူသော စောင့်စည်းကြောင်းတရားကို အဦးပဓာနပြုသောအားဖြင့်၊ သဗ္ဗမ္မိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ သံဝရသီလံ- စောင့်စည်းကြောင်း သီလကို၊ ဝါ- သီလ စောင့်ထိန်းမှုကို၊ (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏၊ ဝါ- တနည်းကား၊ (ဧတေန- ဤကုန္တိယသံဝရာ-ဟူသော ပါဌ်ဖြင့်) လက္ခဏဟာရနယေန- လက္ခဏဟာရနေတ္ထိနည်း ဖြင့်၊ သဗ္ဗမ္မိ- သော၊ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလံ- ကို၊ (ဘဂဝါ) ဒဿေတိ- ၏၊ သဗ္ဗနိဿဂ္ဂါတိ- ကား၊ သဗ္ဗဿာပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်သော ကိလေသာကို၊ နိဿဇ္ဇနတော- စွန့်လွှတ် ပယ်ရှားရာ နိဗ္ဗာန်ကို၊ သဗ္ဗကိလေသပ္ပ- ဟာနတော- အားလုံးသော ကိလေသာတို့ကို ပယ်သတ်ရာနိဗ္ဗာန်ကို (အညတြ- ၍)၊ ဟိ- ထိုသဗ္ဗကိလေသပ္ပဟာနတော- ဟူသော စကားမှန်၏၊ ကိလေသေသု- အားလုံးသော ကိလေသာတို့ကို၊ နိဿဋ္ဌေသု- စွန့်လွှတ်အပ် ပြီးကုန်လသော်၊ ကမ္မဝဋ္ဋေ- ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံဟူသော ကမ္မဝဋ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝိပါကဝဋ္ဋေ- ဝိညာဏ်နာမ်ရုပ် အစရှိသော ဝိပါကဝဋ်သည်လည်းကောင်း၊ နိဿဋ္ဌမေဝ- စွန့်အပ်ပြီးသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ- ၏၊ ကုတိ- သို့ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) သောတ္ထိန္တိ- ကား၊ ခေမံ- ဘေးကုန်ခြင်းကို အနုပဒ္ဒဝတံ- ပူးကပ်နှိပ်စက်တတ်သော ဘေးမရှိသည်အဖြစ်ကို (န ပဿာမိ)။

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၂၈၉

(ယော- အကြင်တရားသဘောသည်။) နိဗ္ဗာန- ဆုံးဖြတ်ခြင်းအားဖြင့် နိဗ္ဗာန်- နိဗ္ဗာန်သို့ ဉာဏ် ကမတိ- သွားတတ်၏။ ဣတိ- ထိုသို့ဆုံးဖြတ်ခြင်းအားဖြင့် နိဗ္ဗာန်သို့ သွားတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (အရိယမဂ္ဂေါ- အရိယမဂ်တည်းဟူသော၊) သော- ထိုတရားသဘောသည်၊ ဉာဏ်- ဉာဏ်မည်၏။) ဝါ- တနည်းကား၊ ဧတေန- ဤတရားသဘောဖြင့်၊ တံ- ထိုနိဗ္ဗာန်ကို၊ ဉာဏ် ပဋိဝိဇ္ဈိယတိ- ထိုးထွင်းသိအပ်၏။ ဣတိ- ထိုသို့ နိဗ္ဗာန်ကို ထိုးထွင်းသိအပ်ကြောင်းတရား၏အဖြစ်ကြောင့်၊ [တနည်း - ဧတေန- ဤတရားသဘောသည်၊ တံ- ထိုနိဗ္ဗာန်ကို၊ ဉာဏ် ပဋိဝိဇ္ဈိယတိ- ထိုးထွင်း သိအပ်၏။ ဣတိ- ထိုသို့နိဗ္ဗာန်ကို ထိုးထွင်းသိတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်။ ဤသို့ အနက်ပေးလျှင် အဓိပ္ပာယ်တရားတည်း။] အရိယမဂ္ဂေါ- သော၊ သော-ထိုတရား သဘောသည်၊ ဉာဏ်- ဉာဏ်မည်၏။ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည် အဖြစ်ကြောင့် ဉာဏော။ပ။မဂ္ဂေါတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ တဏှာဝါနိဝိရတိတတ္ထာတိ- ကား၊ (နိဗ္ဗာနဿ- နိဗ္ဗာန်၏။ ဝါ- သည်) တဏှာသင်္ခါတ ဝါနိဝိရတိတတ္ထာ- တဏှာဟု ဆိုအပ်သော ချုပ်စပ်တတ်သော အကုသိုလ်မှ ကင်းရှင်းဆိတ်သုန်းသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ တဏှာ- တဏှာကို ခန္ဓေဟိ- ရှေးရှေးခန္ဓာတို့နှင့် တကွ၊ ခန္ဓစ- နောက်နောက် ခန္ဓာကိုလည်းကောင်း၊ ကမ္မနာ- အကြောင်းကံနှင့်တကွ၊ ဖလံ- အကျိုးတရားကိုလည်း ကောင်း၊ သတ္တေဟိ- သတ္တဝါတို့နှင့် တကွ၊ ဒုက္ခစ- ဒုက္ခကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနတိ သံသိဗ္ဗတိ- ချုပ်စပ်တတ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝါနန္တိ- ဝါနမည်၏ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏။

ဧတ္ထ- ဤနိဗ္ဗာန်၌၊ တယံဝိ ဝါနံ- ထိုချုပ်စပ်တတ်သော တဏှာသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ဣတိ- ထိုတဏှာမရှိရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ နိဗ္ဗာနံ- နိဗ္ဗာနမည်၏။ ဝါ- တနည်း၊ ဧတသ္မိ- ထိုနိဗ္ဗာန်ကို၊ အဓိဂတေ- ရအပ် သိအပ်လသော်၊ ပုဂ္ဂလဿ- ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝါ- ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ တယံဝိ ဝါနံ- သည်၊ နတ္ထိ- မရှိတော့၊ ဣတိ- ထိုသို့ပုဂ္ဂိုလ်၏ တဏှာမရှိကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အသင်္ခိတာ- အဝိဇ္ဇာကံအစရှိသော အကြောင်းတရားတို့ ပေါင်းဆုံ၍ စီမံပြုလုပ်အပ်သည်မဟုတ်သော၊ ဓာတု- သတ္တဇီဝမဟုတ်သော ဓာတ်သဘောသည်၊ နိဗ္ဗာနံ- နိဗ္ဗာန်မည်၏။ ပရပုစ္ဆယေန- သူတပါးတည်းဟူသော ယုံကြည်အားကိုးထိုက်သူ နှင့်၊ ဝိနာ- ကင်း၍ (တနည်း- ပရပုစ္ဆယေန ဝိနာ- သူတပါးကို အားကိုးအားထားပြု စရာမလိုဘဲ မိမိကိုယ်တိုင်ပင်) ပစ္စက္ခကရဏံ- လက်တွေ့ မျက်မြင်ပြုခြင်းသည်၊ သစ္စိကိရိယာ- သစ္စိကိရိယာမည်၏။ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ် ကြောင့်၊ အတ္တပစ္စက္ခတာယာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ဝိသုဒ္ဓိယာတိ (ဧတ္ထ)- ဝိသုဒ္ဓိယာ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိယာ- စိတ်၏ စင်ကြယ်ခြင်းကို၊ အဓိပ္ပေတတ္တာ- အလိုရှိအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧတ္ထ- ဤသတ္တာနံ ဝိသုဒ္ဓိယာ-ဟူသောပါဠိတော်၌၊ ဝိသုဒ္ဓိဂ္ဂဟဏေနေဝ- ဝိသုဒ္ဓိကို ယူလိုက်ခြင်းဖြင့် သာလျှင်၊ သောကသမတိက္ကမာဒယောပိ- သောကသမတိက္ကမအစရှိသည်တို့ကိုလည်း၊ ဂဟိတာ ဧဝ- ယူအပ်ပြီးကုန်သည်သာလျှင်၊ ဟောန္တိ နန- ဖြစ်ကုန်သည်မဟုတ်ပါလော၊ တေ- ထိုသောကသမတိက္ကမ-အစရှိသည်တို့ကို၊ ပုန- နောက်ထပ်တဖန်၊ ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ဂဟိတာ- ယူအပ်ပါကုန်သနည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အနုယောဂံ- မေးစိစစ်ခြင်းကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ တတ္ထ ကိဉ္ဇာပီတိ အာဒိ- တတ္ထ ကိဉ္ဇာပိ- အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ သာသနယုတ္တိကောဝိဒေတိ- ကား၊ သစ္စပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒီလက္ခဏာယံ- သစ္စလေးပါးတရား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရား အစရှိသည်၏ အမှတ်အသားလက္ခဏာရှိသော၊ ဓမ္မနီတိယံ- တရားနည်းဥပဒေ၌၊ ဆေကေ- ကျွမ်းကျင်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို (ဌပေတွာ- ချန်ထား၍) တံတံ အတ္ထံ ဉာပေတီတိ- ကား၊ ယေယေ ဗောဓနေယျ ပုဂ္ဂလာ- အကြင် အကြင်သစ္စလေးပါးတရားကို သိစေထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ် (ဝါ- ကျွတ်ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်)တို့ကို သင်္ခေပဝိတ္ထာရာဒိဝသေန- အကျဉ်းအကျယ် အစရှိသည်တို့အနေအားဖြင့်၊ ယထာ ယထာ- အကြင် အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဗောဓေတဗ္ဗာ- သိစေထိုက် (ဟောကြားထိုက်)ကုန်၏၊ အတ္တနော- ကိုယ်တော်မြတ်၏၊ ဒေသနာဝိလာသေန- ဒေသနာတော်ကို တင့်တယ်ကွန်မြူးစေနိုင်သော သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်ဖြင့်၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ တေ တေ (ဗောဓနေယျပုဂ္ဂလာ)- ထိုထို သစ္စလေးပါးတရားတို့ကို သိစေထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ တထာ တထာ- ထိုထိုအခြင်း အရာအားဖြင့် ဗောဓေန္တော- သိစေတော်မူလျက်၊ ဝါ- သိအောင်ဟောကြားတော်မူလျက်၊ တံ တံ အတ္ထံ- ထိုထိုအနက် သဘောကို၊ ဉာပေတိ- သိစေတော်မူ၏။

တံ တံ ပါကဋံ ကတွာ ဒဿေန္တောတိ- ကား၊ အတ္ထာပတ္တိ- အနက်အဓိပ္ပါယ် သက်ရောက်ခြင်းမျှကို အဂဏေန္တော- ရေတွက်တော်မမူဘဲ (အနက်အဓိပ္ပါယ်သက်ရောက်ရုံ မျှသာ ဟောကြားမှုပြုတော်မမူဘဲ) တံ တံ အတ္ထံ- ထိုထိုအနက်သဘောကို၊ ပါကဋံ- ထင်ရှားသည်ကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလျက်၊ ဟိ- မှန်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အတ္ထာပတ္တိဉာပကာဒိသာဓနီယဝစနော- အနက်အဓိပ္ပါယ်သက် ရောက်ရုံမျှကိုသာ သိစေတော်မူသည်အဖြစ်အစရှိသည်ကိုသာ ပြီးစီးစေသော တရား

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၂၉၁

ဒေသနာတော်ကို ဟောကြားတော်မူသည်။ န- မဟုတ်၊ ဣတိ- ဤသို့ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) သံဝတ္တတီတိ- ကား၊ ဇာယတိ- ဖြစ်၏၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ အနတိက္ကန္တသောကပရိဒေဝဿ- မလွန်မြောက်သော သောကပရိဒေဝရှိသော သူ၏ (သူမှာ) ကဒါမိ- တစ်ခါတရံမျှ၊ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ- စိတ်စင်ကြယ်ခြင်းသည်၊ န အတ္ထိ- မရှိနိုင်၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) သောကပရိဒေဝဿမတိက္ကမနမုခေနေဝ- သောက ပရိဒေဝတို့ကို လွန်မြောက်ခြင်းကို အဦးအစ (မျက်နှာဝ) ပြုခြင်းဖြင့်သာလျှင်၊ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိယာ- ၏၊ ဣဇ္ဈနတော- ပြီးစီးသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့် သောက။ ပ။ ဟောတီတိ- ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ပန- အဖို့တပါးကို ဆိုအံ့၊ ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ ဒေါမနဿပစ္စယေဟိ- ဒေါမနဿ၏ အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဒုက္ခဓမ္မဟိ- ကာယိကဒုက္ခတရားတို့သည်၊ ဖုဋ္ဌံ- တွေ့ထိနှိပ်စက်ခံရသော၊ ပုထုဇ္ဇနံ- ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ သောကာဒယော- ပူဆွေး ဝမ်းနည်းခြင်းအစရှိသည်တို့သည်၊ အဘိဘဝန္တိ- ဖိစီးနှိပ်စက်ကုန်၏၊ စ- သို့သော်လည်း၊ တေသု- ထိုဒေါမနဿပစ္စယဒုက္ခဓမ္မတို့ကို၊ ပရိညာတေသု- ပိုင်းခြားသိအပ်ပြီးကုန်လ သော်၊ တေ- ထိုသောကအစရှိသည်တို့သည်၊ န ဟောန္တိ- မဖြစ်တော့ကုန်၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့် သောက။ ပ။ အတ္တင်္ဂမေနာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဉာယဿာတိ- ကား၊ အဂ္ဂမဂ္ဂဿစ- အရဟတ္တမဂ်ကိုလည်းကောင်း၊ တတိယမဂ္ဂဿစ- သုံးခုမြောက် အနာဂါမိမဂ်ကိုလည်းကောင်း၊ (အဓိဂမေန- ရခြင်းကြောင့်) ဟိ- မှန်၏၊ တဒဓိဂမေန- ထိုအရဟတ္တမဂ်၊ (အနာဂါမိမဂ်)ကို ထိုးထွင်းမြင်သိရရှိခြင်းကြောင့်၊ ယထာက္ကမံ- အစဉ် အတိုင်း၊ ဒုက္ခဒေါမနဿာနံ- ဒုက္ခ ဒေါမနဿ (ကိုယ်ဆင်းရဲမှု၊ စိတ်ဆင်းရဲမှု)တို့၏၊ အတ္တင်္ဂမော- ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)။

သစ္စိကိရိယာဘိသမယသဟဘာဝီ- နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းတည်းဟူသော အဘိသမယ (ထိုးထွင်းသိခြင်း)နှင့် အတူတကွဖြစ်လေ့ရှိသော၊ ဣတရာဘိသမယောပိ- သစ္စိကိရိယာဘိသမယမှ တပါးသော အရဟတ္တမဂ် (အနာဂါမိမဂ်)ကို ထိုးထွင်းသိခြင်း ဟူသော ဉာယာဘိသမယ (ဘာဝနာဘိသမယ) သည်လည်း၊ ဝါ- ကိုလည်း၊ တဒဝိနာ- ဘာဝတော- ထိုသစ္စိကိရိယာဘိသမယနှင့် မကင်းဘဲဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ သစ္စိကိရိယာ- ဘိသမယဟေတုကောဝိယ- သစ္စိကိရိယာဘိသမယဟူသော အကြောင်းရှိသကဲ့သို့၊ (သစ္စိကိရိယာဘိသမယကြောင့်ဖြစ်သကဲ့သို့) (အာစရိယေန) ဝုတ္တော- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊

ဝါ- တနည်းကား၊ ဉာယသာဓိဂမော နိဗ္ဗာနဿ သစ္စိကိရိယာယာတိ- ယာယ-ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့် ဖလဉာဏေန- ဖိုလ်ဉာဏ်ဖြင့် ပစ္စက္ခကရဏံ- နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းကို သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ နိဗ္ဗာနဿ ကိစ္ဆိကိရိယာယာတိ ဧတံစ- နိဗ္ဗာနဿ သစ္စိကိရိယာယ- ဟူသော ဤသဒ္ဒါကိုလည်း၊ သမ္ပဒါနဝစနံ- သမ္ပဒါနိဝိဘတ် ရှိ၏ဟူ၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ရမည် (ဤနောက်နည်းအလို “သစ္စိကိရိယာယ” ပုဒ်ကို ပဌမနည်း ကဲ့သို့ “မျက်မှောက်ပြုခြင်းကြောင့်” ဟု ဟိတ်အနက် မပေးရ၊ “မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ” ဟု တဒတ္တသမ္ပဒါနိအနက်ပေးရမည်။)

ဝဏ္ဏဘဏနန္တိ- ဝဏ္ဏဘဏနံ-ဟူသည်ကား၊ ပသံသာဝစနံ- ချီးမွမ်းဖွယ်ဂုဏ်ကို ပြောဆိုကြောင်း စကားတည်း၊ တယံဒိ- ထိုဂုဏ်ကို ပြောဆိုကြောင်းစကားကို၊ ဣဓေဝ- ဤသုတ်၌သာလျှင်၊ န ဘဏိတံ- ဟောတော်မူအပ်သည်မဟုတ်သေး၊ အထ ခေါ- အဟုတ်သော်ကား၊ အညတ္တာပိ- အခြားသော သုတ်တို့၌လည်း၊ ဘဏိတံ- ဟောတော်မူ အပ်သည် (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) သတ္ထု- မြတ်စွာဘုရား၏၊ အာစိဏ္ဏမေဝ- အလေ့အကျက် စကားတော်သည်သာလျှင်၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတ္တာ) ယထေဝ ဟိတိ အာဒိ- ယထေဝ ဟိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ တတ္ထ- ထို ယထေဝ ဟိ-အစရှိသော စကားရပ်၌ (အတ္ထော- အနက်ကို ဧဝံ- ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သော နည်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိသင့်၏။) အာဒိမိ- အစပိုင်း၌၊ ကလျာဏံ- ကောင်းသော တရားတော်တည်း၊ ဝါ- တနည်း၊ ဧတဿ- ဤတရားတော်၏၊ ကလျာဏံ- ကောင်းသော၊ အာဒိ- အစပိုင်းသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏။) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အာဒိကလျာဏံ- အာဒိကလျာဏမည်၏၊ သေသပဒဒ္ဒယေ ပိ- ကြွင်းသော မဇ္ဈေကလျာဏံ၊ ပရိယောသာနကလျာဏံ-ဟူသော ပုဒ်နှစ်ပါးအပေါင်း၌လည်း၊ ဧသေဝနယော- ဤနည်းပင်တည်း၊ အတ္ထသမ္ပတ္တိယာ- အနက်အကျိုးနှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊ သာတ္ထိ- သာတ္ထဖြစ်သော၊ ဗျဉ္ဇနသမ္ပတ္တိယာ- သဒ္ဓါနှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊ သဗျဉ္ဇနံ- သဗျဉ္ဇနဖြစ် သော (ဓမ္မံ ဒေသေတိ)။

သီလာဒိပဉ္စမ္မက္ခန္ဓပရိပူရိတော- သီလအစရှိသော ငါးပါးသော တရားအစုတို့၏ ပြည့်စုံလောက်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥပနေတဗ္ဗဿ- ဆောင်ယူဖြည့်စွက်ဖွယ်အနက်၏၊ အဘာဝတော စ- မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ ကေဝလပရိပူရိဏ္ဏံ- အားလုံးစုံပြည့်စုံသော၊ နိရုပတ္တိလေသတော- ညစ်နွမ်းကြောင်းကိလေသာအပြစ် ဒေါသမရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အပနေတဗ္ဗဿ- ပယ်ထုတ်ဖွယ်အနက်၏၊ အဘာဝတော စ- လည်း၊ ပရိသုဒ္ဓိ-

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၂၉၃

ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်သန့်ရှင်းသော၊ သေဋ္ဌစရိယဘာဝတော- မြတ်သော အကျင့်၏ အဖြစ်ကြောင့် သာသနဗြဟ္မစရိယဉ္စ- ပရိယတ္တိ၊ ပဋိပတ္တိသာသနာဟူသော မြတ်သော အကျင့်ကိုလည်းကောင်း၊ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဉ္စ- အရိယမဂ်တည်းဟူသော မြတ်သော အကျင့်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝေါ- သင်တို့အား၊ ပကာသေသာမိ- ထင်ရှားဟောပြတော်မူအံ့၊ ဣတိ- ဤကား (အတ္ထော- တည်း) အယံ- ဤသည်ကား၊ ဧတ္ထ- ဤသုတ်အဖွင့်ဋီကာ၌၊ သင်္ခေပေါ- အကျဉ်းချုပ်အနက်တည်း၊ ဝိတ္ထာရောပန- အကျယ်တဝင့်အနက်အဖွင့်ကို ကား၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ- ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏။။

အရိယဝံသာတိ- ကား၊ အရိယာနံ- အရိယာသူတော်ကောင်းဖြစ်တော်မူကြကုန် သော၊ ဗုဒ္ဓါဒိနံ- ဘုရားအစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့၏၊ ဝံသာ ပဝေဏီယော- အဆက်အနွယ် ဖြစ်သော တရားတို့ကို အဂ္ဂညာတိ- ကား၊ အဂ္ဂါတိ- မြတ်သော အနွယ်တို့ဟူ၍၊ ဇနိတဗ္ဗာ- သိထိုက်ကုန်၏၊ (ကသွာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း) သဗ္ဗဝံသေဟိ- အားလုံးသော အနွယ်တို့ထက်၊ သေဋ္ဌဘာဝတော- မြတ်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ရတ္တညာတိ- ကား၊ စိရရတ္တာတိ- ကြာမြင့်စွာသော နေ့ညဉ့်ကာလရှိသော အနွယ်တို့ဟူ၍၊ ဇနိတဗ္ဗာ- ကုန်၏၊ ဝံသညာတိ- ကား၊ ဗုဒ္ဓါဒိနံ- ဘုရားအစရှိသော သူတော်ကောင်းတို့၏၊ ဝံသာတိ- အဆက်အနွယ် တရားတို့ဟူ၍၊ ဇနိတဗ္ဗာ- ၏၊ ပေါရာဏာတိ- ကား၊ အနုဓနာတနတ္တာ- ယခုကာလ၌ ဖြစ်သည်မဟုတ်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုရာတနာ- ရှေးကာလတုန်းက ဖြစ်ကုန်၏၊ အသံကိဏ္ဍာတိ- ကား၊ အဝိကိဏ္ဍာ အနုပနီတာ- မပယ်စွန့်အပ်ကုန်၊ အသံကိဏ္ဍာပုဗ္ဗာတိ- ကား၊ ဣမေဟိ- ဤအနွယ်တို့ဖြင့်၊ ကိံ- အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊

ဣတိ- ဤသို့၊ အရိယေဟိ- အရိယာသူတော်ကောင်းတို့သည်၊ န အပနီတပုဗ္ဗာ- မပယ်စွန့်အပ်ဖူးကုန်။

န သင်္ကီယန္တိတိ- ကား၊ ဣဒါနိပိ- ယခုအခါ၌လည်း၊ တေဟိ- ထိုအရိယာသူတော် ကောင်းတို့သည်၊ န အပနီယန္တိ- မပယ်စွန့်အပ်ကုန်၊ န သင်္ကီယိဿန္တိတိ- ကား၊ အနာဂတေပိ- နောင်အခါ၌လည်း၊ တေဟိ- တို့သည်၊ န အပနီယိဿန္တိ- မပယ်စွန့်အပ် ကုန်လတ္တံ့၊ အပ္ပဋိကုဋ္ဌာ။ပ။ဝိညူဟီတိ- ကား၊ လောကေ- သတ္တလောက၌၊ ဝိညူ- ပညာရှိဖြစ်ကုန်သော၊ ယေ သမဏဗြာဟ္မဏာ- အကြင်သမဏဗြာဟ္မဏပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ (သန္တိ- ရှိကုန်၏) တေဟိ- ထိုသမဏဗြာဟ္မဏတို့သည်၊ အပ္ပစ္စက္ခာတာ- မပယ်စွန့်အပ်ကုန်၊ အနိန္ဒိတာ အဂရဟိတာ- မကဲ့ရဲ့အပ်ကုန်၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ဝိသုဒ္ဓိယာတိအာဒိဟီတိ-

ဝိသုဒ္ဓိယာတိ အာဒိတိ-ဟူသည်ကား၊ **ဝိသုဒ္ဓိအာဒိဒီပနေဟိ**°- သတ္တဝါတို့၏ စိတ်အညစ် အကြေးစင်ကြယ်ခြင်းအစရှိသော အနက်ကို ဖော်ပြတတ်ကုန်သော၊ ပဒေဟိတိ- ကား၊ ဝါကျေဟိ- ဝါကျတို့ဖြင့် (ဝဏ္ဏံ အဘာသိ) ဝါ- တနည်းကား၊ ဝိသုဒ္ဓိ- အတ္တတာဒိဘေဒဘိန္ဓေဟိ- စင်ကြယ်ခြင်းအနက်ရှိသည်အဖြစ်အစရှိသော အမျိုးအစား အပြားတို့ဖြင့် ကွဲပြားကုန်သော၊ ဓမ္မကောဋ္ဌာသေဟိ- တရားအစုအပေါင်း တို့ဖြင့် (ဝဏ္ဏံ အဘာသိ) ဥပဒ္ဒဝေတိ- ကား၊ အနတ္ထေ- အကျိုးစီးပွား၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မကောင်းဆိုး ကျိုးဘေးဥပဒ်တို့ကို (ဟနတိ) ဝိသုဒ္ဓိန္နိ- ကား၊ ဝိသုဇ္ဈနံ- (သတ္တဝါတို့၏) စိတ်အညစ် အကြေးစင်ကြယ် သန့်ရှင်းမှုကို၊ သံကိလေသပ္ပဟာနံ- သံကိလေသခေါ် စိတ်အညစ် အကြေးကို ပယ်ခြင်းကို (အာဝဟတိ)။

ဝါစုဂ္ဂတကရဏံ- နှုတ်၌ တက်ရောက်အောင်ပြုခြင်းသည်၊ ဥဂ္ဂဟော- ဥဂ္ဂဟ မည်၏၊ ပရိယာပုဏနံ- ပရိယာပုဏန-ဟူသည်၊ ပရိစယော- လေ့လာဆည်းပူး စုဆောင်းခြင်းတည်း၊ အတ္တဿ- အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ ဟဒယေ- စိတ်နှလုံး၌၊ ဌပနံ- သိမ်းထားခြင်းသည်၊ ဓာရဏံ- ဓာရဏ (ဆောင်ထားခြင်း)တည်း၊ ပရိဝတ္တနံ- အပြန်ပြန် အလှန်လှန် ပို့ချ ဟောပြခြင်းသည်၊ ဝါစနံ- ဝါစနတည်း၊ ဂန္ဓာရကောတိ- ကား၊

၁။ **ဝိသုဒ္ဓိအာဒိဒီပနေဟိ**။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “သတ္တာနံ ဝိသုဒ္ဓိယာတိ အာဒိတိ သတ္တဝါ ပဒေဟိ ဝဏ္ဏံ အဘာသိ”ဟု မိန့်ဆိုထားသော ဝါကျကို ဋီကာဖွင့်ရာ၌ “ပဒေဟိတိ ဝါကျေဟိ” ဟူသော ပဌမနည်းအဖွင့်ဖြင့် ပဒေသဒ္ဒါ ဝါကျအနက်ဟောဟု သိရ၍ “ဓမ္မကောဋ္ဌာသေဟိ”ဟူသော ဒုတိယနည်းအဖွင့်ဖြင့် ပဒေသဒ္ဒါ ကောဋ္ဌာသအနက်ဟောဟု သိရ၏။ ထိုအနက်နှစ်မျိုးတို့တွင် ဝါကျအနက်နှင့် ကိုက်ညီအောင် “ဝိသုဒ္ဓိယာတိအာဒိတိ”ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဌ်ကို “ဝိသုဒ္ဓိအာဒိ ဒီပနေဟိ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် “ဝိသုဒ္ဓိယာတိ အာဒိတိ- စင်ကြယ်ခြင်းအကျိုးငှာ အစရှိသော အနက်ကို ဟောပြတတ်ကုန်သော၊ ပဒေဟိ- ဝါကျတို့ဖြင့်”ဟူ၍ ပဌမနည်းအနက်ပေးရ၏။ ထိုအဖွင့်အလို “ဝိသုဒ္ဓိယာတိအာဒိတိ”ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဌ်၌ “ဝိသုဒ္ဓိယာတိ အာဒိဒီပနေဟိ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဒီပနပုဒ်ကျေသည်ဟု ဋီကာ ဆိုလို၏။ ထို့နောက် -

ပဒေသဒ္ဒါ၏ ကောဋ္ဌာသအနက်နှင့် ကိုက်ညီအောင် “ဝိသုဒ္ဓိယာတိအာဒိတိ”ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဌ်ကို “ဝိသုဒ္ဓိအတ္တတာဒိဘေဒဘိန္ဓေဟိ ဝါ”ဟု ဒုတိယနည်းဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်အလို “ဝိသုဒ္ဓိယာတိ အာဒိတိ- စင်ကြယ်ခြင်းအကျိုးငှာ အစရှိသော အနက်အမျိုးမျိုးကွဲပြားကုန်သော၊ ပဒေဟိ- တရားအပေါင်းအစုတို့ဖြင့်”ဟု အနက်ပေး၍ အဋ္ဌကထာပါဌ်ကိုလည်း “ဝိသုဒ္ဓိအတ္တ- တာဒိဘေဒဘိန္ဓေဟိ”ဟု ဆိုလိုလျက် ချေသင့်သမျှပုဒ်တို့ကို ချေ၍ “ဝိသုဒ္ဓိယာတိ အာဒိတိ” ရှိရကြောင်းကို ဋီကာသိစေလို၏။

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၂၉၅

ဂန္ဓာရဒေသေ- ဂန္ဓာရ တိုင်းပြည်ဒေသ၌၊ ဥပ္ပန္နော- ဖြစ်သော (ရတ္တကမ္မလော) ပဟောန္တိတိ- ကား၊ သက္ကောန္တိ- ဝယ်ယူစွမ်းနိုင်ကုန်၏၊ အနိယျာနိကမဂ္ဂါတိ- ကား၊ မိစ္ဆာမဂ္ဂါ- မှားယွင်းသော အကျင့်လမ်းစဉ်တို့ကို၊ ဝါ- တနည်း၊ မိစ္ဆတ္တနိယတ၊ အနိယတမဂ္ဂါပိ- မှားယွင်းသော သဘောရှိသည်ဖြစ်၍ စုတိ၏ အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးခြင်း သဘော ပုံသေမြဲသော အပါယ်လမ်းကြောင်းနှင့် စုတိ၏ အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးမှု မသေချာ၍ ပုံသေမမြဲသော အကျင့်လမ်းကြောင်းတို့ကိုလည်း (မဂ္ဂါတွေဝ ဝုစ္ဆန္တိ) ကုဋသုဝဏ္ဏမ္ပိ- အတုအလိမ်အကောက် ဖြစ်သော ရွှေကိုလည်း၊ သုဝဏ္ဏန္တိ- ရွှေဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ- ဆိုအပ်၏၊ ကာစမဏိပိ- စဉ်မြေပတ္တမြားကိုလည်း၊ မဏိတိ ဝုစ္ဆတိ- ၏၊ ဝေဠုဇာပိ- ဝါးမှ ဖြစ်သော ပုလဲကိုလည်း၊ မုတ္တာတိ- ပုလဲဟူ၍၊ (ဝုစ္ဆတိ) ပလ္လဝေါပိ- ရွက်နုကိုလည်း၊ ပဝါဠန္တိ- သန္တာဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ- ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် ရတ္တဇမ္ပနဒိဒိပဒေဟိ- ရတ္တဇမ္ပနဒ အစရှိသော ပုဒ်တို့ဖြင့်၊ တေ- ထိုအစစ်ဖြစ်သော ရွှေပတ္တမြားအစရှိသည်တို့ကို၊ ဝိသေသိတာ- အတုအပတို့မှ ထူးခြား အောင် ဂုဏ်တင်မှုပြုအပ်ကုန်၏။

န တတော ဟေဋ္ဌာတိ- န တတော ဟေဋ္ဌာ-ဟူသော စကားကို (အနိဋ္ဌာနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ-၌စပ်) ဣဓာဓိပ္ပေတကာယာဒိနံ- ဤ၌ အလိုရှိအပ်သော ကာယအစရှိသည် တို့၏၊ ဝေဒနာဒိ သဘာဝတ္တာဘာဝါစ- ဝေဒနာအစရှိသည်တို့၏ သဘောရှိသည် အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ (ကာယ၏ သဘောက တခြား၊ ဝေဒနာ၏၊ စိတ္တ၏ သဘောက တခြားအားဖြင့် သဘောတမျိုးကွဲပြားနေခြင်းကြောင့် ဟူလို) ကာယဝေဒနာ စိတ္တဝိမုတ္တဿ- ကာယ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ္တတို့မှ အလွတ်ဖြစ်သော၊ တေဘူမကဓမ္မဿ- (ဓမ္မာနုပဿနာ-၌ ဓမ္မဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော) တေဘူမက- တရား၏၊ ဝါ- ကို ဝိသု- ကာယ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ္တတို့မှ သီးခြား၊ ဝိပလ္လာသဝတ္ထန္တရတာဝေန- ဝိပလ္လာသဝတ္ထုတမျိုး သီးသန့်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဂဟိတတ္တာ စ- ယူအပ်ပြီးသည်အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဟေဋ္ဌာဂဟဏေသု- သတိပဋ္ဌာန်လေးပါးအောက်လျော့၍ သတိပဋ္ဌာန် သုံးပါးစသည်ဖြင့် ယူခြင်းတို့ကြောင့်၊ ဝိပလ္လာသဝတ္ထုနံ- သညာ၊ စိတ္တ၊ ဒိဋ္ဌိ ဝိပလ္လာသတို့၏ ဖြစ်ရာ တည်ရာ အာရုံတို့၏၊ အနိဋ္ဌာနံ- မပြီးဆုံး မပြည့်စုံသေးခြင်းကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ ပန- သတိပဋ္ဌာန် လေးပါးထက် ပိုလွန်၍ မဟောခြင်း၏ အကြောင်းကား၊ ပဉ္စမဿ- ငါးခုမြောက်သော၊ ဝိပလ္လာသဝတ္ထုနော- ၏၊ အဘာဝါ- မရှိခြင်းကြောင့် န ဥဒ္ဓန္တိ- န ဥဒ္ဓံ-ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဟိ-မှန်၏၊ ဧတ္ထ- ဤသတိပဋ္ဌာန် တရားလေးပါးဟောတော်မူရာ၌၊

၂၉၆

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ [မဟာသတိပဋ္ဌာန

အာရမ္မဏဝိဘာဂေန- ကာယ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ္တ၊ ဓမ္မ-ဟူသော အာရုံလေးပါးခွဲဝေအပ်သော အစုအပုံအားဖြင့်၊ သတိပဋ္ဌာနဝိဘာဂေါ- ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန် အစရှိသော ခွဲဝေအပ်သော အစုအပုံလေးမျိုးသည် (ဟောတိ၊ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်သင့်၏)။

တယော သတိပဋ္ဌာနာတိ- တယော သတိပဋ္ဌာနာ-ဟူသော သဒ္ဓါအပေါင်းသည်၊ သတိပဋ္ဌာနသဒ္ဓဿ- သတိပဋ္ဌာနသဒ္ဓါ၏၊ အတ္တုဒ္ဓါရဒဿနံ- ရသဿုဗ္ဗ ထုတ်ဆိုအပ်သော အနက်ကို ပြသော သဒ္ဓါတည်း၊ ဣပေါဠိယံ- ဤမဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်ပါဠိတော်၌၊ ဝုတ္တဿ- ဟောတော်မူအပ်သော၊ သတိပဋ္ဌာနသဒ္ဓဿ- ၏၊ အတ္တဒဿနံ- အနက်ကို ပြသော သဒ္ဓါအပေါင်းသည်၊ န ဟောတိ- မဟုတ်၊ ဣတိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) အာဒိသု ဟိ သတိဂေါစရောတိဇတ္ထ- ဂေါစရော-ဟူသော ဤပါဠိ၌ အာဒိသဒ္ဓေန- အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် ဖဿသမုဒယာ။ပ။ဓမ္မာနံ သမုဒယောတိ- ဟူ၍၊ သတိပဋ္ဌာနာတိ- သတိပဋ္ဌာနာ ဟူသော သဒ္ဓါဖြင့်၊ ဝုတ္တာနံ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော၊ သတိ ဂေါစရာနံ- သတိ၏ အာရုံတို့ကို၊ ပကာသကေ- ပြတတ်ကုန်သော၊ သုတ္တပ္ပဒေသေ- သုတ်ဟူသော နေရာဌာနတချို့တို့ကို၊ သင်္ဂဏှာတိ- သိမ်းယူ၏၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ပဋိသမ္ဘိဒါပါဠိယံ- ပဋိသမ္ဘိဒါပါဠိတော်၌ (ပါဠိတော်က) အဝသေသပါဠိပုဒေသဒဿနတ္ထော- ကြွင်းကျန်သော ပါဠိတော်ဟူသော နေရာတချို့တို့ကို ပြခြင်းအနက်ရှိသော၊ အာဒိသဒ္ဓေါ- အာဒိသဒ္ဓါကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ပါလေ။

သတိယာ ပဋ္ဌာနန္တိ- ကာ၊ သတိယာ- သတိ၏၊ ပတိဋ္ဌာတဗ္ဗဋ္ဌာနံ- တည်ရာအာရုံ ဟူသော ဌာနတည်း၊ ဒါနာဒီနိ- ပေးလှူခြင်းအစရှိသည်တို့ကို၊ ကရေန္တဿ- ပြုသော သူ၏၊ ရူပါဒီနိ- ရူပါရုံအစရှိသည်တို့သည်၊ သတိယာ- သတိ၏၊ ဌာနံ- တည်ရာ အာရုံသည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တံနိဝါရဏတ္ထံ- ထိုရူပါရုံအစရှိသော အာရုံ ဟူသော အနက်ကို တားမြစ်ခြင်း အကျိုးငှာ၊ ပဓာနံ ဌာနန္တိ- ပဓာနံ ဌာနံ-ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဟိ- မှန်၏၊ ဣဓ- ဤသတိပဋ္ဌာနံ-ဟူသော ပါဠိတော်၌၊ ပသဒ္ဓေါ- ပသဒ္ဓါ သည်၊ ပဏီတာ ဓမ္မာတိအာဒိသု ဝိယ- ပဏီတာ ဓမ္မာ-အစရှိသော ပါဠိတော်တို့၌ကဲ့သို့၊ ပဓာနတ္ထဒီပကော- ပဓာန-ဟူသော အနက်ကို ဟောပြသည် (ဟောတိ) ဣတိ- ဤကာ၊ အဓိပ္ပာယော- အဋ္ဌကထာဆရာအလိုရှိအပ်သော အနက် တည်း၊ အရိယောတိ- အရိယော ဟူသော သဒ္ဓါဖြင့်၊ အရိယံ- သတ္တဝါအားလုံးတို့ထက် မြတ်သော၊ သဗ္ဗသေဋ္ဌံ- သတ္တဝါအားလုံးတို့ထက် မြတ်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ- မြတ်စွာဘုရားကို၊ အာဟ- ဟောတော်မူပြီ၊ ဧတ္တာတိ- ကား၊ ဧတသ္မိံ သဋ္ဌာယတန-

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၂၉၇

ဝိဘင်္ဂသုတ္တေ- ဤသဠာယတနဝိဘင်္ဂသုတ်၌ ဟိ- မှန်၏။ သုတ္တေကဒေသေန- သုတ်၏ တစိတ်တပိုင်းဖြစ်သော ပါဠိဝါကျဖြင့် သုတ္တံ- တသုတ်လုံးကို (အာစရိယော) ဒေသေတိ- ပြတော်မူ၏။ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ တတ္ထ- ထိုသဠာယတနဝိဘင်္ဂသုတ်၌ -

☞ သတိပဋ္ဌာနာ- သတိပဋ္ဌာန်တို့သည်၊ တယော- သုံးပါးတို့တည်း၊ ယေ- ယင်း သုံးပါးသော သတိပဋ္ဌာန်တို့ကို၊ အရိယော- မြင့်မြတ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သေဝမာနော- မှီဝဲလသော်၊ သတ္တာ- ဆရာသည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍)၊ ဂဏံ- တပည့် အပေါင်းကို၊ အနုသာတိတုံ- ဆုံးမသွန်သင်ခြင်းငှာ၊ အရဟတိ- ထိုက်တော်မူ၏။ ဣတိ- ဤအတိုင်း၊ ဣတိ ဧဝံ- ဤစကားကို (မယာ- ငါသည်)၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဧတံ- ဤစကားကို၊ ကိဉ္စ- အဘယ်အနက်သဘောကို၊ ပဋိစ္စ- ရည်ရွယ်၍၊ (မယာ) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ် သနည်းဟူမူ ဘိက္ခဝေ- ရဟန်းတို့၊ ဣဓ- ဤလောက၌၊ သတ္တာ- ဆရာမြတ်ဘုရားသည်၊ အနုကမ္မကော- ဝိညာဏောက်ထားသနားတော်မူသည်၊ ဟိတေသီ- စီးပွားကို လိုလားတော်မူသည်၊ ဝါ- စီးပွားကို ရှာမှီးတော်မူသည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) အနုကမ္မံ- ဝိညာဏောက်ထားသနားမှုကို၊ ဥပါဒါယ- စွဲယူသမှုအကြောင်းပြု၍၊ သာဝကာနံ- တပည့်တို့အား၊ ဓမ္မံ- တရားကို၊ ဒေသေတိ- ဟောတော်မူ၏။ (ကိန္တိ- အဘယ်သို့၊ ဒေသေတိ- ဟောတော်မူသနည်း) ဣဒံ- ဤကိုယ်နှုတ်စိတ်အမှု လုပ်ငန်းသည်၊ ဝေါ- သင်တို့၏၊ ဟိတာယ- စီးပွားအလို့ငှာ၊ (ဟောတိ) ဣဒံ- သည်၊ ဝေါ- သင်တို့၏၊ သုခါယ- ချမ်းသာခြင်းငှာ၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ဤသို့၊ (ဒေသေတိ- ဟောတော်မူ၏)

တဿ- ထိုဆရာမြတ်စွာဘုရား၏၊ သာဝကာ- တပည့်တို့သည်၊ (တံ ဓမ္မံ- ထိုတရားကို) န သုဿုသန္တိ- ရိုသေစွာ မနာယူလိုကြကုန်၊ သောတံ- နားကို၊ န ဩဒဟန္တိ- စွင့်ထောင် မထားကြကုန်၊ အညာ (အညာယ)- သိန်းလည်ခြင်းငှာ၊ စိတ္တံ- စိတ်ကို၊ န ဥပဋ္ဌပေန္တိ- စွဲကပ်မတည်နေစေကြကုန်၊ ဝါ- မဖြစ်စေကြကုန်၊ သတ္တု- ဆရာမြတ်စွာဘုရား ၏၊ သာသနာ- အဆုံးအမတရားမှ၊ ဝေါက္ကမ္မ စ- ရှောင်လွှဲ၍လည်း၊ ဝတ္တန္တိ- ကျင့်ကြကုန် ၏၊ ဘိက္ခဝေ- တို့၊ တတြ- ထိုသို့လိုက်နာကျင့်မှုမပြုကြခြင်းကြောင့်၊ တထာဂတော- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အနတ္တမနော- မိမိပင်ကိုယ် စိတ်မရှိသည်၊ ဝါ- စိတ်နှလုံးမကြည်သာ သည်၊ န စေဝဟောတိ- ဖြစ်လည်းမဖြစ်၊ အနတ္တမနတံ- စိတ်နှလုံးမကြည်သာသည် အဖြစ်ကို၊ န စပဋိသံဝေဒေတိ- မခံစားလည်း မခံစားရ စ- ထို့အပြင်၊ (တထာဂတော- သည်) အနဝဿုတော- ခြောက်ပါးသော ဒွါရတို့မှ ဒေါသမယိုစီးမဖြစ်ပွားသည် (ဟုတ္တာ)

၂၉၈

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသုတ် | မဟာသတိပဋ္ဌာန

သတော- ကောင်းမြတ် အာရုံ အထုံ မပြတ် အမှတ်ရလျက်၊ သမ္မဇာနော- အရာရာတွင် ကောင်းစွာ ဆင်ခြင်သိမြင်လျက်၊ ဝိဟရတိ- နေတော်မူ၏။ ဘိက္ခဝေ- တို့၊ ဣဒံ- ဤသို့ သာဝကတို့က သြဝါဒတရားကို မလိုက်နာမကျင့်ကြခြင်းကြောင့် မြတ်စွာဘုရား ကိုယ်တော်မြတ် ဒေါသမဖြစ်ဘဲ သတိသမ္ပဇဉ် အမြဲယှဉ်လျက် သီတင်းသုံးနေတော်မူခြင်း သည်၊ ပဌမံ- ရှေးဦးစွာသော၊ သတိပဋ္ဌာနံ- သတိပဋ္ဌာန်သည်၊ (သတိဖြင့် ဖြစ်စေထိုက် သော မုန်းခြင်း ချစ်ခြင်းကို လွန်မြောက်တော်မူခြင်းသည်၊) ဟောတိ- ၏။ ယံ- ယင်းသတိပဋ္ဌာန် တရားကို၊ အရိယော- သည်၊ သေဝတိ။ပ။အရဟတိ။။

ဘိက္ခဝေ- တို့၊ ပုန စ- နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ- အခြားတစ်မျိုးသော သတိပဋ္ဌာန် ကို၊ (အဟံ ဘာသိဿာမိ)။ပ။ တဿ- ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ဧကစ္စေ- အချို့ကုန်သော၊ သာဝကာ- တို့သည်၊ န သုဿူသန္တိ၊ သတ္တု- ၏။ သာသနာ- မှ၊ ဝေါက္ကမ္မ စ- လည်း၊ န ဝတ္တန္တိ- မကျင့်ကြကုန်။ပ။ အနတ္တမနတာ စ- အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အတ္တမနတာ စ- စိတ်နှလုံးကြည်သာသည်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ တဒုဘယံ- ထိုနှစ်မျိုးစုံကို၊ အဘိနိဝဇ္ဇေတွာ- ရှောင်ရှား၍၊ ဥပေက္ခကော- မုန်းချစ်မပြု လျစ်လျူရှုသည်၊ သတော- သည်၊ သမ္မဇာနော- သည်၊ (ဟုတွာ) ဝိဟရတိ- ၏။ပ။

ဧဝံ- ဤသို့ ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော ပါဠိတော်အတိုင်း၊ ပဋိယာနနယေဟိ- ဒေါသနှင့် တဏှာရာဂတို့ဖြင့်၊ ဝါ- မုန်းခြင်း ချစ်ခြင်းတို့ဖြင့်၊ အနဝဿုတတာ- မစိုစွတ် သည်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ နိစ္စံ- အမြဲ၊ ဥပဋ္ဌိတဿတိတာယ- စွဲကပ်တည်နေသော သတိရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တဒုဘယဝီတိဝတ္တတာ- ထိုမုန်းခြင်း ချစ်ခြင်းကို ကျော်လွန် တော်မူသည်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ သတိပဋ္ဌာနန္တိ- သတိပဋ္ဌာန်ဟူ၍ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဟိ- မှန်၏။ ဗုဒ္ဓါနိယေဝ- မြတ်စွာဘုရား တို့၏သာလျှင်၊ နိစ္စံ- အမြဲ၊ ဥပဋ္ဌိတဿတိတာ- စွဲကပ်တည်နေသော သတိရှိကုန်သည် အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓါနိယေဝ- လျှင်၊ နိစ္စံ- အမြဲ၊ ဥပဋ္ဌိတဿတိတာ- သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်သနည်းဟူမူ၊ တဿ သတိပဋ္ဌာနဿ- ထိုသတိပဋ္ဌာန်တရား၏၊ ဗုဒ္ဓါနိယေဝ- လျှင်) အာဝေဏိကဓမ္မ ဘာဝတော- သီးခြား တရား၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဗုဒ္ဓါနိယေဝ နိစ္စံ ဥပဋ္ဌိတဿတိတာ ဟောတိ) ပစ္စေကဗုဒ္ဓါဒီနိ- ပစ္စေကဗုဒ္ဓအစရှိသော သူတော်ကောင်းတို့၏ (နိစ္စံ ဥပဋ္ဌိတဿတိတာ- သည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်။)

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၂၉၉

ပသဒ္ဓေါ- ပသဒ္ဓါသည်၊ အာရမ္မ- အဦးအစအားထုတ်ခြင်းအနက်ကို၊ ဇောတေတိ- ထွန်းပြ၏၊ အာရမ္မောစ- အဦးအစအားထုတ်ခြင်းဟူသည်လည်း၊ ပဝတ္တိ- ဖြစ်စေခြင်းတည်း၊ ဣတိ ကတ္တာ- ဤသို့နည်းသွင်းပိုက်မှုပြုခြင်းကြောင့် ပဝတ္တယိတဗ္ဗကောတိ အတ္ထောတိ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ကရဏဘူတာယ- ကရိုဏ်းဖြစ်သော၊ သတိယာ- သတိဖြင့်၊ ပဋ္ဌာနံ ပဋ္ဌပေတဗ္ဗ- ဖြစ်စေထိုက်သော တရားသည်၊ သတိပဋ္ဌာနံ- မည်၏၊ ဟိ- မှန်၏၊ အနသဒ္ဓေါ- (ယုပစ္စည်း၏ ကာရိယဖြစ်သော) အနသဒ္ဓါသည်၊ ဗဟုလံ ဝစနေန- (သတ္တတပါဏိနိကျမ်းလာ) ဗဟုလံသဒ္ဓါကြောင့်၊ ကမ္မတ္ထောပိ- ကံအနက်ရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) တထာ- ထိုမှတပါး၊ အဿ- ထိုအနသဒ္ဓါ၏၊ ကတ္ထုအတ္ထောပိ- ကတ္တားအနက်ကိုလည်း၊ လဗ္ဘတိ- ရအပ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပဋ္ဌာတိတိ ပဋ္ဌာနန္တိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ပဋ္ဌာတိတိ ဧတ္ထ- ပဋ္ဌာတိ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ပသဒ္ဓေါ- ပသဒ္ဓါသည်၊ ဘုသတ္ထဝိသိဋ္ဌံ- အလွန်အကဲဟူသော အနက်သည် အထူးပြုအပ်သော၊ ပက္ခန္ဓနံ- ပြေးဝင်ခြင်းအနက်ကို၊ ဒီပေတိ- ပြ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဩတ္တန္တိတွာ။ပ။အတ္ထောတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပုန- တဖန်၊ ဘာဝတ္ထံ- ဘောအနက်ရှိသော၊ သတိသဒ္ဓံ စ- သတိသဒ္ဓါကိုလည်းကောင်း၊

ပဋ္ဌာနသဒ္ဓဉ္စ- ကောင်း၊ ဝဏ္ဏေန္တော- ဖွင့်ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အထ ဝါတိ အာဒိ- အထ ဝါ-အစရှိ သော စကားရပ်ကို၊(အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့် (ထိုသို့ အထ ဝါ-အစရှိသော ဒုတိယဝိကပ်၌ သရဏဋ္ဌေန-အစရှိသည်ဖြင့် ဘောအနက်ကို ဖွင့်ပြခြင်းကြောင့်) ပုရိမဝိကပ္ပေ- (ပဋ္ဌာတိတိ-အစရှိသော) ရှေးဝိကပ်၌၊ သတိသဒ္ဓေါ စ- ကိုလည်းကောင်း၊ ပဋ္ဌာနသဒ္ဓေါ စ- ကောင်း၊ ကတ္ထုအတ္ထောတိ- ကတ္တားအနက်ရှိ၏ ဟူ၍၊ ဝိညာယတိ- သိအပ်၏။။

သရဏဋ္ဌေနာတိ- ကား၊ စိရကတဿစ- ကြာမြင့်စွာသော ကာလတုန်းကပြုလုပ်အပ်ခဲ့ဖူးသော ကိုယ်မှု ကုသိုလ်ကိစ္စကိုလည်းကောင်း၊ စိရဘာသိတဿ စ- ကြာမြင့်စွာ ကာလက ဟောပြောအပ်ခဲ့ဖူးသော နှုတ်မှုကုသိုလ်ကိစ္စကိုလည်းကောင်း၊ အနုဿရဏဋ္ဌေန- အဖန်ဖန် အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်း အနက်သဘောကြောင့် (သတိ- သတိမည်၏။) ဣဒန္တိ- ကား၊ သတိယေဝ သတိပဋ္ဌာနန္တိ- ဟူ၍၊ ယံ- အကြင် သတိပဋ္ဌာနပုဒ်၏ အနက်ကို ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီ၊ ဣဒံ- ဤအနက်ကို၊ ဣဓ ဣမသ္မိံ သုတ္တပဒေသေ- ဤသုတ်တချို့ တစိတ်၌၊ အဓိပ္ပေတံ- အလိုရှိအပ်၏။ ယဒိ ဧဝန္တိ- ကား၊ သတိဧဝ- သတိသည်သာလျှင်၊ သတိပဋ္ဌာနံ- သတိပဋ္ဌာန်မည်သည်၊ သတိနာမ- သတိမည်သော၊ ဧကော ဓမ္မော-

တစ်ခုသော တရားသည်သာ (သတိပဋ္ဌာနံ- သတိပဋ္ဌာန်မည်သည်။) ယဒိ (ဟောတိ)- အကယ်၍ဖြစ်အံ့၊ ဧဝံ သန္တေ- ဤသို့ဖြစ်လသော်၊ ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ သတိပဋ္ဌာနာတိ- သတိပဋ္ဌာန်တရားများဟူ၍၊ ဗဟုဝစနံ- ဗဟုဝစိတတ်ကို၊ ကတံ- ပြုတော်မူအပ်ပါသည်။ ဣတိ- ဤသို့ မေးဖွယ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သတိဗဟုတ္တာ- တိအာဒိ- သတိဗဟုတ္တာ-အစရှိသည်ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ တာ သတိယော- ထိုသတိတို့သည်၊ ဗဟုကာ- များကုန်သည်၊ ယဒိ (ဟောန္တိ)- အကယ်၍ ဖြစ်ကုန်အံ့၊ အထ- ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ မဂ္ဂေါတိ- မဂ္ဂေါ-ဟူ၍၊ ဧကဝစနံ- ဧကဝစိတတ်ကို (ကတံ- နည်း) ဣတိ- ဤကား၊ ယောဇနာ- အနက်ယောဇနာခြင်း တည်း။

မဂ္ဂဋ္ဌေနာတိ- ကား၊ နိယျာနဋ္ဌေန- နိဗ္ဗာန်သို့ ထွက်ခွာသွားကြောင်းလမ်းဟူသော အနက်အားဖြင့်၊ (ဧကတ္တာ- တစ်ခုတည်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧကဝစနံ- ကို၊ ကတံ- ပြီ) ဟိ- မှန်၏။ မဂ္ဂဓမ္မော- သတိပဋ္ဌာန်လမ်းစဉ်တရားသည်၊ နိယျာနိကော- ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်ခွာသွားကြောင်းတရားသည်၊ (ဟောတိ) တေနေဝ နိယျာနိကဘာဝေန- ထိုသို့ ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်ခွာသွားကြောင်း အကျင့်လမ်းစဉ်၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဧကတ္ထူပဂတော- တစ်ခုတည်း၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သည် (ဟုတ္တာ) ဧကန္တတော- စင်စစ်ဧကန်ပုံသေအားဖြင့် နိဗ္ဗာနံ- နိဗ္ဗာန်သို့၊ ဂစ္ဆတိ- သွားတတ်၏။ စ- ထို့အပြင်၊ အတ္တိကေဟိ- နိဗ္ဗာန်ကို အလိုရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ တဒတ္ထံ- ထိုနိဗ္ဗာန်အကျိုးငှာ၊ မဂ္ဂိယတိ- ရှာဖွေအပ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝုတ္တဗ္ဗေတန္တိ- ဝုတ္တဗ္ဗေတံ-ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ (တေန- ထိုဝုတ္တဗ္ဗေတံ-ဟူသော စကားဖြင့်) အတ္တနာဝ- အဋ္ဌကထာဆရာကိုယ်တိုင်ပင်လျှင်၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေး၌ (အဋ္ဌကထာစာမျက်နှာ-၃၃၈-၌) ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီးသော စကားကို၊ ပစ္စာဟရတိ- (သာဓကအဖြစ်ဖြင့်) တဖန်ဆောင်ပြ၏။

တတ္ထ- ထိုစကားရပ်၌၊ စတဿောပိ စေတာတိ- ကား၊ ကာယာနုပဿနာဒိဝသေန- ကာယာနုပဿနာ-အစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့် စတုပ္ပါရပိ- လေးပါးအပြားရှိသည် လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဧတာ သတိယောစ- ဤသတိတို့သည်လည်း၊ (နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆန္တိ) အပရဘာဂေတိ- ကား၊ အရိယမဂ္ဂက္ခဏေ- အရိယမဂ်၏ ခဏ၌၊ ကိစ္ဆံ သာယေမာနာတိ- ကား၊ ပဗ္ဗဘာဂေ- အရိယမဂ်၏ ရှေ့အဖို့၌၊ ကာယာဒီသု- ကာယအစရှိသည်တို့၌၊ [အာဒိဖြင့် ဝေဒနာ၊ စိတ္တ၊ ဓမ္မတို့ကို ယူ] သုဘသညာဒိဝိမေခနဝသေန- တင့်တယ်၏ဟု မှတ်ထင်ခြင်းအစရှိသော အကုသိုလ်ကို ပယ်ထုတ်မှုတ်လွှင့်ခြင်းအနေအားဖြင့် (ကာယ၌

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၃၀၁

သုတသညာ၊ ဝေဒနာ၌ သုခသညာ၊ စိတ္တ၌ နိစ္စသညာ၊ ဓမ္မ၌ အတ္တသညာကို ပယ်ထုတ်
 မှုတ်လွှင့်ခြင်းအနေအားဖြင့်) ဝိသုံ ဝိသုံ- အသီးအသီး၊ ပဝတ္တိတွာ- ဖြစ်ပြီး၍၊ မဂ္ဂက္ခဏေ-
 အရိယမဂ်ခဏ၌၊ သတိယေဝ- သတိချည်းသာလျှင်၊ တတ္ထ- ထိုကာယအစရှိသည်တို့၌၊
 စတုဗ္ဗိဓဿဝိ- လေးပါးအပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဝိပလ္လာသဿ- ဖော်ပြန်စွာ
 ဖြစ်ခြင်းသဘောကို၊ (သုတဝိလ္လာသ၊ သုခဝိပလ္လာသ၊ နိစ္စဝိပလ္လာသ၊ အတ္တဝိလ္လာသ-
 ဟူသော ဖောက်ပြန်စွာ ဖြစ်ခြင်းသဘောကို)၊ သမုစ္ဆေဒဝသေန- အကြွင်းမဲ့ပယ်သတ်
 ခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ပဟာနကိစ္စံ- ပယ်ခြင်းကိစ္စကို၊ သာယေမာနာ- ပြီးစီးစေလျက်၊
 အာရမ္မဏကရဏဝသေန- အာရုံပြုခြင်းအနေအားဖြင့်၊ နိဗ္ဗာနံ- နိဗ္ဗာန်သို့၊ ဂစ္ဆတိ-
 သွား၏၊ ဟိ- မှန်၏၊ ဧတ္ထ- ဤစက္ကာရော သတိပဋ္ဌာနာ-ဟူသော ပါဠိတော်၌၊ စတုကိစ္စ-
 သာဓနေနေဝ- (ကာယာနုပဿနာ၊ ဝေဒနာနုပဿနာ-အစရှိသော) လေးမျိုးသော
 ကိစ္စကို ပြီးစီး စေခြင်းကြောင့်သာလျှင်၊) ဗဟုဝစနနိဒ္ဓေသော- ဗဟုဝစနိဝိဘတ်ကို
 ညွှန်ပြတော်မူခြင်းသည် (ဟောတိ)။။

ဧဝဉ္စ သတိတိ- ကား၊ ဧဝံ- ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း၊ မဂ္ဂဋ္ဌေန- နိဗ္ဗာန်သို့
 သွားကြောင်းတစ်ခုတည်းသော လမ်းဟူသော အနက်အားဖြင့်၊ ဧကတ္တံ- တစ်ခုတည်း၏
 အဖြစ်ကို ဥပါဒါယ- အကြောင်းပြု၍၊ မဂ္ဂေါတိ- မဂ္ဂေါ-ဟူ၍၊ ဧကဝစနေန စ- ဧကဝစဖြစ်
 လည်းကောင်း၊ အာရမ္မဏဘေဒေန- ကာယ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ္တ၊ ဓမ္မ-ဟူသော အာရုံအပြား
 အားဖြင့်၊ စတုဗ္ဗိတေ- လေးပါးအပြားရှိသည်အဖြစ်ကို၊ ဥပါဒါယ- ၍၊ စက္ကာရောတိ-
 ဟူ၍၊ (ဗဟုဝစနေန စ- ဗဟုဝစနိဝိဘတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝတ္တဗ္ဗတာယ- ဆိုထိုက်သည်
 အဖြစ်သည်၊ သတိ- ရှိလသော်၊ ဝါ- ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ- ရှိသည်အဖြစ်
 ကြောင့် (သတိ- ကို ထပ်ဖွင့်သည်၊ ဒေသနာ ဟောတိ- ၌စပ်၊) ဝစနာနုသန္တိနာ-
 ရှေ့ဧကဝစ၊ နောက်ဗဟုဝစဟူသော စကားတို့၏ ဆက်စပ်ခြင်းကြောင့်၊ ဧကာယနော
 အယန္တိ အာဒိကာ- ဧကာယနော အယံအစရှိသော၊ ဒေသနာ- ဒေသနာတော်သည်၊
 သာနုသန္တိကာဝ- ရှေ့နောက်စကားနှစ်ရပ်ဆက်စပ်ခြင်းရှိသည်သာလျှင် (ဟောတိ)
 အနနုသန္တိကာ- ဆက်စပ်ခြင်းမရှိသည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ ဣတိ- ဤကား၊
 အဓိပ္ပါယော- အဋ္ဌကထာဆရာဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း။။

ဝုတ္တမေဝ- ယဒိဧဝံ-အစရှိသည်ဖြင့် ပြဆိုအပ်ပြီးသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ အတ္တံ-
 အနက်ကို၊ နိဒဿနေန- အလားတူညွှန်ပြဖွယ်ရာ ဥပမာဥဒါဟရဏ်ဖြင့်၊ ပဋိပါဒေတုံ-
 ပြီးစီးစေခြင်းငှာ၊ မာရသေနပ္ပမဒ္ဓနန္တိ- မာရသေနပ္ပမဒ္ဓနံအစရှိသော၊ သုတ္တပဒံ- သုတ်

ပါဠိဝါကျကို၊ အာနေတွာ- ဆောင်ပြပြီး၍၊ ယထာတိအာဒိနာ- ယထာအစရှိသော စကားရပ်ဖြင့်၊ နိဒဿနံ- ဥပမာနစကားကို၊ သံသန္တတိ- ဥပမေယျဖြင့် နှီးနှောတိုက်ဆိုင် ပြ၏။ (မာရသေနာပမဒ္ဒနော-ဟူသော ဧကဝုဏ်၊ သတ္တဗောဇ္ဈင်္ဂီ-ဟူသော ဗဟုဝုဏ်တည်း ဟူသော ဥပမာနနှင့် ဧကာယနမဂ္ဂေါ-ဟူသော ဧကဝုဏ်၊ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ- ဟူသော ဗဟုဝုဏ်တည်းဟူသော ဥပမေယျတို့ တူညီကြောင်း နှီးနှောတိုက်ဆိုင်ပြ၏ဟူလို) တသ္မာတိ အာဒိ- တသ္မာ-အစရှိသော စကားရပ်သည်၊ နိဂမနံ- နိဂုံးအုပ်ကြောင်း စကားတည်း။။

ဝိသေသတော- အထူးအားဖြင့်၊ ကာယော စ- ကာယသည်လည်းကောင်း၊ (ထွက်လေ ဝင်လေ ဆံပင်၊ အမွေအစရှိသော ရုပ်အပေါင်းတည်းဟူသော ကာယသည် လည်းကောင်း၊) ဝေဒနာ စ- ဝေဒနာသည်လည်းကောင်း၊ အဿာဒဿ- သာယာတတ် သော တဏှာ၏၊ ကာရဏံ- အကြောင်းတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တပ္ပဟာနတ္ထံ- ထိုတဏှာကို ပယ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဩဠာရိကသုခမေသု- ရုန်းရင်းကြမ်းတမ်းကုန်၊ သိမ်မွေ့ ကုန်သော၊ တေသု တဏှာဝတ္ထုသု- ထိုတဏှာ၏ ဖြစ်ရာတည်ရာအာရုံဖြစ်ကုန်သော ကာယဝေဒနာတို့၌၊ အသုဘဒုက္ခ ဘာဝဒဿနာနိ- မတင့်တယ်သည်အဖြစ်၊ ဒုက္ခ၏ အဖြစ်ဖြင့် ရှုမြင်ခြင်းတို့ကို၊ မန္တတိက္ခပညေဟိ- နို့သော ပညာရှိကုန်၊ ထက်သော ပညာရှိ ကုန်သော၊ တဏှာစရိတေဟိ- တဏှာစရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ သုကရာနိ- လွယ်ကူစွာ ပြုအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တာနိ- ထိုအသုဘအဖြစ်၊ ဒုက္ခ၏ အဖြစ်ဖြင့် ရှုမြင်ခြင်းတို့ကို၊ တေသံ- ထိုတဏှာစရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါတိ- စိတ်အညစ်အကြေး စင်ကြယ်ခြင်း၏ အကြောင်းဟူ၍ (ဘဂဝတာ) ပုတ္တာနိ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။

တထာ- ထိုမှတပါး၊ နိစ္စံ- မြ်၏၊ အတ္တာ- အသက်ရှင်အတ္တကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အဘိနိဝေသဝတ္ထုတယ- နှလုံးသွင်းခြင်း၏ အကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌိယာ- မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏၊ ဝိသေသကာရဏေသု- ထူးသော အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ စိတ္တ ဓမ္မေသု- စိတ္တနှင့် ဓမ္မတို့၌၊ အနိစ္စာနတ္တတာဒဿနာနိ- အနိစ္စ၊ အနတ္တအဖြစ်ဖြင့် ရှုမြင်ခြင်းတို့ကို (သုကရာနိ- ၌စပ်) သရာဂါဒိဝေသေန စ- သရာဂစိတ်အစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ သညာ ဖဿာဒိဝေသေန စ- (ဓမ္မ၌ ပါဝင်သော) သညာ စေတသိက်၊ ဖဿစေတသိက်အစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ နီဝရဏာဒိဝေသေန စ- (နီဝရဏပဗ္ဗအစရှိသည်ဖြင့် လာသော) နီဝရဏအစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၃၀၃

လည်းကောင်း၊ နာတိပ္ပဘေဒါတိပ္ပဘေဒဂတေသု- အလွန်များသော အမျိုးအစား အပြားမရှိကုန်၊ အလွန်များသော အပြားရှိကုန်သည်အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်သော၊ တေသု- ထိုစိတ္တနှင့် ဓမ္မတို့၌ [နာတိပ္ပဘေဒဂတေနှင့် စိတ္တတွဲစပ်၍ အတိပ္ပဘေဒဂတေနှင့် ဓမ္မတွဲစပ်ပါ] တပ္ပဟာနတ္ထံ- ထိုဒိဋ္ဌိကို ပယ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ မန္တတိက္ခပညာနံ- ကုန်သော၊ ဒိဋ္ဌိစရိတာနံ- ဒိဋ္ဌိစရိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဝါ- တို့သည်၊ သုကရာနိ- လွယ်ကူစွာ ပြုအပ်ကုန်သော ရှုမြင်သုံးသပ်ခြင်းတို့တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တာနိ- ထိုအနိစ္စအဖြစ်၊ အနတ္တအဖြစ်ဖြင့် ရှုမြင်ခြင်းတို့ကို၊ တေသံ- ထိုဒိဋ္ဌိစရိတ်လွန်ကဲသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါတိ- ၍၊ ဝုတ္တာနိ- ပြီ။

 စ- ဆိုဖွယ်ရှိသေးသည်ကား၊ ဧတ္ထ- ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂကို ခွဲခြားပြရာ၌၊ စိတ္တဓမ္မာနမ္ပိ- စိတ္တနှင့် ဓမ္မတို့၏လည်း၊ တဏှာယ- တဏှာ၏၊ ဝတ္ထုဘာဝေါ- ဖြစ်ရာတည်ရာ၏ အဖြစ်သည်၊ သမ္ဘဝတိယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ တထာ- ထို့အတူ၊ ကာယဝေဒနာနမ္ပိ- ကာယနှင့် ဝေဒနာတို့၏လည်း၊ ဒိဋ္ဌိယာ- မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏ (ဝတ္ထုဘာဝေါ- သည်၊ သမ္ဘဝတိ- ဖြစ်သင့်၏)၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ စတုန္နမ္ပိ- လေးပါးလုံးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ နေသံ- ထိုကာယ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ္တ၊ ဓမ္မတို့၏၊ တဏှာဒိဋ္ဌိဝတ္ထုဘာဝေ- တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ ဖြစ်ရာ တည်ရာ၏အဖြစ်သည်၊ သတိပိ- ရှိပါသော်လည်း၊ ယော- အကြင် ကာယ၊ ဝေဒနာ အစရှိသည်တို့တွင် တစ်ပါးပါးသည်၊ ယဿာ- အကြင်တဏှာဒိဋ္ဌိတို့တွင် တစ်ပါးပါး၏၊ သာတိသယပစ္စယော- လွန်ကဲသော တည်ရာဖြစ်စေနိုင်ခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သော အကြောင်းဝတ္ထုသည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏)၊ တံ- ထိုတည်ရာဝတ္ထုနှင့် တည်မှီသော တရားကို၊ ဒဿနတ္ထံ- ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝိသေသဂဟဏံ- ထူးခြားသော မှီရာဝတ္ထုနှင့် တည်မှီသော တရားကို ရွေးကောက်ယူခြင်းကို (အာစရိယေန) ကတံ- ပြုတော်မူအပ် ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏။

တိက္ခပညသမထယာနိကော- ထက်သော ပညာရှိ၍ သမထတည်းဟူသော နိဗ္ဗာန်သွားကြောင်းယာဉ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဩဠာရိကာရမ္မဏံ- ရန်ရင်းပေါ်လွင်သော ကာယအာရုံကို၊ ပရိဂ္ဂဏှန္တော- ပိုင်းခြားယူလတ် ရှုမှတ်လသော်၊ တတ္ထ- ထိုဩဠာရိက အာရုံ၌၊ အဋ္ဌတွာ- မရပ်တည်မူ၍၊ ဈာနံ- ဈာန်ကို၊ သမာပဇ္ဇိတွာ- ဝင်စား၍၊ ဝုဠာယ- ဈာန်မှ ထ၍၊ ဝေဒနံ- ဝေဒနာကို၊ ပရိဂ္ဂဏှာတိ- ပိုင်းခြားယူလတ် ရှုမှတ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဩဠာရိကာရမ္မဏေ အသဏ္ဌဟနတောတိ- ဟနတောဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ပန- ထိုမှတစ်ပါး၊ ဝိပဿနာယာနိကဿ- ဝိပဿနာဟူသော ယာဉ်ရှိသော

ပုဂ္ဂိုလ်၏။ စိတ္တံ- စိတ်သည်။ သုခုမေ- သိမ်မွေ့သော၊ စိတ္တေ- သရာဂအစရှိသော စိတ်၌ လည်းကောင်း၊ (သုခုမေသု- ကုန်သော) ဓမ္မသုစ- အဇ္ဈတ္တကာမစ္ဆန္တနီဝရဏစသည်နှင့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတရားတို့၌ လည်းကောင်း၊ ပက္ခန္ဓတိ- ပြေးဝင်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ စိတ္တ ဓမ္မာနုပဿနာနံ- စိတ္တာနုပဿနာ၊ ဓမ္မာနုပဿနာတို့၏။ မန္တတိက္ခပညဝိပဿနာ- ယာနိကာနံ- မန္တပည၊ တိက္ခပညဖြစ်သော ဝိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂတာ- စိတ်အညစ်အကြေးစင်ကြယ်ကြောင်း အကျင့်လမ်းစဉ်၏အဖြစ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တာ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ။

တေသံ တတ္ထာတိ ဧတ္ထ- တေသံ တတ္ထ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ တတ္ထသဒ္ဓဿ- တတ္ထသဒ္ဓါ၏။ ပဟာနတ္ထန္တိ ဧတေန- ပဟာနတ္ထံ-ဟူသော ဤပါဌ်နှင့်၊ ယောဇနာ- အနက်အားဖြင့် ယှဉ်စပ်ခြင်းကို (ကာတဗ္ဗာ- ပြုရမည်) ပရတော- နောက်၌၊ တေသံ တတ္ထာတိ ဧတ္ထာပိ- တေသံ တတ္ထ-ဟူသော ဤပါဌ်၌လည်း၊ ဧသေဝနယော- ဤနည်းပင် တည်း၊ ပဉ္စ- ငါးမျိုးကုန်သော၊ ကာမဂုဏာ- ရူပါရုံအစရှိသော ကာမဂုဏ်အာရုံတို့သည်၊ သဝိသေသာ- ထူးခြားမှုနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ) ကာယေ- ဆံပင်အမွှေးအစရှိ သည်တို့၏ အစုအပေါင်းခန္ဓာကိုယ်၌၊ လဗ္ဘန္တိ- ရအပ်ကုန်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝိသေသေန- အထူးအားဖြင့် ကာယော- ခန္ဓာကိုယ်သည်၊ ကာမောဃဿ- ကာမောဃ၏။ ဝတ္ထု- အာရုံပြုသောအားဖြင့် ဖြစ်ရာတည်ရာတည်း၊ ဘဝေသု- ထိုထိုဘဝတို့၌၊ သုခဂ္ဂဟဏဝသေန- သုခဟု မှတ်ယူခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ဘဝဿာဒေါ- ဘဝတို့၌ သာယာသော တဏှာရာဂသည်၊ ဟောတိ- ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဘဝေါဃဿ- ၏။ ဝေဒနာ- သည်၊ ဝတ္ထု- တည်း၊ သန္တတိ ဃနဝသေန- စိတ်အစဉ် တလုံးတခဲတည်းဟု မှတ်ယူခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ဝိသေသတော- အထူးအားဖြင့်၊ စိတ္တေ- စိတ်၌၊ အတ္တာဘိနိဝေသော- အတ္တဟု နှလုံးသွင်းခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏။ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌောဃဿ- ၏။ စိတ္တံ- သရာဂအစရှိသော စိတ်သည်၊ ဝတ္ထု- တည်း။

ဓမ္မေသု- ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတရားတို့၌၊ ဝိနိဗ္ဗောဂဿ- ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ခွဲစိတ်ရှုမှတ်ခြင်း၏။ ဒုက္ကရတ္တာ စ- ခက်ခဲစွာ ပြုအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မာနံ- ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတရားတို့၏။ ဝါ- တို့ကို၊ ဓမ္မမတ္တတာယ- သတ္တဇီဝမဟုတ်သော တရားသဘောမျှ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဒုပ္ပဋိဝိဇ္ဈတ္တာစ- ခက်ခဲစွာ ထိုးထွင်းသိအပ်သည်အဖြစ် ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သမ္မောဟော- တွေဝေခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဓမ္မာ- ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတရားတို့သည်၊ အဝိဇ္ဇောဃဿ- ၏။ ဝတ္ထု- တည်း။

သုတ်]

ဥဒ္ဒေသဝါရကထာအဖွင့်

၃၀၅

တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ (ပဉ္စကာမဂုဏာ-အစရှိသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော အကြောင်း တို့ကြောင့်) တေသု- ထိုကာယ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ္တ၊ ဓမ္မတို့၌၊ တေသံ- ထိုဩဃလေးမျိုးတို့ကို၊ ပဟာနတ္ထံ- ပယ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ (သတိပဋ္ဌာနာ- တို့ကို) စတ္တာရော ဧဝ- လေးပါးတို့ ဟူ၍သာ (ဘဂဝတာ- သည်) ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။

ဧဝံ- ဤသို့ ပဉ္စကာမဂုဏာ-အစရှိသည်ဖြင့် ပြဆိုအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း၊ ကာယာဒီနံ- ကာယအစရှိသည်တို့၏၊ ကာမောယာဒီဝတ္ထုဘာဝကထနေနေဝ- ကာမောယ-အစရှိသည်တို့၏ တည်ရာဝတ္ထု၏ အဖြစ်ကို ပြဆိုခြင်းဖြင့်သာလျှင်၊ ကာမယောဂကာမာသဝါဒီနံပိ- ကာမယောဂ၊ ကာမာသဝအစရှိသည်တို့၏လည်း၊ ဝတ္ထုဘာဝေါ- တည်ရာဝတ္ထုတို့၏ အဖြစ်ကို (အာစရိယေန- သည်) ဒီပိတော- ပြအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း၊) ဩယေဟိ- ဩဃတို့မှ၊ တေသံ- ထိုယောဂ၊ အာသဝ-အစရှိသည်တို့၏၊ အတ္တတော- သဘောသရုပ်တရားကိုယ် အနက်အားဖြင့်၊ အနညတ္တာ- တမျိုးတခြားမဟုတ်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ စ- ဤမျှမကသေး၊ ယဒဂ္ဂေန- အကြင်အပိုင်းအခြား အကန့်အသတ်အားဖြင့်၊ ကာယော- ခန္ဓာကိုယ်သည်၊ ကာမောယာဒီနံ- တို့၏၊ ဝတ္ထု- သည်၊ (ဟောတိ) တဒဂ္ဂေန- ထိုကာမောယအစရှိသည်တို့၏ တည်ရာဝတ္ထုဖြစ်နိုင်ကြောင်း အပိုင်းအခြား အကန့်အသတ်အားဖြင့် အဘိဇ္ဈာကာယဂန္ထဿ- အဘိဇ္ဈာကာယဂန္ထ၏၊ ဝတ္ထု- သည်၊ (ဟောတိ) ဒုက္ခယ။ပ။အနုသေတီတိ- ဟူ၍၊ ဒုက္ခ။ပ။ဘူတာ- ဒုက္ခ ဒုက္ခ၊ ဝိပရိကာမဒုက္ခ၊ သင်္ခါရဒုက္ခဖြစ်သော၊ ဝေဒနာ- သည်၊ ဝိသေသေန- အဖြင့်၊ ဗျာပါဒကာယဂန္ထဿ- ၏၊ ဝတ္ထု- တည်း။

စိတ္တေ- သရာဂအစရှိသော စိတ်၌၊ နိစ္စဂ္ဂဟဏဝသေန- မြဲ၏ဟု မှတ်ယူခြင်း အနေအားဖြင့်၊ သဿတဿ- မပျက်မစီး ခိုင်မြဲသော၊ အတ္တနော- အသက်ရှင် အတ္တကောင်၏၊ သီလေန- နွား ခွေးတို့၏ အလေ့အထကို ကျင့်ခြင်းဖြင့်၊ သုဒ္ဓိ- ကိလေသာတို့မှ စင်ကြယ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) ဣတိ အာဒိပရာမသနံ- ဤသို့အစရှိ သည်ဖြင့် မှားယွင်းစွာ သုံးသပ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ စိတ္တံ- သရာဂအစရှိသော စိတ်သည်၊ သီလဗ္ဗတပရာမာသဿ- သီလဗ္ဗတပရာမာသ၏၊ ဝတ္ထု- တည်း၊ နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒေန- နာမ်ရုပ်တို့ကို ခွဲခြားသိမြင်ခြင်းအားဖြင့်၊ ဘူတံ- အစစ်အမှန် ရုပ်နာမ်ကို၊ ဘူတတော- အစစ်အမှန်၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ အပဿန္တဿ- မမြင်သော ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဘဝဝိဘဝဒိဋ္ဌိသင်္ခါတော- ဘဝဒိဋ္ဌိ၊ ဝိဘဝဒိဋ္ဌိဟု ဆိုအပ်သော၊ ဝါ-

မပြတ်မစဲမြဲ၏ဟု ယူဆသော သဿတဒိဋ္ဌိ၊ ပြက်စဲ၏ဟု ယူဆသော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိဟု ဆိုအပ်သော၊ ဣဒံ သစ္စာဘိနိဝေသော- ဤငါ့အယူသာ အမှန်ဟု စွဲမြဲစွာ နှလုံးသွင်းခြင်း သည်၊ ဟောတိ- ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တဿ- ထိုဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသဖြစ်ခြင်းရှိသော သူ၏။ ဓမ္မာ- ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ဓမ္မတို့သည်၊ ဝတ္ထု- တည်း၊ ကာယဿ- ၏။ ကာမုပါဒါန- ဝတ္ထုတာ- ကာမုပါဒါန်၏ တည်ရာ၏အဖြစ်သည်၊ ဝုတ္တနယာဝ- ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည်သာ တည်း။။

ဟိ- မှန်၏။ ယဒဂ္ဂေန- ဖြင့်၊ ကာယော- သည်၊ ကာမောဃဿ- ၏။ ဝတ္ထု- သည်၊ ဟောတိ- ၏။ တဒဂ္ဂေန- ထိုကာယသည် ကာမောဃ၏ တည်ရာဝတ္ထုဖြစ်နိုင် ကြောင်း အပိုင်းအခြား အကန့်အသတ်အားဖြင့်၊ ကာမုပါဒါနဿပိ- ၏လည်း၊ ဝတ္ထု- သည်၊ (ဟောတိ) (ကသွာ- နည်းဟူမူ၊ တေသံ- ထိုကာမောဃနှင့် ကာမုပါဒါန်တို့၏) အတ္ထတော- သရုပ်တရားကိုယ်အနက်အားဖြင့်၊ အဘိန္နတ္တာ- မကွဲပြားကုန်သည်အဖြစ် ကြောင့်တည်း၊ သုခဝေဒနဿာဒဝသေန- သုခဝေဒနာ၌ သာယာခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ပရလောကနိရုပေက္ခော- တမလွန်လောကကို ရှုမြင်ယုံကြည်မှုမရှိသော ပုထုဇဉ်သည်၊ နတ္ထိ ဒိန္နန္တိ အာဒိကံ- ပေးလျှူမှု ဒါနစေတနာသည်အကျိုးမရှိဟု ယူဆခြင်းအစရှိသော၊ ပရာမာသံ- မှားယွင်းစွာ သုံးသပ်ခြင်းကို၊ ဥပ္ပါဒေတိ- ဖြစ်စေ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝေဒနာ- သည်၊ ဒိဋ္ဌုပါဒါနဿ- ဒိဋ္ဌုပါဒါန်၏။ ဝတ္ထု- တည်း၊ စိတ္တဓမ္မာနံ- တို့၏။ ဣတရူပါဒါနဝတ္ထုတာ- ဒိဋ္ဌုပါဒါန်မှ တပါးသော ဥပါဒါန်တို့၏ တည်ရာတို့၏ အဖြစ်သည်၊ တတိယစတုတ္ထဂန္ထယောဇနာယံ- တတိယဂန္ထ၊ စတုတ္ထဂန္ထတို့နှင့် ယှဉ်တွဲ ခြင်း၌၊ ဝုတ္တနယာဝေ- ရှိသည်သာတည်း။။

ကာယဝေဒနာနံ- တို့၏။ ဆန္ဒဒေါသာဂတိဝတ္ထုတာ- ဆန္ဒာဂတိ၊ ဒေါသာဂတိတို့၏ တည်ရာတို့၏အဖြစ်သည်၊ ကာမောဃ။ပ။ယောဇနာယံ- ကာမောဃ၊ ဗျာပါဒကာယဂန္ထ တို့နှင့် ယှဉ်တွဲခြင်း၌၊ ဝုတ္တနယာ ဧဝ- တည်း၊ သန္တတိယနဂ္ဂဟဏဝသေန- စိတ်အစဉ်၏ တလုံးတခဲတည်းအဖြစ်ဟု မှတ်ယူခြင်းအနေအားဖြင့်၊ သရာဂါဒိစိတ္တေ- သရာဂ အစရှိသော စိတ်၌၊ သမ္မောဟော- လွန်စွာ တွေဝေခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ စိတ္တံ- သရာဂအစရှိသော စိတ်သည်၊ မောဟာဂတိယာ- မောဟာဂတိ၏ (မသိနားမလည် ခြင်းကြောင့်မလိုက်ပါထိုက်သော အမှုသို့ လိုက်ပါပြုလုပ်ခြင်း၏) ဝတ္ထု- တည်း၊ ဓမ္မသဘာဝါနဝဇောဓေ- တရားသဘောကို မသိနိုင်ခြင်းကြောင့်၊ ဘယံ- ကြောက်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဓမ္မာ- ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ် သဘောတို့သည်၊ ဘယာဂတိယာ- ၏။ ဝတ္ထု- တည်း။။

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၃၀၇

အာဟာရသမုဒယာ- အာဟာရ၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ကာယဿ- ရူပကာယ၏၊ သမုဒယော- ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဖဿသမုဒယာ- ဖဿ၏ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဝေဒနာနံ- ဝေဒနာတို့၏၊ သမုဒယော ဟောတိ- ၏၊ သင်္ခါရပစ္စယာ- သင်္ခါရဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝိညာဏံ- ဝိညာဏ်သည်၊ (သမ္ဘဝတိ- ဖြစ်၏) ဝိညာဏပစ္စယာ- ကြောင့်၊ နာမရူပံ- နာမ်ရုပ်သည်၊ (သမ္ဘဝတိ) ဣတိ- ဤသို့၊ ဝစနတော- ဟောတော်မူခြင်း ကြောင့်၊ ကာယာဒိနံ-ကာယအစရှိသည်တို့၏၊ သမုဒယဘူတာ- ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ကဗဠိကာရ။ပ။ဟာရာ- ကဗဠိကာရအာဟာရ၊ ဖဿာဟာရ၊ မနောသဉ္စေတနာဟာရ၊ ဝိညာဏာဟာရတို့သည်၊ ကာယာဒိပရိဇာနနေန- ရူပကာယအစရှိသည်ကို ခွဲခြားသိခြင်း အားဖြင့်၊ ပရိညာတာ- ခွဲခြားသိအပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ စတုဠိဓာဟာရပရိညတ္တန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပကရဏနယောတိ- ကား၊ နေတ္ထိပကရဏဝသေန- နေတ္ထိကျမ်းအလိုအားဖြင့်၊ သုတ္တန္တသံဝဏ္ဏနာ နယော- သုတ္တန်ပါဠိတော်ဖွင့်ပုံနည်းတည်း။။

သရဏဝသေနာတိ- ကား၊ ကာယာဒိနံ- ကာယအစရှိသော အာရုံတို့ကိုလည်း ကောင်း၊ ကုသလာဒိဓမ္မာနဉ္စ- ကုသိုလ်အစရှိသော တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဥပဓာရဏ- ဝသေန- မမေ့ပျောက်အောင် ဆောင်ထားမှတ်သားခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ဝါ- အဖန်ဖန် အမှတ်ရခြင်းအနေအားဖြင့်၊ (ဧကမေဝ သတိပဋ္ဌာနံ အာရမ္မဏဝသေန စတ္တာရော) [ဓာရဏတာ အသမ္ပဿနတာ၊ အနုဿရဏမေဝ ဝါ သတိပဋ္ဌာနဝိဘင်းအနုဋ္ဌိကာ၊၁၅၁] ဧကာယ- ဤတရားသဘောဖြင့်၊ နိဗ္ဗာနံ- နိဗ္ဗာန်သို့၊ သရန္တိ ဂစ္ဆန္တိ- သွားကုန်၏၊ ဣတိ- ထိုသို့ နိဗ္ဗာန်သို့ သွားကြောင်းတရား၏အဖြစ်ကြောင့် (သာ- ထိုတရားသဘောသည်၊) သတိ- သတိမည်၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ ဣမသ္မိအတ္ထေ- ဤအနက်၌၊ ဧကတ္ထေ ဧကသဘာဝေ- တစ်ခုတည်းသော သဘောရှိသော၊ နိဗ္ဗာနေ- နိဗ္ဗာန်၌၊ သမောသရဏံ သမာဂမော- ပေါင်းဆုံခြင်းသည်၊ ဧကတ္ထသမောသရဏံ- ဧကတ္ထသမောသရဏ မည်၏၊ ဟိ- မှန်၏၊ ဧတဒေဝ- ထိုဧကတ္ထသမောသရဏဖြစ်ပုံကိုသာလျှင်၊ ဒသေတုံ- ပြတော်မူ ခြင်းငှာ၊ ယထာ ဟိတိအာဒိ- ယထာ ဟိအစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။။

ဝါ- တနည်းကား၊ ဧကနိဗ္ဗာန ပဝေသဟေတုဘူတော- တစ်ခုတည်းသော နိဗ္ဗာန်သို့ ဝင်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော (ဝါ- တစ်ခုတည်းသော နိဗ္ဗာန်သို့ ဝင်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သမာနတာယ- တစ်ခုတည်းသော နိဗ္ဗာန်သို့

ဝင်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်ခြင်းတူသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧကော- တစ်ခုတည်းသော၊ သတိပဋ္ဌာနသဘာဝေါ- လေးပါးသော သတိပဋ္ဌာန်၏ သဘောသည်၊ ဧကတ္ထံ- ဧကတ္ထ မည်၏၊ တတ္ထ- ထိုတစ်ခုတည်းသော သတိပဋ္ဌာန်သဘော၌၊ သမောသရဏံ- ပေါင်းဆုံ သက်ရောက်ခြင်းသည်၊ ဧကတ္ထသမောသရဏံ- ဧကတ္ထသမောသရဏမည်၏၊ တံ သဘာဝတာဝ- ထိုတစ်ခုတည်းသော သတိပဋ္ဌာန်သဘော၌ ပေါင်းဆုံသက်ရောက်ခြင်း အားဖြင့် သဘောတူသည်အဖြစ်သည်သာလျှင် (ဧကတ္ထသမောသရဏံ- မည်၏) ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧကနိဗ္ဗာနပဝေသဟေတုဘာဝံ- တစ်ခုတည်းသော နိဗ္ဗာန်သို့ ဝင်ခြင်း၏ အကြောင်းအဖြစ်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ယထာတိ အာဒိ- ယထာအစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဧတသ္မိ အတ္ထေ- ဤဒုတိယအနက်၌ (ဧကော သတိပဋ္ဌာနသဘာဝေါ ဧကတ္ထံ-အစရှိသော ဒုတိယအနက်၌) သရဏေကတ္ထသမော- သရဏာနိ- သရဏအနက်၊ ဧကတ္ထသမောသရဏအနက်တို့ကို၊ သဟေဝ- အတူတကွ သာလျှင်၊ သတိပဋ္ဌာနေကဘာဝဿ- သတိပဋ္ဌာန်၏ တပါးတည်း၏ အဖြစ်၏၊ ကာရဏတ္ထေန- အကြောင်း၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝုတ္တာနိ- မိန့်ဆိုအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ- မှတ်ထိုက်ကုန်၏၊ ပုရိမသ္မိ- ရှေ့ဖြစ်သော (အတ္ထေ- ဧကတ္ထေ ဧကသဘာဝေ နိဗ္ဗာနေ သမောသရဏံ သမာဂမော-ဟူသော အနက်၌၊ သရဏေကတ္ထသမော- သရဏာနိ- တို့ကို၊ ဝိသုံ- အနက်တသီးတခြားစီ၊ သတိပဋ္ဌာနေကဘာဝဿ- ၏၊ ကာရဏတ္ထေန ဝုတ္တာနီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ)။။

ဝါ- တနည်းကား၊ သရဏဝသေနာတိ- သရဏဝသေန-ဟူသော ပုဒ်၏၊ ဂမနဝသေနာတိ- ရောက်ခြင်း၏ အဖြစ်အားဖြင့်ဟူ၍၊ အတ္ထေ- အနက်သည်၊ သတိ- ဖြစ်လသော်၊ တဒေဝ ဂမနံ- ထိုရောက်ခြင်းသည်ပင်၊ သမောသရဏံ- သမောသရဏ မည်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (သတိသဒ္ဓတ္ထန္တရာဘာဝါ- သတိသဒ္ဓါ၏ သရဏအနက်၊ ဧကတ္ထသမောသရဏအနက်မှ အခြားသော အနက်၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ ပုရိမံ- ရှေ့ဖြစ် သော သရဏပုဒ်သည်၊ သတိဘာဝဿ- သတိ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာနာမည်၏၊ ကာရဏံ- အကြောင်းတည်း၊ ပစ္ဆိမံ- နောက်ဖြစ်သော ဧကတ္ထသမောသရဏပုဒ်သည်၊ ဧကဘာဝဿ- တစ်ပါးတည်း၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ သင်္ချာနာမည်၏၊ ကာရဏံ- အကြောင်းတည်း၊ ဤသို့ နောက်ဝါကျကို လှမ်းယူ၍ အနက်ပေးပါ၊ သတိပဋ္ဌာနဝိဘင်း မူလဋီကာ၏ အဖွင့်၊ အနုဋီကာ၊ ၁၅၁-နှင့် အညီပြန်ဆိုထားသော မူလဋီကာ ဘာသာဋီကာ၊ ၃-၇၆၂-ကိုလည်း ကြည့်၊ ပဉ္စက္ကုအဋ္ဌကထာနိဿယ၌လည်း ရေးထား၏။)

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၃၀၉

ဝါ- တနည်း၊ သမောသရဏေ- ပေါင်းဆုံသက်ရောက်ခြင်းအနက်ကို၊ သတိသဒ္ဓတ္ထဝသေန- သတိသဒ္ဓါ၏ အနက်အဖြစ်ဖြင့်၊ အပုစ္ဆမာနေ- မဆိုအပ်လသော်၊ ဓာရဏတာဝ- ဆောင်ရွက်မှတ်သားတတ်သည်အဖြစ်သည်သာ၊ (ဧဝံဖြင့် ဧကတ္ထသမောသရဏအနက်ကို ကန့်) သတိ- သတိတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သတိသဒ္ဓတ္ထန္တရာဘာဝါ- ကြောင့်၊ ပုရိမံ- ရှေ့ဖြစ်သော သရဏပုဒ်သည်၊ သတိဘာဝဿ- သတိ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာနာမည်၏၊ ကာရဏံ- အကြောင်းတည်း၊ ပစ္စိမံ- နောက်ဖြစ်သော ဧကတ္ထသမောသရဏပုဒ်သည်၊ ဧကဘာဝဿ- ၏၊ ကာရဏံ- တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ နိဗ္ဗာနသမောသရဏပိ- နိဗ္ဗာနသမောသရဏအနက်၌လည်း၊ သဟိတာနေဝ- တကွသာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော၊ တာနိ- ထိုသရဏအနက်၊ ဧကတ္ထသမော- သရဏအနက်တို့ကို၊ သတိပဋ္ဌာနေကဘာဝဿ- သတိပဋ္ဌာန်၏ တစ်ပါးတည်းအဖြစ်၏၊ ကာရဏာနိ- အကြောင်းတို့ဟူ၍၊ ပုတ္တာနိစ- မိန့်ဆိုအပ်ကုန်သည်လည်း၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။

စုဒ္ဓသဝိဓေန။ပ။ပဉ္စဝိဓေနောတိ ဣဒံ- ဝိဓေန-ဟူသော ဤစကားကို၊ ဥပရိ- အထက်ဖြစ်သော၊ ပါဠိယံ- မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်ပါဠိတော်၌၊ အာဂတာနံ- လာကုန်သော၊ အာနာပါနပဗ္ဗာဒီနံ- အာနာပါနပဗ္ဗအခန်းအစရှိသည်တို့၏၊ ဝသေန- အနေအားဖြင့်၊ (အာစရိယေန) ပုတ္တံ၊ ပန- ထိုမျှမကသေး၊ တေသံ- ထိုအာနာပါနပဗ္ဗအစရှိသည်တို့၏၊ အန္တရဘေဒဝသေန စ- အခြားသော ဒေသနာအပြားအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ [ဤ၌ မူလပဏ္ဏာသဋီကာ၊ ပ-၃၄၀ (သတိပဋ္ဌာနသုတ်)၌ “အန္တရဘေဒဝသေန”ဟု ပါ၍ရှိ၏၊ ယခင် အနုဋီကာမှ “ဒေသနန္တရေ ပန”ဟူသော စကားနှင့် ကိုက်ညီ၍ ကောင်း၏၊] တဒနုဂတဘေဒဝသေန စ- ထိုအခြားသော ဒေသနာသို့ အစဉ်လိုက်သော ဒေသနာအပြားအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဘာဝနာယ- သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာ၏၊ အနေကဝိတော- များသော အပြားရှိသည်အဖြစ်ကို၊ လဗ္ဘတိယေဝ- ရအပ်သည်သာတည်း၊ ကာယာနုပဿနာဒိတံတံသတိပဋ္ဌာနဘာဝနာနုဘာဝဿ- ကာယာနုပဿနာ- အစရှိသော ထိုထိုသတိပဋ္ဌာန်ဘာဝနာ၏ အစွမ်းအာနုဘော်၏၊ စတုသု- လေးမျိုးကုန်သော၊ ဒိသာသု- အရပ်မျက်နှာတို့၌၊ ဥဋ္ဌာနကတဏှာသဒိသတာ- ပေါ်ထွက်သော ပစ္စည်းဘဏှာနှင့် တူသည်အဖြစ်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ- မှတ်ထိုက်၏။

(ကတမေ စတ္တာရောတိ- ကတမေ စတ္တာရော-ဟူသော ပုစ္ဆာသည်၊) ကထေတုကမျတာ ပုစ္ဆာ- ကိုယ်တော်တိုင်ဖြေဆိုခြင်းငှာ အလိုရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်

မေးအပ်သော ပုစ္ဆာတည်း (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်၊ ကထေတုကမ္ပတာပုစ္ဆာ- ပုစ္ဆာသည်။ ဟောတိ- ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ကုတရာသံ- ကထေတုကမ္ပတာပုစ္ဆာမှ အခြားကုန်သော၊ ပုစ္ဆာနံ- အဒိဋ္ဌသံသန္ဓနာအစရှိသော ပုစ္ဆာတို့၏။ ကုဓ- ဤယဒိဒံ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ-ဟူသော ဥဒ္ဓေသပါဠိတော်၌၊ အသမ္ဘဝတော စ- မဖြစ်သင့်သည်အဖြစ် ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိဒ္ဓေသာဒိဝသေန- အကျယ်ပြခြင်းအစရှိသည်တို့နှင့် စပ်သော အားဖြင့်၊ ဒေသေတုကမ္ပတာယစ- ဟောခြင်းငှာ အလိုရှိတော်မူသည်အဖြစ် ကြောင့် လည်းကောင်း၊ တထာ- ထိုသို့ ကတမေ စတ္တာရော-ဟူ၍၊ ဝုတ္တတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့် (ကထေတုကမ္ပတာ ပုစ္ဆာ- သည်၊ ဟောတိ- ၏) ကုဓာတိ- ကုဓ-ဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ ဝုတ္တမာနပဋိပတ္တိသမ္ပဒကဿ- ဟောတော်မူအပ်လတ္တံ့သော သတိပဋ္ဌာန်အကျင့်ကို ပြီးစီးစေနိုင်သော၊ ဘိက္ခုနော- ရဟန်း၏။ သန္နိဿယဒဿနံ- မှီခိုရာဖြစ်သော တရားဟူသော ဌာနကို ညွှန်ပြသော သဒ္ဓါတည်း။ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ အဿ- ထိုရဟန်း၏။ သော သန္နိဿယော- ထိုမှီခိုရာဌာနဟူသည်။ သာသနတော- ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ အဆုံးအမ တရားရတနာမှ၊ အညော- တပါးတခြားသည်။ နတ္ထိ- မရှိ၊ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ ကုဓာတိ ကုဓသို့ သာသနေတိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ။။

ဘိက္ခဝေတိဇတံ- ဘိက္ခဝေ-ဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ တေသံ- ထိုရဟန်းတို့ကို၊ အတ္တနော- မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တော်မြတ်၏။ သမ္ပါခါဘိမုဘောဝကရဏတ္ထံ- မျက်မှောက်တော်၌ ရှေ့ရုမျက်နှာမူနေကြသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်းငှာ၊ ဓမ္မပဋိ- ဂ္ဂါဟကပုဂ္ဂလာလပနံ- တရားနာယူကြသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ခေါ်ဝေါ်ကြောင်းသဒ္ဓါသည် (ဟောတိ) တဉ္စ- ထိုဘိက္ခဝေဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ခြင်းသည်လည်း၊ ဓမ္မဿ- ဟောကြားတော်မူအပ်မည့်တရားတော်ကို၊ သက္ကစ္စသဝနတ္ထံ- ရိုသေစွာ နာယူခြင်းအကျိုးငှာ၊ (ဟောတိ) ဘိက္ခဝေ- ရဟန်းတို့၊ သကေ- မိမိ ပိုင်ဆိုင်သော၊ ပေတ္တိကေ- မိဘဥစ္စာအမွေအနှစ်ဖြစ်သော၊ ဝိသယေ- ဖြစ်ရာနေရာဖြစ်သော၊ ဂေါစရေ- ကျက်စားရာဌာန၌၊ စရထ- ကျက်စားကြကုန်သော၊ ကုတိ အာဒိ ဝစနတော- ဤသို့အစရှိသော စကားတော်ကို မိန့်ကြားတော်မူခြင်းကြောင့်၊ ကာယာနုပဿနာဒယော- ကာယာနုပဿနာအစရှိကုန်သော၊ ယဒိဒံ (ယေ ကုမေ ဓမ္မာ)- အကြင်သတိပဋ္ဌာန်တရားတော်တို့သည် (သန္တိ- ရှိကုန်၏) ဧတေဓမ္မာ- ဤသတိပဋ္ဌာန်တရားတော်တို့သည်၊ ဘိက္ခုဂေါစရာ- ရဟန်းတို့၏ ကျက်စားရာဌာနတို့ပေတည်း။။

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၃၁၁

တတ္ထ- ထိုဘိက္ခုဂေါစရာ ဧတေ ဓမ္မာ-အစရှိသော စကား၌၊ ယသ္မာ- အကြွင်း
 ကြောင့်၊ ကာယာနုပဿနာဒိပဋိပတ္တိယာ- ကာယာနုပဿနာအစရှိသော သတိပဋ္ဌာန်
 အကျင့်မြတ်ကို ကျင့်ခြင်းကြောင့်၊ ဘိက္ခု- ဘိက္ခုမည်သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ တသ္မာ-
 ထို့ကြောင့်၊ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတီတိ အာဒိနာ- ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ-အစရှိသော
 စကားတော်ဖြင့်၊ ဘိက္ခုမ္ပိ- ရဟန်း၌၊ တံ နိယမတော- ထိုကာယာနုပဿနာအစရှိသော
 သတိပဋ္ဌာန်အကျင့်၏ ကိန်းသေမြဲသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘိက္ခု- ရဟန်းကို၊ (ဘဂဝါ-
 မြတ်စွာဘုရားသည်) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပဋိပတ္တိယာ
 ဘိက္ခုဘာဝဒဿနတောတိ- ဒဿနတောဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊
 (ဘိက္ခုနော- ရဟန်း၏၊ ဝါ- သည်) သတ္တု- မြတ်စွာဘုရား၏၊ စရိယာနုဝိဇာယကတ္တာ
 စ- အကျင့်မြတ်ကို အစဉ်လိုက်နာ ကျင့်ကြံအားထုတ်တတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်
 လည်းကောင်း၊ သကလသာသနသမ္ပဋိဂ္ဂါဟကတ္တာ စ- မြတ်စွာဘုရား၏ အားလုံးသော
 အဆုံးအမတရားတော်ကို ကောင်းစွာ နာယူတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊
 (ဘိက္ခုနော- ၏၊ ဝါ- သည်) သဗ္ဗပ္ပကာရာယ- အားလုံးစုံသော အမျိုးအစား အပြားရှိသော၊
 အနုသာသနိယာ- အဆုံးအမတော်၏၊ ဘာဇနဘာဝေါ- တည်ရာ၏အဖြစ်သည်၊
 (ဟောတိ) တသ္မံ ဂဟိတေတိ- ကား၊ ဘိက္ခုမ္ပိ- ရဟန်းကို၊ ဂဟိတေ- ယူအပ်ပြီးလသော်
 (သေသာ ပရိသာ ဂဟိတာဝ ဟောန္တိ)။

ဘိက္ခုပရိသာယ- ရဟန်းပရိသတ်၏၊ ဝါ- သည်၊ ဇေဋ္ဌဘာဝတော- အကြီးအကဲ၏
 အဖြစ်ကြောင့်၊ ရာဇဂမနဉာယေန- မင်း၏ လာခြင်းကို ပြဆိုသော ပဓာနနည်းအားဖြင့်၊
 ဣတရာ- ဘိက္ခုပရိသတ်မှ တပါးသော၊ ပရိသာပိ- ဘိက္ခုနီအစရှိသော ပရိသတ်တို့
 သည်လည်း၊ အတ္တတော- သက်ရောက်သော အနက်အားဖြင့်၊ ဂဟိတာဝ- ယူအပ်ပြီး
 ကုန်သည်သာလျှင်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သေသာတိ အာဒိ-
 သေသာအစရှိသည်ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဧဝံ- ဤပြဆိုအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း၊
 ပဌမံ- ရှေးဦးစွာသော၊ ကာရဏံ- သေဋ္ဌတ္တာ-ဟူသော အကြောင်းကို၊ ဝိဘဇိတွာ-
 အကျယ်ဝေဖန်ပြီး၍၊ ဣတရမ္ပိ- ပဋိပတ္တိယာ ဘိက္ခုဘာဝဒဿနတော- ဟူသော
 နောက်ထပ်ဒုတိယအကြောင်းကိုလည်း၊ ဝိဘဇိတုံ- အကျယ်ဝေဖန်ခြင်းငှာ၊ ယော စ
 ဣဓာတိ အာဒိ- ယောစ ဣဓ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊
 သမံ စရေယျာတိ- ကား၊ ကာယာဒိဝိသမစရိယံ- ကိုယ်အစရှိသည်ဖြင့် မညီမမျှ
 ကျင့်အပ်သော အကုသိုလ်အကျင့်ကို၊ ပဟာယ- ပယ်ပြီး၍၊ ကာယာဒိဟိ- ကိုယ်နှုတ်

စိတ်တို့ဖြင့် သမိ- တရားတော်နှင့် လျော်ညီစွာ၊ စရေယျ- ကျင့်ထိုက်၏။ ရာဂဒိဝ္ဗသမေန- ရာဂအစရှိသော အပူခပ်သိမ်းငြိမ်းခြင်းဖြင့်၊ သန္တော- ငြိမ်းအေးပြီးသည်၊ ဣန္ဒြိယဒမေန- စက္ခုန္ဒြေ အစရှိသော ဣန္ဒြေတို့ကို ဆုံးမခြင်းအားဖြင့်၊ ဒန္တော- ဆုံးမအပ်ပြီးသည်၊ ဝါ- ဆုံးမအပ်ပြီး၍ ယဉ်ကျေးပြီးသည်၊ စတုမဂ္ဂနိယာမေန- မင်္ဂလေးပါးတည်းဟူသော မချွတ်မလွဲ အကျိုးပေးမှုကိန်းသေမြဲသော နိယာမတရားဖြင့်၊ နိယတော- ဒုက္ခခပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းမလွဲ ကိန်းသေမြဲသည်၊ သေဋ္ဌစရိတာယ- မြတ်သော အကျင့်ကို ကျင့်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗြဟ္မစာရီ- မြတ်သော အကျင့်ကို ကျင့်ပြီးသူမည်သည်။။

သဗ္ဗတ္ထ- အားလုံးသော သတ္တဝါတို့၌၊ ကာယဒဏ္ဍာဒိဩရောပနေန- ကိုယ်လက် ဆွဲကိုင်စရာ တုတ်အစရှိသည်ကို ချထားခြင်းအားဖြင့်၊ ဒဏ္ဍံ- တုတ်ကို၊ နိဓာယ- ချထား၍၊ အရိယဘာဝ- အရိယာပုဂ္ဂိုလ်၏အဖြစ်၌၊ ဌိတော- တည်သော၊ ဧဝရူပေါ- ဤသို့သဘောရှိသော၊ သော- ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဗာဟိတပါပသမိတပါပဘိန္နကိလေသကာဟိ- မျှောအပ်ပြီးသော မကောင်းမှု အကုသိုလ်ရှိသည်၏အဖြစ်၊ ငြိမ်းစေအပ်ပြီးသော အကုသိုလ်ရှိသည် အဖြစ်၊ ဖြုခွဲဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော ကိလေသာရှိသည်အဖြစ်တို့ကြောင့်၊ ဗြာဟ္မဏောတိ စ- ဗြာဟ္မဏမည်သူဟူ၍ လည်းကောင်း၊ သမဏောတိ စ- သမဏမည်သူဟူ၍လည်း ကောင်း၊ ဘိက္ခုတိ စ- ဘိက္ခု-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏၊ [ကာယ ဒဏ္ဍာဒိ-၌ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် အင်္ဂုတ္တိရ်ပါဠိတော် သတ္တကနိပါတ် မဟာယညဝဂ်၊ စာပိုဒ်- ၄၇၊ ဒုတိယအဂ္ဂိသုတ်၌ ဟောတော်မူအပ်သော ဝစီသတ္တ၊ မနောသတ္တတို့ကို ယူသင့်၏။]

အယဇ္ဇေဝ ကာယော ဗဟိဒ္ဓါ စ နာမရူပန္တိအာဒိသု- အယဇ္ဇေဝ။ပ။ရူပံအစရှိသော ပါဠိတော်တို့၌၊ ခန္ဓပဉ္စကံ- ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းကို၊ (ကာယောတိ- ကာယ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏။) တထာ- ထိုမှ တပါး၊ သုခဉ္စ။ပ။ပဋိသံဝေဒတီတိ အာဒိသု စ- အစရှိသည် တို့၌လည်းကောင်း၊ ယာ။ပ။ပဋိပ္ပဿဒ္ဓီတိ အာဒိသု စ- တို့၌လည်းကောင်း၊ ဝေဒနာဒယော- ဝေဒနာအစရှိကုန်သော၊ စေတသိကာ- စေတသိက်ဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓာ- ခန္ဓာတို့ကို၊ ကာယောတိ- ၍၊ ဝုစ္စန္တိ- ဆိုအပ်ကုန်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တတော- ထိုခန္ဓပဉ္စက၊ စေတသိက်ခန္ဓာ-ဟူသော ကာယတို့မှ၊ ဝိသေသနတ္ထံ- ထူးခြားကွဲပြားခြင်း အကျိုးငှာ၊ ကာယေတိ ရူပကာယေတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ကေသာဒိနဉ္စ ဓမ္မာနန္တိ- ကား၊ ကေသာဒိသညိတာနံ- ဆံပင်အစရှိသည်တို့ဟူ၍ မှတ်သားအပ်ကုန်သော၊ ဘူတုပါဒါဓမ္မာနံ- ဘူတရုပ်ဥပါဒါရုပ်တရားတို့၏ (သမူဟဋ္ဌေန) ဧဝံ- ဤသို့၊ စယဋ္ဌော-

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၃၁၃

အပေါင်းအစု ဟူသော အနက်သည်လည်းကောင်း၊ သရီရဋ္ဌော- ကိုယ်ဟူသော အနက်သည်လည်း ကောင်း၊ ကာယဋ္ဌော- ကာယသဒ္ဓါ၏ အနက်မည်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ သဒ္ဓနယေန- သဒ္ဓါကျမ်းလာ ရုပ်စီရင်နည်းဖြင့်၊ ကာယသဒ္ဓိ- ကာယသဒ္ဓါကို၊ ဒဿေတွာ- ပြပြီး၍၊ ဣဒါနိ- ယခုအခါ၌၊ နိရုတ္တိနယေနပိ- နိရုတ္တိနည်းအားဖြင့်လည်း၊ တံ- ထိုကာယသဒ္ဓါကို၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ယထာစာတိ အာဒိ- ယထာ စ- အစရှိသည်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ အာယန္တိတိ- ကား၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။

အသမ္ဘိဿတောတိ- ကား၊ ဝေဒနာဒယောပိ- ဝေဒနာအစရှိသည်တို့သည်လည်း၊ ဧတ္ထ- ဤရူပကာယ၌၊ သိတာ- မှီကုန်၏၊ ဧတ္ထ- ဤရူပကာယ၌၊ ပဋိဗဒ္ဓါ- ဆက်စပ်နေ ကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ကာယေ- ရူပကာယ၌၊ (အင်္ဂါကြီးငယ်နှင့် ဆံပင်၊ အမွေး အစရှိသော ရုပ်အစုအပေါင်း၌) ဝေဒနာဒိအနုပဿနာပသင်္ဂေပိ- ဝေဒနာအစရှိသည်ကို အဖန်ဖန် ရှုခြင်း၌လျဉ်းပါးဖွယ်သည်လည်း၊ အာပန္နေ- ရောက်လသော်၊ တတော- ထိုဝေဒနာအစရှိသည်တို့မှ၊ ဝါ- တို့နှင့်၊ အသမ္ဘိဿတော- မရောနှောသော အားဖြင့်၊ (ဝဝတ္ထာန-စသည်၌ စပ်) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- တည်း၊ စ- ထိုမှတပါး၊ အဿ ကာယသဒ္ဓဿ- ဤကာယသဒ္ဓါ၏၊ သမ္မဟဝိသယတာယ စ- အပေါင်းအစုဟူသော ဖြစ်ရာအနက်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အသုဘာကာရဿ- မတင့်တယ်သည် အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာ၏၊ ဝါ- ကို၊ သမုဒါယုပါဒါနတာယစ- ရုပ်အပေါင်းအစု ရူပကာယ၌ ကပ်ယူရှုမှတ်အပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကာယေတိ- ကာယေ-ဟူ၍၊ ဧကဝစနံ- ဧကဝုဇ်ကို (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

တထာ- ထိုမှတပါး၊ အာရမ္မဏာဒိဝိဘာဂေန- အာရုံအစရှိသည်ဖြင့် ခွဲဝေခြင်း အားဖြင့် အနေကဘေဒဘိန္နံ- တပါးမက များသော အပြားတို့ဖြင့် ကွဲပြားသော၊ စိတ္တမ္ပိ- စိတ်ကိုလည်း၊ စိတ္တဘာဝသာမညေန- စိတ်အဖြစ်အားဖြင့် တူသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧကန္တံ- တပေါင်းတည်း၊ ဂဟေတွာ- ဟူ၍၊ စိတ္တေတိ- စိတ္တေ-ဟူ၍၊ ဧကဝစနံ (ဝုတ္တံ) ပန- ဝေဒနာသု-ဟု ဗဟုဝုဇ်ဟောတော်မူခြင်း၏ အကြောင်းကား၊ ဝေဒနာ- ဝေဒနာကို၊ သုခါဒိဘေဒဘိန္နာ- သုခအစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ကွဲပြားသည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊) ဝိသု ဝိသု- အသီးအသီး (သုခဝေဒနာ၊ ဒုက္ခဝေဒနာစသည်ဖြင့် တစ်ခုစီ တစ်ခုစီ ခွဲခြား၍) အနုပဿိတဗ္ဗာ- အဖန်ဖန် ရှုထိုက်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဿေန္တေန- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝေဒနာသူတိ- ဝေဒနာသု-ဟူ၍၊ ဗဟုဝစနေန- ဗဟုဝုဇ်ဝိဘတ်ဖြင့် (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ တထေဝ စ- ထိုသို့ ဗဟုဝုဇ်ဝိဘတ်ဖြင့်လည်း၊

နိဒ္ဒေသော- ညွှန်ပြတော်မူခြင်းကို၊ (ဘဂဝတာ) ပဝတ္တိတော- ဖြစ်စေတော်မူအပ်ပြီ၊
 ဓမ္မာ စ- ဓမ္မတို့သည်လည်း၊ ပရောပဏ္ဏာသဘောဒါ- ငါးဆယ်ထက် ပိုလွန်သော အပြား
 ရှိကုန်၏။ အနုပဿိတဗ္ဗာကာရေနစ- အဖန်ဖန်ရှုပုံအခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း၊
 အနေကဘောဒါဇဝ- တစ်ပါးမက များသော အပြားရှိကုန်သည်ပင်တည်း၊ ဣတိ-
 ထို့ကြောင့်၊ ဧတဝိ- ထိုဓမ္မတို့ကိုလည်း၊ ဗဟုဝစနေန- ဖြင့်၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တာ-
 ဟောတော်မူအပ် ကုန်ပြီ။

အဝယဝီဂါဟ၊ သမညာတိဓာဝန၊ သာရာဒါနာဘိနိဝေသနိသေနေတ္ထံ- အစိတ်
 အပိုင်းရှိသော အပေါင်းကာယစသည်၌ အပေါင်းမှ အလွတ်ဖြစ်သော ခြပ်အထူးဟု
 ယူဆခြင်း၊ ဣတ္ထိ ပုရိသအစရှိသော နာမည်ပညတ်တိုင်အောင် အရှိပရမတ်နယ်ပယ်ကို
 ကျော်လွန်ပြေးသွားခြင်း၊ အနှစ်သာရဟု မှတ်ယူခြင်းဖြင့် လွန်ကဲစွဲမြဲစွာ နှလုံးသွင်းခြင်းတို့ကို
 တားမြစ်ခြင်း အကျိုးငှာ၊ ကာယံ- ရူပကာယကို၊ အင်္ဂပစ္စင်္ဂေဟိ စ- အင်္ဂါကြီးငယ်တို့ဖြင့်
 လည်းကောင်း၊ တာနိ- ထိုအင်္ဂါကြီးငယ်တို့ကို၊ ကေသာဒီဟိ စ- ဆံပင်အစရှိသည်တို့ဖြင့်
 လည်းကောင်း၊ ကေသာဒိကေ- ဆံပင်အစရှိသည်တို့ကို၊ ဘူတုပါဒါယ ရူပေဟိစ- ဘူတရုပ်
 ဥပါဒါရုပ်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝိနိဗ္ဗုဒ္ဓန္တော- ခွဲခြမ်းလျက်၊ တထာ နကာယေတိ အာဒိ-
 တထာ န ကာယေ- အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပါသာဒါဒိ-
 နဂရာဝယဝသမူဟေ- ပြာသာဒ်အစရှိသော မြို့အစိတ်အပိုင်းတို့၏ အပေါင်းအစု၌၊
 အဝယဝီဝါဒိနောပိ- အပေါင်းအစုဟု ပြောဆိုသူတို့သည်လည်း၊ အဝယဝီဂါဟံ-
 အပေါင်းအစုဟု မှတ်ယူခြင်းကို၊ န ကရောန္တိ- မပြုကြကုန်၊ ပန- သို့သော်လည်း၊ န
 ဂရံနာမ- မြို့မည်သော၊ ကောစိ- တစ်စုံတစ်ခုသော၊ အတ္ထော- အနက်ဒြပ်သည်၊ အတ္ထိ-
 ရှိ၏။ ဣတိ- ဤသို့၊ ကေသဉ္စိ- အချို့သော သူတို့၏၊ သမညာတိဓာဝနံ- နာမည်
 ပညတ်တိုင်အောင် နယ်ပယ်ကျော်လွန်၍ ပြေးသွားခြင်းသည်၊ သိယာ- ရှိနိုင်သေး၏။
 ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဣတ္ထိပုရိသာဒိသမညာတိဓာဝနေ- မိန်းမ ယောက်ျားအစရှိသော
 နာမည်ပညတ်နယ်သို့ ရောက်အောင် အလွန်အကျွန် ပြေးသွားခြင်း၌၊ နဂရနိဒဿနံ-
 မြို့ဟူသော ညွှန်ပြကြောင်း ဥပမာကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

အင်္ဂပစ္စင်္ဂသမူဟေ- အင်္ဂါကြီးငယ်အပေါင်းလည်းကောင်း၊ ကေသာလောမာ-
 ဒိသမူဟေ စ- ဆံပင်အမွှေးအစရှိသည်တို့၏ အပေါင်းလည်းကောင်း၊ ဘူတုပါဒါယ-
 သမူဟေ- ဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ်အပေါင်းလည်းကောင်း၊ (ဣတိ- ဤသို့သော) ယထာ
 ဝုတ္တသမူဟေ- ဆိုအပ်ပြီးသမျှ အစုအပေါင်းသည် (အတ္ထိ- ရှိ၏) တဗ္ဗိနိမုတ္တော- ထိုအစု

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၃၁၅

အပေါင်းတို့မှ အလွတ်ဖြစ်သော၊ ကာယော နာမ- ရူပကာယမည်သော၊ ကောစိပိ-
 တစ်စုံတစ်ခုသော အပေါင်းသည်လည်း၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ကုတ္တိ အာဒယော- မိန်းမအစရှိသည်
 တို့ သည်၊ ပဂေဝ- ရှေးဦးမဆွ အစကပင်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ကုတ္တိ- ဤသို့သော ဆိုလိုရင်း
 အနက်ကို ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ကာယော ဝါ။ပ။ဒိဿတီတိ-ဟူ၍ (အာစရိယော)
 အာဟ- ပြ၊ ကောစိ ဓမ္မောတိ ကုမိနာ- ကောစိ ဓမ္မော-ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ သတ္တဇီဝိဒိ-
 သတ္တဝါကောင်၊ အသက်ရှင်ကောင်အစရှိသည်ကို၊ ပဋိက္ခိပတိ- ပယ်၏၊ အဝယဝီပန-
 အစိတ်အပိုင်းတို့၏ အပေါင်းအစုကိုကား၊ ကာယပဋိက္ခေပေနေဝ- ကာယကို ပယ်မြစ်
 ခြင်းဖြင့်သာလျှင်၊ ပဋိက္ခိတ္တော- ပယ်မြစ်အပ်ပြီ၊ ကုတ္တိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) ယဒိဇဝံ- ယင်းသို့ ပယ်မြစ်
 အပ်ပြီးဖြစ်လျှင်၊ ကထံ- အဘယ်နည်း အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ ကာယာဒိသမညာတိ
 ဓာဝနာနိ- ကာယအစရှိသော နာမည်ပညတ်တိုင်အောင် နယ်ပယ်ကျော်လွန်ပြေးသွားခြင်း
 တို့သည်၊ သိယံ- ဖြစ်နိုင်ကုန်တော့အံ့နည်း၊ ကုတ္တိ- ဤသို့ စောဒနာဖွယ်ရှိသည်အဖြစ်
 ကြောင့်၊ ယထာဝုတ္တဓမ္မ။ပ။ကရောန္တီတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြ၊ တထာ
 တထာတိ- ကား၊ ကာယာဒိအာကာရေန- ကာယစသည်ဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်
 (သတ္တာ မိစ္ဆာဘိနိဝေသံ ကရောန္တိ)

ယံ ပဿတီတိ- ကား၊ ယံ ကုတ္တိ ဝါ- အကြင် မိန်းမကိုသော်လည်းကောင်း၊ ယံ
 ပုရိသံ ဝါ- အကြင်ယောက်ျားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပဿတိ- ကြည့်ရှု၏၊ ဝါ- မြင်၏။
 စက္ခုနာ- စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် (စက္ခုပဿာဒဉ္စ ဗူတော စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့်) ကုတ္တိပုရိသဒဿနံ-
 မိန်းမယောက်ျားကို ကြည့်ရှုခြင်း မြင်ခြင်းသည်၊ နတ္ထိနန- မဖြစ်နိုင်သည် မဟုတ်ပါလော၊
 (ရူပါရုံမဟုတ်သော မိန်းမယောက်ျားကို ကြည့်ခြင်း မြင်ခြင်းမဖြစ်နိုင်သည် မဟုတ်ပါလော-
 ဟူလို) ကုတ္တိ- ဤကား စောဒနာတည်း၊ ဇတံ- ဤသို့ မိန်းမယောက်ျားကို ကြည့်မှု
 မြင်မှု မဖြစ်နိုင်ခြင်းသည်၊ သစ္စံ- မှန်ပေ၏၊ ပန- ယင်းသို့ မဖြစ်နိုင်သည် မှန်ပါသော်လည်း၊
 ကုတ္တိ- မိန်းမကို၊ ပဿာမိ- ငါကြည့်၏၊ ငါမြင်၏၊ ပုရိသံ- ကို၊ ပဿာမိ- ၏၊ ကုတ္တိ-
 ဤသို့ ပဝတ္တသညာယ- ဖြစ်သော အမှတ်သညာ၏၊ ဝသေန- အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ- အလိုကျ
 အားဖြင့်၊ ယံ ပဿတီတိ- ယံ ပဿတိ-ဟူ၍၊ (ပေါရာဏေတိ- ရှေးဆရာတို့သည်)
 ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဝါ- တနည်းကား၊ မိစ္ဆာဒဿနေန- မှားယွင်းစွာ မြင်ခြင်းဖြင့်၊ ဝါ-
 မှားယွင်းစွာမြင်သော၊ ဒိဋ္ဌိယာ- မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဖြင့်၊ ယံ- အကြင် မိန်းမယောက်ျားကို၊ ပဿတိ-
 ငါကြည့်မည်ဟူသော အမှတ်သညာဖြင့် ကြည့်ရှု၏၊ တံ- ထိုသို့သော အမှတ်သညာဖြင့်
 ကြည့်ရှုအပ်သော မိန်းမယောက်ျားဟူသည်၊ ဝါ- ထိုမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဖြင့် ကြည့်ရှုအပ်သော

၃၁၆

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ [မဟာသတိပဋ္ဌာန

မိန်းမယောက်ျားဟူသည်။ ဒိဋ္ဌိ- အမှန်တကယ်ကြည့်အပ် မြင်အပ်သော ရူပါရုံသည်။ န- မဟုတ်၊ တံ- သည်၊ ဝါ- သည်၊ ရူပါယတနံ- အဆင်းရောင် ရူပါရုံဟူသော အရှိပရမတ်အာယတနတရားသည်။ န ဟောတိ- မဟုတ်၊ (န တံ ဒိဋ္ဌိ-ကို ထပ်ဖွင့်သည်။) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း။

(ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့် တံ- သည်၊ ဝါ- သည်၊ ရူပါယတနံ- သည်၊ န ဟောတိ- မဟုတ်သနည်း၊ ဣတိ- ဤကား အမေးတည်း။) (တဿ- ထိုမိန်းမယောက်ျား၏၊ ဝါ- သည်။) ဝိပရိတဂါဟဝသေန- အစစ်အမှန်ပရမတ်အနက်အားဖြင့် တကယ်မရှိသည်ကို အရှိလုပ်ကာ လွဲမှားဖောက်ပြန်စွာ ယူဆမှုဟူသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏ အလိုကျအားဖြင့်၊ မိစ္ဆာ ပရိကပ္ပိတရူပတ္တာ- လွဲမှားစွာ ကြံဆအပ်သော အသွင်သဏ္ဌာနပညတ်၏ အဖြစ်ကြောင့် (တံ- သည်၊ ဝါ- သည်၊ ရူပါယတနံ- တကယ်အရှိပရမတ် ရူပါရုံသည်။ န ဟောတိ- မဟုတ်၊ ဣတိ- ဤကား အဖြေတည်း။) အထ ဝါ- တနည်းကား၊ တံ- ထိုမိန်းမယောက်ျားဟူသည်။ ကေသာဒိဘူတုပါဒါယသမူဟသင်္ခါတံ- ဆံပင်အစရှိသည်တို့၏ အပေါင်း၊ ဘူတရုပ် ဥပါရုပ်အပေါင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ ဒိဋ္ဌိ- မြင်အပ်သော အရှိပရမတ် အာရုံသည်။ န ဟောတိ- မဟုတ်၊ (ကသ္မာ- ကြောင့်၊ တံ- ထိုမိန်းမယောက်ျားဟူသည်။ ကေသာဒိဘူတုပါဒါယသမူဟသင်္ခါတံ- သော၊ ဒိဋ္ဌိ- သည်၊ န ဟောတိ- မဟုတ်သနည်း။ ဣတိ- ဤကား အမေးတည်း။) (တဿ- ထိုမိန်းမယောက်ျားဟူသည်၏၊ ဝါ- ဟူသည်က၊) အစက္ခဝိညေယျတ္တာ- စက္ခဝိညာဏ်ဖြင့် မြင်အပ် သိအပ်သော ရူပါရုံမဟုတ်သည် အဖြစ်ကြောင့် (တံ- ဟူသည်၊ ကေသာဒိဘူတုပါဒါယသမူဟသင်္ခါတံ- သော၊ ဒိဋ္ဌိ- သည်၊ န ဟောတိ- မဟုတ်၊ ဣတိ- ဤကား အဖြေတည်း။

ဝါ- တနည်းကား၊ (တဿ- ထိုမိန်းမယောက်ျား၏၊ ဝါ- သည်။) အစက္ခဝိညေယျတ္တာ- ကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌိ- မြင်အပ်သော ဆံပင်အစရှိသည်တို့၏ အပေါင်း၊ ဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ်အပေါင်းသည်၊ တံ- ထိုမိန်းမယောက်ျားသည်။ န ဟောတိ- မဟုတ်၊ [ဤနည်း၌ ယခင်သတိပဋ္ဌာနဝိဘင်း မူလဋီကာ (၁၄၈)၌ “ဒိဋ္ဌိ ဝါ ယထာ ဝုတ္တံ န ဟောတိ”ဟု ရှိပြီး အနုဋီကာ၌ “ယထာ ဝုတ္တန္တိ ကေသာဒိဘူတုပါဒါယသမူဟသင်္ခါတံ” ဟု ဖွင့်သည်။] ယံ ဒိဋ္ဌိ၊ တံ န ဟောတိတိ- ကား၊ ယံ ရူပါယတနံ- ကို၊ (ဒိဋ္ဌိ- မြင်အပ်ပြီ) ဝါ- တနည်း၊ [မူလဋီကာ၌ ဝါသဒ္ဓါပါသည်။] ကေသာဒိဘူတုပါဒါယသမူဟသင်္ခါတံ- ဆံပင်အစရှိသော ကောဋ္ဌသအစုအပေါင်း၊ ဘူတရုပ်ဥပါဒါရုပ်အပေါင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ ယံ- အကြင် ကာယကို၊ ဒိဋ္ဌိ- မြင်အပ်ပြီ၊ တံ- ထိုရူပါယတနကို၊ ဝါ- ထိုဆံပင်အစရှိသော ကောဋ္ဌသ

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၃၁၇

အပေါင်း၊ ဘူတရုပ်ဥပါဒါရုပ်အပေါင်းဟူသော ကာယကို ပညာစက္ခုနာ- ပညာစက္ခုဖြင့် ဘူတတော- ဟုတ်မှန်သောအားဖြင့်၊ န ပဿတိ- မမြင်၊ ဣတိ- ကား၊ အတ္ထော- တည်း၊ အပဿိ ဗုဒ္ဓတေတိ- ကား၊ ဣမံ အတ္တဘာဝံ- ဤခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘောကို ယထာဘူတံ- ဟုတ်မှန်စွာ၊ ပညာစက္ခုနာ- ဖြင့်၊ အပဿန္တော- မမြင်သူကို၊ (ဗုဒ္ဓတိ- ဌာစပ်) ဧတံ- ဤခန္ဓာကိုယ်သည်၊ မမံ- ငါ့ဥစ္စာတည်း၊ ဧသော- ဤခန္ဓာကိုယ်သည်၊ အဟံ- ငါသည်၊ အသ္မိ- ဖြစ်၏၊ ဧသော- ဤခန္ဓာကိုယ်သည်၊ မေ- ငါ၏၊ အတ္တာ- အသက်ရှင်အတ္တကောင်တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ကိလေသဗန္ဓနေန- ကိလေသာအနှောင် အဖွဲ့ကြီးဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓတိ- ဖွဲ့တုပ်ချည်နှောင်အပ်၏။

န အညဓမ္မာနုပဿိတိ- ကား၊ အညသဘာဝါနုပဿိ- အခြားသော သဘောကို ရှုလေ့ရှိသည်၊ အသုဘာဒိတော- အသုဘအစရှိသော အခြင်းအရာမှ၊ အညာကာရာနု- ပဿိ- အခြားသော သုဘအစရှိသော အခြင်းအရာကို ရှုလေ့ရှိသည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ကိံ ဝုတ္တံဟောတိတိအာဒိနာ- ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ-အစရှိသောစကားရပ်ဖြင့်၊ [ကိံ ဝုတ္တံဟောတိ-ဟူသော ပုစ္ဆာဝါကျသည် ဤသုတ်အဋ္ဌကထာစာအုပ်၌ ကျနေရစ်၏၊ သတိပဋ္ဌာနဝိဘင်းအဋ္ဌကထာစသည်၌ “ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ? ယထာ အနုဒကဘူတာယပိ မရိစိယာ”ဟု ပုစ္ဆာဝါကျ ပါ၏၊ တမေဝတ္ထံ- (အသုဘာဒိတော အညာကာရာနုပဿိ-ဟူသော) ထိုအနက်ကိုပင်၊ ပါကဋ်- ထင်ရှားအောင်၊ ကရောတိ- ပြု၏၊ ပထဝိကာယန္တိ- ပထဝိကာယံ-ဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ ကေသာဒိ- ကောဋ္ဌာသပထဝီ- ဆံပင်အစရှိသော (၂၀)သော အုပ်စုဖြစ်သော ပထဝီကို [ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်နာ-၈-၌ ကေသာမှ စ၍ မတ္တလုင်တိုင်အောင် ပထဝီကောဋ္ဌာသ (၂၀)ဟူ၍ မတ္တလုင်ကို ဖြည့်စွက်ပြတော်မူ၏၊] ဓမ္မသမူဟတ္တာ- ရုပ်တရားအပေါင်းအစု၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကာယောတိ- ရူပကာယ-ဟူ၍ (ဓမ္မသေနာပတိတ္ထေရော- တရားစစ်သူကြီးဖြစ်တော်မူသော အရှင်သာရိပုတြာထေရ်ရှင်မြတ်သည်) ဝဒတိ- မိန့်တော်မူ၏။

ဝါ- တနည်းကား၊ လက္ခဏပထဝီမေဝ- ခက်မာခြင်းသဘောလက္ခဏာဖြစ်သော ပထဝီကိုသာလျှင်၊ အနေကပ္ပဘေဒံ- များသော အပြားရှိသော၊ သကလသရီရဂတံ စ- တစ်ကိုယ်လုံး၌ ရှိသမျှကိုလည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗာပရိယဘာဝေန- ရှေ့၌ဖြစ်သော ပထဝီ၊ နောက်၌ဖြစ်သော ပထဝီအဖြစ်ဖြင့်၊ ပဝတ္တမာနံ စ- အဆက်မပြတ်ဖြစ်နေသမျှကို လည်းကောင်း၊ သမူဟဝသေန- အပေါင်းအစုအဖြစ်ဖြင့် ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ ကာယောတိ- ရူပကာယ (ရုပ်အပေါင်း)ဟူ၍ (ဓမ္မသေနာပတိတ္ထေရော) ဝဒတိ- ၏၊ အာပေါကာယန္တိ

အာဒိသုပိ- အာပေါကာယံ-အစရှိသော ပုဒ်တို့၌လည်း၊ ဧသေဝနယော- ဤကာယအရ ယူပုံနှစ်မျိုးသော နည်းကိုပင် (ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ပါလေ) ဧဝံ ဂဟေတဗ္ဗဿာတိ- ကား၊ အဟံ- ငါ၊ မမ- ငါ့ဥစ္စာ၊ ဣတိဧဝံ- ဤသို့၊ အတ္တ အတ္တနိယဘာဝေန- ငါကောင်၊ ငါကောင်၏ ဥစ္စာအဖြစ်ဖြင့်၊ အန္ဓဗာလေဟိ- အသိဉာဏ်မရှိ အကန်းပကတိဖြစ်သော လူဗာလတို့သည်၊ ဂဟေတဗ္ဗဿ- မှတ်ယူထိုက်သော (ယဿ ကဿစိ- တစုံတခု သော အရာကိုမျှ၊ အနုပဿနတော)။

ဣဒါနိ- အင်္ဂါကြီးငယ်အပေါင်း၊ ကေသ လောမစသည်အပေါင်းကို ရှုခြင်းအားဖြင့် ကာယာနုပဿနာဖြစ်ပုံကို ပြပြီးရာယခုအခါ၌ သတ္တန္တံ- ခုနစ်ပါးကုန်သော၊ အနုပဿနာ- ကာရာနမ္ပိ- အဖန်ဖန် ရှုပုံအခြင်းအရာတို့၏လည်း၊ ဝသေန- အမျိုးအစားအပြားအားဖြင့် ကာယာနုပဿနံ- ရှုပကာယကို အဖန်ဖန် ရှုပုံကို၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ အပိစာတိ အာဒိ- အပိစ-အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) အာရဒ္ဓံ- အားထုတ်တော်မူ အပ်ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုအပိစ-အစရှိသော စကားရပ်၌၊ အနိစ္စတော အနုပဿတီတိ- ကား၊ စတုသမုဋ္ဌာနိကကာယံ- ကံစိတ်ဥတုအာဟာရ-ဟူသော အကြောင်းလေးပါးကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်အပေါင်းကို၊ အနိစ္စန္တိ- မမြဲဟူ၍၊ အနုပဿတိ- အဖန်ဖန် ရှု၏၊ ဧဝံ- ဤသို့ အနိစ္စဟူ၍၊ ပဿန္တော- ရှုသော ယောဂီရဟန်းကို၊ ဧဝဉ္စ- ဤသို့ ရှုခြင်းဖြင့်လည်း၊ အဿ- ထိုစတုသမုဋ္ဌာနိကကာယ၏၊ အနိစ္စာကာရမ္ပိ- မမြဲသည်အဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာကိုလည်း၊ ဝါ- မမြဲပုံအခြင်းအရာကိုလည်း၊ အနုပဿတီတိ- အဖန်ဖန် ရှု၏ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏၊ (အနိစ္စဟု ရှုလျှင် အနိစ္စအခြင်းအရာကို ရှုတယ်လို့ ဆိုရသည်ဟူလို) စ- ထို့အပြင် တထာဘူတဿ- ထိုမမြဲပုံ အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော၊ အဿ- ထိုစတုသမုဋ္ဌာနိကကာယကို၊ နိစ္စဂ္ဂါဟဿ- မြဲ၏ဟု စွဲမြဲစွာ ယူဆခြင်း၏၊ လေသောပိ- အရိပ်အမြွက်မျှသည်သော်မှပင် န ဟောတိ- မဖြစ်တော့၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် နော နိစ္စတောတိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တထာပိ- ထိုသို့ နိစ္စဂ္ဂါဟလေသမျှ မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ ဧသ- ဤယောဂီရဟန်းကို၊ နိစ္စသညံ ပဇဟတီတိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တော- ပြီ။

စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤအနိစ္စတော အနုပဿတိ-ဟူသော ပါဌ်၌၊ အနိစ္စတော ဧဝ အနုပဿတီတိ-ဟူ၍၊ ဧဝကာရော- ဧဝသဒ္ဓါကို လုတ္တနိဒ္ဒိဋ္ဌော- ကျေသည်အဖြစ်ဖြင့် ညွှန်ပြအပ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် တေန- ထိုဧဝသဒ္ဓါဖြင့် နိဝတ္တိတံ- ကန့်မြစ်နစ်စေအပ် သော၊ အတ္ထံ- အနက်ကို ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ နော နိစ္စတောတိ- နော နိစ္စတော

သုတ်]

ဥဒ္ဒေသဝါရကထာအဖွင့်

၃၁၉

ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ စ- ဆိုဖွယ်ရှိသေးသည်ကား၊ ဧတ္ထ- ဤဝေသဒ္ဓါဖြင့် ကန်မြစ်အပ်သော အနက်၌၊ ဒုက္ခတော- ဒုက္ခဟူ၍၊ အနုပဿနာဒိနိဝတ္တနံ- အဖန်ဖန် ရှုခြင်းကို ကန်မြစ်ခြင်းသည်၊ အာသကီတဗ္ဗံ- ယုံမှားဖွယ်သည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်ပါ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း) ဧဝကာရဿ- ဧဝသဒ္ဓါ၏၊ ဝါ- သည်၊ ပဋိယောဂီနိဝတ္တ- နပရတ္တာ စ- အနိစ္စ၏ တွဲဘက်နိစ္စ (ဒုက္ခစသည်၏ တွဲဘက်သုခစသည်တို့)ကိုသာ ကန်မြစ်ခြင်းဟူသော အလွန်ဆုံးသော အတိုင်းအတာရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တာသံ- ထိုကန်မြစ်အပ်သောအနက်တို့၏၊ ဝါ- တို့သည်၊ ဥပရိဒေသနာရုဋ္ဌတ္တာ စ- (ဒုက္ခတော အနုပဿတိ၊ နော သုခတော”အစရှိသော) အထက်၌ ဆိုလတ္တံ့သော ဒေသနာတော်သို့ ပါဝင် ဆိုက်ရောက်ကုန်ပြီးသည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်းတည်း၊ ဒုက္ခတော အနုပဿတိတိ အာဒိသုပိ- ဒုက္ခတော အနုပဿတိ-အစရှိသည်တို့၌လည်း၊ ဧသေဝနယော- ကန်မြစ်ပုံ ဤနည်းပင်တည်း။။

ပန- ဆိုဖွယ်ရှိသေးသည်ကား၊ အယံ- ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သည်ကား၊ ဝိသေသော- အထူးတည်း၊ အနိစ္စဿ- မမြဲသော ရုပ်အပေါင်း (ရူပကာယ)၏၊ ဒုက္ခတ္တာ- ဆင်းရဲ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တမေဝ ကာယံ- ထိုရူပကာယကိုပင်၊ ဒုက္ခတော စ- ဒုက္ခဟူ၍လည်း၊ အနုပဿတိ- အဖန်ဖန်ရှု၏၊ ဒုက္ခဿ- ဒုက္ခဖြစ်သော ရူပကာယ၏၊ အနတ္တတ္တာ- အတ္တ မဟုတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အနတ္တတောစ- အသက်ရှင်အတ္တကောင်မဟုတ်ဟူ၍လည်း၊ အနုပဿတိ- ၏၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ ယံ- အကြင် ရူပကာယ သည်၊ အနိစ္စံ- မမြဲ၊ ဒုက္ခံ- ဒုက္ခတည်း၊ အနတ္တံ- အတ္တမဟုတ်၊ တံ- ထိုအနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဖြစ်သော ရူပကာယကို၊ န အဘိနန္ဒိတဗ္ဗံ- မနှစ်သက်ထိုက်၊ ယဉ္စ- အကြင် ရူပကာယကိုလည်း၊ န အဘိနန္ဒိတဗ္ဗံ- ထိုက်၊ တတ္ထ- ထိုမနှစ်သက်ထိုက်သော ရူပကာယ၌၊ န ရုဋ္ဌိတဗ္ဗံ- မခင်တွယ်သင့်၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ နိဗ္ဗိန္ဒတိ။ပ။နော ရုဋ္ဌတီတိ- ဟူ၍၊ (ဓမ္မသေနာ ပတိနာ) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ သော- ထိုယောဂီရဟန်းသည်၊ ဧဝံ- ဤအတိုင်း၊ အရုဋ္ဌန္တော- မခင်တွယ်လသော်၊ ရာဂံ- ရာဂကို၊ ဝါ- တပ်မက်ခင်တွယ်ခြင်းသဘောကို၊ နိရောဓေတိ- ချုပ်စေ၏၊ နော သမုဒေတိ- မဖြစ်စေ၊ သမုဒယံ- ရာဂဖြစ်မှုကို၊ န ကရောတိ- မပြု၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း။။

ဧဝံ- ဤပြဆိုအပ်ခဲ့သည့်အတိုင်း၊ (သော ဘိက္ခု) ပဋိပန္နော- ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်ကို ကျင့်ကြံအားထုတ်သည် (ဟုတ္တာ စ- ဖြစ်၍လည်း၊ ရာဂံ- ကို) ပဋိနိဿဒ္ဓတိ- ပယ်စွန့်၏၊ နော အာဒိယတိ- မယူ၊ ဟိ- မှန်၏၊ အယံ အနိစ္စာဒိအနုပဿနာ- ဤအနိစ္စ

အစရှိသည်ဖြင့် အဖန်ဖန် ရှုမှတ်မှု ဘာဝနာကို (ဝုစ္စတိ- ဌ လှမ်းစပ်) တဒင်္ဂဝသေန- ထိုထိုရှုမှတ်မှု ဝိပဿနာအစိတ်အစိတ်ဖြင့် ထိုထိုကိလေသာအစိတ်စိတ်ကို ပယ်ခြင်း အစွမ်းဖြင့်၊ ကာယတန္တိဿယခန္ဓာဘိသင်္ခါရေဟိ- ရူပကာယနှင့် ထိုရူပကာယဟူသော မှီရာရှိသော ခန္ဓာ၊ အဘိသင်္ခါရမည်သော လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ- အတူတကွ၊ ကိလေသာနံ- ကိလေသာတို့ကို၊ ပရိစ္ဆေဒနတော- ပယ်စွန့်တတ်သည်အဖြစ် ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သင်္ခတဒေါသဒဿနေန- သင်္ခတတရားတို့၏ အပြစ်ကို မြင်ခြင်း အားဖြင့်၊ တဗ္ဗိပရိတေ- ထိုသင်္ခတတရားတို့၏ ပြောင်းပြန်ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော၊ နိဗ္ဗာနေ- နိဗ္ဗာန်၌၊ တန္တိန္ဒိကာယ- ထိုနိဗ္ဗာန်၌ ညွတ်ကင်းသည်အဖြစ်ဖြင့်၊ ပက္ခန္ဓနတော- ပြေးဝင်တတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပရိစ္ဆာဂပဋိနိဿဂေါစေဝ- ပရိစ္ဆာဂဖြစ် သော ပဋိနိဿဂတရားဟူ၍လည်းကောင်း၊ (ကိလေသာတို့ကို တဒင်္ဂအားဖြင့် ပယ်စွန့် သော ပဋိနိဿဂအနုပဿနာတရားဟူ၍လည်းကောင်း၊) ပက္ခန္ဓနပဋိနိဿဂေါစေဝ- လည်းကောင်း၊ (သင်္ခတရား၏ ပြောင်းပြန်နိဗ္ဗာန်၌ ညွတ်ကင်းသော အားဖြင့် ပြေးဝင်တတ်သော ပဋိနိဿဂအနုပဿနာတရားဟူ၍လည်းကောင်း၊) ဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏။

တဿာ- ထို့ကြောင့်၊ တာယ- ထိုအနိစ္စဒိအနုပဿနာနှင့်၊ သမန္နာဂတော- ပြည့်စုံ သော၊ ဘိက္ခု- ရဟန်းသည်၊ ဝုတ္တနယေန- (အယဉ် အနိစ္စဒိအနုပဿနာ အစရှိသည် ဖြင့်) ဆိုအပ်ပြီသော နည်းဖြင့်၊ ကိလေသေစ- ကိလေသာတို့ကိုလည်း၊ ပရိစ္ဆေတိ- တဒင်္ဂ အားဖြင့် ပယ်စွန့်၏၊ နိဗ္ဗာနေစ- နိဗ္ဗာန်၌လည်း၊ ပက္ခန္ဓတိ- (ညွတ်ကင်းသောအားဖြင့်) ပြေးဝင်၏။ စ- ထို့အပြင်၊ တထာဘူတော- ထိုနှစ်ပါးသော ပဋိနိဿဂအနုပဿနာအားဖြင့် ဖြစ်သော ရဟန်းသည်၊ နိဗ္ဗတ္တနဝသေန- ဖြစ်စေခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ကိလေသေ- ကိလေသာတို့ကို၊ န အာဒိယတိ- မယူ၊ အဒေါသဒဿိတာဝသေန- သင်္ခတရား၏ အပြစ်ကို မမြင်သည်အဖြစ်ဖြင့်၊ သင်္ခတာရမ္မဏမ္ပိ- သင်္ခတအာရုံကိုလည်း၊ (န အာဒိယတိ) တေန- ထို့ကြောင့်၊ ပဋိနိဿဇူတိ နော အာဒိယတိတိ- ဟူ၍၊ (ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ- ၌၊ ဓမ္မသေနာပတိနာ) ဝုတ္တိ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣဒါနိ- ခုနစ်ပါးသော အနုပဿနာတို့ဖြင့် အနိစ္စစသည်ဖြင့် ရှုမှတ်ပြုပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ အဿ- ထိုရဟန်း၏၊ တာဟိ အနုပဿနာဟိ- ထိုအနိစ္စအနုပဿနာအစရှိသော အနုပဿနာ (၇)ပါးတို့ဖြင့်၊ ယေသံ ဓမ္မာနံ- အကြင် တရားတို့ကို၊ ပဟာနံ- ပယ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ တံ- ထိုအနုပဿနာတို့ဖြင့် ပယ်အပ်သော တရားကို၊ ဒဿေတံ- ပြခြင်းငှာ၊ အနိစ္စတော အနုပဿန္တော နိစ္စသည် ပဇဟတီတိ အာဒိ- ပဇဟတိအစရှိသည်ကို (ဓမ္မသေနာပတိနာ- သည်၊) ဝုတ္တိ။

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၃၂၁

တတ္ထ- ထိုနိစ္စသည် ပဇာတိ-ဟူသော ပါဠိ၌၊ နိစ္စသညန္တိ- ကား၊ သင်္ခါရာ နိစ္စာတိ- သင်္ခါရတရားတို့သည် မြဲကုန်၏ဟူ၍၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ပဝတ္တဝိပရိတသညံ- ဖြစ်သော ဖောက်ပြန်လွဲမှားသော အမှတ်သညာကို (ပဇာတိ) ဒိဋ္ဌိစိတ္တဝိပလ္လာသပ္ပဟာနမုခေနေဝ- အယူ၏ လွဲမှားဖောက်ပြန်ခြင်း၊ စိတ်၏လွဲမှားဖောက်ပြန်ခြင်းတို့ကို ပယ်ခြင်းကို အဦးအစ မျက်နှာဝပြုခြင်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ သညာဝိပလ္လာသပ္ပဟာနံ- မှတ်သားမှု၏ ဖောက်ပြန် လွဲမှားခြင်းကို ပယ်ခြင်းသည် (ဟောတိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သညာဂဟဏံ- သညာကို ယူခြင်းကို၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏) ဝါ- တနည်းကား၊ သညာသီသေန- သညာကို ဦးခေါင်းပြုသောအားဖြင့်၊ တေသမ္ပိ- ထိုဒိဋ္ဌိစိတ္တတို့ကိုလည်း၊ ဂဟဏံ- ယူခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- ၏၊ နန္တိန္တိ- ကား၊ သပ္ပိတိကတဏှံ- ပီတိနှင့် တကွဖြစ်သော တဏှာကို (ပဇာတိ) သေသံ- ကြွင်းကျန်သော ဝိရုဇ္ဈန္တော ရာဂံ ပဇေတတိ-အစရှိသော ပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ဝုတ္တနယမေဝ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည်သာတည်း၊ ဝိဟရတီတိ ဣမိနာ- ဝိဟရတိ-ဟူသော ဤပါဠိဖြင့်၊ ကာယာနုပဿနာသမဂ္ဂီနော- ကာယာနုပဿနာနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်း၏၊ ဣရိယာပထဝိဟာရော- သွားရပ်ထိုင်းလျောင်းဟူသော ဣရိယာပုထံ ပြောင်းလဲနေကြောင်းဖြစ်သော အပြုအမူကို (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တော- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဣရိယတီတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဣရိယာပထံ- သွားရပ်ထိုင်လျောင်းဟူသော ဣရိယာပုထံကို၊ ပဝတ္တေတိ- ဖြစ်စေ၏၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္တော- ဣရိယတိပုဒ်၏ အနက်တည်း။။

(တိဏှံ ဘဝါနံ- သုံးပါးကုန်သော ဘဝတို့၏၊ ဝါ- တို့က၊) အာရမ္မဏကရဏဝသေန- ကိလေသာတို့၏ အာရုံပြုရာဌာနအနေအားဖြင့်၊ အဘိဗျာပနတော- ကိလေသာတို့ကို ကျယ်ပြန့်စေတတ်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တီသု ဘဝေသုတိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ ဥပ္ပဇ္ဇနဝသေန ပန- ဖြစ်ရာဌာနအနေအားဖြင့်ကား၊ ကိလေသာ- ကိလေသာတို့ သည်၊ ပရိတ္တဘူမကာ ဧဝံ- ကာမဘုံ၌ဖြစ်သော တရားတို့သာတည်း၊ ဣတိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) (ဝိရိယဿ- ဝိရိယ၏၊ ဝါ- ဝိရိယက) ကိလေသာနံ- တို့ကို၊ ပဟာနံ- ပယ်ခြင်းကို၊ အာတာပနန္တိ- လွန်စွာ လောင်မြိုက် အပူတိုက်ခြင်းဟူ၍၊ ယဒိ (ဝုစ္စယျ)- အကယ်၍ ဆိုအပ်ရာငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ- ဤသို့ ဆိုအပ်သည်ဖြစ်လသော်) တံ (အာတာပနံ)- ထိုဝိရိယက ကိလေသာတို့ကို လွန်စွာလောင်မြိုက် အပူတိုက်ခြင်းသည်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိနမ္ပိ- သမ္မာဒိဋ္ဌိအစရှိသော တရားတို့မှာလည်း၊ အတ္ထေဝ- ရှိသည်သာတည်း၊ ပန- ထိုသို့

ကိလေသာတို့ကို လွန်စွာလောင်မြိုက်အပူတိုက်ခြင်းကိစ္စသည် ဝီရိယမှာ သာမက သမ္မာဒိဋ္ဌိအစရှိသည်တို့မှာလည်း ရှိပါသော်လည်း အာတပ္ပသဒ္ဓေါ- အာသပ္ပသဒ္ဓါသည်၊ ဝီရိယေယေဝ- ဝီရိယ၌သာ၊ နိရုဇ္ဈာဝိယ- တက်ရောက်ထင်ရှားသကဲ့သို့၊ (ဧဝံ- ဤအတူ) အာတာပသဒ္ဓေါ- အာတာပသဒ္ဓါသည်လည်း၊ ဝီရိယေယေဝ- လျှင် နိရုဇ္ဈာ- တက်ရောက်ထင်ရှား၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝီရိယဿေတံ နာမန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

အထ ဝါ- တနည်းကား၊ ပဋိပက္ခပ္ပဟာနေ- ဆန့်ကျင်ဘက်ကိလေသာတို့ကို ပယ်ခြင်း ကိစ္စ၌၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ- သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို၊ အဗ္ဗဿာဟနဝေေန- လွန်စွာ အားထုတ်စေခြင်းအနေအားဖြင့် ပဝတ္တမာနဿ- ဖြစ်သော၊ ဝီရိယဿ- ၏၊ သာတိသယံ- ပိုမိုလွန်ကဲမှုနှင့် တကွဖြစ်အောင်၊ တဒါတာပနံ- ထိုကိလေသာတို့ကို လွန်စွာ လောင်မြိုက် အပူတိုက်ခြင်းသည် (ဟောတိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝီရိယမေဝ- ကိုသာလျှင်၊ တထာ- ထိုအာတာပ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်၏၊ အညေ- ဝီရိယမှ အခြားကုန်သော၊ ဓမ္မာ- သမ္မာဒိဋ္ဌိအစရှိသော သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို၊ တထာ- ဟူ၍၊ န ဝုတ္တံ- မဆိုအပ်၊ စ- ထိုမျှမကသေး၊ အာတာပီတိ (ဧတ္ထ)- အာတာပီ-ဟူသော ဤပုဒ်၌ (ပုဒ်က) အယံ ဤကာရေ- ဤ “ဤ”အက္ခရာသည် (ဤပစ္စည်းသည်) ပသံသာယ- ခိုးမွှေးခြင်းအနက်ကို ဝါ- တနည်း၊ အတိသယဿ- အလွန်အကဲဟူသော အနက်ကို၊ ဒီပကော- ပြတတ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အာတာပိဂဟဇောန- အာတာပီသဒ္ဓါဖြင့်၊ သမ္ပပ္ပဓာနသမ္ပိတံ- သမ္ပပ္ပဓာန် ဝီရိယနှင့် ပြည့်စုံသည်အဖြစ်ကို၊ (ဘဂဝါ) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏၊ သမ္မာစ- မလွဲဧကန် အမှန်အတိုင်းလည်း၊ (ပဇာနန္တော- အမျိုးမျိုးသိသည်) သမန္တတော စ- ဝန်းကျင်ဥဿုံအားလုံးစုံလည်း၊ (ပဇာနန္တော- သည်) သာမံ စ- ကိုယ်တိုင်လည်း၊

၁။ သမ္မာ၊ သမန္တတော၊ သာမဉ္ဇ ပဇာနန္တော။ ။ သမ္ပဇာနောပုဒ်၏ သံဥပသာရကို အနက် သုံးမျိုးဖွင့်ရာတွင် “သမ္မာ”ဟု ဖွင့်ရာ၌ “အဝိပရိတံ”ဟု နောက်ထပ် ဖွင့်သောကြောင့် “သမ္မာ-မလွဲဧကန် အမှန်အတိုင်း”ဟု နိဿယခန်း၌ အနက်ပေးခဲ့သည်။ ထို့နောက် “သဗ္ဗကာရပဇာနနေန သမန္တတော”ဟု နောက်ထပ် ဖွင့်သောကြောင့် “ဝန်းကျင်ဥဿုံ အားလုံးစုံ”ဟု အနက်ပေးလိုက်၏။ ထို့နောက် “သာမံ- ကိုယ်တိုင်”ဟု ဖွင့်၏။ ယင်းအဖွင့်၌ “သာမံ” ဟူသော ဒီဃသရဖြင့်ရှိသော ပါဠိကို “သမံ-အညီအညွတ်”ဟု ရဿသရဖြင့် ပြင်၍ အနက် ပေးတော်မူကြ၏။ သို့သော် ဤသုတ်ဋီကာနှင့်တကွ သတိပဋ္ဌာန်အဖွင့် မှန်သမျှကို ရှာကြည့် သောအခါ ပဏ္ဏာသဋီကာ၊ ပ(၃၄၄) သံယုတ်ဋီကာ၊ ဒု(၄၅၄) အင်္ဂုတ္တိရဋီကာ ပ(၂၃၅)တို့၌

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၃၂၃

ပဇာနန္တော - သိသည်။ သမ္မဇာနော - မှန်ကန်စွာ၊ ဝန်းကျင်ဥသုအားလုံးစုံကိုယ်တိုင် သိသည်။။

အသမ္မိဿတော - ဝေဒနာ၊ စိတ္တ၊ ဓမ္မတို့နှင့် မရောနှောသောအားဖြင့် ဝေဒနာတသီးတသန့်စီ ခွဲခြားခြင်းကြောင့်၊ အညဓမ္မာနုပဿိတာဘာဝေန - ရူပကာယမှ တပါးသော ဝေဒနာစိတ္တဓမ္မ-ဟူသော တရားတို့ကို ရှုလေ့ရှိသည်အဖြစ်၏၊ မရှိခြင်းကြောင့် သမ္မာ - မှန်ကန်စွာ၊ အဝိပရီတံ - မလွဲမှားအောင်၊ သဗ္ဗကာရပဇာနနေန - အားလုံးစုံသော အသုဘအနိစ္စဒုက္ခအနတ္တ၏ အဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာကို အမျိုးမျိုး အစားစား သိခြင်းကြောင့်၊ သမန္တတော - ဝန်းကျင်ဥသုအားလုံးစုံအားဖြင့်၊ ဥပရူပရိ - အထက် အထက်၌၊ ဝါ - နောက်နောက်၌၊ ဝါ - ဆင့်ကဲ ဆင့်ကဲ၊ ဝိသေသာဝဟဘာဝေန - ထူးခြားမှုကို ဆောင်သည်အဖြစ်ဖြင့်၊ ပဝတ္တိယာ - ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ သာမံ - ကိုယ်တိုင်၊ ပဇာနန္တော - အမျိုးမျိုးသိသည်၊ ဣတိ - ဤကား၊ အတ္ထော - အနက်တည်း၊ ပညာယ - ပညာဖြင့်၊ ယဒိအနုပဿတိ - အကယ်၍ အဖန်ဖန် ရှုအံ့ (ခဝံ သတိ - ဤသို့အဖန်ဖန် ရှုသည်ဖြစ်လသော်) ကထံ - အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ - အဘယ်နည်း အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ သတိပဋ္ဌာနတာ - သတိပဋ္ဌာန်၏ အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ - ဖြစ်နိုင် တော့အံ့နည်း) ဣတိ - ဤသို့စောဒနာဖွယ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ န ဟိတိအာဒိ - နဟိ - အစရှိသည်ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ - ပြီ။။

သဗ္ဗတ္ထိကန္တိ - ကား၊ သဗ္ဗတ္ထ - အားလုံးစုံသော၊ လီနေ - တွန့်ဆုတ်သော၊ စိတ္တေ စ - စိတ်၌လည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓတေ - ပျံ့လွင့်သော၊ စိတ္တေစ - ကောင်း၊ ဣစ္ဆိတဗ္ဗတ္တာ -

သယံသဒ္ဓါနှင့် အနက်တူ ဒီဃသရေဖြင့် “သာမံ” ဟု ချည်းတွေ့ရသည်သာမက ပဏ္ဏာသဋီကာ၌မူ နောက်ထပ် ဒုတိယအဖွင့်၌ “သယံ ပဇာနန္တောတိ အတ္ထော” ဟူ၍ သယံ သဒ္ဓါဖြင့်ပင် ရှိနေသေး၏။ ဥပရူပရိ ဝိသေသာဝဟဘာဝေန ပဝတ္တိယာ သာမံ (သယံ) ပဇာနန္တောတိ အတ္ထော-ဟူသော အကျယ်အဖွင့်ဝါကျကို ကြည့်၍ စိစစ်သင့်ပါ၏။ ပခုက္ကူနှင့် ဘာသာဋီကာ ဆရာတော်ကြီးများ၏ အဋ္ဌကထာနိဿယတို့၌ ရသေ့သရေဖြင့် ပြင်၍ “အညီအညွတ်” ဟု ပြန်ဆို ထားသည်ကိုလည်း စဉ်းစားသင့်ပါ၏။ ဗားကရာ အဋ္ဌကထာနိဿယ၌ကား လက်ရှိပါဌ်အတိုင်း “ကိုယ်တိုင်” ဟု ပြန်ဆိုထားသည်ကို တွေ့ရ၏။

၁။ သဗ္ဗတ္ထိကံ။ ။ “သတိစ ခွါဟံ ဘိက္ခဝေ သဗ္ဗတ္ထိကံ ဝဒါမိ” ဟူသော မဟာဝဂ္ဂဗောဇ္ဈင်္ဂ သံယုတ်ပါဠိတော်မှ “သဗ္ဗတ္ထိကံ” ပုဒ်၏ ဋီကာဝိဂြိုဟ်ဝါကျကို သီးခြားထုတ်ပြ၍ အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၌ အနက်ပြန်ဆိုတော်မူ၏။ သတိပဋ္ဌာန်ဝိဘင်းမူလဋီကာ (၁၄၈) မှ ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ နှစ်နည်းလုံးပင် ပြထားခြင်းဖြစ်၏။ “သဗ္ဗတ္ထ ဘဝံ” ဟူသော ပဌမဝိဂြိုဟ်ဝါကျမှာ မူရင်းပါဠိတော်

အလိုရှိအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့် (သတိ စ- သတိကိုကား၊) သဗ္ဗတ္ထ- အားလုံးသော အရာဌာန၌ (အရာခပ်သိမ်း၌) ဘဝံ- ဖြစ်၏ဟူ၍ (အဟံ- ငါဘုရားသည်၊ ဝဒါမိ- မိန့်ဆိုတော်မူ၏။) ဝါ- တနည်းကား၊ လီနေစ- စိတ်တွန့်ဆုတ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓတေစ- စိတ်ပျံ့လွင့်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗေ- အားလုံးကုန်သော၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ- ဖြစ်ပွားစေထိုက်ကုန်သော၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂီ- ဗောဇ္ဈင်တို့သည်၊ ဧတာယ- ဤသတိဖြင့်၊ အတ္ထိကာ- (အကူအညီတောင်းဆို) အလိုရှိကုန်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့စိတ်တွန့် ဆုတ်ပျံ့လွင့်တိုင်း၌ ဖြစ်ပွားစေထိုက်သော ဗောဇ္ဈင်တရားအားလုံးတို့က အကူအညီ တောင်းဆို အလိုရှိကြောင်းတရား၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သာ သတိ- ထိုသတိသည်၊) သဗ္ဗတ္ထိကာ- သဗ္ဗတ္ထိကာမည်၏။ သတိယာ- သတိ၏။ ဝါ- သတိထံမှ၊ လဒ္ဓပကာရာယ- ဧဝ- ရအပ်ပြီးသော ကျေးဇူးပြုခံရမှုရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ပညာယ- ပညာဖြင့်၊ ယထာဂုတ္တေ- ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်ပြီးသမျှသော၊ ဧတ္ထ ကာယေ- ဤရူပကာယ၌၊ ကမ္မဋ္ဌာနိကော- ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှုရှိသော၊ ဘိက္ခု- သည်၊ ကာယာနုပဿီ- ရူပကာယ၌ အဖန်ဖန် ရှုလျက်၊ ဝိဟရတိ- နေ၏။။

အန္တောသင်္ခေပေါ- အန္တောသင်္ခေပဟူသည်၊ အန္တော- ကိုယ်စိတ်အတွင်း၌၊ ဩလီယနော- တွန့်ဆုတ်သော တရားတည်း၊ ကောသဇ္ဇံ- ပျင်းရိခြင်းတည်း၊ ဣတိ-

အရှိအတိုင်းပင် ဒုတိယာဝိဘကျွန်ုပ်ဖြင့် ပြထားခြင်းဖြစ်၍ “ဝဒါမိ”၌ စပ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် သဗ္ဗတ္ထပုဒ်၊ ဣကပစ္စည်းဖြင့် “သဗ္ဗတ္ထ ဘဝါ သဗ္ဗတ္ထိကာ- လီနစိတ်၊ ဥဒ္ဓတစိတ်၌ဖြစ်သော (အလိုရှိအပ်သော) သတိ”ဟူ၍ ဒန္တစ္ဆေဒန ပဒါဝတ္ထိကန္တ (ဝါကျာဝဓိကန္တ) နည်းအားဖြင့် ဝိဂြိုဟ်အစပ်ပြုရ၏။ သဗ္ဗတ္ထ လီနေ ဥဒ္ဓတေ စ စိတ္တေ ဣန္ဒြိယဗ္ဗတ္တာ-ကား အကြောင်းပြဝါကျတည်း။

ဒုတိယဝိဂြိုဟ်ဝါကျအလို - “သဗ္ဗ+အတ္ထိကာ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ “သဗ္ဗေ (ဗောဇ္ဈင်္ဂီ) အတ္ထိကာ ဧတာယာတိ သဗ္ဗတ္ထိကာ”ဟူ၍ တတိယာဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံဝစနတ္ထပြုလိုရင်းတည်း။ လီနဥဒ္ဓတ စိတ်ဖြစ်ရာအခါတိုင်း ဖြစ်ပွားစေရမည့်ဖြစ်သော ဗောဇ္ဈင်တရားအားလုံးတို့က သတိ၏ အကူအညီကို အလိုရှိကြ၏။ သို့ဖြစ်၍ အားလုံးသော ဗောဇ္ဈင်တရားတို့က အလိုရှိ ကြောင်းဖြစ်သော သတိကို “သဗ္ဗတ္ထိကာ”ဟု ခေါ်သည်။

သံယုတ်နိကာ၊ ဒု(၄၃၅) “သဗ္ဗေန ဝါ လီနဒ္ဓစ္စပက္ခိကေန ဗောဇ္ဈင်္ဂေန အတ္ထေတဗ္ဗာတိ သဗ္ဗတ္ထိယာ၊ သဗ္ဗတ္ထိယာဧဝ သဗ္ဗတ္ထိကာ (လီန ဥဒ္ဓစ္စဘက်၌ ရောက်နေသော ဗောဇ္ဈင်တရားက အလိုရှိအပ်သော သတိ)ဟူ၍ ဝစနတ္ထပြုသေး၏။ ထိုအလို - အတ္ထိကာ၌ အတ္ထဓာတ် ဖြစ်၍ “သဗ္ဗတ္ထိယာ”မှ ယကို ကပြ၊ သဗ္ဗေန အတ္ထိကာ သဗ္ဗတ္ထိကာ-ဟု တတိယာတပျရိသံ သမာသံတွဲ။

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၃၂၅

ဤကား၊ အတ္ထော- (အန္တောသင်္ခေါပေါ-ပုဒ်၏)အနက်တည်း၊ ဥပါယပရိဂ္ဂဟေတိ ဧတ္ထ-
 ဥပါယပရိဂ္ဂဟေ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ သီလဝိသောနောဒိ စ- သီလကို သုတ်သင်ခြင်း
 အစရှိသည်သည်လည်းကောင်း၊ ဂဏနာဒိစ- ထွက်လေ ဝင်လေကို ရေတွက်ခြင်းအစရှိ
 သည်သည်လည်းကောင်း၊ [ဤအတိုင်း အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာ၌ အနက်ပေးထား၏။]
 ဥဂ္ဂဟကောသလ္လာဒိ စ- ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သင်ယူခြင်း၌ ကျွမ်းကျင်သူ၏အဖြစ် အစရှိသည်
 သည်လည်းကောင်း၊ ဥပါယော- ကာယာနုပဿနာ၏အကြောင်းမည်၏။ တဗ္ဗိပရိ-
 ယာယတော- ထိုသီလသုတ်သင်ခြင်းအစရှိသော အကြောင်း၏ပြောင်းပြန် အားဖြင့်၊
 အနုပါယော- ကာယာနုပဿနာ၏အကြောင်းမဟုတ်သည်ကို ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏။
 စ- ထိုမှတစ်ပါး၊ ယသ္မာ- အကြွင်းကြောင့်၊ ဥပဋ္ဌိတဿတိ- စွဲကပ်တည်နေသော သတိရှိ
 သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ယထာဝုတ္တဥပါယံ- ဆိုအပ်ပြီးသမျှသော ဥပါယကို၊ န ပရိစ္ဆေတိ-
 မစွန့်၊ အနုပါယဉ္စ- အကြောင်းမဟုတ်သည်ကိုလည်း၊ န ဥပါဒိယတိ- စွဲမြဲစွာ မယူ၊
 တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ မုဋ္ဌဿတိ။ပ။အသမတ္ထော ဟောတီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန)
 ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တေနာတိ- တေနဟူသည်ကား၊ ဥပါယာနုပါယာနံ- ကာယာနုပဿနာ၏
 အကြောင်းဟုတ်သည်၊ အကြောင်းမဟုတ်သည်တို့ကို၊ ပရိဂ္ဂဟ ပရိဝုဇ္ဇနေသု စ-
 သိမ်းယူခြင်း စွန့်လွှတ်ခြင်းတို့၌လည်းကောင်း၊ အပရိစ္စာဂါပရိဂ္ဂဟေသုစ- မစွန့်ခြင်းနှင့်
 မသိမ်းယူခြင်းတို့၌လည်းကောင်း၊ [အပရိစ္စာဂီဟူပြင်ထားပါသည်] အသမတ္တဘာဝေန-
 မစွမ်းနိုင်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အဿ ယောဂိနော- ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သော
 ပုဂ္ဂိုလ်၏ (တံ ကမ္မဋ္ဌာနံ နသမ္ပဇ္ဇတိ)။။

☞ ဧတ္ထ- ဤ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ-ဟူသော ပါဠိတော်၌၊ ယသ္မာ- အကြွင်းကြောင့်
 သတိယေဝ- သတိကိုသာလျှင်၊ သတိပဋ္ဌာနံ- သတိပဋ္ဌာန်ဟူ၍ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာ
 ဘုရားသည်) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ အဿ- ထိုသတိပဋ္ဌာန်၏။
 သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ- သမ္ပယုတ်တရားဖြစ်ကုန်သော၊ ဝီရိယာဒယော- ဝီရိယ-အစရှိသော
 တရားတို့သည်၊ အဂီ- အကြောင်းအဂီမည်၏။ ဣတိ- ဤသို့ ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်
 ကြောင့်၊ သမ္ပယောဂဉ္စဿ ဒဿေတွာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊
 စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤသမ္ပယောဂဂီ-ဟူသော ပါဠိ၌၊ အင်္ဂသဒ္ဓေါ- အင်္ဂသဒ္ဓါကို၊
 ကာရဏပရိယာယော- ကာရဏသဒ္ဓါ၏ အနက်တူ ပရိယာယ်ဟူ၍၊ ဝဋ္ဌဗ္ဗော-
 မှတ်ထိုက်၏။ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤသတိပဋ္ဌာနာ-ဟူသော ပါဠိ၌၊ သတိဂ္ဂဟဏေ-
 နေဝ- သတိကို ယူခြင်းဖြင့်ပင်လျှင် သမာဓိဿာပိ- သမာဓိကိုလည်း၊ ဂဟဏံ- ယူခြင်းကို

ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏။ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) တဿာ- ထိုသတိ၏။ ဝါ- ကို၊ သမာဓိက္ခန္ဓ- သမာဓိအုပ်စု၌၊ သင်္ခဟိတတ္တာ- သွင်းယူအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဝါ- တနည်းကား၊ ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ သတိသီသေန- သတိကို ဦးခေါင်းပြုသော အားဖြင့်၊ အယံ ဒေသနာ- ဤဟောကြားအပ်သော သုတ်တော်သည် (ဟောတိ)။။

ဟိ- မှန်၏။ ကေဝလာယ- သမာဓိမနော သီးခြားတစ်ခုတည်းဖြစ်သော၊ သတိယာ- သတိတမျိုးတည်းဖြင့်၊ ကိလေသပ္ပဟာနံ- ကိလေသာကို ပယ်ခြင်းသည်၊ န သမ္ဘဝတိ- မဖြစ်နိုင်၊ နိဗ္ဗာနာဂေါမောဝါ- နိဗ္ဗာန်ကို သိမြင်ခြင်းသည်လည်း၊ န သမ္ဘဝတိ၊ အဝိ- ထိုမျှမကသေး၊ ကေဝလာ- သော၊ သတိ- သည်၊ န ပဝတ္တတိ- မဖြစ်နိုင်၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ဈာနဒေသနာယံ- ဈာနဒေသနာ၌၊ သဝိတက္ကာဒိဝစနဿ- သဝိတက္က- အစရှိသော သဒ္ဓါ၏၊ သမ္ပယောဂင်ဒဿနတာ- ယှဉ်ဘက် အစိတ်အပိုင်းကို ပြသည် အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ ဝိယ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ (တထာ- ထိုအတူ) အဿ- ထိုသမာဓိ၏ သမ္ပယောဂင်ဒဿနတာ- သတိနှင့် ယှဉ်ဘက် အစိတ်အပိုင်းကို ပြသည်အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အင်္ဂသဒ္ဓဿ- အင်္ဂသဒ္ဓါ၏၊ အဝယဝပရိယာယတာ- အစိတ်အပိုင်းအနက်ဟော အဝယဝသဒ္ဓါ၏၊ အနက်တူ ပရိယာယသဒ္ဓါ၏အဖြစ်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ- ၏၊ ပဟာနင်္ဂန္တိ- ပဟာနင်္ဂ-ဟူသည်ကား၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိတိအာဒီသု ဝိယ- ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ-အစရှိသော ပါဠိတော်တို့၌ကဲ့သို့၊ ပဟာတဗ္ဗအင်္ဂ- ပယ်သတ်ရမည့် အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿဟူသော အကုသိုလ်အစိတ်အပိုင်းကို၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ (ဝုတ္တံ)။။

ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ ဧတ္ထ- ဧကာယနောယံ ဘိက္ခဝေ မဂ္ဂေါ-ဟူသော ဤသုတ်ပါဠိတော်၌၊ လောကိယမဂ္ဂေါ- လောကီမဂ်ကို၊ အဓိပ္ပေတော- အလိုရှိအပ်၏။ လောကုတ္တရမဂ္ဂေါ- လောကုတ္တရမဂ်ကို၊ န အဓိပ္ပေတော- အလိုမရှိအပ်၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ပုဗ္ဗဘာဂိယံ- လောကုတ္တရဝိနယ၏ ရှေ့အဖို့ဖြစ်သော၊ ဝိနယံဧဝ- အဘိဇ္ဈာ ဒေါမနဿတို့ကို ပယ်သတ်ခြင်းကိုသာလျှင်၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် (ဟုတ္တာ) တဒင်္ဂံ။ပ။ဝိနယေနဝါတိ-ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ တေသံ ဓမ္မာနန္တိ- ကား၊ ဝေဒနာဒိဓမ္မာနံ- ဝေဒနာအစရှိသော တရားတို့၏ (အတ္ထုဒ္ဓါရနယေန ဧတံ ဝုတ္တံ) ဟိ- မှန်၏၊ တေသံ- ထိုဝေဒနာ၊ စိတ္တ၊ ဓမ္မဟူသော တရားတို့၏။ ဝါ- တို့ကို၊ တတ္ထ- ထိုဝိနယ၊ လောကေ-ဟူသော ပါဠိတော်၌၊ အနဓိပ္ပေတတ္တာ- အလိုမရှိအပ်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၃၂၇

အတ္ထုဒ္ဓါရနယေနေတံ ဝုတ္တန္တိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ တတ္ထာတိ- ကား၊ ဝိဘဏ်- အဘိဓမ္မာဝိဘင်းပါဠိတော်၌ (ယံ ပနာဟ-ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဠိမှ အာဟ-၌ စပ်) ဧတ္ထာတိ- ကား၊ လောကေတိ- လောကေ-ဟူသော၊ ဧကသ္မိပဒေ- ဤပုဒ်၌၊ (အယမေဝ အတ္ထော) အဝိသေသေန- အထူးမမ သာမညအားဖြင့် ဒွိဟိပိ- နှစ်မျိုးလုံးလည်းဖြစ်သော အဘိဇ္ဈာဝိနယ၊ ဒေါမနဿဝိနယတို့ဖြင့် (အဘိဇ္ဈာကို ပယ်ခြင်း၊ ဒေါမနဿကို ပယ်ခြင်းဟူသော နှစ်မျိုးလုံးလည်းဖြစ်သော ပယ်ခြင်းတို့ဖြင့်) နီဝရဏပ္ပဟာနံ- နီဝရဏတို့ကို ပယ်ခြင်းကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဣတိ ကတွာ- ဤသို့ပြုပြီး၍၊ ပုန- တဖန်၊ ဧကေကေန- အဘိဇ္ဈာဝိနယနှင့် ဒေါမနဿဝိနယတစ်ခုစီ တစ်ခုစီဖြင့်၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်သော၊ ပဟာနဝိသေသံ- ပယ်ပုံထူးခြားချက်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ ဝိသေသေနာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

အထ ဝါ- တနည်းကား၊ ဝိနေယျ နီဝရဏာနီတိ- ဝိနေယျ နီဝရဏာနိ-ဟူ၍၊ အဝတွာ- ဟောတော်မမူဘဲ၊ အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿဝိနယဝစနဿ- အဘိဇ္ဈာနှင့် ဒေါမနဿကို ပယ်သတ်ခြင်းကို ဟောတော်မူခြင်း၏၊ ပယောဇနံ- အကျိုးကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိသေသေနာတိ အာဒိ- ဝိသေသေန- အစရှိသော စကားကို (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ ဟိ- မှန်၏၊ ကာယာနုပဿနာဘာဝနာယ- ကာယာနုပဿနာဘာဝနာ၏၊ ဥဇ္ဇိပိပစ္စနိကာနံ- ပြောင့်ပြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ် ကုန်သော၊ အနုရောဓဝိရောဓာဒိနံ- ချစ်ခြင်း မုန်းခြင်းအစရှိသည်တို့ကို၊ ပဟာနဒဿနံ- ပယ်ခြင်းကို ပြခြင်းသည်၊ ဧတဿ- ဤအဘိဇ္ဈာနှင့် ဒေါမနဿကို ပယ်ခြင်းကို ဟောတော်မူခြင်း၏၊ ပယောဇနံ- အကျိုးတည်း၊ ဣတိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) ကာယသမ္ပတ္တိမူလက- သာတိ- ကား၊ ရူပဗလ။ ပ။ နိမိတ္တဿ- ရုပ်အဆင်းလှပပြည့်စုံခြင်း၊ ခွန်အားဗလပြည့်စုံ ခြင်း၊ အရွယ်နုပျိုခြင်း၊ ရောဂါကင်းခြင်းအစရှိသော ကိုယ်ခန္ဓာပြည့်စုံခြင်းဟူသော အကြောင်းရင်းရှိသော (အနုရောဓဿ- ချစ်ခင်ခြင်းကို၊ ပဟာနံ ဝုတ္တံ) ဝုတ္တဝိပရိယာ- ယတော- ပြဆိုအပ်ပြီးသော ရူပဗလအစရှိသော သရီရသမ္ပဒါ၏ ပြောင်းပြန်အားဖြင့်၊ ကာယဝိပတ္တိမူလကော- ခန္ဓာကိုယ်ဖောက်ပြန်ပျက်စီးခြင်းဟူသော အကြောင်းရင်း ရှိသော၊ ဝိရောဓော- မုန်းခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏။

ကာယဘာဝနာယာတိ- ကား၊ ကာယာနုပဿနာဘာဝနာယ- ရူပကာယ၌ အဖန်ဖန် ရှုမှတ်ခြင်းဟူသော ဘာဝနာလုပ်ငန်း၌ (အနဘိရတိယာ) ဟိ- မှန်၏၊ သာ-

ထိုကာယာနုပဿနာဘာဝနာကို၊ ဣမ- ဤအဘိဇ္ဈာဒေါမနဿကို ပယ်ခြင်းကိစ္စ၌၊ ကာယဘာဝနာတိ- ကာယဘာဝနာဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတာ- အလိုရှိအပ်၏။ သုဘသုခ- ဘာဝါဒီနန္တိ (ဧတ္ထ)- သုဘသုခဘာဝါဒီနံ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ အာဒိသဒ္ဓေန- အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊ မနုညနိစ္စတာဒိသင်္ဂဟော- စိတ်ကို နှစ်သက်စေတတ်သည်အဖြစ်၊ မြဲသည်အဖြစ်အစရှိသည်တို့ကို သွင်းယူခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- ၏။ ပန- ထိုမှတစ်ပါး၊ အသုဘ သုခဘာဝါဒီနန္တိ ဧတ္ထ- အသုဘ သုခဘာဝါဒီနံ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ အာဒိသဒ္ဓေန- ဖြင့်၊ အမနုညာနိစ္စတာဒိနံ- စိတ်ကို မနှစ်သက်စေတတ် သည်အဖြစ်၊ မမြဲသည်အဖြစ် အစရှိသည်တို့ကို (သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော) တေနာတိ- ကား၊ အနုရောဓာဒိပ္ပဟာနဝစနေန- အနုရောဓအစရှိသည်တို့ကို ပယ်ခြင်းကို ပြဆိုသော စကားဖြင့် (ဝိနေယျ လောကေ အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿံ-ဟူသော စကားဖြင့်၊ ဒီပိတာ ဟောတိ) ယောဂါနုဘာဝေါ ဟီတိ အာဒိ- ယောဂါနုဘာဝေါ ဟိ-အစရှိသော စကားသည်၊ ဝုတ္တဿ- ဝိသေသေန စေတ္ထ- အစရှိသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော၊ အတ္တဿဇဝ- အနုရောဓ ဝိရောဓအစရှိသည်ကို ပယ်ခြင်းဟူသော အနက်ကိုပင်၊ ပါကဋကရဏံ- ထင်ရှားအောင် ပြုသော (ပြုကြောင်း ဖြစ်သော) စကားတည်း၊ ဟိ- မှန်၏။ ယောဂါနုဘာဝေါ- ယောဂါနုဘာဝဟူသည်၊ ဘာဝနာနုဘာဝေါ- အားထုတ်အပ်သော ဘာဝနာ၏ အစွမ်းအာနုဘော် တည်း။

ယောဂသမတ္ထောတိ- ကား၊ ယောဂံ- အားထုတ်အပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ အနုယုဉ္ဇိတံ- အဖန်ဖန် အားထုတ်ခြင်းငှာ၊ သမတ္ထော- စွမ်းနိုင်သည်၊ ဟောတိ- ၏။ ဟိ- ချဲ့ပြီးအံ့၊ ပုရိမေန- ရှေး၌ဖြစ်သော၊ အနုရောဓဝိရောဓဝိပ္ပမုတ္တောတိ အာဒိဝစနေန- အနု။ ပ။ ဝိပ္ပမုတ္တောအစရှိသော စကားဖြင့်၊ ဘာဝနံ- ဘာဝနာကို၊ အနုယုတ္တဿ- အားထုတ်ပြီးသော ရဟန်း၏၊ အာနိသံသော- အကျိုးကို၊ ဝုတ္တော- ပြဆိုအပ်ပြီ၊ ဒုတိယေန- ဒုတိယဖြစ်သော အနုရောဓဝိပ္ပမုတ္တော စေသ။ ပ။ သမတ္ထော ဟောတိ-ဟူသော စကားဖြင့်၊ ဘာဝနံ- ကို၊ အနုယုဉ္ဇန္တဿ- အားထုတ်ဆဲရဟန်း၏၊ ပဋိပတ္တိ- အကျင့်ကို၊ (ဝုတ္တံ- ပြီ) ဟိ- မှန်၏။ အနုရောဓဝိရောဓာဒိဟိ- ချစ်ခြင်း မုန်းခြင်းအစရှိသည်တို့သည်၊ ဥပဗ္ဗုတဿ- နှိပ်စက်ခံရသော ရဟန်း၏၊ (ရဟန်းမှာ) ဘာဝနာ- သည်၊ န ဣဇ္ဈတိ- မပြည့်စုံနိုင်။

☞ အနုပဿီတိ ဧတ္တာတိ- အနုပဿီတိ ဧတ္ထ-ဟူသည်ကား၊ အနုပဿီတိ- အနုပဿီ-ဟူသော၊ ဧတသ္မိံ ပဒေ- ဤပုဒ်၌၊ လတ္တမာနာယ- ရအပ်သော၊ အနုပဿနာယ- အနုပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းအနက်ကို ဟောသော အနုပဿနာသဒ္ဓါဖြင့်၊

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၃၂၉

အနုပဿနာဇောတနာယ - အနုပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းဟူသော အနက်ကို ထွန်းပြသော သဒ္ဓါဖြင့် (အနုပဿီ-ပုဒ်၌ ပါဝင်သော အနုပဿနာသဒ္ဓါဖြင့် ဟူလို) ကမ္မဋ္ဌာန်- အနုပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းဟူသော အနက်ကို၊ ဝုတ္တံ- ဆိုလိုအပ်ပြီး၊ ကုတိ ဧဝံ- ဤသို့၊ အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏၊ အညထာ- အနုပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းဟူသော အနက်ကို ဟောပြသော သဒ္ဓါ-ဟူသော အနက်မှ တပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် (အတ္ထော- အနုပဿနာ ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း ဟူသော အနက်ကို၊ ဂယုမာနေ- ယူအပ်လသော်) အနုပဿနာယာတိ ကရဏဝစနံ- အနုပဿနာယ- ဟူသော ကရိုဏ်းဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဓါသည်၊ န ယုဇ္ဇေယျ- မသင့်လျော် နိုင်၊ ဟိ- မှန်၏၊ အနုပဿနာဧဝံ- အနုပဿနာဘာဝနာသည်သာလျှင်၊ ကမ္မဋ္ဌာန်- ကမ္မဋ္ဌာန်းသည်၊ (ဟောတိ) ဧတ္ထ- ဤကမ္မဋ္ဌာန်-ဟူသော ပုဒ်၌၊ အာရမ္မဏံ- အာရုံကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ န အဓိပ္ပေတံ- အလိုမရှိအပ်၊ (အာရမ္မဏံ- အာရုံကမ္မဋ္ဌာန်းသည်) န ယုဇ္ဇတိ ဝါ- သင့်လည်း မသင့်။

(ဝိဟရတိတိ ဧတ္ထ- ဝိဟရတိ-ဟူသော ပါဠိတော်၌၊ ဝုတ္တဝိဟာရေန- ပြဆိုအပ် သော ဝိဟာရသဒ္ဓါဖြင့်) ကာယပရိဟရဏံ- (သွားရပ်ထိုင်လျောင်း၊ လဲလှယ်ပြောင်း၍) ခန္ဓာကိုယ်ကို ပြုစုဆောင်ရွက်ခြင်းအနက်ကို၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ကုတိ- ဤသို့၊ သမ္ပန္နော- ဝုတ္တံပုဒ်ကို လှမ်း၍ ဆက်စပ်ခြင်းကို၊ (ကာတဗ္ဗော- ပြုရမည်) စ- ထိုမှတပါး၊ ဧတ္ထ- ဤဝိဟရတိ-ဟူသော ပါဠိ၌၊ ကမ္မဋ္ဌာနပရိဟရဏဿ- ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဆောင်ရွက်ခြင်း၏၊ ဝါ- သည်၊ အတ္ထသိဒ္ဓတ္တာ- (တိုက်ရိုက်မဆိုအပ်သော်လည်း) ဆိုလိုအပ်သော အနက်ပြီးစီးသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ကာယပရိဟရဏန္တေဝ- ကိုယ်ကို

၁။ အနုပဿနာဇောတနာယ။ ။ အနုပဿနာယ ကမ္မဋ္ဌာန် ဝုတ္တံ-ဟူသော အဋ္ဌကထာ ဝါကျ၌ “ကမ္မဋ္ဌာန်”ဟူသော နောက်ပုဒ်ဖြင့် ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းဟူသော အနက်ကို ယူထားသော ကြောင့် “အနုပဿနာယ”ဟူသော ရှေ့ပုဒ်ဖြင့်လည်း ထိုဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းဟူသော အနက်ကိုပင် ယူလိုက်ပါက ဝိဘတ်ကွဲပြားနေသော ရှေ့ပုဒ်နောက်ပုဒ်တို့မှာ အနက်ထပ်တူဖြစ်နေသောကြောင့် အဓိပ္ပါယ်ပျက်သွားနိုင်၏။ “အနုပဿနာယ- အနုပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့်၊ ကမ္မဋ္ဌာန်- ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီ”ဟူ၍ အနက် အဓိပ္ပါယ်ပျက်၏ဟု ဆိုလို၏။ ထို့ကြောင့် “အနုပဿနာယ”ဟူသော ရှေ့ပုဒ်အရ အနုပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းဟူသော အနက်ကို ဟောသော “အနုပဿနာသဒ္ဓါကို ယူ၍ “ကမ္မဋ္ဌာန်”ဟူသော နောက်ပုဒ်အရ ဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းဟူသော အနက်ကို ယူလိုက်လျှင် အဓိပ္ပါယ်မှန်ကန်သည်ဟု ဆိုလို၏။

ဆောင်ရွက်ခြင်းဟူ၍သာလျှင် (အာစရိယေန-သည်။) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဟိ- မှန်၏။ ကမ္မဋ္ဌာနိ- ကဿ- ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ကာယပရိဟရဏံ- ကိုယ်ကို ဆောင်ရွက်ခြင်းသည်။ ယာဝဒေဝ ကမ္မဋ္ဌာနပရိဟရဏတ္ထံ- ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဆောင်ခြင်းအားထုတ်ခြင်းဟူသော အကျိုးသာလျှင် အတိုင်းအတာပမာဏရှိ၏ (ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဤခန္ဓာကိုယ်ကို သယ်ဆောင်နေမှုဟူသမျှသည်။ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှုအတွက် ချည်းသာဖြစ်၏ဟူလို) ဣတိ- ဤသို့ မှတ်ထိုက်၏။ ဝါ- တနည်းကား၊ ကမ္မဋ္ဌာနပရိဟရဏဿ- ၏။ ဝါ- ကို၊ အာတာပီတိ အာဒိနာ- အာတာပီ-အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဝုတ္တမာနတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်လတ္တံ့သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ကာယပရိဟရဏန္တေဝ- ကာယပရိဟရဏံ-ဟူ၍သာလျှင်၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

ဝါ- တနည်းကား၊ ကာယဂ္ဂဟဏေန- (ကာယေ ကာယာနုပဿီ)၌ ကာယသဒ္ဓါဖြင့်၊ နာမကာယဿာပိ- နာမကာယ (နာမ်တရားအပေါင်း)ကိုလည်း၊ ဂဟဏံ- ယူခြင်းသည် (ဟောတိ) ရူပကာယဿေဝ- ရုပ်အပေါင်းကိုသာလျှင်၊ ဂဟဏံ- သည်၊ နဟောတိ- မဖြစ်၊ တေနေဝ- ထို့ကြောင့်ပင်လျှင်၊ ကမ္မဋ္ဌာနပရိဟရဏမ္ပိ- (နာမကာယ-ပရိဟရဏဖြစ်သော) ကမ္မဋ္ဌာနပရိဟရဏကိုလည်း၊ သင်္ဂဟိတံ- သွင်းယူအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ- ၏။ ဧဝံ ကတွာ- ဤအကြောင်းကြောင့်၊ ဝိဟရတီတိဇတ္ထ ဝုတ္တဝိဟာရေနာတိ-ဟူ၍ (ဝုတ္တံ- ဆရာပြဆိုအပ်သော) ဇတ္ထဂ္ဂဟဏဉ္စ- ဇတ္ထသဒ္ဓါသည်လည်း၊ သမတ္ထိတံ- ခိုင်မြဲစေအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ- ၏။ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း။) ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတီတိ- ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ-ဟူ၍၊ ဝိဟာရဿ- ကာယပရိဟရဏ-ဟူသော ဝိဟာရ၏။ ဝါ- ကို၊ ဝိသေသေတွာ- ကမ္မဋ္ဌာနပရိဟရဏမှ ထူးခြားကွဲပြားစေ၍၊ ဝုတ္တတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ အာတာပီတိအာဒိ- အာတာပီအစရှိသော စကားသည် (ဒဿနံ- ၌စပ်) သင်္ခေပတော- အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်၊ ဝုတ္တဿ- ဆိုအပ်ပြီးသော၊ ကမ္မဋ္ဌာနပရိဟရဏဿ- ကမ္မဋ္ဌာနပရိဟရဏအနက်ကို၊ သာဓနေန- ထိုအနက်ကို ခိုင်ခိုင်မြဲမြဲ ပြီးစီးစေတတ်သော စကားနှင့်၊ သဟ- တကွ၊ ဝိတ္တာရေတွာ- ချဲ့ထွင်၍၊ ဒဿနံ- ပြကြောင်းစကားတည်း။

အာတာပေနာတိ- ကား၊ အာတာပဂ္ဂဟဏေန- အာတာပသဒ္ဓါဖြင့် (သမ္ပပ္ပဓာနံ ဝုတ္တံ) သတိသမ္ပဇဉေနာတိအာဒိသုပိ- သတိသမ္ပဇဉေန-အစရှိသည်တို့၌လည်း၊ ဧသေဝနယော- သတိသမ္ပဇဉေသဒ္ဓါကို ဆိုလိုခြင်းဟူသော ဤနည်းပင်တည်း၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိစ- ဗုဒ္ဓါနုဿတိသည်လည်းကောင်း၊ မေတ္တာ စ- မေတ္တာသည်လည်းကောင်း၊ မရဏ-

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၃၃၁

သတိ စ- ကောင်း၊ အသုတဘာဝနာစ- ကောင်း၊ သဗ္ဗတ္ထကကမ္မဋ္ဌာနန္တိ- သဗ္ဗတ္ထကကမ္မဋ္ဌာန်း မည်၏။ (အားလုံးစုံသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ ရှေ့ပြေးလုပ်ငန်းအဖြစ်ဖြင့် ပါဝင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းမည်၏။) ဟိ- အကြောင်းကား၊ ဣဒံ စတုတ္ထံ- ဤကမ္မဋ္ဌာန်းလေးမျိုး အပေါင်းကို ယောဂိနာ- ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကြိုးပမ်းအားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပရိဟရိယမာနံ- အမြဲဆောင်အပ်သည် (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍)၊ သဗ္ဗတ္ထက ကမ္မဋ္ဌာနန္တိ- ဟူ၍၊ ဝုတ္တတိ- ခေါ်ဆို အပ်၏။ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း။) သဗ္ဗတ္ထ- အားလုံးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌၊ ကမ္မဋ္ဌာနာနုယောဂဿ- ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ခြင်း၏။ အာရက္ခဘူတတ္တာ- အစောင့်အရှောက် ဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ သတိသမ္ပလေဗလေန- သတိသမ္ပလေဗ အားအစွမ်းဖြင့်၊ အဝိဇ္ဇိန္ဒဿ- အဆက်မပြတ်အပ်သော၊ တဿ- ထိုသဗ္ဗတ္ထကကမ္မဋ္ဌာန်း၏။ ပရိဟရိ- တဗ္ဗတ္တာ- သွားလေရာရာဆောင်ယူအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သတိသမ္ပလေဗဂ္ဂဟဏေန- သတိသမ္ပလေဗသဒ္ဓါဖြင့်၊ တဿ- ထိုသဗ္ဗတ္ထက ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဝုတ္တတာ- ဆိုအပ်သည် အဖြစ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တာ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ။။

ဝါ- တနည်းကား၊ သတိယာ- သတိဖြင့်၊ သမထော- သမထကို၊ ဝုတ္တော- ပြဆိုအပ်ပြီ၊ (ကသ္မာ- နည်း။) တဿာ- ထိုသတိ၏။ ဝါ- သတိကို၊ သမာဓိက္ခန္ဓေန- သမာဓိအုပ်စုဖြင့်၊ သင်္ဂဟိတတ္တာ- သွင်းယူအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဝိဘင်္ဂေပန- သတိပဋ္ဌာနဝိဘင်းပါဠိတော်၌ကား၊ (ဧတေသံ ပဒါနံ- ထိုအနုပဿီ၊ ဝိဟရတိ- အစရှိသော ပုဒ်တို့၏) အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဝုတ္တော- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ- အနက်ယောဇနာခြင်းကို၊ (ကာတဗ္ဗာ- ပြုထိုက်၏။) တေနာတိ- ကား၊ သဒ္ဓတ္ထံ- သဒ္ဓါ၏ အနက်ကို၊ အနာဒိယိတ္တာ- မယူမူ၍၊ ဘာဝတ္ထဿေဝ- အဓိပ္ပါယ်အနက်ကိုသာလျှင်၊ ဝိဘဇနဝသေန- ခွဲဝေပြခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ပဝတ္ထေန- ဖြစ်သော၊ ဝိဘင်္ဂပါဠေန- ဝိဘင်း ပါဠိတော်နှင့်၊ သဟ- အတူတကွ၊ (ဝေဒိတဗ္ဗော-၌စပ်) အဋ္ဌကထာနယောတိ- ကား၊ သဒ္ဓတ္ထဿာပိ- သဒ္ဓါ အနက်ကိုလည်း၊ ဝိဝရဏာဝသေန- ဖွင့်ပြခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ယထာရဟံ- ထိုက်သည် အားလျော်စွာ၊ ဝုတ္တော- ပြဆိုအပ်သော၊ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာနယော- အနက်ဖွင့်ဆိုနည်း ကို(ဝေဒိတဗ္ဗော) ယထာ သံသန္ဓတီတိ- ကား၊ ယထာ- အကြင်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အတ္ထတော စ- သဒ္ဓါအနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အဓိပ္ပါယတော စ- ဆိုလိုရင်း အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အဝိလောမေန္တော- မဆန့်ကျင်သည် (ဟုတ္တာ- ၍)၊ အညဒတ္ထု- စင်စစ်အားဖြင့်၊ သံသန္ဓတိ- နှီးနှောမိ၏။

သမေတိ- ညီညွတ်၏။ ဧဝံ- ဤသို့ နှီးနှောခြင်း ညီညွတ်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏။။

ဝေဒနာဒီနံ ပုန ဝစနေတိ ဧတ္ထ- ဝေဒနာဒီနံ ပုန ဝစနေ-ဟူသော ဤပါဌ၌ (ဝိဘာဝိတံ ဟောတိ-၌ လှမ်းစပ်) နိဿယပစ္စယဘာဝဝသေန- နိဿယပစ္စည်း၏အဖြစ် အနေအားဖြင့်၊ စိတ္တဓမ္မာနံ- စိတ္တဓမ္မတို့၏။ ဝေဒနာသန္နိဿိတတ္တာ စ- ဝေဒနာ၌ မှီတည် သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စဝေါကာရတဝေ- ပဉ္စဝေါကာရတဝ၌၊ အရူပဓမ္မာနံ- နာမ်တရားတို့၏။ ရူပပဋိဗ္ဗဒ္ဓဝုတ္တိတော စ- ရုပ်တရား၌ ဆက်စပ်လျက်ဖြစ်ခြင်းရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝေဒနာယ- ဝေဒနာ၌၊ ကာယာဒိအနုပဿနာပွသင်္ဂေပိ- ရူပကာယအစရှိသည်ကို ရှုခြင်း၌ လျဉ်းပါးဖွယ်သည်၊ အာပန္နေပိ- ရောက်ပါသော်လည်း၊ တတော- ထိုကာယအစရှိသည်မှ၊ အသမ္ဘိဿတော- မရောနှောသောအားဖြင့်၊ ဝဝတ္တာနဒဿနတ္ထံစ- အသီးအသီးခွဲခြား ရှုခြင်းကို ပြခြင်းအကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ ယနဝိနိဗ္ဗောဂါဒိဒဿနတ္ထု- တခဲနက်အစိုင်အခဲပညတ်ကို ခွဲဖျက်ခြင်းအစရှိသည်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ ဒုတိယဝေဒနာဂဟဏံ- ဒုတိယဝေဒနာသဒ္ဓါကို ယူခြင်း သည် (ဟောတိ) တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဝေဒနာယံ- ဝေဒနာ၌၊ ကာယာနုပဿီဝါ- ရူပကာယကို ရှုသည်လည်း၊ န- မဟုတ်၊ စိတ္တဓမ္မာနုပဿီဝါ- စိတ္တ, ဓမ္မတို့ကို ရှုသည်လည်း။
☞ န- မဟုတ်၊ အထ ခေါ- အဟုတ်အမှန်ကား၊ (ဝေဒနာယံ- ၌) ဝေဒနာနုပဿီဧဝ- ဝေဒနာကိုသာလျှင် ရှုသည် (ဟောတိ) ဣတိ- ဤသို့၊ ဝေဒနာသင်္ခါတေ- ဝေဒနာဟု ဆိုအပ်သော၊ ဝတ္ထုသ္မိ- ဝတ္ထု၌၊ ဝေဒနာနုပဿနာကာရဿေဝ- ဝေဒနာကို အဖန်ဖန် ရှုခြင်းဟူသော အခြင်းအရာကိုသာလျှင်၊ ဒဿနေန- ပြခြင်းအားဖြင့်၊ အသမ္ဘိဿတော- ကာယ, စိတ္တ, ဓမ္မတို့နှင့် မရောယှက်ခြင်းအားဖြင့်၊ ဝဝတ္တာနံ- အသီးအသီးခွဲခြားရှုခြင်းကို၊ ဒဿိတံ- ပြအပ်သည်၊ ဟောတိ- ၏။။

တထာ- ထိုမှ တပါး၊ ယသ္မိံ သမယေ- အကြင်အခါ၌၊ သုခါ- သုခဖြစ်သော၊ ဝေဒနာ- ဝေဒနာသည်၊ ဟောတိ- ၏။ တသ္မိံ သမယေ- သုခဝေဒနာဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌၊ ဒုက္ခာ- သော၊ ဝေဒနာ ဝါ- သည်သော်လည်းကောင်း၊ အဒုက္ခမသုခါ- ဒုက္ခလည်းမဟုတ်၊ သုခလည်းမဟုတ်သော၊ ဝေဒနာ ဝါ- ကောင်း၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ ဝါ ပန- ထိုမှတပါး၊ ယသ္မိံ သမယေ- ၌၊ ဒုက္ခာ- သော၊ ဝေဒနာ ဝါ- ကောင်း၊ အဒုက္ခမသုခါ- သော၊ ဝေဒနာ ဝါ- ကောင်း၊ ဟောတိ- ၏။ တသ္မိံသမယေ- ၌၊ ဣတရာ- ထိုဝေဒနာနှစ်မျိုးမှ အခြားသော၊ ဝေဒနာ- သုခဝေဒနာသည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝေဒနာ

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၃၃၃

ဘာဝသာမညေ- ဝေဒနာအဖြစ်အားဖြင့် တူသည်အဖြစ်၌ (ဝေဒနာချင်းတူပုံ သာမညသဘော၌) အဌတွာ- မရပ်တည်မှု၍ (ယခင်ပဏ္ဏာသဋီကာ၌ရှိသော ပါဠိသည်သာ ကောင်း၏) တံ တံ ဝေဒနံ- ထိုထိုဝေဒနာကို၊ ဝိနိဗ္ဗုဒ္ဓိတွာ- ခွဲဖျက်၍၊ ဒဿနေန- ရှုမြင် ခြင်းအားဖြင့်၊ ယနဝိနိဗ္ဗောဂေါ- တခဲနက် အစိုင်းအခဲ ပညတ်ကို ခွဲဖျက်ခြင်းတည်းဟူသော၊ ဓုတဘာဝဝိဝေကော- ခိုင်မြဲသည်အဖြစ်၏ ဆိတ်သုန်းခြင်းကို၊ ဒဿိတော- ပြအပ်သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ တာသံ- ထိုဝေဒနာတို့၏၊ ခဏမတ္တာဝဋ္ဌာနဒဿနေန- အခိုက်အတန့်ခဏမျှတည်ရှိခြင်းကို ရှုမြင်ခြင်းကြောင့်၊ အနိစ္စတာယ စ- မမြဲသည် အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ တတော- ထိုမမြဲသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒုက္ခတာယ စ- ဆင်းရဲ သည်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အနတ္တတာယ စ- အသက်ရှင် အတ္တကောင်မဟုတ်သည်အဖြစ် ကိုလည်းကောင်း၊ ဒဿနံ- ရှုမြင်ခြင်းကို၊ ဝိဘာဝိတံ- ထင်ရှားပြအပ်သည်၊ ဟောတိ။

ယနဝိနိဗ္ဗောဂါဒီတိ (ဧတ္ထ)- ယနဝိနိဗ္ဗောဂါဒီ-ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ အာဒိသဒ္ဓေန- အာဒိ သဒ္ဓါဖြင့်၊ အယမ္ဗိအတ္ထော- ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သော အနက်ကိုလည်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ အယံ- ဤရဟန်းသည်၊ ဝေဒနာယံ- ဝေဒနာ၌၊ ဝေဒနာနုပဿီ ဧဝ- ဝေဒနာကိုသာလျှင် အဖန်ဖန် ရှုသည်၊ (ဟောတိ) အညဓမ္မာနုပဿီ- အခြားစိတ္တ၊ ဓမ္မ၊ ကာယကိုရှုသည်၊ နဟောတိ- မဟုတ်၊ ကိ- အဘယ်အနက်ကို၊ ဝါ- သည်၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ- ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်သနည်း၊ ယထာ နာမ- ဥပမာမည်သည်ကား၊ ဟလော- မသိနားမလည်သူသည်၊ အမဏိသဘာဝေ- ပတ္တမြား၏ သဘောမရှိသော၊ ဥဒကပုဗ္ဗဠကေပိ- ရေမြှုပ်၌လည်း၊ မဏိအာကာရာနုပဿီ- ပတ္တမြား၏ အခြင်းအရာ သဘောကို ရှုလေ့ရှိသည်၊ ဟောတိ ယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ အယံ- ဤယောဂီရဟန်းသည်၊ ဌိတိရမဏီယေ- တည်ခြင်းကြောင့် (တည်ဆဲခဏ၌) ဓမ္မလျော်ဖွယ်ကောင်းသော၊ ဝေဒယိတေပိ- ဝေဒနာ၌သော်မှလည်း၊ မနုညာကာရာ- နုပဿီ- စိတ်ကို နှစ်သက်စေတတ်သည်အဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာကို ရှုလေ့ရှိသည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ ဣတရသ္မိံ- ဌိတိရမဏီယဝေဒနာမှ တပါးသော ပျက်စီး၍ ဓမ္မလျော် ဖွယ်မကောင်းသော၊ ဝေဒယိတေ- ၌၊ ပဂေဝ- ရှေးဦးမဆွ အစကပင်၊ မနုညာကာရာ- နုပဿီ န ဟောတိ။

အထ ခေါ- စင်စစ်သော်ကား (ဝေဒနာယ- ဝေဒနာ၏၊ ဝါ- သည်၊ ခဏပဘင်္ဂရ- တာယ စ- အခိုက်အတန့်ခဏမျှ အတွင်းမှာပင် ပျက်စီးသည်အဖြစ်ကြောင့်

လည်းကောင်း၊ အဝသဝတ္တိတာယ စ- အလိုအတိုင်းမဖြစ်နိုင်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကိလေသာသုစိပ္ပရဏတာယ စ- ကိလေသာဟူသော မစင်မကြယ် ရွံ့စဖွယ်ကို သွန်ချတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အနိစ္စာနတ္တာသုဘာကာရာနုပဿီ- မမြဲသည်အဖြစ်၊ အတ္တကောင်မဟုတ်သည်အဖြစ်၊ မတင့်တယ်သည်အဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာကို ရှုလေ့ရှိသည်၊ ဟောတိ- ဤ။ [ခဏပဘင်္ဂရနှင့် အနိစ္စ တွဲစပ်စသည်ဖြင့် ယထာဏ္ဏမ တွဲစပ်ပါ။] (ဝေဒနာယ- ဤ။ ဝါ- သည်။) ဝိပရိဏာမဒုက္ခတာယ စ- ဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲခြင်းကြောင့် ဆင်းရဲသည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သင်္ခါရဒုက္ခတာယစ- သင်္ခါရဒုက္ခ၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝိသေသတော- အထူးအားဖြင့်၊ ဒုက္ခာနုပဿီယေဝ- ဒုက္ခဟု အဖန်ဖန် ရှုလေ့ရှိသည်သာတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ (ဝုတ္တံ ဟောတိ) စဝံ- ဤဆိုအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း၊ စိတ္တဓမ္မေသုပိ- စိတ္တနှင့် ဓမ္မတို့၌ လည်း၊ ယထာရဟံ- ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ပုန ဝစနေ- (စိတ္တာနုပဿီ၊ ဓမ္မာနုပဿီ- ဟူ၍) စိတ္တနှင့် ဓမ္မတို့ကို နောက်ထပ်ဟောတော်မူခြင်း၌၊ ပယောဇနံ- အကျိုးကို၊ ဝတ္တဗ္ဗံ- ဆိုထိုက်၏၊ (တာစ- ထိုသုံးပါးသော ဝေဒနာတို့သည်လည်း) လောကိယာဝ- လောကီ ဝေဒနာတို့ချည်းသာတည်း၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း၊) သမ္မသနစာရဿ- ထိုဝေဒနာစသည်တို့ကို အနိစ္စအစရှိသည်ဖြင့် သုံးသပ်သော ဝိပဿနာ၏ ကျက်စားရာ လောကီတရားကိုသာလျှင်၊ အဓိပ္ပေတတ္တာ- အလိုရှိအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ကေဝလံ ပနိဓာတိအာဒိနာ- ကေဝလံ ပနိဓ-အစရှိသော စကားရပ်ဖြင့်၊ ဣမ- ဤဥဒ္ဓေသဝါရ၌၊ ဧတ္ထကံ- ဤမျှလောက်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကိုသာ (မည်သို့ မည်ပုံ ရှုသော ရဟန်းကို ဝေဒနာသု ဝေဒနာနုပဿီမည်၏ဟူသော အကျဉ်းချုပ်အဖွင့်မျှလောက် သာ) ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိထိုက်၏၊ ဣတိ- ဤသို့ ဝေဒိတဗ္ဗ ပရိစ္ဆေဒံ- သိထိုက်သော အနက် အဓိပ္ပါယ်အပိုင်းအခြားကို (အာစရိယော) ဒေသေတိ- ပြတော်မူ၏၊ ဧသနယောတိ ဣမိနာ- ဧသနယော- ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ ယထာ- အကြင်သို့သော အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ စိတ္တံ စ- သရာဂအစရှိသော စိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဓမ္မာစ- နိဝရဏ၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အနုပဿိတဗ္ဗာ- အဖန်ဖန် ရှုထိုက်ကုန်၏၊ တထာ- ထိုရှုပုံ အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ တာနိ- ထိုစိတ္တဓမ္မတို့ကို၊ အနုပဿန္တော- အဖန်ဖန် ရှုသော ရဟန်းကို၊ စိတ္တေ စိတ္တာနုပဿီ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿိတိ- စိတ္တေ။ပ။ဓမ္မာနုပဿီမည်၏ ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ ဣမံ အတ္ထံ- ဤအနက်ကို (အာစရိယော) အတိဒိသတိ- ညွှန်ပြ၏၊ ဒုက္ခတောတိ- ကား၊ ဒုက္ခသဘာဝတော-

သုတ်]

ဥဒ္ဒေသဝါရကထာအဖွင့်

၃၃၅

ဒုက္ခ၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောအားဖြင့်၊ (အနုပဿိတဗ္ဗာ) ဒုက္ခန္တိ- ဒုက္ခဟူ၍၊ အနုပဿိတဗ္ဗာ- အဖန်ဖန် ရှုထိုက်၏။ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- တည်း၊ သေသပဒဒ္ဒ- ယေဝိ- ကြွင်းသော သလ္လတော၊ အနိစ္စတော-ဟူသော ပုဒ်နှစ်ပါးအပေါင်း၌လည်း၊ ဧသေဝနယော- ဤနည်းပင်တည်း။။

ယော သုခံ ဒုက္ခတော အဒ္ဓါတိ- ကား၊ ယော ဘိက္ခု- အကြင်ရဟန်းသည်၊ သုခံ ဝေဒနံ- သုခဝေဒနာကို၊ ဝိပရိကာမဒုက္ခတာယ- ဖောက်ပြန်ခြင်းကြောင့် ဆင်းရဲသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒုက္ခာတိ- ဒုက္ခဟူ၍၊ ပညာစက္ခုနာ- ပညာမျက်စိဖြင့်၊ အဒ္ဓန္တိ- ရှုပြီ၊ ဒုက္ခမဒ္ဓန္တိ သလ္လတောတိ- ကား၊ ဒုက္ခံ- ဒုက္ခဖြစ်သော၊ ဝေဒနံ- ကို၊ ပိဋ္ဌာဇနနတော စ- နှိပ်စက်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အန္တောတုဒနတောစ- ကိုယ်စိတ်အတွင်း၌ ထိုးဖောက်စူးဝင်တတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒုန္တိဟရ- ကတောစ- ခက်ခဲစွာ ဆွဲထုတ်အပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သလ္လတော- မြားငြောင့်၏ သဘောအားဖြင့်၊ ဝါ- မြားငြောင့်ဟူ၍၊ အဒ္ဓန္တိ ပဿိ- ရှုမြင်ပြီ၊ အဒုက္ခမသုခန္တိ- ကား၊ ဥပေက္ခာဝေဒနံ- ဥပေက္ခာဝေဒနာကို၊ သန္တန္တိ- ကား၊ (အဒုက္ခမသုခါယ ဝေဒနာယ- ဥပေက္ခာဝေဒနာ၏၊ ဝါ- သည်) သုခဒုက္ခာနိဝိယ- သုခ ဒုက္ခတို့ကဲ့သို့၊ အနောဠာရိကတာယစ- မရန်ရင်း မထင်ရှားသည်အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ပစ္စယဝသေန- ယင်းဝေဒနာဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းအနေအားဖြင့်၊ ဝူပသန္တသဘာဝတာယစ- အထူးငြိမ်သက်သော သဘောရှိသည်အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ သန္တိ- ငြိမ်သက်သော (အဒုက္ခမသုခံ- ကို) အနိစ္စတောတိ- ကား၊ ဟုတွာ- ဖြစ်ပြီး၍၊ အဘာဝတော စ- ထင်ရှားမရှိ ချုပ်ပျောက်သွားသည်အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဥဒယဝယဝန္တတော စ- ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တာဝကာလိကတော စ- အခိုက်အတန့်ကာလမျှတည်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိစ္စပဋိပက္ခတော စ- မြဲသည်အဖြစ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အနိစ္စန္တိ- အနိစ္စဟူ၍၊ ယော- အကြင်ရဟန်းသည်၊ အဒ္ဓန္တိ- ရှုမြင်ပြီ၊ ဝေ- ဧကန်မူချ အားဖြင့်၊ ဝါ- ထင်ရှားစွာ၊ သမ္ပဒ္ဒသော- ကောင်းစွာ ရှုမြင်သော၊ သ (သော) ဘိက္ခု- ထိုရဟန်းသည်၊ (ဤတိုင်အောင် သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗတည်ပုဒ်များတည်း၊) ဧသံသေန- ဧကန်မူချအားဖြင့် [ဝေသဒ္ဓါ၏ အဖွင့်] ဝါ- တနည်းကား၊ ပရိဗျတ္တံ- ထင်ရှားစွာ [ဝေသဒ္ဓါ၏ တနည်းအဖွင့်တည်း] ဝေဒနာယ- ဝေဒနာကို၊ သမ္မာ- ကောင်းစွာ၊ ပဿနကော- ရှုမြင်သော (ဘိက္ခု) ဣတိ အတ္ထော။။

ဒုက္ခာတိပီတိ- ကား၊ (သဗ္ဗာဇဝ- အားလုံးပင်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဇတာ- ဤဝေဒနာတို့ကို) သင်္ခါရဒုက္ခတာယ- သင်္ခါရဒုက္ခတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒုက္ခာဣတိပိ- ဒုက္ခတို့ဟူ၍လည်း (အနုပဿိတဗ္ဗာ- အဖန်ဖန် ရှုထိုက်ကုန်၏) တံ ဒုက္ခသိန္နိ- ကား၊ သဗ္ဗ- အားလုံးသော၊ တံဝေဒယိတံ- ထိုဝေဒနာကို၊ ဒုက္ခသိ- ဒုက္ခဝေဒနာ၌၊ အန္တောဂမံ- အတွင်းဝင်၏ ဟူ၍၊ ပရိယာပန္နံ- အကျိုးဝင်(ပါဝင်)၏ဟူ၍ (အဟံ- ငါဘုရားသည်) ဝဒါမိ- မိန့်တော်မူ၏။ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊ သဗ္ဗာသံ ဇဝ- အားလုံးစုံပင်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဇတာသံ- ဤသုခ၊ ဒုက္ခ၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာတို့၏၊ ဝါ- တို့သည်၊ သင်္ခါရဒုက္ခတာနာတိဝတ္ထနတော- သင်္ခါရဒုက္ခတို့၏ အဖြစ်ကို မကျော်လွန်နိုင်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ သုခဒုက္ခတော- ပိစာတိ- ကား၊ သုခါဒီနံ- သုခဝေဒနာ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ-ဟူသော ဝေဒနာသုံးမျိုးတို့၏၊ ဌိတိံ။ပ။သုခတာယ စ- ဌိတိသုခ၊ ဝိပရိကာမသုခ၊ ဉာဏသုခတို့၏ အဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝိပရိကာမ။ပ။ယ စ- ဝိပရိကာမဒုက္ခ၊ ဌိတိဒုက္ခ၊ အညာဏဒုက္ခတို့၏ အဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝုတ္တတ္ထာ- ဟောတော်မူအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တိဿောပိ- သုံးမျိုးလုံးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဝေဒနာတို့ကို၊ သုခတောစ- သုခ၏သဘောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ- သုခဟူ၍ လည်းကောင်း၊ တိဿောပိ- တို့ကို ဒုက္ခတော စ- ကောင်း၊ ဝါ- ကောင်း၊ အနုပဿိတဗ္ဗာ- ကုန်၏။ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ သတ္တ- ၇-ပါးကုန်သော၊ အနုပဿနာ- အနုပဿနာတို့ကို၊ ဟေဋ္ဌာ- အောက်၌၊ ပကာသိတာဇဝ- ထင်ရှားပြအပ်ပြီးသည် သာတည်း၊ သေသန္တိ- ကား၊ ယထာဝုတ္တံ- ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသမျှသော၊ သုခါဒီပိဘာဂတော- သုခအစရှိသော ခွဲဝေအပ် အထူးအပြားမှ၊ သေသံ- ကြွင်းကျန်သော၊ သာမိသနိရာမိသာ-

၁။ ဌိတိဝိပရိကာမ။ပ။ဒုက္ခတာယ။ ။ သုခဝေဒနာသည် ဌိတိသုခ (တည်ဆဲခဏ၌ ထင်ရှားတည်ရှိနေခြင်းကြောင့် ချမ်းသာသုခ) မည်၏။ ဒုက္ခဝေဒနာသည် ဝိပရိကာမသုခ (ဖောက်ပြန်ခြင်းကြောင့် ချမ်းသာသုခ) မည်၏။ အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာသည် ဉာဏသုခ (ဟုတ်မှန်စွာ သိခြင်းကြောင့် ချမ်းသာသုခ)မည်၏။

ထို့အပြင် - သုခဝေဒနာသည် ဝိပရိကာမဒုက္ခမည်၏။ ဒုက္ခဝေဒနာသည် ဌိတိဒုက္ခ မည်၏။ အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာသည် အညာဏဒုက္ခ (အမှန်အတိုင်း မသိခြင်းကြောင့် ဒုက္ခ)ဟူ၍ မူလပဏ္ဏာသပါဠိတော် စူဠယမဂဝဂ် စူဠဝေဒလ္လသုတ် (၃၇၇) ဒါယကာဝိသာခ၏ အမေး၊ ဓမ္မဒိန္နာဘိက္ခုနီ၏ အဖြေ။

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၃၃၇

ဒိဘောဒိ- သာမိသ၊ နိရာမိသအစရှိသော အပြားကို၊ ဝေဒနာ နူပဿနာယံ- ဝေဒနာ နူပဿနာ၌၊ ဝတ္တဗွံ- ပြဆိုထိုက်၏။။

အာရမ္မဏာ။ပ။ဘောဒါနန္တိ- ကား၊ ရူပါဒိအာရမ္မဏနာနတ္ထဿ- ရူပါရုံအစရှိသော အာရုံတို့၏ အသီးအသီး ကွဲပြားသည်၏အဖြစ်၏လည်းကောင်း၊ နီလာဒိတဗ္ဗေဒဿ- အညိုရောင်အစရှိသောအားဖြင့် ထိုရူပါရုံအစရှိသည်တို့အမျိုးအစားအပြား၏ လည်းကောင်း၊ ဆန္ဒာဒိအဓိပတိနာနတ္ထဿ- ဆန္ဒအစရှိသည်ဖြင့် အဓိပတိတို့၏ အသီးသီးကွဲပြားကုန်သည်အဖြစ်၏လည်းကောင်း၊ ဟီနာဒိတဗ္ဗေဒဿ- ဟီနအစရှိသည် ဖြင့် ထိုအဓိပတိတို့၏ အမျိုးအစားအပြား၏လည်းကောင်း၊ ဉာဏဈာနာဒိ- သဟဇာတနာနတ္ထဿ- ဉာဏ်ဈာန်အစရှိသည်ဖြင့် တကွဖြစ်ဖက်တရားတို့၏ အသီးအသီး ကွဲပြားသည်အဖြစ်၏လည်းကောင်း၊ သသင်္ခါရိကာ။ပ။တဗ္ဗေဒဿ- သသင်္ခါရိက၊ အသင်္ခါရိက၊ သဝိတက္ကအစရှိသည်ဖြင့် ထိုဉာဏ်ဈာန်အစရှိသည်တို့၏ အမျိုးအစား အပြား၏လည်းကောင်း၊ ကာမာဝစရာဒိဘူမိနာနတ္ထဿ- ကာမာဝစရအစရှိသော ဘုံတို့၏ အသီးအသီးကွဲပြားသည်အဖြစ်၏လည်းကောင်း၊ ဥက္ကဋ္ဌမဇ္ဈိမဒိတဗ္ဗေဒဿ- ဥက္ကဋ္ဌ၊ မဇ္ဈိမအစရှိသည်ဖြင့် ထိုဘုံတို့၏ အမျိုးအစားအပြား၏လည်းကောင်း၊ ကုသလာ- ဒိကမ္မနာနတ္ထဿ- ကုသိုလ်ကံအစရှိသည်ဖြင့် ကံတို့၏ အသီးသီးကွဲပြားသည်အဖြစ်၏ လည်းကောင်း၊ ဒေဝဂတိသံဝတ္တနိယတာဒိတဗ္ဗေဒဿ- ဒေဝဂတိ၌ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်အစရှိသည်ဖြင့် ထိုကံတို့၏ အမျိုးအစား အပြား၏လည်းကောင်း၊ ကဏှသုက္ကာဒိ- ဝိပါကနာနတ္ထဿ- ကဏှ၊ သုက္ကအစရှိသော ဝိပါကတို့၏ အသီးအသီး ကွဲပြားသည် အဖြစ်၏လည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယတာဒိတဗ္ဗေဒဿ- ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယအဖြစ်အစရှိ သည်ဖြင့် ထိုဝိပါကတို့၏ အမျိုးအစားအပြား၏လည်းကောင်း၊ ပရိတ္တဘူမကာဒိကိရိယ- နာနတ္ထဿ- ကာမဘုံ၌ဖြစ်သော ကိရိယအစရှိသော ကိရိယာတို့၏ အသီးအသီး ကွဲပြားသည်အဖြစ်၏လည်းကောင်း၊ တိဟေတုကာဒိတဗ္ဗေဒဿ- တိဟိတ် ကိရိယာ အစရှိသည်ဖြင့် ထိုကိရိယာတို့၏ အမျိုးအစားအပြား၏ လည်းကောင်း၊ ဝသေန- အပြားအားဖြင့်၊ အနုပဿိတဗွံ- ၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ- နာနတ္ထနှင့် ဘောဒတို့ကို တွဲစပ်ခြင်းကို (ဝေဒိတဗ္ဗာ)။။

အာဒိသဒ္ဓေန- အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊ သဝတ္ထုကာဝတ္ထုကာဒိနာနတ္ထဿ စ- သဝတ္ထုက၊ အတ္ထုကအစရှိသည်တို့၏ အသီးအသီး ကွဲပြားသည်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပုဂ္ဂလတ္တ- ယသာဓာရဏာဒိတဗ္ဗေဒဿစ- ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုးအပေါင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော တရားအစရှိ

သည်ဖြင့် ထိုသဝတ္ထုကအဝတ္ထုကအစရှိသော အမျိုးအစားအပြားကိုလည်းကောင်း၊ သင်္ဂဟော- သွင်းယူခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏။ သလက္ခဏာသာမညလက္ခဏာနန္တိ- ကား၊ ဖုသနာဒိတံတံလက္ခဏာနန္တေဝ- (ဖဿဝေဒနာအစရှိသော ပရမတ္ထတရားတို့၏) ဖုသနလက္ခဏာအစရှိသော ထိုထိုကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာတို့၏လည်းကောင်း၊ အနိစ္စတာဒိ- သာမညလက္ခဏာနန္တ- ထိုပရမတ္ထတရားတို့၏ အနိစ္စတာလက္ခဏာအစရှိသော အများဆိုင် သာမညလက္ခဏာတို့၏လည်းကောင်း၊ ဝသေန- အပြားအားဖြင့် (အနုပယသိတဗ္ဗာ) ဣတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ- ပုဒ်တို့၏ အနက်ယောဇနာခြင်းကို (ကာတဗ္ဗာ) သုညတဓမ္မဿာတိ- ကား၊ အနတ္တတာသင်္ခါတသုညတာသဘာဝဿ- အသက်ရှင်အတ္တကောင် မဟုတ်သည်အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော အတ္တဆိတ်သုန်းသည် အဖြစ်ဟူသော သဘော၏ လည်းကောင်း (ဝသေန) ယံ- ယင်းသုညတဓမ္မကို၊ ဝိဘာဝေတုံ- ထင်ရှားပြခြင်းငှာ၊ အဘိဓမ္မေ- အဘိဓမ္မပါဠိတော်၌၊ တသ္မိံ ခေါ ပန။ပ။ ခန္ဓာ ဟောန္တိတိ အာဒိနာ- ခန္ဓာ ဟောန္တိ-အစရှိသည်ဖြင့်၊ သုညတာဝါရဒေသနာ- သုညတာဝါရဟူသော ဒေသနာ သည်၊ ပဝတ္တာ- ဖြစ်ပြီ။

တံ- ထိုအဘိဇ္ဈာဒေါမနဿကို၊ ပဟိနမေဝ- ပယ်အပ်ပြီးသည်သာတည်း၊ (ကသ္မာ- အဘယုံကြောင့်နည်း) ပုဗ္ဗေ- ရှေးကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်၌၊ ပဟိနတ္တာ- ပယ်အပ်ပြီးသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ တဿ တဿ- ထိုထို ကိလေသာကို၊ ပုန- နောက်ထပ်၊ ပဟာနံ- ပယ်ခြင်းကို၊ န ဝတ္ထုဗ္ဗံ- မဟောထိုက် (ကသ္မာ- အဘယုံကြောင့်၊ န ဝတ္ထုဗ္ဗံ- မဟောထိုက်သနည်းဟူမူ) ဟိ (ယသ္မာ)- အကြင့်ကြောင့်၊ ကိလေသာ- ကိလေသာတို့ကို၊ ပဟိယမာနာ- ပယ်အပ်ကုန်လသော်၊ အာရမ္မဏ- ဝိဘာဝေန- ကာယဝေဒနာအစရှိသော အာရုံကို ခွဲဝေခြင်းဖြင့်၊ ဝါ- အာရုံဟူသော ခွဲဝေအပ်သော အထူးအပြားအားဖြင့်၊ န ပဟိယန္တိ- ပယ်အပ်သည်မဟုတ်ကုန်၊ (ကသ္မာ- အဘယုံကြောင့်နည်း) အနာဂတာနံ- အနာဂတ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟာနံယေဝ- ဖြစ်ခြင်းငှာ ထိုက်သော ကိလေသာတို့ကိုသာလျှင်၊ ပဟာတဗ္ဗတ္တာ- ပယ်အပ်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ (တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ တဿ တဿ- ကို၊ ပုန ပဟာနံ န ဝတ္ထုဗ္ဗံ- ထိုက်) တသ္မာ- ထိုသို့မဟောထိုက်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အဘိဇ္ဈာဒိနံ- အဘိဇ္ဈာအစရှိ သည်တို့ကို၊ ဧကတ္ထ- တစ်ခုသော (ကာယအစရှိသော) တရား၌၊ ပဟာနံ- ပယ်ခြင်းကို၊ ဝတ္တာ- ဟောတော်မူပြီ၍၊ ဣတရတ္ထ- ဝေဒနာအစရှိသော အခြားသော တရား၌၊ န ဝတ္ထုဗ္ဗမေဝ- မဟောထိုက်သည်သာတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ ဣမံ အတ္ထံ- ဤသို့သော

သုတ်]

ဥဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့်

၃၃၉

စောဒနာဖွယ် အနက်သဘောကို၊ ကာမဇ္ဈတ္တတိ အာဒိနာ- ကာမဇ္ဈတ္တအစရှိသော ဝါကျဖြင့် (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏။

အထ ဝါ- တနည်းကား၊ မဂ္ဂစိတ္တက္ခဏေ- မဂ်စိတ်ဖြစ်ရာဇာနည်၊ ဧကတ္ထ- တစ်ခုသော သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာ၌၊ ပဟာနံ- ပယ်အပ်ပြီးသော ကိလေသာသည်၊ သဗ္ဗတ္ထ- အားလုံးသော သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာတို့၌၊ ပဟိနမေဝ- ပယ်အပ်ပြီးသည် သာလျှင်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝိသုံ ဝိသုံ- မဂ်စိတ်တစ်ခုစီ တစ်ခုစီ၌၊ ပဟာနံ- ပယ်ခြင်းကို၊ န ဝတ္ထဗ္ဗံ- မဟောထိုက်၊ ဝါ- မဟောထိုက်သည်မဟုတ်ပါလော၊ ဟိ- မှန်၏၊ မဂ္ဂေန- တစ်ကြိမ်သော မဂ်ဖြင့်၊ ပဟိနာတိ- ပယ်အပ်ပြီးကုန်ပြီဟူ၍၊ ဝတ္ထဗ္ဗတံ- ဆိုထိုက်သည် အဖြစ်ကို၊ အရဟန္တိ- ထိုက်ကုန်၏၊ တတ္ထ- ထိုစောဒနာနှစ်မျိုးတို့တွင်၊ **ပုရိမာယ**- ရှေး၌ဖြစ်သော၊ **စောဒနာယ**^၁- ကာမဇ္ဈတ္တ-အစရှိသော စောဒနာကို၊ နာနာပုဂ္ဂလပရိဟာရော- အမျိုးမျိုးသော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြင့် ဖြေရှင်းခြင်းသည် (ဟောတိ) ဟိ- မှန်၏၊ ဧကဿ- တစ်ဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ- သည်၊ ပဟိနံ- အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿကို ပယ်ခြင်းသည်၊ ဝါ- ပယ်အပ်ပြီးသော အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿသည်၊ တတော- ထိုပုဂ္ဂိုလ်မှ၊ အညဿ- အခြားပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ- သည်၊ ပဟိနံ နာမ- ပယ်ခြင်းမည်သည်၊ ဝါ- ပယ်အပ်ပြီးသော အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿမည်သည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်နိုင်၊ ပစ္ဆိမာယ- နောက်၌ဖြစ်သော စောဒနာကို၊ (မဂ္ဂက္ခဏေ ဧကတ္ထပဟိနံ-အစရှိသော စောဒနာကို) နာနာစိတ္တက္ခဏီက ပရိဟာရော- အမျိုးမျိုးသော စိတ္တက္ခဏ၌ဖြစ်သော သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာဖြင့် ဖြေရှင်းခြင်း သည်၊ (ဟောတိ)။

ဟိ- မှန်၏၊ နာနာစိတ္တက္ခဏီတိ- ကား၊ လောကီယမဂ္ဂစိတ္တက္ခဏေ- လောကီသတိ ပဋ္ဌာန်မဂ်စိတ်ဖြစ်ရာဇာနည်၊ ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယော- ဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း၊ ဟိ- မှန်၏၊ ဣမ- ဤနာနာစိတ္တက္ခဏေ-ဟူသော ပါ၌၌၊ ပုဗ္ဗဘာဂမဂ္ဂေါ- လောကုတ္တရ မဂ်၏၊ ရှေ့ပိုင်း၌ဖြစ်သော လောကီမဂ်ကို၊ အဓိပ္ပေတော- အလိုရှိအပ်၏၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ လောကီယဘာဝနာယ- လောကီသတိပဋ္ဌာနဘာဝနာဖြင့်၊ ကာယေ- ရူပကာယ၌၊

၁။ **ပုရိမာယ စောဒနာယ**။ ။ ပုရိမစောဒနာယာတိ ပုဗ္ဗေ ပဟိနတ္တာ ပုန ပဟာနံ န ဝတ္ထဗ္ဗန္တိ စောဒနာယ-ဟူ၍ သတိပဋ္ဌာနဝိဘင်းအနုဋီကာ (၁၅၃)၌ ဖွင့်၏၊ ယင်း၏ မူလဋီကာ၌ ပြထားသော စောဒနာကို “ပုရိမ စောဒနာ”ဟု ဖွင့်ထားခြင်းဖြစ်၏၊ ထိုအဖွင့်မှာ “ကာမဇ္ဈတ္တ” အစရှိသည်ဖြင့် အဋ္ဌကထာပြထားသော စောဒနာပင်ဖြစ်သည်။

ပဟိနံ- ပယ်အပ်ပြီးသော အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿသည်။ ဝေဒနာဒီသု- ဝေဒနာအစရှိသည်
 တို့၌၊ ဝိက္ခမ္ဘိတံ- ပယ်ခွါအပ်ပြီးသည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ (ကာယေ- ၌၊ ပဟိနံ- သည်၊
 ဝေဒနာဒီသု- တို့၌၊ ဝိက္ခမ္ဘိတံ- သည်၊ ယဒိပိ န ပဝတ္တေယျ- အကယ်၍မူလည်း
 မဖြစ်ငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ- ဤသို့ မဖြစ်တော့သည်ဖြစ်လသော်) ပဋိပက္ခ ဘာဝနာယ-
 အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဘာဝနာဖြင့် သုပ္ပဟိနတ္တာ- ကောင်းစွာ ပယ်အပ်
 ပြီးသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တတ္ထ- ထိုဝေဒနာအစရှိသည်တို့၌၊ အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿဿ-
 ၏။ သာအပ္ပဝတ္တိ- ထိုမဖြစ်ခြင်းသည် (ဟောတိ) ဣတိ- ဤသို့၊ နဝတ္တဗ္ဗာ- မဆိုထိုက်၊
 (ဖြစ်၏ဟုသာ ဆိုထိုက်၏-ဟူလို) တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ပုနပိ- နောက်ထပ် တဖန်လည်း၊
 တပ္ပဟာနံ- ထိုအဘိဇ္ဈာဒေါမနဿကို ပယ်ခြင်းကို၊ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ- ဆိုထိုက်သည်သာ
 တည်း။

ဧကတ္ထ။ပ။ဟောတိတိ- ဧကတ္ထ။ပ။ဟောတိ-ဟူသော စကားကို၊ လောကုတ္တရ-
 သတိပဋ္ဌာနဘာဝနံ- လောကုတ္တရဖြစ်သော သတိပဋ္ဌာန်ဘာဝနာကို၊ (သန္ဓာယ-
 ရည်ရွယ်၍၊ အာစရိယေန- သည်၊ ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ) ဝါ- သို့မဟုတ် (ဧကတ္ထ။ပ။
 ဟောတိတိ- ဟူသော စကားကို) လောကီယဘာဝနာယ- လောကီသတိပဋ္ဌာန်ဘာဝနာ
 ကြောင့်၊ သဗ္ဗတ္ထ- အားလုံးသော ကာယ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ္တ၊ ဓမ္မတို့၌၊ အပ္ပဝတ္တိမတ္တံ-
 အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿ၏ မဖြစ်ခြင်းမျှကို၊ သန္ဓာယ- ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဟိ-
 မှန်၏။ ပဉ္စပိ- ငါးပါးလုံးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓာ- ခန္ဓာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ-
 တို့ကိုလည်းကောင်း၊ လောကောတိ- လောကဟူ၍၊ ဝိဘင်္ဂေ- ဝိဘင်းပါဠိတော်၌၊
 စတူသုပိ- လေးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဌာနေသု- ကာယ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ္တ၊
 ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်တို့၌ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူ
 အပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်သင့်၏။) ဥဒ္ဓေသဝါရဝဏ္ဏာနာယ- ဥဒ္ဓေသဝါရအဖွင့်
 အဋ္ဌကထာ၏။ လီနတ္ထပကာသနာ- လျှို့ဝှက်သော ပုဒ်အနက်အဓိပ္ပါယ်တို့ကို ဖွင့်ပြသော
 ဋီကာတည်း။။

ကာယာနုပဿနာ အာနာပါနပဗ္ဗအဖွင့်

၃၇၄။ အာရမ္မဏဝသေနာတိ- ကား၊ အနုပဿိတဗ္ဗကာယာဒိအာရမ္မဏဝသေန-
 အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုထိုက်သော ကာယအစရှိသော အာရုံတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊
 စတုဓာ ဘိန္ဒိတုတိ- ကား၊ ဥဒ္ဓေသဝသေန- အကျဉ်းချုပ်ပြအပ်သော သတိပဋ္ဌာန်အပြား

သုတ်]

ကာယာနုပဿနာ အာနာပါနပဗ္ဗာန

၃၄၁

အားဖြင့်၊ စတုဓာ- လေးမျိုးအဖို့အစုအားဖြင့်၊ ဘိန္ဒိတွာ- ခွဲဝေ၍၊ တတော စတုဗ္ဗိဓ သတိပဋ္ဌာနတော- ထိုအကျဉ်းချုပ်လေးပါးအပြားရှိသော ဥဒ္ဓေသသတိပဋ္ဌာန်မှ၊ ဧကေကံ- တစ်ပါးစီ တစ်ပါးစီသော၊ သတိပဋ္ဌာနံ- ကို၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ ကာယံ- ရူပကာယ (ရုပ်အပေါင်း)ကို၊ ဝိဘဇန္တော- အကျယ်ခွဲခြားစိတ်ဖြာပြတော်မူလိုသည် (ဟုတွာ- ၍၊ အာရဒ္ဓေါ) ဣတိ- ဤကား၊ ပါဌသေသော- တိုက်ရိုက်ပါဌမှ ကြွင်းကျန်သော ထည့်ပါဌ်တည်း။။

ကထဉ္စာတိ ဧတ္ထ- ကထဉ္စ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ကထန္တိ- ကထံ-ဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ ပကာရပုစ္ဆာ- အမျိုးအစားအပြားကို မေးကြောင်းသဒ္ဓါတည်း၊ တေန- ထိုကထံဟူသော သဒ္ဓါဖြင့်၊ နိဒ္ဒိဿိယမာနေ- ညွှန်ပြအပ်လတ္တံ့ဖြစ်ကုန်သော၊ ကာယာနုပဿနာပကာရေ- ကာယာနုပဿနာအပြားတို့ကို (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရား သည်) ပုစ္ဆတိ- မေးတော်မူ၏၊ စသဒ္ဓေါ- ကထဉ္စ-၌ စသဒ္ဓါသည်၊ ဗျတိရေကော- ထူးကဲပိုလွန်သော ထူးခြားချက်ကို ဟောသောသဒ္ဓါတည်း၊ တေန- ထိုစသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဥဒ္ဓေသဝါရေန- ဥဒ္ဓေသဝါရ်ဖြင့်၊ အပါကဠု- မထင်ရှားသော၊ နိဒ္ဓေသဝါရေန- နိဒ္ဓေသဝါရ်ဖြင့်၊ ဝိဘာဝိယမာနံ- ထင်ရှား ဖော်ပြအပ်လတ္တံ့သော၊ ဝိသေသံ- ထူးခြားသော အပိုအလွန်အနက်ကို၊ ဇောတေတိ- ထွန်းပြ၏၊ ဗာဟိရကေသုပိ- ဤသာသနာတော်မှ အပြင်အပအယူဝါဒတရားတို့၌လည်း၊ ဣတော- ဤမြတ်စွာဘုရားဟောကြားအပ်သော ကာယာနုပဿနာတို့ထဲမှ၊ ဧကဒေသဿ- တစိတ်တချို့အနည်းငယ်မျှ၏၊ သမ္ဘဝတော- ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့် (ဖြစ်သင့်ပါသေးသလောဟု မေးဖွယ်ရှိနေခြင်းကြောင့်) သဗ္ဗပ္ပကာရ ။ပ။ နိဗ္ဗတ္တကဿာတိ- သဗ္ဗ။ပ။နိဗ္ဗတ္တကဿ-ဟူ၍၊ သဗ္ဗပ္ပကာရဂ္ဂဟဏံ- သဗ္ဗပ္ပကာရ သဒ္ဓါကို (အာစရိယေန) ကတံ- ပြုတော်မူအပ်ပြီ။။

တေန- ထိုသဗ္ဗပ္ပကာရသဒ္ဓါဖြင့်(သင်္ဂဏာတိ-၌ လှမ်းစပ်) အာနာပါနပဗ္ဗာဒိဝသေန- အာနာပါနအပိုင်းအစရှိသော အပြားအားဖြင့်၊ အာဂတာ- ပါဠိတော်၌ လာကုန်သော၊ စုဒ္ဓသပ္ပကာရာစ- တစ်ဆယ့်လေးပါးသော အပြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တဒန္တောဂဓာ- ထိုစုဒ္ဓသပ္ပကာရ၌ အတွင်းဝင် (ပါဝင်)ကုန်သော၊ အဇ္ဈတ္တာဒိအနုပဿနာပွကာရာစ- မိမိကိုယ်အတွင်းရုပ်အပေါင်းအစရှိသည်တို့၌ အဖန်ဖန် ရှုပ်အပြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တထာ- ထိုမှတပါး၊ ကာယဂတာသတိသုတ္တေ- ကာယဂတာသတိသုတ်၌၊ ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော၊ ကေသာဒိဝဏ္ဏသဏ္ဌာနကသိဏာရမ္မဏစတုက္ကဇ္ဈနပ္ပကာ- ရာစ- ဆံပင်အစရှိသည်တို့၏ အဆင်းသဏ္ဌာန်ဖြစ်သော ကသိုဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ်ဟူသော

အာရုံရှိသော စတုက္ကဏ္ဍာန်ဟူသော အပြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ လောကီယာဒိပ္ပကာရာစ-
 လောကီယ အစရှိသော အပြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ယေ ဣမေ(ပကာရာ)- အကြင်
 အပြားတို့သည် (သန္တိ- ရှိကုန်၏။) သဗ္ဗေပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တေ
 (ပကာရေ)- ထိုအပြားတို့ကို၊ အနဝသေသတော- အကြွင်းအကျန်မရှိသောအားဖြင့်၊
 (အာစရိယော- သည်။) သင်္ဂဏှာတိ- သွင်းယူ၏။ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဣမေ ပကာရာ-
 ဤဆိုအပ်ပြီးသော အပြားတို့သည်၊ ဣမသ္မိယေဝ သာသနေ- ဤမြတ်စွာဘုရား၏
 အဆုံးအမတရားတော်၌သာလျှင် (သန္တိ- ရှိကုန်၏။) ဣတော- ဤမြတ်စွာဘုရား၏
 အဆုံးအမတရားတော်မှ၊ ဗဟိဒ္ဓါ- အပြင်အပ တိတ္ထိယတို့၏ အဆုံးအမတရား၌ (န
 သန္တိ- မရှိကုန်) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သဗ္ဗပ္ပကာရ။ပ။ပဋိသေခနောစာတိ- ပဋိသေခနော
 စ-ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။။

တတ္ထ- ထိုသဗ္ဗပ္ပကာရ။ပ။ပဋိသေခနော စ-ဟူသော စကားရပ်၌၊ တထာ-
 ဘာဝပဋိသေခနောတိ- ကား၊ (ဣဓသဒ္ဓေါ- ဣဓသဒ္ဓါသည်။) သဗ္ဗပ္ပကာရကာယာနုပ-
 သနာနိဗ္ဗတ္တကဿ- (ဥဒ္ဓသပကာရအစရှိသော) အားလုံးသော အပြားရှိသော
 ကာယာနုပဿနာကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ ပုဂ္ဂလဿ- ပုဂ္ဂိုလ်၏။ အညသာသနဿ-
 အခြားအပြင်အပ တိတ္ထိယသာသနာ၏။ နိဿယဘာဝပဋိသေခနော- မှီရာ၏ အဖြစ်ကို
 တားမြစ်တတ်သည် (ဟောတိ) ဧတေန- ဤသဗ္ဗပ္ပကာရ။ပ။ပဋိသေခနော စ- ဟူသော
 စကားရပ်ဖြင့်၊ ဣဓ ဘိက္ခဝေတိ ဧတ္ထ- ဣဓ ဘိက္ခဝေ-ဟူသော ဤပါဌ၌၊ ဣဓသဒ္ဓေါ-
 ဣဓသဒ္ဓါသည်။ အန္တောဂဓဇေသဒ္ဓတ္ထော- အတွင်း၌ ပါဝင်သော ဇေသဒ္ဓါ၏
 အဝဓာရဏအနက်ရှိ၏။ ဣတိ- ဤသို့ (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏။ ဟိ-
 မှန်၏။ အဝဓာရဏာနိ- အခြားသော အနက်ကို ကန့်မြစ်တတ်ကုန် သော၊
 [ပဏ္ဏာသဋ္ဌိကာ၊ ပ(၃၄၈)၌ “သာဝဓာရဏာနိ- အဝဓာရဏအနက်နှင့်တကွဖြစ်
 ကုန်သော”ဟု ပါဌရှိ၍ ပိုကောင်း၏၊ ဧကပဒါနိပိ- တစ်ခုတည်း သီးသန့်ပုဒ်တို့သည်လည်း၊
 သန္တိ- ရှိကုန်၏။ ယထာ- ဥဒါဟရဏ်ကား၊ ဝါယုဘက္ခောတိ- လေသာလျှင် အစာရှိသူ
 (ဝါ- လေကိုသာ စားသူ)ဟူသည်တည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဣဓေဝ ဘိက္ခဝေ
 သမဏောတိ အာဒိ- ဣဓေဝ။ပ။သမဏော-အစရှိသည်ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ-
 ပြီ။။

ဟိ- မှန်၏။ ယော (ပုဂ္ဂလော)- အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သဗ္ဗပ္ပကာရကာယာနုပဿ-
 နာနိဗ္ဗတ္တကော- အားလုံးစုံသော အပြားရှိသော ကာယာနုပဿနာကို ဖြစ်စေ၏။ သော

သုတ်]

ကာယာနုပဿနာ အာနာပါနပဗ္ဗအဖွင့်

၃၄၃

ပုဂ္ဂလော- သည်၊ ပရိပုဏ္ဏသမဏပ္ပကရဏဓမ္မော- ပြည့်စုံသော ရဟန်း၏အဖြစ်ကို အမျိုးမျိုးအစားစာ ပြုတတ်သော တရားရှိသူတည်း။ ပရပ္ပဝါဒါတိ- ကား၊ ပရေသံ- မြတ်စွာဘုရားမှ တပါးကုန်သော၊ အညတိတ္ထိယာနံ- သာသနာပအယူရှိသူတို့၏၊ နာနပ္ပကာရာ- အထူးထူးများသော အပြားရှိကုန်သော၊ ဝါဒါ- အယူဝါဒတို့သည်၊ တိတ္ထာယတနာနိ- မှားယွင်းသော အယူရှိသူတို့၏ ပေါက်ဖွားရာ မိစ္ဆာအယူတို့သည်၊ (သုညာ- ဆိတ်သုန်းကုန်၏။) အရညာဒိကဿေဝ- တောအစရှိသော အရပ်၌ ရောက်နေသော ရဟန်း၏သာလျှင် ဘာဝနာနုရူပသေနာသနတံ- ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းအား သင့်လျော်သော အိပ်ရာနေရာကျောင်း၏ အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ ဣမဿ- ဟိတိ အာဒိ- ဣမဿ ဟိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဒုဒ္ဒမော- ခက်ခဲသောအားဖြင့် ဆုံးမအပ်သော၊ ဝါ- ဆုံးမခက်သော၊ ဒမထံ- ဆုံးမခံခြင်းသို့၊ အနုပဂတော- မရောက်သော၊ ဂေါဏော- နွားသည်၊ ဣဇ္ဇဂေါဏော- ကောက်ကျစ်သော နွားမည်၏၊ ဒေါဟနကာလေ- နို့ညှစ်ရာအခါ၌၊ ယထာ- အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် (ဓေနယာ- နွားမကို၊ ဒုယုမာနာယ- နို့ညှစ်အပ်လသော်) ထနေဟိ- နို့တိုင်တို့မှ၊ အနဝသေသတော- အကြွင်းအကျန်မရှိအောင်၊ စီရံ- နို့ရည်သည်၊ န ပုဏ္ဏရတိ- မယိုထွက်၊ ဧဝံ- ဤသို့ နို့မယိုထွက်အောင်၊ ဒေါဟပဋိဗန္ဓနီ- နို့ညှစ်မှုကို နှောင့်ယှက်တားဆီးသော နွားမသည်၊ ဣဇ္ဇဓေန- မည်၏။။

ရူပသဒ္ဓါဒိကေ- ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံအစရှိသော အာရုံတို့ကို၊ ပဋိစ္စ- စွဲ၍၊ ဥပ္ပဇ္ဇကအ- သာဒေါ- ဖြစ်သော သာယာဖွယ် အရသာသည်၊ ရူပါရမ္မဏာဒိရသော- ရူပါရမ္မဏာဒိရသ မည်၏၊ ပုဗ္ဗေ အာစိဏ္ဏာရမ္မဏန္တိ- ကား၊ ပုဗ္ဗေတော- ရဟန်းအဖြစ်မှ၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေး၌၊ ဝါ- သို့မဟုတ်၊ အနာဒိမတိ- လက်ငြိမ္မပဌမ အစမရှိသော၊ သံသာရေ- သံသရာ၌၊ ပရိစိတာရမ္မဏံ- လေ့ကျက်အပ်သော အာရုံကို (အလဘမာနံ- မရလသော်) နိဗန္ဓေယျာတိ- ကား၊ ဗန္ဓေယျ- ချည်နှောင်ထားရာ၏၊ သတိယာတိ- ကား၊ သမ္ပဒေဝ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ ကမ္မဋ္ဌာနဿ- ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သလ္လက္ခဏာဝသေန- ကောင်းစွာ မှတ်သားခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ပဝတ္တာယ- ဖြစ်သော၊ သတိယာ- သတိဖြင့်၊ အာရမ္မဏေတိ- ကား၊ ကမ္မဋ္ဌာနာရမ္မဏေ- ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ (ဗန္ဓေယျ) ဒဠန္တိ- ကား၊ ထိရံ- ခိုင်မြဲစွာ၊ ယထာ- အကြင် အခြင်းအရာ အားဖြင့် (ကရိယမာနေ- ပြုအပ်လသော်) သတောကာရိဿ- အမြဲမပြတ် အမှတ်ရမှုကို ပြုလေ့ရှိသော ရဟန်း၏ (သန္တာနေ- စိတ်အစဉ်၌) ဥပစာရပုနာဘေဒေါ- ဥပစာရ၊ အပုနာအပြားရှိသော၊ သမာဓိ- သမာဓိသည်၊ ဣဇ္ဇတိ- ပြည့်စုံ၏၊ တထာ- ထိုသို့သမာဓိ

ပြည့်စုံနိုင်လောက်အောင်၊ (စိတ္တံ- စိတ်ကို) ထာမဂတံ- အားအစွမ်းသို့ ရောက်သည်ကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ (ဗန္ဓေယျ) ကူတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း။

ဝိသေသာ။ပ။ပဒဋ္ဌာနန္တိ- ကား၊ သဗ္ဗေသံ- အားလုံးကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါနံ စ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏လည်းကောင်း၊ ဧကစ္စာနံ- အချို့ကုန်သော၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနံ စ- ပစ္စေကဗုဒ္ဓအရှင်မြတ်တို့၏လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓသာဝကာနဉ္စ- ဘုရားတပည့်တို့၏လည်းကောင်း၊ ဝိသေသာဓိမဿစ- တရားထူးခြင်း၏လည်း၊ (ပဒဋ္ဌာနံ- နီးကပ်သော အကြောင်းဖြစ်သော) အညေန- အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းမှ တပါးတခြားသော၊ ကမ္မဋ္ဌာနေန- ကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့်၊ အဓိကတဝိသေသာနံ- ရအပ်ပြီးသော တရားထူးရှိကုန်သော ထိုသူတော်ကောင်းတို့၏၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရဿ စ- မျက်မှောက်ဘဝ၌ ချမ်းသာစွာနေခြင်း၏လည်း၊ ပဒဋ္ဌာနဘူတံ- သော၊ (အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာနံ- ကို)၊ ယောဂီနံ- ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သော သူတော်ကောင်းတို့အား၊ အနုရူပနိဝါသဋ္ဌာနုပဒိသနတော- သင့်လျော်သော နေရာဌာနကို ညွှန်ပြတော်မူ သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာစရိယောဝိယ- အိမ်ရာမြေ ကြန်အင် အတတ်ကို သိသော ဆရာနှင့် တူ၏၊ အရညေ- တော၌၊ ဧကကော- တစ်ဦးတည်း၊ ဝိဟရိတွာ- နေ၍၊ ပဋိပက္ခနိမ္မထနဝသေန- ဆန့်ကျင်ဘက်ကိလေသာတို့ကို နှိမ်နင်းချေမှုန်းခြင်း အစွမ်းဖြင့်၊ ကုမ္ဘိတတ္ထသာနေတော- အလိုရှိအပ်သော မဂ်ဖိုလ်အကျိုးကို ပြီးစေတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘိက္ခု- ယောဂီရဟန်းသည်၊ ဒီပိသဒိသော- သစ်မင်းနှင့် တူ၏၊ ဖလမုတ္တမန္တိ- ဖလမုတ္တမံ-ဟူသော စကားကို၊ သာမညဖလံ- သာမညဖိုလ်ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ (အာစရိယော) ဝဒတိ- မိန့်ဆို၏၊ ပရက္ကမဇေယောဂ္ဂဘူမိန္တိ- ကား၊ ဘာဝနုဿာဟဇေယ- ဘာဝနာကို အားထုတ်မှု အရှိန်အဟုန်အား၊ ယောဂ္ဂကရဏဘူမိဘူတံ- သင့်လျော်အောင်ပြုရာ မြေဖြစ်သော (အရညသေနာသနံ)

အဗ္ဗါနဝသေန- ရှည်သည်အဖြစ်ဖြင့်၊ ပဝတ္တာနံ- ဖြစ်ကုန်သော၊ အဿာသပဿာသာနံ- ဝင်လေထွက်လေတို့၏၊ ဝသေန- အလိုအားဖြင့်၊ ဒီဃံဝါ- ရှည်စွာသော်လည်း၊ အဿသန္တော- ဝင်လေကို ရှုလွှမ်းလသော် (ပဇာနာတိ) ကုတ္တရဝသေန- တိုသည်အဖြစ်ဖြင့်၊ ပဝတ္တာနံ- ဖြစ်ကုန်သော၊ အဿာသပဿာသာနံ- တို့၏၊ ဝသေန- ဖြင့်၊ ရဿံ- တိုတိုဝါ- တို့စွာ၊ အဿသန္တော (ပဇာနာတိ) ကူတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ- အနက်ယောဇနာခြင်းကို (ကာတဗ္ဗာ- ပြုရမည်) ဧဝံ သိက္ခတောတိ- ကား၊ အဿာသပဿာသာနံ- တို့၏၊ ဒီဃရဿတာပဇာနန။ပ။ပုဿမ္မနဝသေန- ရှည်သည် တိုသည်အဖြစ်ကို သိခြင်း၊

သုတ်]

ကာယာနုပဿနာ အာနာပါနပဗ္ဗအဖွင့်

၃၄၅

အားလုံးသော ဝင်လေထွက်လေရုပ်အပေါင်း၏ အစအလယ်အဆုံးကို အသီးအသီး ထင်ရှားစွာ သိခြင်း၊ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ဝင်လေထွက်လေတို့ကို ချုပ်ငြိမ်းစေခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ဘာဝနံ- အာနာပါနဘာဝနာကို၊ သိက္ခတော- ကျင့်ကြံ အားထုတ်သော ရဟန်း၏၊ ဝါ- ရဟန်းမှာ၊ ဝါ- သို့မဟုတ်၊ တထာဘူတော- ထိုသို့ အာနာပါနဘာဝနာကို အားထုတ်သူဖြစ်သည်၊ ဟုတ္တ- ဖြစ်၍၊ တိဿော- သုံးပါးကုန်သော၊ သိက္ခာ- သီလသမာဓိပညာသိက္ခာတို့ကို၊ ပဝတ္တယတော- ဖြစ်စေသော ရဟန်းမှာ၊ (ဈာနာနိ ဥပ္ပဇ္ဈန္တိ) အဿာသ ပဿာသနိမိတ္တေတိ- ကား၊ အဿာသပဿာသသန္နိဿ- ယေန- ဝင်လေ ထွက်လေဟူသော မှီရာဖြင့် ဥပဋ္ဌိတပဋ္ဌိဘာဝနိမိတ္တေ- ထင်ပေါ်လာသော ပဋ္ဌိဘာဝနိမိတ်၌ (ဥပ္ပဇ္ဈန္တိ)။

ရူပမုခေန- ရုပ်ကို အဦးအစပဓာနပြုသော အားဖြင့်၊ ဝိပဿနံ- ဝိပဿနာကို၊ အဘိနိဝိသန္တော- နှလုံးသွင်းလျက်၊ အဿာသပဿာသေ- တို့ကို၊ ပရိဂ္ဂဏှာတိ- ပိုင်းယူ ရှုမှတ်၏၊ ယော- ယင်းသို့ပိုင်းယူရှုမှတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို အဿာသပဿာသကမ္မိကောတိ- ဝင်လေထွက်လေရှုထုတ်ခြင်း အမှု၌ ရှုမှတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍၊ ဝုတ္တော- ဆိုအပ်ပြီ၊ အရူပမုခေန- နာမ်ကို အဦးအစပဓာနပြုသောအားဖြင့်၊ ဝိပဿနံ- ကို၊ အဘိနိဝိသန္တော- လျက်၊ ဈာနဂါနိ- ဈာနင်တို့ကို၊ ပရိဂ္ဂဏှာတိ- ၏၊ စိတ္တစေတသိကာနံ- စိတ်စေတသိက် တို့၏၊ ပဝတ္တိဌာနဘာဝတော- ဖြစ်ရာဌာန၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝတ္ထုနာမ- တည်ရာမည်သည်၊ ကရဇကာယော- ကရဇကာယတည်း၊ (မိဘတို့သုက်သွေးကြောင့်ဖြစ်သော ခန္ဓာကိုယ် တည်း) အညော- အကြောင်းတရား အကျိုးတရားမှ တပါးတခြားသော၊ သတ္တော ဝါ- သတ္တဝါသည်လည်းကောင်း၊ ပုဂ္ဂလော ဝါ- ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ကုတိ- ဤသို့၊ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ- အယူ၏ စင်ကြယ်ခြင်းရှိသည်၊ တယိဒံ- ထိုနာမ်ရုပ်သည်၊ ဓမ္မမတ္တံ- သဘောတရားသက်သက်မျှသာတည်း၊ အဟေတုကံ- အကြောင်းမရှိဘဲဖြစ် သည်၊ န- မဟုတ်၊ ကုဿရာဒိဝိသမဟေတုကံပိ- အစိုးရသူ ဖန်ဆင်းရှင်အစရှိသော မညီမျှ မမှန်ကန်သော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သည်လည်း၊ န ဟောတိ- မဟုတ်၊ အထ ခေါ- အဟုတ်သော်ကား၊ (တယိဒံ- ထိုနာမ်ရုပ်သည်) အဝိဇ္ဇာဒိဟေတုကံ- အဝိဇ္ဇာအစရှိ သော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်၏၊ ကုတိ- ဤသို့၊ အဒ္ဓါတ္တယေပိ- ကာလသုံးပါး၌လည်း၊ ကင်္ခီဝိတရဏေန- ယုံမှားတွေဝေမှုကို လွန်မြောက်ခြင်းဖြင့်၊ ဝိတိဏ္ဏကခေါ- ကျော်လွန်ပြီး သော တွေဝေမှုရှိသည် (ဟုတ္တ)။

ယံ ကိဉ္စိ ဘိက္ခု ရူပန္တိ အာဒိနာ- ယံ ကိဉ္စိ ဘိက္ခု ရူပံ-အစရှိသော (သဗ္ဗံ ရူပံ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန၊ ဒုက္ခံ ဘယဋ္ဌေန၊ အနတ္တာ အသာရကဋ္ဌေန၊ သဗ္ဗာ ဝေဒနာ (သညာ သင်္ခါရာ ဝိညာဏံ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန-အစရှိသော) နယေန- နည်းဖြင့် ကလာပသမ္ပယန- ဝသေန- အကျဉ်းချုံးအပေါင်းအစုအားဖြင့် ရုပ်နာမ်တို့ကို သုံးသပ်ခြင်းအနေအားဖြင့်၊ တိလက္ခဏံ- လက္ခဏာသုံးပါးသို့၊ အာရောပေတွာ- တင်၍၊ ဥဒယဝယာနုပဿနာဒိ- ဝသေန- ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းကို အဖန်ဖန် ရှုခြင်းအစရှိသည်အနေအားဖြင့်၊ ဝိပဿနံ- ဝိပဿနာကို၊ ဝမေန္တော- တိုးပွားစေလသော်၊ အနုတ္တမေန- အစဉ်အားဖြင့်၊ မဂ္ဂပဋိပါဠိယာ- မဂ်လေးပါးအစဉ်အတိုင်းအားဖြင့် (အရဟတ္တံ ပါပုဏာတိ)။

ပရဿ ဝါ အဿာသပဿာသကာယေတိ ဣဒံ- ပရဿ။ပ။ကာယေ-ဟူသော ဤပါဠိတော်စကားကို၊ သမ္ပယနပါရဝသေန- သုံးသပ်ခြင်း၏ အလှည့်အကြိမ်အနေအားဖြင့် (အလှည့်ကျသုံးသပ်ခြင်းအနေအားဖြင့်) အယံပါဠိ- သည် (ပရဿ။ပ။ကာယေ-ဟူသော ဤပါဠိတော်သည်) ပဝတ္ထာ- ဖြစ်၏။ ဣတိ ကတ္တာ- ဤသို့ ရည်ရွယ်မှုပြု၍ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ပန- အစစ်အမှန်ဆိုရသော်ကား၊ သမထဝသေန- သမထနှင့် စပ်သော အားဖြင့်၊ ပရဿ- သူတပါး၏၊ အဿာသ ပဿာသကာယေ- ဝင်လေထွက်လေ ရုပ်အပေါင်း၌၊ အပ္ပနာနိမိတ္တုပ္ပတ္တိဇဝ- အပ္ပနာ ဘာဝနာ၏ အာရုံပဋိဘာဂနိမိတ်ဖြစ်ခြင်းမျှသည်ပင်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ အဋ္ဌပေတွာတိ- ကား၊ (ပုဂ္ဂဏကမ္မဋ္ဌာနံ- အဝါးဝကျေညက်စွာ လေ့ကျက်အပ်ပြီးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို) အန္တရန္တရာ- ကြီးကြား ကြီးကြားကာလ၌၊ န ဌပေတွာ- ရပ်နားမထားမူ၍၊ အပရာပရံ သဗ္ဗရဏကာ- လောတိ- ကား၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါဓမ္မေသုပိ- မိမိ၏ ဝင်လေထွက်လေရုပ်အပေါင်း အပြင်အပ သူတပါး၏ ဝင်လေထွက်လေ ရုပ်အပေါင်းတည်းဟူသော တရားတို့၌လည်း၊ နိရန္တရံ- အဆက်မပြတ်သာလျှင် (နိရန္တရံ- နိရန္တရဓဝဟု ပြင်ထားသည်) ဘာဝနာယ- အဿာသပဿာသဘာဝနာ၏၊ ပဝတ္ထနကာလော- ဖြစ်ရာအခါကို၊ (ဘဂဝတာ) ကထိတော- ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

ဧကသ္မိံ ကာလေပန ဣဒံ ဉာယံ နလဗ္ဘတီတိ- ကား၊ အဇ္ဈတ္တန္တိ စ- မိမိ၏ အဿာသပဿာသရုပ်အပေါင်းဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဗဟိဒ္ဓတိ စ- အပြင်အပ သူတပါး၏ အဿာသပဿာသရုပ်အပေါင်းဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်သော၊ ဣဒံ- ဤရုပ်အပေါင်းကို၊ ဓမ္မဒွယယဋီတံ- အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓအဿာသပဿာသကာယ နှစ်ပါးစုံပေါင်းစပ်အပ်လျက်၊ ဧကသ္မိံ ကာလေ- တပြိုင်နက်တည်းသော ကာလ၌၊

သုတ်]

ကာယာနုပဿနာ အာနာပါနပဗ္ဗအဖွင့်

၃၄၇

ဧကတော- တပေါင်းတည်း၊ အာရမ္မဏဘာဝေန- အာရုံ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ န လက္ခတိ- မရအပ်၊ ဧကန္တိ- တပေါင်းတည်း၊ အာလမ္ဘိတုံ- အာရုံပြုခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ- မတတ်ကောင်း၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း။

ဧတသ္မာ- ဤအကြောင်းတရားမှ၊ (ကာယော- အဿာသ ပဿာသရုပ်အပေါင်း သည်) သမုဒေတိ- ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ဣတိ- ထိုသို့အဿာသ ပဿာသရုပ်အပေါင်းဖြစ် ပေါ်လာရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော- ထိုအကြောင်းတရားသည်) သမုဒယော- သမုဒယမည်၏၊ သော ဧဝံ (သမုဒယော)- ထိုအဿာသ ပဿာသဖြစ်ပေါ်လာရာ တရားသည်ပင်လျှင်၊ ကာရဏဋ္ဌေန- အကြောင်းဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ဓမ္မော- ဓမ္မ မည်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အဿာသ ပဿာသနံ- ဝင်လေထွက်လေတို့၏၊ ဥပ္ပတ္တိဟေတု- ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော၊ ကရဏကာယာဒိ- ကရဏကာယအစရှိသော တရားသည်၊ သမုဒယဓမ္မော- သမုဒယဓမ္မမည်၏၊ တဿ (သမုဒယဓမ္မဿ)- ထိုဝင်လေ ထွက်လေတို့၏ ဖြစ်ပေါ်လာရာဖြစ်သော ကရဏကာယအစရှိသော အကြောင်းတရားကို၊ အနုပဿနသီလော- အဖန်ဖန် ရှုလေ့ရှိသော ရဟန်းသည်၊ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ- သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ မည်၏၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ တံ သမုဒယဓမ္မံ- ကို၊ ဥပမာယ- ဥပမာနှင့် တကွ၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတွာ) ယထာ နာမာတိအာဒိ- ယထာ နာမ-အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်တော်မူပြီ၊ တတ္ထ- ထိုယထာ နာမ-အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ဘတ္ထန္တိ- ဘတ္ထံ-ဟူသည်ကား၊ ရုတ္တံ (ဒုတ္တံ)- သားရေအိမ်၊ (ဝါ- ဖားဖို)ကို ဤနေရာ၌ “ဒုတိ၊ ဒုတ္တံ”ဟူ၍သာ မူရင်းပါရှိမှန်ဖြစ်ကြောင်း မန္တလေးမြို့ ဒက္ခိဏာရာမ ဘုရားကြီးတိုက် အဝင်အဘိဓာန်၌ ဆုံးဖြတ်ထားသည်။

ဂဂ္ဂရနာဠိန္တိ- ကား၊ ဥက္ကာပနာဠိ- မီးရှူးပြွန်ဝံ (ဖားဖိုပြွန်ဝံ)ကို၊ တေတိ- ကား၊ ကရဏကာယာဒိကေ- ထိုကရဏကာယအစရှိသည်တို့ကို၊ (ပဿန္တေ၌ စပ်) အဿာသ- ပဿာသကာယော- ဝင်လေထွက်လေရုပ်အပေါင်းသည်၊ တံ နိမိတ္တတာယ- ထိုကရဏကာယ အစရှိသော အကြောင်းရှိသည်အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ- ထိုကရဏကာယအစရှိသော အကြောင်း တရားတို့၏ အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ကရဏကာယာဒိသမ္ပန္နိ- ကရဏကာယအစရှိသည်တို့နှင့် ဆက်စပ်သည်၊ ဟောတိ ယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ ကရဏကာယာဒယောပိ- ကရဏကာယ အစရှိသည်တို့သည်လည်း၊ တံနိမိတ္တဘာဝေန- ထိုအဿာသဗဿာသရုပ် အပေါင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ အဿာသပဿာသကာယသမ္ပန္နိနော- အဿာသ ပဿာသရုပ် အပေါင်းနှင့် ဆက်စပ်ကုန်သည် (ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏)၊ ဣတိ-

ထို့ကြောင့်၊ ကာယသို့- အဿာသ ပဿာသရုပ်အပေါင်း၌၊ သမုဒယဓမ္မာတိ- အဿာသ ပဿာသရုပ်အပေါင်း၏ ဖြစ်ပေါ်လာရာအကြောင်းတို့ဟူ၍၊ ဝတ္တဗ္ဗတံ- ခေါ်ဆိုထိုက်သည်အဖြစ်ကို၊ လဘန္တိ- ရကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သမုဒယ။ပ။ ဝုစ္ဆုတိတိ-ဟူ၍၊ (အာစရိယေန-သည်၊) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ [“တံနိမိတ္တကာယ- နေရာ၌ “ဖလဘာဝေန”ဟုလည်းကောင်း၊ တံနိမိတ္တဘာဝေန-နေရာ၌ “ဟေတုဘာဝေန”ဟု လည်းကောင်း ယခင် ပဏ္ဏာသဋီကာ၌ ပါရှိ၏၊ ထိုပါဌ်က ပို၍ ရှင်း၏။]

၁။ သမုဒယ။ပ။ဝုစ္ဆုတိ။ ။ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ-ပုဒ်ကို “ကာယာဒယော ဓမ္မာ သမုဒယဓမ္မာ၊ တေ ပဿန္တော”ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။ ကရုဏာယခေါ် ခန္ဓာကိုယ်နှင့် နာသပုဋ္ဌ (နှာသီးဖျား)စိတ်ဟူသော သုံးမျိုးတို့ကို “သမုဒယဓမ္မ”ဟု ယူပြီး ထိုသုံးမျိုးကို ရှုသည်ကို “သမုဒယ ဓမ္မာနုပဿီ”ခေါ်သည်ဟု ဖွင့်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအဋ္ဌကထာအဖွင့်ကို ဖြည့်စွက်သောအားဖြင့် ဋီကာ၌ “သမုဒေတိ ဧတသ္မာတိ သမုဒယော”ဟု ဝစနတ္ထပြုပြီး ဓမ္မသဒ္ဓါကိုလည်း ကာရဏ (အကြောင်း) အနက်ဟောပြုလုပ်ကာ ပြဆိုခဲ့သော သုံးမျိုးကို သမုဒယဓမ္မ (ဝင်လေထွက်လေတို့ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၏ အကြောင်းတရား)ခေါ်သည်ဟု ဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်နှင့် အညီ ပါဠိတော်ကို အနက်ပေးလျှင် - ကာယသို့- ဝင်လေထွက်လေရုပ်အပေါင်း၌၊ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ- ဝင်လေထွက်လေတို့ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော ကရုဏာယအစရှိသော သုံးမျိုးကို အဖန်ဖန် ရှုလျက်လည်း၊ ဝိဟရတိ- နေ၏ဟု အနက်ပေးရ၏။

ယင်းသို့ အနက်ပေးရာ၌ အကြောင်းဖြစ်သော ကရုဏာယစသည်တို့ကို ရှုသည်ကိုသာ တိုက်ရိုက်တွေ့ရပြီး အကျိုးဖြစ်သော ဝင်လေထွက်လေကို ရှုသည်ကို တိုက်ရိုက်မတွေ့ရ၊ သို့သော် “ယထာ အဿာသ ပဿာသကာယော ကရုဏာယာဒိသမ္ပန္နိ”အစရှိသော ဋီကာအဖွင့်အတိုင်း ကရုဏာယအစရှိသည်တို့နှင့် ဝင်လေထွက်လေတို့သည် အကြောင်းအကျိုးအဖြစ်ဖြင့် အချင်းချင်း ဆက်သွယ်နေသောကြောင့် အကြောင်းကို ရှုသည်ကို ပြလျှင် အကျိုးကို ရှုသည်ကို လည်း ပြပြီးဖြစ်တော့၏။ ဥပမာအားဖြင့် “ပရိမုခံ သတိ ဥပဋ္ဌပေတွာ”ဟူသော ပါဠိတော်နှင့် အညီ ကရုဏာယဖြစ်သော ဝမ်းဗိုက်ထဲသို့ ဝင်သော ထွက်သော လေတို့ကို ရှုလိုသောအခါ ပရိမုခ ခေါ် နှာသီးဖျားနှင့် အထက်နှုတ်ခမ်းအလယ်၌ သတိကို ကပ်ထားလျှင် အကျိုးဖြစ်သော ဝင်လေထွက်လေတို့ကို ရှုပြီးဖြစ်သည်နှင့် တူ၏။ ဤကား အဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့် အညီ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီဝါ-အစရှိသော ပါဠိတော်၌ သိရသော အဓိပ္ပါယ်တည်း။

ဤအဋ္ဌကထာနည်းအပြင် ဋီကာနည်း တနည်းသတ်သတ်ဖွင့်ပြချက်အလို “သမုဒယဓမ္မ”၌ ဓမ္မသဒ္ဓါသည် ပကတိဝါစီ (ပင်ကို ပကတိသဘော-ဟူသော အနက်) ဟောဖြစ်၏။ ထိုအဖွင့် အလို “ကာယသို့- ဝင်လေထွက်လေ ရုပ်အပေါင်း၌၊ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ- ဖြစ်ခြင်း သဘောကို အဖန်ဖန်ရှုလျက်လည်း၊ ဝိဟရတိ- နေ၏”ဟု အနက်ပေးရသောကြောင့် ကာယသို့- ဟူသော အာဓာရနှင့် သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ-ဟူသော အာဓေယံတို့ အဆက်အစပ်အလွန်ကောင်း၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “ကာယသို့န္တိ ဘုမ္မဝစနံ သုဠာတရံ ယုဇ္ဇတိ”ဟု မိန့်၏။

သုတ်]

ကာယာနုပဿနာ အာနာပါနပဗ္ဗအဖွင့်

၃၄၉

ဝါ- တနည်းကား၊ ဓမ္မသဒ္ဓေါ- သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ-၌ ဓမ္မသဒ္ဓါသည်၊
 ဇာတိဓမ္မာနန္တိ အာဒိသု ဝိယ- ဇာတိဓမ္မာနံ-အစရှိသော ပါဠိတော်တို့၌ကဲ့သို့ ပကတိဝါစီ-
 ပင်ကိုသဘော-ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ကာယဿ- အဿာသ
 ပဿာသရုပ်အပေါင်း၏။ ပစ္စယသမဝါယေ- (ကရဇကာယ၊ နာသပုဋ္ဌ၊ စိတ်ဟူသော)
 အကြောင်းတရားတို့၏ ပေါင်းဆုံညီညွတ်ခြင်းကြောင့် ဥပ္ပဇ္ဇနပကတိကာနုပဿီ- ဖြစ်ခြင်း
 သဘောကို အဖန်ဖန် ရှုသော ရဟန်းကို၊ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီတိ- ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ)
 ဝုတ္တော- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုတော်မူ
 သည်ကား၊ ကရဇကာယဉ္စာတိအာဒိ- ကရဇကာယဉ္စ-အစရှိသည်တည်း၊ ဧဝဉ္စ-
 ဤသို့သော အဖွင့်ကိုလည်း၊ ကတ္တာ- ပြုနိုင်ခြင်းကြောင့်၊ ကာယသိန္နိ (ဧတ္ထ)- ကာယသို့
 ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ ဘုဗ္ဗဝစနံ- သတ္တမီဝိဘတ်သည်၊ သုဠ္လတရံ- သာလွန်ကောင်းသည်၊
 (ဟုတ္တာ) ယုဇ္ဇတိ- သင့်မြတ်၏။။

ဝယဓမ္မာနုပဿီတိ ဧတ္ထ- ဝယဓမ္မာနုပဿီ-ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ ဝိနာသဿ-
 အဿာသ ပဿာသပျက်စီးခြင်း၏။ အဟေတုကတ္တော- အကြောင်းမရှိသည်အဖြစ်သည်၊
 သတိပိ- ရှိပါသော်လည်း၊ ယေသံ ဟေတုဓမ္မာနံ- အကြင် အဿာသ ပဿာသ၏
 အကြောင်းဖြစ်သော ကရဇကာယအစရှိသော တရားတို့၏။ အဘာဝေ- မရှိခြင်းကြောင့်
 ယံ- အကြင်အဿာသ ပဿာသသည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ တဒဘာဝေါ- ထိုကရဇ-

၁။ ဝယဓမ္မာနုပဿီ။ ။ ဤပုဒ်ကို “သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ”ဟူသော ယခင်ပုဒ်ကဲ့သို့
 “ဝယဓမ္မာနုပဿီ- ဝင်လေထွက်လေတို့၏ ချုပ်ပျက်ကြောင်း ကရဇကာယအစရှိသော သုံးမျိုးကို
 အဖန်ဖန် ရှုလျက်”ဟု အနက်ပေးရ၏။ ယင်းသို့ အနက်ပေးလျှင် အကြောင်းကရဇကာယအစရှိ
 သည်တို့ ပျက်မှုကိုသာ ရှုရာရောက်ပြီး အကျိုးဖြစ်သော ဝင်လေ ထွက်လေတို့ ပျက်မှုကို
 ရှုရာမရောက်၊ သို့သော် အကြောင်းပျက်မှုကို ရှုလျှင် အကျိုးပျက်မှုကိုလည်း ရှုသည်ဖြစ်သော
 ကြောင့် အကြောင်းပျက်မှု၏ ဝယဓမ္မဟူသော နာမည်ကို အကျိုးပျက်မှု၌ တင်စားသော
 (ကာရဏုပစာရ)အားဖြင့် အကျိုးပျက်မှုကိုလည်း ရှုသည်မည်ပါ၏။ ထို့ကြောင့် “ဥပစာရတော။ပ။
 ဝယကာရဏံ ဝုတ္တော”ဟု ဋီကာမိန့်၏။

သို့သော် “သမုဒယဓမ္မ”၌ ဒုတိယနည်းအဖွင့်ကဲ့သို့ပင် ဝယဓမ္မပုဒ်၌လည်း အနက်ယူပါက
 ယင်းသို့ ကာရဏုပစာရမကြံရတော့ဘဲ “ဝယဓမ္မာနုပဿီဝါ- ဝင်လေထွက်လေတို့၏ ပျက်ခြင်း
 သဘောကို အဖန်ဖန် ရှုလျက်လည်း”ဟု အနက်ပေးရသောကြောင့် တိုက်ရိုက်မူချအားဖြင့်ပင်
 ဝင်လေထွက်လေတို့၏ ပျက်ခြင်း သဘောကို ရှုသည်မည်ပါ၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “ဒုတိယ
 ဝိကပ္ပဝသေန ဥပစာရေန ဝိနာ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော”ဟု မိန့်သည်။

ကာယအစရှိသော အကြောင်း၏ မရှိခြင်းသည်၊ တဿ- ထိုအဿာသပဿာသ၏။ အဘာဝဿ- မရှိခြင်း၏။ ဟေတုဝိယ- အကြောင်းကဲ့သို့ ဝေါဟရိယတိ- ခေါ်ဝေါ်အပ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဥပစာရတော- တင်စားသောအားဖြင့် (ကာရဏူပစာရအားဖြင့်) ကရဏကာယာဒိအဘာဝေါ- ကရဏကာယအစရှိသည်တို့၏ မဖြစ်ခြင်းကို၊ အဿာသပဿာသကာယဿ- ဝင်လေထွက်လေ ရုပ်အပေါင်း၏၊ ဝယကာရဏံ- ပျက်စီးခြင်း၏ အကြောင်းဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တော- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ တေန - ထို့ကြောင့်၊ ယထာ

တဿာယာတိအာဒိ- အစရှိသည်ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အယံ- ဤဆိုအပ်ပြီးသော စကားရပ်သည်၊ ဧတ္ထ- ဤဝယဓမ္မာနုပဿီ-ဟူသော ပါဠိတော်၌၊ တာဝဒုတိယဝိကပ်မှ ရှေးဦးစွာ၊ ပဌမဝိကပ္ပဝသေန- ပဌမဝိကပ်၏ အလိုအားဖြင့်၊ အတ္ထဝိဘာဝနာ- အနက်ကို ဖွင့်ပြကြောင်းစကားရပ်တည်း၊ ဒုတိယဝိကပ္ပဝသေန-ဖြင့်၊ ဥပစာရေန- နှင့်၊ ဝိနာယေဝ- ကင်း၍သာလျှင်၊ အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏။

အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါနုပဿနာ- မိမိ၏ ဝင်လေ ထွက်လေရုပ်အပေါင်း၊ အပြင်အပသူတပါး၏ ဝင်လေထွက်လေရုပ်အပေါင်းကို အဖန်ဖန် ရှုမှုဝိပဿနာကို၊ ဘိန္ဒဝတ္ထုဝိသယတာယ- ပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်အားဖြင့် မတူကွဲပြားသော ဝင်လေထွက်လေဖြစ်သော အာရုံဝတ္ထုဟူသော အာရုံရှိသည်အဖြစ်ကြောင့် (ပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်မတူသော ဝင်လေထွက်လေကို အာရုံပြုခြင်းကြောင့်) (ဧကကာလေ- တစ်ခုတည်း တပြိုင်နက်တည်းသော ကာလ၌၊ န လဗ္ဘတိ ဝိယ- မရအပ်သကဲ့သို့၊ တထာ- ထို့အတူ၊) သမုဒယ ဝယဓမ္မာနုပဿနာပိ- ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းသဘောကို အဖန်ဖန် ရှုမှုဝိပဿနာကိုလည်း၊ ဘိန္ဒဝတ္ထုဝိသယတာယ- ကွဲပြားသော အာရုံဝတ္ထုဟူသော အာရုံရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧကကာလေ- ၌၊ န လဗ္ဘတိ- မရအပ်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ကာလေန။။။။အနုပဿန္တောတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်တော်မူပြီ၊ အတ္ထိ ကာယောတိ (ဧတ္ထ)- အတ္ထိ ကာယော- ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ ဧဝသဒ္ဓေါ- ဧဝသဒ္ဓါကို၊ လုတ္တနိဒ္ဓိဋ္ဌော- ကျေသည်အဖြစ်ဖြင့် ညွှန်ပြအပ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ကာယောဝ အတ္ထိတိ- ကာယောဝ အတ္ထိ-ဟူ၍၊ ဝတ္တာ- ဆိုပြီး၍၊ အဝဓာရဏေန- အဝဓာရဏဧဝသဒ္ဓါဖြင့်၊ နိဝတ္တိတံ- နစ်စေအပ်သော အနက်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ န သတ္တောတိ အာဒိ- န သတ္တော-အစရှိသော ဝါကျကို (အာစရိယော) အာဟ။။။

သုတ်]

ကာယာနုပဿနာ အာနာပါနပဗ္ဗအဖွင့်

၃၅၁

တဿ- ထို “န သတ္တော”အစရှိသော ဝါကျ၏၊ အတ္တော- အနက်ကို၊ (ဧဝံ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိသင့်၏၊) ယော- အကြင်သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ ရူပါဒီသု- ရူပါရုံ အစရှိသည်တို့၌၊ သတ္တဝိသတ္တကာယ စ- စွဲလမ်းငြိမ့်တတ်၊ အထူးသဖြင့် စွဲလမ်းငြိမ့်တတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပရေသံ- သူတပါးတို့ကို၊ (ရူပါဒီသု- တို့၌၊) သဇ္ဇာပနဋ္ဌေန စ- စွဲလမ်းငြိမ့်တတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ- တနည်း၊ **သတ္တဂုဏယောဂတော**^၁- (ဗုဒ္ဓိ၊ ဝီရိယ၊ တေဇ-ဟူသော) သတ္တဂုဏ်နှင့် ယှဉ်သည်အဖြစ် ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သတ္တောတိ- သတ္တဝါ-ဟူ၍၊ ပရေဟိ- တပါးတခြားသော ဆရာတို့သည် ပရိကပ္ပိတော- ကြံစည်အပ်ပြီ ဝါ- ကြံစည်အပ်သော သတ္တဝါအကောင်သည် (နတ္ထိ) တဿ သတ္တနိကာယဿ- ထိုသတ္တဝါအပေါင်းကို၊ ပူရဏတော စ- ပြည့်စေတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ စဝနုပပဇ္ဇနဓမ္မတာယ စ- စုတေသေလွန်ခြင်း၊ ပဋိသန္ဓေနေခြင်းသဘောရှိသည်အဖြစ်ဖြင့်၊ ဂလနတော စ- ရွေ့လျောတတ်သည်အဖြစ် ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပုဂ္ဂလောတိ- ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ (ဝိကပ္ပေတဗ္ဗော- စသည်၌စပ်) ဧတ္ထ- ဤအကောင်မ၌၊ ဂဗ္ဘော- ကိုယ်ဝန်သည်၊ ထိယတိ သံဟညတိ- ပေါင်းစု၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဣတ္ထိတိ- မိန်းမဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပုရိ- ရှေ့ဖြစ်သော၊ ပုရေ- ရှေ့ဖြစ်သော၊ ဘာဂေ- အမြင့်ပိုင်း၌၊ သေတိ ပဝတ္တတိ- ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ပုရိသောတိ- ယောက်ျားဟူ၍လည်းကောင်း။။

ဧတ္ထ- ဤအသက်ရှင်ကောင်၌၊ အာဟိတော- သိမ်းပိုက်ထားအပ်သော၊ ဝါ- တည်ရှိသော၊ အဟံ- ငါတည်းဟူသော၊ မာနော- မာနသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏၊) ဣတိ- ကြောင့်၊ အတ္တာတိ- အတ္တဟူ၍လည်းကောင်း၊ အတ္တနော- အတ္တကောင်၏၊ သန္တက- ဘာဝေန- ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ အတ္တနိယန္တိ- အတ္တနိယ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပရော- သူတပါးသည်၊ န ဟောတိ- မဟုတ်၊ ဣတိ- ဤသို့ ယူဆမှုကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဝါ- ပြုခြင်းကြောင့်၊ အဟန္တိ- ငါဟူ၍လည်းကောင်း၊ မမ- ငါ၏၊ သန္တကံ- ဥစ္စာတည်း။

၁။ သတ္တဂုဏယောဂတော။ ။ သတ္တယောဂတောတိ ဧတ္ထ သတွံ နာမ ဗုဒ္ဓိ ဝီရိယံ တေဇော ဝါ (ဥသ္မာ ခေါ် အပူဋ္ဌေ)၊ တေန ယောဂါ သတ္တာ၊ ယထာ နီလဂုဏယောဂတော နီလော ပဋေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ၊ပ (ဗြဟ္မဝိဟာရနိဒ္ဒေသ၊ ၃၆၆) ထိယတိ သံဟညတိ (သံဃာတံ အာပဇ္ဇတိ) ထာဓာတ်မှ အာကို ဣယင်ပြုဟု မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ၊ ဒု၊ ၅-ကဏ္ဍ၊ ၁၃၂ သုတ်၌ မိန့်၏။ သဒ္ဓနီတိဓာတုမာလာ (နှာ-၆၈)၌လည်း ထေ သဒ္ဓသယံတေသု၊ ထိယတိ သံဃာတံ ဂစ္ဆတိ-ဟု မိန့်၏။

ဣတိ- ဤသို့ သိမ်းပိုက်မှုကို၊ ကတ္တ- ဤ၊ ဝါ- ကြောင့်၊ မမာတိ- မမံ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊
 ဝုတ္တပ္ပကာရဝိနိမုတ္တော- ဆိုအပ်ပြီးသော သတ္တပုဂ္ဂလအစရှိသော အမျိုးအစားအပြားမှ
 အလွတ်ဖြစ်သော၊ အညော- အခြား တစ်စုံတစ်ယောက်တည်း၊ ဣတိ ကတ္တ- ဤသို့
 သတ်မှတ်မှုပြုခြင်းကြောင့်၊ ကောစီတိ- ကောစိ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ တဿ- ထိုအခြား
 တစ်စုံတစ်ယောက်၏၊ သန္တကဘာဝေန- ကြောင့်၊ ကဿစီတိ- ကဿစိ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊
 ဝိကပ္ပေတဗ္ဗော- ကြံစည်ထိုက်သော၊ ကောစိ- တစ်စုံတစ်ယောက်သည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊
 ကေဝလံ- ထိုသတ္တပုဂ္ဂလစသည် မဖက်သက်သက် သီးသန့်၊ ကာယောဇဝ- ဝင်လေ
 ထွက်လေ ရုပ်အပေါင်းသည်သာလျှင်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (တဿ- ထို န
 သတ္တော- အစရှိသော ဝါကျ၏၊ အတ္တော- ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- ၏) ဣတိ- ဤသို့သော၊
 ဒသဟိ- ဆယ်မျိုးကုန်သော၊ ပဒေဟိပိ- သတ္တ၊ ပုဂ္ဂလအစရှိသော ပုဒ်တို့ဖြင့်လည်း၊
 ကာယဿ- ဝင်လေထွက်လေရုပ်အပေါင်း၏၊ အတ္ထ အတ္တနိယသုညတမေဝ-
 အတ္တကောင်နှင့် အတ္တကောင်၏ ဥစ္စာမှ ဆိတ်သုန်းသည်အဖြစ်ကိုသာလျှင်၊ ဝိဘာဝေတိ-
 ထင်ရှားပြ၏၊ ဇဝန္တိ- ကား၊ ကာယောဝ အတ္ထိတိ အာဒိနာ- ကာယောဝ အတ္ထိ-
 အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဝုတ္တပ္ပကာရေန- ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားအားဖြင့်။

ဉာဏပ္ပမာဏတ္ထာယာတိ- ကား၊ ကာယာနုပဿနာဉာဏံ- ကာယာနုပဿနာ
 ဉာဏ်ကို၊ ပရံ- လွန်ကဲသော၊ ပမာဏံ- အတိုင်းအတာပမာဏသို့၊ ပါပနတ္ထာယ-
 ရောက်စေခြင်း အကျိုးငှာ၊ သတိပမာဏတ္ထာယာတိ- ကား၊ ကာယပရိဂ္ဂဟိကံ- ဝင်လေ
 ထွက်လေ ရုပ်အပေါင်းကို သိမ်းယူတတ်သော၊ သတိ- သတိကို၊ ပဝတ္တနသတိ- အဆက်
 မပြတ်ဖြစ်သော သတိကို၊ ပရံ- လွန်ကဲသော၊ ပမာဏံ- သို့၊ ပါပနတ္ထာယ- ငှာ၊ (ဟောတိ)
 ဟိ- မှန်၏၊ ဣမဿ- ဤယောဂီရဟန်း၏၊ ဝုတ္တနယေန- ပြဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊
 အတ္ထိ ကာယောတိ- ဝင်လေ ထွက်လေ ရုပ်အပေါင်းသာရှိ၏ဟူ၍၊ အပရာပရုပ္ပတ္တိဝသေန-
 အထပ်ထပ်ဖြစ်ခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ပစ္စုပ္ပိတာ- ရှေ့ရစ်ကပ်တည်နေသော၊ သတိ- သတိ
 သည်၊ မတ္တာယ- အတိုင်းအတာထက်၊ ဘိယျောသော- လွန်စွာ၊ တတ္ထ- ထိုဝင်လေ
 ထွက်လေရုပ်အပေါင်း၌ ဉာဏဿစ- ဉာဏ်၏လည်းကောင်း၊ သတိယာစ- နောက်နောက်
 သတိ၏လည်းကောင်း၊ ပရိဗြူဟနာယ- တိုးပွားခြင်းငှာ၊ ဟောတိ- ၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်
 သတိသမ္ပဇညာနံ ဝုမ္မတ္ထာယာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဣမိဿာ
 ဘာဝနာယ- ဤကာယာနုပဿနာ ဘာဝနာ၏၊ ဝါ- သည်၊ တဏှာဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟာနံ-
 တဏှာဒိဋ္ဌိတည်းဟူသော စွဲလမ်းဖမ်းယူတတ်သော တရားတို့၏၊ ဥဇုပဋိပက္ခတ္တာ-

သုတ်]

ကာယာနုပဿနာ အာနာပါနပဗ္ဗအဖွင့်

၃၅၃

ဖြောင့်ဖြောင့်ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တဏှာ။ပ။ဝိဟရတီတိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

စ- ထို့အပြင်၊ တထာဘူတော- ထိုတဏှာဒိဋ္ဌိဟူသော မှီစရာကို မမှီတွယ်ဘဲ နေသူဖြစ်သော ရဟန်းသည်၊ လောကေ- ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသော သင်္ခါရလောက၌၊ အဟန္တိ ဝါ- ငါဟူ၍လည်းကောင်း၊ မမန္တိ ဝါ- ငါ့ဥစ္စာဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဂဟေတဗ္ဗ- စွမ်းလမ်း ဖမ်းယူဖွယ်ရာဖြစ်သော၊ ကိစ္ဆိပိ- တစ်စုံတစ်ခုသော ခန္ဓာကိုမျှသော်လည်း၊ န ပဿတိ- မမြင်၊ ကုတော- အဘယ်ကြောင့်၊ ဂဏှေယျ- စွဲလမ်းဖမ်းယူတော့အံ့နည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ န စ ကိစ္ဆိတိအာဒိ- န စ ကိစ္ဆိ-အစရှိသည်ဟူ၍ (ဘဂဝါ- မြတ်စွာ ဘုရားသည်) အာဟ- ဟောတော်မူပြီ၊ ဧဝံဓိတိ ဧတ္ထ- ဧဝံဓိ-ဟူသော ဤပါဌ၌၊ ပိသဒ္ဓေါ- ပိသဒ္ဓါသည်၊ ဟေဋ္ဌာ- အောက်၌၊ ဝါ- ဟောတော်မူအပ်ခဲ့ပြီးသော ပါဠိတော်၌၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌဿ- ညွှန်ပြအပ်ပြီးသော၊ တာဒိသဿ- ထိုသို့အထက်၌ ညွှန်ပြအပ်လတ္တံ့သော သဘောရှိသော၊ အတ္တဿ- ဣရိယာပထပဗ္ဗကာယာနုပဿနာအစရှိသော အနက်၏၊ အဘာဝတော- မရှိခြင်းကြောင့်၊ အဝုတ္တသမုစ္စယတ္ထော- မပြဆိုအပ်သေးသော ဣရိယာ ပထပဗ္ဗကာယာနုပဿနာအစရှိသော အနက်ကို ပေါင်းစုယူငင်ခြင်းအနက်ရှိ၏၊ ဣတိ- ဤအနက်သဘောကို ဒဿေန္တော- ပြလိုတော်မူသည် (ဟုတွာ) ဥပရိ အတ္ထံ ဥပါဒါယာတိ- ဥပရိ အတ္ထံ ဥပါဒါယ-ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ (ကောဝိယ- အဘယ်ပြုလုပ်ကဲ့သို့ နည်းဟူမူ) အန္တမသော။ပ။ပါရာဇိကော ဟောတီတိ (ဧတ္ထ)- ဟောတိ-ဟူသော ဤပါဠိတော်၌၊ (ပိသဒ္ဓေါ- သည်၊ အဝုတ္တသမုစ္စယတ္ထော- ပြဆိုပြီးမဟုတ်သော အနက်ကို ပေါင်းစုယူခြင်းအနက်ရှိသည်၊ ဟောတိယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။)

ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧဝံဓိ- ဧဝံ-ဟူသော သဒ္ဓါကို နိဒ္ဒိဋ္ဌာကာရဿ- အာနာပါနပဗ္ဗ- ဘာဝနာအခန်း၌ ညွှန်ပြအပ်ပြီးသမျှ အခြင်းအရာအနက်သဘောကို ပစ္စာမသနံ- ထပ်မံ သုံးသပ်ကြောင်းစကားသည် (ဟုတွာ) နိဂမနဝသေန- နိဂုံးအုပ်ခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ကတံ- ပြုအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဣမိနာ ပန။ပ။ဒဿေတီတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပုဗ္ဗဘာဂသတိပဋ္ဌာနဿ- လောကုတ္တရမဂ်၏ ရှေ့ပိုင်း၌ဖြစ်သော သတိပဋ္ဌာန်၏၊ ဝါ- ကို၊ ဣဓ- ဤမဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်၌၊ အဓိပ္ပေတတ္တာ- အလိုရှိအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သတိ ဒုက္ခသစ္စန္တိ-ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ သာ သတိ- ထိုဝင်လေ ထွက်လေကို သိမ်းယူရှုမှတ်သော သတိသည်၊ ယသ္မိံ အတ္တဘာဝေ- အကြင် ဘဝခန္ဓာအတ္တဘော၌၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ တဿ-

ထိုင်လေ ထွက်လေကို သိမ်းယူရှုမှတ်သော သတိဖြစ်ရာ ဘဝခန္ဓာ အတ္တဘောကို၊ သမုဋ္ဌာပိကာ- ဖြစ်စေတတ်သော၊ တဏှာ- တဏှာသည်၊ တဿာပိ- ထိုင်လေ ထွက်လေကို သိမ်းယူ ရှုမှတ်တတ်သော သတိကိုလည်း၊ သမုဋ္ဌာပိကာဇဝ နာမ- ဖြစ်စေတတ်သည် မည်သည် သာလျှင်၊ ဟောတိ- (ကဿာ- အဘယံကြောင့်နည်းဟူမူ) တဒဘာဝေ- ထိုသတိဖြစ်ရာ ဘဝခန္ဓာ အတ္တဘောမရှိလသော်၊ အဘာဝတော- ထိုသတိလည်း မရှိနိုင်ခြင်းကြောင့်တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တဿာ။ပ။တဏှာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။။

ယထာ- ဥပမာပြရသော်ကား၊ သင်္ခါရပစ္စယာတိ- သင်္ခါရပစ္စယာ-ဟူသော ပါဠိတော်၌၊ တံဝိညာဏဗီဇတံသန္တတိသမ္ဘူတော- ထိုသင်္ခါရကြောင့်ဖြစ်သော ဝိညာဏ မျိုးစေ့နှင့် ထိုမျိုးစေ့ အစဉ်၌ အပါဝင်ဖြစ်သော၊ သဗ္ဗောပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ လောကီယော- လောကီဥပါဒါနက္ခန္ဓာလောက၌ အပါအဝင်ဖြစ်သော၊ ဝိညာဏပ္ပဗန္ဓော- ဝိညာဏအဖွဲ့အစည်းကို၊ သုတ္တန္တနယေန- သုတ္တန်ဒေသနာတော်နည်းအားဖြင့်၊ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏန္ဓေဝ- သင်္ခါရကြောင့်ဖြစ်သော ဝိညာဏဟူ၍သာလျှင်၊ ဝုစ္စတိ ယထာ- ဆိုအပ်သကဲ့သို့တည်း၊ အပ္ပဝတ္တိတိ- အပ္ပဝတ္တိ-ဟူသည်ကား၊ အပ္ပဝတ္တိနိမိတ္တံ- မဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည်၊ ဥဘိန္နံ- နှစ်မျိုးသော ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယ သစ္စာတို့၏၊ အပ္ပဝတ္တိယာ- မဖြစ်ခြင်း၏၊ နိမိတ္တဘူတော- အကြောင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် (နိရောဓသစ္စံ) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- တည်း၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ဧတ္ထ- ဤနိရောဓ သစ္စာ၌၊ (ဥဘယံ- ဒုက္ခသမုဒယနှစ်မျိုးစုံသည်၊) န ပဝတ္တတိ- မဖြစ်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တံ- ထိုနိရောဓသစ္စာသည်၊) အပ္ပဝတ္တိ- အပ္ပဝတ္တိမည်၏။။

ဒုက္ခပရိဇာနနောတိအာဒိ- ဒုက္ခပရိဇာနနော- အစရှိသော စကားကို၊ (ဝုတ္တံ- ၌စပ်) ဧကန္တတော- ဧကန်မူချအားဖြင့်၊ စတုကိစ္စသာဓနဝသေနေဝ- (ပရိညာ၊ ပဟာန၊ သတ္တိကိရိယာ၊ ဘာဝနာဟူသော) လေးပါးသော ကိစ္စကိုပြီးစေတတ်သည်အဖြစ်ဖြင့်သာလျှင် အရိယမဂ္ဂဿ- အရိယမဂ်၏၊ ပဝတ္တိ- ဖြစ်ပေါ်လာပုံတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒေသေတုံ- ပြခြင်းငှာ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ [စတုကိစ္စသာဓန-ဟု ဋီကာဆိုသော်လည်း အဋ္ဌကထာ၌မူ သုံးပါးသာ ပြထားသည်မဟုတ်ပါလော-ဟု စောဒနာဖွယ်ရှိ၍ အဝုတ္တသိဒ္ဓေါ- စသည်မိန့်၊ ဟိ- မှန်၏၊ တဿ- ထိုအရိယမဂ်၏၊ ဘာဝနာပဋိဝေဓော- သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို တိုးပွားစေမှုဟူသော ဘာဝနာအနေအားဖြင့် ထိုးထွင်းသိခြင်းသည်၊ အဝုတ္တသိဒ္ဓေါ- တိုက်ရိုက်မဆိုသော်လည်း ဆိုအပ်သကဲ့သို့ပြီးစီးသည် (ဟောတိ)

သုတ်]

ကာယာနုပဿနာ ဣရိယာပထပဗ္ဗအဖွင့်

၃၅၅

[ပဟာနာဘိသမယ၊ ဘာဝနာဘိသမယ-ဟု ဆိုသကဲ့သို့ ဘာဝနာပဋိဝေဓ-ဟု ဆိုသည်။
စတုသစ္စဝသေနာတိ- ကား၊ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနဝသေန- သစ္စာလေးပါးကို
ထိုးထွင်းသိကြောင်းဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းအနေအားဖြင့်၊ ဥဿက္ကိတွာတိ- ကား၊
ဝိသုဒ္ဓိပရမ္မရာယ- သီလဝိသုဒ္ဓိ အစရှိသော ဝိသုဒ္ဓိအဆင့်ဆင့်ဖြင့် အာရဟံတွာ- တက်၍၊
ဘာဝနံ- ဝိပဿနာ ဘာဝနာကို ဥပရိ- အထက်သို့ နေတွာ- ဆောင်၍၊ ဣတိ အတ္ထော၊
နိယျာနမုခန္တိ- ကား၊ ဝဇ္ဇဒုက္ခတော- ဝဋ်ဆင်းရဲမှ၊ နိဿရဏူပါယော- ထွက်မြောက်ခြင်း၏
အကြောင်း တည်း၊ အာနာပါနပဗ္ဗဝဏ္ဏနာ- အာနာပါနအပိုင်းအဖွင့်သည်၊ နိဋ္ဌိတာ-
ပြီးပြီ။

ကာယာနုပဿနာ ဣရိယာပထပဗ္ဗအဖွင့်

ဣရိယာပထဝသေနာတိ- ကား၊ ဣရိယနံ- ပြုလုပ်မှု အမူအရာတည်း၊ ဣရိယာ-
ပြုလုပ်မှု အမူအရာ၊ ကိရိယာ- ပြုလုပ်မှု အမူအရာ၊ ပန- ထူးခြားချက်ကား၊ ဣဓ-
ဤဣရိယာပထပဗ္ဗကာယာနုပဿနာအရာ၌၊ ကာယိကပယောဂေါ- ကိုယ်၌ဖြစ်သော
ပြုလုပ်မှု အမူအရာကို ဝေဒိတဗ္ဗော- ဣရိယာဟု သိထိုက်၏၊ ဣရိယာနံ- ကိုယ်အမူအရာ
တို့၏၊ ဝထော- အကြောင်းတည်း၊ ပဝတ္တိမဂ္ဂေါ- ဖြစ်ခြင်း၏ လမ်းကြောင်းတည်း၊ ဣတိ-
ထို့ကြောင့်၊ ဣရိယာပထော- ဣရိယာပထမည်၏၊ ဂမနာဒိဝသေန- သွားခြင်းအစရှိ
သည်တို့အနေအားဖြင့်၊ ပဝတ္တာ- ဖြစ်သော၊ သရိရာဝတ္တာ- ခန္ဓာကိုယ်၏ အခိုက်အတန့်
အမူအရာတည်း၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ သတ္တော- သတ္တဝါသည်၊ ဂစ္ဆန္တော ဝါ- သွားလျက်လည်း
ကောင်း၊ ဌိတော ဝါ- ရပ်လျက်လည်းကောင်း၊ နိသိန္နောဝါ- ထိုင်လျက်လည်းကောင်း၊
နိပန္နော ဝါ- လျောင်းစက်လျက်လည်းကောင်း၊ ကာယေန- ကိုယ်ဖြင့်၊ ကာတဗ္ဗကိရိယံ-
ပြုရသည့်အမူအရာကို၊ ကရောတိ- ပြုလုပ်၏၊ တေသံ ဣရိယာပထာနံ- ထိုကိုယ်အမူအရာ
တို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော သွားခြင်းအစရှိသည်တို့၏၊ ဝသေန- အပြားအားဖြင့်၊
ဣရိယာပထဝိဘာဂေန- ကိုယ်အမူအရာတို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဝေဖန်အပ်သော
လျောင်းထိုင်ရပ်သွား လေးပါးအပြားအားဖြင့်၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- တည်း။

ပုန စ ပရန္တိ- ကား၊ ပုန စ- နောက်ထပ်လည်း၊ အပရံ- အခြားသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို
ယထာဝုတ္တအာနာပါနကမ္မဋ္ဌာနတော- ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသမျှသော အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းမှ၊
ဘိယျော- အပိုအလွန်ဖြစ်သော၊ အညံ- အခြားသော၊ ကာယာနုပဿနာကမ္မဋ္ဌာနံပိ-
ကိုလည်း၊ ကထေမိ- ဟောတော်မူအံ့၊ သုဏာထ- နာယူကုန်လော၊ ဣတိ ဝါ- ဤသို့လည်း။

၃၅၆

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ [မဟာသတိပဋ္ဌာန

အဓိပ္ပါယ်- ဆိုလိုအပ်သော အနက်ကို (ဒဋ္ဌဗော- မှတ်ပါလေ။) ဂစ္ဆန္တောဝါတိ အာဒိ- ဂစ္ဆန္တော ဝါ-အစရှိသော စကားတော်သည်။ ဂမနာဒိမတ္တဇာနနဿစ- သွားခြင်းအစရှိ သည်မျှဖြစ်သော သာမန်အမူအရာကို သိခြင်း၏လည်းကောင်း၊ ဂမနာဒိဂတဝိသေ- သဇာနနဿ စ- သွားခြင်းအစရှိသောအားဖြင့်ဖြစ်သော ထူးခြားသော ရုပ်ဖြစ်စဉ် အမူအရာကို သိခြင်း၏လည်းကောင်း၊ ဝါ- နှင့်လည်းကောင်း၊ သာဓာရဏဝစနံ- သက်ဆိုင်သော စကားတော်တည်း။ တတ္ထ- ထိုသိခြင်းနှစ်မျိုးတို့တွင် ဂမနာဒိမတ္တဇာနနံ- ကို၊ ဣမ- ဤကာယာနုပဿနာဘာဝနာ၌၊ နာဓိပ္ပေတံ- အလိုမရှိအပ်၊ ဂမနာဒိဂတ- ဝိသေသဇာနနံပန- ကိုကား၊ အဓိပ္ပေတံ- အလိုရှိအပ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တံ (ဂမနာဒိဂတဝိသေသဇာနနံ)- ကို ဝိဘဇိတ္တာ- အကျယ်ခွဲဝေ၍၊ ဒဿေတံ- ပြတော်မူ ခြင်းငှာ၊ တတ္ထ ကာမန္တိအာဒိ- တတ္ထ ကာမံ-အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

သတ္တုပလဒ္ဓိန္တိ- ကား၊ သတ္တော- သတ္တဝါသည်၊ အတ္တိ- အစစ်အမှန်ရှိ၏။ ဣတိ- ဤသို့သော၊ ဥပလဒ္ဓိ- အယူကို၊ သတ္တဝါဟံ- သတ္တဝါဟု စွဲလမ်းယူဆမှုကို၊ န ဇာတိ န ပရိစ္ဆေတိ- မစွန့် (ကသွာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း) အဟံ- ငါသည်၊ ဂစ္ဆာမိ- သွား၏။ မမ- ငါ၏၊ ဂမနံ- သွားခြင်း၊ ဣတိဂါဟသတ္တဝတော- ဤသို့သော ယူဆမှု၏ ထင်ရှားရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ တတောဇဝ- ထိုသတ္တဝါရှိ၏ဟူသော အယူကို မစွန့်သည်အဖြစ် ကြောင့်ပင်လျှင်၊ အတ္တသညံ- အတ္တကောင်ဟူ၍ အမှတ်မှားမှုကို၊ (န ဥဠါတေတိ- မပယ်နုတ်) ကာရကော- ပြုလုပ်တတ်သော၊ ဝေဒကော- ခံစားတတ်သော၊ အတ္တာ- အသက်ရှင်အတ္တကောင်သည်၊ အတ္တိ- ရှိ၏။ ဣတိ ဇဝံ- ဤသို့၊ ပဝုတ္တံ- ဖြစ်သော၊

ဝိပရိတသညံ- လွဲမှားဖောက်ပြန်သော မှတ်ထင်မှုကို၊ န ဥဠါတေတိ နာပနေတိ- မပယ်နုတ် (ကသွာ- နည်းဟူမူ၊ ဂမနာဒိမတ္တဇာနနဿ- ၏၊ ဝါ- သည်၊) အပ္ပဋိပက္ခဘာဝတော- သတ္တုပလဒ္ဓိနှင့် အတ္တသညာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်မဟုတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဝါ- သို့မဟုတ်၊ အနန္တဗြူဟနတော- ကာယာနုပဿနာဘာဝနာကို မတိုးပွားစေသည်အဖြစ် ကြောင့်တည်း။ စ- ထို့အပြင်၊ ဇဝံ ဘူတဿ- ဂမနာဒိမတ္တဇာနနဖြစ်၍ သတ္တုပလဒ္ဓိကို မစွန့်သူဖြစ်နေသော၊ အဿ- ထိုသူ၏၊ ဝါ- ထိုသူမှာ၊ ကုတော- အဘယ်ကြောင့်၊ ကမ္မဋ္ဌာနာဒိဘာဝေါ- ကမ္မဋ္ဌာန်းစသည်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်နိုင်ပါတော့အံ့ နည်း၊) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝါ။ပ။ န ဟောတီတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ။။

သုတ်]

ကာယာနုပဿနာ ဣရိယာပထပဗ္ဗအဖွင့်

၃၅၇

ဣမဿ ပနာတိ အာဒိ- ဣမဿ ပန-အစရှိသော စကားရပ်သည်။ သုတ္တပက္ခော-
 ဖြူစင်သော ဘက် (အကောင်းဘက်)တည်း။ (မှန်ကန်စွာ သိခြင်းကို ဖော်ပြသော
 စကားရပ်အဖို့တည်း။) တဿ- ထိုသုတ္တပက္ခစကားရပ်၏။ အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဝုတ္တ
 ဝိပရိယာယေန- ဆိုအပ်ပြီးသော ကဏ္ဍပက္ခစကားရပ်၏ ပြောင်းပြန်အားဖြင့် ဝေဒိတဗ္ဗော-
 သိရမည်။ ဟိ- မှန်၏။ တမေဝ အတ္ထံ- ထိုကဏ္ဍပက္ခ၏ ပြောင်းပြန်သိအပ်သော
 အနက်ကိုပင်လျှင်၊ ဝိဝရိတံ- ဖွင့်ပြခြင်းငှာ၊ ဣဒဉ္စိတိ အာဒိ- ဣဒဉ္စိအစရှိသည်ကို
 (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တတ္ထ- ထို ဣဒဉ္စိ-အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ကော ဂစ္ဆတိတိ-
 ကော ဂစ္ဆတိ-ဟူသော ပုစ္ဆာသည်။ သာဓနဉ္စ- သွားခြင်း ကိရိယာကို ပြီးစီးစေသော
 ကတ္တားကိုလည်းကောင်း၊ ကိရိယဉ္စ- သွားခြင်းကိရိယာကိုလည်းကောင်း၊ အဝိနိဗ္ဗုတ္တံ-
 တစ်ခုစီမခွဲခြားအပ်သည်ကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဂမနကိရိယာယ- သွားခြင်း ကိရိယာ၏။
 ကတ္တုပုစ္ဆာ- ကတ္တားကို မေးမြန်းကြောင်း မေးခွန်းတည်း။ သာ- ထိုမေးခွန်းသည်။
 ဓမ္မမတ္တဿေဝ- (ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ အတ္တမဟုတ်သော) တရားသဘောမျှ၏သာလျှင်၊
 ဂမနသိဒ္ဓိဒဿနတော- သွားခြင်းကြိယာ၏ ပြီးစီးမှုကို ပြသည်အဖြစ်ကြောင့်၊
 ကတ္တုဘာဝဝိသိဋ္ဌအတ္တပဋိက္ခေပတ္တာ- သွားခြင်းကိရိယာကို ပြုလုပ်သူ ကတ္တားအဖြစ်ဖြင့်
 အထူးပြုအပ်သော အတ္တကို ပယ်မြစ်ခြင်းအနက်ရှိ၏။။

ကဿ ဂမနန္တိ- ကဿ ဂမနံ-ဟူသော ပုစ္ဆာဖြင့် တမေဝ အတ္ထံ- သွားတတ်သူဟူသော
 ကတ္တားမရှိခြင်းဟူသော ထိုအနက်ကိုပင်၊ ပရိယာယန္တရေန- အကြောင်းပရိယာယ်တမျိုး
 ဖြင့်၊ ဝဒတိ- ဆို၏။ (ကသ္မာ- နည်းဟူမျှ) သာဓနံ စ- ကိုလည်းကောင်း၊ ကိရိယံ စ-
 ကောင်း၊ ဝိနိဗ္ဗုတ္တံ- တစ်ခုစီ ခွဲခြားအပ်သည်ကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဂမနကိရိယာယ- ၏။
 အကတ္တုသမ္ပန္နိဘာဝ ဝိဘာဝနတော- ပြုလုပ်သူကတ္တားနှင့် မဆက်စပ်သည်အဖြစ်ကို
 ထင်ရှားပြသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဟိ- မှန်၏။ **ပဋိက္ခေပတ္တံ**- ပယ်မြစ်ခြင်းအနက်ကို၊
အန္တောနီတံ^၁- အတွင်း၌ သွင်းလှောင်ထားအပ်သည်ကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဥဘယတ္ထ-
 ကော ဂစ္ဆတိ၊ ကဿ ဂမနံ-ဟူသော ပုစ္ဆာနှစ်မျိုးအပေါင်း၌၊ ကိံ သဒ္ဓေါ- ကိံ သဒ္ဓါသည်။

၁။ **ပဋိက္ခေပတ္တံ အန္တောနီတံ ကတ္တာ။** ။ “ကော ဂစ္ဆတိ၊ ကဿ ဂမနံ”ဟူသော
 ပုစ္ဆာနှစ်မျိုး၌ ပယ်မြစ်ခြင်းအနက်ကို အထဲမှာ သွင်းလှောင်အပ်သည်ဟု ဆိုရာ၌ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါက
 သွားသည်။ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ၏ သွားခြင်းဖြစ်သည်ဟု အယူအဆ လွဲမှားမှုကို ပယ်မြစ်ခြင်း
 အနက်ကို သွင်းလှောင်ထားသည်ဟု ဆိုလို၏။ ကော ဂစ္ဆတိတိ န ကောစိ သတ္တော ဝါ ပုဂ္ဂလော
 ဝါ ဂစ္ဆတိ (ဘယ်သူသွားသလဲ၊ ဘယ်သူမျှ မသွား၊ မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါမျှ မသွား) ကဿ
 ဂမနန္တိ န ကဿစိ သတ္တဿ ဝါ ပုဂ္ဂလဿ ဝါ ဂမနံ (ဘယ်သူ၏ သွားခြင်းလဲ၊ ဘယ်သူ၏

ပဝတ္ထော- ဖြစ်ပြီ ပန- ထိုမှတပါး၊ ကိံ ကာရဏာတိ- ကိံ ကာရဏာ-ဟူသော ပုစ္ဆာသည်၊
 ပဋိက္ခိတ္တကတ္တုကာယ- ပယ်မြစ်အပ်ပြီးသော ကတ္တားရှိသော၊ ဂမနကိရိယာယ- ၏။
 အဝိပရိတကာရဏပုစ္ဆာ- မလွဲဇကန် မှန်သော (စိတ္တကိရိယ ဝါယောဓာတုဝိပ္ပိရဟူသော)
 အကြောင်းကို မေးကြောင်းပုစ္ဆာတည်း။ ဟိ- မှန်၏။ ဣဒံ ဂမနံ နာမ- ဤသွားခြင်းမည်သည်၊
 (ပဝတ္တိအာကာရဝိသေသော-၌ စပ်) အတ္တာ- အတ္တသည်။ မနသာ- စိတ်နှင့် သံယုဇ္ဇတိ-
 ယှဉ်တွဲ၏။ မနော- စိတ်သည်။ ဣန္ဒြိယေဟိ- ဣန္ဒြေတို့နှင့် (သံယုဇ္ဇတိ) ဣန္ဒြိယာနိ-
 တို့သည်။ အတ္တေဟိ- အတ္တတို့နှင့် (သံယုဇ္ဇန္တိ) ဣတိ ဧဝမာဒိ မိစ္ဆာကာရဏ
 ဝိနိမုတ္တအနုရူပပစ္စယဟေတုကော- ဤသို့အစရှိသော လွဲမှားသော အကြောင်းမှ
 လွတ်သော လျော်သော အကြောင်းပစ္စည်းဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ ဓမ္မာနံ-
 သဘောတရားတို့၏။ ပဝတ္တိအာကာရဝိသေသော- ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာအထူးတည်း။
 ဧတေန- ထို့ကြောင့်၊ တတ္ထာတိအာဒိ- တတ္ထ-အစရှိသည်ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ-
 မိန့်ဆိုပြီ။

ဓမ္မမတ္တဿေဝ- တရားသဘောမျှ၏သာလျှင်၊ ဂမနသိဒ္ဓိတော စ- သွားခြင်း
 ကိစ္စ၏ပြီးစီးခြင်း၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တဗ္ဗိနိမုတ္တဿ- ထိုတရားသဘောမှ
 လွတ်သော၊ ကဿမိ- တစ်စုံတစ်ခုသော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ၏။ အဘာဝတော စ- မရှိခြင်း
 ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကောမိ- တစ်စုံတစ်ယောက်သော၊ သတ္တောဝါ- သတ္တဝါသည်
 လည်းကောင်း၊ ပုဂ္ဂလော ဝါ- ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း၊ န ဂစ္ဆတိ- သွားသည်မဟုတ်၊
 ဣဒါနိ- ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ၏ သွားခြင်းမဟုတ်ပုံကို ပြပြီးရာယခုအခါ၌၊ ဓမ္မမတ္တဿေဝ-
 လျှင်၊ ဂမနသိဒ္ဓိ- သွားခြင်းကိစ္စ၏ ပြီးစီးခြင်းကို ဒေသေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ စိတ္တ။ပ။ဝိပ္ပိရေနာတိ
 အာဒိ- အစရှိသည်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုစိတ္တကိရိယာဝါယောဓာတု
 ဝိပ္ပိရေန-ဟူသော ပါဠိ၌ (ဝစနတ္ထော- ကို ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) စိတ္တကိရိယာ စ- စိတ်သည်
 ပြုအပ်သော အမူအရာသည်လည်း၊ (ဟောတိ) သာ- ထိုစိတ်သည်ပြုအပ်သော
 အမူအရာဟူသည်၊ ဝါယောဓာတုယာ- ဝါယောဓာတ်၏။ ဝိပ္ပိရော ဝိပ္ပန္နနဉ္စ- လှုပ်ရှားမှု

သွားခြင်းမျှမဟုတ်၊ မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ၏ သွားခြင်းမျှမဟုတ်၊ ဤသို့ ပယ်မြစ်သည်၊
 ယင်းအနက်ကို သိုလှောင်ထားသည်ဟု ဆိုလို၏။ တဖန် ယင်းသို့ ဘယ်သူမျှ မသွားဘူးဆိုလျှင်
 ကိံ ကာရဏာ ဂစ္ဆတိ (ဘာကြောင့်သွားသလဲ) စိတ္တကိရိယဝါဓာတုဝိပ္ပိရေန ဂစ္ဆတိ (စိတ်က
 ပြုအပ်သော အမူအရာဖြစ်သော ဝါယောဓာတ် လွန်ကဲသော ရုပ်ကလာပ်၏ လှုပ်ရှားမှုကြောင့်
 သွားသည်)စသည်ဖြင့် အဋ္ဌထကာမိန့်ဆိုသည်။

သုတ်] ကာယာနုပဿနာ ဣရိယာပထပဗ္ဗအဖွင့် ၃၅၉

သည်လည်း၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ စိတ္တံ။ပ။ဝိပ္ပိရော- မည်၏၊ တေန- ထိုစိတ်သည် ပြုအပ်သော အမူအရာဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်လှုပ်ရှားမှုကြောင့် (ဂစ္ဆတိ- သွား၏။) စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤစိတ္တကိရိယဝါယောဓာတ်ပွါရေနဟူသော ပါဠိ၌၊ စိတ္တကိရိယဂ္ဂဟဏေန- စိတ္တကိရိယသဒ္ဓါဖြင့်၊ အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓဝါယောဓာတ်ပွါရ်- ဇီဝိတိန္ဒြေဖြင့် မဖွဲ့စပ်အပ်သော သက်မဲ့ ဝါယောဓာတ်၏ လှုပ်ရှားမှုကို၊ နိဝတ္တေတိ- တုံ့နစ်စေ၏၊ ဝါ- ကန့်မြစ်၏၊ ဝါယောဓာတ်ပွါရ်ဂ္ဂဟဏေန- ဝါယောဓာတ်ပွါရ်သဒ္ဓါဖြင့် စေတနာဝစီဝိညတ္တိဘေဒံ- စေတနာနှင့် ဝစီဝိညတ်ရုပ်အပြားရှိသော၊ စိတ္တကိရိယံ- စိတ်၏ အမူအရာကို၊ နိဝတ္တေတိ- ၏၊ ပန- ထို့အပြင်၊ ဥဘယေန- စိတ္တကိရိယသဒ္ဓါ၊ ဝါယောဓာတ်ပွါရ်သဒ္ဓါဟူသော နှစ်မျိုးစုံဖြင့်၊ ကာယဝိညတ္တိ- ကာယဝိညတ်ကို၊ ဝိဘာဝေတိ- ထင်ရှားပြ၏။။

ဂစ္ဆတိတိ- သွား၏ဟူ၍၊ ဝတ္တာ- ဆိုပြီး၍၊ ယထာ- အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ကာယေ- ခန္ဓာကိုယ်သည်၊ ပဝတ္တမာနေ- ဖြစ်လသော်၊ ဂစ္ဆတိတိ- သွား၏ဟူသော၊ ဝေါဟာရော- အခေါ်အဝေါ်သည် ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ တံ- ထိုသွား၏ဟူသော အခေါ်အဝေါ် ဖြစ်ပုံကို၊ ဒဿေတုံ- ငှာ၊ တဿ္ဓာတိ အာဒိ- တဿ္ဓာ-အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တန္တိ- တံ-ဟူသည်ကား၊ ဂန္တုကာမတာဝသေန- သွားခြင်းငှာ အလိုရှိသည်အဖြစ်ဖြင့်၊ ပဝတ္တ စိတ္တံ- ဖြစ်သောစိတ်သည်၊ ဝါယံ ဇနေတီတိ- ကား၊ ဝါယောဓာတ်အဓိကံ- လွန်ကဲသော ဝါယောဓာတ်ရှိသော၊ ရူပကလာပံ- ရုပ်ကလာပ်ကို၊ ဥပ္ပါဒေတိ- ဖြစ်စေ၏၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤဝါယောဓာတ်အဓိကံ-ဟူသော ပါဠိ၌၊ အဓိကတာ- လွန်ကဲသည်အဖြစ်သည်၊ သာမတ္ထိယတော- အစွမ်းသတ္တိအားဖြင့် (အဓိကတာ- သည်၊ ဟောတိ- ၏။) ပမာဏတော- အတိုင်းအတာပမာဏအားဖြင့် (အဓိကတာ- သည်၊ န ဟောတိ- မဟုတ်၊) ဂမနစိတ္တသမုဋ္ဌိတံ- သွားကြောင်းစိတ် (သွားလိုစိတ်)သည်ဖြစ်စေအပ်သော၊ သဟဇာတရူပကာယဿ- ဝါယောဓာတ်နှင့်တကွ ဖြစ်သော ရုပ်အပေါင်းကို ဝါ- ၏၊ ထမ္မန သန္တာရဏစလနာနံ- ထောက်ခံတောင်းတင်းခြင်း၊ ဆောင်ထားခြင်း လှုပ်ရှားခြင်းတို့၏၊ ပစ္စယဘူတေန- အကြောင်းဖြစ်သော၊ အာကာရ- ဝိသေသေန- အခြင်းအရာအထူးဖြင့်၊ ပဝတ္တမာနံ- ဖြစ်သော၊ ဝါယောဓာတုံ- ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ ဝါယော ဝိညတ္တိ ဇနေတီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဟိ- မှန်၏၊ အဓိပ္ပါယသဟဘာဝီ- သွားနေသည်ဟု သိစေလိုသော အလိုဆန္ဒနှင့် တကွ ဖြစ်သော၊ ဝိကာရော- ထူးခြားသော အမူအရာသည်၊ ဝိညတ္တိ- ဝိညတ်ရုပ်တည်း။

စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ယထာ ဝုတ္တ အဓိကဘာဝနေဝ- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးတိုင်းသော ဝါယောဓာတ်၏ အစွမ်းသတ္တိအားဖြင့် ပိုလွန်သည်အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင်၊ ဝါယော ဂဟဏံ- ဝါယောဓာတ်ကို ယူခြင်းသည် (ဟောတိ) ဝါယောဓာတုယာ ဧဝ- ဝါယောဓာတ် တစ်ခုတည်း၏သာလျှင်၊ ဇနကဘာဝတော- ဝိညတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါယောဂဟဏံ- သည်၊ န ဟောတိ- မဟုတ်၊ အညထာ- အဓိကဘာဝမှ တပါးသော ဇနကဘာဝ-ဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် (အတ္ထေ- အနက်ကို ဂယုမာနေ-ယူအပ်လ သော်) ဝိညတ္တိယာ- ဝိညတ်ရုပ်၏။ **ဥပါဒါယရူပဘာဝေါ-** ဥပါဒါယရုပ်၏ အဖြစ်သည်၊ ဝါ- ဥပါဒါရုပ်ဖြစ်ပေါ်လာမှုသည်၊ ဒုရူပပါဒေါ- အလိုဆန္ဒကို သိစေခြင်းတည်းဟူသော မိမိကိစ္စပြီးစီးခြင်းမရှိသည်၊ ဝါ- မိမိကိစ္စကို မပြီးစီးစေသည်၊ သိယာ- ဖြစ်လေရာ၏။ ပုရတော- ရွှေ့သို့၊ အဘိနီဟာရော- ရွှေ့ရှုဆောင်ခြင်းသည်၊ ပုရတောဘာဂေန-

၁။ ဝိညတ္တိယာ ဥပါဒါယရူပဘာဝေါ ဒုရူပပါဒေါ။ ။ ဤနိကာဝါကျသည် အနည်းငယ်အသိခက်၏။ ထို့ကြောင့် ယခင် ဝါကျများနှင့် ဆက်စပ်၍ အနည်းငယ်ချဲ့ထွင် ရေးဦးအံ့ - ဝါယော ဝိညတ္တိ ဇနေတိ-ဟူသော စကားအရ ဝါယောဓာတ်က ဝိညတ်ရုပ်ကို ဖြစ်စေသည်-ဟု စာအရှိအတိုင်း အဓိပ္ပါယ်ယူလျှင် ဝိညတ်ရုပ်၏ တာဝန်ကို ဝါယောဓာတ်က ချည်း ယူထားသလိုဖြစ်နေသောကြောင့် ဝိညတ်ရုပ်မှာ ဘာကိစ္စကိုမျှ မပြီးစီးစေဘဲ အချည်းနှီး အလုပ်လက်မဲ့အနေဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာရာရောက်၏ဟူ၍ ထိုနိကာဝါကျ၏ အကျဉ်းချုပ်ဆိုလိုရင်း သိရ၏။ အနည်းငယ်ချဲ့၍ ပြရသော် -

လူတစ်ယောက်က သွားချင်စိတ်ဖြစ်လာသောအခါ ထိုသွားချင်စိတ်သည် ဝါယောဓာတ်ကို ဖြစ်စေ၏ဟု အဋ္ဌကထာဆိုရာ၌ ဝါယောဓာတ်တစ်ခုတည်းကိုသာ ဖြစ်စေသည်မဟုတ်၊ ဝါယောဓာတုအဓိက ရူပကလာပ် ဥပ္ပါဒေတိ (ဝါယောဓာတ်ပိုမိုလွန်ကဲစွာပါရှိသော စိတ္တဇရုပ် ကလာပ်တစ်ခုလုံးကို ဖြစ်စေ၏။) ထိုဝါယောဓာတ်သည် အတူတကွဖြစ်ဖော်ဖြစ်ဖက် ရုပ်များထက် ပိုလွန်၏။ သို့သော် ယင်းသို့ ပိုလွန်ရာ၌ ဝါယောဓာတ်အရေအတွက် ပမာဏ ပိုလွန်သည်မဟုတ်၊ အစွမ်းသတ္တိပိုမိုလွန်ကဲခြင်းသာဖြစ်၏။ ယင်းသို့ ဝါယောဓာတ်အစွမ်းသတ္တိ ပိုမိုလွန်ကဲခြင်း ကြောင့် -

(၁) ဘောလုံးထဲ လေတွေသွင်းလိုက်သကဲ့သို့ ဤရုပ်ခန္ဓာကိုယ်ကြီး တောင့်တောင့်တင်းတင်း ဖြစ်လာမှုဟူသော သန္တန္တန (၂) ဤခန္ဓာကိုယ်ကြီး ပြောအိမ်သွားအောင် လဲကျမသွားအောင် ဆောင်ထားနိုင်ခြင်းဟူသော သန္ဓာရဏ (၃) လှုပ်လှုပ်ရှားရှားဖြစ်လာခြင်းဟူသော စလန၊ ဤသုံးမျိုးဖြင့် ထူးခြားသော ခန္ဓာကိုယ်ကြီးဖြစ်လာအောင် ဝါယောဓာတ်က ခန္ဓာကိုယ်ကြီးကို ကူညီထောက်ပံ့လိုက်၏။ ထို့ကြောင့် ဝါယောဓာတ်၌ ယင်းသို့ ကူညီထောက်ပံ့နိုင်သော အာကာရ ဝိသေသခေါ် အစွမ်းသတ္တိသုံးမျိုးရှိ၏။ ယင်းသို့သော အစွမ်းသတ္တိသုံးမျိုးဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော

သုတ်]

ကာယာနုပဿနာ ဣရိယာပထပဗ္ဗအဖွင့်

၃၆၀

ရှေ့ဘက်ပိုင်းဖြင့် ဝါ- သို့ ကာယဿ- ခန္ဓာကိုယ်ကို ပဝတ္တနံ- ဖြစ်စေခြင်းသည်၊ (ဂမနံ- သွားခြင်းတည်း။) ယော- ယင်းသို့ ရှေ့ဘက်သို့ ရှေ့ရှုဆောင်ခြင်းကို၊ အဘိက္ကမောတိ- အဘိက္ကမောဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏။ ဧသေဝ နယောတိ- ဧသေဝ နယော-ဟူ၍၊ အတိဒေသေန- ပြအပ်ပြီးသော ပုဒ်အဖွင့်နှင့် နည်းတူအဖြစ်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းဖြင့်၊ သင်္ခေပတော- အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် ဝတ္ထု- ဖွင့်ဆိုပြီး၍၊ တမတ္ထံ- ထိုအကျဉ်းချုပ်ဖွင့်ဆိုအပ် ပြီးသော အနက်ကို ဝိဝရိတံ- အကျယ်ဖွင့်ပြခြင်းငှာ၊ တကြာပိ ဟိတိအာဒိ- တကြာပိဟိ- အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ။။

ကောဋီတော ပဋ္ဌာယာတိ- ကား၊ ဟေဋ္ဌိမကောဋီတော- အောက်ဆုံး၌ ဖြစ်သော အစွန်အဖျားအရပ်မှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ ပါဒတလတော- ခြေဖဝါးမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ ဥဿိတ- ဘာဝေါတိ- ကား၊ ဥဋ္ဌိဒ္ဓဘာဝေါ- အထက်သို့ ထောင်တက်သည်အဖြစ်ကို (ဌာနန္တိ ဝုစ္စတိ) ဧဝံ ပဇာနတောတိ- ကား၊ ဧဝံ- ဤသို့ ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း၊ စိတ္တကိရိယ ဝါယောဓာတုဝိပ္ပါရေနဝ- စိတ်သည် ပြုအပ်သော ဝါယောဓာတ်လွန်ကဲသော စိတ္တဇရုပ်၏ လှုပ်ရှားခြင်းကြောင့်သာလျှင်၊ ဂမနာဒိ- သွားခြင်းအစရှိသော အမူအရာသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။ ဣတိ- ဤသို့၊ ပဇာနတော- သိသော၊ တဿ- ထိုယောဂီရဟန်း၏၊ ဧဝံ- ဤအတိုင်း၊ ပဇာနနာယ- သိခြင်းအကျိုးငှာ၊ နိစ္စယဂမနတ္ထံ- ဆုံးဖြတ်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း

ဝါယောဓာတ်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဝါယော ဝိညတ္တိံ ဇနေတိ”ဟူ၍ အဋ္ဌကထာမိန့်ဆိုခြင်းဖြစ်၏။
ထို့အပြင် -

“အဓိပ္ပါယသဟဘာဝိ ဟိ ဝိကာရော ဝိညတ္တိံ”ဟူသော ဋီကာနှင့် အညီ လူတယောက် သွားနေရာ၌ ထိုလူသွားနေသည်ဟု လူ၏ အတွင်းသဘောဆန္ဒကို သိစေနိုင်သော အမူအရာထူး (ဝိကာရ)သည် ဝိညတ်မည်၏။ ထိုအမူအရာထူးသည် ဝါယောဓာတ်၌ မရှိပါ။ ထိုအမူအရာ ဝိကာရ ဝိညတ်ဖြစ်အောင်လည်း ဝါယောဓာတ်မစွမ်းဆောင်ပါ။ အကယ်၍ ဝါယောဓာတ်သည် ထိုအစွမ်းသတ္တိပိုမိုလွန်ကဲစွာ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟု အနက်အဓိပ္ပါယ်မယူဘဲ ဝါယောဓာတ်က ဝိညတ်ရုပ်ကို ဖြစ်စေသည်ဟု စာရိသည့်အတိုင်း ယူဆပါက အဘယ်အပြစ်ရှိပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အညထာ ဝိညတ္တိယာ။ပ။သိယာ”ဟု ဋီကာမိန့်ဆို၏။

ယင်းသို့ ယူဆပါက လှုပ်ရှားသွားလာနေသော လူတစ်ယောက်၌ သွားလိုသော အလိုဆန္ဒ ဖြစ်နေသည်ဟု သိစေနိုင်သော ပြခဲ့သော အမူအရာသည် ဝိညတ်၌ မရှိ၊ ဝါယောဓာတ်၌သာ ရှိသည်ဟု ဆိုရမည်ကဲ့သို့ ဖြစ်နေသောကြောင့် ဝိညတ္တိယာ ဥပါဒါယရူပဘာဝေါ ဒုရူပပါဒေါ သိယာ (ဝိညတ်ရုပ်သည် ဥပါဒါရုပ်အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်လာသော်လဲ ဘာကိစ္စကိုမျှ မပြီးစီးစေဘဲ အချည်းနှီးအလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်နေသည်ဟု ဆိုဖွယ်အပြစ်ဖြစ်နေလေ၏။

အကျိုးငှာ၊ ဧဝံ ဟောတီတိ- ဧဝံ ဟောတိ-စသည်ဖြင့်၊ ဝိစာရဏာ- စဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်း သည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏။ ကိန္တိ- အဘယ်သို့၊ ဟောတိ- ဖြစ်သနည်းဟူမျှ) လောကေ- သတ္တလောက၌၊ ယထာဘူတံ- ဟုတ်မှန်စွာ၊ အဇာနန္တဟိ- မသိသူတို့သည်၊ မိစ္ဆာဘိနိဝေသဝသေနဝါ- မှားယွင်းစွာ စဉ်းစားတွေးခေါ်ခြင်းအနေအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ လောကဝေါဟာရဝသေန ဝါ- လူတို့ပြောရိုးဆိုစဉ်အနေအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ (သတ္တော- သတ္တဝါသည်၊ ဂစ္ဆတိ- သွား၏။ သတ္တော- သည်၊ တိဋ္ဌတိ- ရပ်တည်၏။ ဣတိ- ဤသို့) ဝုစ္ဆတိ- ပြောဆိုအပ်၏။ အတ္ထိ ပနာတိ- အတ္ထိ ပန-ဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ အတ္တနော- မိမိ၏။ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဝိမသနဝသေန- စူးစမ်းမှုအနေအားဖြင့်၊ ပုစ္ဆာဝစနံ- မေးမြန်းခြင်းအနက်ကို ဟောသောသဒ္ဒါတည်း၊ နတ္ထိတိ- နတ္ထိ-ဟူသောသဒ္ဒါ သည်၊ နိစ္ဆယဝသေန- ဆုံးဖြတ်ခြင်းအနေအားဖြင့်၊ သတ္တဿ- သတ္တဝါကို၊ ပဋိက္ခေပဝစနံ- မရှိဟု ပယ်မြစ်ခြင်းအနက်ဟောသဒ္ဒါတည်း၊ [ယခု အဋ္ဌကထာစာအုပ်၌ “အတ္တတော ပန”ဟု ရှိပြီး ဋီကာဆရာ၏ စာမူ၌ “အတ္ထိ ပန”ဟု ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာအလို “အတ္ထိ ပန ကောစိ သတ္တော ဂစ္ဆန္တော ဝါ ဌိတောဝါ”သည် ပုစ္ဆာဝါကျဖြစ်ပြီး “နတ္ထိ”သည် ငြင်းပယ်သော အားဖြင့် ဖြေဆိုသော ဝါကျဖြစ်၏။]

ယထာ ပနာတိ အာဒိ- ယထာ ပန-အစရှိသော စကားရပ်သည်၊ တဿေဝ အတ္တဿ- ထိုသွားသော ရပ်သော သတ္တဝါ တစ်စုံတစ်ခုမျှ မရှိခြင်းအနက်ကို၊ ဥပမာယ- ဥပမာဖြင့်၊ ဝိဘာဝနံ- ထင်ရှားဖော်ပြသော စကားရပ်တည်း၊ တံ- ထိုစကားရပ်သည်၊ သုဝိညေယျမေဝ- လွယ်ကူစွာ သိနိုင်သည်သာ၊ နာဝါ မာလုတဝေဂေနာတိ- ကား၊ အစေတနာ- သွားအောင်အားထုတ်တတ်သော စေတနာမရှိသော၊ နာဝါ- လှေသည်၊ ဝါတဝေဂေန- လေ၏ အရှိန်အဟုန်ဖြင့်၊ ဒေသန္တရံ- တခြားအရပ်သို့၊ ယာတိ ယထာ စ- သွားသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အစေတနော- သော၊ တေဇနံ ကဏ္ဍော- မြားသည်၊ ဇိယာဝေဂေန- လေးညို့၊ လေးကြိုး၏ အရှိန်အဟုန်ဖြင့်၊ ဒေသန္တရံ- သို့၊ ယာတိယထာ စ- ကောင်း၊ တထာ- ထို့အတူ၊ အစေတနော- သော၊ ကာယော- ခန္ဓာကိုယ်သည်၊ ဝါ တာဟတော- လေသည် သယ်ဆောင်အပ်သည်၊ ယထာဝုတ္တဝါယုနာ- ဆိုအပ်ပြီးတိုင်း သော စိတ္တဇလေသည်၊ နီတော- သယ်ဆောင်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍) ဒေသန္တရံ- သို့၊ ယာတိ- သွား၏။ ဣတိ- ဤသို့၊ ဥပမာသံသန္တနံ- ဥပမာနနှင့် ဥပမေယျကို နှီးနှော တိုက်ဆိုင်ခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိထိုက်၏။

သုတ်]

ကာယာနုပဿနာ ဣရိယာပထပဗ္ဗအဖွင့်

၃၆၃

ပန- ဆိုဖွယ်ရှိသေးသည်ကား၊ ကောစိ- တစ်ယောက်ယောက်က၊ သစေ ဝဒေယျ- အကယ်၍ ဆိုရာအံ၊ (ကိန္တိ- အဘယ်သို့ ဝဒေယျ- ဆိုလေရာသနည်း၊) နာဝါတေဇနာနံ- လှေနှင့် မြားတို့ကို၊ ပေလ္လကဿ- သွားအောင်ကြိုးပမ်းသော၊ ပုရိသဿ- ယောက်ျား၏၊ ဝသေန- အစွမ်းကြောင့်၊ ဒေသန္တရဂမနံ- တခြားအရပ်သို့ လှေနှင့် မြားတို့ သွားခြင်းသည်၊ ဟောတိယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ ကာယဿာပိ- ခန္ဓာကိုယ်ကိုလည်း၊ (ပေလ္လကဿ- သော၊ ပုရိသဿ- ၏၊ ဝသေန- ကြောင့်၊ ဒေသန္တရဂမနံ- တခြားအရပ်သို့ သွားခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ- ဤသို့၊ သစေ ဝဒေယျ- အံ၊ ဧဝံ- ဤသို့ပြောသည့်အတိုင်း၊ ဟောတု- ဖြစ်စေ၊ အယံအတ္ထော- ဤပြောဆိုအပ်သော အနက်သည်၊ ဧဝံ- ဤသို့ပြောဆိုသည်အတိုင်း၊ ဣစ္ဆိတောဝ- အလိုရှိအပ်သည်သာ ပါတည်း၊ ဟိ- ချဲ့ပြပါအံ၊ နာဝါတေဇနာနံ- တို့၏၊ သံဟတလက္ခဏဿေဝ- သွားအောင် တွန်းပို့အပ်သည်အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိသည်သာဖြစ်သော၊ ပုရိသဿ- ၏၊ ဝသေန- ကြောင့်၊ ဂမနံ- သွားခြင်းသည်၊ ဟောတိ ယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ အသံဟတ- လက္ခဏဿ- သွားအောင် တွန်းပို့အပ်သည်အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာမရှိသော၊ (ပုရိသဿ- ၏၊ ဝသေန- ကြောင့်၊) ဂမနံ- သည်၊ န ဟောတိ ယထာ- မဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ ကာယဿာပိ- ၏လည်း၊ (သံဟတလက္ခဏဿေဝ ပုရိသဿ ဝသေန ဂမနံ ဟောတိ- ၏၊ အသံဟတလက္ခဏဿ ပုရိသဿ ဝသေန ဂမနံ န ဟောတိ- မဖြစ်၊) ဣတိ- သို့၊ (ဝဒေယျ- ပြန်ပြောသင့်၏၊) နော- ငါတို့၏၊ ကာ ဟာနိ- အဘယ်နည်း အဘယ်ပုံ စောဒကအဆိုကို လိုက်လျောဝန်ခံအလျော့ပေးခြင်းသည်၊ ဘဝေယျ- ဖြစ်နိုင်ရာအံ့နည်း၊ ဘိယျောပိ- ထို့ထက်ပိုလွန်၍လည်း၊ ဓမ္မမတ္တတာဝ- ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ မနှော တရားသဘောသက်သက်မှုသည်သာလျှင် ပတိဋ္ဌံ- ထောက်ရာတည်ရာ အလေးသာ မှုကို၊ လဘတိ- ရပါ၏၊ (တရားသဘောဘက်ကသာလျှင် ထောက်ရာတည်ရာ အသာဇီရပါ၏ဟူလို၊) ပုရိသဝါဒေါ- ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါအယူဝါဒသည် (ပတိဋ္ဌံ- ကို၊ န လဘတိ- မရနိုင်ပါ၊) တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- ဆရာမိန့်ဆိုသည်ကား၊ ယန္တသုတ္တဝသေနာတိ အာဒိ- အစရှိသည်တည်း။

တတ္ထ- ထိုယန္တသုတ္တဝသေန-အစရှိသော ဂါထာ၌၊ ပယုတ္တန္တိ- ကား၊ ဟေဋ္ဌာ- အောက်၌၊ ဝုတ္တနယေန- ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ ဂမနာဒိကိရိယာဝသေန- သွားခြင်း အစရှိသော အမှုအရာအနေအားဖြင့်၊ ပစ္စယေဟိ- အကြောင်းတရားတို့သည်၊ ပယောဇိတံ- ယှဉ်တွဲအပ်သော၊ (ကာယယန္တမ္ပိ- ကိုယ်ကာယဟူသော ယန္တရားသည်

လည်း) ဌာတီတိ- ကား၊ တိဋ္ဌတိ- ရပ်၏။ ဧတ္ထာတိ- ကား၊ ဣမသ္မိ လောကေ-
 ဤလောက၌၊ ဝိနာ ဟေတု ပစ္စယေတိ- ကား၊ ဂန္တကာမတာစိတ္တံ၊ တံသမုဋ္ဌာနဝါယော-
 ဓာတုအာဒိဟေတု ပစ္စယေတိ- သွားခြင်းငှာ အလိုရှိသည်အဖြစ်ဟူသော စိတ်နှင့်
 ထိုစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်အစရှိသော အကြောင်းပစ္စည်းတို့နှင့်၊ ဝိနာ-
 ကင်း၍၊ တိဋ္ဌတိ- ကား၊ (ယော သတ္တော- အကြင်သတ္တဝါကောင်သည်) တိဋ္ဌေယျ-
 ရပ်တည်လေရာ၏။ ဝဇေတိ- ကား၊ ဝဇေယျ ဂစ္ဆေယျ- သွားလေရာ၏။ ကောနာမ-
 အဘယ်မည်သော (သော သတ္တော- ထိုသတ္တဝါကောင်သည်၊ ဘဝေယျ- ဖြစ်နိုင်ရှိနိုင်ပါ
 မည်နည်း) ဣတိ- ဤသို့၊ သမ္ပန္နော- အနက်အားဖြင့် ပုဒ်တို့ကို ဆက်စပ်ခြင်းကို
 (ကာတဗ္ဗော- ပြုပါလေ) စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤကော နာမ-ဟူသော ပါဌ်၌၊ ကိ
 သဒ္ဓေါ- ကိသဒ္ဓါသည်၊ ပဋိက္ခေပတ္တော- ပယ်မြစ်ခြင်းအနက်ရှိ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊
 ဟေတုပစ္စယဝိရဟေန- အကြောင်းပစ္စည်းတို့မှ ကင်းသောအားဖြင့် ဌာနဂမနပဋိက္ခေပ-
 မုခေန- မိမိအစွမ်းဖြင့် သတ္တဝါကောင်၏ ရပ်ခြင်းသွားခြင်းကို ပယ်မြစ်ခြင်းကို
 အဦးအစပဓာနပြုသောအားဖြင့်၊ သဗ္ဗာယပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ ဓမ္မပ္ပဝတ္တိယာ-
 တရားသဘောဖြစ်ခြင်း၏။ ပစ္စယာဓိနုတ္တိတာဝိဘာဝနေန- အကြောင်းနှင့် ဆက်စပ်သော
 ဖြစ်ခြင်းရှိသည်အဖြစ်ကို ထင်ရှားပြခြင်းအားဖြင့် အတ္တသုညတာ- အတ္တမှ ဆိတ်သုန်းသည်
 အဖြစ်ကို၊ ဝိဘာဝိတာ ဝိယ- ထင်ရှားပြအပ်သကဲ့သို့၊ (တထာ- ထို့အတူ) အနိစ္စ
 ဒုက္ခတာပိ- အနိစ္စ ဒုက္ခ၏ အဖြစ်ကိုလည်း၊ ဝိဘာဝိတာ- ထင်ရှားပြအပ်ပြီ၊ ဣတိ-
 ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ- မှတ်ထိုက်၏။

ပဏိဟိတောတိ- ကား၊ ယထာ ယထာ- အကြင် အကြင်သွားခြင်း ရပ်ခြင်းအစရှိ
 သော အပြုအမူတစ်ခုခုဖြင့် ပစ္စယေတိ- စိတ်၊ ဝါယောဓာတ်အစရှိသော အကြောင်းတရား
 တို့သည်၊ (ကာယော- ရုပ်ကိုယ်ကောင်ကို) ပကာရေဟိ- သွားခြင်းအစရှိသော အမျိုးမျိုး
 သော အပြားတို့ဖြင့်၊ နိဟိတော- ထားအပ်ပြီ၊ ဌပိတော- ထားအပ်ပြီ၊ သဗ္ဗသင်္ဂါဟိက
 ဝစနန္တိ- ကား၊ သဗ္ဗေသမ္ပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ စတုန္တံ- (သွားရပ် ထိုင်
 လျောင်းဟု) လေးမျိုးကုန်သော၊ ဣရိယာပထာနံ- ဣရိယာပုထ်တို့ကို၊ ဧကန္တံ-
 တပေါင်းတည်း၊ သင်္ဂဏှနဝစနံ- သိမ်းယူကြောင်း စကားတည်း၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေး၌ (ဂစ္ဆန္တော
 ဝါ ဂစ္ဆာမိတိ ပဇာနာတိ-အစရှိသော ရှေးဖြစ်သော ကာယာနုပဿနာနည်း၌) ဝိသုံ
 ဝိသုံ- အသီးအသီး (ဣရိယာပုထ်တစ်ခုစီ တစ်ခုစီ) ဣရိယာပထာနံ- တို့၏။ ဝါ- တို့ကို၊
 ပုတ္တတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီးသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣဒံ- ဤယထာ ယထာ ဝါ ပန

သုတ်]

ကာယာနုပဿနာ ဣရိယာပထပဗ္ဗအဖွင့်

၃၆၅

ဿ- အစရှိသော စကားတော်သည်၊ နေသံ- ထိုဣရိယာပုထ်တို့ကို၊ ဧကန္တိ- တပေါင်းတည်း၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ ဝစနံ- ဟောအပ်သော စကားတော်တည်း၊ ဣတိ- ဤကား အတ္ထော- တည်း၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ပုရိမနယော- ရှေးဖြစ်သော ဂစ္ဆန္တော ဝါ ဂစ္ဆာမီတိ ပဇာနာတိ စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော ကာယာနုပဿနာနည်းကို၊ ဣရိယာပထပဗ္ဗဓာနော- ဣရိယာပုထ်သာလျှင်၊ ပဓာန- ရှိသည်၊ ဝါ- ဣရိယာပုထ်ကိုသာ ပဓာနထားသည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍) ဝုတ္ထော- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တတ္ထ- ထိုရှေးနည်း၌၊ ကာယော- ရုပ်ခန္ဓာကိုယ်သည်၊ အပ္ပဓာနော- ပဓာနမဟုတ်သည် (ဟုတွာ) အနုနိပ္ပိဒိ- နောက်လိုက်အဖြစ်ဖြင့် ပါဝင်ပြီးစီးခြင်းရှိ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဣဓ- ဤယထာ ယထာ ဝါ ပနဿ-အစရှိသော ကာယာနုပဿနာ ရှုပွားပုံနည်း၌၊ ကာယံ- ရုပ်ခန္ဓာကိုယ်ကို၊ ပဓာနံ စ- ပဓာနထားသည်ကိုလည်းကောင်း၊ အပ္ပဓာနံ- ပဓာနမဟုတ်သော၊ ဣရိယာပထံ- ကို၊ အနုနိပ္ပိဒိ စ- ခြင်းရှိသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ကတွာ- ပြု၍၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ဒုတိယနယော- ကို၊ ဝုတ္ထော- ပြီ၊ ဣတိ ဧဝံပိ- ဤသို့လည်း၊ ဧတ္ထ- ဤကာယာနုပဿနာ၌၊ ဒိန္နံ- နှစ်မျိုးကုန်သော၊ နယာနံ- နည်းတို့၏၊ ဝိသေသော- ထူးခြားပုံကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- ၏၊ ဌိတောတိ- ကား၊ (ကာယော- သည်) ပဝတ္ထော- ဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)။

ဣရိယာပထပရိဂ္ဂဏှနမ္ပိ- ဣရိယာပုထ်ကို (သွားခြင်း ရပ်ခြင်းအစရှိသည်ဖြင့်) ခွဲခြားယူခြင်းဟူသည်လည်း၊ ဣရိယာပထဝတော- ဣရိယာပုထ်ရှိသော၊ ကာယဿေဝ- ဤရုပ်ကိုယ်ကိုသာလျှင်၊ ပရိဂ္ဂဏှနံ- ခွဲခြားယူခြင်းတည်း၊ (ကသွာ- နည်း)၊ တဿ- ထိုရုပ်ကိုယ်ကောင်၏၊ အဝတ္ထာဝိသေသဘာဝတော- သွားခြင်းအစရှိသော အခိုက်အတန့်အထူး၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဣရိယာ။ပ။ ဝိဟရတီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တေနေဝ- ထို့ကြောင့်သာလျှင်၊ ဧတ္ထ- ဤဣရိယာပထပဗ္ဗအခန်း၌၊ ရူပက္ခန္ဓဝသေနေဝ- ရူပက္ခန္ဓာအနေအားဖြင့်သာလျှင်၊ သမုဒယာဒယော- (အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာအစရှိသော) ဖြစ်ကြောင်းတရားအစရှိသည်တို့ကို၊ ဥဒ္ဓဇ္ဇာ- ထုတ်ဆောင်အပ်ကုန်ပြီ၊ သေသဝါရေသုပိ- ဣရိယာပထပဗ္ဗဝါရမု ကြွင်းသော ဝါရတို့၌လည်း၊ ဧသနယော- ဤနည်းကို (ဝေဒိတဗ္ဗော- ၏) အာဒိနာတိ ဧတ္ထ- အာဒိနာ-ဟူသော ဤပါဌ၌၊ အာဒိသဒ္ဓေန- အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊ တဏှာသမုဒယာ။ပ။ အာဟာရသမုဒယာတိ- တဏှာသမုဒယာ။ပ။သမုဒယာ-ဟူကုန်သော (အာကာရာ- တဏှာ၊ ကံ၊ အာဟာရ-ဟူသောဖြစ်ကြောင်းအခြင်းအရာတို့လည်းကောင်း) နိဗ္ဗတ္တိ-

၃၆၆

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ | မဟာသတိပဋ္ဌာန

လက္ခဏံ- (အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ကံ-စသော အကြောင်းမပါဘဲ) ဖြစ်ခြင်းလက္ခဏာသက်သက်ကို ပဿန္တောပိ- ရှုလျှင်လည်း၊ ရူပက္ခန္ဓဿ- ရူပက္ခန္ဓာ၏။ ဥဒယံ- ဖြစ်ခြင်းကို၊ ပဿတိ- ရှု၏။ ဣတိ- ဤသို့ ပြဆိုအပ်သော (အာကာရော- ဖြစ်ခြင်းလက္ခဏာ-ဟူသော အခြင်းအရာလည်းကောင်း) စတ္တာရော- လေးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေ အာကာရော- ဤအခြင်းအရာတို့ကို၊ သင်္ဂယုန္တိ ယထာ- ပေါင်းယူရေတွက်အပ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ အဝိဇ္ဇာနိရောဓာတိအာဒယော- အဝိဇ္ဇာနိရောဓာ-အစရှိကုန်သော၊ ပဉ္စအာကာရောပိ- ငါးပါးကုန်သော အခြင်းအရာတို့ကိုလည်း၊ သင်္ဂဟိတာ- ပေါင်းယူ ရေတွက်အပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ- မှတ်ကြပါကုန်၊ သေသံ- ကြွင်းသော စကားရပ်သည်၊ ဝုတ္တနယမေဝ- ဆိုပြီးသော နည်းရှိသည်သာတည်း၊ ဣရိယာပထပဗ္ဗ- ဝဏ္ဏနာ- ဣရိယာပထအပိုင်းအဖွင့်သည်၊ နိဋ္ဌိတာ- ပြီးပြီ။။

ကာယာနုပဿနာ စတုသမ္ပလေပဗ္ဗအဖွင့်

၃၇၆။ စတုသမ္ပလေပသေနာတိ- ကား၊ သမန္တတော- ဝန်းကျင်ဥသည့်အားလုံးစုံ၊ ပကာရေဟိ- အမျိုးမျိုး အစားစား အပြားတို့ဖြင့်၊ ဝါ- တနည်း၊ ပကဋ္ဌံ- ထူးခြားစွာ၊ သဝိသေသံ- ထူးခြားချက်နှင့် တကွဖြစ်အောင်၊ ဝါ- ထူးခြားစွာ၊ ဇာနာတိ- သိတတ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သမ္ပဇာနော- သမ္ပဇာနမည်၏။ သမ္ပဇာနဿ- ဝန်းကျင်ဥသည့် အားလုံးစုံ အပြားတို့ဖြင့် သိတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝါ- ဝန်းကျင်ဥသည့်အားလုံးစုံ ထူးခြားစွာ သိတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဘာဝေါ- ဖြစ်ကြောင်းတရားတည်း၊ သမ္ပလေ- ဝန်းကျင်ဥသည့် အားလုံးစုံ အပြားတို့ဖြင့် (ဝါ- ထူးခြားစွာ) သိတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းတရား၊ တထာ- ထိုဝန်းကျင်ဥသည့်အားလုံးစုံ အပြားတို့ဖြင့် သိခြင်းအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပဝတ္တံ- ဖြစ်သော၊ ဉာဏံ- ဉာဏ်တည်း၊ ဟတ္ထဝိကာရာဒိဘေဒဘိန္နတ္တာ- လက်၏ ထူးခြားသော အမူအရာအစရှိသော အပြားအားဖြင့် ကွဲပြားသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သမာဟဋ္ဌာနိ- ပေါင်းစုအပ်ကုန်သော၊ စတ္တာရိ- လေးမျိုးကုန်သော၊ သမ္ပလေနိ- သမ္ပလေဉာဏ်တို့တည်း၊ စတုသမ္ပလေ- လေးပါးသော သမ္ပလေဉာဏ်၊ တဿ- ထိုလေးပါးသော သမ္ပလေဉာဏ်၏။ ဝသေန- အပြားအားဖြင့် (ဝိဘဇိတံ) အဘိက္ကန္တေတိအာဒိနိ- အဘိက္ကန္တေ-အစရှိသော ပုဒ်တို့ကို၊ သာမညဖလေ- သာမည ဖလသုတ်၌၊ ဝဏ္ဏိတာနိ- ဖွင့်အပ်ပြီးကုန်ပြီ၊ ပုန- နောက်ထပ်၊ နဝဏ္ဏေတဗ္ဗာနိ- မဖွင့်သင့် တော့ကုန်၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ တံ တံ သံဝဏ္ဏနာယ- ထိုထိုပုဒ်တို့၏အဖွင့် အဋ္ဌကထာ၏။ လီနတ္ထပကာသနာပိ- လျှို့ဝှက်သော

သုတ်] ကာယာနုပဿနာ ပဋိက္ခလမနသိကာရပဗ္ဗအဖွင့် ၃၆၇

အနက်ကို ထင်ရှားပြကြောင်းဋီကာကိုလည်း၊ တတ္ထ- ထိုသာမညဖလသုတ်ဋီကာ၌၊
ဝိဟိတနယေနဝ- စိစဉ်ဖွင့်ပြအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဂဟေတဗ္ဗာ- ယူထိုက်၏။

အဘိက္ကန္တေ ။ပ။ ဟောတီတိ အာဒိဝစနတော- ဟောတိအစရှိသည်ဖြင့်
ဟောတော်မူသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧတ္ထ- ဤစတုသမ္ပလေပရိဂ္ဂဟိကကာယာနုပဿနာ၌၊
အဘိက္ကမာဒိဂတ- စတုသမ္ပလေပရိဂ္ဂဟနေန- ရှေ့သွားခြင်းအစရှိသည်ကို သိသော
လေးပါးသော သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ကို ခွဲခြားယူခြင်းကြောင့်၊ ရူပကာယဿေဝ- ရုပ်အပေါင်း
ဟူသော ရူပက္ခန္ဓာ၏ သာလျှင်၊ သမုဒယဓမ္မာနုပဿိတာဒိ- ဖြစ်ခြင်းသဘောကို
အဖန်ဖန် ရှုတတ်သည်အဖြစ် အစရှိသည်ကို၊ အဓိပ္ပေတော- အလိုရှိအပ်၏၊ ဣတိ-
ထို့ကြောင့်၊ ရူပက္ခန္ဓဿေဝ။ပ။နိဟရိတဗ္ဗောတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီး
ဟိ- မှန်၏၊ အဘိက္ကမာဒယော- ရှေ့သို့သွားခြင်းအစရှိသည်တို့သည်၊ ရူပဓမ္မာနုယေဝ-
ရုပ်တရား တို့၏သာလျှင်၊ ပဝတ္တိ အာကာရဝိသေသာ- ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာ အထူးတို့သည်၊
(ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏)၊ သေသံ- ကြွင်းသော ပုဒ်အပေါင်းသည် (စကားရပ်သည်)
ဝုတ္တနယဓေဝ- ဆိုအပ်ပြီးသောနည်း ရှိသည်သာတည်း၊ စတုသမ္ပလေပဗ္ဗဝဏ္ဏနာ-
လေးပါးသော သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်အပိုင်း၏ အဖွင့်စကားရပ်သည်၊ နိဋ္ဌိတာ- ပြီးပြီ။

ကာယာနုပဿနာ ပဋိက္ခလမနသိကာရပဗ္ဗအဖွင့်

၃၇၇။ ပဋိက္ခလမနသိကာရဝသေနာတိ- ကာ၊ ဇိဏ္ဏစနိယတာယ- စက်ဆုပ်ဖွယ်၏
အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဋိက္ခလမေဝ- စက်ဆုပ်ဖွယ် ဆံပင်အမွေးအစရှိသည်သည်သာလျှင်၊
ပဋိက္ခလံ-ပဋိက္ခလမည်၏၊ ပဋိက္ခလဘာဝေါ- စက်ဆုပ်ဖွယ် ဆံပင်အစရှိသည်အဖြစ်
ဟူသော၊ ယော ပဋိက္ခလဘာဝေါ- အကြင် စက်ဆုပ်ဖွယ်၏အဖြစ်ဟူသော အခြင်း
အရာသည် (အတ္ထိ- ရှိ၏)၊ တဿ- ထိုစက်ဆုပ်ဖွယ်၏ အဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာကို၊
မနသိကရဏ ဝသေန- စိတ်နှလုံး၌ သွင်းပိုက်ထားခြင်း၏ အပြားအားဖြင့်၊ (ဝိဘဇိတုံ)
[ပဋိက္ခလ-သဘာဝေါ- ဟု သအက္ခရာပါနေသည်မှာ အပိုဟူသာ ယူဆ၏၊ ဘာဝတဒ္ဓိတ်ပုဒ်
အဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်နေသည် မဟုတ်ပါလော၊ သို့သော် အနက်သဘော အတူတူပင် ဖြစ်ပါ၏။]
ဟိ- မှန်၏၊ ဘာဝဝါစိနံ- ဘာဝအနက်ကို ဟောသော၊ သဒ္ဓိ- ပစ္စည်းဟူသော သဒ္ဓါကို၊
အန္တရေနပိ- ကြဉ်၍လည်း၊ ဘာဝတ္ထော- ဘောအနက်ကို၊ ဝိညာယတိ- သိအပ်ပါ၏၊
ပဋိဿ- ပုဆိုး၏၊ သုက္ကံ- ဖြူသည်၏အဖြစ်တည်း၊ ဣတိ- ဤပြုယုဂ်၌ (ဘာဝဝါစိနံ
သဒ္ဓိ အန္တရေန ဘာဝတ္ထော ဝိညာယတိ ယထာ- သိအပ်သကဲ့သို့တည်း) (ဣမမေဝ

၃၆၈

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ | မဟာသတိပဋ္ဌာန

ကာယန္တိအာဒီသု- ဣမမေဝ ကာယံ-အစရှိသော ပုဒ်တို့၌၊ ဝတ္ထုဗွဲ- ဖွင့်ဆိုသင့်သမျှသော၊ သဗ္ဗံ- အဖွင့်စကားရပ် အားလုံးကို၊ ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ- ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးပြီ၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ တတ္ထ စ- ထိုဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ လည်းကောင်း၊ တံသံဝဏ္ဏနာယဉ္စ- ထိုဝိသုဒ္ဓိမဂ်၏ အဖွင့်နိကာ၌လည်းကောင်း၊ ဝုတ္တနယေန- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ ဣမမေဝ ကာယန္တိ အာဒီနံ- အစရှိသော ပုဒ်တို့၏၊ အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏၊ သိပါလေ။။

ဝတ္ထာဒီဟိ- အဝတ်အစရှိသည်တို့ဖြင့် ပသိဗ္ဗကာကာရေန- အိပ်၏အသွင်သဏ္ဌာန် အခြင်းအရာအားဖြင့် ဗန္ဓိတွာ- ဖွဲ့စပ်၍၊ ကတံ- ပြုလုပ်အပ်သော၊ အာဝါဇ္ဇနံ- အိပ်သည်၊ ပုဗ္ဗောဠိ- ပုဗ္ဗောဠိမည်၏၊ နာနာကာရာ- (ဆံပင်အစရှိသော) အမျိုးမျိုးသော ပုံသဏ္ဌာန် အခြင်းအရာ (၃၂)မျိုးတို့သည်၊ ဧကသ္မိံ- တစ်ခုတည်းသော၊ ဌာနေ- နေရာ၌၊ သမ္ပိဿာ- ရောနှောနေကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဧတ္တာဝတာ- ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ဥပမာ ဥပမေယျသံသန္ဓနစကားရပ်ဖြင့်၊ နာနာဝဏ္ဏာနံ- အမျိုးမျိုးသော အဆင်းရှိကုန်သော၊ ကေသာဒီနဉ္စ- ဆံပင်အစရှိသည်တို့၏လည်း၊ ဥပမေယျတာ- နှိုင်းခိုင်းအပ်သော ကောဌာသတို့၏ အဖြစ်သည် (ဟောတိ) ဝိဘူတကာလောတိ- ကား၊ ပဏ္ဏတ္တိံ- ဆံပင် အစရှိသော နာမည်ပညတ်ကို သမတိက္ကမိတွာ- ကျော်လွန်၍၊ ကေသာဒီနံ- ဆံပင်အစရှိ သည်တို့၏၊ အသုဘာကာရဿ- မတင့်တယ်ပုံအခြင်းအရာ၏၊ ဥပဋ္ဌိတကာလော- ထင်ပေါ်လာရာအခါကို (ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏၊) ဣတိသဒ္ဓဿ- ဣတိသဒ္ဓါ၏၊ အာကာရတ္ထတံ- အာကာရအနက်ရှိသည်အဖြစ်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧဝန္တိ- ဧဝံ-ဟူ၍၊ ဝတ္ထာ- မိန့်ဆိုပြီး၍၊ တံ အာကာရံ- ထိုအခြင်းအရာကို၊ သရူပတော- သရုပ်အထည်ကိုယ်အားဖြင့်၊ ဒဿေန္တော- ကြောင့်၊ ကေသာဒိပရိဂ္ဂဏှ နေနာတိအာဒိ- နေန-အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ကေသာဒိသညိတာနံ- ဆံပင်အစရှိသည်တို့ဟု သိမှတ်အပ်ကုန်သော၊ အသုစိဘာဝါနံ- မစင်မကြယ်ရွံ့ဖွယ်အဖြစ်ဟူသော သဘောတို့၏၊ ပရမဒုဂ္ဂန္ဓဇေဋ္ဌပဋိက္ကုလကာရဿ- အလွန်မကောင်းသော အနံ့ရှိ၍ စက်ဆုပ်ဖွယ်ရွံ့ရှာဖွယ်အခြင်းအရာကို၊ သမုဒယတော- ဖြစ်ကြောင်းနှင့်ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်၊ အနုပဿနာ- အဖန်ဖန်ရှုခြင်းသည်၊ ဣဓ- ဤပဋိက္ကုလမနသိကာရအပိုင်း၌၊ ကာယာနုပဿနာ- ကာယာနုပဿနာမည်၏၊ ဣတိ- ဤသို့မှတ်အပ်၏၊ သေသံ- ကြွင်းသော စကားရပ်သည်၊ ဝုတ္တနယမေဝ- ရှိသည် သာတည်း၊ ပဋိက္ကုလမနသိကာရပဗ္ဗဝဏ္ဏနာ- စက်ဆုပ်ရွံ့ရှာဖွယ်အဖြစ်ဖြင့်၊ နှလုံးသွင်းပုံ အပိုင်း၏ အဖွင့်သည်၊ နိဋ္ဌိတာ- ပြီးပြီ။။

သုတ်]

ကာယာနုပဿနာ ဓာတုမနသိကာရပဗ္ဗအဖွင့်

၃၆၉

ကာယာနုပဿနာ ဓာတုမနသိကာရပဗ္ဗအဖွင့်

၃၇၈။ ဓာတုမနသိကာရဝသေနာတိ- ကား၊ ပထဝီဓာတုအာဒိကာ- ပထဝီဓာတ် အစရှိကုန်သော၊ စတဿော- လေးမျိုးကုန်သော၊ ဓာတုယော- ဓာတ်တို့ကို၊ အာရဗ္ဗ- အာရုံပြု၍၊ ပဝတ္တဘာဝနာမနသိကာရဝသေန- ဖြစ်သော ဘာဝနာကို စိတ်နှလုံးအတွင်း သွင်းပိုက်ထား ခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ဝါ- ဖြစ်သော ဘာဝနာကို စိတ်အစဉ်၌ဖြစ်ပေါ် လာစေခြင်းအနေအားဖြင့် (ကာယာနုပဿနံ ဝိဘဇိတုံ) စတုဓာတုဝဝတ္ထာနဝသေန- ဓာတ်လေးပါးကို တစ်ခုစီ ခွဲခြားမှတ်သားခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ဟိ- မှန်၏၊ ဓာတုမနသိကာရော- ဤခန္ဓာကိုယ်ကို ပထဝီအစရှိသော ဓာတ်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းရှုပွားခြင်း၊ ဓာတုကမ္မဋ္ဌာနံ- ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းခြင်း၊ စတုဓာတုဝဝတ္ထာနံ- ဤခန္ဓာကိုယ်ကို လေးပါးသော ဓာတ်အားဖြင့် ခွဲခြားရှုမှတ်ခြင်း၊ ဣတိ- ဤနာမည်သုံးမျိုးသည်၊ အတ္ထတော- အနက်အားဖြင့်၊ ဧကံ- တူ၏၊ ဂေါယာတကောတိ- ကား၊ ဇီဝိကတ္ထာယ- အသက်မွေးခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဂုန္တံ- နွားတို့ကို၊ ယာတကော- သတ်သော သူသည် (ဂါဝိ ဝဓိတွာ နိသိန္နော အဿ) အန္တေဝါသိကောတိ- ကား၊ ကမ္မကရဏဝသေန- ဆိုင်ရာလုပ်ငန်းကိစ္စကို ပြုခြင်းအနေအားဖြင့်၊ တဿ- ထိုဆရာနွားသတ်သမား၏၊ သမိပဝါသီ- အနီး၌နေသော တပည့်ဖြစ်သော၊ တံ- ထိုဆရာနွားသတ်သမားကို၊ နိဿာယ- မှီ၍၊ ဇီဝနကော- အသက်မွေးသူသည် (နိသိန္နော အဿ)။

☞ ဝိနိဝိဇ္ဈိတွာတိ- ကား၊ ဧကသ္မိံ ဌာနေ- လမ်း၏ တစ်ခုသော နေရာ၌၊ အညမညံ- အချင်းချင်း၊ ဝိနိဝိဇ္ဈိတွာ- ထုတ်ချင်းထွင်း၍ (စတဿော ဒိသာ- ထိုသို့၊ ဂတာနံ) မဟာပထာနံ ဝေမဇ္ဈဌာနသင်္ခါတေတိ- ကား၊ စတုန္တံ- လေးခုကုန်သော၊ မဟာပထာနံ- လမ်းမကြီးတို့၏၊ တာယ ဧဝ ဝိနိဝိဇ္ဈနဌာနတာယ- ထိုသို့ ထုတ်ချင်းထွင်းရာဌာန၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်လျှင်၊ ဝေမဇ္ဈသင်္ခါတေ- အလယ်ဟု ဆိုအပ်သော (စတုမဟာပထေ- ၌) ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ စတ္တာရော- လေးခုကုန်သော၊ တေ မဟာပထာ- ထိုလမ်းမကြီးတို့သည်၊ စတူတိ- လေးခုကုန်သော၊ ဒိသာဟိ- အရပ်မျက်နှာတို့မှ၊ အာဂန္တာ- လာကုန်၍၊ တတ္ထ- ထိုလမ်းလေးခုဆုံရာအလယ်အရပ်၌၊ သမောဟိတာဝိယ- ပေါင်းစုထားအပ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ တံ ဌာနံ- ထိုလမ်းမကြီးလေးခုတို့၏ ပေါင်းဆုံရာအရပ်သည်၊ စတုမဟာပထံ- စတုမဟာပထမည်၏။

[ပထသဒ္ဓါသည် နဂိုက ပုံလိင်ဖြစ်သော်လည်း ဤနေရာ၌မူ သမာဟာရဒိဂုဿမာသ်ပုဒ် ဖြစ်သောကြောင့် နပုံဧကတံဂဲ၍ နပုံလိင်ဖြင့် ရှိသည်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်၏။] တသ္မိ စတု- မဟာပထေ- ထိုလမ်းလေးခုအဆုံ၌ (နိသိန္နော အဿ)

ဌိတသဒ္ဓေါ- ဌိတသဒ္ဓါသည်၊ ဌိတော ဝါတိအာဒီသု ဝိယ- ဌိတော ဝါ-အစရှိ သော ပါဠိတို့၌ကဲ့သို့၊ ဌာနသင်္ခါတက္ကရိယာပထသမင်္ဂီတာယ ဝါ- ရပ်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ က္ကရိယာပုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသည်အဖြစ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဌာသဒ္ဓဿ- ဌာဓာတ်ဟူသော သဒ္ဓါ၏၊ ဂတိနိဝတ္တိအတ္တတာယ- ဂတိအနက်၏ တုံ့နစ်ခြင်းအနက်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့် အညတ္ထ- ဤသုတ် “ယထာဌိတံ”ဟူသော ပါဠိမှ အခြားသော ပါဠိတော်၌၊ ဂမန- သွားခြင်း က္ကရိယာပုဏ်ကို၊ ဌပေတ္တာ- ထား၍၊ သေသက္ကရိယာပထသမင်္ဂီတာယ ဝါ- ကြွင်းသော က္ကရိယာပုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသည်အဖြစ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဗောဓကော- သိစေသည်၊ ကိဉ္စာပိဟောတိ- အကယ်၍ ဖြစ်ပေ၏။ [ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဇီကာ၊ ပ(၄၂၇)၌ ကိဉ္စာပိ ဌိတသဒ္ဓေါ။ပ။အာဒီသုဝိယ”ဟု ရှိ၏။] ပန- သို့သော်လည်း၊ က္ကဓ- ဤဓာတုမန သိကာရပဗ္ဗ၌၊ ယထာ တထာ- က္ကရိယာပုဏ်လေးမျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော အခြင်းအရာ အားဖြင့် ရူပကာယဿ- ရုပ်ခန္ဓာကိုယ်၏၊ ပဝတ္တိအာကာရ ဗောဓကော- ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာကို သိစေတတ်၏ဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတော- အလိုရှိအပ်၏၊ က္ကတိ- ထို့ကြောင့်၊ စတုန္နံ ။ပ။ ယထာဌိတန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုစတုန္နံ ။ပ။ ယထာဌိတံ-ဟူသော စကား၌၊ အာကာရေနာတိ- ကား၊ ဌာနာဒိနာ- ရပ်ခြင်းအစရှိသော၊ ရူပကာယဿ- ၏၊ ပဝတ္တိအာကာရေန- ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာဖြင့်၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ဌာနာဒယော- ရပ်ခြင်းအစရှိသည်တို့သည်၊ ဝါ- တို့ကို၊ က္ကရိယာပထသင်္ခါတာယ- က္ကရိယာပုဏ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ကိရိယာယ- ပြုအပ်သော အမှုအရာ၏၊ ပထော ပဝတ္တိ မဂ္ဂေါ- ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတည်း၊ က္ကတိ- ထို့ကြောင့်၊ က္ကရိယာပထောတိ- က္ကရိယာပုဏ်ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ- ဆိုအပ်ကုန်၏၊ က္ကတိအယံအတ္ထော- ဤအနက်ကို၊ (မယာ- ငါသည်၊) ဝုတ္တောဝ- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည်သာတည်း။။

ယထာဌိတန္တိ- ကား၊ ယထာပဝတ္တံ- နဂို မူလဖြစ်နေသည့်အတိုင်း၊ (ဓာတုသော ပစ္စဝေက္ခတိ) ဧတ္ထ- ယထာပဏိဟိတံ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ယထာဝုတ္တဌာနမေဝ- ပြဆို အပ်ပြီးအတိုင်း တည်နေခြင်းကိုသာလျှင်၊ ပဏိဓာနန္တိ- ထားခြင်းဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတံ- အလိုရှိအပ်၏၊ က္ကတိ- ထို့ကြောင့်၊ ယထာဌိတတ္တာ စ ယထာပဏိဟိတန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ဌိတန္တိ- ဌိတံ-ဟူသော သဒ္ဓါသည်၊

သုတ်] ကာယာနုပဿနာ ဓာတုမနသိကာရပဗ္ဗအဖွင့် ၃၇၁

ကာယဿ- ရူပကာယ၏။ ဌာနသင်္ခါတက္ကရိယာပထသမာယောဂပရိဒီပနံ- ရပ်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော က္ကရိယာပုထ်နှင့် ယှဉ်ခြင်းကို ပြကြောင်းသဒ္ဒါတည်း။ ပဏိဟိတန္တိ- ပဏိဟိတံ-ဟူသော သဒ္ဒါသည်။ တဒညက္ကရိယာပထသမာယောဂပရိဒီပနံ- ထိုရပ်ခြင်းမှ တပါးသော သုံးမျိုးသော က္ကရိယာပုထ်တို့နှင့် ယှဉ်ခြင်းကို ပြကြောင်း သဒ္ဒါတည်း။ ဝါ- တနည်းကား၊ ဌိတန္တိ- သည်။ ကာယသင်္ခါတာနံ- ရူပကာယဟုဆိုအပ်ကုန်သော၊ ရူပဓမ္မာနံ- ရုပ်တရားတို့၏။ တသ္မိံ တသ္မိံ ခဏေ- ထိုထိုခဏ၌၊ သကိစ္စဝသေန- မိမိကိစ္စ၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အဝဋ္ဌာနပရိဒီပနံ- ခိုင်မြဲစွာ တည်ရှိခြင်းကို ပြကြောင်းသဒ္ဒါတည်း။ ပဏိဟိတန္တိ- ပဏိဟိတံဟူသော သဒ္ဒါသည်။ ပစ္စယဝသေန- အကြောင်းတရား၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ တေဟိ တေဟိ ပစ္စယေဟိ- ထိုထိုအကြောင်းတရားတို့သည်။ ပကာရတော- အပြားအားဖြင့်၊ နိဟိတံ- ထားအပ်၏။ ပဏိဟိတံ- ထိုထိုအကြောင်းတို့သည် အပြားအားဖြင့်ထားအပ်၏။ ဣတိ- ဤအနက်ကို (ပရိဒီပနံ- တည်း) ဧဝမ္ပိ- ဤသို့လည်း။ ဧတ္ထ- ဤ ဌိတံ ပဏိဟိတံ-ဟူသော ပုဒ်တို့၌၊ အတ္ထော- ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- ၏။ ပစ္စဝေက္ခတီတိ- ကား၊ ပတိ ပတိ- အသီးအသီး၊ အဝေက္ခတိ- ရှု၏။ ဉာဏစက္ခုနာ- ဉာဏ်မျက်စိဖြင့်၊ ဝိနိဗ္ဗုဒ္ဓိတွာ- ခွဲခြား၍၊ ဝိသု ဝိသု- အသီးအသီး၊ ပဿတိ- ရှု၏။။

ဣဒါနိ- သဒ္ဓတ္ထကို ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ ဝုတ္တမေဝ- ဆိုအပ်ပြီးသာလျှင် ဖြစ်သော၊ အတ္တံ- အနက်ကို၊ ဘာဝတ္ထဝိဘာဝနဝသေန- ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပါယ်အနက်ကို ထင်ရှားပြခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ ယထာ ဂေါဃာတကဿာတိ အာဒိ- ယထာ ဂေါဃာတကဿ-အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုစကားရပ်၌၊ ပေါသေန္တဿာတိ- ကား၊ မံသုပစယပရိဗြူဟနာယ- အသား၏ ပြည့်ပြီးခြင်း တိုးပွားခြင်းငှာ၊ ကုဏ္ဍကဘတ္တကပ္ပါသဌိအာဒိဟိ- ဆန်ကွဲထမင်း၊ ဝါစေအစရှိ သည်တို့ဖြင့်၊ သံဝဓေန္တဿ- တိုးပွားစေစဉ် (ဂါဝီတိသညာ န အန္တရဓာယတိ) ဝမိတံ မတန္တိ- ကား၊ ဟိသိတံ- ညည်းဆဲနှိပ်စက်အပ်ပြီးသည် (ဟုတွာ) မတံ- သေပြီးခါစ နွားကို (ပဿန္တဿာပိ)မတန္တိ စ- မတံ-ဟူသည်လည်း၊ မတမတ္တံ- သေပြီးကာမျှ နွားကို၊ တေနေဝ- ထို့ကြောင့်သာလျှင်၊ တာဝဒေဝါတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဂါဝီတိသညာ န အန္တရဓာယတိတိ- ကား၊ ယထာသန္နိဝိဋ္ဌာနိ- စုဝေးတည်နေမြဲတိုင်းကုန် သော၊ ယာနိ အင်္ဂပစ္စင်္ဂီနိ- အကြင်အင်္ဂါကြီးငယ်တို့ကို၊ ဥပါဒါယ- အကြောင်းပြု၍၊ ဂါဝီသမညာ- နွားဟူသော နာမည်သည် (ပဝတ္တတိ- ဖြစ်၏။) မတမတ္တာယ- သေပြီးကာမျှ ဖြစ်သော၊ ဂါဝိယာပိ- နွား၏သော်မှလည်း၊ တေသံ- ထိုအင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏။

တံသန္နိဝေသဿ- ထိုနဂိုဏ်းအတိုင်းစုဝေးနေခြင်း၏။ အဝိနဋ္ဌတ္တာ- မပျက်စီးသေးသည် အဖြစ်ကြောင့် (ဂါဝိတိသမညာ- နွားဟူသော နာမည်သည်၊ န အန္တရဓာယတိ- မကွယ်ပျောက်)။

ဝိလိယန္တိ ဘိဇ္ဇန္တိ- ပျက်စီးကုန်၏။ ဝိဘုဇ္ဇန္တိ- တစ်ခုစီ တစ်ခုစီ ခွဲခြားထားအပ်ကုန်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝကာရဿ- ဝအက္ခရာ၏။ ဗကာရံစ- ဗအက္ခရာကိုလည်းကောင်း၊ ဣကာရဿ- ဣအက္ခရာ၏။ ဤကာရံစ- ဤအက္ခရာကိုလည်းကောင်း၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဘာဂါ- အစုအပုံတို့သည်၊ ဗီလာ- ဗီလတို့မည်၏။ [ဝိပုဗ္ဗလီဓာတ် အပစ္စည်း] ဗီလသော တိ- ကား၊ ဗီလံ ဗီလံ- အပုံ အပုံကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဝိဘဇိတ္တာတိ- ကား၊ အဋ္ဌိသယံ- တတော- အရိုးအပေါင်းမှ၊ မံသံ- အသားကို၊ ဝိဝေစေတ္တာ- ကွဲကွာစေ၍၊ ဝါ- ဆွဲခွါ၍၊ ဝါ- တနည်းကား၊ တတော- ထိုအရိုးအပေါင်းမှ၊ ဝိဝေစိတံ- ဆွဲခွါအပ်ပြီးသော၊ မံသံ- အသားကို၊ ဘာဂသော- အပုံ အပုံကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဧတေနဝ- ထို့ကြောင့်သာလျှင်၊ မံသသညာ ပဝတ္တတီတိ- မံသသညာ ပဝတ္တတိ-ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ အပရိဂ္ဂ ဟိတကမ္မဋ္ဌာနဿ- မသိမ်းယူ အားမထုတ်အပ်သေးသော ကာယာနုပဿနာရှိသော၊ ပဗ္ဗဇိတဿာပိ- ရဟန်းမှာလည်းကောင်း၊ (ပုဂ္ဂလောတိ ဝါ သညာ န အန္တရဓာယတိ) **ယနဝိနိဗ္ဗောဂန္တိ** - ကား၊ သန္တတိသမူဟကိစ္စယနာနံ- သန္တတိယန၊ သမူဟယန၊ ကိစ္စ ယနတို့ကို၊ ဝါ- ရှေ့နောက်စဉ်ကာဆက်ကာဖြစ်နေကြသော ရုပ်နာမ်တရားတို့ အကြား အလပ်မရှိ တဆက်တည်းဖြစ်ကြခြင်းကြောင့် တလုံးတခဲတည်းကဲ့သို့ ဖြစ်နေခြင်း၊ အတူတကွ တအုပ်စုတည်းဖြစ်ကြခြင်းကြောင့် တလုံးတခဲတည်းကဲ့သို့ ဖြစ်နေခြင်း၊ လုပ်ငန်းကိစ္စ မတူကွဲပြားခြားနားသော်လည်း အသိခက်သော ကိစ္စဖြစ်၍ ကိစ္စအားဖြင့် တလုံး တခဲတည်းကဲ့သို့ဖြစ်နေခြင်းတို့ကို၊ ဝိနိဗ္ဗုဇ္ဇနံ- ခွဲဖျက်ခြင်းကို၊ ဝိဝေစနံ- ကွဲကွာသွား စေခြင်းကို (ကတ္တာ)။

၁။ ယနဝိနိဗ္ဗောဂံ။ ။ (၁) ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ သမ္ပဒိဇ္ဈိင်း၊ သန္တိရဏအစရှိသည်ဖြင့် စိတ်များတစ်ခုပြီးတစ်ခု ရှေ့နောက်စဉ်ကာ ဆက်ကာ အကြားအလပ်မရှိအောင် တဆက်တည်း ဖြစ်နေကြခြင်းကြောင့် အလာတစက္က(ဝိုင်းဝိုင်းပတ်ခြာလှည့်အပ်သော မီးစက်ဝိုင်း)နှင့် တူစွာ တလုံးတခဲတည်းကဲ့သို့ဖြစ်နေခြင်းသည် သန္တတိယနမည်၏။

(၂) စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်နှင့် ဖဿ၊ ဝေဒနာစသော စေတသိက်တို့ အတူတကွ တပြိုင်နက် တအုပ်စုတည်းဖြစ်နေကြခြင်းကြောင့် တစ်ခုတည်းမဟုတ်ပါဘဲ တစ်ခုတည်းတလုံးတခဲတည်း ထင်ရလောက်အောင် ပေါင်းစပ်မိခြင်းသည်၊ သမူဟယန။

သုတ်] ကာယာနုပဿနာ ဓာတုမနသိကာရပဗ္ဗအဖွင့် ၃၃၃

☞ ဓာတုသော ပစ္စဝေက္ခတောတိ- ကား၊ ယနဝိနိဇ္ဈာဂကရဏေန- တလုံးတခဲတည်းကဲ့သို့ဖြစ်နေခြင်းကို တစ်ခုစီ တစ်ခုစီ ခွဲဖျက်မှုပြုခြင်းအားဖြင့် ဓာတုံ ဓာတုံ- ဓာတ်တိုင်း ဓာတ်တိုင်းကို၊ ပထဝီအာဒိဓာတုံ- ပထဝီအစရှိသော ဓာတ်တိုင်း ဓာတ်တိုင်းကို၊ ဝိသုံ ဝိသုံ- တစ်ခုစီ တစ်ခုစီ၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ- ဆင်ခြင်ရှုပွားသော (အဿ- ထိုယောဂီရဟန်းမှာ) သတ္တသညာတိ- ကား၊ အတ္တာနုဒိဋ္ဌိဝသေန- အတ္တသို့ အစဉ်လိုက်သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအလိုကျအားဖြင့်၊ ပဝတ္တာ- ဖြစ်သော၊ သတ္တသညာ- သတ္တဝါဟု ထင်မှတ်ခြင်းသဘောသည် (အန္တရဓာယတိ) ကုတိ- ဤသို့၊ ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏၊ ဝေါဟာရဝသေန- သတ္တဝါ-ဟူသော လောကအခေါ်အဝေါ်အနေအားဖြင့်၊ ပဝတ္တသတ္တသညာယဝိ- ဖြစ်သော သတ္တဝါအမှတ်သညာ၏လည်း၊ တဒါ- ထိုယနဝိနိဇ္ဈာဂပြု၍ ဓာတ်တိုင်း ဓာတ်တိုင်းကို ဆင်ခြင်ရာအခါ၌၊ အန္တရဓာနံ- ကွယ်ပျောက်သွားခြင်းသည်၊ ယုတ္တမေဝ- သင့်သည်သာတည်း၊ (ကသွာ- နည်း၊ အဿ- ထိုယောဂီရဟန်း၏၊ ဝါ- သည်) ယာထာဝတော- ဟုတ်မှန်စွာ၊ ယနဝိနိဇ္ဈာဂဿ- ကို သမ္ပိဒနတော- ငြိမ်းစေသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဟိ- အကျိုးကျေးဇူးကား၊ ဧဝံ- ဤသို့ လောကအခေါ်အဝေါ်အနေအားဖြင့် သတ္တသညာကင်းပျောက်ခြင်းသည်၊ သတိ- ဖြစ်လသော်၊ ယထာဝုတ္တ- ဩပမ္မတ္ထေန- ဆိုအပ်ခဲ့သမျှသော ဥပမာနအနက်နှင့်၊ ဥပမေယျတ္ထော- ဥပမေယျအနက်သည်၊ အညဒတ္ထု- စင်စစ်ဧကန်အမှန်ပင်၊ သံသန္တတိ- နှိုးနှောမိ၏၊ သမေတိ- ကိုက်ညီ၏၊ တေနေဝ- ထို့ကြောင့်ပင်၊ ဓာတု။ပ။သန္တိဋ္ဌတိတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

-
- (၃) ဖဿသည် သံဃဇူနလုပ်ငန်းကိစ္စရှိ၍ ဝေဒနာသည် ဖုသနကိစ္စရှိသဖြင့် ယင်းစေတသိက်တို့ လုပ်ငန်းကိစ္စမတူ ကွဲပြားခြားနားမှုရှိသော်လည်း ယင်းကိစ္စ ကွဲပြားခြားနားမှုသည် အလွန် အသိခက်ခြင်းကြောင့် လုပ်ငန်းကိစ္စ အတူတူ တစ်ခုတည်းဟု ထင်ရလောက်အောင် ကိစ္စအားဖြင့် ထိုဖဿစသည်တို့ တလုံးတခဲတည်းကဲ့သို့ ဖြစ်နေခြင်းသည် ကိစ္စယနမည်၏။
 - (၄) ထိုစက္ခုဝိညာဏ်နှင့် တကွ အတူဖြစ်ဖက် ဖဿ ဝေဒနာစသော နာမ်တရားများသည် ရူပါရုံတစ်ခုတည်းကိုသာ အာရုံပြုကြခြင်းကြောင့် ယင်းသို့ အာရုံပြုတူညီမှုကို အကြောင်းပြု၍ ထိုနာမ်တရားများတလုံး တခဲတည်းကဲ့သို့ဖြစ်နေခြင်းသည် အာရမ္မဏယနမည်၏။ တနည်းအားဖြင့်- အာရုံရှိမှသာ ဖြစ်နိုင်ကြ၍ သာရမ္မဏဖြစ်ကြသော ထိုနာမ်တရားတို့သည် အာရုံအမျိုးမျိုးကို အာရုံပြုသဖြင့် အာရုံပြုကွဲပြားမှုရှိနေပါလျက် (မကွဲမပြားသကဲ့သို့) တလုံးတခဲတည်းကဲ့သို့ ဖြစ်နေခြင်းသည်လည်း အာရမ္မဏယန (ယနတာ)မည်၏။ သံယုတီ၊ ပ(၂၇၁) ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၃ (၄၃၇) မူလဋီကာဘာသာဋီကာဒု-၅၁၂။

ဒက္ခေတိ- ကား၊ ဆေကော- ကျွမ်းကျင်သော၊ တံတံသမညာယ- နွား၏
 ထိုထိုအင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းနာမည်၌၊ ကုသလော- တတ်ကျွမ်းနားလည်သော၊
 ယထာဇာတေ- ဖြစ်မြဲတိုင်းသော၊ **သာသနာ၊ နဂိုဌ၊ ကကုဓ၊ ခုရ၊ ဝိသာဏာဒိဝန္တေ**-
 လည်ပျဉ်း၊ အမြီး၊ လဘို့၊ ခွါ၊ ဦးချိုစသည်ရှိသော၊ အဋ္ဌိမံသာဒိအဝယဝသမုဒါယေ-
 အရိုးအသားအစရှိသော အစိတ်အပိုင်းတို့၏ အစုအပေါင်းကို၊ အဝိဘတ္တေ- တခြားစီ
 မခွဲခွါအပ်သေးမီ၊ ဂါဝိသမညာ- နွားဟူသော နာမည်သည် (ဟောတိ-၏)၊ ဝိဘတ္တေ-
 ခွဲခွါအပ်ပြီးလျှင်သော် (ဂါဝိသမညာ- သည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်တော့၊) ဝိဘတ္တေ ပန-
 ခွဲခွါအပ်ပြီးလျှင်ကား၊ အဋ္ဌိမံသာဒိအဝယဝသမညာ- အရိုးအသားအစရှိသော အစိတ်
 အပိုင်းတို့၏ နာမည်သည် (ဟောတိ) ဣတိ- ဤသို့၊ ဇနနကော- သိနားလည်သော
 (ဂေါယာတကော- နွားသတ်သမားသည်၊) [ဒက္ခေပုဒ်ကို “ဆေကော။ပ။ကုသလော။
 ပ။ဇနနကော”ဟု ရှည်လျားစွာ ဖွင့်သည်၊] စတုမဟာပထော ဝိယ စတုဣရိယာပထောတိ-
 ကား၊ ဂါဝိယာ- နွား၏၊ ဌိတစတုမဟာပထောဝိယ- တည်နေရာလမ်းလေးခုအဆုံကဲ့သို့၊
 ကာယဿ- ရုပ်အပေါင်းကိုယ်ခန္ဓာ၏၊ ပဝတ္တိမဂ္ဂဘူတော- ဖြစ်ခြင်း၏လမ်းကြောင်း
 ဖြစ်သော၊ စတုဋ္ဌိဓော- လေးမျိုးအပြားရှိသော၊ ဣရိယာပထော- ဣရိယာပုထ်ကို
 (ဒဋ္ဌဗ္ဗော) ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ- ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌၊ ဝိတ္တာရိတာ- ချဲ့ပြအပ်ပြီ၊
 တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ တတ္ထစ- ထိုဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌လည်းကောင်း၊ တံသံဝဏ္ဏနာယဉ္စ-
 ထိုဝိသုဒ္ဓိမဂ်၏ အဖွင့်ဋီကာ၌လည်းကောင်း၊ ဝုတ္တနယေန- ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်
 (ကမ္မဋ္ဌာနကထာ- ကို) ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်၏၊ သေသံ- ကြွင်းသော စကားရပ်သည်၊
 ဝုတ္တနယမေဝ- ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည်သာ၊ ဓာတုမနသိကာရပဗ္ဗဝဏ္ဏနာ-
 ဓာတုမနသိကာရအပိုင်းအဖွင့်ဋီကာသည်၊ နိဋ္ဌိတာ- ပြီ။

၁။ **သာသနာနဂိုဌကကုဓခုရဝိသာဏာဒိဝန္တေ** ။ ဤပါဌ်ကား ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ
 ပ(၄၂၇) စတုဓာတုဝတ္ထာန်အဖွင့် အောက်ခြေ၌ ပြထားသော သီဟိုဠ်မူတည်း၊ အမရကောသ
 အဘိဓာန်၊ ၁၉-၆၃၇၂၂၁၁၁ နွား၏လည်ပျဉ်းအနက်ဟော “သာသ္မာ၊ ဂလကမ္ပလ”ဟူသော
 ပရိယာယ်နှစ်ပုဒ်တို့တွင် “သာသ္မာ”ပုဒ်ကို “သာသနာ”ဟု ပါဠိပြောင်း၍ ယင်းဋီကာဆရာ
 ယူထားသည်ဟု ယင်းဋီကာနိဿယ၊ ဒု (၄၆၇)၌ မိန့်၏၊ ထိုနိဿယအတိုင်းပင် ဤ၌
 အနက်ပေးထားပါသည်။

သုတ်]

ကာယာနုပဿနာ နဝသိဝထိကပဗ္ဗအဖွင့်

၃၇၅

ကာယာနုပဿနာ နဝသိဝထိကပဗ္ဗအဖွင့်

၃၇၉။ သိဝထိကာယ- သုသာန်၌၊ အပဝိဒ္ဓ ဥဒ္ဓါမာတကာဒိပဋိသံယုတ္တာနံ- စွန့်ပစ်
 အပ်သော ဥဒ္ဓါမာတကအလောင်းကောင်အစရှိသည်တို့နှင့် ယှဉ်စပ်သက်ဆိုင်ကုန်သော၊
 သြဓိသော- အပိုင်းအခြားအားဖြင့်၊ ပဝတ္တာနံ- ဖြစ်ကုန်သော၊ ကထာနဉ္စ- တရားစကား
 တော်တို့၏လည်းကောင်း၊ တဒဘိဓေယျာနံ- ထိုတရားစကားတော်တို့၏ ဟောအပ်သော
 အနက်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဥဒ္ဓါမာတကာဒိအသုဘဘာဂါနံ စ- ဥဒ္ဓါမာတကအလောင်းကောင်
 အစရှိသော အသုဘအဖို့တို့၏လည်းကောင်း၊ သိဝထိကပဗ္ဗာနီတိ- သိဝထိကပဗ္ဗတို့
 ဟူ၍၊ သင်္ဂီတိကာရကေဟိ- သင်္ဂီယနာတင်မှုပြုတော်မူသော ထေရ်အရှင်တို့သည်၊
 ဂဟိတသမညာ- ယူအပ်မှည့်ခေါ်အပ်သော နာမည်တည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊
 သိဝထိကပဗ္ဗေဟိ ဝိဘဇိတုန္တိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ မရိတွာ- သေပြီး၍၊
 ဧကာဟာတိက္ကန္တံ- တညဉ့်လွန်ပြီးသော အလောင်းကောင်သည်၊ ဧကာဟမတံ-
 ဧကာဟမတမည်၏၊ ဥဒ္ဓံ ဇီဝိတပရိယာဒါနာတိ- ကား၊ ဇီဝိတက္ခယတော- အသက်
 ကုန်ရာအခါမှ၊ ဥပရိ- အထက်၌၊ မရဏတော- သေရာအခါမှ၊ ပရံ- နောက်ကာလ၌၊
 သမုဂ္ဂတေနာတိ- ကား၊ သမုဋ္ဌိတေန- ကြွတက်ဖောင်းပွသော၊ ဥဒ္ဓါမာတတ္တာတိ- ကား၊
 ဥဒ္ဓံ ဥဒ္ဓံ- သေသည်မှ အထက် အထက်၌၊ ဝါ- သေပြီးနောက်နောက်ကာလ၌၊ ဓမ္မာတတ္တာ-
 ကြွတက်ဖူးရောင် သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သူနတ္တာ- ဖူးဖူးရောင်သည်အဖြစ်ကြောင့်။

သေတရတ္တေဟိ- အဖြူအနီအရောင်တို့ဖြင့်၊ ဝိပရိဘိန္တံ ဝိမိသသိတံ- ရောနှောသော၊
 နီလံ- ညိုမဲသော အလောင်းကောင်သည်၊ ဝိနီလံ- ဝိနီလမည်၏၊ ဝါ- တနည်းကား၊
 ပုရိမဝဏ္ဏံ ဝိပရိကာမဘူတံ- ရှေး၌ဖြစ်သော နဂိုမူလအရောင်၏ ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့
 ရောက်သော၊ နီလံ- ညိုမဲသော အလောင်းကောင်သည်၊ ဝိနီလံ- ဝိနီလမည်၏၊ ဝိနီလ
 မေဝ- ဖြူနီရောယှက်ညီနက်မဲပုပ်နေသော အလောင်းကောင်သည်ပင်လျှင်၊ ဝါ- ပင်ကို
 မူလအဆင်းမှ ဖောက်ပြန်သော ညိုမဲသော အလောင်းကောင်သည်ပင်လျှင်၊ ဝိနီလကန္တိ-
 ဝိနီလကမည်၏ဟူ၍၊ ပီတကံ လောဟိတကန္တိ ယထာ- ပီတကံ လောဟိတကံ-
 ဟူသော ပုဒ်တို့၌ကဲ့သို့ အနတ္တန္တရတော- အနက်ထူးမရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ကကာရေန-
 ကအက္ခရာဖြင့်၊ ပဒဝမနံ- ပုဒ်တိုးပွားခြင်းသည် (ဟောတိ) ပဋိကူလတ္တာတိ- ကား၊
 ဇိဂ္ဂုဏ္ဏိယတ္တာ- စက်ဆုပ်ဖွယ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ကုစ္ဆိတံ- စက်ဆုပ်ဖွယ်ဖြစ်သော၊
 ဥဒ္ဓါမာတံ- သေပြီးအထက် နောက်နောက်ရက်၌ ကြွတက်ဖူးရောင် အလောင်းကောင်

တည်း။ ကုတိ- ထို့ကြောင့် ဥဒ္ဓါမာတကံ- ဥဒ္ဓါမာတကမည်၏။ ဝါ- တနည်းကား။ ကုတ္တိတံ- သော၊ ဝိနီလံ- ဖြူနီရောယက်၊ ညိနက်မဲပုပ်သော အလောင်းကောင်တည်း။ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝိနီလကံ- ဝိနီလကမည်၏။ ကုတိ- ဤသို့ (ဝုတ္တံ-၌စပ်) အယံ ကကာရော- ဤကအက္ခရာသည်၊ ကုတ္တနတ္ထော- စက်ဆုပ်ခြင်းဟူသော အနက်ရှိ၏။ ကုတိ- ဤသို့၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ယထာ- နမူနာဥဒါဟရုဏ်ကား၊ ပါပကော ကိတ္တိသဒ္ဓေါ အဗ္ဗဂ္ဂစ္ဆတိတိ- ဟူသည်တည်း။

ကာကကင်္ကာဒိတိ- ကျီး၊ ငှက်ကြီးတုံးစပ်အစရှိသည်တို့သည် (ကင်္- ဘုံးမတီး- လည်းဟူသတတ်) ပရိဘိန္နဋ္ဌာနေဟိ ဝါ- ထိုးဆိတ်အပ်သော အရပ်တို့မှလည်းကောင်း၊ ဝိဿန္တမာနပုဗ္ဗန္တိ- ကား၊ ဝိဿဝန္တပုဗ္ဗံ- ယိုစီးသော ပြည်ရှိသော အလောင်းကောင်သည်၊ အဟံ တဟံ- ထိုထိုအရပ်၌၊ ပုဂ္ဂရန္တပုဗ္ဗံ- ယိုထွက်သော ပြည်ရှိသော အလောင်းကောင်သည်၊ (ဝိပုဗ္ဗံ- ဝိပုဗ္ဗမည်၏။) ကုတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း။ တထာဘာဝန္တိ- ကား၊ ဝိဿန္တမာနပုဗ္ဗဘာဝံ- ယိုစီးသောပြည်ရှိသည်အဖြစ်သို့ (ဂတံ- ရောက်သော အလောင်းကောင်တည်း။) သော ဘိက္ခုတိ- ကား၊ ယော (ဘိက္ခု)- အကြင်ရဟန်းကို သရိရံ- အလောင်းကောင်ကို၊ သိဝတိကာယ- သင်္ချိုင်း၌၊ ဆဋ္ဌိတံ- စွန့်ပစ်ထားအပ်သည်ကို၊ ပဿေယျ- မြင်ရာ၏။ ကုတိ- ဤသို့၊ ဝုတ္တော- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ သော ဘိက္ခု- ထိုရဟန်းသည်၊ သဒိသတံ- သုသာန်၌ စွန့်ပစ်ထားအပ်သော အလောင်းကောင်နှင့် တူသည်အဖြစ်ကို၊ ဥပသံဟရတိ- ကပ်ဆောင်၏။ အယမ္ဗိ ခေါတိအာဒိ- အယမ္ဗိခေါ- အစရှိသော စကားတော်သည်၊ ဥပသံဟရဏကာရဒဿနံ- ကပ်ဆောင်ပုံအခြင်းအရာကို ပြသော စကားတော်တည်း။ အာယုတိ- အာယုဟူသည်ကား၊ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ- ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြိယံ- နာမ်ဇီဝိတိန္ဒြိယံ- သည်၊ ဝိညာဏဂတိကမေဝ- ဝိညာဏ်နှင့် အလားတူသည်သာတည်း။ ဥသ္မာတိ- ကား၊ ကမ္မဇတေဇော- ကံကြောင့်ဖြစ်သော တေဇောဓာတ်တည်း။

ဧဝံ ပူတိကသဘာဝေါယေဝါတိ- ကား၊ (အယံ ပိ ကာယော- ဤငါ၏ ရုပ်ဓန္ဓာကိုယ် သည်လည်း။) ဧဝံ- ဤသူသေကောင်ကဲ့သို့ပင်၊ အတိဝိယ- အလွန်အကဲသာလျှင်၊ ဒုဂ္ဂန္ဓဇေဝုတ္ထပဋိက္ကုလပူတိကသဘာဝေါဧဝံ- မကောင်းသော အနံ့ရှိသည်အဖြစ်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်၏အဖြစ်၊ ရွံရှာဖွယ်၏အဖြစ်၊ ပုပ်သည်အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိသည်သာ တည်း။ အာယုအာဒိနံ- ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြိယအစရှိသည်တို့၏၊ အဝိဂမေ ဝိယ- မကင်းကွာသေးရာ အခါ၌ကဲ့သို့ မတ္တသော- အကန့်အသတ် ပမာဏအားဖြင့်၊ ဒုဂ္ဂန္ဓဇေဝုတ္ထပဋိက္ကုလပူတိက-

သုတ်]

ကာယာနုပဿနာ နဝသိဝထိကပဗ္ဗအဖွင့်

၃၇၇

သဘာဝေါ- သဘောရှိသည်၊ န- မဟုတ်၊ ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယ်- ဆိုလိုအပ်သော
 အနက်တည်း၊ (အယမ္ပိကာယော- ဤငါ၏ ရုပ်ကိုယ်သည်လည်း) ဧဒိသာ-
 ဤအလောင်းကောင်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သည်၊ ဘဝိဿတိ- ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊
 ဧဝံဘာဝီ- ဧဝံဘာဝီမည်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဧဝံ ဥဒ္ဓမ္မာတာဒိဘေဒေါ ဘဝိဿတီတိ-
 ဧဝံ။ပ။ဘဝိဿတိ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ လုဉ္စိတွာ လုဉ္စိတွာတိ- ကား၊
 ဥပ္ပါဋေတွာ ဥပ္ပါဋေတွာ- ဆွဲခွါ၍ ဆွဲခွါ၍ (ခါဒိယမာနံ) သာဝသေသမံသလောဟိတ-
 ယုတ္တန္တိ- ကား၊ (တဿ သရီရဿ- ထိုအလောင်း၏၊ ဝါ- ကို) သဗ္ဗသော- အားလုံးစုံ
 အကုန်အစင်၊ အခါဒိတတ္တာ- မခဲစားအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တဟံ တဟံ- ထိုထိုအရပ်၌၊
 သေသေန- ကြွင်းကျန်သေးသော၊ အပ္ပါဝသေသေန- အနည်းငယ်ကြွင်းကျန်သေးသော၊
 မံသလောဟိတေန- အသားအသွေးနှင့်၊ ယုတ္တံ- ယှဉ်တွဲနေသော (သရီရံ ပဿေယျ)

အညေန ဟတ္ထဌိကန္တိ- အညေန ဟတ္ထဌိကံ-ဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ အဝိသေသေန-
 အထူးမပြသာမညအားဖြင့်၊ ဟတ္ထဌိကာနံ- လက်အရိုးအစရှိသည်တို့၏၊ ဝိပွကိဏ္ဍတာ-
 ဖရိုဖရဲ ပြန့်ကြကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဇောတိတာ- ထွန်းပြအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊
 အနဝသေသတော- အကြွင်းအကျန် မရှိသောအားဖြင့်၊ တေသံ- ထိုလက်အရိုးတို့၏၊
 ဝိပွကိဏ္ဍတံ- ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ စတုသဌိဘေဒမ္ပိတိ
 အာဒိ- စတုသဌိဘေဒမ္ပိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊
 တေရောဝဿိကာနီတိ- ကား၊ တိရောဝဿံ- တနှစ်ကျော်ကြာမြင့်သော ကာလသို့၊
 ဂတာနိ- ရောက်ကုန်သည်ဖြစ်၍၊ (ပုဉ္ဇကိတာနိ- အစုအပုံပြုအပ်ကုန်သော၊ အဌိကာနိ)
 ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ တာနိ- ထိုအရိုးတို့သည်၊ သံဝစ္ဆရံ- တနှစ်ကို၊ ဝီတိဝတ္တာနိ-
 ကျော်လွန်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အတိက္ကန္တသံဝစ္ဆရာနီတိ-
 ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဣဓေ- ဤ ပူတီနိ စုဏ္ဏကဇာတာနိ-ဟူသော ပါဠိ၌၊
 (တေသံ- ထိုအရိုးတို့၏) ပုရာဏတာယ- ဆွေးမြေ့ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊
 ဃနဘာဝဝိဂမေန- တခဲနက် ခက်မာလုံးခဲသည်အဖြစ်မှ ကင်းခြင်းကြောင့်၊ ဝိစုဏ္ဏတာ-
 အမှုန့်အမှုန့် ကွဲပျက်ကုန်သည်အဖြစ်သည်၊ ပူတိဘာဝေါ- ပုပ်ဆွေးသည်အဖြစ်မည်၏၊
 ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သော- ထိုပုပ်ဆွေးသည်အဖြစ်သည်၊ ယထာ- အကြင်အခြင်းအရာ
 အားဖြင့်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ တံ- ထိုပုပ်ဆွေးမှုဖြစ်ပုံအခြင်းအရာကို၊ ဒဿေန္တော-
 ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အဗ္ဘောကာသေတိ အာဒိ- အစရှိသော စကားရပ်ကို၊
 (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ တေရောဝဿိကာနေဝါတိ- ကား၊ သံဝစ္ဆရမတ္တာတိက္ကန္တာနိ

ဧဝ- တနှစ်အတိုင်းအတာရှိသော ကာလကို ကျော်ကုန်သည်သာလျှင် (ဟုတ္တာ ပူတီနိ ဟောန္တိ) ခဇ္ဇမာနတာဒိဝသေန- ကျိစ္စရန်အစရှိသည်တို့ ထိုးဆိတ်ခဲစားအပ်ကုန်သည်အဖြစ် အစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒုတိယသိဝထိကပဗ္ဗာဒီနံ- နှစ်ခုမြောက်သိဝထိကပဗ္ဗ အစရှိသည်တို့၏၊ ဝါ- တို့ကို၊ ဝဝတ္ထာပိတတ္ထာ- အသီးအသီးခွဲခြားသတ်မှတ်အပ်ကုန် သည်အဖြစ်ကြောင့် ခဇ္ဇမာန။ပ။ကာတဗ္ဗာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ နဝသိဝထိ- ကပဗ္ဗဝဏ္ဏနာ- သုသာန်၌ စွန့်ပစ်အပ်သော ကိုးခုသော အလောင်းကောင်တို့နှင့် စပ်သော တရားစကားအပိုင်းကဏ္ဍကို ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ ဋီကာသည်၊ နိဋ္ဌိတာ- ပြီးပြီ။

ဣမာနေဝ ဒွေတိ (ဧတ္ထ)- ဣမာနေဝ ဒွေ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ အဝဓာရဏေန- ပိုင်းခြားကန့်သတ်ကြောင့် ဧဝသဒ္ဓါဖြင့်၊ တတ္ထ- ထိုအာနာပါနပဗ္ဗ၊ ပဋိတ္တုလမနသိကာရ- ပဗ္ဗတို့၌၊ အပ္ပနာကမ္မဋ္ဌာနံ- အပ္ပနာသို့ ပို့ဆောင်နိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ နိယမေတိ- သတ်မှတ်၏ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ) အညပဗ္ဗေသု- ထိုပဗ္ဗနှစ်မျိုးတို့မှ တပါးသော (၁၂)ပါးသော ပဗ္ဗတို့၌၊ တဒဘာဝတော- ထိုအပ္ပနာကမ္မဋ္ဌာန်း၏ မရှိခြင်း ကြောင့်တည်း၊ ဟိ- ဖြစ်သင့်သည်ကို ဆိုရသော်ကား၊ ယတော- အကြင်ပုဒ်မှ (ပရံ- နောက်၌) ဧဝကာရော- ဧဝသဒ္ဓါသည် (တိဋ္ဌတိ- တည်ရှိ၏)၊ တတော- ထိုဧဝသဒ္ဓါတည် ရှိရာပုဒ်မှ၊ အညတ္ထ- အခြားသော ပုဒ်၌ (တေန- ထိုအဝဓာရဏဧဝသဒ္ဓါဖြင့်) နိယမေတိ- သတ်မှတ်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့် ပဗ္ဗဒ္ဓယဿ- ထိုပဗ္ဗနှစ်ခုအပေါင်း၏၊ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန- တာပိ- ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း၏ အဖြစ်ကိုလည်း၊ အပ္ပဋိသိဒ္ဓါ- မတားမြစ်အပ်ဟူ၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ- မှတ်ထိုက်၏၊ (ကသ္မာ- နည်း၊ တဿ ပဗ္ဗဒ္ဓယဿ- ထိုပဗ္ဗနှစ်ခုအပေါင်း၏၊ ဝါ- သည်၊) အနိစ္စတာဒိဒဿနတော- အနိစ္စတာအစရှိသည်ကိုပြသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

သိဝထိကပဗ္ဗာနိ- သိဝထိကအပိုင်းတို့သည်၊ သင်္ခါရေသု- သင်္ခါရတို့၌၊ အာဒီနဝဝိဘာဝနာနိ- အပြစ်ကို ထင်ရှားပြတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သိဝထိ- ကာနံ။ပ။ဝုတ္တတ္တာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) အာဟ- ပြီ၊ ဣရိယာပထပဗ္ဗာဒီနံ- ဣရိယာပထပဗ္ဗအစရှိသည်တို့၏၊ အပ္ပနာဝဟတာ- အပ္ပနာသို့ ပို့ဆောင်ကုန်သည် အဖြစ်သည်၊ ပါကဋ္ဌာဧဝ- ထင်ရှားကုန်သည်သာတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သေသာနိ- ဒ္ဓါဒသပီတိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ပန- ဂန္ထဂရုတာအပြစ်ကို ရှောင်ရှားရ ပေဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤကာယာနုပဿနာအခန်း၌၊ ယံ- အကြင်သဒ္ဓါကို၊ အတ္ထတော- အနက်အားဖြင့်၊ အဝိဘတ္တံ- ခွဲခြားမဖွင့်ပြအပ်၊ တံ- ထိုခွဲခြားမဖွင့်ပြအပ်သော သဒ္ဓါကို၊

သုတ်]

ဝေဒနာနုပဿနာအဖွင့်

၃၇၉

သုဝိညေယျမေဝ- လွယ်ကူစွာ သိနိုင်တော့သည်သာတည်း။ ကာယာနုပဿနာဝဏ္ဏနာ- ကာယာနုပဿနာကို ဖွင့်ကြောင်း ဖွင့်ရာဋီကာသည်။ နိဋ္ဌိတာ- ပြီးဆုံးခြင်းသို့ ရောက်ပြီ။

ဝေဒနာနုပဿနာအဖွင့်

သုခံ ဝေဒနန္တိ ဧတ္ထ- သုခံ ဝေဒနံ-ဟူသော ဤပါဌ်၌ (ဝစနတ္ထော- ဝစနတ္ထကို၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။) သုခယတိ- ချမ်းသာစေတတ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သုခါ- သုခါမည်၏။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေဝ- သမ္ပယုတ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ကာယဉ္စ- ရုပ်အပေါင်းကိုလည်းကောင်း၊ လဒ္ဓဿာဒေ- ရအပ်သော သာယာဖွယ်အရသာရှိသည် တို့ကို ကရေတိ- ပြုတတ်၏။ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း။ ဝါ- တနည်းကား၊ ကာယိကံ- ကိုယ်၌ဖြစ်သော၊ အာဗာဓံစ- နှိပ်စက်တတ်သော ဒုက္ခဝေဒနာအနာကို လည်းကောင်း၊ စေတသိကံ- စိတ်၌ဖြစ်သော၊ အာဗာဓဉ္စ- ကောင်း၊ သုဠ- ကောင်းစွာ၊ ခါဒတိ- ခံစားတတ်၏။ ဝါ- တနည်း၊ ခနတိ- တူးဖျိုတတ်၏။ ဣတိ- ကြောင့်၊ သုခါ- ၏။ ဧတိဿာ- ဤဝေဒနာ၏။ သုကရံ- လွယ်ကူစွာ ပြုအပ်သော ဩကာသဒါနံ- အခွင့်ပေးခြင်းသည်။ (အတ္ထိ- ရှိ၏။) ဣတိ- ကြောင့်၊ သုခါ- ၏။ ဣတိ- ဤသို့ အပရေ- အခြားဆရာတို့သည် (ဝေဒန္တိ- ဆိုကုန်၏။) အာရမ္မဏရသံ- အာရုံ၏ အရသာကို၊ ဝေဒယတိ အနုဘဝတိ- ခံစားတတ်၏။ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဝေဒနာ- ဝေဒနာမည်၏။ ဝေဒယမာနောတိ- ကား၊ အနုဘဝမာနော- ခံစားလသော်၊ (ပဇာနာတိ- ၏။) ကာမန္တိ အာဒိသု- ကာမံ-အစရှိသော စကားရပ်တို့၌၊ ယံ- အကြင်ပုဒ်ကို၊ ဝတ္တဗ္ဗံ- ဖွင့်ဆိုသင့်၏။ တံ- ထိုဖွင့်ဆိုသင့်သမျှပုဒ်သည်။ ဣရိယာပထပဗ္ဗေ- ဣရိယာပထအပိုင်း၌၊ ဝုတ္တနယ- မေဝ- ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည်သာတည်း။။

သမ္ပဇနဿ- ဝန်းကျင်ဥသို့ အားလုံးစုံ အမျိုးမျိုး အစားစား အပြားအားဖြင့် သိလျက် (ဝါ- သိသောရဟန်း၏။) ဝေဒိယနံ- ခံစားခြင်းသည်။ သမ္ပဇနဝေဒိယနံ- သမ္ပဇနဝေဒိယန မည်၏။ ဝတ္ထုအာရမ္မဏာတိ- ကား၊ ရူပါဒိအာရမ္မဏာ- ရူပါရုံအစရှိသော အာရုံကြောင့် (ဝေဒနာ- ခံစားခြင်းသည်။ အဿ- ဖြစ်၏။) ဟိ- မှန်၏။ ဧတ္ထ- ဤဝတ္ထု အာရမ္မဏာ-ဟူသော ပါဌ်၌၊ ရူပါဒိအာရမ္မဏံ- ရူပါရုံအစရှိသော အာရုံကို၊ ဝေဒနာယ- ဝေဒနာ၏။ ပဝတ္ထိဌာနတာယ- ဖြစ်ရာဌာန၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝတ္ထုတိ- ဝတ္ထုဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတံ- အလိုရှိအပ်၏။ အဿာတိ- ကား၊ ဘဝေယျ- ဖြစ်၏။ ဓမ္မဝိနိမုတ္တဿ- တရားသဘောမှ အလွတ်ဖြစ်သော၊ ကတ္ထု- ပြုလုပ်သူ (ခံစားသူ) ကတ္တား၏။ အဘာဝတော-

မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဓမ္မဿေဝ- တရားသဘော၏သာလျှင်၊ ကတ္တုဘာဝံ- ကတ္တား၏ အဖြစ်ကို ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် (ဟုတွာ- ဖြစ်၍) ဝေဒနာဝ ဝေဒယတီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဝေါဟာရမတ္တံ ဟောတီတိ ဧတေန- ဝေါဟာရမတ္တံ ဟောတိ-ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ သုခံ ။ပ။ ဝေဒယာမီတိ ဣဒံ- သုခံ ။ပ။ ဝေဒယာမိ- ဟူသော ဤစကားသည်၊ ဝေါဟာရမတ္တံ- လောကဝေါဟာရစကားမျှသည်သာလျှင်၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ဤသို့၊ (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏။

နိတ္ထုနန္တောတိ- ကား၊ (ထေရော- ထေရ်ရှင်မြတ်သည်၊) ဗလဝတော- အားကောင်းသော၊ ဝေဒနာဝေဂဿ- ဝေဒနာအရှိန်အဟုန်ကို၊ နိရောဓနေ- ချုပ်စေရာအခါ၌၊ အာဒီနဝံ- ဝေဒနာ၏ အဖြစ်ကို ဒိသ္မာ- မြင်၍၊ တဿ- ထိုဝေဒနာ အရှိန်အဟုန်ကို၊ အဝသရဒါနဝသေန- ဖြစ်ခွင့်ပေးခြင်းအနေအားဖြင့်၊ နိတ္ထုနန္တော- ညည်းတွားလျက် (ပရိဝတ္တတိ- ဌှပ်) ဝေဂသန္တာရဏေဟိ- ဝေဒနာ၏ အရှိန်အဟုန်ကို ဆောင်ထားရခြင်းတို့ဖြင့်၊ ဝါ- တို့ကြောင့်၊ အတိမဟန္တံ- အလွန်ကြီးစွာသော၊ ဒုက္ခံ- ဆင်းရဲခြင်းသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အညံ- ညည်းတွားရခြင်းမှ အခြားသော၊ ဝိကာရမ္ဘိ- ဖောက်ပြန်ခြင်းကိုလည်း၊ ဥပ္ပါဒေယျ- ဖြစ်စေလေရာ၏၊ တေန- ထို့ကြောင့် ထေရော- ထေရ်ရှင်မြတ်သည်၊ အပရာပရံ- ထိုမှ ဤမှ၊ ဝါ- တပြောင်းပြန်ပြန်၊ ပရိဝတ္တတိ- လူးလိမ့်၏၊ ဝီရိယ သမထံ(သမတံ) ယောဇေတွာတိ- ကား၊ အဓိဝါသန- ဝီရိယဿ- သည်းခံနိုင်ကြောင်းဖြစ်သော ဝီရိယ၏၊ အဓိမတ္တတ္တာ- လွန်ကဲသော အတိုင်း အတာပမာဏရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တဿ- ထိုဝီရိယကို၊ ဟာပနဝသေန- လျှော့ချခြင်း အစွမ်းဖြင့် သမာဓိနာ- သမာဓိနှင့် သမရသတာပါပနေန- ညီမျှသော ကိစ္စရှိသည်အဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်းအားဖြင့်၊ ဝီရိယသမတံ- ဝီရိယ၏ သမာဓိနှင့် ညီမျှသည်အဖြစ်ကို၊ ယောဇေတွာ- ယှဉ်စေ၍ (တနည်း- ဝီရိယသမထံ- ဝီရိယနှင့် သမာဓိကို၊ ယောဇေတွာ- ညီမျှအောင် ယှဉ်စေ၍၊ အရဟတ္တံ ပါပုဏိတွာ ပရိနိဗ္ဗာယံ)

သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိတိ- ကား၊ လောကုတ္တရပဋိသမ္ဘိဒါဟိ- လောကုတ္တရပဋိသမ္ဘိဒါတို့နှင့် သဟ- တကွ [တိဿော ပဋိသမ္ဘိဒါ လောကိယာ၊ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ သိယာ လောကိယာ သိယာ လောကုတ္တရာ။ ပဋိသမ္ဘိဒါဝိဘင်းပါဠိတော်(၃၂၁) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ အရိယမဂ္ဂက္ခဏေ- အရိယမဂ်၏ ဖြစ်ရာခဏ၌၊ ပဋိသမ္ဘိဒါနံ- ပဋိသမ္ဘိဒါတို့ကို၊ အသမ္မောဟဝသေန- မတွေမဝေသိခြင်းအနေအားဖြင့် အဓိကမော- ရခြင်းသည် (ဟောတိ) အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါယ ပန- အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါကိုကား၊ အာရမ္မဏကရဏဝသေနပိ- တိုက်ရိုက်အာရုံပြုခြင်းအနေ

သုတ်]

ဝေဒနာနုပဿနာအဖွင့်

၃၈၁

အားဖြင့်လည်း၊ (အဓိကမော ဟောတိ) ဝါ- တနည်းကား၊ လောကိယာနမ္ပိ- လောကီ
 ပဋိသမ္ဘိဒါသုံးပါးတို့၏လည်း၊ ဥပ္ပတ္တိကာလေ- ဖြစ်ရာအခါသည်၊ သတိ- ဖြစ်လသော်၊
 တတ္ထ- ထိုလောကီပဋိသမ္ဘိဒါသုံးပါးတို့၌၊ သမတ္ထတံ- စွမ်းဆောင်နိုင်သည်အဖြစ်ကို၊
 သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိတံ- သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ-ဟူ၍ (အာစရိယော)
 အာဟ- ပြီ၊ သမသီသီတိ- ကား၊ ဝါရသမသီသီ- အာသဝပရိယာဒါနဝါရ၊
 ဇီဝိတပရိယာဒါနဝါရတို့၏ဖြစ်ရာကာလတူညီမျှသော ဝဋ္ဋသီသ၊ ပဝတ္တသီသရှိသည်၊
 ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ ပစ္စဝေက္ခဏဝါရဿ- ပစ္စဝေက္ခဏာဇောစိတ်ဝါရ၏၊ အနန္တရဝါရေ-
 အခြားမဲ့ ဇီဝိတပရိယာဒါနဝါရ၌၊ ပရိနိဗ္ဗာယိ- ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံတော်မူပြီ၊ ဣတိ- ဤကား၊
 အတ္ထော- တည်း၊ [သမသီသီနှင့် စပ်၍ ဆိုင်ရာကျမ်းများ၌ ကြည့်ရာ၏၊ မိမိတို့
 သတ္တကနိပါတ် အင်္ဂုတ္တိုရ်နိဿယ၊ နှာ-၄၂-စသည်၌လည်း ကျယ်ဝန်းစွာ ရေးထား၏။]

ယထာ စ သုခံ၊ ဧဝံ ဒုက္ခန္တိ- ကား၊ သုခံ- သုခဝေဒနာကို၊ ကော- အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်
 သတ္တဝါသည်၊ ဝေဒယတိ- ခံစားသနည်း၊ ဣတိ အာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့်၊
 သမ္ပဇာနဝေဒိယနံ- ဝန်းကျင်ဥသို့ အားလုံးစုံ အမျိုးမျိုး အစားစား အပြားအားဖြင့်
 သိလျက် ခံစားခြင်းကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ ယထာ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီး
 သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ ဒုက္ခမ္ပိ- ဒုက္ခဝေဒနာကိုလည်း၊ ကော ဝေဒယတိတိ အာဒိနာ
 သမ္ပဇာနဝေဒိယနံသန္ဓာယ- ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုဒုက္ခံ-ဟူသော
 ပါဠိ၌၊ ဒုက္ခယတိ- ဆင်းရဲစေတတ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဒုက္ခာ- ဒုက္ခာမည်၏၊ သမ္ပယုတ္တ-
 ဓမ္မေစ- ကောင်း၊ ကာယဉ္စ- ကောင်း၊ ပီဠေတိ ဝိဗာဓတိ- ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်တတ်၏၊
 ဣတိ အတ္ထော- တည်း၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ကာယိကံ- သော၊ သာတံ စ- သာယာဖွယ်
 အရသာကိုလည်းကောင်း၊ စေတသိကံ- သော၊ သာတဉ္စ- ကောင်း၊ ဒုဠ- မကောင်း
 သဖြင့်၊ ခါဒတိ- ၏၊ ခနတိ- ၏၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဒုက္ခာ- ၏၊ ဧတိဿာ- ဤဝေဒနာ၏၊
 ဒုက္ခရံ- ပြုနိုင်ခဲ့သော၊ ဩကာသဒါနံ- သည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဒုက္ခာ- ဒုက္ခာ
 မည်၏၊ ဣတိ- သို့၊ အပရေ (ဝေန္တိ) အရူပကမ္မဋ္ဌာနန္တိ- ကား၊ အရူပပရိဂ္ဂဟံ- နာမ်ကို
 ပိုင်းခြားရှုမှတ်ခြင်းကို၊ အရူပဓမ္မမုခေန- နာမ်တရားကို အဦးအစမျက်နှာဝပြုသော
 အားဖြင့်၊ ဝိပဿနာဘိနိဝေသံ- ဝိပဿနာကို စွဲမြဲစွာ သက်ဝင်စေခြင်းကို၊ ဣတိ- ကား၊
 အတ္ထော- တည်း၊ (ဖဿဝသေန ဝါ- ဖဿအနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ စိတ္တဝသေန
 ဝါ- စိတ်အနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကထိယမာနံ- ဟောအပ်လသော်၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-
 ကမ္မဋ္ဌာန်းသည်၊) ပါကဋံ- ထင်ရှားသည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ (ကသွာ- အဘယ့်ကြောင့်

နည်း) ဖဿဿစ- ဖဿ၏လည်းကောင်း၊ စိတ္တဿ စ- ကောင်း၊ အဝိဘူတာကာရတ္တာ-
မထင်ရှားသော အခြင်းအရာရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အန္တကာရံ
ဝိယ ခါယတီတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

☞ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ န ပါကဋ္ဌံ ဟောတီတိ ဣဒံ- န ပါကဋ္ဌံ ဟောတိ-ဟူသော
ဤစကားကို၊ တာဒိသေ- ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်ကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလေ- (ဖဿနှင့် စိတ်တို့ဖြင့်
ဟောအပ်လသော် ကမ္မဋ္ဌာန်း၏ ပေါ်လွင်ထင်ရှားမှုမရှိသော) ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ သန္ဓာယ-
၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တေသံ- ထိုသို့ဖဿနှင့် စိတ်တို့ဖြင့် ဟောအပ်ပါက
ကမ္မဋ္ဌာန်းထင်ရှားမှုမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ အာဒိတော- အဦးအစကာလ၌၊ ဝေဒနာဝ-
ဝေဒနာသည်သာလျှင်၊ ဝိဘူတတရာ- အထူးထင်ရှားသည်၊ ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ ဥပဋ္ဌာတိ-
ထင်ပေါ်လာ၏၊ ဟိ- ယင်းသို့ ဆိုခြင်းကြောင့် ရအပ်သော အကျိုးလဒ္ဓဂုဏ်ကား၊ ဧဝံ-
ဤသို့ “ဣဒံ တာဒိသေ”စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်လသော်၊ သက္ကပဉ္စဝဏ္ဏနာဒီသု-
သက္ကပဉ္စသုတ်အဖွင့်အဋ္ဌကထာအစရှိသည်တို့၌၊ ဖဿော။ပ။ပါကဋ္ဌံ ဟောတီတိ-
ဟောတိ-ဟူသော၊ ယံ (ဝစနံ)- အကြင်စကားကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီ၊ တံ
(ဝစနံ)- ထိုစကားသည်၊ အဝိရောဓိတံ- ဣဒံ တာဒိသေ ပုဂ္ဂလေ-အစရှိသော ငါးစကားကို
မဆန့်ကျင်စေအပ်သည်၊ ဝါ- ငါးစကားနှင့် လျော်သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဝေဒနာဝသေန-
ဝေဒနာအနေအားဖြင့်၊ ကထိယမာနံ- ဟောအပ်လသော်၊ ဝါ- ဟောအပ်သော၊
ကမ္မဋ္ဌာနံ- ကမ္မဋ္ဌာန်းသည်၊ ပါကဋ္ဌံ- သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ-
ပုဒ်တို့ကို အနက် ယှဉ်စပ်ခြင်းသည် (ဟောတိ)။

စ- ဆက်၊ ဝေဒနာနံ ဥပ္ပတ္တိပါကဋ္ဌကာယာတိ ဣဒံ (ဝစနံ)- ဟူသော ဤစကားကို၊
သုခ ဒုက္ခဝေဒနာနံ- တို့၏၊ ဝသေန- စပ်ဆိုင်သော အားဖြင့်၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊
ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ တာသံ- ထိုသုခဒုက္ခဝေဒနာနှစ်ပါးတို့၏၊ ပဝတ္တိ- ဖြစ်ခြင်းသည်၊ သြဠာရိကာ-
ပေါ်လွင်ထင်ရှားသည်၊ (ဟောတိ) ဣတရာယ- ထိုနှစ်ပါးမှ တပါးသော အဒုက္ခမသုခါ-
ဝေဒနာ၏ (ဥပ္ပတ္တိ- သည်၊ သြဠာရိကာ- သည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်) ဝါ- တနည်းကား၊
တဒုဘယဂ္ဂဟဏမုခေန- ထိုသုခဒုက္ခဝေဒနာနှစ်မျိုးအပေါင်းကို ယူခြင်းကို အဦးအစ
ပဓာနပြုခြင်းအားဖြင့်၊ ဂဟေတဗ္ဗတ္တာ- အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာကို ယူအပ်သည်အဖြစ်
ကြောင့်၊ ဣတရာယပိ- ၏လည်း၊ ပဝတ္တိ- ဖြစ်ပုံသည်၊ ဝိညူနံ- ပညာရှိတို့အား၊
ပါကဋ္ဌာဧဝ- ထင်ရှားသည်သာ တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝေဒနာနန္တိ- ဝေဒနာနံ-
ဟူ၍၊ အဝိသေသဂ္ဂဟဏံ- မည်သည့် ဝေဒနာဟု အထူးမပြဿာမညအားဖြင့် ဝေဒနာကို

သုတ်]

ဝေဒနာနုပဿနာအဖွင့်

၃၈၃

ယူခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏။ (ဒုဝိဓဉ္စိ ကမ္မဋ္ဌာနံ ရူပကမ္မဋ္ဌာနံ အရူပကမ္မ-ဋ္ဌာနဉ္စိတိ အာဒိ ကထာမဂ္ဂေါ- ဒုဝိဓဉ္စိ။ပ။ဋ္ဌာနဉ္စိ-အစရှိသော စကားလမ်းစဉ်ကို) သက္ကပဉ္စေ- သက္ကပဉ္စသုတ်၌၊ ဝုတ္တနယေနဝ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- ၏။ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ တတ္ထ- ထိုသက္ကပဉ္စသုတ်၌၊ ဝတ္တဗ္ဗော- ဖွင့်ဆိုသင့် သော၊ အတ္ထဝိသေသော- ထူးခြားသော အနက်ကို၊ တတ္ထ- ၌၊ လီနတ္ထပကာသနိယံ- ၌၊ ဝုတ္တနယေနဝ- လျှင်၊ ဂဟေတဗ္ဗော- ယူထိုက်၏။ ဝါ- ယူပါလေ။။

ပုဗ္ဗေ- ရှေး၌ (ကော ဝေဒယတိ-အစရှိသော မေးခွန်းသုံးခုနှင့် အဖြေ ဝိဿဇ္ဇန ပြုလုပ်ရာ ရှေးအခါ၌) ဝတ္ထံ။ပ။ဝေဒယတိတိ-ဟူ၍၊ ဝေဒနာယ- ဝေဒနာ၏။ အာရမ္မဏာဓိနဝုတ္တိတာယစ- အာရုံနှင့် စပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အနတ္တတာယစ- အတ္တမဟုတ်သည်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပဇာနနံ- ကွဲကွဲပြားပြား သိခြင်းကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဣဒါနိ- ယင်းသို့ ဖွင့်ဆိုပြီးရာယခုအခါ၌၊ တဿာ- ထိုဝေဒနာ၏။ အနိစ္စတာဒိပဇာနနံ- မမြဲသည် အဖြစ်အစရှိသည်ကို ကွဲကွဲပြားပြား သိခြင်းကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အယံ။ပ။ပရိယာယောတိ- ယာယော-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဧကန္တံ- တပေါင်းတည်း၊ အနေကန္တ- ပစ္စယာဘာဝတော- ဧကန်ပုံသေမဟုတ်သော (မသေချာသော) အကြောင်းပစ္စည်းတို့၏ မဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဧကသ္မိခဏေ- တစ်ခုတည်းခဏ၌၊ စိတ္တဒွယဿ- စိတ်နှစ်ခု အပေါင်း၏။ အသမ္ဘဝေါ- မဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ ယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့ ဧဝံ- ဤအတူ၊ ဝေဒနာဒွယဿ- ဝေဒနာနှစ်မျိုးစုံ၏။ ဝိသိဋ္ဌာရမ္မဏဝုတ္တိတောစ- အသီးအသီး မတူ ထူးခြားကွဲပြားသော အာရုံကြောင့်ဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ ဧကသ္မိ ခဏေ- ၌၊ ဝေဒနာဒွယဿ- ၏။ အသမ္ဘဝေါ- သည် (ဟောတိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သုခဝေဒနာက္ခဏေ ။ပ။အဘာဝတောတိ- အဘာဝတော-ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။။

စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတံ- ဤသုခဝေဒနာက္ခဏေ။ပ။အဘာဝတော-ဟူသော စကား သည်၊ နိဒဿနမတ္ထံ- နမူနာဥဒါဟရုဏ်မျှ ညွှန်ပြကြောင်းစကားတည်း (ကသ္မာ- နည်းဟူမူ) တဒါ- ထိုသုခဝေဒနာဖြစ်ရာခဏ၌၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာယပိ- ဥပေက္ခာ ဝေဒနာ၏လည်း၊ အဘာဝတော- မရှိခြင်းကြောင့်တည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့် သုခဝေဒနာ က္ခဏေ- သုခဝေဒနာဖြစ်ရာခဏ၌၊ ဘူတပုဗ္ဗာနံ- ဖြစ်ခဲ့ဘူးကုန်သော၊ ဣတရဝေဒနာနံ- အခြားသော ဒုက္ခဝေဒနာ၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာတို့၏။ ဟုတ္တာ အဘာဝပဇာနနေန- ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာပြီးနောက် ချုပ်ပျောက်သွားသည်အဖြစ်ကို ကွဲကွဲပြားပြား သိနိုင်ခြင်းကြောင့်

သုခဝေဒနာယပိ- ဧါလည်း၊ ဟုတ္တာ အဘာဝေါ- ထင်ရှားဖြစ်ပြီးနောက် ချုပ်ပျောက်သွားခြင်းကို၊ ဉာတောဇေ- သိရတော့သည်သာလျှင်၊ ဟောတိ- ဧါ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တဿာ- ထိုသုခဝေဒနာ၏၊ ပါကဋ္ဌဘာဝမေဝ- ဖြစ်ပေါ်လာပုံထင်ရှားသည်အဖြစ်ကိုသာလျှင်၊ ဒဿေန္တော- ကြောင့်၊ ဣမိဿာစ။ပ။အဘာဝတောတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ စ- ထို့အပြင်၊ ဧတေနေဝ- ဣမိဿာစ။ပ။အဘာဝတော-ဟူသော ဤစကားဖြင့်ပင်လျှင် တာသမ္ပိ ဝေဒနာနံ- ထိုဒုက္ခဝေဒနာ၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာတို့၏လည်း၊ ပါကဋ္ဌဘာဝေါ- ဖြစ်ပုံထင်ရှားသည်အဖြစ်ကို (အာစရိယေန) ဒဿိတော- ပြတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဝေဒနာ နာမ။ပ။ ဝိပရိဏာမဓမ္မာတိ- ဟူ၍၊ အာဟ- ပြီ။။

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ အနိစ္စဂဟဏေန- အနိစ္စသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဝေဒနာနံ- ဝေဒနာတို့၏၊ ဝိဒ္ဓသနဘာဝေါ- ပျက်စီးကုန်သည်အဖြစ်ကို၊ ဒဿိတော- ပြတော်မူအပ်ပြီ၊ (ကသ္မာ- နည်း၊) ဝိဒ္ဓဿေ- ဝေဒနာတို့ ပျက်စီးခြင်းကြောင့်၊ (ဝေဒနာနံ- တို့၏၊) အနိစ္စတာယ- မမြဲကုန်သည်အဖြစ်၏၊ ဝါ- ကို၊ သုဝိညေယျတ္တာ- လွယ်ကူစွာ သိနိုင်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ အခုဝဂ္ဂဟဏေန- အခုဝသဒ္ဓါဖြင့်၊ ပါကဋ္ဌဘာဝေါ- ဝေဒနာတို့ဖြစ်ပုံထင်ရှားသည်အဖြစ်ကို (ဒဿိတော- ပြီ၊ ကသ္မာ- နည်း၊) တဿ- ထိုဖြစ်ပုံ ထင်ရှားသည်အဖြစ်၏၊ အသဒါဘာဝိတာဝိဘာဝနတော- အမြဲခပ်သိမ်း ထင်ရှားဖြစ်နေသည်မဟုတ်သည်အဖြစ်ကိုထင်ရှားပြသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဝိပရိဏာမဂ္ဂဟဏေန- ဝိပရိဏာမသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဒုက္ခဘာဝေါ- ဝေဒနာအားလုံးတို့ ဒုက္ခအဖြစ်ကို (ဒဿိတော- ပြီ၊ ကသ္မာ- နည်း၊) တဿ- ထိုဒုက္ခဖြစ်ပုံ၏၊ အညထတ္တဒီပနတော- တမျိုးတဖုံဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲသည်အဖြစ်ကို ပြသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ တေန- ထိုဝိပရိဏာမသဒ္ဓါဖြင့်၊ သုခါ ဝေဒနာပိ- သုခဝေဒနာသော်မှလည်း၊ ဒုက္ခာ- ဒုက္ခပင်တည်း၊ ဣတရာ- အခြားသော ဒုက္ခဝေဒနာ ဥပေက္ခာဝေဒနာတို့သည်ကား၊ ပဂေဝ- ရှေးဦးမဆွ အစကတည်းကပင် (ဒုက္ခာ- ဒုက္ခတို့ပေတည်း) ဣတိ- ဤသို့၊ တိဿန္တမ္ပိ- သုံးမျိုးလုံးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဝေဒနာနံ- ဝေဒနာတို့၏၊ ဒုက္ခတာ- ဒုက္ခတို့၏အဖြစ်သည်၊ ဒဿိတာ- ပြအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ- ဧါ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ယံ- အကြင်သဘောတရားသည်၊ အနိစ္စံ- မမြဲ၊ ဒုက္ခံ- ဒုက္ခတည်း၊ တံ- ထိုအနိစ္စဒုက္ခဖြစ်သော သဘောတရားသည်၊ ဧကန္တတော- ဧကန်မူချအားဖြင့်၊ အနတ္တာ- အနတ္တတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ တီသုပိ- သုံးပါးလုံးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝေဒနာသု- ဝေဒနာတို့၌၊ လက္ခဏတ္ထယပဇာနနာ- လက္ခဏာသုံးပါး

သုတ်]

ဝေဒနာနုပဿနာအဖွင့်

၃၈၅

အပေါင်းကို သိခြင်းကို၊ ဇောတိတာ- ထွန်းပြအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- ၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဣတိဟ။ပ။ဟောတီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ။

☞ ဣဒါနိ- လက္ခဏတ္ထယပဇာနနဖြစ်ပုံကို ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ တမတ္တံ- ထိုလက္ခဏ-
တ္ထယပဇာနနဖြစ်ပုံကို၊ သုတ္တေန- သာကေပါဠိတော်ဖြင့်၊ သာဓေတုံ- ပြီးစီးစေခြင်းငှာ၊
ဝုတ္တမ္ဘိ စေတန္တိအာဒိ- ဝုတ္တမ္ဘိ စေတံ-အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယော) အာဟ-
ပြီ တတ္ထ- ထိုသာကေပါဠိတော်၌၊ နေဝ။ပ။ဝေဒတီတိ-ကား၊ တသ္မိ သုခဝေဒနာသမီ-
သမယေ- ထိုသုခဝေဒနာနှင့် ပြည့်စုံရာအခါ၌၊ ဒုက္ခံ- ဒုက္ခဖြစ်သော၊ ဝေဒနံ- ဝေဒနာကို၊
နေဝ ဝေဒတိ- မခံစား (ကသ္မာ- နည်း၊ ဒုက္ခာယ- သော၊ ဝေဒနာယ- ၏၊ ဝါ- သည်၊)
နိရဒ္ဓတ္တာ စ- ချုပ်ပြီးသည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ယထာက္ကမံ- အစဉ်အတိုင်း၊
အတိတာနာဂတာနံ- အတိတ်ဝေဒနာ၊ အနာဂတ် ဝေဒနာတို့၏၊ အနုပ္ပန္နတ္တာစ-
မဖြစ်ကုန်သည်၊ (ဥပါဒိ၊ ဌီ၊ ဘင်ဟူသော ခဏသုံးပါးသို့ မရောက်ကုန်သည်) အဖြစ်ကြောင့်
လည်းကောင်းတည်း၊ ပစ္စုပ္ပန္နာယ ပန- ဖြစ်ဆဲပစ္စုပ္ပန်ဝေဒနာ၏ကား၊ အသမ္ဘဝေါ-
နှစ်မျိုးသုံးမျိုး တပြိုင်နက်မဖြစ်ခြင်းကို၊ ဝုတ္တောဇေ- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည်သာတည်း၊ (သုခါပိ
ဝေဒနာ-သည်လည်း) သကိစ္စက္ခာမတ္တာဝဋ္ဌာနတော- မိမိ၏ လုပ်ငန်းကိစ္စပြုရာခဏမျှသာ
တည်သည် အဖြစ်ကြောင့် အနိစ္စာ- မမြဲ သမေစ္စ သမ္ဘယျ- ကောင်းစွာ ဆိုက်ရောက်၍၊
ပစ္စယေဟိ- အကြောင်းတို့သည်၊ ကတတ္တာ- ပြုစီမံအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သင်္ခတာ-
သင်္ခတမည်၏၊ ဝတ္ထာရမ္မဏာဒိပစ္စယံ- ဝတ္ထုအာရုံအစရှိသော အကြောင်းတရားကို၊
ပဋိစ္စ- စွဲ၍၊ ဥပ္ပန္နတ္တာ- ဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာ- ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နမည်၏၊
ဓယဝယပလုဇနနိရုဇ္ဈနပကတိတာယ- ကုန်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်း၊ အမျိုးမျိုး ပျက်စီးခြင်း၊
ချုပ်ပျောက်ခြင်းဟူသော ပင်ကိုသဘောရှိသည်အဖြစ်ကြောင့် ဓယဓမ္မာ- ဓယဓမ္မမည်၏၊
ဝယဓမ္မာ- ၏၊ ဝိရာဂဓမ္မာ- ၏၊ နိရောဓဓမ္မာ- ၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ- မှတ်ထိုက်၏၊
[ဤ၌ “ပလုဇန”ဟု ပါဠိရှိ၏၊ ဝိရာဂပုဒ်၏ အဖွင့်ဖြစ်၍ “ဝိရုဇန”ဟု ဖြစ်သင့်ပါ၏။]

ကိလေသေဟိ- ကိလေသာတို့သည်၊ အာမသိတဗ္ဗတော- သုံးသပ်ဖွယ်၏
အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဉ္စ- ငါးမျိုးကုန်သော၊ ကာမဂုဏာ- ကာမဂုဏ်အာရုံတို့သည်၊ အာမိသံ
နာမ- အာမိသမည်၏၊ အာရမ္မဏကရဏဝသေန- အာရုံပြုခြင်းအနေအားဖြင့်၊
အာမိသေဟိ- ကိလေသာတို့ သုံးသပ်ဖွယ် ကာမဂုဏ်အာရုံတို့နှင့်၊ သဟ- တကွ၊
(ဝတ္တတိ- ဖြစ်၏) ဣတိ- ထို့ကြောင့် သာမိသာ- သာမိသာမည်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်
ပဉ္စကာမဂုဏာမိသနိဿိတာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဣတော ပရန္တိ-

၃၈၆

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂဋီကာနိဿယ | မဟာသတိပဋ္ဌာန

ဣတော ပရိ-ဟူသော စကားကို၊ အတ္ထိ ဝေဒနာတိဇေမာဒိပါဠိ- အတ္ထိဝေဒနာဤသို့ အစရှိသော ပါဠိတော်ကို၊ သန္ဓာယ- ဤ၊ ကာယာနုပဿနာယံ ဝုတ္တနယမေဝါတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဝေဒနာနုပဿနာဝဏ္ဏနာ- ဝေဒနာနုပဿနာ၏ အဖွင့်ဋီကာ သည်၊ နိဋ္ဌိတာ- ပြီ။။

စိတ္တာနုပဿနာအဖွင့်

၃၈၁။ (ယံ စိတ္တံ- အကြင် စိတ်သည်၊) သမ္မယောဂဝသေန- သမ္မယောဂအနေ အားဖြင့်၊ (အညီအမျှ ဧကုပ္ပါဒတာအစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်ခြင်းအနေအားဖြင့်) ပဝတ္တမာနေန- ဖြစ်သော၊ ရာဂေန- ရာဂနှင့်၊ သဟ- အတူတကွ (ဝတ္တတိ- ဖြစ်တတ်၏။) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တံ စိတ္တံ- ထိုစိတ်သည်၊) သရာဂံ- သရာဂမည်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့် လောဘသဟဂတန္တိ- လောဘသဟဂတံ-ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဝိတရာဂန္တိ ဧတ္ထ- ဝိတရာဂံ-ဟူသော ဤပုဒ်၌၊ သရာဂပဒပဋိယောဂိနာ- သရာဂပုဒ်နှင့် ယှဉ်တွဲတက် ဖြစ်သော၊ ဝိတရာဂပဒေန- ဝိတရာဂပုဒ်သည်၊ ကာမံ ဘဝိတဗ္ဗံ- အကယ်၍ ဖြစ်သင့်ပါ ပေ၏၊ ပန- ထိုသို့ပင်ဖြစ်သင့်ပါသော်လည်း၊ သမ္မသနစာရဿ- အနိစ္စအစရှိသည်ဖြင့် သုံးသပ်ကြောင်း၊ ဝိပဿနာဉာဏ်လှည့်လည်ကျက်စားရာ လောကီတရားကိုသာ၊ အဓိပ္ပေတတ္တာ- အလိုရှိအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တေဘူမကဿေဝ- ကာမ၊ ရူပ၊ အရူပ- ဟူသော ဘုံသုံးပါး၌ဖြစ်သော စိတ်ကိုသာ၊ ဂဟဏံ- ယူခြင်းသည် (ဟောတိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ လောကီယကုသလာဗျာကတန္တိ- လောကီယကုသလာဗျာကတံ-ဟူ၍၊ ဝတ္တာ- မိန့်ဆိုပြီး၍၊ ဣဒံ ပနာတိအာဒိနာ- ဣဒံ ပန-အစရှိသည်ဖြင့်၊ တမေဝ အဓိပ္ပာယ်- ထိုသို့သမ္မသနာစာရဖြစ်သော လောကီတရားကိုသာ ယူအပ်သည်အဖြစ်ဟူသော ဆိုလိုအပ်သော အနက်ကိုပင်လျှင်၊ ဝိဝရတိ- ဖွင့်ပြတော်မူ၏။။

သေသာနိ- လောဘသဟဂုတ်စိတ်ရှုပ်ပါးမှု ကြွင်းကျန်ကုန်သော၊ ဒွေ- နှစ်ခုကုန်သော၊ ဒေါသမူလာနိ- ဒေါသမူလစိတ်တို့လည်းကောင်း၊ ဒွေ- ကုန်သော၊ မောဟမူလာနိ- မောဟမူလစိတ်တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ စတ္တာရိ- လေးပါးကုန်သော၊ အကုသလစိတ္တာနိ- အကုသိုလ်စိတ်တို့သည် (ပုရိမပဒံ- သရာဂံဟူသော ရှေ့ပုဒ်သို့၊ နေဝ ဘဇ္ဇန္တိ မပါဝင်ကုန်၊ ပစ္ဆိမပဒံ- ဝိတရာဂံဟူသော နောက်ပုဒ်သို့ န ဘဇ္ဇန္တိ မပါဝင်ကုန်) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ တေသံ- ထိုလေးပါးသော အကုသိုလ်စိတ်တို့၏၊ ရာဂေန- ရာဂနှင့်၊ သမ္မယောဂါဘာဝတော- သမ္မယောဂ၏မဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ သရာဂတာ- ရာဂနှင့်တကွ

သုတ်]

စိတ္တာနုပဿနာအဖွင့်

၃၈၇

ဖြစ်သည်အဖြစ်သည်။ နတ္ထေဝ- မရှိသည်သာ၊ ပန- ထိုသို့ပင် ရာဂနှင့် သမ္ပယောဂမဖြစ်ခြင်းကြောင့် သရာဂအဖြစ်မရှိပါသော်လည်း (ရာဂနှင့် သဟဇာတ၊ သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်အနေအားဖြင့် သရာဂမဖြစ်နိုင်ပါသော်လည်း) (တေသံ- ထိုလေးပါးသော အကုသိုလ်စိတ် တို့၏၊ ဝါ- တို့သည်) တံ နိမိတ္တကတာယ- ထိုပကတူပနိဿယအကြောင်း ပစ္စည်းနိမိတ်ဖြစ်သော ရာဂကြောင့်ဖြစ်နိုင်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တံသဟိတ- တာလေသော- ထိုရာဂနှင့် တကွဖြစ်သည်အဖြစ်ဟူသော အရိပ်အမြွက်သည်၊ သိယာ- ဖြစ်နိုင်သေး၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝီတရာဂတာပိ- ဝီတရာဂတို့၏အဖြစ်သည်လည်း၊ နတ္ထေဝ- မရှိသည် သာတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဧတ္ထ- ဤသရာဂ၊ ဝီတရာဂဒုက်၌ (တေသံ- ထိုအကုသိုလ်စိတ် လေးခုတို့၏) ဒုကဝိမုတ္တတာ ဧဝ- သရာဂဒုက်မှ လွတ်ကုန်သည်အဖြစ်ကိုသာလျှင်၊ လဗ္ဘတိ- ရအပ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ နေဝ။ပ။ ဘဇ္ဇိတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပဏ္ဏာသဋ္ဌိကာ၊ ပ-၃၇၁-၌ “တံသဟိတ- တာလေသော”ဟု ပါဌ်မှန်ရှိ၏။

ယဒိဇဝံ- ယင်းသို့ ရှေးပုဒ်နောက်ပုဒ်နှစ်မျိုးလုံး၌ မပါဝင်သည်ဖြစ်လသော်၊ ပဒေသိကံ- တချို့တလေ တစိတ်တပိုင်း၌ဖြစ်သော၊ ပဇာနနံ- သိခြင်းသည်၊ အာပဇ္ဇတိ- ဖြစ်နေသည်မဟုတ်လော၊ ဣတိ- ဤသို့ စောဒနာငြားအံ့ (ပဒေသိကံ- သော၊ ပဇာနနံ- သည်) န အာပဇ္ဇတိ- မဖြစ်ပါ၊ (ကသ္မာ- နည်းဟူမူ) တေသံ- ထိုဒေါသမူလ မောဟမူလ စိတ်လေးမျိုးတို့၏၊ ဝါ- တို့သည်၊ ဒုကန္တရပရိယာပန္နတ္တာ- အခြားသော သဒေါသဒုက် သမောဟဒုက်အစရှိသည်တို့၌ ပါဝင်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ပန- ဝါဒတမျိုးကား၊ ယေ- အကြင်ဆရာတို့သည်၊ ဧတ္ထ- ဤဒုက်တို့၌ ပါဝင်မှုရှိခြင်း မရှိခြင်း၌၊ ဧကစ္စအဗျာ- ကတာနံ- အချို့သော အဗျာကတတရားတို့၏၊ ပဋိပက္ခဘာဝေ- ဆန့်ကျင်ဘက် တရား၏ အဖြစ်ကို၊ (သရာဂတရား၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ဝီတရာဂစသည်တို့၏ အဖြစ်ကို) အဂယုမာနေ- မယူအပ်လသော်၊ သမ္ပယောဂါဘာဝေါဧဝ- သမ္ပယောဂမဖြစ်ခြင်း သည်သာလျှင်၊ ပမာဏံ- လိုရင်းပမာဏသည်၊ ဟောတိဝိယ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ (တထာ- ထို့အတူ၊) ဧတ္ထ- ၌၊ သမ္ပယောဂါဘာဝေါ ဧဝ- လျှင်၊ ပမာဏံ- သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော အယူအဆကို၊ ဣစ္ဆန္တိ- အလိုရှိကုန်၏၊ တေသံ- ထိုဆရာတို့၏၊ မတေန- အယူအဆအားဖြင့်၊ သေသာကုသလစိတ္တာနုပဋိ- ကြွင်းသော ဒေါသမူလ၊ မောဟမူလစိတ်လေးမျိုးတို့၏လည်း၊ ဒုတိယပဒသင်္ဂဟော- ဝီတရာဂ-ဟူသော ဒုတိယပုဒ်ဖြင့် သွင်းယူခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏၊ ဒုတိယ ဒုကေပိ- နှစ်ခုမြောက် သဒေါသဒုက်၌လည်း၊ ဝုတ္တနယေန- ဖြင့်၊ အတ္ထော- ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- ၏။

အကုသလမူလေသု- အကုသိုလ်မူလတို့တွင်၊ မောဟေန- မောဟနှင့်သာလျှင်၊ သဟ- အတူတကွ၊ ဝတ္တတိ- ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တံ စိတ္တံ- သည်) သမောဟံ- သမောဟမည်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝိစိကိစ္ဆသဟဂတဉ္စေဝ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂတဉ္စာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ စ- ထိုမှတပါး၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ ဧတ္ထ- ဤအကုသိုလ်မူလတို့တွင်၊ မောဟေန- မောဟနှင့်၊ သဟေဝ- အတူတကွသာလျှင်၊ (ဝတ္တတိ- ၏) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တံ- ထိုအကုသိုလ်စိတ်အားလုံး သည်) သမောဟံ- သမောဟမည်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ပုရိမပဒါဝဓာရဏမ္ပိ- သဟ- ဟူသော ရှေ့ပုဒ်၌ အဝဓာရဏပါဝင်ခြင်းကိုလည်း၊ လတ္တတိယေဝ- ရအပ်သည်သာ၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ယသ္မာ ပနာတိအာဒိ- ယသ္မာ ပနအစရှိသော ဝါကျကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ပန- အထူးဆိုဖွယ်ကား၊ အတိမုဋ္ဌတာယ- အလွန်တွေဝေသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပါဠိပုဂ္ဂလိကနယေန- သီးခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ဖြစ်ပုံနည်းအားဖြင့်၊ သဝိသေသ မောဟဝန္တတာယ- ထူးခြားမှုနှင့်တကွ မောဟရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ မောမူဟစိတ္တန္တိ- မောမူဟစိတ် ဟူ၍၊ ဝတ္တဗ္ဗတော- ဆိုထိုက်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂတဒ္ဓယံ- ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်၊ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်နှစ်ပါးအပေါင်းကို ဝိသေသတော- အထူးအားဖြင့် သမောဟန္တိ- သမောဟ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ ယထာ- ဆိုအပ်သကဲ့သို့၊ တထာ- ထို့အတူ၊ သေသာကုသလစိတ္တာနိ- မောမူဟစိတ်နှစ်ပါးမှ တပါးသော အကုသိုလ်စိတ်ဆယ်ပါး တို့ကို၊ (ဝိသေသတော- ဖြင့်) သမောဟာနီတိ- သမောဟစိတ်တို့ဟူ၍၊ န ဝုစ္စန္တိ- မဆိုအပ်ကုန်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝဇ္ဇန္တိယေဝါတိ- ဝဇ္ဇန္တိယေဝ-ဟူ၍ (ဖြစ်သင့်သည်သာ- ဟူ၍) သာသကီ- ယုံမှားသံသယနှင့် တကွ၊ (အာစရိယော) ဝဒတိ- မိန့်ဆို၏။။

သမ္ပယောဂဝသေန- သမ္ပယုတ်အနေအားဖြင့်၊ ထိနမိဒ္ဓေန- ထိနမိဒ္ဓသည်၊ အနုပတိတံ အနုဂတံ- အစဉ်လိုက်အပ်သော စိတ်တည်း၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ထိနမိဒ္ဓါနုပတိတံ- ထိနမိဒ္ဓါနုပတိတမည်၏၊ ပဉ္စဝိသေသဒီရိက အကုသလစိတ္တံ- ငါးပါးအပြားရှိသော သသဒီရိက အကုသိုလ်စိတ်သည်၊ သင်္ကံစိတစိတ္တံ- တွန့်ဆုတ်သော စိတ်မည်၏၊ အာရမ္မဏေ- အာရုံ၌၊ သင်္ကောစနဝသေန- တွန့်ဆုတ်ခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ပဝတ္တနတော- ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ သင်္ကံစိတစိတ္တံနာမ- မည်၏၊ ပစ္စယဝိသေသဝသေန- ပျံ့လွင့်ခြင်း၏ အကြောင်းထူးအစွမ်းဖြင့်၊ ထာမဇာတေန- ဖြစ်သောအားအစွမ်းရှိသော၊ ဥဒ္ဓစ္စေန- ဥဒ္ဓစ္စစေတသိက်နှင့်၊ သဟဂတံ- တကွဖြစ်သော စိတ်တည်း၊ သံသဠံ- ရောနှောသော စိတ်တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂတံ- ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်မည်၏။

သုတ်]

စိတ္တာနုပဿနာအဖွင့်

၃၈၉

အညထာ- ပစ္စယဝိသေသကြောင့်အားကောင်းသော ဥဒ္ဓစ္စနှင့် ရောနှောသော စိတ်ဟူသော အနက်မှ တပါးသော သာမန်ရိုးရိုးဥဒ္ဓစ္စနှင့် ရောနှောသော စိတ်ဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (အတ္ထေ- အနက်ကို၊ ဂယုမာနေ- ယူအပ်လသော်) သဗ္ဗမ္မိ- အားလုံးပင်ဖြစ်သော၊ အကုသလစိတ္တံ- သည်၊ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂတမေဝ- ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ် မည်သည်ချည်းသာလျှင် (ဘဝေယျ- ဖြစ်လေရာ၏) ဣတိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) အာရမ္မဏေ- အာရုံ၌၊ သဝိသေသံ- ထူးခြားမှုနှင့် တကွ၊ ဝိက္ခေပဝသေန ဝိသဇ္ဇဘာဝေန- ပျံ့လွင့်သည် အဖြစ်ဖြင့် ပဝတ္တနတော- ဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့် ပသဇ္ဇစိတ္တံနာမ- ပသဇ္ဇစိတ်မည်၏။

ကိလေသဝိက္ခမနုသမတ္တာယ စ- ကိလေသာကို ပယ်ခွဲခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်အဖြစ် ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝိပုလဖလတာယစ- ပြန့်ပွားများပြားသော အကျိုးရှိသည်အဖြစ် ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒီဃသန္တာနတာယစ- ရှည်လျားသော စိတ်အစဉ်ရှိသည်အဖြစ် ကြောင့်လည်းကောင်း၊ မဟန္တဘာဝံ- မြတ်သည်အဖြစ်သို့ ဂတံ- ရောက်သော စိတ်တည်း။ ဝါ- တနည်းကား၊ မဟန္တေဟိ- မြတ်ကုန်သော၊ ဥဠာရစ္ဆန္တာဒီဟိ- ပြန့်ပွားသော ဆန္ဒအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ဂတံ ပဋိပန္နံ- ကျင့်အပ်သော စိတ်တည်း၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ မဟဂ္ဂတံ- မဟဂ္ဂတမည်၏၊ [အဋ္ဌသာလိနီ တိကမာတိကာအဖွင့်၌ “ဥဠာရစ္ဆန္တဝီရိယစိတ္တ ပညေဟိ”ဟု ရှိ၍ ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသိဖြစ်သည်မှာ သိသာ၏၊ ဤ၌မူ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် ပြထားသဖြင့် ဗဟုဗ္ဗိဟိ-ဟု မယူဆပါ။ ပန- ဆက်ဦးအံ့ တံ- ထိုစိတ်သည်၊ ရူပါရူပဘူမိဂတံ- ရူပအရူပဘုံ၌ဖြစ်၏ (ကသွာ-နည်း) တတော- ထိုစိတ်ထက်၊ မဟန္တဿ- မြတ်သော စိတ်၏၊ လောကေ- သတ္တလောက၌၊ အဘာဝတော- မရှိခြင်းကြောင့်တည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ရူပါရူပါဝစရန္တိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ စ- ထို့မှတပါး၊ ဧတ္ထ- ဤမဟဂ္ဂတံ-ဟူသော ပုဒ်၌၊ တဿ- ထိုမဟဂ္ဂတပုဒ်၏၊ ပဋိယောဂီ- တွဲဘက်ပုဒ်သည်၊ ပရိတ္တမေဝ- ပရိတ္တပုဒ်သာတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အမဟဂ္ဂတန္တိ ကာမာဝစရန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။။

အတ္တာနံ- မိမိကိုယ်ကို ဥတ္တရိတုံ- ကျော်လွန်ခြင်းငှာ၊ သမတ္ထေဟိ- စွမ်းနိုင်ကုန်သော စိတ်တို့နှင့် ဥတ္တရေဟိ- မိမိကို ကျော်လွန်နိုင်သော စိတ်တို့နှင့်၊ သဟ- တကွ၊ (ဝတ္ထတိ- ဖြစ်တတ်၏) ဣတိ- ကြောင့် သဥတ္တရံ- သဥတ္တရမည်၏၊ တပုဋိပက္ခေန- ထိုသဥတ္တရ စိတ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်စိတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အနုတ္တရံ- အနုတ္တရမည်၏၊ တဒုဘယံ- ထိုသဥတ္တရ၊ အနုတ္တရစိတ်နှစ်မျိုးအပေါင်းကို၊ ဥပါဒါယ ဥပါဒါယ- အချင်းချင်း ထောက်ဆ၍ ထောက်ဆ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- ဥတ္တရအဖြစ်၊ အနုတ္တရအဖြစ်ကို သိနိုင်၏။

ဣတိ- ကြောင့်၊ သဥတ္တရန္တိ ကာမာဝစရန္တိအာဒိ- သဥတ္တရန္တိ ကာမာဝစရံ-အစရှိသည် ဟူ၍၊ အာဟ- ပြီ ပဋိပက္ခဝိက္ခမ္ဘနသမတ္တေန- ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာကို ပယ်ခွါခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော၊ သမာဓိနာ- သမာဓိဖြင့်၊ သမ္ပဒေဝ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ အာဟိတံ- အာရုံ၌ ထားအပ်သော စိတ်သည်၊ သမာဟိတံ- သမာဟိတမည်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ မိန့်ဆိုသည်ကား၊ ယဿာတိ အာဒိ- ယဿအစရှိသည် တည်း၊ ယဿာတိ- ကား၊ ယဿ စိတ္တဿ- အကြင်စိတ်၏၊ ဝါ- အကြင်စိတ်မှာ (အတ္တိ) ယထာ ဝုတ္တေန- ဆိုအပ်ပြီးတိုင်းသော၊ သမာဓိနာ- ဥပစာရသမာဓိ၊ အပ္ပနာသမာဓိဖြင့် သမာဟိတံ- ကောင်းစွာသာလျှင် အာရုံ၌ထားအပ်သော စိတ်သည်၊ န- မဟုတ်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အသမာဟိတံ- မည်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဥဘယသမာဓိဝိရဟိတန္တိ- ဟူ၍၊ အာဟ။။

တဒဂ်ဝိမုတ္တိယာ- တဒဂ်အားဖြင့် လွတ်မြောက်ခြင်းအားဖြင့် (ထိုထို ကုသိုလ် အစိတ်အပိုင်းဖြင့်၊ ထိုထိုအကုသိုလ်အစိတ်အပိုင်းတို့ကို ပယ်ခွာလွတ်မြောက်ခြင်းဖြင့်) ဝိမုတ္တံ- လွတ်မြောက်သော စိတ်ဟူသည်၊ ကာမာဝစရကုသလစိတ္တံ- ကာမာဝစရကုသိုလ်စိတ် တည်း၊ ဝိက္ခမ္ဘနဝိမုတ္တိယာ- နီဝရဏတို့ကို ပယ်ခွာခြင်းအားဖြင့် လွတ်မြောက်ခြင်းဖြင့်၊ ဝိမုတ္တံ- စိတ်ဟူသည်၊ မဟဂ္ဂတစိတ္တံ- မဟဂ္ဂုတ်စိတ်တည်း၊ တဒဘယံ- ထိုနှစ်မျိုးစုံသော ကာမာဝစရကုသိုလ်စိတ်နှင့် မဟဂ္ဂုတ်စိတ်ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ တဒဂ်။ပ။ဝိမုတ္တန္တိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ယတ္ထ- အကြင်စိတ်၌၊ တဒဘယဝိမုတ္တိ- ထိုတဒဂ်- ဝိက္ခမ္ဘနဝိမုတ္တိဟူသော နှစ်မျိုးစုံသော ဝိမုတ္တိသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ တံ- ထိုစိတ်သည်၊ ဥဘယဝိမုတ္တိရဟိတံ- နှစ်မျိုးစုံသော ဝိမုတ္တိမှ ကင်းသော စိတ်မည်၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော အနက်ကို၊ ဂယုမာနေ- ယူအပ်လသော်၊ လောကုတ္တရစိတ္တေဝိ- ၌လည်း၊ အာသင်္ကာ- အဝိမုတ္တစိတ်ဖြစ်သလော-ဟု ယုံမှားဖွယ် သည်၊ သိယာ- ဖြစ်နိုင်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တန္နိဝတ္တနတ္ထံ- ထိုယုံမှားသင်္ကာကို နှစ်စေခြင်းငှာ၊ သမုစ္ဆေဒေ။ပ။ဩကာသောဝ နတ္ထိတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ သမ္ပသနစာရဿ- အနိစ္စတာအစရှိ သည်ဖြင့် သုံးသပ်သော ဝိပဿနာ၏ လှည့်လည် ကျက်စားရာလောကီခန္ဓာငါးပါးကို၊ အဓိပ္ပေတတ္တာ- အလိုရှိအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဣဓေ- ဤစိတ္တာနုပဿနာ၌) ဩကာသာဘာဝေါ- သမုစ္ဆေဒ ပဋိပဿဒွိနိဿရဏဝိမုတ္တိ တို့၏ ဖြစ်ခွင့်မရှိခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိနိုင်၏၊ ပန- ဂန္ထဂရုအပြစ်ကို ပယ်ရှားဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤစိတ္တာနုပဿနာ ဘာဝနာအခန်း၌၊ ယံ- အကြင် ပါဠိပုဒ်အပေါင်းကို၊ အတ္ထတော- ဖြင့်၊ အဝိဘတ္တံ-

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ နိဝရဏပဌအဖွင့်

၃၉၁

ခွဲခြားမဖွင့်ပြအပ်၊ တံ- ထိုပါဠိပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ဟေဋ္ဌာ- ချွံ၊ ဥတ္တနယတ္တာ- ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥတ္တနမေဝ- ပေါ်လွင်ထင်ရှားတော့သည်သာ၊ စိတ္တာနုပဿနာဝဏ္ဏနာ- သည်၊ နိဋ္ဌိတာ- ပြီ။

ဓမ္မာနုပဿနာ နိဝရဏပဌအဖွင့်

၃၈၂။ ပဟာတဗ္ဗာဒိဓမ္မဝိဘာဂဒဿနဝသေန- ပယ်သတ်ထိုက်သော နိဝရဏအစရှိသော တရားတည်းဟူသော ဝေပုံအုပ်စုတို့ကို ပြခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ပဉ္စမာ- ငါးမျိုးအပြားအားဖြင့်၊ ဓမ္မာနုပဿနာ- နိဝရဏအစရှိသော ဓမ္မတို့ကို အဖန်ဖန် ရှုပုံကို (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) နိဒ္ဒိဋ္ဌာ- အကျယ်ညွှန်ပြတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ အယံ အတ္ထော- ဤငါးမျိုးအပြားအားဖြင့် အကျယ်ညွှန်ပြအပ်သော ဓမ္မာနုပဿနာဟူသော အနက်သဘောကို၊ ပါဠိတောဇဝ- ပါဠိတော်အားဖြင့်ပင်လျှင်၊ ဝိညာယတိ- သိအပ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တမတ္ထံ- ထိုပါဠိအားဖြင့်ပင် သိအပ်သော အနက်ကို၊ ဥလ္လိင်္ဂေန္တော- ဖွင့်ပြတော်မူလိုသည် (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍)၊ ပဉ္စဝိဓေန ဓမ္မာနုပဿနာ- ကထေတန္တိ- ကထေတုံ-ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်တော်မူပြီ၊ (ပဟာတဗ္ဗာဒိဓမ္မဝိဘာဂဒဿနဝသေန- ဖြင့်၊ ပဉ္စမာ- ဖြင့်၊ ဓမ္မာနုပဿနာ- ကို) ယဒိ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ- အကျယ်ညွှန်ပြတော်မူအပ်ငြားအံ့၊ ဧဝံ- ဤသို့ ညွှန်ပြတော်မူအပ်ခဲ့ပါလျှင်၊ ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်၊ နိဝရဏာဒိဝသေနော- နိဝရဏအစရှိသော အပြားအားဖြင့်သာလျှင်၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ- အကျယ်ညွှန်ပြအပ်ပါသနည်း၊ ဣတိ- ဤကား စောဒနာတည်း၊ ဝိနေယျဇ္ဈာ- သယတော- အကျွတ်တရားထူးရအောင် ဟောပြဆိုမထိုက်သော သတ္တဝါတို့၏ အလိုဆန္ဒ အားဖြင့်၊ ဝါ- အလိုဆန္ဒကြောင့်၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌံ- ပြီ၊ ဣတိ- ဤကား အကျဉ်းချုပ် ဖြေရှင်းခြင်းတည်း)။

ဟိ- ချဲ့ပြဦးအံ့၊ ယေသံ ဝေနေယျာနံ- အကြင် ဆုံးမဟောပြဆိုက်သော သတ္တဝါတို့အား၊ ပဟာတဗ္ဗ ဓမ္မေသု- ပယ်ထိုက်သော တရားတို့တွင်၊ ပဌမံ- ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးအစရှိသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ နိဝရဏာနိ- နိဝရဏတို့ကို၊ ဝိဘာဂေန- ခွဲခြမ်းဝေဖန်ခြင်းဖြင့်၊ ဝတ္တဗ္ဗာနိ- ဟောပြသင့်ကုန်၏၊ တေသံ (ဝေနေယျာနံ)- တို့၏၊ ဝသေန- အလိုအားဖြင့်၊ ဧတ္ထ- ဤနိဝရဏအစရှိသော ငါးပါးသော တရားတို့တွင်၊ ဘဂဝတာ- သည်၊ ပဌမံ- ရှေးဦးစွာ၊ နိဝရဏေသု- တို့၌၊ ဓမ္မာနုပဿနာ- ကို၊ ကထိတာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ တထာ(တံ ဝစနံ) ထိုစကားကို၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ကာယာနုပဿနာပိ- ကိုလည်း၊ သမထ- ပုဗ္ဗင်္ဂမာ- သမထရှေးသွားရှိအောင်၊ ဒေသိတာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ တတော- ထိုသို့

ဟောပြီးသည်မှ (ပရံ- နောက်၌) ပရိညေယျေသု- ပိုင်းခြားသိထိုက်ကုန်သော၊ ခန္ဓေသု
စ- ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့၌လည်းကောင်း၊ အာယတနေသု စ- အာယတနတို့၌လည်း
ကောင်း၊ ဘာဝေတဗ္ဗေသု- ဖြစ်ပွားစေထိုက်ကုန်သော၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂေသုစ- ဗောဇ္ဈင်တို့၌
လည်းကောင်း၊ ပရိညေယျာဒိဝိဘာဂေသု- ပိုင်းခြားသိထိုက်သော ဒုက္ခသစ္စာအစရှိသော
ခွဲဝေအပ်သော အဖို့အစုဖြစ်ကုန်သော၊ သစ္စေသုစ- သစ္စလေးပါးတို့၌လည်းကောင်း၊
ဥတ္တရာ- မြတ်သော၊ ဒေသနာ- တရားဒေသနာတော်ကို (ဒေသိတာ- ပြီ)။

တသ္မာ စ- ထို့ကြောင့်ပင်၊ ဧတ္ထ- ဤမဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်၌၊ သမထဘာဝနာပိ-
သမထဘာဝနာကိုလည်း၊ ယာဝဒေဝဝိပဿနတ္ထာ- ဝိပဿနာဟူသော အကျိုးရှိသည်
တိုင်အောင်သာလျှင်၊ ဣစ္ဆိတာ- အလိုရှိအပ်၏၊ သတိပဋ္ဌာနဒေသနာ- သတိပဋ္ဌာန်
ဒေသနာတော်သည်၊ ဝိပဿနာပဓာနာစ- ဝိပဿနာသာလျှင် ပဓာနအကျိုး အမြတ်ရှိ၏။
ဝိပဿနာဗဟုလာစ- ဝိပဿနာသာလျှင် များသော အထွတ်အထိပ် တရားလည်းရှိ၏။
ဣတိ- ဤကားအကျယ်တဝင့် ရှင်းလင်းချက်တည်း၊ (ဣတိ- ထို့ကြောင့်) တဿာ-
ထိုသတိပဋ္ဌာန်ဒေသနာတော်၏၊ ဝိပဿနာဘိနိဝေသဝိဘာဂေန- ဝိပဿနာကို
နှလုံးသွင်းသက်ဝင်စေမှုကို ဝေဖန်ခြင်းအားဖြင့်၊ ဒေသိတဘာဝံ- ဟောကြားအပ်သည်
အဖြစ်ကို၊ ဝိဘာဝေန္တော- ထင်ရှားပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အပိစာတိ အာဒိ-
အပိစအစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) အာဟ- ပြီ တတ္ထ- ထိုအပိစ အစရှိသော
စကားရပ်၌၊ ခန္ဓာယတနဒုက္ခသစ္စဝသေန- ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဒုက္ခသစ္စာ အပြားအားဖြင့်
မိဿကပရိဂ္ဂဟကထနံ- ရောနှောကာ ပိုင်းခြားရှုပွားမှုကို ဟောတော်မူခြင်းဟူ၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-
မှတ်ထိုက်၏၊ သညာသင်္ခါရက္ခန္ဓပရိဂ္ဂဟမ္ပိတိ (ဧတ္ထ) -သညာသင်္ခါရက္ခန္ဓပရိဂ္ဂဟံ-ဟူသော
ဤပါဌ်၌၊ ဝိသဒ္ဓေန- ဝိသဒ္ဓါဖြင့်၊ သကလပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓပရိဂ္ဂဟံ- ငါးပါးသော
ဥပါဒါနက္ခန္ဓာအားလုံးကို ပိုင်းခြားယူခြင်းကို၊ သမ္ပိဏ္ဍေတိ- ပေါင်း၏၊ (ကသ္မာ-
အဘယ်ကြောင့်နည်း၊) ဣတရေသံ- သညာက္ခန္ဓာ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာမှ တပါးသော
ခန္ဓာသုံးပါးတို့၏၊ တဒန္တောဂတ္ထော- ထိုအားလုံးသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့၌ အတွင်း
ဝင်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ကဏှသုက္ကမ္မောနံ- မည်းညစ်သော အကုသိုလ်တရား၊ ဖြူစင်သော ကုသိုလ်တရား
တို့၏၊ ယုဂနန္ဓတာ- အစုံတွဲစပ်အပ်ကုန်သည်အဖြစ်သည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊
ပဇာနနကာလေ- သိရာအခါ၌၊ အဘာဝါ- ယင်းတရားတို့ မရှိခြင်းကြောင့်၊ အဘိဏှသမု-
ဒါစာရဝသေနာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဂုတ္တံ- ပြီ၊ သံဝိဇ္ဇမာနန္တိ- ကား၊ အတ္တနော-
မိမိ၏၊ သန္တာနေ- စိတ်အစဉ်၌၊ ဥပလဗ္ဘမာနံ- ရအပ်သော (ကာမစ္ဆန္တံ ဝါ- ကိုလည်း၊)

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ နိဝရဏပဗ္ဗအဖွင့်

၃၉၃

ယထာတိ- ကား၊ ယေန အာကာရေန- အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် (ကာမစ္ဆန္တဿ ဥပ္ပါဒေါ ဟောတိ) ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ သော (အာကာရော)- ထိုအခြင်းအရာဟူသည်၊ ကာမစ္ဆန္တဿ ဥပ္ပါဒေါဟောတိတိ- ဟောတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ကာမစ္ဆန္တဿ- ကာမစ္ဆန္တ၏။ ကာရဏကာရောဝ- အကြောင်းတည်းဟူသော အခြင်းအရာ ပင်တည်း၊ အတ္တတော- အနက်အားဖြင့်၊ ကာရဏမေဝ- အကြောင်းသာ တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ယေန ကာရဏေနာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ စသဒ္ဓေါ- စသဒ္ဓါသည်၊ ဝက္ခမာနတ္ထသမုစ္စယတ္ထော- ဆိုအပ်လတ္တံ့သော ကာမစ္ဆန္တကို ပယ်ခြင်း၏ အကြောင်းအစရှိသော အနက်ကို စုစည်းခြင်းအနက်ရှိ၏။ တတ္တာတိ- ကား၊ ယထာစာတိ အာဒိနာ- ယထာ စ-အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဝုတ္တပဒေ- ဟောတော်မူအပ်သော ပုဒ်၌၊ **သုဘဓိတိ**- ကား၊ **ကာမစ္ဆန္နောပိ**°- ရှေးရှေး ကာမစ္ဆန္တသည်လည်း၊ (သုဘနိမိတ္တံ- သုဘနိမိတ္တမည်၏။) ဟိ- မှန်၏။ သော- ထိုကာမစ္ဆန္တကို၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ဂဟဏာ- ကာရေန- သုဘဟု မှတ်ယူခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သုဘန္တိ- သုဘဟူ၍၊ ဝုတ္တော- ဆိုအပ်ပြီ၊ တေနာကာရေန- ထိုသုဘဟုမှတ်ယူခြင်းဟူသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ ပဝတ္တနကဿ- ဖြစ်သော၊ အညဿ- အခြားသော၊ ကာမစ္ဆန္တဿ- နောက်နောက်ကာမစ္ဆန္တ၏၊ နိမိတ္တတ္တာ- အကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သုဘနိမိတ္တန္တိ စ- သုဘနိမိတ္တဟူ၍လည်း၊ (ဝုတ္တော)

၁။ **သုဘဓိတိ ကာမစ္ဆန္နောပိ။** ။ ဤဝါကျဖြင့် ကာမစ္ဆန္တကို သုဘခေါ်သည်ဟူ၍ သာမညအကျဉ်းချုပ်မျှ ဖွင့်၏။ တဖန် ထိုကာမစ္ဆန္တတစ်ခုတည်းကိုပင် (၁) သုဘဟုလည်းကောင်း၊ (၂) သုဘနိမိတ္တဟုလည်းကောင်း နာမည်နှစ်မျိုးခေါ်ဆိုကြောင်း အကျယ်တဝင့်ဖွင့်ပြလို၍ “သော ဟိ။ပ။သုဘနိမိတ္တန္တိစ”ဟု မိန့်၏။ ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် -

(၁) သုဘန္တိ ဂဏှနကံ သုဘံ- သုဘဟု မှတ်ယူတတ်သော ရှေးရှေးကာမစ္ဆန္တ (၂) ထိုကာမစ္ဆန္တသည်ပင် နောက်နောက်ကာမစ္ဆန္တ၏ အကြောင်းနိမိတ်ဖြစ်သောကြောင့် သုဘနိမိတ္တ လည်း မည်၏။ ထို့ကြောင့် သုဘဿ (သုဘန္တိဂဏှနကဿ) နိမိတ္တံ သုဘနိမိတ္တံ- သုဘဟု မှတ်ယူတတ်သော နောက်နောက်ကာမစ္ဆန္တ၏ အကြောင်းဖြစ်သော ကာမစ္ဆန္တဟု ဝစနတ္ထပြု၊ ထို့နောက် သုဘဉ္စ တံ သုဘနိမိတ္တဉ္စာတိ သုဘနိမိတ္တံ- မိမိကိုယ်တိုင်ကလည်း သုဘဟု မှတ်ထင်တတ်၍ မိမိကဲ့သို့ သုဘဟုမှတ်ထင်တတ်သော နောက်နောက် ကာမစ္ဆန္တ၏ အကြောင်း(နိမိတ်)လည်း ဖြစ်သော ကာမစ္ဆန္တ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ “သုဘ သုဘနိမိတ္တ”ဟု ဆိုလိုလျက် သုဘတပုဒ်ကို ချေထားသည်ဟု ဋီကာဆိုလို၏။ ဤသုတ်ဋီကာ၌ နိမိတ္တန္တိစ- ဟုပါ၍ရှိ၏။ ပဏ္ဏာသဋီကာ၊ ပ- ၃၇၃။ အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာ၊ ပ-၇၂-တို့၌ “သုဘနိမိတ္တန္တိစ”ဟု ရှိ၏။

ဣဒ္ဓိ- သဘာဝအားဖြင့် အလိုရှိအပ်သော (သဘာဝဣဒ္ဓိဖြစ်သော)၊ ရူပါဒိဝါ- ရူပါရုံအစရှိသော အာရုံသည်လည်းကောင်း၊ ဣဋ္ဌာကာရေန- အလိုရှိအပ်၏ဟု မှတ်ထင်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဂယမာနံ- မှတ်ယူအပ်သော၊ ရူပါဒိဝါ- ရူပါရုံအစရှိသော ပရိကပ္ပဣဒ္ဓိအာရုံသည်လည်းကောင်း၊ သုဘာရမ္မဏံ- သုဘာရမ္မဏ မည်၏၊ အာကဓိတဿ- လိုလားတောင့်တအပ်သော၊ ဟိတသုခဿ- စီးပွားချမ်းသာကို ပတ္တိယာ- ရခြင်းရောက်ခြင်း၏၊ အနုပါယဘူတော- အကြောင်းမဟုတ်သည်ဖြစ်သော၊ မနသိကာရော- နှလုံးသွင်းခြင်းသည်၊ အနုပါယမနသိကာရော- အနုပါယမနသိကာရ မည်၏၊ တန္တိ- ကား၊ အယောနိသောမနသိကာရံ- အလိုရှိအပ် တောင့်တအပ်သော စီးပွားချမ်းသာကို ရခြင်း၏အကြောင်းမဟုတ်သော နှလုံးသွင်းခြင်းကို၊ (ပဝတ္တယတော) တတ္ထာတိ- ကား၊ သဘာဝဟေတုဘူတေ စ- (ကာမဗ္ဘန္တဟူသော) သဘောတူအကြောင်း လည်းဖြစ်သော၊ အာရမ္မဏဘူတေစ- အာရုံလည်းဖြစ်သော၊ ဒုဝိဓေ- နှစ်ပါးအပြားရှိသော၊ တသ္မိံ သုဘနိမိတ္တေ- ထိုသုဘနိမိတ်၌ (ပဝတ္တယတော-၏) အတ္တနော- မိမိ၏၊ ဖလံ- အကျိုးကို၊ အာဟရတိ- ဆောင်တတ်၏၊ ဣတိကတ္တာ- ဤဝစနတ္ထပြုခြင်းကြောင့်၊ အာဟာရေတိ- အာဟာရမည်သော၊ ပစ္စယော- အကြောင်းသည် (ဟောတိ)။

☞ အသုဘန္တိ- ကား၊ ဥတ္တရပဒလောပေန- ဈာနဟူသော နောက်ပုဒ်ကျေသောအားဖြင့် အသုဘဇ္ဈာနံ- အသုဘပဌမဈာန်သည်လည်း၊ (အသုဘပဋိဘာဂနိမိတ်ဟူသော အာရုံရှိ သော ပဌမဈာန်သည်လည်း၊ အသုဘနိမိတ္တံ နာမ-၏) ပန- ဆက်ပြီးအံ့၊ တံ- ထိုအသုဘ နိမိတ်ကို (ထိုအသုဘပဌမဈာန်နှင့် အသုဘအာရုံကို) ဒသသု- ဆယ်ပါးကုန်သော၊ အဝိညာဏကအသုဘေသုစ- သက်မဲ့ဖြစ်သော ဥဒ္ဓါမာတကအလောင်းကောင်အစရှိ သော အသုဘအာရုံတို့၌လည်းကောင်း၊ ကေသာဒီသု- ဆံပင်အစရှိကုန်သော၊ သဝိညာဏကအသုဘေသုစ- အသက်ဝိညာဏ်နှင့် တကွဖြစ်သော အသုဘအာရုံတို့၌ လည်းကောင်း၊ ပဝတ္တံ- ဖြစ်၏ဟူ၍၊ ဒဠဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏၊ ဟိ- မှန်၏၊ ကေသာဒီသု- ဆံပင်အစရှိသည်တို့၌၊ (ပဝတ္တာ- ဖြစ်သော) သညာ- ရှုမှတ်ခြင်းသဘောကို၊ အသုဘသညာတိ- ဟူ၍၊ ဂိရိမာနန္တသုတ္တေ- ဂိရိမာနန္တသုတ်၌၊ ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ စ- ဆက်ပြီးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤအသုဘနိမိတ်၌၊ စတုပ္ပိဓဿ- (အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ၊ အသုဘခန္ဓာ၌ နိစ္စ၊ သုခ၊ အတ္တ၊ သုဘဟု ရှုခြင်းဟူ၍) လေးမျိုးအပြားရှိသော၊ အယောနိသောမနသိကာရဿ စ- အလိုရှိအပ်သော စီးပွားချမ်းသာကို ရခြင်း၏ အကြောင်းမဟုတ်သောအားဖြင့် စိတ်နှလုံး၌ သွင်းပိုက်ထားခြင်းကိုလည်းကောင်း၊

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ နိဝရဏပဗ္ဗအဖွင့်

၃၉၅

(စတုတ္ထိဓဿ- အနိစ္စခန္ဓာအစရှိသည်တို့၌ အနိစ္စစသည်ဖြင့် လေးမျိုးအပြားရှိသော၊) ယောနိသောမနသိကာရဿစ- အလိုရှိအပ်သော စီးပွားချမ်းသာကို ရခြင်း၏အကြောင်း အားဖြင့် စိတ်နှလုံး၌ သွင်းပိုက်ထားခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဂဟဏံ- ယူခြင်းကို၊ နိရဝသေသဒဿနတ္ထံ- အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ ကတံတိ- ပြုအပ်၏ဟူ၍၊ ဒဌဗ္ဗံ- ၏။။

ပန- အထူးသီးသန့်အားဖြင့်ကား၊ တေသု- ထိုလေးပါးစီသော မနသိကာရတို့တွင်၊ ဣမ- ဤအသုဘနိမိတ်၌ ကာမစ္ဆန္တကို ဖြစ်စေခြင်း ကာမစ္ဆန္တကို ပယ်ခြင်းကိစ္စ၌၊ အသုဘေသု- အသုဘခန္ဓာတို့၌၊ သုဘန္တိစ- သုဘဟူ၍လည်းကောင်း၊ အသုဘန္တိ စ- အသုဘဟူ၍လည်းကောင်း၊ မနသိကာရော- နှလုံးသွင်းခြင်းကို၊ အဓိပ္ပေတော- အလိုရှိ အပ်ပြီ ပန- သို့သော်လည်း၊ ဣတရေပိ- နိစ္စ၊ အနိစ္စစသည်ဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းအစရှိသော မနသိကာရတို့ကိုလည်း၊ တဒနုကူလတ္တာ- ထိုသုဘ၊ အသုဘဟု နှလုံးသွင်းမှုအားလျော် သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အဓိပ္ပေတော- အလိုရှိအပ်ပါ၏၊ ဣတိ(ဒဌဗ္ဗံ) ဧကာဒသသု- တစ်ဆယ့်တစ်ပါးကုန်သော၊ အသုဘေသု- အသုဘအာရုံတို့၌၊ ပဋိက္ကုလာကာရဿ- စက်ဆုပ်ဖွယ်၏အဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာကို၊ ဥဂ္ဂဏှနံ- သင်ယူမှတ်သားခြင်းသည် (အသုဘနိမိတ္တဿ- အသုဘနိမိတ်ကို၊ ဥဂ္ဂဟော- သင်ယူမှတ်သားခြင်းမည်၏၊) ဝါ- သို့မဟုတ်၊ ယထာ- အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ပဋိပဇ္ဇမာနေ- ကျင့်အပ်လသော်) တတ္ထ- ထိုအသုဘနိမိတ်၌၊ ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တံ- ဥဂ္ဂဟအာရုံနိမိတ်သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ- ဖြစ်ပေါ်လာ ၏၊ တထာ- ထိုဥဂ္ဂဟနိမိတ်ဖြစ်ပေါ်နိုင်လောက်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ- ဖြစ်ပေါ်လာ အောင်၊ ပဋိပတ္တိ- ကျင့်ခြင်းသည်၊ အသုဘနိမိတ္တဿ- ကို၊ ဥဂ္ဂဟော- မည်၏၊ ဥပစာရပ္ပနာဝဟာယ- ဥပစာရသမာဓိ၊ အပ္ပနာသမာဓိကို ဆောင်ယူနိုင်သော၊ အသုဘဘာဝနာယ- အသုဘဘာဝနာကို၊ အနုယုဂ္ဂနာ- အဖန်ဖန် အားထုတ်ခြင်းသည်၊ အသုဘ ဘာဝနာနုယောဂေါ- အသုဘဘာဝနာကို အားထုတ်ခြင်းမည်၏၊ ဘောဇနေ- ဘောဇဉ်၌၊ ဓမ္မညုနော- အတိုင်းအတာပမာဏကို သိသည်ဖြစ်၍၊ မိတာဟာရဿ- နှိုင်းချိန် ဘုဉ်းပေးအပ်သော အစာအာဟာရရှိသော၊ ဝါ- အစာအာဟာရကို နှိုင်းချိန် ဘုဉ်းပေးသော (ဘိက္ခုနော- ရဟန်း၏၊ ဝါ- ရဟန်းသည်) ထိနမိဒ္ဓါဘိဘဝါဘာဝါ- ထိနမိဒ္ဓလွမ်းမိုးနိုင်မှု၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဩတာရံ- ဖြစ်ခွင့်ကို၊ အလဘမာနော- မရအောင်၊ ကာမစ္ဆန္တော- ကို၊ ပဟိယတိ- ပယ်အပ်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝဒန္တိ- မိန့်ဆိုတော်မူ ကြကုန်၏၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ အယမေဝ အတ္ထော- ဤဘောဇဉ်ကို နှိုင်းချိန်ဘုဉ်းပေး၍

၃၉၆

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ | မဟာသတိပဋ္ဌာန

ထိနမိဒ္ဓ မလ္လမ်းမိုးခြင်းကြောင့် ကာမစ္ဆန္ဒကို ဖြစ်ခွင့်မရအောင် ပယ်သတ်ခြင်းအနက်ကို ပင်လျှင်၊ နိဒ္ဒေသေဝိ- နိဒ္ဒေသ၌ လည်း၊ ဝုစ္စတိ- ဟောတော်မူအပ်၏။

ပန- ဘောဇနေမတ္တညူတာဖြစ်ပုံ အပြည့်အစုံကား၊ ယော- အကြင်ရဟန်းသည်၊ ဘောဇနဿ- ဘောဇဉ်၏၊ ပဋိတ္တုလတံ စ- စက်ဆုပ်ဖွယ်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ (ဇနာတိ- ၌စပ်) တဗ္ဗိပရိဏာမဿ စ- ထိုဘောဇဉ်၏ ဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲမှု၏လည်းကောင်း၊ တဒါဓာရဿ စ- ထိုစားပြီး ဘောဇဉ်၏တည်ရာ အစာသစ်အိမ်၏လည်းကောင်း၊ ဥဒရိယဘူတဿ- အစာသစ်အဖြစ်သို့ ရောက်သွားသော (ယခင်ဋီကာနှစ်စောင်၌ ရှိသော ပါဌ်တည်း) တဿ စ- ထိုစားပြီး ဘောဇဉ်၏လည်းကောင်း၊ အတိဝိယ- အလွန်အကဲသာလျှင် ဇေဋ္ဌတံ စ- စက်ဆုပ်ဖွယ်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကာယဿ- ဤခန္ဓာကိုယ်၏၊ အာဟာရဋ္ဌိတိကတ္တံစ- အစာအာဟာရကြောင့် တည်တံ့နေခြင်းရှိသည် အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ သမ္မဒေဝ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ ဇနာတိ- သိ၏၊ သော- ထိုရဟန်းသည်၊ သဗ္ဗသော- ကြွင်းမဲ့ဥဿုံအပြည့်အစုံအားဖြင့်၊ ဘောဇနေ- ၌၊ ပမာဏဿ- အတိုင်းအတာကို၊ ဇနနေန- သိခြင်းကြောင့်၊ ဘောဇနေမတ္တညူနာမ- ဘောဇဉ်၌ အတိုင်းအတာပမာဏကို သိသူမည်၏၊ ဟိ- မှန်၏၊ တာဒိသဿ- ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော ရဟန်းသည်၊ ကာမစ္ဆန္ဒော- ကို၊ ပဟိယတေဝ- ပယ်အပ်သည်သာတည်း၊ အသုဘကမ္မိကတိဿတ္ထေရော- အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သော တိဿထေရ်ဟူသည်၊ ဒန္တဋ္ဌိဒဿာဝီ- မာတုဂါမ၏ သွားအရိုးကို အသုဘဟု ရှုမြင်သော ထေရ်ရှင်မြတ် ပေတည်း။

ပဟိနဿာတိ- ကား၊ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန- ကာလကြာမြင့်ပယ်ခွာခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ပဟိနဿ- ပယ်အပ်ပြီးသော၊ (ကာမစ္ဆန္ဒဿ- ၏) ဣတော- ဤပဟိနဿပုဒ်မှ၊ ပရေသု- နောက်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဧဝရူပေသု- ဤသို့သဘောရှိကုန်သော၊ ဌာနေသု- ပုဒ်ဝါကျဟူသော နေရာဌာနတို့၌၊ ဧသေဝ နယော- ဤဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းကို သာလျှင်၊ (ဒဌဗ္ဗော) အဘိဓမ္မပရိယာယေန- အဘိဓမ္မဒေသနာတော်နည်းအားဖြင့်၊ သဗ္ဗောပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ လောဘော- လောဘသည်၊ ကာမစ္ဆန္ဒနိဝရဏံ- ကာမစ္ဆန္ဒနိဝရဏမည်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အရဟတ္တမဂ္ဂေနာတိ- အရဟတ္တမဂ္ဂေန- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြု ပုရိမ္ပပုန္နံ- ရှေး၌ဖြစ်သော၊ ပဋိယံမ္ပိ- ဒေါသသည်လည်း၊ ပရတော- နောက်၌၊ ဥပ္ပဇနကဿ- ဖြစ်သော၊ ပဋိယဿ- ဒေါသ၏၊ ကာရဏံ- အကြောင်းဖြစ်သော ဒေါသတည်း၊ ဣတိကတ္တာ- ဤသို့ ဝစနတ္ထပြု၍၊ ပဋိယနိမိတ္တံ-

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ နိဝရဏပဗ္ဗအဖွင့်

၃၉၇

ပဋိယနိမိတ္တမည်၏။ မေဇ္ဇတိ သိနိယုတိ- စိုစိုပြေပြေ ဖြစ်တတ်၏။ ဝါ- ချစ်ခင်တတ်၏။
ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဟိတေသီ- သူတပါး၏ စီးပွားကို လိုလားရှာမှီးသော၊ ပုဂ္ဂလော-
မိတ်ဆွေပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မိတ္တော- မိတ္တမည်၏။ တသ္မိ မိတ္တေ- ထိုမိတ်ဆွေပုဂ္ဂိုလ်၌၊ ဘဝါ-
ဖြစ်သော ချစ်ခင်ခြင်းသဘောသည် (မေတ္တာ- မေတ္တာမည်၏။) ဝါ- တနည်းကား၊
မိတ္တဿ- မိတ်ဆွေ၏။ ဧသော- ဥစ္စာဖြစ်သော ချစ်ခင်ခြင်းတည်း။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊
ဟိတေသိတာ- စီးပွားကို လိုလားရှာမှီးသူ၏ အဖြစ်တည်းဟူသော ချစ်ခင်ခြင်းသဘော
သည်၊ မေတ္တာ- မေတ္တာမည်၏။ တဿာ မေတ္တာယ- ထိုမေတ္တာမည်သော (စေတော-
ဝိမုတ္တိယာ- ကို)။။

(မေတ္တာတိ ဝစနဿ- မေတ္တာဟူသော စကား၏) သာဓာရဏဝစနဘာဝတော-
အပ္ပနာမေတ္တာ၊ ဥပစာရမေတ္တာနှစ်မျိုးလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော စကား၏အဖြစ်ကြောင့်၊
(မေတ္တာတိ ဝုတ္တေ- မေတ္တာဟု ဆိုအပ်လသော်) အပ္ပနာပိ- အပ္ပနာမေတ္တာသည်
လည်းကောင်း၊ ဥပစာရေပိ- ဥပစာရမေတ္တာသည်လည်းကောင်း၊ ဝဇ္ဇတိ- ဖြစ်သင့်၏။
စေတောဝိမုတ္တိတိ- စေတောဝိမုတ္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တေ- ဆိုအပ်လသော်၊ အပ္ပနာဝ-
အပ္ပနာမေတ္တာသည်သာလျှင်၊ ဝဇ္ဇတိ- ၏။ (ကသ္မာ- နည်း) အပ္ပနံ- အပ္ပနာအဆင့်သို့
အပ္ပတ္တာယ- မရောက်သော ဥပစာရမေတ္တာ၏။ ဝါ- သည်၊ ပဋိပက္ခတော- ဆန့်ကျင်ဘက်
ကိလေသာမှ၊ သုဠ- ကောင်းစွာ၊ မုစ္စနဿ- လွတ်မြောက်ခြင်း၏။ အဘာဝတော-
မဖြစ်ခြင်းကြောင့်တည်း။ တန္တိ- တံဟူသည်ကား၊ ယောနိသောမနသိကာရံ- ကို၊
တတ္ထတိ- ကား၊ မေတ္တာယ- မေတ္တာ၌၊ ဗဟုလံ ပဝတ္ထယတောတိ- ကား၊ ဗဟုလီကာရ-
ဝတော- ကြိမ်ဖန်များစွာ ဖြစ်ပွားစေမှုပြုလေ့ရှိသော ရဟန်း၏။ ဝါ- သည်၊ (ဗျာပါဒေါ
ပဟိယတိ)။။

☞ သတ္တေသု- သတ္တဝါတို့၌၊ မေတ္တာယနဿ- မေတ္တာကို ပြုခြင်းကို၊ ဝါ-
မေတ္တာဖြစ်ပွားစေခြင်းကို၊ ဟိတူပသံဟာရဿ- စီးပွားကို ကပ်ဆောင်ခြင်းကို၊ ဥပ္ပါဒနံ
ပဝတ္တနံ- ဖြစ်စေခြင်းသည်၊ မေတ္တာနိမိတ္တဿ- နောက်ဖြစ်သော မေတ္တာ၏ အကြောင်း
ဖြစ်သော အဦးအစဖြစ်သော မေတ္တာကို၊ ဥဂ္ဂဟော- သင်ယူမှတ်သားခြင်းမည်၏။ ပဌမံ-
ရှေးဦးစွာ၊ ဥပ္ပန္နော- ဖြစ်သော၊ မေတ္တာမနသိကာရော- မေတ္တာကို စိတ်နှလုံးအတွင်း၌
သွင်းပိုက်ထားခြင်းသည်၊ ဝါ- မေတ္တာကို ဖြစ်ပွားစေခြင်းသည်၊ ပရတော- နောက်ကာလ၌၊
ဥပ္ပဇ္ဇနကဿ- ဖြစ်သော၊ ဝါ- ဖြစ်လတ္တံ့သော၊ (မေတ္တာမနသိကာရဿ- ၏) ကာရဏ-
ဘာဝတော- အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ မေတ္တာမနသိကာရောဝ- ရှေးဦးပဌမဖြစ်သော

မေတ္တာကို စိတ်နှလုံးအတွင်း၌ သွင်းပိုက်ထားခြင်းသည်ပင်လျှင်၊ မေတ္တာနိမိတ္တ-
 မေတ္တာနိမိတ်မည်၏ (နောက်၌ဖြစ်သော မေတ္တာ၏အကြောင်းမည်၏) ဧတေသံ-
 ဤသတ္တဝါတို့၏၊ ဝါ- တို့မှာ၊ ကမ္မမေဝ- ကံသာလျှင်ဖြစ်သော၊ သကံ- မိမိကိုယ်ပိုင်
 ဥစ္စာသည် (အတ္တိ- ရှိ၏) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တေ သတ္တာ- ထိုသတ္တဝါတို့သည်၊
 ကမ္မဿကာ- ကမ္မဿကတို့မည်၏၊ တတ္ထာဝေါ- ထိုမေတ္တာသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိသော
 သတ္တဝါတို့၏ အဖြစ်သည်၊ ကမ္မဿကတာ- ကမ္မဿကတာမည်၏၊ ကမ္မဒါယာဒတာ-
 ကံ၏ အမွေကို ခံယူသူတို့၏ အဖြစ်တည်း။။

ဒေါသမေတ္တာသု- ဒေါသနှင့် မေတ္တာတို့၌၊ ယာထာဝတော- ဟုတ်မှန်သော
 အားဖြင့် အာဒိနဝါနိသံသာနံ- အပြစ်နှင့် အကျိုးတို့ကို ပဋိသင်္ခါနံ ဝိမံသာ- စူးစမ်းဆင်ခြင်
 ခြင်းသည်၊ ဣမ- ဤပဋိသင်္ခါနဗဟုလတာ-ဟူသော ပါဠိ၌၊ ပဋိသင်္ခါနံ- ပဋိသင်္ခါနမည်၏။
 မေတ္တာဝိဟာရိကလျာဏမိတ္တဝန္တတာ- မေတ္တာဖြင့် နေလေ့ရှိသော ကောင်းသော
 မိတ်ဆွေရှိသူ၏ အဖြစ်သည်၊ ဣမ- ဤဗျာပါဒကို ပယ်ခြင်း၏အကြောင်းခြောက်ပါးတို့၌၊
 ကလျာဏမိတ္တတာ- မည်၏။ **ဩဒိဿက။ပ။ဖရဏာနန္တိ** ဧတ္ထ- ဖရဏာနံ-ဟူသော
 ဤပါဠိ၌၊ အတ္တ+အတိဝိယသဟာယ+မဇ္ဈတ္တ+ဝေရိဝသေန- မိမိ+အလွန်ချစ်ခင်
 အပ်သော အဖော်သဟဲ+မမုန်းမချစ် အလယ်အလတ်ဖြစ်သူ+ရန်သူတို့၏
 အပြားအားဖြင့်၊ ဩဒိဿကတာ- ရည်စူး၍ မေတ္တာဖြန့်ပွားအပ်သူ၏ အဖြစ်ကိုလည်း
 ကောင်း၊ သီမာသမ္ဘေဒေ- သတ္တဝါတဦးဦးကို ရည်စူးကန့်သတ်ပိုင်းဖြတ်မှု အပိုင်းအခြားကို
 ဖျက်ဆီး ခြင်းကို၊ ကတေ- ပြုအပ်ပြီးလသော်၊ အနောဒိဿကတာ- မရည်စူးမူ၍
 မေတ္တာဖြန့်ပွားအပ်သူ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဧကောဒိသိသာဖရဏာဝသေန-
 အရှေ့အရပ်တစ်ခုတည်း အစရှိသော အရပ်မျက်နှာ၌ မေတ္တာဖြန့်ခြင်းအနေအားဖြင့်၊
 ဒိသာဖရဏတာ- အရပ်မျက်နှာ၌ နေသော သတ္တဝါတို့ကို မေတ္တာဖြန့်သည်အဖြစ်ကို

၁။ **ဩဒိဿကအနောဒိဿကဒိသာဖရဏာနံ။** ။ ဥဒ္ဓိဿ ဖရိတာ ဗျာပိတာ
 ဩဒိဿကာ- ရည်စူး၍ မေတ္တာဖြန့်အပ်သော သတ္တဝါများ၊ ဥဒ္ဓိဿ-ဟူသော တွာပစ္စယန္တပုဒ်
 နောင် ကဏ္ဍပစ္စည်းသက်၊ ဥကို ဩဥဒ္ဓိပြု၊ ဒတလုံးချေ၍ “ဩဒိဿက”ဟု ဖြစ်၏။ တနည်းအားဖြင့်
 တွာပစ္စယန္တမကြိတ် တောအနက်ဟောဏျ ပစ္စည်းဖြင့် “ဥဒ္ဓိသနံ ဥဒ္ဓိဿံ- ရည်စူးခြင်း၊ ဥဒ္ဓိဿံ
 ယေသံ အတ္ထိတိ ဩဒိဿကာ- ရည်စူးမှုရှိသော သတ္တဝါများ”ဟူ၍ ဝစနတ္ထပြုလျှင် ပြလတ္တံ့သော
 အနောဒိဿကဖရဏာမေတ္တာ”ပုဒ်နှင့်လည်း လျော်၍ ပိုကောင်း၏။ ထိုပုဒ်၌ အနောဒိဿကပုဒ်သည်
 ဖရဏာမေတ္တာဟူသော နောက်ပုဒ်နှင့် တူလျာဓိကရဏဖြစ်၏။ ဩဒိဿကာ စ အနောဒိဿကာ

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ နိဝရဏပဗ္ဗအဖွင့်

၃၉၉

လည်းကောင်း၊ မေတ္တာယ- မေတ္တာဖြန့်ပွားပုံကို၊ ဥဂ္ဂဟဏေ- သင်ယူခြင်း၌၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်၏။

ဝါ- တနည်းကား၊ ဝိဟာရ၊ ရစ္ဆာ၊ ဂါမာဒိဝသေန- ကျောင်း၊ လမ်းခရီး၊ ရွာအစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဩဒိဿကဒိဿာဖရဏံ- ရည်စူး၍ မေတ္တာဖြန့်ပွား အပ်သော အရပ်မျက်နှာနေသူသတ္တဝါတို့ကို မေတ္တာဖြန့်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဝိဟာရာဒိ- ဥဒ္ဓေသရဟိတံ- ကျောင်းအစရှိသော သီးသန့်ရည်စူးညွှန်ပြအပ်သော အရပ်ဒေသမှ ကင်းသော၊ ပုရတ္ထိမာဒိဒိဿာဝသေန- အရှေ့အရပ်အစရှိသော အရပ်မျက်နှာတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ အနောဒိဿကဒိဿာဖရဏံ- မရည်စူးမူ၍ မေတ္တာဖြန့်အပ်သော အရပ်မျက်နှာနေသူ သတ္တဝါတို့ကို မေတ္တာဖြန့်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိဇဝံ- ဤသို့၊ ဒွိဓာ- နှစ်မျိုးအပြားအားဖြင့်၊ ဥဂ္ဂဟဏံ- မေတ္တာဖြန့်ပုံကို သင်ယူခြင်းကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ ဩဒိဿက။ပ။ဖရဏာနန္တိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ယာဝ ဥပစာရာ- ဥပစာရသမာဓိတိုင်အောင်၊ ဥဂ္ဂဟောတိ- သင်ယူခြင်းဟူ၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏၊ ဥဂ္ဂဟိတာယ- သင်ယူအပ်ပြီးသော မေတ္တာဖြန့်ပုံကို၊ အာသေဝနာ- ထပ်တလဲလဲ မှီဝဲခြင်း ထုံးမွမ်းခြင်းသည်၊ ဘာဝနာ- ဖြစ်ပွားစေခြင်းမည်၏။

တတ္ထ- ထိုဩဒိဿကအနောဒိဿကဒိဿာဖရဏတို့တွင်၊ သဗ္ဗေ- အားလုံးကုန် သော၊ သတ္တာ- ခန္ဓာငါးရပ်ငြိကပ်တွယ်တာသော သတ္တဝါတို့လည်းကောင်း၊ (သဗ္ဗေ- ကုန်သော) ပါဏာ- ဝင်လေထွက်လေရှိသူတို့လည်းကောင်း၊ (သဗ္ဗေ) ဘူတာ- ကံကိလေသာတို့ကြောင့်ဖြစ်သော သူတို့လည်းကောင်း၊ (သဗ္ဗေ) ပုဂ္ဂလာ- ငရဲ၌ သွားတတ်သူတို့လည်းကောင်း၊ (သဗ္ဗေ) အတ္တဘာဝပရိယာပန္နာ- ခန္ဓာကိုယ်၌ ပါဝင်သူတို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဧတေသံ- ဤသတ္တအစရှိသည်တို့၏၊ ဝသေန- အပြားအားဖြင့်၊ ပဉ္စဝိဓာ- ငါးပါးအပြားရှိကုန်သော၊ (မေတ္တာ- မေတ္တာတို့ကိုလည်းကောင်း၊) ဧကေကသ္မိံ- သတ္တ၊ ပါဏအစရှိသော တစ်ခုတစ်ခုသော ပုဒ်၌၊ အဝေရာ- ယုံလှလှသော ရန်၊ အကုသိုလ်ဟူသော ရန်မရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တု- ဖြစ်ပါစေကုန်သတည်း၊ အဗျာပဇ္ဇာ-

စ ဩဒိဿက အနောဒိဿကာ၊ ဒိဿာပုဒ်အရ သက်ဆိုင်ရာအရပ်မျက်နှာ၌ နေသော သတ္တဝါ များကို ဌာနူပစာရအားဖြင့် ယူရ၏။ ဩဒိဿကအနောဒိဿကာ စ တာ ဒိဿာစာတိ ဩဒိဿကအနောဒိဿကဒိဿာ၊ တာသံ ဖရဏံ။ နောက်၌ “ဩဓိသော ဖရဏာ”ဟု ဩဓိပုဒ်ရှိ၏။ ဩဓိသော ဘာဝသော-ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ၊ ပ(၃၅၁)ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် “အုပ်စု”ဟု မြန်မာပြန် လိုက်၏။ ထိုဩဓိပုဒ်ဖြင့် “ဩဓိဿက”ဟု ရှိသည်ကို နှစ်သက်တော်မမူကြပါ။

ဒေါမနဿ ဒေါသမရှိကုန်သည် (ဟောန္တု) အနိယာ- ဆင်းရဲမရှိကုန်သည် (ဟောန္တု) သုခီ- ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာရှိကုန်သည် (ဟုတ္တာ) အတ္တာနံ- မိမိကိုယ်ကို၊ ပရိဟရန္တု- သယ်ဆောင်နိုင်ကြပါစေကုန်သတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ စတုဓာ- လေးမျိုးပြားသော ပုဒ်တို့ဖြင့်၊ ပဝတ္တိတော- ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဝီသတိဝိဓာ- နှစ်ဆယ်အပြားရှိကုန်သော၊ အနောဒိဿကဖရဏာ- မည်သို့သော သူဟု ရည်စူးမှုမရှိဘဲဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ မေတ္တာ- မေတ္တာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ (ဝေဒိတဗ္ဗာ- ဌိစပ်)။

သဗ္ဗာ- အားလုံးကုန်သော၊ ဣတ္ထိယော- မိန်းမတို့လည်းကောင်း၊ (သဗ္ဗေ- ကုန်သော) ပုရိသာ- တို့လည်းကောင်း၊ (သဗ္ဗေ) အရိယာ- အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့လည်းကောင်း၊ (သဗ္ဗေ) အနရိယာ- အရိယာမဟုတ်သူ ပုထုဇဉ်တို့လည်းကောင်း၊ (သဗ္ဗေ) ဒေဝါ- နတ်တို့လည်းကောင်း၊ (သဗ္ဗေ) မနုဿာ- လူတို့လည်းကောင်း၊ (သဗ္ဗေ) ဝိနိပါတိကာ- ချမ်းသာသုခအစုအဝေးမှ ဖောက်ပြန်လျော့ကျခြင်းရှိသော သတ္တဝါများ (နတ်ဘီလူး၊ ဝေမာနိကပြိတ္တာအစရှိသူများ)လည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့ သတ္တောဓိကရဏဝသေန- သတ္တဝါအုပ်စုသီးခြားပြုခြင်းတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ပဝတ္တာ- ဖြစ်ကုန်သော၊ သတ္တဝိဓာ- ခုနစ်မျိုးအပြားရှိကုန်သော၊ (ဖရဏာစ- မေတ္တာဖြန့်ခြင်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊) ဝါ- ထိုမှ တပါး၊ (ဧကေကသ္မိ- တစ်ခုတစ်ခုသော သတ္တ၊ ပါဏအစရှိသော ပုဒ်၌၊ အဝေရာ ဟောန္တု။ပ။ပရိဟရန္တုတိ- ဟူ၍၊ စတုဓာ- တို့ဖြင့်၊ ပဝတ္တိတော- ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊) အဋ္ဌဝီသတိဝိဓာ- ၂၈-ပါးအပြားရှိကုန်သော၊ (ဖရဏာစ- မေတ္တာဖြန့်ခြင်းတို့ကို လည်းကောင်း၊) [ဣတ္ထိ၊ ပုရိသ-အစရှိသော (၇)မျိုးကို “န္တု”လေးခုဖြင့် မြှောက်ပွားလျှင် (၂၈)ပါးသော ဖရဏဖြစ်၏၊ ၎င်း (၂၈)နှင့် ယခင် အနောဒိဿကဖရဏမေတ္တာ (၂၀)ပေါင်းလျှင် (၄၈)ပါး ဖြစ်ပြီ၊ ဒသဟိ- ဆယ်မျိုးကုန်သော၊ ဒိသာဟိ- အရပ်မျက်နှာ တို့ဖြင့်၊ ဒိသောဓိကရဏဝသေန- အရပ်မျက်နှာအုပ်စု သီးခြားပြုခြင်းတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ပဝတ္တာ- ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒသဝိဓာ- ဆယ်ပါးအပြားရှိကုန်သော (ဖရဏာ- ကောင်း၊) ဝါ- ထိုမှ တပါး၊ ဧကေကာယ- တစ်ခုတစ်ခုသော၊ ဒိသာယ- ၌၊ သတ္တာဒိ၊ ဣတ္တာဒိ၊ အဝေရာဒိဘေဒေန- သတ္တ၊ ပါဏစသည်၊ ဣတ္ထိ၊ ပုရိသစသည်၊ အဝေရာ ဟောန္တု စသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့် အသီတာဓိကစတုသတပွဘေဒါ- ရှစ်ဆယ်အုပ်အလွန်ရှိသော လေးရာအပြားရှိကုန်သော၊ ဩဓိသော- အုပ်စုလိုက်၊ အုပ်စုလိုက်အားဖြင့်၊ ဖရဏာ စ- မေတ္တာဖြန့်ခြင်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ [ယခင် ၄၈-ပါးကို ယခု ဒိသာဆယ်ပါးဖြင့် မြှောက်ခြင်းပင်တည်း၊ ဒိသာဆယ်ပါးဖြင့် မြှောက်၍ရသော

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ နိဝရဏပဗ္ဗအဖွင့်

၄၀၀

(၄၈၀)ထဲကို ဒိသာဆယ်ပါးဖြင့် မမြှောက်သော သုဒ္ဓ(၄၈)ပါးထည့်ပေါင်းလျှင် (၅၂၈) သွယ်မေတ္တာဖြစ်၏။

ယေန အယောနိသောမနသိကာရေန- အကြင် လိုလားတောင့်တအပ်သော စီးပွားချမ်းသာကို ရခြင်းအကြောင်းမဟုတ်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းမှုကြောင့် အရတိအာဒိ ကာနိ- (တောကျောင်းနှင့် သမထဝိပဿနာတို့၌) မပျော်မွေ့ခြင်းအစရှိသည်တို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။ သော (အယောနိသော မနသိကာရော)- သည်၊ အရတိအာဒိသု- တို့၌၊ အာယောနိသော မနသိကာရော- မည်၏။ တေန- ထိုအယောနိသောမနသိကာရ သည်၊ နိပ္ပါဒေတဗ္ဗေ- ဖြစ်စေထိုက်သော အရတိအစရှိသည်၌၊ ဣဒံ ဘုမ္မံ- ဤအရတိ အာဒိသု-ပုဒ်၌ သတ္တမိဝိဘတ်သည် (ဟောတိ) ဣတော- ဤအရတိအာဒိသု-ဟူသော ပုဒ်မှ၊ ပရေသုပိ- နောက်ဖြစ်သော “အာရမ္မဓာတုအာဒိသု”အစရှိသော ပုဒ်တို့၌လည်း၊ ဧသနယော- ဤနည်းကို၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော) ဥက္ကဏ္ဍိတာ- ပျင်းရိသည်အဖြစ်ဟူသည်၊ [ဤပါဠိကို အဋ္ဌကထာ၌ မတွေ့ရ၊ ကျနေသည်ဟု မိန့်တော်မူကြသည်။] ပန္နသေနာသနေသု- မြို့ရွာ၏ အစွန်အဖျားဝေးကွာသော အိပ်ရာနေရာ တောကျောင်းတို့၌လည်းကောင်း၊ အဓိကု- သလဓမ္မသုစ- ထူးချွန်လွန်ကဲသော သမထဝိပဿနာကုသိုလ်တရားတို့၌လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇနဘာဝရိပ္ပနာ- ဖြစ်ခြင်းသဘောမှ ကင်းဆိတ်ခြင်းတည်း၊ ကာယဝိနမနာတိ- ကား၊ ကရဏကာယဿ- ၏။ ဝိရူပေန- ဖောက်ပြန်သော၊ အာကာရေန- အခြင်းအရာအားဖြင့် နမနာ- ညွတ်ကွေးခြင်းသည် (ဝိဇ္ဇိတာ နာမ) လီနာကာရောတိ- ကား၊ သင်္ကေစာပတ္တိ- တွန့်ဆုတ်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းတည်း။

ကုသလဓမ္မပဋိပတ္တိယာ- ကုသိုလ်တရားဟူသော အကျင့်ကို၊ ပဋ္ဌပနသဘာဝ- တာယစ- အမျိုးမျိုး အစားစား ထားတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တပွဋိပက္ခာနံ- ထိုကုသိုလ်အကျင့်တရား၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အကုသိုလ်တို့ကို၊ ဝိသောသန- သဘာဝတာယစ- ခြောက်ခန်းစေခြင်းသဘောရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အာရမ္မဓာတု- အာရမ္မဓာတ်သည်၊ အာဒိတော- အဦးအစကာလ၌၊ ပဝတ္တဝီရိယံ- ဖြစ်သော ဝီရိယတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပဌမာရမ္မဝီရိယန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ယသ္မာ- အကြံကြောင့်၊ ပဌမာရမ္မမတ္တဿ- ရှေးဦးအစအားထုတ်ခြင်းမျှ ဖြစ်သော ဝီရိယ၏။ ကောသဇ္ဇဝိဓမနံ စ- ပျင်းရိခြင်းသဘောကို ဖျက်ဆီးခြင်းသည်လည်း ကောင်း၊ ထာမဂမနဉ္စ- အားအစွမ်းသို့ ရောက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ကောသဇ္ဇတော။ပ။ဗလဝတရန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊

၄၀၂ ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ [မဟာသတိပဋ္ဌာန

ပန- ထိုမှ တပါး၊ ယသ္မာ- အကြွေကြောင့်၊ (ပရက္ကမဓာတုနာမ- ပရက္ကမဓာတ်မည် သည်) အပရာပရုပ္ပတ္တိယာ- ဆင့်ကဲ ဆင့်ကဲ ထပ်တလဲလဲဖြစ်ခြင်းငှာ၊ လဒ္ဓါသေဝနံ- ရအပ်သော ထုံးမွမ်းမှုရှိသည် (သမာနံ- ဖြစ်လသော်) ဥပရူပရိ- နောက်နောက်ကာလ၌၊ ဝိသေသံ- ထူးခြားမှုကို၊ အာဝဟန္တံ- ဆောင်သည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) အတိဝိယ- အလွန်အကဲသာလျှင်၊ ထာမဂတမေဝ- အားအစွမ်းသို့ ရောက်သည်သာလျှင်၊ ဟောတိ- ခေါ်၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ပရံ၊ ပ။ ဗလဝတရန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

အတိဘောဇနေ နိမိတ္တဂ္ဂါဟောတိ- ကား၊ အတိဘောဇနေ- အလွန်စားခြင်း၌၊ ထိနမိဒ္ဓဿ- ထိနမိဒ္ဓ၏၊ နိမိတ္တဂ္ဂါဟော- အကြောင်းဟု မှတ်ယူခြင်း၊ ဧတ္တကေ- ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော ဘောဇဉ်ကို၊ ဘုတ္တေ- စားအပ်ပြီးလသော်၊ တံ ဘောဇနံ- ထိုစားအပ်ပြီးသော ဘောဇဉ်သည်၊ ထိနမိဒ္ဓဿ- ၏၊ ကာရဏံ- အကြောင်းသည်၊ ဟောတိ- ခေါ်၊ ဧတ္တကေ- ကို၊ (ဘုတ္တေ- သော်၊ တံ ဘောဇနံ- သည်၊ ထိနမိဒ္ဓဿ- ၏၊ ကာရဏံ- သည်) န ဟောတိ- မဖြစ်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ထိနမိဒ္ဓဿ- ၏၊ ကာရဏာကာရ- ကာဂါဟော- အကြောင်းဟုတ်သည်၊ အကြောင်းမဟုတ်သည်ကို ယူငင်မှတ်သားခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတံ- ဤအတိဘောဇနေနိမိတ္တဂ္ဂါဟော-ဟူသော စကားကို၊ ဗျတိရေကဝသေန- ထိနမိဒ္ဓ မဖြစ်ခြင်း၏ ပြောင်းပြန်အနေအားဖြင့်၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ဧတ္တကေ- ကို၊ ဘုတ္တေ- သော်၊ တံ ဘောဇနံ ထိနမိဒ္ဓဿ ကာရဏံ- သည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဘောဇနေ- စားဖွယ်ဘောဇဉ်၌၊ မတ္တညုတာ စ- အတိုင်းအတာပမာဏကို သိသူ၏အဖြစ်ကိုလည်း၊ အတ္ထတော- အနက်အဓိပ္ပါယ် သက်ရောက်သောအားဖြင့်၊ (အာစရိယေန) ဒဿိတာ- ပြတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့် စတုပဉ္စ၊ ပ။ န ဟောတိတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ဒိဝါ သူရိယာလောကန္တိ- ကား၊ ဒိဝါ- နေ့အခါ၌၊ ဂဟိတနိမိတ္တံ- ယူအပ်သော အမှတ်အသားဖြစ်သော၊ သူရိယာလောကံ- နေ၏အရောင်ကို၊ ရတ္တိယံ- ည၌၌၊ မနသိ- စိတ်နှလုံးအတွင်း၌၊ ကရောန္တဿာပိ- သွင်းပိုက်ထားသော ရဟန်းသည်လည်း (ထိနမိဒ္ဓ ပဟိယတိ) ဣတိ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဧတ္ထ- ဤဒိဝါ သူရိယာလောကံ မနသိကရောန္တဿာပိ- ဟူသော ဤပါ၌၌၊ အတ္ထော- ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- ၏၊ ဓုတဂီနံ- ဓုတင်တို့၏၊ ဝီရိယနိဿိ- တတ္တာ- ဝီရိယကို မှီသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဓုတင်၊ ပ။ ကထာယပီတိ-ဟူ၍ (အာစရိယေန)

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ နိဝရဏပဗ္ဗအဖွင့်

၄၀၃

ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ကုက္ကုစ္စမိ- ကုက္ကုစ္စသည်လည်း၊ ကတာကတာနုသောစနဝသေန- ပြုအပ်ပြီးသော ဒုစ္စရိတ်၊ မပြုအပ်သေးသော သုစရိတ်တို့ကြောင့် အဖန်ဖန်ပူဆွေးဝမ်းနည်းခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ပဝတ္တမာနံ- ဖြစ်လသော်၊ စေတသော- စိတ်၏၊ အဝူပသမာဝဟတာယ- မငြိမ်သက်မှုကို သယ်ဆောင်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥဒ္ဓစ္စေန- စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်းသဘောနှင့်၊ သမာနလက္ခဏမေဝ- တူသောလက္ခဏာရှိသည်သာတည်း၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ အဝူပသမော။ပ။အတ္တတောတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

ဗဟုသုတဿ- များသော ကျမ်းဂန်သုတရှိသော ရဟန်းသည်၊ ဝါ- ၏၊ ဝါ- မှာ၊ ဂန္ထတော စ- ကျမ်းဂန်ပါဠိအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အတ္တတော စ- အနက်အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သုတ္တာဒီနိ- သုတ္တ(ဂေယျ)အစရှိသည်တို့ကို၊ ဝိစာရေန္တဿ- စူးစမ်းဆင်ခြင်လျက်၊ တဗ္ဗဟုလဝိဟာရိနော- ထိုများသော ကျမ်းဂန်သုတရှိသည်ဖြစ်၍ နေလသော်၊ အတ္တဝေဒါဒိပဋိလာဘသဗ္ဗာဝတော- အနက်အဓိပ္ပါယ်၌သိသော ဉာဏ်အစရှိသည်တို့ကို ရခြင်းသဘော ထင်ရှားရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိက္ခေပေါ- စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်းသည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ ဣတိ စ- ထို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ယထာဝိဓိ- ပဋိပတ္တိယာ စ- ကျမ်းဂန်အစီအစဉ်အားလျော်စွာကျင့်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယထာနုရူပပဋိကာရပူဝတ္တိယာ စ- ပယ်ရှားနိုင်ခြင်းအား သင့်လျော်စွာ ကုစားခြင်း၏ ဖြစ်ခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ ကတာကတာနုသောစနံစ- ပြုအပ်ပြီးသော ဒုစ္စရိတ်၊ မပြုအပ်သေးသော သုစရိတ်တို့ကြောင့် အဖန်ဖန် ပူပန်ခြင်းသည်လည်း၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ ဣတိ စ- ထို့ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဗဟုသုတေန္တပိ။ပ။ပဟိယတီတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ ယဒဂ္ဂေန- အကြင်သို့သော အပိုင်းအခြားဖြင့် ဗဟုသုတေန္တ- များသော ဝိဇ္ဇာကျမ်းဂန် သုတရှိသူ၏ အဖြစ်သည်၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ- ဥဒ္ဓစ္စနှင့် ကုက္ကုစ္စကို၊ ပဟိယတိ- ပယ်အပ်၏၊ တဒဂ္ဂေန- ထိုအပိုင်းအခြားဖြင့်၊ (ဗဟုသုတေန္တ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စကို ပယ်နိုင်ကြောင်း အပိုင်းအခြား အတိုင်းအတာဖြင့်၊ ဝါ- ဗဟုသုတေန္တ ပယ်သလောက်) ပရိပုစ္ဆကတာ ဝိနယပကတညုတာဟိပိ- အပ်မအပ် အဖန်ဖန် မေးမြန်းသည်အဖြစ်၊ ဝိနည်း၏ ပကတိသဘောကို သိသူ၏ အဖြစ်တို့ဖြင့်လည်း၊ တံ- ထိုဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စကို၊ ပဟိယတိ- ၏၊ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- ၏။

စ- ထိုမှ တပါး၊ ဝုဒ္ဓသေဝိတာ- အသက်အရွယ်ကြီးသော ထေရ်ကြီးတို့ကို မှီခို ဆည်းကပ်လေ့ရှိသူ၏ အဖြစ်သည်၊ ဝါ- ကို၊ ဝုဒ္ဓသီလိတံ- ကြီးပွားတိုးတက်သော အကျင့် သီလရှိသူ၏ အဖြစ်သို့၊ အာဝဟတိ- ပို့ဆောင်နိုင်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ စေတောဝူပ-

သမကရတ္တာ- စိတ်ငြိမ်သက်အေးငြိမ်းမှုကို ပြုတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ-
 ပဟာနကာရီ- ဥဒ္ဓစ္စနှင့် ကုက္ကုစ္စကို ပယ်မှုပြုနိုင်၏ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တာ- ပြီ၊
 ပန- ထိုမှ တပါး၊ ဝုဒ္ဓတ္တံ- အသက်အရွယ်ကြီးသူ၏ အဖြစ်ကို၊ အနပေက္ခိတ္တာ- မငဲ့မူ၍၊
 ကုက္ကုစ္စဝိနောဒကာ- ကုက္ကုစ္စကို ပယ်တတ်ကုန်သော၊ ဝိနယရော- ဝိနည်းခိုရ်ရဟန်းတို့ကို၊
 ကလျာဏမိတ္တာ- ကောင်းသော မိတ်ဆွေတို့ဟူ၍၊ ဝုတ္တာ- ဆိုအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊
 ဒဋ္ဌဗ္ဗာ- မှတ်ထိုက်ကုန်၏၊ စ- ထိုမှ တပါး၊ ဝိက္ခေပေါ- အာရုံအမျိုးမျိုးသို့ စိတ်ကို ပစ်လွှင့်
 ခြင်းသည်၊ ဝါ- စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်းသည်၊ ပဗ္ဗဇိတာနံ- ရဟန်းတို့အတွက်၊ ယေဘုယျေန-
 များသောအားဖြင့်၊ ကုက္ကုစ္စဟေတုကော- အပ်မအပ်ယုံမှားမှု ကုက္ကုစ္စဟူသော
 အကြောင်းရှိသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ကပ္ပိယ။ပ။ဗဟုလဿာတိအာဒိနာ-
 ဗဟုလဿ-အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဝိနယနယေနဝ- ဝိနည်းဒေသနာတော်နည်းဖြင့်သာလျှင်၊
 ပရိပုစ္ဆကတာဒယော- အဖန်ဖန် မေးမြန်းခြင်းအစရှိသည်တို့ကို (အာစရိယေန) နိဒ္ဒိဋ္ဌာ-
 ညွှန်ပြအပ်ကုန်ပြီ၊ ပဟိနေ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စေတိ (ဧတ္ထ)- ပဟိနေ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ-ဟူသော
 ဤပါဌ်၌၊ နိဒ္ဒါရဏေ- နိဒ္ဒါရဏအနက်၌၊ ဘုမ္မံ- သတ္တမိဝိဘတ်သည် (ဟောတိ)
 ကုက္ကုစ္စဿ- ၏၊ ဒေါမနဿသဟဂတတ္တာ- ဒေါမနဿနှင့် တကွဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊
 အနာဂါမိမဂ္ဂေန- ဖြင့်၊ အာယတိ- နောင်အခါ၌၊ အနုပ္ပါဒေါ- မဖြစ်ခြင်းကို၊ ဝုတ္တော-
 ပြီ။

☞ ဧတ္ထ- ဤတရားတို့၌၊ တိဋ္ဌတိ ပဝတ္တတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဌာနီယာ-
 ဖြစ်ရာတရားတို့မည်၏၊ ဝိစိကိစ္ဆာယ- ဝိစိကိစ္ဆာ၏၊ ဌာနီယာ- ဖြစ်ရာတရားတို့သည်၊
 ဝိစိကိစ္ဆာဌာနီယာ- ဝိစိကိစ္ဆာဌာနီယတို့မည်၏၊ ဝိစိကိစ္ဆာယ- ၏၊ ကာရဏဘူတာ-
 အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော ဓမ္မာ- တရားတို့တည်း၊ ဝါ- တနည်းကား၊ တိဋ္ဌတိ- တည်၏၊
 ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဌာနီယာ- ဌာနီယာမည်၏၊ ဧတိဿာ- ဤတရားသဘော၏၊ ဝါ-
 မှာ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ- ဝိစိကိစ္ဆာဟူသော၊ ဌာနီယာ- တည်တတ်သော တရားသည်၊ (အတ္ထိ-
 ရှိ၏) ဣတိ- ကြောင့် (ဝိစိကိစ္ဆာဟူသော တည်တတ်သော တရားရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်)
 ဝိစိကိစ္ဆာဌာနီယာ- မည်၏၊ အတ္ထတော- တရားကိုယ်အနက်အားဖြင့်၊ ဝိစိကိစ္ဆာဝ-
 ဝိစိကိစ္ဆာပင်တည်း၊ ဟိ- မှန်၏၊ ပုရိမုပ္ပန္နာ- ရှေး၌ဖြစ်သော၊ သာ- ထိုဝိစိကိစ္ဆာသည်၊
 ပရတော- နောက်၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇနကဝိစိကိစ္ဆာယ- ဖြစ်သော ဝိစိကိစ္ဆာ၏၊ သဘာဂဟေတုတာယ-
 သဘောတူသော အကြောင်းတရား၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အသာဓာရဏကာရဏံ- အခြား
 တရားတို့နှင့် မသက်ဆိုင်သော အကြောင်းတရားတည်း၊ ကုသလာ ကုသလာတိ (ဧတ္ထ)-

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ နိဝရဏပဗ္ဗအဖွင့်

၄၀၅

ဤပါဌ်၌၊ ကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌေန- ကျွမ်းကျင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဉာဏ်ပညာကြောင့် ဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့် ကုသလာ- ကုသလတို့မည်၏။ တပုဋိပက္ခတော- ထိုကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့၏ အဖြစ်ကြောင့် အကုသလာ- အကုသလတို့မည်၏။ ယေ- အကြင် တရားတို့သည်၊ အကုသလာ- အကုသိုလ်မည်ကုန်၏။ တေ- ထိုအကုသိုလ်မည်သော တရားတို့သည်၊ သာဝဇ္ဇာစ- အပြစ်လည်းရှိကုန်၏။ အသေဝိတဗ္ဗာ စ- မမှီဝဲလည်း မမှီဝဲထိုက်ကုန်၊ ဟိနာစ- ယုတ်ညံ့လည်း ယုတ်ညံ့ကုန်၏။။

ယေ- အကြင်တရားတို့သည်၊ ကုသလာ- ကုသိုလ်မည်ကုန်၏။ တေ- တို့သည်၊ အနဝဇ္ဇာ စ- အပြစ်လည်းမရှိကုန်၊ သေဝိတဗ္ဗာစ- မှီဝဲလည်း မှီဝဲထိုက်ကုန်၏။ ပဏီတာစ- မြင့်မြတ်လည်း မြင့်မြတ်ကုန်၏။ ဝါ- တနည်းကား၊ ကုသလာ- ကုသိုလ်တို့သည်၊ ဟီနေဟိ- ယုတ်နိမ့်ကုန်သော၊ ဆန္ဒာဒီဟိ- ဆန္ဒအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ဝါ- ဆန္ဒ စိတ္တ ဝီရိယ ဝီမံသာတို့ဖြင့်၊ အာရဒ္ဓါ- အားထုတ်အပ်ပါကုန်မူ၊ ဟိနာ- ယုတ်နိမ့်သော တရားတို့မည်၏။ ပဏီတေဟိ- မြင့်မြတ်ကုန်သော (ဆန္ဒာဒီဟိ- တို့ဖြင့်၊ အာရဒ္ဓါ- မူ) ပဏီတာ- မြင့်မြတ်သော တရားတို့မည်၏။ ကဏှာတိ- ကဏှာဟူသည်ကား၊ ကာဠကာ- မည်းညစ်သော တရားတို့တည်း၊ စိတ္တဿ- စိတ်၏။ အပဘဿရဘာဝကရဏာ- အရောင်တလက်လက် မထွက်သည်အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော တရားတို့တည်း၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ကဏှာဘိဇာတိဟေတုတော- မည်းညစ်သော ဘဝ၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကဏှာ- ကဏှတို့မည်၏။ သုက္ကာဘိဇာတိဟေတုတော- ဖြူစင်သော ဘဝ၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သုက္ကာ- သုက္ကတို့မည်၏။။

တေ ဧဝ- ထိုမည်းညစ်သော အကုသိုလ်တရား၊ ဖြူစင်သော ကုသိုလ်တရားတို့ သည်ပင်၊ သပ္ပဋိဘာဂါ- အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်ဘက်အဖို့ရှိသော တရားတို့မည်၏။ ဟိ- မှန်၏။ ကဏှာ- မည်းညစ်သော တရားတို့သည်၊ ဥဇုဝိပစ္စနိကတာယ- ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက်တို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သုက္ကေဟိ- ဖြူစင်သော တရားတို့နှင့်တကွ၊ သပ္ပဋိဘာဂါ- ဆန့်ကျင်ဘက်အဖို့ရှိကုန်၏။ တထာ- ထို့အတူ၊ သုက္ကာပိ- ဖြူစင်သော တရားတို့သည်လည်း၊ ဣတရေဟိ- တပါးသော မည်းညစ်သော တရားတို့နှင့် တကွ၊ သပ္ပဋိဘာဂါ- ကုန်၏။ [ပဏ္ဏာသဋီကာ၊ ပ(၃၇၆)၌ “သုက္ကေဟိ သပ္ပဋိဘာဂါ”ဟု ရှိ၏။] အထ ဝါ- တနည်းကား၊ ကဏှသုက္ကာစ- မည်းညစ်သော တရား၊ ဖြူစင်သော တရား တို့သည်လည်းကောင်း၊ သပ္ပဋိဘာဂါစ- အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်ဘက်အဖို့ရှိသော တရားတို့ သည်လည်းကောင်း၊ ကဏှသုက္ကာသပ္ပဋိဘာဂါ- ဘာဝတရားတို့မည်၏။ ဟိ- မှန်၏။

၄၀၆

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ | မဟာသတိပဋ္ဌာန

သုခါ- သုခဖြစ်သော၊ ဝေဒနာ- သည်၊ ဒုက္ခာယ- ဒုက္ခဖြစ်သော၊ ဝေဒနာယ- ၏။ သပ္ပဋိဘာဂါ- ဆန့်ကျင်ဘက်အဖို့ရှိ၏။ ဒုက္ခာ- ဒုက္ခဖြစ်သော၊ ဝေဒနာစ- ဝေဒနာသည်လည်း၊ သုခါယ- သော၊ ဝေဒနာယ- ၏။ သပ္ပဋိဘာဂါ- ၏။ ဣတိ(ဒဋ္ဌဗ္ဗံ)။၏

ဗဟုဿစ္စ ပရိပုစ္ဆကတာဟိ- များသော ကျမ်းဂန်သုတရှိသည်အဖြစ်၊ အဖန်ဖန် မေးမြန်းသည်အဖြစ်တို့ဖြင့်၊ သဗ္ဗာပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ အဋ္ဌဝတ္ထုကာ- ရှစ်ပါးသော ဝိစိကိစ္ဆာဖြစ်ကြောင်းတည်ရာ ဝတ္ထုရှိသော၊ ဝိစိကိစ္ဆာ- ဝိစိကိစ္ဆာကို၊ ကာမံ- ပဟိယတိ- အကယ်၍ကား ပယ်အပ်ပါပေ၏။ တထာ ပိ- ထိုသို့ပင် အဋ္ဌဝတ္ထုက ဝိစိကိစ္ဆာအားလုံး ပယ်အပ်ပါသော်လည်း၊ သေသဝိစိကိစ္ဆာ- ရတနတ္ထယဝိစိကိစ္ဆာသုံးမျိုးမှ ကြွင်းသော သိက္ခာဝိစိကိစ္ဆာ၊ ပုဗ္ဗန္တဝိစိကိစ္ဆာ၊ အပရန္တဝိစိကိစ္ဆာ၊ ပုဗ္ဗန္တပရန္တဝိစိကိစ္ဆာ၊ ဣဒပ္ပတ္တယတာ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နဓမ္မဝိစိကိစ္ဆာတို့သည်၊ ရတနတ္ထယဝိစိကိစ္ဆာမူလိကာ- ရတနာသုံးပါးအပေါင်း၌ ယုံမှားမှု ဝိစိကိစ္ဆာသာလျှင် အရင်းခံ အကြောင်းရှိကုန်၏။ ဣတိ ကတ္တာ- ဤသို့ရည်ရွယ်မှုပြု၍၊ တီဏိ ရတနာနိ အာရဏ္ဏာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဟိ- မှန်၏။ [ယခင်မူလပဏ်ဋီ-၌ ဟိပါ၏။] ရတနတ္ထယဂုဏာဝဇောဓေ- ရတနာမြတ်သုံးပါးအပေါင်း၏ ဂုဏ်တော်တို့ကို ထိုးထွင်းသိခြင်းကြောင့်၊ သတ္တရိကင်္ခတိတိ အာဒိဝိစိကိစ္ဆာယ- သတ္တရိကင်္ခတိအစရှိသော ဝိစိကိစ္ဆာ၏။ အသမ္ဘဝေါ- မဖြစ်နိုင်တော့ခြင်းသည် (ဟောတိ- ၏)။ ဣတိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) ဝိနယေ- ဝိနည်း၌၊ ပကတညုတာ- ပကတိသဘောကို သိနားလည်သူ၏ အဖြစ်သည်၊ သိက္ခာယ ကင်္ခတိတိ- ဟူ၍၊ ဂုတ္တာယ- ဟောတော်မူအပ်သော၊ ဝိစိကိစ္ဆာယ- ဝိစိကိစ္ဆာကို၊ ပဟာနံ- ပယ်ခြင်းကို၊ ကရောတိ- ပြု၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝိနယေ စိဏ္ဏဝသီတာဝဿာပိတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။။

ဩကပ္ပနိယ။။ဗဟုလဿာတိ- ကား၊ သဒ္ဓေယျဝတ္ထုနော- ယုံကြည်ထိုက်သော ရတနာသုံးပါးအစရှိသော ဝတ္ထုသို့၊ အနုပဝိသနသဒ္ဓါသင်္ခါတအဓိမောက္ခေန- သက်ဝင်ယုံကြည်ခြင်းသဒ္ဓါဟု ဆိုအပ်သော အဓိမောက္ခတရားဖြင့် အဓိမုစ္စနဗဟုလဿ- များသော စွဲမြဲသက်ဝင် ယုံကြည်ဆုံးဖြတ်မှုရှိသော ရဟန်း၏။ အဓိမုစ္စနဉ္စ- စွဲမြဲစွာ သက်ဝင်ယုံကြည် ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည်လည်း၊ အဓိမောက္ခုပ္ပါဒနဓမ္မ- သဒ္ဓါတည်းဟူသော အဓိမောက္ခကို ဖြစ်စေသည်ပင်တည်း။ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- ၏။ ဝါ- တနည်း၊ သဒ္ဓါယ- သဒ္ဓါဖြင့်၊ နိန္ဒပေါဏတာ အဓိမုတ္တိ- ညွှတ်ကိုင်းသည်အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော စွဲမြဲစွာ သက်ဝင်ခြင်းသည်၊ အဓိမောက္ခော- အဓိမောက္ခမည်၏။ သမုဒယဝယာတိ- ကား၊

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ ခန္ဓပဗ္ဗအဖွင့်

၄၀၇

သမုဒယဓမ္မ ဝယဓမ္မ- တို့ကို (နီဟရိတဗ္ဗာ) သုဘနိမိတ္တအသုဘနိမိတ္တာဒိသုတိ(ဧတ္ထ)-
 ဤပါ၌။ သုဘနိမိတ္တာဒိသု, အသုဘနိမိတ္တာဒိသုတိ- ဒိသု-ဟူ၍၊ အာဒိသဒ္ဓေါ-
 အာဒိသဒ္ဓါကို၊ ပစ္စေကံ- အသီးအသီး၊ ယောဇေတဗ္ဗော- ယှဉ်စပ်ထိုက်၏။ တတ္ထ-
 ထိုအာဒိသဒ္ဓါနှစ်ခုတို့တွင်၊ ပဌမေန- ပဌမဖြစ်သော၊ အာဒိသဒ္ဓေန- သုဘနိမိတ္တာဒိသု-
 ၌ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊ ပဋိယနိမိတ္တာဒိနံ- ပဋိနိမိတ်အစရှိသည်တို့ကို၊ သင်္ဂဟော-
 သိမ်းယူခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) ဒုတိယေန- သော၊ (အာဒိသဒ္ဓေန- အသုဘနိမိတ္တာဒိသု-
 ၌ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊) မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိအာဒိနံ- မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိ-
 အစရှိသည်တို့ကို (သင်္ဂဟော ဟောတိ) ဧတ္ထ- ဤနိဝရဏပဗ္ဗဓမ္မာနုပဿနာ၌၊ သေသံ-
 ကြွင်းကျန်သော၊ ယံ- အကြင် သဒ္ဓါကို၊ ဝတ္ထုဗ္ဗံ- ဖွင့်ဆိုသင့်၏။ တံ- ထိုသဒ္ဓါသည်၊
 ဝုတ္တနယမေဝ- ရှိသည်သာ၊ နိဝရဏပဗ္ဗဝဏ္ဏနာ- သည်၊ နိဋ္ဌိတာ- ပြီ။

ဓမ္မာနုပဿနာ ခန္ဓပဗ္ဗအဖွင့်

၂၈၃။ ဝါ- အဋ္ဌကထာနည်းမှ တမျိုးတခြားနည်းအားဖြင့်၊ ဥပါဒါနေဟိ- ဥပါဒါန်
 တရားတို့သည်၊ အာရမ္မဏကရဏာဒိဝသေန- အာရုံပြုခြင်း အစရှိသည်တို့၏
 အပြားအားဖြင့်၊ [အာဒိဖြင့် “ဥပါဒါနာနံ ဟိတာ”ကို ယူရာ၏] ဥပါဒါတဗ္ဗာ- မြဲမြံစွာ
 စွဲလမ်းဖမ်းယူစရာဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓာ- တရားအစုအဝေးတို့သည်၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ-
 ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့မည်၏။ ဣတိ ရူပန္တိဧတ္ထ- ဣတိ ရူပံ-ဟူသော ဤပါ၌။ ဣတိသဒ္ဓေါ-
 ဣတိသဒ္ဓါသည်၊ ဣဒံ သဒ္ဓေန- ဣဒံသဒ္ဓါနှင့်၊ သမာနတ္ထော- တူသော အနက်ရှိ၏။
 ဣတိ အဓိပ္ပါယေန- ဤသို့သော ဆိုလိုအပ်သော သဘောဖြင့်၊ ဣဒံ ရူပန္တိ- ဣဒံ ရူပံ-
 ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ တယံဒံ- ထိုဣတိသဒ္ဓါသည်၊ သရူပဂ္ဂဟဏဘာဝတော-
 သရုပ်သကောင် အနက်ဒြပ်ကို သိမ်းယူကြောင်း သဒ္ဓါ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အနဝသေ-
 သပရိယာဒါနံ- အကြွင်း အကျန်မရှိအောင်သိမ်းယူကြောင်းသဒ္ဓါသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။
 ဣတိ- ဤသို့ ဆိုလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧတ္ထကံ။ ပ။ အတ္တိတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော)
 အာဟ- ပြီ၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ဣတိတိ- ဣတိ-ဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ ပကာရတ္ထေ-
 အပြားဟူသော အနက်၌ (ပဝတ္ထော- ဖြစ်သော) နိပါတော- နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ တသ္မာ-
 ထို့ကြောင့်၊ ဣတိ ရူပန္တိ ဣမိနာ- ဣတိ ရူပံ-ဟူသော ဤသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဘူတုပါဒါဒိဝသေန-
 ဘူတရုပ်၊ ဥပါဒါရုပ်အစရှိ သည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ရူပဿ- ရုပ်၏၊ ပဘေဒေါ-
 အပြားသည်၊ ယတ္ထကော- အကြင်မျှလောက် အတိုင်းအရှည်ရှိ၏၊ တေန- ထိုမျှအတိုင်း

အရှည်ရှိသော ရုပ်နှင့်၊ သဒ္ဓိ- တက္က၊ ရှုပ်- ကို၊ အနဝသေသတော- အကြွင်းမရှိသော အားဖြင့်၊ ပရိယာဒိယိတွာ- သိမ်းယူ၍ (အာစရိယော) ဒေသေတိ- ပြတော်မူ၏။

သဘာဝတောတိ- ကား၊ ရူပနသဘာဝတောစ- ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘောအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ စက္ခာဒိ ဝဏ္ဏာဒိသဘာဝတောစ- စက္ခုပသာဒရုပ်အစရှိသည်၊ အဆင်း ရူပါရုံအစရှိသည်တို့၏ သဘောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ (ရူပ ပဇာနာတိ) ဝေဒနာဒိသုပိတိ ဧတ္ထ- ဝေဒနာဒိသုပိ-ဟူသော ဤပါဌ်တို့၌၊ အယံ- ဤသုခဒုက္ခအစရှိသော ခံစားခြင်း သဘော ငါးမျိုးသည်ကား၊ ဝေဒနာ- ဝေဒနာတည်း၊ ဝေဒနာ- ခံစားခြင်း သဘောတရားသည်၊ ဧတ္ထကာ- ဤသုခဒုက္ခအစရှိသော ငါးပါးအတိုင်းအရှည်ရှိသော တရားသာတည်း၊ ဣတော- ဤငါးပါးထက်၊ ပရံ- နောက်ထပ် တစ်မျိုးသော၊ ဝေဒနာ- သည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ သဘာဝတော- သဘောအားဖြင့်၊ ဝေဒနံ- ကို၊ ပဇာနာတိ- သိ၏၊ ဣတိ အာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့် (ယောဇေတဗ္ဗံ- ယှဉ်စေရမည်) စ- ဆက်ဦးအံ့၊ သဘာဝတောတိ- ဟူသည်ကား၊ အနုဘဝနသဘာဝတော စ- ခံစားခြင်းသဘောအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ သာတာဒိသဘာဝတောစ- သာယာဖွယ်၏အဖြစ်အစရှိသော သဘော အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ (ဝေဒနံ ပဇာနာတိ) ဣတိ ဧဝမာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့်၊ ယောဇေတဗ္ဗံ- ၏၊ သေသံ- ကြွင်းသော ပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ဝုတ္တနယတ္တာ- ရှေး၌ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သုဝိညေယျမေဝ- လွယ်ကူစွာ သိနိုင်တော့ သည်သာတည်း၊ ခန္ဓပဗ္ဗဝဏ္ဏနာ- ခန္ဓာအပိုင်းကို ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာဋီကာသည်၊ နိဋ္ဌိတာ- ပြီ။

ဓမ္မနုပဿနာ အာယတနပဗ္ဗအဖွင့်

၃၈၄။ ဆသု အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရေသုတိ- ကား၊ ဆသု- ခြောက်ပါးကုန်သော၊ အဇ္ဈတ္တိကေသု- ခန္ဓာအတ္တဘောကို စွဲ၍ဖြစ်သော တရား၌ဖြစ်ကုန်သော (အာယတနေသု- အာယတနတို့၌လည်းကောင်း) ဆသု- ကုန်သော၊ ဗာဟိရေသု- ခန္ဓာအတ္တဘော၏ အပြင်အပ၌ ဖြစ်ကုန်သော (အာယတနေသု- ကောင်း) ဣတိ- ဤသို့၊ ဆသုတိပဒံ- ဆသု-ဟူသော ပုဒ်ကို၊ ပစ္စေကံ- အသီးအသီး၊ ယောဇေတဗ္ဗံ- ယှဉ်စေရမည်၊ ပန- မေးဖွယ်ကား၊ ကဿာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ဧတာနိ ဥဘယာနိ- ဤအဇ္ဈတ္တိကအာယတန၊ ဗာဟိရအာယတနနှစ်ပါးစုံတို့ကို၊ ဆဠေဝ- ခြောက်ပါးစီတို့ကိုသာ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာ ဘုရားသည်) ဝုတ္တာနိ- ဟောတော်မူအပ်ပါကုန်သနည်း၊ ဆဝိညာဏ။ပ။ဝဝတ္ထာနတော-

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ အာယတနပဌအဖွင့်

၄၀၉

ခြောက်ပါးသော ဝိညာဏ်အပေါင်းတို့၏ဖြစ်ရာ ဒွါရနှင့် အာရုံတို့ကို အသီးအသီးခွဲခြား သတ်မှတ်တော်မူသည်အဖြစ်ကြောင့် (ဆဋ္ဌေဝ ဝုတ္တာနိ- ဟောတော်မူအပ်ပါကုန်ပြီ။)

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ စက္ခုဝိညာဏဝီထိယာ- စက္ခုဝိညာဏဝီထိ၌၊ ပရိယာပန္နဿ- အကျုံးဝင်သော၊ ဝိညာဏကာယဿ- ဝိညာဏအပေါင်း၏၊ ဥပ္ပတ္တိဒွါရံ- ဖြစ်ရာဒွါရသည်၊ စက္ခယတနမေဝ- စက္ခယတနသာတည်း၊ အာရမ္မဏံစ- အာရုံသည်လည်း၊ ရူပါယတနမေဝ- ရူပါရုံသာတည်း၊ တထာ- ထိုမှ တပါး၊ ဣတရေသံ- ထိုမှ တပါးသော သောတဝိညာဏဝီထိအစရှိသည်တို့၌ အကျုံးဝင်သော ဝိညာဏ်အပေါင်းတို့၏ (ဥပ္ပတ္တိ ဒွါရနိ- ဖြစ်ရာဒွါရတို့သည်၊) ဣတရနိ- စက္ခယတနစသည်တို့မှ တပါးသော သောတာယတနအစရှိသည်တို့သာတည်း၊ (အာရမ္မဏာနိပိ- အာရုံတို့သည်လည်း၊ ဣတရနိဇေဝ- ရူပါရုံအစရှိသည်တို့မှ တပါးသော သဒ္ဓါရုံအစရှိသည်တို့သာတည်း၊) ပန- ထိုမှတပါး၊ ဆဋ္ဌဿ- ခြောက်ခုမြောက်သော မနောဝိညာဏဝီထိ၌ အကျုံးဝင်သော မနောဝိညာဏ်အပေါင်း၏၊ ဥပ္ပတ္တိဒွါရံ- သည်၊ ဘဝင်္ဂမနသင်္ခါတော- ဘဝင်စိတ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ မနာယတနေကဒေသော- မနာယတနတစိတ်အချို့တည်း၊ အာရမ္မဏံ စ- သည်လည်း၊ အသာဓာရဏံ- အခြားသော ရူပါရုံအစရှိသည်တို့နှင့် မသက်ဆိုင်သော၊ ဓမ္မာယတနံ- ဓမ္မာယတနတည်း။။

စက္ခုတိ- သာယာတတ်၏၊ ဝါ- ထင်ရှားပြတတ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ စက္ခု- စက္ခုမည်၏၊ ရူပံ- ရူပါရုံကို၊ အဿာဒေတိ- သာယာတတ်၏၊ ဝိဘာဝေတိ စ- ထင်ရှား ပြလည်း ထင်ရှားပြတတ်၏၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- တည်း၊ သုဏ္ဏာတိ- ကြားတတ်၏၊ ဝါ- နားထောင်တတ်၏၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ သောတံ- သောတမည်၏၊ ဃာယတိ- နမ်းရှူ တတ်၏၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဃာနံ- ၏၊ ဇီဝိတနိမိတ္တကာယ- အသက်ရှည်ခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ရသော- အာရသာရသာရုံသည်၊ ဇီဝိတံ- ဇီဝိတမည်၏၊ တံ ဇီဝိတံ- ထိုအသက်ရှည်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ရသာရုံကို၊ အဝှါယတိ- ခေါ်ဝေါ်တတ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဇိဝှါ- ဇိဝှါမည်၏၊ ကုစ္ဆိတာနံ- စက်ဆုပ်ဖွယ်ဖြစ်ကုန် သော၊ သာသဝဓမ္မာနံ- သာသဝလောကီတရားတို့၏၊ အာယော ဥပ္ပတ္တိဒေသော- ဖြစ်ရာ အရပ်တည်း၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ကာယော- ကာယမည်၏၊ အာရမ္မဏံ- အာရုံကို၊ မုနာတိ ဝိဇာနာတိ- သိတတ်၏၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ မနော- မနမည်၏၊ ဝဏ္ဏဝိကာရံ- အဆင်း၏ ပြောင်းလဲခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇမာနံ- ရောက်လျက်၊ ဟဒယင်္ဂတဘာဝံ- စိတ်နှလုံး၌ဖြစ်သော အလိုသဘောကို၊ ရူပယတိ ပကာသေတိ- ထင်ရှားပြတတ်၏၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ရူပံ-

ရူပမည်၏။ အတ္တနော- မိမိ၏။ ပစ္စယေဟိ- (စိတ်ဥတုဟူသော) အကြောင်းတို့သည်။ သပ္ပတိ ဟရိယတိ- ဆောင်အပ်၏။ သောတဝိညေယျဘာဝံ- သောတဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်သော အာရုံအဖြစ်သို့၊ ဂမီယတိ- ရောက်စေအပ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သဒ္ဓေါ- သဒ္ဓမည်၏။ [ဂမီယတိ- ကား ကာရိတ်ကမ္မရုပ်တည်း။ ထို့ကြောင့် ယင်း၏ အပ္ပဓာနကံကို “သောတဝိညေယျဘာဝံ”ဟု အဝုတ္တကံပြုလုပ်ထားသည်။ ပဓာနဝုတ္တကံကား သဒ္ဓေါတည်း။]

အတ္တနော- မိမိ၏။ ဝတ္ထိ- တည်ရာ ဝတ္ထုကို၊ ဂန္ဓယတိ သူစေတိ- ထင်ရှားဖော်ပြ တတ်၏။ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဂန္ဓော- ၏။ တံ- ထိုအာရုံကို၊ သတ္တာ- သတ္တဝါတို့သည်။ ရသန္တိ အဿာဒေန္တိ သာယာကြကုန်၏။ ဣတိ- ထိုသို့သတ္တဝါတို့က သာယာအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့် (သော- ထိုအာရုံသည်) ရသော- ရသာရုံအရသာမည်၏။ [ဤဝိပြုဟ်ကား အဝုတ္တကမ္မသာဓနဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ရသီယတိအဿာဒီယတီတိရသော”ဟု ဝုတ္တကမ္မသာဓနပြုရမည်။] ဖုဿိယတိ- တွေ့ထိအပ်၏။ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗံ- မည်၏။ အတ္တနော- မိမိ၏။ သဘာဝံ- သဘောကို၊ ဓာရေန္တိ- ဆောင်ကုန်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဓမ္မာ- ဓမ္မ(ဓမ္မာရုံ)တို့မည်၏။ ပန- ထိုမှ တပါး၊ သဗ္ဗာနိ- အားလုံးသော စက္ခုအစရှိသော (၁၂)ပါးတို့သည်။ အာယာနံ- ထိုထိုဒွါရအာရုံတို့၌ဖြစ်တတ်သော စိတ်စေတသိက်တရား တို့ကို၊ တနနာဒိအတ္ထေန- ချဲ့ထွင်တတ်သည်အဖြစ် အစရှိသော အနက်ကြောင့်၊ အာယတနာနိ- အာယတနတို့မည်၏။ အယံ- ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အဖွင့်စကားရပ်သည်။ ဧတ္ထ- ဤအာယတနပဗ္ဗအဖွင့်၌၊ သင်္ခေပေါ- အကျဉ်းချုပ်စကားတည်း။ ဝိတ္တာရောပန- အကျယ်တဝင့် အဖွင့်ကိုကား၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဝဏ္ဏနာယံ- ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ၏ အဖွင့်နိကာ၌၊ ဝုတ္တနယေနဝ- ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- ၏။။

စက္ခုဉ္စ ပဇာနာတီတိ ဧတ္ထ- စက္ခုဉ္စ ပဇာနာတိ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ စက္ခုနာမ- စက္ခု မည်သည်။ ပသာဒစက္ခု- ပသာဒရုပ်ဖြစ်သော စက္ခုတည်း။ သသမ္ဘာရစက္ခု- မျက်တွင်း အသားဆိုင် အဆောက်အဦးနှင့် တကွဖြစ်သော စက္ခုပသာဒသည်။ န- မဟုတ်၊ ဒိဗ္ဗစက္ခု အာဒိကမ္ပိ- ဒိဗ္ဗစက္ခုအစရှိသည်သည်လည်း။ န- မဟုတ်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ စက္ခုပသာဒန္တိ- စက္ခုပသာဒ-ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ယံ- ယင်း စက္ခုပသာဒကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ ယံ စက္ခု။ပ။ပသာဒေါတိ- ဟူ၍ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ (ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော် ရူပကဏ္ဍ၌ ဟောတော်မူအပ်ပြီ) စသဒ္ဓေါ- စသဒ္ဓါသည် (စက္ခုဉ္စ-၌စသဒ္ဓါသည်) ဝက္ခမာနတ္ထ- သမုစ္စယတ္ထော- (ရူပေ စ ပဇာနာတိ-စသည်ဖြင့်) ဟောတော်မူအပ်လတ္တံ့သော

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ အာယတနပဌအဖွင့်

၄၁၁

ရူပါရုံအစရှိသော အနက်ကို ပေါင်းစည်းခြင်း အနက်ရှိ၏။ ယာထာဝသရသလက္ခဏ-
ဝသေနာတိ- ကား၊ အဝိပရိတဿ- မလွဲဧကန် မှန်သော၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊
ရသဿစေဝ- ကိစ္စ၏လည်းကောင်း၊ ဝါ- ကိစ္စကို သိခြင်း၏လည်းကောင်း၊ (အတ္တနော-
၏) လက္ခဏဿ စ- လက္ခဏာ၏လည်းကောင်း၊ ဝါ- လက္ခဏာကို သိခြင်း၏လည်းကောင်း၊
ဝသေန- အဖြစ်ဖြင့် (ပဇာနာတိ- သိ၏) ရူပေသု- ရူပါရုံတို့၌၊ အာဝိဉ္ဇနကိစ္စဿစေဝ-
ဆွဲငင်ခြင်းကိစ္စ၏လည်းကောင်း၊ ဝါ- ကောင်း၊ ရူပါဘိယာတာရဟဘူတပ္ပသာဒ-
လက္ခဏဿစ- ရူပါရုံ၏ ထိခိုက်ခြင်းကို ထိုက်သော မဟာဘုတ်တို့ကို ကြည်လင်စေခြင်း
လက္ခဏာ၏လည်းကောင်း၊ ဝါ- ကောင်း၊ ဒဠုကာမတာနိဒါနကမ္မသမုဋ္ဌာနဘူတပ္ပ-
သာဒလက္ခဏဿ စ- ကြည့်ခြင်းငှာ အလိုရှိသည် အဖြစ်ဟူသော တဏှာဆန္ဒသာလျှင်
အကြောင်းရှိသော ကံဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိသော မဟာဘုတ်တို့ကို ကြည်လင်စေခြင်း

၁။ ယာထာဝသရသလက္ခဏဝသေန။ ။ ဤပုဒ်ကို နှစ်နည်းဖွင့်ရာ၌ “အဝိပရိတဿ
အတ္တနော ရသဿစေဝ လက္ခဏဿ စ ဝသေန”စသည်ဖြင့် ပဌမနည်းဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်အလို
“သရသလက္ခဏ”၌ “သ”ကို အတ္တနော-ဟု ဖွင့်၍ “ရသဿ”နှင့် “လက္ခဏဿ”ဟူသော
နောက်နှစ်ပုဒ်လုံး၌ စပ်ရသောကြောင့် “သရသ+သလက္ခဏ”ဟု အနက်ယူရ၏။ ထိုသို့
အနက်ယူရာဝယ် “သရသ”၌ ရသသဒ္ဒါသည် ကိစ္စအနက်ဟောဖြစ်ရကား အဝိဉ္ဇနကိစ္စသည်
စက္ခုပသာဒ၏ သရသ(ကိုယ်ပိုင်ကိစ္စ)ဖြစ်၏။ စက္ခုပသာဒ၏ လက္ခဏာ (ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာ)ကို
ရူပါဘိယာတ-စသည်ဖြင့် နှစ်မျိုးပြထားသည်။ ထို့နောက် —

အထ ဝါ ယာထာဝသရသလက္ခဏဝသေနာတိ ယာထာဝသရသဝသေနစေဝ လက္ခဏ
ဝသေန စ”အစရှိသည်ဖြင့် ဒုတိယနည်းဖွင့်၏။ နောင်အခါ မရှုပ်ထွေးစေရန်အတွက်
ဤဒုတိယနည်း၌ “ဝသေန”နှစ်ခုပါသည်ကို သတိပြုသင့်၏။ “သ”သဒ္ဒါကို ရသသဒ္ဒါနှင့်သာ
တွဲစပ်၍ လက္ခဏသဒ္ဒါနှင့် မတွဲစပ်သည်ကိုလည်း သတိပြုသင့်၏။ “ယာထာဝသရသောတိစ
အဝိပရိတသဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ဤနည်း၌ ရသသဒ္ဒါသည် သဘာဝ
အနက်ဟောဖြစ်သည်ဟု သိသာ၏။ ထို့နောက် “တသ္မာ သလက္ခဏဝသေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ”ဟု
ပိဏ္ဍတ္ထဝါကျပြထားသည်မှာ “ဝသေန”နှစ်ချက်မှ ဒုတိယ “ဝသေန”ဖြစ်သော “လက္ခဏဝသေန”
၏ အဖွင့်ဟု ထင်စရာရှိ၏။ မဟုတ်ပါ။ ထိုပိဏ္ဍတ္ထဝါကျသည် “ယာထာဝသရသဝသေန”ဟူသော
ပဌမတည်ပုဒ် (ဝသေန)ကိုပင် အကျိုးပြု လဒ္ဒဂုဏအဖြစ်ဖြင့် ထပ်မံဖွင့်ပြသော ဝါကျဖြစ်ပါ၏။
ထို့ကြောင့် “အထ ဝါ”အစချီသော ဒုတိယအဖွင့် “ယာထာဝသရသ”၌ သရသ(ကိုယ်ပိုင်သဘော)
ဟူသည် သလက္ခဏ(ကိုယ်ပိုင်သီးခြားလက္ခဏာ)ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုရကား စက္ခု၏ ထိုကိုယ်ပိုင်
သဘောလက္ခဏာမှာလည်း ပြခဲ့သော ဘူတပ္ပသာဒလက္ခဏာနှစ်မျိုးပင်ဖြစ်၏။

၄၁၂ ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ | မဟာသတိပဋ္ဌာန

လက္ခဏာ၏လည်းကောင်း၊ ဝါ- ကောင်း၊ ဝသေန- အဖြစ်ဖြင့်၊ (ပဇာနာတိ) ဣတိ- ကား၊ အတ္ထော- တည်း။။

အထ ဝါ- တနည်းကား၊ ယာထာဝသရသလက္ခဏာဝသေနာတိ- ကား၊ ယာထာဝ သရသဝသေနစေ- မှန်ကန်သော မိမိ၏ သဘောကို သိခြင်း အဖြစ်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ လက္ခဏာဝသေန စ- လက္ခဏာကို သိခြင်းအဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ (ပဇာနာတိ) စ- ဆက်ဦးအံ့၊ အဝိပရိတသဘာဝေါ- မလွဲစကန် မှန်ကန်သော သဘောကို၊ ယာထာဝသ- ရသောတိ- ယာထာဝသရသ-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့် အဝိပရိတသဘာဝေါ- ကို၊ ယာထာဝသရသောတိ- ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက် သနည်း) ဟိ (ယသ္မာ)- အကြွင်းကြောင့်၊ သော- ထိုအဝိပရိတ သဘာဝကို၊ အဝိရဒ္ဓပဋိ- ဝေဝေသေန- မချွတ်မယွင်း ထိုးထွင်းသိခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ရသီယတိ အသာဒီယတိ- သာယာအပ်၏၊ ရမီယတိ- မွေ့လျော်အပ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ရသောတိ- ရသဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏၊ (ကသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ အဝိပရိတ-သဘာဝေါ- ကို၊ ယာထာဝသရ- သောတိ- ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- ၏၊) တသ္မာ- ထိုသို့ သိထိုက်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သလက္ခဏာဝသေန- မိမိ၏ သဘောလက္ခဏာကို သိခြင်း၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ (ပဇာနာတိ) ဣတိ- သို့၊ ဝုတ္တံ- ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ လက္ခဏာဝသေနာတိ- ကား၊ အနိစ္စာဒိ- သာမညလက္ခဏာဝသေန- အနိစ္စ၏အဖြစ် အစရှိသော အများဆိုင် လက္ခဏာကို သိခြင်းအနေအားဖြင့် (ပဇာနာတိ)။။

စက္ခု စ- စက္ခုပသာဒကိုလည်းကောင်း၊ ရူပေစ- ရူပါရုံတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပဋိစ္စ- အစွဲပြု၍ (အကြောင်းပြု၍) စက္ခုဝိညာဏံ- စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ အာဒီသု- ဤသို့အစရှိသော ပါဠိတော်တို့၌၊ သမုဒိတာနိ ဧဝ- တစ်ခုမက

ဤသို့ဖြင့် ပဌမ“ဝသေန”ဖြစ်သော “ယာထာဝသရဝသေန”၏ အဖွင့်ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဒုတိယ“ဝသေန”ဖြစ်သော “လက္ခဏာဝသေန”၏ အဖွင့်ကို ပြလိုရကား “လက္ခဏာ ဝသေနာတိ အနိစ္စာဒိသာမညလက္ခဏာဝသေန”ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ ယခင် “ယာထာဝသရသဝသေန” အစရှိသော အဖွင့်များဖြင့် သီးခြားကိုယ်ပိုင်သဘောလက္ခဏာ (သရသ-သလက္ခဏ)ကို ယူပြီးဖြစ်သောကြောင့် ယခုအခါ “သ”မပါသော “ရသ”အရ စက္ခု၏ အနိစ္စလက္ခဏာအစရှိသော အများဆိုင် ဘုံဆိုင်သာမညလက္ခဏာများကို ယူရ၏၊ ထိုအနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ လက္ခဏာများကို စက္ခုနှင့် သာမက ပရမတ္ထတရားအားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သောကြောင့် သာမည (ဘုံဆိုင်) လက္ခဏာဟု ခေါ်သည်။

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ အာယတနပဗ္ဗအဖွင့်

၄၁၃

ပေါင်းစုမိကြသည်သာဖြစ်ကုန်သော၊ ရူပါယတနာနိ- အဆင်းရောင် ရူပါရုံ အာယတနတို့သည်၊ စက္ခုဝိညာဏုပ္ပတ္တိဟေတု- စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းသည်၊ (ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။) ဝိသု- ဝိသု- အသီးအသီး တစ်ခုစီကုန်သော (ရူပါယတနာနိ- တို့သည်၊ စက္ခုဝိညာဏုပ္ပတ္တိဟေတု- သည်။) န ဟောတိ- ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ ကုတိ- ဤသို့သော၊ ကုမဿ အတ္တဿ- ဤအနက်ကို၊ (ရူပါရုံမြောက်မြားစွာ ပေါင်းစုမိမှုသာ စက္ခုဝိညာဏ်ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်ခြင်းဟူသော အနက်ကို) ဇောတနတ္ထိ- ထွန်းပြခြင်းငှာ၊ ရူပေစာတိ- ရူပေစ-ဟူ၍၊ ပုထုဝစနဂ္ဂဟဏံ- ဗဟုဝစ် ဝိဘတ်ဟူသော သဒ္ဓါကို ယူခြင်းသည် (ဟောတိ) တာယ ဧဝ စ ဒေသနာဂတိယာ- ထိုစက္ခု စ ပဋိစ္စ- အစရှိသော ဒေသနာတော်အသွားမျိုးဖြင့်သာလျှင်လည်း၊ ကုဓာပိ- ဤဓမ္မာနုပဿနာ အာယတနပဗ္ဗ၌လည်း၊ ရူပေ စ ပဇာနာတိတိ- ဟူ၍ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်။) ကာမံ ဝုတ္တံ- အကယ်၍ကား ဟောတော်မူအပ်ပါပေပြီ။။

ပန- ထိုသို့ ဟောတော်မူအပ်ပါသော်လည်း၊ ရူပဘာဝသာမညေန- ရူပါရုံအဖြစ်ဖြင့် တူသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗံ- အားလုံးသော ရူပါရုံကို၊ ဧကန္တံ- တပေါင်းတည်း၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ ဗဟိဒ္ဓါ။ပ။ရူပဇ္ဈာတိ-ဟူ၍၊ ဧကဝစနဝသေန- ဧကဝစ်အဖြစ်ဖြင့်၊ အတ္ထော- အနက်ဖွင့်သည် (ဟောတိ) သရသလက္ခဏာဝသေနာတိ- ကား၊ စက္ခုဝိညာဏဿ- စက္ခုဝိညာဏ်၏၊ ဝိသယဘာဝကိစ္စဿ- အာရုံ၏အဖြစ်ဟူသော ကိစ္စ၏၊ ဝသေနစေဝ- အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ စက္ခုပဋိဟနနလက္ခဏဿ- စက္ခုပဿာဒ၌ ထိခိုက်ခြင်း လက္ခဏာ၏၊ ဝသေန စ- အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ (ရူပေ- ရူပါရုံတို့ကို၊ ပဇာနာတိ) ကုတိ- ဤသို့၊ ယောဇေတဗ္ဗံ- အနက်အဓိပ္ပါယ်ယှဉ်စေထိုက်၏၊ ဥဘယံ ပဋိစ္စာတိ- ကား၊ ဥပနိဿယ ပစ္စယဝသေန- ပကတူပနိဿယပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့်၊ ပစ္စယဘူတံ- ကျေးဇူးပြုတတ်သော ပစ္စည်းဖြစ်သော၊ စက္ခုစ- စက္ခုပဿာဒကိုလည်းကောင်း၊ အာရမ္မဏာဓိပတိအာရမ္မဏူပနိဿယဝသေန- အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်း၊ အာရမ္မဏူပနိဿယပစ္စည်းတို့၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ပစ္စယဘူတေ- ကုန်သော၊ ရူပေစ- ရူပါရုံတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပဋိစ္စ- ၍၊ (သံယောဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ) အယံ- ဤအဖွင့် အဋ္ဌကထာသည်၊ သုတ္တန္တ သံဝဏ္ဏနာ- သုတ္တန်ပါဠိတော်၏ အဖွင့်အဋ္ဌကထာသည်၊ ကာမံ(ဟောတိ)- အကယ်၍ ဖြစ်ပေ၏၊ နိပ္ပရိယာယကထာနာမ- ပရိယာယ်မဟုတ် မုချတရားစကားတော်မည်သည်၊ အဘိဓမ္မသန္နိဿိတာ ဧဝ- အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်ကို မှီးငြမ်းပြုသည်သာတည်း၊ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မနယေနေဝ- အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်နည်းအားဖြင့်

သာလျှင်၊ သံယောဇနာနိ- သံယောဇဉ်တို့ကို၊ ဒေသေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတ္တာ-
ဖြစ်၍) ကာမရာဂ။ပ။အဝိဇ္ဇာသံယောဇနန္တိ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။။

တတ္ထ- ထိုဆယ်ပါးသော သံယောဇဉ်တို့တွင်၊ ကာမေသု- ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၌၊
ဝါ- လိုလားနှစ်သက်ဖွယ် အာရုံတို့၌၊ ရာဂေါ- တပ်မက်ခြင်းသဘောတည်း၊ (ဣတိ-
ထို့ကြောင့်၊ ကာမရာဂေါ- ကာမရာဂမည်၏။) ဝါ- တနည်းကား၊ ကာမော စ- လိုလား
နှစ်သက်တတ်သော တရားလည်း ဟုတ်၏။ ရာဂေါစ- တပ်မက်တတ်သော တရားလည်း
ဟုတ်၏။ ဣတိ- ကြောင့်၊ ကာမရာဂေါ- ၏။ သော ဧဝ- ထိုကာမရာဂသည်ပင်၊ ဗန္ဓန
ဋ္ဌေန- နှောင်ဖွဲ့တတ်သည်အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ သံယောဇနံ- သံယောဇဉ်
မည်၏။ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ အယံ- ဤကာမရာဂသည်၊ ယဿ- အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာနေ-
စိတ်အစဉ်၌) သံဝိဇ္ဇတိ- ဖြစ်၏။ ဝါ- ရှိ၏။ တံ ပုဂ္ဂလံ- ထိုမိမိဖြစ်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဝဇ္ဇသ္မိ-
ဝဋ်ဆင်းရဲ၌၊ သံယောဇေတိ ဗန္ဓတိ- ချည်နှောင်တတ်၏။ ဣတိ- ဤသို့ ချည်နှောင်ခြင်း
သဘောအားဖြင့်၊ ဒုက္ခေန- ဒုက္ခနှင့် တကွ၊ သတ္တံ ဝါ- သတ္တဝါကိုလည်းကောင်း၊
ဘဝန္တရာဒီတိ- အခြားသော ဘဝ (ယောနိ)အစရှိသည်တို့နှင့် တကွ၊ ဘဝါဒိကေ ဝါ-
ဘဝ (ယောနိ)အစရှိသည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ကမ္မနာ- အကြောင်းကံနှင့် တကွ၊ ဝိပါကံ
ဝါ- အကျိုးဝိပါကံကိုလည်းကောင်း၊ သံယောဇေတိ ဗန္ဓတိ- ချည်နှောင်တတ်၏။ ဣတိ-
ကြောင့်၊ သံယောဇနံ- မည်၏။ ဧဝံ- ဤနည်းတူအားဖြင့်၊ ပဋိယသံယောဇနာဒီနိပိ-
ပဋိယသံယောဇဉ်အစရှိသည်တို့၏လည်း၊ ယထာရဟံ- ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊
အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဝတ္ထဗ္ဗော- ဖွင့်ဆိုသင့်၏။ ပန- ထိုမှ တပါး၊ သရသလက္ခဏ-
ဝသေနာတိ ဧတ္ထ- ဝသေနဟူသော ဤပါ၌၌၊ သတ္တဿ- သတ္တဝါကို၊ ဝဇ္ဇတော-
ဝဋ်ဆင်းရဲမှ၊ အနိဿဇနသင်္ခါတဿ- မစွန့်လွှတ်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ အတ္တနော-
မိမိ၏၊ ကိစ္စဿစေဝ- ကိစ္စ၏လည်းကောင်း၊ ယထာဝုတ္တဗန္ဓနသင်္ခါတဿ- ဆိုအပ်ပြီး
တိုင်းသော ချည်နှောင်ဖွဲ့တုပ်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ လက္ခဏဿစ- လက္ခဏာ၏
လည်းကောင်း၊ ဝသေန- အဖြစ်ဖြင့်၊ (တံ စ သံယောဇနံ ပဇာနာတိ)ဣတိ- ဤသို့၊
ယောဇေတဗ္ဗံ- ယှဉ်စေထိုက်၏။။

ဘဝဿာဒ ဒိဋ္ဌိဿာဒနိဝတ္တနတ္ထံ- ဘဝ၌ သာယာခြင်း၊ ဒိဋ္ဌိ၌ သာယာခြင်းကို
တုံ့နှစ်စေခြင်းအကျိုးငှာ၊ ကာမာဿာဒဂ္ဂဟဏံ- ကာမဂုဏ်၌ သာယာမှုကို ယူခြင်းသည်
(ဟောတိ) အဿာဒယတောတိ- ကား၊ အဘိရမန္တဿ- လွန်စွာ ပျော်မွေ့သော၊
အဘိနန္ဒတောတိ- ကား၊ သပ္ပိတိကတဏှာဝသေန- ပီတိနှင့် တကွဖြစ်သော တဏှာ၏

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ အာယတနပဗ္ဗအဖွင့်

၄၁၅

အလိုကျအားဖြင့်၊ နန္ဒန္တဿ- နှစ်သက်သော (ပုဂ္ဂလဿ- ၏၊ သန္တာနေ) ပဒေယေနာပိ- အဿာဒယတော အဘိနန္ဒတောဟူသော ပုဒ်နှစ်ခုအပေါင်းဖြင့်လည်း၊ ဗလဝတော- အားကောင်းသော၊ ကာမရာဂဿ- ၏၊ ပစ္စယဘူတာ- အကြောင်းဖြစ်သော၊ ကာမရာဂ- ပုတ္တိ- အားနည်းသော ကာမရာဂ၏ဖြစ်ခြင်းကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တာ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ သေသေသုပိ- ကြွင်းသော ကုဇ္ဈတော- အစရှိသော ပုဒ်တို့၌လည်း၊ ဧသနယော- အားကြီးသော ပဋိယ၏ အကြောင်းဖြစ်သော အားနည်းသော ပဋိယ၏ ဖြစ်ခြင်းအစရှိသည်ကို ဟောအပ်သည်အဖြစ်ဟူသော ဤနည်းကို (ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏၊) အနိဋ္ဌာရမ္မဏေတိ ဧတ္ထ- အနိဋ္ဌာရမ္မဏေ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ (အာနေတွာ သမ္ပန္နိတဗ္ဗ- ၌စပ်) အာပါထဂတေတိ- အပါထဂတေဟူ၍၊ ဝိဘတ္တိဝိပရိကာမဝသေန- ဒုတိယာဝိဘတ်ကို သတ္တမိဝိဘတ်ပြောင်းလဲခြင်းအနေအားဖြင့်၊ အာပါထဂတန္တိပဒ- ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့် အာပါထဂတံ-ဟု မူလရှိရင်းပုဒ်ကို၊ အာနေတွာ- ဆောင်ယူ၍၊ သမ္ပန္နိတဗ္ဗ- ဆက်စပ်ရမည်၊ [စက္ခုဒွါရေ- ၌၊ အာပါထဂတေ- သော၊ အနိဋ္ဌာရမ္မဏေ- ၌ဟူ၍ စပ်ပါဟု ဆိုလိုသည်။]

ဧတံ အာရမ္မဏန္တိ- ကား၊ ဧတံ အာရမ္မဏံ- ဤအာရုံသည်၊ ဧဝံသုခုမံ- ဤမျှလောက် သိမ်မွေ့ပေ၏၊ ဧဝံ ဒုဗ္ဗိတာဂံ- ဤမျှလောက်သော ခက်ခဲစွာ ဝေဖန်ရပါ၏၊ ဝါ- ဤမျှလောက် ဝေဖန်ရခက်ပါ၏၊ နိစ္စံ ဓုဝန္တိက္ကဒံ- နိစ္စံ ဓုဝံ-ဟူသော ဤသဒ္ဒါသည်၊ နိဒဿနမတ္တံ- နမူနာအဖြစ်ဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော ဥဒါဟရုဏ်မျှသာတည်း၊ ဥစ္ဆိဋ္ဌိယတိ- ပြတ်စဲလတ္တံ့၊ ဝိနဿိယတိ- ပျက်စီးလတ္တံ့၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဂဏှတော- ယူဆသော သူ၏ (သန္တာနေ- ၌၊ ဒိဋ္ဌိသံယောဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ) ဣတိ ဧဝမာဒီနမ္ပိ- ဤသို့အစရှိသော ယူဆခြင်း တို့ကိုလည်း၊ သင်္ဂဟော- သွင်းယူခြင်းကို၊ ဣစ္ဆိတဗ္ဗော- အလိုရှိထိုက်၏၊ ပဌမာယ- ရှေးဦးစွာသော၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိယာ- (ရူပံ အတ္တတော သမနုပဿတိ-ဟူသော) သက္ကာယ ဒိဋ္ဌိအား၊ အနုရောဓဝသေန- လျော်သည် (လိုက်ဖက်ညီသည်)အဖြစ်ဖြင့်၊ (ဧတံ ရူပါရမ္မဏံ- ဤရူပါရုံသည်) သတ္တောနုခေါ- သတ္တဝါကောင်လေလော၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (ဝိစိကိစ္ဆတော- ယုံမှားတွေဝေသောသူ၏၊ သန္တာနေ- ၌၊) ဣတရာယ- ထိုမှ တပါးတခြားသော (သက္ကာယဒိဋ္ဌိယာ- ရူပဝန္တံ ဝါ အတ္တာနံ သမနုပဿတိ- ဟူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိအား) အနုရောဓဝသေန- ဖြင့်၊ (ဧတံ ရူပါရမ္မဏံ- သည်) သတ္တဿ- သတ္တဝါကောင်၏၊ ရူပါရမ္မဏံ နုခေါ- ရူပါရုံလေလော၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝိစိကိစ္ဆတော- ၏၊ (သန္တာနေ- ၌၊ ဝိစိကိစ္ဆသံယောဇနံ- သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ)

ဟိ- မှန်၏။ (သက္ကာယဒိဋ္ဌိအားလျော်သောအားဖြင့် ဝိစိကိစ္ဆာသံယောဇဉ်ဖြစ်၏ ဟူသော စကားသည် အမှန်ပင်ဖြစ်၏။) ဝိစိကိစ္ဆာ- ဝိစိကိစ္ဆာသည်၊ အတ္တတ္တနိယာဒိဂါ- ဟာနဂတာ- အတ္တကောင်၊ အတ္တကောင်၏ ဥစ္စာဟု ယူဆသော ဒိဋ္ဌိသို့ အစဉ်လိုက်၏။ (ယင်းဒိဋ္ဌိ၏နောက်လိုက်ဖြစ်၏။) (ကသွာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း။) ဒိဋ္ဌိယာ- မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည်၊ အသတိ- မရှိလျှင်၊ (ဝိစိကိစ္ဆာယ- ၏။) အဘာဝတော- မရှိခြင်းကြောင့်တည်း။ ဘဝံ ပတ္ထေန္တဿာတိ- ကား၊ ဤဒိသေ- ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ သမ္ပတ္တိဘဝေ- ပြည့်စုံကောင်းမွန်သော ဘဝ၌၊ ယသွာ- အကြင်ကြောင့်၊ အမှောက်- ငါတို့၏၊ ဝါ- ငါတို့မှာ၊ ဣဋ္ဌံ- အလိုရှိအပ်သော၊ ဣဒံ ရူပါရမ္မကံ- ဤရူပါရုံသည်၊ သုလဘံ- လွယ်ကူစွာ ရအပ်သည်၊ ဇာတံ- ဖြစ်ပြီ၊ တသွာ- ထို့ကြောင့်၊ အာယတိမ္ပိ- နောင်ဘဝ၌လည်း၊ ဧဒိသော- ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော (သမ္ပတ္တိဘဝေါ ဝါ- သမ္ပတ္တိဘဝသည်သော်လည်းကောင်း၊) ဣတော- ဤယခုလက်ရှိ သမ္ပတ္တိဘဝထက်၊ ဥတ္တရိတရော- သာလွန်ကောင်းမြတ်သော၊ သမ္ပတ္တိဘဝေါ ဝါ- ကောင်း၊ ဘဝေယျ- ဖြစ်လိုပါ၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဘဝံ- ဘဝကို၊ နိကာမေန္တဿ- လိုလားတောင့်တ သော သူ၏ (သန္တာနေ- ၌၊ ဘဝရာဂသံယောဇနံ- သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ) **ဧဝရူပန္တိ** - ကား၊ ဧဝရူပံ- ဤသို့သဘောရှိသော၊ ရူပံ- ရူပါရုံကို၊ ဝါ- သည် (လဒ္ဓိ သက္ကာ) ဟိ- မှန်၏။ (ဧဝရူပံ ရူပံ-ဟူသော စကားသည် မှန်၏။) တံသဒိသေ- ထိုနဂိုမူလရူပါရုံနှင့် အလားတူဖြစ်သော အခြားသော ရူပါရုံ၌၊ တဗ္ဗောဟာရဝသေန- ထိုနဂိုမူလရူပါရုံ၏ အခေါ်အဝေါ် အသုံးအနှုန်းအနေအားဖြင့်၊ ဧဝံ- ဤသို့ ဧဝရူပံ ရူပံ-ဟူ၍ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ။

ဟိ- ဥပမာပြရသော်ကား၊ သာ ဧဝ တိတ္ထိရိ- ထိုခါငှက်မပင်တည်း။ တာနိ ဧဝ ဩသဓာနိ- ထိုဆေးတို့ပင်လျှင်တည်း။ ဣတိ ယထာ- ဤသို့သော အပြောအဆို အသုံးအနှုန်းတို့ကဲ့သို့ တံသဒိသေသု- ထိုနဂိုမူလအရာဝတ္ထုနှင့် အလားတူအခြားအရာ ဝတ္ထုတို့၌၊ တဗ္ဗောဟာရော- ထိုနဂိုမူလအရာဝတ္ထု၏ အခေါ်အဝေါ်အသုံးအနှုန်းသည်၊ ဘဝတိ- ဖြစ်၏၊ ဥဿယတောတိ- ကား၊ ဥဿယံ ဣဿံ- ဂြူစုခြင်းကို၊ ဥပ္ပါဒယတော- ဖြစ်စေသော သူ၏ (သန္တာနေ- ၌၊ ဣဿာသံယောဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ) အညဿ မစ္ဆရာယ-

၁။ **ဧဝရူပန္တိ ဧဝရူပံ ရူပံ။** ။ အဋ္ဌကထာ၌ “ဧဝရူပံ သီလဗ္ဗတံ သမာဒိယိတာ”ဟု ရှိသည့်အတွက် “ဧဝရူပံ”ပုဒ်ကို သီလဗ္ဗတံပုဒ်၏ ဝိသေသနပြုလုပ်မည်စိုးသောကြောင့် “ဧဝရူပံ ရူပံ”ဟု ဖွင့်ခြင်းဖြစ်၏။ ဧဝရူပံပုဒ်အရ ရူပါရုံကို ယူပါ။ သီလဗ္ဗတံကို မယူပါလင့်ဟု ဆိုလို၏။ ထိုဧဝရူပံ ရူပံ-ကို လဒ္ဓိ၌ ကံအဖြစ်ဖြင့် စပ်၍ သက္ကာ၌ ကတ္တားအဖြစ်ဖြင့် စပ်ပါ။

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ အာယတနပဌအဖွင့်

၄၁၇

တောတိ- ကား၊ အညေန- အခြားသော သူနှင့်၊ အသာဓာရဏဘာဝကရဏေန- မသက်ဆိုင်သည်အဖြစ်ကို ပြုခြင်းအားဖြင့်၊ မစ္ဆရိယံ- ဝန်တိုလျှို့ဝှက်သူ၏ အဖြစ်ကို၊ ကရောတော- ပြုသော သူ၏ (သန္တာနေ မစ္ဆရိယသံယောဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ) သဗ္ဗေဟေဝ- အားလုံးစုံသာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော၊ ယထာဝုတ္တေဟိ- ဆိုအပ်ပြီးသမျှကုန်သော၊ နဝဟိ- ကိုးပါးကုန်သော၊ သံယောဇနေဟိ- သံယောဇနတို့နှင့် (သဟဇာတအညာဏဝသေန- တကွဖြစ်သော မသိခြင်းသဘော အနေအားဖြင့်၊ အဝိဇ္ဇာသံယောဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ) တဉ္စ ကာရဏန္တိ- ကား၊ သုတနိမိတ္တ ပဋိယနိမိတ္တာဒိဝိဘာဂံ- သုတနိမိတ်၊ ပဋိယနိမိတ်အစရှိသော ဝေဖန်ခွဲစိတ်အပ်သော အကြောင်းနိမိတ်ဖြစ်သော၊ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌာဒိရူပါရမ္မဏဉ္စေဝ- အလိုရှိအပ်၊ အလိုမရှိအပ် အစရှိသော ရူပါရုံလည်းကောင်း၊ တဇ္ဇာယောနိသော မနသိကာရဉ္စ- ထိုနိမိတ်၊ အာရုံအစရှိသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော အယောနိ- သောမနသိကာရ လည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ တဿ တဿ သံယောဇနဿ- ထိုထို သံယောဇန၏၊ ကာရဏံ စ- အကြောင်းကို လည်း၊ (ပဇာနာတိ)

အဝိက္ခမ္ဘိတသမူဟတဘူမိလဒ္ဓါပုပ္ဖန္တံ- **အဝိက္ခမ္ဘိတုပ္ပန္န၊ အသမူဟတုပ္ပန္န၊ ဘူမိလဒ္ဓါပုပ္ဖန္န**⁹- တို့၏အဖြစ်ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ အပ္ပဟိနဋ္ဌေန ဥပ္ပန္နဿာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြု ဝတ္တမာနုပုပ္ဖန္တတ- ဖြစ်ဆဲဖြစ်၍ ဥပါဒိဋ္ဌိဘင်္ဂဏသုံးပါးသို့ ရောက်သော သံယောဇန၏ အဖြစ်ကို၊ သမုဒါစာရဏ္ဍဟဏေနေဝ- သမုဒါစာရသဒ္ဓါဖြင့် သာလျှင်၊ ဂဟိတာ- ယူအပ်ပြီ၊ ယေန ကာရဏေနာတိ- ကား၊ ဝိပဿနာသမထဘာ- ဝနာသင်္ခါတေန- ဝိပဿနာ ဘာဝနာ၊ သမထဘာဝနာ-ဟု ဆိုအပ်သော၊ ယေန ကာရဏေန- အကြင် အကြောင်းကြောင့် (အာယတိ အနုပ္ပါဒေါ ဟောတိ) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ တံ (ကာရဏံ) ထိုအကြောင်းဟူသည်၊ တဿ- ထိုသံယောဇနကို၊ တဒင်္ဂဝသေနစေဝ- ထိုထိုဝိပဿနာအစိတ်အပိုင်းအစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန စ- သမာပတ်ဖြင့် ပယ်ခွာခြင်း အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပဟာနကာရဏံ- ပယ်ခြင်းဟူသော အကြောင်း ပေတည်း၊ ဣဿာမစ္ဆရိယာနံ- ဣဿာနှင့် မစ္ဆရိယတို့၏၊ ဝါ- တို့ကို အပါယဂမနိယတာယ-

၁။ **အဝိက္ခမ္ဘိတုပ္ပန္န၊ ပ။ ဘူမိလဒ္ဓါပုပ္ဖန္န။** ။ (၁) အဝိက္ခမ္ဘိတုပ္ပန္န- အဝိက္ခမ္ဘိတ-သမာပတ်ဖြင့် (ဝါ- ဝိက္ခမ္ဘနပဟာနံဖြင့်) မပယ်ခွါရသေးသောကြောင့်+ဥပ္ပန္န- အာရုံအစရှိသော အကြောင်း တရားတို့နှင့် ပေါင်းဆုံမိပါက အချိန်မရွေးဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော သံယောဇနကိလေသာ (ဤနေရာက သံယောဇနကို ပြသော နေရာဖြစ်သောကြောင့် သံယောဇနဟု ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်၏။)

အပါယ်ဘုံသို့ သွားကြောင်းတရားတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဌမမဂ္ဂဝဇ္ဈတာ- ပဌမမဂ်ဖြင့် ပယ်သတ်အပ်ကုန်သည်တို့၏ အဖြစ်ကို (ဘဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

ယဒိ ဧဝံ- ယင်းသို့ ဟောတော်မူအပ်ပါလျှင်၊ တိဏ္ဍိ။ပ။ဟောတီတိ- တိဏ္ဍိ။ပ။ ဟောတိ-ဟူသော၊ သုတ္တပဒံ- ပါဠိတော်ဝါကျကို၊ ကထံ- အဘယ်သို့ ညီညွတ်လိုက်လျော မဆန့်ကျင်သောအားဖြင့် (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ရပါမည်နည်း)၊ ဣတိ- ဤသို့စောဒနာလသော်၊ တံ (သုတ္တပဒံ)- ထိုပါဠိတော်ဝါကျကို၊ သုတ္တန္တပရိယာယေန- သုတ္တန်ဒေသနာတော်နည်း အားဖြင့်၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဟိ- မှန်၏။ သုတ္တန္တဒေသနာ- သုတ္တန်ဒေသနာတော် သည်၊ ယထာနုလောမသာသနာ- ဝေနေယျသတ္တဝါတို့၏ အလိုအဇ္ဈာသယအားလျော်စွာ ဟောကြားဆုံးမရာ ဒေသနာတော်ပေတည်း၊ အယံ ပန- ဤဓမ္မာနုပဿနာအာယတနပဗ္ဗ အဖွင့်အဋ္ဌကထာသည်ကား၊ အဘိဓမ္မနယေန- အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်နည်းအားဖြင့်၊ သံဝဏ္ဏနာ- ဖွင့်ပြကြောင်း အဋ္ဌကထာတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အယံ ဒေါသော- ဤဆန့်ကျင်ခြင်းအပြစ်သည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်ပါ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (သောစောဗ္ဗံ- ဖြေရှင်းသုတ်သင်ရမည်)၊ ဩဠာရိကဿာတိ- ကား၊ ထူလဿ- ကြမ်းတမ်းသော၊ ယတော- ယင်းသို့ကြမ်းတမ်းသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အဘိဏ္ဍသမုပ္ပတ္တိပရိယုဋ္ဌာနတိဗ္ဗတာဝ- အမြဲမပြတ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ထကြွမှု၏၊ ပြင်းထန်သည်အဖြစ်သည်သာလျှင်၊ ဟောတိ- ၏၊ အဏုသဟဂတဿာတိ- ကား၊ ဝုတ္တပ္ပကာရာဘာဝေန- ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော ဩဠာရိကသဘော၏၊ မရှိခြင်းကြောင့်၊ အဏုဘာဝံ- သေးငယ်သည်အဖြစ်သို့၊ သုခုမ- ဘာဝံ- သိမ်မွေ့သည်အဖြစ်သို့၊ ဂတဿ- ရောက်သော၊ (ကာမရာဂပဋိယသံယောဇန- ဒွယဿ-၏)။

ဧတ္ထ- ဤဆယ်ပါးသော သံယောဇဉ်တို့တွင်၊ ဥဒ္ဓစ္စသံယောဇနဿ- ဥဒ္ဓစ္စသံယောဇဉ် ၏၊ အနုပ္ပါဒေါ- မဖြစ်ခြင်းကို၊ ဝုတ္တောယေဝ- ဟောတော်မူအပ်ပြီးသည်သာတည်း။

(၂) အသမူဟတုပ္ပန္နံ- အသမူဟတ-မဂ်ဖြင့် မပယ်သတ်ရသေးသောကြောင့်+ဥပ္ပန္နံ- အကြောင်းညီညွတ်ပါက အချိန်မရွေးဖြစ်လာနိုင်သော သံယောဇဉ်ကိလေသာ၊ (၃) ဝိပဿနာ၏ အာရုံဖြစ်သော လောကီခန္ဓာငါးပါးသည် ကိလေသာတို့ဖြစ်ပွားရာ အသိုက်အအုံဘုံ (ဘူမိ) မည်၏။ ဘူမိ လဒ္ဓါ ယေနာတိ ဘူမိလဒ္ဓံ-နှင့် အညီ ထိုအသိုက်အအုံဘုံကို ရထားသော ကိလေသာ အပေါင်းသည် ဘူမိလဒ္ဓမည်၏။ ယင်းဘူမိလဒ္ဓမည်သော ကိလေသာသည်ပင်အကြောင်း ညီညွတ်ပါက ဖြစ်လာနိုင်သောကြောင့် ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နံမည်၏။

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ အာယတနပဗ္ဗအဖွင့်

၄၁၉

ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏၊ (ကသ္မာ- နည်း၊ ဥဒ္ဓစ္စသံယောဇနဿ- ၏) ယထာဓုတ္တသံယောဇနေဟိ- ဆိုအပ်ပြီးသမျှသော သံယောဇင်တို့နှင့် အဝိနာဘာဝတော- ကင်း၍ မဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဧကတ္ထကာယ- တူသော အနက်ရှိသည်အဖြစ် ကြောင့်၊ သောတာပိနိ- သောတပဿာဒအစရှိသည်တို့ကို၊ သဘာဝသရသလက္ခဏ- ဝသေန- မှန်ကန်သော မိမိ၏သဘော၊ မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင်ကိစ္စ၊ ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာ သာမည လက္ခဏာတို့ကို သိခြင်းအနေအားဖြင့် ပဇာနနာစ- သိခြင်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ တပ္ပစ္စ- ယာနိ- ထိုသောတပဿာဒအစရှိသော အကြောင်းရှိကုန်သော၊ ဝါ- သောတပဿာဒ အစရှိသည်တို့ကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ သံယောဇနာနိ- သံယောဇင်တို့၏၊ ဥပ္ပါဒါဒိပဇာန- နာစ- ဖြစ်ခြင်းအစရှိသည်တို့ကို သိခြင်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဓုတ္တနယေနဝ- ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်ကုန်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧသေဝ နယောတိ- ဧသေဝ နယော ဟူ၍၊ အတိဒိသတိ- ပြန်ညွှန်းတော်မူ၏၊ အတ္တနော ဝါ ဓမ္မေသုတိ- ကား၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ အဇ္ဈတ္တိကာယတနဓမ္မေသု- အဇ္ဈတ္တိကာယတနတရားတို့၌၊ ဝါ- တနည်းကား၊ အတ္တနော- ၏၊ ဥဘယဓမ္မေသု- နှစ်မျိုးစုံသော အဇ္ဈတ္တိကာယတန၊ ဗာဟိရာယတန တရားတို့၌ (ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ) ဣမသ္မိံ ပက္ခေ- အတ္တနော ဥဘယဓမ္မေသုဝါ- ဟူသော ဤမှာ ဘက်အဖို့၌၊ အဇ္ဈတ္တိကာယတနပရိဂ္ဂဏှနေနာတိ- ကား၊ အဇ္ဈတ္တိ- ကာယတနပရိဂ္ဂဏှနမုခေန- အဇ္ဈတ္တိကာယတနကို သိမ်းယူရုံမှတ်ခြင်းကို အပြီးပဓာန ပြုခြင်းအားဖြင့် (ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- တည်း။။

စ- ယင်းသို့အနက်ဖွင့်ခြင်း၏ အကျိုးကား၊ ဧဝံ- ဤသို့ အဇ္ဈတ္တိကာယတန- ပရိဂ္ဂဏှနမုခေန-ဟူ၍ အနက်ယူအပ်လသော်၊ အနဝသေသတော- အကြွင်းအကျန် မရှိသော အားဖြင့် သပရသန္တာနေသု- မိမိသန္တာန်၊ သူတပါးသန္တာန်တို့၌၊ အာယတနာနိ- အာယတနတို့ကို၊ ပရိဂ္ဂဟော- သိမ်းယူခြင်းသည်၊ သိဒ္ဓေါ- ပြီးစီးသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ပရဿ ဝါ ဓမ္မေသုတိ ဧတ္ထာပိ- ပရဿ ဝါ ဓမ္မေသု-ဟူသော ဤပါဌ်၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော- ဤနည်းပင်တည်း၊ ရူပါယတနဿာတိ- ကား၊ အဓမ္မကာဒသပ္ပဘေဒဿ- အခွဲနှင့် တကွ (၁၁)မျိုးအပြားရှိသော၊ ဝါ- ဆယ်ပါးခွဲ အပြားရှိသော၊ ရူပသဘာဝဿ- ရုပ်၏ သဘောရှိသော၊ အာယတနဿ- အာယတန၏ (သမုဒယဝယာ-ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း သဘောတရားတို့ကို) ရူပက္ခန္ဓေ- ရူပက္ခန္ဓာ၌၊ ဓုတ္တနယေန- ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ နိဟရိတဗ္ဗာ- ထုတ်ဆောင်ထိုက်ကုန်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အာနေတွာ- ဆောင်၍၊

သမ္ပန္နိတဗ္ဗံ- ဆက်စပ်သင့်၏။ သေသက္ခန္ဓေသုတိ- ကား၊ ဝေဒနာသညာသင်္ခါရက္ခန္ဓေသု-
 တိ၌၊ ဝုတ္တနယေနာတိ- ဝုတ္တနယေန-ဟူသော၊ ဣမိနာ အတိဒေသေန- ဤပြန်၍
 ညွှန်ပြကြောင်း သဒ္ဓါဖြင့်၊ ရူပက္ခန္ဓေ- ၌၊ အာဟာရသမုဒယာတိ- အာဟာရသမုဒယာ-
 ဟူသော၊ (ဣမံ ဝိသေသံ- ဤထူးခြားသောဖြစ်ကြောင်း တရားကို၊ ဝိဘာဝေတိ-
 ထင်ရှားပြတော်မူ၏။) ဝိညာဏက္ခန္ဓေ- ၌၊ နာမရူပသမုဒယာတိ- ဟူသော (ဣမံ ဝိသေသံ
 ဝိဘာဝေတိ) သေသက္ခန္ဓေသု- ကြွင်းသော ခန္ဓာတို့၌၊ ဖဿသမုဒယာတိ-
 ဖဿသမုဒယာ ဟူသော၊ ဣမံ ဝိသေသံ ဝိဘာဝေတိ- ၏။။

ပန- ထိုမှတပါး၊ ဣတရံ- အာယတနတို့၏ သမုဒယဝယတို့ကို ခန္ဓာတို့၌
 ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း ထင်ရှားဖော်ပြခြင်းမှ တပါးသော အနက်အဖွင့်သည်၊ သဗ္ဗတ္ထ-
 အားလုံးသော ပါဠိပုဒ်ဝါကျတို့၌၊ သမာနံ- တူ၏။ ဣတိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) ခန္ဓပဗ္ဗေ ဝိယ- ခန္ဓာအပိုင်း၌
 ကဲ့သို့၊ အာယတနပဗ္ဗေဝိ- အာယတနအပိုင်း၌လည်း၊ လောကုတ္တရနိဝတ္တနံ-
 လောကုတ္တရာတရားကို တုံ့နှစ်စေခြင်းသည် (ဟောတိ) ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊ ဂဟိတံ-
 ယူအပ်သော လောကုတ္တရာတရားသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊
 လောကုတ္တရဓမ္မော န ဂဟေတဗ္ဗောတိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ သေသံ-
 ကြွင်းသော ပုဒ်ဝါကျသည်၊ ဝုတ္တနယမေဝ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည်သာတည်း။
 အာယတနပဗ္ဗဝဏ္ဏနာ- သည်၊ နိဋ္ဌိတာ- ပြီ။။

ဓမ္မာနုပဿနာ ဗောဇ္ဈင်္ဂပဗ္ဗအဖွင့်

၃၈၅။ ဗုဇ္ဈနကသတ္တဿာတိ- ကား၊ ကိလေသနိဒ္ဓါယ- ကိလေသာဟူသော
 အိပ်ပျော်ခြင်းမှ၊ ပဋိဗုဇ္ဈနကသတ္တဿ- နိုးကြားသော သတ္တဝါ၏။ ဝါ- တနည်းကား၊
 အရိယသစ္စာနံ- အရိယသစ္စာတို့ကို၊ ပဋိဝိဇ္ဈနကသတ္တဿ- ထိုးထွင်းသိသော သတ္တဝါ၏။
 အင်္ဂေသုတိ- ကား၊ ကာရဏေသု- အကြောင်းတရားတို့၌၊ ဝါ- တနည်း၊ အဝယဝေသု-
 အစိတ်အပိုင်းတို့၌ (ဓမ္မာနုပဿိ ဝိဟရတိ) ဥဒယဝယဉာဏုပ္ပတ္တိတော- ဥဒယဝယဉာဏ်
 ဖြစ်ရာအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ သမ္မောဓိပဋိပဒါယံ- ကိလေသာတည်းဟူသော အိပ်ပျော်ခြင်းမှ
 ထကြွနိုးကြားတတ်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏အကျင့်၌၊ ဌိတောနာမ- တည်သူမည်သည်၊
 ဟောတိ- ဖြစ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အာရဒ္ဓ။ပ။သမ္မောဓိတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော)
 အာဟ- ပြီ သုတ္တန္တဒေသနာ နာမ- သုတ္တန်ဒေသနာတော်မည်သည်၊ ပရိယာယကထာ-
 မုချမဟုတ် ပရိယာယ်ဖြစ်သော တရားစကားတော်တည်း၊ အယဉ္စ သတိပဋ္ဌာနဒေသနာ-

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ ဗောဇ္ဈင်္ဂပဗ္ဗအဖွင့်

၄၂၀

ဤသတိပဋ္ဌာန်ဒေသနာတော်သည်လည်း၊ လောကီယမဂ္ဂဝသေန- လောကီမဂ္ဂအနေ အားဖြင့် ပဝတ္တာ- ဖြစ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ယောဂါဝစရောတိ သမ္မောဓိတိ- သမ္မောဓိ ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ အညဿာ- လောကီမဂ္ဂမှ တပါးသော လောကုတ္တရမဂ္ဂအနေအားဖြင့်၊ (အတ္ထေ- သမ္မောဓိသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို၊ ဝုစ္စမာနေ- ဆိုအပ်လသော်) အရိယသာဝကောတိ- အရိယာဖြစ်သော တပည့်သည် (သမ္မောဓိ- သမ္မောဓိ- မည်၏) ဣတိ- ဤသို့၊ (အာစရိယော) ဝဒေယျ- ဖွင့်ဆိုလေရာ၏။

သတိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂဋ္ဌာနိယာတိပဒဿ- သတိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂဋ္ဌာနိယာ-ဟူသော ပုဒ်၏။ အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဝိစိကိစ္ဆာဋ္ဌာနိယာတိ ဧတ္ထ- ဝိစိကိစ္ဆာဋ္ဌာနိယာ-ဟူသော ပုဒ်၌၊ ဝုတ္တနယေန- ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့် ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏။ တန္တိ- တံဟူသည်ကား၊ ယောနိသောမနသိကာရံ- ကို၊ တတ္တာတိ- ကား၊ သတိယံ- သတိ၌၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတံ- ဤတတ္ထ-ဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ နိပ္ပါဒေတဗ္ဗော- ယောနိသောမနသိကာရသည် ပြီးစီးစေထိုက်သော သတိ-ဟူသော အနက်၌၊ ဘုမ္မံ- သတ္တမိဝိတတ်ရှိသော သဒ္ဓါတည်း၊ သတိ စ- သတိလည်း၊ သမ္မုဇျေဉ္စ- သမ္မုဇျေဉ္စဉာဏ်လည်း (ဝန်းကျင်ဥသုအားလုံးစုံအားဖြင့် အမျိုးမျိုး အစားစားအပြားအားဖြင့် သိတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်လည်း) သတိ သမ္မုဇျေ- သတိနှင့် သမ္မုဇျေဉ္စဉာဏ်၊ အထ ဝါ- တနည်းကား၊ သတိပဓာနံ- သတိ- ဟူသော ပဓာနတရားရှိသော၊ အဘိက္ကန္တာဒိသာတ္ထကဘာဝပရိဂ္ဂဏှနဉာဏံ- ရှေ့ရှုသွားခြင်းအစရှိသည်၌ အကျိုးရှိသည်အဖြစ်ကို ပိုင်းခြားယူငင်သိမြင်သော ဉာဏ်သည်၊ သတိသမ္မုဇျေ- သတိသမ္မုဇျေမည်၏။ တံ- ထိုသတိသမ္မုဇျေသည်၊ သဗ္ဗတ္ထ- အားလုံးသော မိမိ၏ ရှေ့တည့်တည့်သွားခြင်း နောက်သို့ ပြန်လှည့်ခြင်းအစရှိသော ကိစ္စတို့၌၊ သတောကာရိတာဝါဝဟတ္တာ- သတိဖြင့် ပြုလေ့ရှိသည်အဖြစ်ကို သယ်ဆောင်နိုင်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သတိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂဋ္ဌာ- သတိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂ၏။ ဥပ္ပါဒါယ- ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ဟောတိ- ၏။

ပစ္စနိကဓမ္မပ္ပဟာနံ စ- ဆန့်ကျင်ဘက် အကုသိုလ်ကို ပယ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အနုရူပဓမ္မသေဝနာစ- သင့်လျော်သော တရားတို့ကို မှီဝဲခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အနုပ္ပန္နာနံ- မဖြစ်သေးကုန်သော၊ ကုသလာနံ- ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ- တရားတို့၏။ ဥပ္ပါဒါယ- ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ဟောတိ ယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့ ဧဝံ- ဤအတူ၊ သတိရဟိတပုဂ္ဂလ- ဝိဝဇ္ဇနာစ- သတိကင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ သတောကာရိပုဂ္ဂလသေဝနာစ- သတိဖြင့် ပြုလေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲခြင်းသည်လည်း

ကောင်း၊ တတ္ထ- ထိုသတိ၌၊ ယုတ္တပယုတ္တတာစ- သင့်လျော်ယှဉ်တွဲသော အမှုကိစ္စကို အားထုတ်သည်အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ သတိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂဿ- ဤ၊ ဥပ္ပါဒါယ- ဌာ၊ ဟောတိ- ဤ၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ ဣမံ အတ္ထံ- ဤအနက်ကို၊ သတိသမ္ပဇေညန္တိအာဒိနာ- သတိသမ္ပဇေ- အစရှိသော စကားရပ်ဖြင့် (အာစရိယော) ဒေသေတိ- ပြတော်မူ၏။ ယော- အကြင်ထေရ်သည်၊ ဗောဓိမဏ္ဍေ- ဗောဓိမဏ္ဍိုင်၌ (အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏ ကြည်လင်ပြိုင်ဖြစ်ပေါ်လာရာ ပညောင်ပင်အောက်၌) သုဝဏ္ဏသလကံ- ရွှေစာရေးတံကို၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ အဋ္ဌာရသသု- (၁၈)မျိုးကုန်သော၊ ဘာသာသု- ဘာသာစကားတို့တွင်၊ ကတရဘာသာယ- အဘယ်ဘာသာစကားဖြင့်၊ ဓမ္မံ- တရားကို၊ ကထေမိ- ဟောရမည်နည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ပရိသံ- တရားနာပရိသတ်ကို၊ ပဝါရေသိ- ဖိတ်မန်ပြီ၊ (သော- ထိုဖိတ်မန်သော ရဟန်းသည်၊) တိဿဒတ္တတ္ထေရောနာမ- တိဿဒတ္တထေရ်မည်၏။ ဒတ္တာဘယတ္ထေရံ- ဒတ္တာဘယထေရ်ကို၊ အဘယတ္ထေရောတိ- အဘယထေရ်ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။။

ဓမ္မာနံ- သစ္စာလေးပါးတရားတို့ကို၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ဓမ္မေသု- သစ္စာလေးပါး တရားတို့၌၊ ဝိစယော- စူးစမ်းဆင်ခြင်သိမြင်ခြင်းသဘောသည်၊ ဝါ- စူးစမ်းဆင်ခြင် သိမြင်သော ဉာဏ်သည်၊ ဓမ္မဝိစယော- ဓမ္မဝိစယမည်၏။ သော ဧဝ- ထိုဓမ္မဝိစယသည်ပင် သမ္မောဇ္ဈင်္ဂဿ- သမ္မောဇ္ဈင်္ဂမည်၏။ တဿ ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်္ဂဿ- ထိုဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်္ဂ၏ (ဥပ္ပါဒေါ ဟောတိ) ကုသလာကုသလာ ဓမ္မာတိအာဒိသု- ကုသလာကုသလာ ဓမ္မာအစရှိ သော ပါဠိပုဒ်တို့၌၊ ယံ- အကြင်အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာစကားရပ်ကို၊ ဝတ္တဗ္ဗံ- ဆိုသင့်၏။ တံ- ထိုအဖွင့်သံဝဏ္ဏနာစကားရပ်သည်၊ ဟေဋ္ဌာ- အောက်၌၊ ဝုတ္တနယမေဝ- ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည်သာတည်း၊ တတ္ထ- ထိုကုသလာကုသလာ ဓမ္မာ- အစရှိသော ပုဒ်တို့၌၊ ယောနိသောမနသိကာရဗဟုလီကာရောတိ- ကား၊ ကုသလာဒီနံ- ကုသိုလ်အစရှိသော တရားတို့၏၊ တံတံသဘာဝသရသလက္ခဏာဒိကဿ- ထိုထိုသဘောနှင့် မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင်ကိစ္စ၊ ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာအစရှိသည်ကို ယာထာဝတော- ဟုတ်မှန်သောအားဖြင့် အဝဗ္ဗန္တနဝသေန- ထိုးထွင်းသိခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ဥပ္ပန္နော- ဖြစ်သော၊ ဉာဏသမ္ပယုတ္တ- စိတ္တုပ္ပါဒေါ- ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်စေတသိက်သည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏။) ဟိ- စင်စစ်ဧကန် အားဖြင့်၊ သော- ထိုဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို၊ အဝိပရီတမနသိကာရတာယ- မဖောက်မပြန်မှန်ကန်စွာ နှလုံးသွင်းတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ယောနိသော မနသိကာ- ရောတိ- ယောနိသောမနသိကာရ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တော- ဆိုအပ်ပြီ၊ တဒါဘောဂတာယ-

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ ဗောဇ္ဈင်္ဂပဗ္ဗအဖွင့်

၄၂၃

ထိုကဲ့သို့လ်အစရှိသည်တို့၏ ထိုထိုသဘာဝသရသလက္ခဏာအစရှိသည်ကို နှလုံးသွင်းတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့် အာဝဇ္ဇနာပိ- အာဝဇ္ဇန်းသည်လည်း၊ တဂ္ဂတိကာဇေ- ထိုယောနိသော မနိသိကာရ၏အလားတူ သဘောရှိသည်သာတည်း၊ တဿ- ထိုယောနိသော မနသိကာရကို၊ အဘိဏှံ- အမြဲမပြတ်၊ ပဝတ္တနံ- ဖြစ်စေခြင်းသည်၊ ဗဟုလီကာရော- ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုခြင်းသည် (အတ္ထိ- ရှိ၏၊) ဘိယျောဘာဝါယာတိ- ကား၊ ပုနပျုနံ- အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်၊ ဘာဝါယ- ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ဝေပုလ္လာယာတိ- ကား၊ ဝိပုလဘာဝါယ- ပြန့်ပွားများပြားသည်အဖြစ်ငှာ၊ ပါရိပူရိယာတိ- ကား၊ ပရိဗြူဟနာယ- တိုးပွားခြင်းငှာ၊ (သံဝတ္တတိ- ဖြစ်၏။။)

ပရိပူစ္ဆကတာတိ- ကား၊ ပရိယောဂါဟေတွာ- ဉာဏ်ဖြင့် သက်ဝင်၍၊ ပူစ္ဆကဘာဝေါ- မေးမြန်းသူ၏ အဖြစ်တည်း၊ အာစရိယေ- ဆရာတို့ကို၊ ပယိရုပါသိတွာ- ချဉ်းကပ်၍၊ ပဉ္စပိ- ငါးပါးလုံးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ နိကာယေ- နိကာယ်တို့ကို၊ အဋ္ဌကထာယ- အဋ္ဌကထာနှင့်၊ သဟ- တကွ၊ ပရိယောဂါဟေတွာ- ၍၊ တတ္ထ- ထိုနိကာယ်ငါးပါးတို့၌၊ ယံ ယံ- အကြင် အကြင်ဌာနသည်၊ ဂဏှိဌာနဘူတံ- ခက်ဆစ်ခက်ရာဌာနဖြစ်၏၊ တံတံ- ထိုထိုခက်ဆစ် ခက်ရာဌာနကို၊ ဘန္တေ- အရှင်ဘုရား၊ ဣဒံ- ဤသဒ္ဓါသည်၊ ကထံ- အဘယ်နည်း အဘယ်ပုံအားဖြင့် ဤအနက်ကို ဟောပါသနည်း၊ ဣမဿ- ဤသဒ္ဓါ၏၊ အတ္ထော- အနက်ကား၊ ကော- အဘယ်ပါနည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ခန္ဓာယတနာဒိအတ္ထံ- ခန္ဓာအာယတန အစရှိသည်တို့၏ ပုဒ်အနက်ကို၊ ပုစ္ဆန္တဿ- မေးမြန်းသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာနေ) ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈဂေါ- ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ- ဖြစ်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ခန္ဓဓာတု။ပ။ဗဟုလတာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဝတ္ထုနံ ဝိသဒဘာဝကရဏန္တိ ဧတ္ထ- ကရဏံဟူသော ဤပါဌ၌၊ စိတ္တစေတသိကာနံ- စိတ်စေတသိက်တို့၏၊ ပဝတ္တိဌာနဘာဝတော- ဖြစ်ရာဌာန၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သရီရစ- ခန္ဓာကိုယ်ကိုလည်းကောင်း၊ တပုဋိဗဒ္ဓါနိ- ထိုခန္ဓာကိုယ်နှင့် ဆက်စပ်ကုန်သော၊ စိဝရာနိစ- သင်္ကန်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝတ္ထုနီတိ- တည်ရာတို့ဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတာနိ- အလိုရှိအပ်ကုန်၏၊ တာနိ- ထိုအဇ္ဈတ္တိက ဗာဟိရဝတ္ထုတို့သည်၊ ဝါ- တို့ကို၊ ယထာ- အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ကရိယမာနာနိ- ပြုအပ်ကုန်လသော်) စိတ္တဿ- စိတ်၏၊ သုခါဝဟာနိ- ချမ်းသာကို သယ်ဆောင်နိုင်ကုန် သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ တထာ- ထိုသို့သုခါဝဟဖြစ်နိုင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ကရဏံ- ပြုခြင်းသည်၊ တေသံ- ထိုအဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရဝတ္ထုတို့ကို၊ ဝိသဒဘာဝကရဏံ- စင်ကြယ်ကုန်သည်အဖြစ်ကို

ပြုခြင်းတည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရာနန္တိ အာဒိ- ဗာဟိရာနံ-အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

ဥဿန္တဒေါသန္တိ- ကား၊ (သရီရံ- သည်) ဝါတာဒိဥဿန္တဒေါသံ- လေအစရှိသည် တို့ဖြင့် များသောအဖြစ်ရှိ၏။ သေဒမလမက္ခိတန္တိ- ကား၊ သေဒေန စေဝ- ချွေးသည်လည်း ကောင်း၊ လေကာသခါတေန- လေကာ-ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော၊ သရီရမလေနစ- ကိုယ်၏ အညစ်အကြေးသည်လည်းကောင်း၊ မက္ခိတံ- လူးကပ်အပ်၏။ စသဒ္ဓေန- စသဒ္ဓါဖြင့်၊ အညံ- အခြားသော၊ သရီရဿစ- ခန္ဓာကိုယ်ကိုလည်းကောင်း၊ စိတ္တဿစ- စိတ်ကို လည်းကောင်း၊ ပိဋ္ဌာဝဟံ- ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်မှုကို ဆောင်တတ်သော (မလမ္ပိ- အညစ်အကြေး ကိုလည်း) သင်္ဂဏှာတိ- သွင်းယူ၏။ သေနာသနံဝါတိ (ဧတ္ထ)- သေနာသနံ ဝါ- ဟူသော ဤပါရှိ၍၊ ဝါသဒ္ဓေန- ဝါသဒ္ဓါဖြင့်၊ ပတ္တာဒီနံ- သပိတ်အစရှိသည်တို့ကို၊ သင်္ဂဟော- သွင်းယူခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏။ (အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရေ- ကိုယ်တွင်း၊ ကိုယ်ပဖြစ်သော၊ ဧတသ္မိံ ဝတ္ထုမ္ပိ- ဤဝတ္ထုသည်) အဝိသဒေ- မသန့်ရှင်းသည်၊ သတိ- ဖြစ်လသော်၊ ဝါ- တနည်းကား၊ (ဧတသ္မိံ ဝတ္ထုမ္ပိ- သည်) အဝိသဒေ- မသန့်ရှင်းသည် ဖြစ်၍၊ ဝိသယဘူတေ- အာရုံဖြစ်လသော် (အာရုံအဖြစ်ဖြင့် စိတ်၌ ထင်ပေါ်လာ လသော်) (ဉာဏမ္ပိ- ဉာဏ်သည်လည်း၊ အဝိသဒံ ဟောတိ)။

တာနိ- ထိုမသန့်ရှင်းသော ကိုယ်တွင်းကိုယ်ပဖြစ်သော ဝတ္ထုတို့သည်၊ ဘာဝနံ- ဘာဝနာကို၊ အနုယုတ္တဿ- အားထုတ်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝိသယော- အာရုံသည် (ဟောတိ- ဖြစ်သနည်း) အန္တရန္တရာ- ဘာဝနာစိတ်ဖြစ်ရာကာလ၏ ကြီးကြား ကြီးကြား ကာလ၌၊ ပဝတ္တနကစိတ္တုပ္ပါဒဝသေန- ဖြစ်သော စိတ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ဧဝံ- ဤသို့ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရဝတ္ထု မသန့်ရှင်းပါက ဉာဏ်လည်း မသန့်ရှင်းဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဟိ- မှန်၏။ တေ စိတ္တုပ္ပါဒါ- ထိုမသန့်ရှင်းသော ကိုယ်တွင်း ကိုယ်ပဝတ္ထုကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်တို့သည်၊ စိတ္တေကဂ္ဂတာယ- စိတ္တေကဂ္ဂတာ၏၊ အပရိသုဒ္ဓဘာဝါယ- မသန့်ရှင်းသည်အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။ နိဿယာဒိပစ္စယဘူတေသု- ဉာဏ်၏ မှီရာနိဿယအစရှိသော ပစ္စည်းဖြစ်ကုန်သော၊ စိတ္တစေတသိကေသု- စိတ်စေတသိက်တို့၌ (ပရိယာပန္နံ- ပါဝင် သော၊ ဉာဏမ္ပိ အဝိသဒံ ဟောတိ) ဉာဏမ္ပိတိ (ဧတ္ထ)- ဉာဏမ္ပိ-ဟူသော ဤပါရှိ၍၊ ဝိသဒ္ဓေါ- သည်၊ သမ္ပိဏ္ဏနတ္ထေ- ပေါင်းခြင်းအနက်ရှိ၏။ တေန- ထိုသမ္ပိဏ္ဏနတ္ထ ဝိသဒ္ဓါဖြင့် (ဒဿေတိ- ၌စပ်) ကေဝလံ- ဉာဏ်နှင့် မရောမယှက်သက်သက်၊ တံဝတ္ထုယေဝ-

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ ဗောဇ္ဈင်္ဂပဋ္ဌအဖွင့်

၄၂၁

ထိုခန္ဓာကိုယ်ဟူသော အဇ္ဈတ္တိကဝတ္ထု၊ သင်္ကန်းအစရှိသော ဗာဟိရဝတ္ထုသည်သာလျှင်၊ အပရိသုဒ္ဓိ- မသန့်ရှင်းသည်၊ န- မဟုတ်သေး၊ အထ ခေါ်- အဟုတ်သော်ကား၊ တသို့- ထိုအဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရဝတ္ထုသည်၊ အပရိသုဒ္ဓိ- မသန့်ရှင်းလသော်၊ ဉာဏမ္မိ- ဉာဏ်သည်လည်း၊ အပရိသုဒ္ဓိ- သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ နိဿယာပရိသုဒ္ဓိယာ- မှီရာဝတ္ထု၏ မသန့်ရှင်းခြင်းကြောင့်၊ တံနိဿိတာပရိသုဒ္ဓိဝိယ- ထိုဝတ္ထုကို မှီတည်နေသောဝတ္ထု၏ မသန့်ရှင်းခြင်းကဲ့သို့၊ ဝိသယဿ- ခန္ဓာကိုယ်သင်္ကန်းအစရှိသော အာရုံ၏၊ အပရိသုဒ္ဓိတာယ- မသန့်ရှင်းသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိသယိနော- အာရမ္မဏိကဖြစ်သော ဉာဏ်၏၊ အပရိသုဒ္ဓိ- မသန့်ရှင်းခြင်းကို (အာစရိယော) ဒေသေတိ- ပြတော်မူ၏။

သမဘာဝကရဏန္တိ- ကား၊ ကိစ္စတော- အဓိမောက္ခကိစ္စ၊ ပဂ္ဂဟကိစ္စအစရှိသော ကိစ္စအားဖြင့်၊ အနုနာဓိကဘာဝကရဏံ- မယုတ်လျော့သည်၊ မပိုလွန်သည်အဖြစ်ကို ပြခြင်းတည်း၊ သဒ္ဓေယျဝတ္ထုသို့- ယုံကြည်သင့်သော ရတနာသုံးပါးအစရှိသော ဝတ္ထု၌၊ ပစ္စယဝသေန- (သဒ္ဓေယျဝတ္ထု၏)အကြောင်းပစ္စည်းနှင့် စပ်သော အားဖြင့်၊ အဓိမောက္ခ- ကိစ္စဿ- ယုံကြည်ဆုံးဖြတ်ခြင်း ကိစ္စ၏၊ ပဗ္ဗုတရဘာဝေန စ- အထူးသဖြင့် ထက်မြက်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပညာယ- ပညာ၏၊ အဝိသဒတာယစ- မသန့်ရှင်းသည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝီရိယာဒိနံ- ဝီရိယအစရှိသည်တို့၏၊ သိထိလတာဒိနာစ- လျော့သည်အဖြစ်အစရှိသည်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ- သဒ္ဓိန္ဒြိယသည်၊ ဗလဝံ- အားကောင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဧတေန- ထို့ကြောင့်၊ ဣတရာနိ မန္တာနီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ တတောတိ- ကား၊ သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ- ၏၊ တသ္မာ ဗလဝဘာဝတော- ထိုသို့အားကောင်းသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣတရေသဉ္စ- သဒ္ဓိန္ဒြိယမှ တပါးသော ဣန္ဒြိယတို့၏လည်း၊ မန္တတ္တာ- နံ့ညံ့သည်အဖြစ်ကြောင့် (န သက္ကောတိ) ကောသဇ္ဇပက္ခေ- ပျင်းရိခြင်းအဖို့၌၊ ပတိတုံ- ကျရောက်ခြင်းငှာ၊ အဒတ္တာ- မပေးမူ၍၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ- သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို၊ ပဂ္ဂဏှနံ- ချီမမြှောက်ပင့်ခြင်းသည်၊ အနုဗလပုဒါနံ- ထပ်ဆင့်အားပေးခြင်းသည်၊ ပဂ္ဂဟော- ပဂ္ဂဟမည်၏၊ ပဂ္ဂဟောဝ- ချီမမြှောက်ပင့် ထပ်ဆင့်အားပေးခြင်းသည်ပင်လျှင်၊ ကိစ္စံ- ကိစ္စတည်း၊ ပဂ္ဂဟကိစ္စံ- ချီမမြှောက်ပင့် ထပ်ဆင့်အားပေးခြင်းကိစ္စ(ဝီရိယံ- သည်၊ ပဂ္ဂဟကိစ္စံ- ကို) ကာတုံ- ပြုခြင်းငှာ၊ နသက္ကောတိ- မစွမ်းနိုင်၊ ဣတိ- ဤသို့ အာနေတ္တာ- ဆောင်ယူ၍၊ သမ္ပန္နိ တဗ္ဗံ- စပ်သင့်၏၊ အာရမ္မဏံ- အာရုံသို့၊ ဥပဂန္တာ- ကပ်ရောက်၍၊ ဌာနံ- တည်ခြင်းသည်၊ ဝါ- သို့မဟုတ်၊ အနိဿန္ဓနံ- မစွန့်ခြင်းသည်၊ ဥပဋ္ဌာနံ- ဥပဋ္ဌာနမည်၏။

ဝိက္ခေပပဋိက္ခေပေါ- ပျံ့လွင့်ခြင်းကို ပယ်ရှားခြင်းကိစ္စသည်။ အဝိက္ခေပေါ- အဝိက္ခေပမည်၏။ ဝါ- တနည်းကား၊ ယေန- အကြင် ကိစ္စနှင့်၊ သမ္ပယုတ္တာ- ယှဉ်သော တရားတို့သည်။ အဝိက္ခိတ္တာ- မပျံ့လွင့်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။ သော- ထိုယှဉ်တက် သမ္ပယုတ်တရားတို့ မပျံ့လွင့်ကြောင်း ကိစ္စသည်။ အဝိက္ခေပေါ- အဝိက္ခေပမည်၏။ စက္ခုနာ- မျက်စိဖြင့်၊ ရူပဂတံ- ရူပါရုံကို၊ ပဿတိဝိယ- မြင်သကဲ့သို့ (တထာ- ထို့အတူ) ယေန- အကြင် ကိစ္စဖြင့်၊ ယာထာဝတော- ဟုတ်မှန်သောအားဖြင့်၊ ဝိသယသဘာဝံ- အာရုံ၏ သဘောကို ပဿတိ- မြင်၏။ တံ- ထိုဟုတ်မှန်သောအားဖြင့် အာရုံ၏သဘောကို မြင်ကြောင်းဖြစ်သော ကိစ္စသည်။ ဒဿနကိစ္စံ- ဒဿနကိစ္စမည်၏။ (ဝီရိယိန္ဒြိယံ- ဝီရိယိန္ဒြေသည်။ ပဂ္ဂဟကိစ္စံ- သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ချီမမြှောက် ပင့်ထပ်ဆင့်အားပေးခြင်း ကိစ္စကို။ ပ။ ပညိန္ဒြိယံ- သည်။ ဒဿနကိစ္စံ- ဟုတ်မှန်သောအားဖြင့် အာရုံ၏ သဘောကို မြင်ကြောင်းကိစ္စကို) ကာတုံ- ပြုခြင်းငှာ၊ န သက္ကာတိ- မစွမ်းနိုင် (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း။) ဗလဝတာ- အားကောင်းသော၊ သဒ္ဓိန္ဒြိယေန- သဒ္ဓိန္ဒြေသည်။ အဘိဘူတတ္တာ- လွှမ်းမိုးအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း။။

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ သဟဇာတဓမ္မေသု- အတူတကွဖြစ်သော တရားတို့၌၊ ဣန္ဒြိယံ- မိမိ၏ အစိုးရသည်အဖြစ်ကို၊ ကာရေန္တာနံ- ပြုစေကြကုန်သော၊ သဟပဝတ္တမာနာနံ- အတူတကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ- တရားတို့၏။ ဧကရသတာဝသေနဝ- တူသော ကိစ္စရှိသည်အဖြစ်၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင်၊ အတ္တသိဒ္ဓိ- လိုအပ်သော အကျိုး၏ ပြီးစီးခြင်း သည်။ (ဟောတိ) အညထာ- ဧကရသတာမှ တပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် (အတ္တသိဒ္ဓိ- သည်) န ဟောတိ- မဖြစ်။။

တသ္မာတိ- တသ္မာ-ဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ ဝုတ္တမေဝ- ဆိုအပ်ပြီးသည်သာဖြစ်သော၊ အတ္တံ- ဣန္ဒြေတို့၏ ညီမျှသည်အဖြစ်ဟူသော အနက်ကို၊ ကာရဏဘာဝေန- အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ မစ္စာမသတိ- သုံးသပ်၏။ တန္တိ- တံ-ဟူသည်ကား၊ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ- ကို၊ (ဟာပေတဗ္ဗံ- ယုတ်လျော့စေထိုက်၏။) ဓမ္မသဘာဝပစ္စဝေက္ခဏေနာတိ- ကား၊ သဒ္ဓေယျဿ- ယုံကြည်ထိုက်သော၊ ယဿ ဝတ္ထုနော- အကြင် ရတနာသုံးပါးအစရှိသော ဝတ္ထု၏။ ဥဋ္ဌာရတာဒိဂုဏေ- မွန်မြတ်သည်အဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်တော်အပေါင်း၌၊ အဓိမုစ္စနဿ- သက်ဝင်ကြည်ညိုခြင်း၏။ သာတိသယပဝတ္တိယာ- လွန်ကဲခြင်းနှင့် တကွ ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်၊ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ- သည်၊ ဗလဝံ- အားကောင်းသည်။ ဇာတိ- ဖြစ်၏။ တဿ (သဒ္ဓေယျဝတ္ထုနော)- ထိုသဒ္ဓေယျဝတ္ထု၏။ ပစ္စယပစ္စယုပ္ပန္နတာဒိဝိဘာဂတော- ပစ္စည်း

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ ဗောဇ္ဈင်္ဂပဗ္ဗအဖွင့်

၄၂၇

ပစ္စယုပ္ပန်အဖြစ်အစရှိသော ခွဲဝေအပ်သော အကြောင်းအရာအားဖြင့် ယာထာဝတော-
ဟုတ်မှန်သော အားဖြင့်၊ ဝိမံသနေန- စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်းအားဖြင့်၊ (ဟာပေတဗ္ဗံ) ဟိ-
အကျိုးကို ဆိုဦးအံ့၊ ဧဝံ- ဤသို့ စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်းကြောင့်၊ ဧဝံ ဓမ္မတာ နယေန-
ဤသို့ သဒ္ဓိန္ဒြေ၏ ဖြစ်ရိုးစဉ်လာ ဓမ္မတာနည်းအားဖြင့် သဘာဝသရသတော- သဒ္ဓိန္ဒြေ၏
သဘော၊ ကိုယ်ပိုင်ကိစ္စအားဖြင့် ပရိဂ္ဂယုမာနေ- သိမ်းပိုက်ယူငင်အပ်လသော်၊ သဝိပ္ပါရော-
ကျယ်ပြန့်ခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ အဓိမောက္ခော- ယုံကြည်ဆုံးဖြတ်ခြင်းသဘောသည်၊
န ဟောတိ- မဖြစ်။။

(ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ သဝိပ္ပါရော- သော၊ အဓိမောက္ခော- သည်၊ န
ဟောတိ- မဖြစ်သနည်း၊) အယံ- ဤသဒ္ဓေယျဝတ္ထု၏ မြင့်မြတ်သော ဂုဏ်တော်တို့၌
သက်ဝင်ယုံကြည် ဆုံးဖြတ်ခြင်းအစရှိသော သဘောသည်၊ ဣမေသံ ဓမ္မာနံ- ဤသဒ္ဓိန္ဒြေ
အစရှိသော တရားတို့၏၊ သဘာဝေါ- သဘောတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ပရိဇာနနဝသေန-
ပိုင်းဖြတ်သိခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ပညာဗျာပါရဿ- ပညာ၏ ကြောင့်ကြဗျာပါရ၏၊
သာတိသယတ္တာ- လွန်ကဲသော အတိုင်းအတာရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (သဝိပ္ပါရော-
သော၊ အဓိမောက္ခော- သည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ဓရိယဓမ္မေသု- ဦးဆောင်
ဦးရွက်တာဝန်ရှိသော တရားတို့တွင်၊ သဒ္ဓါယ- သဒ္ဓါ၏၊ ဗလဝဘာဝေ- အားကြီးသည်
အဖြစ်ကြောင့်၊ ပညာယ- ၏၊ မန္တဘာဝေါ- အားနည်းနဲ့ညံ့သည်အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ
ယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ ပညာယ- ၏၊ ဗလဝဘာဝေ- ကြောင့်၊ သဒ္ဓါယ-
၏၊ မန္တဘာဝေါ- သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- သို့၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) တေန- ထို့ကြောင့်၊ တံ ဓမ္မ
သဘာဝပစ္စဝေက္ခဏေန။ပ။ဟာပေတဗ္ဗန္တိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဂုတ္တံ- ပြီ၊ တထာ
အမနသိကာရေနာတိ- ကား၊ ယေနာကာရေန- အကြင်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊
ဘာဝနံ- ဘာဝနာကို၊ အနုယုဉ္ဇန္တဿ- အားထုတ်သော ယောဂီ၏ (သန္တာနေ- ၌)
သဒ္ဓိန္ဒြိယံ- သည်၊ ဗလဝံ- သည်၊ ဇာတံ- ဖြစ်၏၊ တေနာကာရေန- ထိုသဒ္ဓိန္ဒြေအားကောင်း
နိုင်လောက်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဘာဝနာယ- ကို၊ အနနုယုဉ္ဇနတော-
အားမထုတ်ခြင်းကြောင့် (ဟာပေတဗ္ဗံ) ဣတိ- ဤသို့၊ ဂုတ္တံ- ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ- ဆိုလို
သည်၊ ဟောတိ။။

ဣဓ- ဤသဒ္ဓါအစရှိသော ဣန္ဒြေတို့ကို ညီမျှအောင်ပြုရာ၌၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊
ပစ္စယဝိသေသေန- ကိစ္စပိုလွန်ခြင်း၏ ထူးခြားသော အကြောင်းဖြင့်၊ ကိစ္စတ္တရိယတော
ဝါ- အဓိမောက္ခကိစ္စ၏ ပိုမိုလွန်ကဲသည်အဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝီရိယာဒိနံ- ဝီရိယ

အစရှိသော လေးပါးတို့၏။ မန္တကိစ္စတာယ ဝါ- လျော့နည်းနည်းသော ကိစ္စရှိသည်အဖြစ် အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒုဝိဓေန- နှစ်မျိုးအပြားအားဖြင့်၊ သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ- ၏။ ဗလဝဘာဝေါ- အားကြီးသည်အဖြစ်သည်။ ဟောတိ- ၏။ တတ္ထ- ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်၊ ပဌမဝိကပ္ပေန- အတ္တနော ဝါ ပစ္စယဝိသေသေန ကိစ္စတ္တရိယတော-ဟူသော ပဌမဝိကပ်ဖြင့် ဟာပနဝိမိ- သဒ္ဓိန္ဒြိယကို လျော့နည်းစေပုံ အစီအစဉ်ကို၊ ဒဿိတော- ပြအပ်ပြီးပြီ၊ ဒုတိယဝိကပ္ပေ ပန- ဝိရိယာဒိနံ ဝါ မန္တကိစ္စတာယ-ဟူသော ဒုတိယဝိကပ်၌ကား၊ ယထာ- အကြင်အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ မနသိကရောတော- နှလုံးသွင်းသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာနေ) ဝိရိယာဒိနံ- တို့၏။ မန္တကိစ္စတာယ- ကြောင့် သဒ္ဓိန္ဒြိယံ- သည်၊ ဗလဝံ- သည်၊ ဇာတံ- ဖြစ်၏။ တထာ- ထိုအားကောင်းနိုင်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အမနသိကာရေန- နှလုံးမသွင်းခြင်းကြောင့်၊ ဝိရိယာဒိနံ- တို့၏။ ပဉ္စကိစ္စဘာဝါဝဟေန- ထက်သန်သော ကိစ္စရှိသည်အဖြစ်သို့ ပို့ဆောင်နိုင်သော၊ မနသိကာရေန- နှလုံးသွင်းခြင်း ကြောင့်၊ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ- ကို၊ တေဟိ- ထိုဝိရိယအစရှိသော ဣန္ဒြိယတို့နှင့်၊ သမရသံ- ညီမျှသော ကိစ္စရှိသည်ကို၊ ကရောန္တေန- ပြုလျက်၊ ဟာပေတဗ္ဗံ- ယုတ်လျော့စေသင့်၏။ ဣမိနာ နယေန- ဤနည်းအားဖြင့်၊ သေသဣန္ဒြိယေသုပိ- သဒ္ဓိန္ဒြိယမှ ကြွင်းသော ဣန္ဒြိယတို့၌လည်း၊ ဟာပနဝိမိ- ယုတ်လျော့စေပုံ အစီအစဉ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- ၏။။

ဝက္ကလိတ္ထေရဝတ္ထုတိ (ဧတ္ထ)- ဝက္ကလိတ္ထေရဝတ္ထု-ဟူသော ဤပုဒ်၌ (ဝက္ကလိ- ဣတ္ထရဿ- ဝက္ကလိထေရ်၏။ ဝတ္ထု- အကြောင်းဝတ္ထုကို) ဟိ (ဝိတ္ထာရေမိ)- ချဲ့ပြဦးအံ့၊ သော အာယသွာ- ထိုအရှင်ဝက္ကလိသည်၊ သဒ္ဓါမိမုတ္တတာယ- သဒ္ဓါတရားဖြင့် လွန်ကဲစွာ သက်ဝင်ကြည်ညိုသည်အဖြစ်ဟူသော ဧတဒဂ်ရာထူးအကျိုးငှာ၊ ကတာမိကာရော- ပြုကျင့်အပ်ပြီးသော လွန်ကဲသော ကုသိုလ်ရှိသည် (ဟုတွာ- ဖြစ်၍)၊ သတ္တု- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ရူပကာယဒဿနပ္ပသုတောဧဝ- ရုပ်ခန္ဓာကိုယ်တော်ကို ဖူးမြင်ခြင်းငှာ အားထုတ်သည်သာလျှင်၊ ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ ဝိဟရန္တော- နေလသော်၊ သတ္တာရာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝက္ကလိ- ဝက္ကလိ၊ ဒိဋ္ဌေန- ဖူးမြင်အပ်သော၊ ဣမိနာ ပုတိကာယေန- ဤခန္ဓာကိုယ်ပုပ်ဖြင့်၊ တေ- သင့်အား၊ ကိ- အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ ဝက္ကလိ- ဝက္ကလိ၊ ယော- အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဓမ္မံ- တရားကို၊ ပဿတိ- မြင်၏။ သော- တရားကို မြင်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မံ- ငါဘုရားကို၊ ပဿတိ- မြင်သည်မည်၏။ ဣတိအာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသော တရားစကားတော်ဖြင့်၊ ဩဝေဒိတွာ- ဆုံးမတော်မူပြီး၍၊ ကမ္မဋ္ဌာနေ- ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်ခြင်း၌၊ နိယောဇိတော- စေခိုင်းတိုက်တွန်းအပ်သည်။

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ ဗောဇ္ဈင်္ဂပဗ္ဗအဖွင့်

၄၂၉

သမာနောပိ- ဖြစ်ပါလျက်ပင် တံ- ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းကို အနုနုယုဉ္ဇန္တော- အားမထုတ်လသော်၊
ပဏာမိတော- နှင်ထုတ်အပ် သည် (ဟုတွာ- ဖြစ်၍) အတ္တာနံ- မိမိကိုယ်ကို၊
ဝိနိပါတေတုံ- အသက်ဒီဝိနိမ္မိ လျော့ကျ စေခြင်းငှာ၊ ဝါ- သတ်ခြင်းငှာ၊ ပပါတဋ္ဌာနံ-
ကမ်းပါပြတ်အရပ်သို့၊ အဘိရုဟိ- တက်လေပြီ၊ အထ- ထိုအခါ၌၊ နံ- ထိုဝတ္ထုလိကို၊
သတ္တာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ယထာ နိသိန္နောဝ- ထိုင်မြဲထိုင်တော်မူလျက်သာလျှင်၊
ဩဘာသံ- အရောင်ကို၊ ဝိဿဇ္ဇနေန- လွှတ်တော်မူ ခြင်းဖြင့်၊ အတ္တာနံ- ကိုယ်တော်ကို၊
ဒဿေတွာ- ပြတော်မူ၍ -

ပါမောဇ္ဇဗဟုလော- များသော ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်မှုရှိသော၊ ဘိက္ခု- ရဟန်းသည်၊
ဗုဒ္ဓသာသနေ- မြတ်စွာဘုရားသာသနာတော်၌၊ ပသန္နော- ကြည်ညိုသည်၊ (ဟုတွာ-
ဖြစ်၍) သင်္ခါရူပသမံ- သင်္ခါရတို့ ချုပ်ငြိမ်းရာဖြစ်၍၊ သုခံ- ချမ်းသာအစစ်ဖြစ်သော၊
သန္တံ- ငြိမ်သက်သော၊ ပဒံ- နိဗ္ဗာန်သို့၊ အဓိဂစ္ဆေ- ရောက်နိုင်၏။။

ဣတိ- ဤသို့သော၊ ဂါထံ- ဂါထာကို၊ ဝတွာ- ဟောတော်မူပြီး၍၊ ဝတ္ထုလိ-
ဝတ္ထုလိ၊ ဧဟိ- လာလော့၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အာဟ- မိန့်ခေါ်တော်မူပြီ၊ သော- ထိုဝတ္ထုလိ
ထေရ်သည်၊ အမတေန ဧဝ- အမြိုက်တရား ရေစင်ဖြင့်သာလျှင်၊ အဘိသိတ္တော-
သွန်းဖြန်းအပ်သည် (သမာနော- ဖြစ်လသော်) ဟဋ္ဌတုဋ္ဌော- ရွှင်လန်းနှစ်သက်သည်၊
(ဟုတွာ- ဖြစ်၍) ဝိပဿနံ- ဝိပဿနာကို၊ ပဋ္ဌပေသိ- ဖြစ်စေပြီ၊ ဝါ- အားထုတ်ပြီ၊
သဒ္ဓါယ- သဒ္ဓါ၏၊ ဗလဝဘာဝတော- အားကောင်းသည်အဖြစ်ကြောင့် ဝိပဿနာဝိထိ-
ဝိပဿနာလမ်းကြောင်းသို့ န ဩတရတိ- မသက်ရောက်၊ တံ- ထိုသို့မသက်ရောက်သည်
ကို၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဥတွာ- သိတော်မူ၍၊ တဿ- ထိုဝတ္ထုလိထေရ်၏၊
ဣန္ဒြိယ သမတ္တပဋိပါဒနာယ- ဣန္ဒြေတို့၏ ညီမျှသည်အဖြစ်ကို ပြီးစီးစေခြင်းငှာ၊
ကမ္မဋ္ဌာနံ- ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ သောစေတွာ- သုတ်သင်၍၊ အဒါသိ- ပေးတော်မူပြီ၊ သော-
ထိုဝတ္ထုလိထေရ် သည်၊ သတ္တာရာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒိန္နနယေ- ပေးအပ်သော
နည်း၌ ဌတွာ- ရပ်တည်၍၊ ဝိပဿနံ- ဝိပဿနာကို ဥဿုက္ကာပေတွာ- အားထုတ်ပြုလုပ်၍၊
မဂ္ဂပဋိပါဋိယာ- မဂ်လေးပါးအစဉ်အားဖြင့်၊ အရဟတ္တံ- အရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ ပါပုဏိ-
ရောက်ပြီ တေန- ထို့ကြောင့် ဝတ္ထုလိတ္ထေရာတ္ထု စေတ္တ နိဒဿနန္တံ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန)
ဝုတ္တံ- ပြီ။။

ဧတ္တာတိ- ကား၊ သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ- သဒ္ဓိန္ဒြေ၏၊ အဓိမတ္တဘာဝေ- လွန်ကဲသည်အဖြစ်
ကြောင့် သေသဣန္ဒြိယာနံ- သဒ္ဓိန္ဒြေမှ ကြွင်းသော ဣန္ဒြေလေးပါးတို့၏၊ သကိစ္စကရဏေ-

မိမိကိစ္စကို မပြုခြင်း၌ (ဝတ္ထုလိတ္တေရဝတ္ထု- ဝတ္ထုလိထေရ်ဖြစ်ပုံအကြောင်းဇာတ်လမ်းသည်၊
 နိဒဿနံ- ညွှန်ပြစရာသက်သေတည်း။) ကုတရကိစ္စဘေဒန္တိ- ကား၊ ဥပဋ္ဌာနာဒိကိစ္စဝိသေသံ-
 အာရုံသို့ ကပ်၍ တည်ခြင်းအစရှိသော ကိစ္စအထူးကို (ကာတုံ န သက္ကောတိ)
 ပဿဒ္ဓါဒိတိ (ဧတ္ထ)- ပဿဒ္ဓါဒိ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ အာဒိသဒ္ဓေန- အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊
 သမာဓိဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်္ဂီနံ- သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင်၊ ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်တို့ကို၊
 သင်္ဂဟော- သွင်းယူခြင်းကို၊ ဌဒ္ဓဗ္ဗော- ဧ၊ ဟာပေတဗ္ဗန္တိ- ကား၊ သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ- ဧ၊
 ဗလဝဘာဝေါ- အားကြီးသည်အဖြစ်သည်၊ ဓမ္မသဘာဝပစ္စဝေက္ခဏေန- တရားသဘောကို
 ဆင်ခြင်ခြင်းကြောင့် ဟာယတိ ယထာ- ယုတ်လျော့သကဲ့သို့ ဧဝံ- ဤအတူ၊ ဝီရိယိန္ဒြိယဿ-
 ဧ၊ အဓိမတ္တတာ- လွန်ကဲသည်အဖြစ်သည်၊ ပဿဒ္ဓိအာဒိဘာဝနာယ- ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်
 အစရှိသည်တို့ကို ဖြစ်ပွားစေခြင်းကြောင့်၊ ဟာယတိ- ယုတ်လျော့၏၊ (ကသ္မာ- နည်း၊)
 တဿာ- ထိုပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်အစရှိသည်ဖြစ်ပွားစေခြင်း၏၊ ဝါ- ဖြစ်ပွားစေအပ်သော
 ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်အစရှိသည်၏၊ သမာဓိပက္ခိယတ္တာ- သမာဓိ၏ အသင်းအပင်း၌ ပါဝင်
 သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း။။

တထာဟိ- ထိုစကားမှန်၏၊ သာ (ပဿဒ္ဓိအာဒိဘာဝနာ)- သည်၊ (ဧကံသတော-
 ဟာပေတိ-၌စပ်ပါ၊ ဤသုတ်ဋီကာ၌ “သာ”ဟူသော ကတ္တားမပါချေ၊ ပဏ္ဏာသဋီကာ၊
 ပ-၃၂၇-၌ပါ၏။) သမာဓိန္ဒြိယဿ- ဧ၊ အဓိမတ္တတံ- လွန်ကဲသည်အဖြစ်ကို၊ ကောသဇ္ဇ-
 ပါတတော- ပျင်းရိခြင်းသဘော၌ ကျရောက်ခြင်းမှ၊ ရက္ခန္တိ- စောင့်ရှောက်လျက်
 (ဧတံသတော- စင်စစ်ဧကန်အားဖြင့် ဟာပေတိ- ယုတ်လျော့စေ၏။) (ကာဝိယ- ဥပမာ
 အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ) ဝီရိယာဒိဘာဝနာ- ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်အစရှိသည်ကို
 ဖြစ်ပွားစေခြင်းသည်၊ ဝါ- ဖြစ်ပွားစေအပ်သော ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်အစရှိသည်သည်၊
 ဝီရိယိန္ဒြိယဿ- ဧ၊ အဓိမတ္တတံ- ကို၊ ဥဒ္ဓစ္စပါတတော- ဥဒ္ဓစ္စ၌ ကျရောက်ခြင်းမှ၊ ရက္ခန္တိ-
 လျက်၊ ဧကံသတော- ဖြင့်၊ ဟာပေတိဝိယ- ယုတ်လျော့စေသကဲ့သို့တည်း။) တေန-
 ထို့ကြောင့်၊ ပဿဒ္ဓါဒိဘာဝနာယ ဟာပေတဗ္ဗန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊
 သောဏဏတ္ထေရဿ ဝတ္ထုတိ- ကား၊ သုကုမာရသောဏတ္ထေရဿ- အလွန်နုပျိုလှဖြစ်သော
 သောဏဏထေရ်၏၊ ဝတ္ထု- ဝတ္ထုကို၊ (ဒဿေတဗ္ဗံ- ပြုထိုက်၏။)

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ သော အာယသ္မာ- ထိုအရှင်သောဏထေရ်သည်၊ သတ္ထု- မြတ်စွာ
 ဘုရား၏၊ သန္တိကေ- အထံတော်၌၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ- ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍၊
 သီတဝနေ- ယင်းတိုက်တော၌၊ ဝိဟရန္တော- နေစဉ် မမ- ငါ၏၊ သရီရံ- ခန္ဓာကိုယ်သည်၊

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ ဗောဇ္ဈင်္ဂပဗ္ဗအဖွင့်

၄၃၁

သုခုမာလံ- သိမ်မွေ့နူးညံ့၏။ သုခေနေဝ- ချမ်းချမ်းသာသာနေခြင်းဖြင့်သာလျှင်၊
 (သက်သက် သာသာ ညာတာစွာ နေခြင်းဖြင့်သာလျှင်) သုခံ- နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို၊
 အဓိဂန္တု- ရခြင်းငှာ၊ န စ သတ္တာ- တက်စွမ်းနိုင်လိမ့်မည်လည်းမဟုတ်၊ သရီရံ- ခန္ဓာကိုယ်ကို၊
 ကိလမေတွာပိ- ပင်ပန်းစေ၍ သော်မှလည်း၊ သမဏဓမ္မော- ရဟန်းတရားကို၊ ကာတဗ္ဗော-
 ပြုကျင့်ထိုက်၏။ ဣတိ- ဤသို့စဉ်းစား၍၊ [တံ သဒ္ဓါအပိုသာတည်း၊] ဌာနစင်္ကမမေဝ-
 ရပ်ခြင်းစင်္ကြန်သွားခြင်း ဣရိယာပုထ်ကိုသာလျှင်၊ အဓိဋ္ဌာယ- ဆောက်တည်၍၊ ဝါ-
 စွဲမြဲစွာ စိတ်၌ထား၍၊ ပဓာနံ- ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ အနုယုဉ္ဇန္တော- အားထုတ်လသော်၊
 ပါဒတလေသု- ခြေဖဝါးပြင်တို့၌၊ ဖောဋ္ဌေသု- အဖုတို့သည်၊ ဥဋ္ဌိတေသုပိ- ပေါ်ပေါက်
 လာပါကုန်သော်လည်း၊ ဝေဒနံ- ဝေဒနာကို၊ အဇ္ဈပေက္ခိတွာ- လျစ်လျူရှု၍၊ ဒဠဝီရိယံ-
 ခိုင်မြဲသော ဝီရိယကို၊ ကရောန္တော- ပြုစဉ်၊ အစွာရဒ္ဓဝီရိယတာယ- အလွန်အားထုတ်
 အပ်သော ဝီရိယရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိသေသံ- တရားထူးကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတံ- ဖြစ်စေခြင်းငှာ၊
 နာသက္ခိ- မစွမ်းနိုင်၊ သတ္တာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ တတ္ထ- ထိုအရှင်သောဏထေရ်ရှိရာ
 ဌာနသို့၊ ဂန္ဓာ- ကြွသွားတော်မူ၍၊ ဝိဇ္ဇောပမောဝါဒေန- စောင်းဥပမာရှိသော ဩဝါဒ
 ဖြင့်၊ ဩဝေဒိတွာ- ဆုံးမတော်မူ၍၊ ဝီရိယသမတာယောဇနဝီထိ- ဝီရိယ၏ သမာဓိနှင့်
 အညီအမျှ ယှဉ်စေခြင်းဟူသော လမ်းကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလျက်၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-
 ကို၊ သောဓေတွာ- သုတ်သင်တော်မူပြီး၍၊ ဝိဇ္ဈကုဋ်- ဝိဇ္ဈကုဋ်တောင်သို့၊ ဂတော-
 ကြွတော်မူပြီ၊ ထေရောပိ- အရှင်သောဏထေရ်သည်လည်း၊ သတ္တာရာ- မြတ်စွာဘုရား
 သည်၊ ဒိန္နနယေန- ပေးအပ်သောနည်းဖြင့်၊ ဝီရိယသမတံ- ဝီရိယ၏ သမာဓိနှင့်
 ညီမျှသည် အဖြစ်ကို ယောဇေတွာ- ယှဉ်စေ၍၊ ဘာဝေန္တော- ဖြစ်ပွားစေလသော်၊ ဝိပဿနံ-
 ဝိပဿနာကို၊ ဥဿုက္ကာပေတွာ- အားထုတ်မှုပြု၍၊ အရဟတ္တေ- အရဟတ္တဖိုလ်၌၊
 ပတိဋ္ဌာသိ- တည်ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့် သောဏ။ပ။ဒဿေတဗ္ဗန္တိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန)
 ဝုတ္တံ- ပြီ၊ သေသေသုပီတိ- ကား၊ သတိသမာဓိပညိန္ဒြိယေသုပိ- သတိန္ဒြိယ သမာဓိန္ဒြိယ
 ပညိန္ဒြိယတို့၌လည်း၊ (ဝေဒိတဗ္ဗာ)။

သမတန္တိ- ကား၊ သဒ္ဓါပညာနံ- သဒ္ဓါနှင့် ပညာတို့၏၊ အညမညံ- အချင်းချင်း၊
 အနုနာနဓိကဘာဝံ- မယုတ်မလွန်သည်တို့၏အဖြစ်ကို (ပသံသန္တိ) တထာ- ထို့အတူ၊
 သမာဓိ ဝီရိယာနံ- သမာဓိနှင့် ဝီရိယတို့၏ (အညမညံ အနုနာနဓိကဘာဝံ ပသံသန္တိ-
 ခိုးမွမ်းကုန်၏) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ သဒ္ဓါပညာနံ- တို့သည်၊ ဝိသုံ ဝိသုံ- အသီးအသီး၊ ဓရိယဓမ္မ-
 ဘူတာနံ- ဝန်ဆောင်တရားဖြစ်ကုန်လသော်၊ ကိစ္စတော- အဓိမောက္ခကိစ္စ၊ ဒဿနကိစ္စ
 အားဖြင့်၊ အညမညံ- အချင်းချင်း၊ နာတိဝတ္တနံ- မပိုလွန်ခြင်းကို၊ ဝိသေသတော- အထူး

အားဖြင့်၊ ကုဏ္ဍိတဗ္ဗံ- အလိုရှိထိုက်၏။ ယတော- ယင်းသို့ မပိုလွန်ခြင်းကို အထူးအလိုရှိ ထိုက်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ နေသံ- ထိုသဒ္ဓါနှင့် ပညာတို့၏။ သမဓရတာယ- တူမျှသော ဝန်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အပ္ပနာ- အပ္ပနာသည်၊ သမ္ပဇ္ဇတိ ယထာ- ပြည့်စုံသကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ သမာဓိဝီရိယာနံ- တို့သည်၊ ကောသဇ္ဈဒ္ဓစ္စပက္ခိကာနံ- ပျင်းခိုခြင်း၊ ပျံ့လွင့်ခြင်း ဘက်၌ ကျရောက်ကုန်လသော်၊ သမဓရသတာယ- ညီမျှသော ပဂ္ဂဟကိစ္စ၊ အဝိက္ခေပကိစ္စ ရှိသည်အဖြစ်သည်၊ သတိ- ဖြစ်လသော်၊ အညမည၊ ပတ္ထမ္မနတော- အချင်းချင်း ထောက်ပံ့ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ- ယှဉ်ဘက်သမ္ပယုတ်တရားတို့၏။ အန္တဒ္ဓယပါတာဘာဝေန- ကောသဇ္ဈဒ္ဓစ္စဟူသော နှစ်ဖွဲ့နှစ်ဘက်အစွန်း၌ ကျရောက်ခြင်း မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္ပဒေဝ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ အပ္ပနာ- အပ္ပနာသည်၊ ကုဏ္ဍတိ- ပြီးစီး၏။ ဝါ- ပြည့်စုံ၏။။

ဗလဝသဒ္ဓေါတိ အာဒိ- ဗလဝသဒ္ဓေါ-အစရှိသော စကားရပ်သည်၊ ဗျတိရေကမု- နေန- သဒ္ဓါပညာစသော ကုဏ္ဍေတို့ သမတာဖြစ်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်အနက်ကို အဦးအစပြုသော အားဖြင့်၊ ဝုတ္တဿ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော၊ အတ္ထဿေဝ- ကုဏ္ဍိယသမတ္တ ဖြစ်ခြင်းအနက်ကိုသာလျှင်၊ သမတ္တနံ- ခိုင်မြဲကြောင်း (ခိုင်မြဲစေသော) စကားရပ်တည်း၊ တဿ- ထိုဗလဝသဒ္ဓေါ-အစရှိသော စကားရပ်၏၊ အတ္ထော- အနက်ကား၊ ယော- အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဗလဝတိယာ- အားကောင်းသော၊ သဒ္ဓါယ- သဒ္ဓါနှင့်၊ သမန္နာ- ဝတော- ပြည်စုံ၏။ အဝိသဒဉာဏော- မရှင်းလင်းသော ဉာဏ်ရှိ၏။ သော- ထိုပုဂ္ဂိုလ် သည်၊ မုပ္ပေသန္နော- ဉာဏ်ပညာမပါ၍ အကျိုးမပြီး ချည်းနှီးကြည်ညိုသူသည်၊ ဟောတိ- ၏။ အဝေစ္စပုပ္ဖသန္နော- ဂုဏ်တော်တို့၌ ဉာဏ်ဖြင့် သက်ဝင်ကြည်ညိုသူသည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ တထာ ဟိ- ထိုသို့ အဝေစ္စပုပ္ဖသန္နမဖြစ်ခြင်းကြောင့်ပင်လျှင်၊ သော- ထိုမုပ္ပေသန္န ဖြစ်သူသည်၊ တိတ္ထိယသာဝကာ သေယျထာပိ- သာသနာပတိတ္ထိယတို့၏ တပည့်တို့ ကဲ့သို့၊ အဝတ္ထုသ္မိ- မကြည်ညိုသင့်သော အကြောင်းအရာ၌၊ ပဿီဒတိ- ကြည်ညို၏။

ကေရာဋ္ဌိကပက္ခန္တိ- ကား၊ သာဠေယျပက္ခံ- စဉ်းလဲကောက်ကျစ်သူအဖြစ်၏၊ ဘက်သို့၊ ဘဇတိ- ကပ်ရောက်၏။။

သဒ္ဓါဟီနာယ- ယုတ်လျော့သော သဒ္ဓါရှိသော၊ ပညာယ- ပညာဖြင့် အတိဓာဝန္တော- အလွန် အကျွံစဉ်းစားပြေးသွားသည်၊ (ဟုတ္တာ) ဒေယျဝတ္ထုပရိစ္ဆာဂေန- လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို စွန့်လှူခြင်းနှင့်၊ ဝိနာ- ကင်း၍၊ စိတ္တုပ္ပါဒမတ္တေနပိ- စိတ်ဖြစ်ခြင်းမျှဖြင့်လည်း၊ ဒါနမယံ- လှူဒါန်းကြောင်း စေတနာတည်းဟူသော၊ ပုညံ- ကုသိုလ်သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ ဗောဇ္ဈင်္ဂပဗ္ဗအဖွင့်

၄၃၃

ဣတိ အာဒိနိ- ဤသို့အစရှိသည်တို့ကို၊ ဟေတုပတိရူပကေဟိ- အတုအပဖြစ်သော အကြောင်းတို့သည်၊ ဝဇ္ဇိတော- လှည့်စားအပ်သည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍) ပရိကပ္ပေတိ- ကြံစည်၏။ စ- ထို့အပြင်၊ ဧဝံ ဘူတော- ဤသို့အလွန်အကျွံစဉ်းစားတွေးခေါ်သူသည်၊ သုက္ခတက္ကသိလုတ္တစိတ္တော- သဒ္ဓါမပါ အခြောက်တိုက်သာဖြစ်သော လွဲမှားစွာ တွေးကြံမှုသည် လူယူအပ်သော စိတ်ရှိသည် (ဟုတွာ) ပဏ္ဍိတာနံ- ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့၏။ ဝစနံ- စကားကို နာဒိယိ- မနာယူ၊ သညတ္တိ- သဘောပေါက်သိနားလည်ခြင်းသို့ ဝါ- အမြင်မှန် ဉာဏ်ပညာသို့၊ နဂစ္ဆတိ- မရောက်တော့၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဘေသဇ္ဇသမုဋ္ဌိတော ။ပ။ ဟောတီတိ- ဟောတိ-ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

စ- အလားတူ ညွှန်ပြဖွယ်ရှိသေးသည်ကား၊ ဧတ္ထ- ဤဣန္ဒြိယသမတ္တပဋိပါဒနာကို ဖွင့်ဆိုရာ၌၊ သဒ္ဓါပညာနံ- တို့၏၊ အညမည- အချင်းချင်း၊ ဝိသမဘာဝေါ- မညီမျှသည် အဖြစ်သည်၊ အတ္တာဝဟော- အကျိုးကို ဆောင်သည်၊ န ဟောတိ ယထာ- မဖြစ်သကဲ့သို့ အနတ္တာဝဟောဝ- အကျိုးမဲ့ကိုသာ ဆောင်သည်၊ ဟောတိ ယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ သမာဓိဝီရိယာနံ- သမာဓိနှင့် ဝီရိယတို့၏၊ အညမည- ချင်း၊ ဝိသမဘာဝေါ- သည်၊ န အတ္တာဝဟော- အကျိုးကို မဆောင်သည်၊ အနတ္တာဝဟောဝ- သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ တထာ- ထို့အတူ၊ န အဝိက္ခေပါဝဟော- ပျံ့လွင့်ခြင်း ကိစ္စ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မပျံ့လွင့်ခြင်း ကိစ္စကို မဆောင်သည်၊ ဝိက္ခေပါဝဟောဝ- ပျံ့လွင့်ခြင်းကိစ္စကိုသာ ဆောင်သည်၊ (ဟောတိ- ၏) ဣတိ (ဒဌဗ္ဗံ) (ဗလဝသမာဓိ- အားကောင်းသော သမာဓိရှိ၍၊ မန္တဝီရိယံ- နံနွေးသော ဝီရိယရှိသူကို) ကောသဇ္ဇံ- ပျင်းရိခြင်းသည်၊ အဘိဘဝတိ- လွှမ်းမိုး၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အပ္ပနံ- အပ္ပနာသမာဓိအဆင့်သို့၊ န ပါပုဏ္ဏတိ- မရောက်၊ ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယော- ဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း၊ ဥဒ္ဓစ္စံ အဘိဘဝတီတိဧတ္တာပိ- ဟူသော ဤပါဌ်၌လည်း၊ ဧသေဝနယော- ဤနည်းပင်တည်း၊ တဒုဘယန္တိ- ကား၊ သဒ္ဓါပညာဒွယံ စ- သဒ္ဓါပညာနှစ်ပါးအပေါင်းကိုလည်းကောင်း၊ သမာဓိဝီရိယဒွယဉ္စ- သမာဓိဝီရိယနှစ်ပါးအပေါင်းကိုလည်းကောင်း၊ သမံ ကာတဗ္ဗန္တိ- ကား၊ သမရသံ- ညီမျှသော ကိစ္စရှိသည်ကို၊ ကာတဗ္ဗံ- ပြုရမည်။

သမာဓိကမ္မိကဿာတိ- ကား၊ သမထကမ္မဋ္ဌာနိကဿ- သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သူအား (ဗလဝတီပိ သဒ္ဓါ ဝဋ္ဋတိ) ဧဝန္တိ- ဧဝံ-ဟူသည်ကား၊ ဧဝံ သန္တေ- ဤသို့ ဖြစ်လသော်၊ သဒ္ဓါယ- သဒ္ဓါ၏၊ ထောကံ- အနည်းငယ်၊ ဗလဝဘာဝေ- အားကောင်း သည်အဖြစ်သည်၊ သတိ- ဖြစ်လသော်၊ (အပ္ပနံ ပါပုဏ္ဏိယတိ) ဣတိ-

ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ သဒ္ဓဟန္တောတိ- ကား၊ ပထဝီ ပထဝီတိ- မြေမြေဟူ၍၊
 မနသိကရဏမတ္တေန- နှလုံးသွင်းခြင်းမျှဖြင့်၊ ကထံ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ဈာနပုတ္တိ-
 အပ္ပနာဈာန်သို့ ရောက်ခြင်းသည်၊ (ဘဝေယျ- ဖြစ်နိုင်ပါအံ့နည်း၊) ဣတိ- ဤသို့၊
 အစိန္တေတွာ- မကြံတွေးမူ၍၊ အဒ္ဓါ- မလွဲစကန်အမှန်တကယ်ပင်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန-
 မလွဲစကန်အမှန်ပိုင်နိုင်ကိုယ်တိုင် သိမြင် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည်၊ ဝုတ္တဝိမိ- ဟောတော်မူ
 အပ်သော တရားအစီအစဉ်သည်၊ ဣဇ္ဈိဿတိ- ပြီးစီးအောင်မြင်လတ္တံ့၊ ဣတိ- ဤသို့၊
 သဒ္ဓဟန္တော- ယုံကြည်လသော်၊ သဒ္ဓံ- ယုံကြည်မှု သဒ္ဓါကို၊ ဇနေန္တော- ဖြစ်စေလသော်၊
 (အပ္ပနံ ပါပုဏိဿတိ) ဩကပ္ပေန္တောတိ- ကား၊ အာရမ္မဏံ- အာရုံကို၊ အနုပဝိသိတွာ-
 အစဉ်သဖြင့် ဝင်၍၊ အဓိမုစ္စနံ ဝိယ- စွဲမြဲစွာ နှလုံးသွင်းခြင်းကဲ့သို့၊ အဓိမုစ္စနဝသေန-
 စွဲမြဲစွာ နှလုံးသွင်းခြင်းအနေအားဖြင့်၊ အဝကပ္ပေန္တော- သက်ရောက်နှလုံးသွင်းလသော်၊
 ဝါ- သက်ရောက်နှလုံးသွင်းသော ယောဂီသည်၊ ပက္ခန္တန္တော- ပြေးဝင်လသော်၊ ဝါ-
 သည်၊ (အပ္ပနံ ပါပုဏိဿတိ) ဧကဂ္ဂတာ- ဧကဂ္ဂတာတရားသည်၊ ဗလဝတီ- အားရှိသည်၊
 (သမာနာ- ဖြစ်လသော်) ဝဇ္ဇတိ- သင့်၏၊ (ကသ္မာ- နည်း၊) ဈာနဿ- လောကီဈာန်၏၊
 သမာဓိပဓာနတ္တာ- သမာဓိသာလျှင် ပဓာနတရားရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ဥဘိန္နန္တိ- ကား၊ သမာဓိပညာနံ- သမာဓိနှင့် ပညာတို့၏၊ (သမတာယပိ- ကြောင့်
 လည်း) သမာဓိကမ္မိကဿ- သမာဓိကမ္မဋ္ဌာန်အားထုတ်သူ၏၊ သမာဓိနော- သမာဓိ၏
 အဓိမတ္တတာယ- လွန်ကဲသော အတိုင်းအတာပမာဏရှိသည်အဖြစ်နှင့် တကွ၊
 ပညာယ- ၏၊ အဓိမတ္တတာပိ- အဖြစ်ကိုလည်း၊ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ- အလိုရှိထိုက်၏၊ ဣတိ-
 ထို့ကြောင့်၊ သမတာယပီတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သမဘာဝေနာပိ-
 ညီမျှကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ (အပ္ပနာ ဟောတိယေဝ) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော-
 တည်း၊ အပ္ပနာတိ- ကား၊ လောကီယပ္ပနာ- လောကီအပ္ပနာဈာန်သည် (ဟောတိယေဝ-
 ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်သည်သာတည်း) တထာ- ထိုဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်သည်သာ-ဟူသော
 စကားသည်၊ ဟိ- မှန်၏၊ ဟောတိယေဝါတိ- ဟောတိယေဝ-ဟူ၍၊ သာသကီ- ယုံမှား
 သံသယနှင့်တကွ၊ ဝဒတိ- ဆိုထား၏၊ (သမာဓိနှင့် ပညာ ညီမျှလျှင်တော့ လောကီအပ္ပနာ
 ဖြစ်ဖို့သေချာလောက်ပါတယ်ဟု သံသယနှင့်တကွ ဆိုထား၏ဟူလို) ပန- သို့သော်လည်း၊
 လောကုတ္တရပ္ပနာ- လောကုတ္တရာအပ္ပနာကို၊ ဧတသံ- ထိုသမာဓိပညာတို့၏၊
 သမဘာဝေနော- ညီမျှသည်အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင်၊ ဣစ္ဆိတာ- အလိုရှိအပ်၏၊ ယထာ
 (ကံ ဝစနံ)- အဘယ်စကားတော်ကို၊ ကော- အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အာဟ- ဟောတော်

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ ဗောဇ္ဈင်္ဂပဗ္ဗအဖွင့်

၄၃၅

မူသနည်း၊ သမာဓိဝိပဿနံ- သမာဓိနှင့် ဝိပဿနာကို၊ ယုဂနန္တံ- အစုံတွဲစပ်အပ်လျက်၊
ဘာဝေတိ- ဖြစ်ပွားစေ၏၊ ဣတိ- ဤစကားတော်ကို၊ (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊
အာဟ- ဟောတော်မူပြီ)။

ဝိသေသတော- အထူးသဖြင့်၊ သဒ္ဓါပညာနဉ္စ- တို့၏လည်းကောင်း၊ သမာဓိဝီရိ-
ယာနဉ္စ- ကောင်း၊ သမတာဝ- ညီမျှသည်အဖြစ်ကိုသာလျှင်၊ ယဒိ ဣစ္ဆိတာ- အကယ်၍
အလိုရှိအပ်ငြားအံ့ (ဧဝံသတိ- ဤသို့ဖြစ်လသော်) သတိ- သတိကို (သတိသမ္ပောဇ္ဈင်္ဂကို)
ကထံ- သမတာဖြစ်ခြင်းမဖြစ်ခြင်းတွင် အဘယ်သင်း အဘယ်ပုံအားဖြင့် (ဣစ္ဆိတာ-
အလိုရှိအပ်ပါသနည်း) ဣတိ- ဤသို့စောဒနာဖွယ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သတိ။ပ။
ဝဇ္ဇတိတိ-ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သဗ္ဗတ္ထာတိ- ကား၊ လီနုဒ္ဓစ္စပက္ခိကေသု-
တွန့်ဆုတ်ခြင်း ပျံ့လွင့်ခြင်းအဖို့ဖြစ်ကုန်သော၊ ပဉ္စသု- ငါးပါးကုန်သော၊ ဣန္ဒြိယေသု-
ဣန္ဒြေတို့၌ (သတိ- သတိသည်၊ ဗလဝတိ- အားရှိသည်၊ သမာနာ- ဖြစ်လသော်၊ ဝဇ္ဇတိ-
သင့်၏။) ဥဒ္ဓစ္စပက္ခိကေကဒေသေ- ဥဒ္ဓစ္စအဖို့ဖြစ်သော တစိတ်တဒေသဖြစ်သော ဣန္ဒြေ
တို့ကို၊ ဂဏှန္တေ- ယူတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သဒ္ဓါဝီရိယပညာနန္တိ- ဟူ၍၊
(အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အညထာ- တစိတ်တဒေသဣန္ဒြေတို့ကိုသာ ယူခြင်းမှ
တပါး အားလုံးစုံကို ယူခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဂဏှန္တေ- ယူလိုလသော်၊
ပီတိစ- ပီတိသမ္ပောဇ္ဈင်္ဂကို လည်း၊ ဂဟေတဗ္ဗာ- ယူထိုက်သည်၊ သိယာ- ဖြစ်ရာ၏။
(ယူကားမယူပါ) တထာ ဟိ- ထိုသို့တစိတ်တဒေသ ဣန္ဒြေတို့ကိုသာ ယူသည်အဖြစ်
ကြောင့်သာလျှင်၊ ကောသဇ္ဇပက္ခိကေန သမာဓိနာဣန္ဒြေဝ- သမာဓိနာဟူ၍သာလျှင်
(အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ပဿဒ္ဓိ သမာဓိဥပေက္ခာဟီတိ- ဟူ၍၊ န ဝုတ္တံ-
မဖွင့်ဆိုအပ်။

သတိ- ကား၊ သတိ- သတိကို (သဗ္ဗတ္ထ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ) သဗ္ဗေသု- အားလုံးကုန်သော၊
ရာဇကမ္မေသု- မင်း၏ အမှုလုပ်ငန်းတို့၌၊ နိယုတ္တော- အားထုတ်သော အမတ်သည်၊
သဗ္ဗကမ္မိကော- သဗ္ဗကမ္မိကမည်၏၊ တေနာတိ- ကား၊ သဗ္ဗတ္ထ- လီနုဒ္ဓစ္စဖြစ်သော
စိတ်အားလုံး၌၊ ဣစ္ဆိတဗ္ဗဋ္ဌေန- အလိုရှိထိုက်သည်အဖြစ်ဟူသော အနက်တည်းဟူသော၊
တေန ကာရဏေန- ထိုအကြောင်းကြောင့်၊ အဋ္ဌကထာယံ- ရှေးအဋ္ဌကထာ၌၊ အာဟ-
မိန့်ဆိုပြီ၊ သဗ္ဗတ္ထ- အားလုံးသော၊ လီနေ- တွန့်ဆုတ်သော၊ စိတ္တေ စ- စိတ်၌လည်း
ကောင်း၊ ဥဒ္ဓတေ- ပျံ့လွင့်သော၊ စိတ္တေစ- ကောင်း၊ ဣစ္ဆိတဗ္ဗတ္တာ- အလိုရှိထိုက်သည်
အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗတ္ထ- အားလုံး၌၊ နိယုတ္တာ- အားထုတ်သော၊ (ဝါ- ယှဉ်သော၊)

၄၃၆

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသုတ် | မဟာသတိပဋ္ဌာန

သတိသည်။ သဗ္ဗတ္တိကာ- သဗ္ဗတ္တိကာမည်၏။ ဝါ- တနည်းကား၊ လီနေ- သော၊ စိတ္တေစ- ကောင်း၊ ဥဒ္ဓတေ- သော၊ စိတ္တေစ- ကောင်း၊ ဘာဝေတဗ္ဗာ- ဖြစ်ပွားစေထိုက်ကုန်သော၊ သဗ္ဗေ- အားလုံး ကုန်သော၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ- ဗောဇ္ဈင်တို့သည်၊ ဧတာယ- ဤသတိဖြင့်၊ အတ္တိကာ- အလိုရှိကုန်၏။ ဣတိ- ထိုသို့လီနစိတ် ဥဒ္ဓတစိတ်၌ ဖြစ်ပွားစေထိုက်ကုန်သော အားလုံးသော ဗောဇ္ဈင်တို့၏ အလိုရှိကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သာ- ထိုသတိသည်။) သဗ္ဗတ္တိကာ- သဗ္ဗတ္တိကာမည်၏။

စိတ္တန္တိ- ကား၊ ကုသလံ- ကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ စိတ္တံ- စိတ်သည်၊ (သတိပဋ္ဌိသရဏံ- သတိသာလျှင် ပုန်းအောင်းမှီခိုရာရှိ၏) ဟိ- မှန်၏။ အပ္ပတ္တဿ- မရောက်အပ်သေးသော တရားထူးသို့ ပတ္တိယာ- ရောက်ခြင်းငှာ၊ အနဓိဂတဿ- မရအပ်သေးသော တရားထူးကို၊ အဓိဂမာယ- ရခြင်းငှာ၊ သတိ- သတိသည်၊ တဿ- ထိုစိတ်၏၊ ပဋ္ဌိသရဏံ- ပုန်းအောင်း မှီခိုရာတည်း၊ ပရာယဏံ- လည်းလျောင်းအားထားရာတည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာရက္ခပစ္စုပ္ပန်နာတိ အာဒိ- ပစ္စုပ္ပန်နာအစရှိသည်ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ခန္ဓာဒိဘေဒေ အနောဂါဠပညာနန္တိ- ကား၊ ပရိယတ္တိဗာဟုဿစ္စဝသေနပိ- သင်ယူ ထားအပ်သော ပိဋကကျမ်းဂန်ဟူသော များသော သုတရှိသူအဖြစ်၏၊ အနေအားဖြင့် လည်း၊ ခန္ဓာယတနာဒီသု- ခန္ဓာအာယတနအစရှိသော တရားတို့၌၊ အပ္ပတိဋ္ဌိတဗုဒ္ဓိနံ- မတည်သော ပညာရှိကုန်သော (ဒုဗ္ဗေပုဂ္ဂလာနံ- တို့ကို၊ အာရကာ ပရိဝုဇ္ဇနံ) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ဗဟုသုတသေဝနာ- များစွာသင်မှတ်ထားအပ်သော ပိဋကကျမ်းဂန်သုတရှိ သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မှီခိုဆည်းကပ်ခြင်းသည်၊ သုတမယဉာဏာဝဟာ- ကျမ်းဂန်သုတကြောင့် ဖြစ်သော ဉာဏ်ကို သယ်ဆောင်၏၊ တရုဏဝိပဿနာ သမင်္ဂီပိ- နှသော ဝိပဿနာနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊ ဘာဝနာမယဉာဏေ- ဘာဝနာကြောင့်ဖြစ်သော ဉာဏ်၌၊ ဌိတတ္တာ- တည်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧကံသတော- မုချဧကန်အားဖြင့်၊ ပညဝါဧဝနာမ- ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်မည်သည်သာလျှင်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သမပညာသ။ပ။ ပုဂ္ဂလသေဝနာတိ- သေဝနာဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ဧပယုဓမ္မဿ- သိဖွယ်သိစရာတရား၏၊ ဂမ္ဘီရဘာဝဝသေန- နက်နဲသည်အဖြစ်နှင့် စပ်သောအားဖြင့်၊ တပ္ပရိစ္ဆေဒဉာဏဿ- ထိုနက်နဲသော သိဖွယ်တရားကို ပိုင်းခြား သိတတ်သော ဉာဏ်၏၊ ဂမ္ဘီရဘာဝဂ္ဂဟဏံ- နက်နဲသည်အဖြစ်ကို ယူခြင်းသည် (ဟောတိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဂမ္ဘီရေသု။ပ။ပညာယာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ တံ ဧပ ယျ- ထိုနက်နဲသော သိဖွယ်တရားသည်၊ တာဒိသာယ- ထိုနက်နဲသော တရားကဲ့သို့ပင် နက်နဲသော၊ ပညာယ- သည်၊ စရိတဗ္ဗတော- ကျက်စားထိုက်သည်

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ ဗောဇ္ဈင်္ဂပဗ္ဗအဖွင့်

၄၃၇

အဖြစ်ကြောင့်၊ ဂမ္ဘီရဉာဏစရိယံ- ဂမ္ဘီရဉာဏစရိယမည်၏ (နက်နဲသော ဉာဏ်သည် ကျက်စားထိုက်သော တရားမည်၏) ဝါ- တနည်းကား၊ တဿာ ပညာယ- ထိုတရားကို သိသော ပညာ၏၊ တတ္ထ- ထိုနက်နဲသော တရား၌၊ ပဘောဒတော- ကွဲပြားစွာ ခွဲခြားသိခြင်းအားဖြင့်၊ ပဝတ္တိ- ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဂမ္ဘီရဉာဏစရိယာ- မည်၏ (နက်နဲသော ဉာဏ်၏ နက်နဲသော တရား၌ ခွဲခြားသိသော အားဖြင့်ဖြစ်ခြင်းမည်၏) တဿာ- ထိုနက်နဲသော ဉာဏ်သည် ကျက်စားအပ်သော တရားကို၊ ဝါ- ထိုနက်နဲသော တရား၌ ခွဲခြားသိသော ဉာဏ်၏ ဖြစ်ပုံကို၊ ပစ္စဝေက္ခဏာ- ဆင်ခြင်ခြင်းတည်း၊ (ပဌမနည်းအလို ဥပယုတရားကို ဆင်ခြင်ခြင်းဟု ဆိုလို၍၊ ဒုတိယနည်းအလို ဉာဏ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းဟု ဆိုလို၏)၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဂမ္ဘီရုပ။ပစ္စဝေက္ခဏာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သတိဝေပုလ္လပုတ္တောနာမ- ပြန့်ပွားများပြားသော သတိရှိသည် အဖြစ်သို့ရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်မည်သည်၊ အရဟာဇဝ- ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သာလျှင်၊ ဟောတိ ယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ ပညာဝေပုလ္လပုတ္တောတိပိ- ပြန့်ပွားများပြားသော ပညာရှိသည်အဖြစ်သို့ ရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသည်လည်း၊ သော ဧဝ- ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သာတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အရဟတ္တမဂ္ဂေန။ပ။ဟောတီတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဝီရိယာဒီသုပိ- ဝီရိယအစရှိသည်တို့၌လည်း၊ ဧသေဝနယော- ဤနည်းပင်တည်း။။

တတ္ထံ- ပူလောင်သော၊ အယောခိလံ- သံချွန်ကို၊ ဟတ္ထေ- ပဌမလက်၌၊ ဂမေန္တိ- ထိုးစိုက်ရိုက်သွင်းကုန်၏၊ ဣတိအာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဝုတ္တပဉ္စဝိဗေဒန္တနကမ္မ- ကာရဏာ- ဟောတော်မူအပ်သော ငါးပါးအပြားရှိသော ချုပ်နှောင်ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း တို့ကို၊ နိရယေ- ငရဲ၌၊ နိဗ္ဗတ္တသတ္တဿ- ဖြစ်သော သတ္တဝါအတွက်၊ ယေဘုယျေန- များသောအားဖြင့်၊ သဗ္ဗပဌမံ- အားလုံးသော ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်ခြင်းတို့၏ ရှေးဦးစွာ၊ ကရောန္တိ- ပြုကုန်၏၊ ဣတိ စ- ထို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒေဝဒူတသုတ္တာဒီသု- ဒေဝဒူတသုတ်အစရှိသည်တို့၌၊ တဿာ- ထိုကမ္မကာရဏကို၊ အာဒိတော- ရှေးဦးအစ ပိုင်း၌၊ ဝုတ္တတ္တာစ- ဟောတော်မူအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စဝိဓ။ပ။ ပဋ္ဌာယာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သကဋ္ဌဝဟနာဒိကာလေတိ (ဧတ္ထ)- သကဋ္ဌဝဟနာဒိကာလေ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ အာဒိသဒ္ဓေန- အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊ တဒညံ- ထိုလှည်းအဆွဲခိုင်းရာကာလမှ တပါးသော၊ (ကာလံ- ၌စပ်ပါ) မနုဿေဟိ စ- လူတို့သည် လည်းကောင်း၊ တိရုတ္တနေဟိစ- တိရုတ္တန်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝိဗာဓိယမာနကာလံ- ညှဉ်းဆဲအပ်ရာအခါကို၊ သင်္ဂဏှာတိ- သွင်းယူ၏၊ ဧကံ ဗုဒ္ဓန္တရန္တိ ဣဒံ- ဧကံ ဗုဒ္ဓန္တရံ-

၄၃၈ ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ | မဟာသတိပဋ္ဌာန

ဟူသောစကားကို အပရာပရံ- ထပ်ကာ ထပ်ကာ ပေတေသုဇေ- ပြိတ္တာတို့၌သာလျှင်၊ ဥပ္ပဇ္ဇနကသတ္တဝသေန- ဖြစ်သော သတ္တဝါအနေအားဖြင့် (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဝါ- သို့မဟုတ်၊ ဧကစ္စာနံ- အချို့ကုန်သော၊ ပေတာနံ- ပြိတ္တာတို့၏လည်းကောင်း၊ ဧကစ္စ တိရစ္ဆာနာနံ- အချို့တိရစ္ဆာန်တို့၏လည်းကောင်း၊ ဒီဃာယုကတာ- ရှည်သော အသက်ရှိ ကုန်သည်အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ ဝိယ- ဖြစ်သကဲ့သို့ တထာ- ထို့အတူ၊ ဒီဃာယုကတာပိ- မြတ်စွာဘုရားနှစ်ဆူတို့ အကြားကာလပတ်လုံး အသက်ရှည်ကြသည်အဖြစ်သည်လည်း၊ သိယာ- ဖြစ်နိုင်၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်၊ တထာ- ထိုဗုဒ္ဓန္တရံ-ဟူသော စကားကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တထာဟိ- ထိုစကားမှန်၏၊ ကာလော- ကာလမည် သော၊ နာဂရာဇာ- နဂါးမင်းသည် စတုန္ဒ- လေးဆူကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ သမ္မုခိဘာဝံ- မျက်မှောက်ထင်ထင်ရှိသည်အဖြစ်ကို၊ လဘိတွာ- ရပြီး၍၊ ဌိတော- နဂါး ဘဝဖြင့်ပင် တည်ရှိလျက်၊ မေတ္တေယျဿ- မေတ္တေယျမည်တော်မူသော၊ ဘဂဝတောပိ- မြတ်စွာဘုရား၏လည်း၊ သမ္မုခိဘာဝံ- ကို၊ လဘိဿတိ- ရလတ္တံ့၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏၊ ယံ- ယင်းစကားဖြင့်၊ တဿ- ထိုကာလနဂါး၏၊ ကပ္ပိယုကတာ- တစ်ကမ္ဘာ ကာလပတ်လုံးအသက်ရှည်သည်အဖြစ်ကို၊ ဝုတ္တာ- ဆိုအပ်ပြီ။

အာနိသံသဒဿာဝိနောတိ- ကား၊ သဗ္ဗော- အားလုံးသော၊ လောကုတ္တရောစ- လောကုတ္တရလည်းဖြစ်သော၊ လောကီယောစ- လောကီလည်းဖြစ်သော၊ ဝိသေသာ- ဝိသေသာ- ရအပ်သမျှတရားထူးသည်၊ ဝီရိယာယတ္တော- ဝီရိယနှင့် ဆက်စပ်နေသည်ချည်း သာတည်း၊ ဣတိဇေ- ဤသို့၊ ဝီရိယေ- ဝီရိယ၌၊ အာနိသံသဒဿနသီလဿ- အကျိုးကို မြင်လေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာနေ- ၌၊ ဝီရိယသမ္ပောဇ္ဈင်္ဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ) ဂမနဝီထိန္တိ- ကား၊ သပုဗ္ဗဘာဝံ- လောကုတ္တရ တရားထူး၏ ရှေ့အဖို့၌ဖြစ်သော ဝိပဿနာအစရှိ သည်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ နိဗ္ဗာနဂါမိနိပဋိပဒံ- နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်ကို (ပစ္စဝေက္ခန္တဿာပိ) ဝိပဿနာယ- ဝိပဿနာနှင့်၊ သဟ- တကွ၊ အရိယမဂ္ဂပဋိပါဠိ- အရိယမဂ်အစဉ်သည်၊ ဝါ- သို့မဟုတ်၊ သတ္တဝိသုဒ္ဓိပရမ္မရာ- (၇)ပါးသော ဝိသုဒ္ဓိအစဉ် အဆက်သည်၊ (ဂမနဝီထိနာမ- သွားထိုက်သော ခရီးစဉ်မည်၏) ဟိ- မှန်၏၊ သာ- ထိုဝိပဿနာနှင့် တကွသော အရိယမဂ်အစဉ်သည်၊ ဝါ- ထိုသီလဝိသုဒ္ဓိအစရှိသော ဝိသုဒ္ဓိ (၇)ပါးအစဉ်သည်၊ ဘိက္ခုနော- ရဟန်း၏၊ ဝဋ္ဋနိယျာနာယ- ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ခြင်းငှာ၊ ဂန္တဗ္ဗာ- ကျင့်သွားထိုက်သော၊ ပဋိပဒါ- အကျင့်ပေတည်း၊ ဣတိ ကတွာ- ဤသို့အကြောင်းပြု၍၊ ဂမနဝီထိ နာမ- ၏။

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ ဗောဇ္ဈင်္ဂပဗ္ဗအဖွင့်

၄၃၉

ကာယဒဠိဗဟုလောတိ- ကား၊ ယထာ တထာ- သေးသေးမွှားမွှား တစ်ပါးပါးသော
ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်၊ ကာယဿ- ခန္ဓာကိုယ်၏၊ ဒဠိကမ္မပသုတော- ခိုင်မာသန်မြန်အောင်
ပြုခြင်း၌ အလေ့အထပြုလုပ်အားထုတ်လျက် (သုခံ ဝိဟရိဿတိ) ပိဏ္ဏန္တိ- ကား၊
ရဋ္ဌပိဏ္ဏံ- တိုင်းသူ ပြည်သားတို့၏ ဆွမ်းကို (န အပစာယိဿတိ- အတုံ့ပြန်၍
ပူဇော်ရာမရောက်လတ္တံ့) ပစ္စယဒါယကာနံ- ပစ္စည်းလှူသူ လူတို့၏၊ အတ္တနိ- မိမိ၌၊
ကာရဿ- ပြုအပ်သော ကုသိုလ်၏ (မဟပ္ပလဘာဝဿ-၌စပ်) အတ္တနော- မိမိ၏၊
သမ္မာပဋိပတ္တိယာ- ကောင်းမြတ်သော အကျင့်ဖြင့်၊ မဟပ္ပလဘာဝဿ- များသော
အကျိုးရှိသည်အဖြစ်ကို၊ ကရဏေန- ပြုခြင်းအားဖြင့်၊ ပိဏ္ဏဿ ဘိက္ခာယ- ဆွမ်းကို၊
ပဋိပူဇနာ- အတုံ့ပြန်၍ ပူဇော် ခြင်းသည်၊ ပိဏ္ဏာပစယနံ- ပိဏ္ဏာပစယနမည်၏၊
နိဟရန္တောတိ- ကား၊ (ပတ္တံ- သပိတ်ကို) ပတ္တထဝိကတော- သပိတ်အိပ်ရာ၊ နိဟရန္တော-
ထုတ်လသော်၊ တံ သဒ္ဓိ သုတ္တာတိ- ကား၊ ဥပါသိကာယ- သီတင်းသည် ဒါယိကာမကြီး၏၊
တံ ဝစနံ- ထိုစကားကို၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ဝသနပဏ္ဏသာလဒ္ဓါရေ- နေထိုင်ရာ
သစ်ရွက်မိုးကျောင်းတံခါး၌၊ ဌိတောဝ- ရပ်လျက်ပင်၊ ပဉ္စာဘိညတာယ- ငါးပါးသော
အဘိညာဉ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒိဗ္ဗသောတေန- ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်ဖြင့်၊ သုတ္တာ-
ကြားရ၍၊ မနုဿသမ္ပတ္တိ- လူစည်းစိမ်၊ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိ- နတ်စည်းစိမ်၊ နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိ-
နိဗ္ဗာန်စည်းစိမ်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ တိသော- သုံးမျိုးကုန်သော၊ ဣမာ သမ္ပတ္တိယော-
ဤစည်းစိမ်တို့ကို၊ ဒါတုံ သက္ခိဿတိတိ- ကား၊ တယိ- သင့်၌၊ ကတေန- ပြုလုပ်အပ်သော၊
ဒါနမယေန- ပေးလှူမှုကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ ပုညကမ္မေနစ- ကောင်းမှုဖြင့်လည်းကောင်း၊
ဝေယျာဝစ္စမယေန- အကျိုးဆောင်ကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ ပုညကမ္မေနစ- ကောင်း၊
ခေတ္တဝိသေသဘာဝုပဂမနေန- ကောင်းမှုဟူသော မျိုးစေ့၏ စိုက်ပျိုးကြံချရာ
ထူးခြားသော လယ်ယာမြေကောင်းသဖွယ်အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းကြောင့်၊ အပရာပရံ-
အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်၊ ဒေဝမနုဿသမ္ပတ္တိယော စ- နတ်လူစည်းစိမ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊
အန္တေ- နောက်ဆုံးဘဝ၌၊ နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိ စ- နိဗ္ဗာန်စည်းစိမ်ကို လည်းကောင်း၊ ဒါတုံ-
ပေးခြင်းငှာ၊ သက္ခိဿသိ- စွမ်းနိုင်ပါလတ္တံ့လော၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ယေရော-
အယျမိတ္တထေရ်သည်၊ အတ္တာနံ- မိမိကိုယ်ကို၊ ပုစ္ဆတိ- မေးမြန်း၏။။

သိတံ ကရောန္တောဝါတိ- ကား၊ အကိစ္ဆေနဝ- မဆင်းရဲ မပင်ပန်းဘဲသာလျှင်၊
မယာ- ငါသည်၊ ဝဋ္ဋဒက္ခံ- ဝဋ္ဋဆင်းရဲကို၊ သမတိက္ကန္တံ- ကျော်လွန်အပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊
ပစ္စဝေက္ခဏာဝသာနေ- ဆင်ခြင်ခြင်း၏ အဆုံး၌၊ သဗ္ဗာတပါမောဇ္ဇဝသေန- ကောင်းစွာ

ဖြစ်သော ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ သိတံ- ပြီးခြင်းကို၊ ကရောန္တောဇဝ-
 ပြုလျက်သာလျှင်၊ (နိသီဒိ- ထိုင်နေတော်မူပြီ) ဝိပဋ္ဌိပန္နန္တိ- ကား၊ ဇာတိဓမ္မကုလဓမ္မာဒိ-
 လယ်နေန- အမျိုးဇာတ်တို့ ကျင့်စဉ်တရား၊ မိမိအမျိုးတို့ကျင့်စဉ်တရားအစရှိသည်တို့ကို
 ကြဉ်ဖယ်ရှောင်ရှားခုန်လွှားခြင်းအားဖြင့်၊ အသမ္မာပဋိပန္နံ- ကောင်းစွာ မပြုကျင့်သော
 (ပုတ္တံ) ဇဝံ- ဤသို့ အသမ္မာပဋိပန္နော- သော၊ ပုတ္တော- သားသည်၊ တာယ ဇဝ အသမ္မာ
 ပဋိပတ္တိယာ- ထိုကောင်းစွာ မပြုကျင့်ခြင်းကြောင့်ပင်၊ ကုလသန္တာနတော- အမျိုးအစဉ်
 အဆက်မှ၊ ဗာဟိရော- အပပြုကြဉ်ဖယ်အပ်သည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ ပိတု- ဖခင်၏၊
 သန္တိကာ- အထံမှ၊ ဒါယဇ္ဇဿ- အမွေ၏၊ ဘာဂီ- အဖို့ဝေစုရရှိသည်၊ န ဟောတိယထာ-
 မဖြစ်သကဲ့သို့ ဇဝံ- ဤအတူ ကုသီတောပိ- ပျင်းရိသူသည်လည်း၊ တေန ကုသီတဘာဝေန-
 ထိုပျင်းရိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အသမ္မာပဋိပန္နော- ကောင်းစွာ မကျင့်သည်၊ (ဟုတ္တာ)
 သတ္ထု- မြတ်စွာဘုရား၏၊ သန္တိကာ- အထံတော်မှောက်မှ၊ လဒ္ဓဗ္ဗအရိယနေဒါယဇ္ဇဿ-
 ရထိုက်သော အရိယာသူတော်ကောင်း ဥစ္စာဟူသော အမွေ၏၊ ဘာဂီ- သည်၊ န
 ဟောတိ- မဖြစ်၊ အာရဒ္ဓဝီရိယောဝ- အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိသူသည်သာ၊ သမ္မာ
 ပဋိပန္နနတော- ကောင်းစွာ ကျင့်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (အရိယနေဒါယဇ္ဇံ- အရိယာဥစ္စာ
 အမွေကို) လဘာတိ- ရ၏၊ (ဒါယဇ္ဇမဟတ္တံ- အရိယာသူတော်ကောင်း ဥစ္စာဟူသော
 အမွေ၏ မြင့်မြတ်သည်အဖြစ်ကို၊ ပစ္စဝေက္ခတောပိ- ဆင်ခြင်စဉ်မှာလည်း၊) ဝီရိယ-
 သမ္မာဇ္ဈင်္ဂေ- သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ- အနက်ယှဉ်စပ်
 ယောဇနာခြင်းကို၊ (ကာတဗ္ဗာ- ပြုရမည်၊) သဗ္ဗတ္ထ- အားလုံးသော သတ္ထုမဟတ္တံ
 ပစ္စဝေက္ခတောပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ- အစရှိသည်တို့၌လည်း၊ ဇဝံ- ဤအတူတည်း။။

မဟာတိ- မဟာ-ဟူသည်ကား၊ သီလာဒီဟိ- သီလအစရှိကုန်သော၊ ဂုဏေဟိ-
 ဂုဏ်တော်တို့ဖြင့် မဟန္တော- များ၏၊ ဝိပုလော- ပြန့်ပွားများပြား၏၊ အနညသာဓာရဏော-
 အခြားသော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ အရိယာသာဝကတို့နှင့် မသက်ဆိုင်၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ အဿ-
 ထိုဆရာသခင်ဘုရားရှင်၏၊ တံဂုဏမဟတ္တံ- ထိုဂုဏ်တို့ဖြင့် များသည် မြတ်သည်အဖြစ်
 သည်၊ ဒသသဟဿီလောကဓာတုကမ္မနေန- တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်၏
 တုန်လှုပ်ခြင်းကြောင့်၊ လောကေ- သတ္တလောက၌၊ ပါကဋံ- ထင်ရှား၏၊ ဣတိ-
 ဤအကြောင်းအရာကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် (ဟုတ္တာ) သတ္ထုနော
 ဟိတိအာဒိ- သတ္ထုနောဟိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊
 ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ သတ္ထု- မြတ်စွာဘုရား၏၊ သာသနေ- သာသနာတော်၌၊

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ ဗောဇ္ဈင်္ဂပဗ္ဗအဖွင့်

၄၄၀

ပဗ္ဗဇိတဿ- ရဟန်းပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ပဗ္ဗဇ္ဈပဝမေန- ရှင်ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းကြောင့် သကျပုတ္တဿ- သာကီဝင်မင်းသား မြတ်စွာဘုရား၏ သားတော်၏။ ဘာဝေါ- အဖြစ်သည်။ သမ္ပဇာယတိ- ကောင်းစွာ ဖြစ်၏။ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓပုတ္တဘာဝံ- မြတ်စွာဘုရား၏ သားတော်အဖြစ်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အသမ္ဘိန္နာယာတိ အာဒိ- အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အလသာနံ- ပျင်းရိကုန်သည်ဖြစ်၍၊ ဘာဝနာယ- ဘာဝနာ၏၊ နာမမတ္တမ္ပိ- နာမည်ကိုမျှပင်၊ အဇာနန္တာနံ- မသိကြကုန်သော၊ ကာယဒဗ္ဗိဗဟုလာနံ- ခန္ဓာကိုယ်၏ ခိုင်ခံ့သန်မာမှု၌ များသော အားထုတ်ခြင်းရှိကုန်သော၊ ယာဝဒတ္တံ- အလိုရှိတိုင်း၊ ဘုဉ္ဇိတွာ- စား၍၊ သေယျသုခါဒိအနုယုဉ္ဇကာနံ- အိပ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ချမ်းသာအစရှိသည်ကို အားထုတ်ကြကုန်လျက်၊ တိရစ္ဆာနကထိကာနံ- မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်၏ ဖီလာကန်လန် စကားကို ပြောဆိုနေကြကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလာနံ- ပုဂ္ဂိုလ် တို့ကို၊ ဒုရတော- အဝေးမှ၊ ဝဇ္ဇနာ- ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည်၊ ကုသီတပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇနာ- ဝဇ္ဇနာမည်၏။

ဒိဝသံ စင်္ကမေန နိသဇ္ဇယာတိ အာဒိနာ- ဒိဝသံ စင်္ကမေန နိသဇ္ဇယ-အစရှိသည် ဖြင့် ဘာဝနာရဒ္ဒဝသေန- ဘာဝနာကို အားထုတ်ခြင်း အနေအားဖြင့်၊ အာရဒ္ဒဝီရိယာနံ- အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိကုန်သော၊ ဒဠပရက္ကမာနံ- ခိုင်မြဲသော လုံ့လဝီရိယရှိကုန် သော၊ (ပုဂ္ဂလာနံ- ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို) ကာလေနကာလံ- သင့်လျော်သောအခါတိုင်း အခါတိုင်း၌၊ ဥပသင်္ကမနာ- ချဉ်းကပ်ခြင်းသည်၊ အာရဒ္ဒဝီရိယ ပုဂ္ဂလသေဝနာ- အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မှီခိုဆည်းကပ်ခြင်းမည်၏။ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ကုဉ္စိ ပူရေတွာတိ အာဒိ- ကုဉ္စိ ပူရေတွာ-အစရှိသည်ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ပန- ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ကား၊ ဇာတိမဟတ္တပစ္စဝေက္ခဏာ- မြတ်စွာ ဘုရား၏ အမျိုးဇာတ်အားဖြင့် မြတ်သည်အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊ သဗြဟ္မစာရီမဟတ္တ ပစ္စဝေက္ခဏာ- အရှင်သာရိပုတြာ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန် အစရှိသော သီတင်းသုံးဖော်တို့၏ မြတ်သည် အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ ဧတံ ဒွယံ- ဤနှစ်ပါးအပေါင်းကို၊ နဂဟိတံ- မယူအပ်၊ ထိနမိဒ္ဓဝိနောဒနတာ- ထိနနှင့် မိဒ္ဓကို ပယ်ဖျောက်သည်အဖြစ်၊ သမ္ပပ္ပဓာနပစ္စဝေက္ခဏတာ- သမ္ပပ္ပဓာနဝီရိယ၏ အစွမ်းအာနုဘော်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊ ဣတိ- သော၊ ဣဒိဒွယံ- ကို၊ ဂဟိတံ- ယူအပ်ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်၊ အာနိသံသဒ- သာဝိတာယ ဧဝ- ဝီရိယ၏ အကျိုးကို မြင်လေ့ရှိသည်အဖြစ်ဖြင့်ပင်လျှင်၊ သမ္ပပ္ပဓာနပစ္စ- ဝေက္ခဏာ- ကို၊ ဂဟိတာ- ယူအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း)

လောကီယလောကုတ္တရဝိသေသာဓိဂမဿ- လောကီ လောကုတ္တရာ တရားထူးကို ရခြင်း၏။ ဝီရိယာယတ္တတာဒဿနဘာဝတော- ဝီရိယနှင့် ဆက်စပ်သည်အဖြစ်ကို မြင်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း။။

ထိနမိဒ္ဓဝိနောဒနံ- ထိနမိဒ္ဓကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းတရားကို၊ တဒမိမုတ္တကာယဇေဝ- ထိုဝီရိယကို ဖြစ်စေခြင်းငှာ စိတ်ညွတ်ကိုင်းသည်အဖြစ်ဟူသော အကြောင်းဖြင့်ပင်၊ ဂဟိတံ- သည်၊ ဟောတိ- ၏။ ဝီရိယုပ္ပါဒနေ- ဝီရိယကို ဖြစ်စေခြင်း၌၊ ယုတ္တပ္ပယုတ္တဿ- သင့်လျော်စွာ အားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်အတွက်၊ ထိနမိဒ္ဓဝိနောဒနံ- ထိနမိဒ္ဓကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းသည်၊ အတ္တသိဒ္ဓမေဝ- (တိုက်ရိုက်မပြသော်လည်း) အနက် အဓိပ္ပါယ်သက်ရောက်ပြီးစီးတော့သည်သာတည်း၊ တတ္ထ- ထိုဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်း (၁၁)ပါးတို့တွင်၊ ထိနမိဒ္ဓဝိနောဒနံ။မိမုတ္တကာ- ထိနမိဒ္ဓကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း၊ ပျင်းရိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီခိုဆည်းကပ် ခြင်း၊ ထိုဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်၌ ညွတ်ကိုင်းသည်အဖြစ်တို့ကို ပဋိပက္ခဝိမေဓပစ္စ- ယူပသံဟာရဝသေန- ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ပယ်ရှားခြင်း၏ အကြောင်းကို ကပ်ဆောင်ခြင်း အနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အပါယဘယပစ္စဝေက္ခဏာဒယော- အပါယ်ဘေးကို ဆင်ခြင်ခြင်းအစရှိသည်တို့ကို၊ သမုတ္တေဇနဝသေန- (ဝီရိယကို) ထက်သန်စေခြင်း အနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်ဿ- ကို ဥပ္ပါဒကာ- ဖြစ်စေတတ်ကုန်၏ ဟူ၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ- မှတ်ထိုက်ကုန်၏။။

ပုရိမုပ္ပန္နာ- ရှေး၌ဖြစ်သော၊ ပီတိ- ပီတိကို၊ (ဝုတ္တာ- ၌စပ်) ပရတော- နောက်၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇနကပီတိယာ- ဖြစ်သော ပီတိ၏၊ ဝိသေသကာရဏ သဘာဝဟေတုဘာဝတော- ထူးခြားသော အကြောင်းဖြစ်သော သဘောတူအကြောင်း ဟိတ်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပီတိယေဝ။ပ။ဓမ္မာတိ- ဓမ္မာ-ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တာ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ ပန- နောက်ထပ် ဆိုဖွယ်ကား၊ တဿာ- ထိုပီတိ၏၊ ဗဟုသော- အကြိမ်များစွာ၊ ပဝတ္တိယာ- ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ပုထုတ္တံ- များစွာသော ပီတိ၏ အဖြစ်ကို၊ ဥပါဒါယ- အကြောင်းပြု၍၊ ဗဟုဝစနိဒ္ဓေသော- ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်ဌာနိယာ ဓမ္မာ-ဟူ၍ ဗဟုဝစဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းသည်၊ ဟောတိ။ ယထာ- အကြင်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် သာ- ထိုပီတိသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ- ဖြစ်၏၊ ဧဝံ- ဤသို့ ပီတိဖြစ်နိုင်လောက်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပဋိပတ္တိ- ကျင့်ခြင်းသည်၊ တဿာ- ထိုပီတိကို၊ ဥပ္ပါဒကမနသိကာရော- ဖြစ်စေတတ်သော နှလုံးသွင်းခြင်းမည်၏၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ အာဒိသု- ဗုဒ္ဓါနုဿတိအစရှိသော ပုဒ်တို့၌၊ ဝတ္တဗ္ဗံ-

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ ဇောဇ္ဈင်္ဂပဗ္ဗအဖွင့်

၄၄၃

ဖွင့်ဆိုလိုက်သော စကားရပ်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ- ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိထိုက်၏၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိယာ- ဗုဒ္ဓါနုဿတိ၏၊ ဥပစာရ- သမာဓိနိဋ္ဌတ္တာ- ဥပစာရသမာဓိသာလျှင် အပြီးသတ်တရားရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ယာဝ ဥပစာရာတိ- ယာဝ ဥပစာရာ-ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။။

သကလသရီရံ ဖရမာနောတိ- ကား၊ ပီတိသမ္မုဋ္ဌာနေဟိ- ပီတိဟူသော ဖြစ်ကြောင်း ရှိကုန်သော၊ ပဏီတရူပေဟိ- မွန်မြတ်သော ရုပ်တို့ဖြင့်၊ သကလသရီရံ- အားလုံးသော ခန္ဓာကိုယ်ကို၊ ဖရမာနော- ဖြန့်လွှမ်းလျက် (ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ) ဓမ္မဝုဏ္ဏေ- တရားဂုဏ်တော်တို့ကို၊ အနုဿရန္တဿာပိ- အဖန်ဖန် အောက်မေ့သော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်း၊ ယာဝ ဥပစာရာ- ဥပစာရသမာဓိတိုင်အောင်၊ သကလသရီရံ- ကို၊ ဖရမာနော- လျက်၊ ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂေါ- သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ- ပုဒ်တို့ကို အနက်ယှဉ်စပ် ယောဇနာခြင်းကို (ကာတဗ္ဗာ- ပြုပါလေ) ဧဝံ- ဤအတူ၊ သေသအနု- သတိသု- ဓမ္မာနုဿတိ-မှ ကြွင်းသော အနုဿတိတို့၌ (ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ) ပဿာဒနီယသုတ္တန္တပစ္စဝေက္ခကာယဉ္စ- ကြည်ညိုဖွယ် သုတ္တန်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း၌လည်း (ဧဝံ- ဤအတူ) ယော ဇေတဗ္ဗံ- အနက်ယောဇနာထိုက်၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း) တဿာပိ- ထိုပဿာဒနီယ သုတ္တန်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း၏လည်း၊ ဝိမုတ္တာယတနဘာဝေန- (ဝဋ်ဒုက္ခမှ) လွတ်မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်း၏အဖြစ်ဖြင့် တဂ္ဂတိကတ္တာ- ထိုဗုဒ္ဓါနုဿတိ- အစရှိသည်တို့နှင့် အလားတူဖြစ်ခြင်းရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း။။

သင်္ခါရာနံ- သင်္ခါရတို့၏၊ သပ္ပဒေသဂူပသမေဝိ- (လောကီဈာန်သမာပတ်ဖြင့်) အကြွင်းအကျန်ရှိသော ငြိမ်းခြင်း၌လည်း၊ နိပ္ပဒေသဂူပသမေဝိယ- (အရိယမဂ်ဖြင့်) အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် ချုပ်ငြိမ်းခြင်း၌ကဲ့သို့၊ တထာ- ထိုနည်းတူ၊ ပညာယ- ပစ္စဝေက္ခကာ ပညာ၏၊ ပဝတ္တိတော- ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဘာဝနာမနသိကာရော- ဖြစ်ပြီး သမာပတ္တိ ဘာဝနာကို စိတ်နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်ခြင်းသည်၊ ကိလေသဝိက္ခမ္ဘနသမတ္တော- ကိလေသာတို့ကို ပယ်ခွာခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ ဥပစာရသမာဓိ- ဥပစာရသမာဓိကို၊ အာဝဟန္တော- သယ်ဆောင်နိုင်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တထာရူပပီတိ- သောမနဿ သမန္နာဂတော- ထိုဗုဒ္ဓါနုဿတိပီတိသောမနဿသဘောရှိသော ပီတိသောမနဿနှင့် ပြည့်စုံသည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍)၊ ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂဿ- ၏၊ ဥပ္ပါဒါယ- ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သမာပတ္တိယာ။ပ။ပစ္စဝေက္ခန္တဿာပီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုပါ၌၊ ဝိက္ခမ္ဘိတာ ကိလေသာတိ- ဝိက္ခမ္ဘိတာ ကိလေသာ-ဟူ၍၊ (အဋ္ဌကထာယံ- အဋ္ဌကထာ၌) ပါဌော- ပါ၌သည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏။)

န သမုဒါစရန္တိတိ (ဧတ္ထ)- န သမုဒါစရန္တိတိ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ **ဣတိသဒ္ဓေါ**- ဣတိသဒ္ဓါသည်၊ ကာရဏတ္ထော- အကြောင်းဟူသော အနက်ရှိ၏။ ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ (တေ- ထိုကိလေသာတို့သည်) န သမုဒါစရန္တိ- နှစ်ပေါင်း (၆၀၊ ၇၀) မဖြစ်ကြတော့ကုန်၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ နေသံ- ထိုကိလေသာတို့၏၊ တံ အသမုဒါစာရံ- ထိုမဖြစ်တော့ခြင်းကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္တဿာပိ- ဆင်ခြင်သော ပုဂ္ဂိုလ်မှာလည်း (ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ) ဣတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ- အနက်ယောဇနာခြင်းကို၊ (ကာတဗ္ဗာ- ပြုထိုက်၏၊ ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ- ကို၊ ကာတဗ္ဗာ- ပြုထိုက်သနည်း) ဟိ (ယသ္မာ)- အကြင့်ကြောင့်၊ ကိလေသေ- ဖြစ်ပေါ်လာသော ကိလေသာတို့ကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ- ဆင်ခြင်သော သူ၏၊ (သန္တာနေ- စိတ်အစဉ်၌) ဗောဇ္ဈင်္ဂပုတ္တိ- ဗောဇ္ဈင်၏ ဖြစ်ခြင်းသည်၊ န ယုတ္တာ- မသင့်လျော် (ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ) ပသာဒနီယေသု- ကြည်ညိုယုံကြည်ထိုက်ကုန်သော၊ ဌာနေသု- ရတနာမြတ်သုံးပါးအစရှိသော ဌာနတို့၌၊ ပသာဒသိနေဟာတာဝေန- ကြည်ညိုခြင်းတည်းဟူသော အစိုအစေးဓာတ်မရှိခြင်းကြောင့်၊ ထုသသမဟဒယတာ- ဖွဲ့ကြမ်းနှင့် တူသော စိတ်နှလုံးရှိသူ၏ အဖြစ်သည်၊ လူဓတာ- ကြမ်းတမ်းသူ၏ အဖြစ်မည်၏။ သာ (လူဓတာ)- ထိုကြမ်းတမ်းသည်အဖြစ်ကို၊ တတ္ထ- ထိုကြည်ညိုထိုက်သော ဌာနတို့၌၊ အာဒရဂါရပါကရဏေန- ရိုသေခြင်း အလေးဂရုပြုခြင်းကို မပြုခြင်းကြောင့်၊ ဝိညာယတိ- သိအပ်သိနိုင်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အသက္ကစ္စ။ပ။ ဘာဝေတိ- ဘာဝေဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

၁။ **ဣတိသဒ္ဓေါ ကာရဏတ္ထော။** ။ ဤ၌ “န သမုဒါစရန္တိတိတိ ဣတိသဒ္ဓေါ ကာရဏတ္ထော”ဟူ၍ ဣတိသဒ္ဓေါ-၏ရှေ့၌ နောက်ထပ် “တိ”တလုံးပါရဦးမည်ဖြစ်ပါလျက် ထိုဣတိသဒ္ဓါကျေသည်ဟု မှတ်ရမည်၊ အစဉ်မူ “တေဟိ”ဟု အပိုပါနေလေ သေး၏။ အင်္ဂုတ္တိုရ်နိကာ၊ ပ-၂၅၉-၌ မပါ၊ ဝိက္ခမ္ဘိတာ ကိလေသာ သဠိပိ သတ္တတိပိ ဝဿာနိ နသမုဒါစရန္တိတိ ပစ္စဝေက္ခန္တဿာပိ-ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဠိရှိသည့်အတိုင်း မြန်မာပြန်ပါက “ပယ်ခွာအပ်ပြီးသော ကိလေသာတို့သည် နှစ်ပေါင်း (၆၀၊ ၇၀) ကြာအောင် မဖြစ်ကြကုန်ဟု ဆင်ခြင်သူမှာ”ဟူ၍ ဆိုလိုသောကြောင့် “ကိလေသာတို့ကို ဆင်ခြင်သူမှာ ဗောဇ္ဈင်ဖြစ်သည်”ဟု အဓိပ္ပါယ် သက်ရောက်နေ၏။ အမှန်တကယ်ဆိုလိုသည်မှာ “နှစ်ပေါင်း (၆၀၊ ၇၀)ကြာအောင် ကိလေသာတို့မဖြစ်ကြသောကြောင့် ယင်းသို့ ထိုကိလေသာများမဖြစ်သည်ကို ပြန်၍ ဆင်ခြင်သူမှာ ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်ဖြစ်သည်ဟူသော ဆိုလို၏။ ထို့ကြောင့် “နသမုဒါစရန္တိ- မဖြစ်ကြတော့ကုန်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ နေသံ- ထိုကိလေသာတို့၏၊ တံ အသမုဒါစာရံ- ထိုမဖြစ်တော့ခြင်းကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ- ဆင်ခြင်သူမှာ”ဟု အနက်ဆိုပါဟု ဋီကာဖွင့်၏။

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ ဗောဇ္ဈင်္ဂပဗ္ဗအဖွင့်

၄၄၅

ကာယစိတ္တ ဒရထဝူပသမလက္ခဏာ- ကိုယ်စိတ်တို့၏ ပူပန်မှု၏ ငြိမ်းခြင်းလက္ခဏာ ရှိသော၊ ပဿဒ္ဓိဇဝ- ပဿဒ္ဓိသည်ပင်လျှင်၊ ယထာဝုတ္တဗောဓိအင်္ဂဘူတော- ဖွင့်ဆိုအပ် ပြီးတိုင်းသော အာရဒ္ဓဝိပဿကအစရှိသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော ဗောဓိ၏ အကြောင်း ဖြစ်သော၊ ဝါ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီး တိုင်းသော သတိအစရှိသော ညီညွတ်သော တရားအပေါင်း ဟူသော ဗောဓိ၏ အကြောင်းဖြစ်သော၊ ပဿဒ္ဓိ သမ္မောဇ္ဈင်္ဂေါ- ပဿဒ္ဓိ သမ္မောဇ္ဈင်တည်း၊ တဿ ပဿဒ္ဓိ သမ္မောဇ္ဈင်္ဂဿ- ထိုပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်၏၊ ဇဝ- ဤသို့၊ ဥပ္ပါဒေါ- ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ဤကား၊ ယောဇနာ- ပုဒ်တို့ကို အနက်ယောဇနာခြင်း တည်း၊ ပဏီတဘောဇနသေဝနတာတိ- ကား၊ ပဏီတသပ္ပိယဘောဇနသေဝနတာ- မွန်မြတ်သော လျှောက်ပတ်သော ဘောဇဉ်ကို မှီဝဲခြင်းရှိသည်အဖြစ်သည် လည်းကောင်း၊ ဥတု ဣရိယာပထသုခဂ္ဂဟဏေန- ချမ်းသာစေတတ်သော ဥတု၊ ဣရိယာပုထ်တို့ကို ယူခြင်းအားဖြင့်၊ သပ္ပိယဥတုဣရိယာပထဂ္ဂဟဏံ- သင့်လျော် လျှောက်ပတ်သော ဥတု ဣရိယာပုထ်ကို ယူခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ တိဝိမ္မိ- သုံးပါးအပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ တံ သပ္ပိယံ- ထိုသင့်လျော်လျှောက်ပတ်သော ဘောဇဉ်ဥတု ဣရိယာပုထ်သည်၊ သေဝိယမာနံ- မှီဝဲအပ်လသော်၊ ကာယဿ- ခန္ဓာကိုယ်၏၊ ကလ္လတာပါဒနဝသေန- ခံကျန်းသည်အဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ စိတ္တဿ- စိတ်၏၊ ကလ္လတံ- ခံကျန်းသည်အဖြစ်ကို၊ အာဝဟန္တံ- ဆောင်သည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) ဒုဝိဇာယဝိ- နှစ်ပါးအပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ပဿဒ္ဓိယာ- ကာယပဿဒ္ဓိ၊ စိတ္တပဿဒ္ဓိ၏၊ ကာရဏံ- အကြောင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏။။

သတ္တေသု- သတ္တဝါတို့၌၊ သုခဒုက္ခံ- သုခဒုက္ခကို၊ အဟေတုကံ- အကြောင်းမရှိတဲ့၊ လဗ္ဘမာနံ- ရအပ်၏၊ ဝါ- ခံစားရ၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ အယံ- ဤအဖို့အစွန်းသည်၊ ဧကော- တစ်ခုသော၊ အန္တော- အဖို့အစွန်းမည်၏၊ (ဘက်မည်၏၊) ပန- ထိုမှ တပါး၊ (သတ္တေသု- တို့၌၊ သုခ ဒုက္ခံ- သည်၊ ဣဿရာဒိဝိသမဟေတုကံ- အဖို့ရသူ အရှင်သခင် အစရှိသော မည်မျှသော အကြောင်းရှိ၏၊ (အဖို့ရသူ အရှင်သခင် ဖန်ဆင်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်၏၊) ဣတိ- သော၊ အယံ- ဤအဖို့အစွန်းသည်၊ ဒုတိယော- နှစ်ခုမြောက်သော (အန္တော- မည်၏၊) ဥဘော- နှစ်မျိုးကုန်သော၊ ဧတေအန္တေ- ဤအဖို့အစွန်းတို့သို့၊ အနုပဂမ္မ- မကပ်ရောက်မူ၍၊ ယထာသကံ- မိမိကိုယ်ပိုင် အသီးသီးသော၊ ကမ္မုနာ- ကံကြောင့် (သုခ ဒုက္ခံ- သည်၊) ဟောတိ- ၏၊ ဣတိအယံ- ဤသို့ မိမိတို့ကိုယ်ပိုင် ကံကြောင့် သုခဒုက္ခဖြစ်၏ဟု သိခြင်းသည်၊ မဇ္ဈိမာ- အလယ်အလတ်၌ ဖြစ်သော၊

ပဋိပတ္တိ- အကျင့်မည်၏။ ယဿ- အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏။ မဇ္ဈတ္တော- အလယ်အလတ်၌ တည်သော သဘောရှိသော၊ ပယောဂေါ- လုံ့လပယောဂသည် (အတ္တိ- ရှိ၏။) သော- ထိုအလယ်အလတ်၌ တည်သော သဘောရှိသော လုံ့လပယောဂရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ မဇ္ဈတ္တပယောဂေါ- မဇ္ဈတ္တပယောဂမည်၏။ တဿ- ထိုမဇ္ဈတ္တပယောဂရှိသော သူ၏။ ဘာဝေါ- အဖြစ်သည်။ မဇ္ဈတ္တပယောဂတာ- အလယ်အလတ်၌တည်သော သဘောရှိသော လုံ့လပယောဂရှိသော သူ၏ အဖြစ်မည်၏။။

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ အယံ- ဤမဇ္ဈတ္တပယောဂတာသည်။ သာရဗ္ဗကာယတံ- ပူပန်သော ကိုယ်ရှိသည်အဖြစ်ကို၊ ပဟာယ- ပယ်၍၊ ပဿဒ္ဓကာယတာယ- ငြိမ်းအေးသော ကိုယ်ရှိသည်အဖြစ်၏။ ကာရဏံ- အကြောင်းသည်။ ဟောန္တိ- ဖြစ်လျက်၊ ပဿဒ္ဓိဒ္ဓယံ- ကာယပဿဒ္ဓိ၊ စိတ္တပဿဒ္ဓိနှစ်ပါးအပေါင်းကို၊ အာဝဟတိ- ဆောင်၏။ ဧတေနဝ- ဤမဇ္ဈတ္တပယောဂတာဖြင့်ပင်လျှင်၊ သာရဗ္ဗကာယပုဂ္ဂလပရိဝုဇ္ဈနပဿဒ္ဓကာယပုဂ္ဂလ- သေဝနာနံ- ပူပန်သော ကိုယ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ ငြိမ်းအေးသော ကိုယ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မှီခိုဆည်းကပ်ခြင်းတို့၏။ တဒါ ဝဟနတာ- ထိုပဿဒ္ဓိနှစ်ပါး အပေါင်းကို ဆောင်သည်အဖြစ်ကို (အာစရိယေန- အဋ္ဌကထာဆရာသည်) သံဝဏ္ဏိတာ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်သင့်၏။။

ယထာသမာဟိတာကာရသလ္လက္ခဏဝသေန- တည်ကြည်မြဲတိုင်းသော အခြင်းအရာဟူသော မှတ်သားကြောင်း လက္ခဏာအနေအားဖြင့်၊ ဂယမာနော- ယူအပ်သော၊ ပုရိမုပ္ပန္နော- ရှေး၌ဖြစ်သော၊ သမထောဧဝ- သမထသည်ပင်၊ သမာထနိမိတ္တံ- သမထနိမိတ္တမည်၏။ ဧတဿ- ဤဝိက္ခေပ၏။ နာနာရမ္မဏေ- အထူးထူးသော အာရုံ၌၊ ပရိတ္တမနေန- မရပ်မတည် ချာချာလည်ခြင်းကြောင့်၊ ဝိဝိဓံ- အထူးထူးသော၊ အဂ္ဂံ- အာရုံသည်၊ (အတ္တိ- ရှိ၏။) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝိက္ခေပေါ- ပျံ့လွင့်မှု ဥဒ္ဓစ္စသည်၊ ဗျဂ္ဂေါ- ဗျဂ္ဂမည်၏။ တထာ ဟိ- ထိုစကားကို ချဲ့ဦးအံ့၊ သော (ဝိက္ခေပေါ) ထိုပျံ့လွင့်မှု ဥဒ္ဓစ္စကို၊ အနဝဋ္ဌာနရသော စ- အာရုံတခုတည်း၌ မရပ်တည်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဘန္တတာပစ္စုပ္ပန်နော စ- လှုပ်ရှားသော စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းအဖြစ်ဖြင့် ရှေ့ရှုထင်လာသော တရားဟုလည်းကောင်း၊ ဝုတ္တော- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဧကဂ္ဂတာ ဘာဝတော- တခုတည်းသော အာရုံရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗျဂ္ဂပဋိပက္ခော- အထူးထူးသော အာရုံရှိသော ဝိက္ခေပ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် တရားတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သမာဓိ- ရှေးရှေးသမာဓိသည်၊ အဗျဂ္ဂေါ- အဗျဂ္ဂ မည်၏။ သော ဧဝ- ထိုအဗျဂ္ဂမည်သော

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ ဗောဇ္ဈင်္ဂပဗ္ဗအဖွင့်

၄၄၇

ရှေးရှေးသမာဓိသည်ပင်၊ နိမိတ္တံ- နောက်နောက် သမာဓိ၏ အကြောင်းတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ပုဗ္ဗဝိယ- ရှေးသမထနိမိတ္တပုဒ်၌ကဲ့သို့၊ ဝတ္တဗ္ဗံ- ဆိုထိုက်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အဝိက္ခေပဋ္ဌေနစ အဗျဂ္ဂနိမိတ္တန္တိ- နိမိတ္တံ-ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ဝတ္ထုဝိသဒကိရိယာစ- ခန္ဓာကိုယ်ဟူသော အတွင်းဝတ္ထု၊ သင်္ကန်းအစရှိသော အပြင်ဝတ္ထုတို့ကို သန့်ရှင်းအောင်ပြုခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဣန္ဒြိယသမတ္တပဋိပါဒနာ စ- သဒ္ဓါအစရှိသော ဣန္ဒြေတို့၏ ကိစ္စညီမျှသည်အဖြစ်ကို ပြီးစီးစေခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပညာဝဟာ- ပညာကို ဆောင်တတ်ကုန်၏ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တာ- မိန့်ဆိုအပ်ကုန်ပြီ၊ တာ- ထိုဝတ္ထုဝိသဒကိရိယာနှင့် ဣန္ဒြိယသမတ္တပဋိပါဒနာတို့သည် သမာဓာနာဝဟာပိ- သမာဓိကို ဆောင်တတ်ကုန်သည်လည်း၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း၊) သမာဓာနာဝဟာဘာဝေနဝ- သမာဓိကို ဆောင်တတ်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင်၊ ပညာဝဟာဘာဝတော- ပညာကို ဆောင်တတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝတ္ထုဝိသဒ။ပ။ဝေဒိတဗ္ဗာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ကရုဏာဘာဝနာကောသလ္လာနံ- ကသိုဏ်းနိမိတ်စီမံပြုလုပ်မှု၌ ကျွမ်းကျင်ခြင်း၊ ပွားများအားထုတ်မှု၌ ကျွမ်းကျင်ခြင်းတို့၏၊ အဝိနာဘာဝတော စ- မကင်းမူ၍ ဖြစ်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ရက္ခဏကောသလ္လဿ- နိမိတ်ကို မပျောက်ကွယ်အောင် စောင့်ရှောက်မှု၌ ကျွမ်းကျင်ခြင်း၏၊ တံ မူလကတ္တာစ- ထိုကရုဏာဘာဝနာကောသလ္လဟူသော အရင်းခံအကြောင်းရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိမိတ္တ။ပ။ဥဂ္ဂဟဏ- ကုသလတာဣန္ဒေဝ- ကုသလတာဟူ၍သာလျှင် (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ကသိဏနိမိတ္တဿာတိ- ကသိဏနိမိတ္တဿ-ဟူသော စကားကို၊ နိဒဿနမတ္တံ- နမူနာဥဒါဟရုဏ်ကို ညွှန်ပြသော စကားမျှဟူ၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ရမည်၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်၊ နိဒဿနမတ္တံ- ဟူ၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ရမည်နည်းဟူမူ) ဟိ (ယသ္မာ)- အကြံကြောင့်၊ အသုဘနိမိတ္တာဒိကဿ- အသုဘနိမိတ်အစရှိသော၊ ယဿကဿစိ- အမှတ်မရှိတစ်ခုခုသော၊ ဈာနပုတ္တိနိမိတ္တဿာပိ- ဈာန်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းနိမိတ်၏လည်း၊ ဥဂ္ဂဟဏကောသလ္လံ- သင်ယူခြင်း၌ ကျွမ်းကျင်သည်အဖြစ်သည်၊ နိမိတ္တကုသလတာဇေ- နိမိတ္တကုသလတာမည်သည်ချည်းသာတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (နိဒဿနမတ္တံ- ၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- ၏၊) အတိသိထိလဝီရိယတာဒိဟိ (ဧတ္ထ)- အတိသိထိလဝီရိယတာဒိဟိ- ဟူသော ဤပါ၌၊ အာဒိသဒ္ဓေန- အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊ ပညာပယောဂမန္တတံ စ- ပညာ၏ လုံ့လပယောဂနည်းပါးသည်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊

ပမောဒဝေကလ္လဉ္စ- ရွှင်လန်းနှစ်သက်မှု၏ ချို့တဲ့သည်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ သင်္ကဏာတိ- သွင်းယူ၏၊ တဿ ပဂ္ဂဏှနန္တိ- ကား၊ လီနဿ- တွန့်ဆုတ်သော၊ တဿ စိတ္တဿ- ထိုစိတ်ကို၊ ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်္ဂီဒိသမုဋ္ဌာပနေန- ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်္ဂီအစရှိသည်ကို ဖြစ်စေခြင်းအားဖြင့်၊ လယာပတ္တိတော- တွန့်ဆုတ်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းမှ၊ သမုဒ္ဒရဏံ- ထုတ်ဆောင်ခြင်းတည်း၊ ဟိ- သာဓကကား၊ ယသ္မိစ္စ ခေါ။ပ။ဧဝံ ဘန္တေတိ- ယသ္မိစ္စ ခေါ။ပ။ဧဝံ ဘန္တေ-ဟူသော၊ ဧတံ- ဤတရားစကားတော်ကို၊ ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

ဘိက္ခဝေ- ရဟန်းတို့၊ ယသ္မိ သမယေ- အကြင်အခါ၌၊ လီနံ- တွန့်ဆုတ်သော၊ စိတ္တံ- စိတ်သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ တသ္မိ သမယေ- ထိုအခါ၌၊ (ဝါ- ထိုအခါသည်) ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်္ဂီဿ- ဓမ္မဝိစယ သမ္မောဇ္ဈင်္ဂီကို၊ ဘာဝနာယ- ဖြစ်ပွားစေခြင်းငှာ၊ ဝါ- ၏၊ ကာလော- အခါပေတည်း၊ ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်္ဂီဿ- ကို၊ ဘာဝနာယ- ငှာ၊ ကာလော- တည်း၊ ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂီဿ- ကို၊ ဘာဝနာယ- ငှာ၊ ကာလော- တည်း၊ ကိဿ ဟေတု- အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တံ- ထိုဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်္ဂီ၊ ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်္ဂီ၊ ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂီတို့ကို ဖြစ်ပွားစေရာအခါသည် (ဟောတိ- ဖြစ်သနည်း ဟူမူ) ဘိက္ခဝေ-တို့၊ လီနံ- သော၊ စိတ္တံ- သည်၊ (ဟောတိ) တံ- ထိုတွန့်ဆုတ်သော စိတ်ကို၊ ဝါ- သည်၊ ဧတေဟိ ဓမ္မေဟိ- ဤသုံးပါးသော ဗောဇ္ဈင်တို့ဖြင့်၊ သမုဋ္ဌာပယံ- ဖြစ်ပွားစေသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဘိက္ခဝေ- တို့၊ သေယျထာပိ- ဥပမာပြရသော်ကား၊ ပုရိသော- ယောက်ျားသည်၊ ပရိတ္တံ- သေးငယ်သော၊ အဂ္ဂိ- မီးကို၊ ဥဇ္ဇာလိတုကာမော- ကြီးကြီးမားမား တောက်ပွားစေခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ အဿ- ဖြစ်ငြားအံ့၊ သော- ထိုယောက်ျားသည်၊ တတ္ထ- ထိုသေးငယ်သော မီး၌၊ သုက္ခာနိ- ခြောက်သွေ့ကုန်သော၊ တိဏာနိစေဝ- မြက်တို့ကိုလည်း၊ ပက္ခိပေယျ- ထည့်ရမည်၊ သုက္ခာနိ- ကုန်သော၊ ဂေါမယာနိစေဝ- နွားချေးတို့ကိုလည်း၊ ပက္ခိပေယျ- မည်၊ သုက္ခာနိ- ကုန်သော၊ ကဋ္ဌာနိစ- ထင်းတို့ကိုလည်း၊ ပက္ခိပေယျ- မည်၊ မုခဝါတဉ္စ- ပါးစပ်ဖြင့် မှတ်အပ်သော လေကိုလည်း၊ ဒေဗေယျ- ဖေးရမည်၊ စ- သို့သော်လည်း၊ ပံသုကေန- မြူမှုန့်ဖြင့် န ဩကိရေယျ- မလောင်ထည့်ရသော ပုရိသော- ထိုယောက်ျားသည်၊ ပရိတ္တံ- သော၊ အဂ္ဂိ- ကို၊ ဥဇ္ဇာလိတုံ- တောက်စေခြင်းငှာ၊ ဘဗ္ဗော- ထိုက်ပါ၏လော၊ ဣတိ- ဤသို့ (အဝေါစ- မေးမြန်းတော်မူပြီ) ဧဝံ ဘန္တေ- ထိုက်ပါ၏ဘုရား၊ ဣတိ (အဝေါစ)

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ ဗောဇ္ဈင်္ဂပဗ္ဗအဖွင့်

၄၄၉

☞ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤပါဠိတော်၌၊ ယထာသကံ- ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာအသီးအသီးသော၊ အာဟာရပသေန- ဗောဇ္ဈင်ဖြစ်ကြောင်းတရားတို့၏ အစွမ်းဖြင့် (တတ္ထယောနိသောမနသိကာရဗဟုလော-စသည်ဖြင့် ဗောဇ္ဈင်အသီးအသီးအတွက် ဟောတော်မူအပ်သော ဗောဇ္ဈင်ဖြစ်ကြောင်း တရားတို့၏ အစွမ်းဖြင့်) ဓမ္မဝိစယ-သမ္မောဇ္ဈင်္ဂါဒီနံ- ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်အစရှိသည်တို့ကို ဘာဝနာ- အထပ်ထပ်ပွားစေခြင်းသည်၊ သမုဋ္ဌာပနာ- ဖြစ်စေခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ဤသို့ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်၏၊ သာ- ထိုဘာဝနာ၊ သမုဋ္ဌာပနာကို၊ အနန္တရံ- အခြားမဲ့ ဗောဇ္ဈင်အသီးအသီးတုန်းက၊ ဝိဘာဝိတာဇေ- ထင်ရှား ဖော်ပြအပ်ပြီးသည်သာတည်း၊ (ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်္ဂါယ ပန “အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ ကုသလာကုသလာ ဓမ္မာ-အစရှိသော သာဓကပါဠိတော်နှင့် တကွ ဖွင့်ပြခဲ့ပြီးပြီ) အာရဒ္ဓဝိရိယတာဒိဟိတိ (ဧတ္ထ)- အာရဒ္ဓဝိရိယတာဒိဟိ-ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ အာဒိသဒ္ဓေန- ဖြင့် ပညာ ပယောဂဗလဝတဉ္စ- ပညာ၏ ကြောင့်ကြဗျာပါရအားကြီးသည် အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပမောဒုဗ္ဗိလာဝနဉ္စ- နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်း၊ ဗျူဟာဒိအသွင် တက်ကြွခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ သင်္ဂဏှာတိ- ၏၊ တဿ နိဂ္ဂဏှနန္တိ- ကား၊ ဥဒ္ဓတဿ- ပျံ့လွင့်သော၊ တဿ စိတ္တဿ- ထိုစိတ်ကို၊ သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂါဒိသမုဋ္ဌာပနေန- သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင်အစရှိသည်တို့ကို ဖြစ်စေခြင်းအားဖြင့်၊ ဥဒ္ဓတပတ္တိတော- ပျံ့လွင့်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းမှ၊ နိသေဓနံ- တားမြစ်ခြင်းတည်း၊ စ- သာဓကကား၊ ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ယသ္မိစ္စခေါ။ပ။ဇေဝံဘန္တေတိ- ဟူသော၊ ဧတံ- ဤပါဠိတော်ကို၊ ဝုတ္တမ္ပိ- ဟောလည်း ဟောတော်မူအပ်ပါပြီ။

ဘိက္ခဝေ- တို့၊ ယသ္မိ သမယေ- ၌၊ ဥဒ္ဓတံ- ပျံ့လွင့်သော၊ စိတ္တံ- စိတ်သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ တသ္မိ သမယေ- ၌၊ ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂါယ- ၏၊ ဘာဝနာယ- ဌာ၊ ကာလော။ပ။ဘိက္ခဝေ- တို့၊ ဥဒ္ဓတံ စိတ္တံ (ဟောတိ) တံ- ထိုပျံ့လွင့်သော စိတ်သည်၊ ဧတေဟိ ဓမ္မေဟိ- ထိုပဿဒ္ဓိ၊ သမာဓိ၊ ဥပေက္ခာသံဗောဇ္ဈင်တရားတို့ဖြင့်၊ သုဝုပသမယံ- ကောင်းစွာ ငြိမ်သက်စေအပ်သည်၊ ဟောတိ။ပ။မဟန္တံ- ကြီးစွာသော၊ အဂ္ဂိက္ခန္တံ- မီးပုံကြီးကို၊ နိဗ္ဗာပေတုကာမော- ငြိမ်းစေခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ အဿ- ဖြစ်ငြားအံ့၊ သော- ထိုယောက်ျားသည်၊ တတ္ထ- ထိုမီးပုံကြီး၌၊ အလ္လာနိ- စိုကုန်သော၊ တိဏာနိစ- မြက်တို့ကိုလည်း၊ ပက္ခိပေယျ- မည် ။ပ။ ပံသုကေနစ- လည်း၊ ဩကိရေယျ- လောင်းထည့်ရမည်၊ သောပုရိသော- သည်၊ မဟန္တံ- သော၊ အဂ္ဂိက္ခန္တံ- ကို၊ နိဗ္ဗာပေတုံ- ငြိမ်းစေခြင်းငှာ၊ ဘဗောနုခေါ- ထိုက်ပါမည်လော၊ ဣတိ (အဝေါစ) ဇေဝံဘန္တေ- ထိုက်ပါ၏ ဘုရား၊ ဣတိ- ဤသို့ (အဝေါစ- လျှောက်ပြီ)

ဧတ္ထာပိ- ဤပါဠိတော်၌လည်း၊ ယထာသကံ- ကိုယ်ပိုင်အသီးသီးသော၊
 အာဟာရဝသေန- ဗောဇ္ဈင်ဖြစ်ကြောင်းတရားတို့၏ အစွမ်းဖြင့် ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂါဒိနံ-
 ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်အစရှိသည်တို့ကို ဘာဝနာ- သည်၊ သမုဋ္ဌာပနာ- သည်၊ (ဟောတိ)
 ဣတိ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- ၏၊ တတ္ထ- ထိုပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်အစရှိသည်တို့၏
 ဘာဝနာတို့တွင်၊ ပဿဒ္ဓိ သမ္မောဇ္ဈင်္ဂါသု- ကို၊ ဘာဝနာ- ဖြစ်ပွားစေခြင်းကို၊ ဝုတ္တာ
 ဧဝ- အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပြီးသည်သာတည်း၊ သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂါသု- ကို၊ (ဘာဝနံ-
 ကို) အနန္တရံ- အခြားမဲ့၌၊ ဝက္ခတိ- ဆိုလတ္တံ့၊ ပညာပယောဂမန္တတာယာတိ- ကား၊
 ပညာဗျာပါရဿ- ပညာ၏ ကြောင့်ကြလုံ့လ၏၊ အပ္ပဘာဝေန- နည်းသည်အဖြစ်ကြောင့်
 (နိရဿာဒံ ဟောတိ) ဟိ- ဥပမာဆောင် ထင်ရှားအောင်ပြဦးအံ့၊ ဒါနံ- ဒါနသည်၊
 အလောဘပုဓာနံ- အလောဘဟူသော ပဓာနတရားရှိသည်၊ သီလံ- သီလသည်၊
 အဒေါသပဓာနံ- အဒေါသဟူသော ပဓာနတရားရှိသည်၊ ဟောတိယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊
 ဧဝံ- ဤအတူ၊ ဘာဝနာ- ဘာဝနာသည်၊ အမောဟပုဓာနာ- အမောဟဟူသော
 ပဓာနတရားရှိသည်၊ (ဟောတိ) တတ္ထ- ထိုသို့ပညာပဓာနရှိရာ၌၊ ယဒါ- အကြင်အခါ၌၊
 ပညာ- ပညာသည်၊ ဗလဝတိ- အားရှိသည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ တဒါ- ထိုအခါ၌၊
 ဘာဝနာ- သည်၊ ပုဗ္ဗေန- ရှေးပိုင်းကာလနှင့်တကွ၊ အပရံ- နောက်ပိုင်းကာလတိုင်အောင်
 ဝိသေသာဝဟာ- ထူးခြားမှုကို ဆောင်သည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊

(ကောဝိယ- ဥပမာအဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ) အနဘိသင်္ခတော- မပြုပြင်
 မစီမံအပ်သော၊ အာဟာရော- အာဟာရသည်၊ ပုရိသဿ- စားသုံးသောသူ၏၊ အဘိရုစိ-
 နှစ်သက်မှုကို၊ နဇနေတိ ဝိယ- မဖြစ်စေသကဲ့သို့၊ (တထာ- ထို့အတူ) ယောဂိနော-
 ယောဂီ၏၊ စိတ္တဿ- စိတ်၏၊ အဘိရုစိ- ကို၊ န ဇနေတိ- မဖြစ်စေ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊
 တံ- ထိုယောဂီ၏ စိတ်သည်၊ နိရဿာဒံ- သာယာဖွယ်မရှိသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ တထာ-
 ထိုမှတစ်ပါး၊ ဘာဝနာယ- ဘာဝနာ၏၊ သမ္မဒေဝ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ အဝီထိပဋိပတ္တိယာ-
 လမ်းမှန်သို့ မသွားခြင်းကြောင့် ဥပသမသုခံ- ငြိမ်းချမ်းမှု သုခကို၊ နဝိန္ဒတိ- မရ၊ တေနာပိ-
 ထို့ကြောင့်လည်း၊ စိတ္တံ- သည်၊ နိရဿာဒံ- သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊
 ပညာပယောဂံ ။ ပ။ ဟောတိတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တဿ- ထိုစိတ်၏၊
 သံဝေဂုပ္ပါဒနံစ- ထိတ်လန့်မှုကို ဖြစ်စေခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ ပဿဒုပ္ပါဒနန္တ-
 ကြည်လင်မှုကို ဖြစ်စေခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ တိကိစ္ဆနံ- ကုစားခြင်းမည်၏၊ ဣတိ-
 ထို့ကြောင့်၊ တံ- ထိုကုစားခြင်းကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ ဗောဇ္ဈင်္ဂပဗ္ဗအဖွင့်

၄၅၁

အဋ္ဌသံဝေဂဝတ္ထုနီတိ အာဒိ- အဋ္ဌသံဝေဂဝတ္ထုနီ အစရှိသော စကားရပ်ကို၊
(အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

တတ္ထ- ထိုအဋ္ဌသံဝေဂဝတ္ထုနီ- အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ဇာတိဇရာဗျာဓိ-
မရဏာနိ- ပဋိသန္ဓေနေခြင်း အိုခြင်းနာခြင်း သေခြင်းတို့သည်၊ ယထာရဟံ-
ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ သုဂတိယံစ- သုဂတိတုံ၌လည်းကောင်း၊ ဒုဂ္ဂတိယံစ-
ဒုဂ္ဂတိတုံ၌ လည်းကောင်း၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တဒညမေဝ-
ထိုဇာတိဇရာဗျာဓိမရဏတို့မှ တပါး တခြားသာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော၊ ပဉ္စဝိဗေဒနာဒိ၊
ခုပ္ပိပါသာဒိ၊ အညမညဝိဗာနာဒိဟေတုကံ- ငါးမျိုးအပြားရှိသော ချုပ်နှောင်ခြင်းစသည်၊
အစာဆာလောဝိဋ္ဌိခြင်း ရေငတ်ခြင်းအစရှိသည်၊ အချင်းချင်းညှဉ်းဆဲခြင်း အစရှိသော
အကြောင်းရှိသော၊ အပါယဒုက္ခံ- အပါယ်၌ဖြစ်သော ဒုက္ခကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏၊
သဗ္ဗံ- အားလုံးသော၊ တယိဒံ- ထိုဇာတိဇရာမှ စ၍ အပါယဒုက္ခတိုင်အောင်သော
ဒုက္ခကို၊ တေသံ တေသံ သတ္တာနံ- ထိုထိုသတ္တဝါတို့၏၊ ပစ္စုပ္ပန္နဘဝနိဿိတံ- ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌
မှီသော သံဝေဂဝတ္ထုဟူ၍၊ ဂဟိတံ- ယူအပ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အတိတေ- အတိတ်ဖြစ်
သော၊ ကာလေစ- ကာလ၌လည်းကောင်း၊ အနာဂတေ- အနာဂတ်ဖြစ်သော၊
ကာလေစ- ကောင်း၊ ဝဇ္ဇမူလကဒုက္ခာနိ- ဝဋ်ဟူသော အရင်းခံရှိသော ဒုက္ခတို့ကို၊ ဝိသု-
သီးခြား၊ ဂဟိတာနိ- ယူအပ်ကုန်ပြီ ပန- ထိုမှတပါး၊ ယေ သတ္တာ- အကြင်သတ္တဝါတို့သည်၊
အာဟာရူပဇီဝိနော- အစာအဟာရကို မှီ၍ အသက်မွေးလေ့ရှိကုန်၏၊ တတ္ထစ-
ထိုအာဟာရကို မှီ၍ အသက်မွေးသော သတ္တဝါတို့တွင်လည်း၊ ဥဋ္ဌာနဖလူပဇီဝိနော-
ထကြွလုံ့လဝီရိယ၏ အကျိုးကိုမှီ၍ အသက်မွေးသော သတ္တဝါတို့သည်၊ (သန္တိ-
ရှိကုန်၏၊) တေသံ- ထိုထကြွလုံ့လဝီရိယ၏ အကျိုးကိုမှီ၍ အသက်မွေးသော
သတ္တဝါတို့၏၊ အညေဟိ- အခြားသော ကမ္မဖလူပဇီဝိသတ္တဝါတို့နှင့်၊ အသာဓာရဏံ-
မသက်ဆိုင်သော၊ ဇီဝိကာဒုက္ခံ- အသက်မွေးခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဒုက္ခကို၊ အဋ္ဌမံ-
ရှစ်ခုမြောက်သော၊ သံဝေဂဝတ္ထု- ထိတ်လန့်ခြင်း၏ အကြောင်းဟူ၍၊ ဂဟိတံ- ယူအပ်ပြီ၊
ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏။

အယံ ဝုစ္စတိ သမယေ သမ္ပဟံသနာတိ- ကား၊ အယံ- ဤသည်ကား၊ ဘာဝနာ-
စိတ္တဿ- ဘာဝနာစိတ်၏၊ သမ္ပဟံသိတဗ္ဗသမယေ- ကောင်းစွာရွှင်လန်းစေသင့်ရာ
အခါ၌၊ ဝုတ္တနယေန- ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့် သံဝေဂဇနနဝသေနစေဝ- ထိတ်လန့်မှုကို
ဖြစ်စေခြင်း အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပသာဒုပ္ပါဒနဝသေနစ- ကြည်ညိုမှုကို

၄၅၂ ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ | မဟာသတိပဋ္ဌာန

ဖြစ်စေခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သမ္မဒေဝ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ ပဟံသနာ- ရှင်လန်းစေခြင်းတည်း၊ သံဝေဂဇနနပုဗ္ဗကပသာဒုပ္ပါဒဇနန- သံဝေဂကို ဖြစ်စေခြင်း ရှေးရှိသော ကြည်လင်မှုကို ဖြစ်စေခြင်းအားဖြင့်၊ တောသနာ- နှစ်သက်စေခြင်းတည်း၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- တည်း။

သမ္မာပဋိပတ္တိ အာဂမ္မာတိ- ကား၊ (စိတ္တံ- သည်၊) လီနုဒ္ဓစ္စဝိရဟေနစ- တွန့်ဆုတ်ခြင်း၊ ပျံ့လွင့်ခြင်းမှ ကင်းခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ သမထဝီထိပဋိပတ္တိယာစ- သမထလမ်းကြောင်းသို့ သွားခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ သမ္မာ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ အဝိသမံ- မညီမမျှမဟုတ်ဘဲ၊ သမ္မဒေဝ- ကောင်းမွန်ညီမျှစွာသာလျှင်၊ ဘာဝနာပဋိပတ္တိ- ဘာဝနာအကျင့်သို့၊ အာဂမ္မ- ရောက်၍၊ အလီနန္တိအာဒိသု- အလီနံ အစရှိသည်တို့၌၊ (အတ္ထော- အနက်ကား၊) ကောသဇ္ဇပက္ခိကာနံ- ပျင်းရိခြင်း၏ အသင်းအပင်း၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ- တရားတို့၏၊ အနဓိမတ္တတာယ- လွန်ကဲသော အတိုင်းအတာ မရှိကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (စိတ္တံ- သည်၊) အလီနံ- မတွန့်ဆုတ်သည်၊ (ဟောတိ) ဥဒ္ဓစ္စပက္ခိကာနံ- ဥဒ္ဓစ္စ၏အသင်းအပင်း၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ (ဓမ္မာနံ- တို့၏၊) အနဓိမတ္တ- တာယ- ကြောင့်၊ အနုဒ္ဓတံ- မပျံ့လွင့်သည်၊ (ဟောတိ) ပညာပယောဂ-သမ္ပတ္တိယာစ- ပညာ၏ကြောင့်ကြ ဗျာပါရနှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဥပသမသုခါဓိဂမေနစ- ငြိမ်းချမ်းမှု သုခရခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ (စိတ္တံ- သည်၊) အနိရဿာဒံ- သာယာဖွယ်မရှိ မဟုတ်သည်၊ တတောဇဝ- ထို့ကြောင့်ပင်လျှင်၊ အာရမ္မဏေ- အာရုံ၌၊ သမပဝတ္တံ- အညီအမျှဖြစ်သည်၊ သမထဝီထိပဋိပန္နံ- သမထ လမ်းကြောင်းသို့ သွားသည်၊ (ဟောတိ) တတ္ထ- ထိုသို့စိတ်၏ မတွန့်ဆုတ်ခြင်း၊ မပျံ့လွင့်ခြင်း အစရှိသည်တို့တွင်၊ အလီနတာယ- မတွန့်ဆုတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (ယောဂီ- ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည်၊) ပဂ္ဂဟေ- စိတ်ကိုချီးမြှောက်ခြင်း၌၊ ဗျာပါရံ- ကြောင့်ကြဗျာပါရသို့ **နအာပဇ္ဇတိ**⁂- မရောက်၊

(စိတ္တဿ- ၏၊) အနုဒ္ဓတတာယ- မပျံ့လွင့်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (ယောဂီ- သည်၊) နိဂ္ဂဟေ- စိတ်ကို နှိပ်ကွပ်ခြင်း၌၊ ဗျာပါရံ- သို့၊ **နအာပဇ္ဇတိ**⁂- မရောက်၊ (စိတ္တဿ-

၁။ န ဗျာပါရံ အာပဇ္ဇတိ ။ ။ ဤကိရိယာပုဒ်၏ ကတ္တာကို ရှာသောအခါ “တဒါဿ ပဂ္ဂဟနိဂ္ဂဟသမ္ပဟံသနေသု န ဗျာပါရံ အာပဇ္ဇတိ”ဟူသော အဋ္ဌကထာဝါကျ၌ ကတ္တာ မတွေ့ရပါ။ “အဿ”ဖြင့် စိတ်ကိုစွဲနက်ပြုနိုင်သော်လည်း အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာ၌ “ဥပမာန၌ “သာရထိ”ဟု ပဌမန္တရှိသောကြောင့် တဒါယံ (တဒါအယံ) ဟု ရှိသော သမ္မောအဋ္ဌကထာ

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ ဗောဇ္ဈင်္ဂပဗ္ဗအဖွင့်

၄၅၃

၏။ အနိရဿာဒတာယ- သာယာဖွယ်မရှိ မဟုတ်သည်အဖြစ်ကြောင့် ဝါ- သာယာဖွယ် ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (ယောဂီ- သည်) သမ္ပဟံသနေ- စိတ်ကို ရွှင်လန်းစေခြင်း၌၊ ဗျာပါရံန အာပဇ္ဇတိ၊ အလီနာနုဒ္ဓတကာဟိ- မတွန့်ဆုတ်မပျံ့လွင့်သည် အဖြစ်တို့ကြောင့် (စိတ္တံ- စိတ်သည်) အာရမ္မဏေ- အာရုံ၌၊ သမပ္ပဝတ္တံ- အညီအမျှဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ) အနိရဿာဒတာယ- ကြောင့်၊ သမထဝီထိပဋိပန္နံ- သည်၊ (ဟောတိ) ဝါ- တနည်းကား၊ သမပ္ပဝတ္တိယာ- အာရုံ၌ အညီအမျှဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ (စိတ္တံ) အလီနံ- သည်၊ အနုဒ္ဓတံ- သည်၊ (ဟောတိ) သမထဝီထိပဋိပတ္တိယာ- သမထလမ်းကြောင်းသို့ သွားခြင်းကြောင့်၊ (စိတ္တံ) အနိရဿာဒံ- သည်၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ဤသို့၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏။) အယံ ဝုစ္စတိ သမယေ အဇ္ဈပေက္ခနတာတိ- ကား၊ အယံ- ဤသည်ကား၊ အဇ္ဈပေက္ခိတဗ္ဗ- သမယေ- လျစ်လျူရှုသင့်ရာ အခါ၌၊ ဘာဝနာစိတ္တဿ- ဘာဝနာစိတ်ကို၊ ပဂ္ဂဟနိဂ္ဂဟ- သမ္ပဟံသနေသု- ချီးမြှောက်ခြင်း နှိပ်ကွပ်ခြင်း ရွှင်လန်းစေခြင်းတို့၌၊ ဗျာဝဋ္ဌတာသင်္ခါတံ- ကြောင့်ကြစိုက်သည် အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ [ဤသုတ်ဋီကာ၌ ပဋိသေဓ ပါနေသောကြောင့် အဓိပ္ပာယ်ပျက်၏။ သံယုတ်ဋီကာ၊ ဒု-၄၄၀၊ ပဏ္ဏာသဋီကာ၊ ပ-၃၉၁၊ အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာ၊ ပ-၂၆၂တို့၌ “ဗျာဝဋ္ဌတာသင်္ခါတံ”ဟု သာရှိ၍ “ပဋိပက္ခံ”ဟူသော ဝိသေသျှနှင့် လိုက်လျောသည်၊ ပဋိပက္ခံ- ဆန့်ကျင်ဘက်တရားကို၊ အဘိဘုယျ- လွှမ်းမိုး၍၊ ပေက္ခနာ- ရှုခြင်းဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏။

ပဋိပက္ခဝိက္ခမ္ဘနတောစ- ဆန့်ကျင်ဘက်နီဝရဏတို့ကို ပယ်ခွါတတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝိပဿနာယ- ဝိပဿနာ၏၊ အဓိဋ္ဌာနဘာဝုပဂမနတောစ- တည်ရာ၏အဖြစ်သို့ ရောက်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဥပစာရဇ္ဈာနမ္ပိ- (အပ္ပနာဈာန်သာမက) ဥပစာရဈာန်သည်လည်း၊ သမာဓာနကိစ္စနိပ္ပတ္တိယာ- ကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာ အာရုံ၌ စိတ်ကိုထားခြင်းကိစ္စကို ပြီးစီးစေခြင်းအားဖြင့်၊ ပုဂ္ဂလဿ- ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သမာဟိတဘာဝသာဓနမေဝ- ကောင်းမွန်တည်ငြိမ်စွာ စိတ်ကို ထားအပ်သည် အဖြစ်ကို ပြီးစီးစေသည်သာလျှင်၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တတ္ထ- ထိုသမာဓာနကိစ္စကို ပြီးစီးစေခြင်း၌ (ဥပစာရအပ္ပနာနံ- ဥပစာရဈာန်၊ အပ္ပနာဈာန်တို့၏)

(၂၇၁) အတိုင်းကောင်းသည်”ဟု မိန့်၏။ အဋ္ဌကထာ၌လည်း သမပ္ပဝတ္တုဖြစ်ပုံကို မြင်းထိန်း၏ မြင်းများဖြင့် နှိုင်းခိုင်းထားသောကြောင့် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် သာရထိနှင့်တူ၏။ ထို့ကြောင့် “အာပဇ္ဇတိ” ကိရိယာ၏ ကတ္တားမှာ သာရထိနှင့်တူသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်ဟု သိသာပါသည်။

၄၅၄ ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ | မဟာသတိပဋ္ဌာန

သမဇရတာဝေန- တူညီသော တာဝန်ရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥပစာရုံဝါ အပ္ပနံ
ဝါတိ- ဥပစာရုံဝါ အပ္ပနံဝါဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ။ ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်္ဂနီယာ-
ဓမ္မာတိဇတ္ထ- ဓမ္မာဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ယံ- အကြင်အဖွင့်စကားရပ်ကို၊ ဝတ္တဗ္ဗံ- ဆိုသင့်၏။
တံ- ထိုဆိုသင့်သော အဖွင့်စကားရပ်ကို၊ ဟေဋ္ဌာ- အောက်၌၊ ဝုတ္တနယာနုသာရေန-
ဆိုအပ်ပြီးသော အဖွင့်နည်းကို အစဉ်လျှောက်သောအားဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိပါလေ။

အနုရောဓဝိရောဓဝိပ္ပဟာနဝသေန- ချစ်ခြင်းမုန်းခြင်းကို ပယ်ခြင်းအနေအားဖြင့်၊
မဇ္ဈတ္တဘာဝေါ- အလယ်အလတ်၌ တည်သောသဘောရှိသည် အဖြစ်သည်။
ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်္ဂနီယ- ၏။ ကာရဏံ- အကြောင်းသည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏။ ကဿာ-
အဘယံကြောင့်၊ ကာရဏံ- သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်သနည်းဟူမူ) တသ္မိံ-
ထိုမဇ္ဈတ္တဘာဝသည်၊ သတိ- ဖြစ်လသော်၊ (ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်္ဂနီယ- ၏။) သိဇ္ဈနတော
စ- ပြီးစီးသည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (တသ္မိံ- သည်၊) အသတိ- မဖြစ်လသော်၊
(ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်္ဂနီယ- ၏။) အသိဇ္ဈနတောစ- မပြီးစီးသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်း
ကောင်း၊ (ကာရဏံ- သည်၊ ဟောတိ- ၏။) စ- ဆက်ဦးအံ့၊ သော မဇ္ဈတ္တဘာဝေါ- ကို၊
ဝိသယဝသေန- (သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရဟူသော) အာရုံ၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒုဝိဓော-
နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သတ္တမဇ္ဈတ္တဘာဝ သင်္ခါရမဇ္ဈတ္တဘာဝတိ- ဟူ၍
(အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ တဒုဘယေ- ထိုသတ္တဝါ၊ သင်္ခါရဟူသော
နှစ်ပါးစုံ၌ ဝိရုဇ္ဈနံ- မုန်းခြင်းကို ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂဘာဝနာယ ဧဝ- ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်ကို
ဖြစ်ပွားစေခြင်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဣရိကတံ- ဝေးအောင်ပြုအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊
အနုရုဇ္ဈနသေဝ- ချစ်ခြင်းကိုသာလျှင်၊ ပဟာနဝိဓံ- ပယ်ပုံအစီအစဉ်ကို၊ ဒသေတုံ-
ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ သတ္တမဇ္ဈတ္တဘာဝအာဒိ- တွတာအစရှိသည်ကို၊ (အာစရိယေန)
ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ သတ္တံ ။ပ။ ပရိဝဇ္ဇနတာတိ- နတာဟူ၍၊ (အာစရိယော)
အာဟ- ပြီ။

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ဥပေက္ခာယ- ဥပေက္ခာ၏။ ဝိသေသတော- အထူးအားဖြင့်၊
ပဋိပက္ခော- ဆန့်ကျင်ဘက်တရားကား၊ ရာဂေါ- ရာဂတည်း၊ တဏှာစ- ထို့ကြောင့်ပင်
လျှင်၊ ဥပေက္ခာ- ဥပေက္ခာသည်၊ ရာဂဗဟုလဿ- များသောရာဂရှိသော သူ၏။
ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ- စင်ကြယ်ခြင်း၏ အကြောင်းလမ်းစဉ်တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (အာစရိယော)
အာဟ- (အဋ္ဌသာလိနိ၊ ၂၄၀၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊ ၃၁၄) ၌ မိန့်ဆိုပြီ၊ ဒွိဟာကာရေဟိတိ- ကား၊
ကမ္မဿကတာပစ္စဝေက္ခဏံ- ကံသာလျှင်ကိုယ်ပိုင် ဥစ္စာရှိသည် အဖြစ်ကိုဆင်ခြင်ခြင်း။

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ ဗောဇ္ဈင်္ဂပဗ္ဗအဖွင့်

၄၅၅

အတ္တသုညတာ ပစ္စဝေက္ခဏံ- ငါကောင်အတ္တမှ ဆိတ်သုံးသည် အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊
 ဣတိ- ဤသို့ ဒွိဟိ- နှစ်ပါးကုန်သော၊ ဣမေဟိ ကာရဏေဟိ- ဤအကြောင်းတို့ဖြင့်၊
 (သတ္တမဇ္ဈတ္တတံ သမုဋ္ဌာပေတိ) ဒွိဟေဝါတိ- ဒွိဟေဝဟူသော ပါဠိ၌၊ အဝဓာရဏံ-
 အဝဓာရဏအနက်ရှိသော ဧဝသဒ္ဓါသည်၊ သင်္ချာသမာနတာဒဿနတ္ထံ- နှစ်ခုဟူသော
 အရေအတွက် သင်္ချာအားဖြင့်တူသည် အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးရှိ၏။ ဧတ္ထ-
 ဤဒွိဟေဝဟူသောပါဠိ၌၊ သင်္ချာဧဝ- သင်္ချာသည်သာလျှင်၊ သမာနာ- တူ၏၊ သင်္ချေယျံ-
 ရေတွက်အပ်သော အနက်ဖြစ်သည်၊ သဗ္ဗထာ- လုံးဝဥယျံ အားလုံးစုံအားဖြင့် နသမာနံ-
 မတူပါ။ ဣတိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) အဿာမိကဘာဝေါ- ပိုင်ရှင်မဟုတ်သည် အဖြစ်ဟူသည်၊
 အနတ္တနိယတာ- အတ္တ၏ ဥစ္စာမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်တည်း။

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ အတ္တနိ- ငါကောင်ဟူသော အတ္တသည်၊ သတိ- ရှိလသော်၊ တဿ-
 ထိုငါကောင်အတ္တ၏၊ ကိဉ္စနဘာဝေန- ကြောင့်ကြပလိဗောဓ စိုက်ဖွယ်ငဲ့ကွက်ဖွယ်၏
 အဖြစ်ဖြင့်၊ စီဝရံ ဝါ- သင်္ကန်းသော်လည်းဖြစ်သော၊ အညံ- သင်္ကန်းမှ အခြားသော၊
 ကိဉ္စိဝါ- တစ်စုံတစ်ခုသော ပစ္စည်းဝတ္ထုသော်လည်းဖြစ်သော၊ အတ္တနိယံ နာမ- အတ္တ၏
 ဥစ္စာမည်သည်၊ သိယာ- ရှိလေရာ၏၊ ပန- သို့သော်လည်း၊ သော- ထိုငါကောင်
 အတ္တဟူသော၊ ကောစိ- တစ်စုံတစ်ခုမျှ၊ နတ္ထေဝ- မရှိသည်သာတည်း၊ ဣတိ- ဤကား၊
 အဓိပ္ပါယော- ဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း၊ အနတ္တနိယန္တိ- ကား၊ န အဒ္ဓါနက္ခမံ-
 ရှည်ကြာမြင့်စွာ မခိုင်ခံ့သည်၊ န စိရဋ္ဌာယီ- ကြာမြင့်စွာ မတည်တံ့သည်၊ (ဟောတိ)
 ဣတ္ထရံ- တုံတောင်းသည်၊ အနိစ္စံ- မမြဲသည် (ဟောတိ) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော။
 တာဝကာလိကန္တိ- တာဝကာလိကံဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ တဿေဝ- ထိုအနတ္တနိယံ
 ဟူသော သဒ္ဓါ၏သာလျှင်၊ ဝေဝစနံ- ဝေဝစံပရိယာယ်တည်း၊ မမာယတီတိ- ကား၊
 မမတ္တံ- ငါ့ဟာ ငါ့ဥစ္စာ၏အဖြစ်ကို၊ ကရောတိ- ပြု၏၊ မမံ- ငါ၏ဥစ္စာတည်း၊ ဣတိ-
 ဤသို့၊ တဏှာယ- တဏှာဖြင့်၊ ပရိဂ္ဂယျ- သိမ်းပိုက်၍၊ တိဋ္ဌတိ- တည်၏၊ ဓနာယန္တာတိ-
 ကား၊ ဓနံ သုံးစွဲစရာဥစ္စာကို၊ ဒဗ္ဗံ- အထည်ခြပ်ဝတ္ထုကို၊ ကရောန္တာ- ပြုကုန်လျက်၊ (န
 ပရိဘုဉ္ဇာမ- မသုံးစွဲပါကုန်၊ ငါတို့သည် ဟောဒီသင်္ကန်းကို သုံးစွဲစရာ တစ်ခုပြုလုပ်ပြီး
 မသုံးစွဲရက်ပါ၊ မသုံးရက် မစွဲရက်၍ ဖူးဖူးမှုတ်ပြီး သိမ်းထားပါသည်ဟူလို၊
 ဤသို့ဆိုလိုသော အဖွင့် ဖြစ်သောကြောင့် ယခင်ဋီကာများ ပါဠိရှိသည့်အတိုင်း
 အနက်ပေးပါသည်။)

၄၅၆

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ | မဟာသတိပဋ္ဌာန

အယံ သတိပဋ္ဌာနဒေသနာ- ဤသတိပဋ္ဌာန်ဒေသနာတော်ကို၊ ပုဗ္ဗဘာဂမဂ္ဂ-
ဝသေန- လောကုတ္တရာမဂ်၏ ရှေးအဖို့၌ဖြစ်သော လောကီမဂ်အနေအားဖြင့်၊
ဒေသိတာ- ဟောတော်မူအပ်ပါပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပုဗ္ဗဘာဂိယဗောဇ္ဈင်္ဂ-
လောကုတ္တရာမဂ်၏ ရှေးပိုင်း၌ဖြစ်သော လောကီဗောဇ္ဈင်္ဂတို့ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊
ဗောဇ္ဈင်္ဂ ။ပ။ ဒုက္ခသစ္စန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သေသံ- ကြွင်းသော
ပုဒ်ဝါကျသည်၊ ဝုတ္တနယတ္တာ- ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊
သုဝိညေယျမေဝ- လွယ်ကူစွာ သိနိုင်တော့သည်သာတည်း၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂပဗ္ဗဝဏ္ဏနာ-
ဗောဇ္ဈင်္ဂအပိုင်းကဏ္ဍအဖွင့်သည်၊ နိဋ္ဌိတာ- ပြီ ပဌမဘာဏဝါရဝဏ္ဏနာ- ရွတ်ဆိုဖတ်ကြား
တထောက်နားရာ အခန်းကဏ္ဍ အဖွင့်နိကာယသည်၊ နိဋ္ဌိတာ၊

ဓမ္မာနုပဿနာ စတုသစ္စပဗ္ဗအဖွင့်

၃၈၆။ ယထာသဘာဝတောတိ- ကား၊ အဝိပရိတသဘာဝတော- မဖောက်ပြန်
မပြောင်းလဲသော သဘောအားဖြင့် ဗာနေလက္ခဏတော- နှိပ်စက်ခြင်း လက္ခဏအားဖြင့်
(ပဇာနာတိ) ဝါ- တနည်းကား၊ ယောယော- အကြင်အကြင်သို့သော၊ သဘာဝေါ-
သဘောတည်း၊ ယထာသဘာဝေါ- ကိုယ်စီကိုယ်၌ သဘောအသီးသီး၊ တတော-
ထိုကိုယ်စီကိုယ်၌ သဘောအသီးသီးအားဖြင့်၊ ရူပနာဒိကက္ခဠာဒိသဘာဝတော-
ဖောက်ပြန်ခြင်းအစရှိသော သဘော၊ ခက်မာသည်အဖြစ် အစရှိသော သဘော
အသီးသီးအားဖြင့် (ပဇာနာတိ) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- တည်း၊ ဇနိကံ သမုဋ္ဌာပိကန္တိ-
ကား၊ ပဝတ္တလက္ခဏဿ- အဆက်မပြတ် ဖြစ်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော၊ ဒုက္ခဿ- ဒုက္ခကို၊
ဇနိကံ- ဖြစ်စေတတ်သော၊ နိမိတ္တလက္ခဏဿ- ဒုက္ခ၏အကြောင်းဟူသော
အမှတ်လက္ခဏာကို၊ သမုဋ္ဌာပိကံ- ဖြစ်စေတတ်သော၊ ပုရိမတက္ခန္တိ- ကား၊ ယထာပရိဂ္ဂ-
ဟိတဿ- ပိုင်းခြားမှတ်ယူအပ်ပြီးတိုင်းသော၊ ဒုက္ခဿ- ၏၊ နိဗ္ဗတ္တိတော- ဖြစ်ရာအခါမှ၊
ဝါ- ဖြစ်ခြင်းမှ၊ ပုရေတရံ- ရှေးဦးစွာ၊ သိဒ္ဓံ- ပြီးပြီးသော၊ တဏှံ- တဏှာကို၊ (ပဇာနာတိ)
ဟိ- မှန်၏၊ ကာရဏေ- အကြောင်းတဏှာသည်၊ သိဒ္ဓေ- ပြီးစီးလသော်၊ တဿ
(ကာရဏဿ)- ထိုအကြောင်းတဏှာ၏၊ ဖလုပ္ပတ္တိ- အကျိုးဖြစ်သော ဒုက္ခ၏
ဖြစ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) အယံ- ဤတဏှာသည်၊ ဒုက္ခသမုဒယော- ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း
တရားတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ပဇာနာတိ- သိ၏၊ ဣတိ- ဤကား၊ ယောဇနာ- ပုဒ်တို့ကို

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ ဒုက္ခသစ္စနိဒ္ဒေသအဖွင့်

၄၅၇

အနက်ယှဉ်စပ်ခြင်းတည်း။ အယံ ဒုက္ခနိရောဓောတိဇတ္ထာပိ- အယံ ဒုက္ခနိရောဓော
ဟူသော ဤပါဌ်၌လည်း၊ ဧသေဝနယော- ဤနည်းတူ အနက်ယောဇနာခြင်းပင်တည်း။

ဥတိန္ဒူအပ္ပဝတ္တိန္တိ- ကား၊ ဒုက္ခံစ- ဒုက္ခလည်းကောင်း၊ သမုဒယောစ- ဒုက္ခဖြစ်
ကြောင်း တဏှာလည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ ဒွိန္ဒူ- နှစ်ပါးတို့၏၊ အပ္ပဝတ္တိနိမိတ္တံ-
မဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတရားကို၊ (ပဇာနာတိ) ဧတာယ- ဤတရားဖြင့်၊ တဒဘယံ-
ထိုဒုက္ခ၊ သမုဒယနှစ်မျိုးစုံသည်၊ န ပဝတ္တတိ- မဖြစ်၊ ဣတိ- ထိုသို့ဒုက္ခ သမုဒယ နှစ်မျိုးစုံ
မဖြစ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အသင်္ခတာ- အကြောင်းတရားတို့ စီမံပြုလုပ်အပ်သည်
မဟုတ်သော၊ ဓာတု- နိဗ္ဗာနဓာတ်သဘောသည်၊ အပ္ပဝတ္တိ- အပ္ပဝတ္တိမည်၏၊ ဒုက္ခံ
ဒုက္ခသစ္စံ- ဒုက္ခသစ္စာကို၊ ပရိညာဘိသမယဝသေန- ပိုင်းခြားသိခြင်း-ဟူသော
ထိုးထွင်းသိခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ပရိဇာနာတိ ပရိစ္ဆိန္နတိ- ပိုင်းဖြတ်သိတတ်၏၊ ဣတိ-
ထို့ကြောင့်၊ ဒုက္ခပရိဇာနနော- ဒုက္ခပရိဇာနနမည်သော တရားဟူသည်၊ အရိယမဂ္ဂေါ-
အရိယမဂ်တည်း၊ ဒုက္ခပရိဇာနနံ- ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်းဖြတ်သိတတ်သော၊ တံ- ထိုအရိယမဂ်ကို
(ပဇာနာတိ) သေသပဒဒ္ဒယေပိ- သမုဒယပဇာနံ၊ နိရောဓသစ္စိကရဏံ-ဟူသော
ပုဒ်နှစ်ပါးအပေါင်း၌လည်း၊ ဣမိနာနယေန- ဤနည်းဖြင့်၊ အတ္ထော- အနက်ကို၊
ဝေဒိတဗ္ဗော- သိပါလေ။

ဓမ္မာနုပဿနာ ဒုက္ခသစ္စနိဒ္ဒေသအဖွင့်

၃၈၈။ ဧဝံပုတ္တာတိ- ကား၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဥဒ္ဓေသဝသေန- အကျဉ်းချုပ်ညွှန်ပြခြင်း
အနေအားဖြင့်၊ ပုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်သော၊ (ယာ ဇာတိ အတ္ထိ) (ယာ တေသံ တေသံ
သတ္တာနန္တိက္ကဒံ- ယာ တေသံ တေသံ သတ္တာနံ ဟူသော ဤသဒ္ဒါသည်၊) ဗျာပနိစ္ဆာ-
ဝသေန- အားလုံးသောသတ္တဝါတို့၌ ပြန့်နှံ့စေလိုသော အလိုဆန္ဒ အစွမ်းဖြင့်၊
အာမေဉိတနိဒ္ဒေသဘာဝတော- နှစ်ကြိမ်ဆိုခြင်းဟူသော အာမေဉိတ်ကို ညွှန်ပြသော
သဒ္ဒါ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗသတ္တာနံ- အားလုံးသော သတ္တဝါတို့ကို၊ ပရိယာဒါနဝစနံ-
ဝန်းကျင်ဥသို့ အားလုံးစုံကို သိမ်းကြိုးယူသော (ယူကြောင်းဖြစ်သော) သဒ္ဒါတည်း။
သတ္တနိကာယေတိ- ကား၊ သတ္တာနံ- သတ္တဝါတို့၏၊ နိကာယေ- အပေါင်း၌၊ သတ္တယဇ္ဇေ-
သတ္တဝါ အပေါင်းအစု၌၊ သတ္တသမူဟေ- သတ္တဝါအပေါင်းအစု၌၊ ဣတိ- ကား၊
အတ္ထော- အနက်တည်း။ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ဒေဝမနုဿာဒိဘေဒါသု- နတ်လူအစရှိသော

၄၅၈

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ [မဟာသတိပဋ္ဌာန

အပြားရှိကုန်သော၊ ဂတီသု- ဘဝတို့၌၊ ဘုမ္မဒေဝါဒိ ။ပ။ ဝိသိဋ္ဌော- မြေ၌မှီနေသော ဘုမ္မစိုးနတ် အစရှိသည်၊ မင်းအစရှိသည်၊ ဆင်အစရှိသည်၊ အစာဆာလောင်ခြင်း ရေငတ်ခြင်းရှိသော ပြိတ္တာ အစရှိသည်ဟူသော ထိုထိုအမျိုးဇာတ်အားဖြင့် ထူးခြားသော၊ သတ္တသမူဟော- သတ္တဝါအပေါင်းအစုသည်၊ သတ္တနိကာယော- သတ္တနိကာယမည်၏။

နိပ္ပရိယာယတော- ပရိယာယ်မဟုတ် မုချအားဖြင့်၊ ခန္ဓာနံ- ခန္ဓာတို့၏။ ပဌမာဘိနိဗ္ဗတ္တိ- ရှေးဦးအစွာ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည်၊ ဇာတိ- ဇာတိမည်၏။ ဣတိကတ္တ- ဤသို့ရည်စူးမှု ပြု၍၊ ဇနနံ ဇာတိတိ- ဇနနံ ဇာတိဟူ၍၊ ဝတ္တာ- ဝိပြုဟ်ဆို၍၊ အပရိနိပ္ပန္နော- အကြောင်းတစ်ခုခုကြောင့် ပြီးစီးသော တရားမဟုတ်သော၊ သွာယံ ဥပ္ပါဒဝိကာရော- ထိုဖြစ်ခြင်း ဥပါဒ်ဖြစ်သော အမှုအရာကို ယေသု ခန္ဓေသု- အကြင်ခန္ဓာတို့၌၊ ဣစ္ဆိတဗ္ဗော- အလိုရှိထိုက်၏၊ တေ- ထိုခန္ဓာတို့ကို၊ တေနော- ထိုဖြစ်ခြင်းဥပါဒ်ဟူသော အမှုအရာနှင့်ပင်၊ သဒ္ဓိ- အတူတကွ၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ သဝိကာရာနန္တိအာဒိ- သဝိကာရာနံအစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ သဝိကာရာနန္တိ- ကား၊ ဥပ္ပါဒသင်္ခါတေန- ဖြစ်ခြင်းဥပါဒ်ဟုဆိုအပ်သော၊ ဝိကာရေန- အမှုအရာအားဖြင့်၊ သဝိကာရာနံ- အမှုအရာဝိကာရရုပ်နှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော၊ (ပဌမာဘိနိဗ္ဗတ္တိကုန္ဓာနံ အဓိဝစနံ) ဟိ- မှန်၏၊ ဇာတိအာဒိနိ- ဇာတိအစရှိကုန်သော၊ တီဏိ- သုံးမျိုးကုန်သော၊ လက္ခဏာနိ- လက္ခဏာရုပ်တို့သည်၊ (ဥပစယ၊ သန္တတိဟူသော ဇာတိနှင့် ဇရတာ အနိစ္စတာဟူသော လက္ခဏာရုပ် သုံးမျိုးတို့တည်း) ဓမ္မာနံ- ပရမတ္ထနိပ္ပန္နရုပ် ၁၈-ပါးတို့၏၊ ဝိကာရဝိသေသာ- ထူးခြားသော အမှုအရာဝိကာရရုပ်တို့တည်း၊ ဣတိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ)

ဥပသဂ္ဂမဏ္ဍိတဝေဝစနန္တိ ဣမိနာ- ဝေဝစနံ ဟူသော ဤသဒ္ဓါဖြင့်၊ ကေဝလံ- ဇာတိဟူသော မူရင်းပုဒ်နှင့် မရောမယှက်သက်သက်၊ ဥပသဂ္ဂေန- သံဟူသော ဥပသာရပုဒ်ဖြင့်၊ ပဒဝမနံ- ပုဒ်၏တိုးပွားခြင်းကို၊ ကတံ- ပြုအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ပြ၏၊ အနုပဝိဋ္ဌာကာရေနာတိ- ကား၊ အဏ္ဍကောသံစ- ဥဒ္ဓံသို့လည်းကောင်း၊ ဝတ္တိကောသဉ္စ- သားအိမ်သို့လည်းကောင်း၊ သြဂါဟနာကာရေန- သက်ရောက်ကိန်းအောင်းခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (သြက္ကမနဋ္ဌေန သြက္ကန္တိ) နိဗ္ဗတ္တိသင်္ခါတေနာတိ- ကား၊ အာယတနာနံ- အာယတနတို့၏၊ ပါရိပူရိသံသိဒ္ဓိ- သင်္ခါတေန- စုံလင်မှု၏၊ ဖြီးစီးခြင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ (စက္ခုသောတစသော အာယတနအားလုံး အစုံအလင်ဖြစ်ခြင်းကိုစွဲ ပြီးစီးခြင်းဟူလို) အထ ဝါ- တနည်းကား၊ ဇနနံ ဇာတိတိ- ဇနနံ ဇာတိဟူသော အဖွင့်စကားဖြင့်၊ အပရိပုဏ္ဏာယတနံ- မပြည့်စုံသော အာယတနရှိသော၊

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ ဒုက္ခသစ္စနိဒ္ဒေသအဖွင့်

၄၅၉

ဇာတိ- ဇာတိ (ခန္ဓာတို့၏ ဖြစ်မှု) ကို၊ အာဟ- ဟောတော်မူပြီ၊ သဗ္ဗာတိတိ- စကားဖြင့်၊ သမ္ပုဏ္ဏာယတနံ- ပြည့်စုံသော အာယတနရှိသော၊ (ဇာတိ- ကို အာဟ- ဟောတော်မူပြီ) ဟိ- မှန်၏၊ သမ္ပုဏ္ဏာ- ပြည့်စုံသော၊ ဇာတိ- ခန္ဓာဖြစ်မှုသည်၊ သဗ္ဗာတိ- သဗ္ဗာတိမည်၏၊ ဩက္ကမနဋ္ဌေန ဩက္ကန္တိတိ- ဖြင့်၊ အဏ္ဏဇလောဗုဇဝသေန- ဥဗ္ဗိဉ်ဖြစ်သော သတ္တဝါ၊ သားအိမ်၌ဖြစ်သော သတ္တဝါတို့အနေအားဖြင့်၊ ဇာတိ- ကို၊ (အာဟ) ဟိ- မှန်၏၊ တေ- ထိုအဏ္ဏဇလောဗုဇဝသတ္တဝါတို့သည်၊ အဏ္ဏကောသဉ္စ- သို့လည်းကောင်း၊ ဝတ္ထိကောသဉ္စ- ကောင်း၊ ဩက္ကမန္တာ ပဝိသန္တာဝိယ- ဝင်ရောက်ကုန်သကဲ့သို့၊ ပဋိသန္ဓိ- ပဋိသန္ဓေကို၊ ဂဏုန္တိ- ယူကုန်၏။

အဘိနိဗ္ဗတ္တနဋ္ဌေန အဘိနိဗ္ဗတ္တိတိ- အဘိနိဗ္ဗတ္တနဋ္ဌေန အဘိနိဗ္ဗတ္တိဟူသော အဖွင့်စကားရပ်ဖြင့် သံသေဒဇ ဩပပါတိကဝသေန- သံသေဒဇသတ္တဝါ၊ ဩပပါတိက သတ္တဝါတို့ အနေအားဖြင့် (အဘိနိဗ္ဗတ္တိ- ကိုယ်ခန္ဓာအာယတနအပြည့်အစုံ အထင်အရှား ဖြစ်ခြင်းကို၊ အာဟ- ဟောတော်မူပြီ) ဟိ- မှန်၏၊ တေ- ထိုသံသေဒဇဩပပါတိက သတ္တဝါတို့သည်၊ ပါကဋ္ဌာဇဝ- ခန္ဓာကိုယ်ပြည့်စုံထင်ရှားကုန်သည်သာလျှင်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်ကြ၍၊ နိဗ္ဗတ္တန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ အဘိဗျတ္တာ- ထင်ရှားသော၊ နိဗ္ဗတ္တိ- ဖြစ်ခြင်းသည်၊ အဘိနိဗ္ဗတ္တိ- အဘိနိဗ္ဗတ္တိမည်၏၊ ဇနနံ ဇာတိတိ အာဒိ- ဇနနံ ဇာတိ အစရှိသော အဖွင့်စကားရပ်ကို၊ အာယတနဝသေနစ- အာယတနအနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယောနိဝသေနစ- ယောနိအနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒွိဟိ ဒွိဟိပဒေဟိ- နှစ်ခုနှစ်ခု ကုန်သော ပုဒ်တို့ဖြင့်၊ သဗ္ဗသတ္တေ- အားလုံးသော သတ္တဝါတို့ကို၊ ပရိယာဒိယိတွာ- ဝန်းကျင်ဥသံ အကုန်အစင်ယူ၍၊ ဇာတိ- ခန္ဓာတို့၏ အဦးအစဖြစ်ခြင်းကို၊ ဒသေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ တေသံတေသံ သတ္တာနံ ။ပ။ အဘိနိဗ္ဗတ္တိတိ- ဗ္ဗတ္တိဟူသော ပါဠိတော်သည်၊ သတ္တဝသေန- သတ္တဝါအဖြစ်ဖြင့်၊ ဝုတ္တတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္မုတိကထာ- သတ္တလောက၏ သမုတ်ခြင်းအလိုအားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော ပါဠိတော်သည်၊ (ဟောတိ) ပါတုဘာဝေါတိဇတ္ထ- ပါတုဘာဝေါဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ဣတိသဒ္ဓေါ- ဣတိသဒ္ဓါသည်၊ အာဒိအတ္ထေ- အာဒိအနက် (အစအပိုင်းအခြားဟူသော အနက်) ရှိ၏၊ ဝါ- တနည်း၊ ပကာရတ္ထေ- ပကာရအနက်ရှိ၏၊ တေန- ထိုဣတိသဒ္ဓါဖြင့်၊ အာယတနာနံ ပဋိလာ- ဘောတိ ဣမဿ ပဒဿ- အာယတနာနံ ပဋိလာဘော ဟူသောဤပုဒ်ကို၊ သင်္ဂဟော- သွင်းယူခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗေ- မှတ်ထိုက်၏၊ ဟိ- မှန်၏၊ အယမ္ပိ- ဤအာယတနာနံ

၄၆၀

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ [မဟာသတိပဋ္ဌာန

ပဋိလာဘော ဟူသော ပါဠိတော်သည်လည်း၊ ပရမတ္ထကထာ- အစစ်အမှန် အာယတန အနက်ကို ဟောတော်မူကြောင်း ပါဠိတော်တည်း၊ ဣတိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ)

ဧကဝေါကာရဘဝါဒီသုတိ- ကား၊ ဧကစတုပဉ္စဝေါကာရဘဝေသု- ဧကဝေါ- ကာရဘဝ၊ စတုဝေါကာရဘဝ၊ ပဉ္စဝေါကာရဘဝတို့၌၊ (ခန္ဓာနံယေဝ ပါတုဘာဝေါ ဟောတိ) ခန္ဓာနံ- ခန္ဓာတို့၏၊ တသ္မိံ ပါတုဘာဝေ- ထိုထင်ရှားဖြစ်ခြင်းသည်၊ သတိ- ရှိလသော်၊ (ပုဂ္ဂလော ပါတုဘူတော) အာယတနာနံ ပဋိလာဘောတိ- ကား၊ ဧကစတုဝေါကာရဘဝေသု- ဧကဝေါကာရဘဝ၊ စတုဝေါကာရဘဝတို့၌၊ ခန္ဓာနံ- နှစ်ခုစီ၊ နှစ်ခုစီကုန်သော၊ အာယတနာနံ- တို့၏၊ ဝသေန- အပြားအားဖြင့်၊ [သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဧကဝေါကာရဘုံ၌ ရူပါယတန၊ ဓမ္မာယတနနှစ်ပါး၊ စတုဝေါကာရဘုံ၌ မနာယတန ဓမ္မာယတန နှစ်ပါးဟူ၍ ခန္ဓာ ခန္ဓာအရ သိနိုင်ပါ၏။ နောက်ထပ် ပဉ္စန္ဓစသည် အတွက် သစ္စဝိဘင်္ဂအနုဋီကာ (၇၀) ရှုပါ။ သေသေသု- ကြွင်းသောပဉ္စဝေါကာရဘဝတို့တွင် ရူပဓာတုယံ- ရူပဓာတ်၌၊ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ- ပဋိသန္ဓေခဏ၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနံ- ဖြစ်ဆဲဖြစ် ကုန်သော၊ ပဉ္စန္ဓ- ငါးပါးကုန်သော၊ (အာယတနာနံ- တို့ကို၊ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော) ကာမဓာတုယံ- ၌၊ ဝိကလာဝိကလိန္ဒိယာနံ- ချို့တဲ့သော၊ မချို့တဲ့သော ဣန္ဒြေရှိသော သတ္တဝါတို့၏၊ ဝသေန- အလိုအားဖြင့်၊ သတ္တန္တံ- ခုနစ်မျိုးကုန်သော၊ အာယတနာနံ- တို့၏လည်းကောင်း၊ နဝန္တံ- ကိုးပါးကုန်သော၊ (အာယတနာနံ- တို့၏လည်းကောင်း၊) ဒသန္တံ- ဆယ်ပါးကုန်သော၊ (အာယတနာနံ- ကောင်း၊) ပုန- တဖန်၊ ဒသန္တံ- ဆယ်ပါး ကုန်သော၊ (အာယတနာနံ- ကောင်း၊) ဧကဒသန္တံ- တစ်ဆယ့်တစ်ပါးကုန်သော၊ အာယတနာနံ- တို့၏လည်းကောင်း၊ ဝသေန- အပြားအားဖြင့် သင်္ဂဟော- သွင်းယူခြင်းကို ဒဋ္ဌဗ္ဗော- ၏၊ (အာယတနာနိ- တို့သည်) ပါတု ဘဝန္တာနိဇေ- ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာကုန် သည်သာတည်း၊ ကုတောစိ- မည်သည့်အရပ်ဒေသ တစ်ခုခုမှ၊ နအာဂတာနိ- ရွှေ့ပြောင်းလာကြသည် မဟုတ်ကုန်၊ သတ္တသန္တာနဿ- သတ္တဝါ ခန္ဓာအစဉ်ဖြစ်သော၊ တဿ- ထိုအာယတနရခြင်း သဘော၏၊ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ- ထင်ရှားရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (အာယတနာနိ- တို့သည်) ပဋိလဒ္ဓါနိနာမ- ရအပ်သည်မည်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ဝါ- တနည်းကား၊ အာယတနာနံ- တို့၏၊ အတ္တလာဘော- သဘောတရားကို ရခြင်းကို၊ အာယတနာနံ ပဋိလာဘောတိ- ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- ၏။

၃၈၉။ သဘာဝနိဒ္ဒေသောတိ- ကား၊ သရူပနိဒ္ဒေသော- သရုပ်သဘောကို ညွှန်ပြသော သဒ္ဓါတည်း၊ ဟိ- မှန်၏၊ ဇရာတိဝါ- ဇရာဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ ဒုက္ခသစ္စနိဒ္ဒေသအဖွင့်

၄၆၀

ဝယောဟာနီတိဝါ- ဝယောဟာနိ ဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊ ယဒိဒိ- အကြင်သဘောသည်၊
 (အတ္ထိ- ရှိ၏။) ဧတံ- ဤဇရာဟူသော သဘော၊ ဝယောဟာနိ ဟူသော သဘောသည်၊
 ဇိက္ခကာယ- အိုမင်းရင့်ရော်သည် အဖြစ်၏။ သရူပံ- သရုပ်သဘောတည်း။ ဇီရဏမေဝ-
 ရင့်ရော်ခြင်းသည်ပင်လျှင်၊ ဇီရဏတာ- ဇီရဏတာမည်၏။ ဝါ- တနည်းကား၊ ဇီရန္တဿ-
 အိုမင်းရင့်ရော်သောသူ၏။ အာကာရော- အိုမင်းရင့်ရော်ခြင်း အခြင်းအရာ အမူအရာကို၊
 တာသဒ္ဓေန- တာပစ္စည်းဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ ဝုတ္တော- ဟောအပ်ပြီ၊ (ပဌမနည်း အလို
 တာပစ္စည်းအနက်မရှိ၊ ဒုတိယနည်း၌ တာပစ္စည်း အာကာရအနက်ဟောဟု ဆိုလို၏။)
 ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အာကာရတာဝနိဒ္ဓေသောတိ- နိဒ္ဓေသောဟူ၍ (အာစရိယော)
 အာဟ- ပြီ၊ ခဏ္ဍိတဒန္တာ- ကျိုးသောသွားတို့သည်၊ ဥတ္တရပဒလောပေန- ဒန္တဟူသော
 နောက်ပုဒ်ကျေခြင်းအားဖြင့်၊ ခဏ္ဍိတာနာမ- ခဏ္ဍိတတို့မည်၏။ ယဿ-ဝိကာရဿ-
 အကြင်သွားကျိုးခြင်းဟူသော ဖောက်ပြန်ခြင်း၏။ ဝသေန- အစွမ်းဖြင့်၊ သတ္တော-
 သတ္တဝါကို၊ ခဏ္ဍိတောတိ- သွားကျိုးသော သူဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏။ တံ-
 ထိုသွားကျိုးခြင်းဟူသော ဖောက်ပြန်ခြင်းသည်၊ ခဏ္ဍိစ္စံ- ကျိုးသောသွားရှိသူ၏
 အဖြစ်မည်၏။ တထာ- ထိုမှတပါး၊ အဿ- ထိုသူ၏။ ပလိတာနိ- ဆံပင်ဖြူတို့သည်၊
 သန္တိ- ရှိကုန်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (သော- ထိုသူသည်) ပလိတော- ပလိတမည်၏။
 [“ပလိတာနိအဿ သန္တိတိ ပလိတော၊ ယဿ ဝိကာရဿ ဝသေန သတ္တော
 ပလိတောတိ ဝုစ္စတိ တံ ပါလိစ္စံ”ဟူ၍ အပြည့်အစုံရှိသင့်ပါ၏။ တံ- ထိုဆံပင်ဖြူရှိသူ၏
 အဖြစ်သည်၊ ပါလိစ္စံ- ပါလိစ္စမည်၏။ ဝါ- အဋ္ဌကထာနည်းမှ တနည်းကား၊
 ဝလိတ္တစတာယ- တွန့်သော အရေရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အဿ- ထိုသူ၏။ ဝလိ-
 တွန့်သော၊ တစော- အရေသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏။) ဣတိ- ထို့ကြောင့် (သော- ထိုသူသည်)
 ဝလိတ္တစော- ဝလိတ္တစမည်၏။ ဖလူပစာရေနာတိ- ကား၊ ဖလဝေါဟာရေန-
 အကျိုးအာယုသံဟာနိ၏ နာမည်ကို အကြောင်းရာ၌ တင်စားသောအားဖြင့်၊ (ဝုတ္တာ)

၃၉၀။ စဝနမေဝ- ရွှေလျောစုတေခြင်းသည်ပင်လျှင်၊ စဝနတာ- စဝနတာမည်၏။
 ဝါ- တနည်းကား၊ စဝန္တဿ- ရွှေလျောစုတေသောသူ၏။ အာကာရော- ရွှေလျော
 စုတေခြင်းဟူသော အခြင်းအရာ အမူအရာကို၊ တာသဒ္ဓေန- သည်၊ ဝုတ္တော-
 ဟောအပ်ပြီ၊ ခန္ဓာ ဘိဇ္ဇန္တိတိ- ကား၊ ဧကဘဝပရိယာပန္နဿ- တစ်ခုသော ဘဝ၌
 အကျိုးဝင်သော၊ ခန္ဓသန္တာနဿ- ခန္ဓာအစဉ်၏။ ပရိယောသာနဘူတာ- အပြီးသတ်
 နောက်ဆုံးဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓာ- ခန္ဓာတို့သည်၊ ဘိဇ္ဇန္တိ- ပျက်စီးကုန်၏။ တေနေဝ ဘေဒေန-

ထိုသို့ပျက်စီးခြင်းကြောင့်ပင်လျှင်၊ နိရောဓ- ချုပ်ဆုံးခြင်းသို့ အဒဿနံ- မမြင်ရခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆန္တိ- ရောက်ကုန်၏။ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ဘေဒေါ- ခန္ဓာတို့ ပျက်စီးခြင်းသည်၊ အန္တရဓာနံ- ကွယ်ပျောက်သွားခြင်းသည်၊ မရဏံ- သေခြင်းမည်၏။ မစ္စမရဏန္တိ- ကား၊ မစ္စသင်္ခါတံ- မစ္စဟုဆိုအပ်သော၊ ဧကဘဝပရိယာပန္နဇီဝိတိန္ဒြိယုပစ္ဆေဒဘူတံ- တစ်ခုသော ဘဝ၌ အကုပ္ပဝေသော ဇီဝိတိန္ဒြေ၏ ပြတ်စဲခြင်းဖြစ်သော သဘောသည်၊ မရဏံ- မည်၏။ တေန- ထို့ကြောင့်၊ န ခဏိကမရဏန္တိ- နခဏိကမရဏံဟူ၍၊

☞ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ မစ္စ မရဏန္တိ- မစ္စ မရဏံဟူ၍၊ သမာသံ- သမာသံကို၊ အကတ္တ- မပြုမူ၍၊ ယော မစ္စ- အကြင်သေခြင်းကို၊ ဘေဒေါ- ခန္ဓာပျက်စီးခြင်းဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏။ ဤ၌ “မစ္စ”တိဟု ဣတိသဒ္ဒါပါခြင်းသည် မကောင်း၊ ဝိဘင်းမူလဋီကာ (၆၃) ၌ မပါ၊ မစ္စသဒ္ဒါ ပုလ္လိင်ဖြစ်၍ “ယော”နှင့် တွဲနိုင်၏။ ယဉ္စ မရဏံ- အကြင်သေခြင်းကိုလည်း၊ ပါဏစာဂေါ- အသက်ကို စွန့်ခြင်းဟူ၍၊ (ဝုစ္စတိ) ဣဒံ- ဤပျက်စီးခြင်းနှင့် အသက်စွန့်ခြင်းကို၊ မရဏံ- မရဏဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏။ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝိသုံ- သီးခြားစီ၊ သမ္ပန္နော- စပ်ခြင်းသည်၊ နနယုဇ္ဇတိ- မသင့်မဟုတ် သင့်သည်သာတည်း။

ကာလကိရိယာတိ (ဧတ္ထ)- ကာလကိရိယာ ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ မရဏ- ကာလော- သေရာအချိန်အခါကို၊ အနတိက္ကမနီယတ္တာ- မကျော်လွန်နိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိသေသေန- အခြားသော ကာလထက် ထူးခြားသောအားဖြင့်၊ ကာလောတိ- ကာလဟူ၍၊ ဝုတ္တော- ဆိုအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တဿ- ထိုသေချိန်အခါကို၊ ကိရိယာ- ပြုခြင်းတည်း၊ အတ္တတော- သဘောသရုပ် တရားကိုယ် အနက်အားဖြင့်၊ စုတိ- ရွှေ့လျောစုတေခြင်းတည်း၊ ခန္ဓာနံ- ခန္ဓာတို့၏၊ ဘေဒပပ္ပတ္တိ- ယေဝ- ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းသာတည်း၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ကာလဿ- သေခြင်းကို၊ အန္တကဿ- ဘဝ၏အဆုံးကို ပြုတတ်သော သေခြင်းကို၊ ကိရိယာ- ပြုခြင်းတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ လောကေ- သတ္တလောက၌၊ ယာ (စုတိ)- အကြင်ရွှေ့လျော စုတေခြင်းကို၊ ဝုစ္စတိ- ၏၊ သာစုတိ- ထိုစုတေခြင်းဟူသည်၊ မရဏံ- သေခြင်းတည်း၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္တော- တည်း၊ သဗ္ဗာပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ အယံ- ဤ “ယံ တေသံ တေသံ သတ္တာနံ တမ္မာ တမ္မာ”အစရှိသော ပါဠိတော်သည်၊ သမ္မုတိကထာဝ- သမ္မုတိကထာသာတည်း၊ (သတ္တဝါဟူသော သမ္မုတိပညတ်အနေဖြင့် ဟောအပ်သော ပါဠိတော်သာတည်း၊) (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) ယံ တေသံ တေသံ သတ္တာနန္တိ

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ ဒုက္ခသစ္စနိဒ္ဒေသအဖွင့်

၄၆၃

အာဒိနာ- သတ္တာနံ အစရှိသည်ဖြင့်၊ သတ္တဝသေန- သတ္တဝါပညတ်အနေအားဖြင့်၊
ဝုတ္တတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

(ခန္ဓာနံ ဘေဒေါတိ- ခန္ဓာနံ ဘေဒေါ ဟူသော) အယံ- ဤပါဠိတော်သည်၊
ပရမတ္ထကထာ- ပရမတ္ထကထာတည်း၊ (ပရမတ်အနက်သဘောတို့ကို ဟောကြောင်း
ပါဠိတော်တည်း၊) (ကဿွာ- နည်း၊) ပရမတ္ထတော- ပရမတ်အနက်သဘောအားဖြင့်၊
လတ္တမာနာနံ- ရအပ်ကုန်သော၊ ရပ္ပနာဒိသဘာဝါနံ- ဖောက်ပြန်ခြင်းအစရှိသော သဘော
ရှိကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ- ခန္ဓာတရားတို့၏၊ ဝိနဿနဇောတနာဘာဝတော- ပျက်စီးခြင်းကို
ထွန်းပြကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဧတ္ထ- ဤတရားအပေါင်း၌၊ အတ္တာတိ-
ငါကောင်ဟူ၍ ယူဆသော၊ စိတ္တံ- စိတ်သည်၊ ဘဝတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ထိုသို့ငါကောင်
ဟူ၍ ယူဆသော စိတ်၏ဖြစ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ခန္ဓသမူဟော- ခန္ဓာတို့၏
အစုအဝေးသည်၊ အတ္တဘာဝေါ- အတ္တဘာဝမည်၏၊ တဿ- ထိုခန္ဓာအစုအဝေး
ဟူသော အတ္တဘောကို၊ နိက္ခေပေါ နိက္ခိပနံ ပါတနံ- ပစ်ချခြင်းတည်း၊ ဝိနာသော-
ပျက်စီးခြင်းတည်း၊ ဣတိ အတ္ထော၊ အဋ္ဌကထာယံပန- အဋ္ဌကထာ၌ကား၊ မရဏံ
ပတ္တဿာတိအာဒိနာ- မရဏံ ပတ္တဿအစရှိသည်ဖြင့်၊ (မရဏဿ- သေခြင်း၏၊ ဝါ-
သည်၊) နိက္ခေပဟေတုတာယ- ခန္ဓာကိုယ် (ကဠေဝရ) ကိုပစ်ချခြင်း၏ အကြောင်း၏
အဖြစ်ကြောင့်၊ ပတနံ- လဲကျသေဆုံးခြင်းကို၊ နိက္ခေပေါတိ- ပစ်ချခြင်းဟူ၍၊
ဖလူပစာရေန- အကျိုးပစ်ချခြင်း အမည်ကို အကြောင်းလဲကျ သေဆုံးခြင်း၌ တင်စားခြင်း
အားဖြင့်၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ပြ၏၊
ဋီကာအလို နိက္ခေပ- ပစ်ချခြင်းဟူသည် ဝိနာသ- ပျက်စီးခြင်း၊ မရဏံ- သေဆုံးခြင်းဖြစ်
သည်ဟု အနက်ယူရသောကြောင့် ဖလူပစာရမဟုတ် မုချသာတည်း။

ခန္ဓာနံ ဘေဒေါတိ- ခန္ဓာနံ ဘေဒေါ ဟူသော ပါဠိတော်သည်၊ ပဗန္ဓဝသေန-
မပြတ်မစဲ တဆက်တည်းအနေအားဖြင့်၊ ပဝတ္တမာနဿ- ဖြစ်နေသော၊ ဓမ္မသမူဟဿ-
တရားအပေါင်း၏၊ ဝိနာသဇောတနာ- ပျက်စီးခြင်းကို ထွန်းပြသော ပါဠိတော်တည်း၊
ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဧကဒေသတော- တချို့တလေ ခန္ဓာပျက်စီးခြင်းအားဖြင့်၊ ပရမတ္ထ-
ကထာ- သည်၊ (ဟောတိ) ပန- သကလပရမတ္ထကထာ ဖြစ်သည်ကို ဆိုရသော်ကား၊
ဇီဝိတိန္ဒြိယဿ ဥပစ္ဆေဒေါတိ- ဇီဝိတိန္ဒြိယဿ ဥပစ္ဆေဒေါ ဟူသော၊ ဧတ္ထ- ဤပါဠိတော်၌၊
ကောစိ- တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ဝေါဟာရလေသောပိ- လောက၏ အခေါ်အဝေါ်
ပညတ်အရိပ် အမြှင်မျှသည်ပင်၊ န အတ္ထိ- မရှိ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဇီဝိတိန္ဒြိယဿ

၄၆၄

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ [မဟာသတိပဋ္ဌာန

။ပ။ မရဏန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဧဝံသန္တေပိ- ဤသို့ပင် မိန့်ဆိုသည်
 ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ယဿ ခန္ဓဘေဒဿ- အကြင်ခန္ဓာပျက်စီးခြင်း၏၊ ပဝတ္တတ္တာ-
 ဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တိဿော- တိဿသည်၊ မတော- သေပြီ၊ ဖုဿော- ဖုဿသည်၊
 မတော- ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝေါဟာရော- ပြောဆိုခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ သောဘေဒေါ-
 ထိုခန္ဓာပျက်စီးခြင်းသည်၊ ခန္ဓပဗန္ဓဿ- ခန္ဓာစဉ်ဆက်မပြတ် ဖွဲ့စပ်နေခြင်း၏၊ ဝါ-
 စဉ်ဆက်မပြတ် ဖွဲ့စပ်နေသော ခန္ဓာ၏၊ အနုပစ္စန္ဓတာယ- မပြတ်စဲသည်အဖြစ်ကြောင့်၊
 သမ္မုတိမရဏန္တိ- လောကသားတို့ ခေါ်ဝေါ်သမုတ်မှုအားဖြင့်သာ သေခြင်းဟူ၍၊
 ဝတ္တဗ္ဗတံ- ပြောဆိုထိုက်သည် အဖြစ်ကို၊ အရဟတိ- ထိုက်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊
 ဧတဒေဝ ။ပ။ ဂုစ္စတီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊
 ဇီဝိတိန္ဒြိယုပစ္ဆေဒမေဝ ဟီတိအာဒိ- အာစရိသည်ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ။ ဟိ-
 မှန်၏၊ သဗ္ဗသော- ကြွင်းမဲ့ဥဿုံ အားလုံးစုံအားဖြင့်၊ ပဗန္ဓသမုစ္ဆေဒေါ- ခန္ဓာစဉ်ဆက်
 မပြတ်ဖွဲ့စပ်နေခြင်း၏ အကြွင်းမဲ့အပြီးသတ် ပြတ်စဲခြင်းသည်၊ သမုစ္ဆေဒမရဏံ-
 ရဟန္တာတို့၏ အကြွင်းမဲ့ပြတ်စဲခြင်းဟူသော မရဏတည်း၊ ဣတိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ)

၃၉၁။ ဗျသနေနာတိ- ကား၊ အနတ္တေန- အကျိုးမဲ့ပျက်စီးခြင်းနှင့် (သမန္နာဂတဿ)
 ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါတိအာဒိသုဝိယ- ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ အစရှိသော ပါဠိတို့၌ကဲ့သို့၊ ဓမ္မသဒ္ဓေါ-
 ဓမ္မသဒ္ဓါသည်၊ ဟေတု ပရိယာယော- အကြောင်းအနက်ဟော ဟေတုသဒ္ဓါ၏
 ပရိယာယ်တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဒုက္ခကာရဏေနာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ-
 ပြီ၊ သောစနန္တိ- ပူဆွေးဝမ်းနည်းခြင်းဟူ၍၊ လက္ခိတဗ္ဗတာယ- မှတ်သား ထိုက်သည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ သောစနလက္ခဏော- ပူဆွေးဝမ်းနည်းခြင်းဟူ၍ မှတ်သားထိုက်သော၊
 (သောကော ဥပ္ပဇ္ဇတိ) သောစိတဿ- ပူဆွေးဝမ်းနည်းသော၊ သောစနကဿ-
 ပူဆွေးဝမ်းနည်းသော၊ ပုဂ္ဂလဿဝါ- ပုဂ္ဂိုလ်၏သော်လည်းကောင်း၊ စိတ္တဿဝါ-
 စိတ်၏သော်လည်းကောင်း၊ ဘာဝေါ- ဖြစ်ကြောင်းသဘောတရားသည်၊ သောစိတဘာဝေါ-
 သောစိတဘာဝမည်၏၊ အပ္ပန္တရေတိ- ကား၊ အတ္တဘာဝဿ- ခန္ဓာကိုယ်၏၊ အန္တော-
 အတွင်း၌၊ အတ္တနော- မိမိဟူသော သောက၏၊ လူဓသဘာဝတာယ- ကြမ်းတမ်း
 ခြောက်သွေ့သည် အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သောသေန္တော-
 ခြောက်သွေ့စေလျက်၊ ထာမဂမနေန- အားအစွမ်းသို့ ရောက်ခြင်းအား ဖြင့် သမန္တတော-

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ ဒုက္ခသစ္စနိဒ္ဒေသအဖွင့်

၄၆၅

ထက်ဝန်းကျင်၌၊ သောသနဝသေန- ခြောက်သွေ့စေခြင်း၏ အနေအားဖြင့်၊ ပရိသောသေန္တော- ထက်ဝန်းကျင်၌ ခြောက်သွေ့စေလျက် (ဥပ္ပဇ္ဇတိ)

၃၉၂။ ဧတေန- ဤအသံဖြင့်၊ အာဒိဿ အာဒိဿ- (သားသမီးစသည်ကို) ရည်စူး၍ ရည်စူး၍၊ ဒေဝန္တိ- ငိုကြွေးမည်တမ်းကုန်၏၊ ပရိဒေဝန္တိ- ထက်ဝန်းကျင်မှ ငိုကြွေးမည်တမ်းကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (သော- ထိုအသံသည်) အာဒေဝေါ- အာဒေဝမည်၏၊ ဣတိ- ဤဝိဂ္ဂဟ်ဝါကျဖြင့်၊ အာဒေဝနသဒ္ဓိ- ငိုကြွေးမည်တမ်းကြောင်း အသံကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ အဿုမောစနာဒိဝိကာရံ- မျက်ရည်ယိုစီးခြင်း အစရှိသော ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇန္တာနံ- ရောက်ကုန်သော သူတို့၏၊ တဗ္ဗိကာရာပတ္တိယာ- ထိုဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းကြောင့်၊ သောသဒ္ဓေါ- ထိုငိုကြွေးသံကို၊ ကာရဏ- ဘာဝေန- ငိုကြွေးခြင်း၏အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝုတ္တော- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ တံ တံ ဝဏ္ဏန္တိ- ကား၊ တံတံဂုဏံ- ထိုထိုဂုဏ်ကို၊ (ပရိကိတ္တေတွာ) တဿေဝါတိ- ကား၊ အာဒေဝ ပရိဒေဝဿေဝ- အာဒေဝ၊ ပရိဒေဝသဒ္ဓါ၏ပင်လျှင်၊ ဘာဝနိဒ္ဒေသာတိ- ကား၊ အာဒေဝိတတ္ထံ ပရိဒေဝိတတ္ထန္တိ- ဟူ၍၊ ဝါ- ဟူသောသဒ္ဓါတို့သည်၊ ဘာဝနိဒ္ဒေသာ- ဘောအနက်ကို ညွှန်ပြသော သဒ္ဓါတို့တည်း။

၃၉၃။ ဧတဿ- ဤဒုက္ခ၏၊ နိဿယဘူတော- မှီရာဖြစ်သော၊ ကာယော- ကာယပသာဒသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တံ- ထိုဒုက္ခသည်) ကာယိကံ- ကာယိကမည်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ကာယပသာဒဝတ္ထုကန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဧတဿ- ဤကိုယ်ဆင်းရဲ၏၊ ဒုက္ကရံ- ခက်ခဲစွာ ပြုအပ်သော၊ ခမနံ- သည်းခံရခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏)၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဒုက္ခမနံ- ဒုက္ခမနမည်၏၊ သောဧဝ- ထိုခက်ခဲစွာ ပြုအပ်သော သည်းခံရခြင်းသည်ပင်လျှင်၊ အတ္တော သဘာဝေါ- သဘောတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဒုက္ခမနဋ္ဌော- ဒုက္ခမနဋ္ဌမည်၏၊ တေန (ဒုက္ခမနဋ္ဌေန)- ထိုသို့ပြုနိုင်ခဲ့သော သည်းခံရခြင်းဟူသော အနက်သဘောကြောင့်၊ (ဒုက္ခံ- ဒုက္ခမည်၏) သာတဝိဓရတာယ- သာယာဖွယ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အသာတံ- အသာတမည်၏။

၃၉၄။ စေတသိ- စိတ်၌၊ ဘဝံ- ဖြစ်သောဒုက္ခတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ စေတသိကံ- စေတသိကမည်၏၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ တံ- ထိုစေတသိကဒုက္ခသည်၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့် စိတ္တေန- စိတ်နှင့် သမံ- အညီအမျှ၊ ပကာရေဟိ- ဧကုပ္ပါဒတာ

၄၆၆

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ | မဟာသတိပဋ္ဌာန

အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့်၊ ယုတ္တံ- ယုဉ်သော ဒုက္ခတည်း၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ စိတ္တ- သမ္ပယုတ္တန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ၊

၃၉၅။ သဗ္ဗဝိသယပဋိပတ္တိနိဝါရဏဝသေန- အားလုံးစုံသော အာရုံတို့သို့ သွားခြင်းကို တားမြစ်ခြင်း အနေအားဖြင့်၊ သမန္တတော- ထက်ဝန်းကျင်၌၊ သီဒနံ- ဆုတ်နစ်ခြင်းသည်၊ သံသီဒနံ- သံသီဒနမည်၏၊ ဥဋ္ဌာတုမ္ပိ- ထခြင်းငှာသော်မှလည်း၊ အသက္ကုဏေယျတာကရဏဝသေန- မစွမ်းနိုင်သည် အဖြစ်ကို ပြုခြင်း အနေအားဖြင့်၊ အတိဗလဝံ- အလွန်အားကောင်းသော၊ (သီဒနံ- သည်၊ ဝိသီဒနံ- ဝိသီဒနမည်၏၊) ဝါ- တနည်း၊ ဝိရူပံ- ဖောက်ပြန်စွာ၊ သီဒနံ- သည်၊ ဝိသီဒနံ- ၏၊ စိတ္တကိလမထောတိ- ကား၊ ဝိသီဒနာကာရေန- ဖောက်ပြန်စွာ ဆုတ်နစ်ခြင်းအနေအားဖြင့်၊ စိတ္တဿ- စိတ်၏၊ ပရိဓေဒေါ- ပင်ပန်းခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ) ဥပါယာသော- ဥပါယာသသည်၊ သယံ- ကိုယ်တိုင်၊ ဒေါသတ္တာ- ဒေါသစေတသိက်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒုက္ခော- ဒုက္ခဝေဒနာ စေတသိက်သည်၊ န- မဟုတ်၊ ဝါ- သို့မဟုတ်၊ (ဥပါယာသော- သည်၊ သယံ- ကိုယ်တိုင်) သင်္ခါရက္ခန္ဓပရိယာပန္နဓမ္မန္တရတ္တာ- သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ ပါဝင်သော တရားတမျိုး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဒုက္ခော- သည်၊ န- မဟုတ်) ယေ ပန- အကြင်ဆရာတို့သည်ကား၊ ဒေါမနဿမေဝ- ဒေါမနဿ ဝေဒနာကိုသာလျှင်၊ ဥပါယာသောတိ- ဥပါယာသဟူ၍၊ ဝဒေယျံ- ဆိုလိုကုန်၏၊ တေ- ထိုဆရာတို့ကို၊ ဥပါယာသော ။ပ။ သမ္ပယုတ္တောတိ- ယုတ္တော- ဟူသော၊ ဣမာယ ပါဠိယာ- ဤဓာတုကထာပါဠိတော်ဖြင့်၊ ပဋိက္ခိပိတဗ္ဗာ- ပယ်ရှားထိုက်ကုန်၏၊ [ပါဠိတော်အနက်ကို ညဝါကျေညက်သူတို့ ပြန်ဆိုကြကုန်]

ဥပသဒ္ဓေါ- ဥပသဒ္ဓါသည်၊ ဘုသတ္တော- ဘုသအနက်ရှိ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဗလဝတရံ အာယာသော ဥပါယာသောတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊

၁။ သဗ္ဗဝိသယပဋိပတ္တိနိဝါရဏဝသေန ။ ။ ဤပုဒ်ဖြင့် သံသီဒန ဝိသီဒနတို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ဖော်ပြသည်၊ ထို့ကြောင့် “သံသီဒန- ဆုတ်နစ်ခြင်း” ဟူသည် ဉာတိဗျသန အစရှိသော အာရုံမှ တပါးတခြား အာရုံသို့မရောက်စေဘဲ ဉာတိဗျသန အစရှိသော အာရုံကိုသာ တွေး၍ ဆွေးနေခြင်းတည်း၊ ထိုသို့ဉာတိဗျသနအစရှိသော အာရုံကိုသာ တွေး၍ဆွေးနေခြင်းသည် ထိုအာရုံ၌ နစ်မြုပ်နေခြင်းပင်တည်း၊ ဉာတိဗျသနအစရှိသော အာရုံမှ မထနိုင်အောင် အလွန်ပြင်းထန်စွာ ထိုအာရုံ၌ နစ်မြုပ်နေခြင်း၊ ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် နစ်မြုပ်နေခြင်းသည် ဝိသီဒန မည်၏ဟူ၍ သစ္စဝိဘင်းမူလဋီကာ ဘာသာဋီကာ ဖွင့်ပြတော်မူ သည်။

သုတ်]

ဓမ္မနုပဿနာ ဒုက္ခသစ္စနိဒ္ဒေသအဖွင့်

၄၆၇

ဓမ္မမတ္တတာဒီပနော- အတ္တဇီဝမဖက် သဘောတရားသက်သက်မျှ၏ အဖြစ်ကို ထင်ရှားပြတတ်သော၊ ဘာဝနိဒ္ဒေသော- ဘောအနက်ကို ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော အာယာသိတတ္တံ ဥပါယာသိတတ္တံ- ဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ဓမ္မတော- တရားသဘော သက်သက်မှ၊ အညဿ- အခြားသော အတ္တဇီဝ၏၊ ကတ္ထုအဘာဝဇောတနော- အာယာသ၊ ဥပါယာသဖြစ်အောင် ပြုလုပ်သူ ကတ္တားမရှိသည် အဖြစ်ကို ထွန်းပြတတ်၏။

စ- ထို့အပြင်၊ ကတ္တရိ- ပြုလုပ်သူအတ္တဇီဝသည်၊ အသတိ- မရှိလသော်၊ တေန- ထိုအတ္တဇီဝသည်၊ ကတ္တဗ္ဗဿစ- ပြုထိုက်သော အကျိုးအတ္တနိယ၏လည်းကောင်း၊ ပရိဂ္ဂဟေတုဗ္ဗဿစ- သိမ်းပိုက်သိုမှီးထားထိုက်သော အကျိုးအတ္တနိယ၏လည်းကောင်း၊ အဘာဝေါဇဝ- မရှိခြင်းသည်သာလျှင်၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အတ္တတ္တနိယာ- ဘာဝဒီပကာ ဘာဝနိဒ္ဒေသတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ။

၃၉၈။ ဇာတိဓမ္မာနန္တိဇတ္တ- ဇာတိဓမ္မာနံဟူသော ဤပါဠိ၌၊ ဓမ္မသဒ္ဓေါ- ဓမ္မသဒ္ဓါသည်၊ ပကတိပရိယာယော- ပင်ကိုသဘောဟူသော အနက်ဟော ပကတိသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ် တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဇာတိသဘာဝါနန္တိ- ဇာတိသဘာဝါနံဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ ဇာယနပကတိကာနံ- ဖြစ်ခြင်းဟူသော ပင်ကိုယ်သဘောရှိကုန်သော၊ (ခန္ဓာတို့၏ အဦးအစ ပဌမဖြစ်ခြင်းသဘောရှိကုန်သော၊ ဝါ- ပဋိသန္ဓေနေခြင်း သဘောရှိကုန်သော၊ သတ္တာနံ- သတ္တဝါတို့၏၊) ဣတိ- ဤသို့၊ ဝုတ္တံ- ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ မဂ္ဂဘာဝနာယ- မဂ်ကို ဖြစ်ပွားစေခြင်း၏၊ ဝါ- သည်၊ မဂ္ဂဘာဝနိစ္ဆာ- ဟေတုကတာ- မဂ်ကို ဖြစ်ပွားစေခြင်းငှာ လိုလားခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသည် အဖြစ်ကို၊ ဝါ- မဂ်ကို ဖြစ်ပွားစေလိုသော ဆန္ဒကြောင့် ဖြစ်သည် အဖြစ်ကို၊ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ- အလိုရှိထိုက်၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ တာဒိသံ- ထိုကဲ့သို့ရူအပ်သော၊ ဣစ္ဆံ- လိုလားခြင်းကို၊ ဝါ- အလိုဆန္ဒကို၊ နိဝတ္တေန္တော- တုံ့နစ်စေလိုသည်၊ (ဟုတ္တာ) ဝိနာ မဂ္ဂဘာဝနန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အပရော- ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းမှ တပါးတခြားသော၊ နယော- နည်းကား၊ နခေါ ပနေတန္တိ- ကား၊ မယံ- ငါတို့သည်၊ ဇာတိဓမ္မာ- ပဋိသန္ဓေနေခြင်း သဘောရှိကုန်သည်၊ န အဿာမ- မဖြစ်ကုန်မူကား၊ အဟောဝတ- ဪ ကောင်းလေစွ၊ စ- ထို့အပြင်၊ နော- ငါတို့အထံသို့၊ ဇာတိ- ပဋိသန္ဓေနေခြင်း သဘောသည်၊ ဝတ- အမှန်တကယ်၊ န အာဂစ္ဆေယျ- မလာပါမူကား၊ အဟောဝတ- စွ၊ ဣတိဇဝံ- ဤသို့၊ ပဟီနသမုဒယေသု- ပယ်အပ်ပြီးသော သမုဒယရှိကုန်သော၊ အရိယေသု- အရိယာ သူတော်ကောင်းတို့၌၊ ဝိဇ္ဇမာနံ- ထင်ရှားရှိသော၊ ယံ ဧတံ အဇာတိဓမ္မတ္တံ- အကြင်

၄၆၈ ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ [မဟာသတိပဋ္ဌာန

ပဋိသန္ဓေနခြင်း သဘောမရှိသည် အဖြစ်ကို (ဣန္ဒြိယ- အလိုရှိအပ်ပြီ) စ- ထို့အပြင်၊ ပရိနိဗ္ဗာန်တေသု- ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ ဝိဇ္ဇမာန- ထင်ရှားရှိသော၊ ဇာတိယာ- ဇာတိ၏။ ယံ ဧတံ အနာဂမနံ- အကြင်မလာခြင်းကို၊ ဣန္ဒြိယ- ပြီ၊ တံ- ထိုသို့အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ ထင်ရှားရှိသော ပဋိသန္ဓေနခြင်း သဘောမရှိသည် အဖြစ် (အဇာတိဓမ္မတ္တ) နှင့် ပရိနိဗ္ဗာန်တပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ ထင်ရှားရှိသော ဇာတိမလာခြင်း (ဇာတိအနာဂမနံ) ကို၊ ဣန္ဒြိယာပိ- အလိုရှိပါသော်လည်း၊ မဂ္ဂဘာဝနာယ- မဂ်ကို ဖြစ်ပွားစေခြင်းနှင့်၊ ဝိနာ- ကင်း၍၊ အပ္ပတ္တဗ္ဗတောစ- မရောက်နိုင် မရနိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (တံ- ထိုအဇာတိဓမ္မတ္တနှင့် ဇာတိအနာဂမနံကို) အနိစ္စန္ဿာပိ- အလိုမရှိသော သူသည်လည်း၊ ဘာဝနာယ- မဂ်ကိုဖြစ်ပွားစေခြင်း ကြောင့်၊ ပတ္တဗ္ဗတောစ- ရောက်နိုင်ရနိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဣန္ဒြိယ- အလိုရှိရုံမျှဖြင့်၊ ပတ္တဗ္ဗနာမ- ရောက်နိုင်သည် မည်သည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ ဣတိဧဝံ- ဤသို့၊ ဧတ္ထ- ဤ နခေါပနေတံ အစရှိသော ဝါကျ၌၊ အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏။

ပိသဒ္ဓေါ- ပိသဒ္ဓါသည်၊ ဝက္ခမာနတ္ထသမ္ပိဏ္ဏနတ္ထော- ဆိုအပ်လတ္တံ့သော အဇရာဓမ္မကို အလိုရှိရုံမျှဖြင့် မရနိုင်ခြင်း အစရှိသော အနက်ကို ပေါင်းခြင်းအနက်ရှိ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဥပရိ။ပ။ ပိကာရောတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ယန္တိ- ယံ ဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ ဟေတုအတ္ထေ- အကြောင်းဟိတ်အနက်ပါရှိသော၊ ကရဏေ- ကရိုဏ်းအနက်၌၊ ပစ္စတ္တဝစနံ- ပဌမာဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဓါတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ယေနပိ ဓမ္မေနာတိ- ယေနပိ ဓမ္မေနဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ ဟိ- မှန်၏၊ (ဟေတုအတ္ထေ ကရဏေ အစရှိသော စကားသည်မှန်၏) အယံ ဓမ္မသဒ္ဓေါ- ဤဓမ္မသဒ္ဓါသည်၊ ဟေတုအတ္ထော- အကြောင်းဟူသော အနက်ရှိ၏၊ ဧတ္ထ- ဤဓမ္မသဒ္ဓါ၏ ဟေတုအနက်ကို ဟောရာ၌၊ အလဗ္ဘနေယျဘာဝေါ- မရနိုင်သော ဝတ္ထု၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော မရနိုင်ခြင်းကို ဟေတု- အကြောင်းဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏၊ ဝါ- တနည်းကား၊ တန္တိ- တံဟူသည်ကား၊ ဣန္ဒြိယသယ- အလိုရှိအပ်သော၊ ဝတ္ထုနော- ဝတ္ထုပစ္စည်းကို၊ အလဗ္ဘနံ- မရခြင်းသည်၊ (ဒုက္ခံ- ဆင်းရဲကြောင်းပေတည်း၊) ဧဝံ-

၁။ ဟေတုအတ္ထေ ကရဏေ ။ ။ ယဗ္ဗိ (ယေနပိ ဓမ္မေန)- အကြင်အလိုရှိသော ဝတ္ထုကို မရခြင်းသဘောဖြင့်၊ ဝါ- မရနိုင်သည်ကို အလိုရှိမှုလောဘဖြင့်ဟူ၍ ကရိုဏ်းအနက် ပေးရသော်လည်း ထိုမရခြင်းသဘောနှင့် မရနိုင်သည်ကို အလိုရှိမှုလောဘသည်၊ ဒုက္ခဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဟေတုအတ္ထေ ကရဏေ ဟုဋီကာဖွင့်သည်။

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ သမုဒယသစ္စနိဒ္ဒေသအဖွင့်

၄၆၉

ဤဖွင့်ဆိုအပ်သည့်အတိုင်း တံသဒ္ဓါ၏ အနက်ဖြစ်လသော်၊ ဧတ္ထ- ဤယမ္ပိစ္ဆိဟူသော ပါဠိ၌၊ ယမ္ပိတိ- ယမ္ပိဟူသော ပုဒ်၏။ ယေနပိတိ- ယေနပိ ဟူ၍၊ ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသေန- တတိယာဝိဘတ်၏ ပဌမာဝိဘတ် ပြောင်းလဲခြင်းအားဖြင့်၊ အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဝုတ္တော- ဖွင့်ဆိုအပ်သည်၊ (ဟောတိ- ၏။) ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ယဒါ- အကြင်အခါ၌၊ ယံ သဒ္ဓေါ- ယံသဒ္ဓါသည်၊ ဣစ္ဆန္တိဇေတိ- ဣစ္ဆန္တိဟူသော သဒ္ဓါကို၊ အပေက္ခတိ- ဝဲ၏။ တဒါ- ထိုအခါ၌၊ အလာဘာဝိသိဋ္ဌာ- မရခြင်းသည် အထူးပြုအပ်သော၊ ဣစ္ဆာ- အလိုရှိခြင်းသည်၊ ဝုတ္တာ- ဖွင့်ဆိုအပ်သည်၊ ဟောတိ၊ ယဒါ ပန- အကြင်အခါ၌ကား၊ (ယံ သဒ္ဓေါ- သည်) နလဘတိတိဇေတိ- န လဘတိဟူသော သဒ္ဓါကို၊ အပေက္ခတိ- ၏။ တဒါ- ၌၊ ဣစ္ဆာဝိသိဋ္ဌာ- ဣစ္ဆာသည် အထူးပြုအပ်သော၊ အလာဘော- မရခြင်းကို၊ ဝုတ္တော ဟောတိ၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ သော အလာဘော- ထိုမရခြင်းဟူသည်၊ အတ္ထတော- တရားကိုယ်အနက်အားဖြင့်၊ အညော- ဣစ္ဆာမှ တပါးသော၊ ဓမ္မော- တရားသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ တထာပိ- ထိုသို့ပင်မရှိပါသော်လည်း၊ အလဗ္ဘနေယျဝတ္ထုဂတာ- မရနိုင်သော အရာဝတ္ထု၌ အာရုံပြုသောအားဖြင့်ဖြစ်သော၊ ဣစ္ဆာဝ- လိုချင်မှု တဏှာသည်သာလျှင်၊ ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်သည်၊ ဟောတိ- ၏။ သဗ္ဗတ္တာတိ- ကား၊ ဇရာဓမ္မာနန္တိအာဒိနာ- ဇရာဓမ္မာနံအစရှိသည်ဖြင့်၊ အာဂတေသု- လာကုန်သော၊ သဗ္ဗဝါရေသု- အားလုံးသော ဝါရတို့၌၊ (ဧသနယော)

ဓမ္မာနုပဿနာ သမုဒယသစ္စနိဒ္ဒေသအဖွင့်

၄၀၀။ ဥတ္တရပဒလောပံ- ကရဏဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေဖျက်ခြင်းကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ပုနတ္ထကရဏံ- ပုနတ္ထကရဏသဒ္ဓါသည်၊ ပုနောဘဝေါ- ပုနောဘဝေါ-ဟု ရုပ်ပြီသည်၊ (ဟောတိ) မနောသမ္ပယောတိဇတ္ထ- မနောသမ္ပယောဟူသော ဤပါဠိ၌၊ (ဤပါဠိ ကျနေရစ်ဟန်တူ၏။) မနောသဒ္ဓယ- မနောသဒ္ဓါ၏၊ ဩကာရန္တတာ- ဩအက္ခရာ အဆုံးရှိသည်အဖြစ်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ ဝိယ- မှတ်ရသကဲ့သို့၊ (ဧဝံ- ဤအတူ၊ ဧတ္ထ-

၁။ ယဒါပန ။ ။ တမ္ပိ- ထိုမရနိုင်သော ဝတ္ထုကို အလိုရှိခြင်းသည်လည်း-ဟု အနက်ဆိုလျှင် အလာဘ (မရနိုင်ခြင်း)သည် အပဓာနဝိသေသနဖြစ်၍ ဣစ္ဆာ (အလိုရှိမှု) သည် ပဓာနဝိသေသဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်အလာဘသည် အထူးပြုအပ်သော ဣစ္ဆာဖြစ်၏။ တမ္ပိ- ထိုအလိုရှိအပ်သော ဝတ္ထုကို မရခြင်းသည်လည်းဟု အနက်ဆိုလျှင် ဣစ္ဆာသည် အပဓာန ဝိသေသနဖြစ်၍ အလာဘသည် ပဓာနဝိသေသဖြစ်၍ ဣစ္ဆာသည် အထူးပြုအပ်သော အလာဘဖြစ်၏။

၄၇၀ ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ [မဟာသတိပဋ္ဌာန

ဤပုနောဘဝေါ ဟူသောပါဌ်၌) ပုရိမပဒဿ- ပုနဟူသော ရှေ့ပုဒ်၏။ ဩကာရန္တတာ- “ပုနော”ဟု ဩအဆုံးရှိသည်အဖြစ်ကို ဒဋ္ဌဗ္ဗာ- ၏။ အထ ဝါ- တနည်းကား၊ သီလဋ္ဌေန- သီလအနက်ရှိသော (နငယ်မလိုဟု ယူဆ၏။) ဣကသဒ္ဓေန- ဣကသဒ္ဓါသည်၊ ဂမိတတ္ထတ္တာ- သိစေအပ်သော ကရုဏာအနက်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ကိရိယာ- ဝါစကဿ- ပြုခြင်းကိရိယာကို ဟောသော၊ သဒ္ဓဿ- ကရုဏာသဒ္ဓါကို၊ အဒဿနံ- မမြင်ရခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏။ ယထာ- ဥဒါဟရုဏ်ကား၊ အပူပဘက္ခနသီလော အာပူပိကောတိ- ပိကောဟူသည်တည်း၊ [အပူပဘက္ခနသီလော- မုန့်ကိုစားခြင်း အလေ့ရှိသူသည်၊ အာပူပိကော- အပူပိကမည်၏။ ဤတသီလအနက်ရှိသော ဣကပစ္စည်းက ဘက္ခနကိရိယာ အနက်ကိုလည်း အမွေခံဟောလိုက်သောကြောင့် အာပူပိကောဟု ရုပ်ပြီးသောအခါ ဘက္ခနကိရိယာကို မမြင်ရတော့သကဲ့သို့ ဟူလို]

ပန- ထိုမှ တပါး၊ သမ္မောဟဝိနောဒနိယံ- သမ္မောဟဝိနောဒနီ အဋ္ဌကထာ၌၊ (ယာ တဏှာ- အကြင်တဏှာသည်) ပုနဗ္ဘဝံ- နောက်ထပ်ဘဝကို၊ ဒေတိ- ပေးတတ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပုနဗ္ဘဝါယ- နောက်ထပ်ဘဝအကျိုးငှာ၊ သံဝတ္တတိ- ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ- လည်းကောင်း၊ ပုနပျုနံ- အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်၊ ဘဝေ- ဘဝတို့ကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတိ- ဖြစ်စေတတ်၏။ ဣတိ- လည်းကောင်း၊ (ယာ တဏှာ- ထိုတဏှာသည်) ပေါနောဘဝိကာ°- ပေါနောဘဝိကာမည်၏။ ဣတိ- ဤသို့ အတ္ထော- အနက်သုံးမျိုးကို၊ ဝုတ္တော- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ သော- ထိုပုနဗ္ဘဝံ ဒေတိ အစရှိသော အနက်သုံးမျိုးကို၊ (ကတွာ ဝုတ္တော-၌စပ်) တဒ္ဓိတာဣတိ- တဒ္ဓိတာဟူ၍၊ ဗဟုဝစနနိဒ္ဒေသတောဝါ°- (သဒ္ဓါကျမ်း တို့၌) ဗဟုဝစံဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ တဒ္ဓိတဝုတ္တိယာ- တဒ္ဓိပစ္စည်း

၁။ ပေါနောဘဝိကာစသော ပါဠိလေးပုဒ် ။ ။ သမ္မောဟဝိနောဒနီဘာသာဋီကာ (သစ္စဝိဘင်း၊ ၃၀၈၆၂၇) အဋ္ဌသာလိနီဘာသာဋီကာ (ဒု-၈၉) တို့၌ “ပေါနောဘဝိကာ၊ ပုနော ဘဝိကာ၊ ပေါနတ္ထဝိကာ၊ ပုနတ္ထဝိကာ”ဟူ၍ ပါဠိလေးမျိုးရှိသင့်ပုံ ဝိနိစ္ဆယကို ဤ၌ပြပါဦးမည်။ ဤသုတ်ဋီကာနှင့် သစ္စဝိဘင်းမူလဋီကာ အတိုင်း “မနောသမ္မုဿော”ဝယ် မနဉ် န၏ အကို ဩပြု၍ “မနော”ဟု ရုပ်ပြီးသကဲ့သို့ “ပုန”၌လည်း န၏ အကို ဩပြုလျှင် “ပုနော” ဟု ဩကာရန္တရုပ်ဖြစ်၏။ ယင်းသို့ ဩကာရန္တရုပ်ဖြစ်လာပါက ယင်း၏နောက်၌ “ဗ္ဘ” ဟု သံယုတ်မရှိ စေရသောကြောင့် ဗသံယုတ်ကို ပယ်ရှား၍ “ပုနောဘဝ”ဟု ဖြစ်၏။ ပုနော ဘဝေါ ပုနောဘဝေါ (နောက်ဘဝ) ထို့နောက် အဋ္ဌကထာ၌ ပြထားသည့်အတိုင်း “ပုနော ဘဝေါ သီလံ အဿာ”ဟု တသီလတဒ္ဓိတံဝိဂြိုဟ်ပြု၍ ဣအနုဗန်မပါသော “ဣက”ပစ္စည်းသက်လျှင် “ပု”၌ ဥကို ဝုဒ္ဓိ

သုတ်] မေဃာနုပဿနာ သမုဒယသစ္စနိဒ္ဒေသအဖွင့် ၄၇၀

တို့ဖြစ်ပုံ၏။ ဝိစိတ္တတ္တာ- ဆန်းကြယ်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တဒ္ဓိတာနံ- တဒ္ဓိတိပစ္စည်းတို့၏။ အဘိဓာနလက္ခဏတ္တာ ဝါ- ဝါကျအနက်ကို ဟောနိုင်ခြင်း လက္ခဏာရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တေသုပိ အတ္ထေသု- ထိုသုံးမျိုးသော အနက်တို့၌လည်း၊ ပေါနောဘဝိကသဒ္ဓိသိဒ္ဓိ- ပေါနောဘဝိကာသဒ္ဓါ၏ ပြီးစီးခြင်းသည်၊ သမ္ဘဝေယျ- ဖြစ်သင့်၏။ ဣတိ- ဤသို့ရည်ရွယ်မှုကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ (အာစရိယေန) ပုတ္တော- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ တတ္ထ- ထိုအနက်သုံးမျိုးတို့ကို ဟောရာ၌၊ ကမ္မနာ- လောဘဇော စေတနာဟူသော ကံနှင့်၊ သဟဇာတာ- အတူတကွ ဖြစ်သော တဏှာသည်၊ ပုနဉ္စဝံ-

မပြုဘဲ “ပုနောဘဝိကာ”ဟု ရုပ်ဖြစ်၏။ ဣအနုဗန်ပါသော “ဏိက” ပစ္စည်းသက်လျှင် ပုဒ္ဓိပြုကာ “ပေါနောဘဝိကာ”ဟု ဖြစ်၏။

ထို့အပြင်ဤသုတ်ဋီကာ၌ “သမ္မောဟဝိနောဒနိယံ ပန ပုနဉ္စဝံဒေတိ၊ ပုနဉ္စဝါယ သံဝတ္တတိစသည်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်သုံးမျိုးပြုထားသော ဒုတိယနည်းကား “မနော”နှင့် အလားတူ “ပုနော” မဟုတ်၊ “ပုနရ်”ဟူသော သက္ကတပုဒ်မှ ပျောက်သွားသော “ရ်”အစား ဗဒ္ဒေဘော် ရောက်ရသောနည်းဖြစ်၏။ ထိုနည်းအလို “ဉ္စ”ဟူ၍ အသဒိသဒ္ဒေဘော်ရှိကို ရှိရမည်၊ “ပုန”၌ န၏ အကို ဩပြုခြင်းသည်လည်း နိစ္စဝိဓိမဟုတ်သောကြောင့် “ပုနဉ္စဝံ၊ ပုနဉ္စဝါယ”ဟူသော ရုပ်များလည်း ယခုတွေ့နေရ၏။ ထို့ကြောင့် ဣအနုဗန်ပါသော ဣကပစ္စည်းဖြင့် “ပုနဉ္စဝိကာ”ဟုလည်းကောင်း၊ ဣအနုဗန်ပါသော ဏိကပစ္စည်းဖြင့် “ပေါနဉ္စဝိကာ”ဟု လည်းကောင်း ရုပ်ရှိနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ပြခဲ့သည့်ပါဠိလေးမျိုး ရှိသင့်ကြောင်း ဘာသာဋီကာ ဆရာတော်ကြီး ဆုံးဖြတ်ထားသည်မှာ အလွန်သင့်မြတ်လှပါသည်။ အဘယာရာမဆရာတော်ကြီး၏ မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ၊ ဒု (၄-ဇာနိကဏ္ဍ၊ ၃၀-သုတ်၊ ၃၁-၇၃) ၌မူ “ပေါနောဘဝိကာ” ဟူသော ပါဠိတမျိုးသာ ပြထား၏။ ယခုစာအုပ်များ၌ “န”၏ အကိုဩပြုထားပါလျက် ဗသံယုတ် မပျောက်ဘဲ “ပေါနောဉ္စဝိကာ၊ ပုနောဉ္စဝေါ”ဟု ပါဠိများ ချွတ်ယွင်းလျက်ရှိနေပါ၏။

၁။ တဒ္ဓိတာဣတိ ဗဟုဝစနနိဒ္ဒေသတော ။ ။ ပုနဉ္စဝံ ဒေတိ-အစရှိသော အနက်သုံးမျိုးလုံးကို “ပေါနောဘဝိကာ ဟူသော သဒ္ဓါတစ်ခုတည်းက ဟောနိုင်ပါ၏လောဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “တဒ္ဓိတာ ဣတိ”အစရှိသည်ကိုမိန့် “တေသံ ဟိတာ တဒ္ဓိတာ”ဟူ၍ သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ ဗဟုဝစနအနက်ကို ညွှန်ပြသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ တဒ္ဓိတိပစ္စည်းတို့၏ ဖြစ်ပုံက ဆန်းကြယ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပုနဉ္စဝံ ဒေတိ အစရှိသော ဝါကျ အခိုက်တုန်းက အနက်သုံးမျိုးကို တဒ္ဓိတိပစ္စည်းတို့က ဟောနိုင်ခြင်းလက္ခဏာ (အဘိဓာနလက္ခဏာ) ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုအနက်အားလုံး၌ ပေါနောဘဝိကာသဒ္ဓါ ဖြစ်နိုင်ပါသည်ဟူလို၊ ပြခဲ့သော သမ္မောဟဝိနောဒနိ ဘာသာဋီကာပ (မူလဋီအပိုင်း၆၂၇၊သမုဒယသစ္စာ) လည်း ကြည့်ကြပါကုန်။

နောက်ထပ်ဘဝအကျိုးကို၊ ဒေတိ- ပေး၏။ တဒသဟဇာတ- ထိုလောဘဇာတတနာ
 ဟူသော ကံနှင့် တကွမဖြစ်သော ဘဝပတ္တနာတဏှာသည်။ ကမ္မသဟာယဘူတာ-
 ထိုကံ၏ အဖော်သဟဲဖြစ်သော ပကတူနိဿယပစ္စည်းဖြစ်သည် (ဟုတွာ) ပုနတ္ထဝါယ-
 နောက်ထပ်ဘဝအကျိုးငှာ၊ သံဝတ္တတိ- ဖြစ်၏။ ဒုဝိဓပိ- (ကမ္မသဟဇာတတဏှာ၊
 တဒသဟဇာတ ကမ္မသဟာယဘူတတဏှာအားဖြင့်) နှစ်ပါး အပြားရှိသည်လည်း
 ဖြစ်သော တဏှာသည်။ ပုနပျုနံ- ထပ်ကာထပ်ကာ၊ ဘဝေ- ဘဝတို့ကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတိ-
 ဖြစ်စေ၏။ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ- မှတ်ထိုက်၏။

နန္ဒနဋ္ဌေနစ- နှစ်သက်တတ်သည် အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောကြောင့်လည်း
 ကောင်း၊ ရုဋ္ဌေနဋ္ဌေနစ- တပ်မက်တတ်သည် အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောကြောင့်လည်း
 ကောင်း၊ နန္ဒိရာဂေါ- နန္ဒိရာဂမည်၏။ ယော စ နန္ဒိရာဂေါ- အကြင်နှစ်သက်တတ်၊
 တပ်မက်တတ်သော တရားသည်လည်းကောင်း၊ တဏှာယနဋ္ဌေန- သောက်သုံးလိုမှု
 ခင်တွယ်မှုကို ပြုတတ်သည် အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောကြောင့်၊ ယာစတဏှာ-
 အကြင်တဏှာမည်သော တရားသည်လည်းကောင်း၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏။) ဧတံ ဥဘယံ-
 ဤနန္ဒိရာဂနှင့် တဏှာ ဟူသော နှစ်မျိုးစုံသော တရားသည်၊ ဧကတ္ထံ- တူသော
 အနက်ရှိ၏။ ဗျဉ္ဇနမေဝ- သဒ္ဓါသည်သာလျှင်၊ နာနံ- ကွဲပြား၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊
 တဏှာ- တဏှာကို၊ နန္ဒိရာဂေန ။ပ။ ဂတာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တာ-
 ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ သနိဒဿနာ ဓမ္မာ^၁တိအာဒီသု ပိယ- သနိဒဿနာ
 ဓမ္မာ-ဟူသော ပါဠိတော်တို့၌ကဲ့သို့ ဧတ္ထ- ဤနန္ဒိရာဂသဟဂတာ- ဟူသော ပါဠိတော်၌၊
 သဟသဒ္ဓေါ- သဟသဒ္ဓါသည်၊ တဗ္ဘာဝတ္ထော- တဗ္ဘောအနက်ရှိ၏။ (ထိုနန္ဒိရာဂ
 ဂတပုဒ်၏ အနက်သာလျှင် အနက်ရှိ၏။ ဘာဝေါ ပဒတ္တေ သတ္တာယံ- အစရှိသော
 အဘိဓာန်ဂါထာနှင့်အညီ ဘာဝသဒ္ဓါ ပဒတ္တဝါစက ဟု မိန့်ဆိုတော်မူကြသည်။) တသ္မာ-
 ထို့ကြောင့်၊ နန္ဒိရာဂသဟဂတာတိ- ကား၊ (တဏှာ- တဏှာသည်။) သဗ္ဗာသုပိ-

၁။ သနိဒဿနာ ဓမ္မာ ။ ။ ဤသုတ်ဋီကာ၌ သနိဒဿနာ (သဟနိဒဿနာ) ၌
 သဟသဒ္ဓါကို အနက်မရှိ တဗ္ဘောအဖြစ်ဖြင့် ဥဒါဟရုဏ် ထုတ်ထားခြင်းကြောင့် “နိဒဿန-
 မြင်အပ်သော ရူပါရုံ”ဟူ၍ အနက်ယူသည်ဟု သိနိုင်၏။ အဋ္ဌသာလိနီတိက မာတိကာအဖွင့်၌
 မူ “ဒဋ္ဌဗ္ဗဘာဝသင်္ခါတေန သဟ နိဒဿနေန”ဟူ၍ သဟသဒ္ဓါကို အနက်ရှိအောင်
 နိဒဿနသဒ္ဓါကို ဘာဝပုဓာနဖွင့်ထားပါ၏။

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ သမုဒယသစ္စနိဒ္ဒေသအဖွင့်

၄၇၃

အားလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ အဝတ္ထာသု- ဖြစ်ခြင်းအခိုက်အတန့် တို့၌၊ နန္ဒိရာဂဘာဝဿ-
နှစ်သက်တတ်၊ တပ်မက်တတ်သည်အဖြစ်ဟူသော သဘောကို၊ အပစ္စက္ခာယ- မစွန့်မူ၍၊
ဝတ္ထနတော- ဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ နန္ဒိရာဂဘာဝ- အဖြစ်သို့၊ ဂတာ- ရောက်၏။
ဣတိ- ကား၊ အတ္ထော- တည်း။

ရာဂသမ္ပန္နေန- ရာဂပုဒ်နှင့်စပ်ခြင်းကြောင့်၊ **ဥပ္ပန္နဿာတိ**- ဥပ္ပန္နဿဟူ၍၊
(အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပုလ္လိင်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီ၊ ရူပါရူပဘဝရာဂဿ- ရူပဘဝ၊ အရူပဘဝ၌
တောင့်တသော ရာဂ၏။ ဝါ- ကို၊ ဝိသု- သီးခြား၊ ဝုစ္စမာနတ္တာ- ဆိုအပ်လတ္တံ့သည်
အဖြစ်ကြောင့်၊ ကာမဘဝေဝေ- ကာမဘဝ၌သာလျှင်၊ ဘဝပတ္ထနပ္ပတ္တိ- ဘဝ၌ တောင့်တမှု
ဖြစ်ခြင်းကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တာ- ဘဝပတ္ထနာ ဝသေနဟု ဆိုအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊
ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်၏။ တသ္မိ တသ္မိ ပိယရူပေ- ထိုထိုချစ်ဖွယ်သဘောရှိသော အာရုံ၌၊
ပဌမုပ္ပတ္တိဝသေန- ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ခြင်း အနက်အားဖြင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ- ဥပ္ပဇ္ဇတိဟူ၍၊
(ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ပုနပ္ပုနံ- အဖန်ဖန်၊
ပဝတ္တိဝသေန- ဖြစ်ခြင်း၏အနေအားဖြင့်၊ နိဝိသတိတိ- ဟူ၍၊ (ဝုတ္တံ) ဝါ- တနည်းကား၊
ပရိယုဋ္ဌာနာနုသယဝသေန- ပရိယုဋ္ဌာနတဏှာ၊ အနုသယတဏှာတို့အနေအားဖြင့်၊
ဥပ္ပတ္တိနိဝေသာ- ဖြစ်ခြင်း၊ စွဲမြဲစွာ သက်ဝင်တည်နေခြင်းတို့ကို၊ ယောဇေတဗ္ဗာ- ယှဉ်စေ
ထိုက်ကုန်၏။ သမ္ပတ္တိယန္တိ- ကား၊ မနုဿသောဘဂ္ဂေစ- ကောင်းသော ဘုန်းကျက်သရေ
ရှိသော လူအဖြစ်၌လည်းကောင်း၊ ဒေဝတ္ထေ စ- နတ်အဖြစ်၌လည်းကောင်း၊ (ပတိဋ္ဌိတာ)
အတ္တနော စက္ခန္တိ- အတ္တနော စက္ခန္တိဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ သဝတ္ထုကံ- စက္ခပသာဒ၏
မှီတည်ရာ ရုပ်ကလာပ်နှင့် တကွဖြစ်သော၊ စက္ခံ- စက္ခပသာဒရုပ်ကို (အာစရိယော)
ဝဒတိ- ဆိုလို၏။ ဝါ- တနည်းကား၊ သပသာဒံ- စက္ခပသာဒရုပ်နှင့် တကွသော၊
မံသဝိဣဉ္ဇာ- အသားဆိုင်ကို (ဝဒတိ)

၁။ ရာဂသမ္ပန္နေန ဥပ္ပန္နဿ ။ ။ ဘဝေ တဏှာ ဘဝတဏှာ၊ ဘဝပတ္ထနာဝသေန
ဥပ္ပန္နဿဟူသော အဋ္ဌကထာမှ “ဥပ္ပန္နဿ”ကို ဖွင့်ခြင်းဖြစ်၏။ ဘဝတဏှာပုဒ်ကို ငဲ့၍
“ဥပ္ပန္နာယ”ဟု မဆိုဘဲ ရာဂပုဒ်ကို ငဲ့၍ “ဥပ္ပန္နဿ”ဟု ပုလ္လိင်ဖြင့် အဋ္ဌကထာ ဖွင့်ထားသည်ဟု
ဋီကာဆိုလို၏။ ရာဂသမ္ပန္နေနာတိ ရာဂပဒသမ္ပန္နေန ဥပ္ပန္နဿာတိ ပုလ္လိင်ဝသေန ဝုတ္တံ၊
သစ္စဝိဘင်းအနုဋီကာ၊ ၇၄။

ဝိပုသန္နပဉ္စပဿာဒန္တိ - ကား၊ (သမ္ပတ္တိယံ- ဘုန်းကျက်သရေစည်းစိမ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော လူနတ်ဘဝ၌၊ ပတိဋ္ဌိတာ- တည်နေကြရကုန်သော၊ သတ္တာ- သတ္တဝါတို့ သည်၊) ပရိသုဒ္ဓါသုပ္ပသန္တနီလပီတလောဟိတကဏ္ဍဩဒါတဝဏ္ဏဝန္တံ- စင်ကြယ်၍ ကောင်းစွာ ကြည်လင်သော အညိုရောင်၊ အဝါရောင်၊ အနီရောင်၊ အနက်ရောင်၊ အဖြူရောင် အဆင်းရှိသော၊ (အတ္တနော- မိမိ၏၊ စက္ခု- မျက်လုံးကို၊ မညန္တိ) (ဆိဒ္ဓဿ- နားအပေါက်၏၊ ဝါ- နားအပေါက်သည်၊) အဗ္ဘန္တရေ- အတွင်း၌၊ ဩဒါတတ္တာ- ဖြူသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဆိဒ္ဓံ- နားအပေါက်ကို၊ ရဇတပနာဠိတံဝိယ- ငွေကျည်တောက်ကဲ့သို့၊ (မညန္တိ- မှတ်ထင်ကုန်၏၊) အာလမ္မကဏ္ဍဗဒ္ဓံ- ဖွဲ့ကပ်ထားအပ်သော တွဲလျားကျသော နားရွက်ကို၊ ပါမင်္ဂသုတ္တံဝိယ- စလွယ်ချည်ကဲ့သို့၊ (ဦးညွှတ်ချည်၊ ဆောက်လုံးချည်၊ သွယ်ပျောင်းကြိုးဟုလည်း ဆရာတော်များ မြန်မာပြန်တော်မူကုန်၏၊) (မညန္တိ- မှတ်ထင်ကုန်၏၊) တုဂီ- မြင့်ရှည်သော၊ ဥစ္စာ- မြင့်သော၊ ဒီဃာ- ရှည်သော၊ နာသိကာ- နှာခေါင်းသည်၊ တုင်္ဂနာသာ- တုင်္ဂနာသာမည်၏၊ ဧဝံ- ဤသို့တုင်္ဂနာသာဟူ၍၊ လဒ္ဓဝေါဟာရံ- ရအပ်သော ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုမှုရှိသော၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ယာနံ- နှာခေါင်းကို၊ (မညန္တိ) လဒ္ဓဝေါဟာရာတိဝါ- လဒ္ဓဝေါဟာရာ ဟူ၍လည်း၊ ပါဠော-

၁။ ဝိပုသန္နပဉ္စပဿာဒံ ။ ။ သမ္မောဟဝိနောဒနီ ဘာသာဠိကာ (ပ-၃၁၂)နှင့် ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ ဘာသာဠိကာ၌ ပဉ္စပဿာဒ- ငါးပါးသော အဆင်းရှိသော ပဿာဒရှိ၏- ဟု အနက်ပေးပြီး အမှာအထားများကိုပါ ရေးထား၏။ ပဿာဒအရ စက္ခုပဿာဒကို ယူထားခြင်း ဖြစ်၏။ သို့သော် “အတ္တနော စက္ခု”၌ တည်ရာရုပ်ကလာပ်နှင့် တကွသော စက္ခုပဿာဒ (သို့မဟုတ်) စက္ခုပဿာဒနှင့် တကွသော အသားဆိုင် (မံသပိဏ္ဍ)ကို စက္ခုဟု ဠိကာ ဖွင့်ထားပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ပဉ္စပဿာဒပုဒ်အရ စက္ခုပဿာဒကို ယူဖွယ်မလိုတော့ပါ။ ထို့ကြောင့် ပဉ္စပဿာဒ (ပဿာဒငါးမျိုးရှိသော မျက်လုံး) ဟု ဆိုရာ၌ နီလပီတအစရှိသော အဆင်းရောင်ငါးမျိုးကိုသာ ပဉ္စပဿာဒဟု ယူစေလိုသောကြောင့် ဠိကာ၌ “ဝိပုသန္နပဉ္စပဿာဒန္တိ ။ပ။ ကဏ္ဍဩဒါတဝဏ္ဏဝန္တံ” ဟု ဖွင့် ဆိုထားရကား အဆင်းရောင်ငါးမျိုးကိုသာ “ပဿာဒ” ဟု ဆိုလိုကြောင်း သိသာထင်ရှားပါသည်။ ဤအဋ္ဌကထာဝါကျ၏ ဆိုလိုသည်မှာ-

သတ္တဝါတို့သည် ထိုအဆင်းရောင် ငါးမျိုးတည်းဟူသော အကြည်ပဿာဒရှိသော မိမိတို့ မျက်လုံးကို ရွှေဗိမာန်၌ ဖွင့်ထားအပ်သော မဏိသီဟပဉ္စရကဲ့သို့ မှတ်ထင်ကြသည်ဟု ဆိုလို၏။ သစ္စဝိတင်းမူလဠိကာ၌မူ “ဝဏ္ဏဝန္တံ”ဟု ပါဠိမရှိဘဲ “ဝဏ္ဏပဿာဒံ”ဟု ရှိ၍ “ကြည်လင်သော အရောင်ဟုပင် အနက်ယူနိုင်သောကြောင့် “ဝဏ္ဏဝန္တံ”ဟူသောပါဌ်နှင့် အနက်တူပင်ဖြစ်ပါ၏။ ထို့ကြောင့် မဇ္ဇိမိကာ၌ “ပရိသုဒ္ဓါတိအာဒိနာ စက္ခာဒိပဉ္စပဿာဒေ နိဝတ္ထေတိ”ဟူ၍ စက္ခုပဿာဒ စသော ပဿာဒငါးမျိုးကို ယူရမည်မဟုတ်ကြောင်း ဖွင့်ထားပါ၏။

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ သမုဒယသစ္စနိဒ္ဒေသအဖွင့်

၄၇၅

ပါဠိသည်၊ (အတ္တိ- ရှိ၏။) တသ္မိ- ထိုလဒ္ဓဝေါဟာရာဟူသော ပါဠိသည်၊ သတိ-
ဖြစ်လသော်၊ ယေသံ- အကြင်သတ္တဝါတို့၏၊ ဝါ- တို့မှာ၊ တုဂီ- မြင့်ရှည်သော၊ နာသာ-
နာခေါင်းသည်၊ (အတ္တိ- ရှိ၏။) တေ- ထိုသတ္တဝါတို့သည်၊ တုင်နာသာ- တုင်နာသတို့
မည်၏၊ ဧဝံ- ဤသို့ တုင်နာသမည်သူတို့ဟူ၍၊ လဒ္ဓဝေါဟာရာ- ရအပ်သော ခေါ်ဝေါ်
ပြောဆိုမှု ရှိကုန်သော၊ သတ္တာ- သတ္တဝါတို့သည်၊ အတ္တနော- ၏၊ ယာနံ- နှာတံကို၊
(မညန္တိ) ဣတိ- ဤသို့၊ ယောနော- အနက်ယောနောခြင်းကို၊ (ကာတဗ္ဗာ- ပြုသင့်၏။)

ဇိဝံ- လျှာကို၊ ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနတော- အဆင်းသဏ္ဌာန်အားဖြင့်၊ ရတ္တကမ္မလ-
ပဋ္ဌလံဝိယ- နိမြန်းသော ကမ္မလာ (သိုးမွေး) လွှာကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ကိစ္စတော-
ပြုဖွယ်ကိစ္စအားဖြင့်၊ မုဒုသိနိဒ္ဓမဓုရသဒံ- နူးညံ့စိုပြေသော ချိုဆိမ့်သော အရသာကို
ပေးတတ်၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ မညန္တိ- ၏၊ ကာယံ- မိမိခန္ဓာကိုယ်ကို၊ အာရောဟ-
ပရိဏာဟသမ္ပတ္တိယာ- အရပ်၊ လုံးပတ်တို့၏ ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊ သာလလဋ္ဌိံ ဝိယစ-
အင်ကြင်းပင်ပျိုကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သုဝဏ္ဏတောရဏံ ဝိယစ- ရွှေတုရုဏ်းကဲ့သို့လည်း
ကောင်း၊ မညန္တိ- ၏၊ မနံ- မိမိ၏စိတ်ကို၊ အတိတာဒိအတ္တစိန္တနသမတ္တံ- ရှေးအတိတ်
အစရှိသော အကြောင်းအရာကို ကြံစည်စဉ်းစားနိုင်သည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊) အညေသံ-
အခြားသူတို့၏၊ မနေန- စိတ်နှင့်၊ အသဒိသံ- မတူအောင်၊ ဥဠာရံ- ကောင်းမွန်၏ဟူ၍၊
မညန္တိ- ၏၊ အတ္တနာ- ကိုယ်တိုင်၊ ပဋိလဒ္ဓါနိ- ရအပ်ကုန်သော၊ အဇ္ဈတ္တံ- ဤကိုယ်မှာပင်
နဂိုမူလရှိကုန်သော၊ သရီရဂန္ဓာဒီနိစ- ကိုယ်အနံ့ အစရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊
ဗဟိဒ္ဓါ- ခန္ဓာအပြင်အပ၌ ခြယ်မှုန်းထားအပ်ကုန်သော၊ ဝိလေပနဂန္ဓာဒီနိစ-
နံသာပျောင်း သနပ်ခါးနှစ် အနံ့အစရှိသည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ (စတုသမုဋ္ဌာနိကဂန္ဓာ-
ရမ္မဏာဒီနိ- ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရ အကြောင်းလေးပါးကြောင့်ဖြစ်ကုန်သော ဂန္ဓာရုံ
အစရှိသည်တို့ကို၊ မညန္တိ)

ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ- ကား၊ ယဒါ- အကြင်အခါ၌၊ (ဧသာတဏှာ-
ဤတဏှာသည်၊) ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ- ဖြစ်သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ တဒါ- ထိုအခါ၌၊ (ဧသာ
တဏှာ- သည်၊) ဧတ္ထ- ဤပိယရုပ်၊ သာတရုပ်ဖြစ်သော စက္ခု၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ- ဖြစ်၏၊
ဣတိ- ဤသို့၊ သာမညေန- (ဧတ္ထဟူ၍) တဏှာ၏ ဖြစ်ရာစက္ခုဖြင့် အထူးမပြု
သာမညအားဖြင့်၊ ဂဟိတာ- ယူအပ်သော၊ ဥပ္ပါဒကိရိယာ- (ဥပ္ပဇ္ဇမာနာအရ)
ဖြစ်ခြင်းကိရိယာကို၊ လက္ခဏဘာဝေန- လက္ခဏ (မှတ်သားကြောင်း ကိရိယာ)
အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဝိသယဝိသိဋ္ဌာ- (ဧတ္ထ- ဟူ၍) တဏှာ၏

၄၇၆

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယနိဿယ | မဟာသတိပဋ္ဌာန

ဖြစ်ရာ စက္ခုဖြင့် အထူးပြုအပ်သော (ဥပ္ပါဒကိရိယာစ- ဥပ္ပဇ္ဇတိပုဒ်အရ ဖြစ်ခြင်းကိရိယာကိုကာ၊ လက္ခိတဗ္ဗဘာဝေန- ဥပ္ပဇ္ဇမာနာဟူသော လက္ခဏကိရိယာဖြင့် မှတ်သားအပ်သော လက္ခဏကိရိယာအဖြစ်ဖြင့်၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တာ- ပြီ၊ ဟိ- မှန်၏၊ သာမညဝိသေသေဟိ- သာမညလက္ခဏကြိယာ၊ ဝိသေသလက္ခဏကိရိယာတို့ဖြင့်၊ နာနတ္ထဝေါဟာရော- ထူးသည်အဖြစ်ကို ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုခြင်းသည်၊ နနဟောတိ- မဖြစ်မဟုတ် ဖြစ်သည် သာတည်း၊ ဣတိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) ဝါ- တနည်းကား၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနောတိ- အကယ်၍ ဖြစ်လျှင်ဟူ၍၊ အနိစ္ဆိတော- မဆုံးဖြတ်အပ်သော၊ ဥပ္ပါဒေါ- ဖြစ်ခြင်းကို၊ ဟေတုဘာဝေန- အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ- ဥပ္ပဇ္ဇတိဟူ၍၊ နိစ္ဆိတော- ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသော၊ (ဥပ္ပါဒေါ- ကိ၊) (တဏှာ- သည်၊) ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ- ဖြစ်သည်၊ ယဒိဟောတိ- အကယ်၍ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ- ဤသို့ဖြစ်လသော်၊ ဧသာ တဏှာ- သည်၊) ဧတ္ထ- ဤပိယရုပ်သာတရုပ် စက္ခု၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဖလဘာဝေန- အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဟိ- မှန်၏၊ သော- ထိုဥပ္ပဇ္ဇတိ အရဖြစ်ခြင်းကိရိယာသည်၊ ဝါ- ကို၊ တေန- ထိုဥပ္ပဇ္ဇမာနာအရ ဖြစ်ခြင်း ကိရိယာသည်၊ ဥပယောဇိတောဝိယ- ယှဉ်စေအပ်သကဲ့သို့၊ ဟောတိ- ၏၊ [ဤနေရာ၌ “သော ဟိ တေန ဥပယောဇိတော ဝိယ ဟောတိ” ဟူသော ဝါကျမရှိပါပေ၊ ဤသမုဒယသစ္စနိဒ္ဒေ သဝဏ္ဏနာ အခန်းမှ ဝါကျအားလုံးနီးပါးသည် သစ္စဝိဘင်း မူလဋီကာမှ ယူထားသော ကြောင့် ကျနေသော ဝါကျကို သိနိုင်ပါသည်၊ ဤအခန်းအနက်များကိုလည်း သမ္မောဟဝိနောဒနိ အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ (မူလဋီကာအခန်း) နိဿယကို မှီငြမ်းပြု ရေးသားထားပါသည်။]

ဓမ္မာနုပဿနာ နိရောဓသစ္စနိဒ္ဒေသအဖွင့်

၄၀၁။ သဗ္ဗာနိ နိဗ္ဗာနဝေဝနာနေဝါတိ- နေဝဟူ၍၊ ဝတ္တာ- ဖွင့်ဆိုပြီး၍၊ တမတ္ထံ- ထိုနိဗ္ဗာန်၏ ဝေဝုဇ်ပရိယာယ်ပုဒ်တို့၏ အနက်ကို၊ ပါကဋတရံ- အထူးသဖြင့် ထင်ရှားအောင်၊ ကာတုံ- ပြုခြင်းငှာ၊ နိဗ္ဗာနဉ္စိတိအာဒိ- နိဗ္ဗာနဉ္စိတစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) အာရဒ္ဓံ- အားထုတ်တော်မူအပ်ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုစကားရပ်၌၊ အာဂမ္မာတိ- ကား၊ နိမိတ္တံ- နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ (တဏှာ- တဏှာသည်၊ အသေသာ- အကြွင်းမရှိအောင်၊ ဝိရဇ္ဇတိ- ကုန်ခန်းပျက်စီး၏၊) ဟိ- မှန်၏၊ နိဗ္ဗာနဟေတုကော- နိဗ္ဗာန်ဟူသော အကြောင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊)

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ နိရောဓသစ္စနိဒ္ဒေသအဖွင့်

၄၇၇

တဏှာယ- တဏှာ၏။ အသေသဝိရာဂနိရောဓော- အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် ကုန်ခန်း
 ပျက်စီးခြင်း ချုပ်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ) (တဏှာ- တဏှာသည်။) ခယဂမနဝသေန-
 ကုန်ခန်းခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ဝိရုဇ္ဈတိ- ကုန်ခန်းပျက်စီး၏။ (ခယဂမန-
 ဝသေန- ဟူသောအဖွင့် အတိုင်းအနက်ပေးသည်။ သစ္စဝိဘင်း အနုဋီကာ (၇၅) ၌လည်း
 “တဏှာယ ဝိရုဇ္ဈနံ ဟလိဒ္ဓိရာဂဿ ဝိယ ပလုဇ္ဈနန္တိ ကတ္တာ အာဟာ “ခယဂမနဝသေနာ”တိ
 ဟု နိရောဓသစ္စာခန်း၌ ဖွင့်၏။) (တဏှာ- သည်။) အပ္ပဝတ္တိဂမနဝသေန- မဖြစ်ခြင်းသို့
 ရောက်ခြင်းအနေအားဖြင့်၊ နိရုဇ္ဈတိ- ချုပ်၏။ အနပေက္ခတာယ- ငဲ့ကွက်ခြင်းမရှိသည်
 အဖြစ်ဖြင့်၊ စလေနဝသေနဝါ- စွန့်ပစ်ခြင်းအနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဟာနိဝသေန ဝါ-
 ဆုတ်ယုတ်ခြင်းအနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ (တဏှာ- ကို၊) စဇိယတိ- စွန့်အပ်၏။
 ပုန- တဖန်၊ ယထာ- အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ပဋိနိဿယဇ္ဇိယမာနာ- စွန့်လွှတ်
 အပ်လသော်၊ တဏှာ- သည်။) နပ္ပဝတ္တတိ- မဖြစ်တော့၊ တထာ- ထိုသို့မဖြစ်နိုင်လောက်
 အောင်၊ (တဏှာ- ကို၊) ဒုရခိပနဝသေန- အဝေးသို့ပစ်လွှင့်ခြင်းအနေအားဖြင့်၊
 ပဋိနိဿယဇ္ဇိယတိ- အပြီးအပြတ် စွန့်လွှတ်အပ်၏။

ဗန္ဓနဘူတာယ- ဖွဲ့တုပ်ချည်နှောင်တတ်သည်ဖြစ်သော တဏှာကြိုးကို၊
 မောစနဝသေန- ဖြေရှင်းကင်းလွတ်စေခြင်း အနေအားဖြင့်၊ (တဏှာယ- တဏှာမှ၊)
 မုစ္စတိ- ကင်းလွတ်၏။ အသံကိလေသဝသေန- မညစ်နွမ်းခြင်း အနေအားဖြင့်၊
 နအလ္လိယတိ- မငြိကပ်၊ ပန- မေးဖွယ်ကား၊ ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ဧတံနိဗ္ဗာနံ-
 ဤနိဗ္ဗာန်ကို၊ ဧကံဧဝ- တစ်ပါးတည်းသာလျှင်၊ သမာနံ- ဖြစ်ပါလျက်၊ နာနာ နာမေဟိ-
 အမျိုးမျိုးသော နာမည်တို့ဖြင့်၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်။) ဝုစ္စတိ- ဟောတော်
 မူအပ်ပါသည်။ ဣတိ- ဤကား အမေးပုစ္ဆာတည်း၊ (နိဗ္ဗာနဿ- နိဗ္ဗာန်၏၊ ဝါ- သည်။)
 ပဋိပက္ခနာနတာယ- ဆန့်ကျင်ဘက် အမျိုးမျိုးရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဧတံ နိဗ္ဗာနံ-
 ကို၊ ဧကံဇေယဝ- လျှင်၊ သမာနံ- လျက်၊ နာနာ နာမေဟိ ဘဂဝတာ ဝုစ္စတိ- ဟောတော်
 မူအပ်ပါ၏။ ဣတိ- ဤကားအဖြေတည်း။) ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဿေန္တော- ပြလိုသည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧကမေဝ ဟိတိအာဒိ- ဧကမေဝ ဟိ အစရှိသော စကားရပ်ကို၊
 (အာစရိယော) အာဟာ- ပြီ၊ နိဗ္ဗာနဿ- ၏။ သင်္ခတဓမ္မဝိဓုရသဘာဝတ္တာ- သင်္ခတ
 တရားတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ခြင်း သဘောရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ နိဗ္ဗာနဿ- ၏။
 နာမာနိပိ- နာမည်တို့သည်လည်း၊ ဂုဏနေမိတ္တိကတ္တာ- ဂုဏ်ဟူသောအကြောင်းပဝတ္တိ
 နိမိတ်ရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သင်္ခတဓမ္မဝိဓုရနိဇ္ဇေ- သင်္ခတတရားတို့၏

ဆန့်ကျင်ဘက်နာမည်တို့ ချည်းသာလျှင်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သဗ္ဗသင်္ခတာနံ နာမပဋိပက္ခဝသေနာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

ဧတ္ထ- ဤနိဗ္ဗာန်၌၊ ဝါ- ဤနိဗ္ဗာန်ကြောင့်၊ တဏှာ- တဏှာသည်၊ အသေသံ- အကြွင်းအကျန် မရှိအောင်၊ ဝိရုဇ္ဈတိ- ပျက်စီး၏။ ဣတိ- ထိုသို့တဏှာ အကြွင်းမရှိ ပျက်စီးရာ ပျက်စီးကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော- ထိုနိဗ္ဗာန်သည်) အသေသ- ဝိရာဂေါ- အသေသဝိရာဂမည်၏။ ဣတိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) သေသေသုပိ- ကြွင်းသော စာဂေါ ပဋိနိဿဂေါ အစရှိသော ပုဒ်တို့၌လည်း၊ ဧသေဝနယော- ဤနည်းတူဝိပြုဟ်ပင်တည်း။ ပန- အနည်းငယ်ဆိုဖွယ်ကား၊ အယံ- ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သည်ကား၊ ဝိသေသော- ထူးခြားချက်တည်း၊ ဧတဿ- ဤတရားသဘော၏၊ ဥပ္ပါဒေါ- ဖြစ်ခြင်းဥပါဒ်သည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ဣတိ- ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းမရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (အနုပ္ပါဒေါ- အနုပ္ပါဒ်မည်၏)၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ဧတသ္မိ- ဤတရားသဘောကို၊ အဓိဂတေ- သိအပ်မျက်မှောက် ပြုအပ်ပြီးလျှင်၊ ပုဂ္ဂလဿ- သိမြင်မျက်မှောက်ပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဥပ္ပါဒေါ- ခန္ဓာအသစ် ဖြစ်ခြင်းသည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်တော့၊ ဣတိ- ထိုသို့သိမြင် မျက်မှောက် ပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ခန္ဓာအသစ် မဖြစ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အနုပ္ပါဒေါ- မည်၏။ (သော- ထိုအနုပ္ပါဒ်မည်သောတရား သဘောဟူသည်) အသင်္ခတဓမ္မော- အဝိဇ္ဇာ တဏှာကံ အစရှိသော အကြောင်းတရားတို့ ပေါင်းစုစီမံ ပြုလုပ်အပ်သည် မဟုတ်သော နိဗ္ဗာန်တရားတည်း။ အပ္ပဝတ္တန္တိအာဒိသုပိ- အပ္ပဝတ္တံ အစရှိသော ပုဒ်တို့၌လည်း၊ ဣမိနာ နယေန- ဤနည်းအားဖြင့်၊ အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိပါလေ၊ အာယူဟနံ- အာယူဟနဟူသည်၊ သမုဒယော- ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်းတည်း၊ ဝါ- ဒုက္ခ၏ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ တပ္ပဋိပက္ခဝသေန- ထိုအာယူဟန၏ ဆန့်ကျင်ဘက် အနက်သဘော အနေအားဖြင့်၊ အနာယူဟနံ- အနာယူဟနတည်း၊ ဝါ- ဒုက္ခဖြစ်အောင် ပေါင်းစုပြုလုပ်အားထုတ်မှု မရှိသော အသင်္ခတတရားတည်း၊ ဝါ- ဒုက္ခဖြစ်အောင် ပုဂ္ဂိုလ်၏ ပေါင်းစုမပြုလုပ် အားမထုတ်ကြောင်း အသင်္ခတဓမ္မတည်း။

အပ္ပဟိနေ (အပ္ပဟိနာယ)- မပယ်အပ်သေးသည်၊ သတိ- ဖြစ်လသော်၊ တဏှာ- သည်၊ ယတ္ထ- အကြင်စက္ခုသောတအစရှိသော ပိယရုပ်သာတရုပ်ဟူသော ဝတ္ထုတို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဈတိ- ဖြစ်၏။ ပဟိနေ (ပဟိနာယ)- ပယ်အပ်ပြီးသည်၊ သတိပန- ဖြစ်လျှင်ကား၊ တတ္ထ တတ္ထေဝ- ထိုထိုဖြစ်ရာ ဝတ္ထုတို့၌သာလျှင်၊ အဿာ- ထိုတဏှာ၏၊ အဘာဂေါ- မဖြစ်ခြင်းကို၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) သုဒဿိတော- ကောင်းစွာပြတော်

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ နိရောဓသစ္စနိဒ္ဒေသအဖွင့်

၄၇၉

မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တတ္ထေဝ အဘာဝံ ဒဿေတုန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အပညတ္တိန္တိ- ကား၊ အပညာပနံ- ဗုဒ္ဓါရုံ၏ဟု မသိစေခြင်းသို့ (အပညာယနံ- မထင်ရှားခြင်းသို့ ဤသို့လည်း ပါဠိပြင်တော်မူကြ၏။) ဝါ- တနည်းကား၊ တိတ္ထအလာဗု- ဗုဒ္ဓါးသည်၊ အတ္တိ- ရှိ၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝေါဟာရာဘာဝံ- ပြောဆိုမှု မရှိခြင်းသို့၊ (ဂစ္ဆေယျ) တိတ္ထအလာဗုဝလ္လိယာ- ဗုဒ္ဓါးနွယ်၏၊ အပ္ပဝတ္တိ- မဖြစ်ခြင်းကို၊ ဣစ္ဆန္တော- အလိုရှိသော၊ ပုရိသော ဝိယ- ယောက်ျားကဲ့သို့၊ အရိယမဂ္ဂေါ- အရိယမဂ်ကို၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏။) တဿာ- ထိုဗုဒ္ဓါးနွယ်၏၊ အပ္ပဝတ္တိနိန္ဒစိတ္တဿ- မဖြစ်ခြင်း၌ ညွတ်သော စိတ်ရှိသော၊ တဿ- ထိုယောက်ျား၏၊ မူလစ္ဆေဒနံဝိယ- ဗုဒ္ဓါးမြစ်ကို ဖြတ်ခြင်းကိုကဲ့သို့၊ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏဿ- နိဗ္ဗာန်ဟူသော အာရုံရှိသော၊ မဂ္ဂဿ- အရိယမဂ်၏၊ တဏှာယ- ကို၊ ပဟာနံ- ပယ်ခြင်းကို၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) တဒပ္ပဝတ္တိဝိယ- ထိုဗုဒ္ဓါးနွယ်၏ မဖြစ်ပွားခြင်းကဲ့သို့၊ တဏှာယ- ၏၊ အပ္ပဝတ္တိဘူတံ- မဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ နိဗ္ဗာနံ- နိဗ္ဗာန်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- ၏။

ဒုတိယဥပမာယံ- ဒုတိယဖြစ်သော စောရဥပမာ၌၊ ဒက္ခိဏဒွါရံဝိယ- တောင်တံခါး ကို ကဲ့သို့၊ နိဗ္ဗာနံ- နိဗ္ဗာန်ကို၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) စောရယာတကာဝိယ- ခိုးသားဓားပြတို့ကို သတ်သော သူတို့ကဲ့သို့၊ မဂ္ဂေါ- အရိယမဂ်ကို၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော) ဒက္ခိဏဒွါရေ- ၌၊ စောရာ- ခိုးသူတို့ကို၊ ယာတိတာပိ- သတ်အပ်ပြီးပါကုန်သော်လည်း၊ ပစ္ဆာ- သတ်ပြီးရာကာလမှ နောက်၌၊ အဋ္ဌဝိယံ- တောအုပ်၌၊ စောရာ- တို့ကို၊ ယာတိတာ- သတ်အပ်ပြီးကုန်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝုစ္ဆန္တိ- ဆိုအပ်ကုန်၏၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ နိဗ္ဗာနံ- နိဗ္ဗာန်သို့၊ အာဂမ္မ- ရောက်၍၊ နိရုဒ္ဓါပိ- ချုပ်ပြီးပါသော်လည်း၊ ဝါ- ချုပ်ပြီးသည်လည်းဖြစ်သော၊ တဏှာ- ကို၊ ဝါ- သည်၊ စက္ခာဒီသု- စက္ခုအစရှိသော ဝိယရုပ် သာတရုပ်တို့၌၊ နိရုဒ္ဓါ- ချုပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝုစ္ဆတိ- ဆိုအပ်၏၊ (ကဿာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊ တဏှာယ- ၏၊ ဝါ- သည်၊) တတ္ထ- ထိုစက္ခုအစရှိသည်တို့၌၊ ကိစ္စကရဏာဘာဝတော- တွယ်တာတပ်မက်ခြင်း ကိစ္စကို ပြုရခြင်းမရှိတော့သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- ၏၊ ဝါ- ထိုမှတပါး၊ ပုရိမာ- ရှေး၌ဖြစ်သော၊ ဥပမာ- ဗုဒ္ဓါးနွယ် ဥပမာကို၊ မဂ္ဂေန- အရိယမဂ်ဖြင့်၊ နိရုဒ္ဓါယ- ချုပ်ပြီးသော တဏှာ၏၊ ဝါ- ကို၊ ဝိယရူပသာတရူပေသု- ချစ်အပ်သော သဘောရှိ၊ သာယာအပ်သော သဘောရှိသော စက္ခုအစရှိသည်တို့၌၊ နိရုဒ္ဓါ- ချုပ်ပြီးပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝတ္ထဗ္ဗတာဒဿနတ္ထံ- ဆိုထိုက်သည်အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝုတ္တာ- ဆိုအပ်ပြီ၊ ပစ္ဆိမာ- နောက်၌ဖြစ်သော၊ ဥပမာ- စောရဥပမာကို၊ နိဗ္ဗာနံ- သို့၊ အာဂမ္မ- ၍၊ နိရုဒ္ဓါယ- ချုပ်ပြီးသော တဏှာ၏၊ ဝါ- ကို၊ ဝိယရူပသာတရူပေသု- တို့၌၊ နိရုဒ္ဓါ-

၄၈၀

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယံ | မဟာသတိပဋ္ဌာန

ပြီ၊ ဣတိ- သို့၊ ဝတ္ထုဗ္ဗတာဒဿနတ္ထံ- ဌာ၊ ဝုတ္တာ- ပြီ၊ ဣတိအယံ- ဤဆိုအပ်ပြီးသော စကားသည်၊ ဧတာသံ- ဤဥပမာနှစ်ခုတို့၏၊ ဝိသေသော- ထူးခြားချက်တည်း။

ဓမ္မနုပဿနာ မဂ္ဂသစ္စနိဒ္ဒေသအဖွင့်

၄၀၂။ အညမဂ္ဂပဋိက္ခေပနတ္ထန္တိ- ကား၊ (အယမေဝါတိ- အယမေဝ- ဟူသော သဒ္ဒါသည်၊) တိတ္ထိယေတိ- သာသနာပအယူရှိသူတို့သည်၊ ပရိကပ္ပိတဿ- ကြံဆအပ်သော၊ မဂ္ဂဿ- အကျင့်လမ်းစဉ်၏၊ ဒုက္ခနိရောဂေါမိနိပဋိပဒါဘာဝပဋိက္ခေပ- နတ္ထံ- ဒုက္ခချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းအကျင့်၏ အဖြစ်ကို ပယ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ (နိယမနံ- ပိုင်းခြားကန့်သတ်ကြောင်း သဒ္ဒါတည်း။) ဝါ- တနည်းကား၊ အညဿ- အခြားသော သာသနာပ တိတ္ထိယတို့ ကြံစည်အပ်သော အကျင့်၏၊ မဂ္ဂဘာဝ- ပဋိက္ခေပေါ- နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အရိယမဂ်၏ အဖြစ်ကို ပယ်ခြင်းသည်၊ အညမဂ္ဂ- ပဋိက္ခေပေါ- အညမဂ္ဂပဋိက္ခေပမည်၏၊ (အယမေဝါတိ- သည်) တဒတ္ထံ- ထိုအခြားသော တိတ္ထိယတို့ ကြံစည်အပ်သော အကျင့်လမ်းစဉ်၏ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အရိယမဂ်၏ အဖြစ်ကို ပယ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ (နိယမနံ- တည်း။) ပန- ဧဝသဒ္ဒါ၏ အနက်မှတစ်ပါး၊ အယံသဒ္ဒါ၏အနက်ကား၊ အယန္တိ- အယံဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ အတ္တနောစ- မြတ်စွာဘုရား ကိုယ်တော်၏ လည်းကောင်း၊ တေသု ဘိက္ခုသု- ထိုတရားနာယူသော ရဟန်းတို့တွင်၊ ဧကစ္စာနံ စ- အချို့သော အရိယာရဟန်းတို့၏လည်းကောင်း၊ ပစ္စက္ခဘာဝတော- မျက်မှောက်ကိုယ်တွေ့ သိမြင်အပ်သော တရားမြတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အာသန္နပစ္စက္ခ- ဝစနံ- နီးကပ်သော မျက်မှောက်ကိုယ်တွေ့တရားမြတ်၏ အဖြစ်ကို ဆိုကြောင်း သဒ္ဒါတည်း။

အာရကတ္တာတိ- အာရကတ္တာဟူသော သဒ္ဒါကို၊ နိရုတ္တိနယေန- ဝဏ္ဏဝိကာရ- နိရုတ္တိနည်းဖြင့်၊ အရိယသဒ္ဓသိဒ္ဓိ- အာရကာသဒ္ဓါမှ အရိယသဒ္ဓါ၏ ပြီးစီးခြင်းကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ အရိယဘာဝကရတ္တာတိ- အရိယဘာဝကရတ္တာ ဟူသောပါဌ်ဖြင့် အရိယကရဏော- အရိယာ၏ အဖြစ်ကိုပြသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ အစရှိသော မဂ္ဂင်တရားသည်၊ အရိယော- အရိယမည်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဥတ္တပဒလောပေန- ကရဏဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေဖျက်ခြင်းအားဖြင့် (အရိယသဒ္ဓသိဒ္ဓိ- အရိယသဒ္ဓါ၏ ရုပ်ပြီးပုံကို၊ အာဟ- ပြီ) ဝါ- တနည်းကား၊ ပုဂ္ဂလဿ- မိမိကိုးရာပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အရိယ- ဘာဝကရတ္တာ- အရိယာ၏ အဖြစ်ကို ပြတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့် (ပုဂ္ဂလံ- ပုဂ္ဂိုလ်ကို)

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ မဂ္ဂသစ္စနိဒ္ဒေသအဖွင့်

၄၈၁

အရိယံ- အရိယာဖြစ်အောင်၊ ကရောတိ- ပြုတတ်၏။ ဣတိ- ကြောင့်၊ (ဓမ္မာ- သမ္မာဒိဋ္ဌိ အစရှိသော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတရားသည်)၊ အရိယော- မည်၏။ ဝါ- တနည်းကား၊ (ဓမ္မဿ- သမ္မာဒိဋ္ဌိအစရှိသော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး တရား၏၊ ဝါ- သည်)၊ အရိယဖလပဋိလာဘကရတ္တာ- အရိယဖိုလ်ကိုရခြင်းကို ပြုတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (ပုဂ္ဂလံ- မိမိကိန်းရာ ပုဂ္ဂိုလ်ကို)၊ အရိယံ- အရိယဖြစ်သော၊ ဖလံ- ဖိုလ်ကို၊ လဘာပေတိ- ရစေတတ်၏။ (ပုဂ္ဂလသ္မိံ- ဤ အရိယံ- သော၊ ဖလံ- ကို)၊ ဇနေတိ- ဖြစ်စေတတ်၏။ ဣတိ- ကြောင့်၊ (ဓမ္မာ- သည်)၊ အရိယော- အရိယမည်၏။ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤဝစနတ္ထနှစ်မျိုးတို့တွင်၊ ပုရိမေန- ရှေး၌ဖြစ်သော အရိယံ ကရောတိဟူသော ဝစနတ္ထဖြင့်၊ အတ္တနော- မိမိဟူသော အရိယမင်၏။ ကိစ္စဝသေန- အရိယပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်အောင် ပြုခြင်းကိစ္စအစွမ်းဖြင့်၊ အရိယနာမလာဘော- အရိယဟူသော နာမည်ရခြင်းကို၊ (အာစရိယော) ဝုတ္တော- ပြီ၊ ပစ္ဆိမေန- နောက်၌ဖြစ်သော အရိယံ ဖလံ လဘာပေတိဟူသော ဝစနတ္ထဖြင့် ဖလဝသေန- ဖိုလ်၏အစွမ်းဖြင့်၊ အရိယနာမလာဘော- ကို၊ ဝုတ္တော- ပြီ၊ ဣတိ- သို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- ၏။

စတုသစ္စပဋိဝေဓာရဟံ- သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိခြင်းကို ဆောင်နိုင်သော၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ- ကမ္မဋ္ဌာန်းသည်၊ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနံ- ဋ္ဌာန်းမည်၏။ ဝါ- တနည်းကား၊ စတုသစ္စ- သစ္စာလေးပါးကို၊ ဥဒ္ဓိဿ- သိမြင်ရန်ရည်ရွယ်၍၊ ပဝတ္တံ- ဖြစ်သော၊ ယောဂိ- နော- ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သုခဝိသေသာနံ- သုခအထူးတို့၏၊ ဌာနဘူတံ- တည်ရာ အကြောင်းဖြစ်သော၊ ဘာဝနာကမ္မံ- ဘာဝနာလုပ်ငန်းတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနံ- စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာန်းမည်၏။ ပုရိမာနိ- ရှေး၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒွေ- နှစ်မျိုးကုန်သော၊ သစ္စာနိ- သစ္စာတို့သည်၊ ဝဋ္ဋံ- ဝဋ်တည်း၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) ပဝတ္တိဟေတုဘာဝတော- အဆက်မပြတ် ဖြစ်ခြင်းနှင့် ထိုဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ပစ္ဆိမာနိ- နောက်၌ဖြစ်ကုန်သော (ဒွေ သစ္စာနိ- မဂ္ဂသစ္စာ၊ နိရောဓ သစ္စာတို့သည်)၊ ဝိဝဋ္ဋံ- ဝဋ်ကင်းသော တရားတို့တည်း၊ (ကသ္မာ) နိဝတ္တိတဒဓိမုပါယ- ဘာဝတော- ဝဋ်မှ ဆုတ်ခွါသော တရားနှင့် ထိုဆုတ်ခွါသော တရားကို ရခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဝဇ္ဇေ- ဝဋ်ဖြစ်သော သစ္စာ၌၊ ကမ္မဋ္ဌာနာဘိနိဝေသော- ကမ္မဋ္ဌာန်း နှလုံးသွင်းခြင်းသည်၊ (ဟောတိ- ၏၊ ကသ္မာ- နည်း၊) သရူပတော- သရုပ်သကောင်အားဖြင့်၊ ပရိဂ္ဂဟသဗ္ဘာဝတော- သိမ်းယူရှုမှတ်ခြင်း၏ ထင်ရှားရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ (ရှုမှတ်ရန်ဖြစ်နိုင်သောကြောင့်ဟူလို)၊ ဝိဝဇ္ဇေ- ဝိဝဋ်သစ္စာ၌၊ (အဘိနိဝေသော- သည်)၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ (ကသ္မာ- နည်း၊) အဝိသယတ္တာစ- ရှုမှတ်မှု၏

ဖြစ်ရာမဟုတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝိသယတ္တေ- ရှုမှတ်မှု ဖြစ်ရာ၏ အဖြစ်သည်၊ သတိ- ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ပယောဇနာဘာဝတော- ရှုခြင်း၏ အကျိုးမရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်းတည်း၊ [ဝိပဿနာရှုခြင်းဟူသည် အနိစ္စ ဒုက္ခစသည်ဖြင့် အပြစ်ကို ရှုခြင်းဖြစ်၏၊ လောကုတ္တရာ တရားကို ရလိုသူမှာ ထိုတရား၏ အပြစ်ကို ရှုမှုမဖြစ်နိုင်ဟု မိမိသဘောပေါက်သည်။]

ပုရိမာနိ- ရှေး၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေသစွာနိ- ဒုက္ခသမုဒယသစ္စာနှစ်ပါးတို့ကို၊ ဥဂ္ဂဟိတ္တာ- သင်ယူ၍၊ ဣတိ- ဤသို့၊ သမ္ပန္နော- စပ်ခြင်းကို၊ (ကာတဗ္ဗော- ပြုရမည်၊) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ကမ္မဋ္ဌာနပါဠိယာ- ကမ္မဋ္ဌာန်းပါဠိကို၊ တဒတ္ထသလ္လက္ခဏေန- ထိုပါဠိ၏ အနက်ကို မှတ်သားခြင်းဖြင့်၊ ဝါစုဂ္ဂတကရဏံ- နှုတ်တက်ရအောင် ပြုခြင်းသည်၊ ဥဂ္ဂဟော- သင်ယူခြင်းမည်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဝါစာယ ။ပ။ ဣန္ဒောတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဣဋ္ဌံ ကန္တန္တိ- ဣဋ္ဌံ ကန္တဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ နိရောဓမဂ္ဂေသု- နိရောဓသစ္စာ၊ မဂ္ဂသစ္စာတို့၌၊ နိန္ဒဘာဝံ- စိတ်ညွတ်ကိုင်းသည် အဖြစ်ကို၊ (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏၊ အဘိနန္ဒနံ- တဏှာဖြင့် နှစ်သက်ခြင်းကို၊ နဒဿေတိ- ပြသည်မဟုတ်၊ စ- ထို့အပြင်၊ တန္တိန္ဒဘာဝေါယေဝ- ထိုနိရောဓမဂ္ဂသစ္စာ နှစ်ပါးတို့၌ စိတ်ညွတ်ကိုင်းသည်အဖြစ်ကိုသာလျှင်၊ တတ္ထ- ထိုသစ္စာနှစ်ပါးတို့၌၊ ကမ္မကရဏံ- စီးဖြန်းမှုပြုခြင်းဟူ၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- ၏၊ ဧကပဋိဝေဓေနေဝါတိ- ကား၊ (စတ္တာရိ သစ္စာနိ- သစ္စာလေးပါးတို့ကို) ဧကဉာဏေနေဝ- တစ်ခုတည်းသော ဉာဏ်ဖြင့်သာလျှင်၊ ပဋိဝိဇ္ဈနေန- ထိုးထွင်းသိခြင်းအားဖြင့်၊ (ပဋိဝိဇ္ဈတိ- ထိုးထွင်းသိ၏၊) ပဋိဝေဓော- ထိုးထွင်းသိခြင်းဟူသည်၊ ပဋိယာတာဘာဝေန- ထိခိုက်ဆီးတားမှု၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဝိသယေ- သစ္စာအာရုံ၌၊ နိဿဂီဇာရသင်္ခါတံ- ငြိတွယ်ထိခိုက်မှု မရှိ လွတ်လွတ်လပ်လပ် သွားလာကျက်စားနိုင်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ နိဗ္ဗိဇ္ဈနံ- ထွင်းဖောက်ခြင်းတည်း။

အဘိသမယော- အဘိသမယဟူသည်၊ အဝိရုဇ္ဈိတ္တာ- မလွဲချော်မှု၍၊ ဝိသယဿ- သစ္စာအာရုံကို၊ အဓိဂမသင်္ခါတော- ရခြင်းသိခြင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ အဝဗောဓော- ထိုးထွင်းသိခြင်းတည်း၊ ဣဒံ- ဤတဏှာကြည်ထား လောကီခန္ဓာငါးပါးသည်၊ ဒုက္ခံ- ဒုက္ခသစ္စာတည်း၊ ဒုက္ခံ- ဒုက္ခသစ္စာသည်၊ ဧတ္တကံ- ဤမျှသာတည်း၊ ဣတော- ဤတဏှာ ကြည်ထား လောကီခန္ဓာ ငါးပါးထက်၊ ဘိယျော- အပိုအလွန်သည်၊ န အတ္ထိ- မရှိ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ပရိစ္ဆိန္ဒိတ္တာ- ပိုင်းဖြတ်ကန့်သတ်၍၊ ဇာနနမေဝ- သိခြင်းသည်သာလျှင်၊ ဝုတ္တနယေန- (ပဋိယာတာဘာဝေန အစရှိသည်ဖြင့်) ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ မဂ္ဂသစ္စနိဒ္ဒေသအဖွင့်

၄၈၃

ပဋိဝေဓော- ထိုးထွင်းသိခြင်းတည်း၊ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပရိညာပဋိဝေဓော- ပရိညာပဋိဝေဓမည်၏။

တေန (ပရိညာပဋိဝေဓေန)- ထိုသို့ ကုဒ် ဒုက္ခအစရှိသည်ဖြင့် ပိုင်းဖြတ်ကန့်သတ် သိခြင်းဟူသော ထိုးထွင်းသိခြင်းဖြင့် (ပဋိဝိဇ္ဇာတိ- ထိုးထွင်းသိ၏။) စ- ဆက်ဦးအံ့ ကုဒ်-ဤ ကုဒ်ဒုက္ခ အစရှိသော စကားကို၊ (ဝုတ္တံ-၌စပ်) ယထာ- အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ တသ္မိ ဉာဏေ- ထိုဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်းဖြတ်ကန့်သတ် သိသောဉာဏ်သည်၊ ပဝတ္ထေ- ဖြစ်လသော်၊ ပစ္ဆာ- ဉာဏ်ဖြစ်ပြီးသည်မှ နောက်၌၊ ဒုက္ခဿ- ဒုက္ခသစ္စာကို၊ သရူပါဒိ- ပရိစ္ဆေဒေ- သရုပ်သကောင် အစရှိသည်ကို ပိုင်းခြားသိခြင်း၌၊ သမ္မောဟော- တွေဝေခြင်း သည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်တော့၊ တထာ- ထိုမတွေဝေနိုင်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပဝတ္တိ- ဉာဏ်၏ဖြစ်ခြင်းကို၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ မဂ္ဂဉာဏဿ- မဂ်ဉာဏ်၏၊ ကုဒ်ဒုက္ခန္တိအာဒိနာ- ကုဒ် ဒုက္ခ အစရှိသည်ဖြင့်၊ ပဝတ္တနတော- ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ န ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်သည်မဟုတ်၊

ပဟီနဿ- ပယ်အပ်ပြီးသော ကိလေသာကို၊ ပုန- တဖန်ထပ်၍၊ အပ္ပဟာ- တဗ္ဗတာယ- မပယ်ထိုက်တော့သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (ပယ်စရာမလိုတော့သည် အဖြစ်ကြောင့်) ပကဋ္ဌံ- အပြီးအပြတ်၊ ဟာနံ စဇနံ- ပယ်စွန့်ခြင်းဟူသော၊ သမုစ္ဆိန္နနံ- အကြွင်းမဲ့ပယ်ဖြတ်ခြင်းဟူသော၊ ပဟာနမေဝ- ပယ်ခြင်းသည်သာလျှင်၊ ဝုတ္တနယေန- ဆိုအပ်ပြီးသော ဝိသယနိဿဂီဇာရအားဖြင့် ဝါ- တဏှာ သမုဒယောဟု ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ ပဋိဝေဓော- ထိုးထွင်းသိခြင်းတည်း၊ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပဟာနပဋိဝေဓော- ပဟာနပဋိဝေဓမည်၏၊ တေန (ပဟာနပဋိဝေဓေန)- ထိုပယ်ခြင်းတည်းဟူသော ထိုးထွင်း သိခြင်းအားဖြင့်၊ (ပဋိဝိဇ္ဇာတိ) အယမ္ပိ- ဤပဟာနပဋိဝေဓကိုလည်း၊ (ဝုတ္တော- သို့လှမ်း စပ်) ယသ္မိ ကိလေသေ- အကြင်ကိလေသာကို၊ အပ္ပဟီယမာနေ- မပယ်အပ်လသော်၊ မဂ္ဂဘာဝနာယ- မဂ်ကိုဖြစ်ပွားစေခြင်းသည်၊ နဘဝိတဗ္ဗံ- မဖြစ်နိုင်၊ မဂ္ဂဘာဝနာယ- သည်၊ သတိစ- ရှိသော်ကား၊ (ပဋိယာတံ ကရောန္တဿစသည်၌ စပ်၊ အသတိပါဌ်ရှိ၏၊ အဓိပ္ပာယ် ပျက်သောကြောင့် ပဋိသေဓကို ဖြုတ်၍ အနက်ပေးသည်၊) ယော- အကြင် ကိလေသာသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ- ဖြစ်ရာ၏၊ တဿကိလေသဿ- ထိုကိလေသာကို၊ ပဋိယာတံ- ပယ်သတ်ခြင်းကို၊ ကရောန္တဿ- ပြုသော၊ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတံ- မဖြစ်ခြင်း သဘောရှိအဖြစ်သို့၊ အာပါဒေန္တဿ- ရောက်စေသော၊ ဉာဏဿ- ဉာဏ်၏၊ တထာ- ထိုမတွေမဝေ သိခြင်းအားဖြင့်၊ ပဝတ္တိယံ- ဖြစ်ခြင်း၌၊ ပဋိယာတာဘာဝေန- အဆီးအတား

မရှိခြင်းအားဖြင့်၊ နိဿင်္ဂစာရံ- ငြိတွယ်ထိခိုက်မှုမရှိ လွတ်လွတ်လပ်လပ် သွားလာ ကျက်စားခြင်းကို၊ ဥပါဒါယ- အကြောင်းပြု၍၊ ဧဝံ- ဤသို့တဏှာ သမုဒယောဟု သိခြင်းအားဖြင့်၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တော- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊

သစ္စိကိရိယာ- သစ္စိကိရိယာဟူသည်၊ ပစ္စက္ခကရဏံ- မျက်မှောက်မျက်မြင် ပြုခြင်းတည်း၊ အနုဿဝါကာရပရိဝါတက္ကာဒိကေ- တဆင့်ကြားခြင်း၊ အကြောင်းအရာကို ကြံစည်ခြင်း အစရှိသည်တို့ကို မုဉ္ဇိတ္တာ- လွတ်၍၊ သရူပတော- သရုပ်သကောင်အားဖြင့်၊ အာရမ္မဏကရဏံ- အာရုံပြုခြင်းတည်း၊ တံ- ထိုနိဗ္ဗာန်ဟူသည်၊ ဣဒံ- ဤယခုကိုယ်တွေ့ သိရသောတရားပင်တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ယထာသဘာဝတော- အဟုတ်အမှန် သဘောအားဖြင့်၊ ဂဟဏံ- ယူခြင်းတည်း၊ သာဇေ (သစ္စိကိရိယာ)- ထိုမျက်မှောက် ပြုခြင်းသည်ပင်လျှင်၊ ဝုတ္တနယေန- (အနုဿဝါကာရပရိဝါတက္ကာဒိကေ အစရှိသည်ဖြင့်) ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ပဋိဝေဓော- ထိုးထွင်းသိခြင်းတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သစ္စိကိရိယာပဋိဝေဓော- မည်၏၊ တေန (သစ္စိကိရိယာပဋိဝေဓေန)- ထိုမျက်မှောက် ပြုခြင်းဟူသော ထိုးထွင်းသိခြင်းအားဖြင့်၊ (ပဋိဝိဇ္ဇတိ) ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ အယံ- ဤသစ္စိကိရိယာ ပဋိဝေဓေသည်၊ (နိရောဓသစ္စံ ဣဉ္စံ ကန္တံ မနာပံ အစရှိသည်ဖြင့် ကြားနာခြင်းဖြင့် စီးပြန်းမှု ပြုခြင်းကြောင့် သိသောသစ္စိကိရိယာ ပဋိဝေဓေသည်) အဿ- ထိုသစ္စိကိရိယာ ပဋိဝေဓေ၏၊ အာဝရဏဿ- ကိလေသာအတားအဆီးကို၊ အသမုဉ္ဇိန္ဒနတော- မပယ်ဖြတ်နိုင်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဉာဏံ- ဉာဏ်သည်၊ နိရောဓံ- နိရောဓဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို၊ အာလမ္ဘိတံ- အာရုံပြုခြင်းငှာ၊ နသက္ကောတိ- မစွမ်းနိုင်၊ တဿ- ထိုကိလေသာအဆီးအတားကို၊ သမုဉ္ဇိန္ဒနတော- သရူပဝိဘာဝနာ ဖြစ်လောက်အောင် ပယ်ဖြတ်တတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ- ထိုနိရောဓကို၊ သရူပတော- အားဖြင့်၊ ဝိဘာဝေန္တမေဝ- ထင်ရှားစေလျက်သာလျှင်၊ ပဝတ္တတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဧဝံ- ဤသို့သရူပဝိဘာဝနာဖြစ်ပုံနည်းအားဖြင့်၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တော- ပြီ၊

ဘာဝနာ- ဘာဝနာဟူသည်၊ ဥပ္ပါဒနာစ- အဦးအစ ဖြစ်စေခြင်းသည်လည်း ကောင်း၊ ဝမ္မနာစ- တိုးပွားစေခြင်းသည်လည်းကောင်းတည်း၊ တတ္ထ- ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင်၊ ပဌမမဂ္ဂေ- ပဌမသောတာပတ္တိမဂ်၌၊ ဥပ္ပါဒနဋ္ဌေန- ဖြစ်စေခြင်းဟူသော အနက်ဖြင့်၊ (ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိထိုက်၏) ဒုတိယာဒီသု- ဒုတိယမဂ်အစရှိသည်တို့၌၊ ဝမ္မနဋ္ဌေန- တိုးပွားစေခြင်းဟူသော အနက်အားဖြင့်၊ (ဝေဒိတဗ္ဗံ) ဝါ- တနည်းကား၊ ဥဘယတ္တာပိ-

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ မဂ္ဂသစ္စနိဒ္ဒေသအဖွင့်

၄၈၅

ပဌမမဂ်နှင့် ဒုတိယာဒိမဂ်ဟူသော အုပ်စုနှစ်ခုတို့၌လည်း၊ ဥဘယထာဝိ-
 ဥပ္ပါဒနဝဓနနှစ်မျိုးဖြင့်လည်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- ၏၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ပဌမဂ္ဂေဝိ- ၌လည်း၊ (ဘာဝနာ
 သက္ကာ ဝိညာတုံ-၌စပ်) ယထာရဟံ- ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိယံ-
 ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာ၌၊ ပဝတ္တံ- ဖြစ်သော၊ ပရိဇာနနာဒိ- ပိုင်းခြား၍သိခြင်း
 အစရှိသည်ကို၊ ဝဓေန္တော- တိုးပွားစေလျက်၊ (မဂ္ဂေ- သည်)၊ ပဝတ္တော- ဖြစ်၏၊ ဣတိ-
 ဤသို့၊ ဝဓနဋ္ဌေန- ဖြင့်၊ ဘာဝနာ- ဖြစ်ပွားစေခြင်းသည်၊ ဝါ- ကို၊ ဝိညာတုံ- သိခြင်းငှာ၊
 သက္ကာ- တတ်ကောင်း၏၊ ဒုတိယာဒိသုဝိ- ဒုတိယမဂ်အစရှိသည်တို့၌လည်း၊ အပဟိန
 ကိလေသပ္ပဟာနတောစ- မပယ်အပ်သေးသော ကိလေသာကို ပယ်ခြင်းကြောင့်လည်း
 ကောင်း၊ ယုဂ္ဂလန္တရဘာဝသာဓနတောစ- အောက်မဂ်ပုဂ္ဂိုလ်မှတစ်ပါး အထက်မဂ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို
 ပြီးစေခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပါဒနဋ္ဌေန- ဖြင့်၊ ဘာဝနာ- ဖြစ်စေခြင်း သည်၊
 ဝိညာတုံ- ငှာ၊ သက္ကာ- ၏၊ သာဇေ- ထိုဖြစ်စေခြင်းတိုးပွားစေခြင်းသည်သာလျှင်၊
 ဝုတ္တနယေန- ဆိုအပ်ပြီးသော ဝိသယနိဿဂီစာရဟု ဆိုအပ်သော ထွင်းဖောက်
 သိခြင်းနည်းအားဖြင့်၊ ပဋိဝေဓော- ထိုးထွင်းသိခြင်းတည်း၊ ဣတိ- ကြောင့်၊
 ဘာဝနာပဋိဝေဓော- မည်၏၊ ဂေန (ဘာဝနာပဋိဝေဓေန)- ထိုဖြစ်စေတိုးပွားစေခြင်း
 ဟူသော ထိုးထွင်း သိခြင်းဖြင့်၊ (ပဋိဝိဇ္ဇတိ)

ဟိ- မှန်၏၊ အယမ္ပိ- ဤဘာဝနာပဋိဝေဓကိုလည်း၊ ယထာ- အကြင်အခြင်းအရာ
 အားဖြင့်၊ ဉာဏေ- မဂ်ဉာဏ်သည်၊ ပဝတ္တေ- ဖြစ်လသော်၊ ပစ္ဆာ- မဂ်ဉာဏ်ဖြစ်ပြီးရာ
 ကာလမှ နောက်၌၊ မဂ္ဂဓမ္မာနံ- မဂ်တရားတို့၏၊ သရူပပရိစ္ဆေဒေ- သရုပ်သကောင်ကို
 ပိုင်းခြား သိခြင်း၌၊ သမ္မောဟော- တွေဝေခြင်းသည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်တော့၊ တထာ-
 ထိုသို့သမ္မောဟမဖြစ်နိုင်လောက်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ပဝတ္တိမေဝ- ဖြစ်ပုံကိုပင်လျှင်
 ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တော- ပြီ၊ ယထာဓိဂတာ- ရအပ်သိအပ်ပြီးသမျှ
 ကုန်သော၊ မဂ္ဂဓမ္မာ- မဂ်တရားတို့သည်၊ တိဋ္ဌန္တုတာဝ- တည်ရှိပါစေကုန်ဦး၊ (ဝိဂတ-
 သမ္မောဟ ရှိကြစေကုန်ဦး) ယထာပဝတ္တေသု- ဖြစ်ဖြစ်သမျှကုန်သော၊ ဖလဓမ္မေသုဝိ-
 ဖိုလ်တရားတို့၌လည်း၊ အယံ- ဤဖိုလ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ယထာဓိဂတသစ္စဓမ္မေသုဝိယ-
 သိအပ်ပြီးသမျှ သစ္စာလေးပါးတရားတို့၌ ကဲ့သို့၊ ဝိဂတသမ္မောဟောဝ- ကင်းပြီးသော
 တွေဝေမှုရှိသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဂေနေဝ- ထို့ကြောင့်ပင်လျှင်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မော-
 မြင်အပ်ပြီးသော သစ္စာလေးပါးရှိသည်၊ ပတ္တဓမ္မော- ရောက်အပ်ပြီးသော သစ္စာလေးပါး
 တရားရှိသည်၊ ဝိဒိတဓမ္မော- ထင်ရှားပြီးသော သစ္စာလေးပါး တရားရှိသည်၊ ပရိယော-

၄၈၆ ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ | မဟာသတိပဋ္ဌာန

ဂါဠုဓမ္မော- ထက်ဝန်းကျင်သက်ဝင်အပ်ပြီးသော သစ္စာလေးပါး တရားရှိသည်၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ဤသို့၊ အာဟ- ဟောတော်မူပြီ။

ယတော- ယင်းသို့ ဝိဂတသမ္မောဟဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဧတဿ- ဤဖိုလ်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (သစဿ-ဟုပါဠိပျက်၏၊) ဓမ္မတာသန္ဓေဒိတာ- နိယာမစဉ်လာ ဓမ္မတာသဘောသည် တိုက်တွန်း နှိုးဆော်အပ်ကုန်သည်၊ ယထာဓိဂတသစ္စဓမ္မာလမ္ဗနိယော- သိမြင်အပ်ပြီး သမျှသော သစ္စာလေးပါးတရားကို အာရုံပြုကုန်သည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်ကုန်၍၊) (ပစ္စဝေက္ခဏာ ပဝတ္တန္တိ-၌စပ်ပါ။) မဂ္ဂဝီထိတော- မဂ္ဂဝီထိမှ၊ ပရတော- နောက်၌၊ မဂ္ဂဖလ- ပဟိနာဝသိဋ္ဌ ကိလေသနိဗ္ဗာနာနံ- မဂ်၊ ဖိုလ်၊ ပယ်အပ်ပြီး ကိလေသာ၊ ကြွင်းကျန်သော ကိလေသာနှင့် နိဗ္ဗာန်တို့ကို၊ ပစ္စဝေက္ခဏာ- ဆင်ခြင်မှု (ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်)တို့သည်၊ ပဝတ္တန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ဒုက္ခဒိသစ္စဓမ္မာနမ္ပိ- ဒုက္ခအစရှိသော သစ္စာလေးပါး တရားတို့ကို လည်းကောင်း၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိအာဒီနမ္ပိ- သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အစရှိသည်တို့ကိုလည်း ကောင်း၊ (ပစ္စဝေက္ခဏာ- ဆင်ခြင်ခြင်းတို့သည်၊ ပဝတ္တန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊) [ဤနေရာ၌ ပါဠိများ မစုံမလင် ဖြစ်နေ၏၊ သင့်သလိုပြင်၍ အနက်ပေးလိုက်ပါသည်။] အယဉ္စ အတ္တဝဏ္ဏနာ- ဤအနက်အဖွင့်ကိုလည်း၊ ပရိညာဘိသမယေနာတိအာဒီသုပိ- ယခင်ပရိညာဘိသမယ အစရှိသည်တို့၌လည်း၊ (ယခု ဘာဝနာဘိသမယ၌သာ မဟုတ်၊ ယခင်ပရိညာဘိသမယ အစရှိသော သုံးပါးတို့၌လည်း၊) ဝိဘာဝေတဗ္ဗာ- ထင်ရှားဖွင့်ပြထိုက်၏။

ဧကာဘိသမယေန အဘိသမေတီတိဇတ္ထ- ဧကာဘိသမယေန အဘိသမေတိ ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ ဝိတဏှာဝါဒီ- အပြစ်ရှာစကားကတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အရိယမဂ္ဂ- ဉာဏ်- အရိယမဂ်ဉာဏ်သည်၊ စတုသု- လေးပါးကုန်သော၊ သစ္စေသု- သစ္စာတို့၌၊ နာနာဘိသမယဝသေန- (သစ္စာလေးပါးတို့ကို တပြိုင်နက်သိသည် မဟုတ်ဘဲ) သစ္စာတစ်ပါးစီ တစ်ပါးစီ အသီးသီး ခွဲ၍ ထိုးထွင်းသိခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ကိစ္စကရံ- ကိလေသာပယ်ခြင်း ကိစ္စကို ပြု၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အာဟ- ဆိုပြီ၊ သော- ထိုဝိတဏှာ ဝါဒီကို၊ အဘိဓမ္မေ- အဘိဓမ္မကထာဝတ္ထုပါဠိတော်၌၊ ဩဓိသောကထာယ- ဩဓိသော ကထာဖြင့်၊ (ဒုက္ခဒဿနဉာဏ် အစရှိသောဉာဏ် တစ်ခုစီ တစ်ခုစီဖြင့် ကိလေသာ တစိတ်တဖို့ တချို့စီ တချို့စီကို ပယ်သည်ဟူသော မိစ္ဆာဝါဒကို ပယ်ရှားဖြေရှင်းပြရာ ဒေသနာဖြင့်) သညာပေတဗ္ဗော- သိနားလည်စေရမည်၊ ဣဒါနိ- အကျဉ်းချုပ် ပြဆိုပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ တမေဝ ဧကာဘိသမယံ- ထိုတခုတည်းသော မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် သစ္စာလေးပါးကို တပြိုင်နက် သိခြင်းကိုပင်လျှင်၊ ဝိတ္ထာရဝသေန- အကျယ်ချဲ့ထွင်ခြင်း အနေအားဖြင့်၊

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ မဂ္ဂသစ္စနိဒ္ဒေသအဖွင့်

၄၈၇

ဝိဘာဝေတံ- ထင်ရှားပြခြင်းငှာ၊ ဧဝမဿာတိအာဒိ- ဧဝမဿ အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

ပုဗ္ဗဘာဝေ ။ပ။ ပဋိဝေဓော ဟောတီတိ- ဟောတိဟူ၍၊ ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့် (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပါသည်။ ပဋိဝေဓော- သစ္စာလေးပါးတို့၌ ထိုးထွင်းသိသောဉာဏ်သည်၊ ပုဗ္ဗဘာဝိယော- အရိယမဂ်၏ ရှေ့အဖို့၌ဖြစ်သည်။ န ဟောတိနန- မဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ- ဤကား စောဒနာခြင်းတည်း၊ ဧတံ- ဤပဋိဝေဓော ပုဗ္ဗဘာဝိယော နဟောတိဟူသော စကားသည်၊ နိပ္ပရိယာယတော- ပရိယာယ်မဟုတ် မုချအားဖြင့် သစ္စံ- မှန်၏၊ ပန- သို့သော်လည်း၊ ဣဓ- ဤပုဗ္ဗဘာဝဝယ် ပဋိဝေဓဖြစ်ခြင်း ကိစ္စ၌ ဥဂ္ဂဟာဒိဝသေန- သင်ယူခြင်းအစရှိသည် အဖြစ်ဖြင့် ပဝတ္ထော- ဖြစ်သော၊ အဝဗောဓော- ထိုးထွင်းသိခြင်းကို၊ ပရိယာယတော- ပရိယာယ်အားဖြင့်၊ တထာ- ထိုပုဗ္ဗဘာဝဝယ် ထိုးထွင်းသိခြင်း အနေအားဖြင့်၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္ထော- ပြီ၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ပဋိဝေဓနိမိတ္တတ္တာ- ပဋိဝေဓ၏ အကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ပုဗ္ဗဘာဝဉာဏ်က မဂ်အခိုက်၌ ထိုးထွင်းသိသော ဉာဏ်၏အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့်) ဥဂ္ဂဟာဒိဝသေန- သင်ယူခြင်းစသည် အစွမ်းဖြင့်၊ ပဝတ္တံ- ဖြစ်သော၊ ဒုက္ခာဒိသု- ဒုက္ခသစ္စာအစရှိသည်တို့၌၊ ပုဗ္ဗဘာဝေ- မဂ်၏ ရှေ့အဖို့၌၊ ဉာဏံ- သိသောဉာဏ်ကို၊ ပဋိဝေဓောတိ- ပဋိဝေဓဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီ၊ ပဋိဝိဇ္ဈနသဘာဝံ- အမှန်တကယ် သစ္စာလေးပါးတို့၌ ထိုးထွင်းသိခြင်းသဘောရှိသော (ဉာဏံ- ဉာဏ်ကို၊ ပဋိဝေဓောတိ- ဟူ၍၊ နဝုတ္တံ- ဆိုအပ်သည်မဟုတ်။)

ကိစ္စတောတိ- ကား၊ ပုဗ္ဗဘာဝေတိ- အရိယမဂ်၏ ရှေ့အဖို့၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒုက္ခာဒိဉာဏေတိ- ဒုက္ခအစရှိသည်ကို သိသောဉာဏ်တို့သည်၊ ကာတဗ္ဗကိစ္စဿ- ပြုရမည့် ကိစ္စ၏၊ ဣဓ (အပရဘာဝေ)- ဤနောက်အဖို့ဖြစ်သော မဂ်ခဏ၌၊ နိပ္ပတ္တိတော (နိပ္ပတ္တိယာ)- ပြီးစီးခြင်းအားဖြင့်၊ (ပဋိဝေဓော- ထိုးထွင်းသိခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏။) ဝါ- တနည်းကား၊ ဣမဿေဝ ဉာဏဿ- ဒုက္ခအစရှိသည်ကို သိသောဉာဏ်၏ ပင်လျှင်၊ ဒုက္ခာဒိပ္ပကာသနကိစ္စတော- ဒုက္ခသစ္စာအစရှိသည်ကို ထင်ရှားပြခြင်း ကိစ္စအားဖြင့်၊ ပရိညာဒိတော- ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်းခြားသိခြင်း အစရှိသော ကိစ္စအားဖြင့်၊ (ပဋိဝေဓော ဟောတိ) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ အာရမ္မဏပဋိဝေဓောတိ- ဟူသော ပါဌ်ဖြင့် သစ္စာကိရိယာပဋိဝေဓံ- နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းဟူသော ထိုးထွင်းသိခြင်းကို (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သာတိ- သာဟူသည်ကား၊ ပစ္စဝေက္ခဏာ- ပစ္စဝေက္ခဏာ

ဉာဏ်ကို၊ ဣဓာတိ- ကား၊ ဣမသ္မိံ ဌာနေ- ဥဂ္ဂဟပရိပုစ္ဆာအစရှိသည်တို့ အရာဌာန၌၊
 ဥဂ္ဂဟာဒီသု- သင်ယူခြင်းအစရှိသည်တို့ကို၊ ဝုစ္စမာနေသု- ပြဆိုအပ်ကုန်လသော်၊
 (တနည်း- ဝုစ္စမာနေသု- ပြဆိုသင့်ရာဖြစ်ကုန်သော၊ ဥဂ္ဂဟာဒီသု- တို့၌) အနဝသရတ္တာ-
 ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ကို ပြဆိုရာ အခွင့်မဟုတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (သာ-
 ထိုပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ကို) နဝုတ္တာ- မဆိုအပ်၊ ဟိ- မှန်၏၊ အဓိဂမေ- အရိယမဂ်ကို
 ရခြင်းသည်၊ ဝါ- သစ္စာလေးပါးတရားကို သိခြင်းသည်၊ သတိ- ဖြစ်လသော်၊ တဿာ-
 ထိုပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်၏၊ အဝသရော- ပြဆိုသင့်ရာ အခွင့်သည်၊ သိယာ- ဖြစ်ရာ၏။

ဟိ- မှန်၏၊ တံယေဝ အနဝသရံ- ထိုပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်၏ အခွင့်မဟုတ်သည်
 အဖြစ်ကိုပင်လျှင်၊ ဒသေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ ဣမဿစာတိအာဒိ- ဣမဿ စ အစရှိသော
 စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ပုဗ္ဗေ ပရိဂ္ဂဟတောတိ- ကား၊ ကမ္မဋ္ဌာနပရိဂ္ဂ-
 ဟတော- ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပိုင်းခြားစီးဖြန်းရာ အခါမှ၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေးအခါ၌၊ (အာဘောဂ။ ၁။
 ပစ္စဝေက္ခဏာ နတ္ထိ) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ဥဂ္ဂဟာဒီဝသေန- သင်ယူခြင်း အစရှိသည်တို့
 အနေအားဖြင့်၊ သစ္စာနံ- သစ္စာလေးပါးတို့ကို၊ ပရိဂ္ဂဟနံ- ပိုင်းခြား မှတ်ယူခြင်းသည်၊
 ပရိဂ္ဂဟော- ပရိဂ္ဂဟမည်၏၊ တထာ- ထိုသင်ယူခြင်းအစရှိသည်ဖြင့်၊ တာနိ- ထိုသစ္စာ
 လေးပါးတို့ကို၊ ပရိဂ္ဂဟနတော- ပိုင်းခြားမှတ်ယူသည် အဖြစ်ဖြင့်၊ မနသိကာရဒဠာယ-
 နှလုံးသွင်းမှု၏ ခိုင်မြဲသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုဗ္ဗဘာဂိယာ- အရိယမဂ်၏ ရှေ့အဖို့ဖြစ်ကုန်သော၊
 ဒုက္ခပရိညာဒယော- ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်းခြားသိခြင်း အစရှိသော ဉာဏ်တို့သည်၊
 ဟောန္တိယေဝ- ဖြစ်ကုန်သည်သာတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပရိဂ္ဂဟတော ပဋ္ဌာယ
 ဟောတိတိ- ဟောတိဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ အပရဘာဓတိ- ကား၊ မဂ္ဂက္ခဏေ-
 အရိယမဂ်ဖြစ်ရာ ခဏ၌၊ (ဒုက္ခံ ပရိညာတမေဝ) ဒုဒ္ဒသတ္တာတိ- ကား၊ (ဒွေသစ္စာနိ-
 ဒုက္ခသမုဒယသစ္စာနှစ်ပါးတို့သည်၊) အတ္တနော- မိမိ၏၊ ပဝတ္တိက္ခဏာဝသေန- ဖြစ်ဆဲခဏ
 အနေအားဖြင့်၊ ပါကဋ္ဌာနိ- ထင်ရှားကုန်သည်၊ သမာနာနိပိ- ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း၊
 ပကတိဉာဏေန- ပင်ကိုဉာဏ်ဖြင့်၊ သဘာဝရသတော- သဘောလက္ခဏာနှင့်
 ကိစ္စအားဖြင့်၊ ဒဠှ- မြင်ခြင်းငှာ၊ အသက္ကုဏေယျတ္တာ- မတတ်ကောင်းကုန်သည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဂမ္ဘီရာနိ- နက်နဲကုန်၏) စ- ထို့အပြင်၊ (ဒွေသစ္စာနိ- ဒုက္ခ သမုဒယသစ္စာ
 နှစ်ပါးတို့သည်၊) ဂမ္ဘီရေနေဝ- နက်နဲသည်သာဖြစ်သော၊ ဘာဝနာဉာဏေန- ဘာဝနာ
 ဉာဏ်ဖြင့်၊ (ပဿိတဗ္ဗာနိ- ရှုမြင်သင့်ကုန်၏) တထာပိ- ထိုသို့ရှုမြင်သင့်သော်လည်း၊
 မတ္ထကပ္ပတ္တေန- အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်သော၊ အရိယမဂ္ဂဉာဏေနေဝ- အရိယမဂ်

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ မဂ္ဂသစ္စနိဒ္ဒေသအဖွင့်

၄၈၉

 ဉာဏ်ဖြင့်သာလျှင်၊ ယာထာဝတော- ဟုတ်မှန်သော အားဖြင့်၊ ပဿိတဗ္ဗတ္တာ- မြင်နိုင်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဂမ္ဘီရာနိ- နက်နဲကုန်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ လက္ခဏာ။

။ပ။ ဂမ္ဘီရန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ၊

ဣတရာနိ- ထိုသစ္စာနှစ်ပါးမှ တခြားသော နိရောဓသစ္စာ မဂ္ဂသစ္စာတို့သည်၊ အသံကိလိဋ္ဌ အသံကိလေသိကတာယ- အသံကိလိဋ္ဌအသံကိလေသိကမည်သော လောကုတ္တရာသစ္စာတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (လောကုတ္တရာ သစ္စာများဖြစ်သည့်အတွက်) အစွန္တသုခပ္ပတ္တိယာ- လောကီသုခ၏ အဆုံးအပိုင်းအခြား နယ်ပယ်ကို ကျော်လွန်သော လောကုတ္တရာသုခအကျိုးငှာ၊ **အနုပ္ပါဒိတဘဝတာယ**^၁- မဖြစ်စေအပ်သော ဘဝရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ- ဘဝတို့ကို မဖြစ်စေတတ် (ချုပ်ငြိမ်းစေတတ်) ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အနုပ္ပန္နပုဗ္ဗတာယစ- တကြိမ်တစ်ခါမျှ မဖြစ်ဖူးသေးကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပဝတ္တိဝသေန- ဖြစ်ခြင်းအနေအားဖြင့်၊ **အပါကဋ္ဌတ္တာ**^၂- မထင်ရှားကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပရမဂမ္ဘီရတ္တာ- အလွန်အကဲနက်နဲကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (ပကတိဉာဏေန- ပကတိရိုးရိုးဉာဏ်ဖြင့်၊ ဒဠှ- မြင်ခြင်းငှာ၊ နသက္ကဏေယျာနိ- မစွမ်းနိုင်ကုန်၊) တထာ- ထိုမှတပါး၊ ပရမဂမ္ဘီရဉာဏေန- အလွန်နက်နဲသော ဉာဏ်ဖြင့်သာလျှင်၊ ပဿိတဗ္ဗတ္တာယ- မြင်နိုင်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ပကတိဉာဏေန- ဖြင့်၊ ဒဠှ- နသက္ကဏေယျာနိ- ကုန်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် ဒုဒ္ဒသာနိ- မြင်နိုင်ခဲ့ကုန်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့် ဣတရေသံ ပနာတိအာဒိ- ဣတရေသံ ပန အစရှိသော၊ (ယံ ဝစနံ- အကြင်စကားရပ်သည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားကို၊ အာစရိယော- အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊) အာဟ- မိန့်ဆိုတော်မူပြီ။)

ပယောဂေါတိ- ကား၊ (ဣတရေသံ- ကုန်သော၊ ဒွိန္ဒ- နှစ်ပါးသော နိရောဓမဂ္ဂသစ္စာတို့ကို၊ ဒဿနာယ- မြင်ခြင်းငှာ) ကိရိယာ- ပြုလုပ်ခြင်းသည်၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ဝါယာမော- အားထုတ်ခြင်းသည်၊ (ဘဝဂ္ဂဟဏတ္ထံ ဟတ္ထပသာရဏံဝိယ ဟောတိ) မဟန္တတရဿ- အထူးသဖြင့် ကြီးမားသော၊ တဿ- ထိုသစ္စာနှစ်ပါးကို မြင်ခြင်းငှာ

၁။ **အနုပ္ပါဒိတဘဝတာယ** ။ ။ အနုပ္ပတ္တိဘဝတာယဟူသော ယခုဋီကာပါဠိရှိသည် အတိုင်းအနက် ပြန်ဆိုပါက ဤနေရာနှင့် သင့်လျော်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်မရနိုင်သောကြောင့် ပါဠိပြင်လိုက်ခြင်း ဖြစ်၏။ အနုပ္ပါဒိတာ ဘဝါ ယေဟိတိ အနုပ္ပါဒိတဘဝါနိ- မဖြစ်စေအပ်သော ဘဝရှိသော သစ္စာများ၊ ဝါ- ဘဝတို့ကို မဖြစ်စေတတ်သော (ချုပ်ငြိမ်းစေတတ်သော) သစ္စာများ

ပြုလုပ်အားထုတ်မှု၏။ ဝါ- ပြုလုပ်အားထုတ်မှုကို၊ ဣစ္ဆိတဗ္ဗတဏှ- အလိုရှိအပ်သည် အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒုက္ကရတရတဏှ- အထူးသဖြင့် ခက်ခဲစွာ အားထုတ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဘဝဂ္ဂဟဏတ္တန္တိအာဒိနာ- ဘဝဂ္ဂဟဏတ္တိ အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဥပမာဟိ- ဥပမာတို့ဖြင့်၊ ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏။ ပဋိဝေက္ခေဏေတိ- ပဋိဝေက္ခေဏေ ဟူသည်ကား၊ အရိယဿ- ကိလေသာအပြစ်ကင်းသော၊ မဂ္ဂဿ- လောကုတ္တရမဂ်၏။ စတုသစ္စသမ္ပုဋ္ဌိဝေက္ခေဏေ- သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိရာခဏ၌၊ ဧကမေဝ တံ ဉာဏန္တိ- ကား၊ ဒုက္ခာဒိသု- ဒုက္ခသစ္စာအစရှိသည်တို့၌၊ ပရိညာဒိကိစ္စသာနေဝသေန-

(နိရောဓသစ္စာနှင့် မဂ္ဂသစ္စာနှစ်ပါးတည်း။) ထို့အပြင် “အစ္စန္တသုခပုတ္တိယာ”၌ ပတ္တပုဒ်ကို ဘောဟောကြိုသော်လည်း “ပဌမာယ ဘူမိယာ ပတ္တိယာ”ဟူသော ဓမ္မသင်္ဂဏီပိဋိတော်၌ကဲ့သို့ ပို၍ဘောဟောပီပြင်အောင် “အစ္စန္တသုခပုတ္တိယာ”ဟုလည်း ပါဠိပြင်ထားပါသည်။ ထိုပါဠိ၌-

အန္တံ အတိက္ကန္တံ အစ္စန္တံ- အဆုံးအပိုင်းအခြားကို ကျော်လွန်သော၊ အစ္စန္တံ သုခံ အစ္စန္တသုခံ- လောကီသုခနယ်ပယ် အဆုံးအပိုင်းအခြားကို ကျော်လွန်သော သုခ (လောကုတ္တရာသုခ) အစ္စန္တသုခဿ ပတ္တိ အစ္စန္တသုခပုတ္တိ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ “အစ္စန္တသုခပုတ္တိယာ- လောကီသုခ၏ နယ်ပယ်အဆုံး အပိုင်းအခြားကို ကျော်လွန်သော လောကုတ္တရသုခသို့ ရောက်ခြင်းငှာ”ဟု တဒတ္ထသမ္ပဒါနံ အနက်ပြန်ဆိုသည်။ အသံကိလိဋ္ဌအသံကိလေသိကဟူသည် လောကုတ္တရာ တရားများတည်း။ ဤ၌မူ နိရောဓမဂ္ဂသစ္စာနှစ်ပါးကို ဆိုလို၏။ “အသံကိလိဋ္ဌအသံကိလေသိကတယ”ကို ဟိတ်အကူအဖြစ်ဖြင့် “အသံကိလိဋ္ဌ အသံကိလေသိကမည်သော လောကုတ္တရာသစ္စာများ ဖြစ်သည်အတွက်”ဟု အဓိပ္ပာယ်ယူသည်။

“ဣတရာနိ”မှစ၍ “အနုပ္ပါဒိတဘဝတာယ” တိုင်အောင် အဓိပ္ပာယ်ဆိုလိုသည်မှာ - နိရောဓသစ္စာ၊ မဂ္ဂသစ္စာနှစ်ပါးတို့သည် အသံကိလိဋ္ဌအသံကိလေသိက တရားများ (လောကုတ္တရာသစ္စာများ) ဖြစ်သည့်အတွက် အစ္စန္တသုခသို့ ရောက်ခြင်းငှာ ဘဝတို့ကို ချုပ်ငြိမ်း စေတတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အလွန်နက်နဲသော တရားများ (ပရမမက္ခီရများ) ဖြစ်ကုန်၏ဟူလို။

၁။ ပဝတ္တိဝသေန အပါကဋ္ဌတ္တာ ။ ။ နိရောဓသစ္စာ မဂ္ဂသစ္စာတို့ ဖြစ်ပုံ မထင်ရှားဟု ဆိုရာ၌ ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာတို့ကဲ့သို့ မထင်ရှားဟု ဆိုလို၏။ ခလုတ်တိုက် ဆူးစူးသော အခါတို့၌ “အမယ်လေးဗျား နာလိုက်တာ”ဟု အော်ဟစ်ရလောက်အောင် ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်ပုံ ထင်ရှား၏။ စားချင်သောက်ချင်သောအခါ ငမ်းငမ်းတက် သမုဒယသစ္စာဖြစ်ပုံလည်း ထင်ရှား၏ဟု အဋ္ဌကထာ၌ပြထား၏။ နိရောဓမဂ္ဂသစ္စာတို့ကား ထိုကဲ့သို့သော ကာယဝိညတ် ဝစီဝိညတ် များကို မဖြစ်စေနိုင်၍ မထင်ရှားသော်လည်း အလွန်ငြိမ်သက်သော တရားထူးများဖြစ်၍ ထိုတရားထူးပိုင်ရှင် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာကား ဖြစ်ပုံထင်ရှားမည်သာတည်း။

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ မဂ္ဂသစ္စနိဒ္ဒေသအဖွင့်

၄၉၁

ပိုင်းခြားသိခြင်းအစရှိသော ကိစ္စကို ပြီးစေခြင်း၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဧကမေဝ- တခုတည်းသာလျှင်ဖြစ်သော၊ တံ မဂ္ဂဉာဏံ- ထိုမဂ်ဉာဏ်သည်၊ ဟောတိ- ၏။

ဣမေသု တီသု ဌာနေသူတိ- ကား၊ ဝိရမိတဗ္ဗဘာဝေန- ရှောင်ကြဉ်ထိုက်ကုန်သည်အဖြစ်ဖြင့်၊ ဇောတိတေသု- ထွန်းပြအပ်ကုန်သော၊ တီသု- သုံးပါးကုန်သော၊ ဣမေသု ကာမဗျာပါဒဝိဟိံသာဝိတက္ကဝတ္ထုသု- ဤကာမဝိတက်၊ ဗျာပါဒဝိတက် ဝိဟိံသာဝိတက်တို့၏ အကြောင်းအာရုံတို့၌၊ ဝိသုံ ဝိသုံ- အသီးအသီး၊ ဥပ္ပန္နဿ- ဖြစ်သော၊ တိဝိဓေကုသလသင်္ကပ္ပဿ- သုံးမျိုးအပြားရှိသော အကုသိုလ်သင်္ကပ္ပ၏၊ ပဒပစ္ဆေဒတောတိ ဧတ္ထ- ပဒပစ္ဆေဒတော ဟူသော ဤပါဌ၌၊ ဂတမဂ္ဂေါ- သွားအပ်သော လမ်းကို၊ ပဒန္တိ- ပဒဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ယေနစ ဥပါယေန- အကြင်အကြောင်း ဥပါယ်ဖြင့်လည်း၊ ယေနစ ကာရဏေန- အကြင်အကြောင်းဖြင့်လည်း၊ ကာမဝိတက္ကော- ကာမဝိတက်သည်၊ ဥပ္ပန္နတိ- ဖြစ်၏၊ သော- ထိုကာမဝိတက်ဖြစ်ခြင်းအကြောင်းသည်၊ တဿ- ထိုကာမဝိတက်၏၊ ဂတမဂ္ဂေါ- သွားအပ်သော လမ်းမည်၏၊ ဣတိ- ဤသို့အနက်ယူပြီး၍၊ (ဣတိမပါလျှင် ကောင်း၏၊) တဿ- ထိုကာမဝိတက်သွားအပ်သော လမ်းဟူသော အကြောင်းတရားကို၊ (ကာမဝိတက်ဖြစ်ကြောင်းတရားကို) ပစ္ဆေဒေါ ယာတော- ဖြတ်ခြင်းသည်၊ ပဒပစ္ဆေဒေါ- ပဒပစ္ဆေဒမည်၏၊ တတောပဒ- ပစ္ဆေဒတော- ထိုကာမဝိတက်သွားအပ်သော လမ်းဟူသော အကြောင်းတရားကို ဖြတ်ခြင်းအားဖြင့်၊ အနုပတ္တိဓမ္မတာပါဒနံ- ကာမဝိတက် (အကုသလဝိတက်) မဖြစ်ခြင်းသဘောရှိသည်အဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်းသည်၊ အနုပတ္တိသာဓနံ- အနုပတ္တိသာဓနမည်၏၊ တဿ (အနုပတ္တိသာဓနဿ)- ထိုမဖြစ်ခြင်းကို ပြီးစီးစေခြင်း၏၊ ဝသေန- အနေအားဖြင့် မဂ္ဂကိစ္စသာဓနေန- မဂ်ကိစ္စကို ပြီးစေခြင်းအားဖြင့်၊ မဂ္ဂင်္ဂိ- မဂ္ဂင်ကို၊ ပူရယမာနော- ပြည့်စေလျက်၊ ဧကောဝ- တစ်ခုတည်းသာလျှင် ဖြစ်သော၊ တိဝိဓေကုသလသင်္ကပ္ပဿ- (ကာမဝိတက်၊ ဗျာပါဒဝိတက်၊ ဝိဟိံသာဝိတက်တို့ကို မဖြစ်စေခြင်းကို ပြီးစေခြင်းအားဖြင့်) သုံးပါးသော ကိစ္စကိုပြီးစီးစေတတ်သော၊ ကုသလသင်္ကပ္ပေါ- ကုသလသင်္ကပ္ပသည်၊ ဥပ္ပန္နတိ- ဖြစ်၏၊ ဟိ- မှန်၏၊ ဧတ္ထ- ဤမဂ်ဇာတိ၌၊ တိဝိဓေကုသလသင်္ကပ္ပဿမုစ္ဆေဒနမေဝ- သုံးပါးအပြားရှိသော အကုသိုလ်သင်္ကပ္ပကို အကြွင်းမဲ့ပယ်ဖြတ်ခြင်းကိုသာလျှင်၊ တိဝိဓေကိစ္စသာဓနံ- သုံးပါးအပြားရှိသော ကိစ္စကို ပြီးစီးစေခြင်းဟူ၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏၊ ဣမိနာနယေန- ဤနည်းအားဖြင့် ဣမေသု စတုသု ဌာနေသူတိ အာဒိသုပိ- ဌာနေသူအစရှိသော ပါဌတို့၌လည်း၊ အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏။

မုသာဝါဒါ ဝေရမဏိအာဒယောတိ ဇတ္ထ- အာဒယော-ဟူသောဤပါဠိ၌၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ သိက္ခာပဒဝိဘဏ်- သိက္ခာပဒဝိဘဏ်၌၊ ဝိရတိ- ဝိရတိစေတသိက်လည်းကောင်း၊ စေတနာ- လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗေ- အားလုံးကုန်သော၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာစ- ဝိရတိ၊ စေတနာတို့နှင့် ယှဉ်ဘက်သမ္ပယုတ်တရားတို့သည်လည်းကောင်း၊ သိက္ခာပဒါနိ- သိက္ခာပဒ်တို့မည်၏။ ဣတိ- ဤသို့၊ အာဂတာနိ- လာကုန်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တတ္ထ- ထိုဝိရတိ၊ စေတနာ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့တွင်၊ ပဓာနာနံ- ပဓာနဖြစ်ကုန်သော၊ ဝိရတိစေတနာနံ- ဝိရတိနှင့် စေတနာတို့၏။ ဝသေန- ပါဝင်ခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ဝိရတိယောပိ ဟောန္တိ စေတနာယောပိတိ- ဟူ၍၊ သမ္မောဟဝိနောဒနိယံ- သမ္မောဟဝိနောဒနီ မည်သော ဝိဘဏ်အဋ္ဌကထာ၌၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ကေစိ- အချို့ဆရာတို့သည်၊ အာဒိသဒ္ဓေန- အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊ ကေဝလံ- စေတနာမဖက် သက်သက်၊ ပိသုဏဝါစာဝေရမဏိအာဒိနိယေဝ- ပိသုဏဝါစာဝေရမဏိအစရှိသည် တို့ကိုသာလျှင်၊ သင်္ဂဟော- သွင်းယူခြင်းသည်၊ န ဟောတိ- ဖြစ်သည်မဟုတ်သေး၊ အထ ခေါ- အဟုတ်သော်ကား၊ တာဒိသာနံ- ထိုပိသုဏဝါစာ ဝေရမဏိတို့နှင့် အလားတူရူပအပ်ကုန်သော၊ စေတနာနမ္ပိ- စေတနာတို့ကိုလည်း၊ သင်္ဂဟော- သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်သေး၏။ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏။ တံ- ထိုကေစိဆရာတို့ စကားသည်၊ ပုဗ္ဗဘာဂဝသေန- မဂ်၏ ရှေ့ပိုင်းတရား တို့ အနေအားဖြင့်၊ ဝုစ္စမာနတ္တာ- ဆိုအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ယုဇ္ဇေယျ- သင့်ရာ၏။ ဝါ- တနည်းကား၊ မုသာဝါဒါဒီဟိ- မုသာဝါဒအစရှိသည်တို့မှ၊ ဝိရမဏကာလေ- ရှောင်ကြဉ်ရာအခါ၌၊ ဝိရတိယော- ဝိရတိတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သုဘာသိတာဒိဝါစာဘာသနာဒိကာလေ- ကောင်းသော စကားအစရှိသော စကားတို့ကို ပြောဆိုရာအခါ အစရှိသော ကာလ၌၊ စေတနာယောစ- စေတနာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ယောဇေတဗ္ဗာ- ယှဉ်စေထိုက်ကုန်၏။

မဂ္ဂက္ခဏေ ပန- မဂ်ခဏ၌ကား၊ ဝိရတိယောဝ- (စေတနာမပါ) ဝိရတိတို့ကိုချည်း သာလျှင်၊ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ- အလိုရှိထိုက်ကုန်၏။ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း) စေတနာနံ- စေတနာတို့၏။ အမဂ္ဂင်္ဂတ္တာစ- မဂ္ဂင်မဟုတ်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဧကဿ ဉာဏဿ- တစ်ခုသော မဂ်ဉာဏ်၏၊ ဒုက္ခာဒိဉာဏတာဝိယစ- ဒုက္ခအစရှိသော သစ္စာလေးပါးကို တပြိုင်နက်သိသော ဉာဏ်၏အဖြစ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဧကာယ- တစ်ခုသော၊ ဝိရတိယာ- ဝိရတိ၏။ မုသာဝါဒါဒိဝိရတိဘာဝေါဝိယစ- မုသာဝါဒ အစရှိသော ဒုစ္စရိတ်အားလုံးမှ တပြိုင်နက် ရှောင်ကြဉ်သည် အဖြစ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ မဂ္ဂသစ္စနိဒ္ဒေသအဖွင့်

၄၉၃

(မဂ်ဇောဓာနာဆိုလိုသည်။) ဧကာယ- တစ်ခုတည်းသော၊ စေတနာယ- ၏။ သမ္မာဝါစာဒိ- ကိစ္စတ္တယသာဓနသဘာဝါဘာဝါ- သမ္မာဝါစာအစရှိသည်တို့၏ ကိစ္စသုံးခုအပေါင်း ပြီးစေခြင်းသဘော၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ (မရှိသည့်အတွက်) သမ္မာဝါစာဒိဘာဝါ- သိဒ္ဓိတောစ- သမ္မာဝါစာအစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်၏မပြီးစီးခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ တံသိဒ္ဓိယံ- ထိုသမ္မာဝါစာအစရှိသည်တို့၏ ကိစ္စသုံးခုပြီးစီးခြင်းသည်၊ သတိ- ရှိလသော်၊ အင်္ဂတ္တယတာသိဒ္ဓိတောစ- ဝိရတိမဂ္ဂင်သုံးပါးအပေါင်း၏ မပြီးစီးခြင်းကြောင့်လည်း ကောင်းတည်း၊ (မပြီးလျှင် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး မဖြစ်တော့ဟူလို)

☞ ဘိက္ခုဿ- ရဟန်း၏။ အာဇီဝဟေတုကံ- အသက်မွေးခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိ သော၊ ကာယဝစီဒုစ္စရိတ် နာမ- ကာယဒုစ္စရိတ်၊ ဝစီဒုစ္စရိတ်မည်သည်၊ အယောနိသော- (ကုလဒူသန အနေသန အစရှိသော) မသင့်လျော်သော အကြောင်းအားဖြင့်၊ အာဟာရပရိယေသန ဟေတုကမေဝ- အာဟာရကို ရှာမှီးခြင်းဟူသော အကြောင်း ရှိသည်သာလျှင်၊ သိယာ- ဖြစ်နိုင်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ခါဒနီယ ။ပ။ ဒုစ္စရိတန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ကာယဝစီဒုစ္စရိတဂ္ဂဟဏံ- ကာယဒုစ္စရိတ်၊ ဝစီဒုစ္စရိတ်ကို ယူခြင်း (ဟောတော်မူခြင်း) သည်၊ ကာယဝစီဒွါရေသု- ယေဝ- ကာယဒွါရဝစီဒွါရတို့၌သာလျှင်၊ အာဇီဝကောပေါ- အသက်မွေးမှု၏ ပျက်စီးခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) မနောဒွါရေ- ၌၊ (အာဇီဝကောပေါ- သည်) န ဟောတိ- မဖြစ်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဿနတ္ထံ- ပြခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဣမေသုယေဝ သတ္တသု ဌာနေသုတိ- ဌာနေသုဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊

အနုပ္ပန္နာနန္တိ- ကား၊ အသမုဒါစာရဝသေနဝါ- ထပ်တလဲလဲ မဖြစ်ခြင်း အနေအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ အနနုဘူတာရမ္မဏဝသေနဝါ- မခံစားဖူးသေးသော အာရုံအစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ အနုပ္ပန္နာနံ- မဖြစ်သေးကုန်သော၊ (ပါပကာနံ ဓမ္မာနံ- တို့ကို) ဟိ- မှန်၏၊ အညထာ- အသမုဒါစာရအဖြစ်ဖြင့် မဖြစ်သေးခြင်း အစရှိသည်မှ တပါး၊ တကြိမ်တစ်ခါမျှ မဖြစ်ဖူးသေးခြင်းဟူသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ (အတ္ထေ- အနက်ကို၊ ပယုမာနေ- ယူအပ်လသော်) အနမတဂ္ဂေ- ကမ္ဘာမြားမြောက် ဉာဏ်ဖြင့် လျှောက်လည်း မဖောက်မပြန် အမှန်သိအပ်သော အစမရှိသော၊ သံသာရေ- သံသရာ၌၊ အနုပ္ပန္နာ- မဖြစ်ဖူးသေးကုန်သော၊ ပါပကာ- ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလာ- အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနာမ- တရားတို့မည် သည်၊ နသန္တိ- မရှိကုန်၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ ဧကသ္မိံ ဘဝေတိအာဒိ- ဧကသ္မိံ

ဘဝေ အစရှိသည်တည်း။ ယသ္မိံ ဘဝေ- အကြင်ဘဝ၌၊ အယံ- ဤသမ္ပပ္ပဓာန်တရားကို အားထုတ်သော ယောဂီရဟန်းသည်၊ ဣမံ ဝီရိယံ- ဤမဖြစ်သေးသော အကုသိုလ်တို့ကို မဖြစ်အောင် အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယ အစရှိသော သမ္ပပ္ပဓာန်ဝီရိယကို၊ အာရဘတိ- အားထုတ်၏။ ဧကသ္မိံ- တစ်ခုသော၊ တသ္မိံ ဘဝေ- ထိုဘဝ၌ (ဤဝီရိယကို အားထုတ်ရာ ဘဝ၌၊ အနုပ္ပန္နာနံ-၌စပ်) ဇနေတီတိ- ကား၊ ဥပ္ပါဒေတိ- ဖြစ်စေ၏။ တာဒိသံ- ထိုကဲ့သို့ရှိအပ်သော၊ ဆန္တံ- ဆန္ဒကို (အနုပ္ပန္နအကုသိုလ်တို့ကို မဖြစ်စေတတ်သော ကုသိုလ်အကျင့်ကို ပြီးစီးစေတတ်သော ဝီရိယနှင့်ယှဉ်သော ဆန္ဒကို) ကုရုမာနော- ပြုလျက်၊ ဧဝံ- ဤသို့သော၊ ဆန္တံ- ဝီရိယသမ္ပယုတ္တဆန္ဒကို၊ ဇနေတိနာမ- ဖြစ်စေသည် မည်၏။

ဝါယာမံ ကရောတီတိ- ကား၊ ပယောဂံ- ပြင်းထန်သော အားထုတ်မှုတည်း ဟူသော၊ ပရက္ကမံ- လုံ့လကို၊ ကရောတိ- ပြု၏။ ဝီရိယံ ပဝတ္ထေတီတိ- ကား၊ ကာယိက- စေတသိကဝီရိယံ- ကိုယ်ဖြင့်ပြုအပ်သော ဝီရိယ၊ စိတ်ဖြင့်ပြုအပ်သော ဝီရိယကို၊ ပကာရတော- အမျိုးမျိုး အစားစား အပြားအားဖြင့်၊ ပဝတ္ထေတိ- ဖြစ်စေ၏။ ဝီရိယေန စိတ္တံ ပဂ္ဂဟိတံ ကရောတီတိ- ကား၊ တေနော သဟဇာတဝီရိယေန- ထိုစိတ်နှင့် တကွဖြစ်သော ဝီရိယဖြင့်ပင်လျှင်၊ စိတ္တံ- စိတ်ကို၊ ဥက္ခိပန္နော- ချီမမြှောက်ပင်လျက်၊ ကောသဇ္ဇပါတတော- ကောသဇ္ဇ၌ လဲကျသွားခြင်းမှ၊ နိသေဓနေန- တားမြစ်ခြင်းဖြင့်၊ ပဂ္ဂဟိတံ- ချီမြှောက်အပ်သည်ကို၊ ကရောတိ- ၏။ ပဒဟနံ ပဝတ္ထေတီတိ- ကား၊ ပဓာနံ- သမ္ပပ္ပဓာန်လုံ့လဟု ဆိုအပ်သော၊ ဝီရိယံ- ကို၊ ကရောတိ- ၏။ ပန- အထူးဆိုဖွယ်ကား၊ ပဋိပါဋိယာ- အစဉ်အားဖြင့်၊ စတ္တာရိ- လေးခုကုန်သော၊ ဧတာနိပဒါနိ- ဤအနုပ္ပန္နာနံ ပါပကာနံ ။ပ။ ပဒဟတိ- အစရှိသော ပုဒ်တို့ကို၊ အာသေဝနာဘာဝနာ ဗဟုလီကမ္မသာ- တစ္စကိရိယာဟိ- အစစွာ မှီဝဲခြင်း၊ နောက်ထပ်ဖြစ်ပွားစေခြင်း၊ ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုခြင်း၊ အမြဲမပြတ် ပြုခြင်းတို့ဖြင့်၊ ယောဇေတဗ္ဗာနိ- ယှဉ်စေထိုက်ကုန်၏။

ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗာနန္တိ- ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗာနံဟူသော သဒ္ဒါကို၊ သဒိသဝေါဟာရေန- နဂိုမူလ အကုသလဓမ္မ၏ နာမည်နှင့် အလားတူ ဝေါဟာရဖြင့်၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဟိ- မှန်၏။ တံသဒိသေသု- ထိုနဂိုမူလအရာဝတ္ထုနှင့် အလားတူ အရာဝတ္ထုတို့၌၊ တဗ္ဗောဟာရော- ထိုနဂိုမူလအရာဝတ္ထု၏ နာမည်ဝေါဟာရသည်၊ ဘဝတိ- ဖြစ်၏။ ယထာ- ဥဒါဟရုဏ်ကား၊ သာဇေတိတ္ထိရိ တာနိဇေ ဩသဓာနီတိ- သာဇေ ။ပ။ ဩသဓာနီဟူသည်တည်း။ [သာဇေတိတ္ထိရိ- ထိုခါပင်တည်း။ (ဟိုနေက စားခဲ့သော

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ မဂ္ဂသစ္စနိဒ္ဒေသအဖွင့်

၄၉၅

ခါသားပင်တည်း။) တာနိဇဝ ဩသဓာနိ- ထိုဆေးတို့ပင်တည်း။ တေန- ထို့ကြောင့်၊
 ဣဒါနိ တာဒိသေတိ- ဣဒါနိ တာဒိသေဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဥပ္ပန္နာနန္တိ-
 ကား၊ အနုပ္ပန္နာတိ- နောက်ထပ်မဖြစ်တော့ကုန်ဟူ၍၊ အဝတ္တဗ္ဗတံ- မဆိုထိုက်ကုန်သည်
 အဖြစ်သို့ အာပန္နာနံ- ရောက်ကုန်သော (အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ-၌စပ်) ပဟာနာယာတိ-
 ကား၊ ပဇဟနတ္ထာယ- ပယ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ အနုပ္ပန္နာနံ ကုသလာနန္တိဇေတ္ထ- အနုပ္ပန္နာနံ
 ကုသလာနံဟူသော ဤပါဌ၌၊ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မာ- မြတ်သော ဈာနလာဘီအရိယာပုဂ္ဂိုလ်
 တို့၏ ဈာန်မဂ်ဖိုလ်တရားတို့ကို၊ ကုသလာတိ- ကုသိုလ်တို့ဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတာ- အလိုရှိ
 အပ်ကုန်၏။ စ- ထို့အပြင်၊ တေသံ- ထိုဥတ္တရိမနုဿ ဓမ္မတို့ကို၊ ဥပ္ပါဒေါနာမ- ဖြစ်စေခြင်း
 မည်သည်၊ (တေသံ- ထိုဥတ္တရိမနုဿဓမ္မတို့ကို) အဓိဂမော ပဋိလာဘော- ရခြင်းတည်း။
 တပ္ပဋိက္ခေပေန- ထိုဥတ္တရိမနုဿဓမ္မတို့ကို ရခြင်းကို ပယ်ခြင်းကြောင့်၊ အနုပ္ပါဒေါ-
 မဖြစ်စေခြင်းဟူသည်၊ (တေသံ- ထိုဥတ္တရိမနုဿဓမ္မတို့ကို) အပ္ပဋိလာဘော-
 မရခြင်းတည်း။ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အပ္ပဋိလဒ္ဓါနံ ပဌမဇ္ဈာနာ-
 ဒီနန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ဌိတိယာ- တည်ခြင်းငှာ၊ ဝီရိယံ- ကို၊ အာရဘတိ- အားထုတ်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊
 ဝုတ္တေ- ဆိုအပ်လသော်၊ ခဏဌိတိ- ခဏအားဖြင့် တည်ခြင်းကို၊ (တခဏမျှတည်ခြင်းကို)
 န အဓိပ္ပေတာ- အလိုမရှိအပ်၊ (ကဿာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း။) တဒတ္ထံ- ထိုခဏ
 အားဖြင့် တည်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝီရိယာရမ္ဘေန- ဝီရိယကို အားထုတ်ခြင်းကြောင့်၊
 ပယောဇနာဘာဝတော- အကျိုးမရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ အထခေါ-
 အဟုတ်သော်ကား၊ ပဗန္ဓုဌိတိ- အဆက်မပြတ် ထပ်ကာထပ်ကာ တည်ခြင်းကို၊
 အဓိပ္ပေတာ- အလိုရှိအပ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပုနပျူနံ ။ပ။ ဌိတတ္ထန္တိ- ဟူ၍၊
 (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သမ္မုဿနံ- မေ့လျော့ခြင်းဟူသည်၊ ပဋိပက္ခဓမ္မဝသေန-
 ဆန့်ကျင်ဘက်တရား၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ အဒဿနံ- မမြင်ခြင်းသို့ ဥပဂမနံ- ကပ်ရောက်ခြင်း
 တည်း။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တပ္ပဋိက္ခေပေန- ထိုမမြင်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းကို ပယ်ခြင်း
 အားဖြင့်၊ အသမ္မုဿနံ- မေ့လျော့ခြင်းသည်၊ အသမ္မောသော- အသမ္မောသမည်၏၊
 ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အသမ္မောသာယာတိ အဝိနာသနတ္ထန္တိ- ဟူ၍၊ အာဟ- ပြီ၊
 ဘိယျောဘာဝေါ- ဘိယျောဘာဝဟူသည်၊ ပုနပျူနံ- အဖန်ဖန်၊ ဘဝနံ- ဖြစ်ခြင်းတည်း။
 သော ပန- ထိုအဖန်ဖန် ဖြစ်ခြင်းဟူသည်ကား၊ ဥပရူပရိ- အထက်အထက်၌၊ ဝါ-
 ဆက်ကာဆက်ကာ၊ ဥပ္ပတ္တိ- ဖြစ်ခြင်းတည်း။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဥပရိဘာဝါယာတိ-
 ဥပရိဘာဝါယဟူ၍၊ အာဟ- ပြီ။

ဝေပုလ္လံ- ပြန့်ပွားသည်အဖြစ်ဟူသည်။ အဘိဏ္ဍပုဂ္ဂိုလ်- အမြဲမပြတ် ဖြစ်ခြင်း အားဖြင့် ပဉ္စကဗလဝဘာဝါပတ္တိ- ကျေညက်အောင်ပြုခြင်းကြောင့် အားရှိသည်အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းတည်း။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝေပုလ္လာယာတိ ဝိပုလဘာဝါယာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ မဟန္တဘာဝါယ- များသည်အဖြစ်ငှာ၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ဘာဝနာယ ပရိပူရဏတ္ထန္တိ- ကား၊ ဈာနာဒိဘာဝနာပရိဗြူဟ- နတ္ထံ- ဈာန်အစရှိသည်ကို ဖြစ်ပွားစေခြင်းကိစ္စ၏ တိုးတက်ပွားများခြင်းငှာ၊ စတုသု ဌာနေသုတိ- ကား၊ အနုပ္ပန္နာကုသလာနုပ္ပါဒနာဒိသု- မဖြစ်သေးသော အကုသိုလ်ကို မဖြစ်စေခြင်းအစရှိကုန်သော၊ စတုသု- လေးမျိုးကုန်သော၊ ဌာနေသု- ဌာနတို့၌၊ ကိစ္စသာနေဝသေနာတိ- ကား၊ စတုပ္ပိဿောပိ- လေးပါးအပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ကိစ္စဿ- မဖြစ်သေးသော အကုသိုလ်ကို မဖြစ်စေခြင်းငှာ အားထုတ်ခြင်းအစရှိသော ကိစ္စကို၊ ဧကန္တံ- တပေါင်းတည်း၊ နိပ္ပါဒနဝသေန- ပြီးစီးစေခြင်း အနေအားဖြင့်၊ (မဂ္ဂင်္ဂိ ပူရယမာနံ-၌စပ်)

ဈာနာနိ ပုဗ္ဗဘာဂေပိ မဂ္ဂက္ခဏေပိ နာနာတိ (ဧတ္ထ)- ဈာနာနိ ။ပ။ နာနာဟူသော ဤပါဌ၌၊ (အတ္ထော-၌လှမ်းစပ်) သမာဓိဥပကာရကေဟိ- သမာဓိအား ကျေးဇူးပြုတတ် ကုန်သော၊ အဘိနိရောပန+အနုမဇ္ဇန+သမ္ပိယာယန+ဗြူဟန+သန္တသုခသဘာဝေဟိ- အာရုံသို့ ရှေ့ရှုတင်ပို့ခြင်း+အာရုံကို ပွတ်တိုက်သုံးသပ်ခြင်း+အာရုံ၌ ချစ်ခင်နှစ်သက်ခြင်း+ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ပြည့်ပြီးတိုးပွားစေခြင်း+ငြိမ်သက်သော သုခသဘောရှိကုန်သော၊ ဝိတက္ကာဒိဟိ- ဝိတက်အစရှိသော ဈာန်အင်္ဂါတို့နှင့်၊ [အဖြတ်အတောက်ကို ကြည့်၍ ဝိတက်အစရှိသော ဈာန်အင်္ဂါငါးပါးကို အစဉ်အတိုင်းတွဲပါ] သမ္ပယောဂဘေဒတော- အညီအမျှ ဧကုပ္ပါဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်ခြင်းအပြားအားဖြင့် ဘာဝနာတိ- သယပွဝတ္တာနံ- ဘာဝနာ၏ အဆင့်ဆင့်သာလွန်ခြင်းအားဖြင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ စတုန္တံ- လေးပါးကုန်သော၊ ဈာနာနံ- ဈာန်တို့၏၊ ဝသေန- အဖြစ်ဖြင့်၊ သမ္မာသမာဓိ- သမ္မာသမာဓိကို၊ ယဒိပိ ဝိဘတ္ထော- အကယ်၍ကား ခွဲဝေအပ်ပေပြီ၊ တထာပိ- ထိုသို့ပင် ခွဲဝေအပ်ပါသော်လည်း၊ ဝါယာမော- ဝီရိယသည်၊ အနုပ္ပန္နာကုသလာနုပ္ပါဒနာဒိ- စတုဝါယာမကိစ္စံ- မဖြစ်သေးသော အကုသိုလ်ကို မဖြစ်စေခြင်းအစရှိသော လေးပါးသော ဝီရိယ၏ ကိစ္စကို၊ သာဓေတိ ဝိယ- ပြီးစေသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သတိ- သမ္မာသတိသည်၊ အသုဘာသုခါနိစ္စာနတ္ထေသု- အသုဘ၊ အသုခ၊ အနိစ္စ၊

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ မဂ္ဂသစ္စနိဒ္ဒေသအဖွင့်

၄၉၇

အနတ္တဖြစ်ကုန်သော၊ ကာယာဒီသု- ကာယအစရှိသည်တို့၌၊ (ကာယ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ္တ၊ ဓမ္မတို့၌) သုဘာဒီသညာပွဟာနစတုသတိကိစ္စံ- သုဘသညာအစရှိသော သညာကို ပယ်ခြင်းတည်းဟူသော လေးပါးသော သတိကိစ္စကို၊ သာဓေတိဝိယစ- လည်းကောင်း၊ (တထာ- ထို့အတူ၊) ဧကော- တစ်ခုတည်းသော၊ သမာဓိ- သမာဓိသည်၊ စတုဈာန- သမာဓိကိစ္စံ- လေးပါးသော ဈာန်၏သမာဓိကိစ္စကို၊ နဿာဓေတိ- မပြီးစေနိုင်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပုဗ္ဗဘာဂေပိ- မင်္ဂလာရှေ့အဖို့၌လည်း၊ ပဌမဇ္ဈာနသမာဓိဇေ- ပဌမဈာန်သမာဓိ သည်သာလျှင်၊ (ဟောတိ) မဂ္ဂက္ခဏေပိ- မင်္ဂလာ၌လည်း၊ (ပဌမဇ္ဈာနသမာဓိ ဇေ ဟောတိ) တထာ- ထို့အတူ၊ ပုဗ္ဗဘာဂေပိ- လည်း၊ စတုတ္ထဇ္ဈာနသမာဓိ ဇေ (ဟောတိ) မဂ္ဂက္ခဏေပိ (စတုတ္ထဇ္ဈာနသမာဓိဇေ ဟောတိ) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော။

နာနာမဂ္ဂဝသေနာတိ- ကား၊ ပဌမမဂ္ဂါဒိနာနာမဂ္ဂဝသေန- ပဌမမဂ္ဂအစရှိသော အမျိုးမျိုးသော မင်္ဂလာအနေအားဖြင့်၊ ဈာနာနိ- ဈာန်တို့သည်၊ နာနာ- ပဌမဈာန် အစရှိသော အမျိုးမျိုးသော ဈာန်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ) ဒုတိယာဒယော- ဒုတိယမင်္ဂ အစရှိကုန်သော၊ မဂ္ဂါပိ- မင်္ဂတို့သည်လည်း၊ ဒုတိယာဒိနံ- ဒုတိယဈာန် အစရှိကုန်သော၊ ဈာနာနံ- ဈာန်တို့တွင်၊ (အညတရဈာနိကာဝါ ပဌမဇ္ဈာနိကာဝါ ဟောန္တိ) အယံ ပနဿာတိဇတ္ထ- အယံ ပနဿဟူသော ဤပါဌ၌၊ မဂ္ဂဘာဝေန- မင်္ဂလာဖြစ်အားဖြင့်၊ စတုပ္ပိဓံ- လေးပါးအပြားရှိသည်၊ (သမာဓိမ္ပိ- ဖြစ်ပါသော်လည်း) ဧကတ္ထေန- တစ်ခုတည်း ဧကဝုဓ်အနေအားဖြင့်၊ ဂဟေတွာ- ပေါင်းယူ၍၊ အဿာတိ- အဿ ဟူ၍ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီ၊ အဿ မဂ္ဂဿ- ထိုမင်္ဂ၏ (အယံ ဝိသေသော- သည်) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- တည်း၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ အယန္တိ- ကား၊ (အဿ- ထိုမင်္ဂ၏) ဈာနဝသေန- ဈာန်နှင့်စပ်သောအားဖြင့် အယံ သဗ္ဗသဒိသ ။ပ။ ဝိသေသော- အားလုံးသော ဈာန်နှင့်တူသည်အဖြစ်၊ အားလုံးသော ဈာန်နှင့်မတူသည်အဖြစ်၊ အချို့သောဈာန်နှင့်တူသည် အဖြစ်ဟူသော ဤအထူးသည်၊ (ပါဒကဇ္ဈာနနိယမေန- ပါဒကဈာန်၏ သတ်မှတ်ချက်ကြောင့်၊ ဟောတိ- ၏။)

ပါဒကဇ္ဈာနနိယမေန ဟောတီတိ- ဟောတိ ဟူသောစကားကို၊ ဣဓ- ဤမဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ် အဋ္ဌကထာ၌၊ ပါဒကဇ္ဈာနနိယမံ- ပါဒကဈာန်၏ သတ်မှတ်ချက်ကို၊ ဓရံ- တာဝန်ကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌၊ (ပါဒကဇ္ဈာနနိယမံ- ကို၊ ဓရံ- ကို၊ ကတွာ-

၄၉၈

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ [မဟာသတိပဋ္ဌာန

၍၊) ဝုတ္တံ ယထာ- မိန့်ဆိုအပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ သမ္မောဟဝိနောဒနိယမ္ပိ- သမ္မောဟဝိနောဒနိအဋ္ဌကထာ၌လည်း၊ (ပါဒကဇ္ဈာနနိယမံ ဓုရိကတွာ ဝုတ္တံ- ပြီ) အဋ္ဌသာလိနိယံ ပန- အဋ္ဌသာလိနိအဋ္ဌကထာ၌ကား၊ သဗ္ဗဝါဒါဝိရောဓတော- အားလုံးသော ထေရ်တို့၏ ဝါဒနှင့် မဆန့်ကျင်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိပဿနာနိယမော- ဝိပဿနာ၏ သတ်မှတ်ချက်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တော- ပြီ၊ ဣဓ ပန- ဤသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ကား၊ သမ္ပသိတဇ္ဈာနပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယဝါဒ နိဝတ္တနတော- ဝိပဿနာ ရှုမှတ်သုံးသပ်အပ်သော ဈာန်က ပဌမဇ္ဈာနိကမဂ်စသည်ဖြစ်အောင် သတ်မှတ်သည်၊ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုဆန္ဒက ယင်းသို့ဖြစ်အောင် သတ်မှတ်သည်ဟူသော ထေရဝါဒတို့ကို တုံ့နှစ်စေလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ပါဒကဇ္ဈာနနိယမော- ကို၊ ဝုတ္တော- ပြီ၊ ဝိပဿနာ- နိယမောပန- ကိုကား၊ သာဓာရဏတ္တာ- အားလုံးသော ထေရဝါဒတို့နှင့် သက်ဆိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣဓာပိ- ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌လည်း၊ နပဋိက္ခိတ္တော- မပယ်မြစ်အပ်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်သင့်၏။

စ- သို့သော်လည်း၊ ပရတော- နောက်၌၊ ဝက္ခမာနာ- ဆိုအပ်လတ္တံ့ကုန်သော၊ အညေ- ဝိပဿနာနိယမဝါဒမှ အခြားကုန်သော၊ အာစရိယဝါဒါ- တို့ကို၊ ဝိဘဇိတဗ္ဗာ- ဝေဖန်ထိုက်ကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တာဝ- အာစရိယဝါဒတို့မှ ရှေးဦးစွာ (နိဒ္ဒိဋ္ဌိ- ညွှန်ပြအပ်သော) ယထာဝုတ္တမေဝ- ဆိုအပ်ပြီးတိုင်းသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ပါဒကဇ္ဈာန- နိယမံ- ကို၊ ဝိဘဇန္တော- ဝေဖန်တော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပါဒကဇ္ဈာနနိယမေန- တာဝါတိ- တာဝဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ အာသန္န- ပဒေသေ- မဂ်၏အနီးအရပ်၌၊ ဝုဋ္ဌိတသမာပတ္တိ- ထသော သမာပတ်သည်၊ မဂ္ဂဿ- မိမိ၏အနီးဖြစ်သော မဂ်၏၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ သဒိသဘာဝံ- အလားတူမဂ်၏ အဖြစ်ကို၊ ကရောတိ- ပြု၏၊ (ကောဝိယ- အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူကား၊) ဘူမိဝဏ္ဏော- မြေကြီး၏ အဆင်းရောင်သည်၊ ဂေါဓာဝဏ္ဏဿ- ဖွတ်၏အဆင်းရောင်၏၊ သဒိသဘာဝံ- မိမိ၏ အလားတူအရောင်အဆင်း၏ အဖြစ်ကို၊ ကရောတိဝိယ- ပြုသကဲ့သို့တည်း၊ (တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ပဌမဇ္ဈာနလာဘိနော- ၏၊ ပဌမဇ္ဈာနာ- မှ၊ ဝုဋ္ဌာယ- ၍၊ ဝိပဿန္တဿ- ဝိပဿနာရှုသော ယောဂီ၏၊ ဥပ္ပန္နော မဂ္ဂေါ- သည်၊) ပဌမဇ္ဈာနိကော- ပဌမဈာန်နှင့်ယှဉ်သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ပရိပုဏ္ဏာနေဝ ဟောန္တိတိ- ကား၊ (မဂ္ဂင်္ဂဗောဇ္ဈင်္ဂါနိ- တို့သည်) အဋ္ဌ စ- ရှစ်ပါးသော မဂ္ဂင်တို့သည်လည်းကောင်း၊ သတ္တစ-

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ မဂ္ဂသစ္စနိဒ္ဒေသအဖွင့်

၄၉၉

(၇) ပါးသော ဗောဇ္ဈင်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- တည်း၊ (ဒုတိယဇ္ဈာနိကမဂ္ဂေ- ဌ)၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပဿ- ၏၊ အဘာဝတော- မရှိခြင်းကြောင့်၊ သတ္တ- (၇) ပါးသော မဂ္ဂင်တို့သည်၊ ဟောန္တိ (တတိယဇ္ဈာနိကမဂ္ဂေ- ဌ)၊ ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်ဿ- ၏၊ အဘာဝတော- ကြောင့်၊ ဆ- ခြောက်ပါးသော ဗောဇ္ဈင်တို့သည်၊ ဟောန္တိ- ၏၊ မဂ္ဂင်ဗောဇ္ဈင်ဂီနံ- တို့၏၊ သတ္တ ဆ ဘာဝံ- (၇) ပါး (၆) ပါးတို့၏အဖြစ်ကို၊ ဧသနယောတိ- ဟူ၍၊ အတိဒိသတိ- ညွှန်ပြ၏၊ အရူပေ- အရူပဘုံ၌၊ စတုတ္ထပဉ္စကဇ္ဈာနံ- လေးပါးအပေါင်း၊ ငါးပါးအပေါင်းဖြစ်သော ဈာန်သည်၊ (ဥပ္ပဇ္ဇတိ- ၏၊ တဉ္စ- ထိုစတုတ္ထဈာန် ပဉ္စကဇ္ဈာန်သည်လည်း၊) လောကုတ္တရံ- လောကုတ္တရာဈာန် သာတည်း၊ လောကီယံ- လောကီဈာန်သည်၊ နော ဟောတိ- မဟုတ်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အဋ္ဌသာလိနိယံ- ၌၊ ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယော- အဋ္ဌကထာ ဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း၊ တတ္ထ- ထိုအဋ္ဌသာလိနိယံ၊ အရူပေ တိကစတုတ္ထဇ္ဈာနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ- ဥပ္ပဇ္ဇတိဟူ၍သာလျှင်၊ ဝုတ္တံနန- ဆိုအပ်ပြီးသည် မဟုတ်ပါလော၊ စတုတ္ထ ပဉ္စကဇ္ဈာနန္တိ- ဟူ၍၊ န ဝုတ္တံနန- မဆိုအပ်သည် မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ- ဤကား စောဒနာတည်း။

ဧတံ- ဤအသင်စောဒကဆိုအပ်သော စကားသည်၊ သစ္စံ- မှန်ပါ၏၊ ပန- သို့သော်လည်း၊ ယေသု- အကြင် တိကစတုတ္ထဈာန်တို့၌၊ သံသယော- အရူပဘုံ၌ ဖြစ်မဖြစ် ယုံမှားသံသယသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တေသံ- ထိုတိကစတုတ္ထဈာန်တို့၏၊

☞ ပဥပ္ပတ္တိဒဿနေန- လောကုတ္တရာ ဈာန်အဖြစ်ဖြင့်၊ အရူပဘုံ၌ဖြစ်ခြင်းကို ပြခြင်းကြောင့်၊ (တတ္ထ- ထိုအဋ္ဌသာလိနိယံ၊ အရူပေ တိကစတုတ္ထဇ္ဈာနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ- ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ- ပြ၊ စတုတ္ထပဉ္စကဇ္ဈာနန္တိ- ဟူ၍၊ န ဝုတ္တံ- မဆိုအပ်၊ ဣတိ- ဤကား သုတ်သင်ဖြေရှင်းမှု

၁။ ယေသု ပန သံသယော အတ္ထိ ။ ။ စတုတ္ထနည်းအလို ရူပါဝစရ အောက်ဈာန် သုံးပါးတည်းဟူသော တိကဈာန်နှင့် ပဉ္စကနည်း အလို ရူပါဝစရအောက် ဈာန်လေးပါးတည်း ဟူသော စတုတ္ထဈာန်တို့သည် အရူပဘုံ၌ မရှိကြကုန်၊ သို့ဖြစ်လျှင် ထိုရူပါဝစရတိကစတုတ္ထဈာန် တို့ကို အခြေခံပြုဝိပဿနာရူပသာ ဖြစ်နိုင်သော တိကစတုတ္ထဇ္ဈာနိက သကဒါဂါမိမဂ်ဖိုလ်တို့ကို အရူပဘုံ၌ အဘယ်ပုံအဘယ်နည်းဖြင့် ရနိုင်ပါမည်နည်းဟု သံသယဖြစ်နိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် “ယေသု သံသယော အတ္ထိ” အစရှိသည်ကို မိန့်သည်၊ အဋ္ဌကထာ၌ “ဧတ္ထာပိ ပဌမဇ္ဈာနာဒိသု ယတော ဝုဋ္ဌာယ” အစရှိသည်ဖြင့် ထိုတိကစတုတ္ထဇ္ဈာနိကသကဒါမဂ်စသည်တို့ အရူပဘုံ၌ ဖြစ်နိုင်ပုံကို ပြထားသည်၊

သောနော တည်း။) တေန- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့အရူပဘုံတို့၌ ဖြစ်မဖြစ်သံသယဖြစ်ဖွယ်ရာ တိက-စတုက္ကဇ္ဈာန်တို့၏ လောကုတ္တရာဈာန်အဖြစ်ဖြင့် အရူပဘုံ၌ ဖြစ်ခြင်းကို ပြခြင်းကြောင့်) အတ္တတော- အနက်အဓိပ္ပါယ်သက်ရောက်သောအားဖြင့်၊ စတုက္ကပဉ္စ- ကဇ္ဈာနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ- ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တမေဝ- ဆိုအပ်ပြီးသည်သာလျှင်၊ ဝါ- ဆိုရာ ရောက်သည်သာလျှင်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဧဝံ- ဤသို့စတုက္ကပဉ္စကဇ္ဈာနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိထိုက်၏၊ (ယသ္မာ- အကြွေကြောင့်) အဝယဝေကတ္တံ- တစ်စိတ်တစ်ဖို့တချို့ဈာန်၏ တခုတည်း၏ အဖြစ်သည်၊ လိင်္ဂသမုဒါယဿ- လိင်္ဂအပေါင်းကို၊ ဝါ- ဈာန်လေးပါးအပေါင်း၊ ငါးပါး အပေါင်းကို၊ ဝိသေသကံ- တခုတည်းဖြစ်အောင် အထူးပြုတတ်သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သမုဒါယဉ္စ- ဈာန်လေးပါးအပေါင်း ငါးပါးအပေါင်းကိုလည်း၊ အပေက္ခိတ္တာ- ဝဲ့၍၊ တဉ္စ လောကုတ္တရံ- န လောကီယန္တိ-ဟူ၍၊ အာဟ- တခုတည်း အဖြစ်ဖြင့်၊ (ဧကဝုစ်ဖြင့်) မိန့်ဆိုပြီ။

(ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့် တဉ္စ- ထိုစတုက္ကပဉ္စကဈာန်သည်လည်း၊ လောကုတ္တရံ- လောကုတ္တရဈာန်သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်သနည်း၊ လောကီယံ- လောကီဈာန်သည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်သနည်း၊ ဣတိ- ဤကားအမေးတည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)- အကြွေကြောင့် တတ္ထ- ထိုအရူပဘုံ၌၊ စတုက္ကဇ္ဈာနမေဝ- လေးခုမြောက်ဈာန်သည်သာလျှင်၊ လောကီယံ- လောကီအရူပဈာန်သည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍)၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ- ဖြစ်၏၊ စတုက္ကံဝါ- ဈာန်လေးပါးအပေါင်းသည်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စကံဝါ- ဈာန်ငါးပါး အပေါင်းသည် လည်းကောင်း၊ (လောကီယံ ဟုတ္တာ) န ဥပ္ပဇ္ဇတိ- မဖြစ်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် (တဉ္စ- လည်း၊ လောကုတ္တရံ- သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ လောကီယံ- သည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ ဣတိ- ဤကားအဖြေတည်း။) ဧတ္ထ ကထန္တိ (ဧတ္ထ)- ဧတ္ထ ကထံဟူသော ဤဝါကျ၌၊ (ဧတ္ထ- ဤအရူပဘုံ၌) ပါဒကဇ္ဈာနဿ- ဝိပဿနာနှင့် မဂ်၏အခြေခံဖြစ်သော လောကီတိက စတုက္ကဇ္ဈာန်၏၊ အဘာဝါ- မရှိခြင်းကြောင့်၊ ကထံ- အဘယ်နည်း အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ရပါမည်နည်း၊ (အရူပဘုံ၌ လောကီရူပါဝစရတိကစတုက္ကပါဒကဈာန် မရှိသောကြောင့် ထိုဈာန်ကို အခြေခံပြု ဝိပဿနာရှုမှသာ ရနိုင်သော တိကစတုက္ကဇ္ဈာ- နိကမဂ်ကို အဘယ်နည်းဖြင့် ရနိုင်ပါမည်နည်းဟူလို) ဣတိ- ဤသို့သော၊ အတ္ထော- အနက်ကို၊ (ပိဋဗ္ဗော)

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ မဂ္ဂသစ္စနိဒ္ဒေသအဖွင့်

၅၀၀

တတ္ထ- ထိုအရူပဘုံ၌၊ အဿ- ထိုယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏၊ တံဈာနိကာဝ- ထိုပါဒက
 ဖြစ်သော ရူပါဝစရပဌမဈာန်အစရှိသော တိကစတုက္ကဈာန်နှင့် အလားတူ ဖြစ်သော
 တိကစတုက္ကဈာန်နှင့် ယှဉ်သည်သာဖြစ်ကုန်သော၊ တယော- သုံးပါး ကုန်သော၊ မဂ္ဂါ-
 မဂ်တို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ (ဧဝံ- ဤသို့ ကာမ ရူပဘုံတုန်းက ရူပပဌမဈာန်
 ဝင်စားရာမှ ထ၍ သောတာပတ္တိမဂ်ရခြင်းအစရှိသော အစီအစဉ်အားဖြင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တော-
 ဖြစ်လာသော ထိုမဂ်သုံးပါးတို့သည်၊) တဇ္ဈာနိကံ- ထိုရူပါဝစရပဌမဈာန် အစရှိသော
 တိကစတုက္ကဈာန်ဟူသော ပါဒကဈာန်နှင့် အလားတူဖြစ်သော တိကစတုက္ကဈာန်နှင့်
 ယှဉ်သော၊ ပဌမဖလာဒိ- ရှေးဦးအစ သောတာပတ္တိဖိုလ် အစရှိသည်ကိုလည်း၊ ပါဒကံ-
 အခြေခံကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဥပရိမဂ္ဂဘာဝနာယ- အထက်မဂ်ကို ဖြစ်ပွားစေသော
 ဝိပဿနာဘာဝနာကြောင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ- ဖြစ်လာကုန်၏၊ ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယ်-
 အဋ္ဌကထာဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း၊ (ဤစကား ရပ်ဖြင့် ထိုမဂ်သုံးပါးတို့သည်
 ရူပါဝစရပဌမဈာန် အစရှိသော တိကစတုက္ကဈာန်ကိုသာ ပါဒကပြုသည်မဟုတ်သေး၊
 တဇ္ဈာနိကပဌမဖိုလ်အစရှိသည်ကိုလည်း၊ ပါဒကပြုသည်ဟု ဆိုလို၏။)

ပန- ထိုမှတပါး၊ (ရူပါဝစရတိက စတုက္ကဈာန်နှင့် တဇ္ဈာနိကပဌမဖိုလ်စသည်ကို
 ပါဒကပြု၍ အထက်မဂ်သုံးပါးဖြစ်ပုံမှ တပါး အရူပါဝစရစတုက္ကဈာန်နှင့် တဇ္ဈာနိက
 ဖိုလ်ကို ပါဒကပြု၍ အထက်မဂ်သုံးပါးဖြစ်ပုံကား၊) တိကစတုက္ကဈာနိကံ- တိကစတုက္ကဈာန်နှင့်
 ယှဉ်သော၊ မဂ္ဂံ- မဂ်ကို၊ ဘာဝေတွာ- ဖြစ်စေပြီး၍၊ တတ္ထ- ထိုအရူပဘုံ၌၊ ဥပ္ပန္နဿ-
 ဖြစ်သော အရိယပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အရူပစတုက္ကဈာနံစ- အရူပစတုက္ကဈာန်ကိုလည်းကောင်း၊
 တဇ္ဈာနိကံ- ထိုအရူပစတုက္ကဈာန်နှင့် အလားတူဖြစ်သော ဈာန်နှင့်ယှဉ်သော၊ ဖလဇ္ဇ-
 ဖိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပါဒကံ- အခြေခံကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဥပရိမဂ္ဂဘာဝနာယ- အထက်
 မဂ်ကို ဖြစ်စေသော ဝိပဿနာကြောင့်၊ အညဈာနိကာ- ရူပါဝစရတိကစတုက္ကဈာန်မှ
 တပါးသော အရူပါဝစရစတုက္ကဈာန်နှင့် အလားတူဖြစ်သော လောကုတ္တရာဈာန်နှင့်
 ယှဉ်ကုန်သော၊ (တယော မဂ္ဂါပိ- အထက်မဂ်သုံးပါးတို့သည်လည်း၊) ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊
 ဣတိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) ဈာနဂီဒိနိယာမိကာ- ဈာနင်အစရှိသည်တို့၏ သတ်မှတ်မှုရှိသော
 မဂ်တို့သည်၊ ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရသမာပတ္တိပါဒကာ- မဂ်၏ရှေ့ပိုင်း၌ မဂ်ဖြစ်ရန် စီမံပြုလုပ်
 တတ်သော ဖလသမာပတ်ဟူသော အခြေခံရှိသော တရားတို့တည်း၊ နဿဗ္ဗသိတဗ္ဗာ-
 အနိစ္စအစရှိသည်ဖြင့် သုံးသပ်ထိုက်သော တရားများမဟုတ်ကုန်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊

၅၀၂ ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ [မဟာသတိပဋ္ဌာန

ဖလသာပိ- ဖိုလ်၏လည်း၊ ပါဒကတာ- အထက်မဂ်၏ အခြေခံတရား၏ အဖြစ်ကို၊
ဒဋ္ဌဗ္ဗာ- မှတ်ထိုက်၏။

ကေစိ ပနာတိ- ကေစိ ပန-ဟူသော စကားကို၊ မောရဝါပီမဟာဒတ္တထွေရံ-
မောရဝါပီမဟာ ဒတ္တထွေရံကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပုန-
နောက်ထပ်၊ ကေစိတိ- ကေစိ-ဟူသော စကားကို၊ တိပိဋကစူဠာဘယထွေရံ- ကို၊
(သန္ဓာယ အာဟ) တတိယဝါရေ- တတိယအကြိမ်၌၊ ကေစိတိ- ကို၊ ပါဒကဇ္ဈာနမေဝ
နိယမေတိတိ- ဟူ၍၊ ဧဝံဝါဒိနံ- ဤသို့မိန့်ဆိုတော်မူသော၊ တိပိဋကစူဠာနာဂထွေရဇ္ဇေဝ-
ထွေရံကိုလည်းကောင်း၊ အနန္တရံ- ထိုထွေရံ၏ အခြားမဲ့၌၊ ဝုတ္တေ- ဆိုအပ်ကုန်သော၊
ဒွေ- နှစ်ပါးကုန်သော၊ ထေရေစ- မောရဝါပီဝါသိမဟာဒတ္တထွေရံ၊ စူဠာဘယထွေရံ
တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဌပေတွာ- ချန်ထား၍၊ ဣတရေ- တပါးတခြားကုန်သော၊ ထေရေ-
ထွေရံတို့ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ (အာစရိယော) ဝဒတိ- မိန့်ဆို၏။

၄၀၃။ သသန္တတိပရိယာပန္နာနံ- မိမိခန္ဓာအစဉ်၌ အပါအဝင်ဖြစ်ကုန်သော၊
ဒုက္ခသမုဒယာနံ- ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာတို့၏၊ အပ္ပဝတ္တိဘာဝေန- မဖြစ်ကြောင်း၏
အဖြစ်ဖြင့်၊ ပရိဂ္ဂယုဿာနော- ပိုင်းခြားယူအပ်သော၊ နိရောဓောပိ- နိရောဓသစ္စာ
သည်လည်း၊ သသန္တတိ ပရိယာပန္နောဝိယ- မိမိခန္ဓာအစဉ်၌ အပါအဝင်တရားကဲ့သို့၊
ဟောတိ- ၏၊ ဣတိကတွာ- ဤသို့ရည်ရွယ်မှုပြု၍၊ အတ္တနော ဝါ စတ္တာရိ သစ္စာနီတိ-
ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ပရဿ ဝါတိဇတ္တာပိ- ပရဿ ဝါ-ဟူသော ဤပါ၌
လည်း၊ ဧသေဝနယော- ဤနည်းပင်တည်း၊ တေန- ထိုကြောင့် ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊
ဣမသ္မိယေဝ ။ပ။ ပညာပေမီတိ- ပညာပေမိ-ဟူ၍၊ အာဟ- ဟောတော်မူပြီ၊ [အဟံ-
ငါဘုရားသည်၊ ဗျာမမတ္ထေ- တလံအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ သသညိမ္မိ- သညာနှင့်တကွ
ဖြစ်သော၊ သမနကေ- စိတ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ ဣမသ္မိယေဝ ကဋ္ဌေဝရေ- ဤခန္ဓာကိုယ်၌
သာလျှင်၊ လောကဉ္စ- လောကဟူသော ဒုက္ခသစ္စာကိုလည်း၊ ပညာပေမိ- သိစေတော်
မူ၏၊ လောကသမုဒယဉ္စ- ဒုက္ခ၏ဖြစ်ကြောင်း သစ္စာကိုလည်း၊ ပညာပေမိ- ၏၊
လောကနိရောဓဉ္စ- ဒုက္ခ၏ ချုပ်ကြောင်းချုပ်ရာနိရောဓသစ္စာကိုလည်း၊ ပညာပေမိ- ၏၊
လောကနိ-ရောဂေါမိနိပဋိပဒဉ္စ- ဒုက္ခချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းအကျင့် မဂ္ဂသစ္စာကို
လည်း၊ ပညာပေမိ၊]

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ မဂ္ဂသစ္စနိဒ္ဒေသအဖွင့်

၅၀၃

ပန- မေးဖွယ်ကား၊ ကထံ- အဘယ်သို့သော အကြောင်းနည်းလမ်းဖြင့်၊
 အာဒိကမ္မိကော- အဦးအစ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှုပြုသော သူသည်၊ နိရောဓ မဂ္ဂသစ္စာနိ-
 နိရောဓသစ္စာ မဂ္ဂသစ္စာတို့ကို၊ ပရိဂ္ဂဏှာတိ- ပိုင်းခြားမှတ်ယူပါမည်နည်း၊ ဣတိ-
 ဤကားအမေးပုစ္ဆာတည်း၊ အနုဿဝါဒိသိဒ္ဓံ- တဆင့်ကြားခြင်း အစရှိသည်ဖြင့်
 ပြီးစီးသော၊ အာကာရံ- အခြင်းအရာကို၊ ပရိဂ္ဂဏှာတိ- ပိုင်းခြား မှတ်ယူ၏၊ (ဣတိ-
 ဤကား၊ အဖြေတည်း၊) ဧဝံကတ္တာ- ဤသို့ပိုင်းခြားမှတ်ယူမှုပြုခြင်းကြောင့် လောကုတ္တ-
 ရဗောဇ္ဈင်္ဂေ- လောကုတ္တရာဗောဇ္ဈင်္ဂတို့ကို၊ ဥဒ္ဓိဿာပိ- ရည်မှန်း၍လည်း ပရိဂ္ဂဟော-
 ပိုင်းခြားမှတ်ယူခြင်းသည်၊ နဝိရုဇ္ဈတိ- အပြစ်ကင်းစင် မဆန့်ကျင်၊ ယထာသမ္ဘဝတောတိ-
 ကား၊ သမ္ဘဝါနုရူပံ- ဖြစ်သင့်သည်အားလျော်စွာ၊ နိရောဓသစ္စံ- ကို၊ ဌပေတွာ- ချန်ထား၍၊
 သေသသစ္စဝသေန- ကြွင်းသော သစ္စာတို့ အနေအားဖြင့်၊ သမုဒယဝယာ- ဖြစ်ခြင်း
 ပျက်ခြင်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ) ဣတိ- ဤသို့ ဝေဒိတဗျာ- သိထိုက်ကုန်၏၊ ဣတိ အတ္ထော။

စတုသစ္စပဌဝဏ္ဏနာ- သစ္စာလေးပါးအပိုင်းအဖွင့်ဋီကာသည်၊ နိဋ္ဌိတာ- ပြီးပြီ၊
 ဓမ္မာနုပဿနာဝဏ္ဏနာ- သည်၊ နိဋ္ဌိတာ- ပြီး၊

၄၀၄။ အဋ္ဌိသင်္ခလိကံ သမံသန္တိ**အာဒိကာနံ**⁂- အဋ္ဌိသင်္ခလိကံ သမံသံ-အစရှိ
 ကုန်သော၊ **သတ္တသိဝထိကာနံ**⁂-ခုနစ်မျိုးကုန်သော သိဝထိကကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၏၊ အဋ္ဌိက-
 ကမ္မဋ္ဌာနတာယ- အဋ္ဌိကကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဣတရာသံ- ထိုခုနစ်မျိုးမှ
 တပါးကုန်သော၊ ဥဒ္ဓါမာတကာဒီနံ- ဥဒ္ဓါမာတကအစရှိသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၏၊ သဘာ-
 ဝေနေဝ- လူ၏ပုံသဏ္ဌာန်မပျက်သေးသော မူရင်းအသွင်သဏ္ဌာန် သဘောအားဖြင့်

၁။ **အာဒိကာနံ သတ္တသိဝထိကာနံ** ။ ။ ဤနှစ်ပုဒ်တို့ကို အဋ္ဌိကကမ္မဋ္ဌာနတာယ-၌သာစပ်
 ရမည်၊ ယခုစာမူ၌ကား “အာဒိကာ” စသည်ဖြင့် ပဌမာဝိဘကျနပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် ရှိနေ၏၊ သို့သော်
 ထိုပုဒ်နှစ်ပုဒ်တို့ကို ဝါကျအဆုံးက “ဝုတ္တာ”၌ ဝုတ္တကံအဖြစ်ဖြင့် မစပ်နိုင်၊ ဝုတ္တာအတွက် ဝုတ္တကံမှာ
 “အပုဇာကမ္မဋ္ဌာနတာ” ဟူ၍ သီးသန့်ရှိပြီးဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “အာဒိကာနံ သတ္တသိဝ-
 ထိကာနံ”ဟူ၍ ဆဋ္ဌိဝိဘကျနပုဒ်ပြင်လိုက်၏၊ ယင်းသို့ပြင်မှလည်း ဣတရာသံ-စသည်တို့နှင့်
 ဝိဘတ်တူပါ၌မှန်ဖြစ်နိုင်သည်၊ ထိုဆဋ္ဌိဝိဘကျနပုဒ်လေးပုဒ်တို့သည် ဣတိသဒ္ဓါ၏ သရုပ်ဖြစ်
 သည်မှာလည်း ထင်ရှားပါ၏၊ ဥဒ္ဓါမာတကာဒီနံ သဘာဝေနေဝ-၌ “သဘာဝ”-ဟူသည် လူကိုယ်
 ကောင်၏ပင်ကို ပုံသဏ္ဌာန် မပျက်စီးသေးခြင်း သဘောတည်း၊ ဥဒ္ဓါမာတကစသည်တို့သည်
 ထို ပင်ကိုပုံသဏ္ဌာန်သဘော မပျက်စီးသေး၊ အဋ္ဌိသင်္ခလိကာတို့ကား ပျက်စီးသွားသောကြောင့်
 သဘာဝမဟုတ်တော့ပြီ။

လည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ နဝန္တံ- ကိုးမျိုးကုန်သော၊ သိဝထိကာနံ- သိဝထိက
 ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၏၊ အပ္ပနာကမ္မဋ္ဌာနတာ- အပ္ပနာသမာဓိကို ဆောင်တတ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း၏
 အဖြစ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တာ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဒွေယေဝါတိ- ကား၊ အာနာပါနံ-
 အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းလည်းကောင်း၊ ဒွတ္တိသာကာရော- ဒွတ္တိသာကာရကမ္မဋ္ဌာန်း
 လည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဣမာနိ ဒွေယေဝ- ဤနှစ်ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည်
 သာလျှင် (အပ္ပနာ ကမ္မဋ္ဌာနာနိ- တို့တည်း။) အဘိနိဝေသောတိ- ကား၊ (ဧတေသု သဗ္ဗေသု-
 ဤအားလုံး (၂၁) ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌) ဝိပဿနာဘိနိဝေသော- ဝိပဿနာကို
 သက်ဝင်စေခြင်းသည်၊ ဝါ- ဝိပဿနာ နှလုံးသွင်းရှုမှတ်ခြင်းသည်၊ (ဇာယတိ- ဖြစ်နိုင်
 ပါသလော) ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ သော (အဘိနိဝေသော)- ဟူသည်၊ သမ္မသနီယဓမ္မ-
 ပရိဂ္ဂဟော- အနိစ္စအစရှိသည်ဖြင့် သုံးသပ်ထိုက်သော တရားအဖြစ်ဖြင့်၊ သိမ်းယူရှုမှတ်
 ခြင်းတည်း။

ဣရိယာပထာစ- ဣရိယာပုထ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ အာလောကိတာဒ-
 ယောစ- မိမိ၏ ရှေ့တည့်တည့်ကြည့်ခြင်းအစရှိသည်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝိညတ္တိ-
 အာဒယော ဝိယ- ဝိညတ်ရုပ်အစရှိသည်တို့ကဲ့သို့၊ ရူပဓမ္မာနံ- နိပ္ပန္နရုပ်တရားတို့၏၊
 အဝတ္ထာဝိသေသမတ္တတာယ- အခိုက်အတန့်ထူးမျှတို့၏ အဖြစ်ကြောင့် နသမ္မသနုပဂါ-
 အနိစ္စအစရှိသည်ဖြင့် သုံးသပ်အပ်သည် အဖြစ်သို့မကပ်ရောက်သော တရားတို့တည်း။
 ဝါ- မသုံးသပ်ထိုက်သော တရားတို့တည်း။ နိဝရဏဗောဇ္ဈင်္ဂါ- နိဝရဏဗောဇ္ဈင်္ဂတို့ကို၊
 အာဒိတော- အဦးအစကာလ၌၊ နပရိဂ္ဂဟေတဗ္ဗာ- ပိုင်းခြားမယူထိုက်ကုန်၊ ဝါ- မရှုမှတ်
 ထိုက်ကုန်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဣရိယာပထ ။ပ။ နဇာယတီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန)
 ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ကေသာဒိအပဒေသေန- ဆံပင်အစရှိသည်တို့ကို ညွှန်ပြခြင်းအားဖြင့်၊ တဒုပါ-
 ဒါနဓမ္မာ- ထိုဆံပင်အစရှိသည်တို့၌ စွဲလမ်းဖမ်းယူတတ်သော အကုသိုလ်တရားတို့ကို၊
 ပရိဂ္ဂယန္တိဝိယ- ပိုင်းခြားမှတ်ယူအပ်ကုန်သကဲ့သို့၊ (တထာ- ထို့အတူ။) ဣရိယာပထာ-
 ဒိအပဒေသေန- ဣရိယာပုထ်စသည်တို့ကို ညွှန်ပြခြင်းဖြင့်၊ တဒဝတ္ထာ- ထိုဣရိယာပုထ်
 ဖြစ်ရာ အခိုက်အတန့်ရှိကုန်သော၊ ရူပဓမ္မာ- ရုပ်တရားတို့ကို၊ ပရိဂ္ဂယန္တိ- ပိုင်းခြား
 မှတ်ယူအပ်ကုန်၏၊ စ- ထို့အပြင်၊ နိဝရဏာဒိမုခေန- နိဝရဏအစရှိသည်တို့ကို အဦးအစ
 ပြုသောအားဖြင့်၊ တံသမ္ပယုတ္တာ- ထိုနိဝရဏအစရှိသည်တို့နှင့် ယှဉ်ဘက်သမ္ပယုတ်
 တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ တံ နိဿယဓမ္မာ- ထိုနိဝရဏအစရှိသည်တို့၏ မှီရာကရဇရုပ်

သုတ်]

ဓမ္မာနုပဿနာ မဂ္ဂသစ္စနိဒ္ဒေသအဖွင့်

၅၀၅

(ဘူတရုပ်ဥပါဒါရုပ်)တို့ကိုလည်းကောင်း၊ (ပရိဂ္ဂယန္တိ) ကုတိ အဓိပ္ပါယေန- ဤသို့သော ဆိုလိုရင်းဖြင့် မဟာသိဝတ္ထေရော စ- သည်လည်း၊ “ဣရိယာပထာဒီသုပိ အဘိနိဝေသော ဇာယတီတိ- ဇာယတိ-ဟူ၍၊ အဝေါစ- မိန့်ဆိုပြီ။

ပန- ထိုမှတပါး၊ အတ္တိ နုခေါ မေတိအာဒိ- အတ္တိ နုခေါ မေ အစရှိသော စကား ရပ်သည်၊ သဘာဝတော- (ဣရိယာပုဏ်အစရှိသည်တို့၏) ပင်ကိုသဘောအားဖြင့်၊ ဣရိယာပထာဒီနံ- ဣရိယာပုဏ်အစရှိသည်တို့၏၊ ဝါ- တို့ကို၊ အာဒိကမ္မိကဿ- အဦးအစ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှုရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အတွက်၊ အနိစ္ဆိတဘာဝဒဿနံ- (ပိုင်းခြားမှတ်ယူ အပ်သော တရားအဖြစ်ဖြင့်) အလိုမရှိအပ်သည်အဖြစ်ကို ပြကြောင်း စကားရပ်တည်း၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ အနိစ္ဆိတဘာဝဒဿနံ- သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်သနည်း၊) ဟိ (ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့် (ဣရိယာပထာဒီနံ- တို့ကို အာဒိကမ္မိကဿ- ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ပရိညာ- ပိုင်းခြားရှုမှတ်သိခြင်းသည်၊) အပရိညာ ပုဗ္ဗိကာ- ရှေးက ပိုင်းခြားရှုမှတ်သိဖူးသေးခြင်း မရှိသော၊ ပရိညာ- ပိုင်းခြားရှုမှတ်သိခြင်းတည်း၊ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ အနိစ္ဆိတဒဿနံ- သည်၊ ဟောတိ- ၏။)

ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုတိအာဒိနာ- ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုအစရှိသော ပါဠိတော်ဖြင့် ဥဒ္ဓေသ နိဒ္ဓေသေသု- ဥဒ္ဓေသ နိဒ္ဓေသတို့တွင်၊ တတ္ထ တတ္ထ- ထိုထိုဝါကျတို့၌၊ တံပဋိ- ပတ္တိယာ- ထိုသတိပဋ္ဌာန်အကျင့်မြတ်ဖြင့်၊ ဘိက္ခုဘာဝဒဿနတ္ထံ- ဘိက္ခု၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်း အကျိုးငှာ၊ ဘိက္ခုဂ္ဂဟဏံ- ဘိက္ခုသဒ္ဓါကို၊ ကာမံ ကတံ- အကယ်၍ ပြုအပ်ပါ ပေ၏၊ ပန- သို့သော်လည်း၊ ဒေသနာ- တရားဒေသနာတော်သည်၊ သဗ္ဗသာဓာရဏာ- ဘိက္ခုနှင့်သာမက အားလုံးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် သက်ဆိုင်၏၊ ကုတိ- ဤသို့၊ ဒေသေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ယော ဟိ ကောစိ ဘိက္ခဝေ ဣစ္စေဝ- ယော ဟိ ကောစိ ဘိက္ခဝေ- ဟူ၍သာလျှင် (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ပုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ ဘိက္ခုယေဝါတိ- ရဟန်းသာတည်းဟူ၍၊ နပုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်၊ ကုတိ- ဤသို့၊ ဒေသေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ယော ဟိ ကောစိ ဘိက္ခုဝါတိအာဒိ- ယော ဟိ ကောစိ ဘိက္ခု ဝါ-အစရှိသည်ကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဒဿနမဂ္ဂေန- သောတာပတ္တိမဂ်သည်၊ ဉာတမရိယာဒိ- သိအပ်ပြီးသော သစ္စာလေးပါးတရား အပိုင်းအခြားကို၊ အနတိတ္တမိတ္တာ- မကျော်လွန်မှု၍၊ ဇာနန္တိ- သိသော၊ သိခါပတ္တာ- အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်သော၊ အဂ္ဂမဂ္ဂပညာ- အရဟတ္တမဂ်ပညာသည်၊ အညာနာမ-

၅၀၆

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂဋီကာနိဿယ [မဟာသတိပဋ္ဌာန

အညာမည်၏။ တဿ- ထိုအရဟတ္တမဂ်၏။ ဖလဘာဝတော- အကျိုးဖိုလ်တရား၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အဂ္ဂဖလမ္ပိ- အရဟတ္တဖိုလ်သည်လည်း၊ (အညာနာမ- အညာမည်၏။) ဣတိ- ကြောင့်၊ အညာတိ အရဟတ္တန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

အပွတရေ- အထူးသဖြင့် တိုတောင်းသော၊ ကာလပိ- အချိန်ကာလ အတွင်း
၌လည်း၊ သာသနဿ- မြတ်စွာဘုရားအဆုံးအမတရားတော်၏၊ နိယျာနိကဘာဝ-
ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကို ဒေသန္တေ- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်
(တိဋ္ဌန္တ ဘိက္ခဝေတိအာဒိ- ကို၊ အာဟ- ဟောတော်မူပြီ) ဣတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ-
အနက်ယှဉ်စပ်ခြင်းကို၊ (ကာတဗ္ဗာ- ပြုပါလေ၊) နိယျာတေန္တောတိ- ကား၊ နိဂမေန္တော-
နိဂုံးအုပ်တော်မူလိုသည်၊ (ဟုတ္တာ အာဟ) မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တဝဏ္ဏနာယ- အဖွင့်
အဋ္ဌကထာ၏၊ လီနတ္ထပကာသနာ- ဋီကာတည်း။

၁၀-ပါယာသိရာညေသုတ်ဋီကာ နိဿယ

အရှင်ကုမာရကဿပတ္ထအဖွင့်

၄၀၆။ ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ (ကုမာရကဿပဟူ၍၊) ဂဟိတနာမတ္တာ- ယူအပ် (ခေါ်ဝေါ်အပ်) သော နာမည်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် (ကုမာရကဿပေါတွေဝ ဝုစ္စတိ) ဣတိ- ဤသို့ ယောဇနာ- ပုဒ်တို့ကို အနက်ယှဉ်စပ် ယောဇနာခြင်းကို၊ (ကာတဗ္ဗာ- ပြုထိုက်၏၊) ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့် ရာဇပုတ္တာ- မင်းသားတို့ကို၊ လောကေ- လောက၌၊ ကုမာရောတိ- ကုမာရဟူ၍၊ ဝေါဟရိယန္တိ- ခေါ်ဝေါ်အပ်ကုန်၏၊ အယဇ္ဇ- ဤအရှင်ကုမာရကဿပသည်လည်း၊ ရညော- ကောသလမင်း၏၊ ကိတ္တိမ- ပုတ္တော- မွေးစားသားသည် (ဟောတိ) တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ရညော- ကောသလမင်း၏၊ ကိတ္တိမပုတ္တော- မွေးစားသားသည်၊ (ဟောတိ) တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ရညော ။ပ။ သဇ္ဇာနိသုတိ- ရညော ။ပ။ သဇ္ဇာနိသု-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ အဿာတိ- ကား၊ ထေရဿ- အရှင်ကုမာရကဿပထေရ်၏၊ (အာဝိဘာဝကထာ- တည်း။)

(ထေရော- သည်) ပုညာနိ- ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့ကို၊ ကရောန္တော- ပြုစဉ်၊ ဝါ- ပြုလျက်၊ ကပ္ပသတသဟဿံ- ကမ္ဘာတစ်သိန်းကာလပတ်လုံး၊ ဒေဝေသုစေဝ- နတ်ဘဝတို့၌လည်းကောင်း၊ မနုဿေသုစ- လူ့ဘဝတို့၌လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တာ- ဖြစ်၍၊ ဣန္ဒြိယာနံ- သဒ္ဓါပညာ အစရှိသော ဣန္ဒြိယတို့၏၊ အပရိပက္ကတ္တာ- မရင့်ကျက်သေးကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့် ဝိသေသံ- မဂ်ဖိုလ်တရားထူးကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတုံ- ဖြစ်စေခြင်းငှာ၊ နာ သက္ခိ- မစွမ်းနိုင်ခဲ့ပြီ တတိယဒိဝသေတိ ကား၊ (သံဃတ္ထေရော- သည်) ပဗ္ဗတံ- တောင်ပေါ်သို့ အာရဇ္ဇဒိ- ဝသတော- တက်ရာနေ့မှ၊ တတိယေ- သုံးရက်မြောက်သော၊ ဒိဝသေ- နေ့၌၊ (အရဟတ္တံ ပတ္တော- ပြီ။)

တေသံ (ထေရာနံ)- ထိုတရားထူးမရကြသေးသော ထေရ်သုံးပါးတို့သည်၊ သာဝကဗောဓိယာ- သာဝကတို့၏ ဗောဓိဉာဏ်၌၊ ဝါ- ၏၊ နိယတတာယစ- (ရှေးကောင်းမှုက) အမြဲသတ်မှတ်ထားအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ- ကိန်းသေမြဲသည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပုညသမ္ဘာရဿ- ကုသိုလ် အဆောက်အဦ၏၊ သာတိသယတ္တာစ- ပိုမိုလွန်ကဲမှုနှင့်တကွဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဝိနိပါတံ- ချမ်းသာသုခအစုအဝေးမှ ဖောက်ပြန်ပျက်စီးလျက် ကျရောက်ရာ

၅၀၈ ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ [ပါယာသိရာဇေ

အပါယ်ဘဝသို့ အဂန္တာ- မသွားကြကုန်မူ၍၊ ဧကံ- တစ်ခုသော၊ ဗုဒ္ဓန္တရံ- ဘုရားနှစ်ဆူတို့၏ အကြား ကာလပတ်လုံး၊ (ဒေဝေသုစ- ကောင်း၊ မနုဿေသုစ- ကောင်း၊ သမ္မတ္တိ- စည်းစိမ်ကို၊) အနုဘဝန္တာနံ- ခံစားကြကုန်စဉ် (ဧကော အနာဂါမိဖလံ ပတ္တော-၌စပ်) ဒေဝတာယာတိ- ကား၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေးဘဝ၌၊ သဟ- အတူတကွ၊ ဓမ္မစာရိနိယာ- တရားကျင့်သော၊ သုဒ္ဓါဝါသဒေဝတာယ- သုဒ္ဓါဝါသဘုံသားဗြဟ္မာသည်၊ (စောဒိတော) ကုလဒါရိကာယ- အမျိုးသူငယ်မ၏၊ ကုဉ္စိမ္မိ- ဝမ်း၌၊ ဥပ္ပန္နော- ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝတ္တာ- အဋ္ဌကထာဆရာဖွင့်ဆိုပြီး၍၊ အဿ- ထိုသူငယ်၏၊ တမေဝ ဥပ္ပန္နဘာဝံ- ထိုသူငယ်မ၏ ဝမ်း၌ဖြစ်သည်အဖြစ်ကို၊ မူလတော- မူရင်းအစအကြောင်းအရာမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ သာစာတိ အာဒိ- သာစ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

တတ္ထ- ထိုစကားရပ်၌၊ သာတိ- ကား၊ ကုလဒါရိကာ- သည်၊ (ဂဗ္ဘံ ဂဏှိ) စသဒ္ဓေါ- စသဒ္ဓါသည်၊ ဗျတိရေကတ္ထော- ဗျတိရေကအနက်ရှိ၏၊ (ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်ထက် ပိုလွန် ထူးကဲခြင်းအနက်ရှိ၏၊ ဝိ+အတိရေက- ပိုမိုထူးကဲခြင်း) တေန- ထိုစသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဝုဇ္ဇမာနံ- ဆိုအပ်လတ္တံ့သော၊ ဝိသေသံ- ထူးခြားသော အနက်ကို၊ ဇောတေတိ- ထွန်းပြ၏၊ ကုလဃရန္တိ- ကား၊ ပတိကုလဂေဟံ- လင်၏ အမျိုးအိမ်သို့ (ဂန္တာ ဂဗ္ဘံ ဂဏှိ) ဂဗ္ဘနိမိတ္တန္တိ- ကား၊ ဂဗ္ဘဿ- ကိုယ်ဝန်သူငယ်၏၊ သဣ္ဌိတဘာဝနိမိတ္တံ- တည်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော နိမိတ်ပုံဟန်သဏ္ဌာန်ကို၊ (ဒိသွာ) ဝိသာခါယစ- ဝိသာခါ၏လည်း၊ သာဝတ္ထိဝါသိ- ကုလပရိယာပန္နတ္ထေ- သာဝတ္ထိမြို့၌နေသော အမျိုးတို့၌ ပါဝင်သည် အဖြစ်သည်၊ သတိပိ- ရှိပါသော်လည်း၊ တဿာ- ထိုဝိသာခါ၏၊ တတ္ထ- ထိုကိုယ်ဝန်တည်ခြင်း၏ အကြောင်းကို စုံစမ်းရေးအဖွဲ့၌၊ ပဓာနဘာဝဒဿနတ္ထံ- ပဓာနပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝိသာခဉ္စာတိ- ဝိသာခဉ္စ-ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ (ကိံ ယထာ- အဘယ်စကားကဲ့သို့နည်းဟူမူ) ဗြာဟ္မဏာ ။ပ။ အာဂတောတိ ယထာ- ဗြာဟ္မဏာ ။ပ။ အာဂတော- ဟူသော လောကပြောရိုးစကားကဲ့သို့တည်း၊ ဗြာဟ္မဏာ- တို့သည်၊ အာဂတာ- လာကုန်ပြီ၊ ဝါသေဋ္ဌောပိ- ဝါသေဋ္ဌပုဏ္ဏားသည်လည်း၊ အာဂတော- လာပြီ။]

ဒေဝတာတိ- ဒေဝတာဟူသည်၊ ဣဓာပိ- ဗာဟိယဒါရုစီရိယထံ လာခြင်း၌ သာမက ဤအရှင်ကုမာရကဿပထံ လာခြင်း၌လည်း၊ သာဇေ သုဒ္ဓါဝါသဒေဝတာ- ထိုသုဒ္ဓါဝါသဘုံသားဗြဟ္မာပင်တည်း၊ ပဉ္စေတိ- ကား၊ ဘိက္ခု ဘိက္ခု အယံ ဝမ္ပိကောတိ အာဒိနာ- ဝမ္ပိကော-အစရှိသည်ဖြင့် အာဂတော- လာကုန်သော၊ ပန္နရသပဉ္စေ- ၁၅-မျိုးသော

သုတ်]

ပါယာသိရာဇေယအဖွင့်

၅၀၉

ပုတ္တတို့ကို (ဥဂ္ဂဟာပေတွာ) သေတဗျာတိ- သေတဗျာ-ဟူသော နာမည်သည်။ ကုတ္တိ-
 လိင်္ဂဝသေန- ကုတ္တိလိင်္ဂအဖြစ်အားဖြင့်၊ တဿ နဂရဿ- ထိုအရှင်ကုမာရကဿပ
 ရောက်ရှိရာ ကောသလတိုင်းမြို့တစ်မြို့၏။ နာမံ- နာမည်တည်း။ ဥတ္တရေနာတိ(ဇေတ္တ)-
 ဥတ္တရေန-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ဇနသဒ္ဒယောဂေန- ဇနသဒ္ဒါနှင့်ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊
 သေတဗျန္တိ- သေတဗျ-ဟူ၍၊ ဥပယောဂဝစနံ- ဒုတိယာဝိဘတ်ကို ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊
 (သင်္ဂီတိကာရေဟိ- သင်္ဂီယနာတင်ထေရ်အရှင်တို့သည်။) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊
 အတ္ထဝစနေန ပန- အနက်ကို ဟောဆိုခြင်း အားဖြင့်ကား၊ ဝါ- ဟောအပ်သော
 အနက်အားဖြင့်ကား၊ ဥတ္တရသဒ္ဒိ- ဥတ္တရသဒ္ဒါကို အပေက္ခိတွာ- ဝဲ၍၊ သေတဗျတောတိ-
 သေတဗျတောဟူ၍၊ နိဿက္ကပ္ပယောဂေါ- ပဉ္စမိဝိဘတ်နှင့်ယှဉ်ခြင်းကို၊ ကတော-
 ပြုအပ်ပြီ၊ အနဘိသိတ္တရာဇာတိ- ကား၊ ခတ္တိယဇာတိကော- မင်းဇာတိရှိသည်၊ (ဟုတွာ)
 အဘိသေကံ- အဘိသိက်ရေစင်ဖြင့် သွန်းဖျန်းအပ်သည်အဖြစ်သို့၊ အပ္ပတ္တော-
 မရောက်သေးသော မင်းသည်၊ (အဇ္ဈာဝသတိ)

ပါယာသိရာဇေယအဖွင့်

၄၀၇။ ဒိဋ္ဌိယေဝ ဒိဋ္ဌိဂတန္တိ- ဒိဋ္ဌိယေဝ ဒိဋ္ဌိဂတံ-ဟူသော သံဝဏ္ဏနာစကားရပ်ဖြင့်၊
 ဂတသဒ္ဓေန- ဂတသဒ္ဓါဖြင့်၊ ပဒဝဗ္ဗနံ- ပုဒ်၏တိုးပွားခြင်းကို၊ (အာစရိယော) အာဟ-
 မိန့်ဆိုပြီ၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ဒိဋ္ဌိယာ- မိစ္ဆာအယူ၏၊ ဂတမတ္တံ- ဖြစ်ခြင်းမျှသည်၊ ဒိဋ္ဌိဂတံ-
 ဒိဋ္ဌိဂတမည်၏၊ အယာထာဝဂ္ဂါဟိတာယ- လွဲမှားစွာယူဆသည်အဖြစ်ကြောင့် (လွဲမှားစွာ
 ယူဆထားသည့်အတွက်၊) ဂန္တဗ္ဗဘာဝတော- သိစရာအနက်သဘော၏ မရှိသည်
 (၂)အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌိယာ- မိစ္ဆာအယူ၏၊ ဂဟဏမတ္တံ- ယူခြင်းမျှသာတည်း၊ ကေဝလော-
 အမှန်သဘောမဖက်သက်သက်၊ မိစ္ဆာဘိနိဝေသော- လွဲမှားစွာနှလုံးသွင်းခြင်းတည်း၊
 ကုတိ အတ္တော- တည်း၊ ပန- ထိုသို့ပင် ဂဟဏမတ္တံဖြစ်ပါသော်လည်း၊ တံ ဒိဋ္ဌိဂတံ-
 ထိုမိစ္ဆာအယူသည်၊ တဿ- ထိုမိစ္ဆာအယူရှိသူ၏၊ အယောနိသော မနသိကာ-
 ရာဒိဝသေန- မသင့်လျော်သော အားဖြင့်နှလုံးသွင်းခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊
 ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ- ဖြစ်ပြီး၍၊ ပဋိပက္ခသမ္ပဒိဘာဝါဘာဝတောစ- ဆန့်ကျင်ဘက် သမ္မာဒိဋ္ဌိ
 ရှိသူတို့နှင့် မျက်မှောက်ဆုံတွေ့သည် အဖြစ်၏မရှိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အနုရူပါ-
 ဟာရလာဘတောစ- ဒိဋ္ဌိဖြစ်ရန် လျော်သောအကြောင်းကို ရသည်အဖြစ်ကြောင့်
 လည်းကောင်း၊ သမုဒါစာရဗ္ဗတ္ထံ- ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသို့ရောက်သည်၊ ဇာတံ- ဖြစ်ပြီ၊ ကုတိ-

၅၁၀ ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂဋီကာနိဿယ [ပါယာသိရာဇေ

ထို့ကြောင့် ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊ ဥပ္ပန္နံ ဟောတီတိ- ဟူ၍၊ (အာယသ္မတာ အာနန္ဒတ္ထေ-
ရေန-သည်။) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုတော်မူအပ်သည်၊ ဟောတိ- ခေါ်။

တံတံ ကာရဏံ အပဒိသိတွာတိ- ကား၊ တတော- ထိုအတိတ်ဘဝမှ၊ ဣဓ-
ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌၊ အာဂစ္ဆနကဿ စ- လာသော သတ္တဝါကိုလည်းကောင်း၊ ဣတော-
ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝမှ၊ တတ္ထ- ထိုအနာဂတ်ဘဝသို့၊ ဂစ္ဆနကဿစ- သွားသော သတ္တဝါကို
လည်းကောင်း၊ အပဒိဿတော- တစ်ဦးဦးက ညွှန်ပြပြောဆိုအပ်လသော်၊ တတ္ထ
တတ္ထေဝ- ထိုထိုဖြစ်ရာဘဝ၌သာလျှင်၊ ဥစ္ဆိန္ဒနတော- ပြတ်စဲသွားသည် အဖြစ်ကြောင့်၊
(နတ္ထိတိ ဝဒတိ) ဣတိဇေမာဒိ- ဤသို့အစရှိသော၊ တံတံ ကာရဏံ- ထိုထိုအကြောင်းကို၊
ပတိရူပကံ- အတူအပဖြစ်သော အကြောင်းကို၊ အပဒိသိတွာ- ညွှန်ပြ၍၊ (နတ္ထိတိ
ဝဒတိ) [ဋီကာ၌ အပဒိသနတော-ဟုရှိနေသည်ကို “အပဒိဿတော”ဟု ကံဟောရုပ်ပြင်
သည်။ မာနပုဒ်မှန်၊ အန္တုပြန်၊ ယူရန် ကံဟောသော၊ ရွှေရေဆောင်နိယံ (၅၃၆ ပုဒ်ရေ)။]

၄၀၈။ အာပန္နာနဓိပ္ပေတတ္ထဝိသယေ- ဆိုက်ရောက်လာမည့် မလိုအပ်သော
အနက်ကို ဆိုလိုရာ၌၊ အယံ ပုရာသဒ္ဓပ္ပယောဂေါ- ဤပုရာသဒ္ဓါကို ယှဉ်စပ်သုံးစွဲခြင်း
သည်၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပုရာ ။ပ။ န သညာပေတီတိ- ပေတိ-ဟူ၍၊
(အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

(၁) စန္ဒိမသူရိယဥပမာအဖွင့်

၄၁၁။ စန္ဒိမသူရိယာ- လနေတို့သည်၊ ဥဠာရဝိပုလောဘာသတာယ- မွန်မြတ်သော
ပြန့်ပွားများပြားသော အရောင်ရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အညေန- အခြားသော၊
ဩဘာသေန- အရောင်သည်၊ အနဘိဘဝနီယာ- မလွှမ်းမိုးနိုင်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-
ယထာ- ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ အယမ္ပိ (သမဏော)- ဤရဟန်းသည်လည်း၊
ပညာဩဘာသေန- ပညာအရောင်ဖြင့် (အညေန- အခြားသောသူသည်၊ အနဘိဘဝ-
နီယော- မလွှမ်းမိုးနိုင်သည်၊ ဘဝိဿတိ- ဖြစ်လတ္တံ့) ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်
မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့် စန္ဒိမ ။ပ။ အညေနဘိဘာဒိ- အညေန-အစရှိသော စကားရပ်ကို
(အာစရိယော) အာဟ- ပြီ အာဒိဟိတိ (ဧတ္ထ)- အာဒိဟိ- ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ အာဒိသဒ္ဓေန-
အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဧတေ- ဤလနေတို့ကို၊ ကိတ္တကေ- အဘယ်မျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊
ဌာနေ- အရပ်၌၊ ပဝတ္တေန္တိ- ဖြစ်စေကုန်သနည်း၊ [ပဝတ္တန္တိ- ဖြစ်ကုန်(သွားလာကုန်)
သနည်း-ဟု သုဒ္ဓကတ္ထုရုပ်ဖြစ်သင့်၏] စ- ထို့အပြင်၊ ကိတ္တကံ- အဘယ်မျှ အတိုင်း

သုတ်]

စန္ဒိမသုရိယဥပမာအဖွင့်

၅၁၁

အရှည်ရှိသော၊ ဌာနံ- အရပ်တိုင်အောင်၊ နေသံ- ထိုလနေတို့၏၊ အာဘာ- အရောင်သည်၊ ဖရတိ- ဖြန့်သနည်း၊ ဣတိ ဧဝမာဒိ- ဤသို့အစရှိသော၊ စောဒနမ္ပိ- စောဒနာကိုလည်း၊ သင်္ဂဏှာတိ- သိမ်းယူ၏၊ ပလိဝေဌေဿတိတိ- ကား၊ အာဗန္ဓိ- သတိ- ရစ်ပတ်ချုပ်နှောင်လတ္တံ့၊ အနုယုဉ္ဇိဿတိ- မေးစိစစ်လတ္တံ့၊ ဣတိ အတ္ထော။ တံ- ထိုစောဒနာကို၊ နိဗ္ဗေဌေတုံ ဝိဿဇ္ဇေတုံ- ဖြေရှင်းခြင်းငှာ၊ (န သက္ခိဿာမိ- မစွမ်းနိုင်လတ္တံ့) တသ္မာတိ- ကား၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ ယထာဂုတ္တံ- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီး သမျှသော၊ စောဒနံ- ကို၊ နိဗ္ဗေဌေတုံ- ငှာ၊ နသက္ကာတိ- မစွမ်းနိုင်၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့် အတ္တနော- မိမိ၏၊ ဝါ- သည်၊ အနိစ္ဆိတံ- အလိုမရှိအပ်သော၊ သဃာတနံ- မိမိဝါဒကို ထိပါးပုတ်ခတ်ပယ်ရှားတတ်သော၊ ပက္ခံ- အဖို့တက်ကို၊ (တမလွန်လောကရှိ၏ဟူသော အဖို့တက်ကို) ပဋိဇာနန္တော- ဝန်ခံလိုသည်၊ (ဟုတွာ) ပရသ္မိ လောကော၊ န ဣမသိန္နိအာဒိ- အစရှိသောစကားကို၊ အာဟ- ဆိုပြီ။

ပန- ဝန်ခံခြင်း၏ အကြောင်းကား၊ ကထံ- အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ အယံ နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ- ဤနတ္ထိကဒိဋ္ဌိအယူရှိသော ပါယာသိရာဇညသည်၊ ဒေဝေါတိ- နတ်ဟူ၍၊ ပဋိဇာနာတိ- ဝန်ခံပါသနည်း၊ ဣတိ- ဤသို့မေးဖွယ်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တတ္ထ- ထိုဝန်ခံခြင်း၌၊ ကာရဏံ- အကြောင်းကို၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ ဘဂဝါ ပနာတိအာဒိ- ဘဂဝါ ပန-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန- သည်၊) ဂုတ္တံ- ပြီ၊ ဝါ- အဋ္ဌကထာ နည်းမှ တခြားသောနည်းကား၊ ဒေဝါပိ- နတ်တို့သည်လည်း၊ ဒေဝတ္တဘာဝေနေဝ- နတ်၏ခန္ဓာကိုယ်ဖြင့်သာလျှင်၊ ဥစ္ဆိဇ္ဇန္တိ- အဆက်ပြတ်ကုန်၏၊ မနုဿာပိ- လူတို့ သည်လည်း၊ မနုဿတ္တဘာဝေနေဝ- လူ၏ခန္ဓာကိုယ်ဖြင့်သာလျှင်၊ ဥစ္ဆိဇ္ဇန္တိ- ၏၊ ဣတိဧဝံ- ဤသို့၊ အဿ- ထိုပါယာသိရာဇည၏၊ ဒိဋ္ဌိ- အယူသည်၊ (ဟောတိ) ဧဝဉ္စကတွာ- ဤသို့သော အကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဒေဝါ တေ န မနုဿာတိ ဝစနဉ္စ- ထိုလနေ တို့သည် နတ်များပါတည်း၊ လူမဟုတ်ပါကုန်ဟူသော စကားသည်လည်း၊ နဝိရုဇ္ဈတိ- မိမိ၏ နတ္ထိ ပရော လောကော-ဟူသော ဝါဒနှင့်မဆန့်ကျင်၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ စန္ဒေတိ- စန္ဒဟူသော စကား၌ စန္ဒဝိမာနေ- လဗိမာန်ကို ကထိယန္တေ ဝါ- ဆိုအပ်သော်လည်းကောင်း၊ စန္ဒေ- လနတ်သားကို၊ န စ ကထိယန္တေဝါ- မဆိုအပ်သော်လည်းကောင်း၊ (န ဝိရုဇ္ဈတိ- မိမိဝါဒနှင့် မဆန့်ကျင်)

၄၁၂။ ဧတေသံ- ဤမိတ်ဆွေ သူငယ်ချင်း ဆွေမျိုးသားချင်းတို့၏၊ ဝါ- တို့မှာ၊ အာဗာဓော- အနာရောဂါသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တေ- ထိုဆွေမျိုး

၅၁၂ ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ [ပါယာသိရာဇေ

စသူတို့သည်။) အာဗာဓိကာ- အာဗာဓိကတို့မည်၏။ ဧတေသံ- တို့၏။ ဝါ- တို့မှာ၊ သဇ္ဇာတံ- လွန်စွာဖြစ်သော၊ ဒုက္ခံ- ဆင်းရဲခြင်းသည်။ (အတ္တိ) ဣတိ- ကြောင့်၊ (တေ- တို့သည်။) ဒုက္ခိတာ- ဒုက္ခိတတို့မည်၏။ သဒ္ဓါယ- ယုံကြည်ခြင်း၏။ ဝါ- ယုံကြည်ခြင်းဖြင့်၊ အယိတဗ္ဗာ- ရောက်ထိုက်သော သူတို့သည်။ သဒ္ဓါယိကာ- သဒ္ဓါယိကတို့မည်၏။ သဒ္ဓါယ- ၏။ ပဝတ္တိဋ္ဌာနဘူတာ- ဖြစ်ရာဋ္ဌာနဖြစ်သူတို့တည်း။ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အဟံ တုမေတိအာဒိ- အဟံ တုမေ-အစရှိသည်ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဧတေသု- ဤသူတို့၌၊ ပစ္စယော ပတိယာယနံ- ယုံကြည်မှု၏ ဖြစ်ခြင်းသည်။ အတ္တိ- ရှိ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တေ-ထိုသူတို့သည်။) ပစ္စယိကာ- ပစ္စယိကတို့မည်၏။

(၂) စောရဥပမာအဖွင့်

၄၁၃။ ဥဒ္ဓိသိတွာတိ- ကား၊ ဥပေစ္စ- ချဉ်းကပ်၍၊ ဒဿေတွာ- ပြ၍၊ (အာဂစ္ဆမိ) ကမ္မကာရဏိကသတ္တေသူတိ- ကား၊ နေရယိကာနံ- ငရဲခံသတ္တဝါတို့ကို၊ သံဃာတန- ကသတ္တေသု- ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်သော သတ္တဝါတို့၌၊ (ကံ ပန လဘိဿန္တိ) ကမ္မမေဝါတိ- ကား၊ တေဟိ တေဟိ နေရယိကေဟိ- ထိုထိုငရဲခံသတ္တဝါတို့သည်။ ကတကမ္မမေဝ- ပြုအပ်ခဲ့ပြီးသော အကုသိုလ်ကံသည်သာလျှင်၊ ကမ္မကာရဏံ ကရောတိတိ- ကား၊ အာယူဟနာနုရူပံ- အားထုတ်ခဲ့ခြင်းအားလျော်စွာ၊ တံတံ ကာရဏံ- ထိုထိုညှဉ်းပန်း နှိပ်စက်ခြင်းကို၊ ကရောတိ- ပြု၏။ တထာ- ထိုမိမိပြုလုပ်ခဲ့သည့်အတိုင်း၊ ဒုက္ခံ- ကို၊ ဥပ္ပါဒေတိ- ဖြစ်စေ၏။ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္တော- အနက်တည်း။ နိရယပါလာတိဇတ္ထ- နိရယပါလာ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ဣတိသဒ္ဓေါ- ဣတိသဒ္ဓါသည်။ အာဒိအတ္တော- အာဒိသဒ္ဓါ၏ အစအပိုင်းအခြားဟူသော အနက်ရှိ၏။ တေန- ထိုအာဒိအနက်ရှိသော ဣတိသဒ္ဓါဖြင့်၊ တတ္ထ- ထိုဒေဝဒုတသုတ်၌၊ သဗ္ဗံ- အားလုံးသော၊ နိရယကဏ္ဍပါဠိ- ငရဲအခန်းကဏ္ဍပါဠိကို၊ သင်္ဂဏှာတိ- သွင်းယူ၏။

ဧဝံ- ဤသို့၊ သုတ္တတော- ပါဠိတော်သာဓကအားဖြင့်၊ နိရယပါလာနံ- ငရဲထိန်း တို့၏၊ အတ္တိဘာဝံ- ရှိကုန်သည်အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတွာ- ပြပြီး၍၊ ဣဒါနိ- ယခုအခါ၌၊ ယုတ္တိတောပိ- အသင့်ယုတ္တိအားဖြင့်လည်း၊ (နိရယပါလာနံ အတ္တိဘာဝံ) ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ မနုဿလောကေတိအာဒိ- မနုဿလောကေ-အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ တတ္ထ- ထိုစကားရပ်၌၊ နေရယိကေ- ငရဲခံသတ္တဝါတို့ကို နိရယေ- ငရဲ၌၊ ပါလေန္တိ- ထိန်းသိမ်းထားကုန်၏။ တတော- ထိုငရဲမှ၊ နိဂ္ဂန္တိ- ထွက်ပြေးခြင်းငှာ၊

သုတ်]

ဂူထကူပုရိသဥပမာအဖွင့်

၅၁၃

အပ္ပဒါနဝသေန- မပေးခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ရက္ခန္တိ- စောင့်နေကုန်၏။ ဣတိ- ကြောင့်၊ နိရယပါလာ- နိရယပါလတို့မည်၏။ ပန- ဂန္ထဂရုဒေါသရှောင်ရှားပေအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤသုတ်၌၊ ယံ- အကြင်အဖွင့်စကားရပ်ကို၊ ဝတ္ထဗွဲ့- ဆိုသင့်၏။ တံ- ထိုအဖွင့်စကားရပ်ကို၊ ပပဉ္စသုဒ္ဓနိဋ္ဌိကာယံ- ပပဉ္စသုဒ္ဓနိဋ္ဌိကာ၌၊ ဂဟေတဗွဲ့- ယူပါလေ။

(၃) ဂူထကူပုရိသဥပမာအဖွင့်

၄၁၅။ နိမ္မဇ္ဇထာတိ- ကား၊ နိရဝသေသတော- အကြွင်းအကျန်မရှိသောအားဖြင့်၊ မဇ္ဇထ သောဓေထ- သုတ်သင်ကြကုန်လော၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ တဿ တဿ ဂူထဿ- ထိုထိုကျင်ကြီးကို၊ တထာ- ထိုအကုန်အစင်သုတ်သင်ပြီးဖြစ်အောင်၊ တံ သောဓနံ- ထိုသုတ်သင်ခြင်းဟူသည်၊ အပနယနံ- ပယ်ရှားခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အပနေထာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အသုစိတိ- ကား၊ (ဂူထကူပေါ- သည်) အသုဒ္ဓေါ- မသန့်ရှင်းပါ၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ သော ဂူထကူပေါ- ထိုမစင်တွင်းသည်၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ မနဝမနကော- စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေသည်၊ မနောဟရော- စိတ်ကို ဆွဲဆောင်သည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ အမနာပေါတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အသုစိသင်္ခါတံ- မစင်ကြယ်သော အဖို့ရှိသည်အဖြစ်သို့၊ အသုစိဘာဂတံ- မစင်ကြယ်သော အဖို့ရှိသည်အဖြစ်သို့၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ (မိမိဟူသော မစင်၏) သဘာဝတံ- မစင်ကြယ်သော သဘောရှိသည် အဖြစ်သို့၊ ဂတော- ရောက်ပြီ၊ ပတ္တော- ရောက်ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အသုစိသင်္ခါတော- အသုစိသင်္ခါတမည်၏၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ အသုစိကောဋ္ဌာသဘူတောတိ- ဘူတော- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ယေယျသင်္ခါတံ- ၌ကဲ့သို့ သင်္ခါတသဒ္ဓါသည် ကောဋ္ဌာသအနက်ဟောတည်း၊ အသုစိ စ သာ သင်္ခါတော စာတိ အသုစိသင်္ခါတော- မစင်ကြယ်သော အရာဝတ္ထုဟူသော အဖို့အစု-ဟု ဝစနတ္ထပြု၊ “ယေယျံ စ တံ သင်္ခါတံ စာတိ ယေယျသင်္ခါတံ- ခိုးယူလိုသော စိတ်အဖို့အစု”ဟု ဝစနတ္ထ ပြုရသကဲ့သို့တည်း။

ဒုဂ္ဂန္ဓောတိ- ကား၊ ဒုဋ္ဌဂန္ဓော- ဖျက်ဆီးအပ်သော အနံ့ရှိ၏၊ ဝါ- မကောင်းသော အနံ့ရှိ၏၊ အနိဋ္ဌဂန္ဓော- အလိုမရှိအပ်သော အနံ့ရှိ၏၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ သော- ထိုအလို မရှိအပ်သော အနံ့ဟူသည်၊ ယောကောစိ- မြင်မြင်ဝါးဝါး တစ်ပါးပါးသည်၊ (ဘာမဆို အားလုံးစုံသည်) န- မဟုတ်၊ အထ ခေါ- အဟုတ်သော်ကား၊ ပူတိဂန္ဓော- ပုပ်သော အနံ့တည်း၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ကုဏပဂန္ဓောတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊

ဇိဂ္ဂတ္တိတဗ္ဗယုတ္တောတိ- ကား၊ ဟိဋ္ဌိတဗ္ဗယုတ္တော- ကဲ့ရဲ့ဖွယ်၏ အဖြစ်နှင့် ယှဉ်၏။
 ပဋိကူလော- ပဋိကူလဟူသည်။ ဃာနိန္ဒြိယဿ- ဃာနိန္ဒြိယ၏။ ပဋိကူလရူပေါ-
 စက်ဆုပ်ဖွယ်အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိ၏။ ဥဗ္ဗာဓတိတိ- ကား၊ ဥပရူပရိ- နောက်နောက်၌၊
 ဝါ- ဆက်ကာဆက်ကာ၊ ဗာဓတိ- နှိပ်စက်တတ်၏။ မနုဿာနံ- လူတို့၏။ ဂန္ဓော-
 အနံသည်။ ယောဇနသတေ- ယူဇနာတရာအကွာအဝေး၌၊ ဌိတာနံ- တည်နေကုန်သော၊
 ဒေဝတာနံ- နတ်တို့၏။ ကဏ္ဍေ-လည်ပင်း၌၊ အာသတ္တကုဏပိဝိယ- ဆွဲချိပ်ထား
 အပ်သော အကောင်ပုပ်ကဲ့သို့၊ ဗာဓတိ- နှိပ်စက်၏။ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊)
 (မနုဿာနံ- လူတို့၏။ ဝါ- လူတို့က) အတိဝိယ- အလွန်အကဲသာလျှင်၊ အသုစိသ-
 ဘာဝတ္တာစ- မစင်ကြယ်သော သဘောရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊
 အသုစိမ္မိဇေ- မစင်ကြယ်သော အရာဝတ္ထု၌သာလျှင်၊ ဇာတသံဝဒ္ဓနဘာဝတော စ-
 မွေးဖွားကြီးပြင်းကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒေဝါနံ- နတ်တို့၏။
 ဃာနပဿာဒဿ- ဃာနပဿာဒ၏။ တိက္ခဝိသဒဘာဝတောစ- ထက်မြက်သန်ရှင်းသည်
 အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း တည်း။

၄၁၆-၄၁၉။ ဒူရေ- အဝေး၌၊ နိဗ္ဗတ္တာ- ဖြစ်ကြကုန်သော၊ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိ-
 အာဒယော- ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိဘုံသားနတ်တို့သည်။ (တာဝ မာ အာဂစ္ဆန္တု- မလာ
 ကြသည်ဖြစ်ကြစေကုန်ဦး၊ ဣမေ- ဤအနီးအနား တာဝတိံသာနတ်တို့သည်၊ ကသ္မာ-
 အဘယ်ကြောင့် နန္ဒန္တိ- မလာကြကုန်သနည်း။) သုန္တရဓမ္မေတိ- ကား၊ သောဘဏဂုဏေ-
 တင့်တယ်သော အကျင့်ဂုဏ်ရှိကုန်သော၊ (သမဏဗြာဟ္မဏေ- တို့ကို၊ ပဿာမိ) သုဂတိ
 သုခန္တိ- ကား၊ (ပရလောကေ- ၌) သုဂတိစေတ- ကောင်းသော ဘဝသည်လည်းကောင်း၊
 တပ္ပရိယာပန္နံ- ထိုသုဂတိဘဝ၌ အပါအဝင်ဖြစ်သော၊ သုခဉ္စ- ချမ်းသာသည်လည်းကောင်း၊
 (ဘဝိဿတိ)

(၆) ဂဗ္ဘိနိဥပမာအဖွင့်

၄၂၀။ ပုညကမ္မတော- ကုသိုလ်ကံကြောင့်၊ ဧတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ- ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ-
 ထိုသို့ ကုသိုလ်ကံကြောင့် ဖြစ်တတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သုခံ- သုခသည်၊ အယော-
 အယမည်၏။ တပ္ပဋိပက္ခတော- ထိုအယမည်သော သုခ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊
 ဒုက္ခံ- ဒုက္ခသည်၊ အနယော- အနယမည်၏။ အပက္ခန္တိ- ကား၊ န သိဒ္ဓံ- မပြီးပြတ်
 မကုန်ဆုံးသေးသော၊ န နိဋ္ဌာနပ္ပတ္တိ- ပြီးပြတ်ကုန်ဆုံးခြင်းသို့ မရောက်သေးသော၊

သုတ်]

သုပိနကဥပမာအဖွင့်

၅၁၅

(အာယု- အသက်ကို၊ အန္တရာဝ- သေချိန်မရောက်မီ အကြားကာလ၌သာလျှင်၊ န ဥပစ္ဆန္တိ- မပယ်ဖြတ်ကုန်၊) န ပရိပါစေန္တိ- မရင့်ကျက်စေကုန်၊ နိဋ္ဌာနံ- ပြီးဆုံးခြင်းသို့ န ပါပေန္တိ- မရောက်စေကုန်၊ (အဓိကံ- မကုန်ဆုံးသေးသော၊ အာယု- ကို၊ အန္တရာဝ- လျှင်) န ဥပစ္ဆန္တိ- ကုန်၊ (ကဿ- အဘယ်ကြောင့်နည်း၊) အတ္တဝိနိပါတဿ- မိမိအသက်ကို ပျက်စီးစေခြင်း၏၊ ဝါ- မိမိကိုယ်ကို သေကြောင်းကြံခြင်း၏၊ သာဝဇ္ဇဘာဝတော- အပြစ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ အာဂမေန္တိတိ- ကား၊ (ပရိပါကံ- အသက်၏ ရင့်ကျက်ကုန်ဆုံးချိန်အခါကို၊) ဥဒိက္ခန္တိ- စောင့်ဆိုင်းကုန်၏၊ နိဋ္ဌိသန္တိ- ကား၊ ပန- ဥပမာပြရသော်ကား၊ ယဿ- ယင်းသို့သောလုပ်ငန်း ကိစ္စ၏၊ တံ ကမ္မဖလံ- ထိုလုပ်ငန်း၏ အကျိုးဖြစ်သော လုပ်ခကို၊ နိဋ္ဌိသန္တော- ရလိုသည်၊ နိယုဉ္ဇန္တော- ရဖို့ရာအားထုတ်သည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊) [ဤ၌ “ယဿ”ဟု မရှိသင့်၊ နိဋ္ဌိသန္တော ပုဒ်၏၊ ကတ္တား အဖြစ်ဖြင့် ဘတကော-ဟု ရှိလျှင်ကောင်း၏၊] ဝါ- တနည်းကား၊ နိဋ္ဌိသန္တိ- ကား၊ နိဗ္ဗေသံ- လုပ်ခကို၊ ဝေတနံ- လုပ်ခကို၊ ပဋိကဓိန္တော- အလိုရှိသော၊ ဘတကော ယထာ- အခစားအလုပ်သမား ကဲ့သို့။

၄၂၁။ ဥဒ္ဓိန္နိတွာတိ- ဥဒ္ဓိန္နိတွာ-ဟူသော ပါဌ်၏၊ ဥပသဂ္ဂေန- ဥပသာရဖြင့်၊ ပဒဝမနမတ္တံ- ပုဒ်၏တိုးပွားခြင်းမျှသည်၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဘိန္နိတွာတိ- ဘိန္နိတွာ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

(၇) သုပိနကဥပမာအဖွင့်

၄၂၂။ နိက္ခမန္တံ ဝါ ပဝိသန္တံ ဝါ ဇီဝန္တိ ဣဒံ- ဇီဝံ-ဟူသော ဤစကားကို၊ တဿ- ထိုပါယာသိရာဇေ၏၊ အဇ္ဈာသယဝသေန- အလိုဆန္ဒနှင့်စပ်သောအားဖြင့်၊ (ထေရေန- အရှင်ကုမာရကဿပထေရ်သည်၊) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ သော- ထိုပါယာသိရာဇေသည်၊ သတ္တာနံ- သတ္တဝါတို့၏၊ သုပိနဒဿနကာလေ- အိပ်မက် မြင်မက်ရာအခါ၌၊ အတ္တဘာဝတော- ခန္ဓာကိုယ်မှ၊ ဇီဝေါ- အသက်ဝိညာဏ်ကောင် သည်၊ ဗဟိ- အပြင်ဘက်သို့၊ နိက္ခမိတွာ- ထွက်၍၊ တံတံ အာရာမရာမဏေယျက ဒဿနာဒိဝသေန- ထိုထိုအာရာမ်ခြံဥယျာဉ်၏ ပျော်မွေ့ဖွယ်ကောင်းသည်အဖြစ်ကို ကြည့်ရှုလိုခြင်းအစရှိသည်တို့၏ သဘောအားဖြင့်၊ ဣတောစိတောစ- ဤမှ ဤမှလည်း၊ ပရိတ္တမိတွာ- လှည့်လည်ပြီး၍၊ ပုနဒေဝ- တဖန်သာလျှင်၊ အတ္တဘာဝံ- သို့ အနုပဝိသတိ- ဝင်သွား၏၊ ဣတိဇဝံ- ဤသို့၊ ပဝတ္တမိစ္ဆာဂါဟဝိပလ္လတ္တစိတ္တော- ဖြစ်သော လွဲမှားစွာ

၅၁၆ ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ [ပါယာသိရာဇည

ယူဆမှုကြောင့် ဖောက်ပြန်စွာဖြစ်သော စိတ်ရှိသည်။ (ဟောတိ) အထ- ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အဿ- ထိုပါယာသိရာဇညမင်း၏။ (ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ- ဌိစပ်) ထေရော- ထေရ်သည်။ ခုဒ္ဒကာယ- ငယ်သော၊ အာဏိယာ- မယ်နဖြင့် (သံချောင်းဖြင့်) ဝိပုလံ- ကြီးသော၊ အာဏိ- ကို၊ နိဟရန္တောဝိယ- ရိုက်ထုတ်သကဲ့သို့၊ ဇီဝသမညာမုခေန- အသက်ဝိညာဏ်ကောင်ဟူသော နာမည်ကို အဦးအစပြုသောအားဖြင့် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ- ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိကို နိဟရိတုကာမော- ထုတ်ပယ်ခြင်းငှာ အလိုရှိသည်။ (ဟုတ္တာ) အပိနု ။ပ။ နိက္ခမန္တံဝါတိ- နိက္ခမန္တံ ဝါ-ဟူ၍။ (ထေရော) အာဟ- မိန့်တော်မူပြီ။ ပန- ထိုမှတစ်ပါး၊ ယတ္ထ- အကြင်စိတ်၏ လှည့်လည်ကျက်စားမှု၌၊ ဝါ- လှည့်လည်ကျက်စားသော စိတ်၌၊ တထာရူပါ- ထိုသို့သဘောရှိသော၊ ဇီဝသမညာ- အသက်ဝိညာဏ်ကောင်ဟူသော နာမည်သည်။ (ဟောတိ) တံ (ဇီဝသမညံ)- ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ စိတ္တာစာရံ ။ပ။ အာဟာတိ- အာဟ-ဟူ၍။ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

၄၂၃။ ဝေဠုတ္တာတိ- ကား၊ ဝေဠုဒါနသင်္ခေပေန- ကြပ်စည်းခြင်း အသွင်အားဖြင့် ဝေဠုတ္တာ- ရစ်ပတ်၍၊ (မာရေတ္တာ) စဝနကာလေတိ- ကား၊ စဝနဿ- စုတေသေလွန်ခြင်း၏၊ စုတိယာ- စုတေသေလွန်ခြင်း၏၊ ပတ္တကာလေ- ရောက်ပြီးရာအခါ၌၊ (ရူပက္ခန္ဓမတ္တမေဝ အဝသိဿတိ) နစဝမာနကာလေ- စုတေဆဲမဟုတ်ရာအခါ၌၊ (အဝသိဿတိ) ရူပက္ခန္ဓမတ္တမေဝါတိ- ကား၊ ကတိပယရူပဓမ္မသင်္ခာတမတ္တမေဝ- အနည်းငယ်သော ရုပ်တရားအစုအဝေးမျှသည်သာ၊ (အဝသိဿတိ) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ဥတုသမုဋ္ဌာနရူပဓမ္မသမူဟမတ္တမေဝ- ဥတုသမုဋ္ဌာနရုပ်တရားအပေါင်းမျှကိုသာလျှင်၊ တဒါ- ထိုသေပြီးရာအခါ၌၊ လဗ္ဘတိ- ရအပ်၏၊ ဝါ- တနည်းကား၊ မတ္တသဒ္ဓေါ- မတ္တသဒ္ဓါသည်၊ ဝိသေသနိဝတ္တိအတ္ထော- ထူးခြားသော အနက်ကို နစ်စေခြင်း အနက်ရှိ၏၊ တေန- ထို့ကြောင့် ဝါ- ထိုမတ္တသဒ္ဓါဖြင့်၊ ကမ္မဇာဒိတိသန္တတိ ရူပဝိသေသံ- ကမ္မဇရုပ်အစရှိသော သုံးမျိုးသော အစဉ်အဆက်ဖြစ်သော ရုပ်ဟူသော ထူးခြားသော အနက်ကို၊ နိဝတ္တေတိ- နစ်စေ၏၊ အပဝတ္တာ ဟောန္တိတိ- ကား၊ (တယော ခန္ဓာ- စေတသိက်ခန္ဓာသုံးပါးတို့သည်) အပဝတ္တိကာ- ဖြစ်ခြင်းမရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ (ခန္ဓတ္ထယံ- စေတသိက်ခန္ဓာသုံးပါးအပေါင်းကို) နဥပလဗ္ဘတိ- မရအပ်၊ ဣတိ- ကား၊ အတ္ထော- တည်း၊ ဝိညာဏေပန- ဝိညာဏ်၌ကား၊ ဇီဝသညီ- အသက်ကောင်ဟု အမှတ်ရှိ၏၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓော- သည်၊ ဂစ္ဆတိ- ပြောင်းရွှေ့သွား၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အာဟ- ဖွင့်ဆို၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓော- သည်၊ ဂစ္ဆတိ- ပြောင်းရွှေ့သွားသနည်းဟူမူ) တတ္ထ- ထိုသေပြီးသော အကောင်၌၊ (ဝိညာဏ-

သုတ်]

သန္တက္က အယောဂုဠဥပမာအဖွင့်

၅၁၇

ကုန္ဒဿ- ဧါ။) အနုပလတ္တနတော- မရအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့် (ဝိညာဏကုန္ဒန္တော ဂစ္ဆတိ- ပြောင်းရွှေ့သွား၏။) ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယ်- ဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း။

(၈) သန္တက္က အယောဂုဠဥပမာအဖွင့်

၄၂၄-၄၂၅။ ဥပသန္တတေဇန္တိ- ကား၊ ဝိဂတုသံ- ကင်းငြိမ်းပြီးသော အပူငွေ့ရှိသော (တမေနံ- ထိုသံလုံးသံခဲကို၊ တုလာယ- ချိန်ခွင်ဖြင့်၊ တုလေယျ- ချိန်ရာ၏။) အာမတော- တိဇတ္ထ- အာမတော-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ အာသဒ္ဓေါ- အာသဒ္ဓါသည်၊ အာမိသသဒ္ဓေါဝိယ- အာမိသသဒ္ဓါကဲ့သို့ ဥပမူပရိယာယော- (ထက်ဝက်ဟူသော အနက်ဟော) ဥပမူသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်တည်း။ ဣတိ- ကြောင့်၊ အဒ္ဓမတောတိ- အဒ္ဓမတော-ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဝါ- အဋ္ဌကထာနည်းမှ တနည်းကား၊ အာမတောတိ- ကား၊ ဤသံ- အနည်းငယ်၊ ဒရထေန- ပူလောင်ခြင်းနှင့်၊ ဥသ္မနာ- အပူငွေ့နှင့်၊ ယုတ္တမရဏော- ယှဉ်သော သေခြင်းရှိသော၊ မရန္တော- သေဆဲဖြစ်သော (ပုရိသော- တည်း။) ဣတိ- ကား၊ အတ္ထော။ ဟိ- မှန်၏။ မိယမာနော- သေဆဲသတ္တဝါသည်၊ အဝိဂတုသ္မော- မကင်းသော အပူငွေ့ရှိသည်၊ ဟောတိ- ဧါ။ မတောဝိယ- သေပြီးသော သူကဲ့သို့၊ ဝိဂတုသ္မော- ကင်းသော အပူငွေ့ ရှိသည်၊ န (ဟောတိ)- မဖြစ်၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ မရိတုံ အာရဒ္ဓေါ ဟောတီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

တထာရူပဿ- ထိုသို့ထက်ဝက်သေခြင်း (သေတုန်းသေဆဲဖြစ်ခြင်း) သဘော ရှိသော ယောက်ျားကို၊ ဩဓုနနံနာမ- လှုပ်စေခြင်းမည်သည်၊ အဿ- ထိုသေနေဆဲ ယောက်ျားကို၊ ဩရတော- ဤမှာဘက်သို့၊ ဝါ- အတွင်းဘက်သို့၊ ပရိဝတ္တနမေဝ- လှည့်ခြင်းသာတည်း။ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဩရတော ကရောထာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီ၊ ပန- ထိုမှတစ်ပါး၊ ဩရတော- သို့၊ ကတဿ^၁-ပြုအပ်ပြီးသော (အဿ-

၁။ ဩရတော ကတဿ ပန ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “ဩဓုနာထာတိ ဩရတော ကရောထ၊ သန္တနာထာတိ ပရတော ကရောထ”ဟု ဖွင့်ထားသည်မှာ အဓိပ္ပါယ်ရှင်းနေပါ၏။ သို့သော် သန္တနာထပုဒ်ကို ဋီကာဖွင့်ရာ၌ “ဩရတော ကာတုကာမဿ ပန သံပရိဝတ္တနံ သန္တနနံ” ဟု ဋီကာစာမူယခုရှိနေသည်မှာ “ဩဓုနနံ”နှင့် “သန္တနနံ”တို့ အဖွင့်များ ရောထွေးနေ၏။ စာမူမသန့်ရှင်းပါ။ ထို့ကြောင့် “ဩရတော ကတဿ ပန သံပရိဝတ္တနံ သန္တနနံ” ဟူ၍ ပါဠိပြင်လိုက်၏။ ယင်းသို့ပြင်လိုက်ခြင်းကြောင့် “ပရမုခံ ကတဿ” အစရှိသော နိဗ္ဗာန်နပုဒ်ဖွင့် ပုံနှင့်တူညီသွားပါသည်။

၅၁၈

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ [ပါယာသိရာဇေ

ထိုသေနေဆဲယောက်ျားကိုယ်ကို သံပရိဝတ္တနံ- နောက်ထပ်တဖန် ပြောင်းလှည့်ခြင်းသည်၊ သန္တုနနံ- သန္တုနနမည်၏။ တံ ပန- ထိုတဖန်ပြောင်းလှည့်ခြင်းသည်ကား၊ ပရတော- ဟိုဘက်သို့၊ ဝါ- အပြင်ဘက်သို့၊ ကရဏံ- လှည့်ခြင်းတည်း။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပရတော ကရောထာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပရမုခံ- တဖက်သို့ (အပြင် ဘက်သို့) မျက်နှာရှိအောင်၊ ကတဿ- ပြုအပ်ပြီးသော ထိုယောက်ျားကိုယ်ကို၊ ဣတော စိတော- ဤဘက်ဤဘက်သို့၊ ဝါ- ဤဘက်ဟိုဘက်သို့၊ ပရိဝတ္တနံ- လှည့်ခြင်းသည်၊ နိဒ္ဒုနနံ- နိဒ္ဒုနနမည်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အပရာပရံ ကရောထာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ။ ဣန္ဒြိယာနိ- ပသာဒရုပ်ဣန္ဒြေတို့သည်၊ အပရိတိန္နာနိ- မပျက်စီး သေးကုန်၊ ဣတိ အဓိပ္ပါယေန- ဤသို့ဆိုလိုအပ်သော အနက်ဖြင့်၊ တဉ္ဇာယတနံ န ပဋိသံဝေဒေတိတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

(၉) သင်္ခမေဥပမာအဖွင့်

၄၂၆။ သင်္ခိ- ခရုသင်းကို၊ ဓမတိ- ကိုယ်တိုင်မှုတ်တတ်၏။ ဣတိ ဝါ- ထို့ကြောင့် လည်းကောင်း၊ (သင်္ခိ- ကို) ဓမာပေတိ- သူတပါးကို မှုတ်စေတတ် (အမှုတ်ခိုင်းတတ်) ၏။ ဣတိ ဝါ- ကောင်း၊ သင်္ခမေဓာ- သင်္ခမေမည်၏။ ဥပလာပေတွာတိ- ကား၊ ဥပရူပရိ- အထက်အထက်၌၊ ဝါ- ဆက်ကာ ဆက်ကာ၊ သဒ္ဓယောဂဝသေန- အသံနှင့်ယှဉ်ခြင်း အနေအားဖြင့်၊ သလ္လာပေတွာ- အသံထွက်စေ၍၊ ဝါ- မြည်စေ၍၊ သဒ္ဓယုတ္တံ- အသံနှင့် ယှဉ်သည်ကို၊ ကတွာ- ပြုပြီး၍၊ ဣတိ- ကား၊ အတ္ထော- တည်း၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ တံ- ထိုအသံနှင့် ယှဉ်မှုကို ပြုခြင်းဟူသည်၊ အတ္ထတော- ဆိုလိုအပ်သော အနက်အားဖြင့်၊ မေနမေဝ- မှုတ်ခြင်းသာတည်း။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ မေတ္တာတိ- မေတ္တာ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

(၁၀) အဂ္ဂိဇဇိလဥပမာအဖွင့်

၄၂၈။ ဧတဿ- ဤရသေ့၏။ ဝါ- ဤရသေ့မှာ၊ အာဟိတော- ပူဇော်အပ်သော၊ အဂ္ဂိ- မီးသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏။) ဣတိ- ထို့ကြောင့် (သော- ထိုရသေ့သည်) အဂ္ဂိကော- အဂ္ဂိကမည်၏။ အဿ- ထိုရသေ့၏။ သော အဂ္ဂိကဘာဝေါ- ထိုပူဇော်အပ်သော မီးရှိသည် အဖြစ်ကို (ဣစ္ဆိတော- ၌စပ်) ယသ္မာ- အကြံကြောင့်၊ အဂ္ဂိဟုတမာလာဝေဒိ- သမ္ပါဒနေဟိစေဝ- မီးပူဇော်နိုင်ကြောင်းပန်း အကာအရံတို့ကို ပြည့်စုံစေခြင်းတို့ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဣဓမ္မဓိရိဟိသသပ္ပိတေလူပကရဏဟိစ- မီးစာ၊ သမန်းမြက်၊ ထောပတ်၊

သုတ်]

အဂ္ဂိဇဋိလလဥပမာအဖွင့်

၅၁၉

ဆီတည်းဟူသော အဆောင်အယောင်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဗလိပုပ္ဖမဂန္ဓာဒိဥပဟာ-
 ရေဟိစ- နတ်ပူဇော်ဖွယ်ပန်း အခိုးအထုံနံ့သာအစရှိသော ပူဇော်ဖွယ်တို့ဖြင့်
 လည်းကောင်း၊ တဿ- ထိုမီးကို ပယ်ရပါသနာယ- ဆည်းကပ်ပူဇော်ခြင်းငှာ၊ ဣစ္ဆိတော-
 အလိုရှိအပ်၏။ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ အဂ္ဂိပရိစာရကောတိ- အဂ္ဂိပရိစာရကော-ဟူ၍
 (အာစရိယေန) ဂုတ္တံ- ပြီ အာယံ ပါပုဏာပေယျန္တိ- ကား၊ ယထာ- အကြင်အခြင်းအရာ
 အားဖြင့် (အာယုမ္ပိ- အသက်ကို ပါပိယမာနေ- ပစ္ဆိမအရွယ်သို့ ရောက်စေအပ် လသော်၊)
 စိရဇီဝိ- ရှည်သော အသက်ရှိသည်၊ ဟောတိ- ၏။ ဧဝံ- ဤသို့ ရှည်သော အသက်
 ရှိအောင်၊ အာယံ- အသက်ကို ပစ္ဆိမဝယံ- နောက်ဆုံးအရွယ်သို့ ပါပေယျံ- ရောက်စေရ
 ပါမူကား၊ (ယန္ဇူန- ကောင်းလေစွာ) ဝမိ ဂမေယျန္တိ- ကား၊ သရီရာဝယဝေစ- ခန္ဓာကိုယ်
 အစိတ်အပိုင်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဂုဏာဝယဝေစ- ဂုဏ်အစိတ်အပိုင်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊
 ဖာတိ- စည်ပင်ခြင်းသို့ ပါပေယျံ- မူကား၊ (ယန္ဇူန) အရဏီယုဂဋ္ဌန္တိ- ကား၊ ဥတ္တရာရဏီ-
 ပွတ်ကျည်လည်းကောင်း၊ အဓရာရဏီ- ပွတ်ခုံလည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော-
 အရဏီဒွယံ- အရဏီနှစ်ခုအစုံပါတည်း။

၄၂၉။ ဧဝန္တိ- ကား၊ ပါယာသိရာဇညော- ပါယာသိရာဇညသည်၊ ဗာလော-
 မိုက်လေစွာ၊ ဣတိအာဒိပုကာရေန- ဤသို့အစရှိသော အမျိုးမျိုးသော ကဲ့ရဲ့ခြင်းတို့ဖြင့်
 (ဝက္ခန္တိ) တယာတိ- တယာ- ဟူသော စကားကို ထေရ်- အရှင်ကုမာရကဿပထေရ်ကို
 သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ ဝဒတိ- ပါယာသိရာဇညကဆို၏။ ဂုတ္တယုတ္တကာရဏမက္ခလက္ခ-
 ဏေနာတိ- ကား၊ ဂုတ္တယုတ္တကာရဏဿ- (အရှင်ဘုရား) မိန့်ဆိုအပ်သော သင့်မြတ်သော
 အကြောင်းယုတ္တိကို၊ မက္ခနသဘာဝေန- ချေဖျက်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော (မက္ခေနာပိ-
 ဒေါသဖြင့်လည်း၊) ယုဂဂါဟလက္ခဏေနာတိ- ကား၊ သမရုရဂ္ဂဟဏလက္ခဏေန-
 တန်းတူရည်တူဝန်ဆောင်ဦးစီး၏အဖြစ်ကို ယူခြင်းလက္ခဏာရှိသော (ပလာသေနာပိ-
 တန်းတူယှဉ်တူ ဂုဏ်ပြိုင်မှုဖြင့်လည်း၊) ပလာသေနာတိ (ဧတ္ထ)- ပလာသေန- ဟူသော
 ဤပါဌ်၌၊ (ဝစနတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) ပလာသေတိ- တန်းတူယှဉ်တူဂုဏ်ပြိုင် ပြုတတ်၏။
 ဣတိ- ကြောင့်၊ ပလာသော -ပလာသမည်၏။ ပရဿ- သူတပါး၏၊ ဥတ္တရိတရေ-
 မိမိထက် အထူးသာလွန်ကုန်သော၊ ဂုဏေ- ဂုဏ်တို့ကို ချီသိတွာ- ကိုက်ဖြတ်၍၊ ဆဇ္ဈေတိ
 ဝိယ- စွန့်သကဲ့သို့၊ ဆဇ္ဈေန္တော- စွန့်လျက်၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ဂုဏေဟိ- ဂုဏ်တို့နှင့်၊
 သမေ- တူညီသည်တို့ကို၊ ကရောတိ- ပြုတတ်၏။ ဣတိ- ကား၊ အတ္ထော- တည်း၊
 ဟိ- မှန်၏။ ပလာသော- ပလာသသည်၊ သမကရဏရသော- မိမိဂုဏ်တို့နှင့် ညီမျှအောင်

ပြုခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ တေန ပလာသေန- ထိုတန်းတူယှဉ်တူဂုဏ်ပြိုင် ပြုတတ်သော တရားသဘောဖြင့်၊ (နံ ဟရိသာမိ)

(၁၁) နွေသတ္တဝါဟဉ္ဇပမာအဖွင့်

၄၃၀။ ဟရိတကပတ္တန္တိ- ဟရိတဗ္ဗပတ္တိ- ဆောင်ယူစရာ (ခူးယူစရာ) သစ်ရွက်သည်၊ အပ္ပပတ္တိ- အနည်းငယ်သော သစ်ရွက်သည်၊ (ပရိယာဒိယတိ- ကုန်သွားတော့၏။) ကုတိ အတ္တော။ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အန္တမသောတိအာဒိ- အန္တမသော အစရှိသည်ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ သန္နဒ္ဓနေကလာပန္တိဇတ္ထ- သန္နဒ္ဓနေကလာပံ-ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ ကလာပန္တိ- ကလာပံ-ဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ တူဏီရံ- မြားပုံးကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ တဉ္စ- ထိုမြားပုံးကိုလည်း၊ သန္နယုတော- ဖွဲ့တပ်အပ်လသော်၊ ခေနာ- လေးနှင့်၊ ဝိနာ- ကင်း၍၊ န သန္နယုတိ- မဖွဲ့တပ်အပ်၊ ကုတိ- ကြောင့်၊ သန္နဒ္ဓ နေကလာပန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အာသိတ္တောဒကာနိ ဝဇ္ဈမာနီတိ- ကား၊ ဂမနမဂ္ဂါစေ- လူတို့သွားရာလမ်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ တံတံ ဥဒကမဂ္ဂါစ- ထိုထိုရေသွားလမ်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ သမ္ပဒေဝ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ ဒေဝေန- မိုးရေသည်၊ ဖုဋ္ဌတ္တာ- ထိရောက်အပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တဟံ တဟံ- ထိုထိုအရပ်၌၊ ပုဂ္ဂရိတဉ္ဒက သန္နမာနဥဒကာ- ယိုထွက်သောရေ၊ စီးဆင်းသောရေရှိကုန်၏။ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ပရိပုဏ္ဏ ။ပ။ ကန္တရာစာတိ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ။

ယထာဘတေနာတိ- ကား၊ သကဋေသု- လှည်းတို့၌၊ ယထာဌပိတေန- ထားအပ် မြဲတိုင်းသော (ဘဏ္ဍေန သတ္တံ ပယာပေထ) ယထာ- ဥပမာပြရသော်ကား၊ အမ္မ- ချစ်သမီး၊ ကုတော- ဤနေရာ၌၊ ကရောဟိ- ထားလိုက်ပါ။ ကုတိ- ဤသို့၊ ဝုတ္တေ- ဆိုအပ်လသော်၊ ဌပေသိ- ထားလိုက်ပါပြီ၊ ကုတိ- ဤသို့သော၊ အတ္တော- အနက်သည်၊ (ဟောတိ- ၏။ ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း။) ကရဏ ကိရိယာယ- ပြုခြင်းကိရိယာ၏။ ကိရိယာ-

၁။ ယထာဘတေန ။ ။ ယခုဤသုတ် ပါဠိအဋ္ဌကထာဋီကာ သုံးမျိုးလုံး၌ပင် “ယထာဘတေန”ဟု ဘကုန်းဖြင့်ချည်း ပါရှိ၏။ ပခုက္ကူဆရာတော်ကြီး၏ အဋ္ဌကထာနိဿယ၌မူ “ကရဏကိရိယာယ ကိရိယာသာမညဝါစိဘာဝတော” အစရှိသော ဋီကာအဖွင့်ကို ထောက်၍ ကဏ္ဍဇပဌမက္ခရာ “က”ဖြင့် “ယထာဘတေန”ဟု ပါဠိပြင်၍ အနက်ပေးတော်မူ၏။ ဘူကရာ သဗ္ဗဓာတွတ္တဗျာပကာ-ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ ဘူဓာတ် ကရဓာတ်တို့သည် ဓာတ်နက်အားလုံးကို ဟောနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ကိရိယာသာမညဝါစိဖြစ်သည် အားလျော်စွာ ကရဓာတ်အတွက် “ယထာဘတေန ယထာဂဟိတေန” ဟု ဖွင့်နိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။

သုတ်]

သာဏဘာရိတဥပမာအဖွင့်

၅၂၁

သာမညဝါစီဘာဝတော- ကိရိယာသာမာန်ကို ဟောသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ တသ္မာ-
ထို့ကြောင့်၊ ယထာရောပိတေန- တင်ထားအပ်မြဲတိုင်းသော၊ ယထာဂဟိတေန-
ယူအပ်ပြီး မြဲတိုင်းသော (ဘဏ္ဍေန) ဣတိ- ဤသို့သော၊ အတ္ထော- အနက်ကို၊
(အာစရိယေန) ဝုတ္တော

(၁၃) အက္ခရတ္ထကဥပမာအဖွင့်

၄၃၄။ ပရာဇယဝုဠန္တိ- ကား၊ ယေန ဝုဠေန- အကြင်အံစာလုံးသည်၊ ဌိတေန စ-
တည်ရှိနေလျှင်လည်းကောင်း၊ ယာယ သလာကာယ- အကြင်အံစာချောင်းသည်၊
ဌိတာယစ- တည်ရှိနေလျှင်လည်းကောင်း၊ ပရာဇယော- ရှုံးခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ဤ၊
တံ- ထိုအံစာလုံး အံစာချောင်းကို၊ အဒဿနံ- မမြင်ရသည်အဖြစ်သို့၊ ဂမေန္တော-
ရောက်စေလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဂိလတိ- မျို၏၊ ပဇ္ဇောဟနန္တိ- ကား၊ ပကာရေဟိ-
အမျိုးမျိုးအစားစားအပြားတို့ဖြင့်၊ ဇဟနကမ္မံ- ပူဇော်မှုကို၊ ဝါ- အလျော်ပေးမှုကို၊
(ကရိယာမိ) ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ တံ- ထိုပူဇော်မှုကို၊ ဗလိဒါနဝသေန- ရှုံးသူက လျော်ကြေး
ပေးခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ကရိယတိ- ပြုအပ်၏၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဗလိကမ္မန္တိ- ဟူ၍၊
(အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

(၁၄) သာဏဘာရိတဥပမာအဖွင့်

၄၃၆။ ဂါမပတ္တန္တိ- ကား၊ ဂါမောယေဝ- ရွာသည်သာလျှင်၊ ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊
အာပဇ္ဇိတဗ္ဗံ- သွားရောက်စရာ အရပ်သည်၊ သုညဘာဝေန- လူနေဆိတ်သုန်းသည်
အဖြစ်ကြောင့်၊ အနာဝသိတဗ္ဗံ- လူနေစရာမဟုတ်သော အရပ်သည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏၊)
တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဝုဠိတဂါမပဒေသောတိ- ဝုဠိတဂါမပဒေသောဟူ၍၊ (အာစရိယော)
အာဟ- ပြီ၊ ဂါမပဒန္တိ (ဧတ္ထ)- ဂါမပဒံ-ဟူသော ဤပါဌ၌၊ ပုရိသဿ- ယောက်ျား၏၊
ပါဒနိက္ခိတ္တဌာနံ- ခြေချရာအရပ်ကို၊ အဓိဂတပရိစ္ဆေဒံ- ရအပ်သော အပိုင်းအခြားရှိသည်၊
(ဟုတွာ- ဖြစ်၍) ပဒန္တိ- ပဒ-ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိယထာ- ဆိုအပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊
ဂါမဝါသီဟိ- ရွာ၌နေသူလူတို့သည်၊ အာဝသိတဌာနံ- ပိုင်းခြားကန့်သတ်၍
နေအပ်သော အရပ်ကို၊ အဓိဂတနိဝုတ္တာဂါရံ- ရအပ်သော နေရာအိမ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)
ဂါမပဒန္တိ- ဂါမပဒ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အယမေဝတ္ထောတိ-
ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ သုသန္နဒွေဒါတိ- ကား၊ သုခေန- လွယ်ကူမပန်း
ချမ်းသာစွာ၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ ဂမနယောဂျတာဝသေန- သွားခြင်းငှာ သင့်လျော်သည်

၅၂၂ ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ [ပါယာသိရာဇည

အဖြစ်အနေအားဖြင့်၊ သုဠ- ကောင်းစွာ၊ သဒ္ဓိတော- စီမံထားအပ်ပြီ၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊
တံ သုသဇ္ဇနံ- ထိုကောင်းစွာ စီမံထားခြင်းသည်၊ သုဠ- ကောင်းစွာ၊ ဗန္ဓနဝသေန-
ချည်တုပ်ဖွဲ့နှောင်ထားခြင်းအားဖြင့် (ဟောတိ- ဤ) ဣတိ- ကြောင့်၊ သုဗဒ္ဓေါတိ- ဟူ၍၊
(အာစရိယော) အာဟ။

အယာဒီနမ္ပိ- သံအစရှိသည်တို့၏လည်း၊ လောဟဘာဝေ- လောဟ (ကြေး)၏
အဖြစ်သည်၊ သတိပိ- ရှိပါသော်လည်း၊ လောဟသဒ္ဓေါ- လောဟသဒ္ဓါသည်၊ သာသနေ-
သာသနာ တော်၌၊ တမ္ပလောဟေ- ကြေးနီ၌၊ နိရုဇ္ဈော- တက်ရောက်၏၊ ဝါ- တင်စား၏၊
ဣတိ- ကြောင့်၊ လောဟန္တိ တမ္ပလောဟန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊

သရဏဂမနအဖွင့်

၄၃၇။ အဘိရဒ္ဓေါတိ- ကား၊ အာရာဓိတစိတ္တော- နှစ်သက်စေအပ်သော
စိတ်ရှိပါ၏၊ သာသနဿ- အဆုံးအမတရားတော်၏၊ အာရာဓိတစိတ္တတာ- နှစ်သက်
စေအပ်သော စိတ်ရှိသည်အဖြစ်ဟူသည်၊ ပသီဒနဝသေန- ကြည်ညိုခြင်း အနေအားဖြင့်
(ဟောတိ) ဣတိ- ကြောင့်၊ အဘိပ္ပသန္ဓောတိ- အဘိပ္ပသန္ဓော-ဟူ၍၊ (အာစရိယော)
အာဟ- ပြီ၊ ပဉ္စပဋ္ဌာနာနီတိ- ကား၊ ပဉ္စေသု- ပြဿနာတို့၌၊ ဝါ- သိခြင်းငှာ အလိုရှိ
အပ်သော အနက်တို့၌၊ ဥပဋ္ဌာနာနိ- ဉာဏ်အားထင်ပေါ်လာခြင်းတို့ကို၊ ဝါ- ဉာဏ်အား
ထင်ပေါ်လာသော တရားတော်တို့ကို၊ မယာ- အကျွန်ုပ်သည်၊ ပဏ္ဍိတတ္ထေသု- မေးလျှောက်
အပ်သော အနက်တို့၌၊ တုမ္မာကံ- အရှင်ဘုရား၏၊ ဝိဿဇ္ဇနဝသေန- ဖြေဆိုခြင်း အနေ
အားဖြင့်၊ ဉာဏုပဋ္ဌာနာနိ- ဉာဏ်အားထင်ပေါ်လာခြင်းတို့ကို၊ ဝါ- ဉာဏ်အား ထင်ပေါ်
လာသော တရားတော်တို့ကို၊ (သောတုကာမော ဟုတွာ)

ယညကထာအဖွင့်

၄၃၈။ သံဃာတန္တိ(ဇတ္ထ)- သံဃာတံ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ သံသဒ္ဓေါ- သံသဒ္ဓါသည်၊
ပဒဝမနမတ္တံ- ပုဒ်၏တိုးပွားကြောင်းသဒ္ဓါမျှသာတည်း၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဃာတန္တိ-
ဃာတံ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဝိပါကဖလေနာတိ- ကား၊ သဒိသဖလေန-
အကြောင်းကံနှင့်တူသော အကျိုးအားဖြင့်၊ မဟပ္ပလော- များသောအကျိုးရှိသည်၊ န
ဟောတိ- မဖြစ် (ကသ္မာ- နည်း) ဂဝါဒိပါဏယာတေန- နွားအစရှိသော သတ္တဝါတို့ကို
သတ်ခြင်းကြောင့်၊ (ယညဿ- ပေးလှူမှုကုသိုလ်စေတနာ၏၊ ဝါ- သည်) ဥပတ္တိလိဋ္ဌ-
ဘာဝတော- ညစ်နွမ်းသည် (မစင်ကြယ်သည်)၊ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဂုဏာနိသံ-

သုတ်]

ယညကထာအဖွင့်

၅၂၃

သေနာတိ- ကား၊ ဥဒ္ဓယဖလေန- ထပ်ဆင့်တိုးတက် အကျိုးဆက်အားဖြင့်၊ (မဟာနိ- သံသော န ဟောတိ) အာနုဘာဝဇုတိယာတိ- ကား၊ ပဋိပက္ခိယမနဇနိတေန- ဆန့်ကျင်ဘက် အကုသိုလ်၏ ကင်းရှင်းမှုသည် ဖြစ်စေအပ်သော၊ သဘာဝသင်္ခါတေန- ပင်ကို သဘောဟုဆိုအပ်သော၊ တေဇေန- တန်ခိုးအစွမ်းအားဖြင့်၊ မဟာဇုတိကော- များစွာ တောက်ပြောင်သော တန်ခိုးရှိသည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ (ကဿာ- နည်း၊ ယညဿ- ၏၊ ဝါ- သည်) အပရိသုဒ္ဓဘာဝတော- မစင်ကြယ်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဝိပါကဝိပ္ပိ- ရတာယာတိ- ကား၊ ဝိပါကဖလဿ- မူရင်းကံနှင့်တူသော ဝိပါက အကျိုး၏၊ ဝိပုလ- တာယ- ပြန့်ပွားများပြားသည်အဖြစ်အားဖြင့်၊ ပါရိပူရိယာ- ပြည့်စုံလုံလောက်ခြင်း အားဖြင့်၊ (မဟာဝိပ္ပိရော- များစွာကျယ်ပြန့်သော အကျိုးရှိသည်၊ န ဟောတိ) ဣတိ အတ္ထော

ဒုဠုခေတ္တတိ- ကား၊ ဦးသရာဒိဒေါသေဟိ- ဆပ်ပြာမြေအစရှိသော အပြစ်ဒေါသ တို့သည်၊ ဒုသိတခေတ္တ- ဖျက်ဆီးအပ်သော လယ်၌၊ (ဗီဇာနိ ပတိဋ္ဌာပေယျ) ပန- ထိုမှတပါး၊ တံ- ထိုဆပ်ပြာမြေ အစရှိသော အပြစ်ရှိသော လယ်သည်၊ ဝပ္ပိဘာဝတော- စိုက်ပျိုးမှု၏ မဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ အဿာရံ- သိန်ဟူသော အနှစ်သာရမရှိသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ကြောင့် နိဿာရခေတ္တတိ- နိဿာရခေတ္တ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဒုဠုမေတိ- အား၊ ကုမ္ဘိတဘူမိဘာဂေ- စက်ဆုပ်ဖွယ်မြေအဖို့၌၊ အဿ- ထိုစက်ဆုပ်ဖွယ်မြေအဖို့၏၊ သော ကုမ္ဘိတဘာဝေါ- ထိုစက်ဆုပ်ဖွယ်၏ အဖြစ်ဟူသည်၊ အသာရတာယ ဝါ- မြေဆီနှင့် အသီးအနှံဟူသော အနှစ်သာရမရှိသည်အဖြစ်ကြောင့် သော်လည်းကောင်း၊ နိန္ဒတာဒိဒေါသဝသေနဝါ- မြေနှိမ့်ပိုင်းချိုင့်ဝှမ်းအစရှိသော အပြစ်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်သော် လည်းကောင်း၊ သိယာ- ဖြစ်နိုင်၏၊ တတ္ထ- ထိုနှစ်မျိုး တို့တွင်၊ (ထိုအသာရတာ၊ နိန္ဒတာဒိဒေါသဟူသော နှစ်မျိုးဖြစ်နိုင်သော ကုမ္ဘိတဘာဝ တို့တွင်) ပဌမော- ပဌဖြစ်သော၊ ပက္ခော- အသာရတာ ကုမ္ဘိတဘာဝဟူသော အဖို့ကို၊ ပဌမပဒေန- ဒုဠုခေတ္တ-ဟူသော ပဌမပုဒ်ဖြင့်၊ (အာစရိယေန- သည်) ဒသိတော- ပြအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဣတရံ- ပဌမပက္ခမှ တပါးသော နိန္ဒတာဒိဒေါသကုမ္ဘိတ- ဘာဝဟူသော အဖို့ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတ္တာ) ဝိသမဘူမိဘာဂေတိ- ဝိသမဘူမိဘာဂေ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ဒဏ္ဍာဘိယာတာဒိနာ- တုတ်ဖြင့် ထုရိုက်ခြင်း အစရှိသည်ကြောင့်၊ ဆိန္ဒဘိန္ဒာနိ- ကျိုးပဲ့ကုန်၊ ကွဲပြတ်ကုန်သော၊ (ဗီဇာနိ) ပူတိနီတိ- ကား၊ ဂေါမယလေပဒါနာဒိသုခေန-

နားချေးဖြင့် သုတ်လိမ်းမှုပေးခြင်း အစရှိသော ကောင်းစွာပြုမှု သုခဖြင့်၊ အသုက္ခာ-
 ပိတတ္တာ- ခြောက်သွေ့အောင်မပြုအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (ခြောက်သွေ့အောင်
 မပြုလုပ်၍ စိုထိုင်းထိုင်းဖြစ်နေခြင်းကြောင့်) ပူတိဘာဝံ- ပုပ်ဆွေးသည်အဖြစ်သို့ ဂတာနိ-
 ရောက်ကုန်သော၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ တာနိ- ထိုမျိုးစေတို့သည်၊
 သာရဝန္တာနိ- အနှစ်အဆန်ရှိကုန်သည်၊ န ဟောန္တိ- မဖြစ်ကုန်၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊
 နိဿာရာနီတိ- နိဿာရာနိ-ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဝါတာတ-
 ပဟတာနီတိ- ကား၊ ဝါတေနစ- လေကြောင့်လည်းကောင်း၊ အာတပေနစ- နေပူကြောင့်
 လည်းကောင်း၊ ဝိနဋ္ဌဗီဇသာမတ္တိယာနိ- ပျက်စီးသော မျိုးစေ့အစွမ်းသတ္တိရှိကုန်သော၊
 တေန- ထို့ကြောင့်၊ ပရိယာဒိန္နတေဇာနီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ယထာ-
 ဇာတဝီဟိအာဒိဂတေန- နဂိုမူလဖြစ်မြဲတိုင်းသော စပါးအစရှိသည်၌ ရောက်ရှိနေသော၊
 တဏှာလေန- ဆန်ဖြင့်၊ ယံ အင်္ဂုရုပ္ပါဒနယောဂျဗီဇသာမတ္တိယံ- အကြင်အညောက်
 ဖြစ်စေခြင်းငှာ သင့်လျော်သော မျိုးစေ့၏ အစွမ်းသတ္တိသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏။) တံ-
 ထိုအညောက်ဖြစ်စေခြင်းငှာ သင့်လျော်သော မျိုးစေ့၏ အစွမ်းသတ္တိသည်၊ တဏှာလ-
 သာရာ- ဆန်၏ အနှစ်မည်၏၊ တဿ- ထိုဆန်၏ အနှစ်ကို၊ အာဒါနံ ဂဟဏံ-
 ယူခြင်းဟူသည်၊ တထာဥပ္ပဇ္ဇနမေဝ- ထိုသို့အညောက်ထွက်စေခြင်းငှာ သင့်လျော်သော
 မျိုးစေ့၏ အစွမ်းသတ္တိဖြစ်ခြင်းပင်တည်း။

ပန- ယင်းသို့ မဟုတ်ပုံကား၊ ဧတာနိ ဗီဇာနိ- ထိုဒုက္ခေတ္တ ဒဗ္ဗျမ၌ ကြံချအပ်သော
 မျိုးစေ့တို့သည်၊ ခဏ္ဍာဒိဒေါသဝန္တတာယ- ကျိုးပြတ်ခြင်းအစရှိသော အပြစ်ရှိကုန်သည်
 အဖြစ်ကြောင့် တာဒိသာနိ- ထိုတဏှာလသာရကဲ့သို့ ရှုအပ်ကုန်သည်၊ န ဟောန္တိ- မဖြစ်ကုန်၊
 ဓာရာယ- မိုးရေအယဉ်ကို၊ ခေတ္တေ- လယ်၌၊ အနုပ္ပဝေသနံနာမ- အစဉ်မပြတ် သွင်းခြင်း
 ဟူသည်၊ ဝဿနမေဝ- မိုးရွာခြင်းပင်တည်း၊ တံပဋိက္ခေပဝသေန- ထိုမိုးရွာသွန်းခြင်းကို
 ပယ်ရှားတားမြစ်ခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ န
 သမ္မာဝဿေယျာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီ စ- ထိုမှတပါး၊ အင်္ဂုရုမူလ-
 ပတ္တာဒိဟိတိ ဧတ္ထ- အင်္ဂုရုမူလပတ္တာဒိဟိဟူသော ဤပါ၌၌ အင်္ဂုရကန္တာဒိဟိ- အညွန့်
 အဖုဥအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ဥဒ္ဓံ- အထက်၌၊ ဝုဒ္ဓိ စ- ကြီးပွားခြင်းသို့လည်းကောင်း၊ မူလဇ-
 ဣဒိဟိ- အမြစ်အမြွှာထွေးအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ဟေဋ္ဌာ- အောက်၌၊ ဝိရုဋ္ဌိ စ- စည်ပင်ခြင်း
 သို့လည်းကောင်း၊ ပတ္တပုပ္ဖာဒိဟိ- အရွက်အပွင့်အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ သမန္တတော-
 ဝန်းကျင်ပတ်လည်၌၊ ဝေပုလ္လံ စ- ပြန့်ပွားသည်အဖြစ်သို့လည်းကောင်း၊ (အာပဇ္ဇေယျံ

သုတ်]

ဥတ္တရမာဏဝတ္ထုအဖွင့်

၅၂၅

အပိန- ရောက်ကုန်ရာအံ့လော၊) ဣတိ- ဤကား၊ ယောဇနာ- အနက်ယောဇနာ ခြင်းတည်း။

ပရူပယာတေနာတိ- ကား၊ ပရေသံ- တပါးသော သတ္တဝါတို့ကို၊ ဝိဗာဓ နေန-
ညဉ်းဆဲသတ်ဖြတ်ခြင်းအားဖြင့်၊ ဥပ္ပါဒိတပစ္စယတောတိ- ကား၊ နိဗ္ဗတ္တိတယာသတ္တ-
ဒနာဒိဒေယျဓမ္မတော- ဖြစ်စေအပ်သော အစားအစာ၊ အဝတ်ထည်အစရှိသော
လှူဖွယ်ဝတ္ထုအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ (အဝိသုဒ္ဓတ္တာ န မဟပ္ပလံ ဟောတိ) ဟိ- မှန်၏။
ဂဝါဒိယာတေနပိ- နွားအစရှိသော သတ္တဝါတို့ကို သတ်ဖြတ်ခြင်းကြောင့်လည်း၊ တတ္ထ-
ထိုအလှူဒါန၌၊ ပဋိဂ္ဂါဟကာနံ- အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ယာသော- အစားအစာကို၊
သင်္ကီယတိ- ယုံမှားတွေးတောအပ်၏၊ (အလှူဒါနပြုလုပ်ဖို့အတွက် နွားတွေကို သတ်ခြင်း
ကြောင့် ရဟန်းသံဃာများ ဘုဉ်းပေးရန်အပ်သလော မအပ်သလော တွေးတော
ယုံမှားစရာဖြစ်နေ၏၊ ဤတိုင်အောင် “ပရူပယာတေန ဥပ္ပါဒိတပစ္စယတောပိ”၏
အဖွင့်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ယခုဋီကာ၌ “အပရူပယာတေနာတိ”ဟု လည်းကောင်း၊ “ဥပ္ပန္န-
ပစ္စယတောတိ” ဟုလည်းကောင်း သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗတည်ပုဒ် လွဲမှားနေ၏၊) အပရူပယာတိ-
တာယာတိ ဣဒံ- အပရူပယာတိတာယ-ဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ သီလဝန္တတာယ-
သီလရှိသည် အဖြစ်၏၊ ကာရဏဝစနံ- အကြောင်းကို ပြဆိုသော (ပြဆိုကြောင်း
ဖြစ်သော) သဒ္ဒါတည်း၊ ဂုဏာတိရေကန္တိ- ကား၊ ဂုဏာတိရိတ္တံ- ဂုဏ်အားဖြင့် သာလွန်
သော၊ သီလာဒိလောကုတ္တရဂုဏေဟိ- သီလအစရှိသော လောကုတ္တရာဂုဏ်တို့ဖြင့်၊
ဝိသိဋ္ဌံ- ထူးကဲသော (ပဋိဂ္ဂါဟကံ- ကို၊ သစေ လဘတိ) ဣတိ- ကား၊ အတ္ထော- တည်း၊
ဝိပုလာတိ- ကား၊ သဒ္ဓါသမ္ပဒါဒိဝသေန- သဒ္ဓါတရား၏ ပြည့်စုံခြင်းအစရှိသည်
အနေအားဖြင့်၊ ဥဠာရာ- ပြန့်ပွားများပြားသည်၊ (သစေ ဟောတိ- အံ့)

ဥတ္တရမာဏဝတ္ထုအဖွင့်

၄၃၉။ အထခေါ- ထိုအခါ၌၊ (ဤပါဠိပိုဟန်တူ၏၊ အဆက်အစပ်မရှိ၊
စာကျနေခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်၏) သကုဏ္ဍကေဟိ- ဆန်ကွဲနှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော၊
(ဆန်ကွဲနှင့်ရောနှောအပ်ကုန်သော) တဏှာလေဟိ- ဆန်တို့ဖြင့်၊ သိဒ္ဓံ- ချက်ပြုတ်
ပြီးစီးသော၊ ဘတ္တံ- ထမင်းသည်၊ ဥတ္တဏှာလမေဝ- မနပ်သည်သာလျှင်၊ ဟောတိ- ၏၊
ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဥတ္တဏှာလဘတ္တန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အာရနာဠု-
ပိုးရည်ကို ဗိလင်္ဂ- ဗိလင်္ဂဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏၊ ဗိလင်္ဂတော- ပိုးရည်မှ၊ နိဗ္ဗတ္တနတော-

၅၂၆ ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ (ပါယာသိရာဇေ

ဖြစ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (ကဗ္ဗိယံ- ကဗ္ဗိယမည်၏။) တဒေဝ- ထိုဗိလင်္ဂမည်သော
ပိုးရည်ဟင်းသည်ပင်၊ ကဗ္ဗိယတော- ထမင်းရည်မှ၊ ဇာတံ- ဖြစ်သော ပိုးရည်ဟင်းတည်း။
ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ကဗ္ဗိယံ- ကဗ္ဗိယမည်၏။ (ပိုးရည်ကို ဆိုလိုသည်မဟုတ်) ပိုးရည်မှဖြစ်သော
ဟင်းဟုဆိုလိုကြောင်း စဉ်းစားမိသည်။ ဧတဿ- ဤဆန်ကွဲထမင်း၏။ ဒုတိယံ-
နှစ်ခုမြောက်သော၊ တံ- ထိုပိုးရည်ဟင်းသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏။) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊
ဗိလင်္ဂဒုတိယံ- ဗိလင်္ဂဒုတိယမည်၏။ တံ- ထိုဗိလင်္ဂဒုတိယကို၊ ကဗ္ဗိကဒုတိယန္တိစ-
ကဗ္ဗိကဒုတိယဟူ၍လည်း၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီ။

ဓောရကာနီတိ- ကား၊ ဓောဝိယာနိ- ဖွတ်လျှော်အပ်ကုန်သော (ဝတ္ထာနိ ဒီယန္တိ)
ယသ္မာ- အကြွင်းကြောင့်၊ ထူလတရာနိပိ- အထူးသဖြင့်ကြမ်းတမ်းသော အဝတ်ထည်
တို့ကိုလည်း၊ ထူလာနီတိ- ထူလတို့ဟူ၍၊ ဝတ္ထဗ္ဗတံ- ဆိုထိုက်သည်အဖြစ်ကို၊ အရဟန္တိ-
ထိုက်ကုန်၏။ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ထူလာနိစာတိ- ထူလာနိစ-ဟူ၍လည်း၊ ဝုတ္တံ-
ဆိုအပ်ပြီ ဝုဠဒသာနီတိ- ကား၊ သုတ္တာနံ- ချည်တို့၏။ ထူလတာယစ- ကြမ်းတမ်းကုန်သည်
အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကဗ္ဗိကဿ- ထမင်းရည်၏။ ဗဟလတာယစ- ပျစ်ချွဲသည်
အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပိဏ္ဍိတဒသာနိ- တောင့်မာသော အဆာ ရှိကုန်သော၊
(ဝတ္ထာနိ ဒီယတိ) တေန- ထို့ကြောင့်၊ ပုဉ္ဇ ပုဉ္ဇ ။ပ။ ဒသာနီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော)
အာဟ- ပြီ၊ အနုဒ္ဓိသတိတိ- ကား၊ အနု အနု- အဖန်ဖန်၊ ကထေတိ- ပြောဆို၏။

၄၄၀။ အသက္ကစ္ဆိ- ကား၊ နသက္ကစ္ဆံ- မရှိမသေ၊ ဝါ- ရိသေသမှုကောင်းစွာ မပြုမူ၍၊
အနာဒရကာရံ- ရိသေသမှုပြုခြင်းမရှိဘဲ၊ (ဒါနံ ဒတ္တာ) ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ တံ- ထိုမရှိမသေ
လှူဒါန်းခြင်းသည်၊ ကမ္မဖလသဒ္ဓါယ- ကံအကျိုးကို ယုံကြည်ခြင်း၏။ အဘာဝေန-
မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဟောတိ- ၏။ ဣတိ- ကြောင့်၊ သဒ္ဓါဝိရဟိတန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော)
အာဟ- ပြီ၊ အစိတ္တိကတန္တိ- ကား၊ စိတ္တိကာရပစ္စုပဋ္ဌာပနဝသေန- လေးစားသမှု
စိတ်၌ပြုခြင်းကို ရှေ့ရှုစွဲကပ်တည်စေခြင်း အနေအားဖြင့် န စိတ္တိကတံ- လေးလေးစားစား
စိတ်ထဲ၌ မထားအပ်ဘဲ၊ (ဒါနံ ဒတ္တာ) တေန- ထို့ကြောင့်၊ စိတ္တိကာရဝိရဟိတန္တိ အာဒိ-
ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ။ ဝါ- တနည်းကား၊ စိတ္တိကာရဝိရဟိတံ- ခိုးမွမ်း အံ့ဩဖွယ်
ဖြစ်အောင် ပြုခြင်းမှကင်းသော အလှူဒါနသည်၊ အစိတ္တိကတံ- အစိတ္တိကတ မည်၏။
ယထာ- အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ကတံ- ပြုအပ်သော အလှူဒါနသည်၊ ပရေသံ-
သူတပါးတို့၏၊ ဝိမ္ဗယာဝဟံ- အံ့ဩမှုကို ဆောင်ယူသည်၊ ဟောတိ- ၏။ တထာ-
ထိုသို့အံ့ဩမှုကို ဆောင်ယူလောက်အောင်၊ အကတံ- မပြုအပ်သော၊ (ဒါနံ ဒတ္တာ)

သုတ်]

ပါယာသီဒေဝပုတ္တအဖွင့်

၅၂၇

ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ စိတ္တဿ- စိတ်၏၊ ဥဋ္ဌာရပဏီတဘာဝေါ- ပြန့်ပွားမြင့်မြတ်သည် အဖြစ်ကို အသက္ကစွဒါနေနေဝ- မရိမသေလျှါဒါန်းမှုသည်သာလျှင်၊ ဗာဓိတော- တားမြစ် အပ်ပြီ အပဝိဒ္ဓန္တိ- ကား၊ ဆဉ္စနီယဓမ္မဝိယ- စွန့်ပစ်ဖွယ်သဘောရှိသော ပစ္စည်းဝတ္ထုကဲ့သို့ အပဝိဒ္ဓံ- စွန့်ပစ်ဖွယ်ပစ္စည်း ဝတ္ထုကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ (ဒါနံ ဒေတိ) ဧတေန- ထိုအပဝိဒ္ဓံ ဒါနံ ဒေတွာ-ဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ တသ္မိံ ဒါနေ- ထိုအလျှူဒါန၌၊ ဂါရဝါကရဏံ- ရိုသေ လေးစားမှု မပြုခြင်းကို၊ ဝဒတိ- မိန့်ဆို၏၊ သေရီသကံနာမာတိ- သေရီသကံနာမ- ဟူသည်ကား၊ သေရီသကန္တိ ဧဝံနာမကံ- သေရီသကဟူသော ဤသို့သော နာမည်ရှိသော (ရဇတ-ဝိမာနံ ဥပဂတော) တုစ္ဆန္တိ- ကား၊ ပရိဇန ပရိစ္ဆေဒဝိရဟတော- အခြွေအရံ ပရိသတ် အပိုင်းအခြားမှ ကင်းသည် အဖြစ်ကြောင့် ရိတ္တံ- အချည်းနှီးသော၊ (ရဇတဝိမာနံ ဥပဂတော)

ပါယာသီဒေဝပုတ္တအဖွင့်

၄၄၁။ တဿာနုဘာဝေနာတိ- ကား၊ တဿ ဒါနဿ- ထိုအလျှူဒါန၏၊ အာနု- ဘာဝေန- အစွမ်းအာနုဘော်ကြောင့်၊ (တသ္မိံ ရဇတဝိမာနေ နိဗ္ဗတ္တိ) သိရီသရုက္ခောတိ- ကား၊ ပဘဿရခန္ဓဝိဋ္ဌပဿာခါပလာသသမ္ပန္နော- အရောင်တလက်လက် ထွက်သော ပင်စည် သစ်ခွ သစ်ကိုင်း သစ်ရွက်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ မနုညဒဿနော- စိတ်ကို နှစ်သက် စေတတ်သော ရှုမြင်ခြင်းရှိသော၊ ဒိဗ္ဗော- နတ်၌ဖြစ်သော၊ သိရီသရုက္ခော- ကုက္ကိပင် သည်၊ (ဝိမာနဒွါရေ အဋ္ဌာသိ) အဋ္ဌာသီတိ- ကား၊ ဖလဿ- အကျိုးတရား၏၊ ကမ္မသ- ရိက္ခတံ- အကြောင်းကံနှင့် တူသည်အဖြစ်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြသည်အဖြစ် ကြောင့်၊ ဝိမာနဒွါရေ- ဝိမာနတံခါးပေါက်၌၊ နိဗ္ဗတ္တိတွာ- ဖြစ်၍၊ အဋ္ဌာသိ- တည်ပြီ၊ ပုဗ္ဗာစိဏ္ဏ- ဝသေနာတိ- ကား၊ ပုရိမဇာတိယံ- ရှေးဘဝ၌၊ တတ္ထ- ထိုကုက္ကိပင် ဝိမာန်၌၊ နိဝါသပရိစ- ယဝသေန- နေခဲ့ခြင်းအလေ့အကျက်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ (တဒေဝ ဝိမာနံ အဘိဏ္ဍိ ဂစ္ဆတိ) ကေဝလံ- ဥတုသုခမအစွမ်းမပါဘဲ သီးသန့်၊ ပုဗ္ဗာစိဏ္ဏဝသေနော- ရှေး၌ နေခဲ့ဖူးခြင်း အလေ့အကျက်အစွမ်းဖြင့်သာလျှင်၊ (ဒိဝိဝိဟာရတ္ထာယ- နေ၌သီးသန့် နေခြင်းအကျိုးငှာ၊ တဒေဝဝိမာနံ- ထိုကုက္ကိပင်ဝိမာန်သို့သာလျှင်၊ အဘိဏ္ဍိ- အမြဲမပြတ်၊ နဂစ္ဆတိ- ကြွသွားသည် မဟုတ်သေး၊) အထခေါ- အဟုတ်သော်ကား၊ ဥတုသုခမဝသေနပိ- အအေးအပူဥတု၏ သိမ်မွေ့သည်အဖြစ်၏ အစွမ်းဖြင့်လည်း၊ (ဒိဝိဝိဟာရတ္ထာယ တဒေဝ ဝိမာနံ အဘိဏ္ဍိ ဂစ္ဆတိ) ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တတ္ထ ။ပ။ ဟောတီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ။

၅၂၈ ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂဋီကာနိဿယ [ပါယာသိရာဇည

☞ သောတိ- ကား၊ ဥတ္တရော- ဥတ္တရမည်သော၊ မာဏဝေါ- လုလင်သည်၊ (သက္ကစံ ဒတွာ) အသက္ကစံ- မရှိမသေ၊ ဒါနံ- အလှူဒါနကို၊ ဒတွာ- ပေးလှူ၍၊ ပါယာသိ- ပါယာသိသည်၊ တတ္ထ- ထိုကုက္ကိုပင် ငွေဗိမာန်၌၊ ယဒိ နိဗ္ဗတ္တော- အကယ်၍ဖြစ်ကြားအံ့၊ ပါယာသိဿ- ဤ၊ ပရိစာရိကာ- အခြံအရံအလုပ်အကျွေးတို့သည်၊ သက္ကစံ- ရှိသေစွာ၊ ဒါနံ- ကို၊ ဒတွာ- ၍၊ ကထံ- အဘယ့်ကြောင့်၊ တတ္ထ- ထိုကုက္ကိုပင် ငွေဗိမာန်၌၊ နိဗ္ဗတ္တော- ဖြစ်ကြကုန်သနည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ မေးဖွယ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပါယာသိဿပနာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ နိကန္တိဝသေနာတိ- ကား၊ ပါယာသိမ္ပိ- ပါယာသိမင်း၌၊ သာပေက္ခဝသေန- ငဲ့ကွက်မှုတဏှာနှင့် တကွဖြစ်သည်အဖြစ်၏၊ အစွမ်းဖြင့်၊ (ဂန္ဓာတဿေဝ သန္တိကေ နိဗ္ဗတ္တာ) ဝါ- အဋ္ဌကထာနည်းမှ တနည်းကား၊ ပုဗ္ဗေပိ- ရှေးဘဝ၌လည်း၊ တတ္ထ- ထိုကုက္ကိုပင် ငွေဗိမာန်၌၊ နိဂုတ္တပုဗ္ဗတာယ- နေခဲ့ဖူးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (နိဗ္ဗတ္တော- ဖြစ်ကုန်ပြီ)၊ ဒိသာစာရိကဝိမာနန္တိ- ကား၊ အာကာသဋ္ဌံ- ကောင်းကင်၌ တည်သည်၊ ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ ဒိသာသု- ထိုထိုအရပ်တို့၌၊ ဝိစရဏကဝိမာနံ- လှည့်လည်နေသော ဗိမာန်သည်၊ (အဟောသိ) ရုက္ခပဗ္ဗတသီခရာဒိသမ္ပန္တံ- သစ်ပင်တောင်အထွတ်ဖျား အစရှိသည်တို့နှင့် ဆက်စပ် ငြိတွယ်နေသည်၊ န အဟောသိ- မဖြစ်ပြီ၊ ဝဋ္ဋနိအဋ္ဌဝိယန္တိ- ကား၊ ဝိမာနဝီထိယံ- ဗိမာန် သွားရာလမ်း၌၊ (အဟောသိ)

ပါယာသိရာဇညသုတ္တဝဏ္ဏနာယ- ပါယာသိရာဇညသုတ်၏ အဖွင့်အဋ္ဌကထာ၏၊ လီနတ္ထပကာသနာ- လျှို့ဝှက်တိမ်မြုပ်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ထင်ရှားဖော်ပြ တတ်သော ဋီကာသည်၊ (နိဋ္ဌိတာ) မဟာဝဂ္ဂဋ္ဌကထာယ- မဟာဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၏၊ လီနတ္ထပကာသနာစ- သည်လည်း၊ နိဋ္ဌိတာ- ပြီးပြီ၊ မဟာဝဂ္ဂဋီကာ- သည်၊ နိဋ္ဌိတာ- ပြီ ဤတွင်မဟာဝဂ္ဂဋီကာနိဿယပြီး၏။

